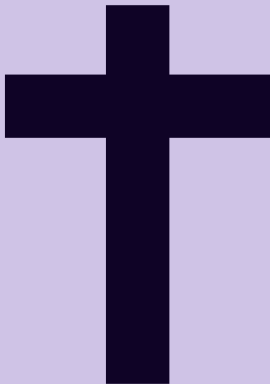

I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i
Tavástara' i Jesús ti Ciríistu' pue'een ajta

Salmos

Cora, Santa Teresa: I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i
Tavástara' i Jesús ti Ciríistu' pue'een ajta Salmos New
Testament+

**I nyúucarij ti jájcuá ti a'ijna á'xaj i
Tavástara' i Jesús ti Ciríistu' pue'een ajta
Salmos
Cora, Santa Teresa: I nyúucarij ti jájcuá ti a'ijna
á'xaj i Tavástara' i Jesús ti Ciríistu' pue'een ajta
Salmos New Testament+**

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cora, Santa Teresa

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

4f03662f-a4e0-5c7c-a13b-0b7002b5b8f6

Contents

San Mateo	1
San Marcos	99
San Lucas	159
San Juan	264
Hechos	340
Romanos	432
1 Corintios	470
2 Corintios	506
Gálatas	529
Efesios	542
Filipenses	554
Colosenses	563
1 Tesalonicenses	571
2 Tesalonicenses	579
1 Timoteo	583
2 Timoteo	593
Tito	600
Filemón	605
Hebreos	607
Santiago	636
1 Pedro	646
2 Pedro	656
1 Juan	663
2 Juan	673
3 Juan	675
Judas	677
El Apocalipsis	680

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Mateo

*A'íimaj i huásimua'mua' a'íjci i Jesús
(Lc. 3:23-38)*

¹ A'íi mu a'íin pué'een i huásimua'mua' i Jesús ti Ciríistu' pué'een i ti a'íjma jitze eeráma'can i David, ajta a'íjci i Abraham.

² Abraham pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaac, ajta a'íjna i Isaac, a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob, ajta a'íjna i Jacob, a'íjma pu tyiyóomua'aj ta'raa a'íjna i Judá, ajta séecan i maj ihuáamua'mua' pué'een i Judá. ³ Ajta a'íjna i Judá a'íi pu hua' táataj pué'eenye'ej a'íjma i Fares ajta i Zérah, ajta a'íin hua' náanaca'aj i Tamar. Ajta a'íjna i Fares, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Esrón, ajta i Esrón a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej i Aram. ⁴ Aram pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Aminadab, ajta a'íjna i Aminadab a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahasón, ajta je'en Nahasón tyiyóoj ta'raa ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salmón. ⁵ Ajta a'íjna i Salmón a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Booz, ajta i náanajra' a'íjci i Booz a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Rahab. Ajta a'íjna i Booz, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Obed, ajta i náanajra' a'íjci i Obed a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Rut. Ajta a'íjna i Obed, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaí, ⁶ ajta a'íjna i Isaí pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i David, i ti rey jime' tyi'tyávaaca'aj.

A'íjna i David a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Salomón, ajta i náanajra' a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i Urías ti jatyévi'tinya'aj. ⁷ Salomón pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Roboam, ajta a'íjna i Roboam, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej i Abías, ajta a'íjna i Abías, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Asá. ⁸ Asá pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Josafat, ajta a'íjna i Josafat a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Joram, ajta je'en a'íjna i Joram, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Uzías. ⁹ Ajta a'íjna i Uzías, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jotam, ajta a'íjna i Jotam a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Acáz, ajta a'íjna i Acáz, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Ezequías. ¹⁰ Ezequías pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Manasés, ajta a'íjna i Manasés a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Amón, ajta a'íjna i Amón, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej

a'íjci i Josías. ¹¹ Ajta a'íjna i Josías, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jeconías, ajta a'íjma i ihuámua'mua' a'íjci i Jeconías, a'ájna mati'ij huojoví'tij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can i séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Babilonia.

¹² Mati'ij huojoví'tij, Jeconías pu séej tyiyóoj ta'raa ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salatiel, ajta a'íjna i Salatiel, a'íj pu tyiyóoj ta'raa i Zorobabel. ¹³ Zorobabel pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Abiud, ajta a'íjna i Abiud a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliaquim, ajta a'íjna i Eliaquim, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Azor. ¹⁴ Ajta a'íjna i Azor, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Sadoc, ajta a'íjna i Sadoc, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Aquim, ajta a'íjna i Aquim, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliud. ¹⁵ Ajta a'íjna i Eliud, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eleazar, ajta a'íjna i Eleazar, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Matán, ajta a'íjna i Matán, a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob. ¹⁶ Jacob pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i José, i cína'ra'an a'íjci i Mariía, ajta a'íjna i Mariía a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i náanajra' a'íjci i Jesús, i tyaj a'yan jatamuá'muaj tijin Ciríistu'.

¹⁷ A'yaa mu mij tamuáamuata' japuan muáacua'j ará'asej i maj jitzán eeráanyej a'íjci i Abraham, 'asta na'aj quee huanie'huaca' a'íjna i David, majta a'yan cha'taj mana'aj ará'asej i maj a'íjna jitze eeráanyej i David, mati'ij huojoví'tij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Babilonia, majta a'yan cha'taj mana'aj tamuáamuata' japuan muáacua'j tyitya'rá'axcaa ti'ij huanie'huaca' i Ciríistu'.

Ti'ij Jesús huanie'huaca'
(Lc. 2:1-7)

¹⁸ A'yaa pu tyu'nié'huaca' a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. A'íi pu náanajra' a'íjna i Mariía, ti ajta arí jáatzaahuaj ti'ij huatyéviche'en a'íjci jamuán i José, ajta mati'ij quee xu néemi'ij huatyá'caj aj pu'ij pá'ri'ij huataséjre i jucáara' jitze, a'íj pu jin a'yan huaríj i muárie'ria'ra' jime' i júuricama'ra' i Dios. ¹⁹ Ajta a'íjna i José i ti ja'ancuré'vi'tij tyámua' pu tyí'tyevistaca'aj, a'íj pu jin quee jaxie'va'ca'aj ti puéjtzij jaatá'an hua' tzajta' i tyeítjee, a'yaa pu'ij tyá'xie'va'ca'aj ti jaatátoonyij avíitzij jime'. ²⁰ Ti'ij arí jaaxá'pui'intarej ti'ij a'yan huárinyij, síj pu i ti tajapúa tyí'huüre' jimi huataséjre ti'ij ooj tyáacusima'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—José, mu paj a'íj jitze eeráma'can i David, capáj tyí'tziñye'ej paj ja'ancuré'vi'tij a'íjci i Maríia, ji'nye i ti huataséjre i jucáara' jitze, a'íj pu jin huataséjre i muárie'ria'ra' i júuricama'ra' i Dios. ²¹ Maríia pu tyáatacan tyiyóoj ta'mej, a'yaa pej pij jaatámua'tyij tijin JESÚS. A'yaa pu antyapuáaj ja'mej, ji'nye a'íi pu hua' japua huatányuusij i jutyéityeristyamua' i maj ootyá'itzeerej i Dios jimi.

²² A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyí'xaxa'ta'aj i tavástara' jitze ma'can a'yan tijin:

²³ Pá'ri'ij pu huataséjre'sij i jucáara' jitze i íiti' ti quee xu a'tíj jatyévi'tin, a'íi pu tyiyóoj ta'mej tyáatacan, a'yaa mu mij jaatámua'sij tijin Emanuel.

A'íjna nyúucarij Emanuel,

a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Dios pu tajamuán yésejre'.

²⁴ Ti'ij huájij a'íjna i José, aj pu'ij a'yan huaríj je'ej ti tyaaté'exaa a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire', aj pu'ij ja'ancuré'vi'tij a'íjci i Maríia. ²⁵ Ajta ti'ij quee xu jamuán hui'cária'caj a'íi pu i Maríia tyiyóoj ta'raj tyáatacan, aj pu'ij José a'yan jaatamua'aj tijin JESÚS.

2

Matí'ij uyo'vá'muariaca' a'íjci i Jesús a'íimaj i maj jéehua tyo'mua'reej

¹ A'áa pu jo'nié'huaca' a'íjna i Jesús a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Belén, chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can i chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Judea, a'ájna ti'ij a'íin tyi'tyaváacaj i rey jime' a'íjna i Herodes. Aj mu mij séecan a'áa ja'rá'aj a Jerusalén i maj jéehua tyo'mua'reej, i maj a'áa pujmua' ja'ráacij jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij, ² a'yaa mu mij tyu'ta'íhuo' tijin:

—¿Jo'nyij je'en a'íjna i hua' rey i maj Israel jitze ajtyáma'can, i ti oochán huanie'huaca'? Ji'nye xú'ra'vej tu huaséj a'íin ti ja'a'rij a'ájna jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij, a'íj tu jin mujo'vá'ju'un tyej tyij jaatyáanajche.

³ Ti'ij jáamua'reeri' a'íjna i rey Herodes, jéehua pu tyi'mua'astíj ja'raa a'íjci jime', ajta a'yan cha'tána'aj tyihuó'ruuj i tyeítyee i maj Jerusalén jo'cháatima'caa. ⁴ Aj pu'ij Herodes néijmi'caa huatajé i maj tyihuá'ijtye' a'íjma i puaríj, ajta a'íjma i maj tyihuá'mua'tyej i tyeítyee je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin: “¿Jo'nyij já'nie'huan a'íjna i Ciriistu'?” ⁵ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'ájna a Belén, i chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea, ji'nye a'yaa pu tyo'yú'xaca' a'ájna i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj tijin:

⁶ Pajta muáaj Belén, a'áa paj ja'ajtyáma'can a Judá, muáaj paj a'ín pu'éen i chájta'naj ti jéetze' cíleen, ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee i cháanacaj japua, muéetzij jimi pu síj eerányesij ti tyu'ta'íjtaj ajta hua'cha'íj ta'mej i nyetyeítyeristyamua' Israel maj jitze ajtyáma'can.

⁷ Aj pu'ij i Herodes huo'tajé avíutzij jime' a'íjma i maj jéehua tyo'mua'reej, ti'quij huo'ta'íhuo'ri' a'náj ti huataséjre a'ájna i xú'ra'vej. ⁸ Ajta je'en huo'ta'ítyaca' a'ájna a Belén, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Séricuj, siata'aj uyo'huoonyij tyámua' naa a'íjci i pá'ri'ij, ajta siati'ij jáatyoonyij, aj xu sij mujo'vá'ju'un siaj sij naaté'exaatye', nyata'aj nyij nyajta nyáaj ujó'me'en nyej jaatyáanajche.

⁹ Mati'ij a'yan tyanamuáaraj a'íjci i rey, aj mu mij ujó'ju'. Ajta a'ájna i xú'ra'vej i ti hua' jimi huataséjre a'íj pu anaquéj huama'ca'aj, aj pu'ij a'áan jo'ojcháxij i chi'ij japua jo'tij je'ej jé'eenye'ej a'ájna i pá'ri'ij. ¹⁰ Mati'ij a'íjmaj i maj jéehua tyo'mua'reej jaaséj a'íjci i xú'ra'vej, jéehua mu huatóotyamua'vej. ¹¹ Aj mu mij utyájrurij u chi'táj, mati'ij mij jaaséj i pá'ri'ij jamuán i náanajra', mati'ij mij jimi tyítunutaxij. Majta je'en tye'entyícuunaxij i maj tyaatapuéjve'sij, a'íj mu jaatapuéjve i ooroj, majta cítzive'rij, majta i cuáanye'ej ti a'yan ántyapuaaj tijin miirra. ¹² Ajta je'en a'yan tya'rá'aj maj a'yan tyú'maaraca' ti Dios huo'tá'ijmuejri' maj quee huariá'cñneye' a'íjci jimi i Herodes, aj mu mij séej jitze i juyéj jo'cáj mej mij a'áa jo're'nyej jo'maj ja'chej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

Mati'ij huatóo'uj a'ájna pujmua' a Egipto

¹³ Mati'ij jo'cñneye' a'íjmaj i maj jéehua tyojó'itej, síj pu i ti tajapúa tyí'huüre' huataséjre a'íjci jimi i José ti'ij tyi'máaracaj,

—Ájchesij, pata'aj já'anvi'tij mu pá'ri'ij pajta i náanajra', pej pij jó'ra'nyij a'ájna a Egipto. A'áa paj jo'tyá'itzeere'en 'asta nyana'aj quee nyajtáhua'aj muaaté'exaatye'en, ji'nye a'ájna i Herodes, a'íj pu jahuoonyij i pá'ri'ij ti'ij jaajé'caj.

¹⁴ Aj pu'ij ájchej i José, ajta je'en yo'ví'tij a'íjci i pá'ri'ij ajta náanajra', ajta je'en hua' jamuán jó'raa a'ájna tíca'rij tzajta', a'áa mu mij ja'rá'aj a Egipto, ¹⁵ a'áa mu mij já'tyeej 'asta na'aj quee huamuí' a'ájna i Herodes. A'yaa pu tyu'rij ti'ij a'yan tya'róo'astej i nyúucarij ti jaataxájtaca' a'ájna i ti

ará'tyeej tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can ti a'yan tijin: "A'áa nu pujmua' yo'tajé i nyiyóoj a'ájna a Egipto."

Herodes pu tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij i ti'rúij

16 Ti'ij Herodes jáamua'reeri' maj jáacuanamuaaj a'íimaj i maj jéehua tyojó'itej, jéehua pu huatanyú'caca', aj pu'ij tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij néijmi'caa i ti'rúij maj tyétyacaa i maj a'yan tyéecha'ij hua'puaj nyinyi'ra'aj múucij pujmua', mati'ij mana'aj a'áa maj jo'cháatima'caa a Belén, majta i maj a'áa véjri' ja'antacháatima'caa. 17 A'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyo'tyéyu'xaca' a'ájna i Jeremías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tijin:

18 A'yaa pu tyí'namuajre' a'ájna a Ramá,

maj jéehua juyiin,

majta jéehua juxaamuijritye'.

A'íi pu a'íin pué'een i Raquel,

ti huá'yiin i juyójmua'

ajta quee jaxie'va'ca'aj maj tyámua' tyeetyéjeevej,

ji'nye mu'rúij huá'cuij i yójmua'mua'.

19 Ajta ti'ij huamuí' a'ájna i Herodes, síij ti tajapúa tyí'huiire' pu huataséjre a'íjci jimi i José ti'ij tyi'máaracaj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

20 —Ájchesij, pata'aj já'anvi'tij mu pá'ri'ij, pajta i náanajra', siata'aj jó'ciinyej a'ájna chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Israel, ji'nye pu'rúij huamuí' a'ájna i ti jaje'catamuí'ca'aj mu pá'ri'ij.

21 Aj pu'ij ájchej a'ájna i José, ajta je'en yo'ví'tij a'íjci i pá'ri'ij ajta i náanajra', mati'ij mij jo'cíj a'ájna a Israel. 22 Ajta i José a'yaa pu tyámua'reeri' ti i Arquelao tyí'íjtaca'aj jutáataj jitze ma'can, a'íi pu tyu'tátziin ti a'áa ja'rá'astij a Judea. Ajta je'en Dios a'yan tyaaté'exaa ti'ij tyi'máaracaj, aj pu'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galileea. 23 Ti'ij a'áa ja'rá'aj, a'áa pu ja'huóochejtye chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Nazaret. A'yaa pu tyu'rúij ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej maj tyu'taxájtaca' i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj a'yan tijin: "A'yaa mu jaatámua'sij tijin Nazaret ti já'ma'can."

3

Juan pu tyihuá'ixaatye' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 A'ájna ímuáj pu huataséjre a'ájna i Juan i ti huá'íiraca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Judea. 2 A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijin:

“Siata'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, ji'nye pu'ríj a'ájna atyojo're'nyesij ti'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.”

³ A'íjna i Juan, a'íi pu a'íin pué'een i Isaías ti jaataxájtaca' i Dios jitze ma'can, a'yan tijin:

A'tíj pu uja'jíhuaj ja'mej jo'tij quee já'tyi'tij a'yan tijin:

“Tyámua' xu huóo'uurej mu jutzájta', ji'nye tavástara' pu ya uvé'nyesij,

a'íj xu jin quee je'ej yó'namuajraj, sulu tyámua' xu eenye'.”

⁴ Ajta a'íjna i tyí'caanaria'ra' i Juan, caméeyuj ju'xa' pu jin tyí'taavijhuaca'aj, ajta navíj jin ahuóoji'ca'ca'aj, ajta vítzí'cií ci'macaria'aj, ajta sarátyee cua'caria'aj itzitáj maj huáxoo.

⁵ Majta a'íimaj i tyeítyee i maj Jerusalén jo'cháatima'caa, majta néijmi'i ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea, majta i maj a'áa véjri' ja'ajtyecháatima'caa játya'naj jitze Jordán ti tyaja'rájtyapuj, néijmi'i mu ajo're'nyej mej mij jáanamuj a'íjci i Juan. ⁶ A'íi mu jaataxájtaca' i maj jin ootyá'itzeerej i Dios jimi, a'íi pu'ij i Juan huá'íiraca'aj i játya'naj jitze i Jordán.

⁷ Ajta i Juan, ti'ij mui'caa huaséj i maj a'yan ántya'ruj tijin fariseos, majta i saduceos, maj aja'vá'ju'ca'aj mej mij huái'huaj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj mu siaj tyí'hue'tacaa. ¿A'tanyíj a'yan tyajamuaaté'exaa tiquee já'muaci'tyij i puéjtzij i Dios ti jamuaatá'sij? ⁸ Tyámua' xu huárinyij mej mij i tyeítyee jáamua'reej siaj seríj ja'antzaahuaj i tavástara', ⁹ siajta quee a'yan tyityóotzaahuatye'ej yee: “Ityáj tu Abraham jitze eeráma'can”; ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios jaayí'tin ti a'yan jáa'uurej mu tyetyéj mati'ij i maj Abraham jitze eeráma'can. ¹⁰ Pu'ríj atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Dios puéjtzij jamuaatá'sij, a'yaa pu já'mua'uurej ti'ij a'tíj ti ciyéj eejveechixi'in tya-puéj jime'. Néijmi'i i ciyéj tiquee tyí'taajcaa, a'íi pu tyé'ejveechixi'ij, ajta je'en jaatyáteeraj. ¹¹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu jájtyij jin tyajá'mua'íiraj, nyaja'mua'ixaatye'ej siaj sij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, ajta a'íjna i ti yaja've'mej, a'íi pu a'íjna jin já'mua'íiran i júuricama'ra' i Dios, ti'ij tyámua' jamuáa'uurej. A'íi pu jéetze' jaayí'tin nyequee nyáaj, ji'nye capu nyéetzij a'yan tyí'nyaci'puaj nyaj jajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an. ¹² A'íi pu arí ji'tyáa' i ti jin ja'náca'tzij i tyeríicuj, a'íi pu'ij ji'rátui'sij i xiéerij apua'quéj. Aj pu'ij i ímue'rij tyámua' uurej i chóorij tzajta', ajta i xiéerij, tiéj jitze pu jaatyáteeraj ti quee a'náj já'mui'nyij.

Ti'ij i Jesús huái'huaca'
(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

13 Aj pu'ij Jesús uja'rájraa i chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuj tijin Galileea, ti'ij a'áa jo'r'é'nyej jo'tij i Juan jé'eenye'ej, ta'aj ij i Juan jáa'íiraj i játya'naj jítze ti a'yan ántyapuj tijin Jordán. 14 Ajta a'íjna i Juan, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti jaatá'ijmuej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi muáaj yepevé'mej nye jimí nyej nyij muáa'íiraj? Jéetze' pu tyéevijtij paj muáaj nyéetzij náa'íiraj.

15 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Che' a'yan eenye', ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' tyaj ja'rá'astijre'en je'ej ti tyí'xa'pu' i Dios jimí.

Aj pu'ij Juan jáa'íiri' a'íjci i Jesús. 16 Ti'ij i Jesús huá'íiri'huaca', aj pu'ij eetáraj a jáata', ajta je'en i tajapúa tya'antácuunyi'huaca', ti'quij jaaséej ti japuan aje'cáma'ca'aj a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cúcui'. 17 Ajta je'en nyúucarij huánamuajri' ti jútye' uje'cánamuajrej a'yan tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jaxie've', i nyaj ja'antyíhuoj.

4

Tyiyáaru' pu tyí'tyese' ti'ij ja'antymué'tin a'íjci i Jesús
(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

1 Aj pu'ij a'íjna i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tij a'íjci i Jesús a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, ta'aj ij i tyiyáaru' tyu'tatyése'en ti jaamué'tin a'íjci i Jesús.

2 A'áa pu'ij huá'puatyej xicáj á'tyeej ajta quee tyi'táj cua'ajcaa, aj pu'ij huataí'cuataca'. 3 Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimí ti'ij tyi'táj jin jaatyámue'tin, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Ti pua'aj ji'r'é'can jime' yójra' papué'eenye' i Dios, tyu'ta'íjtaj ti'ij mu tyetyéj páan huatyóotaahuaj.

4 Ajta Jesús a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jítze tijin: “Capu a'íi na'aj juxie've' i páan ti'ij júurij já'ra'nyij i tyé'vij, sulu a'íi pu ajta juxie've' i nyúucarij Dios tyenyij jítze ti éejnyinyii.”

5 Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtáhua'aj yo'ví'tij a'íjci i Jesús a'ájna Jerusalén, ti'quij tyeyúuj japua ja'antyítoj i ti jéetze' ájtyeej, 6 ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ti pua'aj ji'r'é'can jime' yójra' papué'eenye' i Dios, ancájvetzi, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jítze tijin:

Dios pu uhujojta'ítyij i maj jimí tyí'huíire' mej mij muáacha'íin.

A'íi mu jumuáca' jin mua'ajriásij, ti'ij quee tyi'táj je'ej mooriaj.

7 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu ajta tyé'yusí' i yu'xarij jitze tijin: “Capáj tyí'tíj jín já'xaahuari'raj i Dios.”

⁸ Tí'quij a'íjna i tyiyáaru' yo'ví'tíj a'íjci i Jesús i jiríj jitze tí ájtyeej, aj pu'íj jaataséjra i cháanacaj jo'maj jo'cháatimee i tyeítyee, ajta a'chu ti va'tíj séejre', ⁹ a'yaa pu'íj tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i tyimuaatá'sij a'íjna, tipua'aj pájtunutaj pej pij naatyáanajche.

¹⁰ Aj pu'íj Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj jó'ra', tyiyáaru' paj pu'é'een, jí'nye a'yaa pu tyé'yusí' i yu'xarij jitze tijin: “Siata'aj a'íj siana'aj huatyáanajchej i tavástara' i Dios, a'íj xu'uj huatyáhuire'en.”

¹¹ Aj pu'íj i tyiyáaru' ajtáara a'íjci jimi i Jesús, matí'ij mij a'íimaj huataséjre i maj tajapúa tyí'huire' mej mij jaatyáhuire'en a'íjci i Jesús.

*Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galilea
(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)*

¹² Tí'ij Jesús a'yan tyú'namuajri' maj je'tyáanaj a'íjci i Juan, aj pu'íj jó'raa a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Galilea. ¹³ Ajta quee a'áa jo'tyá'ítzee a'ájna a Nazaret, sulu a'áa pu jó'raa a'ájna a Capernaúm, chájta' a'áa ti jo'tacá'aj jo'tíj ja'va'ástimee i jájtyij a'íjna chuéjra' japua a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Zabulón ajta a'yan tijin Neftalí.

¹⁴ A'yaa pu tyu'ríj tí'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'yan tijin:

¹⁵ A'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Zabulón ajta a'ájna a Neftalí,

után jitze pujmua' i játya'naj ti a'yan ántyapuaaj tijin Jordán, a'ájna a ti ja'va'ástimee i jájtyij ti ve'éj, a'ájna a Galilea, jo'maj jo'cháatimee i maj quee tyá'tzaahuatye'.

¹⁶ A'íjna i chájta'naj ti tíca'rij tzajta' séjria'ca'aj,

a'íj pu jaaséej i tatzárij ti ve'éj,

tatzárij pu hua' jimi huataséjre,

a'íjma jimi i maj ajo'cháatima'caa tíca'riste' jo'maj ya'ajpuéjtzij.

¹⁷ Aj pu'íj Jesús huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej, a'yan pu tyihúa'ixaatya'ca'aj tijin:

—Siata'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, jí'nye pu'ríj a'ájna atyojo're'nyesij tí'ij Dios tyu'ta'íjtaj íyan cháanacaj japua.

*Jesús pu muáacuaca huatajé i maj cue'tzi'puacaa
(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)*

¹⁸ A'áa pu i Jesús ja'ajtyáma'caj jo'tíj ja'va'ástimee i jájtyij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Galilea, tí'ij hua'puácaa

huaséj i maj ju'ihuáamua', sáij pu a'íin pué'eenye'ej a'íjna i Simón i maj majta a'yan jatamuá'muaj tíjin Pedro, ajtáhua'aj i sáij ti a'yan ántyapuaj tíjin Andrés. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i maj cue'tzi'puacaa, a'íi mu mij tápi'narij jin hue'tyéé vivi'raca'aj. ¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaq jíjin: —Sianaataváj, nyáaj nu tyaja'muamua'tyen siaj sij tyeítýee nye jimi tyísiire'en.

²⁰ Aj mu mij huatóoxaahuataca' matí'ij mij atyojo'píitira i tápi'narij, majta je'en jamuán jo'cáj.

²¹ Tí'ij ij té'ej a'yee jo'ré'nyej, Jesús pu ajtáhua'aj hua'puácaa huaséj i maj ju'ihuáamua', sáij pu a'yan ántyapuaj tíjin Santiago ajta i sáij a'yan tíjin Juan, a'íi mu yójmua'mua' pué'eenye'ej a'íjci i Zebedeo, a'áa mu ja'rátya'ca'aj i canúuhuaj jíitze i jutáataj jamuán, tápi'narij mu tyámua' tyí'uuriajca'aj. Aj pu'ij i Jesús huo'tajé, ²² matí'ij mij jaatáxaahuataca', majta je'en eetacáj i canúuhuaj jíitze, a'áa mu'uj mij yooriéej i jutáataj, matí'ij mij jamuán jo'cáj i Jesús.

*Jesús pu mui'caa tyí'mua'týej i tyeítýee
(Lc. 6:17-19)*

²³ Jesús pu néijmi'que' huáraa a'ájna a Galileea, tyihua'mua'týaaj i tyeítýee i hua' tyeyúuj tzajta'. A'íj pu huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios ajta néijmi'caa tyú'huaaj i tyeítýee i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta quee sáijtaca'aj na'aj i cui'nyi'ra'aj. ²⁴ A'íj mu i Jesús xajtaca'aj néijmi'que' tí'ij na'aj a'áa tí huataca'aj i chuéj tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Siria, a'íjma mu mij aja've'vi'tiicaria'aj i maj tyí'cucui', séecan mu huápuí'ij tyí'cucui'ca'aj, ajta séecan quee hua'ca'nyisti'raca'aj, ajta séecan tyiyáaru' hua' tzajta' séjria'ca'aj, majta séecan a'huootímue'rajma'caa, majta i maj quee rácijci'nyive'. Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj.

²⁵ Jéehua mu i tyeítýee i maj a'áa ja'rácij a Galileea, majta i maj a'áa ja'rácij a tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin tamuáamuata' tí ja'chájta'najmee, majta i maj Jerusalén ja'rácij, majta i Judea maj ja'rácij, majta i maj eetacáj után pujmua' i Jordán jíitze, mue'táj mu jamuán huacáj a'íjci i Jesús.

5

I nyúucarij Jesús tí huó'ixaaj a'ájna i jíri'j japua

¹ Tí'ij huo'séj i tyeítýee maj jéehua aja'tyúusiiria'ca'aj, Jesús pu antýíraj i jíri'j japua, tí'quii ooyíxij. Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj, a'íi mu ajtyáxiiriaca', ² aj pu'ij huatyóochej tí tyihuó'mua'týej, a'yaa pu'ij tyihuó'ixaaj jíjin:

I nyúucarij i maj jin huatóotyamua've'en i Dios jimi
(Lc. 6:20-23)

3 —Miche' huatóotyamua've'en i maj jamua'reej maj quee je'ej tyéejviicue' i Dios jimi, ji'nye a'íi mu a'íjna jin antyúumua'reerij i tajapuá ti tyajá'ma'can.

4 'Miche' huatóotyamua've'en i maj juxaamuijritye', ji'nye Dios pu tyámua' tyihuo'tyéjeevij.

5 'Miche' huatóotyamua've'en i maj quee óotzaahuatye', ji'nye a'íi mu ja'ancuriáa'sij a'íjna i chuéj i ti jime' i Dios tya'tóorattiiri' ti huo'tá'an.

6 'Miche' huatóotyamua've'en i maj a'íjna jin tajcuj, majta a'íjna jin i'cuj maj a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'pui' i Dios jimi, ji'nye a'íjma pu jimi tyámua' tye'mej.

7 'Miche' huatóotyamua've'en i maj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítjee, ji'nye Dios pu ajta hua'ancu'vajxi'ij a'íjma.

8 'Miche' huatóotyamua've'en i maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta', ji'nye a'íi mu jaséjran i Dios.

9 'Miche' huatóotyamua've'en i maj jahuoo mej mij quee nyo'sa'aj, ji'nye Dios pu a'yan huo'támua'sij tijin: "Nyiyóojmua'."

10 'Miche' huatóotyamua've'en i maj jajpuéjtzij a'íjna jime' maj a'yan ricij je'ej ti tyí'xa'pui', ji'nye néijmi'i pu tyihua'ci'tyij i tajapuá ti tyajá'ma'can.

11 'Siata'aj huatóotyamua've'en, mati'ij i tyeítjee je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj, ajta mati'ij nye jitze ma'can hue'tzij jin tyaja'muaxajtzi'raj. 12 Siata'aj huatóotyamua've'en, caxu juxaamuijritya'aj, ji'nye jéehua pu tyajá'muaci'tyij i tajapuá ti tyejé'sejre', ji'nye a'yaa majta huó'ruuj a'íjma i maj ará'tyeej i Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

Tyaj a'íjna jin tyí'huüre' tyej tyij tyámua' huó'uurej i maj yan séejre' i cháanacaj japua

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

13 'A'yaa xu mua'aj tyí'huüre' hua' tzajta' i tyeítjee ti'ij ajta tyí'huüre' i unáj i cue'ráj jitze. Ajta tipua'aj huatyájru'naj, aj pu'ij ráxi'sij i tá'ancatzaj. ¿Ji'nye ooj tyí'rij ti'ij ajtáhua'aj áancatzaj tá'ra'nyij? Capu ij che' tyi'tíj huüre', a'íj mu jin majúuraxij, mej mij i tyeítjee jatzíinajyi'can.

14 'A'yaa xu mua'aj een hua' tzajta' i tyeítjee ti'ij i tiéj ti á'taa ti ajta a'íjna jin a' imuáj atányeeri'cij i cháanacaj japua. A'íjna i chájta'naj jirij jitze ti já'sejre', capu i'rij ti huatyóo'avaaj. 15 Capu ajta a'tíj cantyíij antyíteeraj ti'ij áan yo'tyárujtye'en i utáatzij jityej, sulu ánimuaj pu yo'ojesij ti'ij a' imuáj atányeeri'cirej hua' tzajta' i maj

iiráatyij u chi'táj. ¹⁶ A'yaa xu sij cha'taj siana'aj mua'aj huárinyij, siaj sij a'yan tyihuo'tyátatzavi'tye'en i tyeítsee, mej mij jamuaaséj siaj xá'puí' ricij, aj mu mij majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios tajapuá ti já'sejre'.

I Jesús ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta

¹⁷ 'Caxu a'yan tyí'mua'ajcaj yee a'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij ja'antyipuá'ritye'en a'íjci i nyúucarij Moisés ti jaatyájttoo nusu i maj jaataxájtaca' a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, canu sulu a'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an. ¹⁸ Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', ti'ij ooj ya séjre'ej i cháanacaj, ajta ooj séjre'ej i tajapuá, capu tyí'táj jó'vesij i ti á'yu'si'ij i yu'xarij jitze, 'asta na'aj quee néijmi'i aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si'. ¹⁹ A'íj pu jin, tìpua'aj a'tíj séej quee ará'astej i nyúucarij ti á'yu'si'ij i yu'xarij jitze, tyij ajta a'íin pué'een i tiquee jéehua juxie've', ajta je'en quee a'yan tyihuó'mua'tyej i tyeítsee mej mij ja'rá'astej i Dios, a'íi pu ajta a'íin pué'eenye'ej ja'mej i ti jéetze' ciléenye' jin tyí'tyaváaj ja'mej u tajapuá. Ajta a'íjna i ti néijmi'i ará'astej a'íjci i nyúucarij, ajta je'en séecan huámua'tyej mej mij majta ja'rá'astej, a'íi pu va'cán jin tyí'tyaváaj ja'mej u tajapuá. ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' mua'ajmaj, tìpua'aj sequée hua'antymue'tin a'íijma i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta a'íimaj i fariseos, a'íjna jime' siaj a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'puí' i Dios jimi, caxu a'náj tajapuá jo'tyá'itzeere'ej.

*Jesús pu tyihuá'mua'tyej mej mij quee je'ej jóomua'raj
(Lc. 12:57-59)*

²¹ 'Xu'ríj mua'aj a'yan tyú'namuajri' maj a'yan tyihuo'té'exaaj i já'muahuasímua'ci'ij tíjin: "Caxu tyí'tyacui'caj, ji'nye a'íjna i ti tyí'tyacui'caa, a'yaa pu tyúuxie've' maj puéjtzij jaatá'an." ²² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin tìpua'aj a'tíj tyinyú'caj i ju'ihuáara' jimi, Dios pu puéjtzij jaatá'sij. Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyaatájeevej i juxa'aj tyévíj, a'yaa pu tyúuxie've' maj já'anvi'tij a'íijma jimi i maj tyityatatyíj, ajta a'íjna i ti huápuí'ij je'ej pua'aj tyá'xajta i juxa'aj tyévíj, a'íi pu a'áa jo'tyá'itzeere'ej jo'tij quee a'náj já'mui'nyij i tiéj.

²³ 'A'íj pu jin, tìpua'aj períj tyí'táj mu'vejritaj a'íjna japua jo'siaj yá'na'michej i Dios, pajta je'en jo'támua'reej paj tyí'táj jin ootyá'itsee i axa'aj tyévíj jimi, ²⁴ a'áa paj pooj yo'tyá'itseen i paj jaatámu'vejritaj i Dios jimi, pej pij anaquéej ujó'me'en a'íjci jimi i axa'aj tyévíj, pajta

je'en tyu'tá'uunyi' a'íjci jimi. Aj pu'ij huatái'riitarij paj mujo've'me'en pajta je'en tyu'támu'vejritaj.

²⁵ 'Típua'aj a'tíj muá'anvi'tíj i juéesij jimi, pata'aj jaaxá'pui'intare'en a'íjna jamuán i ti muájcha'íire', ti'ij ooj muáavi'tíj, ta'aj ij quee amojo're'nyijtye' i juéesij jimi, na'riij quee a'íi pu muéetzij tyu'tátuiire'sij i juéesij jimi, ajta je'en i juées a'íjma jimi muaatátoosij i maj jahuiire', a'íi mu mij mue'tyánasij. ²⁶ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' mej quee mui'rátosij 'asta pana'aj quee néijmi'i tyihuo'nájchitye'en a'chu maj muajijve'.

A'íjci jime' i maj juxana'cire'

²⁷ 'Xu'rij mua'aj a'yan tyú'namuajri' i maj aamí' a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "Capáj íitaj jamuán hui'care'en i paj quee jatyévi'tin." ²⁸ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin a'tíj ti na'aj ti íitaj huaséj ajta je'en jaatanyácu'a'aj, a'íj pu jin arí huóoxana'cirej i jutzájta' a'íjna jamuán i íitaj tiquee jatyévi'tin.

²⁹ 'A'yaa nu nyij tyajá'mua'ixaatye' tíjin típua'aj mua' jí'ij ti amuáca'ta' pujmua' séejre' jitze petyo'ojpuá'ritye'en, i paj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, eetátichij mua' jí'ij pajta je'en a'ímuáj yóorienyij, jí'nye jéetze' pu muatyáhuí'rii paj tyi'tíj jo'rieenyij ti cíleen quee maj néijmi'i a'áa muaja'tyárieenyij jo'tíj jusén jime' já'taa. ³⁰ Ajta típua'aj mua' muáca' jitze petyo'ojpuá'ritye'en, pata'aj ja'ajtavéjche pajta je'en a' ímuáj yóorienyij, jí'nye jéetze' pu muatyáhuí'rii paj tyi'tíj jo'rieenyij ti cíleen, quee paj néijmi'i a'hua'rieenyij a'ájna i tiéj jitze ti quee a'náj já'mui'nyij.

A'íjna jime' i maj tóoto'raj

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹ 'A'yaa mu majta aamí' tyu'taxájtaca' tíjin: "A'tíj ti na'aj ti ju'íj huatátoonyij, che' yu'xarij jaatapíjtye'en i ti jitzán á'yu'si'ij je'ej ti een jime' jaatátoj." ³² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin típua'aj a'tíj ju'íj huatátoonyij, quee a'yan tyi'tíj jin huarín i íiti' ti séej jamuán huáhuí'nyij, a'yaa pu'ij puéjtzij tyaata'sij i ti íira'ra'an pué'eenye'ej. Ajta a'íjna i tyáati' ti ja'ancuré'vi'tíj a'íjci íitaj ti huatátuihuaca' a'íi pu ajta juxana'cire'.

A'íjna jime' i maj jin tya'tóoratzi'racaa

³³ 'Siajta a'yan seríj tyú'namuajri' maj a'yan ará'tyeej tyihuo'té'exaa i tahuásimua'ci'ij tíjin: "Capáj yó'hua'nán i paj jin tya'tá'ratziiri' jitzán ma'can i tavástara'." ³⁴ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin: Caxu tyi'tíj jin tya'tóoratzi'ra'an. Caxu tya'tóoratzi'ra'an a'íjna jitze

ma'can i tajapuá, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ipuariáara'an i Dios, ³⁵ caxu siajta tya'tóoratzi'ra'an a'íjna jítze ma'can i cháanacaj, ji'nye a'íi pu yan ra'íicajmee i Dios, caxu siajta a'íjna jítze ma'can i Jerusalén, ji'nye a'íi pu i chájta'naj a'íjna jítze ajtyáma'can i rey i ti va'cán antyúumua'reej. ³⁶ Caxu siajta tya'tóoratzi'ra'an i jumu'új jítze ma'can, ji'nye caxu jaayí'tin siaj jaatyáxu'muare'en, nusu siaj jaatyácueenare'en séej mu ju cipuáj. ³⁷ Che' a'yan eenye', tìpua'aj a'yan setyu'taxáj yee: “jee”, che' a'yan eenye' tzáahuatyí'ra'aj jime', na'ríij a'yan setyu'taxáj yee “capu”, che' a'yan ajta tzáahuatyí'ra'aj jime' eenye'. Ji'nye i ti seequéj een, a'íj pu jítze já'ma'can i ti je'ej pua'aj een.

Tyaj huo'xié've'en a'íijma i maj tájcha'íire'
(Lc. 6:29-30)

³⁸ 'A'yaa xu mua'aj tyú'namuajri' maj ará'tyeej a'yan tyu'taxájtaca' tìjin: “Tìpua'aj a'tíj je'ej pua'aj mojo'sejra, pata'aj pajta muáaj je'ej pua'aj yó'sejraj”, ajta a'yan tìjin: “Tìpua'aj a'tíj je'ej pua'aj mua'uuriaj pata'aj pajta muáaj tyi'tíj jìn je'ej pua'aj jáa'uurej.” ³⁹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tìjin: Caxu a'yan cha'taj siana'aj je'ej pua'aj ja'uurej a'íjna i ti je'ej já'mua'uurej, sulu tìpua'aj a'tíj mui'tyéveenyij mua' ipéesij jítze, pata'aj jaatá'an ti ajta sícita' mui'tyéveenyij. ⁴⁰ Tìpua'aj a'tíj ca'nyéjrij jìn mua'antyíchueenyij, pata'aj jaatáchuiitye'en pajta mua'máancaj ⁴¹ Ajta tìpua'aj a'tíj ca'nyéjrij jìn muaata'íjtye'en paj tyía'ra'an tya'antinyij séej ví'ra'aj ímuáj ti huatátyeej, pata'aj hua'puácaa ví'ra'aj ímuáj atyiyóotuiiraj. ⁴² A'tíj ti na'aj ti tyi'tíj muahuaviiraj, pata'aj jaatá'an, pajta quee jamueeria'aj tìpua'aj a'tíj tyi'tíj muaatanyéjvi'.

(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ 'A'yaa xu siajta tyú'namuajri' maj ará'tyeej a'yan tyu'taxájtaca' tìjin: “Pata'aj tyámua' yó'mua'raj i axa'aj tyévij, pajta jájcha'íiria'aj a'íjci i ti muájcha'íire'.” ⁴⁴ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tìjin: Siahuo'xié've' i maj jamuájcha'íire', siajta huatyényuunyij i Dios jimi a'íijma jime' i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej. ⁴⁵ Aj xu sij mua'aj yójmua'mua' pué'eenye'ej xá'ju'un i Dios tajapuá ti já'sejre', i ti je're'nyinyiicatyaa i xicáj a'íijma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, ajta a'íijma jimi i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, ajta tyi'tá'caa mej mij huatyéviijey hua' japua i maj xá'puí' ricij, ajta hua' japua i maj je'ej pua'aj ricij. ⁴⁶ Ji'nye tìpua'aj mua'aj siahuá'xie've'ej a'íijma i maj majta já'muaxie've', ¿tyi'tanyí siamue'tin i Dios jimi? Ajta a'íimaj i maj huájijve' i maj tyí'ticij a'íimaj mu majta

a'yan tyityetyúucha'ij. ⁴⁷ Ajta tìpua'aj a'íjma siana'aj huatatyójtje'en i maj ja'mua ihuáamua' pué'een, ¿tyi'tanyí jin xá'puí' siaricij? Ji'nye a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'yaa mu majta ricij. ⁴⁸ Siata'aj tyámua' eenye' a'yájna tí'ij i ja'muavástara' tyámua' tyí'een tajapuá tí já'sejre'.

6

A'íjci jìme' i maj a'yan tyúusejrataj cuxáa maj xá'puí' ricij

¹ 'Caxu tyi'tíj jin tyámua' rijcaj hua' tzajta' i tyeítjee mej mij a'íimaj jamuaaséj. Tìpua'aj a'yan xáarinyij, capu tyi'tíj jamuaatá'sij a'íjna i siaj jajvástara' tajapuá tí já'sejre'. ² A'íj xu jin, siatì'ij tyihuá'puejve'ej a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', caxu jaxajta yee a'yaa tu huaríj, matì'ij i séecan ricij i ju tyeyúuj tzajta', majta i cáayej jitze a'íjma i maj quee huatoojé'yacan jin tyámua' ricij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin a'íi mu meríj néijmi'i tyu'mué'tij a'íjci jìme' maj i tyeítjee tyámua' tyihuá'xaj. ³ Pajta muáaj patì'ij huá'huíria'aj a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', capáj ja'ixaatya'aj ja'ihuáara' i siaj néemi'ij óojaahuatye', ⁴ a'yaa paj huárinyij avíitzij jìme'. Ajta a'íjna i paj jajvástara', a'íi pu jaséj i tí ju' avaaaj, a'íi pu'ij muaatá'sij i paj jaamué'tij.

Jesús pu huá'mua'tyej je'ej maj tyityeetyényuunyij i Dios jimi

(Lc. 11:2-4)

⁵ 'Siatì'ij mua'aj tyényuusime'en i Dios jimi, caxu a'yan rijcaj matì'ij a'íimaj i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye', i tí hua'ráanajchi maj huatyényuunyij muaatya'úuj i tyeyúuj tzajta', na'ríj mua'ajcací'ca'aj i cáayej jitze, mej mij séecan huo'séj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jìme', a'íimaj mu meríj a'íjna huamue'tij mej mij i tyeítjee tyámua' huojó'sejra. ⁶ Pajta muáaj, patì'ij tyényuusime'en i Dios jimi, pata'aj utyájrutyey a'chì'táj, pajta tye'tyáanaaj i puéertaj jìme', aj pej pij huatyényuunyij a'íjci jimi i paj jajvástara' i tí quee séejre'. Ajta a'íjna i paj jajtáataj i tí jaséj je'ej paj ricij avíitzij jìme', a'íi pu muaatá'sij i paj jaamué'tij.

⁷ 'Ajta patì'ij tyényuusime'en i Dios jimi, capáj a'yan tyee'yí'tihua'an matì'ij a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj jéehua á'tíjtì' metyenyúusima'aj a'íjna jìme' i nyúucarij tí quee je'ej huatóomua'aj, ajta a'yan tyihuá'miteeraste' tí a'íjna jin i Dios huá'namuajran. ⁸ Caxu a'yan rijcaj matì'ij a'íimaj, jí'nye i siaj jajvástara', a'íi pu'ríj jamua'ree tyi'tíj tí

jamuá'itziitye', tyij siajta sequée xu jaatáhuaviiri'. ⁹ A'yaa xu sij mua'aj tyityeetyényuunyij tijn:

Muáaj, mu paj tatáataj, tajapuá paj já'sejre',
che' tyámua' eenye' i paj jin ántyapuaaj.

¹⁰ Che' mujo've'me'en i paj jin tyí'ijta.

Che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej paj muáaj tyá'xie've' íyan cháanacaj japua,

a'yájna ti'ij ajta tyí'een i tajapuá.

¹¹ Tyitaatá' i ti tyí'cue'ri' ti tyúuxie've' a'náj tina'aj.

¹² Tyitaatú'uunyi' i tyaj jin quee xá'puí' huaríj,

a'yájna tya'ti'ij ityáj tyihuo'tú'uunyi'ri'

a'íjma i maj je'ej pua'aj táaruuj.

¹³ Capáj tyi'tá'care'en ti taamué'tin a'íjna i ti quee xá'puí',
sulu pata'aj tajapuá huatányuunyij.

Ji'nye muáaj paj tyí'ijta, pajta néijmi'i putyí'uurej,

a'íj paj jin jusén jime' séejre'.

¹⁴ Ji'nye tipua'aj mua'aj setyihuo'tú'uunyi' a'íjma i
maj je'ej pua'aj jamuáaruuj, a'íj pu ajta mua'ajmaj tya-
jamuaatú'uunyi'raj i siaj jajvástara' tajapuá ti já'sejre',

¹⁵ ajta tipua'aj sequée tyihuo'tú'uunyi' a'íjma i maj je'ej
pua'aj jamuáaruuj, capu ajta tyajamuaatú'uunyi'raj a'íjna
i ja'muavástara' tyi'tíj siaj jin quee xá'puí' huaríj.

A'íjci jime' i maj ju'itzi'vee

¹⁶ 'Siatí'ij ju'itzi've'ej, caxu acóotzaahuatya'aj mati'ij i
maj juxaamuijrite', ji'nye a'yaa mu jéjrista' ricij i maj
quee tyá'tzaahuatye', mej mij i tyeítyee jáamua'reej tijn
múu'itzi've'ej. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' maj a'íimaj
merij jaamué'tij je'ej ti tyi'tíj tyihuá'ci'tyij. ¹⁷ Pajta muáaj,
pati'ij ja'itzi've'ej, pata'aj aca'jista'mitye'en, pajta tyámua'
huá'uurej, ¹⁸ mej mij quee i tyeítyee jáamua'reej yee
pua'itzi've'. A'íj pu'uj a' vástara' i paj quee jaséj jamua'reej,
ajta a'íjna i a' vástara' ti jaséj i ti ju'avaaj, a'íj pu muaatá'sij
i paj jaamué'tij.

A'íjna i ti jéehua tyí'huiire' i Dios jimi

(Lc. 12:33-34)

¹⁹ 'Caxu jéehua tyo'siire'ej i juchi'táj i ti huápuí'ij
tyá'najchij, jo'maj i tyajpuásij tyojó'jipuaaj jo'tíj ajta néijmi'i
i tyajá'mua'a'rij tyojo'huí'tzij, jo'maj majta i náhua'rij
jo'tyáru'pij mej mij tyu'náhua'an. ²⁰ Sulu siata'aj uty-
ojó'siire'en u tajapuá a'íjci i ti jéehua tyá'najchij, jo'maj
quee i tyajpuásij tyojó'jipuaaj, jo'tíj ajta quee tyi'tíj jo'huí'tzij,
majta quee i náhua'rij utyáru'pij. ²¹ Ji'nye jo'tíj tyi'tíj
já'sejre' i ti jéehua ja'mua jitze juxie've', a'áa xu siajta
tyojomua'tziitye'ej xá'ju'un.

A'íjna i ti jatatzavi'tye' i tyéviij
(Lc. 11:34-36)

²² 'Ajta mua' jí'ij, a'íi pu a'íin pué'een i paj jin atányeej pej pij majo'cha'canye'en, a'yaa pu'ij tipua'aj jí'rén'ye' pua'aj rí'síjme'nyij, tyámua' pej pij naa metyóonyeej, ²³ ajta tipua'aj quee tyi'tíj huúria'aj mua' jí'ij, a'yaa pej pij tíca' tyi'séere'ej puá'mej. Ajta tipua'aj a'íjna i tatzárij quee tyi'tíj huúria'aj, jéehua pu huápu'i'ij a' jitze huatyática'rij.

I Dios ajta i túmii
(Lc. 16:13)

²⁴ 'Capu a'tíj pújoorej ti hua'puácaa jimi tyu'tyáhuúire'en, jí'nye séej pu tyicha'íria'aj ja'mej i ti tyé'ijtye', ajta i séej xaa xie've'ej ja'mej, nusu i séej tyámua' tyu'tyáhuúire'ej, ajta séej quee ará'astijre'ej. A'íj pu jin quee i'ríj siaj i Dios tyámua' tyu'tyáhuúire'en siajta a'íjci i túmii.

Dios pu tyámua' tyihuá'cha'ij i juyójmua'
(Lc. 12:22-31)

²⁵ 'A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tíjin: Caxu a'íjci jin tyi'mua'ajcaj je'ej siaj tyi'tíj tyí'cua'nyij, nusu je'ej siaj ye'ej tyí'tyeye'en, na'ríij a'íjci jíme' i siaj tyu'tyóochejtye'sij. ¿Nyi quee jéetze' juxie've' i Dios jimi siaj júurij xá'ra'nyij, quee i cue'ráj nusu i já'muahue'ra' na'ríij a'íjna i siaj tyúuche'tyaa? ²⁶ Cási' siahuo'séj mu pína'see i maj jútye' ra'ra', camu tyi'huastyaa, camu majta tyí'tza'nacaa, camu majta jasi'rii i ímue'rij i juchi'táj, ajta a'íi pu tyihuá'cue'tyej a'íjna i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre'. Siajta mua'aj jéetze' xu jitzán juxie've' mequee mu pína'see. ²⁷ A'íj pu jin quee tyi'tíj huúire' ti a'tíj jéehua tyúumua'tziitye'ej, jí'nye capu jaatyáhuúire'ej tí'ij jéetze' já'tyeevi'in júurij.

²⁸ '¿Ji'nye siaj sij a'íjna jin tyúumua'tziitye' i siaj tyu'tyóochejtye'en? Cási' xaaséj mu xúuxu'uj je'ej ti tyí'huose' a'ájna a itzitáj, capu tyí'muijhuacaa capu ajta tyí'itzacaa. ²⁹ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tíjin a'íjna i rey Salomón, i ti jéehua tyí'ijcha'íica'aj, capu a'náj naa eenye'en tyu'tyóochejtyej tí'ij mu xúuxu'uj. ³⁰ A'yaa pu'ij tipua'aj i Dios tyámua' ja'uurej mu tu'píj ti ijíij a'áa já'sejre' jo'tíj jo'itzitaj, ajta ariá'pua'aj mu jaatyáteeraaj chuéj tzajta' ta'ajtaavijhua. Jéetze' pu'ij mua'ajmaj tyámua' já'mua'uurej mu siaj quee tyá'tzaahuatye' xaa nyu'uj. ³¹ A'íj xu jin quee tyúumua'tziitye'ej a'yan setyuu'íhuo'raj tíjin: "¿Tyi'tanyí tyacua'nyij?", nusu yee: "¿Tyi'tanyí tyeye'en?", na'ríij a'yan yee: "¿Tyi'tanyí tyetyu'tyátachejtye'sij?" ³² A'íi pu a'íin tyi'pué'een i maj jin tyúumua'tziitye' i maj quee

tyá'tzaahuatye', siajta mua'aj xu tyivástara' i ti arí ja-mua'reej tyi'táj ti jamuá'itziitye'. ³³ A'yaa pu'ij siata'aj i Dios jimi tyi'huóomua'tziitye'en, siajta a'íjci jitze i tajapuá ti tyejé'sejre', ajta siaj a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'puí'in i Dios jimi, aj xu sij néijmi'i tya'ancuriáa'sij i ti tyaja-muá'itziitye'. ³⁴ Caxu a'íjna jin je'ej tyí'mua'ajcaj je'ej ti ariá'pua'aj tye'mej. Ariá'pua'aj xu sijta tyi'tyése'ej xá'ju'un a'íjci jime' je'ej ti tyi'táj tyajá'muaci'tyij.

7

Tyaj quee séecan jitzán tyí'pua'ritye'ej
(Lc. 6:37-38, 41-42)

¹ 'Caxu huá'xijtye'ej i séecan, ti'ij quee Dios ajta mua'ajmaj jamo'xijtye'en. ² Ji'nye Dios pu a'yan cha'tána'aj tyajamuá'xijtye'en siati'ij mua'aj tyihuo'xijtyej i séecan, ajta a'chu siaj tyi'táj jaatá', a'yaa pu cha'tána'aj i Dios mua'ajmaj tyajamuáatá'sij. ³ ¿Ji'nye pej pij a'íj aráasej a'ihuáara' i ti cñ na'aj tyo'tyá'itzee i Dios jimi, pajta quee a'íjna séej i paj muáaj va'cán jin ootyá'itzee i Dios jimi? ⁴ Ajta tìpua'aj muáaj períj va'cán jin ootyá'itzee i Dios jimi, ¿ji'nye tyí'rij paj a'yan tyaaté'exaatye'en ja'ihuáara' i ti cñ na'aj tyo'tyá'itzee yee nyiche' muaatáhuire'en i paj jin ootyá'itzee? ⁵ Muáaj mu paj quee tyámua' metyóomua'rej, pooj mi' néijmi'i jin tyámua' huá'uuren pajta tyu'ta'úunyi'ran i Dios jimi, aj pej pij a'yan tyaaté'exaatye'en tyi'táj ti jin ootyá'itzee ja'ihuáara'.

⁶ 'Caxu huá'ixaatya'aj i nyúucarij ti jí're'en a'íjma i maj tyú'xana've', mej mij quee jamuá'xaahuari'raj mati'ij i tzi'cñj maj tyú'cha'vacaa. Caxu siajta a'íjma tyí'tuiiria'aj i maj quee tyi'táj tyevi'ra' i Dios ti tyajamuáatá', mej mij quee je'ej pua'aj jamuáa'uurej, majta je'en jamuatziínajyi'can.

Maj jahuaviiraj i Dios, majta tye'ejtyáto'sixi'in jo'tij ja'pueertaj

(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ 'Siata'aj huatyényuunyij i Dios jimi, ji'nye a'íj pu néijmi'i tyajamuáatá'sij, siajta i Dios jimi tyú'huoonyij, aj xu sij ja'ancuriáa'sij i siaj jahuoo, siajta tye'ejtyáto'xa'an jo'tij ja'pueertaj, a'aj pu'ij i Dios tya'antácuunaj. ⁸ Ji'nye a'íjna i ti a'yan tyá'huoo, a'íj pu ja'ancuriáa'sij, ajta a'íjna i ti a'yan tyi'táj tyí'huoocaj, a'íj pu jatyoonyij, ajta a'íjna i ti tye'ejtyáto'xa'an jo'tij ja'pueertaj, Dios pu tya'antácuunaj.

⁹ '¿Ca' síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyá'ca'nyej ti tyetyej jaatátistej i juyój tìpua'aj pán jahuaviiraj?

¹⁰ ¿Na' ríij ti cú'cu'uj jaatapíjtye'en tipua'aj hue'ej jahuaviraj? ¹¹ A'yaa xu sij tyá'mua'reej sij jì'ré'nye' tyihuo'tá'an i juyójmua' mua'aj mu sij quee tyámua' een i jutzájta', ajta i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre', jéetze' pu'ij tyámua' tyajamuaatá'sij i ti tyí'jì're'en i sij jimi jaatáhuosij.

¹² 'A'yaa pu'ij, siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij i juxa'aj tyeítyee jimi je'ej sij mua'aj tyá'xie've' maj a'yan huárinyij ja'mua jimi, jì'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, ajta je'ej maj tyu'xájtaca' i Dios jitze ma'can maj tyí'xajtaca'aj.

A'íjci jime' i puéertaj ti cǎ antayóhuaj

(Lc. 13:24)

¹³ 'Siata'aj a'úu jo'tyájrutyey i puéertaj jitze ti cǎ antayóhuaj. Jì'nye a'íjna i puéertaj ti antayóhuaj ajta i juyéj ti ooyóhuaj, a'ǎ tyihuojó'jìpuaj, mue'tíj mu mij a'íjna jitze ucáaju', ¹⁴ ajta a'íjna i puéertaj, ajta i juyéj ti jamuatá'caa sij jusén jime' júurij xá'ra'nyij, cǎ pu antayóhuaj, ajta tyési' ti a'tíj japuan huame'en, camu mij mue'tíj jatyoovej.

A'íj mu i táque'ra' jin jamua'reeren tyí'tíj ti ciyáara' pué'een

(Lc. 6:43-44)

¹⁵ 'Tyámua' xu tyityahuóocha'ǎn a'íjma jimi i maj tyí'hue'tacaa, a'yaa mu tyúusejrataj maj i Dios jitze ma'can tyí'xaj. Ja'mua jimi mu ajo're'nyinyii naa metyityacanyúuca'aj, maj majta a'yan een i jutzájta' matí'ij i íra'vej i maj tyí'tyacui'caa, majta tyú'cha'vacaa. ¹⁶ F'ríj sij huó'mua'tyij a'íjci jime' je'ej maj ricij, jì'nye capu i'ríj ti úuvaj huatatáca'an tzícare'ej jitze, nusu ti i xápua' a'íjna jitze taca'aj i ti tyétzicare'. ¹⁷ A'yaa pu tyí'een, néijmi'i i ciyéj ti tyí'jì're'en, jì'ré'nye'en pu ajta tyí'tajcaa, ajta i ciyéj ti quee tyí'jì're'en capu ajta jì'ré'nye'en taca'. ¹⁸ A'íjna i ciyéj ti jì're'en, capu i'ríj ti je'ej pua'aj eenye'en huatatáca'an, nusu ti i ciyéj ti quee jì're'en jì'ré'nye' huatatáca'an. ¹⁹ Néijmi'i i ciyéj ti quee tyí'jì're'en, a'íj mu tyé'ejveechixi'ij, majta je'en tye'entyátieeraj. ²⁰ A'yaa pu'ij éenye'que' i'ríj sij mua'aj huó'mua'tyij a'íjci jime' je'ej maj tyí'tíj jin ricij.

Camu néijmi'i a'áa jo'tyáruyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj

(Lc. 13:25-27)

²¹ 'Majta i maj a'yan tyí'nyejee yee: "Nyavástara', Nyavástara'", camu néijmi'i a'áa jo'tyáruyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, sulu a'ǎ mu'uj i maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've'. ²² A'ájna xicáara' jitze mue'tíj mu a'yan tyinaatájeevij tijin: "Tavástara', Tavástara', ityáj

tu tyu'taxájtaca' a'nyúucaritze', tyajta a'nyúucaritze' ma'can huo'tamuárij i tyiyáaru' i maj hua' tzajta' séjria'ca'aj i tyeítýee, tyajta jéehua tyu'muáriej muéetzij jitze ta'rataca'nyáaj." ²³ Aj nu nyij a'yan tyihuo'té'exaatye'ej tíjín: "Canu a'náj jamuaamuájtyaca', séricuj siájhuii nye jimi, mu siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij."

A'íjci jime' i maj ja'tátaahuaca' i maj japuan ja'ajtaahuaca' i juchi'ij i maj hua'puaj

(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴ 'A'yaa pu'ij, a'íjna i ti nyanamuaj, ajta a'yan ricij je'ej nyaj tyé'ixaatye', a'yaa pu cha'tána'aj metyóomua'rej tí'ij a'íjna i a'tíj ti huatyóochi'tyej tyetyéj japua. ²⁵ Aj mu mij huatyéviiyaca', ajta huatámui'yaca' i jájtyij, ajta huatá'aacariaca', ajta a'íjna i chi'ra'an, capu eetávej, ji'nye tyetyéj japua pu ja'ajtaahuaca'. ²⁶ Ajta a'íjna i ti nyanamuaj, ajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyí'xaj, a'yaa pu een tí'ij a'íjna i a'tíj ti a'áa jo'tyóochi'tyej jo'tíj jó'saata'. ²⁷ Aj mu mij huatyéviiyaca', ajta huatámui'yaca' i jájtyij, ajta huatá'aacariaca' aj pu'ij pu eetávej i chi'ra'an. Aj pu'ij néijmi'i tyojo'riej.

²⁸ Tí'ij Jesús ja'antýipua'rij ti tyihuó'ixaa, néijmi'i mu i tyeítýee je'ej tyo'taséj a'íjci jime' je'ej ti tyihuo'muá'tyej, ²⁹ ji'nye a'yaa pu tyihuo'muá'tyej tí'ij síj ti va'cán jin tyi'tyéjvee, capu a'yan mati'ij i maj tyihua'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta.

8

Jesús pu séej tyéviij tyú'huaaj ti cá'atzaj

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹ Tí'ij i Jesús acájraa i jiríj jitze, jéehua mu tyeítýee jamuán huajú'ca'aj. ² Aj pu'ij síj tyáati' ave're'nyej i Jesús jimi, tyí'cui'ca'aj a'íjna jime' ti cá'atzaj a'íi pu'ij jimi tyítunutaca' i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tíjín:

—Nyavástara' tipua'aj mua'ráanajchij pata'aj tyináahuatye'en.

³ Aj pu'ij Jesús ja'ajtamuáriej, ajta a'yan tyaaté'exaa tíjín:

—Na'ráanajchij paj huarúj. Tí'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij tyámua' huaríj, tí'quij huarúj. ⁴ Ajta je'en i Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjín:

—Cási', capáj a'tíj ixaatye'ej, sulu áricuj pata'aj huatá'sejrataj a'íjci jimi i puaríj, pajta tyu'támu'vejritaj a'yájna tí'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mej mij jáamua'reej tíjín papu'ríj huarúj.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci i ti jahuiiria'ca'aj i xantáaru'uj ti tyí'ijtye'

(Lc. 7:1-10)

⁵ Ti'ij i Jesús utyájrurij a'ájna i chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Capernaúm, síj pu jimi ajtyáxiiriaca' i xantáaru'uj ti tyí'ijtye', ti'ij tyi'táj jaatáhuavij. ⁶ A'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', tyí'cui' a'ájna i ti nyahuiire', capu tyéjchevej, jéehua pu huápu'ij jajpuéjtzij.

⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu ujo'ma'aj na'mej, nyej nyij tyáahuaatye'en.

⁸ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ájna i xantáaru'uj ti tyí'ijtye' tijin:

—Nyavástara', capu a'yan tya'ránajchi paj utyájrutyey i nyechi'táj, a'yaa papu'uj tyu'taxáj i nyúucarij jime', aj pu'ij tyámua' rinyij a'ájna i ti nyahuiire'. ⁹ Ji'nye séecan mu majta nyéetzij tyí'nye'ijtye', nyajta nyáaj séecan tyí'ijtye'. Tipua'aj séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee: áricuj, a'íi pu jo'ma'aj ja'mej, na'rúj séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee: mujo'té'yi'ij; a'íi pu mujo'va'ma'aj ta'mej, ajta tipua'aj séej nyetyu'ta'ijtye'en je'ej ti tyi'táj huá'uurej, a'yaa pu rinyij.

¹⁰ Ti'ij i Jesús a'yan tyáanamujri', jéehua pu huatóotyamua'vej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huajú'ca'aj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', hua' tzajta' i tye'ítyee i maj a'yan huacháatimee i Israel, canu a'náj séej huátyoj ti a'yan cha'taj tyá'tzaahuatye' ti'ij a'ájna i tyáati'. ¹¹ Nyajta a'yan tyajá'mua'ixaatye' maj mue'táj mujo'vá'ju'uj muá'ju'un, a'ájna pujmua' jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij majta jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij, mej mij oorá'sej a'íjci jamuán i Abraham, majta a'íjci jamuán i Isaac mej mij hua' jamuán tyú'cua'nyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, ¹² majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, Dios pu a'áa huojo'ityij jo'tij jo'tíca'. Jéehua mu mij juyiinya muá'ju'un, majta ancurioci'máaj muá'ju'un a'íjci jime' i maj jéehua jajpuéjtzij.

¹³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i xantáaru'uj ti tyí'ijtye' tijin:

—Áricuj jó'ra' ja'chej, a'yaa pu tye'mej je'ej paj perij tyá'antzaahuaj. Ti'ij a'yan tyaaté'exaa, aj pu'ij huarúj a'ájna i ti tyí'huire' a'ájna jimi i xantáaru'.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci i mu'nyáara' i Pedro
(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴ Aj pu'ij Jesús a'áa jo'mej jo'tij i Pedro ja'chej, a'áa pu'ij a'íj jo'tyoo a'íjci i mu'nyáara' i Pedro, a'áan pu jo'ojca'tyíij i utáatzij japua, ajta jéehua puístaca'aj. ¹⁵ Aj pu'ij Jesús jajví' i muáca'ra'an jitze, ti'ij a'yan huaríj, aj pu'ij huarúj, ti'quii ajchej, ajta je'en huatyóochej ti'ij tyihuó'cue'tyej.

Jesús pu mui'caa tyú'huaaj i tyeítýee i maj tyí'cucui'
(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶ Ti'ij huaré'chuíxarij, jéehua mu huaja'ráavi'tij i Jesús jimi a'íjma i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'íi pu'ij huo'ta'íj i tyiyáaru'uj maj iiráciinyej i tyeítýee tzajta', ajta néijmi'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj. ¹⁷ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij aróo'astej je'e'j ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías, i ti ará'týeej tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "A'íi pu tyitacáa'ri'ri' i tíquee tú'ca'nyisti'ra'ca'aj, ajta tyojo'tii i tyaj jin tyí'cucui'ca'aj."

A'íimaj i maj jaxie'va'ca'aj maj jamuán huací'ca'an i Jesús
(Lc. 9:57-62)

¹⁸ Ti'ij Jesús huo'séj i tyeítýee i maj jéehua jimi aj-tyáxiiriaca', aj pu'ij a'yan tyu'ta'íjtaca' maj antáciinyej után pujmua' i ti ja'alaguun jitze. ¹⁹ Aj pu'ij síj ti tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi pu ave're'nyej i Jesús jimi, ajta je'en a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maeestro, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj ajamuán jo'cha'canye'en jo'tij na'aj paj jooma'aj puá'mej.

²⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'íimaj i arachuíjse, a'áa mu ja'chej jo'tij já'tyasta', majta i pína'see a'íi mu tyu'íto' jo'maj jáa'sacaa, nyajta nyáaj, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', canu tyichí' i nyaj tzajta' huácutyij.

²¹ Ajtáhua'aj pu síj ti jamuán jo'chá'canya'aj a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', naatá' nyej nyij anaquéej ja'vá'nan i táataj, aj nu nyij yeve're'nyesij nyej nyij ajamuán jo'cha'canye'en.

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en, miche' a'íimaj i mui'chítýee hua'vá'naxi'in i juxa'aj mui'chítýee.

Ti'ij Jesús jaatyápua'rij i áaca'j
(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Aj pu'ij i Jesús atyájraa i báarcuj jitze, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj. ²⁴ Aj pu'ij tyámua' ca'nyíin jin tyu'tá'aacariaca' i jájtyij japua, ajta viváajma'aj tyúuta'hua'aj i jájtyij, a'íi pu'ij atyáxiirihua'aj i báarcuj jitze. Ajta a'íjna i

Jesús tyáacusima'aj. ²⁵ Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj jimi ajo're'nyej, mati'ij mij jaajístej, a'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—¡Tavástara', tajapuá huatányuuchij! ¡Tu'ríj atyácuí'sij!

²⁶ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—¿Ji'nye siaj sij huápuí'ij tyí'tziinye'? Mua'aj siaj quee a'chu tyá'tzaahuatye'.

Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij ájchej, ti'quij jaatá'ijmuejri' i áacaj, ajta i jájtyij, aj pu'ij huatyápua'riaca' i áacaj, ajta naa oore' éenye'ej ta'raa i jájtyij. ²⁷ Jéehua mu je'ej tyo'taséj a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj jíjin:

—¿Tyi'tanyí tyévira' pu'éen a'mújna, mej mij ja'tzaahuatye' i áacaj, ajta i jájtyij?

A'íimaj i maj Gadara já'ma'can i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Ti'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj után pujmua' jo'tij ja'alaguun, Gadara ti ja'ajtyáma'can, hua'puaj mu mij hua'antynájchaca' i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj, a'áa mu ja'ráacij jo'maj i mui'chítyee já'ava'tacaa, aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca'. Jéehua mu simuáruunyica'aj, a'ij pu jin quee i'riitaca'aj ti a'tíj ajo're'nyej a'ijna juyéjra' jitze, ²⁹ aj mu mij a'yan tyityeetyejíhuajraa jíjin:

—Capáj je'ej ta'uurej ityájma, muáaj mu paj yójra' pu'éen i Dios. ¿Nyi a'ij jin mu po'vé'mej pej pij puéjtzij taatá'an? Capu eexúj atyojo're'nyej a'náj tyaj jajpuéetzij tá'ju'un.

³⁰ Meentyij a'imuáj mue'tíj i tuíxuj mo'tyu'uj metye'entyicua'áaj, ³¹ a'íi mu mij i maj tyiyáaru' hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús jíjin:

—Típua'aj pataatamuáaritye'en taatá' tyej tyij mu tuíxuj tzajta' utyájrutyeyj.

³² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Séricuj.

Mati'ij mij iirácij, hua' tzajta' i tyétyacaa, aj mu mij hua' tzajta' utyájrupij i tuíxuj, mati'ij mij a'íimaj i tuíxuj jo'huáachajraa a'ájna jo'tij ja'ancátyee, mati'ij mij jájritze' ja'tyáavatzij, aj mu mij néijmi'i atyájcuii.

³³ Majta a'íimaj i maj huá'siiria'ca'aj i tuíxuj a'íi mu huatóo'uj, mati'ij a'áa ja'rá'aj a chájta' aj mu mij tyu'taxájtaca' je'ej ti tyi'tíj huaríj, a'ij mu huo'té'exaa je'ej ti tyihuó'ruuj a'íjma i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj.

³⁴ Mati'ij mij a'íimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa, néijmi'i mu

ave're'nyej i Jesús jimi, mej mij jamuán tyu'taxáj, a'yaa mu mij jéehua tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jó'ra'nyij a'ájna.

9

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj
(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

¹ Aj pu'ij Jesús atyájraa i báarcuj jitze, aj mu mij antacij után pujmua', matí'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' jo'tij a'íin jó'catyii. ² Aj mu mij séecan a'tíj aje're'nyijtye ti quee tyéchavaaj a'íjci jimi i Jesús, a'íj pu japua áan újca'tyii i utáatzij a'íjna i a'tíj, tí'ij Jesús huo'séj a'íjma i tyeítsee, aj pu'ij jáamua'reeri' tíjin metyá'tzaahuatye', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui' tíjin:

—Nyiyóoj, huatyá'ca'nyej, pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee jimi.

³ Séecan mu mij i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'yan tyí'riá'mua'aj tíjin: “Je'ej ti a'múu tyu'taxájtaca' je'ej pu pua'aj tyá'xaj i Dios.” ⁴ Ajta i Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye siaj sij huápuí'ij je'ej pua'aj tyí'mua'tzej mu jutzájta? ⁵ ¿Tyi'tanyí quee jéetze' tyési', nyi nyej a'yan tyaaté'exaatye'en yee: “Pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee jimi”, na'ríij yee: “Ájchesij anchóoj mua' utáatzij”? ⁶ A'yaa nu nyij rinyij siaj sij jáamua'reej tíjin a'íjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', ti ajta a'íjna jin antyúumua'reej úyan i cháanacaj japua tí'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee tyéjchevej tíjin:

—Ájchesij, anchóoj mua' utáatzij, áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej.

⁷ Aj pu'ij ájchej a'íjna i ti tyí'cui'ca'aj, tí'ij ij jó'raa i juchéj. ⁸ Majta i tyeítsee i maj tyí'sejraca'aj je'ej ti tyí'tíj huaríj, a'íi mu tyu'tátziin, majta je'en tyaatatyójtzi'rej i Dios a'íjci jime' je'ej ti a'íin tyihuo'tá' mej mij a'yan huárinyij i tyeítsee.

Jesús pu jaatajé a'íjci i Mateo
(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, tí'quij a'yee jo're'nyej tí'ij ij a'íj huaséj i a'tíj ti a'yan antyapuaaj tíjin Mateo, a'úu pu je'rácayii u chí'táj maj tzajta' huá'jijva'ca'aj i maj tyí'tí'ijcicaa. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Aj pu'ij i Mateo ájchej, tí'quij jamuán jó'raa. ¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyu'ríj, matí'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij i Mateo ja'chej,

tí'ij i Jesús tyí'cua'caj, aj mu mij jéehua ujo'vá'ju' i maj tyí'tyeyijve', majta séecan i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeyee, mati'ij mij huatyára'saca' i méesaj jitze jamuán i Jesús, majta jamuán a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj. ¹¹ Majta a'íimaj i fariseos, mati'ij jaaséej je'ej tí rijcaa i Jesús, aj mu mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íijma i maj jamuán huacíj tijin:

—¿Ji'nye een jin mu ja'mua maeestro tyí'cua'caa, ajta ya'caa hua' jamuán i maj huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa, ajta hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeyee?

¹² Tí'ij i Jesús a'yan tyihuo'namuajri', a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íimaj i tyeítyee i maj ajo're'nyinyii a'íjci jimi i tí tyí'hua'tacaa, capu juxie've' maj a'áa joojú'un i maj jí're'en, sulu a'íi mu ajo're'nyinyii i tí tyí'hua'tacaa jimi i maj tyí'cucui'. ¹³ Séricuj, siata'aj tyí'huóomua'tyey a'íjci jime' je'ej tí huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij tí a'yan tijin: “A'yaa nu tyá'xie've' siaj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, canu jaxie've' siaj tyí'tíj tyí'tuiiria'aj.” Ji'nye canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej nyej nyij a'íijma huatájeevej i maj tyámua' een, sulu a'íijma i maj quee xá'pui' ricij.

A'íj mu jaata'íhuo'ri' je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en
(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴ A'íimaj i maj Juan jamuán huací'ca'aj, a'íi mu aje're'nyej i Jesús jimi, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Ityáj majta a'íimaj i fariseos, jéehua tu ta'itzi've', ¿ji'nye mej mij quee a'yan tyúu'itzi've' i maj muéetzij jamuán huací'ij?

¹⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Nyiquij i'ríj maj juxaamuijritya'aj i maj huatá'inyiihuaca' mej mij tyú'ye'esten, típua'aj ooj hua' jamuán tyí'ye'estyaj i a'tíj tí huatyényeíhchaca'? Ajta a'yaa pu atyojo're'nyesij maj já'vi'tin i a'tíj, aj mu mij i amíincustyamua' ju'itzi've'en, ji'nye capu che' aja'hua' i hua' amíincuj.

¹⁶ 'Capu a'tíj ja'ajtyá'cu'nya'puaj i cíxurij tí mí'ma'can, a'íjna jime' i cíxurij tí jájcuaj, ji'nye a'íi pu i cíxurij tí jájcuaj huatyátzu'taj tí'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij jéetze' va'tíj anasúutza'nyij ja'mej. ¹⁷ Camu majta nahuáj tí jájcuaj ucáto'sij i navíj limeetara' tzajta' tí racue'ríihuajmee, ji'nye i nahuáj pu jaatyásujtza'naxi'ij i navíj tí racue'ríihuajmee, aj pu'ij jó'vesij i navíj ajta i nahuáj. A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' maj ju'cájto'nyij i navíj tzajta' tí jájcuaj a'íjci i nahuáj tí ajta jájcuaj, a'yaa pu éenye'que' tyo'táviicue'raj i tí juxa'aj tyi' jájcuaj.

A'íjna i íiti' ti tyí'cui'ca'aj ajta i yójra' a'íjci i Jairo
(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

18 Óoche' pu tyihua'ixáatya'caj i Jesús ti'ij síj jimi ave're'nyej, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i ti tyí'ijta i hua' tyeyúuj tzajta', aj pu'ij tyítunutaxij jimi i Jesús, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyiyóoj pu oochán huamuí', ajta tipua'aj muáaj mu pové'me'en pajta je'en ja'ajtamuárie'en, a'íi pu huatájuuritaj.

19 Jesús pu ájchej, ti'quij ujó'mej majta mu'uj ujó'ju' a'íimaj i maj jamuán huacíj. 20 Aj pu'ij íiti' ti arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui', a'íi pu huárita' aje're'nyej i Jesús, ti'quij ja'ajtamuáriej i máancajra'an i Jesús. 21 Ji'nye a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tíjin: “Tipua'aj a'íj na'ajtamuárie'en i máancajra'an, tyámua' nu rinyij.” 22 Aj pu'ij i Jesús ooré'nyeeriaca' ti'ij jaaséej i íitaj, ajta a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyiyóoj, che' ca'nyíjra'aj huataséjre'en mua' tzajta', a'íj paj jin huarúj i jin tyá'antzaahuaj.

Aj pu'ij huarúj a'íjna i íiti'.

23 Ti'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'íjna i ti tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', aj pu'ij huo'séj i tyeítyee i maj tyí'ci'sitye', majta jéehua i tyeítyee juyiinyaca'aj, 24 a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—Xii'ráciiinyij a'yújna, ji'nye capu mui'chij mu íjmue'esti', sulu tyácusij pu'uj.

Aj mu mij jaatya'atzájraa a'íjci Jesús a'íjci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', 25 ajta a'íi pu hui'rá'ityaca', aj pu'ij utyájrurij jo'tij jo'ojcá'aj a'íjna i íjmue'esti', ti'quij ja'náavi' muáca'ra'an jitze, aj pu'ij a'íjna i íjmue'esti' ájchej. 26 Ti'quij néijmi'que' huámua'reeri'huaca' jo'maj jo'cháatima'caa je'ej ti tyí'tíj huaríj.

Jesús pu hua'puácaa tyú'huaaj i maj arácucu'un

27 Ti'ij Jesús a'áa ja'rájraa, mahua'puaj mu jaatavén i maj arácucu'un, a'yan metyitye'entyijíhuaj tíjin:

—Tá'ancu'vaxi' ityájma muáaj mu paj yójra' pué'een a'íjci i David.

28 Ti'ij Jesús utyájrurij u chi'táj, aj mu mij jimi ave're'nyej i maj arácucu'nyijmee, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi setyá'tzaahuatye' nyaj tyaja'muahuaatye'en?

Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tíjin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna tavástara'.

²⁹ Aj pu'ij i Jesús hua'rámuarie'xij i hua' jüise' jitze, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej siaj seríj mua'aj tyá'antzaahuaj.

³⁰ Aj mu mij atanyéjnye'riaca' i maj hua'puaj. Ajta i Jesús jéehua pu a'yan tyihuo'tá'ijmuejri' tijin:

—Caxu a'tíj ixaatye'ej je'ej siaj tyityaarúj.

³¹ Ajta mati'ij jo'cáj, a'íi mu huatyóohuij maj néijmi'que' jaataxáj je'ej ti i Jesús tyihuó'huaa.

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyo'ríi'riajca'aj

³² Mati'ij iiraju'caj i maj aracú'cu'nyijma'caa, séecan mu tyéviij aje'ré'nyijtye ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj a'íj pu jin quee tyo'ríi'riajca'aj a'íjna i a'tíj. ³³ Aj pu'ij Jesús jaatamuárij i tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj, ti'quij huatá'riitariaca' ti tyu'taxáj a'íjna i ti tyí'cui'ca'aj. Majta a'íimaj i tyeítyee, jéehua mu huatóotyamua'vej, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Catu a'náj a'yan tyi'tíj tyu'séj iieye'ej Israel ti putyí'ricij.

³⁴ Majta a'íimaj i fariseos, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íjna i Jesús, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj a'íj pu jin pújoorej ti'ij huo'tamuáritye'en.

Jesús pu hua'ancu'vajxi i tyeítyee

³⁵ Jesús pu néijmi'que' jo'chá'canya'aj ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee ajta néijmi'que' jo'maj cíi mana'aj tyityojo'cháatima'caa, tyihua'mua'tyáaj i hua' tyeyúuj tzajta'. A'íj pu huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios i ti néijmi'que' tyí'ijta, ajta néijmi'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, nusu i tiquee hua'ca'nyisti'raca'aj. ³⁶ Ti'ij huo'séj i tyeítyee, jéehua pu hua'ancu'vajxi, ji'nye jéehua mu jajpuéjtzica'aj, majta juxaamuíjritya'ca'aj, a'yaa mu éenye'ej mati'ij i cánya'xii ti quee a'tíj huá'siire'. ³⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna maj jéehua i tyeítyee séejre', majta i maj hua' jimí tyí'muijhuacaa camu mui'ij. ³⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've', siaj jaatá'huavii a'íjci i tavástara' ti'ij hua'ré'vi'tixi'in i maj tyí'muijhuacaa mej mij huá'ajsiire'en i Dios jimí.

10

Jesús pu hua'vá'jajpuaxij a'íjma i maj tamuáamuata' jajuan hua'puaj ará'asej

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Aj pu'ij Jesús huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta huo'ta' mej mij jaayí'tihua'an maj huo'tamuáriteye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séjre' i tyeítyee, ajta mej mij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui', nusu i tiquee huá'ca'nyisti'.

² A'yaa mu ántya'ruj a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i Jesús ti hua'antyíhuoj. Anaquéej pu i Simón huatajé, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Pedro, ajta je'en a'íjci i ihuáaria'ra' i Simón i ti a'yan ántyapuaj tijin Andrés, ajta je'en a'íjci i Santiago, ajta i ihuáaria'ra' i ti a'yan ántyapuaj tijin Juan, i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i Zebedeo, ³ ajta a'íjci i Felipe ajta i Bartolomé, ajta a'íjci i Tomás, ajta i Mateo, i ti huá'jijva'ca'aj a'íjma i maj tyí'ti'ijcicaa, ajta a'íjci i Santiago, a'ín ti jayóoj i Alfeo, ajta a'íjci i Tadeo, ⁴ ajta je'en a'íjci i Simón i ti a'íjma jitze ajtyáma'can i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin cananeo, ajta a'íjci i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote, a'íi pu a'ín pué'een i ti aviítzij jin tyu'tátuii a'íjci i Jesús.

Jesús pu huo'ta'ityaca' a'íjma i maj jamuán huacíj maj jaariá'xaj i Dios nyuucacaj

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ Jesús pu huo'ta'ityaca' a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Caxu a'áa jo'rénnyinyiica'an jo'maj jo'cháatimee i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, caxu siajta utyáru'piche'en chájta'naj jitze jo'maj ja'chej i maj Samaaria jitze ajtyáma'can, ⁶ sulu siajta a'íjma jimi ujó'ju'un i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'yan een mati'ij i cánya'xii maj jo'vátzij. ⁷ Siata'aj a'íjma jimi ujó'ju'un siaj sij huo'té'exaatye'en ti arí atyojo'rénnyesij a'náj ti i Dios tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua. ⁸ Siata'aj tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui', siajta huo'tájuuritye'en i maj huácuuj, siajta tyihuó'huaatye'en a'íjma i maj tyí'cucui' a'íjci jime' i maj a'yan jatamuá'muaj tijin léepraj, siajta huo'tamuáriteye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee. Mua'aj xu quee tyu'nájchitaca' i siaj ja'ancuriáa' siaj sij tyihuó'huaatye'en; a'íj xu jin quee huá'jijve'ej.

⁹ 'Caxu siajta tyi'tíj a'aj títua'aj ooroj, nusu pláataj, nusu túmii, ¹⁰ caxu áto'rij pijca i siaj jin huatyóohuúre'en i juyéj jitze. Caxu hua'puácaa tyí'choocaj i tyúusiicu', nusu i ca'quéj, caxu siajta i tyáxu'uj choocaj, ji'nye a'yaa pu tyí'xa'puí' maj tyáacue'tyej a'íjci i ti tyí'muarie'.

¹¹ 'Siati'ij chájta'naj jitze mu' ja'rá'astij aj xu sij séej huáhuoonyij i tyéviij ti tyámua' tyi'tyúucha'íj, a'íj xu sij

jimi huatyá'itzeere'en a'chu siaj á'tyeeren a'ájna a chájta'.
 12 Siatí'ij u'tyájrutyey u chi'táara'an, siahuo'tatyójtje' i maj
 aja'chej. 13 Tipua'aj tyámua' naa metyajamuaatyéjeevej,
 che' a'yan eenye' je'ej siaj seríj tyihuo'tatyójtjej, na'riíj
 mequee tyámua' tyajamuaetyéeje caxu mua'aj tyi'táj
 jo'riésij. 14 Ajta tipua'aj mequee jamuaataxié've'en,
 nusu mequee já'muanamuaajracuj, aj xu sij iiráciinyej i
 hua' chi'táj, nusu i chájta'naj jitze, siajta jaatáca'tzij i
 juca'quéj ti'ij cáaxij i chuéj. 15 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye'
 tzáahuatyí'ra'aj jime', ti a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios
 huá'xijtye'en a'íimaj i tyeítjee, jéehua pu jéetze' puéjtzij
 huo'tá'sij, quee a'íimaj i maj ará'tyeej a'áa já'chajca'aj
 a'ájna a ti a'yan tyaja'rátyapuaaca'aj tijin Sodoma, ajta
 a'ájna a Gomorra.

Je'ej maj tyi'táj jin tya'ajpuéetzij muá'ju'un

16 'Cási' mua'aj, nyáaj nu mua'ajmaj a'yan tyaja-
 muaata'ítij ti'ij cánya'xií hua' tzajta' i tyeítjee i maj a'yan
 já'mua'uurej mati'ij íra'vej i maj tyí'tyaci'macaa. A'íj xu jin
 tyámua' metyityoomuámua're'ej mati'ij i cú'cu'see, siajta
 a'yan tyi'tyamuá'ajcaantaj mati'ij i cú'cui'see. 17 Tyámua'
 xu tyityahuóocha'íin, ji'nye mua'ajmaj mu tyu'tátuiire'sij
 a'íimaj jimi i maj tyityatatyíj, mej mij a'íimaj ja-
 muaatyávaxi'ín, 18 majta mu jamua'vi'tin i tajtúhuan jimi,
 na'riíj a'íjci jimi i rey, a'íjci jime' siaj tyí'huiire' nye jitze
 ma'can, aj xu sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en,
 siajta a'yan cha'taj tyihuo'té'exaatye'ej a'íimaj i maj quee
 Israel jitze ajtyáma'can. 19 Ajta mati'ij jamuá'anvi'tij
 a'íimaj jimi i maj tyityatatyíj, caxu tyí'mua'ajcaj yee je'quij
 tyetyu'taxájtaj, na'riíj tyi'táj siaj nyúucarira' jin tyu'taxáj,
 ji'nye ti'ij a'yan tyajá'mua'uuriaj, Dios pu jamuaatá'sij
 je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj. 20 A'íj xu jin quee mua'aj a'íin
 pue'éenye'ej xá'ju'un i siaj tyihuo'té'exaatye'ej, sulu a'íi pu
 i júuricama'ra' i Dios jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj.

21 'Majta a'íimaj i maj ju'ihuáamua', a'íi mu huá'cui'nyij
 i ju'ihuáamua', ajta i hua' huásimua' a'íi mu majta je'ej
 pua'aj huá'uurej i juyójmua', majta a'íimaj i hua'yojmua'
 a'íi mu majta je'ej pua'aj huá'uurej i juhuásimua', aj mu
 mij tyúucui'sij. 22 Majta néijmi'i i tyeítjee i maj yan séejre'
 i cháanacaj, a'íi mu jamuájcha'íiria'aj muá'ju'un a'íjci
 jime' siaj nyéetzij ná'astijre', ajta a'íjna i ti tyo'táviicue'raj
 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipué'rej, Dios pu japuan
 huatányuusij. 23 Mati'ij je'ej pua'aj já'mua'uurej i chájta'naj
 jitze, siata'aj jiyet'zín iiráciinyej, siaj sij séej chájta'naj
 jitze jó'ciinyej. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', siati'ij siooj

yajó'jujhua'nye'en séej siajta séej jitze i chájta'naj aj nu nyij nyáaj i nyaj nyajta tyéviy jitze huanie'huaca' yava'cányesij.

²⁴ 'A'íjna i ti tyihuá'mua'tyej, jéetze' pu juxie've' quee a'íimaj i maj tyúumua'tyej, ajta a'íjna i ti tyé'ijtye', jéetze' pu juxie've' quee a'íjna i ti jahuiire'. ²⁵ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'íjna i ti tyúumua'tyej, a'yan cha'tána'aj eenye' ti'ij i ti tyá'mua'tyej, ajta a'íjna i ti tyí'huiire', che' a'yan cha'tána'aj eenye' ti'ij a'íjna i ti tyé'ijtye'. Ji'nye a'yaa mu meríj jaatamua'aj a'íjci i ti aja'chej tijin: "Beelzebú i ti tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj", ¿nyi mequee jéetze' je'ej pua'aj tyihuo'taxájtaj a'íjma i maj jamuán aja'chej?

A'íjna i tyaj jatziinya'aj

(Lc. 12:2-9)

²⁶ 'A'íj xu jin quee huá'tziinye'ej i tyeítyee. Ji'nye je'ej maj tyi'tíj jin ricij avíitzij jime', a'íi pu huataséjre'sij, nusu je'ej maj tyi'tíj tyi' avaa' a'íi pu ajta mua'reeri'huan. ²⁷ Tyi'tíj nyaj tíca'riste' já'mua'ixaatye', siata'aj tújca jaataxáj, ajta i nyaj avíitzij jin já'mua'ixaatye', ca'nyíin xu jin jaataxáj, áan xu ímuáj jo'tyúuj i juchi'ij japua. ²⁸ Caxu huá'tziinye'ej a'íjma i maj juxa'aj tyeítyee cui'caa, ji'nye camu jaayí'tin maj i ja'mua júuricamej huajé'caj, sulu siata'aj a'íj pu tyú'tziinye'en i Dios i ti jaayí'tin ti ja'antypuá'ritye'en mu ja'mua júuricamej, ajta jaayí'tin ti ja'antypuá'ritye'en mu já'muajuuricamej i tiéj jitze tiquee a'náj já'mui'nyij.

²⁹ '¿Nyij mequee a'yan tyityá'najchi mu pína'see a'chu séej túmii mahua'puaj? Ajta a'íjna i ja'muavástara' a'íi pu huá'cha'ij a'íjma i pína'see, capu ij síij mui'nyij i pína'aj tipua'aj a'íin quee a'yan tyu'taxáj. ³⁰ Ajta mua'ajmaj Dios pu jamua'reej a'chu siaj pua'mácan ava'cipuaj síij ajta síij.

³¹ A'íj xu jin quee tyí'tziinye'ej jéetze' xu mua'aj juxie've' i Dios jimi mequee i pína'see.

(Lc. 12:8-9)

³² 'Tipua'aj a'tíj a'yan tyinaataxáj hua' tzajta' i tyeítyee ti nyéetzij ná'astijre', a'yaa nu nyajta nyáaj tyaataxájta a'íjci jimi i nyavástara' tajapuá ti já'sejre' ti a'íin xá'pui' huaríj, ³³ ajta a'íjna i ti naatyáhue'taj hua' tzajta' i tyeítyee, a'yaa nu nyajta nyáaj tyetyáhue'taj nyajta a'yan tyaataxájta a'íjci jimi i ti nyavástara' tajapuá ti já'sejre' nyaj quee jamua'tyej.

Tyeítyee mu jé'ta' huacíj a'íjci jime' i Jesús

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ 'Caxu a'yan tyí'mua'ajcaj nyaj a'íjna jin mujo've'mej mej mij tyámua' yan tyí'tyechajcaj i cháanacaj japua, canu a'íjna jin mujo've'mej mej mij juxáahuaj yan séjre'ej, sulu mej mij jé'ta' huáciinyej a'íjci jime' je'ej nyaj ricij. ³⁵ A'íj nu

jín mujo've'mej mej mij i hua' yojmua' huatyóochenyij maj huo'tanyó'si'tye'en i juhuásimua', ajta a'íjna i ti íjmue'esti', a'íi pu ajta jaatyényo'si'tye'ej i junáanaj, ajta a'íjna i íiti' ti arí tyimú' ti íiti', a'íi mu majta huatóonyo'si'tye'ej, ³⁶ a'íj mu jín tyuucha'íire'ej muá'ju'un i jutyéityeristyamua' jamuán.

³⁷ 'A'íjna i ti jéetze' jaxie've' i jutáataj, nusu i junáanaj quee nyéetzij, capu a'yan tye'tyévijtye' ti nyéetzij jimi huatyá'itzeere'en, ajta a'íjna i ti jéetze' jaxie've' i juyój ti tyáati', nusu ti íiti', quee nyéetzij, capu ajta a'yan tye'tyévijtye' ti'ij nyéetzij jimi ajtyáma'cantaj, ³⁸ ajta a'íjna i tíquee jaxie've' ti'ij jajpuéjtzij, nusu maj i tyeítyee je'ej pua'aj tyaaxáj, na'riij típua'aj huámui'nyij i cúruuj jítze, capu jatyévijtye' ti'ij nye jítze ajtyáma'cantaj já'ra'nyij. ³⁹ A'íjna i ti jéehua tyúumua'riitye' ti'ij quee huámui'nyij, a'íi pu mu'nyij, ajta a'íjna i ti huatóoa'an ti huámui'nyij a'íjci jime' ti nye jítze ma'can tyihuá'ixaatye', a'íi pu júurij ta'mej jusén jime'.

I maj jamue'tin a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye'

(Mr. 9:41)

⁴⁰ 'A'íjna i ti tyámua' tyajamuaatyéjeevij i juchéj, a'íi pu ajta nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeevij, ajta a'íjna i ti nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeje, a'íj pu ajta tyámua' tyu'tyéeeje i ti unyojo'ta'ityaca'. ⁴¹ Ajta a'íjna i ti tyámua' tyetyéeeje a'íjci i ti Dios jítze ma'can tyí'xaxa'aj, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'ci'tyij i Dios jimi ti'ij ajta tyá'ci'tyij a'íjci i ti Dios jítze ma'can tyí'xaxa'aj, ajta a'íjna i ti séej tyámua' tyu'tyéjeevej i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'ci'tyij i Dios jimi ti'ij ajta tyá'ci'tyij a'íjci i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij. ⁴² Ajta a'tíj ti na'aj ti cíi i jájtyij tyaatá'an i séej i tyévij ti nye jimi ajtyáma'can, tyij ajta quee va'cán jín nye jimi tyi'tyéjee, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'íin ajta tyi'tíj ancuriáa'sij i Dios jimi.

11

A'íimaj i ti huajo'ta'ityaca' a'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj
(Lc. 7:18-35)

¹ Ti'ij Jesús jaatapuá'citaca' ti tyihuó'ixaaj a'íijma i maj jamuán huacáj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, aj pu'ij jó'raa, ti'ij ij a'yee jo're'nyej i chájta'naj jítze, ti'ij tyihuó'mua'tyej ajta tyihuó'ixaatye'en i tyeítyee.

² Ajta a'íjna i Juan i ti eetyánami'huaca'aj, a'íi pu jáamua'reeri' je'ej ti i Jesús rijcaa. Aj pu'ij séecan huata'ityaca' i maj jamuán huací'ca'aj ³ mej mij a'yan

tyiyo'ta'íhuo' a'íjci i Jesús tìpua'aj a'íin pué'eenye' i Ciriístu', nusu a'yan tyuuxié'va'caj mej mij séej huacho've'en.

⁴ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tìjin:

—Séricuj, siata'aj jaaté'exaatye'en a'íjci i Juan je'ej siaj tyi'tíj tyí'sej ajta je'ej siaj tyí'namuaj.

⁵ Siata'aj jaaté'exaatye'en maj meríj atanyéjnye' i maj aracúcu'nyijma'caa, majta meríj rácijci'nyive' i maj quee rácijci'nyive'ej, majta a'íimaj meríj huarúj i maj tyí'cucui' a'íjci jime' i maj cá'atzaj i juhué'ra' jitze, majta i maj nácuxie'ejma'caa meríj iityanamua'arajmee, majta meríj huatájuuriaca' i maj meríj huácu'ijcaa, majta i maj quee je'ej tyéejviicue' mu'ríj jáanamujri' i nyúucaria'ra' i Dios.

⁶ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i a'tíj tì quee juhuárita' huaré'yi'ij nye jimi a'íjci jime' tì quee che' tyé'viicue'.

⁷ Matí'ij a'íimaj jo'cáj i maj Juan jamuán huací'ca'aj, Jesús pu huatyóochej tì tyihuó'ixaatye'en i tyeítyee a'íjci jitze ma'can i Juan, a'yan tìjin:

—¿Tyi'tanyí usio'tyéesej a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj? ¿Ny-iquij i huíinyij usio'tyéesej áacaj tì jaariá'tuuxíj? ⁸ Na'rúij sequée, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyi a'tíj sio'tyéesej tì naa eenye'en tyí'chaan? Mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej maj a'íjma i maj naa eenye'en tyí'chaan, a'úu mu ja'chej i hua' chi'táj i rey. ⁹ Arí tìpua'aj sequée a'yan huaríj, ¿ji'nye siaj sij a'áa ja'tanyéj? ¿Nyi a'íjna usio'tyéesej a'tíj tì Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj? A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íj xu ujo'tyéesej i Juan i tì ajta jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee síj tì ajta a'íjna jin tyi'tyéjvee tì Dios jitze ma'can tyihuó'ixaatye'en. ¹⁰ Juan pu a'íin pué'een i tì ja'xaj i yu'xarij jitze a'yan tìjin:

Nyáaj nu séej huata'ítyij tì anaquéej huama'aj ja'mej tì'ij tyámua' tyú'uurej a juyéj jitze.

¹¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', hua' tzajta' i tyeítyee i maj yan séejre' i cháanacaj japua, capu a'tíj a'náj tye'entyájrúpij tyi'tíj jime' tì jéetze' ve'éj quee i tì jin tyi'tyéjvee a'íjna i Juan, ajta a'íjna i tì jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee a'íjna i a'tíj quee a'íjna i Juan.

¹² 'Tí'ij na'aj tyu'séjrej a'íjna i Juan, ya tì je'r'é'nyej, tyeítyee mu jéehua tyí'tyese' mej mij utyájrutyey jo'tíj i Dios já'sejre', majta i maj jéehua uhuácaca'nye' a'yaa mu tyá'xie've' maj néijmi'i tye'entyipua'ritye'en tajapua' tì tyejé'sejre'. ¹³ Néijmi'i i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta i yu'xarij jitze Moisés tì jo'yú'xaca', néijmi'i mu jaataxájtaca' je'ej tì i Dios tyí'ijta íyan i cháanacaj japua, majta móoj a'yan tyá'xajtaca'aj 'asta na'aj quee huataséjre

a'íjna i Juan, ¹⁴ ajta tipua'aj a'yan setyityóoca'nyej siaj tyá'antzaahuatye'en, a'íjna i Juan a'íi pu a'íin pué'een i ti juxie've' ti ya uvé'nyej a'íjna i ti a'yan ántyapuaj tijin Elías. ¹⁵ Majta a'íimaj i maj ityanamuáarajmee, miche' tyámua' tyáanamuaaj.

¹⁶ '¿Ji'nye nyana'aj tyihuo'taxáj je'ej maj een i tyeítýee ijíj maj yan huacháatimee? A'yaa mu een mati'ij i ti'rúj i maj véjri' ja'ajtyíj jo'maj tyajá'toj, i maj hua'tyéji'vii i séecan a'yan tijin: ¹⁷ "Tyetyu'táci'sityej, siajta mua'aj caxu tyu'tyéenyey; tyajta tu tyu'táchuiicaca' tyataxamúuritya'aj, siajta mua'aj caxu huatóoxaamujri." ¹⁸ Ji'nye ti'ij i Juan yan uvé'nyej, i ti ju'ítzi'va'ca'aj, ajta quee jaya'caria'aj i nahuáj; a'yaa xu sij tyaataxájtaca' ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj. ¹⁹ Ajta je'en a'íin yan uvé'nyej i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca', tiquee a'yan tyúu'ítzi've', ajta jaya'caa i nahuáj, mua'aj xu sij a'yan tyaaxájtaca' tijin huápu'ij pu tyí'cua'caa, ajta jaya'caa i nahuáj, ajta huá'jaahuatye' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ajta i maj huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa. Ajta a'íjna i ti jin Dios néijmi'i tyu'yi'tin, a'íi pu huataséjre'sij.

Je'ej maj tya'ajpuéetzij muá'ju'un i maj a'áa jo'cháatimee i chájta'naj jitze jo'maj quee tyajá'tzaahuatye'
(Lc. 10:13-15)

²⁰ Aj pu'ij Jesús huatyóochej ti'ij hua'ajtyá'xi'in a'íjma i tyeítýee i maj a'áa jo'cháatima'caa jo'tij arí jéehua tyojo'muárie'ca'aj mej mij tyámua' tyo'taséj, ji'nye camu huatyóohuij maj seequéj tyú'mua'tyij. A'yaa pu tyi-huo'té'exaaj tijin:

²¹ —Che' je'ej tina'aj ja'mua jimi mu siaj Corazín ja'chej. Che' je'ej tina'aj ja'mua jimi mu siaj Betsaida ja'chej. Ji'nye tipua'aj a'yan cha'taj nyana'aj tyu'muárie'nyiiiche' a'ájna a Tiro, nyajta a'ájna a Sidón, a'yájna je'ej nyaj nyeríj huaríj ja'mua jimi, a'íi mu meríj tya'antzáahuatye'nyijche' i Dios jimi, metyu'tuu'úunyi'ran majta nasíj ahuohuáatya'xi'in. ²² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tye'mej ti'ij atyojo-ré'nyej a'náj ti i Dios huá'xijtye'en, jéetze' xu mua'aj ja-jpuéetzij xá'ju'un mequee a'íimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Tiro majta a'ájna a Sidón. ²³ Siajta mua'aj mu siaj Capernaúm jo'cháatimee, ¿nyi a'yan setyityóomuaajtye ti i Dios jamuaatá'sij siaj sij tajapuá ja'séeria'aj xá'ra'nyij? Caxu xaa nyu'uj, Dios pu puéjtzij jamuaatá'sij, a'áa xu jo'tyá'itzeere'en jo'tij ja'tyácun ajta quee ámiteere' a'chu ti ajo'cátyee. Ji'nye tipua'aj a'yan cha'taj nyana'aj huáriniiiche' a'ájna a Sodoma je'ej nyaj nyeríj tyu'muáriej

ja'mua jimi, a'íi pu ooj i chájta'naj yeséeria'cajche' ijíj.
 24 Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tí'ij a'ájna ty-
 ojo'rén'yej a'náj ti i Dios huá'xijtye'en a'íjma i maj yan
 huacháatimee i cháanacaj japua, mua'aj xu jéetze' ja-
 jpuéetzij xá'ju'un mequee a'íimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa
 a'ájna a Sodoma.

Musio'vá'ju' nye jimi siata'aj huóoso'pe'en
 (Lc. 10:21-22)

25 A'ájna xicáara' jitze Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:
 —Muáaj mu paj nyavástara', i paj tyí'ijta u tajapuá, pajta
 íyan i cháanacaj japua, muéetzij nu tyí'muatyójtzi're',
 ji'nye muáaj paj huo'ta' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij je'ej
 ti een a jimi, a'íimaj i maj quee óotzaahuatye', pajta quee
 huo'ta' maj yo'itéej muá'ra'nyij a'íimaj i maj támua'rej,
 majta i maj jéehua tyojó'itej. 26 A'yaa pu tyi'ja'yájna
 nyavástara', a'yaa pu muéetzij tyimua'ránajchaca'.

27 'Néijmi'i pu tyinaatátuii a'ájna i nyavástara'. Capu
 a'tíj tyámua' tyí'nyamua'tyej je'ej nyaj een, sulu a'íi
 pu'uj i nyavástara', capu ajta a'tíj tyámua' tyá'mua'tyej
 i nyavástara', sulu nyáaj i nyaj yójra' pué'een nyáaj nu
 xaa jamua'tyej, majta a'íimaj i maj a'yan tyina'ránajchi
 mej mij jáamua'tyij. 28 Siata'aj nye jimi mujo'vá'ju'un
 néijmi'i mu siaj cua'naj a'íjci jime' i siaj jahuoo siaj
 tyámua' tyaatá'an i Dios, siajta a'íjci jin tyí'tyese' siaj
 néijmi'i jin ja'rá'astijre'en, nyáaj nu jamuaatá'sij siaj sij
 huóoso'pe'en. 29 Siata'aj tye'entyájrutyey a'íjci jime' i
 nyaj jin tyajá'mua'ijcatye', siajta nye jimi tyi'huóomua'tyej,
 ji'nye nyáaj nu muá'ajcan, nyajta quee á'nyatzaahuatye',
 nyáaj nu nyij jamuaatá'sij siaj tyámua' huárinyij i jutzájta'.
 30 Ji'nye capu muárie'rij siaj a'yan huárinyij je'ej nyaj
 tyajamuaata'íjtye'sij, ajta i nyaj jin tyajá'mua'ijcatye', capu
 ajta muárie'rij siaj sij a'yan huárinyij je'ej nyaj tyá'xie've'.

12

Mati'ij a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj ja'antyítzaanaxij
i tyeríicuj ti antyimuéeye'ejmee
 (Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

1 Ajta a'ájna ímuáj Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jé'ta' i ví'ra'aj
 tzajta', a'aj pu putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán juso'pii.
 Majta i maj jamuán huacíj, a'íi mu meríj jéehua tajcuca'aj
 aj mu mij huatyóohuij maj jí'ijtzaanaxi'in i tyeríicuj jatze',
 majta je'en jajci'májraa i jatzíj. 2 Majta i fariseos, mati'ij
 huo'séj maj a'yan rijcaa, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i
 Jesús tijin:

—Cási', huo'séj je'ej maj ricij mu maj ajamuán huaci'ij, a'yaa mu ricij je'ej ti quee tyí'rij ti a'táj a'yan rijcaj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'.

³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij jitze je'ej ti huaríj a'ájna i David tí'ij huataí'cuataca', majta i maj jamuán huací'ca'aj? ⁴ A'úu pu jo'tyájrurij u tyeyúuj tzajta', i ti chi'ra'an pu'éen i Dios, ajta je'en jáacuaaj a'íjci i páan i maj Dios huatámu'vejrij, majta i maj jamuán huací'ca'aj, a'íi mu majta jáacuaaj, ma'ajta a'íjci i páan a'íi mu'uj jacua'caa i puaríj. ⁵ ¿Ca' sequée a'náj jo'jijvej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'ájna i Moisés, maj a'íimaj i maj tyityetyúu'pu' u tyeyúuj tzajta', a'íi mu quee juso'pii a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'? ⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', ti síj ya ja'mua jimí séejre' ti jéetze' juxie've' mequee a'íimaj i maj tyityetyúu'pu' i tyeyúuj tzajta'. ⁷ Caxu a'tzúj yó'itej je'ej ti huatóomua'aj a'ájna ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti jime' Dios jaataxájtaca' ti a'yan tijn: "A'yaa nu tyá'xie've' siaj jujímua'aj óocu'vej, canu jaxie've' siaj tyi'táj mu'vejritaj." Típua'aj seyo'itée xá'ra'nyiiiche', caxu a'yan tyihua'xáatzi'ranche' a'íijma i maj quee tyi'táj jin ootyá'itzee. ⁸ A'yaa pu'ij, nyáaj i nyaj nyajta tyévi jitze huanie'huaca', nyáaj nu nyajta a'íjci jin antyínyamua'ree i xicáara' a'náj maj jitzán juso'pe'.

Jesús pu séej tyú'huaaj ti ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze (Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Aj pu'ij Jesús jó'raa, tí'quij a'úun jo'tyájrurij u tyeyúuj tzajta'. ¹⁰ A'úu pu síj jo'tyávaaca'aj ti ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze, majta i fariseos i maj a'úun je'rú'uuca'aj, a'íi mu jahuoca'aj je'ej maj tyi'táj jin tyaaxájtzi' i Jesús, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi quij i'rij tye tyáahuatye'en séej i ti tyí'cui' a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'?

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—Típua'aj a'táj séej cánya'aj tyíciitzi, ajta je'en i cánya'aj atyéjvetyij jo'tij ja'tyácun a'ájna mati'ij pua'aj juso'pe', ¿nyiquee ujo'ma'aj ta'mej tí'ij je'tajáj? ¹² Ajta i tyévi pu jéetze' tyí'huire' quee i cánya'aj. A'íj pu jin i'rij ti a'táj tyi'táj jin xá'pui' huárinij a'ájna xicáara' mati'ij pua'aj juso'pe'.

¹³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti ciyáaxara' i jumuáca' jitze tijn:

—Huatátzaaraj mua' muáca', aj pu'ij a'ájna i tyáati' jaatátzaaraca' i jumuáca', aj pu'ij huarúj, a'yaa pu éenye'ej ja'raa tí'ij i síj i muáca'ra'an. ¹⁴ Mati'ij mij iiráacij a'íimaj i

fariseos, aj mu mij huatyóohuij maj jaaxá'puí'intare'en je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaajé'caj i Jesús.

Je'ej ti síij anaquéej tyataxájtaca' a'íjci i Jesús

¹⁵ Tí'ij i Jesús jáamua'reeri' je'ej maj tyaaxá'puí'intarej, aj pu'ij iirájraa, majta jéehua i tyeítýee jamuán jo'cáj. Ajta i Jesús pu néijmi'caa pu tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, ¹⁶ ajta a'yan tyihuá'ijmuejraca'aj maj quee jéjrista' jaxajta a'táj ti puírícij. ¹⁷ A'yaa pu tyu'ríj tí'ij aróo'astej je'ej ti jájcuaj ímuáj tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías, i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tíjin:

¹⁸ A'íi pu a'íin pué'een i ti nyahuíire', i nyaj ja'antyíhuoj, i nyaj jéehua jaxie've', nyajta jitzán nyetyamua've'.

Nyajúuricamej nu jimi huatyátoosij,

a'íi pu'ij tyámua' tyihuo'tyéjeevij a'íjma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee.

¹⁹ Capu a'táj je'ej tyi'jéevej ja'mej, capu ajta jíihuaj ja'mej, camu janamua'jran ti tyi'xáataj ja'mej a'ájna a cáayej jitze.

²⁰ Capu jéetze' puéjtzij huo'ta'sij i maj huápuí'ij jaa-puéjtzitarej,

capu ajta huá'cui'nyij a'íjma i maj quee che' tyé'viicue',

sulu a'íi pu hua' japua huatányuusij ajta a'íjna jin tyu'tyámue'tij i ti naa een.

²¹ Majta i tyeítýee i maj yan séejre' i cháanacaj japua, néijmi'i mu jimi tyi'ijchó've'.

Mati'ij i Jesús jitze tyo'ojpuá'rij

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Mati'ij mij séej uja'ráavi'tij i Jesús jimi ti tyiyáaru'tzajta' séjria'ca'aj, a'íj pu jin quee atányeerica'aj ajta quee tyo'rírriajca'aj a'íjna i a'táj, aj pu'ij i Jesús tyáahuaj tí'ij ij atányeerica', ajta tyo'rírriáaj ja'raa. ²³ Néijmi'i mu i tyeítýee tyámua' tyo'taséj, a'yaa mu mij tyú'u'ihuo'raca'aj tíjin:

—¿Nyiquij a'múu a'íin pué'een i yójra' i David?

²⁴ Majta i fariseos mati'ij a'yan tyihuo'namuajri', a'yaa mu tyu'taxájtaca'aj tíjin:

—A'mújna mu a'táj Beelzebú pu jitze aróoca'nyej, tí'ij huo'tamuáritýe'en i tyiyáaru'uj, jí'nye Beelzebú pu tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj.

²⁵ Ajta i Jesús, a'íi pu jamua'reerica'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'aj tíjin:

—Típua'aj i maj séej chuéj japua já'ma'can jé'ta' muáacinyej, a'íi mu huatóonyo'si'tye'ej, ajta i maj a'áa ja'chej camu che' á'tyeeren, na'ríj i maj séej chájta'naj jitze

aja'chej nusu i tyeítysteristyamua'me'en síj i a'táj, a'yan ma-
jta jé'ta' tyityáaciinyej, camu majta che' á'tyeeren. ²⁶ A'yaa
pu cha'tána'aj een, tipua'aj i tyiyáaru' huo'tamuáritye'en
i jutyéítysteristyamua', a'íi mu majta jé'ta' ootajú', ¿ji'nye
oog tyí'rij mej mij huatyóoca'nyej? ²⁷ A'yaa xu mua'aj
tyí'nyaxaj nyaj jee a'íj jitze arányaca'nyej i Beelzebú,
nyej nyij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj, ti pua'aj a'yan
tyi'ja'yájnatan, ¿a'tanyíj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa a'íimaj i
ja'muaxa'aj tyeítýee, mej mij a'yan cha'taj mana'aj tyi-
huo'tamuáritye'en? A'íimaj mu mij a'yan tyaja'muaxaj
siaj mua'aj quee xá'pui' ricíj a'íjci jime' je'ej siaj nyéetzij
tyí'nyaxajtzi'. ²⁸ Ji'nye nyáaj nu a'íjci jitze arányaca'nyej i
júuricama'ra' i Dios nyej nyij tyiyáaru'uj huatamuáritye'en,
a'íj pu jin a'yan huatóomua'aj ti arí a'ájna atyojo'ré'nyej ti'ij
i Dios tyu'ta'íjtaj ja'mua jimi.

²⁹ '¿Ji'nye tyí'rij ti náhua'rij utyájrutyey jo'tij ja'chej i
a'táj ti uhuájca'nyej ti'ij tyaanáhue', tipua'aj quee mí'een
jaatyáji'que'en? Ji'nye a'yaa pu xaa tyu'tái'riitarij ti'ij
utyájrutyey jo'tij ja'chej ti'ij tyaanáhue' tyía'ra'an.

³⁰ 'A'íjna i tiquee nyaj jamuán jo'cha'can, a'íi pu
nyéjcha'íire', ajta i tiquee tyeítýee tyísiire' nye jimi, a'íi pu
huojo'cuí'naj.

³¹ 'A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios néijmi'i
tyihuo'tú'uunyi'raj i tyétyacaa i maj jin ootyá'itzee ajta i maj
jin je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'aj, ajta capu tyihuo'tú'uunyi'raj
tipua'aj je'ej pua'aj metya'xajta i júuricama'ra' i Dios.
³² Dios pu ajta tyaatú'uunyi'raj a'íjci i ti je'ej pua'aj
tyí'nyaxaj nyéetzij i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca',
ajta a'táj ti je'ej pua'aj tyá'xajta a'íjci i júuricama'ra' i Dios,
capu a'náj tyaatú'uunyi'raj, capu ajta i séej jitze i cháanacaj
ti jájcuaj.

I ciyéj a'íj pu jin ámiteere' je'ej ti eenye' taca'
(Lc. 6:43-45)

³³ 'Tipua'aj ji'ré'nye'en i ciyéj, ji'ré'nye'en pu ajta tajcaa,
ajta tipua'aj quee ji'ré'nye'en i ciyéj capu ji'ré'nye'en tajcaa,
ji'nye a'íj pu jin i táque'ra' ámiteere' tyi'táj ti ciyáara'
pué'een. ³⁴ Mua'aj xu a'íjci jitze eeráanyej i cú'cu'uj ti
tyí'hue'tacaa. ¿Ji'nye tyí'rij siaj tyi'táj huataxáj ti xá'pui'
tipua'aj mua'aj sequée tyámua' eenye'? Ji'nye je'ej ti síj
tyí'mua'tzej i jutzájta' a'íj pu huataxájta. ³⁵ A'íjna i tyévíj
ti tyámua' een ji'ré'nye'en pu tyí'xaj, ji'nye a'íi pu ajta
tyámua' een i jutzájta', ajta i tyévíj ti je'ej pua'aj een, a'íi
pu je'ej pua'aj eenye' tyí'xaj, ji'nye a'íi pu je'ej pua'aj een
i jutzájta'. ³⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tye'mej

a'ájna xicáara' ti jitzán Dios huá'xijtye'en, néijmi'i mu jin á'xijtyi'huan tyi'táj maj je'ej pua'aj tyu'taxájtaca'. ³⁷ Ji'nye Dios pu a'ájna jin muá'xijtye'en je'ej paj tyí'xaxa'ta'aj, a'yaa pu'ij tyo'támiteere'ej tipua'aj muáahuiire'en nusu quee.

Séecan mu i tyeítyee a'yan tyá'huoo ti Jesús huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Aj mu mij i fariseos, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'íi mu a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Maeestro, a'yaa tu tyá'xie've' paj tyi'táj taataséjratye'en i tyaj jin je'ej tyo'taséj.

³⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íimaj i tyeítyee i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, a'yaa mu tyí'nyahuavii nyaj tyi'táj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj, ajta canu tyi'táj huo'taséjratye'sij sulu a'íj nu'uj je'ej ti tyáaru'j i Jonás i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ⁴⁰ Ji'nye a'yájna ti'ij i Jonás huéecaj xicáj ajta huéecaj tíca' tyé'tyee ti aráaca'aj i jucáara' jitze i hue'ej ti jaatyáani'cua, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'nyoorej nyéetzij i nyaj nyajta tyé'vij jitze huanie'huaca', a'áa nu ja'raque'táj na'mej chuéj tzajta' huéecaj xicáj, nyajta huéecaj tíca'.

⁴¹ A'íimaj i maj Nínive ja'chej a'íi mu ja'mua jamuán ajo'tyáhuixi'ij a'ájna xicáara' ti'ij i Dios jamua'xijtye'en, majta je'en jamua'xa'pui'intari'tze'en mua'ajmaj, ji'nye a'íimaj i maj Nínive já'chajca'aj a'íi mu tyá'antzaahuaj i Dios jimi mati'ij jáanamua'jri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'ájna i Jonás, nyajta nyáaj, i nyaj ja'mua jamuán yésejre' jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee i Jonás. ⁴² Ajta a'ájna i íiti' ti jájcuaj imuáj tyí'ijtaca'aj yúutyej pujmua', a'íi pu ajta ajo'tyéechaxi, mati'ij huá'xijtye'ej i tyeítyee, a'íi pu ajta hua'xa'pui'intari'tze'en, ji'nye a'íi pu a' imuáj jo've'mej ti'ij jáanamua'j a'íjci i Salomón i ti jéehua huá'pui'ij tyu'yí'tin, nyajta nyáaj, jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'ájna i Salomón.

A'ájna i júuricamej ti je'ej pua'aj een ti ajta huariá'raj

(Lc. 11:24-26)

⁴³ 'Tipua'aj síij i júuricamej ti je'ej pua'aj een iirájra'nyij séej i tyé'vij tzajta', a'íi pu jo'chá'canya'aj ja'mej ti jahuoo jo'táj jo'huáchij ti'ij huóoso'pe'en, ajta ti'ij quee jatyoove'en, a'yaa pu tyi'riá'mua'sij tijin: ⁴⁴ "Naariá'ra'sij a nyichéj jó'nyaj ja'rájraa." Ti'ij ajo're'nyej, a'yaa pu eenye' tyoonyij a'ájna i a'táj, ti naa uhua'é'nya'aj ta'mej ti'ij chi'ij maj moochán iirá'icho'taca', majta tyámua' naa tyo'huáruu. ⁴⁵ Aj pu'ij i júuricamej uhuaja'rávi'tij séecan i

maj aráahua'puaj ará'asej i maj jéetze' je'ej pua'aj een quee i a'íjna, aj mu mij néijmi'i utyárutyij mej mij iiráatya'aj muá'ra'nyij i tyéviy tzajta', ajta je'en a'yan tye'ráamej ti jéetze' je'ej pua'aj éenye'ej ta'mej a'íjna i tyéviy quee ti'ij jájcuaj éenye'ej. A'yaa pu'ij tyihuá'uurej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee.

A'íjna i náanajra' majta i ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Óoche' pu tyi'xáatacaj i Jesús mati'ij a'áa ja'rá'aj a'íjna i náanajra', majta i ihuáamua'mua', a'áa mu jo'tyáhuiixij apua'quéj, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jamuán tyu'taxáj, ⁴⁷ aj pu'ij sáij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—A mu pua'quéj jo'tyú'uu a' náanaj, majta a'ihuáamua', máaxie've' maj ajamuán tyu'taxáj.

⁴⁸ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúy a'íjna i Jesús tijin:

—¿A'tyaanyij a'íin maj pué'een i nye'ihuáamua' ajta i nyináana?

⁴⁹ Aj pu'ij huo'séerajraa i maj jamuán huacíj, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi mu a'íin pué'een i maj nyináana majta nye'ihuáamua'. ⁵⁰ Ji'nye a'tíj tina'aj ti a'yan ricíj je'ej ti tyá'xie've' i Dios, a'íi pu a'íin pué'een i nyináana, majta nye'ihuáamua'.

13

A'íjci jime' i a'tíj ti tyí'huastee
(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ A'ájna xicáara' jitze, Jesús pu iirájraa u chi'táj, a'áa pu ja'rá'aj jo'tíj ja'va'ástimee i jájrij ti'quij a'áa jo'tayíxij. ² Aj mu mij jéehua ajtyáxiiriaca' i tyeítyee jo'tíj je'ej jé'eenye'ej, aj pu'ij antyíraj i báarcuj jitze ti jáata' acáva'ca'aj, ajta je'en ooyíxij, majta i tyeítyee a'áa mu ja'ajtyequéetima'caa a ti ja'va'ástimee i jájtyij. ³ Ti'quij jéehua tyihua'ajmuá'tyej séej nyúucarij jime', a'yan tijin:

—A'tíj ti tyí'huastee, a'áa pu jo'mej jo'tíj tyajá'huastee.

⁴ Aa pu jooma'ca'aj jatahua'náaj i ímue'rij, séecan pu'ij i ímue'rij juyéj jitze huavatzíjraa, aj mu mij pína'see jútye' aje'cáanyej mati'ij mij jaaré'je'puj. ⁵ Ajta séecan a'áa pu jo'vatzíjraa i tyetyéj tzajta' jo'tíj quee jéehua já'chuej, aj pu'ij jiye'tzín ajnyéj i ímue'rij, ji'nye capu jéehua huáchoota'ca'aj ti'ij aróonaana'tye'en, ⁶ ajta ti'ij eeré'nyej i xicáj, aj pu'ij huaria'huaj i ti arí ajnyéj, ji'nye capu a'chu ajo'canáana'ajma'caaj.

⁷ 'Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzájraa i tzícare'ej tzejta', ti'íj ij i tzícare'ej huahuósej, a'íj pu ja'vá'naj i ti arí ajnyájca'aj, a'íj pu jin quee huáciiriaca'.

⁸ 'Ajta séecan a'áa pu jo'vatzájraa jo'tij jo'jí're'en i chuéj, a'íj pu xaa ij ajnyéj, ti'quij huahuósej, séecan pu'ij i ímue'rij a'yan tye'rájraa a'chu anxityej i jatzij ti catyé'tya'ajma'caa, ajta séecan huéecatyej. Ajta séecan seityéj japuan tamuáamuata' pu catyé'tya'ajma'caa síj ajta síj.

⁹ 'Mu siaj ityanamuáarajmee, tyámua' xu naa tyáanamuj.

Ji'nye een jime' i Jesús tyihuá'mua'tyahua'aj séej nyúucarij jime'

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Aj mu mij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi a'íimaj i maj jamuán huacíj, matí'ij mij jaata'íhuo'ri' je'ej ti een jime' séej nyúucarij jin tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeítjee.

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Dios pu mua'ajmaj jamuaatá' siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti tyí'een jo'tij a'íin tyejé'ijtaj, majta i séecan capu huá'riitye' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij, ji'nye capu i Dios a'yan tyihuo'tá'.

¹² 'A'íjna i ti cí tyiyo'itéej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, Dios pu jéetze' jaatá'sij, ajta a'íjna i ti quee yó'itej, Dios pu jáari'raj a'chu ti caa arí tyú'mua'reej ¹³ A'íj nu jin séej nyúucarij jime' tyihuá'ixaatye', ji'nye a'íj mu atanyéjnye', ajta camu tyi'tij séej, majta mu iityanamuaáarajmee, majta quee tyi'tij namuj, camu majta yó'itej. ¹⁴ A'yaa pu'ij hua' jimi tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i ti tyí'xajta'ca'aj i Dios jitze ma'can a'yan tijin:

Tyij siajta jéehua tyí'namuj caxu yo'itéej xá'ju'un, nusu siajta tyámua' tyitya'tanyéjnye'rij caxu tyi'tij séjran.

¹⁵ Ji'nye a'íj mu quee tyámua' metyityoomuámua're', camu iityanamuaáarajmee, a'íj mu majta quee atanyéjnye', mej mij jaaséj nusu maj tyu'namuj, ajta mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij mej mij nyéetzij jimi tyá'antzaahuatye'en, nyej nyij nyáaj tyámua' huó'uurej.

¹⁶ 'Siajta mua'aj siata'aj huatóotyamua've'en, ji'nye mua'aj xu iityanamuaáarajmee siaj sij ja'rá'astijre'en i siaj janamuj, siajta atanyéjnye'. ¹⁷ A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' maj mue'tij i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, a'íj mu jaxie'va'ca'aj maj jaaséj je'ej siaj mua'aj

serij tyi'tij tyi'sej nyej jimi, majta quee camu jaaséej, a'yaa mu majta tyá'xie'va'ca'aj maj jáanamujaj je'ej siaj mua'aj tyí'namujaj nyej jimi, ajta camu jáanamujajri'.

Jesús pu huá'ixaaty'e' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i ti tyí'huastyaa

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸ 'Xáanamujajri' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i a'tij ti tyí'huastyaa. ¹⁹ A'íimaj i maj jáanamujaj i nyúucaria'ra' i Dios, majta quee yó'itej, a'yaa mu een ti'ij i ímue'rij ti ajo'vatziijraa a'ájna juyéj jítze, a'ájna i ti je'ej pua'aj een, a'íi pu tzajta' huataséjre'sij, ti'quij huári'raj i nyúucarij i maj jú'mua'reeriaca'aj i juxiéjnyu'caa tzajta'.

²⁰ 'Ajta a'ájna i ímue'rij ti ajo'vatziijraa i tyetyéj tzajta', a'yaa pu een ti'ij i maj janamujaj i nyúucarij majta je'en jutyamua've'ej naa tya'ancuriáa'sij i maj jáanamujajri', ²¹ majta quee jéehua ajo'canána'ajmee capu ij huái'riiitye' maj tyámua' eenye', mati'ijta jajpuéjtzij na'ríij séecan je'ej pua'aj mahuá'uuriaj, ca'nácan mu ootyá'itzeere'ej.

²² 'A'ájna i ímue'rij ti ajo'vatziijraa jo'tij jo'tzícare'ej tzajta', a'íi pu a'yan een mati'ij i maj janamujaj i nyúucarij, ajta jéehua mu tyúumua'tziitye' a'ájna jime' je'ej ti tye'mej íiyan ti tyi'ma'can cháanacaj japua, majta a'yan tyá'xie've' maj huochíjtyaanyi'taj, a'íi pu'ij huá'cuanamujaj. Néijmi'i pu a'ájna quee tyi'tá'caa ti i nyúucarij tyámua' hua' jimi tyu'tyá'itzeere'en mej mij a'ájna jin huahuóse'en.

²³ 'Ajta i ímue'rij ti a'áa jo'vatziijraa i chuéj japua ti huaji're'en, a'yaa pu een mati'ij i maj janamujaj i nyúucarij majta yó'itej, jéehua mu mij tyu'tátuiire'sij i Dios jimi ti'ij a'ájna ímue'rij ti huáciiriaca' a'chu anxityej ti catyé'tya'ajma'caa, na'ríij huéecatyej ajta seityéj japanu tamuáamuata' i ímue'rij.

A'íjci jime' i tu'píj ti huahuásti'huaca' jamuán i tyeríicuj

²⁴ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu tyi'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij a'tij ti ímue'rij huahuástej i juchuéj japua ti huaji're'en, ²⁵ ajta mati'ij néijmi'i tyacu'tzísima'caj, síij pu ajo're'nyej ti jájcha'íire' a'íjci i ti chuéj tyícha'íj, ti'quij tu'píj huahuástej a'íjci tzajta' i tyeríicuj, ajta je'en jó'raa.

²⁶ 'Aj pu'ij ti'ij ajnyéj a'ájna i tyeríicuj ajta je'en íijmueya'xij, aj mu mij jáamua'reeri' ti ajta síij huáviviihuaca' i ímue'rij, ji'nye capu íijmueya'xij a'ájna i tu'píj. ²⁷ Mati'ij mij i maj tyí'muarie' ujó'ju' mej mij jaaté'exaatye'en a'íjci i ti chuéj tyícha'íj a'yaa mu tijin:

“Tavástara', nyi pequee a'íj huahuástej i ímue'rij ti jí're'en a'ájna a' chuéj japua, ¿jo'nyij ja'ajnyéj a'ájna i tu'píj?”
 28 Aj pu'ij a'ájna i ti chuéj tyícha'íj a'yan tyihuo'té'exaa jijn: “Síij ti nyéjcha'íire' pu jaahuástej.” Majta i maj tyí'muarie' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn: “¿Nyi mua'ránajchij tyaj ujó'ju'un tyej tyij je'ejcuuxij a'íjci i tu'píj?”

29 'Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijn: “Capu juxie've' siaj jaariá'cutaj a'íjci i tu'píj, jí'nye tipua'aj seríj je'ejcunan a'íjci i tu'píj, ajta pu éjcuuxisij a'ájna i tyeríicuj. 30 Che' a'yan eenye' tí'ij néijmi'i huahuóse'en 'asta quee atyo'ré'neye' nyati'íj tye'entyiá'sij, aj nu nyij huo'ta'íjtye'sij i maj tyí'muijhuacaa mej mij anaquéej je'ejcuuxij a'íjci i tu'píj, mata'aj ja'antyáji'ca'xi'in mej mij jajsíire'en majta jaatyáteeraj, majta je'en ju'tyátoosij a'íjci i tyeríicuj u chi'táj jo'maj tyejé'yuhuacaa.”

I játza'ra'an i mostáasaj

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

31 Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tijn:

—A'yaa pu tyí'een i Dios jimi tí'ij tu'píj tyi'táj ti a'yan ántyapuaj tijn mostáasaj, a'táj ti jaahuástej i játza'ra'an a'ájna jo'tij tyaja'tachuéj. 32 A'ájna i mostáasaj, a'yaa pu eenye' tyájatze' tí'ij i ti jéetze' cíleen quee séecan i jatzíj, ajta tí'ij huahuóse'en, jéetze' pu uhuaatí'ti'ij ja'mej quee séecan i tu'píj iíye'ej ti séejre' i cháanacaj japua. Yaa pu uhuaatí'ti'ij ja'mej tí'ij ciyéj, aj mu mij pína'see ave'ré'nyesij mej mij a'áan tyojo'tyóo'ito'ritye'en i ciyáara' jitze.

A'ájna i maj jana'ajchityaa i cuéjtzij

(Lc. 13:20-21)

33 Ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tijn:

—A'yaa pu ajta tyí'een i Dios jimi tí'ij a'ájna i levaduuraaj, i íiti' ti huéecaj mediidaj atyájraj i aríinaj, aj pu'ij jajcuéjtzitaca' levaduuraaj jamuán, ajta i levaduuraaj, a'íi pu néijmi'i tzajta' huanyáxi'íj i cuéjtzij.

Je'ej ti een jime' i Jesús tyihuá'mua'tyahua'aj séej i nyúucarij jime'

(Mr. 4:33-34)

34 Jesús pu néijmi'i a'yan tyihuá'ixaatya'ca'aj séej nyúucarij jime' i tyeítjee, capu tyi'táj huá'ixaatya'ca'aj ja'huo'itéerican jime'. 35 A'yaa pu huaríj tí'ij aróo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'ájna i ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can ti a'yan tijn:

Séej nu nyúucarij jin tyihuo'té'exaatye'ej,

Nyáaj nu a'íj huo'té'exaatye'ej i ti aviitzi'huaca'aj,
ti'íj na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i tu'píj ajta i tyerúcuaj

³⁶ Aj pu'ij i Jesús huo'tatyóotye'ej eerájraa i tyeítýee jimi, ti'quij chi'táj utyájrupij, a'úu mu mij ajtyáxiiriaca' i maj jamuán huacáj, mati'íj mij jaatáhuaviiri' ti huo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti jaxaj i tu'píj ti quee tyi'tíj huiire' ti ajnyéj i tasáahua japua.

³⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íjna i ti jaahuástej i ímue'rij ti jí're'en, nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', ³⁸ ajta a'íjna i tasáahua, a'íi pu a'íin pué'een i cháanacaj. A'íjna i ímue'rij ti jí're'en a'íi mu a'íin pué'een i maj tyí'huire' i Dios jimi, ajta a'íjna i tu'píj, a'íi mu a'íin pué'een i tyeítýeristyamua'me'en i tyiyáaru'. ³⁹ Ajta a'íjna i ti jájcha'íire' a'íi pu a'íin pué'een i tyiyáaru'. Ajta a'ájna xicáara' maj jitán tyí'tzaanan, a'yaa pu huatóomua'aj a'ájna xicáara' ti jitán antyipua'rij i cháanacaj, majta i maj tyí'tzaanan, a'íi mu a'íin pué'een i maj tyí'huire' u tajapúa. ⁴⁰ A'yájna mati'íj i tu'píj tyé'ejcuuxij mej mij jaatyáteeraj, a'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna xicáara' ti jitán jó'vesij i cháanacaj. ⁴¹ Nyajta nyáaj i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', nyáaj nu huojota'ítýij i maj tajapúa tyí'huire' mej mij huá'ajsiire'en a'íijma i maj je'ej pua'aj huá'uurej i tyeítýee, majta je'ej pua'aj ricij. ⁴² A'áa mu huojóohua'xij jo'tij já'taa, a'áa mu mij jéehua juyiinyixi'in, majta jéehua huápu'íj jajpuéjtzij muá'ju'un. ⁴³ Majta a'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'yaa mu séeria'aj muá'ju'un ti'íj i xicáj a'ájna jo'tij i hua'vástara' tyejé'ijtaj. Majta i maj iityanamúárajmee, miche' tyámua' tyáanamuaaj.

A'íjna i ti aviitzi' ti jéehua tyá'najchij

⁴⁴ 'A'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, a'yaa pu tyí'een ti'íj i tyi'tíj ti aviitzi' a'ájna tasáahua japua ti ajta jéehua tyá'najchij. A'tíj pu jáatyoj aj pu'ij ajtáhua'aj jaatyá'avaataca', ti'quij néijmi'i tyu'tój i ti tyí'ijcha'ij aj pu'ij jáananiej a'íjci i chuéj.

A'íjci jime' i peerla ti jéehua tyá'najchij

⁴⁵ 'A'yaa pu ajta tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'íj a'tíj ti tyí'to'racaá ti jo'cha'can ti'íj jáahuonyij tyi'tíj peerla ti naa een, ⁴⁶ ti'íj séej huátýoj ti tyá'najchij, aj pu'ij jó'raa ti'íj néijmi'i tyú'toonyij a'chu ti tyí'ijcha'ij, ta'aj ij a'íj huánanan i peerla.

A'íjci jime' i tápi'narij i maj hue'tyéé jin vivi'racaá

⁴⁷ 'A'yaa pu ajta tyí'een a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj, tí'ij a'ájna i tápi'narij i maj hue'tyéé jin vivi'racaá, matí'ij ja'tyáhua'xij a jáata', aj pu'ij tyoonáxcacan eetajájpuaaj i hue'tyéé. ⁴⁸ Matí'ij quee che' ú'vejrij i tápi'narij tzajta', aj mu mij je'tapísij a jáata' a'íjci i tápi'narij, matí'ij mij a'áa yoopísij jo'tíj jo'huáchij, aj mu mij hua'sejran, matí'ij mij hua'váixi'sij i hue'tyéé maj jí're'en, majta i maj quee jí're'en, aa mu huóohua'xij.

⁴⁹ 'A'yaa pu'ij ajta tye'mej a'ájna xicáara' tí jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij íyan i cháanacaj japua, a'íimaj i maj tyí'huiire' u tajapuá a'íi mu iiráaju'un mej mij hua'vá'jajpuaxi'in i tye'ityee maj je'ej pua'aj ricij, majta i maj xá'pui' ricij, ⁵⁰ aj mu mij a'áa huojocáhua'xij i oornaj tzajta' a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij. Aj mu mij juyiinyixi'in, majta jéehua jajpuéetzij muá'ju'un.

A'íjna i tí jájcuaj ajta i tí mí'ma'can

⁵¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi sequée néijmi'i jo'itéej xá'raa mua'aj?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Jee tavástara'.

⁵² Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Típua'aj síj tí tyúumua'tyej i yu'xarij jitze tyihuo'mua'tyej je'ej tí tyí'een i Dios jimi, a'yaa pu huasé'rin tí'ij a'tíj tí jéehua tyí'ijcha'ij i juchi'táj, a'úu pu'ij tyi'ráati'ijcij a'íjci i tí tyi'jajcua ajta tí tyi'mí'ma'can.

Jesús pu a'áa ja'rá'aj a Nazaret

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³ Tí'ij Jesús ja'antypua'rij tí tyihuá'ixaatye' séej nyúucarij jime', aj pu'ij jó'raa, ⁵⁴ a'áa pu ja'rá'aj jo'tíj jo've'sej, aj pu'ij huatyóochej tí tyihuó'mua'tyej hua'tyeyúuj tzajta'. Majta i tye'ityee i maj jáanamujri', je'ej mu tyo'taséj a'yaa mu mij tyúu'ixaatya'ca'aj tíjin:

—¿Jo'nyij tyojo'ri'rej a'mújna mu tí tyo'mua'reej? ¿Tyi'tanyí muárie'ria'ra' pué'een i tí jin a'yan ricij? ⁵⁵ ¿Nyi quee yójra' pué'een a'íjci tí tyí'si'chacaa, ajta a'íin náanajra' i María? ¿Nyiquee a'íin pué'een i hua'ihuáara' a'íjma i Jacobo, i José, i Simón, ajta a'íjna i Judas, ⁵⁶ nyi mequee majta yéchej tajamuán, a'íimaj i ihuáamua'mua' i maj úucaa? ¿Jo'nyij já'ma'can a'íjna i mua'tzírria'ra' tí jitzán séejre'?

⁵⁷ A'íj mu mij jin quee jaxie'va'ca'aj maj jimi tyá'antzaahuatye'en. Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—Néijmi'i mu tyámua' yó'mua'raj a'íjci i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can, majta a'íimaj i tyeítysteristyamua'me'en i maj jamuán ja'chej, camu tyámua' yó'mua'raj.

⁵⁸ A'íj pu jin quee jéehua tyu'muáriej a'ájna, ji'nye a'íimaj i tyeíttyee camu jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj.

14

Je'ej ti ye'ej tyu'muá' a'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

¹ A'ájna xicáara' jitze, a'íjna i rey Herodes, i ti tyí'íjtaca'aj a'ájna Galileea, a'íi pu tyú'namuajri' je'ej ti tyi'tíj uuriajca'aj i Jesús, ² aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa' a'íjma i maj jimi tyí'huíria'ca'aj tíjin:

—A'íi pu a'íin pu'éen i Juan i ti huá'íiraca'aj, a'íi pu huatájuuriaca'. A'íj pu jin jaayí'tin tí'ij a'yan huárinyij i tyaj jin je'ej tyo'taséj.

³ A'íjna i Herodes, a'íi pu anaquéej jaatyévi'raca'aj a'íjci i Juan, ajta je'en ja'nají'que'ej je'tyáanaj. A'yaa pu jáaruuj, ji'nye Juan pu jajtyá'xij a'íjci jime' ti Herodes ja'ancuré'vi'tíj a'íjci i íitaj i Felipe ti jatyévi'tinya'aj, a'íjna i Felipe a'íi pu ihuáaria'ra' pu'éeenye'ej a'íjci i rey, ⁴ Juan pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Herodes tíjin:

—Capu je'ej tyí'rij paj jatyévi'tinye'en mua' ihuáara' ti jatyévi'tinya'aj.

⁵ Herodes pu jaje'catamui'ca'aj a'íjci i Juan, ajta huá'tziinya'ca'aj i tyeíttyee, ji'nye a'íi pu jamua'reeriaca'aj maj a'yan tyí'xajtaca'aj ti Juan a'íin pu'éeenye'ej síij ti tyí'xajtaca'aj Dios jitze ma'can. ⁶ Ajta tí'ij aty-ojo-ré'nyej a'ájna xicáara' ti jitzán huanie'huaca' a'íjna i Herodes, a'íjna i yójra' i Herodías pu utyájrurij u chi'táj tí'ij tyu'tyéenye'en jusíij hua' jíisa'puaj, jéehua pu'ij ja'ránajchaca' a'íjci i Herodes, ⁷ a'íj pu jin tya'tóoratziiri' junyúuca a jime' ti jaatá'sij a'íjci i íiti' je'ej ti tyi'tíj tyaatáhuaviiraj. ⁸ Aj pu'ij a'íjna i íiti' a'yan tyaatáhuaviiri' je'ej ti i náanajra' tyaaté'exaa, a'yaa pu tíjin:

—Naatí'tye' túxa'aj jitze i mu'úura' a'íjci i Juan ti tyí'tyai'raaa.

⁹ Je'ej pu pua'aj jaata'aj a'íjci i rey, ajta arí a'yan tya'tóoratziiri' ti a'yan rinyij je'ej ti tyá'xie've', majta a'íimaj i ti huo'tá'inyej, a'íi mu majta jáanamuajri' ti tyu'tá' i junyúuca, a'íj pu jin tyu'ta'íjtaca' mej mij a'yan huárinyij je'ej ti tyaatáhuaviiri'. ¹⁰ Ajta je'en xantáaru'uj huata'ityaca' mej mij ujó'ju'un jo'tíj je'tyánami' a'íjna i Juan mej mij jí'ijvéjchej i mu'úura', ¹¹ matí'ij mij ya'ríi'tyej a'íjci

jitze i túxa'aj i mu'úura' i Juan, majta je'en jaata'í'tyej a'íjci i yójra' i Herodías, aj pu'ij a'íjna i íiti' jaata'í'tyej i junáanaj.

¹² Majta i maj jamuán huací'ca'aj a'íjci i Juan, a'íi mu ave'ré'nyej mati'ij mij yo'chuij i tyévira', majta je'ej ja'vá'naj, aj mu mij i Jesús ujo'té'exaa.

Jesús pu tyihuo'cue'ej i tyeítýee i maj anxí ví'ra'aj ará'asej
(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Tí'ij i Jesús jáamua'reeri' tíjin meeje'caj a'íjci i Juan, aj pu'ij jusíj jó'raa i báarcuj jitze, a'áa pu ja'rá'aj jo'tij quee já'tyí'tij. Majta i tyeítýee, a'íi mu jáamua'reeri' jo'tij je'ej je'eenye'ej, a'íj mu jin curiá'cixij jo'maj jo'cháatimee, mati'ij mij jui'icán jaatavén. ¹⁴ Tí'ij i Jesús eetáraj i báarcuj jitze, mui'caa pu hua'sej i tyeítýee, aj pu'ij hua'ancu'vajxi ajta je'en tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'. ¹⁵ Tí'ij huaré'chumua'riaca', aj mu mij ave'ré'nyej jimi i maj jamuán huacíj, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pu'rij tyéchumua'rij, ajta capu a'tíj ya' ja'chej iye'ej. Pata'aj hua'ré'ityixi'in mej mij jo'cixi'in majá'hua' chájta' mata'aj tyí'tíj huánanan i maj jáacua'nyij.

¹⁶ Ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tíjin:

—Capu juxie've' maj jo'cixi'in, siata'aj mua'aj tyihuó'cue'tyej.

¹⁷ Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tíjin:

—A'yaa tu'uj pua'mácan tyícha'ij anxívicaa i páan, tyajta hua'puácaa i hue'tyé.

¹⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tíjin:

—Mesenyaja'vá'pu'tye'.

¹⁹ Aj pu'ij huo'ta'íj maj oorá'sej i tu'píj tzajta'. Tí'ij ij Jesús ja'ancurá'puj i páan, ajta i hue'tyé, aj pu'ij jútye' jó'nyeriaca', tí'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta jaatyáaaraxij i páan, aj pu'ij huo'ráai'pu'uj a'íjma i maj jamuán huacíj, majta a'íimaj huo'ráai'pu'tyej i tyeítýee.

²⁰ Néijmi'i mu tyú'cuaa, 'asta mana'aj quee huataju'xaj, majta jaariá'sii i páan tí avá'itzee, majta i hue'tyé, tamuáamuata' japuan hua'puaquéj pu tya'vá'jistixij i sicírij a'íjci jime' i tí tya'vá'itzee. ²¹ Majta i maj tyú'cuaa, a'yaa mu ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj i tyétyacaa, majta i maj úucua majta i tí'riij camu huatyé'iteerej néijmi'i mu tyú'cuaa.

Jesús pu antáaraa i jájtyij japua
(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² Aj pu'ij Jesús huo'ta'íj a'íjma i maj jamuán huacíj maj atyáacñnyej i báarcuj jitze mej mij antáacñnyej után jitze pujmua', mej mij a'íin anaquéej a'áa ja'rá'astij, ajta i Jesús a'áa pu jo'tyá'itzee tí'ij hua'ré'ityixi'in i tyeítýee.

23 Tì'ij hua're'ityixi'ij, aj pu'ij jusíj antyíraj i jiríj jitze tì'ij huatyényuunyij i Dios jimi. Tì'ij huariá'tica'riaca', a'áa pu jusíj jo'tyávaaca'aj, 24 ajta a'ájna i báarcuj pu'ríj a' imuáj joojósima'aj jé'ta' i jájtyij japua. Aj pu'ij huatá'aacariaca' ca'nyíin jime', tyámua' pu tye'tyáxijrihua'aj i jájtyij i báarcuj jitze, ji'nye jéehua pu aja'vá'aacaca'aj. 25 Tì'ij tapuá'risima'caj, Jesús pu ajo'ré'nyej a'ájna hua' jimi, jájtyij japua pu huama'ca'aj. 26 Matì'ij a'íimaj jaaséj i maj jamuán huacíj, tyámua' mu tyu'tátziin, a'yaa mu tyityeetyejíihuajraa tijin:

—Tyi'táj pu pué'een tì tyú'muaritye'.

27 Ajta je'en Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Xaatyóoca'nyej mu jutzájta', Jesús nu pué'een, caxu tyí'tziinye'ej.

28 Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tavástara', tipua'aj muáj a'íin papué'eenye', naata'íjtye' nyaj a'máa uré'nyej a'jimi i jájtyij japua.

29 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Mujo'té'yi'ij, tì'ij ij eetáraj i báarcuj jitze, aj pu'ij a'uriá'rupij i jájtyij japua, a'áa pu joomá'caj jo'tíj je'ej jé'eenye'ej i Jesús.

30 Tì'ij jaaséj tì ca'nyíin jin huatá'aacariaca', aj pu'ij tyu'tátziin, ajta je'en ajo'cárutyisima'aj i jájtyij tzajta', a'yaa pu'ij tyu'jihuaca' tijin:

—Tavástara', nyaj japua huatányuuchij.

31 Tì'ij ij i Jesús ja'uméjca'taca', jajví' a'íjci i Pedro i muáca'ra'an jitze, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj a'chu tyá'tzaahuatye'. ¿Ji'nye een jime' petyu'tátziin?

32 Matì'ij atyáacíj i báarcuj jitze, aj pu'ij huatyápua'riaca' i tì huá'aacaca'aj. 33 Majta i maj arátya'ca'aj i báarcuj jitze, a'íi mu tyítunutaxij i Jesús jimi, matì'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáj paj ji'ré'can jime' a'íin pué'een i yójra' i Dios.

Jesús pu tyihuó'huaa a'íjma i maj tyí'cucui'ca'aj a'ájna a Genesaret

(Mr: 6:53-56)

34 Matì'ij antacíj, aj mu mij eetacíj i báarcuj jitze a'ájna chájta' tì a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Genesaret. 35 Majta i tye'ityee matì'ij jaamua'aj a'íjci i Jesús, aj mu mij néijmi'que' jáamua'reeri' i maj a' imuáj jo'cháatima'caa. Aj mu mij ahuojo'ré'nyijtye néijmi'caa i maj tyí'cucui' i Jesús jimi, 36 jéehua mu jahuaviiraca'aj tì huo'tá'an maj ja'ajtamuárie'en i cáanaria'ra'an jitze, majta i maj ja'ajtamuáriej néijmi'i mu huarúj.

15

I ti je'ej pua'aj joorej i tyáataj tzajta'
(Mr. 7:1-23)

¹ Mati'ij mij séecan i fariseos majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze ave're'nye j i Jesús jimi, a'áa mu ja'ráacij a Jerusalén, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

² —¿Ji'nye een jin mequee ja'rá'astee i tahuásimua' yi'ráj i maj a jamuán huaci'ij? ¿Ji'nye mej mij quee ja'rá'astee a'íjci jime' i maj anomuéetya'xi'in mati'ijta tyí'cua'ajcaj?

³ Ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij siajta mua'aj quee a'yan ricij je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca', sulu a'íj xu jéetze' ja'astej i juyi'ráj i siaj jujímua'aj siana'aj jájtyo? ⁴ Ji'nye Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Huo'tyátzaahuatye' a' táataj, pajta a' náanaaj”, ajta a'yan tijin: “Siata'aj jaajé'caj a'íjci i a'tíj ti je'ej pua'aj tyé'jeevej i jutáataj na'ríj i junáanaaj.”

⁵ Siajta mua'aj, a'yaa xu tyí'xaj ti xá'puí' tìpua'aj a'tíj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i juhuásimua' yee: “Néijmi'i a'chu nyaj tyi'tíj tyi'cha'ij, a'íj nu nyeríj jaatámu'vejrityej i Dios, a'íj nu quee che' tyi'tíj tyi'cha'ij i nyaj jin jamuaatáhuüre'en”, ⁶ ajta a'tíj tina'aj ti a'yan tyihuo'té'exaatye'en i juhuásimua', a'yaa xu tyí'xaj ti i a'tíj jimi quee che' juxie've' ti huo'tyáhuüre'en i juhuásimua'. A'yaa xu sij mua'aj quee che' tyá'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca', siaj sij a'íj ará'astej i yi'ráj i siaj jujímua'aj siana'aj jájtyo. ⁷ Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee. Xá'puí' pu tyu'taxájtaca' ja'mua jime' a'íjna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajta'aj, ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

⁸ A'íimaj i tyeítyee jutyényij mu jin tyámua' tyí'nyaxaj, ajta i hua'xiéjnyu'caa a' ímuáj pu já'sejre' nyéetzij jimi.

⁹ Capu tyi'tíj huüre' tìpua'aj manaatyáanaajche, ji'nye i maj jin tyí'mua'taj,

ajta i maj jin tyí'ijta jujímua'aj mu'uj jájtyo.

¹⁰ Aj pu'ij huo'tajé i tyeítyee ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Tyámua' xu naa tyáanamua'aj siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij:

¹¹ Tyi'tíj ti na'aj ti tyí'cue'ri', capu je'ej tyú'uurej tìpua'aj a'tíj jáacua'nyij, sulu i ti éejnyinyii i tyényi'tze' a'íj pu xaa je'ej pua'aj joorej.

¹² Aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca' a'íimaj i maj jamuán huacíj, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyí pequee jamua'reej tiquee hua'ránajchaca' i fariseos mati'ij jáanamua'ajri' je'ej paj tyu'taxájtaca'?

¹³ Ajta i Jesús, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Tyi'táj tina'aj tiquee i nyavástara' jaahuástej, a'íi pu je'ejuuxij néijmi'i i náana'ra'. ¹⁴ Miche' a'yan eenye', ji'nye a'íi mu arácucu'un majta je'en séecan huávi'tij i maj majta aracúcu'nyijmee. Ajta tipua'aj síij ta'rácuun ja'naví'raj i ti ajta arácun mej mij aja'hua' ja'rá'astij, néijmi'i mu atyávatzij jo'tij ja'tyácun.

¹⁵ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Taaté'exaatye' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij i paj poochán jaataxájtaca'.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyi sequée siajta mua'aj yo'itéej xá'raa? ¹⁷ ¿Nyi sequée yó'itej tijin néijmi'i a'íjna i ti tyí'cue'ri', a'íi pu ancárutyij i tyényi'tze', a'áa pu'ij aráyixi'íj i jucáara' jitze, ajta je'en i chuitiriáara'an jitze iiráamej? ¹⁸ Ajta a'íjna i ti éejnyinyii i tyényi'tze', a'íi pu tzajta' eerányinyii, a'íi pu'ij je'ej pua'aj ja'uurej i tyévij. ¹⁹ Ji'nye tzajta' pu já'ma'can néijmi'i i mua'tzíira'aj ti je'ej pua'aj een, ti ca'nyíjra'aj jatá'caa ti'ij tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij, tipua'aj tyi'tyáacui'nyij, na'ríij séej jamuán huóoxana'cire'en, nusu ti tyu'náhua'an, na'ríij tyu'hué'taj, na'ríij ti je'ej pua'aj tyihúa'xajtaj i juxa'aj tyeítyee. ²⁰ Néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een ti tyi'tásiseerii i tzajta', a'íi pu je'ej pua'aj joorej i tyévij, ajta a'íjna i tiquee anomuéetya'aj tyú'cua'nyij, capu tyi'táj je'ej huatóomua'aj i Dios jimi.

Síij ti quee Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj ti ajta tyá'antzaahuaaj

(Mr: 7:24-30)

²¹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, a'áa pu ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tiro, ajtáhua'aj séej chájta'naj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Sidón. ²² Aj pu'ij síij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, íiti' pu pué'eenye'ej ti séej chuéj japua já'ma'can, a'íi pu ajtyáxiiriaca' a'yan tye'entyijíihuaaj tijin:

—Nyavástara', mu paj yójra' pué'een i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij. Nyiyóoj ti íiti' pu jéehua jajpuéjtzij a'íjci jime' ti tyiyáaru' tzajta' séejre'.

²³ Ajta a'íjna i Jesús capu huatanyúj. Aj mu mij i maj jamuán huacáj jimi ave'rén'yej, mati'ij mij a'yan tyaatáhuaviiri' tijin:

—Huaté'exaatye' mu íitaj ta'aj ij jó'ra'nyij, ji'nye tacújta' pu huajíjhua.

²⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Dios pu nyojo'ta'ítyaca' nyaj jó'me'en hua' jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'yan huasé'rin mati'ij cánya'xii maj jó'vej.

25 Ajta a'íjna i íiti' a'íi pu jimi tyítunutaca', ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', naatáhuire'.

26 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'yan tyí'xa'pui'in tyaj huái'pu'racare'en i páan i maj jacua' i tí'rúij tyej tyij i tzi'cúij huataí'pu'tye'en.

27 Aj pu'ij i íiti' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna nyavástara', ajta a'íimaj i tzi'cúij a'yaa mu tyá'cua'caa a'íjci i tí tye'nyíj i páan tí acájvitze i méesaj japua jo'maj tyajá'cua' i maj tyihuá'ijtye'.

28 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Íiti', jéehua paj tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tye'mej je'ej paj tyá'xie've'.

Tí'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij huarúj a'íjna i yójra' i íiti'.

Jesús pu mui'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj

29 Aj pu'ij Jesús jó'raa tí'quij a'áa ja'rá'aj jo'tíj ja'va'ástimee i jáytyij a tí a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Galileea, aj pu'ij ta'ij antyíraj i jírúj jitze, a'áan pu jo'tayíxij.

30 Jéehua mu majta i tyeítyee jamuán antyicíj. A'íijma mu huávi'tisima'aj i maj quee jí're'nye'ej i ju'íicaj jitze, majta i maj aracúcu'nyijmee, i maj quee tya'ancuríi'réejmee, majta i maj quee jí're'nye'ej i jumuáca' jitze, mui'caa mu ja'ráavi'tíj i maj tyí'cucui'ca'aj i Jesús jimi, a'íi pu'ij néijmi'caa tyú'huaaj. 31 A'íj mu jin je'ej tyo'taséj i tyeítyee mati'ij huo'séj maj meríj tyí'xajtaca'aj i maj quee tya'ancuríi'riáajma'caa; majta tyámua' éenye'ej i maj quee rácijci'nyive'ej, majta meríj tyámua' éenye'ej i jumuáca' jitze i maj quee jí're'nye'ej, majta i maj aracúcu'nyijma'caa, mu'ríj atanyéjnye'riaca'. Aj mu mij i tyeítyee huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en i Dios tí tyihuá'ijtye' a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íijma i tyétyacaa i maj muáacuaaj ví'ra'aj ará'asej

(Mr: 8:1-10)

32 Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'íijma i maj jamuán huacíj, tí'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nyahuá'cu'vej a'íijma i tyeítyee, jí'nye mu'ríj huééicaj xicáj á'tyeej maj nyaj jamuán yahuatyú'uj, majta quee tyi'tíj tyícha'íj i maj jáacua'nyij. Canu jaxie've' maj quee tyu'cuá'an mo'cíxi'in, jí'nye camu tyo'táviicue'raj i juyéj jitze.

33 Majta i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—¿Jo'nyij jáai'rij tyaj jaatáhuoonyij i páan ti'ij néijmi'caa huáci'tyij i tyeítyee, a'yájna jo'tij quee a'tij ja'chej?

³⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'chunyéj siana'aj pua'mácan huaí'pu'sij i páan?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Arahua'puácaa i páan, tyajta cii caa i hue'tyéé.

³⁵ Aj pu'ij huo'ta'íj i tyeítyee maj oorá'sej a chóota',
³⁶ ti'quij i Jesús ja'ancurái'puj i páan ajta i hue'tyéé, ajta ti'ij tyaatatyóotzi're'ej i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij i páan, ti'quij huo'ráai'pu'uj i maj jamuán huacíj, majta a'íimaj a'íj mu huarái'pu'tyej i tyeítyee. ³⁷ Néijmi'i mu tyú'cuaa 'asta mana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj, majta je'en i maj jamuán huacíj, a'íi mu jaariá'sii a'íjci i páan ti avá'itzee i ti antyítaarixij, arahua'puácaa sicii mu jitze tya'vá'jistej a'íjci jime' ti avá'itzee. ³⁸ Majta i maj tyú'cuaa, muáacuaaj ví'ra'aj mu ará'axcaa i tyétyacaa, majta quee a'íjma huatyé'itej i úucua majta i ti'riij. ³⁹ Aj pu'ij i Jesús hua're'ityixij i tyeítyee, ti'quij atyájraa i báarcuj jitze, ajta je'en a'áa jo'mej a'áa ti ja'ajtyáma'can a Magdala.

16

A'íimaj i fariseos majta i saduceos, a'íi mu jaatáhuaviiri' ti Jesús tyi'tij huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj (Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

¹ Majta a'íimaj i fariseos, majta i saduceos, a'íi mu aje're'nyej jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, mej mij hue'tzij jáatavej, a'íj mu jin a'yan tyaatáhuaviiri' ti huo'taséjratye'en i maj jin jáamua'reej tijin Dios pu jimi já'ma'can i ti jin antyúumua'reej. ² Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Ti'ijta tyéchumua'risima'an a'yaa xu tyi'xáataj xá'yi'ij tijin: “Naa pu hua'éenya'aj ja'mej, ji'nye oopó'vij i jútye”;
³ na'riij quee ti'ij huatapua'rej, a'yaa xu siajta tyi'xáataj xá'yi'ij tijin: “Ijij mu huatyéviij, ji'nye oopó'vij i jútye' majta jéehua jo'tanáa.” Mua'aj xu tyámua' naa tyee'yí'tin siaj jaataxáj je'ej ti tyi'tij rinyij jútye', ¿ji'nye siaj sij quee jaayí'tin siaj jaataxáj je'ej ti tyi'tij ijij ricij? ⁴ Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee siajta jéehua á'itzeere', a'yaa xu tyá'huoo i siaj jin jáamua'reej ti jútye' já'ma'can i nyaj jitzán arányaca'nyej, canu tyi'tij jamuaataséjratye'sij, sulu a'íi pu'uj i siaj seríj jamua'reej je'ej ti tyáaru j a'íjci i Jonás.

Aj pu'ij Jesús ahuojo'tyáhuui, ti'quij jó'raa.

Caxu a'yan rijcaj je'ej maj tyihuá'mua'tyej a'íimaj i fariseos

(Mr. 8:14-21)

⁵ Mati'ij antacíj után jitze pujmua' a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'íi mu yo'huá'xij maj ya'ráai'pu'i'in i páan maj jáacua'nyij. ⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, a'íijma jimi i fariseos i maj ja'najchitye' i páan ti'ij ájcu'usta, siajta a'íjci jime' i saduceos maj majta ja'najchitye'.

⁷ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'yaa mu jujíimua'aj tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'yaa pu tyí'ta'ixaatye', ji'nye catu ya'ráai'puj i páan.

⁸ Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'xajtaca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Ji'nye een jime' siaj sij a'yan tyúu'ixaatye' yee siaj quee páan ja'rípuj? Mua'aj mu siaj quee a'chu tyá'tzaahuatye'. ⁹ ¿Nyi sequée xu yó'itej, nyi seríj siajta yo'huá'xij a'chu tipua'aj sicii eerájraa i páan ti avá'itzee nyati'ij huo'ráai'pu'uj i tyeítýee i maj anxí ví'ra'aj ará'axcaa a'íjna jime' i ti anxívica'aj i páan? ¹⁰ ¿Nyi seríj siajta yo'huá'xij a'chu siaj pua'maquéj tya'vá'jistej i sicíríj jitze, nyati'ij huo'ráai'pu'tyej i maj muáacuaj ví'ra'aj ará'axcaa i tyeítýee a'íjci jime' i ta'ráhua'puaca'aj i páan? ¹¹ ¿Ji'nye siaj sij quee yó'itej nyaj quee a'íj já'mua'ixaatye' i páan? Sulu tyámua' xu'uj mua'aj a'íjci i maj jin tyí'xaj a'íimaj i fariseos, majta a'íimaj i saduceos.

¹² Aj mu mij yo'itéej muá'raa ti i Jesús quee a'íj huá'ixaatya'ca'aj i maj já'na'chityaa i páan, sulu maj huóocha'íin a'íjci jime' je'ej maj ye'ej tyí'mua'tacaa a'íimaj i fariseos majta i saduceos.

Pedro pu jaataxájtaca' ti Jesús a'íin pu'éen i Dios ti ja'antyíhuoj

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³ Ti'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj a'áa ti ja'ajtyáma'can a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea de Filipino, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íijma i maj jamuán huacíj tijin:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tyeítýee a'tíj nyaj pu'éen i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca'?

¹⁴ A'yaa mu mij tyityaatanyúj tijin:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj a'íin pu'éen i Juan i ti huá'íiraca'aj, majta séecan a'yan tyí'xaj paj a'íin pu'éen i Elías, majta séecan a'yan tijin a'íin paj pu'éen i Jeremías, nusu síij ti i Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

¹⁵ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyi'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?

16 Ajta a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'í pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj a'íin pué'een i Ciríistu', yójra' i Dios ti júurij.

17 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pata'aj huatá'tyamua've'en muáaj Simón, i paj yójra' pué'een a'íjci i Jonás, ji'nye capu a'tíj muaaté'exaaaj iye'ej cháanacaj japua, sulu a'íjna i nyavástara' ti tajapuá já'sejre' a'í pu muaaté'exaaaj. 18 Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye' paj muáaj Pedro pué'een, i paj pajta a'yan ántyapuaj tíjin tyetyéj, a'íjna japua i tyetyéj, nyáaj nu ja'ajtaahuaj i nye tyeyúuj, ajta quee i'ríitaj ja'mej ti i tyiyáaru' jaamué'tin i ti a'íj jin antyúumua'reej mej mij huácuinyij i tyeítyee. 19 Nyáaj nu muaatá'sij paj a'íjci jin antyía'mua'reeriaj paj tyihua'antácuunye' i a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, tipua'aj petye'tyáanaj íyan i cháanacaj japua, Dios pu a'yan ajta tye'tyánasij u tajapuá, ajta tipua'aj petya'antácuunaj íyan i cháanacaj japua, Dios pu ajta tya'antácuunaj u tajapuá.

20 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íj a'íjma i maj jamuán huacáj maj quee a'tíj ixaatye'ej ti a'íin pué'een i Ciríistu' i Dios ti ja'antíhuoj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mr. 8:31—9:1; Lc. 9:22-27)

21 A'aj pu'ij i Jesús huatyóochej ti huo'té'exaatye'en a'íjma i maj jamuán huacáj ti a'yan tyúuxie've' ti jó'me'en a Jerusalén, majta je'en a'íimaj i huáasij, majta i maj tyihua'íjtye' i puaaríj, majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'í mu jéehua puéjtzij jaatá'sij. A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj maj jaje'catan, ajta je'en huéecaj xicáj jitze huatájuuritaj. 22 Ajta a'íjna i Pedro, a'í pu je'ráavi'tij, aj pu'ij huatyóochej ti jajtyá'xi'in a'íjci i Jesús, a'yan tíjin:

—Che' Dios quee a'yan tya'xié've'ej, che' quee a'yan tyí'mua'uuriaj nyavástara'.

23 Aj pu'ij ooré'nyeeriaa' a'íjna i Jesús, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tíjin:

—Ajtára' nye jimi, tyiyáaru', ji'nye petyina'antyiú'nyi' nyej nyij ootyá'itzeere'en. Capáj muáaj a'yan metyóonyeej je'ej ti i Dios tyí'sej, sulu je'ej maj i tyeítyee metyityoonyéjnye'.

24 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacáj tíjin:

—Tipua'aj a'tíj jaxie've' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, juxie've' ti quee a'yan rijcaj je'ej ti jusíj tyá'xie've', sulu

che' a'yan tya'ajpuéetzij já'ra'nyij nyaj jamuán juxié'vi'ra' jime'. ²⁵ Ji'nye a'íjna i ti tyí'tyese' tí'ij quee huámui'nyij, a'í pu muí'nyij, ajta a'tíj ti huámui'nyij a'íjna jime' ti nyéetzij ná'astijre', a'í pu júurij huatyá'itzeere'ej. ²⁶ ¿Tyi'tanyí jin je'ej tye'tyáhuí'rii i tyévij tipua'aj néijmi'i huamué'tin i cháanacaj, ajta je'en huámui'nyij? ¿Ca' a'chunyéj tyí'najchitan i tyévij tí'ij quee huámui'nyij? ²⁷ Ji'nye a'íjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', a'í pu yava'cányesij, jéehua naa huasé'rihua'aj, a'yájna tí'ij huasé'rin i Dios i ti vástaria'ra' pué'een, ajta hua' jamuán i maj tajapuá tyí'huüre', aj pu'ij a'yan tyihuo'tá'sij séej ajta séej je'ej ti síj tyí'tíj jin huaríj. ²⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', séecan i maj ya huatyu'uj, a'í mu a'yan tyá'xie've' maj quee huácui'nyij 'asta mana'aj quee jaaséej a'íjci i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca' tí'ij yatanyéj ajta je'en tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua.

17

Tí'ij Jesús seequéj huataséjre
(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

¹ Tí'ij aráseej xicáj tyoomá'caj, Jesús pu a'íj jo'ví'tij i Pedro, i Santiago ajta a'íjci i Juan ti ihuáaria'ra' pué'een a'íjci Santiago, aj pu'ij antyíraj jiríj japua ti ájtyeej. ² A'áa pu'ij hua'jíisa' jo'maj jo'tyú'uuca'aj seequéj huataséjre a'íjna i Jesús. A'yaa pu huasé'rihua'aj i nyéerima'ra' tí'ij i xicáj, ajta i tyí'caanaria'ra' naa pu tyu'tyácueenariaca' tí'ij tatzárij. ³ Majta je'en a'íj huaséj i Moisés majta a'íjci i Elías, a'í mu jamuán tyí'xajtaca'aj i Jesús. ⁴ Ajta i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tíjin:

—Tavástara', tyámua' pu naa tyaj a'yaa huatyú'uucáj, tipua'aj mua'ránajchij tyaj huéecacaa huátaahuaj i ináamuaj, síj ti muéetzij mua' ináamuaj ja'mej ajta síj a'íjci i Moisés, ajta síj i Elías ti ja'ináamuaj ja'mej.

⁵ Tí'ij ooj i Pedro tyi'tyaxáatasima'caj, jéetirij ti ty-atáatiyi'caa pu hua' japua acávi'rixij, ajta i jéetirij tzajta' pu je'ránamuajre ti a'tíj a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'í pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jaxie've', i nyaj ja'antyíhuoj, xáanamujri'.

⁶ Matí'ij a'yan tyáanamujri' i maj jamuán huacíj, aj mu mij tyítunataxij majta je'en ecóotutaxij a chóota', jéehua metyi'tzínnya'aj. ⁷ Aj pu'ij Jesús hua' jimi ajtyáxíriaca', tí'quij hua'vá'muariej, ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Xá'ajhuiixi', caxu tyí'tziinye'ej.

⁸ Ajta mati'ij a'unyéjnye'riaca', camu che' a'tíj a' jo'séj a'íi pu'uj jusíj ajo'tyávaaca'aj i Jesús.

⁹ Mati'ij aj je'caju'caj i jiríj jitze, Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj tijin:

—Caxu a'tíj ixaatye'ej je'ej siaj tyi'tíj tyu'séj, 'asta na'aj quee huatájuurej a'íjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'.

¹⁰ Majta i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'yan metyí'xaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze yee anaquéj pu juxie've' ti uvé'nyej a'íjna i Elías?

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, Elías pu anaquéj ya'uvé'nyesij ti'ij néijmi'i tyámua' tyú'uurej. ¹² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Elías arí yatanyéj, majta a'íimaj camu jaamua'aj, sulu a'yaa mu jáaruuj je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj. A'yaa mu cha'taj mana'aj nyoorej nyéetzij, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', puéjtzij mu majta naatá'sij a'íimaj.

¹³ Aj mu mij i maj jamuán huacíj jáamua'reeri' ti a'íj tyá'xajtasima'aj i Juan i ti huá'íiraca'aj.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'maj jéehua i tyeítýee ja'tyúusiiria'ca'aj, síj pu tyáati' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, tyitunútaj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

¹⁵ —Nyavástara', áncu'vajxi' i nyiyóoj, ji'nye tyóotimue'raaa, pu'ríj á'tyeej ti jajpuéjtzij, mue'tíj pu anájve i tiéj jitze ajta a jáata'. ¹⁶ A'yaa nu hua've'vi'tichej a'íjma i maj a jamuán huaci'ij mej mij tyáahuaatye'en, majta quee pu jáaruuj mej mij tyáahuatye'en.

¹⁷ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye', siajta quee tyi'tíj mua'reej. ¿A'chunyéj óoche' á'itzeere' nyaj yahuatyávaacaaj ja'mua jamuán? ¿A'chunyéj ooj á'itzeere' nyej nyij ja'mua jime' á'viicue'ria'aj? Mese've'vi'tij mu tyamuéej.

¹⁸ Aj pu'ij Jesús jajtyá'xij a'íjci i tyiyáaru' ti tyamuéej tzajta' séjria'ca'aj, ajta je'en ji'rámuarij, aj pu'ij huarúj a'íjna i tyamuéej.

¹⁹ Mati'ijta mij a'íimaj i maj jamuán huacíj, jujíme' mu jamuán tyu'taxájtaca' a'íjci i Jesús, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyej tyij quee ityáj pu jáaruuj tyaj jaata-muáritye'en a'íjci i tyiyáaru'?

²⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaq tijin:

—Ji'nye caxu a'chu tyá'tzaahuatye'. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj setyá'tzaahuatye'ej, tyij siajta cii siana'aj tyá'tzaahuatye'ej, a'yaa pu tyí'rij siaj a'yan tyaaté'exaatye'en mu jiríj yee: “Tyíchesij a'yájna áricuj ajca'huáye”; ajta i jiríj a'yaa pu rinyij. Capu ij tyi'tíj ja'muamuárie'ristya'aj ja'mej. ²¹ Ajta siata'aj jaatamuáritye'en a'íjci i tyiyáaru' ti a'yan een, a'yaa pu tyúuxie've' siaj huatyényuunyij i Dios jimi, siajta ju'ítzi've'ej.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²² Mati'ij móoj a'áa ja'tajú'caj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galillea, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaq tijin:

—A'íjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', a'íi pu huatátuiiri'huaj a'íjma jimi i tyétyacaa, ²³ aj mu mij jaje'catan, ajta je'en huéeicaj xicáj jitze huatájuuritaj.

Mati'ij a'yan tyáanamua'jri' jéehua mu huatóoxaamujrityej.

A'íjci jime' i maj jin tyí'najchitaj i tyeyúuj tzajta'

²⁴ Ti'ij i Jesús majta i maj jamuán huacáj a'áa ja'rá'aj a Capernaúm, a'íimaj i maj tyí'tyeijjive' u tyeyúuj tzajta', a'íi mu aje'ré'nyej a'íjci jimi i Pedro, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi quee tyí'najchitan mu ja'mua maeestro a'íjci jime' i túmii ti hua'puaj i ti tyu'tyáhuíire'sij i tyeyúuj tzajta'?

²⁵ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyihuo'té'exaaq tijin:

—Ji'nyi'ijta tyí'najchitan.

Aj pu'ij i Pedro utyájrurij u chi'táj, capu eexúj tyi'tíj je'ej tyi'xáatacaj a'íjna i Pedro, sulu Jesús pu anaquéej a'yan tyaaté'exaaq tijin:

—¿Ji'nye tyimuá'miteeraste' muéetzij Simón? ¿A'tyanquij mejijve' a'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, nyiquij a'íjma mejijve' i juyójmua' ca' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can?

²⁶ Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can.

Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaaq tijin:

—A'íj pu jin quee a'yan tyúuxie've' maj tyí'najchitaj a'íimaj i hua'yojmua'. ²⁷ Ajta tyata'aj quee huo'tájaaxiejtye'en, a'áa paj jó'me'en jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, pajta ja'tyáhua'xij i cué'tzi'puaa a jáata', pajta je'en

je'tajáj a'íjci i hue'ej i paj anaquéej jaatyévi'raj. A'áan pej pij yé'tyooniy i tyényi'tze' séej i túmii, pata'aj je'tyí'in pej pij nyaj jime' tyu'nájchij pajta ajime'.

18

¿A'tanyíj jéetze' juxie've'?

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

¹ A'ájna imuáj a'íi mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi i maj jamuán huacíj, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj jéetze' juxie've' i Dios jimi síj ti tajitzé ajtyáma'can?

² Aj pu'ij Jesús séej i pá'ri'ij huatajé, ti'quij aje'ta' yo'tyéjchej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj ³ aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' tijin tipua'aj sequée a'yan huárinyij mati'ij i ti'ríij, caxu a'náj utyárutyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. ⁴ A'ájna i ti jéetze' juxie've' a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, a'íi pu a'íin pué'een i ti'quee tyi'tíj jin óotzaahuatye' ajta a'yan tyi'tyúucha'íij ti'ij a'ájna i pá'ri'ij. ⁵ Ajta a'ájna i ti jaataxié've'en nyenyúucaritze' séej i pá'ri'ij ti'ij a'ájna, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej.

Ti pua'aj a'tíj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ 'A'tíj tina'aj ti tye'entyí'uunyi' séej i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', jéetze' pu jatyahui'rihua'caj maj ja'cave'rajche' i tyetyéj so'nyíj ti ve'éj, majta je'en ja'tyárieenyijche' ajáata'. ⁷ Je'ej pu pua'aj tyí'een hua' jimi i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta quee je'ej tyí'rij ti quee tyi'tíj séjre'ej ti je'ej pua'aj een. Ajta jéetze' je'ej pua'aj tye'mej a'íjma jimi i maj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i séecan mej mij ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

⁸ 'A'íj pu jin tipua'aj a'muáca' nusu a' íicaj jitze petyo'ojpuá'ritye'en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi, pe'entyivéjche pej pij a' imuáj yóorieniy, jéetze' pu mutyáhuí'rii paj júurij huatyá'itzeere'en séej jime' i a'muáca', na'ríij séej jime' a' íicaj, quee paj hua'puácaa jin a'muáca', na'ríij hua'puácaa jin i a' íicaj a'áa mamojóorieniy jo'tij quee a'náj já'muí'nyij i tiéj. ⁹ Ajta tipua'aj a' jí'ij jitzán petyo'ojpuá'ritye'en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi, eetátichij pej pij a' imuáj yóorieniy, jéetze' pu mutyáhuí'rii paj júurij huatyá'itzeere'en séej jime' a' jí'ij, quee paj hua'puácaa ajri'sij mati'ij a'áa mojóorieenyij jo'tij quee a'náj já'muí'nyij i tiéj.

A'íjci jime' i cánya'aj ti jó'vej
(Lc. 15:3-7)

¹⁰ 'Caxu je'ej pua'aj huojosejra i maj quee meexu a'chu tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'yaa nu tyajámua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime', a'íimaj i maj tyí'huüre' u tajapuá a'íi mu huá'cha'ij majta a'náj tina'aj ja'ráasej i nyavástara' tajapuá ti já'sejre'. ¹¹ A'íj nu jin nyáaj mujové'mej, i nyaj nyajta tyéviy jitze huanie'huaca' nyej nyij hua' japua huatányuunyij a'íijma i maj jó'vej.

¹² '¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste'? Tipua'aj a'tíj anxityej pua'mácan tyíyamuaj i cánya'xií ajta je'en séej jo'rieeniy, ¿nyi quee a'áa huojotyáhuiitye'sij néijmi'caa i séecan a'ájna i jíríj jitze, ajta jo'ma'aj ja'mej ti'ij jaariá'huoonyij a'íjci i ti jó'vej? ¹³ Ajta tipua'aj jáatyoonyij, a'yaa nu tyajámua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime' ti jéetze' huatóotyamua've'sij a'íjci jime' ti jáatyoj i ti jó'vej, quee i séecan i ti arí ahuojotyáhuiitya'ca'aj. ¹⁴ A'yaa pu cha'tána'aj een a'íjci jimi i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre', capu jaxie've' ti síj jó'vetyij ti cíleen ti'ij a'ájna i pá'ri'ij.

Je'ej tyaj ye'ej tyaatú'uunyi' i ta'ihuáara'
(Lc. 17:3)

¹⁵ 'Tipua'aj a'ihuáara' tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en a'jimi, jujímua'aj xu tyámua' naa tyi'huóo'ixaatye'en i ti jin ootyá'itzee a'jimi. Tipua'aj muá'antzaahuatye'en, papu'ríj jaamué'tíj siata'aj sij siajtáhua'aj tyámua' naa tyuu'ihuáamua'aj xá'ra'nyij. ¹⁶ Ti pua'aj quee muá'antzaahuatye'en, hua'puácaa paj huatájeevej mej mij a'íimaj jáamua'reej tipua'aj muá'antzaahuatye'en nusu quee. ¹⁷ Ajta tipua'aj quee huá'antzaahuatye'en i maj hua'puaj, pata'aj huo'té'exaatye'en néijmi'caa i maj jusi'rii, tipua'aj quee ajta huá'antzaahuatye'en a'íijma, a'yaa paj jaatámua'tyij ti'ij síj ti quee tyá'tzaahuatye', na'ríij mati'ij a'íimaj i maj huá'jijve' tajtúhuan jitze ma'can.

¹⁸ 'A'yaa nu tyajámua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime', tyi'tíj tina'aj siaj mua'aj jin quee tyi'tá'care'en íyan i cháanacaj japua, Dios pu quee ajta tyu'tá'sij u tajapuá, ajta tyi'tíj siaj mua'aj jin tyi'tá'caa íyan i cháanacaj japua, Dios pu ajta a'ájna jin tyu'tá'sij u tajapuá.

¹⁹ 'A'íj nu já'mua'ixaatye', tipua'aj siaj hua'puaj nusu siaj huéecaj tyi'tíj tyámua' naa setyu'xá'pui'intare'en íyan i cháanacaj japua siaj sij a'ájna jin huatyényuunyij, a'ájna i nyavástara' tajapuá ti já'sejre', a'íi pu jamuaatá'sij je'ej siaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj. ²⁰ Ji'nye jo'maj hua'puaj nusu

mahueeícaj ja'tyúusiire'en nyenyúucaritze', a'áa nu jé'ta' jo'tyaváaj na'mej hua' tzajta' a'íjma.

²¹ Aj pu'ij i Pedro ave're'nyej i Jesús jimi ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Nyavástara', ¿a'chunyéj pua'máj juxie've' nyaj tyaatú'uunyi' i nye'ihuáara' ttipua'aj tyi'táj jin ootyá'itzeere'en nye jimi? ¿Nyiquij aráahua'puaj pua'máj?

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Canu a'yan tyimuaaté'exaatye'ej yee aráahua'puaj, sulu huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan aráahua'puaj i ti aráahua'puaj.

A'íjci jime' i ti tyé'cha'íica'aj ti ajta quee tyihua'uunyi'ramui'ca'aj

²³ 'A'íj pu jin, a'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijta'j ti'ij a'ájna i rey ti a'yan tyá'xie'va'ca'aj ti jaaxá'pu'íntare'en a'chu maj tyé'cha'íiria'ca'aj a'íimaj i maj jahuíria'ca'aj.

²⁴ Ti'ij huatyóochej ti a'yan huárinyij aj mu mij séej jimi ajo're'nyej ti jéehua tyé'cha'íiria'ca'aj. ²⁵ Ajta a'ájna i ti tyé'cha'íica'aj, capu tyí'toova'ca'aj i ti jin tyaaná'jchitye'en,

a'íj pu jin i rey a'yan tyu'ta'íjtaca' maj jáatoonyij a'íjci i tyáataj, majta i íira'ra'an, majta i ti'ríij majta néijmi'i i ti tyí'ijcha'ij, ta'aj ij a'ájna jin tyaaná'jchitye'en néijmi'i a'chu ti tyé'cha'íiria'ca'aj. ²⁶ Aj pu'ij i ti tyé'cha'ij tyítunutaca' jimi i rey, jéehua pu a'yan tyaatáhuaviiri' tijn: “Óoche' cui' a'tzúj naacho've', nyetyí'muanajchitye'en néijmi'i a'chu nyaj tyimuá'cha'íire'.”

²⁷ Ajta a'ájna i ti jajijve', a'íi pu ja'ancu'vaxij, a'íj pu jin néijmi'i tyaatú'uunyi'ri' i ti tyé'cha'íiria'ca'aj ti'quij jaatáto'j. ²⁸ Ti'ij iirájraa a'ájna i ti jahuíire', aj pu'ij séej huátyoj ti cá tyé'cha'íiria'ca'aj. A'íi pu'ij jaatyéevi' ti'quij cijpáara'an jitze jajví', ca'nyíin pu jin a'yan tyatajé tijn: “Tyinaaná'jchitye' i paj tyiná'cha'íire'.”

²⁹ Aj pu'ij tyítunutaca' a'ájna i ti ajta jahuíria'ca'aj a'íjci i rey, a'yaa pu tyaatáhuaviiri' tijn: “Óoche' naacho've', nyáaj nu néijmi'i tyí'muanajchitye'en.” ³⁰ Ajta a'ájna i síij, capu jaataxié'vej, sulu a'yaa pu tyaata'íjtaca' maj je'tyáanaj 'asta na'aj quee tyaaná'jchitye'en néijmi'i a'chu ti tyé'cha'íiria'ca'aj. ³¹ Majta i séecan i maj jahuíire' a'íjci i rey, mati'ij tyu'séj je'ej ti tyi'táj huaríj, capu xá'pu'í' huo'tá'aj, aj mu jin ujó'ju' a'íjci jimi i ti tyihuá'ijtye', mati'ij mij jaaté'exaa je'ej ti tyi'táj huaríj. ³² Aj pu'ij i rey tyu'ta'íjtaca' maj uyo'tájeevej a'íjci i ti jahuíire', ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijn: “Muáaj mu paj huápu'íj je'ej pua'aj tyí'tyevij. Nyáaj nu tyimuaatú'uunyi'ri' néijmi'i jime' a'chu paj tyiná'cha'íiria'ca'aj, ji'nye a'yaa paj tyinaatáhuaviiri'.” ³³ A'yaa

pu'ij ajta tyi'tyevíiti'caj paj a'yan cha'taj pana'aj muáaj tyá'ancu'vajxi'nyiche' i axa'aj tyéviij ti nyéetzij nyahuiire' nyati'ij nyáaj tyimuá'ancu'vaxij muéetzij." ³⁴ Ajta i ti tyé'ijtye', jéehua pu huatanyú'caca' a'íjci jimi, aj pu'ij tyu'ta'íjtaca' mej mij je'tyáanaj 'asta na'aj quee néijmi' tyu'nájchitaj a'chu ti tyé'cha'íiria'ca'aj.

³⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu cha'tána'aj já'mua'uurej i nyavástara' tajapuá ti já'sejre', séej ajta séej tipua'aj sequée tyaatú'uunyi' i ju'ihuáara' tzáahuatyí'ra'aj jime'.

19

Jesús pu tyihuá'mua'tyej a'íjci jime' i maj tóoto'raj
(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

¹ Ti'ij i Jesús a'yan tyihuo'ixáatya'aj, aj pu'ij jó'raa a'ájna a Galileea, ti'quij a'áa ja'rá'aj a'áa ti huataca'aj a Judea, után jitze pujmua' i játya'naj jitze i Jordán. ² Jéehua mu tyeítyee jamuán ujó'ju', a'áa pu'ij tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj.

³ Aj mu mij séecan i fariseos aje'ré'nyej i Jesús jimi, mej mij tyi'tíj jin jaamué'tin ti'ij ootyá'itzeere'en, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi je'ej tyí'rij ti a'tíj jaatátoonyij i ju'íij cha'na'aj tyi'tíj jime'?

⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij jitze yee i ti anaquéej huó'taahuaca' i tyeítyee, a'yaa pu néijmi'caa tyú'taahuaca' i tyáataj ajta i íitaj? ⁵ Ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “A'íj pu jin i tyáati' ajtaméj i juhuásimua' jimi, ta'aj ij ju'íij jamuán huatyá'itzeere'en, majta i maj hua'puaj, a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un ti'ij síij na'aj i tyéviij.” ⁶ A'yaa pu'ij tyí'een, camu che' hua'puaj sulu síij mu'uj mij pué'een. A'íj pu jin miche' quee i tyeítyee hua'tato'ra'an i Dios ti arí hua'antyanajchityej.

⁷ Aj mu mij a'íimaj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye na'quij a'íjna i Moisés a'yan tyu'ta'íjtaca' ti a'tíj ju'íij yu'xarij jaatapíjtye'en ti jitzán á'yu'si'ij tyi'tíj ti jin jaatátoj?

⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu een jin Moisés jamuaatá' ti a'tíj i ju'íij i yu'xarij jaatapíjtye'en mej mij jáamua'reej ti jin jaatátoj i ju'íij, ji'nye capu tyi'tíj ja'mua jitze tásiseerii siaj sij tyámua' tyihuá'ajcha'ij i séecan. A'yaa pu een jin Moisés jamuaatá'. Ajta, capu a'yan éenye'ej jájcuaj imuáj. ⁹ A'yaa nu nyáaj tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj a'tíj jaatátoonyij i ju'íij, ajta

í ħra'ra'an quee séej jamuán huooxána'cire'ej, ajta je'en séej ancure'vi'tij i ħitaj, a'ħi pu juxana'cire' a'ħjci jimi i ti jaatátoj.

¹⁰ Majta i maj jamuán huacij, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj a'yan tyí'eenye' a'ħijma jimi i maj nyejnye'i'chej, jéetze' pu tyámua' naa maj quee nyejnye'i'chej.

¹¹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Camu néijmi'i yo'itéej muá'ju'un a'ħjci, sulu a'ħi mu'uj i ti Dios huo'ta' mej mij tyo'táviicue' juxié'vi'ra' jime'.

¹² A'yaa pu tyí'een, ji'nye a'yaa pu tyihuo'ci'ij i séecan mati'ij huanánie'huaca', majta séecan, a'yaa mu een, ji'nye tyétyacaa mu a'yan huó'ruuj, majta séecan, a'ħi mu huóoxa'pui'intarej jujħmua'aj mej mij tye'entyájrutyej i Dios jimi. A'tij ti jaay'tin ti'ij yo'itéej já'ra'nyij, che' tyámua' naa tyiyo'itéej já'ra'nyij.

Jesús pu tyámua' tyihuo'tyájtoo i ti'rúij

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Majta séecan ti'rúij ajoovi'tij i Jesús jimi, ta'aj ij hua'vá'muarie'en, ajta hua' jime' huatyényuunyij i Dios jimi, majta i maj jamuán huacij, a'ħi mu huatyóohuij maj hua'ajtyá'xi'in a'ħijma i maj ahuojóovi'ticaria'aj. ¹⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siahuo'tá' maj mu ti'rúij mujo'vá'ju'un nye jimi, caxu huá'ijmuejra, ji'nye a'áa ti tyejé'sejre' jo'tij i Dios tyejé'ijta a'ħijma pu tyí'ci'tyij i maj a'yan een mati'ij mu ti'rúij.

¹⁵ Aj pu'ij hua'vá'muarie'xij a'ħjna i Jesús, ajta je'en jó'raa a'ájna.

Tyamuéej ti chíjtyaanyi' pu Jesús jamuán tyu'taxájtaca'

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ Sħij pu tyamuéej aje'ré'nyej i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaata'ħhuo'ri' tijin:

—Maeestro, ¿tyi'tanyí juxie've' nyej nyij xá'pui' huárinyij ti'ij a'ħjna náaci'tyij nyaj jusén jime' júurij ná'ra'nyij?

¹⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'ħjna petyí'nye'ihuo' tyi'tij ti xá'pui'? Sħij pu'uj a'ħin pué'een i ti xá'pui' een. Ajta típua'aj páaxie've'ej paj jusén jime' júurij puá'ra'nyij, a'ħj paj ará'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'ijtaca'.

¹⁸ Aj pu'ij i tyamuéej a'yan tyaata'ħhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' na'rá'astej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj tyí'tyacui'caj, capáj tyí'xana'cire'ej, capáj tyí'nahua'aj, capáj a'tij hue'tzij taavijria'aj, ¹⁹ pahuo'tyátzaahuatye'en a' táataj pajta a' náanaj,

pajta huo'xié've'en séecan i tyeítýee a'yájna pati'ij asíj tyíaxie've'.

²⁰ Ajta a'íjna i tyamuéej a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Néijmi'i nu nyeríj a'íjna jin a'yan huaríj. ¿Tyi'tanyí ajtáhua'aj ná'itziitye'?

²¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ti pua'aj páaxie've'ej paj néijmi'i jin tyámua' eenye', áricuj néijmi'i tyu'tój i paj tyí'ijcha'ij, pajta huo'rían i túmii a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'. A'yaa paj jéehua tya'ancuriáa'sij u tajapuá. Aj pej pij mujo've'me'en pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²² Ti'ij a'íjna i tyamuéej a'yan tyáanamujri', aj pu'ij jó'raa juxaamúuiritya'aj, ji'nye chíjtyaanyi' pu pué'eenye'ej.

²³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti tyámua' tyí'muarie'rij ti síj ti chíjtyaanyi' ujo'tyájrutyey u tajapuá. ²⁴ A'yaa nu nyajtáhua'aj tyajá'mua'ixaatye', ti jéetze' quee tyési' ti i caméeyuj anájrutyey pí'se'ej jitze ti anácun, quee ti i chíjtyaanyi' utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

²⁵ Mati'ij a'yan tyáanamujri' i maj jamuán huacíj, jéehua mu je'ej tyo'taséj, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—Típua'aj a'yan tyí'eenye', ¿a'tyaanyíj na'quíj huíire'en?

²⁶ Aj pu'ij Jesús hua'ráasej, ti'quíj a'yan tyihuo'té'exaa j tijin:

—A'íjma jimi i tyeítýee tyámua' pu tyí'tyesi', ajta i Dios jimi capu tyési'.

²⁷ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ityáj tu tyeríj néijmi'i metyoohuá'xíj i tyaj tyí'ijcha'íica'aj tyej tyij ajamuán huací'ca'an. ¿Tyi'tanyí ta'ancuriáa'sij?

²⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Dios néijmi'i tyu'jájcuare'en, ti'ij a'íjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca' acáyixi'in i ipuárij jitze huápu'ij naa huasé'rihua'aj, mua'aj mu siaj nyaj jamuán huaci'ij, a'yaa xu cha'taj tyitya'cára'sixi'sij ipuárij jitze ti tamuáamuata' japuan hua'puaj tya'rá'asej, siaj sij huo'xíjtye'en a'íjma i tyeítýee i maj Israel jitze eeráma'can, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

²⁹ Majta néijmi'i i maj nye jitze ma'can metyoohuá'xíj i maj tyí'ijcha'ij mej mij nyéetzij naatyáhuíire'en, típua'aj chí'ij, nusu ju'ihuáamua' maj tyétyacaa nusu i maj úucaa, na'ríj i jutáataj, nusu i junáanaj, na'ríj i juyójmua', nusu i juchuéj

ti japuan tyí'huastyaa, a'yaa pu jéetze' tya'ancuriáa'sij a'chu anxityej pua'máj, ajta jací'tyij tí'ij jusén jime' júurij já'ra'nyij. ³⁰ Ajta ijíj maj mue'táj a'ín pu'éen i maj anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtíj, majta mue'táj ijíj a'ín pu'éen i maj uvé'tyajtíj, a'íi mu mij támij anára'sij.

20

A'íjci jime' i maj tyí'muijhuacaa i úuvaj tzajta'

¹ 'A'yaa pu tyí'rinyacaa a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj, tí'ij a'ájna i a'táj ti úuvaj huahuástej, tapuá'risima'caj pu iirájraa tí'ij a'tyán huatá'inyeen mej mij tyu'muarie'en jo'tíj tyajá'huaste'. ² A'yaa pu'ij tyihuo'xá'pui'intari'ri' ti a'yan tyihuo'nájchitye'en a'chu séej túmii jime', tí'quij huo'ta'ítyaca' maj jó'ciñneyej jo'tíj ja'huiityi' i úuvaj. ³ Ajtáhua'aj pu iirájraa a'ájna i a'táj a'tzáaj jé'ta' huatyamá'caj i xicáj, séecan pu ajtáhua'aj huátyoj a'ájna jo'maj jóoso'pii, camu tyi'táj muarie'ca'aj. ⁴ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaaj tíjín: "Séricuj siajta mua'aj, siata'aj utyojo'vá'muarie'en jó'nyaj úuvaj jo'huástej, a'yaa nu tyaja'muanajchitye'ej a'chu ti a'yan tya'ránajchi." Matí'ij mij ujó'ju'. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj huaríj a'ájna i a'táj, ajtáhua'aj pu iirájraa a'tzáaj tacuaríixpuaj, ajtáhua'aj tí'ij arí avéjri' cama'caj i xicáj, a'yaa pu cha'tána'aj huaríj. ⁶ Ajtáhua'aj pu iirájraa tí'ij arí ancarutyísima'caj i xicáj, ajtáhua'aj pu séecan huátyoj i maj ajo'tyú'uuca'aj jo'maj jóoso'pii. A'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjín: "¿Ji'nye een jin sia'yan huatyú'uj tí'ij na'aj íiya' imuáj?" ⁷ A'yaa mu tyityaatanyúj tíjín: "Capu a'táj ma' tajá'inyej." A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaaj tíjín: "Séricuj siajta mua'aj, siata'aj tyojo'vá'muarie'en jó'nyaj úuvaj jo'huástej."

⁸ 'Tí'ij huatyéchumua'riaca', aj pu'ij jaatajé i ti tyi-huá'ijtye' i maj tyí'muijhuacaa, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjín: "Uhuojo'tájee i maj tyí'muarie' pata'aj tyihuo'nájchitye'en, a'íjma paj anaquéej tyu'nájchitye'en i maj chúmua' imuáj ajo're'nyej, pajta hua'antyityájtire'en a'íjma i maj anaquéej ajo're'nyej." ⁹ Aj mu mij a'íimaj aje're'nyej i maj a'tzáaj imuáj huatyóohuij tí'ij arí ancarutyísima'caj i xicáj, aj pu'ij tyihuo'nájchij séej ajta séej túmii jime'. ¹⁰ Tí'quij ta'ij a'íjma huaci'ij maj tyi'huónajchitye'en i maj anaquéej huatyóohuij, a'yaa mu mij a'íimaj tyí'mua'ajcaj ti jéetze' tyihuá'najchitye'en a'íjma, ajta quee a'yan tyu'ríj, ji'nye a'yaa mu cha'taj mana'aj tyi'huónajchi séej túmii jime'. ¹¹ Matí'ij tyi'huónaachitye'ej, aj mu mij huatyóohuij maj je'ej tyi'riá'mua'tyij a'íjci jimi i ti tyichuéj, ¹² a'yaa

mu mij tyaaté'exaa tijin: "A'íimaj i maj quee íiya'taj huatyóohuij, séej ooraj mu'uj tyu'muáriej, pajta muáaj, a'yaa paj cha'taj pana'aj tyihuo'nájchij patí'ij ityájma, tyajta ityáj tyetya'rá'astej séej xicáj tyej tyu'muáriej tí'ij na'aj tye'riá'xiriaca'." ¹³ Ajta a'íjna i tí ja'a'rij i úuvaj a'yaa pu séej tyu'té'exaaj i tí anaquéej huatyóochej tijin: "Cási' nya' amíincuj, canu je'ej pua'aj mua'uurej. ¿Nyiquij pequee a'yan tyu'tá' mua' nyuucáaj jime' paj tyu'muárie'en séej túmii jime'?" ¹⁴ Ma'cuíj ancuriáa' i paj jaamué'tij, pajta jó'ra'nyij. Típua'aj nyáaj a'yan nyetyá'xie'va'aj nyaj a'yan cha'taj nyana'aj tyimuaanájchitye'en nyatí'ij tyaanájchi a'íjci i tí a'tzáaj ímuáj huatyóochej tí'ij arí aancárutyij i xicáj, ¹⁵ a'íj nu jin a'yan tya'ajxié'vi'ra' nyaj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyá'xie've' a'íjci jime' i nyaj túmii. ¿Ca' je'ej pua'aj mua'asej a'íjci jime' nyaj tyámua' tyí'tyevij?" ¹⁶ A'íj pu jin, a'íimaj i maj ííij a'íin pué'een i maj uvé'tyajtij, a'íi mu anára'sij, majta i maj ííij a'íin pué'een i maj anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtirij.

Jesús pu arí huéecaj jaataxájtaca' ti mu'nyij

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ Tí'ij i Jesús arí a'áa joomá'caj a'ájna a Jerusalén, a'íi pu jujíme' huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacíj tí'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

¹⁸ —Tu'ríj a'áa jo're'nyesij a Jerusalén, jo'tij jo'tátuiiri'huaj a'íjna i tí ajta tyéviij jítze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzejta', ajta a'íjma jimi i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jítze, a'íi mu tyu'tá'sij mej mij jaajé'caj, ¹⁹ majta a'íjma huatátuiire'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij jaatyáxaahuataj, majta jaatyávaxi'ij, majta je'en jó'tateesij i cúruuj jítze, ajta huéecaj xicáj jítze huatájuuritaj.

Je'ej tí tyi'tíj tyu'táhuoo i hua' náanaj a'íjma i Jacobo ajta i Juan

(Mr. 10:35-45)

²⁰ Ajta a'íjna i hua' náanaj a'íjna yojmua' i Zebedeo, hua' jamuán i juyójmua', a'íi pu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi ajta je'en tyitunutaca' tí'ij tyi'tíj jaatáhuavij. ²¹ Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyi'tíj petyí'xie've'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj huo'tá'an mu nyiyóojmua' tí'ij síij ooyíxi'in a'muáca'ta', ajta i síij tí a' útata' pujmua' a'ájna xicáara' patí'ij ya'uvé'nyesij pej pij tyu'ta'íjtaj.

²² Jesús pu a'yan pu tyaaté'exaa tijin:

—Caxu jamua'reej tyi'tíj siaj nyahuavii. ¿Nyi a'yan setyé'viicue' siaj jajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Ji'nye tyijta.

²³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj xu jajpuéetzij xá'ju'un nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, ajta ti'ij síj ajcáyixi'in i nyamuáca'ta' na'riíj nya' útata' pujmua' capu nyéetzij nyaci'puaj, sulu a'íjma pu ci'tyij i ti Dios arí hua'antyíhuoj.

²⁴ Mati'ij i séecan i maj tamuáamuata' ará'asej jáanamujri', jéehua mu huatanyínyu'cacuca' a'íjma jimi i maj hua'puaj. ²⁵ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé néijmi'caa, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Xu'rij mua'aj jamua'reej je'ej maj ye'ej ricij i maj tyí'ijta íyan cháanacaj japua, ca'nyérij mu jin tyihuá'ijtye' i tyeítyee, majta i maj tyityatatyíj, a'íi mu tyihuá'ijtye' i séecan je'ej maj ye'ej tyá'xie've' hua' jimi. ²⁶ Ajta mua'ajmaj jimi capu juxie've' ti a'yan tyí'eenye'. Sulu a'íjna i ti jaxie've' ti va'cán jin tyí'tyávaacaj, che' a'íin huo'tyáhuíire'en i séecan, ²⁷ ajta a'íjna i ti jaxie've' ti tye'entyájrutyey a'íjna jime' i ti jéetze' ve'éj, che' a'íin pué'eenye' i ti ca'nyérij jin tyí'ijtyi're'. ²⁸ Ji'nye a'íjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', capu a'íjna jin mujo've'mej mej mij jaatyáhuíire'en, sulu ta'aj huo'tyáhuíire'en i séecan, ajta hua' jitze ma'can huámuí'nyij, ti'ij mui'caa huáhuíire'en.

Jesús pu hua'puácaa tyú'huaaj i maj aracúcu'nyijmee
(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Mati'ij a'íimaj iirácij a'ájna a Jericó, jéehua mu tyeítyee jamuán jó'ju' a'íjci i Jesús. ³⁰ Majta hua'puaj i maj aracúcu'nyijmee a'áa mu je'tyétya'ca'aj véjri' i juyéj jitze, mati'ij jáanamujri' ti i Jesús aja'vá'ma'ca'aj, a'yaa mu tyityeetyejíihuajraa tijin:

—Tavástara', mu paj yójra' pué'een a'íjna i David, tá'ancu'vaxi' ityájma.

³¹ Majta i tyeítyee, a'íi mu hua'ajtyá'xij, majta huo'tá'ijmujri' mej mij huatyáapua'rej, majta a'íimaj jéetze' mu ca'nyíin jin huatyejíihuajra a'yaa mu tijin:

—Tavástara', mu paj yójra' pué'een i David, tá'ancu'vaxi' ityájma.

³² Aj pu'ij Jesús oocháxij, ajta huo'tajé a'íjma i maj aracúcu'nyijmee, ti'quij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye setyá'xie've' nyaj tyi'tíj huá'uurej ja'mua jimi?

³³ A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Tavástará', a'yaa tu tyá'xie've' tyaj atanyéjnye'rej.

³⁴ Aj pu'ij Jesús hua'ancu'vajxi, ajta je'en hua'rámuarie'xij i hua'ji'sij jitze. Ti'ij hua'rámuarie'xij aj mu mij huarúj, mati'ij mij atanyéenye'rij muá'raa, aj mu mij jamuán jo'c'ij.

21

Jesús pu a'áa ja'rá'iixaj a Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Mati'ij meríj véjri' ajooju'caj a'ájna a Jerusalén mu'ríj a'áa ja'rá'ajcaa jo'tíj ja'chajta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Betfagé, chájta'naj a'áa ti já'sejre' i jiríj jitze i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Aseitúunajrimi, aj pu'ij Jesús hua'puácaa huata'ityaca' i maj jamuán huac'ij, ² a'yan tyihuo'te'exaatye'ej tíjin:

—Séricuj siooj a'áa ja'tanyáaj a chájta'. A'áa xu yé'tyoonyij i púuru' ti aje'riá'tapi' ajta jamuán i yójra'. Séej sij je'ejxista, siajta je'en munyaja'rájajnyitye'en. ³ Típua'aj a'tíj je'ej tyaja'muajeevaj, a'yaa xu tyaaté'exaatye'en tíjin tavástará' pu jitzán juxie've', jiye'tzín jime' tu tyíjtá ya-javá'toosij.

⁴ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'ájna i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tíjin:

⁵ A'yan setyihuo'té'exaatye' a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee i chájta'naj jitze i Sión tíjin:

“Cási', pu'ríj aja've'mej ja'mua jimi a'íjna i ja'mua Rey, capu je'ej tyéejviicue', ajta avá'caj púuru' japua ti cíleen ti yójra' pué'een síj i maj japuan tyí'ti'ijcicaa.”

⁶ Majta i maj hua'puaj, a'íi mu jó'ju', majta a'yan huaríj je'ej ti Jesús tyihuo'ta'íj. ⁷ Aj mu mij uya'ráaja i Jesús jimi a'íjci i púuru', majta i yójra', mati'ij mij tye'tyéveerej i tyúumaancaj a'íjci i púuru', aj pu'ij i Jesús avé'yixij.

⁸ Majta i tye'ityee jéehua mu ajtyáxiiriaca'. Séecan mu tyúumaancaj tyo'caváarajraa i juyéj jitze, majta séecan i xamuáj i maj ja'antáveechixij i ciyéj jitze. ⁹ Majta néijmi'i i maj anáatya'aj huajú'ca'aj, majta i maj cújta' huajú'ca'aj, a'yaa mu tyityeejijhuasime'ej tíjin:

—A'yaa tu tyí'muahuaviij paj tíi'rátóonyij mu paj yójra' pué'een a'íjci i rey i David. Dios pu tyámua' tyeetyájtóo a'ájna i ti yaja've'mej nyúucaritze' i tavástará'. Miche' tyaatatyójtzi're'en i maj tajapua' já'sejre'.

¹⁰ Ti'ij i Jesús utyájrurij u Jerusalén, néijmi'i mu i tye'ityee tyúu'itziityej, majta mue'tíj a'yan tyí'ihuo'ca'aj tíjin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna?

11 Majta i tyeítýee, a'yaa mu tyihuo'té'exaa j tijn:

—A'múu pu a'ín pu'éen i Jesús Nazaret ti já'ma'can, ti ajta Dios jitze ma'can tyí'xaj.

Jesús pu jaajájuarej i tyeyúuj

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

12 Aj pu'ij Jesús utyájrurij i tyeyúuj tzajta' ti'quij hui'rámuarij néijmi'caa i maj a'úun tyí'tooca'aj, ajta i maj a'úun tyí'nanaava'aj. Tyihua' meesaj pu tye'tahuá'xij a'íjma i maj japuan túmii hua'puata'tyí'raca'aj, ajta tyihua'ípuaa i maj cúcui'see to'racare'ej, 13 a'yaa pu tyihuo'té'exaa j tijn:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: “Í nye chi'ij a'yaa mu jaatámua'sij tijn chi'ij maj tzajta' huatyényuunyij i Dios jimi.” Siajta mua'aj a'yaa xu ja'uurej i chi'ij ti'ij tyásta'naj jo'maj náhua'rij jó'ava'tacaa.

14 Majta u tyeyúuj tzajta', a'íi mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi i maj arácucu'un majta i maj quee ráci'ci'nyive', aj pu'ij a'ín tyihuó'huaa. 15 Ajta mati'ij i maj puaríij tyí'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, mati'ij a'íimaj jaaséj ti i Jesús tyihuó'huaa, majta huó'namuajri' maj i ti'ríij a'yan tyí'tyejijhuaca'aj tijn: “Tyiche' tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i ti David jitze eeráanyej”, aj mu mij tyinyínyu'cacuca', 16 a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijn:

—¿Nyi pahuá'namuaj je'ej maj tyí'xaj mu ti'ríij?

Jesús pu a'yan tyu'tanyú j tijn:

—Ji'nye nyijta, nyahua'namuaj. Ajta, ¿nyi sequée jo'íjve j i yu'xarij jitze je'ej ti tyé'yu'si'? A'yaa pu tijn:

Je'ej maj a'íimaj tyu'táchuicaj i ti'ríij,

majta i unyáaque'see,

a'íj mu jin tyaatatyójtzi're'ej i Dios.

17 Aj pu'ij Jesús a'áa huojoohuá'xij, ajta je'en jó'raa a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Betania, a'áa pu'ij jo'ta'ípua'rej.

Jesús pu je'ej pua'aj tyaatajé i xápua' ti quee tajcaa

(Mr. 11:12-14, 20-26)

18 Yaa ariá'pua'aj ti'ij ajtáhua'aj a'áa jo'mej a chájta', pu'ríj i'cuataca'aj a'ájna i Jesús. 19 Aj pu'ij xápua' huaséj ti aja'távaaca'aj a'ájna véjri' i juyéj jitze, aj pu'ij ajo're'nyej jo'tij ja'távej a'ájna i xápua', majta quee taca'ca'aj, jéehua pu'uj tyáxamue'ca'aj. Aj pu'ij Jesús a'yan tyaatajé a'íjci i xápua' tijn:

—Capáj che' a'náj tajca're'en.

Ti'ij a'yan tyaatajé, aj pu'ij huatyáahuaj a'íjna i xápua'.
 20 Majta i maj Jesús jamuán huacíj, mati'ij jaaséej, je'ej mu tyo'taséj, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye een jime' jiye'tzín tyu'tyáahuaj mu xápua'?

21 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa jijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijn tipua'aj setyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tye'mej je'ej siaj tyi'tíj tyu'taxájtaj, a'yaa pu tyí'rinyij, siajta quee a'íj siana'aj huayí'tihua'aj xá'ju'un siaj a'yan jáa'uurej a'mújcij mu xápua' nyati'ij nyeríj jáaruuj, Sulu siajta xu jaayí'tihua'aj xá'ju'un siaj a'yan tyaata'íjtye'en a'mújcij mu jiríj tijn: “Tyíchesij, atyájra' a jájritze”, a'yaa pu'ij ajta tye'mej.
 22 Ajta néijmi'i i siaj jin huatyényuusij i Dios jimi, a'yan setya'tzáahuatye'ej a'yaa xu siajta tya'ancuriáa'sij.

A'íjna i ti jin antyúumua'reej i Jesús

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

23 Aj pu'ij ta'ij i Jesús a'úun jo'tyájrurij u tyeyúuj tzajta'. Ti'ij ooj a'úun tyihua'mua'tyáacaj i tyeítjee, a'íimaj mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi i maj puaariij tyí'ijtye', majta i huáasij, a'íi mu aje're'nyej, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Tyi'tanyí jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan rijcaj? ¿A'tanyíj a'íjna jin mua'antyíhuoo?

24 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Nyáaj nu nyajta séej tyajamuaata'íhuo'raj, tipua'aj sianaaté'exaatye', aj nu nyij jamuaaté'exaatye'sij tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij. 25 A'íjna i ti jin tyi'tyávaaca'aj i Juan ti'ij huó'íiraj i tyeítjee, ¿jo'nyij jo've'mej? ¿Nyi tajapúa Dios ti já'sejre', ca' íyan i cháanacaj japua, hua' tzajta' i tyeítjee? Mati'ij mij tyi'tyúu'ixaaj jujímua'aj, a'yaa mu tijn:

—Tipua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye' yee Dios pu yo'ta'ityaca', a'yaa pu tyitaaté'exaatye'sij tijn: “¿Ji'nye een jin tyequée ja'antzaahuaj?” 26 Ajta quee je'ej tyí'rij tyaj a'yan tyaataxáj yee tyétyacaa mu yo'ta'ityaca', ji'nye tyahuá'tziinye' i tyeítjee, majta néijmi'i a'yan tyá'tzaahuatye' ti i Juan tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can.

27 Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijn:

—Catu jamua'reej.

Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa jijn:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

A'íjci jime' i maj yójmua'mua' pu'é'een i maj hua'puaj

28 Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste' a'ijna jime' i nyúucarij? A'táj pu hua'puácaa tyiyójmua'ca'aj, aj pu'ij séej a'yan tyu'té'exaaj tijin: "Nyiyóoj, áricuj pata'aj ty-ojo'muárie'en ijíj jó'nyaj úuvaj jo'huástej." ²⁹ Aj pu'ij i yójra' a'yan tyu'tanyúj tijin: "Canu jó'yi'muij." Ajta je'en seequéj tyi'riá'mua'aj aj pu'ij ujó'mej ti'ij tyojo'muárie'en. ³⁰ Ajta je'en i yo'puáara'an ajo're'nyej i séej jimi, a'yaa pu'ij cha'taj tyaata'ij. Ajta i yójra' a'yaa pu tyu'tanyúj tijin: "Ji'nye nyijta a'yaa nu rinyij." Ajta capu a'yan huaríj. ³¹ ¿A'tanyíj a'íimaj i maj hua'puaj a'yan huaríj je'ej ti tyaaxié'va'ca'aj i hua' táataj?

A'yaa mu mij a'íimaj tyityaatanyúj tijin:

—A'ijna i ta'nájcaj.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'íimaj i maj tyí'tyeyijve' tajtúhuan jitze ma'can, majta i úucaa i maj jutoj túmii jime', a'íi mu já'muamue'tin mej mij utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. ³² Ji'nye ti'ij i Juan mujo've'mej ti'ij jamuaaté'exaatye'en je'ej siaj ye'ej huárinij i Dios jimi, mua'aj xu quee ja'antzaahuaj, majta i maj huá'ijve' majta i úucaa maj jutoj túmii jime', a'íi mu xaa ja'antzaahuaj. Siajta mua'aj siati'ij a'ij huaséj caxu seequéj tyu'muá'aj siaj sij ja'antzaahuatye'en.

A'íjci jime' i maj tyí'muijhuacaa i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeyee

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ 'Xáanamujari' a'íjci i nyúucarij: A'táj pu úuvaj huahuástej, ajta jaria'naj tyetyéj jime', ajta tyi'táj huatyátaahuaca' ti jitzán jaatyájacha'xi'in i úuvaj, ajta tyi'táj ájtaahuaca' ti'ij japuan uJVáaj hua'íxie're'en.

'Aj pu'ij séecan hua'tanyéjtye i chuéj mej mij tyaanáchitye'en, ajta je'en jó'raa a'ijna i a'táj séej chuéj japua. ³⁴ Ti'ij tya'rá'aj mati'ij pua'aj jaju'raaa a'íjci i úuvaj, séecan pu huata'ityaca' i maj jimi tyí'muarie', mej mij uhuojo'táhuavii a'chu ti jaci'tyij a'íjci i ti tyi'chuej. ³⁵ Majta a'íimaj i chuéj maj huo'tanyéj, a'íi mu huo'vívi' a'íjma i maj huata'ityi'huaca', séej mu huatyáavaxij, majta séej huajé'caj, majta séej huatyáto'sij tyetyéj jime'. ³⁶ Ajta i ti ja'a'rij i chuéj séecan pu ajtáhua'aj huata'ityaca', mu'ríj jéetze' mui'caa, majta i chuéj maj huo'tanyéj, a'yaa mu cha'taj mana'aj huó'ruuj a'íjma i maj huata'ijtyi'huaca'.

³⁷ 'Uve'tyáatican pu'ij i juyój huata'ityaca' a'yan tyi'mua'astíj tijin: "A'ij mu xaa ántzaahuatye'sij i nyiyóoj."

³⁸ Majta i chuéj maj huo'tanyéj, mati'ij jaaséj a'íjci i yójra',

a'yaa mu tyaaxá'pui'intarej tijin: "A'íi pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, tyiche' jaajé'caj ti'ij ityájma tyí'ta'a'rij já'ra'nyij." ³⁹ Aj mu mij jaatyéevi' a'íjci i yójra', mati'ij mij jiráaja apua'quéj majta je'en jaajé'caj.

⁴⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Ajta a'yájna ti'ij uvé'nyej a'íjna i ti ja'a'rij i chuéj, ¿ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj, je'quij huá'uuren a'íjma i chuéj ti huo'tanyéj?

⁴¹ A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—A'íi pu quee hua'cu'váaj huá'cui'nyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, ajta je'en séecan huatanyéjtye'sij i chuéj, mej mij jaatá'an i ti jaci'tyij ti'ij tya'rá'astij mati'ij pua'aj jaju'raaa i úuvaj.

⁴² Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Nyí sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij jitze? A'yaa pu tyá'xaj tijin:

A'íjna i tyetyéj i maj ájca' yóoriej i maj chi'ij ta'huacaa, a'yaa pu tye'rájraa ti a'íin pue'éenye'ej ja'raa i ti jéetze' juxie've'.

Tavástara' pu a'yan jáaruuj,

a'íj tu jin tyámua' tyo'taséj.

⁴³ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye', maj mua'ajmaj jamuáa'ri'raj a'íjna i ti ja'muaci'tyíiche' i siaj jin tyu'ta'íjtaj, mej mij séecan huatá'an i maj a'yan huárinyij je'ej ti tya'ránajchi. ⁴⁴ Ajta a'íjna jime' i tyetyéj, tipua'aj a'tíj jitzán éejcataj a'íjna i a'tíj néijmi'que' pu huatyána'xij, ajta tipua'aj a'íjna i tyetyéj japuan rájvetyij i tyévij. A'íi pu jaatyámuinyaxi'ij.

⁴⁵ Majta i maj tyihuá'ijtye' i puaríij majta i fariseos, mati'ij jáanamujri' je'ej ti i Jesús tyí'xajtaca'aj séej nyúucarij jime', aj mu mij jáamua'reeri' ti a'íjma tyáxajtasime'ej. ⁴⁶ Aj mu mij jáahuoj je'ej maj ye'ej tyetyéevi', majta huá'tziinya'ca'aj a'íjma i tyeítyee, ji'nye néijmi'i mu i tyeítyee a'yan tyá'tzaahuatya'ca'aj ti Jesús a'íin pué'eenye'ej i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

22

A'íjci jime' i maj jin tyí'ye'estyaa tipua'aj a'tíj huatyényeíichej

¹ Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaa'j séej nyúucarij jime'. A'yaa pu tijin:

² —A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij a'íjna jimi i rey ti tyu'yé'estej a'íjci jime' ti i yójra' huatyényeíichaca'. ³ A'íjma pu huata'ityaca' i maj

jimi tyí'muarie' mej mij uhuojo'tájeevej a'íjma i ti arí huo'tá'inyej, majta a'íimaj i maj huatá'inyiihuaca', camu jo'ciinyicuca'aj maj aje'ré'nyej.

4 'Ajtáhua'aj pu séecan huata'ityaca', a'yan tyihuo'te'exaatye'ej tijin: "A'yaa xu tyihuo'té'exaatye'en a'íjma i nyaj huo'tá'inyej tijin pu'ríj tyámua' tyí'een i cue'ráj. Nu'ríj tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij i ya'muáatye'e i nyaj hua'pu'ujtye', néijmi'i pu arí tyámua' tyí'een tyata'aj tyij tyu'yé'estej." 5 Majta i maj huatá'inyiihuaca', camu hua'antzaahuaaj. Síj pu a'áa jo'mej jo'tij tyajá'huaste', ajta síj a'áa pu jo'mej jo'tij tyajá'toj, 6 majta séecan mu huo'vívi' i maj tyí'muarie' a'íjci jimi i rey, majta je'ej pua'aj huó'ruuj 'asta mana'aj quee huo'cuij. 7 Aj pu'ij i rey huápu'ij huatanyú'caca', ti'quij huo'ta'ityaca' i juxantáaru'ustyamua' mata'aj mij huó'cui'nyij néijmi'caa i tyeítyee maj tyí'tyacu'caa majta tyu'tyáatiej i tyihuá'chi'ij. 8 Ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaa'aj a'íjma i maj jimi tyí'muarie' tijin: "Pu'ríj néijmi'i tyámua' tyí'een tyej tyij tyu'yé'estej, majta a'íimaj i nyaj huo'tá'inyej, camu yeve'ré'nyajcuj. 9 Séricuj mua'aj, ti'ij na'aj tyi'cure'nyáatimee i juyéj, siata'aj huo'tá'inyej néijmi'caa i tyeítyee a'chu siaj pua'mácan tyoonyij." 10 Mat'ij mij iiráacij i maj jimi tyí'muarie', majta je'en jéehua hua'ajsi i tyeítyee a'chu maj pua'mácan huátyoj, i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, majta i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, a'yaa mu mij tyityo'huájistyaca' i tyeítyee u chi'táara'an a'íjci i rey.

11 Ti'ij i rey utyájrurij ti'ij huo'séj a'íjma i ti huo'tá'inyej, aj pu'ij séej huaséj ti quee a'yan eenye' tyi'tyéechan je'ej ti tyeévijtye' ti'ij tipua'aj síj huatyényeiichej. 12 A'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nya' amíincuj, ¿ji'nye petyi'tyájrurij a'yújna maj pajta quee a'yan eenye' tyi'tyéechan ti'ij tyi'tyéevijtij ti'ij tipua'aj a'tíj ti huatyényeiichij?" Ajta i a'tíj capu huatanyúj. 13 Aj pu'ij i rey a'yan tyihuo'ta'íj a'íjma i maj tyí'hui're' tijin: "Siata'aj ja'náji'que'en muáca'ra'an jitze, siajta icájra'an jitze, siajta je'en ji'rárieenyij jo'tíj jo'tíca'. Aj pu'ij juyiinyen ajta jajpuéetzij ja'mej." 14 Ji'nye mue'tíj mu huatájeevi'huaj, ajta i Dios je'cácaa pu'uj antyíhuoosij.

*A'íjci jime' i maj jin tyí'najchitaj i tajtúhuan jimi
(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)*

15 Majta i fariseos a'íi mu jo'cáj, mat'ij mij jaaxá'pu'i'intarej mej mij tyi'tíj jin jaamué'tin a'íjci i Jesús ti'ij ootyá'itzeere'en, mej mij a'íjci jin jitzán

tyo'ojpuá'rite'en. ¹⁶ Aj mu mij séecan huata'ityaca', mej mij jamuán tyu'taxáj i Jesús, majtáhua'aj séecan hua' jamuán i maj Herodes jitze ajtyáma'can, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, a'yaa tu tyá'mua'reej paj a'ijna jin tyí'mua'taj i ti jiré'can jime', pajta huá'mua'tyej je'ej ti tyá'xie've' i Dios, capu a' jitze juxie've' je'ej maj tyí'xaj i tyeityee, jinye capáj a'yan tyá'xie've' mej mij a'íimaj tyámua' mojo'sejra. ¹⁷ Pata'aj taaté'exaatye'en: ¿Nyiquij xá'pui' tyaj tyu'nájchij a'íjci jime' i maj huá'jijve' i tajtúhuan jitze ma'can, ca' quee?

¹⁸ Ajta i Jesús ti'ij jáamua'reeri' maj quee huatoojé'yacan jin tyé'ihuo'raca'aj, sulu mej mij je'ej pu'a'aj jáa'uuren, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj mu siaj quee tyi'tíj mua'reej, ¿jinye siaj sij tyí'tyese' siaj naatyéevi'? ¹⁹ Sianaataséjratye' i túmii i siaj jin tyí'najchitaj a'íjma jimi i maj já'muajijve'.

Aj mu mij séej aya'vá'tyej i túmii, ²⁰ ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj nyéerima'ra' á'seje', ajta jinye ántyapuaaj yaj ti á'yu'si'ij?

²¹ A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—A'ijna i ti tyí'ta'ijtye'.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj jaatá'an a'íjci i tajtúhuan tyi'tíj ti á'ria'ra' pué'een, siajta i Dios tyi'tíj ti á'ria'ra' pué'een.

²² Matí'ij a'yan tyáanamua'jri', je'ej mu tyo'taséj, ámu'uj mij yooríe'ej matí'ij mij jo'cáj.

*A'ájna i xicáara' maj jitzán huatájuuritaj i mui'chityee
(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)*

²³ A'ájna xicáara' jitze, séecan mu a'íimaj i saduceos aje'ré'neye' i Jesús jimi. A'yaa mu a'íimaj tyí'xaj tijin camu che' huatájuuritaj i maj meríj huácuij, a'íj mu jin a'yan tyaata'ihuo'ri' i Jesús tijin:

²⁴ —Maeestro, Moisés pu a'yan tyu'xájtaca' tijin tipua'aj a'tíj ti nyeiichej huámu'nyij, ajta quee xu tyiyóomua'caj, ti a'yan tyúuxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tij a'íjci i ti jatyévi'tinya'aj i ti huamuí', ti'ij jitzán ma'can tyiyóomua'aj já'ra'nyij a'íjci i ti huamuí'. ²⁵ A'yaa pu a'náj tyu'ríj ityájma jimi, mua'ráhua'puaca'aj a'íimaj i maj ju'ihuaamua'ca'aj. Ti'quij i ti vásti' huatyényeichaca', ajta je'en huamuí'. Capu tyiyóomua'aj ja'raa a'íjci jitze i ti jatyévi'tinya'aj, a'íj pu'ij jimi huatyá'itzee i ti je'tyáa'sej. ²⁶ A'yaa pu cha'tána'aj tyáaru'j a'íjci i juutzájra', ajta je'en i síj i ti huéicaj jitze, a'íj pu ajta ja'antyanaxcaca', a'yaa pu cha'tána'aj tyáaru'j,

ajta je'en a'yan tya'raj ti a'yan tyihuó'ruuj néijmi'caa i maj aráahua'puaj ará'asej. ²⁷ Tí'ij a'yan tya'rá'aj aj pu'ij té'ej i íiti' huamuí'. ²⁸ Arí ijíj, a'ájna mati'ij huatájuurej, ¿a'tanyíj cína'ra'an pue'éenye'ej ja'mej, a'íimaj i maj aráahua'puaj ará'asej, jí'nye néijmi'i mu jatyévi'tinya'aj?

²⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Huápuí'ij xu mua'aj quee tyi'tíj je'ej tyí'mua'reej, jí'nye caxu jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, caxu siajta jamua'tyej i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej. ³⁰ Mati'ij huatájuurej i mui'chítyee, camu che' nyejnye'chen i tyétyaaa, camu majta i úucaa che' huiichan, jí'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un mati'ij i maj tajapuá tyí'huiire' Dios ti já'sejre'. ³¹ Ajta a'ájna jime' maj i mui'chítyee huatájuuritaj, ¿nyi sequée a'náj jo'jívjej i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: ³² “Nyáaj nu a'íin pué'een i hua' Dios a'ájna i Abraham, ajta i Isaac, ajta i Jacob?” A'ij pu jin quee hua' Dios a'íjma i mui'chítyee, sulu a'íjma i maj júurij.

³³ Mati'ij i tyeítyee a'yan tyáanamujri', tyámua' mu naa tyityo'tóomuajtyaca' a'íjci jime' je'ej ti i Jesús tyihúa'mua'tyajca'aj.

I nyúucaríj ti jéetze' juxie've'
(Mr. 12:28-34)

³⁴ Majta i fariseos, a'íi mu tyúusiij mati'ij jáamua'reeri' ti i Jesús huo'mué'tij a'íjma i saduceos, ³⁵ ajta síij ti a'íin pué'een i ti tyihúa'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'íi pu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús ti'ij jaamué'tin tíjin:

³⁶ —Maeestro, ¿tyi'tanyí nyúucarira' jéetze' juxie've' a'íin ti jo'yú'xaca' i Moisés?

³⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—“Huaxie've' a' vástara' ti Dios pué'een, néijmi'i jime' mua' xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i jime' a'júuricamej, pajta néijmi'i jime' i paj jin ma'úumua'rej.” ³⁸ A'íi pu a'íin pué'een i ta'nájcaj, ti ajta jéetze' juxie've' a'ájna jitze i nyúucaríj. ³⁹ Ajtáhua'aj pu síij nyúucaríj séejre' ti a'yan tyá'xaj tíjin: “Huaxie've' i axa'aj tyévi'j a'yájna pati'ij asíj tyíaxie've'.” ⁴⁰ A'ájna jitze i nyúucaríj ti hua'puaj a'ij pu jitze aróoca'nyej néijmi'i i nyúucaríj, majta a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'ij mu majta jitze aróoca'nyej.

¿A'tanyíj jayjóoj a'íjci i ti Dios ja'antyíhuoj?
(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Mati'ij móoj aja'tyusiiria'caj a'íimaj i fariseos, ⁴² Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste' a'íjci jime' i Ciriístu? ¿A'tanyij jitze eeráma'can?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—A'íj pu jitze eeráma'can i David.

⁴³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Ji'nye na'quij i David, a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, a'yan jaatamua'aj tijin nyavástara'? Ji'nye a'yaa pu i David tyu'taxájtaca' tijin:

⁴⁴ Tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i nyavástara' tijin: "Ooyíxi' i iye'ej nyamuáca'ta,

'asta nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íire'."

⁴⁵ ¿Ji'nye tyíi'rij ti i Ciriístu' a'íj jitze eerama'cáantaj i David, tipua'aj i David a'yan jatamuá'muatya'an tijin nyavástara'?

⁴⁶ Majta i maj jáanamujri', camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj tyityaatányuunyij, ti'ij na'aj a'ájna ímuáj, capu che' a'tíj óoca'nyajca'aj ti tyi'tíj jaata'íhuo'.

23

Jesús pu hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i fariseos, ajta a'íjma i maj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i tyeítyee, ajta a'íjma i maj jamuán huacíj, a'yaa pu tijin:

² —A'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, majta i fariseos, a'íi mu tyihuá'mua'tyej i tyeítyee i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca'. ³ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj hua'rá'astej, siajta néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej maj tyajá'mua'ixaatye', ajta caxu a'yan rijcaj je'ej maj a'íimaj ricij, ji'nye camu a'íimaj a'yan ricij je'ej maj tyajá'mua'ixaatye'. ⁴ Jéehua mu tyihuá'ijcatye' i tyeítyee a'íjci jime' i ti huápuí'ij muárie'rij tiquee a'tíj pújoorej ti'ij a'yan huárinyij, majta a'íimaj camu tooa'caa ti'ij a'yan cha'tána'aj tyihuó'ci'tyij. ⁵ Néijmi'i mu a'yan ricij jéjre'citze' mej mij i tyeítyee huo'séj. Antajiyo'ojma'can mu ta'huacaa a'íjci i maj jin ootoojí'ca'ajma'aj i jumu'új jitze, majta titi'ijme'en tya'ajhuá'xi'in jo'tij jo'ca'ástimee i huá'siicu'. ⁶ A'yaa mu tyá'xie've' ti huo'ci'tyij maj oorá'sej i ipuárij japua a'íjci jamuán i ti antyúumua'reej i maj jin tyí'ye'estyaa, ajta hua' tyeyúuj tzajta', a'íi mu jaxie've' maj oorá'sej i ipuárij japua ta'nájcaj jo'maj já'ra'sacaa i huásasij, ⁷ ajta a'yan tyihua'ránajchi maj i tyeítyee tzáahuatyí'ra'aj jin huo'tatyójtje'en a'ájna jo'tij tyajá'tuihuaj, majta a'yan hua'tamuá'muatya'an tijin maestro.

⁸ 'Siajta mua'aj caxu a'yan tyá'huoocaj mej mij i tyeítýee a'yan jamuatamuá'muatye'en yee maeestro, ji'nye néijmi'i xu mua'aj ju'ihuámua', ajta síj na'aj a'ín pué'een i ti tyaja'muamua'tyej, a'íi pu a'ín pué'een i Dios. ⁹ Siajta quee a'tíj a'yan tamuá'muatye'en yee nyavástara' ííyan cháanacaj japua, ji'nye séej xu'uj tyivástara', i ti tajapúa já'sejre'. ¹⁰ Caxu siajta jahuoocaj mej mij a'yan jamuaatámua'tyij yee nyamaeestro, ji'nye a'íi pu'uj i Ciriístu' a'ín pué'een i ti ja'mua maeestro. ¹¹ A'íjna i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee ja'mua jimi, che' a'ín néijmi'caa jamuaatyáhuüre'en. ¹² Ji'nye a'íjna i ti jusíj óotzaahuatye', a'íj mu huatyáxaahuataj, ajta i tiquee a'yan tyóotzaahuatye', a'íi pu va'cán jin tye'entyárutyij.

¹³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jítze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, ji'nye caxu tyámua' metyityoomuámua're', siajta tyi'tyánaamuaj u tajapúa mej mij quee i tyeítýee utyájrutyey jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj. Caxu siajta mua'aj utyárutyicuj, caxu siajta hua'tá'caa mej mij utyájrutyey i maj a'yan tyá'xie've' maj utyájrutyey.

¹⁴ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jítze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, caxu tyámua' metyityoomuámua're', ji'nye mua'aj xu tyihuá'ari'raaa i maj tyú'cha'íj i juchéj i úucaa i maj antyúujimua'astariaca', siajta je'en jéehua á'tíjtí' setyenyúusima'aj i Dios jimi, a'íj xu sij jin jéetze' jajpuéetzij xá'ju'un.

¹⁵ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jítze, siajta mua'aj fariseos, caxu tyámua' metyityoomuámua're', a'yaa xu tyí'tyaciínyej néijmi'que' i cháanacaj japua siajta i jájtyij japua siaj sij séej huamué'tin tí'ij ajta a'yan tyi'tyúucha'íj já'ra'nyij siatí'ij mua'aj, ajta siatí'ij séej huamué'tin, a'yaa xu ja'uuren tí'ij a'ín jéetze' jamuaatyámue'tin a'íjci jime' ti je'ej pua'aj tyí'tyevistan, a'íj pu jin jéetze' jajpuéetzij ja'mej sequée mua'aj.

¹⁶ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj quee atanyéjnye', a'yaa xu tyí'xaj tíjin: "Capu tyí'tíj huüre' típua'aj a'tíj tya'tóoratzíj nyúucaritze' i tyeyúuj, sulu típua'aj tya'tóoratzíj nyúucaritze' a'íjci i ooroj ti tyeyúuj tzajta' séejre', aj pu xaa juxie've' ti ja'rá'astej a'íjci jime' i ti jin tya'tóoratzíiri'." ¹⁷ Mua'aj siaj quee tyámua' metyityoomuámua're' siajta quee atanyéjnye'. ¿Tyi'tanyí jéetze' juxie've' nyi a'íjna i ooroj ti tyeyúuj tzajta' já'sejre', ca' i tyeyúuj i ti tzajta' séejre' i ooroj? ¹⁸ A'yaa xu

siajta mua'aj tyí'xaj tijin: “Tipua'aj a'tíj tya'tóoratziij nyúucaritze' a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritaj, capu tyi'tíj huüre', ajta tipua'aj a'tíj tya'tóoratziij nyúucaritze' i mu'vejrij ti ja' áan ja'tyá' a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritaj, aj pu xaa a'yan tyúuxie've' ti ja'rá'astee.” ¹⁹ Mua'aj mu siaj aracúcu'nyijmee. ¿Tyi'tanyí jéetze' juxie've' nyi a'íjna i mu'vejrij, ca' a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa? ²⁰ A'íjna i ti jitzán tya'tóoraj i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, capu a'íj na'aj jitze tya'tóoraj i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, sulu a'íj pu ajta jitze tya'tóoraj i ti a'áan tyeje'tyá' i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, ²¹ ajta a'íjna i ti atóoraj nyúucaritze' i tyeyúuj, capu a'íj na'aj jitze tya'tóoratziiri' i tyeyúuj, sulu a'íj pu ajta nyúucaritze' i Dios ti tzajta' séejre' a'íjci i tyeyúuj. ²² Ajta a'íjna i ti nyúucaritze' atóoratyij i tajapúa', a'íj pu jitze tya'tóoraj i nyúucaritze' a'íjci i ipuárij Dios ti japuan áan jo'ojcaj, ajta je'en tya'tóoraj nyúucaritze' i Dios ti a'áan jo'ojcaj a'íjci japua i ipuárij.

²³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihúa'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, mu siaj quee tyámua' metyityoomuámua're', ji'nye mua'aj xu tyi'tá'caa je'cácaa i ti juxie've' a'íjci i siaj tyí'na'chityaa i siaj tyí'cua'caa a'íjci i meentaj, siajta a'íjci i ti naa tyaarie'ej anís tyi'tíj, siajta a'íjci i comíino, siajta quee ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij ti jéetze' juxie've' ti a'íin pué'een i siaj tyámua' ja'huóomua'raj, ajta siaj hua'ancu'vajxi'in i tyeítyee, ajta siaj quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj séecan jimi. A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan huárinyij, siajta quee yó'hua'nán a'íjci i siaj je'cácaa tyu'tá'an. ²⁴ Mua'aj mu siaj aracúcu'nyijmee, séecan xu tyí'tyese' siaj sij ja'rá'astej i nyúucarij ti quee jéehua juxie've', siajta serij yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij ti jéetze' juxie've'.

²⁵ 'iSiata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihúa'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj fariseos!, ji'nye mua'aj xu tyámua' ju'uurej maj jéjre', siajta mu jutzájta' je'ej xu pua'aj tyí'tyetyeityee, a'íjci jime' siaj tyí'nahua' siajta jéehua tyí'nyacua'aj. ²⁶ Fariseo mu paj quee atányeej, pooj mi' tyámua' uhuá'uuren a' tzajta', aj paj xaa naa huasé'rihua'aj puá'mej maj jéjre'.

²⁷ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihúa'mua'tyej i yu'xarij jitze siajta je'en mua'aj fariseos, caxu tyámua' metyityoomuámua're', a'yaa xu een ti'ij i hua' chi'ij jo'maj huaja'ava'tacaa i mu'chítyee, mua'aj xu naa huasé'rin maj jéjre', maj siajta je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee i jutzájta', ajta jéehua tyo'huáa' i tyihúa'carij, ajta i néijmi'i i ti arí je'ej

pua'aj tyí'een. ²⁸ A'yaa xu mua'aj een, jéjre' xu a'yan tyúusejrataj siaj tyámua' tyí'tyetyeityee, siajta i jutzájta' je'ej pua'aj een a'íjci jime' siaj je'ej pua'aj ricij.

²⁹ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, ji'nye mua'aj xu ja'ajtá'huaj i hua' chi'ij i maj tza-jta' huo'tyáato'raj i maj meríj huácuij, i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, siajta tyámua' tyí'uurej i tyihua'chi'ij i maj tzajta' huo'tyáato'raj i maj tyámua' tyí'tyetyeityeristaca'aj, ³⁰ siajta je'en a'yan tyu'taxájtaj tijn: "Típua'aj ityáj tyajúuricajche' a'ájna imuáj mati'ij yéchajca'aj i tahuásimua', catu a'yan tyihua'cui'nyíiche' a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj." ³¹ A'íj xu jin a'yan tyá'tzaahuatyé' i jutzájta' i siaj a'íin pué'een i siaj hua' jitze eeráma'can a'íjma i maj huo'cuij a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ³² Siata'aj ja'antyíci'tyij a'íjci i maj ju'huatyáhuij a'íimaj i já'muahuasimua'ci'ij.

³³ 'Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. A'íj xu jitze eeráma'can i cú'cu'uj ti tyí'hue'tacaa. ¿Nyi a'yan setyi'mua'tzej yee já'muahuiire'en ti'ij quee i Dios puéjtzij jamuaata'an? ³⁴ A'íj nu jin nyáaj huo'ta'ítyij ja'mua jimi a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, nyajta i maj tyámua' metyityoomuámua're', nyajta i maj tyihuo'mua'tyej. Siajta mua'aj, séecan xu cui'nyij, siajta séecan á'tatan i cúruuj jitze, siajta séecan huatyávaxi'ij i tyeyúuj tzajta', siajta séecan huatamuáritye'sij séej chájta'naj jitze siajta séej. ³⁵ Mua'ajmaj pu'ij já'muaci'tyij néijmi'i i puéjtzij i maj jin tyityáacuij íyan i cháanacaj japua, mati'ij mana'aj tyeejé'caj a'íjci i Abel ti tyámua' tyí'tyevistaca'aj ajta mati'ij jaajé'caj a'íjci i Zacarías i ti yójra' pué'eenye'ej a'íjna i Berequías, a'áa siaj yo'jé'caj jé'ta' jo'tij jo'tyéjvee i hua' tyeyúuj, ajta a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa. ³⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé' ti néijmi'i i puéjtzij huá'ci'tyij a'íjma i tyeityee ijíj maj yan huacháatimee.

Jesús pu huóoyiinyaca' a'íjma jimi i maj Jerusalén já'chajca'aj

(Lc. 13:34-35)

³⁷ 'Jerusalén, Jerusalén siaj huacháatimee, mua'aj xu huá'cui'caa a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, siajta huo'tyáto'sixij a'íjma i Dios ti ja'mua jimi huo'ta'ítyaca' mej mij tyajamuáamua'tyej. Mue'tíj nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj tyámua' tyajamuáacha'íin, nyey nyij ja'mua japua huatányuunyij, a'yájna ti'ij i tyacuáarie' ti hua'antyásiirej i xípiri'ij ti'ij hua'vá'naj i ju' anáj jime',

siajta mua'aj, caxu a'yan tyaataxie'vej. ³⁸ Cási' xaaséj, a'májna jo'siaj ja'chej, pu'ríj tya'rá'iixaj tí'ij yána'quij metyoo'éenye'ej ja'mej, ³⁹ a'yaa tyajá'mua'ixaatye' siaj quee che' nyeséjran, 'asta siana'aj quee a'yan tyu'taxáj yee: "Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjci i tí yaja've'mej nyúucaritze' i tavástara'."

24

Jesús pu jaataxájtaca' ti huatyú'uunyi'huaj i tyeyúuj
(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Aj pu'ij Jesús iirájraa u tyeyúuj tzajta', tí'ij iiramá'caj, a'íi mu aje're'nyej i maj jamuán huacíj, aj mu mij jaatajé tí'ij jaaséj i chí'ij tí hua'uj avéjri' a tyeyúuj tí jo'tyéjvee.

² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjín:

—¿Nyi néijmi'i setyí'sej mu chí'ij tí tyu'uj iye'ej? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tí néijmi'i tyu'tyú'uunyi'huaj capu che' séeria'aj ja'mej i tyetyéj tí jujapuá tyiquéetime. Néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj.

Tyi'tíj tí huataséjre'sij a'ájna xicáara' jitze tí jitzán tye'entyipué'rij

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Aj mu mij jo'cíj, a'áa mu ja'rá'aj jírij jitze tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjín Aseitúunajrimi, a'áa pu jo'taquéecaj a'ájna i Jesús, mati'ij ajtyáxiiriaca' a'íimaj i maj jamuán huacíj, mej mij a'yan tyaata'íhuo' tíjín:

—Tyáaxie've' paj taaté'exaatye' a'náj tí a'yan tyí'rinyij. ¿Tyi'tanyí huataséjre'sij a'ájna xicáara' paj jitzán pajtáhua'aj yava'cányesij, ajta tí'ij néijmi'i tye'entyipué'rij i tí tyí'sejre' íyan i cháanacaj japua?

⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjín:

—Tyámua' xu'uj mua'aj tí'ij quee a'tíj já'muacuanamuaj.

⁵ Ji'nye mue'tíj mu huataséjre'sij i maj a'yan tyuséerataj muá'ju'un nyati'ij nyáaj. A'yaa mu tyi'xáataj muá'ju'un tíjín: "Nyáaj nu a'íin pué'een i Ciriístu'", a'yaa mu mij mui'caa tyí'cuanamuan tye'ityee. ⁶ Mua'aj xu tyí'namuajran maj meríj tyúunyo'si'tye'ej aja'hua', na'ríj maj meríj tímua' huatyóohuisij maj tyúucui'nyij, siajta mua'aj caxu tyí'tziinye'ej, ji'nye juxie've' tí a'yan tyú'rinyij, ajta capu eexúj a'ájna atyojo're'nyesij tí'ij jitzán néijmi'i tye'entyipué'rij. ⁷ Ji'nye séecan mu tye'ityee, majtáhua'aj séecan i tye'ityee, a'íi mu huatóonyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, majtáhua'aj i maj majta séej chuéj japua jo'cháatimee a'íi mu néijmi'i huatóonyo'si'tye'ej, mui'caquéj mu majta huatatájcu, ajta

mui'caquéj huatóoca'tzij i chuéj. ⁸ A'íi pu'ij néijmi'i a'íin tyi'pué'een i ti tya'nájcaj i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un.

⁹ 'Aj mu mij já'muavivi'ran, mej mij je'ej pua'aj jamuáa'uurej, ajta mej mij jamuáacui'nyij, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua a'íi mu jamuájcha'íiria'aj muá'ju'un a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'astijre'. ¹⁰ A'ájna xicáara' jitze, mue'táj mu naatáxahuataj, majta séecan je'ej ju'uuriaj muá'ju'un, majta tyuucha'íire'ej muá'ju'un. ¹¹ Mue'táj mu huataséjre'sij i maj tyí'hue'tacaa a'íjci jime' maj nu'uj Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íj mu jin jéehua huá'cuanamuan i tyeítyee. ¹² Jéehua pu huápuí'ij je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ja'mej, a'íj mu jin quee che' tyámua' ja'huoomua'raaj muá'ju'un. ¹³ Ajta Dios pu japuan huatányuusij a'íjci i ti tyo'táviicue'raj 'asta na'aj quee huámuí'nyij. ¹⁴ Ajta i nyúucaria'ra' i Dios néijmi'que' mu jaariá'xajta i cháanacaj japua, mej mij jáamua'tyij, aj pu xaa ij néijmi'i tye'entyipué'rij.

¹⁵ 'A'ájna i Daniel a'yaa pu tyo'yú'xaca' ti huápuí'ij je'ej pua'aj tyí'rinyij. Siati'ij mua'aj a'yan tyí'sejraj a'ájna a ti naa tyejé'een a'ájna i ti já'jijve' che' yo'itéej já'ra'nyij, ¹⁶ aj xu sij mu siaj Judea jo'tyú'uucaj, a'áa xu pujmua' huatáo'uunaj jo'tij jiríj jo'quéetimee, ¹⁷ ajta a'ájna i ti a'áan jo'oicatyij i juchi'ij japua, che' quee acáyican, ti'ij tyi'táj íiraa'an i juchi'táj, ¹⁸ ajta a'ájna i ti tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' quee ajo're'nyinyiica'an a juchéj ti'ij tyúucaanaa tyi'rájtui'nyij. ¹⁹ Cuii xaa nyu'uj, je'cáj mu jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze a'íimaj i úucaa i maj ootajucájmee, majta a'íimaj i maj hua'tzi'tyéejmee i juyójmua'. ²⁰ Siata'aj a'yan tyaatáhuavii i Dios ti'ij quee a'yan tyí'rijcaj a'ájna ti'ij huaséevi'ij á'yi'ij, na'riíj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, ²¹ ji'nye jéehua mu huápuí'ij jajpuéetzij muá'ju'un, a'yájna mati'ij quee a'náj tyaapuéjtzitariaca' ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj, capu ajta che' maja'puéetzij ja'mej ti'ij i ti huá'ci'tyij a'ájna xicáara' jitze. ²² Ajta tipua'aj i Dios quee a'yan jáa'uurejche' ti'ij quee che' á'tyeevi' ti tyoomé'en a'chu pua'an xicáj, capu a'táj júurij ta'me'nyíiche', ajta hua' jime' i tyeítyee i ti Dios arí hua'vá'jajpuaxij, capu ij che' á'tyeeren.

²³ 'Tipua'aj a'táj a'yan tyajá'mua'ixaaty'e'ej yee: "Cási' ya'aj huatyéjve i Ciriístu'", nusu a'yan yee: "Majca'hua'aj huatyéjve", caxu mua'aj tyá'tzaahuaty'e'ej ²⁴ Ji'nye mue'táj mu huataséjre'sij i maj a'yan tyuuxáataj muá'ju'un tijin Ciriístu' mu pué'een majta hue'tzij jin tyi'xáataj muá'ju'un i Dios jitze ma'can, jéehua mu a'yan tyi'muarie'ej muá'ju'un

mej mij séecan je'ej tyo'taséj i tyeítýee, tipua'aj a'yan tyí'riitan a'íjma mu majta cuanamuan i ti Dios arí hua'vá'jajpuaxij. ²⁵ Nu'ríj mua'ajmaj anaquéej jamuáa'ixaa. ²⁶ A'íj pu jin, tipua'aj a'yan metyaja'mua'ixaatye'ej yee: "Cási' a'máa pu jó'yí'ij itzitáj jo'tíj quee ja' a'tíj", caxu jo'cí'ca'an na'riij a'yan yee: "Yu pu je'rájcaj aviítzij jime' u chi'táj", caxu siajta tyá'tzaahuatye'ej. ²⁷ Ji'nye a'yájna tí'ij i maj tyóona'axcava'ra'an, anaquéej pu uje'ejnyéeri'cirij jo'tíj jé'ejnyinyij i xicáj, ajta je'en a'yan cha'tána'aj utyejé'ejnyeeri'cirij jo'tíj ja'tyáru'pij i xicáj, a'yaa pu'ij tye'mej a'ájna xicáara' tí'ij jitzán yava'cányesij a'ájna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'. ²⁸ A'yaa pu cha'tána'aj tí'ij jo'tíj tyí'tíj jo'riá'ca'aj ti arí huamuí', a'áa mu ja'tyúusiire'ej i muá'rie'caj.

A'ájna xicáara' tí'ij jitzán uvé'nyesij i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ 'Tí'ij tye'entyipua'ren néijmi'i i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze, aj pu'ij anárutyij i xicáj, capu huanyéeri'cij ja'mej i máxcirie' jime', majta i xú'ra'vej, a'íi mu uje'cávatzij i jútye', ajta huatóoca'tzij néijmi'i i tajapuá ti séejre'. ³⁰ Aj pu'ij huataséjre'sij i jútye' a'ájna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca', majta i tyeítýee maj iiye'ej séejre' i cháanacaj japua, aj mu mij néijmi'i huápu'ij tyu'tátziinye'ej majta juyiinyen néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, mati'ij jaaséj ti i jéetirij tzajta' aje'cáama'aj ja'mej a'ájna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' va'cán jin antyúumua'reeriaj ajta huápu'ij naa huasé'rihua'aj. ³¹ A'íi pu'ij huo'ta'íjtye'sij i maj tajapuá tyí'huiire' tí'ij tyu'táci'sitye'en, mej mij huá'ajsiire'en a'íjma i maj meríj antyíhuaviihuaca', tí'ij na'aj jo'tíj jo'ástimee i cháanacaj.

³² 'Siata'aj a'íj jitze yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti ye'ej tyí'caj i xápua': Tipua'aj arí antyinyájxi'in ti cua'tyij i ciyáara', aj xu sij jamua'reeren ti arí véjri' i víita'rij. ³³ A'yaa pu cha'tána'aj ij, tipua'aj seríj néijmi'i a'yan tyí'sejra, a'yaa xu sij tyáamua'reej ti arí véjri' tí'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ³⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tí'ij néijmi'i a'yan tye'mej mati'ij móoj júuricaj i tyeítýee i maj yan séejre' ijíj. ³⁵ A'íi pu antyipua'rij i cháanacaj ajta u tajapuá, ajta a'ájna i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaa, capu a'náj antyipua'rij sulu néijmi'i pu jin aróo'astej.

³⁶ 'Ajta a'náj ti xicáara' nusu a'tzáaj ti a'yan tye'mej, capu a'tíj jamua'reej, camu jamua'reej i maj tajapuá tyí'huiire',

canu nyajta nyáaj jamua'reej. A'íi pu'uj na'aj jamua'reej i nyavástara'.

³⁷ 'A'yájna ti'ij tyu'ríj a'ájna ti yan séjria'ca'aj a'íjna i Noé, a'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna ti'ij yava'cáanyej a'íjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'. ³⁸ A'ájna imuáj ti'ij quee xu antyipua'ariva'caj i cháanacaj jájtyij jime', metyí'cua'caria'aj i tyeítyee, majta ya'caria'aj, a'íi mu nyejnye'i'chaca'aj, majta huiichajca'aj, móoche' mu a'yan rijcaa 'asta quee i Noé utyájrurij i báarcuj jitze ti ve'éj. ³⁹ Ajta mati'ij pua'aj quee jajchó'va'caj i tyeítyee, aj mu mij jáamua'reeri' ti'ij huatámui'yaca', ajta je'en huojo'jójtye néijmi'caa i tyeítyee. A'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna xicáara' jitze ti'ij yava'cáanyej a'íjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'. ⁴⁰ A'ájna ti'ij putyí'rijcáj, a'áa mu hua'puaj jo'tyu'úuj muá'ju'un i tyétyacaa, síj pu'ij á'vi'tichi'huan, ajta síj, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej. ⁴¹ Majta i úucaa a'áa mu jo'tyu'úuj muá'ju'un maj hua'puaj, metya'ti'xíj mu muá'ju'un, síj pu ajta á'vi'tichi'huan, ajta i síj a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej.

⁴² 'Siata'aj a'náj tina'aj tyámua' naa tyitya'tanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i ja'muavástara'. ⁴³ Siata'aj a'yan tyiyo'itéej xá'ra'nyij a'íjci jime' i a'tíj ti aja'chej, tipua'aj jamua'reeriaj a'tzáaj ti utyárutyij i náhua'rij i chi'táara'an, a'íi pu atanyéerij ja'mej, capu ij jaatá'sij ti i náhua'rij utyájrutyey u chi'táj. ⁴⁴ A'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' siaj mua'aj tyámua' eenye', ji'nye a'íjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', a'áa pu uvé'nyesij a'tzáaj siaj quee pu tyámuamua're'ej.

A'íjna i ti quee tyi'tíj jin á'itzeere' ajta i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij

(Lc. 12:41-48)

⁴⁵ '¿A'tanyíj a'íin pué'een i tiquee tyi'tíj jin á'itzeere' ti ajta tyámua' metyóomua'rej, tipua'aj i vástaria'ra' a'yan tyé'ijcatye' ti tyihuá'ijtye' i séecan i maj tyí'huire', ti'ij ajta tyihuó'cue'tyej a'tzáaj ti arí huaxá'pui'intari'huaca'? ⁴⁶ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyévij ti a'yan rijcaj je'ej ti tyaata'íj ti'ij uvé'nyej a'íjna i ti tyé'ijtye'. ⁴⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' tipua'aj a'yan rijcaj ti'ij uvé'nyej i vástaria'ra', a'íi pu néijmi'i tyé'ijcatye'en i ti tyí'ijcha'ij. ⁴⁸ Ajta tipua'aj a'íjna i tyévij je'ej pua'aj tyí'tyevistan, a'yaa pu tyi'riá'mua'sij i tijin jéehua pu mu' á'tyeeren i nyavástara', ⁴⁹ aj pu'ij huatyóochesij ti hua'ajtyá'xi'in i juxa'aj tyeítyee i maj tyí'huire', ajta hua' jamuán tyí'cua'nyij, ajta ye'en

a'íjma jamuán i maj jui've', ⁵⁰ ajta a'ájna ti'ij pua'aj quee tyi'ijchó've'ej, ajta a'tzáaj tiquee jamua'reej aj pu'ij uvé'nyesij i vástaria'ra', ⁵¹ ti'quij jéehua puéjtzij jaatá'sij, ajta tyu'ta'íjtaj ti'ij ajta a'áa jo'tyá'itzeerej jo'maj je'ej je'en i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. Aj pu'ij jéehua huatóoxaamujritye'sij ajta jéehua juyiinyixi'in.

25

A'íjci jime' i ímuaa maj tamuáamuata' ará'asej

¹ 'A'yaa pu'ij tyí'rinyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij tyu'ríj jo'tij a'tíj jo'tyényeëichaca', tamuáamuata' mu ará'asej i ímuaa i maj tyojo'tií i maj jin antyitátzave' mej mij ja'antynájchej a'íjci i ti huatyényeëichij. ² Séecan i maj anxívij camu tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj je'ej maj huárinyij, majta i séecan i maj majta anxívij, a'íi mu xaa tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj. ³ A'íimaj i maj quee tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj a'íi mu tyojó'tií i maj jin antyitátzave'sij, majta quee yo'jáj a'íjci i aséityij i maj jin ja'antýitieeraj, ⁴ majta i maj tyámua' metyityoomuámua're'ej, a'íi mu cíxo'rij tzajta' ju'cájtoj i aséityij, a'íj mu mij jo'tií jamuán i maj jin antyitátzave'sij. ⁵ Ajta jéehua pu á'tyeej a'íjna i ti huatyényeëichij, tyámua' pu cutzíj tyihua'antýimué'tij a'íjma i ímuaa, matí'ij mij huatácu'tzuca'. ⁶ Ti'ij arí véjri' a'tzáaj jé'ta' tíca', síj pu huajíjhuaca' a'yan tijin: "Pu'ríj yaja've'mej a'íjna i ti huatyényeëichij, xii'rácünyij siaj sij ja'antynájchej." ⁷ Aj mu mij néijmi'i huatájij i ímuaa, majta je'en tyámua' tyú'ruuj i maj jin antyúutatav'i'tye'en. ⁸ Aj mu mij a'íimaj i maj quee tyámua' huóoruuj, a'yaa mu tyihuo'tajé i séecan tijin: "Cíi setyitaatajánie'tye' i aséityij, ji'nye pu'ríj antyímu'i'sij ityájma ti antyítaa." ⁹ Majta i maj tyámua' metyityoomuámua're'ej, a'yaa mu tyihuo'té'exaa tijin: "Catu xaa nyu'uj, ji'nye capu taci'tyij ityájma, capu ajta ci'pej tyaj jamuatajánie'tye'en. Jéetze' pu naa siaj a'áa jó'ju'un jo'tij já'xoo i aséityij siaj sij jáananan." ¹⁰ Aj mu mij jó'ju', móoche' mu ajooju'caj ti'ij ará'aj a'íjna i ti huatyényeëichij, majta i ímuaa i maj tyámua' huóoruuj, a'íi mu jamuán utyájrurij i ti huatyényeëichij, ti'quij eetyánami'huaca'aj i puéertaj. ¹¹ A'tzúj a'tyéevi'caj majta i séecan ará'aj i ímuaa, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin: "Tavástara', tavástara', tyita'antácuunye'." ¹² Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee já'muamujtyej."

¹³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj atanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i ja'muavástara'.

A'íjci jime' i túmii i ti hua' vástara' huo'íjcaj a'íjma i maj jahuiiria'ca'aj

¹⁴ 'A'yaa pu ajta tyí'rinyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij i a'tíj huó'ruuj i maj jimi tyí'muarie'ej, ti'ij arí jo'yi'muúcaj séej chuéj japua, a'íi pu huo'tajé i maj jimi tyí'muarie', ti'quij huo'cha'íiraj i ju túmii.

¹⁵ 'Séej pu'ij anxí ví'ra'aj i túmii huatá', ajtáhua'aj i séej, hua'puaj ví'ra'aj huatá', ajtáhua'aj i séej, séej ví'ra'aj pu jaatá', a'yaa pu tyihuo'tá' a'chu tu síij pújoorej. Aj pu'ij jó'raa. ¹⁶ Ajta a'íjna i ti anxí ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'íi pu huatyóochej ti tyu'muárie'en i túmii jime', ajta je'en jaamué'tij anxí ví'ra'aj a'íjci jime' i ti anaquéej ja'ancuriáa'.

¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj huaríj a'íjna i ti hua'puaj ví'ra'aj ancuriáa', a'yaa pu cha'tána'aj hua'puaj ví'ra'aj tyaamue'tij i túmii. ¹⁸ Ajta a'íjna i ti séej ví'ra'aj ja'ancuriáa', capu tyu'muáriej, a'áa pu ja'hua' ja'rá'aj, ti'ij ja'tye'íicha'ajraa a chóota', a'áa pu ja'vá'naj i túmii ti jáacha'íiraj i vástaria'ra'.

¹⁹ 'Ti'ij a'tyéevi'caj aj pu'ij i hua' vástara' uvé'nyej, ajta je'en huatyóochej ti jaaxá'pui'intare'en i túmii jime'. ²⁰ A'íi pu anaquéej aje're'nyej i ti anxí ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'íi pu ajta ya'ráa' i séecan i anxí ví'ra'aj i ti jaamué'tij, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', muáaj paj anxí ví'ra'aj naatá' i túmii, cási' a'íj nu jin jaamué'tij séecan i ti ajta anxí ví'ra'aj ará'asej." ²¹ A'yaa pu tyaaté'exaa a'íjna i ti tyé'ijtye' tijin: "Xá'pui' paj huaríj, tyámua' paj naa tyu'muáriej, ajta a'íjna jime' i paj tyámua' tyu'muáriej, a'íj nu jin jéehua tyí'mua'ijcatye'en iie'e'nyéetzij jimi. Pui'tyéeme' pata'aj nyajamuan huatá'tyamua've'en." ²² Aj pu'ij ta'ij a'íin aje're'nyej i ti hua'puaj ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', muáaj paj hua'puaj ví'ra'aj naatá' i túmii, cási', a'íj nu jin jaamué'tij séecan ti a'yan cha'tána'aj hua'puaj ví'ra'aj tya'rá'asej." ²³ Ajta i ti tyé'ijtye' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Xá'pui' paj huaríj, tyámua' paj naa tyu'muáriej, ajta a'íjna jime' i paj tyámua' tyu'muáriej a'íjci jime' i ti cii na'aj, a'íj nu jin jéehua tyí'mua'ijcatye'. Pui'tyéeme' pata'aj huatá'tyamua've'en."

²⁴ 'Ajta ti'ij a'íin aje're'nyej i ti séej ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i ti tyé'ijtye' tijin: "Nyavástara', nyáaj nu a'yan tyámua'reeri' paj tyá'jaaxiejve', pajta tyítza'nacaa jo'paj quee tyojo'huástej, pajta néijmi'i huariá'siire'ej ti'ij tyú'ciirej ti'ij néijmi'i muéetzij muáaci'tyij. ²⁵ A'íj nu jin tyí'tziinya'ca'aj, nyati'ij nyij

ja'tye'íicha'ajraa a chóota' nyajta je'en jaatyá'avaataca' a túmii. Ya'cuíj muéetzij ti a túmii.”²⁶ Ajta i ti tyé'ijtye' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Muáaj mu paj quee tyámua' tyu'muáriej pajta hui'na'se', tipua'aj a'yan petyá'mua'reeriaj nyaj tyí'tza'nacaa jó'nyaj quee tyojo'huástej, nyajta néijmi'i huariá'siire'ej ti'ij nyéetzij nya'a'rij já'ra'nyij,²⁷ a'yaa pu'ij tyi'xá'pui'intacaj paj a'áa yóotonyijche' i túmii hua' jimi i maj túmii tyí'nyijtye' nyej nyij ja'ancuriá'nyijche' i ti nyéetzij nya'a'rij nyajta je'en i ti jaamué'tij.”²⁸ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj tijin: “Siata'aj jáa'ri' a'íjci i séej ví'ra'aj i túmii, siajta jaatá'an a'íjci i ti tamuáamuata' ví'ra'aj tyí'toovej.²⁹ Ji'nye a'íjna i ti jéehua tyí'ijcha'ij, jéetze' mu tyaata'sij, a'íj pu jin jimi tya'vá'itze'rihua'aj ta'mej, ajta i ti cíi na'aj tyí'ijcha'ij, a'íj mu tyo'huáa'ri'raj tyi'tíj ti caa tyí'ijcha'ij.³⁰ Siajta a'íjci ti nye jimi tyí'muarie' ti quee tyi'tíj huíire', siata'aj ji'rárieenyij mapua'quéj jo'tíj jo'tíca'. A'áa pu'ij huatóoxaamujritye'sij a'íjna jime' ti jéehua jajpuéetzij ja'mej.”

Ti'ij Dios huá'xijtye'en i tyeítýee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua

³¹ 'A'ájna xicáara' ti'ij yava'cányesij a'íjna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca', huápuí'ij naa huasé'rihua'aj majta jamuán i maj tajapua' tyí'huíire', a'íi pu huatyéyixaj i ipuárij jitze ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reeriaj iyan i cháanacaj japua.³² Aj mu mij jimi hua'ajsiirej néijmi'caa i tyeítýee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu'ij hua'puaquéj hua'ajsiire'ej ti'ij i a'tíj jujíme' tyihua'ajsiíi i cánya'xii, ajta jujíme' i chíiutyee.³³ Jumuáca'ta' pujmua' pu hua'ajsiire'ej i cánya'xii, ajta ju'útata' pujmua' i chíiutyee.³⁴ Ajta a'íjna i Rey ti pué'een, a'yaa pu tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj muáca'ta' já'sejre' tijin: “Musio'vá'ju' mua'aj mu siaj tyámua' tyaatá' i nyavástara', siata'aj ja'ancuriá'an i ti já'muaci'tyij i ti tyámua' éenye'ej ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj.³⁵ Ji'nye mua'aj xu tyinaacue'ej nyati'ij huataí'cuataca', siajta xu jájtyij naatá' nyati'ij huataí'imuj, mua'aj xu siajta naataxié'vej ujá'muachi'taj ti'ij quee a'tíj nyaxie'va'ca'aj.³⁶ Mua'aj xu tyinaatyéechejtyej, nyati'ij quee tyi'tyáchajca'aj, ajta nyati'ij tyí'ijcuí'nyaca' mua'aj xu unyojo'vá'muaariaca', ajta nyati'ij eetyánami'huaca'aj, mua'aj xu siajta unyojo'tyéesej.”³⁷ Aj mu mij i maj tyámua' tyí'tyetyeítýee a'yan tyu'ta'íhuo'sij tijin: “Tavástara', ¿a'najnyí tyetyimuaacue'ej tyati'ij muaaséj

í paj i'cuataca'aj? ¿A'najnyí jájtyij tyamuaatá' tyati'ij muaaséj í paj i'mui'ca'aj? ³⁸ ¿A'najnyí tyamuaataxié'vej í tachi'taj patí'ij quee ma'já'chajca'aj? ¿A'najnyí tyety-imuaatyéchejtje patí'ij quee tyi'tyáchajca'aj? ³⁹ ¿Ca' a'najnyí tyamuaatyéesej patí'ij eetyánami'huaca'aj, na'ríij tyaj umojo'vá'muaariaca' patí'ij tyí'cui'ca'aj?" ⁴⁰ Ajta í Rey a'yaa pu tyihuo'té'exaatye'sij tíjin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin je'ej siaj tyihuo'táhuuí a'íjma í nye'ihuáamua', a'yaa xu cha'taj siana'aj nyéetzij tyi-naatáhuuí."

⁴¹ 'Aj pu'ij ta'ij í rey a'yan tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma í maj útata' aja'seejre' tíjin: "Síájhuuí nye jimi, mu tí í Dios puéjtzij jamuaatá'sij, séricuj a'ájna í tiéj tzajta' a'íin tí jimi tyámua' tyí'uurihuaaj í tyiyáaru', ajta a'íjma jimi í maj jahuuire'. ⁴² Ji'nye caxu tyinaacue'ej, nyati'ij huataí'cuataca', caxu siajta jájtyij naatá' nyati'ij huataí'imuj, ⁴³ nyati'ij quee huatyéchi'ca'aj caxu naataxié'vej í juchéj, nyajta quee tyi'tyéchajca'aj, siajta mua'aj caxu tyinaatyéchejtjej, nyati'ij tyí'ijcui'nyaca', caxu náamuariaca', caxu siajta unyojo'tyéesej nyati'ij nami'huaca'aj." ⁴⁴ Aj mu mij a'íimaj a'yan tyaata'íhuo'raj tíjin: "Tavástara', ¿a'najnyí tyamuaaséj patí'ij huataí'cuataca', nusu patí'ij huataí'imuj, na'ríij patí'ij quee ma'já'chajca'aj, nusu patí'ij tyí'cui'ca'aj, ajta patí'ij eetyánami'huaca'aj, tyajta je'en quee ityáj muaatáhuuí?" ⁴⁵ Aj pu'ij í Rey a'yan tyihuo'té'exaatye'sij tíjin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin a'íjna jime' siaj quee huo'tyáhuuí í nye'ihuáamua' í maj quee tyi'tíj jin antyúumua'reej, caxu siajta nyéetzij naatyáhuuí." ⁴⁶ A'íi mu mij a'áa jó'ju'uj muá'ju'un jo'maj jusén jin ya'ajpuéetzij muá'ju'un, majta í maj tyámua' tyí'tyetyeityee, a'íi júurij muá'ju'un jusén jime'.

26

Metyi'huóo'ixaa mej mij jaaxá'puí'intare'en maj Jesús huatyéevi'

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Tí'ij Jesús ja'antyipúa'rij í tí tyihuo'mua'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa a'íjma í maj jamuán huacíj tíjin:

² —Xu'ríj jamua'reej tí hua'puaj xicáj á'ítzeere' matí'ij tyí'ye'esten a'íjci jime' tí'ij Dios tyihuo'tú'uunyí'ri', ajta a'íjna í tí ajta tyévij jitze huanie'huaca' a'íi pu huatátuiiri'huaj mej mij jó'tatan í cúruuj jitze.

³ Majta í maj tyihua'íjtye' í tyeyúuj tzajta', majta í huásasij í maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu aja'tyúusiij jo'tíj ja'chej a'íjna í tí néijmi'í jin antyúumua'reej í hua' tyeyúuj tzajta'

í ti a'yan ántyapuaj tijin Caifás, ⁴ a'íi mu mij jaaxájtaca' je'ej maj huárinyij mej mij hue'tzij jin jaatyéevi' a'íjci i Jesús majta je'en jaajé'caj. ⁵ A'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—Catu a'ájna jaatyévi'raj mati'ij tyí'ye'estyaj, mej mij quee i tyeítjee huatanyínyu'caj.

Íiti' pu ja'vá'huaaj i mu'úutze' i Jesús a'íjci i ti naa tyaarie'ej

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Jesús pu a'áa jo'tyávaaca'aj a Betania jo'tij ja'chej a'íjna i Simón, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin i ti cá'atzaj, ⁷ aj pu'ij íiti' jimi ajtyáxiiriaca' limeetaj pu huajásima'aj, tyetyéj limeetara' pu pu'éeenye'ej, naa pu tya'vá'jistica'aj i ti naa tyaarie'ej, ti ajta huápu'i'ij tyá'najchij. Tí'ij i Jesús huatyequéecaj i méesaj jitze, aj pu'ij i íiti' ja'vá'huaaj áan mu'úutze' a'íjci i ti naa tyaarie'ej. ⁸ Majta i maj jamuán huacíj, mati'ij jaaséej je'ej ti huaríj, aj mu mij huatanyínyu'cacuca' i íitaj jimi, a'yaa mu tyi'tyuu'ixaatya'ajraa tijin:

—¿Ji'nye tyá'huajcaj a'mújna i ti naa tyaarie'ej? ⁹ F'riitacaj pu maj jáatoonyijche' mui'cájrítze' i túmii, mej mij a'íjma huatáhuüre'en i maj quee je'ej tyéejviicue'.

¹⁰ Jesús huó'namuajri' je'ej maj tyí'xajtaca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime' setyá'jaaxiejvi' mu íitaj? Tyámua' pu nye jimi tyú'ruuj. ¹¹ Ji'nye a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue', a'náj tina'aj mu ja'mua jamuán séeria'aj muá'ju'un, nyajta nyáaj canu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej. ¹² Je'ej ti tyi'tíj huáruuj mu íiti' tí'ij na'vá'xiri'ri' a'íjci i ti naa tyaarie'ej a'íj pu jin tyámua' náaruj mati'ij na'vá'naj. ¹³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin néijmi'que' i cháanacaj japua jo'maj huojoté'exaatye'ej i tyeítjee i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj mu majta huoté'exaatye'ej je'ej ti huaríj a'íjna i íiti' mej mij jo'támua'reej.

Judas pu tyu'tátuii avíutzij jime' a'íjci i Jesús

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Síij ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Judas Iscariote, a'íi pu avá'raj tí'ij a'íjma jimi jo'mej i maj tyihua'íjtye' i puaríj, ¹⁵ a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿A'chunyéj setyí'nyanajchitye'en tipua'aj nyajamaaatáture'en a'íjci i Jesús?

A'íi mu mij seityéj japuan tamuáamuata' i túmii pláataj ti jumua'tij jaatá'. ¹⁶ Aj pu'ij i Judas huatyóochej ti

jáahuoonyij a'náj ti huatái'riitarij ti'ij huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús.

Ti'ij tavástara' tyihuo'cue'ej a'íjma i maj jamuán huacíj (Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷ Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' i ta'nájcaj maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj mati'ij páan cua'caria'aj tiquee cu'ustij, aj mu mij jimi aje're'nyej i Jesús a'íimaj i maj jamuán huacíj a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij muaja'raanajchi tyej tyij tyámua' tyojó'uurej tyej tyij jáacua'nyij i páan i tyaj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i tayójmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'?

¹⁸ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Séricuj a'ájna chájta', a'áa xu a'tíj já'tyoonyij, a'yaa xu sij tyaaté'exaatye'en yee: “Yaa pu tyí'xaj i maeestro tijin: Pu'ríj atyojo're'nyesij a'tzáaj ti nye jimi tya'tácaj, a'áa nu jo'ma'aj na'mej a'chéj nyej nyij jáaye'estyaj i tyaj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'.”

¹⁹ Majta i maj jamuán huacíj, a'yaa mu huaríj je'ej ti i Jesús tyihuo'ta'íj, néijmi'i mu tyámua' tyú'ruuj i maj tyí'cua'nyij.

²⁰ Ti'ij huatyéchumua'riaca', Jesús pu huatyéeyixij i méesaj jitze, hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, ²¹ mati'ij móoche' tyí'cua'caj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, síj ti ja'mua jitze aj tyáma'can pu nyéetzij tyu'tátuiire'sij hua' jimi i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta'.

²² Aj mu mij jéehua huatóoxaamujri, majta huatyóohuij maj a'yan tyaata'íhuo' síj ajta síj tijin:

—Tavástara', ¿nyiquij nyáaj a'íin nyaj pué'een?

²³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Síj ti ajta ja'ajrú'nyaxi'sij i páan i nyaj puláatuj jitze, a'íi pu a'íin pué'een i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij. ²⁴ A'yaa pu néijmi'i atyojo're'nyesij nye jimi i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca' je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta a'íjci jimi i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij, jéetze' pu jatyahui'rihua'caj tiquee huanie'huacajche'.

²⁵ Ajta a'íjna i Judas i ti huo'tátuiire'sij, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maeestro, ¿nyi nyáaj a'íin nyaj pué'een?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Muáaj paj a'yan tyaataxájtaca'.

26 Móoche' mu tyí'cua'caj tí'ij Jesús páan tí'ij, ajta tí'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios aj pu'ij jaatyátaaraxij, ajta je'en huo'rái'pu'uj i maj jamuán huacáj, a'yan tyihua'ixáaty'e'ej tíjin:

—Xa'ancurái'pu' siajta je'en jáacua'nyij, a'íi pu a'ín pué'een i nyahue'ra'.

27 Ajta je'en váasuj tyijáj, ajta tí'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij huo'tajájnyi a'yan tyihua'ixáaty'e'ej tíjin:

—Xaaréi'ij néijmi'i mua'aj, 28 jí'nye a'íi pu a'ín pué'een i nyaxúure', i tí jin tya'róo'astej je'ej tí i Dios tya'tóoratziiri' jájcuaj imuáj, a'íj nu jin i nyaxúure' hua' japua huatányuusij mui'caa i tyeítjee tí'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'. 29 Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e', nyaj quee che' ju'quéi'sij a'íjci i já'ria'ra' i úuvaj, 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'ájna xicáara' jitze tí'ij i Dios tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua.

Jesús pu jaataxájtaca' tí i Pedro jaatyáhue'taj
(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

30 Matí'ij tyu'tachuíicaj i maj jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj mu mij jo'cáj, matí'ij mij a'áa ja'rá'aj Aseitúunajrimi jírij tí jo'tacá'aj. 31 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Néijmi'i xu mua'aj ijíij tíca' yo'riésij i siaj jin nye jimi tyá'tzaahuaty'e'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: “Nyéeje'catan i cánya'xii tí tyiséjra, majta i cánya'xii jo'xísij.” 32 Ajta nyati'ij huatájuuritaj, a'áa nu nyajtáhua'aj jamuaja'ajsiire'ej a'ájna a Galileea.

33 Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Típua'aj néijmi'i mequee che' a' jimi tyá'tzaahuaty'e'ej, canu nyáaj a'yan rinyij.

34 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaaty'e' tzáahuaty'i'ra'aj jíme' tíjin ijíij tíca', tí'ij quee xu jíjhuaj i tyacuáarie', huéeicaj paj a'yan tyu'tányuusij tíjin paj quee nyamua'tyej.

35 Ajta i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Típua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyaj ajamuán huámu'i'nyij, canu muaatyáhue'taj.

Majta néijmi'i i séecan i maj jamuán huacáj, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyu'taxájtaca'.

Jesús pu huatyéenyuj i Dios jimi a'ájna a Getsemaní
(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

36 Aj pu'ij jó'raa a'ájna i Jesús majta i maj jamuán huacáj, a'áa mu ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Getsemaní, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—Iiye'ej xu mua'aj tyityé'en, nyajta nyáaj maj nu a'tzúj imuáj uré'nyesij nyej nyij huatyényuunyij i Dios jimi.

³⁷ Ajta a'íjna jo'ví'tij i Pedro, ajta a'íjma i maj hua'puaj i maj yójmua'mua' pu'éen i Zebedeo, aj pu'ij je'ej pua'aj jaata'aj ajta jéehua huatóoxaamujrij. ³⁸ A'yaa pu tyi-huo'té'exaaj tijin:

—Huápu'i'ij nu nyaxaamujritye' cuxáa nyaj mui'nyij. Ya xu huatyá'itzeere'en mua'aj, síoche' xu nyaj jamuán atanyéjnye'rij.

³⁹ A'tzúj pu a' imuáj jo're'nyéej i Jesús ti'ij ij tyítunutaca' a chóota', aj pu'ij a'yan tyu'tyéenyuj i Dios jimi tijin:

—Dios paj nyavástara', tìpua'aj a'yan petyi'tá'care'en, ti'ij quee a'yan tyináaci'tyij a'íjna i ti je'ej pua'aj een, i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, ajta che' quee a'yan tyé'yi'can nyati'ij nyáaj tyá'xie've', sulu che' a'yan tyá'ra'nyij pati'ij muáaj tyá'xie've'.

⁴⁰ Aj pu'ij ta'ij aje're'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huacíj, mu'ríj tyácu'tzisima'aj. Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Pedro tijin:

—¿Nyi pequee a'tzúj tyé'viicue' paj atányeerij nyaj jamuán a'chu caa séej ooraj? ⁴¹ Xa'tanyéjnye'rij siajta tyényuusime'en i Dios jimi, siaj sij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en. Mua'aj xu tyámua' naa tya'ajxié'vi'ra' siajta juca'nyej i jutzájta', ajta i já'muahue'ra' jitze capu ja'muaca'nyisti'.

⁴² Ti'ij táhua'aj ij huariá'raa, ajta a'yan tyu'tyéenyuj tijin:

—Dios paj nyavástara', tìpua'aj quee je'ej tyi'riitan ti'ij quee a'yan tyináaci'tyij i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, che' a'yan eenye'en pati'ij muáaj tyá'xie've'.

⁴³ Ti'ij táhua'aj aje're'nyej, ajtáhua'aj pu huo'tyoj macu'tzúcaj i maj jamuán huacíj, ji'nye jéehua pu huá'mue'tica'aj i cutzíj. ⁴⁴ A'áa mu jo'tyá'itzee a'íjma, huéecaj jitze pu ajtáhua'aj ujó'mej i Jesús, ajtáhua'aj pu huatyényuj i Dios jimi, a'yaa pu cha'tána'aj tyaatáhuaviiri' je'ej ti anaqueéj tyaatáhuaviiraca'aj. ⁴⁵ Aj pu'ij aje're'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huacíj, a'yaa pu'ij tyi-huo'té'exaaj tijin:

—¿Nyi a'yaa siana'aj siooj ji'tyá'cu'tzij siajta naa tyiúuso'pe'? Pu'ríj tya'rá'aj a'tzáaj ti huatátuiiri'huaj a'íjna i ti ajta tyévi'j jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee. ⁴⁶ Xá'ajhuiixi', che'rój, pu'ríj yaja've'mej a'íjna i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij.

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj i Jesús, ti'ij i Judas aje'ré'nyej, sáij ti a'ín pué'een i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, jéehua mu tyeítjee jamuán huajú'ca'aj náhuaaj metyu'íi'sima'aj majta séecan ciyéj tyu'íisima'aj i maj jin huóocui'nyij. A'íimaj mu uhoojo'ta'ítയാca' i maj tyihuá'ijtye' i puaríij, majta i huásij a'áa maj tyityatyíj a chájta'. ⁴⁸ Ajta a'íjna i Judas i ti tyu'tátuiire'sij i Jesús, a'yaa pu arí anaquéej tyihuo'té'exaatya'ca'aj tíjin: "A'íjna i nyaj ji'tyápui'tze'ej, a'íi pu a'ín pué'een, siata'aj jaatyéevi'." ⁴⁹ A'yaa pu'ij ti'ij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, a'yaa pu tyaatatyójtje tíjin:

—Ji'nye pana'aj Maeestro.

Ajta ji'tyápui'tzej. ⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nya' amúincuj, tyi'tíj paj jin mu jo'vé'mej a'yan huárichij.

Aj mu mij i séecan ajtyáxiiriaca', mati'ij mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús.

⁵¹ Aj pu'ij sáij ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj juchúun íjcutaca' ti'quij ja'ajtavéjchaca' i naxiéera' a'íjci i ti jahuúire' i ti tyihuá'ijtye' i tyejúuj tzajta'. ⁵² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Ucárujtje' mua' náhuaaj. Ji'nye néijmi'i i maj náhuaaj jin tyi'tyacui'caa, a'íi mu majta náhuaaj jin cui'ihuan. ⁵³ ¿Nyi pequee jamua'reej nyaj nyáaj jaayí'tin nyaj jaatáhuavíij i nyavástara' ti'ij huéecatyej ví'ra'aj huoojo'ta'ítyej i maj tajapuá tyi'huúire'? ⁵⁴ Ajta típu'a'aj a'yan náarinyij, capu che' huatá'i'riitarij ti'ij aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij.

⁵⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i tyeítjee tíjin:

—¿Ji'nye een jime' mua'aj yesiavá'ju' chúun setyu'íi'sima'aj siajta ciyéj siaj sij naatyéevi', cuxáa nyaj nyáaj náhua'rij pué'eenye'? A'náj tína'aj nu tyajamuaamuá'tyej i tyejúuj tzajta', siajta mua'aj caxu a'náj naatyéevi'. ⁵⁶ Ajta néijmi'i pu a'yan tyí'rinyij ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

Ti'ij a'yan tyí'rijcaa, néijmi'i mu i maj jamuán huacíj i Jesús ayooriej mati'ij mij huatóo'uj.

Mati'ij yo'v'í'tij i Jesús hua' jimi i juéesij

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Majta i maj jaatyéevi' a'íjci i Jesús, a'áa mu yo'v'í'tij a'íjci jimi i Caifás, a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyejúuj tzajta', jo'maj jóosiiria'ca'aj i maj tyihuá'mua'tyej i

nyúucarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta i huáasij. ⁵⁸ Ajta a'íjna i Pedro a'tzúj pu imuáj jaavájasima'aj a'íjci i Jesús, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij ja'rájta'cuaj jo'tij ja'chej a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta'. A'úu pu jo'tyárupij, ti'quij hua' jamuán ooyíxij a'íjma i maj tyí'cha'íj, ti'ij jáamua'reej je'e'j ti atyojooma'aj ta'mej.

⁵⁹ Majta i maj tyihuá'ijtye' i puarij hua' jamuán i juéesij, a'íi mu jahuooca'aj i hue'tzij i maj jin Jesús jitze tyo'ojpuá'ritye'en ti'ij huatái'riitarej maj jaajé'caj, ⁶⁰ ajta camu je'e'j tyéejtyoj tyi'táj maj jitzán ujpuá'ritye'en, maj majta mue'táj i tyeítyee hue'tzij jin tyaaxájtzi'ri'. Aj mu mij hua'puaj aje'ré'nyej, ⁶¹ a'yaa mu mij tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'mújna mu tyévij tijin: “Nyáaj nu jaayí'tin nyaj jaatyú'uunaj a'íjna i tyeyúuj ti chi'ra'an pué'een i Dios, nyajta je'en nyajtáhua'aj ja'ajtaahua' huéecaj xicáj jitze.”

⁶² Aj pu'ij a'íin ajchej i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta', ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—¿Nyi pequee huatányuusij? ¿Tyi'tanyí pué'een a'íjna i maj jin a jitze tyí'pua'ritye'?

⁶³ Ajta i Jesús capu huatanyúj. Ajta i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyaaté'exaa'ij tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ijtye' nyúucaritze' i Dios ti júurij paj jaataxáj i ti ji'ré'can jime'. Taaté'exaatye' tipua'aj muáaj a'íin paj pué'eenye' i Ciríistu', i yójra' i Dios.

⁶⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Muáaj paj a'yan tyaataxájtaca'. Nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj mua'aj jaséjran a'íjci i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca' ti muáca'ta' ja'ajcaquée ta'mej a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej u tajapúa', siajta jaséjran ti'ij jútye' aje'cáame'en i jéetirij tzajta'.

⁶⁵ Ajta i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta', a'íi pu ja'cásujtza'an i jusícu' mej mij jáamua'reej ti huatanyú'caca', ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Je'e'j pu pua'aj tyí'xaj i Dios jimi a'mújna mu tyáati', capu che' juxie've' maj séecan tyi'táj jitzán pua'ritye'ej. Mua'aj xu'ríj jáanamujri' ti je'e'j pua'aj tyí'xaj i Dios jimi, ⁶⁶ ¿ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj?

A'yaa mu a'íimaj tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa pu tyeevíjtye' ti huámui'nyij a'íjci jime'.

⁶⁷ Aj mu mij ja'rátzi'tzique'mua'xij ajíisa', majta jaatyáavaxij. Séecan mu majta jíisa' ja'ráavaxij, ⁶⁸ a'yan metye'ixáatye'ej tijin:

—Muáaj mu paj a'íin pué'een i Ciríistu', huataxáj a'tanyíj mui'tyéjvee.

Pedro pu tyu'hué'taca' ti jee quee jamua'tyej i Jesús
(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ajta i Pedro, a'áa pu jo'tácatyíi a jé'ta' jo'tij ja'rájta'cuaj i chi'táj. Aj pu'ij sáij íiti' utyájrurij i ti jahuiire' a'ájna i tyeyúuj tzajta' ti antyúumua'reej, aj pu'ij jimi aje're'nyej ti'quij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj pajta jamuán jo'chá'canya'aj a'íjci i Jesús Galileea ti já'ma'can.

⁷⁰ Aj pu'ij i Pedro tyu'hué'taca' néijmi'i mu jaséeracaj ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Canu jamua'reej tyi'tíj paj tyáxajta.

⁷¹ Aj pu'ij ájchee, ti'quij a'áa jo're'nyej jo'tij ja'pueertaj, a'áa pu'ij ajtáhua'aj sáij íiti' jaaséej ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaa i tyeítyee tíjin:

—A'mújna mu tyévíj a'múu pu ajta jamuán jo'chá'canya'aj a'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can.

⁷² Ajtáhua'aj pu i Pedro tyu'hué'taca', junyúucaritze' pu jin a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Canu jamua'tyej a'íjci i tyévíj.

⁷³ A'tzúj a'tyéevi'caj, i maj a'áa ja're'tya'ca'aj, a'íi mu aje're'nyej jimí, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj hua' jitze ajtyáma'can. Tu'ríj jamua'reej a'íjci jime' je'e'j paj ye'e'j tyu'xáxa'aj.

⁷⁴ Aj pu'ij Pedro huatyóochej ti jaatáhuavíj ti i Dios puéjtzij jaatá'an tipua'aj quee a'yan tyi'ja'yájnatan, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—Canu jamua'tyej a'íjci i tyévíj.

Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij i tyacuáarie' huajíhuaca', ⁷⁵ aj pu'ij i Pedro jo'támua'reeri' je'e'j ti i Jesús anaquéej tyaaté'exaatya'ca'aj a'yan tíjin: “Ti'ij quee xu jijhuaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan petyi'xáataj tíjin capáj nyamua'tyej.” Aj pu'ij iirájraa a'ájna i Pedro, ti'quij jéehua huápu'i'ij tyuuyíinyajraa.

27

Jesús pu huatátuihuaca' a'íjci jimi i Piláato
(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Ti'ij huatapuá'riaca', néijmi'i mu i maj tyihua'íjtye' i puaríj majta i huásij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu néijmi'i jaaxá'pu'íntarej je'e'j maj huárinyij mej mij jaajé'caj i Jesús. ² Ma'nají'ca'aj mu i muáca'ra'an jitze mati'ij yo'ví'tij, aj mu mij jaatátuii a'íjci i tajtúhuan ti a'yan ántyapuaj tíjin Piláato.

Judas pu huatyóocue'mi'in

³ Ajta a'íjna i Judas i ti tyu'tátuii a'íjci i Jesús, ti'ij jáamua'reeri' tijin puéjtzij mu jaatá'sij i Jesús, a'íi pu ayootoj i túmii hua' jimi i maj puaariij tyí'ijtye' ajta a'íjma jimi i huásij, ⁴ a'yan tyihuo'te'exaatye'ej tijin:

—Nyáaj nu ootyá'itzee i Dios jimi, j'i'nye a'tíj nu jamuaatátuii tiquee tyi'tíj jin á'itzeere' siaj sij jaajé'caj.

Majta a'íimaj a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'tzúj tajitzé juxie've' ityájma, muáaj paj pué'eenye'.

⁵ Aj pu'ij i Judas ayoohuá'axij i túmii a chóota' a'újna i tyejúuj tzajta', ti'quij jó'raa ajta je'en cóocue'mi'in.

⁶ Majta i maj puaariij tyí'ijtye' a'íi mu jaaré'je'puj a'íjci i túmii, majta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Capu je'ej tyí'rij tyaj ju'cáan a'íjci i túmii jo'tij jóosiire' i túmii, j'i'nye a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jin tyu'nájchitaca' ti'ij xúure'ej jó'vetyij.

⁷ Mati'ij mij a'yan tyaaxá'pui'intarej maj a'íj jin chuéj huánanan, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin chuéj ti japuan tyí'muijhuacaa a'íjna i ti xá'rij tyí'ta'huacaa, mej mij a'áa huaja'vá'naamuan a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can.

⁸ A'íj mu jin a'yan jaatamua'aj ti'ij na'aj a'ájna imuáj a'íjci i chuéj a'yan tijin chuéj maj japuan jo'riá'xirej i xúure'ej.

⁹ A'yaa pu a'íjna jin tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Jeremías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj ti a'yan tijin: “A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaaré'je'puj a'íjci i túmii i ti seityéj japuan tamuáamuata' ará'asej i maj jin tyu'nájchitaca', ¹⁰ a'íj mu mij jin chuéj huánaniej jo'tij tyajá'muijhuacaria'aj a'íjna i xá'rij ti tyí'ta'huacaa.”

*Ti'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Piláato
(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)*

¹¹ Jesús pu jó'vi'tichiihuaca' a'íjci jimi i tajtúhuan, a'íi pu'ij i tajtúhuan a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'íin papu'éen i paj hua' rey i maj Israel jitze ajtyáma'can?

A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i Jesús tijin: “Muáaj papu'ríj jaataxájtaca'.”

¹² Mati'ij móoj a'íimaj i maj puaariij tyí'ijtye' majta i huásij jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj, capu i Jesús tyi'tíj huataxájtaca'. ¹³ A'íj pu jin i Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee huá'namuaj i maj jéehua a' jitze tyí'pua'ritye'?

¹⁴ Ajta i Jesús capu tyi'tíj huataxájtaca', a'íj pu jin i tajtúhuan je'ej tyo'tóomua'aj.

Mati'ij i Jesús ooxíjtye mej mij tyu'tá'an maj jaajé'caj
(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38—19:16)

¹⁵ Mati'ij tyí'ye'estyahua'aj, a'yaa pu tyeeyí'tihua'aj a'íjna i tajtúhuan ti séej huatátoonyij i ti eetyánami', a'tíj maj a'yan i tyeítyee tyaatáhuaviiraj. ¹⁶ Síj pu'ij eetyánami'huaca'aj ti a'yan ántyapuaaj tijin Barrabás, néijmi'i mu jamua'tyajca'aj a'íjci i Barrabás, ¹⁷ mati'ij i tyeítyee a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj, Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj mua'aj siaxie've' nyej nyij jaatátoonyij nyij a'íjci i Barrabás, ca' i Jesús i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Ciriístu'?

¹⁸ Ji'nye a'yaa pu tyáamua'reeri' tijin me'chueeria'ca'aj i Jesús, a'íj mu jin jaatátuiiri' i tajtúhuan.

¹⁹ Óoche' pu huatyequéecaj i ipuárij japua a'íjna i Piláato ti'ij íira'ra'an a'yan utyiyo'tanyú'chityi'ri' tijin: “Capáj je'ej jooriaj a'mújci mu tyéviij ti quee tyi'tíj jin á'itzeere', ji'nye je'ej nu pua'aj tyú'maaraca' a'íjci jime' i tyéviij.”

²⁰ Majta i maj tyihuá'íjtye' i puaríj majta i huásij, a'íi mu ca'nyíjra'aj huo'ta' i tyeítyee mej mij jaatáhuaviij i tajtúhuan ti'ij a'íj huatátoonyij i Barrabás, majta je'en a'yan tyaatáhuavii ti'ij tyu'tá'an mej mij jaajé'caj a'íjci i Jesús.

²¹ Ajta i tajtúhuan a'yaa pu ajtáhua'aj tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin: —¿A'tanyíj siaxie've' a'íjma i maj hua'puaj nyej nyij jaatátoonyij?

A'yaa mu a'íimaj tyityaatanyúj tijin:

—A'íjci i Barrabás.

²² Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Arí mu Jesús ji'nye nyáa'uurej, mu maj a'yan jatamuá'muaj tijin Ciriístu'? Néijmi'i mu a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

²³ Ajta Piláato a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime', tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj?

Majta a'íimaj jéetze' mu ca'nyíin jin huatyejíhuajra a'yan tijin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

²⁴ Piláato pu jamua'reeriaca'aj tíquee je'ej tyí'riitaca'aj je'ej ti huárinyij hua' jimi, sulu mu'ríj tin tyúucui'sime'ej cha'mana'aj, a'íj pu jin anóomuejtye jájtyij jime' meeséeracaj i tyeítyee, ajta a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Canu nyáaj a'íin pué'een i ti jaje'catan a'mújci mu tyáataj, sulu mua'aj xu a'íin pué'een.

²⁵ Néijmi'i mu i tyeítyee a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Che' ityájma a'yan tyitáaci'tyij, ajta i tayójmua' tyej tyij ityáj jaajé'caj.

²⁶ Aj pu'ij Piláato jaatáto j a'íjci i Barrabás, ajta je'en jaata'íjtaca' maj je'riá'vaxi'in a'íjci i Jesús, aj pu'ij huo'tátui mej mij yó'tatan.

²⁷ Majta a'íimaj i xantáaru'ustyamua'mua' i tajtúhuan a'íi mu yo'jáj i Jesús a'ájna jo'tíj ja'chej i tajtúhuan, majta je'en néijmi'caa huatajé i juxa'aj xantáaru', mej mij tyúusiire'en i Jesús jimi. ²⁸ Mati'ij mij tya'cáari'ri'ij néijmi'i i ti tyí'chajca'aj, majta síicu'rij ju'cáachejtye ti po'vij ti xú'muaa tímua', ²⁹ majta cúruun jaatyátaavej ti tzícare'ej jin cistijhuaj, a'íj mu ju'cárujtyi'ri' i mu'úura' jitze, majta itz'ij ji'tyéchuiityej muáca'ta'. Aj mu mij jimi tyítunutaxi, a'yaa mu tyá'xaahuari'raca'aj a'yan metye'jéevej tijin:

—¿Che' jusén jin júurij a'mújna mu ti tyihuá'ijtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can?

³⁰ Majta jaatyé'tzi'tzique'muaxij, majta je'en ja'vá'vaxij i mu'úutze' a'íjci jime' i itz'ij. ³¹ Mati'ij jaatyaxáahuataj, aj mu mij ja'antyíchuij a'íjci i síicu'rij ti po'vij ti xú'muaa tímua', majta ju'cáachejtye i síicu'ria'ra', aj mu mij yo'jáj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

*Mati'ij jó'tatee a'íjci i Jesús i cúruuj jitze
(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)*

³² Mati'ij ajooju'caj, séej mu tyáataj antyinájchaca' ti a'yan ántyapua j tijin Simón, a'áa pu já'ma'can séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapua j tijin Cirene, a'íj mu mij huata'íj ti a'íin ja'antyichóoj i cúruujra' i Jesús.

³³ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tíj a'yan tyaja'rájtyapua j huá'nyuucaa jime' tijin Gólgota. Gólgota, a'yaa pu huatóomua'aj tijin Mu'ich'ij mu'taj, ³⁴ aj mu mij tyi'tíj jaatá' ti jaayé'en, nahuáj ti antz'ijvi ti á'naxcaj, ajta i Jesús ti'ij jaatyáamua'aj capu ja'ránajchaca'.

³⁵ Mati'ij yo'tatéexi'ij i cúruuj jitze, a'íi mu i xantáaru'uj huáhuajcaca' maj huóomue'tíj tyetyéj jime' mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij séej ajta séej i tyí'caanaria'ra' i Jesús. ³⁶ Aj mu mij támij oorá'saca' mej mij jáacha'íin. ³⁷ Majta táabla ciléenye' óotatej jo'tíj jo'ojmu'uj i Jesús, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj tyi'tíj jitzán tyo'ojpuá'rij. A'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj tijin: “A'íi pu a'íin pu'éen i Jesús, i ti hua' rey a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.”

³⁸ Hua'puaj mu majta i náhua'rij jamuán óotateehuaca', séej mu óotatej i muáca'ta' i Jesús, majta i séej i útata'pujmua'. ³⁹ Majta i maj aja'tányinyica'aj, mati'ij jaaséej,

a'íi mu eecámu'vajra'aj majta já'xaahuataca'aj, ⁴⁰ a'yaa mu tyé'jeevaca'aj tijin:

—Muáaj paj jaatyú'uunaj i tyeyúuj, pajta je'en huéecaj xicáj jitze pajtáhua'aj ja'ajtaahuaj. Típua'aj a'íin paj pué'eenye' i yójra' i Dios, a japua huatányuuchij, pajta je'en acájra'nyij mu cúruuj jitze.

⁴¹ A'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'xaahuari'raca'aj a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i puaríij majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta hua' jamuán i huásij. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

⁴² —A'múu pu hua' japua huatanyúuj i séecan, ajta quee jaayí'tin ti jusíj jujapúa huatányuunyij. A'múu pu a'íin pué'een i ti rey jin tyi'tyéjvee a'íijma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can; che' acájra'nyij mu cúruuj jitze, aj tu xaa jimi tyá'antzaahuatye'sij. ⁴³ A'múu pu i Dios jimi tyí'ca'nyej, che' i Dios ijíj japuan huatányuunyij, típua'aj jì'rè'can jime' jaxie'va'aj. ¿Nyiquee a'múu a'yan tyu'taxájtaca' ti yójra' pué'eenye'ej i Dios?

⁴⁴ Majta i náhua'rij i maj jamuán ootateehuaca', a'íi mu majta já'xaahuari'raca'aj.

Ti'ij Jesús huamuí'

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Ti'ij na'aj a'tzáaj tacuaríixpuaj, 'asta na'aj quee yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, néijmi'que' pu i cháanacaj japua huatyática'riaca'. ⁴⁶ Ti'ij a'yan tyí'rijcaj, Jesús pu ca'nyíin jin huajíjhuaca' i junyúuca jime' a'yaa pu tijin:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —A'íjna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Mu paj nyaj Dios, mu paj nyaj Dios, ¿ji'nye een jime' pej pij yanúuriej?

⁴⁷ Séecan i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj máanamua'jri', a'yaa mu mij tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íj pu huatajé a'íjci i Elías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

⁴⁸ Aj pu'ij síj jo'téechajraa tyi'tíj pu ujo'vá'tij ti uhuájta'tyij, ajta je'en jaatyáaru'nyej nahuáj jime' ta'antzíjvi, aj pu'ij ciyéj jitze ja'antyijí'que'ej ti'ij ij já'ajchuii ta'aj ij Jesús huaye'en a'íjci jitze. ⁴⁹ Majta i séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Che' a'yan eenye', tyata'aj jaaséj típua'aj yatanyéj a'íjna i Elías ti'ij ja'cátoonyij.

⁵⁰ Aj pu'ij i Jesús, ajtáhua'aj ca'nyíin jin huajíjhuaca', ti'quij huamuí'. ⁵¹ Ti'ij a'yan tyí'rijcaj, a'íi pu i cáxurij ti itzihhuaj a'úu ti je'cáahuíi i tyeyúuj tzajta' acásujtza'an. Ajta huatóoca'tzij i chuéj, ajta jé'ta' ootatarixij i tyetyéj,

⁵² ajta antyícuunyi'huaxij jo'maj ja'va'námi'huajma'caa i maj meríj huácuij, a'íi mu mue'tíj huatájuuriaca' i maj tyámua' tyí'tyetyeítyeristaca'aj. ⁵³ Aj mu mij eetacíj jo'maj ja'va'námi'huajma'caa, ti'ij huatájuuriaca' a'íjna i Jesús, a'íi mu utyájrurij u chájta', jo'mej mij jéehua i tyeítyee huojo'sej.

⁵⁴ Ajta a'íjna i hua' capítan i xantáaru'uj, majta i maj jacha'íica'aj i Jesús, a'íi mu tyu'séj ti'ij huatóoca'tzij i chuéj, majta néijmi'i je'ej ti tyi'tíj rijcaa, aj mu mij jéehua tyu'tátziin, majta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Je'can jime' pu a'íin pué'eenye'ej i yójra' i Dios.

⁵⁵ Séecan mu majta i úucaa a' imuáj jo'tyu'úuj metyí'sejraca'aj, a'íi mu jamuán huací'ca'aj i Jesús ti'ij na'aj tyaja'rájraa a'ájna a Galileea, a'íi mu majta jahuúria'ca'aj. ⁵⁶ A'íi mu a'íin pué'een, a'íjna i Maríia, Magdala ti já'ma'can, ajta i síij i Maríia hua' náanaj a'íjci i Jacobo ajta a'íjci i José, ajta je'en a'íjna i hua' náanaj a'íjma yojmua' i Zebedeo.

Meetyá'avaataca' a'íjci i Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Ti'ij arí huachúmua', síij pu tyáati' ti chíjtyaanyi' aje're'nyej ti a'yan ántyapuaj tijin José, a'áa pu já'ma'can chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Arimatea, a'íi pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Jesús jimi. ⁵⁸ A'íi pu'ij aje're'nyej a'íjci jimi i Piláato, ti'quij jaatáhuaviiri' i tyévira' i Jesús. Piláato pu'ij tyu'ta'íjtaca' maj jaatátuiire'en, ⁵⁹ aj pu'ij i José ja'ajtajá i tyévira', ajta jere'ijcataca' máantaj jime' ti jájcuaj, ⁶⁰ a'úu pu yo'tyájtóo i tyévira' i Jesús jo'tij oochán yo'ta'íjtaca' maj ju'tyíicha'ajra'nyij i tyanúxaj tzajta'. Ti'ij ij je'tyáanaj i tyetyéj jime' ti sicírara', aj pu'ij jó'raa. ⁶¹ Ajta a'íjna i Maríia, Magdala ti já'ma'can, ajta i síij i Maríia, a'áa mu ja'ajtya'aj muá'raa a'ájna véjri' a ti jo'tyárutyi'ij jo'maj yo'tyájtóo.

A'íimaj i maj tyí'cha'íica'aj jo'tij Jesús ja'vá'nami'huaca'aj

⁶² Yaa ariá'pua'aj, mati'ij meríj tyámua' huóoruuj mej mij huóoso'pe'en, a'íimaj i maj tyíhuá'íjtye' i puariíj, majta i fariseos, a'íi mu néijmi'i aje're'nyej a'íjci jimi i Piláato, ⁶³ a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', a'yaa tu tyo'támua'reeri' ti a'yan tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyí'hue'tacare'ej, ti'ij ooj júuricaj, a'yaa pu tyu'taxájtaca' ti huéecaj xicáj jitze huatájuuritaj. ⁶⁴ A'íj pu jin, pata'aj tyu'ta'íjtaj mej mij tyú'cha'íin jo'tij ja'vá'nami' 'asta na'aj quee mu tyojó'me'en huéecaj xicáj. Na'riíj quee i'ríj maj aje're'nyej mej mij jaanáhua'an i

tyévira' a'íimaj i maj jamuán huací'ca'aj, aj mu mij a'yan tyihuo'té'exaatye'sij i tyeítyee tijin pu'ríj huatájuuriaca'. Ajta jéetze' pu je'ej pua'aj tye'mej quee tí'ij anaquéej tyu'hué'taca'.

⁶⁵ Aj pu'ij Piláato a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu tye'mej, metyi'cha'íj mu muá'ju'un. Séricuj mua'aj siata'aj tyámua' uyó'uurej, je'ej siaj tyee'yí'tin, tí'ij quee a'tíj jamuarie'ej i tyévira'.

⁶⁶ Matí'ij mij jo'c'íj, majta tyámua' jáaruuj tí'ij quee a'tíj ja'antácuunaj, majta a'áa huojó'tyáhuii i xantáaru'uj mej mij tyú'cha'iin.

28

Tí'ij i Jesús huatájuuriaca'

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Tí'ij tya'náara'aj a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, tapuá'risima'caj pu tí'ij a'ájna i Mariía, Magdala tí já'ma'can, ajta i s'íj i Mariía, a'úu mu ujó'ju' mej mij yo'tyéesej jo'maj yo'tyá'avaataca'. ² Aj pu'ij jiye'tzín ca'nyíin jin huatóoca'tzij i chuéj, jí'nye s'íj tí tajapuá tyí'huíire' pu aje'cáanyej i jútye', a'áa pu jo'r'é'nyej jo'maj yo'tyá'avaataca' i Jesús tí'quij ja'anta'íj i tyetyéj i tí jin eetyánami'huaca'aj jo'tíj jóocun, ajta a'áan japuan jo'o'yíxij. ³ A'ájna i tí tajapuá tyí'huíire' naa pu tyí'tyatóatiyi'caa tí'ij maj tyóona'axcava'ra'an, ajta naa cuéeinavi' tyí'tyéchajca'aj tí'ij i séerij. ⁴ Matí'ij jaaséj a'íimaj i xantáaru'uj i maj tyí'cha'íica'aj, huápuí'ij mu tyu'tátziin majta juviváaca'aj a'íj mu jin eetavátzij, yaa pu cuxáa muáacuij. ⁵ Ajta i tí tajapuá tyí'huíire', a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íjma i úuca a tijin:

—Caxu tyí'tziinye'ej. Nyáaj nu jamua'reej siaj a'íj tyáhuoonyij i Jesús, i maj jó'tatee. ⁶ Capu yajá'hua', jí'nye pu'ríj huatájuuriaca', a'yájna tí'ij tyaataxájtaca'. Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj jo'maj yo'tyéetyej. ⁷ Séricuj jiye'tzín jime' siata'aj huo'té'exaatye'en a'íjma i maj jamuán huací'ca'aj a'yan tijin: “Pu'ríj huatájuuriaca', a'áa pu jooméj a'ájna a Galilea tí'ij ajtáhua'aj a'áa huaja'ajsiire'en.” A'íi pu nye jitze juxié'va'ca'aj i nyaj nyeríj jamuaaté'exaa.

⁸ Majta a'íimaj i úuca ca'nácan mu jo'c'íj, móoche' mu tyí'tziinya'ca'aj, majta jéehua jutyamua'va'ca'aj, a'íi mu mij jo'huáchajraa mej mij huojó'té'exaatye'en a'íjma i maj Jesús jamuán huacíj. ⁹ Aj pu'ij jiye'tzín i Jesús huatóosejrataca' a'íjma jimi i úuca ajta je'en huo'tatyójtjej. Aj mu mij i úuca ajtyáxiiriaca' majta ja've'vi'raxij i

icájra'an jitze, majta jaatyánajchaca', ¹⁰ aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—Caxu tyí'tziñnye'ej. Séricuj siata'aj huojó'té'exaatye'en i nye'ihuáamua' maj jó'ciñnye'ej a'ájna a Galileea, a'áa mu nyeje'seejran.

Je'ej maj tyu'taxájtaca' i xantáaru'uj

¹¹ Móoche' mu huaju'caj a'íimaj i úucaa, mati'ij séecan i xantáaru'uj i maj tyí'cha'íica'aj a'áa ja'rá'aj a chájta', aj mu mij néijmi'i huo'té'exaa a'íijma i maj puuaríij tyí'ijtye' je'ej ti tyi'táj huaríj. ¹² Majta i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', a'íi mu tyúusiij hua' jamuán i huásij, mej mij jaaxá'pu'íintare'en je'ej maj ye'ej huárinyij. Aj mu mij jéehua túmii huo'ta' a'íijma i xantáaru'uj, ¹³ a'yan metyihua'ixáatye'ej tijn:

—A'yaa xu mua'aj tyu'taxáj tijn tíca' imuáj siati'ij tyacu'tzísima'caj, a'íimaj i maj Jesús jamuán huací'ca'aj a'íi mu aje'ré'nye'ej mati'ij mij jaanáhuaj i tyévira'. ¹⁴ Ajta tipua'aj jáamua'reej i tajtúhuan je'ej ti tyi'táj huaríj, ityáj tu a'yan tyaaté'exaatye'ej ti'ij quee tyi'táj je'ej jamuáa'uurej mua'ajmaj.

¹⁵ Majta a'íimaj i xantáaru'uj mati'ij ja'ancuria'aj i túmii aj mu mij a'yan huaríj je'ej maj tyihuo'ta'íj. Ti'ij na'aj yatij je'ré'nye'ej, a'yaa mu tyí'xaj néijmi'que' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti a'yan tyi'ja'yájna.

Jesús pu tyihuo'ta'íj i maj jamuán huacíj

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Majta i maj tamuáamuata' japuan síij ará'axcaa, a'áa mu jó'ju' a'ájna a Galileea, a'áa mu ja'rá'aj jiríj jitze ti'ij anaqué'ej tyihuo'té'exaa'aj i Jesús. ¹⁷ Ajta mati'ij jaasée'ej a'íjci i Jesús, aj mu mij tyámua' tyaatá', majta séecan camu tyá'tzaahuatya'ca'aj ti a'íin pué'eenye'ej. ¹⁸ Aj pu'ij Jesús ajtyáxiiriaca' hua' jimi ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'aj tijn:

—Dios pu arí néijmi'i tyinaatá' nye' nyij néijmi'i jin antyínyamua'reeriaj u tajapuá nyajta íiyan cháanacaj japua. ¹⁹ Siata'aj sij jo'cixi'in néijmi'que' i cháanacaj japua siaj sij huó'ixaatye'en i tye'ítyee mej mij na'rá'astijre'en, siajta huó'íiraj nyúucaritze' i ti nyavástara', siajta nyúucaritze' i yójra', siajta nyúucaritze' i júuricama'ra' i Dios, ²⁰ siajta huo'mua'tye'ej mej mij néijmi'i ja'rá'astej je'ej nyaj nyeríj tyajamuaamuá'tye'ej. Nyajta nyáaj a'yaa nu ja'mua jamuán séeria'aj na'mej ti'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej íiyan cháanacaj japua.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Marcos

Juan pu tyihuá'ixaatye' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ A'yaa pu éenye'que' huatyóochej i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i Jesús i Ciríistu', yójra' ti pué'een i Dios.

² A'yaa pu tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i ti arí á'tyeej ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can tijin:

A'tíj nu huata'ítij anaquéecan ta'aj a jime' tyu'taxáj, tí'ij tyámua' tyimuáa'uurijtze'.

³ A'áa pu ja'vá'namuajre' i nyúucarij jo'tij quee já'tyi'tij, a'yan tijin:

“Tyámua' xu jáa'uurej i juyáara' i tavástara', xaatajé'yitzi'tye' i juyáara'.”

⁴ A'áa pu jo'tóosejrataca' i Juan i ti huá'íiraca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'yaa pu néijmi'caa tyú'ixaaj maj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi majta je'en huái'huaj, tí'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj quee xá'puí' huaríj a'íjci jimi.

⁵ Néijmi'i i tye'ítyee a'áa maj tyaja'ránamuaj a judea majta a Jerusalén a'íi mu aje're'nyinyiica'aj mej mij jáanamuj. Matí'ij mij jaataxájtaca' i maj quee xá'puí' huaríj i Dios jimi, aj pu'ij i Juan huo'íiri' a'ájna i játya'naj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Jordán.

⁶ Ajta a'íjna i ti tyí'chajca'aj i Juan a'íj pu jin tyí'taavijhuaca'aj i caméeyuj ju'xa' jime', ajta navíj jin ahuóoji'ca'ca'aj, ajta vítzi'cii' c'i'macaria'aj, ajta sarátýee' cua'caria'aj itzitáj maj huáxoo. ⁷ A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijin:

—Síj pu ooj yaja've'mej ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, capu nyéetzij a'yan tyí'nyaci'puaj nyej nyij ja'ajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an. ⁸ Nyáaj nu nyeríj jamuáa'íiri' i jájtyij jime', ajta a'íjna a'íj pu jin já'mua'íiran i júuricama'ra' i Dios.

Jesús pu huái'huaca'
(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ A'yaa pu a'ájna tyu'ríj, Jesús pu a'áa ja'rájraa a Nazaret, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, aj pu'ij i Juan jáa'íiri' i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaj tijin Jordán.

¹⁰ Tí'ij na'aj i Jesús tye'táraa i jáata', aj pu'ij jaaséj ti antacúj i tajapuá tí'ij ij a'íj huaséj i júuricama'ra' i Dios ti aje'cáma'ca'aj, a'yaa pu huasé'rihua'aj tí'ij cúcuí'. ¹¹ Ajta

je'en nyúucarij huánamuajri' ti uje'cánamuajrej u tajapuá, ti a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—Muáaj paj a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua jaxie've', i nyaj nyajta ja'antyíhuoj.

Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij quee já'tyi'tij
(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Tí'ij a'yan tyu'ríj, aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tij i Jesús a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ¹³ A'áa pu'ij huá'puatyej xicáj já'tyeej, jo'maj tyi'tyán jo'cí'ca'aj simuáruunyij, ajta i tyiyáaru' tyí'tyasa'ca'aj tí'ij i Jesús ootyá'itzeere'en i Dios jimi, capu a'yan tyá'raa a'íi mu jaatyáhuu i maj tyí'huiire' i tajapuá Dios jimi.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea
(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴ Tí'ij eetyanámi'huacaj i Juan, aj pu'ij i Jesús ajo're'nyej a Galileea a'áa pu huojó'ixaa i Dios nyuucacaj. ¹⁵ A'yan tijin: —Pu'ríj tya'rá'aj a'ájna i xicáara' jitze i ti a'yan tyí'iteeria'ca'aj tí'ij i Dios tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua. Siata'aj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi siajta jitzán tyú'ca'nyej i nyúucaria'ra'.

Jesús pu muáacuacaa huatajé i maj cue'tzi'puacaa
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶ Tí'ij Jesús a'áa ja'ajtyama'caj a'ájna véjri' jo'tij ja'vá'asej i jájtyij ti a'yan tya'rájtyapuaaj tijin Galileea, aj pu'ij a'íj huaséj i Simón ajta i Andrés ihuáaria'ra' ti pué'een. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i maj cue'tzi'puacaria'aj, a'áa mu mij jo'hua'naaj i tápi'narij. ¹⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'tajé tijin:

—Musio'té'yi'ij nyaj jamuán, nyáaj nu já'muamua'tyej siata'aj huo'tájeevej i tyeítyee nye jimi.

¹⁸ A'áa mu mij tyojopíj i tápi'narij matí'ij mij jamuán jo'cíj i Jesús.

¹⁹ Tí'ij té'ej áyee jo're'nyej, Jesús pu a'íj huaséj i Santiago ajta i Juan ihuáaria'ra' ti pué'een, a'íi pu hua'yojmua' i Zebedeo, a'áa mu ja'rátya'ca'aj i báarcuj jitze tyámua' metyi'uuriáaj i tápi'narij. ²⁰ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé, a'áa mu mij yooríeej i jutáataj Zebedeo i séecan jamuán i maj jahuírria'ca'aj, matí'ij mij Jesús jamuán jo'cíj.

A'íjna i tyévi'ij tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj
(Lc. 4:31-37)

²¹ Aj mu mij a'áa ja'rá'aj i chájta' ti a'yan tya'rájtyapuaaj tijin Capernaúm, a'ájna i xicáara' jitze matí'ij juso'pií, aj pu'ij i Jesús utyájrurpíj i tyeyúuj tzajta', tí'quij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej. ²² Majta i tyeítyee je'ej

mu tyityo'tóomuajtyaca' je'ej ti tyihuá'mua'tyajca'aj, ji'nye a'yaa pu tyi'tyáxajtasima'aj ti'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, capu a'yan mati'ij i maj tyihuá'mua'tyajca'aj a'íjci jitze i yu'xarij i maj jin tyí'ijta. ²³ A'úu pu síj tyáati' jo'tyávaaca'aj i tyeyúuj tzajta' i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij a'yan tyu'tanyúj ²⁴ tijin:

—¿Ji'nye tyi'tíj pa'uurej tajimí Jesús Nazaret paj já'ma'can? ¿Nyi a'íj jin mu po've'mej paj ta'antypuá'ritye'en? Nyámuamua'tye a'tíj paj pu'é'een, nyajta jamua'reej paj a'ín pu'é'een i paj néijmi'i jin tyámua' een i Dios jimi.

²⁵ Aj pu'ij Jesús jajtyá'xij i tyiyáaru', a'yan tye'ixáaty'e'ej tijin:

—Capáj ave'nyuuca'an iirájra' mu tyévi'j tzajta'.

²⁶ Ti'quij i tyiyáaru' jaatacá'tzij i tyévi'j ca'nyíin jime', aj pu'ij ca'nyíin huajíjhuaca' i tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj i tyévi'j ti'quij iirájraa. ²⁷ Néijmi'i mu tyu'tátziin, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej jamuán ajta séej a'yan tijin:

—¿A'tanyíj pu'é'een a'mújna? Ti'ij jájcuan jin tyí'mua'taj, ajta je'en naa tyu'xáxa'aj ti'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee. A'íi mu majta ja'tzaahuatye' i tyiyáaru' je'ej ti ye'ej tyi-huo'tájeevi'j.

²⁸ Ajta je'en jiye'tzín néijmi'que' huámua'reeri'huaca' ti'ij na'aj a'ájna a Galilea je'ej ti tyi'tíj huáruuj i Jesús.

Jesús pu tyáahuaj i mu'nyáara' a'íjci i Simón

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Mati'ij iirácij i tyeyúuj tzajta', Jesús pu hua' jamuán jo'mej a'íjma i Santiago ajta i Juan jo'maj ja'chej i Simón ajta i Andrés. ³⁰ A'íi pu a'áa jóoca'tyii i mu'nyáara' i Simón, tyí'cui'ca'aj a'íjna puístaca'aj. Aj mu mij jaaté'exaa i Jesús, ³¹ a'íi pu'ij ajtyáxiiriaca' jimi, ti'ij ij jajvi' i muáca'ra'an jitze ajta je'en ja'ajriáj, aj pu'ij jiye'tzín huatyápua'riaca' i ti puístaca'aj ajta je'en huatyóochej ti'ij tyihuó'cue'tyej.

Jesús pu jéehua tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Ti'ij huaré'chuixarij aj mu mij néijmi'caa ajóovi'tijxi i Jesús jimi a'íjma i maj tyí'cucui' majta i tyiyáaru' maj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, ³³ Néijmi'i mu mati'ij mana'aj a'áa maj jo'cháatimee a'áa ja'tyúusii a pua'quéj jo'tij je'tyényinyi'ij, ³⁴ Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj i tyeítyee i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta jéehua hue'rá'ityaca' i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, capu ajta hua'tá'caria'aj maj huatányuunyij i tyiyáaru'uj, ji'nye a'íi mu jamua'ajcaa a'tíj ti pu'é'eenye'ej.

Jesús pu huó'ixaaj i Dios nyuucaaj a'ájna jo'maj jóosi'rii
(Lc. 4:42-44)

³⁵ Iiya' pu'uj, ti'ij óoche' huatíca'caj, Jesús pu ájchej ti'quij eerárraa a'ájna a chájta' ta'aj ij jusíj huatyényuunyij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ³⁶ Ajta a'ájna i Simón majta i maj jamuán huajú'ca'aj, a'í mu uyó'huosij i Jesús, ³⁷ ajta matí'ij jáatyoj a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Néijmi'i mu muahuoo.

³⁸ Ajta a'ájna a'yaa pu tyihuo'té'exaa ij tijin:

—Che'rej tyiche' áyee jo're'nyej a'áa ti véjri' huaca'aj, a'áa nu nyajta huojó'té'exaatye'ej i nyúucarij, ji'nye a'íj nu jin mujo've'mej.

³⁹ Jesús pu'ij néijmi'que' huárraa a'ájna a Galileea, hua'ixáatya'aj i nyúucarij jo'maj jóosi'rii ti'ij na'aj a'áa ti huaca'aj, ajta tyihua'huáatya'aj i tyiyáaru'uj ti hua' tzajta' séjria'ca'aj.

Jesús pu séej tyú'huaaj ti cá'atzaj
(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ Síj pu i tyáati' ti tyí'cui' ti cá'atzaj a' uré'nyej i Jesús jimi, tyitunútaj pu'ij ti'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj a'yan petya'ajxie'vi'ra'aj, tyináahuaatye' i nyaj tyí'cui'.

⁴¹ Jesús pu ja'ancu'vaxij, ti'quij jumuáca' jin ja'ajtamuariej ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tya'ajxié'vi'ra'. Pata'aj huarúj.

⁴² Aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti jin tyí'cui'ca'aj, ti'quij naa éenye'ej ta'raj. ⁴³ Ajta je'en i Jesús jaata'ítayaca' a'yan jéehua tye'íicatye'ej tijin:

⁴⁴ —Cási', capáj a'tíj ixaatye'ej, sulu áricuj pata'aj huatá'sejrataj a'íjci jimi i puaríj, pajta tyu'támu'vejritaj, a'yájna ti'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mata'aj mij a'íimaj jáamua'reej i puaríj tijin papu'ríj huarúj.

⁴⁵ Ajta a'ájna i tyévij ti'ij jó'raa je'en pu huatyóochej ti yo'xáatajra'nyij je'ej ti tyi'tíj jimi huaríj. A'íj pu jin quee che' i'riitaca'aj ti i Jesús utyájrutyey i ti huachájta'tajmee, sulu a'áa pu jó'yi'caaj jo'tij quee ja' a'tíj, majta i tyeítyee a'náj tina'aj mu a'áa je're'nyinyiica'aj jo'tij je'ej jé'eenye'ej i Jesús mej mij jaaséj.

2

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj
(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

¹ Tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, Jesús pu ajtáhua'aj a'áa jo'tyájrurij a Capernaúm. Matí'ij jáamua'reeri' ti

a'áa je'rácatyii i chi'táj, ² jéehua mu i tyeítyee tyúusiij, camu che' á'vejrica'aj a'ájna a ti je'tyényinyi'ij, ajta i Jesús huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios.

³ Aj mu mij mamuáacuaj i tyeítyee séej ajo're'nyijtye i ti tyí'cui' ti quee tyéchavaaj. ⁴ Ajta jéehua mu i tyeítyee eetyóosiiria'ca'aj a ti je'tyényinyi'ij a'íj pu jin quee i'riitaca'aj maj ajtyáxiirej jo'tij i Jesús jo'tyávaaca'aj, aj mu mij antyicíj i chi'ij japua, mati'ij mij ja'náacuj aj mu mij ju'cájtoo i ti tyí'cui'. ⁵ Ti'ij i Jesús huo'séj maj tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa i ti tyí'cui' tijin:

—Nyiyóoj, pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin quee xá'pui' huaríj.

⁶ Séecan mu a'áa ja'ajtyá'ca'aj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íj mu mij a'yan tyi'riá'mua'aj tijin: ⁷ “¿Ji'nye tyóoca'nyej ti'ij a'yan tyí'xajtaj a'mújna? Nyúucaria'ra' pu je'ej pua'aj namuajre' i Dios jimi. A'íj pu'uj i Dios jaayí'tin ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee.” ⁸ Ajta i Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'mua'tzej? ⁹ ¿Tyi'tanyí quee tyési', nyi nyaj a'yan tyaaté'exaatye'en i tiquee tyéjchevej yee: “Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin quee xá'pui' huaríj i Dios jimi”, nusu nyaj a'yan yee: “Ájchesij, pajta ja'antyi'i'ij mua' utáatzij pajta je'en jó'ra'nyij”? ¹⁰ A'yaa nu nyij tyajamuaataséjratye'sij ti i yójra' i Dios ajta a'íjna jin antyúumua'reej iyan i cháanacaj japua ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzeerej i Dios jimi.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee tyéchavaaj tijin:

¹¹ —A'yaa nu muéetzij tyí'mua'ixaatye', ájchesij, pata'aj ja'antyi'i'ij mua' utáatzij, áricuj jo'paj ja'chej.

¹² Aj pu'ij i ti tyí'cui' ájchej, aj pu'ij jatyíj i ju'utáatzij ti'quij jó'raa, néijmi'i metyi'séeracaj i tyeítyee. Aj mu mij néijmi'i je'ej tyityo'tóomuajtyaca' majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'yan metyi'xáataj tijin:

—Catu a'náj tyi'tíj a'yan tyu'séj.

Jesús pu jaatajé a'íjci i Leví

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús a'áa jo'mej jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, majta i tyeítyee jimi mu ajtyáxiiriaca', a'íj pu'ij tyihua'mua'tyajca'aj. ¹⁴ Ti'ij a'áa joomá'caj a'íj pu huaséj i Leví, yójra' ti pu'é'een a'íjci i Alfeo, a'úu pu je'rácatyii jo'maj huaja'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaria'aj i Roma pujmua'. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Aj pu'ij i Leví ájchej ti'quij jamuán jo'mej.

15 Aj pu'ij a'yan tyu'ríj ti'ij i Jesús a'áa tyaja'cuaj'cáj jo'tij ja'chej i Leví, majta jéehua i maj huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaria'aj, majtáhua'aj séecan i tyeítvee i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, a'íi mu majta tyí'cua'ajcaa i méesaj japua, jamuán i Jesús majta i maj jamuán huacíj, ji'nye jéehua mu i maj Jesús jamuán huajú'ca'aj. 16 Séecan mu i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, i maj fariseos pué'een, mati'ij jaaséj ti i Jesús hua' jamuán tyí'cua'ajcaa, a'yaa mu tyihuo'ta'íhuo'ri' i maj jamuán huacíj i Jesús tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'íjna i ti tyaja'muamua'tyej tyí'cua'caa a'íjma jamuán i maj tyí'tyejijve' ajta hua' jamuán i maj jéehua já'itzeere'?

17 Jesús pu huó'namuajri', aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íimaj i maj quee tyí'cucui' camu a'íjci jimi ajo're'nyesij i ti tyí'hua'tacaa, sulu a'íimaj mu ajo're'nyej i maj tyí'cucui'. Canu nyáaj a'íjci jin mu jo've'mej nyej nyij a'íjma huatájeevej i maj tyámua' een, sulu a'íjma i maj jéehua ootyá'itzee i Dios jimi.

A'íj mu jaata'íhuo'ri' i Jesús je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en (Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

18 Séej mu a'yan tyúu'itzi'va'ca'aj a'íimaj i Juan maj jamuán huací'ca'aj, majta i fariseos, aj mu mij séecan i tyeítvee aje're'nyej i Jesús jimi mati'ij mij a'yan tyata'íhuo'ri' tijin:

—A'íimaj mu ju'itzi'vee i Juan maj jamuán huací'ca'aj majta i fariseos, ¿ji'nye mej mij quee ju'itzi'vee i maj ajamuán huaci'ij?

19 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyiquij i'ríj maj ju'itzi've'ej i maj huo'tá'inyej mej mij tyu'yé'estej a'íjci jime' ti síj huatyényeichij, ti'ij i ti huatyényeichij ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj? Típua'aj ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj i ti huatyényeichij, capu je'ej tyí'rij maj ju'itzi've'ej. 20 Ajta a'yaa pu atyojo're'nyesij i xicáara' i maj jitzán já'vi'tin i ti huatyényeichij, ti'ij a'ájna atyojo're'nyej, aj mu mij ju'itzi've'en.

21 Capu a'tíj jaacu'nyapuan i cáanarij ti mí'ma'can i cáanarij jime' ti jájcuaj, ji'nye huatyátzu'taj i cíxurij ti jájcuaj ti'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij ja'násujtza'naj i ti mí'ma'can, ti'quij jéetze' va'tíj anasúutza'nyij ja'mej. 22 Camu majta i nahuáj ti jájcuaj ucáto'sij i cíxo'rij tzajta' ti uriá'cue'rijhua, ji'nye a'íi pu újmue'rij ti'quij ootátzaanyij

í cíxo'rij tí uriá'cue'rijhua, aj pu'ij jó'vesij í cíxo'rij ajta í nahuáj. A'íj pu jin juxie've' maj ju'cájto'nyij í cíxo'rij tzajta' tí jájcuaj í nahuáj tí ajta jájcuaj.

A'íi mu jí'ijtzaanaxij í tyerícuj í Jesús maj jamuán huacíj a'náj mati'íj pua'aj juso'pii

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³ A'ájna xicáara' í maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jo'tíj tyerícuj ja'huasti', majta a'íimaj í maj jamuán huacíj, mati'íj a'áa jooju'uj, a'íi mu huatyóohuij maj jí'ijtzaanaxi'in í muéeya'ra' í tyerícuj. ²⁴ Majta í fariseos a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' í Jesús tíjin:

—Cási', ¿ji'nye mej mij a'yan ricij í maj ajamuán huaci'íj je'ej tíquee tyí'rij tí a'tíj a'yan rijcaj a'ájna í xicáara' jitze í maj jitzán juso'pii?

²⁵ Ajta í Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—¿Nyí sequée mua'aj a'náj jo'jíjvej í yu'xarij jitze je'ej tí huaríj í David tí'íj huataí'cuataca', majta í maj jamuán huacíj? ²⁶ Tí'íj a'ájna í Abiatar puaríj jin tyi'tyaváacaj, David pu utyájrurij í tyeyúuj tzajta' tí'quíj jáacuj í páan í maj jaatámu'vejritaca' í Dios jimi, í maj a'íi mana'aj jacua'caria'aj í puaríj, ajta je'en a'íijma huacue'ej í maj jamuán huajú'ca'aj.

²⁷ Ajtáhua'aj pu í Jesús a'yan tyihuo'íxaaj tíjin:

—A'ájna í xicáara' í maj jitzán juso'pii a'yaa pu tyo'xá'pui'intari'huaca' tí'íj huo'tyáhuire'en í tyeítýee, camu mej mij í tyeítýee jaatyáhuire'en a'íjci í xicáara' í maj jitzán juso'pii. ²⁸ A'íj pu jin í yójra' í Dios a'ájna jin antyúumua'reej í xicáara' í maj jitzán juso'pii.

3

A'íjci jime' í a'tíj tí ciyáaxara' í jumuáca' jitze

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

¹ Aj pu'ij í Jesús ajtáhua'aj a'úun jo'tyájrurij í tyeyúuj tzajta', síij pu tyáati' a'úun jo'tyávaaca'aj tí ciyáaxara'ca'aj í jumuáca' jitze. ² A'íi mu mij í fariseos ja'eeva'ca'aj a'íjci í Jesús mej mij jaaséj tipua'aj tyáahuaaty'e'en a'íjci xicáara' jitze í maj jitzán juso'pii, mej mij a'íjci jin tyi'tíj jitzán ujpuá'ritye'en. ³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaatajé a'íjci í tí ciyáaxara' í jumuáca' jitze tíjin:

—Ájchesij iiye'ej jé'ta' huatyéjchaxij.

⁴ Ajta je'en a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' í séecan tíjin:

—¿Tyi'tanyí jin je'ej tyí'rij tí'íj a'tíj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' jitze í maj jitzán juso'pii, nyí tí tyámua' huárinyij,

ca' ti je'ej pua'aj huárinyij? ¿Nyi maj séej tyú'huaatye'en ca' maj séej antyipuá'ritye'en?

Majta a'íimaj camu je'ej tyu'taxájtaca'. ⁵ Aj pu'ij Jesús huo'séerajraa nyu'camui'ij, ajta huatóoxaamujrityej a'íjma jimi i maj quee jaxie'va'ca'aj maj jáanamuj, ti'quij a'yan tyaatajé a'íjci i tyáataj tijin:

—Huatátzaaraj mua' muáca'.

Aj pu'ij i tyáati' jaatátzaaraca' i jumuáca' ti'quij huarúj. ⁶ Aj mu mij a'íimaj i fariseos iiráacij, mati'ij mij huatyóohuij maj jaaxá'pu'intare'en a'íjma jamuán i maj Herodes jitze ajtyáma'can je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaajé'caj a'íjci i Jesús.

Jéehua mu tyeítyee a'áa ja'tyúusi jo'tij ja'vá'asej i jájtyij

⁷ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, hua' jamuán i maj jamuán huacíj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij ja'vá'asej i jájtyij. Jéehua mu majta i tyeítyee i maj a'áa huacháatima'caa a Galillea jamuán huajú'ca'aj. ⁸ Mati'ij jáamua'reeri' je'ej ti va'cán jin tyí'muarie'ca'aj i Jesús, jéehua mu ujo'vá'ju' a'áa maj ja'ráacij a Judea, majta a Jerusalén, majta a Idumea, majta a Tiro, majta a Sidón, majta i maj Jordán já'ma'can. ⁹ Aj pu'ij jin i Jesús a'íjma huata'ij i maj jamuán huacíj maj báarcuj jáahuaviitze'en, ti'ij jitzán atyéyixi'in mej mij quee i tyeítyee jatziinajyi'can. ¹⁰ Ji'nye pu'ríj jéehua tyihuo'huaatya'ca'aj i maj tyí'cucui'ca'aj, a'íj mu jin i maj tyí'cucui' ajtyáxiiriaca' mej mij ja'ajtamuárie'en a'íjci i Jesús.

¹¹ Ajta mati'ij i maj tyiyáaru'uj hua'tzajta' séjria'ca'aj jaaséj i Jesús, a'íi mu jimi tyitunutaxij majta a'yan tyí'tyejijhuaca'aj tijin:

—Muáaj paj yójra' pué'een i Dios.

¹² Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'ta'ij maj quee jaxajta hua'tzajta' i tyeítyee a'tíj ti pué'een.

Jesús pu hua'antyíhuoj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Aj pu'ij i Jesús a'áan jo'ojnyéj i jiríj japua, aj pu'ij huo'tajé a'tyán maj ja'ránajchaca'. Mati'ij néijmi'i tyúusiij, ¹⁴ tamuáamuata' japuan hua'puácaa pu antyíhuo, mej mij jamuán huací'ca'an ajta ti'ij huo'ta'íjtye'en mej mij jaariá'xaj i Dios nyuucáaj. A'yaa pu'ij huo'tamua'aj tijin i maj tyu'ta'íjtyi'rej, ¹⁵ ajta a'íjna jin tyihuo'ta'íj mej mij antyúumua'reeriaj maj hue'rá'ityej i tyiyáaru'uj i maj hua'tzajta' séejre' i tyeítyee. ¹⁶ A'íi mu mij a'íin pué'een i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej i ti hua'antyíhuoj:

A'íjci i Simón, i ti ajta a'yan jaatamua'aj tijin Pedro, ¹⁷ a'íjci i Santiago ajta i Juan ihuáaria'ra' ti pué'een; a'íjma yojmua' i Zebedeo, i ti ajta a'yan huo'tamua'aj jime' tijin Boanerges a'yaa ti'ij huatóomua'aj tijin, Yójmua'mua' i maj tyényuuvej; ¹⁸ ajta a'íjci i Andrés, ajta i Felipe, ajta i Bartolomé, ajta i Mateo, ajta i Tomás, ajta a'íjci i Santiago, yójra' a'íjci i Alfeo, ajta i Tadeo, ajta i Simón i maj a'yan jatamuá'muaj tijin cananeo, ¹⁹ ajta a'íjci i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote, a'íi pu a'íin pué'een i ti avíitzij jin tyu'tátuiirej a'íjci i Jesús.

Tyi'tíj mu jitzán ujpuá'rij i Jesús

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

²⁰ Aj pu'ij té'ej i Jesús chi'táj jo'tyájrurij, majta mu jéehua tyúusiij i tyeítyee, capu ij i'riitaca'aj ti hua' jamuán tyú'cua'nyij i maj jamuán huacíj. ²¹ Mati'ij jáamua'reeri' i ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús jo'tíj je'ej jé'eenye'ej, a'íi mu a'áa jo're'nyej mej mij já'anvi'tíj, ji'nye a'yaa mu tyí'xajtaca'aj ti arí huatyóotimue'ri'.

²² Majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta a'áa mu ja'rácij a Jerusalén, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin: —Beelzebú, a'íjna i ti tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj, a'íj pu jitze juca'nyej a'mújna mu tyéviij ti'ij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj.

²³ Jesús pu huo'tajé, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin: —¿Ji'nye tyí'rij ti i tyiyáaru' jusíj huatóomuaritye'en?

²⁴ Tipua'aj i maj séej chájta'naj jitze aja'chej jé'ta' muáaciñyej, camu che' á'tyeeren, ²⁵ ajta tipua'aj i tyeítyeristyamua'me'en i a'tíj jé'ta' muáaciñyej, camu majta che' á'tyeeren. ²⁶ A'yaa pu cha'tána'aj, tipua'aj jé'ta' muáaciñyej i tyeítyeristyamua'me'en i tyiyáaru' majta je'en tyúucui'nyij, camu che' á'tyeeren, sulu a'íi mu antyipua'rij.

²⁷ Capu je'ej tyí'rij ti a'tíj utyájrutyey jo'tíj ja'chej i tu'huájca'nyej ti'ij tyi'tíj jaanáhue', tipua'aj quee anaquéej jaatyáji'que'en, ji'nye a'yaa pu tyu'tái'riitarij ti'ij tyi'tíj jaanáhue'.

²⁸ A'yaa nu tzáahuaty'i'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios tyihuo'tú'uunyi'raj néijmi'caa i tyeítyee i maj jin quee xá'pui' huaríj nusu tyi'tíj maj je'ej pua'aj tyu'taxájtaca'.

²⁹ Ajta tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj tyaataxáj a'íjci i júuricama'ra' i Dios, capu i Dios a'náj tyaatú'uunyi'raj, sulu a'íj pu jin jajpuéetzij ja'mej jusén jime'.

³⁰ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca', ji'nye a'yaa mu a'íimaj tyí'xajtaca'aj tijin tyiyáaru' pu tzajta' ú'sejria'ca'aj.

I náanajra' majta ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús
(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹ Aj mu mij a'áa ja'rá'aj i náanajra' majta i ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús, a'áa mu mij jéjre' jo'tyu'úuj mati'ij tyu'ta'íjtaca' maj uyo'tájeevej. ³² A'íimaj i tyeítyee i maj a'áa ja'taquéetima'caa i Jesús jimi, a'íi mu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'íjna a náanaj, majta a'ihuáamua' mu mapua'quéj jo'tyú'uu, a'íi mu muahuoo.

³³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—¿A'tanyíj a'íin pué'een i nyinána majta i nye'ihuáamua'?

³⁴ Aj pu'ij huo'séerajraa i tyeítyee i maj jimi ataquéetima'caj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—A'íi mu a'íin pué'een i nyinána majta i nye'ihuáamua'.
³⁵ Ji'nye a'tíj ti tina'aj ti a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'íi pu a'íin pué'een i nye'ihuáara' ajta nyaj náanaj.

4

A'íjna i a'tíj ti tyí'huastyaa
(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Ajtáhua'aj pu i Jesús huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej a'ájna jo'tíj ja'vá'asej i jájtyij. Majta je'en jéehua i tyeítyee tyúusiij, Jesús pu'ij báarcuj jitze atyájraa a'áa ti jáata' ja'cáva'ca'aj, majta a'íimaj i tyeítyee a'áa mu ja'ajtyequéetima'caa a tíj jóo'asej i jájtyij. ² Aj pu'ij jéehua tyihuo'íxaaj séej jime' i nyúucarij.

A'yaa pu tyihuo'muá'tyej tíjin:

³ —Xáanamujri' a'íjci: A'tíj pu a'áa jo'mej jo'tíj tyajá'huaste'. ⁴ A'áa pu jooma'ca'aj jatahua'náaj i ímue'rij, séecan pu'ij a'áa jo'vatzíjraa i juyéj jitze, aj mu mij i pína'see jaaré'je'puj i ímue'rij. ⁵ Ajta séecan pu a'áa jo'vatzíjraa tyetyéj tzajta' jo'tíj quee jéehua jo'choota', aj pu'ij jiye'tzín acáanyaxij i ímue'rij, ji'nye capu a'chu huácatyíj i chuéj, ⁶ ajta ti'ij i xicáj eeré'nyej, aj pu'ij huariá'taj i ti arí ajnyéj, ajta quee a'chu ajo'canána'ajma'caaj, a'íj pu jin huaria'huaaj. ⁷ Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzíjraa i tzícare'ej tzajta', ti'ij i tzícare'ej huahuásej aj pu'ij ja'vá'naj i ti arí ajnyéj, a'íj pu jin quee huáciiriaca' i ímue'rij. ⁸ Ajta séecan pu a'áa jo'vatzíjraa jo'tíj naa jo'éen i chuéj, a'íi pu'ij ajnyéj, ajta je'en jéehua huáciiriaca', séecan pu i ímue'rij a'yan tyi'ca'tyé'tya'ajma'caa i cúuxa'aj jitze síj tina'aj tya'ajtanyéj

í ímue'rij a'chu seityéj japuan tamuáamuata' í jatzíj, ajta séecan a'chu huéecatyey, ajta séecan anxityej.

⁹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—Í maj iityanamuáarajmee, miche' tyámua' naa tyáanamuj.

Ji'nye een jime' séej nyúucarij jin tyihuá'mua'tyey

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Tí'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu jusíj a'áa jo'tyá'itzee, majta í maj hua' jamuán ajo'tyú'uuca'aj í maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi mu a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej tí huatóomua'aj a'íjna í nyúucarij tí jaaxájtaca'. ¹¹ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa j tijn:

—Mua'ajmaj pu í Dios tyajá'mua'ixaatye' je'ej tí tyí'een jo'tij a'ín tyejé'ijtaj, ajta a'íijma í maj jéjre' maj jo'tyú'uu, a'yaa pu séej nyúucarij jin tyihuá'mua'tyen, ¹² mata'aj mij quee tyi'tíj huaséj tyij majta ma'unyéjnye'rij, majta je'en quee tyi'tíj huánamuaj, tyij majta iityanamuáarajme'nyij, camu mij majta ja'antzaahuatye'sij í Dios, tí'ij a'ín tyihuo'tú'uunyi'.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej tí huatóomua'aj í nyúucarij tí jaxaj a'íjci í a'tíj tí tyí'huastyaa

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Aj pu'ij í Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi sequée yo'itéej xá'raa a'íjci í nyúucarij? ¿Ji'nye tyí'rij siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij í séecan í nyúucarij? ¹⁴ A'íjna í ímue'rij tí huaste', a'yaa pu een tí'ij í a'tíj tí huá'ixaatye' í Dios nyuucaj. ¹⁵ Séecan mu í tyeítsee a'yan een tí'ij í ímue'rij juyéj jitze tí huavatzíjraa: a'íi mu mij tyámua' naa tyá'namuaj í nyúucarij, ajta mati'ij janamuáaran a'íi pu í tyiyáaru' jiye'tzín huo'huári'raaa í nyúucarij í maj meríj jú'mua'reeriaca'aj í jutzájta'. ¹⁶ Majta séecan a'yaa mu een tí'ij í ímue'rij tyetyéj tzajta' tí huavatzíjraa: a'íi mu tyámua' naa tyá'namuaj í nyúucarij majta jutyamua've'ej ja'ancuriáa'sij, ¹⁷ ajta camu jéehua ajo'canána'ajmee, camu mij juca'nyej, a'íj mu jin jappuétzij a'íjci jime' maj hua'xaahuari' í nyúucarij, na'ríj je'ej pua'aj mahuá'uuriaj, aj mu mij jiye'tzín yo'huá'xij í maj jitzán tyá'tzaahuatye'. ¹⁸ Majta séecan a'yaa mu een tí'ij í ímue'rij tí tzícare'ej tzajta' huavatzíjraa: a'íi mu janamuaj í nyúucarij, ¹⁹ ajta jéehua pu hua' jitze juxie've' je'ej maj tyi'tíj tyí'muarie', a'yaa mu tyá'xie've' maj jéehua tyí'toova'aj, majta jaxie've' maj néijmi'i tyí'ijcha'íj. A'íi pu hua' tzajta' huataséjre'sij, capu ij jaatá'sij tí jitzán huatyá'itzeere'en í nyúucarij. ²⁰ Séecan mu majta séejre' í maj

janamuaj i nyúucarij majta ja'rá'astej, a'íi mu mij jéehua tyu'tyáhuüre'sij, a'yájna tí'ij i ímue'rij ti huahuásti'huaca' jo'tíj jo'jí're'en. A'íi mu mij a'yan tyu'tyáhuüre'sij tí'ij i ímue'rij ti huácüriaca' a'chu seityéj japuan tamuáamuata' tí cure'tyé'tye'ejmee, majta séecan huéecatyej, majta séecan anxityej síij ajta síij.

A'íjna i tatzárij ti antyítaa i huootyij jitze
(Lc. 8:16-18)

²¹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—¿Nyiquij i tatzárij mua'antyítieeraj mej mij cajún jityej ye'rájchetyij, ca' mej mij utáatzij jityej ye'rájchetyij? Capu xaa nyu'uj, sulu áan mu ímuáj yo'ojchesij, ta'aj ij a' ímuáj atányeerí'cij. ²² A'yaa pu cha'tána'aj, capu tyi'tíj jusén jin aviítzi'huaj ja'mej, sulu huataséjre'sij, na'riíj tyi'tíj maj aviítzi' jin mua'reej i jumua'tziúra'aj tzajta' a'íi pu ajta mua'reeri'huan. ²³ Mu siaj iityanamúáarajmee, tyámua' xu naa tyáanamuj.

²⁴ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa j tijn:

—Xaaséj tyi'tíj siaj namuj. A'chu siaj mua'aj tyi'tíj huo'tá'an i séecan, a'yaa pu cha'tána'aj i Dios mua'ajmaj tyajamuaatá'sij, ajta je'en jéetze' tyajamuaatá'sij. ²⁵ Ji'nye a'íjna i tí tyi'tíj cí tyí'ijcha'ij, a'íi pu jéetze' tya'ancuriáa'sij, ajta i tí quee tyi'tíj tyí'cha'ij, a'íj mu tyáa'ri'raj a'chu tí tyi'tíj tyí'cha'ij.

I nyúucarij ti jaxaj a'íjci i ímue'rij ti huose'en

²⁶ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa j Jesús tijn:

—A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj tí'ij a'tíj tí ímue'rij huahuástej i chuéj japua, ²⁷ tí a'yan cha'tána'aj tye'mej típua'aj tyácusime'en a'íjna i a'tíj, na'riíj atányeerij, capu jamua'reeren je'ej tí ye'ej tye'ejnysij típua'aj tíca' na'riíj tújca a'íi pu i ímue'rij acányesij ajta je'en huose'en. ²⁸ A'íi pu i chuéj jusíj tyámua' joorej tí'ij acányej i ímue'rij, aj pu'ij ajnyesij i xámue'ra' ajta je'en huatámueeya'aj, tí'quij i muéeya'ra' jitze canyáatira'sij i jatzíj. ²⁹ Típua'aj arí i jatzíj huáca'naj aj mu mij jaariá'siire'sij, ji'nye pu'riíj tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán tyúutza'nyii.

A'íjna i nyúucarij ti jaxaj i mostáasaj jatze'
(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa j Jesús tijn:

—¿Ji'nye ye'ej tyí'riíj tyej tyij a'yan tyaataxáj je'ej tí tyí'een jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj, tyi'tanyí tin a'yan huasé'rin? ³¹ A'yaa pu een tí'ij i mostáasaj jatze' tí i chóota' atyáhuasti'huaca'. A'íi pu a'ín pué'een i jatzíj tí jéetze' cíleen tí íiyan séejre' i

cháanacaj japua, ³² ajta ti'ij atyáhuasti'huaj i jatzíj, a'íi pu'ij huose'en ti'quij jéetze' uhuatíti'ij ja'mej quee i ti tyí'huasti', tyámua' pu viváajma'aj tyi'tyáxamue'ej ja'mej, a'íj pu jin i'riítaj ja'mej maj i pína'see jitzán tyi'huóo'ito'tye' a'íjci jityej i ti huáqueenyi'iste'.

Je'ej ti ye'ej een jime' i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj séej nyúucarij jime'
(Mt. 13:34-35)

³³ A'yaa pu i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj i nyúucaria'ra' i Dios, jéehua pu tyihuó'ixaaj séej nyúucarij jime', a'chu maj a'yan pújooriajva'aj mej mij yó'itej muá'ra'nyij. ³⁴ Capu tyi'tíj huá'ixaatya'ca'aj ti'quee a'yan séej nyúucarij jime', ajta a'íimaj i maj jamuán huacíj tyámua' pu amitéeria'can jin tyihuá'ixaatya'ca'aj jujíme'.

Jesús pu jaatyápua'rij i áacaj ajta i jájtyij ti tyúuta'hua'aj
(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ A'ájna xicáara' jitze ti'ij tyechúmua'risima'caj, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tíjin:

—Che'réj tyiche' antáciinyej után jitze pujmua'.

³⁶ A'áa mu'uj mij huaja'ajhua'xíi i tyeítjee mati'ij mij yo'ví'tij i Jesús i báarcuj jitze a'áa ti jo'tyávaaca'aj, majtáhua'aj mu séecan hua' jamuán ujó'ju' séecan báarcuj jitze. ³⁷ Aj pu'ij ca'nyíin jin huatá'aacariaca', tyámua' pu apúutzarij tyi'tyúuta'hua'aj a'íi pu'ij atyáxírihua'aj i báarcuj jitze, pu'ríj ij tin avá'ajistisima'aj i báarcuj jitze. ³⁸ Ajta a'íjna i Jesús pu huatácu' hua'huarita' pujmua' i tyeítjee tyi'ijmú'tzij pu huáca'tyii. Aj mu mij jaajístej majta je'en a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maeestro, ¿nyiquee a jitze juxie've' tyaj tyeríj tin atyácu'i'sij?

³⁹ Aj pu'ij i Jesús ájchej ti'quij jaata'íjmuejri' i áacaj, ajta i jájtyij a'yan tyu'tajé tíjin:

—Capáj che' jujhua'naj. Huatyáapua'rij.

Aj pu'ij huatyáapua'riaca' i áacaj ajta je'en naa tyo'rióoje'yaca' i jájtyij. ⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tíjin:

—¿Ji'nye siaj sij tyí'tziinye'? ¿Nyi sequée xu tyámua' tyá'tzaahuatye'?

⁴¹ A'íi mu mij tyámua' tyu'tátziin, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej jamuán majta séej tíjin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna, mej mij majta ja'astej i áacaj ajta i jájtyij?

5

A'íjna i a'tíj Gadara ti já'ma'can

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ Aj mu mij után jitze pujmua' ja'rá'aj, a'yaa pu tya'rájtyapuaj tijin Gadara. ² Ti'ij na'aj tye'táraa i Jesús i báarcuj jitze, síj pu tyáati' jimi ajtyáxiiraca' ti tyiyáaru' tzajta' ú'sejre'. A'íjna i tyáati' a'áa pu je'táraa jo'maj i muí'chítyee já'ava'tacaa, ³ ji'nye a'áa pu já'chajca'aj. Capu i'riitaca'aj ti a'tíj jaatyáji'que'en, nyi cadéenaj jime'. ⁴ Mue'tíj mu'ríj ja'náji'ca'ca'aj i muáca'ra'an majta i icájra' jitze i cadéenaj jime', je'en pu jajtzá'na'aj, capu je'ej tyí'riitaca'aj ti a'tíj jaamué'tin. ⁵ A'náj ti na'aj pu a'áa jo'chá'canya'aj i jiríj jitze ajta jo'maj muí'chítyee já'ava'tacaa tújca ajta tíca', antyijíihua ajta tyetyéj jin curióoto'xa'aj. ⁶ Ajta ti'ij a'íj huaséj i Jesús, aj pu'ij ootatéj, ti'ij ij tyítunutaca' a'ájna véjri' jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, ⁷ ti'quij a'yan tyaatajé ca'nyín jime' tijin:

—Capáj nyéetzij je'ej nyoorej, Jesús, i paj yójra' pué'een i Dios ti néijmi'que' tyí'ijta. A'yaa nu tyí'muahuaviij i Dios jitze ma'can paj quee puéjtzij nyata'care'en.

⁸ A'yaa pu tyí'xajtacaa'aj, ji'nye Jesús pu a'yan tyaatájeevacaa'aj tijin:

—Tyiyáaru' mu paj je'ej pua'aj metyóomua'rej, iirájra' mu tyévíj tzajta'.

⁹ Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye pua'antyapuaj?

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa nu ántyapuaj tijin Legión, ji'nye tyámua' tu tyí'tyamui'ij.

¹⁰ A'íi pu'ij a'yan jéehua tyá'huaviiraca'aj a'íjci i Jesús ti'quee hue'rá'ityacare'en a'ájna. ¹¹ Ajta a'ájna véjri', jéehua mu i tuíxuj a'áa tyojóohuurraca'aj, ¹² a'yaa mu mij i tyiyáaru'uj tyaatáhuaviiri' tijin:

—Taata'ítij i tuíxuj jimi taatá' tyej tyij hua' tzajta' utyájrutyey.

¹³ Aj pu'ij i Jesús huo'ta', mati'ij mij iirácij i tyiyáaru' i maj tzajta' séjria'ca'aj a'íjci i tyévíj, aj mu mij i tuíxuj tzajta' utyájrupij. Majta i tuíxuj a'yaa mu ará'axcaa a'chu hua'puaj ví'ra'aj, a'íi mu mij jo'huáachajraa a'ájna pujmua' jo'tij ja'ancátyee, aj mu mij ufvátzij majta je'en jáata' atyáavatzij a'áa mu mij néijmi'i atyájcuii.

¹⁴ Majta a'íimaj i maj hua'cha'íica'aj i tuíxuj a'íi mu tyu'tátziin, mati'ij mij jó'ju' maj tyojo'taxáj i chájta', majta a'íijma i maj a ímuáj antacháatimee. Aj mu mij aje're'nyej

í tyeítýee mej mij jáamua'reej je'ej ti tyi'táj huaríj. ¹⁵ Mati'ij a'áa jo're'nyej jo'táj je'ej jé'eenye'ej í Jesús, aj mu mij a'íj huaséj í tyévíj í tyiyáaru'uj maj tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'áa pu jo'tácatýii, capu che' jutimue'raca'aj, pu'ríj tyámua' éenya'ca'aj a'íjna í tyévíj. Jéehua mu í tyeítýee tyu'tátziin, ¹⁶ majta a'ímaj í maj jaaséj je'ej ti tyi'táj huaríj, néijmi'i mu huo'té'exaa í tyeítýee je'ej ti tyáaruuj í tyévíj í tyiyáaru'uj maj tzajta' séjria'ca'aj, ajta je'ej ti tyi'táj huó'ruuj í tuíxuj. ¹⁷ Aj mu mij huatyóohuij í tyeítýee maj jaatáhuaviij í Jesús ti jó'ra'nyij a'ájna.

¹⁸ Ti'ij í Jesús atyájraa í báarcuj jitze, a'íjna í tyévíj tyiyáaru' maj tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci í Jesús ti jaatá'an ti jamuán jó'me'en. ¹⁹ Ajta í Jesús capu jaatá', sulu a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej hua' jamuán a'ihuáamua', pajta je'en néijmi'i huo'té'exaatye'en je'ej ti muáaruuj í tavástara', ajta je'ej ti tyimuá'ancu'vaxij.

²⁰ Aj pu'ij jó'raa í a'táj, ajta je'en huatyóochej ti huo'té'exaatye'en í maj a'áa jo'cháatimee a'ájna ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Tamuáamuata' ti Chájta'najmee, je'ej ti tyi'táj huáruuj jimi a'íjna í Jesús, néijmi'i mu í tyeítýee je'ej tyityo'tóomuajtyaca'.

*A'íjna í íiti' ti tyí'cui' ajta í yójra' a'íjci í Jairo
(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)*

²¹ Ti'ij í Jesús huariá'raa í báarcuj jitze a'áa pu ja'ráaj után jitze pujmua', aj mu mij jéehua í tyeítýee ajtyáxiiriaca', ajta í Jesús a'áa pu jo'tyéechaxij jo'táj jóo'asej í jájtyij. ²² Aj pu'ij síij ará'aj í ti va'cán jin tyi'tyávaaca'aj hua' tyeyúuj tzajta', a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Jairo, ti'ij jaaséj í Jesús aj pu'ij tyitunutaca' a'chóota' jo'táj jo'tyéjvee, ²³ jéehua pu a'yan tyaatáhuaviiri' tijin:

—Nyiyóoj pu á'me'rej, mujo'té'yi'ij pata'aj ja'ajtamuárie'en ta'aj huarúj, ajta je'en júurij já'ra'nyij.

²⁴ Jesús pu'ij jamuán ujó'mej, majta jéehua í tyeítýee ujó'ju' hua' jamuán tyámua' mu mij tyityóotajchaca'aj. ²⁵ Ajta hua' tzajta' í tyeítýee íiti' ti tyí'cui' pu ajo'tyávaaca'aj, pu'ríj tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj ti tyí'cui', a'náj tina'aj pu anámuí'yaca'aj í xúure'ej. ²⁶ Jéehua pu jajpuéjtzica'aj a'íjci jime' ti arí jéehua huóo'ijtaca' í maj tyi'hua'tacaa jimi, pu'ríj ij néijmi'i tyaja'huóorieeca'aj, ajta capu tyi'táj jarújtye'. Sulu a'yaa pu'uj jéetze' tyi'ijcui'nyaca'. ²⁷ Ti'ij tyú'namuajri' je'ej ti tyi'táj huáruuj í Jesús, a'íjna íiti' pu hua'huarita' í tyeítýee aje're'nyéej ti'quij ja'ajtamuáriej í máancajra'an í Jesús.

28 Ji'nye a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tijin: "A'íj nu jin tyámua' rinyij tipua'aj nya'ajtamuárie'en máancajra'an." 29 Ti'ij a'yan huaríj aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti anámui'yaca'aj i xúure'ej, ajta a'yan jaata'aj i tzajta' ti arí tyámua' huaríj. 30 Jesús pu jáamua'reeri' ti a'tíj tyú'huaaj ti tyí'cui', aj pu'ij pu ájvej huo'séerajraa i tyeítyee, ajta je'en a'yan tyu'ta'íhuo' tijin:

—¿A'tanyíj na'ajtamuáriej i nyamáancaj jitze?

31 A'íimaj i maj jamuán huacíj mu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj hua'sej maj jéehua i tyeítyee mua'tajche, pajta a'yan tyí'íhuo' tijin: "¿A'tanyíj na'ajtamuáriej?"

32 Ajta i Jesús pu huo'séerajyi'caa i maj a'áa jo'váatima'caa, ti'ij jaaséj a'tíj ti ja'ajtamuáriej. 33 Aj pu'ij i íiti' tyu'tátziin ajta tyóoviveesima'aj, ji'nye jamua'reeriaca'aj tyi'tíj ti je'ej jáaruuj, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' jo'tíj jo'tyéjvee i Jesús ti'quij jimi tyítunutaca', ajta je'en néijmi'i jaaté'exaa tzáahuatyí'ra'aj jime'. 34 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj, a'íj paj jin tyámua' huaríj i paj tyá'antzaahuaj. Áricuj axáahuaj jó'ra' che' tyámua' mua'axcaj i paj períj huarúj.

35 Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj i Jesús, mati'ij séecan ará'aj a'áa maj ja'chej a'íjci jamuán i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i hua' tyeyúuj tzajta', a'yaa mu mij tyaaté'exaa i yo'puáara'an i ti tyí'cui' tijin:

—Pu'ríj huamu' a'yóoj. ¿Ji'nye pej pij pooj tyá'itzaaj mu maeestro?

36 Ajta i Jesús, capu hua'antzaahuaj a'íimaj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa i yo'puáara'an tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, a'íi pu'uj juxie've' paj tyá'antzaahuatye'en.

37 Ajta quee a'tíj huatá' mej mij jamuán ujó'ju', sulu a'íj pu'uj i Pedro, ajta i Santiago, ajta a'íjci i Juan, i ti ihuáaria'ra' pué'een i Santiago. 38 Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tíj ja'chej i yo'puáara'an a'íjci i ti huamu', jéehua mu i tyeítyee huaséj i maj ca'nyíin jin tyóoyiinyisime'ej, 39 aj pu'ij utyájrupidj uchi'táj ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Ji'nye mej mij je'ej uhuatyáhuaasij siajta jéehua juyiin? Capu mu'ichij mu pá'rí'ij, sulu tyácusij pu'uj.

40 Aj mu mij i tyeítyee jaatya'atzájraa a'íjci i Jesús, ajta a'íi pu néijmi'caa iirá'ityaca', aj pu'ij a'íjna jo'ví'tíj i táatajra' ajta i náanajra' ajta a'íjma i maj jamuán huajú'ca'aj, aj pu'ij a'úun jo'tyájrupidj jo'tíj je'raca'tyii a'íjna i pá'rí'ij. 41 Ti'quij jajví' i muáca'ra'an jitze ajta je'en a'yan tyaatajé tijin:

—Taliita, cuumi —a'íjna i nyúucarij, Taliita cuumi, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Pá'ri'ij, muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatye', ájchesij.

⁴² Aj pu'ij ájchej i pá'ri'ij, ti tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj jájcha'íica'aj ajta je'en huatyóochej ti ajo'cha'canye'en. Majta a'íimaj i tyeítýee jéehua mu je'ej tyo'taséj. ⁴³ Ajta i Jesús jéehua pu huo'ta'íj maj quee a'tíj ixaatye'ej, ajta je'en tyu'ta'íjtaca' mej mij tyáacue'tyej a'íjci i pá'ri'ij.

6

Jesús Nazaret ti já'ma'can

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

¹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa jo'tíj jo've'sej, majta jamuán a'íimaj i maj jamuán huacíj. ² Tí'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej jo'maj jóosi'rii. Jéehua mu tyeítýee jáanamujri' a'íjci i Jesús, aj mu mij je'ej tyo'taséj majta je'en a'yan tyuú'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Jo'quíj yo'rí'rej a'mújna i nyúucarij? ¿Jo'quíj ye'tyá' i tí'ij huápu'ij tyojó'itej, ajta jaayí'tin ti tyi'tíj tyámua' tyu'taséjre? ³ ¿Nyiquee a'íin pué'een i ti tyí'si'chacaa, yójra' i Mariía, majta a'íin ihuáamua'mua' pué'een i Jacobo, i José, i Judas, ajta a'íjna i Simón? ¿Nyi mequee a'íimaj majta i ihuáamua'mua' i maj úuca, tajamuán yéchej?

A'íj mu jin quee jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj. ⁴ Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Jo'tíj na'aj mu tyámua' yó'sej a'íjci i ti jaxaj i nyúucaria'ra' i Dios, majta i maj a'áa jo'cháatimee jo'tíj ja'chej, majta i maj jamuán aja'chej, camu naa yó'sej a'íimaj.

⁵ A'íj pu jin quee i Jesús jéehua tyu'muáariej a'ájna, séecan pu avá'muarie'xij i tyeítýee, ajta tyihuó'huaa.

⁶ Ajta je'ej pua'aj tyóomua'ajcaj ji'nye camu i tyeítýee jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj.

Jesús pu huo'ta'ítyaca' a'íjma i maj jamuán huacíj mej mij jaariá'xaj i Dios nyuucaa

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

A'áa pu i Jesús véjri' jo'chá'canya'aj, tyihua'mua'tyáaj. ⁷ Aj pu'ij huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ti'quíj hua're'ityixij tyahua'puaj ma'can, ajta huo'ta'íj mej mij huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítýee. ⁸ A'yaa pu tyihuo'ta'íj maj quee tyi'tíj a'aj i maj jin huatyóohuíre'en i juyéj jitze, sulu maj a'íj mana'aj antyichóoj i tyáxu'uj. Capu juxié'va'ca'aj

maj tyo'ca'íne'ej nusu maj túmii antyi'á'aj. ⁹ A'yaa pu tyihuo'ta'íj maj ajtóoca'queetya'xi'in, ajta capu huo'ta' maj hua'puácaa tye'entycáanarij. ¹⁰ A'yaa pu tyihuo'té'exaaј tјjн:

—Siatі'ij mua'aj chi'táj u'tyájrutyeј, a'áa xu jo'tyá'itzeere'en a'chu siaј á'tyeeren a'ájna a cháјta'. ¹¹ Ajta tipua'aj majá'hua' mequee jamuaja'tá'care'en siaј utyájrutyeј, nusu mequee já'muanamuajracuj, xi'rácñnyij siaјta jaatáca'tzij i juca'quéј ta'aj ij cáaxij i chuéј, a'yaa mu a'ímaj tyá'mua'reeren maj ootyá'itzee i Dios jimi.

¹² Matі'ij mij eerácij a'ímaj i maj jamuán huacíј, mej mij huo're'íxaatye'en i tyeítyee maj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi. ¹³ Jéehua mu hue'rá'ityaca' i tyiyáaru'uj maj hua' tzajta' séjria'ca'aj i tyeítyee, majta jéehua tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj a'íј mu hua'vá'huaatya'xij i aséityij i hua' mu'úutze'.

Matі'ij jaajé'caј a'íјci i Juan i ti huá'íiraca'aj
(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴ Ajta a'íјna i tajtúhuan i ti a'yan ántyapuaj tјjн Herodes, a'íј pu tyú'mua'reeri' je'ej ti tyí'muarie'ca'aj Jesús, јi'nye pu'rіј néјjmi'que' mua'reeri'huaca'aj. Séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj tјjн:

—A'íјna i Juan i ti huá'íiraca'aj a'íј pu huatájuuriaca', a'íј pu јin jaayí'tin ti a'yan tyí'muarie'ej.

¹⁵ Majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj tјjн:

—A'íј pu a'ín pué'een i Elías i Dios nyuucaaj ti xajtaca'aj. Majtáhua'aj séecan a'yan tјjн:

—A'íј pu a'ín pué'een i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can, a'yájna matі'ij i maj ará'tyeeј tyí'xajtaca'aj.

¹⁶ Tі'ij i Herodes a'yan tyú'namuajri', a'yaa pu tyu'taxáјtaca' tјjн:

—A'íј pu a'ín pué'een i Juan. Nyáaj nu jaata'íјtaca' maj јi'ijvéјcheј i mu'úura' ajta ijіј arí huatájuuriaca'.

¹⁷ A'íј pu i Herodes jaata'íјtaca' maj ja'náјi'que'en majta je'en je'tyáanaj a'íјci i Juan, ajta i íiti' ti a'yan ántyapuaaca'aj tјjн Herodías, a'íј pu íira'ra'an pué'eenye'ej i Felipe ti ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íјci i Herodes, a'íј pu'ij i Herodes ja'ancuré'vi'tij a'íјci i íitaj i Felipe ti jatyévi'tinya'aj. ¹⁸ A'íј pu јin i Juan a'yan tyaaté'exaatya'ca'aj a'íјci i Herodes tјjн:

—Capu a'yan tyi'tyéevijtij paj jatyévi'tinye'en mua' ihuáara' ti jatyévi'tinya'aj.

¹⁹ Herodías pu јájcha'íiria'ca'aj a'íјci i Juan, a'íј pu јin jaje'catamu'ca'aj, ajta quee púјooriaјva'aj, ²⁰ јi'nye Herodes

pu jatziinya'ca'aj, a'íi pu jamua'reeriaca'aj ti tyámua' tyí'tyevistaca'aj i Juan, ajta quee tyi'táj jin á'itzeeria'ca'aj, a'íj pu jin jacha'íica'aj. Tyij ajta quee je'ej jájtyoove'ej je'ej ti huárinyij ti'ijta janamuajraj, Herodes pu tyámua' naa tyá'namuajraca'aj a'íjci i Juan. ²¹ Ti'ij tya'rá'aj a'ájna xicáara' a'náj ti ma'can i Herodes, jéehua pu tyeítyee huatá'inyej, mati'ij mana'aj i maj tyí'ijta, ajta i tyeítyee i maj va'cán jin tyityetyúu'pu' majta i maj jéehua juxie've' a'áa maj huacháatimee a Galileea. ²² A'ájna i yójra' i Herodías, a'íi pu utyájrurij u chi'táj ti'ij tyu'tyéeye'en jo'maj tyajá'cua'ajcaa, jéehua pu ja'ránajchaca' a'íjci i Herodes ti'ij tyu'tyéenyey, ajta a'íjma i maj jamuán tyí'cua'ajcaa, aj pu'ij i tajtúhuan a'yan tyaaté'exaa i íitaj tijin:

—Naatáhuaviij tyi'táj paj je'ej tyí'xie've', nyáaj nu muaatá'sij.

²³ Jéehua pu a'yan tyée'ixaaj ti jaatá'sij tyi'táj ti jaatáhuaviiraj, ajta quee je'ej rinyij tipua'aj jaatáhuaviij jé'ta' jo'tij a'íin tyihuajá'ijtye'. ²⁴ Aj pu'ij iirájraa a'ájna i íiti', ti'ij ij a'yan tyaata'íhuo'ri' i junáanaj tijin:

—¿Tyi'tanyí nyaatáhuaviij?

Aj pu'ij i náanajra' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Huatáhuaviiri' i mu'úura' a'íjci i Juan i ti huá'íraca'aj.

²⁵ Aj pu'ij ajtáhua'aj jiyet'zín utyájrurij i íiti' jo'tij je'rácatyii i tajtúhuan, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tyá'xie've' paj naatá'tye'en túxa'aj jitze i mu'úura' i Juan i ti huá'íraca'aj.

²⁶ Aj pu'ij i tajtúhuan jéehua huatóoxaamujrityej, ajta arí a'yan tyu'taxájtaca' ti a'yan rinyij meeséeracaj a'íimaj i ti huo'tá'inyej, a'íj pu jin ja'rá'astee i junyúuca. ²⁷ Ti'quij séej i xantáaru' huata'ítyaca' ti'ij jaajé'caj ajta je'en u uyo'ta'ítyej i mu'úura' i Juan. Aj pu'ij i xantáaru' ujó'mej jo'tij je'tyánami' i Juan, ti'quij ji'ijvéjchaca' i mu'úura' ²⁸ ajta je'en uya'rájtii i túxa'aj jitze. A'íi pu'ij a'íj huati'ij i yójra' i Herodías; ti'ij ta'ij a'íin ayoo'í'tyey i junáanaj.

²⁹ Mati'ij a'íimaj i maj Juan jamuán huacé'ca'aj jáamua'reeri', a'íi mu ajo're'nyey mej mij yo'chueenyij i mui'chij, majta je'en ja'vá'naj.

*Jesús pu tyihuo'cue'ej i maj anxí ví'ra'aj ará'asej
(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)*

³⁰ Ti'ij a'yan tyu'ríj, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi mu tyúusiij jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, mati'ij mij néijmi'i jaaté'exaa je'ej maj tyi'táj huáruuj ajta je'ej maj tyihuo'mua'tyey. ³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Musio'té'yi'ij, tyiche' tajímua'aj huátaso'pe'en majá'hua' jo'tij quee ja' a'táj.

Ji'nye jéehua mu i tyeítýee ajo're'nyinyiica'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, majta jo'cí'ca'aj mamue'táj i tyeítýee, capu ij i'riitaca'aj maj tyú'cua'nyij a'íjma jamuán i maj jamuán huacáj. ³² Ajta i Jesús majta i maj jamuán huacáj a'íi mu jo'cáj i báarcuj jitze, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij quee ja' a'táj. ³³ Majta mue'táj mu huo'séj mati'ij jo'cáj, majta je'en huo'muájtyaca', a'íj mu jin jui'icán ajo're'nyaxij jo'tij na'aj maj huacháatimee, a'íi mu mij anaquééj a'áa ja'rá'aj jo'maj ja'ra'íixajche'. ³⁴ Ti'ij i Jesús eetáraj i báarcuj jitze, jéehua pu i tyeítýee huaséj, ti'ij ij huatóoxaamujri, ji'nye a'yaa mu huasé'rihua'aj mati'ij cánya'xií tiquee a'táj huá'siiria'ca'aj, aj pu'ij huatyóochej ti jéehua tyihuó'mua'tyej. ³⁵ Ti'ij huatyéchumua'riaca', a'íi mu i maj jamuán huacáj aje're'nyej mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pu'rij huachúmua', ajta quee a'táj ya' ja'chej iye'e'j véjri'. ³⁶ Hua're'ityixi' mu tyeítýee, mej mij jo'cíxi'in jo'maj jo'cháatimee ajta mej mij tyi'táj huánanan i maj jáacua'nyij.

³⁷ Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj setyihuó'cue'tyej.

A'yaa mu a'íimaj tyityaatanyúj tijin:

—¿Nyi a'yan petyá'xie've' tyaj ujó'ju' tyajta je'en a'yan tyeetyáxijtye'en i túmii a'chu ti jumue'tij hua'puaj anxityej xicáj jitze tyej tyij i páan huánanan tyej tyij tyihuó'cue'tyej?

³⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Séricuj xáahuo. ¿A'chunyéj pua'mácan mua'aj séjcha'ij i páan?

Mati'ij jáamua'reeri', a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—Anxívi'ij i páan majta hua'puaj i hue'tyéé.

³⁹ Aj pu'ij huo'ta'íjtaca' maj oorá'sej i tyeítýee metyamue'tijma'aj a'ájna i jo'tij jo'tu'pij, ⁴⁰ a'yaa mu mij tyityo'rá'saca', séecan anxityej mu ara'ástima'aj, majta séecan huá'puatyej japuan tamuáamuata' mu ara'ástima'aj. ⁴¹ A'íi pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan ti anxívi'ij ajta i hue'tyéé i maj hua'puaj, jútye' pu'ij jo'nyéerij ti'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta je'en ja'antyítaaraxij i páan, ti'quij huo'rái'pu'uj a'íjma i maj jamuán huacáj mej mij a'íimaj huo'ráai'pu'tye'en i tyeítýee. A'íj pu ajta huo'rái'ij i hue'tyéé. ⁴² Néijmi'i mu tyú'cuaa i tyeítýee, majta tyámua' naa tyityaatajú'xaj, ⁴³ aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacáj jaariá'sii i páan ti avá'itzee majta i hue'tyéé, tamuáamuata' japuan hua'puaj sicií mu mij tya'vá'jistej.

44 Majta i tyétyacaa i maj tyú'cuua, a'yaa mu ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj.

Jesús pu aja'vá'ma'ca'aj i jájtyij japua
(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

45 Ti'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu huo'ta'íj a'íjma i maj jamuán huacíj maj atyáciñneyej i báarcuj jitze mej mij a'íimaj anaquéej antáciñneyej után jitze pujmua', a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Betsaida, ajta i Jesús a'áa pu ajo'tyá'ítzee ti'ij hua're'ítyixi'in i tyeítýee. 46 Ti'ij hua're'ítyixi'ij, aj pu'ij i jiríj jitze antyíraa ti'ij huatyényuunyij i Dios jimi. 47 Ti'ij huaré'chuíxariaca', a'áa mu meríj jé'ta' joojú'ca'aj i jájtyij japua i báarcuj jitze mua'ráatya'aj. Ajta i Jesús pu jusíj ajo'tácatyii i jiríj japua, 48 aj pu'ij huo'séj ti hua'tyesi'huaritya'ca'aj i maj huaju'caj i jájtyij japua, ji'nye a pu ja'va'aacaca'aj. Ti'ij tapuá'risima'caj, Jesús pu aje're'nyej a'ájna jo'maj joojú'ca'aj i báarcuj jitze, a'áa pu ja'vá'ma'ca'aj i jájtyij japua, pu'ríj tin hua'náje'yitye'sima'aj. 49 Mati'ij a'íimaj jaaséj ti jájtyij japua aja'vá'ma'ca'aj, a'yaa mu tyu'muá'aj ti nyájcan pue'éenye'ej, aj mu mij huatyejííhuajra, 50 ji'nye néijmi'i mu jaaséj majta tyámua' tyu'tátziin. Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Xaatyáapua'rij. Nyáaj nu a'íin pué'een, caxu tyí'tziñneyej.

51 Ti'ij atyájraa i báarcuj jitze, aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti huá'aacaca'aj, aj mu mij je'ej tyo'taséj, 52 ji'nye capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej ti huaríj ti'ij jaatámui'rej i páan, ji'nye jujíimua'aj mu tyóonaamuaj i jutzájta'.

Jesús pu tyihuó'huaa a'íjma i maj tyí'cucui'ca'aj a'ájna a Genesaret
(Mt. 14:34-36)

53 Mati'ij antacíj i jájtyij japua, a'áa mu mij ja'rá'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Genesaret, a'áa mu ye'riá'tapej i báarcuj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij. 54 Mati'ij eetacíj i báarcuj jitze, jiye'tzín mu i tyeítýee jaamua'aj a'íjci i Jesús. 55 A'íj mu jin jiye'tzín ootyáhuaachaca' mej mij hua'ria'tixij i utáatzij japua i maj tyí'cucui' a'ájna jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús. 56 Ajta jo'tij na'aj ti jo're'nyinyiica'aj, ti chájta'najmee ti cíle'en na'ríj ti viváajma'aj, a'áa mu huajo'ráatzajyi'caa i cáayej jitze, aj mu mij jahuaviiraca'aj ti huo'tá'an maj ja'ajtamuárie'en i máancajra'an jitze, ajta néijmi'i i maj ja'ajtamuárie'xij a'íi mu huarúj.

7

A'íjna i ti je'ej pua'aj joorej tzajta' i tyéviij
(Mt. 15:1-20)

¹ Aj mu mij i fariseos ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, majta séecan hua' jamuán i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'áa maj ja'ráacij a Jerusalén. ² Mati'ij a'íimaj huo'séj a'íjma i maj Jesús jamuán huacíj maj quee anomuéetya'xi'ij mati'ijta tyí'cua'ajcaj, a'yájna mati'ij tyeeyi'tihua'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu mij je'ej pua'aj tyihuá'xajtaca'aj. ³ (Ji'nye a'íimaj i fariseos majta i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu a'yan tyityaaajú'ca'aj je'ej maj i hua' huásimua' tyéejyi'raca'aj, maj anaquéej anomuéetya'xi'in mati'ijta tyí'cua'ajcaj. ⁴ Ajta tipua'aj ume-tyojo'vá'nanan, camu tyí'cua'nyij tipua'aj mequee anaquéej anóomuejtye'en. Majtáhua'aj séecan mui'caa tyi'ijyi'raj, metyí'jo'sica'aj i váasuj i maj jitzán ya'caa, majta i xá'rij, majta i tyúu'utaatzij.) ⁵ A'íj mu jin i fariseos, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi mu a'yan tyataa'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—¿Ji'nye mej mij quee ja'astej i tahuásimua' yi'ráj i maj ajamuán huaci'ij, sulu a'yaa mu ricij maj xána'visi' tyí'cua'caa i jumuáca' jime'?

⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Xá'pui' pu tyu'taxájtaca' i Isaías i ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, siaj mua'aj quee tyámua' een i jutzájta', tí'ij a'yan tyo'tyéyu'xaca' tijin:

A'íj mu jin i tyeítýee naatyátzaahuatýej
maj tyámua' naa tyí'nyaxaj,
ajta i hua'xiéjnyu'caa
capu yevéjri' séejre' nye jimi.

⁷ Capu tyi'tíj huiire' tipua'aj manaatyáanajche:

ajta i maj huá'mua'tyej jujíimua'aj mu jájtyo i jutzájta'.

⁸ Ji'nye mua'aj xu seríj yo'huá'xij je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca' siaj sij a'yan huárinyij je'ej maj i tyeítýee tyá'xie've'.

⁹ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tijin:

—Ajta siaj sij a'íjci jéetze' ará'astej i juyi'ráj, mua'aj xu quee ja'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca'. ¹⁰ Ji'nye a'yaa pu tyu'taxájtaca' i Moisés tijin: “Tzáahuatyi'ra'aj paj jimi tyí'cha'íij a' táataj pajta a' náanaj”, ajta a'yan tijin: “Siata'aj jaajé'caj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyá'xaj i jutáataj na'ríij i junáanaj”. ¹¹ Siajta mua'aj a'yaa xu tyi'tá'caa ti a'tíj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i juhuásimua' yee Corbán (a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij tijin mu'vejrij pu pu'éen), ¹² siajta a'yan tyí'xaj tijin tipua'aj

a'tíj a'yan tyihuo'té'exaatye'en, tiquee che' jitzán juxie've' ti'ij huo'tyáhuüre'en i juhuásimua'. ¹³ A'íj xu jin mua'aj yó'hua'naj i nyúucaria'ra' i Dios a'íjci jime' i ja'muaye'raj siajta je'en séecan a'yan cha'taj siana'aj tyí'mua'tyej. Siajta séecan tyi'tíj jin a'yan jéehua ricij.

¹⁴ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé i tyeítýee, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Néijmi'i sianáanamuj, siajta yo'itéej xá'ra'nyij: ¹⁵ Tyi'tíj tina'aj ti jéjre' ma'can capu je'ej ja'uurej i tyéviij. Ajta i ti tzajta' ma'can a'íi pu xaa je'ej pua'aj joorej. ¹⁶ A'tíj ti iityánamuj che' tyámua' naa tyáanamuj.

¹⁷ Ti'ij i Jesús a'áa huojot'yáhuui i tyeítýee aj pu'ij chi'táj jo'tyájruij, aj mu mij i maj jamuán huacíj a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti huó'ixaaaj. ¹⁸ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyi sequée siajta mua'aj yo'itéej? ¿Nyi sequée yó'itej tiquee je'ej joorej i tyéviij tyi'tíj ti jéjre' ma'can, ¹⁹ ji'nye capu tzajta' tyáru'pij i xiéjnyu'caria'ra' jitze, sulu xayáara' pu jitze aráyixaj, ajta je'en iiráamej i chuitiríáara'an jitze?

A'yaa pu'ij tyaataxájtaca' ti néijmi'i tyámua' tyí'een i ti tyí'cue'ri'. ²⁰ A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjna i ti tyéviij jitze éejnyinyii, a'íi pu xaa je'ej pua'aj joorej. ²¹ Ji'nye tzajta' i tyéviij, i xiéjnyu'caria'ra' tzajta', a'úu pu je'rányinyiij i mua'tziira'aj ti je'ej pua'aj een, ti ca'nyíjra'aj jatá'caa i tyéviij ti'ij jaataxié've'en ti séej jamuán huáhuinyij tiquee jatyévi'tin, ti'ij tyu'náhu'a'an, na'riíj ti tyu'jé'caj, ²² ti séej jamuán huóoxana'cire'en ti quee jatyévi'tin, ti tyí'nyacua'tzaj, ti je'ej pua'aj rijcaj, nusu ti huá'cuanamuj, ti je'ej pua'aj huojot'mua'raj, na'riíj ti je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj, ajta ti jéehua óotzaahuatye'ej, ajta quee jitzán juxié'va'aj je'ej ti tyihuá'huüre' i séecan. ²³ Néijmi'i pu a'íjna tzajta' tyeje'rányinyiij ajta je'en je'ej pua'aj joorej i tyéviij.

I íiti' ti séej chuéj japua já'ma'can ti ajta tyá'antzaahuaj (Mt. 15:21-28)

²⁴ Aj pu'ij té'ej i Jesús a'áa jo'mej a'ájna a ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Tiro. A'áa pu chi'táj jo'tyájruij, ji'nye capu jaxie'va'ca'aj ti a'tíj jáamua'reej ti a'áa jo'tyávaaca'aj, ajta capu huatái'riitariaca' ti huatyóo'avaaj. ²⁵ Jiye'tzín pu íiti' jáamua'reeri' ti séej tyiyójca'aj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij aje're'nyej ti'quij tyítunutaca' a'ájna jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús. ²⁶ Ajta a'íjna i íiti' capu Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, sulu a'áa pu já'ma'can a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sirofenicia. A'íi pu'ij aje're'nyej ti'quij

jéehua a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti ji'rámuaritye'en i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj i yójra'. ²⁷ Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Tyu'tá' maj anaquéej tyú'cua'nyij i hua'yojmua', ji'nye capu xá'pui' maj huái'pu'raj i páan i ti'ríij mej mij tzi'cáij huataí'pu'tye'en.

²⁸ A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i íiti' tijn:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyavástara', ajta a'íjna i páan ti tye'nyíj i maj ja'cájhua'naj i ti'ríij a'íi mu jacua'nyij i tzi'cáij.

²⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—A'íjci jime' je'ej paj tyu'taxájtaca', áricuj axáahuaj jó'ra'. Pu'rij iirájraa i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj a'yóoj.

³⁰ Ti'ij i íiti' a'áa ja'rá'aj a juchéj, a'íi pu jaaséj i juyój ti anjo'ojca'tyii i utáatzij japua, ajta i tyiyáaru' arí iirára'ajcaa i ti tzajta' séjria'ca'aj.

Jesús pu séej tyú'huaaj tiquee iityánamuaj ajta ti quee tyo'ríi'rej

³¹ Ajtáhua'aj pu eerájraa i Jesús a'ájna a Tiro, a'áa pu huatyéenej a Sidón a'ájna a ti a'yan tya'rájtyapuaaj tijn Tamuáamuata' ti a'chájta'tajmee, ti'quij a'áa ja'rá'aj i jájtyij ti já'ajmua a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Galillea. ³² A'áa mu mij séej ayóotuiiri' i ti quee iityánamuaj ajta quee tyo'ríi'riaajca'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti japuan rámejca'aj a'íjci i ti tyí'cui'. ³³ Aj pu'ij i Jesús je'ráavi'tij a'ájna a tyeítyee tzajta', ti'quij juxityéj urújtya'xij i naxiéeta' ajta ju'í'rique' ja'antyméjri' i nyanuriáara' jitze. ³⁴ Aj pu'ij jútye' jó'nyeeriaa', ajta ucayáatiraa aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i tyáataj tijn:

—¡Efatá! (A'íjna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tijn: "Antá'cuunaj").

³⁵ Aj pu'ij huarúj i ti tyí'cui'ca'aj, ti'quij ityanamuáaraj ja'raa, ajta huataí'riitariaca' ti tyámua' naa tyu'taxáj.

³⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj maj quee a'tíj ixaatye'ej, ajta camu a'yan huaríj je'ej ti tyihuo'ta'íj, sulu jéetze' mu huo'r'éixaa. ³⁷ Néijmi'i mu je'ej tyityo'tóomuajtyaca', a'yaa mu mij tyi'xajtaca'aj tijn:

—Néijmi'i pu tyámua' tyí'uurej. A'íi pu jaayítin ti tyihuo'huaatye'en mej mij ityanamuáaraj muá'ra'nyij i nácuxie'ej, ajta mej mij tyu'taxáj i maj quee tyo'ríi'réejmee.

8

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íjma i maj muáacuaj ví'ra'aj ará'asej

(Mt. 15:32-39)

¹ Tì'ij ooj i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Galileea, jéehua mu tyeítýee tyúusiij, majta quee tyi'táj tyícha'íica'aj maj jáacua'nyij, Jesús pu'ij huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacáj ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

² —Nyényaxaamujritye' hua' jimi mu tyeítýee, ji'nye mu'ríj huééicaj xicáj á'týeej maj nyaj jamuán yahuatyú'uj majta quee tyi'táj tyícha'ij maj jáacua'nyij. ³ Ajta tipua'aj nyahua'ré'ityixi'in mej mij jó'cänyej i juchéj mequee xu tyu'cuá'an, camu tyo'táviicue'raj i juyéj japua, ji'nye séecan mu imuáj curiá'cixij.

⁴ A'yaa mu mij tyityaatanyúj i maj jamuán huacáj tijn:

—¿Ji'nye tyí'rij tyaj tyihuo'cue'tyej a'yájna jo'tij quee a'táj ja'chej?

⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿A'chunyéj mua'aj pua'mácan xaaí'pu'sij i páan?

Matì'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Arahua'puácaa.

⁶ Aj pu'ij jaata'íjtaca' maj oorá'sej i tyeítýee a chóota', ti'quij ja'ancurá'puj i páan ti aráahua'puaj ará'asej, ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij, ajta je'en huo'rí'pui'tyej i maj jamuán huacáj, mej mij a'íimaj huo'rí'pui'tye'en i tyeítýee, a'yaa mu mij a'ájna jin huaríj. ⁷ Majta mu je'cácaa i hue'tyéé tyí'cha'íica'aj, Jesús pu ajta a'ájna jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta je'en huo'ta'íj maj huo'rí'pui'tye'en i tyeítýee. ⁸ Néijmi'i mu tyú'cuaa majta tyámua' tyityaataju'xaj, majta je'en aráahua'puaj sicíi jitze tya'vá'jistya'xij a'íjci jime' i páan ti avá'ítzee i ti antyítaarixij. ⁹ Majta i maj tyú'cuaa, muáacuaj ví'ra'aj mu a'chu ará'axcaa. Aj pu'ij Jesús hua'ré'ityixij i tyeítýee, ¹⁰ ajta je'en i báarcuj jitze atyájraa hua' jamuán i maj jamuán huacáj, matì'ij mij jo'cáj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapua j tijn Dalmanuta.

A'íimaj i fariseos mu jaatáhuaviiri' ti i Jesús huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ A'íimaj maj mu i fariseos aje'ré'nyej matì'ij mij huatyóohuij maj tyee'íhuo' a'íjci i Jesús. Ajta mej mij tyi'táj jin ja'antyimué'tin, a'yaa mu tyaatáhuaviiri' ti tyi'táj huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj mej mij jáamua'reej ti i Dios jimi jo've'mej. ¹² Aj pu'ij i Jesús tyámua' naa tyo'cayáatiraa ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—¿Ji'nye mej mij a'íimaj i tyeítýee a'yan tyi'nyahuavii nyaj tyi'táj huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj?

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' nyaj quee tyi'tíj jamuaataséjratye'sij.

¹³ Aj pu'ij ahuojoohuá'xij i tyeítýee, tí'quij ajtáhua'aj atyájraa i báarcuj jitze aj mu mij antacíj után jitze pujmua'.

A'íjna i huá'nyuucaa i fariseos i maj jin huá'cuanamuaj i tyeítýee

(Mt. 16:5-12)

¹⁴ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj i Jesús, a'íi mu yo'huá'xij maj ya'ráai'pui'in i páan maj jáacua'nyij, séej mu'uj i páan huaí'isima'aj i báarcuj jitze. ¹⁵ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'ta'íj tíjin:

—Cási', tyámua' xu'uj a'íjci jime' i fariseos maj jajnájchi i páan, siajta a'íjci jime' maj jajnájchi i maj Herodes jitze ajtyáma'can.

¹⁶ Majta i maj jamuán huacíj a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj maj quee páan tyícha'íica'aj.

¹⁷ Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj tyúu'ixaatya'ca'aj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa jijn:

—¿Jí'nye siaj sij a'yan tyí'xaj yee siaj quee páan tyícha'íj? ¿Nyi sequée xu yó'itej ca' sequée jamua'reej? ¿Nyi huápui'ij sequée tyi'tíj jó'itej? ¹⁸ ¿Nyi xa'va'jì'síjme siajta quee tyi'tíj séej, siajta ajta naxíejmee siajta quee tyi'tíj namuaj? ¿Nyi sequée che' jamua'reej? ¹⁹ Nyati'ij huo'rípu'uj i páan tí anxí'vica'aj a'íjma i tyeítýee i maj anxí ví'ra'aj ará'axcaa, ¿a'chunyéj pua'an sicií setya'vá'jistej a'íjci jime' i páan tí avá'itzee?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Tamuáamuata' japuan hua'puaj sicií.

²⁰ —Arí nyati'ij huo'rípu'uj i páan tí aráahua'puaj ará'axcaa a'íjma i tyeítýee i maj muáacuj ví'ra'aj ará'axcaa, ¿a'chunyéj pua'an sicií setya'vá'jistyaxij a'íjci jime' i tí avá'itzee?

A'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—Aráahua'puaj sicií.

²¹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa jijn:

—¿Nyi sequée xu yó'itej?

Jesús pu ta'rácuun tyú'huaaj a'ájna a Betsaida

²² Mati'ij támij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Betsaida, aj mu mij ta'rácuun ajoovi'tij i Jesús jimi, mati'ij mij jaatáhuaviiri' tí ja'ajtamuárie'en. ²³ Jesús pu jajví' muáca'ra'an jitze a'íjci i ta'rácuun tí'quij je'ráavi'tij ajéjre' a'ájna jo'tij ja'chajta'. Aj pu'ij ju'í'rique' ja'rámejraxij a jíisa', ajta je'en ja'ráamuariéj tí'quij jaata'íhuo'ri' típua'aj arí ma'únyeerij ²⁴ Aj pu'ij i ta'rácuun atányeeriaca', tí'quij a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Tyétyacaa nu séej. A'yaa mu huasé'rin cuxáa ciyéj maj pué'een i maj mahuaci'ij.

²⁵ Jesús pu'ij ajtáhua'aj ja'ráamuariej a jíisa'an i ta'rácuun, aj pu'ij i tyáati' atányeeriaca' ti'quij huarúj. Pu'ríj tyámua' naa néijmi'i tyí'sejraca'aj. ²⁶ Aj pu'ij i Jesús jaata'ityaca' ti'ij jó'ra'nyij i juchéj, ajta a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Capáj utyáru'piche'en a chájta' pej pij a'tíj huaté'exaatye'en.

Pedro pu jaataxájtaca' ti i Jesús a'ín pué'een i Cirístu'
(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷ Tí'ij a'yan tyu'ríj, a'íjna i Jesús majta i maj jamuán huacíj, a'áa mu jó'ju' a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuj tíjin Cesarea de Filipo. Juyéj jítze mu ajooju'caj, tí'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacíj tíjin:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tyeítsee a'tanyíj nyaj pué'een?

²⁸ Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj muáaj a'ín pué'een i Juan i ti huá'íiraca'aj, majta séecan a'yan tyí'xaj paj a'ín pué'een i Elías, majta séecan a'yan tyí'xaj paj síj a'ín pué'een i ti Dios jítze ma'can tyí'xaj.

²⁹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyi'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?

Pedro pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Muáaj paj a'ín pué'een i Cirístu'.

³⁰ Ajta i Jesús pu huo'tá'ijmiejri' maj quee a'tíj ixaatye'ej.

Jesús pu jaataxájtaca' ti mui'nyij
(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹ Jesús pu'ij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej ti i yójra' i Dios jéehua jajpuéetzij ja'mej, majta quee jaxie'va'aj muá'ju'un i huásij, i maj va'cán jin tyityatatyíj i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jítze i maj jin tyí'ijta. A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj maj jaje'catan, ajta je'en huéecaj xicáj jítze huatájuuritaj. ³² A'yaa pu tyámua' naa tyihuó'ixaaj a'huo'itéerican jime'. Aj pu'ij i Pedro je'ráavi'tij ajta huatyóochej ti jajtyá'xi'in. ³³ Ajta i Jesús pu juhuárita' cacháacajra, huo'séerajraa a'íjma i maj jamuán huacíj, aj pu'ij jajtyá'xij a'íjci i Pedro a'yan tye'ixáatye'ej tíjin:

—Ajtára' nye jimi, mu paj a'yan tyí'xaj tí'ij i tyiyáaru'. Capáj muáaj a'yan tyí'sej je'ej ti i Dios tyá'xie've', sulu je'ej maj tyá'xie've' i tyeítsee.

³⁴ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacíj ajta i tyeítsee, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Típua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti quee a'yan rijcaj je'ej ti jusíj tyá'xie've', sulu che' ja'antyichóoj i jucúruuj nyaj jamuán jo'cha'canye'en. ³⁵ Ji'nye a'tíj ti tyúutyessi'ria'aj ti'ij quee huámui'nyij, a'íi pu yo'riésij i ju júuricamej, ajta i ti huámui'nyij a'íjci jime' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, nusu ti ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios, a'íi pu júurij ja'mej jusén jime'. ³⁶ ¿Tyi'tanyí je'ej tyeetyáhuüre'ej i tyéviij típua'aj néijmi'i huamué'tin i cháanacaj, ajta je'en yó'rieenyij i ju júuricamej? ³⁷ Nusu a'yájna ¿a'chúquij tyí'najchitan i tyéviij ti'ij jáahuüre'en i júuricama'ra'? ³⁸ Ji'nye típua'aj a'tíj nyetyevi'ra' nyéetzij na'ríij a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios hua' tzajta' i tyeítyee i maj quee tyámua' een majta jéehua já'itzeere', a'yaa pu ajta tyu'tóotyevi'ra'astaj i Yójra' i Dios a'ájna xicáara' ti'ij jitzán yava'cányesij i cháanacaj japua va'cán jin tyi'tyaváaj i Dios jimi, majta jamuán i maj tajapuá tyí'huüre'.

9

Ti'ij i Jesús seequéj éenye'ej huataséjre
(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

¹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' maj séecan i maj yahuatyú'uj iye'ej, a'íi mu quee jaxie've' maj huácu'nyij 'asta mana'aj quee jaaséj ti'ij yatanyéj i Dios ti'ij tyu'ta'íjtaj íiyan i cháanacaj japua a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

Ti'ij i Jesús seequéj éenye'ej huataséjre
(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Ti'ij aráseej xicáj tyoomá'caj, Jesús pu a'áan jo'ojnyéj i jiríj japua, a'íjma pu jo'ví'tíj a'íjci i Pedro, ajta i Santiago ajta a'íjci i Juan. A'áa pu'ij hua' jíisa' seequéj huatóosejrataca' i Jesús. ³ Tyámua' pu naa tyu'tyácueenariaca' i tyi'caanaria'ra' a'yájna ti'ij quee a'tíj tyeeyí'tin ti cáanarij a'yan tyu'tyájo'sin ti'ij a'yan tyi'cuéenavi'ij já'ra'nyij. ⁴ Majta a'íj huaséj i Elías majta a'íjci i Moisés, a'íi mu jamuán tyí'xajtaca'aj a'íjci i Jesús. ⁵ Pedro pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Maeestro, xá'puí' pu naa tyaj yahuatyú'uucaj a'yájna. Tyiche' huéecacaa huátaahuaj i ináamuaj, síj ti muéetzij mua' arí ja'mej, ajta síj a'íjci i Moisés ajta síj a'íjci i Elías.

⁶ Ji'nye a'íimaj mu tyu'tátziin i maj jamuán, ajta i Pedro capu jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyu'taxáj. ⁷ Aj pu'ij jéetirij

huataséjre ti'quij hua' japua acávi'rixij. Ajta i jéetirij tzajta' pu nyúucarij huatánamuajre ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu nyiyóoj pu'éen i nyaj jaxie've', xáanamujri'.
⁸ Aj mu mij, mati'ij ajoonyéjnye'riaca', camu che' a'tíj huaséj jamuán, a'íi pu'uj jusíj i Jesús ajo'tyávaaca'aj.

⁹ Mati'ij aje'cajú'caj i jiríj jitze, Jesús pu huo'ta'íj maj quee a'tíj ixaatye'ej je'ej maj tyi'tíj tyu'séj, 'asta na'aj quee i Dios yójra' huatájuuritaj. ¹⁰ A'íj mu jin a'ín mana'aj jamua'reeriaca'aj, tyij majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj je'ej ti huatóomua'aj i ti huatájuuritaj. ¹¹ A'yaa mu tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta ti i Elías anaquéej ya'uvé'nyesij?

¹² Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna ti i Elías anaquéej uvé'nyesij, ajta a'ín néijmi'i tyámua' tyí'uuren. ¿Ajta ji'nye ti'ij a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze ti i yójra' i Dios jajpuéetzij ja'mej majta je'en jaatyáxaahuataj? ¹³ Ajta nyáaj nu a'yan tyajámua'ixaatye' ti i Elías arí yatanyéj, majta i tyeítyee a'yaa mu jáaruuj je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj, a'yájna ti'ij tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze je'ej ti tya'ra'nyíiche' jimi.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Mati'ij aje'ré'nyej jo'maj je'ej jé'eenye'ej i séecan i maj Jesús jamuán huacíj, a'áa mu huojo'tyoj majta jéehua i tyeítyee aja'tyúusiiria'ca'aj hua' jamuán, majta séecan i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'íi mu tyihua'íhuo'raca'aj menyínyu'cacuj. ¹⁵ Mati'ij jaaséj a'íjci i Jesús, néijmi'i mu ootyáhuaachaca' mej mij jaatatyójtje'en muutyámua'va'aj. ¹⁶ A'íi pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin setyúu'ihuo' a'mújma jamuán?

¹⁷ Síj ti a'áa jo'tyávaaca'aj pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Maeestro, a'yaa nu a'jimi jave'vi'tij i nyiyóoj, ji'nye tyiyáaru' pu tzajta' séejre' capu ij jatá'caa ti huatányuunyij. ¹⁸ Jo'tij na'aj je'ej jé'eenye', i tyiyáaru' pu játya'sacaa ajta je'tariésij a chóota', ajta jéehua éejcuaeemuxa'rij i jutényij jitze, ajta ancuroci'máaj i jutaméj jime', aj pu'ij té'ej huatyáciyaaxarij. Nu'ríj huo'táhuaviiri' i maj ajamuán huaci'ij maj jaatamuáritye'en i tyiyáaru', majta a'íimaj camu pu jáaruuj.

¹⁹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Tyeítýee séej quee tyá'tzaahuatye'. ¿A'chunyéj ooj juxie've' nyaj ja'mua jamuán yahuatyávaacaj? ¿A'chunyéj nyooj ja'mua jime' a'víicue'ria'aj na'mej?

—Mese've'vi'tij i tyamuéej.

²⁰ Aj mu mij aye've'vi'tij i tyamuéej jimi i Jesús. Ajta ti'ij i tyiyáaru' jaaséj a'íjci i Jesús, a'íi pu jaatacá'tzij i tyamuéej, aj pu'ij arájvej a chóota' putahui'tzi'ij ajta éejcúeemuxa'riaca' i jutyényij jitze. ²¹ Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' i táatajra' tijin:

—¿A'chunyéj arí á'tyeej ti a'yan tye'tyá'sacaa?

Ajta i táatajra' a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Ti'ij na'aj je'ej tyi'cáleenye'ej. ²² A'íjna i tyiyáaru' ti tzajta' séejre', mue'tíj pu áan yo'tyájriej i tiéj tzajta' ajta a jáata', ti'ij jaajé'caj. A'yaa pu'ij, tipua'aj peeyí'tihua'an paj tyáahuaatye'en, tá'ancu'vaxi' ityájma pajta taatáhuire'en.

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye pej pij a'yan tyí'xaj yee: tipua'aj peeyí'tihua'an? Néijmi'i pu tyí'rij a'íjci jimi i ti tyá'tzaahuatye'.

²⁴ Aj pu'ij i táatajra' i tyamuéej a'yan tyu'jijhuaca' tijin:

—Nyáaj nu tyá'tzaahuatye'. Naatáhuire' nyej nyij jéetze' tyá'antzaahuatye'en.

²⁵ Ti'ij i Jesús huo'séj maj jéehua i tyeítýee ajtyáxiirisima'aj, aj pu'ij jajtyá'xij i tyiyáaru' ti tzajta' séejre' i tyamuéej, a'yan tijin:

—Tyiyáaru' mu paj quee iityánamuaj pajta quee atányuuevej, nyáaj nu a'yan tyí'mua'ijtye' paj jaatátoonyij mu tyamuéej pajta quee che' tzajta' utyáru'piche'en.

²⁶ Aj pu'ij huajijhuaca' i tyiyáaru', ajtáhua'aj pu jaatacá'tzij a'íjci i tyamuéej. Aj pu'ij iirájraa, a'áa pu yóoriej cuxáa ti jaajé'caj, a'íj mu jin mue'tíj a'yan tyí'xajtaca'aj tijin huamuí'. ²⁷ Ajta i Jesús, a'íi pu jajví' muáca'ra'an jitze, ti'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huatyéechaxij i tyamuéej.

²⁸ Ajta je'en i Jesús chi'táj utyájrurij, aj mu mij i maj jamuán huacíj jujime' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyej tyij quee ityáj pu jáaruuj tyaj jaatamuárite'en i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj?

²⁹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj jaatamuárite'en i tyiyáaru' ti a'yan een a'yaa pu tyúuxie've' siaj huatyényuunyij i Dios jimi.

*Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mu'nyij
(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)*

³⁰ Mati'ij a'áa jo'cáj, a'áa mu huatyéenyey a'ájna a Galilea. Ajta i Jesús capu jaxie'va'ca'aj ti a'tíj jáamua'reej,

³¹ ji'nye avíitzij pu jin tyihuá'mua'tyajca'aj i maj jamuán huacáj. A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'íjna i Yójra' i Dios pu huatátuiri'huaj a'íjma jimi i tyétyacaa, aj mu mij jaje'catan, ajta huéecaj xicáj jitze huatájuuritaj.

³² Majta a'íimaj camu yó'iteeca'aj tyi'táj ti huá'ixaatya'ca'aj, majta tyi'tziinya'ca'aj maj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've'?

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ A'áa mu ja'rá'aj chájta' ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Capernaúm. Mati'ij meríj chi'táj iiratya'caj, Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyíj xúu'íhuo'raca'aj i juyéj jitze?

³⁴ Ajta capu síj huatanyúj, ji'nye a'yaa mu tyúu'íhuo'raca'aj i juyéj jitze a'táj ti a'íin pué'eenye'ej i ti jéetze' juxie've'. ³⁵ Aj pu'ij i Jesús ooyíxij, ti'quij huo'tajé i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—Típua'aj a'táj jaxie'va'aj ti a'íin pué'eenye' i ti jéetze' juxie've', a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íin pué'eenye' i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyávaacaj, ajta je'en néijmi'caa huatyáhuire'en.

³⁶ Ajta je'en pá'ri'ij a'áa jé'ta' jo'tyéjchej a'íjma jimi, aj pu'ij jájtá ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

³⁷ —A'táj ti jaataxié've'en nyej jitze ma'can séej i pá'ri'ij ti'ij a'íjna, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej, ajta i ti nyéetzij naataxié've'en, capu nyéetzij na'aj naataxié've'ej, sulu a'íj pu ajta huataxié'vej i ti unyojo'ta'ítyaca'.

A'íjna i tiquee tájcha'íire', tajitzé pu ajtyáma'can

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸ Juan pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, séej tu huaséj ti a'nyúucaritze' huá'muaritya'ca'aj i tyiyáaru' i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee, aj tutyij jaatá'ijmujri' ti'ij quee a'yan rijcaj, ji'nye capu tajitzé ajtyáma'can.

³⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu ja'ijmujraj, ji'nye típua'aj a'táj a'yan rijcaj i maj jin je'ej tyo'taséj nyej jitze ma'can, capu a'náj je'ej pua'aj tyi'nyaxáataj ja'mej. ⁴⁰ A'íjna i ti quee tájcha'íire', a'íi pu tahuire'. ⁴¹ A'táj tina'aj ti cí tyajamuata'an i jájtyij siaj sij huaye'en a'íjci jime' siaj nye jitze ajtyáma'can, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios tyaatanájchitye'sij.

Tyi'tíj ti jin jajpuéjtzij ja'mej tipua'aj a'tíj ootyá'itzeere'en i Dios jimi

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² —A'tíj tina'aj ti ca'nyíjra'aj jaatá'an ti'ij síj je'ej pua'aj huárinyij i tiquee xu a'chu tyá'tzaahuatye' nye jimi, jéetze' pu jatyáhuí'rii maj ja'tyárieenyij i jájrij jitze tyetyéj va'cán ma'cave'ran i maj jin tyi'tixícaa. ⁴³ Tipua'aj mua' muáca' ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, pe'entyivéjche, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj séej pana'aj ajtamuáca'aj júurij puaatyá'itzeere'en, quee paj hua'puácaa ajtamuáca'aj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'paj ya'ajpuéetzij puá'mej, jo'tij quee a'náj já'mui'nyij i tiéj. ⁴⁴ Jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'mui'nyij. ⁴⁵ Na'riij mua' ícaj ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij je'ej pua'aj huárinyij, iiráavejchij, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj séej pana'aj iira'ícaj júurij puaatyá'itzeere'en, quee paj hua'puácaa iira'ícaj a'áa po'tyá'itzeere'en jo'tij já'taa, ⁴⁶ jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'mui'nyij. ⁴⁷ Na'riij mua' jí'ij ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij je'ej pua'aj huárinyij, eetátichij, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj séej pana'aj ajri'sij a'áa po'tyájrutye jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, quee paj hua'puácaa ava'jí'síjma'aj a'áa po'tyájrutye jo'tij já'taa, ⁴⁸ jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'mui'nyij.

⁴⁹ Ji'nye néijmi'i xu japuéjtzitaren siaj sij tyámua' tyi-tyeetyá'itzeere'en i jutzájta'. ⁵⁰ A'yaa pu tyí'huíire' i unáj ti'ij tyí'me'ra'catye'ej i cue'ráj, ajta tipua'aj rájxi'nyij i ti áncatzaj, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij ajtáhua'aj áncatzaj já'ra'nyij? Siata'aj mua'aj a'yan eenye' ti'ij i unáj siata'aj juxáahuaj séjre'ej séej jamuán siajta séej.

10

A'íjci jime' i maj huatóotonyij

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

¹ Jesús pu eerájraa a'ájna a Capernaúm ti'quij a'áa jo'mej a Judea ajta a'ájna pujmua' a Jordán. Majtáhua'aj mu tyúusiij i tyeítyee jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej, a'yájna ti'ij tyee'yí'tihua'aj.

² Aj mu mij séecan i Fariseos jimi ajtyáxiiriaca' i Jesús, ajta mej mij tyi'tíj jin jaatyámue'tin, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tipua'aj je'ej tyí'riitan ti i tyáati' jaatátoonyij i ju'íj. ³ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuata'íj i Moisés?

⁴ A'yaa mu mij tyu'taxájtaca' tijin:

—Moisés pu tyu'tá' ti yu'xarij jaatapíjtye'en i ti jitzán á'yu'si'ij je'ej ti een jin jaatój i ju'íj.

⁵ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Moisés pu a'yan tyajamuaata'íj a'íjci jime' siaj mua'aj quee tyihuojó'itej. ⁶ Ajta jájcuaj imuáj ti'ij i Dios jaatyátaahuaca' i cháanacaj, “Dios pu huó'taahuaca' i tyáataj ajta i íitaj.” ⁷ “A'íj pu jin i tyáati' mahuóohua'xij i juhuásimua', ti'ij ju'íj jamuán antyóonaxcaj, ⁸ a'yaa mu mij éenye'ej muá'ju'un i maj hua'puaj ti'ij síj na'aj i tyévi.” A'íj mu jin quee che' hua'puaj, sulu síj pu'uj. ⁹ A'yaa pu'ij tyúuxie've' ti i tyáati' quee hua'ajtaja'puana'an i Dios ti hua'antyásiirej.

¹⁰ Mati'ij meríj chi'táj iiratyá'caj, majtáhua'aj mu a'íj jime' tyaata'íhuo'ri' i maj jamuán huacíj. ¹¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Típua'aj a'táj ju'íj huatátoonyij ajta je'en séej an-cure'ví'tij, a'íj pu juxana'cire'en a'íjci jimi i ti anaquéej jatyévi'tinya'aj, ¹² ajta típua'aj i íiti' jucín huatátoonyij ajta je'en séej jamuán huatyévice'en, a'íj pu ajta juxana'cire'.

Jesús pu hua' japua nyuu i ti'ríj

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ Mati'ij mij ti'ríj aye've'vi'tichej i Jesús ti'ij hua'ajtamuárie'en, aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj huo'tá'ijmuejri' a'tyán maj ahua'jave'vi'tiicaria'aj. ¹⁴ Ti'ij i Jesús huo'séj je'ej maj rijcaj, aj pu'ij huatanyú'caca', ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Miche' yeve're'nye' mu ti'ríj nye jimí, caxu huá'ijmuejra, ji'nye jo'tij i Dios tyejé'ijta'j a'íimaj mu antyúumua'reeriaj muá'ju'un i maj a'yan een mati'ij mu ti'ríj. ¹⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' típua'aj a'táj quee a'yan tya'rá'astej je'ej ti i Dios tyí'ijta a'yájna ti'ij síj i pá'ri'ij, capu a'úun jo'tyárutyij.

¹⁶ Aj pu'ij xáxui'can tyí'ti'ijci, ajta tyámua' tyihuo'tyájtóo i Dios jimi hua'va'mu'íhua'aj séej ajta séej.

I tyamuéej ti chíjtyaanyi' pu Jesús jamuán tyu'taxájtaca'

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ Ti'ij i Jesús arí jo'yi'mu'ícaj síj pu a'táj aje're'nye'j huatéechisima'aj, aj pu'ij tyítunutaca' i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maeestro mu paj tyámua' een, ¿ji'nye náarinyij ti'ij náaci'tyij nyaj júurij ná'ra'nyij jusén jime'?

¹⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'yan petyí'nyejee yee nyaj tyámua' een? Síj pu'uj séejre' i ti tyámua' een, a'íj pu a'ín pué'een

í Dios. ¹⁹ Papu'ríj jamua'reej je'ej tí í Dios tyu'ta'íjtaca': "Capáj tyí'tyacui'care'en," "pajta quee tyí'xana'cire'ej," "capáj tyí'nahua'aj," "capáj hue'tzizj a'tíj taavijria'aj pajta quee a'tíj cuanamuj," "huo'tyátzaahuatye' a' táataj pajta a' náanaj."

²⁰ Aj pu'ij í a'tíj a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Maeestro, néijmi'i nu nyeríj ja'rá'astej nyati'íj nyana'aj tyu'cáleenyi'tariaca'.

²¹ Jesús pu jaaséj ajta tyámua' tyo'tóomua'aj í jutzájta', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Tyi'tíj pu ooj muá'ítziitye', áricuj, néijmi'i tyu'tój í paj tyí'ijcha'íj pata'aj huo'rian í túmii í maj quee je'ej tyéejviicue'. A'yaa paj jéehua tya'ancuriáa'sij a'ájna jo'tíj í Dios já'sejre'. Pajta je'en mujo'vé'mej pej pij nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²² Tí'íj jáanamujri' a'íjci í nyúucarij, jéehua pu huatóoxaamujri a'íjna í tyáati', jí'nye jéehua pu tyí'ijcha'íica'aj.

²³ Aj pu'ij í Jesús huanyéeriajraa, ajta a'yan tyi-huo'té'exaa í maj jamuán huacíj tíjin:

—Tyámua' pu tyihuá'tyesi'huaritye' í chíjtyaanyi'íj maj utyájrutyey jo'tíj í Dios tyejé'íjtaj.

²⁴ Majta í maj jamuán huacíj je'ej mu jo'tánamujri', a'íj pu jin í Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Nyiyóojmua', tyámua' pu tyihuá'tyesi'huaritye' í maj jéehua tyí'ijcha'íj maj a'áa jo'tyájrutyey jo'tíj í Dios tyejé'íjtaj. ²⁵ Jéetze' pu quee tyési' tí í caméeyuj anájra'nyij í pí'se'ej jitze, quee tipua'aj tí chíjtyaanyi' a'áa jo'tyájrutyey jo'tíj í Dios tyejé'íjtaj.

²⁶ Mati'íj a'yan tyáanamujri', jéetze' mu je'ej jo'tánamujri', a'yaa mu mij tyú'ihuo'raca'aj séej jamuán majta séej tíjin:

—¿A'tanyíj a'yan rinyij tí'íj jáahui're'en í Dios jimi?

²⁷ Aj pu'ij í Jesús hua'ráasej tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'íjma jimi í tyétyacaa capu je'ej tyí'riij, ajta capu a'íjci jimi í Dios, jí'nye capu tyi'tíj jatyesi'huaritye' í Dios.

²⁸ Aj pu'ij í Pedro huatyóochej tí a'yan tyaaté'exaatye'en tíjin:

—It'yáj tu tyeríj néijmi'i tyu'tátoj í tyaj tyú'cha'íica'aj, tyej tyij ajamuán huací'ca'an.

²⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajámua'ixaatye' tíjin tipua'aj a'tíj tyi'tíj jo'rieenyij nye jimi, na'riíj tí í Dios nyu-uccaaj á'tzaahuatye', tipua'aj juchi'íj, na'riíj ju'ihuámua',

jutáataj nusu junáanaaj, juyójmua' nusu juchuéj, ³⁰ a'íi pu tya'ancuriáa'sij ti'ij ooj júurij íiyan i cháanacaj japua, a'chu anxityej tyi'táj ti je'ej tipua'aj chi'ij, na'ríij ju'ihuáamua', junáanaaj na'ríij jutáataj, juyójmua' nusu juchuéj, tyij ajta jajpuéetzij, ti'ij utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaaj, aj pu'ij ja'ancuriáa'sij i júuricamej ti'ij jusén jin júurij já'ra'nyij. ³¹ Majta mue'táj maj ijíij a'íin pu'éeen i maj anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtirij, majta mue'táj maj ijíij uvé'tyajtij, a'íi mu anára'sij.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² A'áa mu joojú'caj a Jerusalén, ajta i Jesús pu anaquéej huama'ca'aj a'íijma jimi i maj jamuán huacáj. A'íi mu jéehua jutyamua'va'ca'aj, majta i maj hua' cújta' huajú'ca'aj a'íi mu tyi'tziinya'ca'aj. Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj jujíme' huo'tajé i maj jamuán huacáj, ti'guij huatyóochej ti huo'té'exaatye'en je'ej ti tyi'táj ja'uurej. ³³ A'yaa pu tíjin:

—A'yájna siati'ij mua'aj seríj tyí'sej, ijíij tu'ríj jó'ju' a'ájna a Jerusalén, jo'tij jo'tátuiiri'huaj a'ájna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca' a'íijma jimi i maj tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', ajta a'íijma jimi i maj tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi mu tyu'tá'sij maj jaajé'caj, majta a'íijma jimi tyu'tátuiire'ej i maj séej chuéj japua já'ma'can.

³⁴ A'íi mu jaatyáxaahuari'raj, majta jaatyávaxi'ij, majta jaatyétzi'tzique'muaxi'ij, majta jaje'catan, ajta huéecaj xicáj jitze pu huatájuuritaj.

A'ájna i Santiago ajta i Juan a'íi mu jaatáhuoj je'ej maj tyá'xie'va'ca'aj

(Mt. 20:20-28)

³⁵ A'ájna i Santiago ajta Juan, yójmua'mua' a'íjci i Zebedeo, a'íi mu aje'ré'nyej i Jesús jimi mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maeestro, a'yaa tu tyá'xie've' paj a'yan huárinyij je'ej tyaj tyimuaatáhuaviiraj.

³⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye setyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij ja'mua jimi?

³⁷ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa tu tyá'xie've' paj taatá'an tyaj ajcára'sixi'in síij amuáca'ta' ajta síij a' útata' a'ájna pati'ij néijmi'i jin antyía'mua'reerij.

³⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Caxu mua'aj jamua'reej tyi'táj siaj nyahuavii. ¿Nyí a'yan setyé'viicue' siaj jajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj

tya'ajpuéetzij na'mej, siajta jó'viicue' maj i tyeítýee je'ej pua'aj jamuáa'uurej a'yájna mati'ij nyéetzij nyoorej?

³⁹ Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Ji'nye tyijta' putujoorej.

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Mua'aj xu jajpuéetzij xá'ju'un nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, majta je'ej pua'aj já'mua'uuren mati'ij majta nyéetzij nyoorej, ⁴⁰ ajta canu a'íjci jin antyínyamua'ree nyaj jamuáata'an siaj ajcára'sixi'in síj nyamuáca'ta' ajta síj nya' útata', a'íjma pu ci'tyij i maj tyámua' een.

⁴¹ Mati'ij huó'namuajri' i séecan i maj tamuáamuata' ará'asej, muaatanyínyu'cacuca' a'íjma jimi i Jacobo ajta i Juan. ⁴² Ajta i Jesús pu huo'tajé, ajta a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa xu mua'aj tyá'mua'reej, je'ej maj ricij i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, ca'nyíin mu jin tyihuá'ijtye' i tyeítýee, i maj va'cán jin tyityatatyíj, a'íi mu tyihuá'ijtye' je'ej maj huárinyij i séecan. ⁴³ Ajta ja'mua jimi capu a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyí'rijcaa. Típua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti va'cán jin tyi'tyaváaj já'ra'nyij, a'yaa pu tyúuxie've' ti néijmi'caa huatyáhuire'en, ⁴⁴ ajta i ti ja'mua jimi a'yan tyá'xie've' ti a'íin pué'eenye' i ti anájcaj, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íin huo'tyáhuire'en néijmi'caa i séecan. ⁴⁵ Ji'nye i yójra' i Dios capu a'íjna jin mujo've'mej mej mij jaatyáhuire'en, sulu ti'ij huo'tyáhuire'en ajta hua' jitze ma'can huámu'nyij mui'caa i tyeítýee.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci i Bartimeo i ta'rácuun
(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tya'rájtyapua'j tijin Jericó. Ajta ti'ij i Jesús arí iiramá'caj a'ájna a chájta', majta cújta' huajú'ca'aj i maj jamuán huacíj, majta mue'tíj i tyeítýee hua' jamuán huajú'ca'aj, a'áa pu síj ta'rácuun je'tyácatyij véjri' juyéj jitze, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Bartimeo, yójra' a'íjci i Timeo. ⁴⁷ Ti'ij jáanamujri' ti a'íin aja'vá'ma'ca'aj i Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'íi pu i ta'rácuun huatyóochej ti a'yan tyu'jijhuaj tijin:

—Jesús, mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

⁴⁸ Mue'tíj mu i tyeítýee jaatá'ijmujri' tiquee jijhuaj, ajta a'íjna jéetze' pu ca'nyíin jin jijhuaca'aj a'yan tijin:

—Mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

49 Aj pu'ij i Jesús oocháxij, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—Usio'tájee.

Aj mu mij uyo'tajé i ta'rácuun, a'yan metye'ixáaty'e j tijn:

—Huatyá'ca'nyej a tzajta', ájchesij, muachó've' i Jesús.

50 Aj pu'ij ayóoraaxij i jumáancaj, ti'quij ájtzunaca' aj pu'ij aje'rén'nyej i Jesús jimi, 51 Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye petyaaxie've' nyaj tyi'táj huá'uurej a jimí?

Ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'ájna i ta'rácuun tijn:

—Maeestro, nyáaxie've' nyaj atányeerej.

52 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Pu'ríj paj jó'ra'nyij, papu'ríj huarúj a'ájci jime' i paj tyá'antzaahuaj.

Aj pu'ij jiy'e'tzín tyámua' huaríj i ta'rácuun ti'quij atányeeriaca', ajta je'en jamuán jo'mej a'ájci i Jesús jo'tij jooma'ca'aj i juyéj jitze.

11

Jesús pu utyájrurij a Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

1 Mati'ij meríj avéjri' joojú'caj a'ájna a Jerusalén, a'áa mu ja'tanyéj jo'tij ja'chájta'najmee ti a'yan tya'ratyapuájme j tijn Betfagé, ajta a'ájna Betania. A'áa pu ja'chájta' i jiríj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaj tijn Aseitúunajrimi, aj pu'ij i Jesús hua'puácaa huata'ítyaca' 2 A'yan tyihuo'te'exáaty'e j tijn:

—Séricuj, siata'aj a'áa ja'tanyéj a chájta' a ti véjri' já'sejre', tipua'aj seríj a'áa ja'rá'astij, a'áa xu púuru' já'tyoonyij ti quee xu a'náj a'táj japuan avá'caj, a'áa pu je'ejtápi'huaj ja'mej. Aj xu sij je'ejxista, siajta je'en uya'ráaja. 3 Tipua'aj a'táj a'yan tyajá'mua'íhuo'raj yee: “¿Ji'nye sijta tya'rájxina mu púuru'?”, a'yaa xu tyaaté'exaaty'e'en yee: “A'áj pu jitzán juxie've' i tavástara'”, siajta a'yan tyaaté'exaaty'e'en tijn: “Jiy'e'tzín tu tyijta jajavá'toosij”.

4 Mati'ij mij ujó'ju', a'áa mu mij pua'quéj cáayej jitze yo'tyoj a'ájci i púuru', a'áa pu je'ejtápi'huaca'aj avéjri' puéertaj jitze, mati'ij mij je'ejxistaca'.

5 Séecan maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, a'íi mu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Tyi'tanyí je'ej siorej? ¿Ji'nye een jime' setye'ejxinaj mu púuru'?

⁶ A'yaa mu tyu'taxájtaca' je'ej ti i Jesús tyihuo'té'exaa, majta a'íimaj huo'ta' maj ja'ajnáanan. ⁷ Mati'ij mij yo'jáj i Jesús jimi a'íjci i púuru', mati'ij mij i tyúumaancaj tye'tyéveerej, ti'quij avé'yixij i Jesús i púuru' japua. ⁸ Majta a'íimaj i tye'ityee jéehua mu i máancaj tyo'caváarajraa i juyéj jitze. Majta séecan xamuáj ucapíitiraa i juyéj jitze.

⁹ Majta a'íimaj i maj anáatya'aj huajú'ca'aj, a'íi mu huatyóohuij maj huajíjhua, majta i maj cújta' huajú'ca'aj i Jesús, a'yaa mu tyí'tyejjihuaca'aj tijin:

—Pu'ríj xá'pui', che' i Dios tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i ti yevé'mej nyúucaritze' i tavástara'. ¹⁰ Pu'ríj xá'pui'. Che' Dios jaatyáhuire'en tyámua' naa a'íjci ti yevé'mej i ti tyu'ta'íjtaj ti'ij ará'tyeej ti tyu'ta'íjtaca' i tahuácacixa', a'íjna i David. Ajta a'íimaj i maj tyí'huire' u tajapuá, miche' a'yan tyu'taxáj tijin a'yaa pu tyí'xa'pui'.

¹¹ Ti'ij ij i Jesús ujo'tyájrurij a'ájna a Jerusalén ajta je'en i tyeyúuj tzajta' jo'tyájrurij. Ti'ij néijmi'que' tyu'séerajra'aj aj pu'ij jó'raa a'ájna a Betania hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ji'nye pu'ríj huachúmua'ca'aj.

*Jesús pu je'ej pua'aj tyaatajé i xápua' ti quee taca'ca'aj
(Mt. 21:18-19)*

¹² Yaa ariá'pua'aj, mati'ij uja'ráacij a'ájna a Betania, Jesús pu huataí'cuataca'. ¹³ Ti'quij a'íj huaséj i xápua' ciyéj ti a' imuáj ja'távaaca'aj ajta jéehua tyáxamue'ca'aj, aj pu'ij ujó'mej ti'ij jaaséj tìpua'aj taca'aj, ajta capu taca'ca'aj jéehua pu'uj tyáxamue'ca'aj, ji'nye capu a'áa putyí'rrijca a ti'ij pua'aj taajca. ¹⁴ Aj pu'ij a'yan tyaatajé a'íjci xápua' tijin:

—Capu che' a'náj a'tíj jacua'nyij mua' táque'.

Majta i maj ja'mua huacíj a'íi mu jáanamujri' je'ej ti tyaatajé.

*Jesús pu jaajájuarej i tyeyúuj
(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)*

¹⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, Jesús pu tyeyúuj tzajta' jo'tyájrurij ajta je'en huatyóochej ti hue'rá'ityej i maj a'úun tyó'tooca'aj ajta i maj a'úun tyó'nanaavej. Tye'tahuá'xij i tyihua' meesaj i maj japuan túmii hua'puata'tyi'raca'aj i tye'ityee, ajta jo'maj i cúcui'see ja'tooca'aj, ¹⁶ ajta quee tyu'tá' ti a'tíj tyi'tíj ajóotisime'en a jé'ta' i tyeyúuj tzajta'. ¹⁷ Ajta je'en tyihua'ajmua'tyájraa a'yan tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “A'yaa mu jaatámua'sij i nye chi'ij tijin chi'ij maj tzajta' huatyényuunyij i Dios jimi néijmi'i i maj séej chuéj japua

ja'chej", siajta mua'aj a'yaa xu jáaruuj ti'ij jo'tij já'tyasta' jo'maj náhua'rij je'ráatyij.

¹⁸ Mati'ij a'yan tyáanamujri', i maj tyihuá'ijtye' i puaríj majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi mu huatyóohuij maj jáahuoonyij je'ej maj huárinyij mej mij jaajé'caj i Jesús, ji'nye a'íi mu jatzhinya'ca'aj, a'íjci jime' maj néijmi'i naa yó'sejraca'aj je'ej ti a'íin tyihuo'muá'tyej. ¹⁹ Ajta ti'ij huariá'tica'riaca', i Jesús majta i maj jamuán huacíj a'íi mu eerácij a'ájna a chájta'.

Huatyáahuaj a'íjna i xápua'

(Mt. 21:20-22)

²⁰ Yaa ariá'pua'aj mu a'áa véjri' ja'tanyéj jo'tij ja'távaaca'aj i xápua', aj mu mij jaaséj ti arí huachica'aj tyétye' ímuáj i junáana' jitze. ²¹ Aj pu'ij i Pedro, jo'támua'reeri' je'ej ti tyu'ríj, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Maeestro, cási', pu'ríj huatyáahuaj i xápua' i paj je'ej pua'aj tyaatajé.

²² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Setyá'antzaahuatye' i Dios jimi. ²³ Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' títua'aj a'tíj a'yan tyaaté'exaatye'en i jiríj yee: "Tyíchesij a'májna atyájrutyij i jájritze'", ajta quee seequéj tyi'mua'astíj, sulu ti tyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tye'mej, aj pu'ij a'yan tye'mej. ²⁴ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tijin tyi'tíj siaj mua'aj je'ej tyu'táhuosij i Dios jimi, a'yaa xu tyá'antzaahuatye'en siaj seríj ja'ancuriáa', aj xu sij ja'ancuriáa'sij. ²⁵ Ajta siati'ij tyényuusime'en i Dios jimi, setyihuo'tú'uunyi' a'tyán maj jamuájcha'íire', ta'aj ij ajta i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre' mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'. ²⁶ Ajta títua'aj sequée tyihuo'tú'uunyi' i maj jamuájcha'íire', capu ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre' i siaj jin quee xá'puí' jimi huaríj.

I ti jin antyúumua'reej i Jesús

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷ Aj mu mij majtáhua'aj a'áa jó'ju' a Jerusalén. Ti'ij i Jesús a'áa ja'ajcayi'cáacaj i tyeyúuj jitze, aj mu mij a'íimaj ajtyáxiiriaca' i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta majta hua' jamuán i huásasij, ²⁸ mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan ricíj? ¿A'tanyíj muaatá' pej pij a'yan rijcaj?

²⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyajta nu nyáaj séej tyajamuaata'íhuo'raj, tipua'aj sianaaté'exaatye'en, aj nu nyij nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'táj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij. ³⁰ ¿A'tanyij ja'antyhuj a'íjci i Juan ti'ij huá'íraca'aj i tyeítyee, nyiquij i Dios, ca'mij i tyeítyee? Sianaaté'exaatye'.

³¹ Aj mu mij huatyóohuj maj tyi'huó'ihuo' séej jamuán majta séej a'yan tijin:

—Tipua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye'en yee Dios pu uyo'ta'ítýaca', a'yaa pu tyitaaté'exaatye'ej yee: “¿Ji'nye een jime' sequée ja'antzaahuaj je'ej ti tyu'taxájtaca'?”

³² Ajta capu je'ej tyí'rij tyaj a'yan tyaaté'exaatye'en yee i tyeítyee mu uyo'ta'ítýaca'.

A'yaa mu tyu'taxájtaca', ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítyee, majta néijmi'i i tyeítyee a'yan tyá'tzaahuatya'ca'aj ti i Juan a'ín pue'éenye'ej i Dios jitze ma'can ti tyi'xajtaca'aj.

³³ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Catu jamua'reej.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'táj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

12

A'íjci jime' i maj tyí'muijhuacaa, i maj je'ej pua'aj huaríj (Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

¹ Aj pu'ij i Jesús huatyóochej ti tyihuo'íxaatye'en séej jime' i nyúucarij. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'táj pu úuvaj huahuástej ajta je'en jariá'naj, aj pu'ij tyi'táj huatyátaahuaca' i ti jin jaatyájacha'xi'in i úuvaj, ajta tyi'táj ajtaahuaca' ajtyéevi' i maj japuan utyúuj muua'íxie're'en i maj tyí'muijhuacaa. Ajta je'en séecan huatanyéjtye i chuéj mej mij tyaanájchitye'en círa'tzuj, ti'quij jó'raa a'íjna i a'táj séej chuéj japua. ² Ti'ij tya'rá'aj a'náj maj jaju'racaa i úuvaj, séej pu huata'ítýaca' ti jimi tyí'huiire' ti'ij huotáhuavij a'chu ti jaci'puaj a'íjci i a'táj.

³ Majta a'íimaj i maj tyí'muijhuacaa a'íi mu jaatyéevi' a'íjci i ti huata'íjtyi'rej, majta jaatyáavaxij a'yaa mu'uj tyaata'ítýaca' camu tyi'táj jaatá'. ⁴ Aj pu'ij i ti jachuéj ajtáhua'aj séej huata'ítýaca', majta mu a'íjci huatyáto'sij tyetyéj jime' mati'ij mij tyaapuéj i mu'úura' jitze, majta jajtyá'xij. ⁵ Ajtáhua'aj pu séej huata'ítýaca', a'íj mu mij huajé'caj. Aj pu'ij ajtáhua'aj séecan huata'ítýaca', a'íjma mu majta huatyáavaxij, majta séecan huácuij.

⁶ Óoche' pu síj á'itzeeria'ca'aj, yójra' a'íjci i a'táj, jéehua pu jaxie'va'ca'aj a'íjci. A'íj pu'ij huata'ítýaca' a'yan

tyi'mua'astíj tijin: "Ma'antzaahuatye'sij a'íjci i nyiyóoj."
 7 Majta i maj tyí'muijhuacaa a'yaa mu tyi'huóo'ixaaj tijin:
 "A'múu pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, tyiche'
 jaajé'caj, ta'aj néijmi'i tyitáaci'tyij." 8 Aj mu mij jaatyéevi'
 a'íjci i yójra', majta jaajé'caj, mati'ij mij ji'rájrie.

9 —¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj, ji'nye rinyij
 a'íjna i ti ja'a'rij i chuéj ajta i úuvaj? A'íi pu aja'va'ma'aj
 ja'mej ti'quij huá'cui'nyij i mej tyí'muijhuacaa, ajta je'en
 séecan huatapuéjve'sij i chuéj ajta i úuvaj.

10 ¿Nyi sequéé a'náj jo'jijvej i yu'xarij jitze a'íjci i
 nyúucarij? A'yaa pu tyá'xaj tijin:

A'íjci i tyetyéj maj ayoohuá'axij i maj chi'ij tyí'ta'huacaa,
 a'yaa pu tye'rájraa ti a'íin pue'éenye'ej ja'raa i ti jéetze'
 juxie've'.

11 A'yaa pu jáaruuj i tavástara',
 a'íi pu a'íin pué'een i ti naa ta'sejratye'.

12 Aj mu mij tyu'tatyésej maj jaatyéevi' i Jesús, ji'nye
 a'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti a'íjma huataxájtaca' a'íjci
 i nyúucarij jime'. Majta huá'tziinya'ca'aj i tyeítyee, a'íj mu
 jin jaatátoj, mati'ij mij jo'cáj.

A'íjci jime' i maj huá'jijva'ca'aj

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

13 Mati'ij mij séecan huata'ítyaca' i Jesús jimi fariseos
 mu pué'eenye'ej majta séecan i maj Herodes jitze aj-
 tyáma'can, mej mij tyi'tíj jaaté'exaatye'en i maj jin jitzán
 tyo'ojpuá'ritye'en. 14 A'íi mu mij jó'ju' mati'ij mij a'yan
 tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, tyáamua'reej paj tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj,
 ajta quee ajitze juxie've' je'ej maj tyí'xaj i tyeítyee, ji'nye
 capáj a'íjna jin tyí'xaj mej mij tyámua' mojo'sejra. Muáaj
 paj tzáahuatyi'ra'aj jin huá'mua'tyey i juyáara' i Dios.
 ¿Nyi xá'pui' tyej tyu'nájchitaj je'ej ti tyí'tajijve' a'íjna i ti
 tyihua'íjtye' i Roma maj já'ma'can?

15 Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj maj quee hua-
 toojé'yacan jin tyé'íhuo'raca'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa
 tijin:

—¿Ji'nye siaj sij tyí'tyese' siaj naatyéevi' hue'tzij jime'?
 Séej túmii mesenyaja'váit'ye', ney nyij jaaséj.

16 Mati'ij mij aya'váit'yej, aj pu'ij i Jesús a'yan tyi-
 huo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj pué'een i ta'cájcaj, ji'nye ántyapuaj i tá'yu'si'?
 A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i ti tyí'ta'íjtye'.

17 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Xaatátuiire' a'íjci i ti tyajá'mua'ijtye' tyi'tíj ti jaci'puaj, siajta jaatá'an i Dios tyi'tíj ti ajta jaci'puaj.

Majta a'íimaj tyámua' mu naa tyityo'tóomua'aj a'íjci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca'.

A'íjci i xicáara' i maj jitzán huatájuuritaj i mui'chítyee (Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸ Aj mu mij séecan i saduceos aje're'nyej i Jesús jimi. A'íi mu a'yan tyí'xaj maj quee che' huatájuuritaj i maj meríj huácuij, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tíjin:

¹⁹ —Maeestro, a'yaa pu tyo'yú'xaca' i Moisés tíjin tipua'aj a'tíj nyeiichej, ajta je'en quee eexúj tyiyóomua'caj tí'ij huámui'nyij, juxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tíj a'íjci i ti jatyévi'tinya'aj i ti huamuí', ta'aj ij a'íin tyiyóomua'aj já'ra'nyij a'íjci jitze ma'can i ti huamuí'. ²⁰ A'yaa pu tyu'ríj, mua'ráahua'puaj i maj ju'ihuaamua'ca'aj, tí'quij i hua' jaatzí' huatyényeiichaca', capu eexúj tyiyóomua'caj tí'ij huamuí'. ²¹ Tí'quij i ti je'tyáa'sej ja'ancuré'vi'tíj a'íjci i ti jatyévi'tinya'aj a'íjna i ti huamuí', a'íi pu'ij ajta huamuí' quee jitzán tyiyóomua'aj. A'yaa pu cha'tána'aj tyáaruuj i síij i ti je'tyáa'sej, ²² ajta néijmi'caa a'yan tyú'ruuj i maj aráahua'puaj ará'axcaa i maj ju'ihuáamua', capu síij jitzán tyiyóomua'aj ta'raa. Ajta je'en a'íin huamuí' i íiti'. ²³ Arí a'ájna, mati'ij eetáciinye jo'maj ja'vá'nami' i maj huácuij, majta je'en majtáhua'aj júurij muá'ra'nyij, ¿a'tanyíj cína'ra'an pué'eenye'ej ja'mej a'ájna i xicáara' jitze, tipua'aj néijmi'i i maj aráahua'puaj meetyévi'tinya'aj?

²⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Mua'aj xu jéehua tyóoxohuaj, jí'nye caxu jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze caxu siajta jamua'reej je'ej ti een i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej. ²⁵ Mati'ij huatájuurej i maj huácuij, camu che' nyejnye'i'chen, camu majta i úucaa huiichaj, jí'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un mati'ij een i maj tyí'huire' u tajapuá. ²⁶ Ajta a'íjci jime' i maj huatájuuritaj i maj meríj huácuij, ¿nyí sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca' je'ej ti tyá'xaj i nyúucarij ti i Moisés tu'píj huaséj i ti vivéejmee tí'ij tyátaasima'aj? A'íj pu jitze i Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Moisés tíjin: “Nyáaj nu a'íin pué'een i hua' Dios, a'íjna i Abraham, ajta i Isaac nyajta a'íjci i Jacob”. ²⁷ A'íj pu jin, capu hua' Dios pué'een a'íjma i maj meríj huácuij, sulu a'íjma pu Dios i maj júurij. A'íj xu jin mua'aj je'ej pua'aj tyityojo'vátzij.

A'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta ti jéetze' juxie've' (Mt. 22:34-40)

28 Matí'ij jáanamujri' ti i Jesús tyámua' naa tyi-huo'té'exaa, sáij ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi pu huó'namujri' je'ej maj tyúu'ixaatya'ca'aj, a'íi pu ajtyáxiiriaca' jimi ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' jéetze' juxie've' i ti jaaxájtaca' a'íjna i Moisés?

29 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i nyúucarij ti jéetze' juxie've' a'íi pu a'íin pué'een i ti a'yan yee: “Xáanamujri', mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjna i tavástara' i Dios a'íi pu sáij na'aj pué'een.

30 A'yaa pu tyúuxie've' paj jaaxié've'en i Dios néijmi'i jime' a'xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i a júuricamej jime', pajta i paj jin ma'úumua'rej, ajta patí'ij pana'aj tyo'huájca'nyej.”

31 Ajtáhua'aj pu sáij i nyúucarij ti je'tyáa'sej, ti a'yan yee: “Pata'aj a'yan cha'taj pana'aj tyámua' tyéejcha'íij i axa'aj tyévi, a'yájna patí'ij asáij tyi'tyía'cha'íj.” Capu sáij ajtáhua'aj i nyúucarij séejre' ti jéetze' juxie've' quee a'íjna i nyúucarij ti hua'puaj.

32 Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i ti tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze tijin:

—Xá'pui' paj tyaataxájtaca', Maeestro. A'yaa pu tyi'ja'yájna patí'ij tyaataxájtaca', sáij pu'uj a'íin pué'een i Dios, capu sáij ajtáhua'aj séejre'. 33 Ajta maj jaaxié've'en i Dios néijmi'i jime' i juxiéjnyu'caa, ajta néijmi'i jime' i maj jin ma'umuámua're' ajta a'chu ti sáij uhuájca'nyej, ajta i tyaj huo'xié've'en i taxa'aj tyeítyee tyatí'ij tajímua'aj tyí'taxie've', jéetze' pu tyí'huiire' i Dios jimi quee tipua'aj néijmi'i tyetyu'támu'vejrita a'íjci jime' i maj huá'cui'caa na'ríij néijmi'i jime' jo'maj huaja'tie'racia i ya'muáatyee.

34 Tí'ij i Jesús jáamua'reeri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyihuá'mua'tyej, ajta tyámua' tyu'taxájtaca' amitéeria'can jime', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capáj a' ímuáj je'ej je'en jo'tij tyejé'ijtaj i Dios.

Ajta quee che' a'táj óoca'nyajca'aj ti tyi'táj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj jitze eeráma'can i Ciríustu'?

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

35 Jesús pu tyihuá'mua'tyajca'aj i tyeyúuj tzajta', aj pu'ij a'yan tyu'ta'íhuoj tijin:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta ti i Ciríustu' a'íj jitze eeráma'can i David? 36 Ajta a'íjna júuricama'ra' i Dios, a'íi pu ca'nyíjra'aj jaatá' a'íjci i David tí'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

í tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i nyavástara' tijin:
 "Huatyéyixi' i ipuárij japua íyan i nyamuáca'ta',
 'asta nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íire'."

³⁷ ¿Ji'nye tyí'rij ti i Ciriístu' a'íj jitze eerama'cáantaj i David, tipua'aj i David a'yan ajta jatamuá'muatya'an i Ciriístu' tijin "Nyavástara'?"

Majta jéehua i tyeítyee i maj jáanamuaajri', tyámua' pu tyihua'ránajchaca' je'ej ti tyí'xajtaca'aj i Jesús.

Jesús pu hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i maj tyi-huá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ A'yaa pu i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj tijin:

—Tyámua' xu'uj a'íjma jimi i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, ji'nye a'yaa pu tyihua'ránajchi maj tyí'chajca i síicu'ri ti tyi'catí'ti'ijmee ajta mej mij tzáahuatyí'ra'aj jin i tyeítyee huo'tatyójtje'en jo'tij na'aj i cáayej jitze.

³⁹ A'íi mu jahuoó jo'maj ja'rarasej i maj va'cán jin tyity-atatyíj, na'ríij tipua'aj metyí'ye'estyaj aja'hua' chí'táj, a'íi mu jahuoonyij jo'tij jo'ojcaj i ti tyihuá'cue'tyej mej mij tyú'cua'nyij i méesaj japua véjri' a'íjci jimi, ⁴⁰ a'íi mu majta tyihuá'ari'raaca néijmi'i a'chu maj caa tyi'tíj tyí'ijcha'ij i maj antyúujimua'astariaca' i ucaríjsee, ajta mej mij quee je'ej huójo'sejra a'íi mu á'tijti' metyenyúusima'aj i Dios jimi. A'íi mu mij jéetze' jajpuéetzij muá'ju'un.

A'íjci jime' i ucaríj ti jusíj ti tyu'támu'vejritaca'

(Lc. 21:1-4)

⁴¹ Ajtáhua'aj pu Jesús a'úun jo'tyávaaca'aj u tyeyúuj tzajta' a'ájna véjri' jo'maj tyajá'mu'vejritacaa, a'íjma pu séjraca'aj i tyeítyee i maj túmii mu'vejritaca'aj. Mue'tíj mu i chíjtyaanyi' jéehua i túmii jucáhua'naa. ⁴² Aj pu'ij íiti' aje're'nyej ti jusíjtaca'aj, ti'quij a'ín hua'puácaa ucáahua'xij i túmii ti quee a'chu ará'asej. ⁴³ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacíj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'mújna mu íiti' ti jusíj jéetze' tyu'tá' quee néijmi'i i maj tyu'tá' a'íimaj i chíjtyaanyi', ⁴⁴ ji'nye néijmi'i mu a'íj tyu'tá' i túmii ti hua'vá'itzi'tyee, ajta a'mújna mu íiti', mu ti'quee je'ej tyéejviicue', néijmi'i pu ucáahua'xij a'chu ti tyí'toova'aj.

13

Jesús pu jaataxájtaca' ti i tyeyúuj huatyú'uunyi'huaj

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Ti'ij iiramá'caj i Jesús i tyeyúuj tzajta', síij ti jamuán jo'chá'canya'aj pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, cási' huaséj mu tyetyéj ti tyatiti'ijmee iye'e'ej ti tyiquéetime ajta mu chi'ij naa pu een.

² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi petyí'sej mu chi'ij ti viváajma'aj tyu'uj? Néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj, capu che' séeria'aj ja'mej i jáxu'uj jitze i tyetyéj ti jujapuá tyiquéetime.

Tyí'tíj ti huataséjre'ej i maj jin jáamua'reej ti arí tímua' néijmi'i tye'entyipuá'rij

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Mati'ij mij a'áa jo'cáj a'ájna a jiríj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Aseitúunajrimi, a'áa ti já'sejre' jo'tíj i tyeyúuj ja'vé'nyee. Ti'quij a'áan jo'tayíxij a'ájna i Jesús, ajta a'ájna i Pedro, ajta i Jacobo, ajta i Juan, ajta i Andrés, a'íi mu jujíime' a'yan tyaata'íhuo'ri' ⁴ a'náj ti a'yan tyí'rinyij, ajta tyi'tíj ti huataséjre'sij i maj jin jáamua'reej ti arí néijmi'i tye'entyipuá'rij.

⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee a'tíj jamuáacuanamuaj.

⁶ Ji'nye mue'tíj mu huataséjre'sij i maj nyenyúuca a jin tyi'xáataj muá'ju'un, a'yaa mu tijin: “Nyáaj nu a'íin pué'een”, jéehua mu mij huá'cuanamuan i tye'ityee.

⁷ Tipua'aj mua'aj seríj a'yan tyí'namuajra yee maj nyo'se' a'ájna ja'hua' na'ríij maj meríj tímua' huatyóohuisij maj tyúunyo'sitye'ej, caxu tyí'tziinye'ej. A'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan atyojo're'nyej, ajta capu eexúj a'ájna atyojo're'nyesij i xicáara' ti jitzán néijmi'i tya'rá'astij. ⁸ Ji'nye séecan mu tye'ityee, majta séecan tye'ityee jamuán tyúunyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj japua huacháatimee, majta maj séej i chuéj japua huacháatimee, a'íi mu majta tyúunyo'si'tye'ej, ajta pua'maquéj huatóoca'tzij i chuéj iye'e'ej, ajta jéehua huatúuri'huaj ja'mej. A'íi pu a'íin pué'een i ta'nájcaj i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un.

⁹ Tyámua' xu'uj mua'aj jujíimua'aj tyityahuóocha'íin, ji'nye majamuá'vi'tin a'íijma jimi i maj tyí'ijta, majta jamuaatyávaxi'sij a'ájna jo'maj jóosi'rii. Maja-muaatájeevij siaj sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en a'íijma i tajtúhuan siajta a'íijma i maj rey jin tyity-atatyíj, a'yaa pu'ij tyu'tái'riitarij siaj a'íijma nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en. ¹⁰ Ji'nye ti'ij quee xu néijmi'i tye'entyipuá'ren, a'yaa pu tyúuxie've' siaj anaquéej néijmi'que' i cháanacaj japua huo'té'exaatye'en i Dios nyuucacaj. ¹¹ Siajta quee je'ej tyityóomua'ajcaj je'ej siaj

tyihuo'té'exaatye'ej mati'ij jamuá'anvi'tij a'íjma jimi i maj tyí'ijta. A'íj xu huataxáj tyi'táj ti i Dios jamuaata'íjtye'sij siaj sij jaataxáj, ji'nye caxu mua'aj a'ín pue'éenye'ej xá'ju'un i siaj tyu'taxájtaj, sulu a'íjna i júuricama'ra' i Dios. ¹² Séecan mu ju'ihuáamua' tyu'tátuiire'sij mej mij huó'cui'nyij, majta i hua' huásimua' juyójmua' mu tyu'tátuiire'sij, majta i hua'yojmua' pu mu ájvatzij hua' jimi i jutáatastyamua' mati'ij mij huá'cui'nyij. ¹³ Néijmi'i mu i tyeítýee quee ja'muaxie'va'aj muá'ju'un a'íjci jime' i siaj nyejitzé ajtyáma'can; ajta a'íjna i ti tyo'táviicue' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipué'rej, a'íj pu huíire'en.

¹⁴ 'A'ájna xicáara' jitze tyi'táj xu séjran ti je'ej pua'aj een, ti xána'vi're' ti tzínyire', a'áa mu yo'tyéchesij jo'táj quee a'yan tyiye'tyévijtye', (a'íjna i ti já'jijve', a'íj pu yo'itéej ja'mej), ajta a'íimaj i maj Judea jo'tyú'uucaj, miche' jiyet'zín jo'cixi'in a'ájna jo'táj jíríj jo'quéetímee, ¹⁵ ajta i ti a'áan jo'ojcatyij i juchi'ij japua, che' quee acáyican ti'ij tyi'táj iirá'an u juchi'táj, ¹⁶ Na'ríij síj tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' quee ajo're'nyinyiica'an a juchéj ti'ij tyúucaanaa tyi'rájtui'nyij. ¹⁷ Cuíi' xaa a'íimaj i úucaaa maj xié'chui'tajmee maj puéjtzij mu muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze, majta i maj juyójmua' móoj tzi'tyaa. ¹⁸ Mua'aj xu jahuaviiraj i Dios ti'ij quee a'yan atyojo're'nyinyica'an a'ájna ti'ij pua'aj huaséevi'ij á'yi'ij, ¹⁹ ji'nye jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'yájna mati'ij quee a'náj tyaapuéjtzitariaca' ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj, capu ajta che' a'yan atyojo're'nyesij séej i xicáara' jitze ti'ij a'ájna. ²⁰ Ajta tipua'aj i tavástara' quee a'yan jáa'uurej ti'ij quee che' á'tyeevi'in ti tyoomé'en a'chu pua'an xicáj, capu a'táj júurij ta'me'nyíiche', ajta hua' jime' i tyeítýee i Dios ti arí hua'antyíhuoj, a'íj pu'ríj a'yan jáaruuj ti'ij quee che' á'tyeevi'in.

²¹ 'Tipua'aj a'ájna i xicáara' jitze a'táj a'yan tyajá'mua'ixaaty'e'ej yee: "Cási', xaaséj yána'aj huatyéjve i Círíistu'", na'ríij a'yan yee: "Cási', xaaséj ma'aj huatyéjve", caxu já'tzaahuatya'aj. ²² Ji'nye séecan mu yaja'va'ju'uj muá'ju'un i maj tyi'hue'tacaa, a'íj mu mij tyi'táj tyu'taséjrataj i tyeítýee jimi mej mij huo'cuanamuan, tipua'aj huatái'riitarej maj a'íjma huácuanamuan i tyeítýee i Dios ti arí hua'antyíhuoj. ²³ Tyámua' xu'uj caxu yó'hua'nan. Néijmi'i nu nyeríj jamuáa'ixaa je'ej ti tyi'táj rinyij.

Ti'ij ajtáhua'aj yava'cányesij a'íjna i ti ajta tyévi'ij jitze

huanie'huaca'

(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

²⁴ 'Ajta a'ájna i xicáara' jitze, mati'ij jajpuéetzij muá'ju'un, capu che' eeráxirij, ajta quee che' huanyéeri'cij ja'mej i máxciríe' jime', ²⁵ majta uje'cávatzij i xú'ra'vetyee ti'ij ij huatóoca'tzij i tajapuá. ²⁶ Aj xu sij jaséjran i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' ti aje'cáama'aj ja'mej i jéetirij tzajta', naa pu tyámua' tyu'nyéeri'cij ja'mej, ajta néijmi'i jin antyúumua'reerij ja'mej a'ájna i xicáara' jitze. ²⁷ A'íi pu'ij hua're'ityixij i maj jahuüre' mej mij néijmi'caa tyí'siire'en i tyeétyee i Dios ti arí hua'antyíhuoj, néijmi'caa mu tyí'siire'ej i tyeétyee jo'tij na'aj joo'ástimee i chuéj, ajta jo'tij joo'ástimee i tajapuá.

²⁸ 'A'ij xu jitze tyi'huóo'iteeritye'en i xápua'. Ti'ij antyicua'tyíjme'nyij ánimuaj, ajta ti'ij canyáatira'nyij i xámue'ra', a'ij xu jin jamua'reeren ti arí véjri' i víita'rij. ²⁹ A'yaa pu cha'taj na'aj tipua'aj seríj tyi'tíj a'yan tyí'sejraj, aj xu sij jamua'reeren ti arí véjri' putyí'ricij a'ájna xicáara' ti jitzán a'yan tye'mej, siajta jamua'reeren ti arí aje'cáama'aj ja'mej i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'. ³⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti néijmi'i a'yan tye'mej mati'ij móoj júuricaj i tyeétyee i maj iye'ej huacháatimee cháanacaj japua. ³¹ Néijmi'i pu tye'entyipua'rij i cháanacaj ajta i tajapuá, ajta i nyenyúuca capu a'náj antyipua'rij.

³² 'Ajta a'náj ti xicáara' jitze a'yan tye'mej nusu a'tzáaj ti a'yan tye'mej, capu a'tíj jamua'reej, camu jamua'reej i maj tajapuá tyí'huiüre' nusu i Yójra'. A'íi pu'uj jamua'reej i nyavástara' i Dios.

³³ 'A'ij xu jin tyámua' eenye', siajta atanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj ti a'yan atyojo're'nyesij. ³⁴ A'yaa xu ti'ij i a'tíj ti mu' jó'yi'muij, anaquéj pu'ij juchi'ij hua'cha'iraste' i maj jimí tyí'muarie' mej mij jáacha'ín i chi'ra'an. A'íjma pu ijcatye'en séej ajta séej mej mij tyu'muarie'en tyi'tíj ti muárie'ria'ra', ajta séej ijcatye'en ti tyí'cha'íj ata' puéertaj. ³⁵ Tyámua' xu mua'aj eenye' siajta atanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj ti uvé'nyesij i ti aja'chej, tipua'aj tyechúmua'risima'caj, na'ríij a'tzáaj jé'ta' tíca', nusu a'tzáaj mati'ij tyí'tyeji'huacaa i tyacuáarie', na'ríij ti'ij huatapuá'riaca', ³⁶ ji'nye tipua'aj jiye'tzín nu've'nyej, nyajta jamuáatyoonij setyacu'tzísima'caj. ³⁷ I nyaj mua'ajmaj já'mua'ixaatye' a'ij nu nyajta huá'ixaatye' néijmi'caa i séecan a'yan tijin: Sióoche' xu atanyéjnye'rij.

14*Tyeétyee mu jaaxá'pui'intarej mej mij jaatyéevi' a'íjci i*

Jesús

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Hua'puaj xicáj pu ooj á'itzeeria'ca'aj ti'ij a'ájna aty-ojo-ré'nyej mati'ij pua'aj tyi'ye'estyahua'aj a'íjci jime' i cánya'xii maj cui'nyij, majta i páan maj cua'caa tiquee cu'ustij. A'íimaj i maj tyihua'íjtye' i puaaríj majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta, a'íi mu jahuooca'aj je'e'j maj huárinyij mej mij hue'tzij jin jaatyévi' i Jesús, majta je'en jaajé'caj. ² Ji'nye séecan mu a'yan tyi'xajtaca'aj tijin:

—Catu a'ájna jaatyévi'raj mati'ij tyi'ye'estyáacaj, mej mij quee i tyeítyee huatanyínyu'caj.

Íiti' pu tyi'táj ti naa tyaarie'ej ja'vá'huaaj a'íjci i Jesús
(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Ti'ij i Jesús a'áa jo'tyávaacaj a Betania, a'ájna jo'tij ja'chej a'ájna i Simón, i maj majta a'yan jatamuá'muatya'aj tijin, ti Cá'atzaj. Ti'ij i Jesús ooj ajtyequéecaj i méesaj jitze, íiti' pu aje-ré'nyej a'íjci jimi tyetyéj limeetara' pu huajásima'aj, a'íj pu jitze avá'jistij i ti naa tyaarie'ej, nardu jitze ti ma'can tyi'táj tu'píj, ajta jéehua tyá'najchij. Aj pu'ij i íiti' antyítaaraca' a'íjci i limeetaj, ti'quij ja'vá'huaaj a'íjci i ti naa tyaarie'ej i mu'úutze' a'íjci i Jesús. ⁴ Aj mu mij séecan i maj a'úun je'rátya'ca'aj jaatájaaxie'vi'ri' a'íjci i íitaj, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—¿Ji'nye een jime' jahuajca a'mújcij i ti naa tyaarie'ej?
⁵ Frúitacaj pu maj jáatoonyijche' a'chu huéeicaj anxityej i túmii ará'aj, mej mij a'ájna jin huo'táhuire'en i maj quee je'e'j tyéejviicue'.

A'íi mu mij je'e'j pua'aj tyá'xajtaca'aj a'íjci i íitaj.

⁶ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Xaatapuá'cij, ¿ji'nye een jime' setyá'itziitye'? Tyámua' pu tyi'táj huáruuj nye jimi. ⁷ Ji'nye a'íimaj i maj quee je'e'j tyéejviicue' a'íi mu a'náj tina'aj ja'mua jimi séeria'aj muá'ju'un, a'yaa pu'ij tyi'rúitaj ja'mej siaj sij huo'tyáhuire'en tipua'aj a'yan setyá'xie've'e'j, nyajta nyáaj canu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej. ⁸ A'ájna i íiti' a'yaa pu huaríj je'e'j ti tyaatá'iriityej, a'múu pu anaquéej nyacáhuaj i ti naa tyaarie'ej, mati'ij na'vá'nasij. ⁹ A'yaa nu tzáahuaty'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' ti jo'tij na'aj i cháanacaj japua jo'maj huojoté'exaatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj mu majta huataxájta je'e'j ti tyi'táj huáruuj a'ájna i íiti', a'yaa mu mij tyo'támua'reerij.

Judas pu tyu'tátuiirej a'íjci i Jesús
(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ A'íjna i Judas Iscariote, síij ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi pu a'íjma jimi jo'mej i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta ti'ij huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús. ¹¹ Mati'ij jáanamujri', naa pu huo'tá'aj aj mu mij tya'tóoratziri' maj tyaanáchitye'en a'íjci i Judas, a'íi pu'ij i Judas jahuooca'aj a'náj ti huatái'riitarij ti'ij huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús.

Tavástara' pu tyihuo'cue'ej a'íjma i maj jamuán huacíj
(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹² A'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj i maj jitzán tyí'ye'estyaa mej mij jáacua'nyij i páan tiquee cu'ustij, a'ájna mati'ij hua' mu'vejritaca i cánya'xii, a'íimaj i maj jamuán huacíj mu a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—¿Jo'nyij muaja'ránajchi tyej tyij jó'ju'un, tyajta je'en tyámua' tyú'uurej jo'tyaj i páan já'cua'nyij i tyaj jin jo'támua'reej ti'ij i Dios tyámua' tyitáacha'ij?

¹³ Aj pu'ij hua'puáca huata'ítyaca' i maj jamuán huacíj, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Séricuj a'ájna a chájta'. A'áa xu a'táj já'tyoonyij xá'rij ti huátisij jájtyij tu'huájmuaa, a'íj xu jamuán ujó'ju', ¹⁴ jo'tij a'íin jo'tyárutyij, a'úu xu jáahuoonyij i a'táj ti aja'chej, aj xu sij a'yan tyaaté'exaatye'en tijin: “A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i Maeestro yee: ¿Jo'nyij nyaja'ta'caa nyaj tyú'cua'nyij hua' jamuán i nyetyeítyeristyamua' tyej tyij jo'támua'reej ti'ij i Dios tyámua' tyitáacha'ij?” ¹⁵ A'íi pu'ij jamuaataséjratye'sij ánimuaj i chi'ij ti uhuaré'yoo, pu'ríj tyámua' naa tyú'ruuj, a'úu xu tyámua' tyú'uurej i tyaj tyí'cua'nyij.

¹⁶ Mati'ij mij ujó'ju' i maj hua'puaj a'ájna a chájta'. A'yaa pu néijmi'i tya'raj je'ej ti i Jesús tyihuo'té'exaaaj, aj mu mij tyámua' tyú'ruuj i maj tyí'cua'nyij i maj jin jo'támua'reej a'ájna i xicáara' jitze ti'ij i Dios huó'cha'ij.

¹⁷ Ti'ij arí huatíca'caj Jesús pu jo'tyájrurij u chi'táj majta jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ¹⁸ Mati'ij meríj tyí'cua'caj i méesaj japua, aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' síij i ti ja'mua jitze ajtyáma'can mu siaj nyajamuan tyí'cua', a'íi pu nyéetzij tyu'tátuiire'ej a'íjma jimi i maj tyityatatyíj.

¹⁹ Aj mu mij huatóoxaamujrityej, majta je'en huatyóohuij maj jaata'íhuo' a'íjci i Jesús síij ajta síij a'yan tijin:

—¿Nyiquij nyáaj a'íin nyaj pué'een?

²⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een síij i siaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi pu i páan ájrunyi a'íjci jitze i

túxa'aj nyajamuan. ²¹ A'yaa pu atyojo're'nyesij nye jimi je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta a'íjna i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej. Jéetze' pu jatyahui'rihua'caj tiquee nie'huacajche'.

²² Móoche' mu tyi'tya'cue'síma'caj, ti'ij i Jesús páan tyi'íj, ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraca' ti'quij huo'rípu'uj, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Xáacua' a'íjci, a'íi pu nyahue'ra' pué'een.

²³ Ti'ij ta'ij i váasuj tyijáj ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, ti'quij a'íjma huatajányij, néijmi'i mu jaaré'ij i váasuj jitze.

²⁴ A'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i nyaxúure' i nyaj je'ráxire'sij nyej nyij huo'tyáhuire'en mui'caa, ajta ti'ij i Dios ja'antyipuá'ritye'en i ti jájcuaj jin tya'tóoratziri'. ²⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee che' ju'quéi'sij a'íjci i úuvaj ja'ra', 'asta a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i Pedro jaatyáhue'taj a'yan tijin canu jamua'tyej

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Mati'ij tyu'táchuiicaj i maj jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj mu mij jo'cáj a'ájna Aseitúunajrimi jíríj ti jo'tacá'aj. ²⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Néijmi'i xu mua'aj yo'huá'xij siaj nye jimi tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'íj nu je'catan i cánya'xií ti siire', majta i cánya'xií mamuj úrutij." ²⁸ Ajta nyati'ij huatájuurej, a'áa nu nyajtáhua'aj jamuaja'ajsiire'ej a Galileea.

²⁹ Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj néijmi'i meyo'hua'xij maj a jimi tyá'tzaahuatye', canu nyáaj a'yan rinyij.

³⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye', ijíj tíca' ti'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéecaj paj naatyáhue'taj a'yan tijin capáj nyamua'tyej.

³¹ Ajta i Pedro ca'nyíin pu jin a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj a'yan tyúuxieve'ej nyaj ajamuán huámui'nyij, canu muaatyáhue'taj.

Majta néijmi'i i séecan a'yaa mu cha'taj mana'aj tyí'xajtaca'aj.

Jesús pu huatyéenyuj a'ájna a Getsemani

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² Mati'ij mij jo'cáj a'ájna ja'hua' huastárij tzajta' ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Getsemaní. Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa*j* i maj jamuán huacáj tijin:

—Xaará'saj iye'ej, nyóoche' nu nyáaj huatyényuusij i Dios jimi.

³³ Ti'quij áyee jo'ré'nyej, a'íjma pu jo'ví'tij a'íjci i Pedro ajta i Santiago ajta i Juan, aj pu'ij huatyóochej ti huatóoxaamujritye'en ajta je'ej pua'aj jaata'aj i tzajta'.

³⁴ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa*j* tijin:

—Je'ej pu pua'aj nu'asej cuxáa nyamu'i'nyij. A'yaa xu siooj tyityá'caj, síoche' xu atanyéjnye'rij.

³⁵ Ti'quij i Jesús eerájraa a'tzúz áyee, aj pu'ij tyítunutaca' a chóota', jájhuaviiri' i Dios tipua'aj a'yan tyí'riitan tíquee a'yan atyojo're'nyinyica'an a'ájna i xicáara' jitze ti jitzán jajpuéetzij ja'mej. ³⁶ A'yaa pu tyá'huooca'aj i Dios jimi tijin:

—Dios i paj nyavástara' pué'een, néijmi'i pu tyí'rij muéetzij jimi, tipua'aj petyu'tá'an ti'ij quee náaci'tyij a'íjna i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, ajta che' quee a'yan atyojo're'nyinyica'an je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', sulu pati'ij muáaj tyá'xie've'.

³⁷ Aj pu'ij té'ej aje're'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huacáj, a'áa pu'ij huojo'tyoj tipua'aj merij tyácu'tzij. A'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tijin:

—Simón, ¿nyi petyácusij? ¿Nyi pequee tyo'táviicue'ri' paj séej ooraj atányeerij? ³⁸ Síoche' xu atanyéjnye'rij siajta huatyényuunyij i Dios jimi, ti'ij quee tyi'táj je'ej já'mua'uurej. A'yaa xu mua'aj tyá'xie've' siaj tyámua' huárinij, ajta capu ja'muaca'nyisti' i já'muahue'ra' jitze.

³⁹ Ajtáhua'aj pu ujó'mej, a'yaa pu cha'tána'aj tyaatáhuaviiri' i Dios. ⁴⁰ Ti'ij aje're'nyej ajtáhua'aj pu huo'tyoj metyacu'tzísima'caj, ji'nye cutzúj pu huá'mue'tica'aj. Capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej maj ye'ej tyaaté'exaatye'en. ⁴¹ Ti'ij huéecaj a'yan huaríj, ajtáhua'aj pu ujó'mej, ti'quij ajtáhua'aj aje're'nyej tipua'aj meri'ij táhua'aj tyácu'tzij, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa*j* tijin:

—¿Nyi siooj tyácu'tzij siajta juso'pe'? Pu'ríj óoche', pu'ríj tya'rá'aj a'náj maj nyéetzij tyu'tátuiire'ej i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ⁴² Xá'ajhuiixi', che'rój, pu'ríj yaja've'mej i ti nyéetzij tyu'tátuiire'ej.

Mati'ij jaatyéevi' i Jesús majta yo'jáj
(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj i Jesús ti'ij i Judas, síj ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan

hua'puaj ará'asej, a'ñi pu aje're'nyej majta jéehua i tyeítýee jamuán huajú'ca'aj metyu'chúumij majta ciyéj tyu'í'ij. Hua'nyúucaritze' mu a'ñijma jimi huajú'ca'aj i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, majta i huásij. ⁴⁴ Ajta i Judas pu tya'tóoratziri' je'ej ti ye'ej huárinij mej mij jáamua'reej a'tíj ti a'ñin pué'een i Jesús, a'yan tíjin:

—A'ñina i nyaj ji'tyápuí'tze'ej, a'ñi pu a'ñin pué'een, siata'aj jaatyéevi', siajta ja'ajnán, sia'nají'que'en tyámua' naa.

⁴⁵ A'íj pu jin ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi ti'quij a'yan tyaatajé tíjin:

—Maeestro.

Ajta ji'tyápuí'tzej. ⁴⁶ Aj mu mij i tyeítýee jaatyéevi' i Jesús majta ja'náají'quej.

⁴⁷ Aj pu'ij síj ti a'áa jo'tyávaaca'aj a'ñi pu juchúun íjcutaca', ti'ij ij ja'ajtavéjchaca' i naxiéera' i ti jahuíre' a'íjci i ti tyihuá'íjtye' i tyeyúuj tzajta'. ⁴⁸ Ti'quij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i tyeítýee tíjin:

—¿Ji'nye een jime' yesetyityavá'ju' xaachúumij siajta ciyéj tyu'í'ij siaj sij naatyéevi', cuxáa nyaj náhua'rij pué'eenye'?

⁴⁹ A'náj tina'aj nu ja'mua jamuán ajo'tyávaaca'aj nyetyaja'muamua'tyáaj u tyeyúuj tzajta', caxu a'náj naatyéevi'. Ajta íjij pu a'yan tye'mej ta'aj ij tya'róo'astej je'ej ti tyé'yusí' i yu'xarij jitze.

⁵⁰ Majta a'ñimaj i maj jamuán huacíj néijmi'i mu huatóo'uj, aa mu'uj mij yooriéej i Jesús. ⁵¹ Ajta síj pu tya-muéej jaavájasima'aj i Jesús, cáanarij pu jin eerónajca'aj. A'íj mu mij huatyéevi', ⁵² ajta a'ñi pu jaatátoj i cáanarij ti'quij huatóo'uj jo'téechajraa muá'vi'ij.

Mati'ij yo'v'tij i Jesús a'ñijma jimi i maj tyityatatyij

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³ Mati'ij mij yo'v'tij i Jesús a'íjci jimi i ti tyihuá'íjtye' néijmi'caa i tyeyúuj tzajta', mati'ij mij néijmi'i tyúusiij i maj tyihuá'íjtye' i puariij, i huásij majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze. ⁵⁴ Ajta i Pedro pu imuáj cújta' huama'ca'aj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'ñina i ti tyihuá'íjtye' i maj tyí'muijhuacaa i tyeyúuj tzajta', a'áa pu ja'ajyíxij hua' jamuán i xantáaru'uj, oopuístya'aj i tá'taa jitze.

⁵⁵ Majta a'ñimaj i maj tyihuá'íjtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyityatatyij, a'ñi mu jahuooca'aj tyi'tíj maj jitzán ujpuá'ritye'en i Jesús, ajta camu tyi'tíj huátyoj. ⁵⁶ Tyij majta jéehua jaahué'taca'aj, camu i séecan jamua'reeriaca'aj, tyi'tíj maj putyí'xajtaca'aj. ⁵⁷ Aj mu mij séecan ájhuiixij mati'ij mij hue'tzij jin tyu'taxájtaca', a'yan tíjin:

58 —Ityáj tu a'yaa tyáanamujri' ti a'yan tyí'xajtaca'aj tijin: “Nyáaj nu jaatyú'uunaj a'íjci i tyeyúuj i tyeítyee maj ja'ajtaahuaca', nyajta je'en huéicaaj xicáj jitze séej ájtaahuaj i tyeyúuj i maj quee i tyeítyee ja'ajtaahuaj.”

59 Ajta camu néijmi'i jamua'reeriaca'aj tyi'tíj maj pu tyí'xajtaca'aj i séecan majta i séecan.

60 Aj pu'ij a'íin ájchej a'ájna hua' tzajta' a'ájna i ti néijmi'caa tyí'ijtye' i tyeyúuj tzajta', ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—¿Nyi pequee huatányuusij? ¿Tyi'tanyí jin po'tyá'itzee mej mij a' jitze tyí'pua'rite'?

61 Ajta i Jesús capu avé'nyuuca'aj, capu tyi'tíj huataxájtaca'. Aj pu'ij ajtáhua'aj i ti tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'íin paj pué'een i Ciríistu', i ti yójra' pué'een i Dios?

62 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een. Siajta mua'aj xu nyeséejran i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca' nyaj ajcaqué na'mej i muáca'ta' i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, siajta nyeséejran nyati'ij aje'cáame'en i jéetirij tzajta'.

63 Ti'quij a'ájna i ti tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta' ja'antyisújtza'an i jusíicu', mej mij jáamua'reej tijin pu'ríj huatanyú'caca', aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Capu che' juxie've' ti a'tíj je'ej tyá'xajta. 64 Mua'aj xu serij jáanamujri' ti je'ej pua'aj tyu'taxájtaca' i Dios jimi. ¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste'?

Néijmi'i mu juxa'aj tyu'taxájtaca' majta tyu'tá' ti huámui'nyij.

65 Aj mu mij séecan huatyóohuij maj jaatyétzi'tzique'muaxi'in, majta jo'tanáa ajíisa' majta je'en ji'tyáva'ra'aj i jumuáca' jime', a'yan metye'íhuo'raj tijin:

—Huataxáj a'tanyíj mui'tyéjvee.

Majta i xantáaru'uj i maj tyí'cha'ij i tyeyúuj tzajta' a'íi mu ja'ráavaxij i nyéerima'ra' jitze.

Pedro pu tyu'tyáhue'taca' a'yan tijin capu jamua'tyej i Jesús

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

66 Ajta i Pedro, a'áa pu jo'tyávaaca'aj jo'tíj ja'rájta'cuaj i chi'táj. Aj pu'ij síij íiti' utyájrurij ti jahui're' i ti tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', 67 ti'ij a'íj huaséj i Pedro ti jupuistya'ca'aj a'ájna jo'tíj já'taa, aj pu'ij ja'raséeraj ja'raa ti'ij ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj pajta jamuán jo'chá'canya'aj i Jesús, Nazaret ti já'ma'can.

⁶⁸ Pedro pu jaatyáhue'taca', a'yan tyi'xáataj tijn:

—Canu jamua'tyej, canu nyajta jamua'reej tyi'tij paj tyáxajta.

Aj pu'ij iirájraa, a'áa pu je'tyéechaxij a ti ja'pueertaj. Aj pu'ij i tyacuáarie' huajíhuaca'. ⁶⁹ Ti'ij ij ajtáhua'aj i íiti' jaaséj a'íjci i Pedro aj pu'ij séecan huaté'exaa a'yan tijn:

—A'múu pu síj a'ín pué'een i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj jamuán huaci'ij.

⁷⁰ Ajtáhua'aj pu i Pedro jaatyáhue'taca'. A'tzúj a'tyéevi'caj, a'ímaj i maj aja'rét'ya'ca'aj majtáhua'aj mu a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijn:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna muáaj paj síj a'ín pué'een, ji'nye Galilea paj já'ma'can.

⁷¹ Aj pu'ij i Pedro huatyóochej ti nyúucaritze' i Dios a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijn:

—Canu jamua'tyej a'íjci i tyáataj i siaj mua'aj jatyáxajta.

⁷² Aj pu'ij arí hua'puaj huajíhuaca' i tyacuáarie', ti'quij i Pedro jo'támua'reeri' je'ej ti tyaaté'exaa i Jesús a'yan tijn: “Ti'ij quee xu hua'puaj huajíhua i tyacuáarie', muáaj paj huéicaj naatyáhue'taj.” Aj pu'ij tyuuyínyajraa a'íjna i Pedro.

15

Metyu'tátuii a'íjci i Jesús i Piláato jimi

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Ti'ij huatapuá'riaca', a'íi mu tyúusiij i maj tyihuá'ijtye' i puaríj a'íjma jamuán i huásasij, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta néijmi'i i maj tyityatatyíj. Aj mu mij áyoovi'tij a'íjci i Jesús meetyají'que'ej, mati'ij mij jaatátuii a'íjci i Piláato. ² Piláato pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi muáaj a'ín papué'een i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can?

Ti'quij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Muáaj paj períj a'yan tyaataxájtaca'.

³ Majta i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', jéehua mu tyaaxájtzi'ri', ⁴ Piláato pu'ij ajtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi pequee je'ej tyu'tányuusiij? Cási' jéehua mu a'jitze tyí'pua'ritye'.

⁵ Ajta i Jesús capu je'ej tyaaté'exaa, a'íj pu jin quee je'ej jo'támiteeraj a'íjci i Piláato.

Piláato pu tyu'tá' maj jaajé'caj i Jesús

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38—19:16)

⁶ Mati'ijta tyi'ye'estyaj, Piláato pu a'yan tyeeeyí'tihua'aj ti séej huatátoonyij i ti eetyánami', a'táj maj a'yan tyaatáhuaviiraj i tyeítyee. ⁷ Sáj pu tyáati' eetyánami'huaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Barrabás, hua' jamuán i séecan i maj tyi'tyacui'caria'aj. ⁸ Aj mu mij i tyeítyee aje'ré'nyej, mati'ij mij huatyóohuij maj jaatáhuaviij i Piláato ti'ij a'yan huárinyij a'íjma jimi je'ej ti tyeeeyí'tihua'aj. ⁹ Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi mua'aj a'yan setyá'xie've' nyaj jaatátoonyij a'íjci ti ja'mua tajtúhuan pué'een mu siaj Israel jitze ajtyáma'can?

¹⁰ Ji'nye jamua'reeriaca'aj maj já'chueeria'ca'aj a'íjci i Jesús a'íjma i maj tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', a'íj mu jin jimi tyu'tátuii. ¹¹ Majta i maj tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', a'íj mu ca'nyíjra'aj huo'ta' i tyeítyee mej mij jaatáhuaviij a'íjci i Piláato ti a'íj huatátoonyij i Barrabás.

¹² Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Arí ji'nye náarinyij a'mújci jimi mu ja'mua tajtúhuan mu siaj Israel jitze ajtyáma'can?

¹³ Aj mu mij ca'nyíin jin huatyejíhuajra a'yan tijin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

¹⁴ Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime', tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj?

Majta i tyeítyee majtáhua'aj mu ca'nyíin jin huatyejíhuajra a'yan tijin:

—Oótateexi' i cúruuj jitze.

¹⁵ Ajta a'íjna i Piláato, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i tyeítyee jimi, a'íj pu jin jaatátoj a'íjci i Barrabás, ajta ti'ij tyu'ta'íitaj maj je'riá'vaxi'in i Jesús, aj pu'ij huo'tátuii mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

¹⁶ Aj mu mij i xantáaru' yo'jáj a'íjci i Jesús a'ájna a ti ja'rájta'cuaj, aj mu mij néijmi'caa tyísi i xantáaru'uj.

¹⁷ Síicu'ri mu ju'cáachejtye ti po'vij xú'muavi'can jime', majta cúruun jaatyátaavej tzícare'ej ti jin cistijhuaj, a'íj mu mij ju'cárujtyi'ri'. ¹⁸ Majta je'en huatyóohuij maj huatyejíhuajra'nyij a'yan tijin:

—Che' júurij a'mújna mu ti hua' tajtúhuan pué'een a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁹ Majta ciyéj jin ja'vá'va'ra'aj i mu'úra' jitze, majta jaatyétzi'tzique'muaxij, aj mu mij tyítunutacaria'aj mue'cootunáaj, a'yájna cuxáa tyámua' metya'tá'caria'aj.

²⁰ Mati'ij jatyaxáahuataj, aj mu mij je'ré'chuiiri' a'íjci i síicu'ri ti po'vij xú'muavi' jime', mati'ijta mij a'íj

ju'cáachejtye i síicu'ria'ra' mati'ij mij yo'jáj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

Mati'ij yó'tateexij a'ijci i Jesús i cúruuj jitze
(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ A'áa pu sñij tyáati' Cirene ti já'ma'can, Simón ti ántyapuaj táatajra' a'ijci i Alejandro ajta a'ijci i Rufo, a'íi pu a'áa ja'rájraa jo'tij quee a'tij ja'chej. A'áa pu'ij huaja'antynájchaca' jo'maj yoojásima'aj i Jesús, a'ij mu mij ca'nyérij jin huata'ij ti'ij ja'antychóoj i cúruujra' i Jesús.

²² A'áa mu yo'jáj a'ijci i Jesús, a'ájna a jirij jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj huá'nyuucaa jime' tijin Gólgota, (Gólgota, a'yaa pu huatóomua'aj tijin Mui'chij Mu'taj), ²³ mati'ij mij nahuáj jaatanyétzij cuáanye'ej ti á'naxcaj, a'yaa mu jatamuá'muaj a'ijci i cuáanye'ej tijin miirra, ajta i Jesús, capu ju'qué'ij a'ijci i nahuáj. ²⁴ Aj mu mij yó'tateexij i cúruuj jitze. Majta i xantáaru'uj tyetyéj mu jin huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tij ti ci'tyij i tyí'caanaria'ra' i Jesús sñij ajta sñij.

²⁵ Pu'ríj jé'ta' ujmá'caj i xicáj mati'ij yó'tateexij i cúruuj jitze. ²⁶ Majta táabla óotatej i cúruuj jitze, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj tyi'tij jitzán tyo'ojpuá'rij a'yaa pu tijin: "Hua' tajtúhuan i maj Israel jitze ajtyáma'can."

²⁷ Majta mu hua'puácaa i náhua'rij óotatej, séej mu a'áa jo'tyéjchej i cúruuj i muáca'ta' pujmua', majta séej útata' pujmua'. ²⁸ A'yaa pu tyá'raa je'ej ti a'ájna i nyúucarij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: "A'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti je'ej pua'aj tyí'tyevistaca'aj."

²⁹ Majta i maj aja'tányinyica'aj naa mu tyi'tye'cámu'vajra'aj majta je'ej pua'aj tyá'xajtaca'aj a'yan tijin:

—Muáaj mu paj a'íin pué'een i paj jaatyú'uunaj i tyeyúuj pajta huéecaj xicáj jitze ja'ajtaahuaj, ³⁰ asíj a japua huatányuuchij pajta acájra'nyij a'mújcij jitze mu cúruuj.

³¹ A'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'xaahuataca'aj i maj tyihua'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'múu pu séecan japua huatanyúj, ajta capu jaayí'tin ti jusñij jujapuá huatányuunyij. ³² Che' acájra'nyij mu cúruuj jitze a'mújna mu Ciriistu' ti pué'een, ajta hua' tajtúhuan i maj Israel jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij jaaséj, tyajta tyá'antzaahuatye'en.

Majta i maj jamuán óotateehuaca' i cúruuj jitze a'íi mu majta já'xaahuataca'aj.

*Ti'ij huamuí' i Jesús**(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)*

³³ Ti'ij tya'rá'aj a'tzáaj tacuaríixpuaj, néijmi'que' pu huariá'tica'riaca' i chuéj japua, ajta á'tyeej ti a'yan tyu'tíca' yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj. ³⁴ Ti'ij yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, aj pu'ij Jesús ca'nyíin jin huajíjhuaca' a'yan tijin:

—Eloí, Eloí, ¿lama sabactani? A'íjna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Nyavástara', Nyavástara', ¿ji'nye een jime' pej pij nyojo'hua'xij?

³⁵ Séecan i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, mati'ij jáanamuaajri' a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Xáanamuaajri', a'íj pu huatajé i Elías ti'rúij á'tyeej ti tyi'tyávaaca'aj i Dios jimi.

³⁶ Aj pu'ij sáij aje're'nyej huatéechisima'aj, tyi'tíj pu huátisima'aj ti ta'chíra' a'íj pu'ij huatyáru'nyaxij nahuáj jime' ti antzíjvi, ti'quij ciyéj jitze ja'antiyíj'quej, aj pu'ij a'íjna ájchui ti'ij i Jesús huayé'nyijche' a'íjci jitze i tyi'tíj, a'yan tyi'xáataj a'íjna i a'tíj tijin:

—Setyu'chó've' títua'aj yatanyéj a'íjna i Elías ti'ij ja'cátoonyij mu cúruuj jitze.

³⁷ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús ca'nyíin jin huajíjhuaca', ti'quij huamuí'. ³⁸ Ajta i tyeyúuj tzajta' cáanarij ti 'tzíjhua pu ujo'tahuíjca'aj, a'íi pu'ij jé'ta' acásujtza'an. ³⁹ Ajta i tyenyeéntyí' i xantáaru'uj ti tyí'ijtye' i maj anxityej ará'asej, a'áa pu jo'tyávaaca'aj véjri' jo'tij jóonyeerica'aj i Jesús, a'íi pu'ij jáanamuaajri' je'ej ti tyu'jijhuaca' i Jesús, ajta jaaséj je'ej ti tyu'muí', a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa pu tyi'ji're'can jime' a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i yójra' i Dios.

⁴⁰ Séecan mu majta úucaa a' imúaj jo'tyu'úuj méesejraca'aj, sáij pu a'yan ántyapuaaca'aj tijin Mariía Magdala ti já'ma'can, ajtáhua'aj sáij Mariía hua' náanaj a'íjci i Santiago ti cíleen ajta a'íjci i José, ajtáhua'aj sáij i íiti' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salomé. ⁴¹ A'íi mu i úucaa jamuán huajú'ca'aj i Jesús majta jahuúria'ca'aj ti'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Galíleea. Jéehua mu majta séecan i úucaa a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj jamuán a'áa jo're'nyej a'ájna a Jerusalén.

*Mati'ij jaatyá'avaataca' a'íjci i Jesús**(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)*

⁴² Ti'ij huaré'chumua'riaca', tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze mati'ij tyámua' huó'uurej, yaa ariá'pua'aj pu atyojo're'nyesij a'ájna i xicáara' i maj jitzán juso'pii. ⁴³ A'íjna i José Arimatea ti já'ma'can, ti ajta hua' jitze ajtyáma'can

í maj va'cán jin tyityatatyíj, a'íi pu ajta jacho'va'ca'aj a'íjci xicáara' tí'ij í Dios tyu'ta'íjtaj néijmi'que' í cháanacaj japua, a'íi pu'ij ajo're'nyej í Piláato jimi, tí'quij jaatáhuaviiri' í tyévira' í Jesús. ⁴⁴ Ajta í Piláato je'ej pu tyo'tóomua'aj tí í Jesús arí huamuí', aj pu'ij jaatajé í hua'tyenyentyi' tí'ij jaata'íhuo' a'chu tí arí á'tyeevi'ca'aj tí huamuí'. ⁴⁵ Tí'ij í hua'tyenyentyi' a'yan tyaaté'exaa tí a'yan tyí'ja'yájna, aj pu'ij í Piláato jaatá' a'íjci í José tí ja'cájan í tyévira' í Jesús. ⁴⁶ Aj pu'ij í José cáanarij huánaniej tí naa een tí naa tyí'cueenaa, tí'quij ja'ajtajá í muí'chíj ajta je'en je're'ijcataca' a'íjci jime' í cáanarij. Aj pu'ij a'úun yo'tyéetyej jo'maj yo'o'jcuunajraa, ajta tyetyéj tí sicírara' eetyájmua. ⁴⁷ Ajta a'íjna í Mariía Magdala tí já'ma'can, ajta síj í Mariía náanajra' a'íjci í José, a'íi mu jaaséj jo'maj je'ej yó'ruuj í muí'chíj.

16

Jesús pu huatájuuriaca'

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Tí'ij mu jo'mej a'ájna í xicáara' maj jitzán juso'pii, a'íjna í Mariía Magdala tí já'ma'can, ajta í síj í Mariía náanajra' a'íjci í Santiago, ajta je'en a'íjna í Salomé, a'íj mu tyí'tíj huánaniej tí naa tyaarie'ej mej mij jacáhuaatye'en í tyévira' í Jesús. ² A'íjci xicáara' jitze ta'nájcaj í itéerij, tí'ij oochán eere'nyéesima'caj í xicáj, a'áa mu jó'ju' jo'tíj ja'vá'nami'huaca'aj í muí'chíj, ³ a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tíjin:

—¿A'tanyíj uya'ráxiiraj í tyetyéj tí jin eetyánami' jo'tíj jóocun tyej tyij utyájrutyeyj?

⁴ Ajta mati'ij a'áa jo're'nyej aj mu mij jaaséj tipua'aj quee che' eetyájmua í tyetyéj. Ajta tyámua' pu tyí'va'caa í tyetyéj tí eetyámuaaca'aj. ⁵ Mati'ij utyájrapij jo'tíj jóocun, tyamuéej mu huaséj tí a'úun je'rácatyii muáca'ta' pujmua', catyéevi' pu ucáchajca'aj ajta naa tyí'cueenavi'ca'aj í tí tyí'chajca'aj. Aj mu mij í úucaa tyu'tátziin, ⁶ ajta a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Caxu tyí'tziinye'ej. Mua'aj xu a'íj tyáhuoonyij í Jesús Nazaret tí já'ma'can, í tí óotateehuaca' í cúruuj jitze. Pu'ríj huatájuuriaca', capu che' yajá'hua' a'yájna. Cási' xaaséj jo'maj yo'o'jtyéj. ⁷ Áricuj sioté'exaatye' a'íjci í Pedro siata'aj í séecan í maj jamuán huacíj, a'yan tíjin: “A'íi pu a'áa jooméj a'ájna a Galíleea tí'ij ajtáhua'aj jamuájsiire'en jájcuan, a'áa xu yé'sejran, a'yájna tí'ij arí tyajamuáa'ixaa.”

⁸ Aj mu mij iirahuáachajra i úucaa, ji'nye metyóoviveesima'aj, majta tyí'tziinya'ca'aj. Ajta camu a'tíj huaté'exaaj i juyéj jitze, ji'nye metyí'tziinya'ca'aj.

Jesús pu huataséjre a'íjci jimi i Mariía Magdala ti já'ma'can

(Jn. 20:11-18)

⁹ A'íjci xicáara' jitze ta'nájcaj i séej iteerij ti'ij i Jesús huatájuuriaca', ti'ij tapuá'risima'caj a'íj pu jimi anaquéej huataséjre i Mariía Magdala ti já'ma'can, i maj tzajta' séjria'ca'aj i tyiyáaru'uj i maj aráahua'puaj ará'axcaa i Jesús ti huo'tamuárij. ¹⁰ A'íj pu ujó'mej ti'ij huo'té'exaatye'en a'íjma i maj jamuán huacíj i Jesús, i maj juxaamuijritya'ca'aj majta juyiinyaca'aj. ¹¹ Majta a'íjma matí'ij jáamua'reeri' ti i Jesús huatájuuriaca' ajta i Mariía arí jaaséjraca'aj a'íjci i Jesús, camu ja'antzaahuaj.

Jesús pu huataséjre hua' jimi i maj hua'puaj i maj jamuán huacíj

(Lc. 24:13-35)

¹² Ti'quij Jesús ajtáhua'aj seequéj tyu'taséjre hua'puácaa jimi i maj a'áa joojú'ca'aj i juyéj japua jo'tíj quee a'tíj já'chajca'aj. ¹³ A'íj mu mij ujó'ju' mej mij huo'té'exaatye'en i séecan, camu majta hua'antzaahuaj a'íjma i maj hua'puaj.

Tyi'tíj ti i Jesús huo'ta'íj a'íjma i maj jamuán huacíj

(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ Ti'ij arí jéetze' huachúmua', Jesús pu huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj tamuáamuata' japuan séej ará'asej, matí'ij móoj a'íjma ajtyetyá'caj i méesaj jitze. Aj pu'ij hua'ajtyá'xij a'íjci jime' i maj jatyánaamuaj i ju júuricamej majta quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye camu huá'tzaahuatya'ca'aj i maj jaaséj ti arí huatájuuriaca'. ¹⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Séricuj néijmi'que' i cháanacaj japua siahuo'té'exaatye' néijmi'caa i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁶ A'tíj ti tyá'antzaahuatye'sij ajta huái'huaj, Dios pu tyaatú'uunyl'raj, ajta i ti quee tyá'antzaahuatye'en, a'íj pu jajpuéetzij ja'mej. ¹⁷ A'yaa mu tyeeyí'tihua'aj muá'ju'un i maj tyá'antzaahuatye'en, nyenyúucaritze' mu huo'tamuáritye'sij i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee, majta séej jime' i nyúucarij tyi'xáataj muá'ju'un, ¹⁸ cú'cu'see mu muarie'en i maj tyú'cha'vacaa, ajta camu je'ej huá'uurej, na'ríij huá've'rij mu'cáaye'en, capu ajta je'ej huá'uurej, ajta tipua'aj a'íjma mua'ajtamuárie'xi'in i maj tyí'cucui', tyámua' mu rinyij.

*Jesús pu tyíraa i jútye' tajapuá**(Lc. 24:50-53)*

¹⁹ Tí'ij a'yan tyihuo'ixáatya'aj, a'íjna i tavástara' Jesús pu tajapuá jó'vi'tichiihuaca' tí'quij muáca'ta' i Dios ja'ajcáyixij. ²⁰ A'íi mu mij i maj jamuán huacíj ma'úrutyixij mej mij néijmi'que' huo're'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, ajta i tavástara' pu huá'huiiria'ca'aj, ajta jaséjrataca'aj tí a'yan tyi'ja'yájna je'ej maj a'íimaj tyí'xajtaca'aj a'íj hua'séeratya'aj i maj jin tyámua' tyo'taséj.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Lucas

I ti jin uhuatyóochej i yu'xarij

¹ Mue'tíj mu meríj a'íjci jin huatyóohuij maj jo'siimua' tyámua' naa je'ej ti tyi'tíj i Dios huáruuj ityájma jimi, ² a'yaa mu mij tyitáa'ixaa'j a'íimaj i maj juji'íj jin jaaséej ti'íj uhuatyóochej, ajta je'en a'yan tyihuo'ci'íj mej mij a'íimaj huo'té'exaatye'en i tyeítyee i nyúucarij i Dios ti jimi je'ráma'can. ³ Nyáaj nu nyajta nyeríj tyámua' naa a'íjci jin tyi'huányamua'tyej, a'yaa pu'ij tyino'támiteeraj ti xá'pui' nyaj tyimuaata'ítyi're'en yu'xarij jitze néijmi'i je'ej ti tyi'tíj huaríj pej pij muáaj Teófilo jáamua'reej mu paj va'cán jin tyi'tyéjvee, ⁴ pata'aj pij tyámua' naa tyámua'reej i ti a'yan tyi'ja'yájna i maj meríj muaamuá'tyej.

Síj ti tajapuá tyi'huire' pu jaataxájtaca' ti nie'huan a'íjna i Juan

⁵ A'ájna imuáj pu i Herodes rey jin tyi'tyávaaca'aj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'áa pu síj puaríj já'chajca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Zacarías, a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i Abías. Ajta a'íjna i íira'ra'an a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Isabel, a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i Aarón. ⁶ A'íi mu hua'puaj tyámua' tyí'tyetyeítyeristaca'aj i Dios jimi, majta néijmi'i jin ja'tzaahuatya'ca'aj je'ej ti tyu'ta'íjtaca' i tavástara'. ⁷ Ajta camu tyiyójmua'ca'aj, ji'nye capu yo'mua'tacaria'aj i Isabel, majta meríj huosica'aj a'íimaj i maj hua'puaj.

⁸ Aj pu'ij séej xicáara' jitze tya'rá'aj ti'íj a'yan tyihuo'ci'íj maj a'íimaj tyu'támu'vejritaj i Dios jimi i maj Zacarías jimi tyí'huire', ⁹ a'yájna mati'íj tyeyi'tihua'aj a'íimaj i puaríj, a'íj pu huaci'íj i Zacarías ti'íj a'íin utyájrutyey i tyeyúuj tzajta', ajta je'en íjcuca antyíteeraj i tavástara' jimi. ¹⁰ Ti'íj ooj tyatáasima'caj i íjcuca, néijmi'i mu i tyeítyee apua'quéj jo'tyu'úuj metyényuusima'aj i Dios jimi. ¹¹ Aj pu'ij síj ti tajapuá tyí'huire' huataséjre a'íjci jimi i Zacarías, muáca'ta' pu pujmua' jo'tyávaaca'aj a'íjci jitze i maj japuan jaté'racia i íjcuca. ¹² Ti'íj jaaséej a'íjna i Zacarías, je'ej pu tyo'taséj ajta jéehua tyu'tátziin. ¹³ Ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huire' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Zacarías, capáj tyí'tziinye'ej, ji'nye Dios pu arí jáanamujri' je'ej paj tyu'tyéenyuj, ajta a'íjna i Isabel siaj

néemi'ij, a'íi pu tyiyóoj ja'mej, a'yaa pej pij jaatámua'tyij tijin Juan. ¹⁴ Jéehua paj huatá'tyamua've'sij, majta mue'tíj i tyeítýee huatóotyamua've'sij ti'ij huanie'huaaj i pá'ri'ij, ¹⁵ ji'nye va'cán pu jin tyi'tyaváaj ja'mej a'yóoj i tavástara' jimi. Capu nahuáj juqueí'sij, ajta jitzán séeria'aj ja'mej i júuricama'ra' i Dios. ¹⁶ A'yaa pu ca'nyíjra'aj tyu'tá'sij mui'caa i tyeítýee i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij tyá'antzaahuatye'en i tavástara' jimi majta i Dios jimi. ¹⁷ A'íi pu i Juan anaquéej huama'aj ja'mej i tavástara' jimi, a'íjna jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Elías ajta i ti jin néijmi'i putyí'uuriajca'aj i Elías, ti'ij tyámua' huó'uurej a'íjma i hua' huásimua' i ti'ríij mej mij huo'taxié've'en i juyójmua', ajta mej mij i maj quee tyámua' metyityoomuámua're' tyihuojo'itéej muá'ra'nyij. Tyámua' pu'ij huá'uuren i tyeítýee mej mij jaataxié've'en i tavástara'.

¹⁸ Aj pu'ij i Zacarías a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i ti tajapuá tyí'huiire' tijin:

—¿Ji'nye nyij tyá'mua'reeren ti a'yan tye'mej? Ji'nye nu'ríj vastacirie', ajta a'íjna i tyaj néemi'ij pu'ríj ajta ucaríj.

¹⁹ Ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu Gabriel ántyapuaaj, a'íj nu jimi tyí'huiire' i Dios, a'íi pu unyojo'ta'ítýaca' nyej nyij muaaté'exaatye'en a'íjci i nyúucarij i paj jin huatá'tyamua've'sij. ²⁰ Ajta ijíj capáj tyá'tzaahuatye' je'ej nyaj tyimuaaté'exaaaj, a'íj paj jin quee atanyúuva'aj puá'mej, capu che' i'riitaj ja'mej paj tyu'taxáj 'asta na'aj quee a'yan tyú'rinyij je'ej nyaj nyeríj tyimuaaté'exaaaj.

²¹ Majta a'íimaj i tyeítýee, a'áa mu pua'quéj jo'tyú'uuca'aj mee'chó'va'aj a'íjci i Zacarías a'tzáaj ti iiráamej i tyeyúuj tzajta', majta a'yan tyúu'íhuo'raca'aj tyi'tíj ti jin arí huápu'i'ij já'tyeevi'ca'aj ti a'úun je'rávaaca'aj. ²² Ajta ti'ij iirájraa, capu che' i'riitaca'aj ti tyu'taxáj, a'yaa pu jumuáca' jin tyihúa'ixaatya'ca'aj, ji'nye capu che' i'riitaca'aj ti huatányuunyij, aj mu mij jáamua'reeri' ti tyi'tíj jimi huataséjre i tyeyúuj tzajta'.

²³ Ti'ij antyipuá'riaca' i ti jin tyi'tyávaaca'aj i tyeyúuj tzajta' a'íjna i Zacarías, aj pu'ij jó'raa i juchéj. ²⁴ Ti'quij huatajútzaaj a'íjna i Isabel, aj pu'ij huatyóo'avaataca' u juchéj, anxí máxcirie' pu á'tyeej ti'quee iiráyi'caa i juchi'táj, a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tijin: ²⁵ "Tavástara' pu a'yan náaruj, mata'aj mij i tyeítýee quee ná'xaahuataj."

Síj ti tajapuá tyí'huiire' pu jaataxájtaca' ti nie'huan i Jesús

²⁶ Ti'ij aráasej máxcirie' tyoomá'caj, Dios pu jaata'ít'yaca' a'íjci i Gabriel a'ájna a Nazaret chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, ²⁷ a'áa pu já'chajca'aj a'ájna i Maríia i ti arí tímua' huatyéviche'sij a'íjci jamuán i José, a'íj ti jitze eeráma'can i David, ajta i Maríia capu eexúj a'tíj jamuán hui'caria'aj. ²⁸ A'ájna i ti tajapuá tyí'huiire' a'úu pu jo'tyájrurij jo'tíj je'rácatyii a'ájna i Maríia, ti'quii a'yan tyaatatyójtje tijin:

—Ajíi' Maríia, mu paj Dios jimi tya'ancuriáa'sij. Tavástara' pu a jimi yésejre'.

²⁹ Maríia pu je'ej tyo'taséj ti'ij a'yan tyaaté'exaa, ajta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jin jaatatyójtjej. ³⁰ A'ájna i ti tajapuá tyí'huiire' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capáj tyí'tziñye'ej Maríia, muáaj paj huatá'tyamua've'sij pajta tyaatatyójtzi're'ej i Dios. ³¹ Ijiij paj huatajútze'sij, séej paj tyiyóoj puá'mej, a'yaa paj jaatámua'tyij tijin JESÚS. ³² A'íi pu va'cán jin tyi'tyaváaj ja'mej, a'yaa mu jaatámua'sij tijin Yójra' i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ajta i Dios ti tavástara' pué'een, a'íi pu tye'entyájrutye'ej ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reeriaj, a'yájna ti'ij i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna i David, ³³ a'íi pu'ij jusén jin tyu'ta'íjtaj a'íjma jimi i maj Jacob jitze eeráma'can. Ajta quee a'náj antyipua'rij i ti jin tyu'ta'íjtaj.

³⁴ Maríia pu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i ti tajapuá tyí'huiire' tijin:

—¿Ji'nye tyíi'rij ti a'yan tyú'rinyij, tipua'aj nyequee tyáataj jamuán hui'care'en?

³⁵ Ajta a'ájna i ti tajapuá tyí'huiire' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'ájna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu a jitze huatyá'itzeere'ej, ajta a'ájna i ti Dios jin néijmi'i putyí'uurej a'íi pu ajta a'jimi séeria'aj ja'mej. A'íj pu jin a'ájna i pá'ri'íj ti nie'huan a'yaa mu jaatámua'sij tijin i ti quee tyi'tíj jin á'itzeere' ti ajta Yójra' pué'een i Dios.

³⁶ Ajta a'ájna a'ihuáara' i Isabel a'íi pu ajta tyiyóoj ja'mej, tyij ajta arí ucaríj, a'ájna i maj a'yan tyá'xajtaca'aj tijin i tiquee yo'mua'tacaa, pu'rij aráasej máxcirie' á'tyeej ti jutza'. ³⁷ Capu tyi'tíj muárie'rij i Dios jimi.

³⁸ Aj pu'ij i Maríia a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i jin jaatyáhuire'ej i nyavástara', che' i Dios a'yan tyú'uurej nye jimi je'ej paj períj tyinaaté'exaa. Aj pu'ij jó'raa a'ájna i ti tajapuá tyí'huiire'.

Maríia pu júumuaarin a'íjci i Isabel

³⁹ A'ájna xicáara' jitze pu i Maríia jiye'tzín jo'mej a'ájna jo'tíj ja'chajta' jiríj jitze a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea,
⁴⁰ aj pu'ij a'áa ja'rá'aj jo'tíj ja'chej a'ájna i Zacarías, ti'quij jaatatyójtyej a'íjci i Isabel, ajta je'en utyájrurij u chi'táj.
⁴¹ Ti'íj a'ájna i Isabel jáanamujri' ti jaatatyójtyej i Maríia, a'íi pu i pá'ri'ij huatáhuaaxij i jucáatze', ajta a'ájna jimi i Isabel pu huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios. ⁴² Aj pu'ij Isabel ca'nyíin jin a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Maríia tijin:

—Dios pu jéetze' tyámua' tyimuaatyájtoo muéetzij quee séecan i úucaa, ajta tyámua' tyeetyájtoo i pá'ri'ij ti arájca mua' jucáa jitze. ⁴³ ¿A'tanyíj nyaj pué'een nyáaj, ti'ij mu jo've'mej nyéetzij jimi i náanajra' i nyavástara'?
⁴⁴ Ji'nye nyati'ij jáanamujri' i paj naatatyójtyej, a'íi pu i nyiyóoj ootáhuaaxij i nyajucáa jitze, a'íjci jime' ti huatóotyamua'vej. ⁴⁵ Jéehua paj huatá'tyamua've'sij, ji'nye muáaj paj tyá'antzaahuaj ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti i tavástara' tyimuaaté'exaaj.

⁴⁶ Maríia pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:
 I nyaj jin ma'úumua'rej a'íj nu jin tyé'tyojtzi're' a'íjci i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i nyavástara',
⁴⁷ ajta i nyajúuricamej pu jutyamua've' i Dios jimi i ti nyaj japua huatanyúj.
⁴⁸ Ji'nye i Dios pu nye jitze rányeeriaca', i nyaj quee je'ej tyéejviicue',
 ajta ijíj ti yujo'que'tij ja'mej, néijmi'i mu a'yan tyi-naataxájta ti i Dios tyámua' tyinaatyájtoo,
⁴⁹ ji'nye a'ájna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, a'íi pu nye jimi jéehua huápu'i'ij tyámua' tyú'ruuj.

Capu tyi'tíj jin á'itzeere' i ti jin ántyapuaj.

⁵⁰ Dios pu a'náj ti na'aj hua'cu'vej, a'íjma i maj jimi jéehua tyá'tzaahuatye'.

⁵¹ A'íj pu jin tyu'muárij i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ajta tyihua'antyí'uunyi'ri' a'íjma i maj óotzaahuatye',

⁵² ajta tyihua'a'ri'ri' i maj jin tyityatatyá'ca'aj va'cán jime', ajta va'cán jin tyihua'antyáaruajtjej a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'.

⁵³ Ajta jéehua tyihuo'tá' a'íimaj i maj tajcuca'aj, ajta huo'ta'ítayaca' maj jó'cñnyej mequee tyi'tíj antyi'á'aj i maj chíjtyaanyi'ij pué'een.

⁵⁴ A'íjma pu huatáhuu'i i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj jimi tyí'huiire', ajta quee yo'huá'xij i ti jin tya'tóoratziiri' ti tyámua' tyihuo'tyéjeevej.

⁵⁵ A'yaa pu aami' tya'tóoratziiraca'aj a'íjma jimi i tahuásimua'ci'ij,

a'íjci jimi i Abraham ajta i maj jitzán eerányesij.

⁵⁶ Ajta a'íjna i Maríia a'áa pu jo'tyá'ítzee a'chu huéeicaj máxcirie' a'íjci jamuán i Isabel, aj pu'ij té'ej huariá'raa jo'tij ja'chej.

Ti'ij huanie'huaca' a'íjna i Juan

⁵⁷ Ti'ij tya'rá'aj a'náj tij tyiyóoj já'ra'nyij i Isabel, tyáatacan pu tyiyóoj ja'raa. ⁵⁸ Majta i tyeítjee i maj avéjri' huacháatima'caa, majta ihuáamua'mua', a'íi mu curiá'cixij mej mij jaatatyójtje'en mati'ij jáamua'reeri' ti i tavástara' jéehua ja'ancu'vaxij a'íjci i Isabel. ⁵⁹ Ti'ij arahuéeicaj xicáj tyoomá'caj, aj mu mij ujó'ju' mej mij ja'antyisíjchej i navíira' i pá'ri'ij, a'yaa mu mij tyá'xie'va'ca'aj mej mij a'yan jaatámua'tyiiche'en tijin Zacarías a'yájna ti'ij ántyapuaj i táatajra'. ⁶⁰ Ajta a'íjna i náanajra' a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Capu a'yan antyapuáaj ja'mej. Sulu a'yaa pu ántyapuaj ja'mej tijin Juan.

⁶¹ A'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'tíj a'yan ántyapuaj ti ja'mua jitze ajtyáma'can.

⁶² Mati'ij mij jumuáca' jin jaata'ihuo'ri' i táatajra' i pá'ri'ij, mej mij jáamua'reej je'ej ti a'íin tyá'xie'va'ca'aj ti'ij a'yan ántyapuaj já'ra'nyij. ⁶³ Ajta a'íjna i táatajra' a'íi pu táabla huo'táhuaviiri' ti jitzán jo'tyéeyu'xaj, a'yaa pu'ij tyo'tyéyu'xaca' tijin: “Juan pu ántyapuaj ja'mej.” Aj mu mij néijmi'i je'ej tyo'taséj. ⁶⁴ Aj pu'ij huatái'riitariaca' ti tyu'taxáj a'íjna i Zacarías, ti'quij huatyóochej ti tyaatatyójtzi're'en i Dios. ⁶⁵ Néijmi'i mu je'ej tyo'taséj i maj avéjri' huacháatima'caa, majta néijmi'que' a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj je'ej ti tyi'tíj huaríj a'ájna jo'tij jiríj jo'quétimee a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea. ⁶⁶ Majta néijmi'i i maj a'yan tyi'namuajraca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Tyi'táquij jin tyi'tyaváaj ja'mej a'íjna i pá'ri'ij?

Ji'nye ji'réc'can jime' pu séjria'ca'aj ti i tavástara' jitzán séjria'ca'aj i pá'ri'ij.

Chuúicaria'ra' i Zacarías

⁶⁷ Ajta a'íjna Zacarías, i ti táatajra' pué'een i pá'ri'ij, a'íj pu jimi huatyá'ítzee i júuricama'ra' i Dios, aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Dios jitze ma'can tijin:

⁶⁸ Che' tyámua' eenye' i tavástara', i hua' Dios a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can,

ji'nye a'íj pu jin mujo'vé'mej ti'ij hua' japua huatányuunyj i jutyéityeristyamua'.

69 A'íi pu uyo'ta'ítayaca' i ti va'cán jin tyi'tyéjvee ti'ij tajapuá huatányuunyij,

síj ti a'íj jitze eeráma'can i David, i ti jahuiire'.

70 A'íi pu a'íin pu'éen i ti Dios ará'tyeej jitzán tya'tóoratziiri':

a'íjma jitze ma'can pu a'yan tyaataxájtaca' i maj jitzán ma'can tyí'xajtaca'aj,

71 a'íi pu tajapuá huatányuusij a'íjma jimi i maj tájcha'íire', ajta néijmi'caa a'íjma jimi i maj taxana've',

72 a'íi pu hua'ancu'vajxi a'íjma i tahuásimua'ci'ij,

ajta quee yo'huá'xij i nyúucarij i ti jin tya'tóoratziiri'.

73 A'íi pu a'íin pu'éen i nyúucarij i ti jin tya'táratziiri' a'íjci i tatáataj Abraham:

i ti taatá'sij

74 tyej tyij quee tyí'tziinye'ej yan tyesejria'aj, tyajta quee hua'ajcha'íiria'aj i maj tájcha'íire'

sulu tyej tyij taxáahuaj jaatyáhuire'en,

75 tyámua' tye'éenye'ej tyajta quee tyi'tíj jin á'ítzeeria'aj,

ajta tyej tyij jimi huatyá'ítzeere'en a'chu tyaj pua'an xicáj á'tyeeren.

76 Ajta muéetzij jime', mu paj nyiyóoj pu'éen,

a'yaa mu muaatámua'sij tijin a'íj ti jitze ma'can tyí'xaj i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej,

ji'nye muáj paj anaquéj huama'aj puá'mej a'íjci jimi i tavástara'

tyámua' petyi'uuriáj i tyeítyee jimi,

77 pajta huo'té'exaatye'ej i tyeítyeristyamua'me'en

ti i Dios tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'ítzee

ajta je'en hua' japua huatányuusij.

78 Ji'nye a'íjna i taj Dios, a'íi pu jéehua tá'cu'vej,

a'íi pu jútye' imuáj tatatzavi'tye' i xicáj jime',

79 ti'ij huo'tyátatzavi'tye'en a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij jéetze' huápu'i'ij jo'tíca'

ajta je'en a'íj jitze huo'cájuyetyej i maj jitzán juxáahuaj séjre'ej.

80 Ajta a'íjna i pá'ri'ij a'íi pu tyéve'sesima'aj, ajta a'íj jitze huatyóoca'an i júuricama'ra' i Dios, a'áa pu já'chajca'aj jo'tij quee já'tyi'tij, 'asta na'aj quee atyojo'ré'nyej a'ájna xicáara' ti jitzán huatóosejrata a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can.

2

*Ti'ij huanie'huaca' a'íjna i Jesús
(Mt. 1:18-25)*

¹ A'ájna imuáj a'íi pu rey jime' tyi'tyávaaca'aj i Augusto, a'íi pu'ij tyu'ta'íjtaca' mej mij ahuóoyu'xaj néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa jo'tij a'íin tyejé'íjtaj. ² A'yaa pu tyu'ríj mati'ij ahuóoyu'xaca' ti'ij ooj Quirinio tyi'tyávaacaj tajtúhuan jime' a'ájna a Siria. ³ A'yaa pu'ij tyu'tóoxie'vej mej mij néijmi'i i tyeítyee jo'cixij jo'maj já'ma'can mej mij ahuóoyu'xaj.

⁴ A'íj pu jin i José iirájraa a'ájna a Nazaret, i Galilea ti jitze ajtyáma'can, ti'quij a'áa jó'raa a Belén, a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea, a'ájna jo'tij jo'nié'huaca' i David i ti rey jime' tyi'tyávaaca'aj, ji'nye a'ájna i José a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i David. ⁵ A'áa pu jo'mej ti'ij ahuóoyu'xaj, jamuán a'íjci i Maríia i ti jatyévi'tinya'aj, ajta a'ájna i Maríia pu'ríj jutza'ca'aj. ⁶ A'áa mu mij jo'tyá'caj a'ájna a Belén ti'ij atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán huanie'huaj i pá'ri'ij. ⁷ A'áa pu'ij jo'nié'huaca' i yójra' ta'nájcaj, ti'quij cíxurij jin jaque'ijcataca' ajta je'en jatyéetyej i ciyéj jitze ti atyácun jo'maj ya'muáatyee tyajá'cua'caa, ji'nye camu che' ú'vejrica'aj chi'ij tzajta'.

I maj tajapuá tyí'huíire' majta cánya'xii maj siiria'ca'aj

⁸ Véjri' a'ájna a Belén a'áa mu séecan ja'ajtyá'ca'aj i maj cánya'xii siiria'ca'aj, a'áa mu ja'táxai'irihua'aj hua' jamuán i cánya'xii. ⁹ Aj pu'ij jiye'tzín síj huataséjre i ti tajapuá tyí'huíire' i tavástara' jimi, a'íi pu'ij huataséjre i tavástara' ti jin naa huasé'rin ajta je'en huanyéeri'ciriajraa jo'maj ja'ajtyá'ca'aj, aj mu mij jéehua tyu'tátziin. ¹⁰ Ajta a'ájna i ti tajapuá tyí'huíire' a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu tyi'tziinye'ej, ji'nye a'íj nu i nyúucarij jamuaaté'exaatye'sij ti naa eenye' tyí'xaj, i maj jin jéehua huatóotyamua've'sij i tyeítyee. ¹¹ Ijij pu huanie'huaca' a'ájna chájta' David ti jitze ajtyáma'can a'ájna i ti ja'mua japua huatányuusij, a'íi pu a'íin pué'een i CIRÍSTU', i ti tavástara' pué'een. ¹² A'yaa xu éenye'que' jamua'reeren, a'áa xu yé'tyoonyij i pá'ri'ij ca'íicatzi'huaj ajta a'áa ja'raque'tíj ja'mej ciyéj jitze ta'tyácun i ya'muáatyee maj jitzán tyá'cua'caa.

¹³ Aj mu mij jiye'tzín mue'tíj huataséjre i maj tajapuá tyí'huíire' a'íjci jimi i síj, i maj tyé'tyojtzi'ria'ca'aj i Dios, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin

¹⁴ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti huápu'i'ij naa huasé'rin u tajapuá.

Miche' tyámua' tyí'tyesejre'ej i tyeítyee úyan cháanacaj japua i ti Dios tyámua' tyihuo'tyátoosij.

15 Mati'ij jo'cáj i maj tajapuá tyí'huiire', a'íimaj i maj cánya'xii tyiséjracá'aj a'yaa mu tyu'tóo'ixaaj tijin:

—Tyiche' ujó'ju' a'ájna a Belén, tyata'aj yo'séj je'ej ti tyityaaté'exaa'j i tavástara'.

16 Aj mu mij jiye'tzín ujó'ju', mati'ij mij jáatyoy a'íjci i Mariía majta i José, majta a'íjci i unyáaque'ej, a'áa pu ciyéj jitze ja'rácá'tyii ya'muáatyee maj jitzán tyá'cua'caa.

17 Mati'ij jaaséj, aj mu mij huo'té'exaa je'ej ti tyihuo'té'exaa'j a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire', a'íjci jitze ma'can i pá'r'i'ij ti huanie'huaca', 18 majta néijmi'i i maj huó'namuajri' je'ej mu tyo'taséj a'íjci jime' je'ej maj tyí'xajtaca'aj i cánya'xii maj siiria'ca'aj. 19 Ajta a'íjna i Mariía néijmi'i pu ju'avaataca'aj i jutzájta', ajta a'náj ti na'aj jamua'reeriaca'aj.

20 Majta a'íimaj i maj cánya'xii siiria'ca'aj, a'íi mu huariá'cij jéehua metye'tyóotzi'ria'aj i Dios, a'íjci jime' je'ej maj tyáanamuajri' i nyúucarij ajta je'ej maj tyi'táj tyu'séj, ji'nye néijmi'i pu a'yan atyojo're'nyej je'ej ti tyihuo'té'exaa'j i tajapuá tyí'huiire'.

Mati'ij uyo'taséjrataca' i Jesús i tyeyúuj tzajta'

21 Ti'ij arahuéicaj xicáj tyoomá'caj aj mu mij ja'antyisijchaca' i navíira' i pá'r'i'ij, mati'ij mij a'yan jaatamua'aj tijin JESÚS, a'yájna ti'ij tyaaté'exaa a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' a'íjci i Mariía ti'ij quee xu jútza'caj.

22 Ti'ijta atyojo're'nyej a'náj maj huá'íiracaa a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', aj mu mij yo'ví'tij a'íjci i pá'r'i'ij a'ájna a Jerusalén mej mij uyo'taséjrataj i tavástara' jimi. 23 A'yaa mu huaríj, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “A'yaa pu tyúuxie've' maj jaataséjrataj i tavástara' jimi a'íjna i pá'r'i'ij ti tyáati' ti anaquéej huanie'huaca'.” 24 A'áa mu mij ujó'ju' mej mij tyu'támu'vejritaj a'yájna ti'ij tyé'ijta i nyúucaria'ra' i tavástara', ti a'yan tijin: “Miche' hua'puácaa huatámu'vejritaj i cúcui'see na'ríij hua'puácaa i jáamui'see.”

25 A'ájna ímuáj sáij pu a'áa já'chajca'aj a Jerusalén ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Simeón. Tyámua' pu tyi'tyúucha'íica'aj i Dios jimi, ajta tyámua' tyí'tyevistaca'aj, a'yaa pu tye'ejchó'va'ca'aj a'íjci xicáara' ti jitzán i Dios hua'ancu'vajxi'ij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios a'íi pu jimi séjria'ca'aj i Simeón, 26 a'yaa pu'ij i júuricama'ra' i Dios tyaaté'exaatya'ca'aj ti quee mui'nyij 'asta na'aj quee jaaséj a'íjci i Ciríistu', i Dios ti uyo'ta'ítij. 27 Aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Simeón ti tyeyúuj tzajta' ja'tanyéj, majta a'íimaj i pá'r'i'ij huásimua', a'úu mu majta ja'rá'aj i tyeyúuj

tzajta', mej mij a'yan tya'rá'astej je'ej ti tyúuxie've' i yu'xarij jitze, ²⁸ Simeón pu'ij ja'ancuré'chuij a'íjci i pá'ri'ij, ti'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'yan tyi'xáataj tjin:

²⁹ Nyavástara', ijíj pu'ríj tya'róo'astej je'ej paj tya'tá'ratziiri' nye jimi, pu'ríj paj jaatá'an ti juxáahuaj huámui'nyij a'íjna i ti muahui're'.

³⁰ Ji'nye nu'ríj jaaséj a'íjci i ti tajapuá huatányuusij,

³¹ a'íjci i paj yan jaatyájtóo ti'ij huo'tyáhuire'en, néijmi'caa i tyeítjee i maj a'yan huacháatimee,

³² a'íjna i ti huo'tyátatzavi'raj i maj yan séejre' i cháanacaj japua,

ajta i maj jin naa huasé'rihua'aj muá'ju'un a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

³³ Ajta a'íjna táatajra' ajta i náanajra' i Jesús je'ej mu tyo'taséj mati'ij jáanamuaajri' je'ej ti i Simeón tyaataxájtaca' a'íjci i pá'ri'ij. ³⁴ Aj pu'ij Simeón tyámua' tyihuo'tyájtóo, ajta a'yan tyaaté'exaa i Mariia, i náanajra' i pá'ri'ij tjin:

—Cási', a'yaa pu tyu'xá'pu'íntari'huaca' a'íjci jimi i pá'ri'ij, mej mij mue'tíj va'cán jin tyitye'entyárutyixi'in i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu maj mui'caa tyáa'ri'raj i maj jin tyityatatyíj. A'íi pu a'íin pu'éen i siaj jin jamua'reeren je'ej ti tye'mej, ji'nye mue'tíj mu quee jaxie'va'aj muá'ju'un, ³⁵ a'yaa pu'ij tye'mej ti huataséjre'sij je'ej maj tyí'mua'tzej i tyeítjee. Ajta néijmi'i a'íjna a'yaa pu muéetzij tyimuaatacu'nyij a tzajta' ti'ij a'tíj ti mua'antyéjtzetyij náhuaaj jime'.

³⁶ Síj pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, íiti' pu pu'éeenye'ej ti a'yan ántyapuaaca'aj tjin Ana, a'íi pu táatajra'ca'aj i Penuel, i ti Aser jitze eeráma'can. Pu'ríj huápu'ij ucarístaca'aj. A'íi pu quee eexúj a'chu jajcha'íicaj ti'ij huatyéevichej, aráahua'puaj nyinyi'ra'aj pu'ij á'tyeej ti jamuán ajá'chajca'aj i jucín ti'quij huamuí' i cína'ra'an, ³⁷ pu'ríj ij muáacuatyey japuan muáacuaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj ti jusíjtaca'aj. Ajta capu a'náj iiráyica' u tyeyúuj tzajta', sulu a'úu pu a'náj tina'aj tyí'huíria'ca'aj i tavástara' jimi, ju'ítzi've'ej ajta jahuoo i Dios jimi. ³⁸ Aj pu'ij a'íjna i Aná ajo're'nyej a'íjma jimi, ti'quij huatyóochej ti tyaatatyójtzi're'en i Dios, ajta ti tyihuo'té'exaatyee'en a'íjci jitze ma'can i pá'ri'ij, a'íimaj i tyeítjee i maj jacho'va'ca'aj ti Dios hua' japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj Jerusalén huacháatimee.

³⁹ Mati'ij néijmi'i antyici'ij je'ej ti tyé'yu'si' i nyúucaria'ra' jitze i tavástara', aj mu mij huariá'cij a'ájna a Galileea, a'ájna a Nazaret jo'maj já'ma'can. ⁴⁰ Ajta a'ájna i pá'ri'ij a'íi pu huave'sej ajta huatyóoca'an, jéehua pu tyámua' metyóomua'riajca'aj, ajta i Dios pu tyámua' tya'tá'caria'aj.

A'íjci i pá'ri'ij Jesús ti ántyapuaaj a'úu mu yó'tyoo u tyeyúuj tzajta'

⁴¹ Majta a'íimaj i huásimua'mua' i Jesús, ti'ij pu na'aj nyinyi'ra'aj jitze mu a'áa ja'tányinyiica'aj a'ájna a Jerusalén, mej mij tyu'yé'estej a'íjci xicáara' jitze ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua' yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'. ⁴² A'yaa pu'ij ti'ij i Jesús arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj jájcha'íica'aj, néijmi'i mu ujó'ju' mej mij tyu'yé'estej i juyi'ráj jime'. ⁴³ Ajta ti'ij tye'entyipué'riaca' i maj tyu'yé'estej, aj mu mij jo'cáj jo'maj ja'chej, ajta a'ájna i Jesús a'áa pu jóovej a Jerusalén, majta i huásimua'mua' camu jamua'reeriaca'aj. ⁴⁴ A'yaa mu tyí'mua'ajcaa ti i Jesús hua' jamuán huama'ca'aj, séej xicáj mu á'tyeej maj huaju', aj mu mij huatyóohuij maj jáahuonyij hua' tzajta' i maj huá'muajtyej, ⁴⁵ ajta camu jáatyoj. Aj mu mij huariá'cij a'ájna a Jerusalén mej mij a'áa yó'huonyij.

⁴⁶ Huéecaj xicáj mu á'tyeej maj jahuoo, mati'ij mij a'úu yo'tyoj i tyeyúuj tzajta', a'áa pu jo'tácatyii hua' jamuán i maj tyihua'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, hua'namuáaraaj ajta tyihua'íhuo'raj. ⁴⁷ Majta néijmi'i i maj janamuajraca'aj je'ej mu tyojo'sejraca'aj a'íjci jime' ti tyámua' naa tyojó'iteeca'aj ajta je'ej ti a'íin tyihua'ixaatyaca'aj. ⁴⁸ Mati'ij i huásimua'mua' jaaséj, je'ej mu tyo'taséj, ajta i náanajra' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj, ¿ji'nye een jime' a'yan páta'uurej? Tu'ríj jéehua muáahuoj nyáaj ajta a' táataj, je'ej tu pua'aj tyá'tamuajtyaca'aj muéetzij jime'.

⁴⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij nyahuoca'aj? ¿Nyi sequée jamua'reej ti a'yan tyúuxie've' nyaj a'úun je'rájcatyij i nyavástara' chi'táj?

⁵⁰ Majta a'íimaj camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyihua'ixaatyaca'aj.

⁵¹ Aj pu'ij hua' jamuán jó'raa a'ájna a Nazaret, jo'tij ij jo've'sej néijmi'i jin huá'tzaahuatya'aj i juhuásimua'. Ajta i náanajra', a'íi pu néijmi'i ju'avaataca'aj i jutzájta.

⁵² Ajta i Jesús jéetze' pu tyéve'sesima'aj, ajta jéetze' arí

tyo'mua'reeriaca'aj, ajta Dios pu tyámua' tyeetyájtoo, majta a'ñimaj i tyeityee.

3

Ti'ij i Juan tyihuá'ixaatya'ca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij (Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ Pu'ríj tamuáamuata' japuan anxí nyinyi'ra'aj tyoomá'caj ti tyí'íjtaca'aj a'ájna i Tiberio, ajta a'ájna i Poncio Piláato a'ñi pu tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Judea, ajta i Herodes a'áa pu tyejé'íjtaca'aj a Galileea, ajta i ihuáaria'ra' a'íjci i Herodes Filipo ti ántyapuaj a'ñi pu tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Iturea, ajta a'ájna a Traconíte, ajta a'ájna i Lisantias a'áa pu ja'tajtúhuanyica'aj a'ájna a Abilene. ² Ajta a'ájna i Anás ajta i Caifás, a'ñi mu puaríj jin tyityetyú'uuca'aj i tyeyúuj tzajta'. A'ájna imuáj pu i Dios jaatajé a'íjci i Juan i ti yójra' pu'é'een a'íjci i Zacarías a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, ³ Juan pu'ij néijmi'que' huáaraa véjri' a'ájna i játya'naj jitze i Jordán, a'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeityee ti a'yan tyúuxie've' maj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi majta je'en huái'huaj, ti'ij i Dios tyihuo'tú'uunyí' i maj jin ootyá'ítzee. ⁴ A'yaa pu tyu'ríj je'ej ti tyo'tyéyu'xaca' a'ájna i Isaías i ti Dios jitze ma'can, tyí'xajtaca'aj ti a'yan tijin:

A'tíj pu aja'jijhua a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'yaa pu tijin: "Tyámua' xu huó'uurej siaj sij jajchó've'ej i tavástara', siajta néijmi'i jin tyu'túu'uunyí' siaj sij tyámua' eenye'.

⁵ Miche' néijmi'que' tya'vá'jistyaxi'in a ti ja'tyacúcu'nyijmee,

ajta néijmi'que' oorióoje'yij jo'tij i jiríj jo'quéetímee,

ajta i juyéj ti tyuututájmee, a'ñi pu huatóoje'yij,

Ajta jo'tij quee jo'pá'tzaa, miche' jo're'je'yitye'en.

⁶ Néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'ñi mu jaséjran a'íjci i ti Dios jin tajapuá huatányuusij."

⁷ Mati'ij i tyeityee ajo're'nyinyiica'aj ti'ij i Juan huó'ñiraj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj mu siaj cú'cu'see jitze eeráma'can. ¿A'tanyíj mua'ajmaj jamuaaté'exaa yee ti quee já'muaci'tyij i puéjtzij ti yan huataséjre'sij? ⁸ Siata'aj tyámua' tyityetyúucha'ñij, ta'aj ij huataséjre'en siaj seríj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, siajta quee a'yan tyí'xajtaj yee: "Ityáj tu Abraham jitze eeráma'can", ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios jaayí'tin ti a'yan ja'uurej i tyetyéj ti'ij a'ñin pu'é'eenye' i ti Abraham jitze eeráma'can. ⁹ Ajta i tyapuéj pu'ríj tyámua' een ti'ij je'ejveechixi'in i ciyéj néijmi'i i náana'ra'.

Néijmi'i i ciyéj tiquee tyí'tajcaa a'íi pu tyu'ré'veechi'huaj ajta tyu'tyáteeri'huaj.

¹⁰ Aj mu mij i tyeítyee a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyana'aj tyij rinyij?

¹¹ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íjna i ti hua'puácaa tyí'ij síicu'rij, che' séej jaatáchuiitye'en a'íjci tiquee tyísiicu', ajta a'íjna i ti tyí'ijcha'ij i ti tyí'cue'ri', che' tyaatá'an a'íjci i ti quee tyi'táj tyícha'ij.

¹² A'íi mu majta aje'ré'nyej mej mij huái'huaj i maj huá'jijva'ca'aj i maj tyí'tí'ijcicaa, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Juan tijin:

—Maeestro, ¿ji'nye táarinyij ityáj?

¹³ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu jéetze' huá'jijve'ej, sulu a'íj xu'uj ancuriáan a'chu ti xá'puí'.

¹⁴ Séecan mu majta i xantáaru' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Arí ityáj, ¿ji'nye táarinyij?

A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu tyi'táj huá'nahue'raj i tyeítyee, caxu hua'nyeechej nusu siaj hue'tzij jin tyihua'xajtzi'raj tyi'táj maj jin quee a'yan huaríj, siata'aj a'íjci jin tyámua' tyityóomuajtyaj a'chu maj tyaja'muanajchitye'ej.

¹⁵ Majta a'íimaj i tyeítyee je'ej mu tyojo'sejraca'aj, majta a'yan tyúu'íhuo'raca'aj tipua'aj i Juan a'íin pu'éeenye' i Ciriístu', ¹⁶ ajta i Juan pu a'yan néijmi'caa tyu'té'exaaj tijin:

—Nyáaj nu ji'ré'can jime' jájtyij jin já'mua'íiran, ajta shíj pu maja've'mej ti i júuricama'ra' i Dios jin já'mua'íiran. A'íi pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej nyeequee nyáaj, capu nyéetzij nyetyéviytye' nyaj ja'ajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an.

¹⁷ A'íi pu ji'tyáa' i ti jitzán ja'náca'tzij i játza'ra'an i tyeríicuj, ti'ij jujíme' jájsiirej i xiéerij. Ajta a'íjci i ímue'rij a'íj pu utyátoosij i chóorij tzajta', ajta i xiéerij a'íi pu jaatyáteeraj i tiéj jitze tiquee a'náj já'mui'nyij.

¹⁸ A'yaa pu'ij, ajtáhua'aj séecan i nyúucarij jime' pu i Juan a'yan tyihua'íxaatya'ca'aj i tyeítyee. ¹⁹ A'íj pu ajta tyityá'xij a'íjci i Herodes ti tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj, ji'nye a'íj pu tyévi'tinye'ej a'íjci i Herodías, i ti íira'ra'an pu'éeenye'ej i ihuáaria'ra' i Herodes, ajta a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj, ²⁰ ajta i Herodes jéetze' pu je'ej pua'aj huaríj tyi'táj jime', a'íi pu je'tyáanaj a'íjci i Juan.

*Tí'ij Juan jáa'íiri' a'íjci i Jesús
(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)*

²¹ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij ooj i Juan hua'íiracaj i tyeítýee, a'íj pu ajta huá'íiri' i Jesús, ajta ti'ij i Jesús tyenyúusima'caj, aj pu'ij antacúj i tajapuá, ²² ajta i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu aje'cáanyej a'yan huasé'rihua'aj ti'ij cúcui', ajta je'en nyúucarij uje'cánamuajrej i jútye', ti a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—Muáaj paj nyiyóoj pué'een i nyaj jéehua jaxie've', muéetzij nu mua'antyíhuoo.

A'íimaj i ti Jesús hua' jitze eeráma'can
(Mt. 1:1-17)

²³ Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyéejcha'íica'aj a'chu seityéj japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj ti'ij huatyóochej ti tyu'muárie'en. Majta a'yan tyí'mua'ajcaa ti yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José. Ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Elí, ²⁴ ajta a'íjna i Elí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matat, ajta a'íjna i Matat, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Leví, ajta a'íjna i Leví, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Melquí, ajta a'íjna i Melquí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Janai, ajta a'íjna i Janai, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José, ²⁵ ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matatías, ajta a'íjna i Matatías, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Amós, ajta a'íjna i Amós, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahúm, ajta a'íjna i Nahúm, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eslí, ajta a'íjna i Eslí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nagai, ²⁶ ajta a'íjna i Nagai, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Máhat, ajta a'íjna i Máhat, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matatías, Ajta a'íjna i Matatías, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Semei, ajta a'íjna i Semei, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José, ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ²⁷ ajta a'íjna i Judá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Johanán, ajta a'íjna i Johanán a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Resá, ajta a'íjna i Resá a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Zorobabel, ajta a'íjna i Zorobabel, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Salatiel, ajta a'íjna i Salatiel, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nerí, ²⁸ ajta a'íjna i Nerí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Melquí, ajta a'íjna i Melquí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Adí, ajta a'íjna i Adí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cosam, ajta a'íjna i Cosam, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Elmadam, ajta a'íjna i Elmadam, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Er, ²⁹ ajta a'íjna i Er, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Josué, ajta a'íjna i Josué, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliézer, ajta a'íjna i Eliézer, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jorim, ajta a'íjna i Jorim, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i

Matat, ajta a'íjna i Matat, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Leví, ³⁰ ajta a'íjna i Leví, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Simeón, ajta a'íjna i Simeón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ajta a'íjna i Judá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José, ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jonam, ajta a'íjna i Jonam, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliaquim, ³¹ ajta a'íjna i Eliaquim, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Meleá, ajta a'íjna i Meleá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Mená, ajta Mená, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matatá, ajta a'íjna i Matatá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Natán, ajta a'íjna i Natán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i David, ³² ajta a'íjna i David, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaí, ajta a'íjna i Isaí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Obed, ajta a'íjna i Obed, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Booz, ajta a'íjna i Booz, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Salmón, ajta a'íjna i Salmón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahasón, ³³ ajta a'íjna i Nahasón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Aminadab, ajta a'íjna i Aminadab, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Aram, ajta a'íjna i Aram, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Esrón, ajta a'íjna i Esrón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Fares, ajta a'íjna i Fares, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ³⁴ ajta a'íjna i Judá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob, ajta a'íjna i Jacob, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaac, ajta a'íjna i Isaac, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Abraham, ajta a'íjna i Abraham, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Taré, ajta a'íjna i Taré, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahor, ³⁵ ajta a'íjna i Nahor, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Serug, ajta a'íjna i Serug, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Ragau, ajta a'íjna i Ragau, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Péleg, ajta a'íjna i Péleg, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Heber, ajta a'íjna i Heber, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Sala, ³⁶ ajta a'íjna i Sala, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cainán, ajta a'íjna i Cainán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Arfaxad, ajta a'íjna i Arfaxad, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Sem, ajta a'íjna i Sem, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Noé, ajta a'íjna i Noé, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Lámec, ³⁷ ajta a'íjna i Lámec, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matusalén, ajta a'íjna i Matusalén, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Enoc, ajta a'íjna i Enoc, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jared, ajta a'íjna i Jared, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Mahalaleel, ajta a'íjna i Mahalaleel, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cainán, ³⁸ ajta a'íjna i Cainán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Enós, ajta a'íjna i Enós, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Set, ajta

a'íjna i Set, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Adán. Ajta a'íjna i Adán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej i Dios.

4

*Ti'ij tyiyáaru' tyu'tatyésej ti jaamué'tin a'íjci i Jesús
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)*

¹ Ti'quij Jesús jimi huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios, aj pu'ij uja'rájraa i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaj tijin Jordán, ajta a'íjna i júuricama'ra' a'íi pu yo'ví'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ² A'áa pu'ij huá'puatyej xicáj já'tyeej, ajta i tyiyáaru' pu tyúutyessi'ria'ca'aj ti jaamué'tin ti'ij tyi'tij jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi. Ajta i Jesús capu tyi'tij huácuaj ti'ij na'aj a'áa já'tyeej, aj pu'ij huataí'cuataca'. ³ Ti'quij i tyiyáaru' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj ji'récán jime' yójra' papué'eenye' i Dios, huata'íjtye' mu tyetyéj ti'ij páan huatyóotaahuaj.

⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capu i páan na'aj jin júurij ja'mej i tyáati'.”

⁵ Aj pu'ij i tyiyáaru' yo'ví'tij jo'tij ja'ajtyee, ti'ij néijmi'i jaataséjratye'en i cháanacaj, ⁶ ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i tyimuaatá'sij pej pij muáaj tyihuo'ta'íjtye'en i maj yan séejre' i cháanacaj japua. Ji'nye nyáaj nu a'íj ancuriáa', nyajta a'íj huata'sij a'tíj ti a'yan tyina'ráanajchi. ⁷ Típua'aj pajtunutaj nyéetzij jimi pajta naatyáanajche, néijmi'i pu muéetzij tyi'mua'a'rij ja'mej.

⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Siata'aj a'íj huatyáanajchej i tavástara' i Dios, a'íj xu'uj huatyáhuire'en.”

⁹ Aj pu'ij i tyiyáaru' yo'ví'tij a'ájna a Jerusalén, a'áan pu ja'antyivi'tij i tyeyúuj japua i ti jéetze' ájtyeej, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj ji'récán jime' yójra' paj pué'eenye' i Dios, ancájvetzi a'yájna, ¹⁰ ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Dios pu uhuojo'ta'ítyij i maj jimi tyí'huire' mej mij muáacha'íin.

¹¹ A'íi mu mua'ajriásij i jumuáca' jime'

pej pij quee tyi'tíj jitze eejca'cata'an ajta ti'ij quee tyi'tíj je'ej mua'uurej.

¹² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capáj tyi'tíj je'ej tyé'ihuo'raj a Dios ti'ij a'íin a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've'.”

13 Ti'ij i tyiyáaru' quee che' je'ej tyéejtyoj je'ej ti huárinyij, ti'ij ja'antyimué'tin a'íjci i Jesús, aj pu'ij jimi ajtáaraa 'asta na'aj quee atyojo'ré'nyej a'náj ti a'yan tyu'xá'pui'intari'huaca' ti ajtáhua'aj huatóotyese'en.

*Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea
(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)*

14 Aj pu'ij Jesús jó'raa a'ájna a Galileea, ajta jéehua jitzán huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios, majta néijmi'i i tyeítyee a'áa maj jo'cháatima'caa, a'íi mu jáamua'reeri' je'ej ti rijcaj a'ájna i Jesús. 15 A'íi pu tyihua'mua'tyajca'aj i hua' tyeyúuj tzajta', majta néijmi'i i tyeítyee tyámua' mu tyeetyájtóo.

*Ti'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Nazaret
(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)*

16 Jesús pu a'áa jo'mej a Nazaret jo'tij jo've'sej. Ti'ij atyojo'ré'nyej a'ájna xicáara' mati'ij pua'aj juso'pii, a'úu pu tyeyúuj tzajta' jo'tyájrurij ti'ij tyeyí'tihua'aj, aj pu'ij huatyéechaxij ti jo'jíjve'en i yu'xarij. 17 Mati'ij mij jaatapíj i yu'xarij Isaías ti jo'yú'xaca', a'aj pu'ij jo'tyoo i ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj tijin:

18 I júuricama'ra' i Dios pu nye jimi séejre',

ji'nye a'íi pu na'antyíhuoj,

nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue',

a'íi pu unyojo'ta'ítയാca' nyaj huo'té'exaatye'en a'íjma i maj námi' nyaj nyeríj hui'rátoosij,

ajta nyaj tyihuo'huaatye'en i maj aracúcu'nyijmee,

nyajta hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj jajpuéjtzij,

19 nyej nyij huo'té'exaatye'en ti arí atyojo'ré'nyej a'náj ti i tavástara' tyámua' huá'uurej.

20 Aj pu'ij té'ej jaatyéejirej i yu'xarij, ajta je'en jaatapíj a'íjci i ti tyí'huüre' i tyeyúuj tzajta', ti'quij ooyíxij. Néijmi'i i maj a'úun je'rátയാca'aj mu jaséjraca'aj. 21 Aj pu'ij huatyóochej ti a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin:

—Íjij pu a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij i siaj seríj jáanamujri'.

22 Néijmi'i mu tyámua' tyá'xajtaca'aj a'íjci i Jesús, majta tyámua' naa tyojo'sejraca'aj a'íjci jime' i ti naa namujria'ca'aj i nyúucarij ti jaataxájtaca'. A'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i yójra' i José?

23 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tyij sequée mua'aj a'yan tyinaaté'exaatye'sij a'íjci i nyúucarij i ti a'yan yee: “Muáaj mu paj tyí'hua'tacaa, asíj tyi'huá'huaatye'”; siajta a'yan tijin: “A'yájna tyati'ij

tyáanamujri' je'ej paj tyú'ruuj a'ájna a Capernaúm, pata'aj pajta a'yan huárinyij iye'ej jo'paj já'ma'can."

²⁴ A'yaa pu ajtáhua'aj tyihuo'té'exaa j tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' maj quee tyámua' tyeetyéjeevij a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj a'íimaj i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij a'íin já'ma'can.

²⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna, maj jéehua i úucaa séjria'ca'aj i maj jujimua'astaca'aj ti'ij yan séjria'ca'aj i Elías, a'ájna ti'ij huéica'aj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' á'tyeej maj quee che' viiyaca'aj, ajta jéehua huatújri'huaca'aj néijmi'que' ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Israel,

²⁶ Ajta a'ájna i Elías capu huata'ítyi'huaca' a'íjma jimi i úucaa i maj huóojimua'astariaca' i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'áa pu jó'me'en séej jimi i íiti' ti jusíjtaca'aj, a'áa ti já'chajca'aj a'ájna a Sarepta, véjri' a'ájna a chájta'naj jitze i Sidón. ²⁷ Jéehua mu majta séjria'ca'aj i maj ca'atzájma'caa a'ájna a Israel, ti'ij ooj tyi'tyávaaca'aj a'ájna i Eliseo i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta capu a'tíj tyú'huaaj, sulu a'íj pu'uj a'íjci i Naamán Siria ti já'ma'can.

²⁸ Mati'ij a'yan tyáanamujri' i tyeítyee i maj tyeyúuj tza-jta' je'rátya'ca'aj, néijmi'i mu jéehua huatanyínyu'cacuca'.

²⁹ Aj mu mij ájhuiixij, mati'ij mij yo'ví'tij ca'nyéjrij jime', mej mij ji'rátóonyij i chájta'naj jitze, a'áa mu yo're'nyijtyej jo'tij ja'ancátyee i jirij jitze, mej mij a'áan ja'ancáreenyij jo'tij ja'ancátyee. ³⁰ Ajta a'ájna i Jesús a'áa pu hua' jé'ta' huatyenyéej ti'ij jó'raa.

Jesús pu tyévi'j tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzejta' séjria'ca'aj
(Mr. 1:21-28)

³¹ Jesús pu a'áa jo'mej a'ájna a Capernaúm, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, ajta a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'píhua'aj, a'íi pu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeítyee.

³² Majta i tyeítyee jéehua mu tyámua' yó'namuajraca'aj je'ej ti a'íin tyihuá'ixaatya'ca'aj, ji'nye a'yaa pu tyí'xajtaca'aj ti'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee.

³³ A'újna u tyeyúuj tzejta' a'úu pu sáij tyáati' jo'tyávaaca'aj ti tyiyáaru' tzejta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij ca'nyíin jin jaatajé a'íjci i Jesús, a'yan tijn:

³⁴ —Capáj je'ej ta'uurej. ¿Ji'nye pej pij tyita'antyiú'nyi' ityájma muáaj Jesús Nazaret paj já'ma'can? ¿Nyi a'ájna jin mupo've'mej pej pij ta'antypuá'ritye'en? Nyáaj nu muamua'tyej, a'yaa nu tyá'mua'reej paj a'íin pué'een i ti naa een i Dios ti jimi jo've'mej.

³⁵ Jesús pu'ij jajtyá'xij i tyiyáaru' a'yan tijn:

—Capáj tyi'tíj xajtaj, iirájra' mu tyéviy tzajta'.

Aj pu'ij i tyiyáaru' aya'rájriee a chóota' i tyéviy meeséeracaj i tyeítýee, ti'ij quee je'ej jáaruuj a'íjci i tyéviy aj pu'ij iirájraa. ³⁶ Néijmi'i mu tyámua' tyu'tátziin i tyeítýee, majta a'yan tyúu'ihuora'ca'aj tíjin:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' pué'een i ti jin tyi'xaj? A'í pu tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'see, a'í pu jin antyúumua'reej ti hui'rá'ityej i tyiyáaru'uj, majta je'en a'íimaj janamuaaj.

³⁷ Majta néijmi'que' jaxajtaca'aj a'íjci i Jesús ti'ij na'aj jo'maj jo'cháatima'caa.

Jesús pu tyáahuaj i mu'nyáara' a'íjci i Simón

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Aj pu'ij i Jesús iirájraa i tyeyúuj tzajta' ti'quij a'áa ja'rá'aj a Simón ti ja'chej. Ajta a'íjna i mu'nyáara' i Simón, a'í pu tyi'cui'ca'aj, jéehua pu puístaca'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti tyáahuaaty'e'en. ³⁹ Jesús pu'ij ecóotutaca' a'íjci jimi, ti'quij jajtyá'xij a'íjci i ti jin tyi'cui', aj pu'ij huatyápuariaca' i cui'nyi'ra'aj. Ti'quij ájchej ajta je'en tyihuo'cue'ej.

Ti'ij Jesús tyihuó'huaa jéehua i tyeítýee

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ti'ij huaré'chumua'riaca', a'íimaj i tyeítýee mu hua're'vi'tixij i Jesús jimi néijmi'caa i maj tyi'cucui', a'í pu'ij hua'vá'muarie'xij séej ajta séej, ajta je'en tyihuó'huaa.

⁴¹ Majta i tyiyáaru' i tyeítýee maj tzajta' séjria'ca'aj, néijmi'i mu iiráacij, a'yaa mu tyi'tyejjihuaca'aj tíjin:

—Muáaj paj yójra' pué'een i Dios.

Ajta i Jesús pu hua'ajtyá'xij, capu ij hua'tá'caria'aj maj tyu'taxáj, ji'nye máamua'reeriaca'aj ti i Jesús a'íin pué'eenye' i Ciríistu'.

Jesús pu huá'ixaaty'e' i nyúucaria'ra' i Dios a'ájna jo'maj jóosi'rú

(Mr. 1:35-39)

⁴² Ti'ij huatapuá'riaca', Jesús pu eerájraa a'ájna a chájta', a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tíj quee a a'tíj. Majta a'íimaj i tyeítýee a'í mu uyó'huoosij, matí'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tíj je'ej jé'eenye'ej. A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jaatyá'itzen, ti'ij quee jó'yi'can, ⁴³ ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—A'yaa pu tyúuxie've' nyej nyajta huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios séecan i tyeítýee i maj séej chájta'naj jitze jo'cháatimee, ji'nye a'íj nu jin ujo'ta'ityi'huaca'.

44 A'yaa pu'ij i Jesús tyu'má'ca'aj hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

5

Mati'ij huatámui'riaca' i hue'tyéé

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Jesús pu a'áa jo'tyaváacaj jo'tij jájtyij ja'va'ástimee a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Genesaret, mati'ij jéehua i tyeítýee jimi ajtyáxiiriaca', mej mij jáanamuj i nyúucaria'ra' i Dios. ² Jesús pu hua'puácaa huaséj i báarcuj maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a ti joo'ástimee i jájtyij. Majta a'íjma i maj hue'tyéé vivi'raciaa a'íi mu tyí'jo'sica'aj i tápi'narij. ³ Aj pu'ij Jesús atyájraa séej jitze i báarcuj, a'íjna i Simón ti jaci, ajta je'en jaatáhuaviiri' ti a'tzúj a' imúaj huatyéchaxij a jáata'. Aj pu'ij a'áa a'ráayixij i báarcuj jitze, a'áa pu raquéé tyihuo'muá'tyej i tyeítýee. ⁴ Ti'ij ja'antyipuá'rij i ti tyihuó'ixaa, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Simón tijin:

—Pata'aj a' imúaj uré'nyej jo'tij jéetze' ja'tyáati' i jájtyij, a'áa xu tye'tyáahua'xij i tápi'narij, i hue'tyéé siaj jin vivi'raciaa.

⁵ Simón pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, tu'rij huatáxa'ii tyaj tyí'muarie', catu tyí'tíj huatyéevi', ajta muáaj paj a'yan tyí'nye'ijtye', nyáaj nu ja'tyáhua'xij i tápi'narij.

⁶ Mati'ij ja'tyáahua'xij i tápi'narij, jéehua mu huápu'ij hue'tajájpuaaj i hue'tyéé, tímua' pu tyu'tyásujtza'nyixij i tápi'narij. ⁷ Aj mu mij huo'tajé i maj hua' jamuán tyí'muarie'ca'aj i maj séej jitze aráatyij i báarcuj mej mij ajo'ré'nyej majta huo'táhuire'en. A'íi mu mij ajo'ré'nyej, mati'ij mij hua'vá'jistyaxij i hue'tyéé i báarcuj jitze, tímua' mu ajo'cárutyixij a'íjci jime' maj avá'jistyaca'aj i hue'tyéé. ⁸ Ti'ij a'yan tyeeséj a'íjna i Simón, a'íi pu tyítunutaca' a'íjci jimi i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jó'ra' nye jimi nyavástara', ji'nye jéehua nu a jimi ootyá'itzee.

⁹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna Simón, ji'nye a'íjna majta i séecan tyámua' mu tyu'tátziin a'íjci jime' maj jéehua hue'tajájpuaaj i hue'tyéé. ¹⁰ A'yaa mu cha'taj tyí'tziinya'ca'aj a'íjna i Santiago ajta i Juan, i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i Zebedeo, a'íi mu jamuán tyí'muarie'ca'aj i Simón. Ajta Jesús pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Simón tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, ijíj ti yujo'que'tij ja'mej, nye jimi paj tyeítýee tyísiire'ej.

¹¹ Aj mu mij hue'tajájpuaaj i báarcuj jo'tij jo'huáchij, a'áa mu néijmi'i tyojoohuá'xij mati'ij mij jamuán jo'cáj a'íjci i Jesús.

Jesús pu a'tíj tyú'huaaj ti atzáj jitzán tyinyáxij
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Séej xicáj jitze, Jesús pu a'áa jo'tyaváacaj jo'tij ja'chajta', ti'ij sáij tyáati' aje'ré'nyej ti tyí'cui', jéehua pu cá'atzaca'aj i juhué'ra' jitze, ti'ij jaaséj a'íjci i Jesús, aj pu'ij tyítunutaca' a'áa pu chóota' rá'aj junyéerin jime', a'yaa pu'ij tyaatáhuaviiri' tijn:

—Nyavástara', tipua'aj mua'ránajchij paj tyináhuaatye' i nyaj jin tyí'cui'.

¹³ Jesús pu huataméjca'taca' ti'quij ja'ajtamuariej, a'yan tye'ixáatye'ej tijn:

—A'yaa nu tyá'xie've' nyaj tyimuáhuaatye'en, pata'aj tyámua' huárinyij.

Ti'ij a'yan tyaaté'exaa aj pu'ij huarúj, ¹⁴ ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íj tijn:

—Capáj a'tíj ixaatye'ej, sulu a'úu paj jó'me'en i tyeyúuj tzajta' pej pij huatá'sejrataj a'íjci jimi i puaaríj, pajta tyu'támu'vejritaj a'yájna ti'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mej mij a'íimaj jáamua'reej i puaaríj tijn papu'ríj huarúj.

¹⁵ Majta a'íimaj i tyeítjee, a'íi mu jáamua'reeri' je'ej ti i Jesús huaríj, jéehua mu mij i tyeítjee jimi tyúusi'rihua'aj mej mij jáanamuaaj ajta ti'ij tyihuó'huaatye'en a'íjma i maj tyí'cucui'ca'aj. ¹⁶ Ajta i Jesús pu ajtáyi'caa hua' jimi ti'ij jusíj huatyényuunyij jo'tij quee a a'tíj.

Jesús pu tyihuo'tú'uunyi'ri' ajta séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷ Séej xicáj jitze ti'ij i Jesús tyihua'mua'tyáacaj, séecan mu i fariseos a'áa ja'ajtyá'ca'aj majta i maj tyihuá'mua'tyiej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'áa mu ja'rácñnyaca'aj a'ájna a Galillea, majta séecan a'ájna a Judea, majta séecan a'ájna a Jerusalén. Ajta a'íjna i ti i Dios néijmi'i jin putyí'uurej a'íj pu jimi séjria'ca'aj i Jesús ti'ij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui'. ¹⁸ Aj mu mij séecan a'áa jo'ré'nyej, tyéviij mu huáchuisima'aj, itárij mu japuan ju'ujtyácaj, capu tyéchavaaj a'íjna i a'tíj. A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj ju'tyátoonyij u chi'táj mej mij a'áa yo'ré'tyiej i Jesús jimi, ¹⁹ ajta camu jatyoova'aj jo'maj jo'tyájrutyej, ji'nye jéehua mu tyeítjee eetyóosiiria'ca'aj ata' puéertaj, aj mu mij antycíj i chi'ij japua, mati'ij mij ja'náacuj, aj mu mij ju'cájtoo i itárij japuan mu'ujtyácaj,

hua' tzajta' i tyeítyee jo'tij i Jesús jo'tyéjvee. ²⁰ Tí'ij i Jesús huo'séj maj tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui' tijin:

—Nya' amíncuj, nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'ítzee i Dios jimi.

²¹ Aj mu mij i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze majta i fariseos, a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyú'mua'tyij tijin: “¿A'tanyíj pué'een a'mújna tí'ij óoca'nyej ti je'ej pua'aj tyu'taxáj i Dios jimi? A'íi pu'uj i Dios a'íin pué'een i ti tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'ítzee.”

²² Ajta a'íjna i Jesús a'íi pu jáamua'reeri' je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'mua'tzej? ²³ ¿Tyi'tanyíj jéetze' tyési', nyi nyej a'yan tyu'taxáj yee: “Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'ítzee i Dios jimi”, na'ríij yee: “Ájchesij, pajta rájra'nyij”? ²⁴ A'yaa nu nyij tyajamu-ataséjratye'sij ti i yójra' i Dios a'íjna jin antyúumua'reej tí'ij tyihuo'tú'uunyi' i tyeítyee i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi íiyan i cháanacaj japua.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee tyéjchevej tijin:

—Muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatye' tijin, ájchesij, pajta ja'antyipíij mua' itáaj, jó'ra' jo'paj ja'chej.

²⁵ Aj pu'ij ájchej a'íjna i ti quee tyéchavaaj néijmi'i metyi'séeracaj, ajta je'en jajpí i itárij ti japuan újca'tyíi, tí'quij jó'raa i juchéj tye'tyóotzi're'ej i Dios. ²⁶ Néijmi'i mu tyámua' tyo'taséj majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, jéehua mu tyi'tzínnye'ej a'yan metyu'taxájtaca' tijin:

—Íjij tu tyeríj a'íj huaséj i ti huápuí'ij naa huasé'rin.

Tí'ij Jesús jaatajé a'íjci i Leví

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Aj pu'ij té'ej Jesús iirájraa tí'quij séej huaséj ti huá'jijve' a'íjma i maj tyí'tí'ijcicaa a'ájna pujmua' a Roma. A'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Leví, a'úu pu je'rácatyíi u chí'táj jo'maj huaja'jijve'. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²⁸ Aj pu'ij Leví ájchej, néijmi'i pu atyojoohua'xíi tí'quij Jesús jamuán jó'raa.

²⁹ Tí'quij a'íjna i Leví tyu'yé'estej i juchéj a'íjci jime' tí arí Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, majta a'íimaj i maj tyí'tyejijve', majta séecan i tyeítyee a'íi mu hua' jamuán tyú'cuua. ³⁰ Majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés tí jo'yú'xaca', a'íi mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyihuo'xáj a'íjma i maj Jesús jamuán huacáj. A'yaa mu tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye siaj sij hua' jamuán tyí'cua'caa siajta ya'caa hua' jamuán i maj tyí'tyejijve', siajta hua' jamuán i maj jéehua je'ej pua'aj ricij?

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íimaj i maj tyámua' een majta i maj quee tyí'cucui', capu hua' jitze juxie've' maj ajo're'nyej a'íjci jimi i ti tyí'hua'tacaa, sulu a'íimaj mu i maj tyí'cucui'. ³² Canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej nyej nyij a'íjma huatájeevej i maj tyámua' een, sulu a'íjma i maj jéehua á'itzeere', mej mij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi.

Mati'ij jaata'íhuo'ri' je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en
(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—A'íimaj i maj Juan jamuán huaci'ij majta i maj fariseos jitze ajtyáma'can jéehua mu ju'itzi'vee, majta jahuoo i Dios jimi, majta a'íimaj i maj a jamuán huaci'ij a'náj tina'aj mu tyí'cua'caa majta ya'caa.

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Nyiquij múu'itzi've'en a'íimaj i maj huo'tá'inyej mej mij tyú'cua'nyij jo'tij a'tij jo'tyényeiichij, tipua'aj ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj a'íjna i ti huatyényeiichij? ³⁵ Ajta a'yaa pu atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' maj jitzán já'vi'tin a'íjci i ti huatyényeiichij, ti'ij a'yan tyá'ra'nyij aj mu mij ju'itzi've'en.

³⁶ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Capu a'tij jacu'nya'puan i cáanarij ti mí'ma'can a'íjci jime' i cáanarij ti jájcuaj. Tipua'aj a'íjci jin jaacu'nya'puaj, a'íi pu huatyátzu'taj i cáanarij ti jájcuaj ti'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij anasúutza'nyij i ti mí'ma'can ti'quij jéetze' va'tij anasúutza'nyij ja'mej. ³⁷ Camu majta ju'cáto'sij i navíj limeetara' tzajta' ti pítie'nyi' i nahuáj maj moochán jáataahuaca', ji'nye a'íi pu i nahuáj ti jájcuaj jo'tasújtza'naj i navíj ti pítie'nyi', aj pu'ij jó'vesij i navíj ajta i nahuáj. ³⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' maj ju'cájto'nyij i navíj limeetara' tzajta' ti jájcuaj a'íjci i nahuáj ti ajta jájcuaj. ³⁹ Ajta mati'ij ja'antyiye'en i nahuáj ti mí'ma'can, capu a'tij jaxie've' ti ju'cáaye'en i ti jájcuaj, ji'nye a'yaa pu tyu'taxájtaj tijin: “Jéetze' pu ajmé'ra'aj i nahuáj ti mí'ma'can.”

6

I maj Jesús jamuán huaci'ij mu muéeya'aj újcuuxij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii
(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ A'ájna xicáara' jitze maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jo'tij tyajá'huasti'. Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'íi mu jí'ijtzaanaxij i muéeya'ra' i tyeríicuj, mat'ij mij jajcua'tíraa i játza'ra'an. ² Aj mu mij séecan i fariseos a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan ricij je'ej ti quee tyí'rij siaj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii?

³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jíjvej i yu'xarij jitze je'ej ti huaríj a'ájna i David ti'ij huataí'cuataca', majta i maj jamuán huací'ca'aj? ⁴ A'úu pu jo'tyájrurij i tyeyúuj tzajta', i ti chi'ra'an pu'éen i Dios, ajta je'en a'ájna iirái'puj i páan i maj Dios huatámu'verij, ti'quij jáacuaaj, ajta huo'ta' a'íjma i maj jamuán huací'ca'aj, ajta a'íjci i páan a'íi mu'uj jacua'caria'aj i puaaríj.

⁵ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'ájna i yójra' i Dios a'íi pu ajta antyúumua'reej a'íjci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii.

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti tyí'cui' a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Ajtáhua'aj séej xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'úun jo'tyájrurij i tyeyúuj tzajta', ajta je'en huatyóochej ti tyihuo'íxaatye'en. Síij pu tyáati' a'úun jo'tyávaaca'aj ti'quee támeeve'ej jumuáca'ta' pujmua', ⁷ majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu ja'eeva'ca'aj mej mij jaaséj tipua'aj tyáahuatye'en a'íjci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'íj jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

⁸ Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'íj pu jin a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee támeeve'ej tijin:

—Ájchesij maj jé'ta' huatyéjchaxij.

Aj pu'ij a'ájna i tyáati' ájchej, ti'quij huatyéechaxij, ⁹ ti'quij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajamuaata'íhuo'raj tijin: ¿Tyi'tanyí i'ríj tyej tyij a'yan huárinyij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, nyi a'íjci jime' i ti xá'pui' ca' a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een? ¿Nyi'quij tyaj séej japua huatányuunyij ca' tyaj tyu'tá'an maj jaajé'caj?

¹⁰ Ajta je'en huo'séerajraa i maj a'áa ja'taváatima'caa, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee támeevej tijin:

—Huatátzaaraj mua' muáca'.

Aj pu'ij i tyáati' jaatátzaaraca', ti'quij huarúj i jumuáca' jitze. ¹¹ Majta a'íimaj i fariseos jéehua

mu huatanyínyu'cacuca', mati'ij mij huatyóohuij maj tyi'huóo'ixaaty'e'en je'ej maj huárinyij a'íjci jimi i Jesús.

Ti'ij Jesús hua'antyíhuoj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej
(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² A'ájna imuáj, Jesús pu a'áa jo'mej i jiríj jitze ti'ij huatyényuunyij i Dios jimi, huatáxa'ii ti tyényuusij. ¹³ Ti'ij huatapuá'riaca', aj pu'ij huo'tajé i maj jamuán huacíj, ti'quij tamuáamuata' japuan hua'puácaa antyíhuo, ajta je'en a'yan huo'tamua'aj tijin apúusturu'uj ti a'yan huatóomua'aj tijin sáij ti tyu'ta'íjtyi're'ej. ¹⁴ A'íi mu mij a'íin pué'een i ti hua'antyíhuoj: A'íjci i Simón, i ti a'yan jaatamua'aj tijin Pedro, ajta a'íjci i Andrés, ihuáaria'ra' a'íjci i Simón, ajta a'íjci i Santiago, ajta a'íjci i Juan, ajta a'íjci i Felipe, ajta a'íjci i Bartolomé, ¹⁵ ajta a'íjci i Mateo, ajta a'íjci i Tomás, ajta a'íjci i Santiago i ti yójra' pué'een a'íjci i Alfeo, ajta a'íjci i Simón, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Celote, ¹⁶ ajta a'íjci i Judas i ti yójra' pué'een a'íjci i Santiago, ajta a'íjci i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyu'tátuui a'íjci i Jesús.

Jesús pu tyihuá'mua'tyej jéehua i tyeítyee
(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Aj pu'ij i Jesús acájraa i jiríj japua hua' jamuán i ti hua'antyíhuoj, a'áa mu ja'rá'aj jo'tij jo'pá'tzaa. A'áa mu jéehua ja'tyúusiiria'ca'aj i maj majta jamuán huacíj, majta jéehua i tyeítyee ajtyáxiiriaca' i maj a'áa jo'cháatimee a Judea, majta i maj Jerusalén jo'cháatimee, majta a'áa maj jo'cháatimee a jájtyij ti ja'va'ástimee a ti a'yan tyaja'rájtyapuj tijin Tiro ajta a'ájna a Sidón. ¹⁸ A'íj mu jin aje're'nyej mej mij jáanamuj a'íjci i Jesús, ajta ti'ij tyihuó'huaaty'e'en i maj jin tyí'cucui'. Majta i maj jajpuéjtzij a'íjci jime' i tyiyáaru' ti hua' tzajta' séejre', Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj. ¹⁹ Néijmi'i mu i tyeítyee jaxie'va'ca'aj maj ja'ajtamuarie'en a'íjci i Jesús, ji'nye a'íi pu néijmi'caa tyí'huaatya'ca'aj a'íjci jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej i ti jitzán eerányinyiica'aj.

I ti jiré'can jime' tyi'tyáhuirii i Dios jimi
(Mt. 5:1-12)

²⁰ Jesús pu huo'séerajraa a'íjma i maj jamuán huacíj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj quee je'ej tyéejviicue', ji'nye mua'ajmaj pu tyajá'mua'a'rij a'áa ti tyejé'sejre' jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

21 'Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj tajcuj, ji'nye Dios pu néijmi'i tyajamuaatá'sij.

'Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj juyiin, ji'nye mua'aj xu huatóotyamua've'sij i Dios jimi.

22 'Siata'aj huatóotyamua've'en mati'ij i tyeítýee jamújcha'íiria'aj, majta jamuatyítýej, mati'ij je'ej pua'aj tyaja'muajeevaj nusu majamua'xaahuari'raj, a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye'. 23 Jéehua xu huatóotyamua've'en tí'ij a'yan tyajá'mua'uuriaj, ji'nye mua'aj xu jéehua tya'ancuriáa'sij a'áa tí tyajá'ma'can jo'tij i Dios já'sejre', ji'nye i hua' huásimua'ci'ij a'íjma i tyeítýee, a'yaa mu majta je'ej pua'aj huó'ruuj a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

24 'Siajta mua'aj mu siaj chíjtyaanyi'ij pué'een, siata'aj huatóoxaamujritye'en, ji'nye mua'aj xu seríj néijmi'i tya'ancuriáa' i cháanacaj japua i siaj jin huóotyamua've'en.

25 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj juxáahuaj tyí'cua', ji'nye mua'aj xu huatatájcu.

'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj na'naj, ji'nye mua'aj xu juyiinyen siajta huatóoxaamujritye'sij.

26 'Siata'aj mua'aj huatóoxaamujritye'en mati'ij néijmi'i tyámua' tyaja'muaxajtaj, ji'nye a'yaa mu cha'taj huaríj i hua' huásimua'ci'ij a'íjma jimi i maj hue'tzij jin tyi-huá'ixaatya'ca'aj i tyeítýee.

*Tyaj huo'xié've'en a'íjma i maj je'ej pua'aj tá'mua'raj
(Mt. 5:38-48; 7:12)*

27 'Siajta mua'aj mu siaj nyanamuj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin: Siata'aj huo'xié've'en a'íjma i maj je'ej pua'aj jamua'mua'raj, tyámua' xu tyityetyúucha'íj a'íimaj jimi i maj jamújcha'íire'. 28 Siata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, siajta hua' jime' huatyényuunyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj. 29 Típua'aj a'tíj muí'tyéveenyij mua' apéesij jitze, pata'aj jaatá'an tí ajta síicita' pujmua' muí'tyéveenyij, típua'aj a'tíj muá'chuiiraj mua' máancaj, pata'aj pajta mua' síicu' jaatáchuiitye'en. 30 Típua'aj a'tíj tyi'tíj muahuaviiraj, pata'aj jaatá'an, ajta típua'aj a'tíj tyi'tíj muáa'ri' tí muéetzij mua' a'rij, capáj ca'nyéjrij jin jahuaviiraj tí'ij muaatátuiire'en. 31 Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj hua' jimi huárinyij, je'ej siaj mua'aj tyá'xie've' mej mij a'yan jamuáa'uurej.

32 'Típua'aj mua'aj a'íjma siana'aj xie've'ej i maj majta já'muaxie've', ¿tyi'tanyí jin tyámua' siaricij siaj sij tyu'tyámue'tin i Dios jimi? Caxu tyi'tíj, ji'nye i maj

jéehua á'itzeere' i Dios jimi a'íi mu majta hua'xie've' a'íijma i maj hua'xie've'. ³³ Ajta tipua'aj tyámua' setyityetyúucha'íij a'íijma jimi i maj tyámua' tyityetyúucha'íij ja'mua jimi, ¿tyi'tanyí jin je'ej tyajamuaatyáhuire'sij? A'íi mu majta a'yan tyityetyúucha'íij i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi. ³⁴ Ajta tipua'aj tyi'tíj siahuo'tanyíjtye' a'íijma i siaj a'yan tyihuá'cho've' mej mij majta tyi'tíj jamuaata'an, ¿tyi'tanyí jin tyámua' siaricij? A'íimaj i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi, a'íi mu majta tyúunyejtye' séecan jamuán a'yan metye'ejcho've'ej mej mij majta a'íimaj tyi'tíj huo'tá'an. ³⁵ A'yaa pu tyúuxie've' siaj mua'aj huo'xié've'en a'íijma i maj jamuájcha'íire', siajta tyámua' hua' jimi tyityetyúucha'íij, ajta tipua'aj tyi'tíj siahuo'tanyíjtye', caxu a'yan tye'ejchó've'ej mej mij majta a'íimaj tyi'tíj jamuaata'an. A'yaa xu mua'aj jéehua tya'ancuriáa'sij, siajta yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ju'un i Dios tajapuá ti já'sejre', i ti ajta tyámua' huojo'mua'raj a'íijma i maj je'ej pua'aj ricij. ³⁶ Siata'aj hua'ancu'vajxi'in i tyeítyee, a'yájna ti'ij ajta i ja'muavástara' tyihua'cu'vej.

Tyaj quee huá'xijtye'ej i séecan

(Mt. 7:1-5)

³⁷ 'Caxu huá'xijtye'ej i séecan, ti'ij quee i Dios ajta mua'ajmaj jamo'xíjtye'en. Caxu puéjtzij hua'tá'care'en i séecan, ti'ij quee Dios ajta mua'ajmaj puéjtzij jamuaata'an. Setyihuo'tú'uunyi', aj pu'ij i Dios ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj. ³⁸ Siata'aj tyihuo'tá'an i séecan, aj pu'ij ajta i Dios mua'ajmaj tyajamuaatá'sij. A'yaa pu tyajamuaatá'sij ti'ij tyámua' jo'rio'uurej ajta jaatóoriaxi'íij ti'ij tyámua' naa tya'vá'jistixi'in. A'chu siaj mua'aj tyu'tapuéjve'sij, a'yaa pu cha'taj i Dios mua'ajmaj tyajamuaatapuéjve'sij.

³⁹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tijin:

—¿Nyi je'ej tyí'rij ti síj ti arácun já'anvi'tij i séej ti ajta arácun? ¿Nyi mequee néijmi'i atyávatzij jo'tij ja'tyácun? ⁴⁰ Capu a'íjna jéetze' juxie've' i ti tyúumua'tyej quee a'íjna i ti tyá'mua'tyej, ajta ti'ij ja'antyíci'tyij i ti tyúumua'tyej, aj pu xaa a'yan éenye'ej ja'mej ti'ij a'íjna i ti tyá'mua'tyej.

⁴¹ '¿Ji'nye een jime' petya'ráasej a'íjci i a'ihuáara' i ti chí na'aj tyo'tyá'itzee i Dios jimi, pajta muáaj pequee asíj aséej i paj jin jéehua á'itzeere' i Dios jimi? ⁴² Ajta tipua'aj pequee jaséjraj i paj jin jéehua á'itzeere' i Dios jimi, ¿ji'nye pej pij a'yan tyé'ixaatye' a'ihuáara' yee: Nye'ihuáara' nyiche' muaatáhuire'en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi? Muáaj paj

quee ma' úmua'rej, anaquéej paj asíj hua'séeran i paj jin ootyá'itzeerej i Dios jimi, aj pej pij tyámua' naa tyé'sejran pej pij jaatáhuüre'en a'ihuáara' i ti cîi na'aj tyo'tyá'itsee i Dios jimi.

A'íjci i táque'ra' tu jin jamua'reeren tyi'tíj ti ciyáara' pué'een

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ Capu je'ej tyí'rij ti i ciyéj ti jí'ren je'ej pua'aj eenye' huatatáca'an, capu ajta i'rij ti i ciyéj ti quee jí're'en naa eenye' huatatáca'an. ⁴⁴ A'íj tu jin i táque'ra' jamua'reeren tyi'tíj ti ciyáara' pué'een, catu xápua' táque' juuran i ciyéj jitze ti tyétzicare', catu tyajta úuvaj táque'ra' antájuuraj i tzíjque'rixa' jitze. ⁴⁵ A'íjna i a'tíj ti tyámua' tyí'tyevij, tyámua' pu ajta tyi'xaj, ji'nye tzajta' pu séejre' i ti naa een, ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyí'tyevij, a'íi pu ajta je'ej pua'aj tyí'xaj, ji'nye a'íi pu tzajta' séejre' i ti je'ej pua'aj een. Ji'nye tyi'tíj ti tzajta' séejre' i tyéviij a'íj pu huataxájta i tyénya'ra'.

I chi'ij ti tyámua' tyá'ajtaavijhuaca' ajta i síj ti quee tyámua' tyá'ajtaavijhuaca'

(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ '¿Ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyí'nyejee tijin: "Tavástara', Tavástara'", siajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'? ⁴⁷ Nyáaj nu jamuaaté'exaatye'sij je'ej ti huasé'rin a'íjna i ti nyéetzij jimi mujo'vé'mej ti'ij náanamuj, ajta je'en a'yan huárinyij je'ej nyaj tyi'xaj. ⁴⁸ A'yaa pu huasé'rin ti'ij a'íjna i a'tíj ti chi'ij ájtaahuaca', anaquéej pu'ij tyétye' imuáj ja'tacúunajraa, ti'quij ja'ajtaahuaca' i jáxu'uj a'íjci japua i ti atátaavijhuaca'. Matí'ij mij huatyéviyaca', ajta huatámui'yaca' i játya'naj, jitzán pu'ij ajtyá'aj i játya'naj i chi'ij jitze, ajta i chi'ij capu eetávej, ji'nye tyámua' pu naa tyá'ajtaavijhuaca'.

⁴⁹ Ajta a'íjna i ti nyanamuj, ajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyi'xaj, a'yaa pu huasé'rin ti'ij i a'tíj ti ajta chi'ij ájtaahuaca', ajta quee ja'ta'íicha'ajra'aj, ajta matí'ij huatyéviyaca' ajta je'en huatámui'yaca' i játya'naj, Ti'ij jitzán ajtyá'aj, aj pu'ij je'táriej ti'quij néijmi'i jo'riej.

7

Ti'ij Jesús tyáahuaj a'íjci i ti jahuüre' i ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye'

(Mt. 8:5-13)

¹ Ti'ij i Jesús ja'antypuá'rij i ti tyihuó'ixaaaj i tyeítyee, aj pu'ij jó'raa a'ájna a Capernaúm. ² A'áa pu síj já'chajca'aj i xantáaru' ti anxityej pua'mácan tyí'ijtya'ca'aj i xantáaru'uj,

síj pu'ij tyí'cui'ca'aj i ti jimí tyí'huiire', pu'ríj á'me'riajca'aj, ajta a'íin pué'eenye'ej i ti jéehua jaxie've'. ³ Tí'ij a'íjna i ti anxityej pua'mácan i xantáaru'uj tyí'ijtye' jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tíj uuriajca'aj i Jesús, a'í pu a'íjma huata'ítyaca' i huásij i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij uyo'tájeevej tí'ij tyáhuatye'en a'íjci i ti jimí tyí'huiire'. ⁴ A'í mu mij ajo're'nyej i Jesús jimí, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa pu tye'tyévijtye' paj jaatáhuire'en a'íjci i ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', ⁵ jí'nye a'í pu néijmi'caa tyámua' tojo'mua'raj, a'í pu ajta ja'ajtaahuaca' i tatyeyúuj.

⁶ Jesús pu'ij hua' jamuán jo'mej, ajta matí'ij avéjri' joojú'caj, a'í pu i ti anxityej pua'mácan i xantáaru'uj tyí'ijtye' séecan huata'ítyaca', mej mij a'yan tyaaté'exaatye'en tíjin:

—Nyavástara', capu a'yan tye'tyévijtye' paj utyájrutyey jó'nyaj ja'chej, ⁷ a'íj nu jin quee nyáaj ahuányaca'an nyej nyij muáhuoonyij. A'yaa papu'uj tyu'ta'íjtaj, aj pu a'íjna tyámua' rinyij i ti nye jimí tyí'huiire'. ⁸ Jí'nye séecan mu majta nyéetzij tyí'nye'ijtye', nyajta nyáaj séecan nu nyijta tyí'ijtye'. Típua'aj séej a'yan nyetyu'ta'íjtye'en yee áricuj, a'í pu a'yan rinyij, na'ríj séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee mujo'té'yi'ij, a'í pu mu jo'va'ma'aj ja'mej, ajta típua'aj tyi'tíj nyaata'íjtye'en a'yaa pu ajta rinyij.

⁹ Tí'ij i Jesús a'yan tyáanamujri' tyámua' pu naa tyo'tóomua'aj a'íjci jimí, aj pu'ij huo'séerajra'aj i tyétyee i maj jamuán huajú'ca'aj, tí'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee a'ájna a Israel a'tíj huátyoj ti a'yan cha'tána'aj tyá'tzaahuatye' tí'ij a'íjna i xantáaru'.

¹⁰ Majta a'íimaj i maj huata'ítyi'huaca', matí'ij a'áa ja'rá'aj jo'tíj ja'chej a'íjna i xantáaru', aj mu mij jáatyoj a'íjci i ti jimí tyí'huiire' ajta arí tyámua' éenye'ej.

Jesús pu jaatájuurityej i yójra' a'íjci i íitaj ti jusíjtaca'aj

¹¹ Aj pu'ij té'ej Jesús a'áa jo'mej chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuj tíjin Naín. Majta mu ujó'ju' a'íimaj i maj jamuán huacíj, majta jéehua séecan i tyeítyee hua' jamuán. ¹² Mu'ríj avéjri' joojú'ca'aj i chájta'naj jitze, matí'ij séecan antyinájchaca' maj muí'chíj huáchuisima'aj, a'íjna i muí'chíj yójra' pu pué'eenye'ej i íitaj ti jusíjtaca'aj, ajta a'íj na'aj tyi'yójca'aj tyáatacan. Jéehua mu majta i tyeítyee jamuán huajú'ca'aj. ¹³ Tí'ij Jesús jaaséj, jéehua pu huatóoxaamujri i íitaj jimí, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Capáj ayiinyaj.

14 Aj pu'ij ajtyáxiiriaca', ti'quij ja'ajtamuariej i ciyéj ti japuan áan jo'ojca'tyij a'íjna i ti huamuí', majta a'íimaj i maj jáachuisima'aj a'íi mu óohuiixij. Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa i mui'chij tijin:

—Muáaj tyamuéej, muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatye' tijin ájchesij.

15 Aj pu'ij a'íjna i ti arí huámuí'ijcaa ooyíxij ajta huatyóochej ti tyu'taxáj, Jesús pu'ij jaatátuiirej i náanajra'.

16 Matí'ij a'yan tyeeséj, néijmi'i mu tyu'tátziin majta huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Síj ti va'cán jin tyi'tyéjvee pu arí huataséjre ityájma jimi.

A'yaa mu majta tyí'xajtaca'aj tijin:

—Dios pu arí mujo've'mej ti'ij huo'tyáhuire'en i ju-tyéityeristyamua'.

17 Néijmi'que' mu jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tíj huáruuj a'íjna i Jesús, ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea.

Ti'ij Juan séecan huata'ítyaca' i Jesús jimi

(Mt. 11:2-19)

18 Ajta i Juan néijmi'i pu a'íjna tyú'namuajri', ji'nye a'íimaj mu a'yan tyaaté'exaa i maj jamuán huacíj. Aj pu'ij hua'puácaa huatajé i maj jamuán huacíj, 19 ti'quij huo'ta'ítyaca' i tavástara' jimi, mej mij jaata'íhuo' títua'aj a'íin pué'eenye' i ti a'yan uvé'nyesij nusu juxie've' maj séej huacho've'en. 20 Aj mu mij a'íimaj a'áa je're'nyej i Juan ti huajo'ta'ítyaca' a'íjci jimi i Jesús, matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i Juan i ti tyí'tyai'raaa, a'íi pu tojo'ta'ítyaca' tyej tyij muaata'íhuo' títua'aj muáaj a'íin papué'eenye' i ti maja've'mej, na'ríj juxie've' tyaj séej huacho've'en.

21 Ajta a'íjna i Jesús, a'íi pu mui'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta i maj juxaamuijritya'ca'aj, ajta a'íjma i maj tyiyáaru' hua' tzajta' séjria'ca'aj, mui'caa pu ajta tyú'huaaj i maj aracúcu'nyijmee mej mij majtáhua'aj atanyéjnye'rej. 22 Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Séricuj siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en i Juan je'ej siaj seríj tyu'séj ajta je'ej siaj seríj tyú'namuajri'. A'yaa xu tyaaté'exaatye'en maj meríj atanyéjnye' i maj aracúcu'nyijma'caa, majta meríj huaci'ij i maj quee rácijci'nyive'ej, majta i maj tyí'cucui' i atzáj jime', mu'ríj majta huarúj, majta meríj iityanamuarajmee i maj nácuxie'ejma'caa, mu'ríj majta huatájuuriaca' i maj meríj huácu'ijcaa, majta meríj jáanamuajri' i nyúucaria'ra'

í Dios a'íimaj í maj quee je'ej tyéejviicue'. ²³ Che' huatóotyamua've'en a'íjna í tiquee a'náj jaatáxaahuataca' tí nye jimi tyá'tzaahuatye'.

²⁴ Matí'ij jo'cáj a'íimaj í Juan tí huojota'ítayaca', Jesús pu huatyóochej tí tyihuó'mua'tyej í tyeítyee a'íjci jitze ma'can í Juan, a'yan tyihua'ixaatye'ej tíjin:

—¿Tyí'tanyí usio'tyéesej a'ájna jo'tíj quee já'tyí'tíj? ¿Nyiquij huínij xamue' usio'tyéesej tí áacaj jato'rej? ²⁵ Na'ríij sequée, ¿tyí'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyiquij a'tíj usio'tyéesej tí naa eenye' tyí'tyéechan? Mua'aj xu jamua'reej tíjin a'íimaj í maj jí'rén'ye' tyí'chaan, tí ajta tyihua'ráanajchi néijmi'í í tí tyá'najchij, a'áa mu ja'chej jo'maj í maj va'cán jin tyityatatyíj ja'chej. ²⁶ Arí tipua'aj sequée a'yan huaríj, ¿tyí'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyiquij séej í tí Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj? A'yaa pu xaa nyu'uj tyí'ja'yájna, ajta síij a'íin pué'een tí jéetze' va'cán jin tyí'tyéjvee quee síij tí Dios jitze ma'can tyí'xaj. ²⁷ Juan pu a'íin pué'een í tí ja'xaj í yu'xarij jitze í tí a'yan tíjin:

Nyáaj nu séej anaquéej huata'ítij tí huataséjre'sij pequee muáj,
a'íi pu tyámua' huá'uurej í tyeítyee mej mij muéetzij muáanamuj.

²⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin hua' tzajta' í tyeítyee, capu a'tíj a'náj tye'entyájrurij tyí'tíj jime' tí jéetze' ve'éj quee í tí jin tyí'tyéjvee í Juan, ajta a'íjna í tí jéetze' ciléenye' jin tyí'tyéjvee í Dios jimi, jéetze' pu va'cán jin tyí'tyéjvee quee a'íjna í Juan.

²⁹ Néijmi'í í maj jáanamujri' í Juan, majta a'íimaj í maj tyí'tyejijve', a'íi mu huái'huaca' í Juan jimi, a'íj mu jin ja'rá'astej je'ej tí í Dios tyá'xie've', ³⁰ majta a'íimaj í fariseos majta í maj tyihuá'mua'tyej í yu'xarij jitze Moisés tí jo'yú'xaca', camu huái'huaca' í Juan jimi. ³¹ A'íj mu jin jaatyáxaahuataca' je'ej tí í Dios tyá'xie'va'ca'aj hua' jimi:

—¿Jí'nye nyetyihuo'taxaj í tyeítyee jíij maj yan séejre'? ¿Jí'nye muaasé'rin? ³² A'yaa mu huasé'rin matí'ij í tí'ríij maj a'áa ja'ajtyíj jo'maj tyajá'toj, a'íi mu mij a'yan tyihua'tají'vii í séecan tíjin: “Tyetyu'táci'sityej, siajta mua'aj caxu tyu'tyéenyej, tyajta tu taxamúuritye'ej tyu'táchuiicaca', siajta mua'aj caxu huóoyiinyaca'.” ³³ Jí'nye tí'ij a'íjna í Juan yan uvé'nyej, í tiquee tyí'cua'caria'aj ajta quee nahuáj ya'caa, mua'aj xu a'yan tyaataxájtaca' tí tyiyáaru' tzajta' séejre'. ³⁴ Ajta je'en a'íin uvé'nyej í yójra' í Dios í tí tyí'cua'caa ajta jaya'caa í nahuáj, a'yaa xu síj tyaataxájtaca' tíjin tí huápu'íj tyí'cua'caa ajta jui'ive', ajta huá'jaahuatye' a'íimaj í maj tyí'tyejijve', ajta a'íjma í maj je'ej pua'aj

tyí'tyetyeytee. ³⁵ Ajta i Dios ti néijmi'i jin tyí'mua'reej a'íj pu jin séejre' je'ej ti tyí'muarie'.

Ti'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij ja'chej i Simón fariseo ti pué'een

³⁶ Síj pu i fariseo jaatá'inyej a'íjci i Jesús ti jamuán tyú'cua'nyij, aj pu'ij Jesús jamuán jo'mej. Ti'ij i Jesús huatyequéecaj i méesaj jitze, ³⁷ aj pu'ij íiti' ti a'áa jo'tyávaaca'aj, ti jéehua je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj i Dios jimi, a'íi pu jáamua'reeri' ti i Jesús a'áa tyajá'cua'ajcaa jo'tij i fariseo ja'chej, a'áa pu ja'rá'aj tyetyéj limeetara' huajáasima'aj ti tyi'tíj uhuámuaaca'aj ti naa tyaarie'ej. ³⁸ Tyoyínyisime'ej pu a véjri' huatyéechaxij jo'tij Jesús jo'tyájcaj i méesaj jitze, aj pu'ij jujá'ra' jin ja'nájo'sixij a'íjci i Jesús. Ajta je'en jucipuáj jin ja'náhuatzi'raxij, ajta ja'náapui'tzej, ti'quij ja'náxiri'ri' a'íjci i ti naa tyaarie'ej. ³⁹ Ajta a'íjna i fariseo i ti Jesús huatá'inyej, ti'ij jaaséj je'ej ti rijcaj a'íjna i íiti', a'yaa pu tyi'riá'mua'aj tijin: "Típua'aj a'múu ji're'can jime' a'íin pué'eenye' síj ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'múu pu jamua'rériacajche' tyi'tíj ti tyévira' pué'een a'mújna mu íiti', ji'nye íiti' pu pué'een ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij i Dios jimi." ⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i fariseo tijin:

—Simón, tyi'tíj nu muaaté'exaatye'sij.

A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i fariseo tijin:

—Naaté'exaatye', Maeestro.

⁴¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Hua'puaj mu i tyétyacaa tyé'cha'íiria'ca'aj a'íjci i a'tíj ti túmii huo'tanyéjtye. Síj pu anxí anxityej tyé'cha'íiria'ca'aj, ajta i síj huá'puatyej japuan tamuáamuata' pu tyé'cha'íiria'ca'aj, ⁴² ajta camu pújooriajva'aj mej mij tyaanájchitye'en, a'íjna i ti huo'tanyéjtye i túmii, a'íi pu tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íjma i maj hua'puaj. Ijij naaté'exaatye', ¿a'tanyíj jéetze' jaxie'va'aj ja'mej a'íimaj i maj hua'puaj?

⁴³ Ajta a'íjna i Simón a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu tyiná'miteeraste' tijin a'íjna i ti jéetze' tyé'cha'íiria'ca'aj, ji'nye jéetze' pu a'íj tyu'tú'uunyi'ri'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Xá'pui' paj tyu'taxájtaca'.

⁴⁴ Aj pu'ij ja'raséeraj a'íjci i íitaj ti'ij ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Simón tijin:

—¿Nyi péesej a'íjci i íitaj? Nyáaj nu utyájrurij íiyu'uj a'chi'táj, capáj jájtyij naatá' nyej nyij anányajo'sixi'in, ajta a'mújna mu íiti', a'múu pu na'nájo'sixij jujá'ra' jime',

ajta jucipuáj jin na'náhuatzi'raxij. ⁴⁵ Capáj nii'tyapu'i'tzej panaatatyójtzej, ajta a'mújna mu íiti', ti'ij na'aj tyi'tyájrupij a'chi'táj, capu eexúj jaatapuá'citaca' ti na'náapu'i'tzii i nya' íicaj jitze. ⁴⁶ Capáj tyinavá'huaaj i nyamu'uutze', ajta a'mújna mu íiti' a'múu pu na'náxiri'ri' i nya' íicaj jitze a'íjci i ti naa tyaarie'ej. ⁴⁷ A'íj nu jin a'yan tyi'mua'ixaatye' ti Dios arí néijmi'i jin tyaatú'uunyi'ri' i ti jin ootyá'itzee jimi, ji'nye jéehua pu naataxié'vej, ajta a'íjci i maj cii mana'aj tyaatú'uunyi'ri' cii pu'uj ajta tyihua'xié've'ej ja'mej a'íimaj i maj tyaatú'uunyi'ri'.

⁴⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i íitaj tijin:

—Nu'rij tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

⁴⁹ Majta a'íimaj i séecan i maj majta huatá'inyiihuaca', a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huó'ihuo' tijin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna ti'ij a'íjna jin antyúumua'reej ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi?

⁵⁰ Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i íitaj tijin:

—A'íj pu jin muáhuu i paj jin tyá'antzaahuaaj, áricuj axáahuaaj jó'ra'.

8

A'íimaj i úucaa i maj jahuiiria'ca'aj a'íjci i Jesús

¹ Ti'ij a'yan tyu'rij, Jesús pu a'áa jo'chá'canya'aj mui'caquéj i chájta'naj jitze, hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios. A'íi mu majta jamuán huajú'ca'aj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ² séecan mu majta úucaa jamuán huajú'ca'aj i Jesús ti tyihuó'huaa i maj tyiyáaru'uj hua'tzajta' séjria'ca'aj. A'íi pu síj a'ín pué'een a'íjna i María, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Magdala ti já'ma'can, i maj jitzán iiráacij i tyiyáaru'uj i maj aráahua'puaj ará'asej, ³ a'íi pu ajta hua' jamuán huama'ca'aj a'íjna i Juana, i ti íra'ra' pué'een a'íjci i Cuza, i ti tyi'tyéjvee i Herodes jimi, ajta a'íjna i Susana, majtáhua'aj séecan maj majta huá'huu'ria'ca'aj tyi'tíj maj tyi'cha'íica'aj jime'.

A'íjna i a'tíj ti tyi'huastyaa

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Mue'tíj mu i tyeítyee ja'ráacij i séej chájta'naj jitze majta séej, mej mij jaaséj a'íjci i Jesús, aj mu mij jéehua tyúusiij i tyeítyee. Aj pu'ij Jesús a'yan tyihua'ajmuá'tyej séej nyúucarij jime' a'yan tijin:

⁵ —A'tíj ti tyi'huastee pu a'áa jo'mej jo'tíj tyajá'huaste'. Ajta ti'ij tyi'huástya'caj, séecan pu i ímue'rij juyéj jitze huavatzíjraa, mati'ij mij i tyeítyee japuan huahuíistíraa,

majta i pína'see mu jaaré'je'puj. ⁶ Ajta séecan i ímue'rij a'áa pu jo'vatzájraa i tyetyéj tzajta', ajta ti'ij ajnyáxi aj pu'ij huariá'taj i xicáj jime', ji'nye capu huaréenajyi'caa. ⁷ Ajta séecan i ímue'rij tzícare'ej pu tzajta' huavatzájraa, aj pu'ij i tzícare'ej huahuásej jamuán i ímue'rij, capu jaatá' ti'ij ajnyáxi'in i ímue'rij. ⁸ Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzájraa jo'tij jo'jí're'en i chuéj, néijmi'i pu ajnyéj, ti'quij huáçiriaca', a'yaa pu jéetze' tye'rájraa quee i ti jaahuástej.

A'yaa pu tyihuo'ixaaj i Jesús, aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaaj ca'nyíin jime' tijin:

—Mu siaj iityanamuaárajmee, tyámua' xu naa tyáanamuj.

Ji'nye ti'ij séej nyúucarij jin tyihua'mua'tyej

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹ Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti jaataxájtaca'. ¹⁰ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Dios pu mua'ajmaj jamuaatá' siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij i ti ju'avaaj a'ájna jo'tij a'íin tyejé'ijtaj, nyajta a'íijma i séecan a'yaa nu séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaatye'sij, mata'aj mij quee tyi'tij huaséj tyij majta atanyéjnye'rij, ajta mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij i maj janamuj.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ 'A'íjna i nyúucarij i nyaj jaataxájtaca' a'yaa pu huatóomua'aj tijin: A'íjna i ímue'rij, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucaria'ra' i Dios, ¹² ajta a'íjna i ti huavatzájraa i juyéj jitze, a'yaa pu een mati'ij a'íimaj i maj janamuj i nyúucaria'ra' i Dios, ajta je'en i tyiyáaru' mujo'va'ma'aj ja'mej a'íi pu'ij huári'raj i nyúucarij ti arí hua'tzajta' huatyá'itzee, mej mij quee tyá'antzaahuatye'en, ajta ti'ij quee Dios hua' japua huatányuunyij. ¹³ Ajta a'íjna i ti tyetyéj tzajta' huavatzájraa, a'yaa pu een mati'ij a'íimaj i maj jutyamua've'ej ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i Dios, ajta camu jéehua tyé'viicue', a'tzúj mu á'tyeeren maj tyá'tzaahuatye', ajta ti'ijta atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán jajpuéjtzij, camu tyo'táviicue'raj sulu jiye'tzín mu yo'huá'xij. ¹⁴ Ajta i ímue'rij ti tzícare'ej tzajta' huavatzájraa, a'yaa pu een mati'ij i maj janamuj i nyúucarij, ajta a'íi pu huá'mue'tij iíyan ti tyi'sejre' i cháanacaj japua, a'íjna i maj jéehua tyi'ijcha'íj, nusu i ti naa tyu'sé'rin, a'íj mu jin quee aróo'astee maj tyámua' eenye' i Dios jimi. ¹⁵ Ajta a'íjna i ímue'rij ti a'áa jo'vatzájraa i chuéj japua jo'tij jo'jí're'en, a'íi mu a'íin pué'een i maj tyámua' een i jutzájta', majta

juxié'vi'ra' jin janamuaj majta a'yan ricij je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa mu mij jéehua tyu'tyáhuire'sij i Dios jimi.

I nyúucarij ti jaxajta a'íjci i tiéj
(Mr. 4:21-25)

¹⁶ Capu a'tíj ja'antyítieeraj i tiéj ta'aj ij tyi'tíj jin ja'vá'naj, nusu tí'ij utáatzij jityej ye'rájchetyij, sulu áan pu imuáj yo'ojchesij, mej mij atanyéjnye'rij i maj utyáru'pij. ¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj quee tyi'tíj tyí'sejre' ti jusén jin avíitzi'huaj ja'mej, capu ajta jusén jin avíitzi'huaj ja'mej je'ej maj tyi'tíj tyí'mua'reej i tyeítyee.

¹⁸ 'A'yaa pu'ij, tyámua' xu tyu'namuaj, ji'nye a'íjna i ti tyi'tíj tyícha'ij, Dios pu jéetze' tyaata'sij, ajta a'íjna i ti quee tyi'tíj tyícha'ij, Dios pu jáari'raj a'íjci i ti a'yan tyé'miteeraste' ti jájcha'ij.

I náanajra' majta i ihuáamua'mua' i Jesús
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹ 'A'íjna i náanajra' i Jesús majta ihuáamua'mua', a'íi mu aje're'nyej jo'tíj a'íin jo'tyávaaca'aj, ajta capu huatái'riitariaca' maj ajtyáxiirej a'íjci jimi, ji'nye jéehua mu i tyeítyee aja'tyúusiiria'ca'aj. ²⁰ A'tíj pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tíjin:

—Mapua'quéj mu jo'tyú'uu a' náanaj, majta a'ihuáamua', a'yaa mu tyá'xie've' maj muaaséj.

²¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'íimaj i maj janamuaj i nyúucaria'ra' i Dios majta a'yan ricij je'ej ti i nyúucarij tyí'ijta, a'íi mu a'íin pué'een i nyij náanaj majta i nye'ihuáamua'.

Tí'ij Jesús jaatyápua'rij i áacaj
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² Séej xicáara' jitze, Jesús pu atyájraa i báarcuj jitze majta a'íimaj jamuán i ti hua'antyíhuoj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tíjin:

—Tyiche' antáçiiñyej után jitze pujmua' i ti arájmuaa japua.

Aj mu mij jo'cíj, ²³ móoche' mu jájtyij japua huaju'caj, tí'ij i Jesús huatácuj. Aj pu'ij ca'nyíin jin huatá'aacariaca', ajta jéehua atyáxijrihua'aj i jájtyij i báarcuj jitze, mu'ríj tin ajo'cárutyisima'aj. ²⁴ Aj mu mij i maj jamuán huacíj jaajístej a'íjci i Jesús, a'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—Maeestro, maeestro, tu'ríj tin ajo'cárutyij.

Aj pu'ij i Jesús ájchej, tí'quij jaatá'ijmuejri' i áacaj ajta i japúutzarij ti tyúuta'hua'aj, tí'quij huatyápua'riaca', ajta

naa hua'éenya'aj ja'raa. ²⁵ Aj pu'ij té'ej a'yan tyihuo'té'exaa'aj a'íjma i maj jamuán huacíj tijn:

—¿Ji'nye siaj sij quee tyá'tzaahuatye'?

Majta a'íimaj, jéehua mu tyí'tziinya'ca'aj majta je'e'j tyityóomujtyajca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijn:

—¿A'tanyij pué'een a'mújna ti'ij tyihua'ijtye' a'íjci i áacaj ajta i jájtyij, majta je'en ja'tzaahuatye'?

I a'tíj Gadara ti já'ma'can ti tyiyáaru' tzajta' séejre'
(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Mati'ij antacíj a'áa mu ja'rá'aj a'áa ti huataca'aj a Gadara, után jitze pujmua' ti já'sejre' a'ájna a Galileea.

²⁷ Ti'ij i Jesús eetáraj i báarcuj jitze, aj pu'ij síj ja'antynájchaca' i tyévi'j ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij ajtyáxi'riaca'. Pu'ríj á'tyeevi'ca'aj ti'quee tyí'chajca'aj a'íjna i a'tíj, capu ajta chi'ij tzajta' chajca'aj, sulu a'áa pu já'chajca'aj jo'maj mu'chítyee já'ava'tacaa. ²⁸ Ti'ij jaaséej a'íjci i Jesús, a'áa pu véjri' jimi tyítunutaca', a'yan tyi'jiihuaj tijn:

—Capáj tyina'antyiú'nyi'ra'an nyéetzij, Jesús i paj yójra' pué'een i Dios tajapuá ti já'sejre'. A'yaa nu tyí'muahuaviij, paj quee puéjtzij nyatá'care'en.

²⁹ A'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye Jesús pu jaata'íj i tyiyáaru' ti iirájra'nyij i tyévi'j jitze. Mue'tíj mu tzajta' séjria'ca'aj i tyiyáaru'uj a'íjci i a'tíj, majta i tyeítyee i maj a'áa já'chajca'aj, a'íi mu ja'náji'quihua'aj muáca'ra'an jitze, majta icájra'an jitze cadéenaj jime', majta jaatyá'avaataj, ajta a'íjna i tyévi'j, a'íi pu jajtzá'na'aj i cadéenaj, ajta ma'úrutyij jo'tíj quee ja' tyi'tíj. ³⁰ Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye pua'antypuaj?

A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i a'tíj tijn:

—I tyaj séej ví'ra'aj ará'asej.

A'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye jéehua mu i tyiyáaru'uj tzajta' séjria'ca'aj, ³¹ a'íi mu mij i tyiyáaru'uj a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti'quee huo'ta'íttyej jo'maj já'nami' i tyiyáaru'uj. ³² Majta a véjri' jéehua i tuíxuj jo'tyú'uuca'aj, a'áa mu tyojóohui'racaa'aj i jiríj jitze, a'íi mu mij i tyiyáaru'uj a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti huo'tá'an mej mij tuíxuj tzajta' utyájrutyey, aj pu'ij Jesús huo'ta'. ³³ Mati'ij mij iirácíj i tyévi'j tzajta', majta je'en i tuíxuj tzajta' utyájrupij, majta a'íimaj i tuíxuj mu jo'huáachajraa, mati'ij mij ancáavatzij jo'tíj ja'ancátyee, aj mu mij jáata' atyáavatzij a'áa mu atyájcuii.

34 Majta a'íimaj i maj hua'cha'íica'aj i tuíixuj, mati'ij jaaséej je'ej ti tyi'táj huaríj, a'íi mu jo'huáachajraa, mati'ij mij chájta' tyojo'taxájtaca', majta néijmi'que' jo'maj jo'cháatimee. 35 Mati'ij mij i tyeítyee aje're'nyej mej mij jaaséj je'ej ti tyi'táj huaríj. Mati'ij a'áa jo're'nyej jo'tij i Jesús jo'tyávaaca'aj, a'áa mu yó'tyoo a'íjci i a'táj i maj jitzán iiráacij i tyiyáaru'uj, a'áa pu jo'tácatyii ajta arí tyí'chajca'aj, capu che' jutimue'racaa'aj, aj mu mij tyu'tátziin. 36 Majta a'íimaj i maj jaaséej, a'íi mu huo'té'exaa i tyeítyee je'ej ti i Jesús tyáahuaj a'íjci i a'táj tyiyáaru'uj maj tzajta' séjria'ca'aj. 37 Mati'ij mij néijmi'i i tyeítyee i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Gadara, a'íi mu jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jó'ra'nyij, ji'nye jéehua mu tyu'tátziin. A'íj pu jin Jesús atyájraa i báarcuj jitze, ti'quij jó'raa. 38 Ajta a'íjna i a'táj i maj tyiyáaru'uj tzajta' iiráacij, jéehua pu jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jaatá'an ti jamuán jó'ra'nyij, ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íj ti a'áa jo'tyá'itzeere'en, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

39 —Huariá'ra' jo'paj ja'chej, pej pij néijmi'i huo'té'exaatye'en je'ej ti i Dios tyú'ruuj a jimi.

Aj pu'ij jó'raa a'íjna i a'táj, ti'quij néijmi'que' i chájta' huo'té'exaa je'ej ti tyi'táj huáruuj jimi a'íjna i Jesús.

*A'íjna i íiti' ti tyí'cui' ajta i yójra' a'íjci i Jairo
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)*

40 Ti'ij i Jesús huariá'raa után jitze pujmua', tyámua' mu naa i tyeítyee tyetyéeej muutyámua'va'aj, ji'nye néijmi'i mu jacho'va'ca'aj. 41 Aj pu'ij sáij aje're'nyej ti a'yan ántyapuaj tijin Jairo, a'íi pu a'íin pu'éen i ti tyí'íjtaca'aj u tye'yúuj tzajta'. A'íi pu'ij Jesús jimi tyítunutaca', ajta a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti a'áa jo're'nyej jo'tij ja'chej, 42 ji'nye séej pu'uj tyiyó'jca'aj íitacan, ti a'yan tyéejcha'íica'aj a'chu tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj, ajta arí á'me'riajca'aj.

Ti'ij ooj i Jesús ajooma'caj, jéehua mu i tyeítyee jimi ajtyáxiiriacaa', tyámua' mu tyityóotajchaca'aj. 43 Ajta hua' tzajta' i tyeítyee íiti' pu a'áa jo'tyávaaca'aj ti arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui' a'íjci jime' ti anányinyica'aj i xúure'ej, ajta arí néijmi'i jin tyaja'huóorieeca'aj a'íjci jime' ti huóo'íjtaca' a'íjma jimi i maj tyí'hua'tacaa, ajta capu a'táj jaayí'tihua'aj ti tyáahuaatye'en. 44 Ti'quij a'íjna i íiti' huárita' ajo're'nyej a'íjci i Jesús, aj pu'ij ja'ajtamuáariej i máancajra'an jitze, ti'ij a'yan huaríj aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti anányinyica'aj i xúure'ej.

45 Ti'quij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj na'ajtamuariej?

Ajta capu a'tíj jaxajtaca'aj ti ja'ajtamuariej, Pedro pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Maeestro, jéehua mu i tyeítyee a jitze ajtyáxiiriaca' majta óotajche.

46 Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'tíj pu na'ajtamuariej, ji'nye nyáaj nu jáamua'reeri' ti'ij nyamuárie'ri'ra' iirájraa.

47 Ajta a'íjna i íiti', a'íi pu jáamua'reeri' ti quee i'riitaca'aj ti huatyóo'avaaj, aj pu'ij aje're'nyej juviváaj, ti'quij tyítunutaca' jimi i Jesús. A'yaa pu'ij néijmi'i tyu'taxájtaca' je'ej ti een jime' tya'ajtamuariej, ajta je'ej ti'ij tyu'rúj. 48 Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj, papu'ríj huarúj a'íjci jime' paj tyá'antzaahuaj. Áricuj jó'ra' axáahuaj.

49 Óoche' pu tyi'xáatacaj a'íjna i Jesús, ti'ij síj aje're'nyej ti hua' jitze ajtyáma'can i maj a'áa ja'chej i Jairo jamuán, a'íjna i ti tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Pu'ríj huamuí' a'yóoj, capáj che' tye'entiyú'nyi'ra'an mu maeestro.

50 Ajta i Jesús ti'ij a'yan tyáanamujri' a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Jairo tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, petyá'antzaahuatye'en papu'uj, tyámua' pu rinyij a'yóoj.

51 Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij i Jairo ja'chej, capu huo'ta' i tyeítyee maj a'úun jo'tyájrutyey u chi'táj, a'íjma pu'uj huatá' i Pedro, ajta i Juan, ajta a'íjci i Santiago, ajta a'íjma i huásimua'mua' i ti huamuí'. 52 Néijmi'i mu i tyeítyee juyiinyaca'aj majta juxaamuijritya'ca'aj, ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Caxu juyiinyaj, capu mui'chij, sulu tyácusij pu'uj.

53 Néijmi'i mu jaatya'atzájraa, ji'nye máamua'reeriaca'aj tijin huamuí'. 54 Aj pu'ij i Jesús jajví' i muáca'ra'an jitze, ajta ca'nyiin jin a'yan tyaatajé tijin:

—Nyiyóoj ájchesij.

55 Ti'quij a'íin huatájuuriaca', ajta je'en ájchej, ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'ta'íj i huásimua'mua' mej mij tyáacue'tyey. 56 Jéehua mu je'ej tyityo'tóomuajtyaca' i huásimua'mua', ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'tá'íjmuejri' maj quee a'tíj ixaatye'ej je'ej ti tyi'tíj huaráj.

9

Ti'ij Jesús hua're'ityixij i maj jamuán huacíj mej mij huo're'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

¹ Jesús pu hua'ajsih a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta a'yan tyihuo'tá' mej mij huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj i maj tyeítyee tzajta' séejre', ajta maj tyihuó'huaatye'en i maj jin tyí'cucui' i tyeítyee. ² A'yaa pu tyihuo'ta'ityaca' mej mij huo're'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios ajta mej mij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui'. ³ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu tyi'tíj a'aj i sij jin huatyóohuüre'en i juyéj jitze, ti'ij tyi'tíj tyáxu'uj, nusu áto'rij, na'riij páan, ca' túmii, caxu siajta hua'puácaa tyí'choocaj i tyúusiicu'. ⁴ Jo'siaj ja'rá'iixaj a'tyán maj ja'chej a'áa xu jo'tyá'itzeere'en 'asta siana'aj quee jó'ciinyej a'ájna a chájta'. ⁵ Ajta tipua'aj a'chájta' mequee já'muanamuajracuj, siata'aj iiráciinyej siajta jaatáca'tzij i juca'quéj ti'ij cáaxij i chuéj, a'íj mu jin jamua'reeren maj ootyá'itzee i Dios jimi.

⁶ Mati'ij mij a'íjma j'ocíj néijmi'que' a'áa ti huat-aca'aj, mahua'ixáatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios majta tyi-hua'huáatye'ej i maj tyí'cucui'.

Ti'ij huamuí' a'íjna i Juan i ti huá'íraca'aj i tyeítyee

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Ajta a'íjna i Herodes i ti tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj, a'íj pu néijmi'i tyú'namuajri' je'ej ti tyi'tíj rijcaa, capu ij jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyú'mua'tyij, ji'nye séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj ti i Juan huatájuuriaca', ⁸ majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj ti a'íjn huataséjre i Elías, majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj ti síj a'íjn pué'eenye'ej i ti ará'tyeej Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj. ⁹ Ajta a'íjna i Herodes a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyáaj nu tyu'ta'íjtaca' maj ji'ijvéjchej i mu'úura' i Juan. ¿A'tanyíj na'aj pué'een a'íjna i nyaj jéehua jin a'yan tyí'namuaj?

A'íj pu jin i Herodes tyi'tyasa'ca'aj ti'ij jaaséj a'íjci i Jesús.

Ti'ij Jesús tyihuo'cue'ej a'íjma i tyeítyee i maj anxí ví'ra'aj ará'asej

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Mati'ij a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej uvé'neyej, aj mu mij jaaté'exaa a'íjci i Jesús je'ej maj tyi'tíj huáruuj. Ti'quij jujíme' huojoví'tij a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Betsaida. ¹¹ Ajta mati'ij i tyeítyee

jáamu'a'reeri', a'áa mu jo'r'é'nyej, aj pu'ij i Jesús huo'ta' maj ajo'r'é'nyej, ajta huó'ixaaj je'ej ti tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ajta tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj.

¹² Ti'ij huare'chúmua'risima'caj, a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej mu aje're'nyej i Jesús jimi, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj hua'r'é'ityixi'in i tyeítyee, mej mij jo'c'ixi'in jo'maj jo'cháatimee mej mij huóoso'pe'en majta tyi'tij huáhuoonyij i maj jáacua'nyij, ji'nye capu yajá'tyi'tij a'yájna.

¹³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj mua'aj tyihuó'cue'tyej.

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'ij tu'uj tyí'cha'íj anxívicaa i páan, tyajta hua'puácaa i hue'tyéé, na'ríij utyó'ju'un tyej tyij utyojo'vá'nanan cue'ráj mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeítyee.

¹⁴ Ji'nye a'yaa mu i tyétyacaa ará'axcaa a'chu anxí v'ra'aj. Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—Miche' huara'sej i tyeítyee huá'puatyej japuan tamuáamuata' mua'ra'ástima'aj méyee majta méyee.

¹⁵ Mati'ij mij a'yan huaríj je'ej ti tyihuo'té'exaa majta i tyeítyee néijmi'i mu huará'saca'. ¹⁶ Aj pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan ajta i hue'tyéé, ti'quij jútye' jó'nyeerica', ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij i páan, ti'quij huo'r'íipuu'uj a'íjma i maj jamuán huacíj, mej mij a'íimaj huo'r'íipui'tye'en i tyeítyee.

¹⁷ Néijmi'i mu tyú'cuaa i tyeítyee majta tyámua' naa tyityaatajú'xaj, majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'íi mu jaariá'sii i páan ti avá'itzee, tamuáamuata' japuan hua'puaj mu tya'vá'jistya'xij sicírij jitze a'íjci jime' i ti avá'itzee.

Ti'ij i Pedro jaataxájtaca' ti i Jesús a'ín pué'een i Ciríistu' (Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ A'náj pu i Jesús jusíj tyényuusime'ej, a'íi mu'uj jaséjraca'aj i maj jamuán huacíj, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tyeítyee a'tanyíj nyaj pué'een nyáaj?

¹⁹ A'yaa mu a'íimaj tyaaté'exaa tijin:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj muáaj a'ín pué'een i Juan i ti huá'íiraca'aj, majta séecan a'yan tijin paj muáaj a'ín pué'een i Elías, majta séecan a'yan tijin síj pu huatájuuriaca' i maj ará'tyeej i Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj.

²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyi'xaj a'tanyij nyaj pué'een?

Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj a'íin pué'een i Ciríistu' i Dios ti ja'antyhuj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti arí mui'nyij

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30—9:1)

²¹ Ajta i Jesús a'yaa pu jéehua tyihuo'íjcaj maj quee a'tíj ixaaty'e'ej a'tíj ti pué'een. ²² Ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íjna i yójra' i Dios jéehua pu jajpuéetzij ja'mej, majta a'íimaj i huásij, majta i maj tyihuá'íjtye' i puaríj, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu a'íimaj jaatyáxaahuataj. A'íi mu mij jaje'catan, ajta ti'ij huéecaj xicáj tyoomá'caj aj pu'ij huatájuuritaj.

²³ Aj pu'ij néijmi'caa a'yan tyu'té'exaa tijin:

—Típua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéej majúurieenyij je'ej ti jusíj tyá'xie've', ajta je'en a'yan cha'taj na'aj tya'ajxie'vi'ra'aj ti'ij a'yan ajta tya'ajpuéetzij já'ra'nyij nyati'ij nyáaj. ²⁴ Ji'nye a'íjna i ti jaxie've' ti quee tyi'tíj je'ej jooriaj a'íi pu mui'nyij, ajta típua'aj a'tíj yó'rieenyij i ju júuricamej a'íjci jime' ti nyéetzij ná'astijre', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej. ²⁵ ¿Ji'nye tyi'tíj tye'tyáhu'i'rii i a'tíj típua'aj néijmi'i tyu'mué'tin i ti íyan tyí'sejre' i cháanacaj japua típua'aj yó'rieenyij i ju júuricamej? ²⁶ Típua'aj a'tíj jutyevi'ra'aj nyéetzij jimi, nusu jatyévi'ra'aj i nyenyúcaa, nyáaj nu nyajta huatányetyevi'ra'astaj a'íjci jimí a'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán yava'cányesij, néijmi'i jin na'antiyinamua'rériaaj majta nyaj jamuán huaju'uj muá'ju'un i maj tajapuá tyi'huire'. ²⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzáahuaty'i'ra'aj jime', séecan i maj ya huatyu'uj camu jaxie'va'aj muá'ju'un maj huácui'nyij 'asta mana'aj quee jaaséeran ti'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

Ti'ij i Jesús seequéj huóoruuj

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ A'chu arahuéecaj xicáj tyoomá'caj ti i Jesús a'yan tyu'xájtaca', aj pu'ij jiríj japua antyíraj ti'ij huatyényuunyij, ajta a'íj jo'v'i'tij i Pedro, ajta i Juan, ajta a'íjci i Santiago. ²⁹ Ti'ij ooj tyényuusime'ej, aj pu'ij seequéj huóoruuj i junyéerimij jitze, ajta i tyí'caanaria'ra' naa pu tyu'tyácueenariaca' ajta naa tya'tátaave'ej, ³⁰ majta hua'puaj huataséjre i Jesús jamuán. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i Moisés ajta a'íjna i Elías, ³¹ huápu'i'ij mu naa huasé'rihua'aj, a'íj mu mij tyáxajtasime'ej je'ej ti tye'mej a'íjci jimi i Jesús a'ájna a Jerusalén. ³² Tyij ajta a'íjna i Pedro, majta i maj hua'puaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj

jéehua macu'tzicuca'aj, a'íi mu atanyéjnye'rica'aj, majta je'en jaaséj a'íjci i ti jin i Jesús naa huasé'rin, majta hua'puácaa huaséj i tyétyacaa maj jamuán ajo'tyú'uuca'aj i Jesús. ³³ Mati'ij merij jo'cáinyisima'caj a'íimaj i maj Jesús jamuán tyí'xajtaca'aj, Pedro pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Maeestro, tyámua' pu naa tyaj a'yan huatyú'uucáj. Tyiche' huéicacaa tyú'taahuaj i ináamuaj, síij ti muéetzij mua' a'rij ja'mej, ajta síij Moisés ti ja'a'rij ja'mej, ajta síij Elías ti ja'a'rij ja'mej.

Ajta i Pedro capu je'ej já'miteerastya'ca'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj. ³⁴ Ti'ij ooj tyi'xáatacaj, aj pu'ij jéetirij hua' japua huataséjre, ajta ti'ij i jéetirij hue'cáanaaj aj mu mij tyu'tátziin. ³⁵ Aj pu'ij i jéetirij tzajta' nyúucarij huatánamuajre ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj ja'antyíhuoj. Siata'aj jáanamuaj.

³⁶ Ti'ij i nyúucarij a'yan tyu'tánamuajrej, aj pu'ij jusíij ajo'tyaváaj ja'raa i Jesús. Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'íi mu ju'huatyá'itzee i jutzájtaca', camu a'tíj huaté'exaaaj je'ej maj tyi'tíj tyu'séj.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Yaa ariá'pua'aj, mati'ij acáacij i jiríj japua, jéehua mu i tyeítyee ja'antynájchaca' i Jesús. ³⁸ Ajta síij pu hua' tzajta' i tyeítyee ca'nyíin jin a'yan tyaatajé tijin:

—Maeestro, jéehua nu a'yan tyí'muahuaviij paj jaaséj i nyiyóoj, ji'nye a'íj nu'uj caa tyi'ijyój, ³⁹ júuricamej ti je'ej pua'aj een pu jájviivi', a'íj pu jin iijri'huaaj ajta jéehua huá'rurij jatá'caa, ajta je'en éejcueemuxa'rij i jutyényij jitze. Jéehua pu je'ej pua'aj joorej capu jatá'caa ti juxáahuaj majo'cha'canye'en. ⁴⁰ Nyahuo'táhuaviiri' i maj a jamuán huací'ij maj jaatamuáriteye'en i ti tzajta' séejre', ajta camu pu jáaruuj.

⁴¹ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye' siajta je'ej pua'aj tyí'tyetyeítyee. ¿A'chunyéj juxie've' nyaj ja'mua jamuán yahuatyávaacaj nyej nyij ja'mua jime' óoviicue're'en? Maja've'vi'tij a'yóoj.

⁴² Ti'ij ooj i tyamuéej ajooma'caj, aj pu'ij i tyiyáaru' je'táriej a chóota', ajta huá'rurij jaatá', ajta i Jesús pu jajtyá'xij a'íjci i tyiyáaru', aj pu'ij tyáahuaj a'íjci i tyamuéej, ajta je'en jaatátuii i yo'puáara'an. ⁴³ Néijmi'i mu

tyámua' naa tyo'taséj a'íjci jime' ti i Dios jéehua tyámua' tyí'uuriajca'aj.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mui'nyij
(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Mati'ij móoj néijmi'i je'ej tyojo'séeracaj a'íjci jime' je'ej ti Jesús huaríj, a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijin.

⁴⁴ —Tyámua' xu naa tyáanamuj siajta quee yó'hua'nan, a'íjna i yójra' i Dios pu huatátuiiri'huaj hua' jimi i tyeítsee.

⁴⁵ Ajta a'íimaj i maj jamuán huacíj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyihuá'ixaatya'ca'aj, ji'nye capu eexúj huá'i'riitya'ca'aj mej mij néijmi'i jo'itéej muá'ra'nyij, majta mu tyí'tziinya'ca'aj maj jaata'íhuo' a'íjci i Jesús ti'ij tyámua' tyihuo'té'exaatye'en.

¿A'tanyíj jéetze' juxie've'?
(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj i Jesús huatyóohuj maj a'yan tyityahuóojeevej a'íjci jime' a'tíj ti jéetze' juxié'va'aj ja'mej.

⁴⁷ Ti'ij i Jesús jáamua'reeri' je'ej maj tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij pá'ri'ij aja'vé'vi'tíj, ti'quij avéjri' yo'tyéjchej, ⁴⁸ aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'tíj tina'aj ti tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i pá'ri'ij nye jitze ma'can, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej, ajta a'íjna i ti nyéetzij naataxié'vej, a'íj pu ajta huataxié'vej i ti unyojo'ta'ityaca'. A'yaa pu tyí'een, a'íjna i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee ja'mua jimi, a'íi pu a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've'.

A'íjna i ti quee je'ej tojo'mua'raj a'íi pu tahuüre'
(Mr. 9:38-40)

⁴⁹ Juan pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, séej tu a'tíj ajo'séej ti a'nyúucaritze' hue'rámuarityahua'aj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítsee, aj tu tyij jaatá'ijmujri' ti'quee a'yan rijcaj, ji'nye capu ityájma jitze ajtyáma'can.

⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Caxu ja'ijmujraj, ji'nye a'íjna i ti'quee je'ej já'mua'uurej, a'íi pu já'muahüire'.

Ti'ij Jesús hua'ajtyá'xij a'íjci i Santiago ajta a'íjci i Juan

⁵¹ Ti'ij arí tyi'véjri'tacaj a'ájna xicáara' ti jitzán i Jesús jo'méj u tajapuá, Jesús pu ca'nyíjra'aj huatóoa' ti'ij a'áa jó'me'en a Jerusalén. ⁵² Séecan pu huata'ityaca' mej mij anaquéej jó'ciinyej a'ájna a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj

tijin Samaaria, mej mij a'áa tyámua' tyojó'uurej jo'tij ja'rá'iixaj, ⁵³ majta a'íimaj i maj Samaaria já'chajca'aj, camu jaataxié'vej, ji'nye máamua'reeriaca'aj tijin Jerusalén pu jó'yi'caaj. ⁵⁴ Tí'ij a'íjna i Santiago ajta i Juan, mati'ij a'íimaj jáamua'reeri', a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Tavástara', ¿nyi páaxie've' tyaj a'yan tyu'ta'íjtaj tí'ij jútye' je'cáxire'en i tiéj tí'ij huó'cui'nyij néijmi'caa a'íjma?

⁵⁵ Aj pu'ij i Jesús pu ooré'nyeeriaca' ajta je'en hua'ajtyá'xij, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Caxu mua'aj jamua'reej tyi'tíj ti júuricama'ra' ca'nyíjra'aj jamuaatá' siaj sij a'yan tyu'taxáj. ⁵⁶ Ji'nye canu nyáaj a'íj jin mujo've'mej nyej nyij hua'antypuá'ritye'en i tyeítyee, sulu nyej nyij hua' japua huatányuunyij.

Aj mu mij jo'cíj, mati'ij mij séej chájta'naj jitze ja'rá'aj.

I maj jaxie'va'ca'aj maj Jesús jamuán huací'ca'an

(Mt. 8:19-22)

⁵⁷ Mati'ij móoj huaju'caj i juyéj jitze, síj pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Nyavástara', a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a jamuán jo'cha'canye'en jo'tij na'aj paj jooma'aj puá'mej.

⁵⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íimaj i arachuíjse, a'áa mu ja'chej jo'tij ja'tyásta'najmee, majta i pína'see a'íi mu tyúu'ito'rityee i ti tyu'uj jitze, ajta a'íjna i yójra' i Dios capu tyichí' jo'tij ja'huóoso'pe'en.

⁵⁹ Jesús pu séej a'yan tyu'té'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Ajta a'íjna i a'tíj a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', naatá' nyaj yahuácatyij 'asta na'aj quee huámui'nyij i táataj, nyej nyij ja'vá'naj, aj nu nyij ajamuán jo'chá'canya'aj na'mej.

⁶⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Miche' a'íimaj i muí'chítyee hua'vá'naj i juxa'aj muí'chítyee, pajta muáaj áricuj pata'aj huo'ré'ixaatyee'en i nyúucaria'ra' i Dios.

⁶¹ Ajtáhua'aj pu síj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', nyáaj nu jaxie've' nyaj ajamuán jo'cha'canye'en, ajta naatá' nyej nyij anaquéej uja'tanyéj jó'nyej ja'chej nyej nyij huo'tatyójtye'en i nyetyeítyeristyamua'.

⁶² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i a'tíj ti huatyóochej tí'ij tyu'muárie'en, tipua'aj arí jé'ta' umá'caj ajta jaatáxaahuataj, capu tyi'tíj huiire' a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj.

10

Ti'ij Jesús hua're'ityixij a'íjma i maj huéicatyey japuan tamuáamuata' ará'asej

¹ Ti'ij a'yan mutyojo'ma'aj, tavástara' pu séecan ava'jajpuaxij huéicatyey japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj mu ará'axcaa, a'íjma pu'ij huata'ityaca' tyahua'puaj ma'can, mej mij anáatya'aj huaju'un, a'ájna jo'tij ja'chájta'najmee jo'tij a'ín jo're'nyesij.

² A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Jéehua mu i ti huá'itziitye' mej mij ujo'tyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, ajta camu mui'ij i maj a'ájna jin tyí'huiire' maj huo're'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios. A'ij xu jin a'yan tyaatáhuavii i tavástara' ti'ij jéetze' huojota'ityey i maj tyá'tzaahuatye', mej mij néijmi'que' huo're'ixaatye'en i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios. ³ Séricuj mua'aj, a'yaa nu tyajamuaata'ityij hua' tzajta' i tyeítyee, a'yaa xu sij huasé'rihua'aj xá'ju'un mati'ij cánya'xii hua' tzajta' i íira'vetyee. ⁴ Caxu túmii a'aj, caxu tyi'táj a'aj i siaj jin huatyóohuiire'en caxu siajta áto'rij tyi'piij nusu tyúuca'quej, siajta quee a'táj tyi'ixaatye'ej i juyéj jitze. ⁵ Siatí'ij hua'chej ja'rá'astij, néijmi'caa xu anaquéecan huatatyójtje'en a'yan tijin: “Che' tyámua' tyí'eenye' yajá'muachej.” ⁶ Ajta tipua'aj tyámua' naa metyí'tyechej, hua' jimi pu huatyá'itzeere'ej i siaj jin huo'tatyójtjej, na'ríij mequee, caxu mua'aj tyi'táj jo'riésij. ⁷ A'áa xu jo'tyá'itzeere'en jo'siaj ja'rá'iixaj, siajta tyú'cua'nyij siajta huaye'en tyi'táj maj jamuaatá'sij, ji'nye a'yaa pu tye'tyévijtye' maj tyaaná'chitye'en a'íjci i ti tyi'muijhuacaa. Caxu ajó'juhua'nye' áyee siajta áyee i maj hua'chej jitze. ⁸ Siatí'ij séej chájta'naj jitze jo'tyájrutyey, majta je'en tyámua' tyajamuaatyéjeevej, a'ij xu huácua'nyij tyi'táj maj já'muacue'tyej, ⁹ setyihuó'huaatye' i maj tyi'cucui', siajta a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin: “Pu'ríj ja'mua jimi atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jitze ti'ij Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.” ¹⁰ Ajta tipua'aj séej chájta'naj jitze sia'rá'astij jo'maj quee tyámua' tyajamojo'tyéjeevej, a'áa xu cáayej jitze a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin: ¹¹ “A'ájna i chuéj ti muiinyij ti ajtávi'taxij i taca'quéj jitze, a'yaa ti ma'can i chájta', a'ij tu huatáca'tzij siaj sij jáamua'reej siaj jéehua ootyá'itzeerej i Dios jimi. Ajta a'yaa xu tyá'mua'reeriaj ti arí tya'rá'iixaj ja'mua jimi a'náj ti i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.” ¹² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Dios yará'iixaj jéetze'

mu a'íimaj i tyeítyee jajpuéetzij muá'ju'un mequee i maj Sodoma já'chajca'aj.

I tyeítyee maj quee tyá'tzaahuatye'

(Mt. 11:20-24)

¹³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj Corazín ja'chej, siata'aj mua'aj mu siaj Betsaida ja'chej. Ji'nye tipua'aj a'yan náarinyijche' hua' jimi i maj Tiro jo'cháatimee na'ríij hua'tzajta' i maj Sidón jo'cháatimee, a'íi mu aamí' tya'antzáahuatye'nyijche' i Dios jimi, majta cha'mana'aj tyu'tyoochéetya'xi'nyijche' majta nasíj japua huara'sejche' mej mij i tyeítyee jáamua'reej maj meríj tyá'antzaahuaj. ¹⁴ Ajta a'ájna xicáara' jitze mati'ij néijmi'i á'xijtyi'huan, jéetze' xu mua'aj jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'íimaj i maj Tiro majta i maj Sidón ja'chej. ¹⁵ Siajta mua'aj mu siaj Capernaúm ja'chej, ¿nyí a'yan setyityóotzaahuatye' ti i Dios jamua'vi'tin i jútye'? Capu xaa nyu'uj, sulu Dios pu a'áa jamojóohua'xij jo'tij jéetze' ja'puejtzij.

¹⁶ 'A'íjna i a'tíj ti já'muanamuaj, a'íi pu ajta nyéetzij nyanamuaj, ajta a'íjna i tiquee jamua'tzaahuatye', capu ajta nyéetzij ná'tzaahuatye', ajta a'íjna i ti quee nyéetzij ná'tzaahuatye', a'íj pu ajta quee á'tzaahuatye' i ti ny-ojo'ta'ítyaca'.

Mati'ijta uvé'nyej i maj huéecatyej japuan tamúamuata' japuan hua'puaj ará'asej

¹⁷ I maj huéecatyej japuan tamúamuata' japuan hua'puaj ará'asej, jéehua mu jutyamua've'ej uvé'nyej, a'yaa mu tyu'xájtasime'ej tijin:

—Tavástara', majta mu i tyiyáaru'uj ta'rá'astej tyati'ij a'nyúucaritze' huo'tamúaríj.

¹⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu jaaséej a'íjci i tyiyáaru' ti'ij uje'cájvej i jútye', a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij maj tyóona'axcava'ra'an.

¹⁹ Nyáaj nu jamuaatá' mej mij quee je'ej já'mua'uurej i cú'cu'see, majta i tyaxcáj. Nyajta jamuaatá' siaj sij huo'tyámue'tin néijmi'caa i maj jamuájcha'íire', mej mij quee je'ej jamuáa'uurej. ²⁰ Siajta caxu a'íjci jin jutyamua've'ej i maj jamua'rá'astej i tyiyáaru'uj, sulu a'íj xu jin huatóotyamua've'en ti arí á'yu'si'ij u tajapúa je'ej siaj ántya'ruj.

A'íi pu'uj i yójra' jamua'reej a'tíj ti táatajra' pué'een

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ A'ájna pu'ij i Jesús jéehua huatóotyamua'vej, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' i júuricama'ra' i Dios jitze ma'can tijin:

—Jéehua nu tyí'muatyojtzi're', nyavástara', muáaj paj nyavástara', i paj tyí'ijta u tajapuá pajta iíyan i cháanacaj japua, ji'nye muáaj paj huo'taséjratyej a'nyúuca a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', pajta jaatyá'avaataca' a'íjma jimi i maj jéehua tyu'yí'tin, majta i maj jéehua tyúumua'tyej. Jee xaa nyu'uj nyavástara', ji'nye a'yaa pu tyimua'ránajchaca'.

²² 'Néijmi'i pu i nyavástara' tyinaatá'. Capu a'tíj jamua'reej a'tíj ti yójra' pué'een, sulu a'íj pu'uj jamua'reej i vástaria'ra', capu ajta a'tíj jamua'reej a'tíj ti vástaria'ra' pué'een, sulu a'íj pu'uj jamua'reej i ti yójra' pué'een, majta je'en a'íimaj i ti i yójra' huo'taséjratye'sij juxié'vi'ra' jime'.

²³ Tí'quij huo'séerajraa a'íjma i maj jamuán huacíj, a'íjma pu'ij a'yan tyu'té'exaaj tijin:

—Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj jaséj je'ej siaj mua'aj tyi'tíj seríj tyí'sej, ²⁴ ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' maj a'íimaj i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, majta i maj tyityatatyá'ca'aj rey jime', a'íj mu a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj jaaséej je'ej siaj mua'aj tyí'sej, ajta camu a'yan tyeeséj, a'yaa mu majta tyá'xie'va'ca'aj maj jáanamua'aj je'ej siaj mua'aj tyí'namua'aj, ajta camu a'yan tyáanamua'ajri'.

I a'tíj Samaaria ti já'ma'can ti tyámua' tyí'tyevij

²⁵ A'náj pu síj i ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íj pu aje're'nyej tí'ij Jesús jamuán tyu'xáj, a'yaa pu tyí'tyesa'ca'aj tí'ij ja'antyimué'tin, a'íj pu jin a'yan tyaaatá'íhuo'ri' tijin:

—Maeestro, ¿tyi'tanyí juxie've' nyaj a'yan huárinyij tí'ij náaci'tyij nyej nyij júurij ná'ra'nyij jusén jime'?

²⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye tyé'yusí' i yu'xarij jitze? ¿Tyi'tanyí puá'ijive' i yu'xarij jitze?

²⁷ Aj pu'ij a'íjna i ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Huaxie've' a' vástara' i ti Dios pué'een néijmi'i jime' a'xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i jime' a'júuricamej, pajta néijmi'i jime' i paj jin uhuájca'nyej pajta i paj jin ma'úumua'rej, ajtáhua'aj pu síj séejre' ti a'yan tijin pata'aj a'yan cha'taj pana'aj tyá'xie've' i axa'aj tyévij a'yájna patí'ij asíj tyíaxie've'.

²⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Xá'puí' paj tyaataxájtaca'. Tipua'aj néijmi'i pua'rá'astej, aj paj júurij puá'mej jusén jime'.

29 Ajta a'íjna i ti tyí'mua'taj, a'íi pu jaxie'va'ca'aj mej mij jáamua'reej i tyeítýee ti quee a'náj ootyá'ítzee i Dios jimi, a'íj pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—¿A'tanyíj a'íin pué'een i nyaxa'aj tyévij?

30 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'tíj pu Jerusalén ja'rájraa, a'áa pu joomá'caj a Jericó, mati'ij mij náhua'rij ja'antýinájchaca', néijmi'i mu tyaanáhue'ri', majta tya'cáa'ri'ri' i tyí'caanaria'ra', majta jaatyáavaxij, mati'ij mij jo'cáj, a'áa mu mij yo're'tyécaj a juyéj jitze ajta arí á'me'riajca'aj. 31 Aj pu'ij sáij ajta a'áa jooma'ca'aj i juyéj jitze, puaariij pu pué'eenye'ej a'íjna, ti'ij jaaséj ti á'me'riajca'aj aa pu imuáj ja'tanyáaj i juyéj jitze ajta mu jo'mej. 32 Ajtáhua'aj pu sáij a'áa jooma'ca'aj a'íi pu pué'eenye'ej sáij ti Leví jitze ajtyáma'can, ti ajta tyí'huúria'ca'aj i hua' tyeyúuj tzajta', ti'ij a'áa jo're'nyej jo'tij jo'riá'ca'aj i ti á'me'riajca'aj, a'íi pu ajta jaaséj, a'yaa pu cha'taj na'aj huaríj a'áa pu imuáj ja'tanyáaj ajta mu jo'mej. 33 Ajtáhua'aj pu sáij a'áa jooma'ca'aj i juyéj jitze a'íi pu pué'eenye' sáij ti séej chuéj japua já'ma'can ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Samaaria, ti'ij jaaséj, a'íi pu'ij ja'ancu'vaxij. 34 Ti'quij jimi ajtyáxiiriaca', aj pu'ij jacáajo'sij jo'tij tyajá'puejtyi'huaca'aj i aséityij jime' ajta i nahuáj, ajta jacá'ijcataca' jo'tij tyajá'puejtyi'huaca'aj, aj pu'ij ja'vá'raj ju púuru' japua, ti'ij ij yo'tij a'ájna jo'maj já'asaca i maj puasaaruve', a'áa pu'ij tyámua' tyéecha'ij. 35 Yaa ariá'pua'aj, a'íjna i ti Samaaria já'ma'can, a'íi pu hua'puácaa iita'í'puj i túmii, ajta jaata'í'pu'uj a'íjci i ti antyúumua'reej a'íjci jime' i chi'ij, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Pata'aj tyámua' tyéecha'íin, nyajta nyáaj nyati'ij uvé'nyej, aj nu muaatá'sij néijmi'i a'chu paj jaaxíjtye i paj jáacha'ij.” 36 A'yaa pu'ij, ¿a'tanyíj a'íimaj i maj huéeicaj a'íin pué'een i ti tyámua' tyi'tyévistaj ja'raa a'íjci jimi i juxa'aj tyévij i maj tyaanáhue'ri' i náhua'rij?

37 Ajta a'íjna i ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i ti ja'ancu'vaxij.

Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj pata'aj a'yan cha'taj pana'aj huárinij.

Ti'ij Jesús a'áa jo're'nyej jo'tij ja'chej i Marta ajta i Maríia

38 Ajta a'íjna i Jesús, a'íi pu ooj huama'ca'aj, ti'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chajta', a'áa pu íiti' ti a'yan antyapuaaj tijin Marta huo'tyéjeje i juchi'táj. 39 Séej pu a'íjna tyí'ihuaara'ca'aj íitacan, ti a'yan antyapuaaca'aj tijin Maríia, a'íi pu'ij i Maríia a'áa véjri' jo'tayíxij i Jesús jimi

ti'ij janamuaj je'ej ti tyí'xajta'ca'aj. ⁴⁰ Ajta a'íjna i Marta, capu je'ej jájtyoove'ej je'ej ti huárinyij, ji'nye jéehua pu tyí'muarie'ca'aj ti'ij tyihuo'cue'tyej, aj pu'ij ajtyáxiiriacá' i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', ¿nyiquee a jitze juxie've' ti nye'ihuáara' quee nyahuiiria'aj nyej nyij nyasíj nyana'aj tyí'muarie'? Pata'aj jaaté'exaatye'en ti'ij naatáhuire'.

⁴¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Marta, Marta, jéehua paj tyí'mua'tzej, pajta jéehua je'ej tyá'mua'tzej, ⁴² ajta síj pu'uj juxie've' paj a'yan huárinyij. Mariia pu a'íj ava'huoj i ti jéetze' jí're'en, capu ij a'tíj jáa'ri'raj.

11

Ti'ij Jesús huo'mua'aj je'ej maj ye'ej tyityeetyényuunyij
(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ Séej pu a'yan tyu'ríj, a'áa pu i Jesús ja'tyényuusima'aj i Dios jimi, ti'ij ja'antypuá'rij ti tyényuusij, síj pu i maj jamuán huacíj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', táamua'tyej tyaj huatyényuunyij i Dios jimi, a'yájna ti'ij i Juan tyihuo'muá'tyej a'íjma i maj jamuán huací'ca'aj.

² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siati'ij huatyényuunyij, a'yaa xu tyu'taxáj tijin: Tavástara', che' tyámua' eenye' i paj jin ántyapuaj. Che' mujo've'me'en i paj jin néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

³ Tyitaatá' i ti tyí'cue'ri' i ti a'náj tina'aj tajitzé tyúuxie've'.

⁴ Tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee a'jimi, ji'nye ityáj tu tyajta tyihuo'tú'uunyi'ri' néijmi'caa a'íjma i maj ityájma jimi ootyá'itzee.

Capáj tyi'tá'care'en ti i tyiyáaru' ca'nyíjra'aj tatá'care'en tyej tyij je'ej pua'aj huárinyij.

⁵ Aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tyiche' a'yan tyaataxáj yee mua'aj xu séej tyi' amíincuj, ajta je'en a'tzáaj jé'ta' tíca' a'áa jo'ré'nyej jo'tij ja'chej i amíincura' ti'ij ij a'yan tyaaté'exaa tijin: “Nya' amíincuj, huéecacaa naatanyíjtye' i páan, ⁶ ji'nye oochán pu uvé'nyej síj i nya' amíincuj ti mu' ja'tamá'ca'aj, nyajta nyáaj, canu tyi'tíj tyícha'ij i nyaj jáacue'tyej.” ⁷ Ti'quij a'íjna i ti iirájcaj capu a'yan tyu'tányuusij yee: “Capáj nya'itziitya'aj, pu'ríj eetyánami' i puéertaj, majta i ti'ríj mu'ríj huaje'ej, nyajta nyáaj nu'ríj nyajta huaca'aj, capu che' i'ríj nyaj ájchenyij nyej nyij tyi'tíj muaatá'an.” ⁸ A'yaa nu tyajámua'ixaatye', capu a'íjna jin ájchesij ti'ij tyi'tíj jaatá' a'íjci jime' ti amíincura' pué'een, sulu a'íj jin

pu ájchesij tí'ij quee ja'itziitya'aj i amíncura', aj pu'ij jaatá'sij, a'chu tí tyi'táj jaatáhuaviiraj. ⁹ A'áj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tíjin: Tyi'táj siaj huatáhuosij, Dios pu jamuaatá'sij, ajta tyi'táj siaj huoo a'áj xu jimi jatyoonyij, setye'ejtyáto'sixi' jo'táj ja'pueertaj, aj pu'ij i Dios tyajamua'antácuunye'sij. ¹⁰ Ji'nye tipua'aj a'táj tyi'táj jahuaviiraj, a'ái pu ja'ancuriáa'sij, ajta i tí tyi'táj huoo, a'ái pu jatyoonyij, ajta i tí tye'ejtyáto'sixi'in jo'táj ja'pueertaj, Dios pu tya'antácuunye'sij.

¹¹ ¿Nyiquij mua'aj a'yan xáarinyij mu siaj huayóojmua', tipua'aj a'yóoj hue'ej muahuaviiraj, nyiquij cú'cu'uj paat-ápíjtye'sij, ¹² nusu tyáxcáj paatáchuiitye'sij tipua'aj to'oj muahuaviiraj? ¹³ A'yaa xu mua'aj tyij siajta je'ej pua'aj een i jutzájta', siámua'reej siaj tyi'táj huo'tá'an i juyójmua' tí jí're'en, ajta a'ájna i ja'muavástara' i tí tajapúa' já'sejre', a'ái pu jéetze' jaayí'tin tí'ij huo'tá'an i júuricama'ra' i Dios a'áijma i maj jaatáhuaviiraj.

Mati'ij i Jesús tyi'táj jitzán ujpuá'rij
(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴ Jesús pu tyiyáaru'uj huatamuárij tí tyéviij tzajta' séjria'ca'aj, ajta a'ájna i tyiyáaru' capu jatá'caria'aj tí i tyéviij tyu'taxáj, tí'ij Jesús jaatamuárij, aj pu'ij huatái'riitariaca' tí tyu'taxáj i tyéviij. Majta a'áimaj i tye'ityee a'áj mu jin je'ej tyo'taséj, ¹⁵ majta séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'ájna i Beelzebú i tí tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj, a'ái pu ca'nyíjra'aj jatá'caa a'mújciij mu Jesús tí'ij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj.

¹⁶ Majta séecan a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyi'táj jin ja'antyimué'tin i Jesús, a'áj mu jin jaatáhuaviiri' tí tyi'táj huo'taséjratye'en mej mij a'ájci jin jáamua'reej tí tajapúa' já'ma'can. ¹⁷ Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Mati'ij mana'aj i maj séej i chuéj japua tyí'ijta, tipua'aj jé'ta' muáaciñyej, aj mu mij huatoonyo'si'tye'ej, mati'ij mij jujímua'aj antyúupua'ritye'sij, ajta je'en a'yan cha'taj i tyihuá'chi'ij tyu'tyú'uunyi'huaj. ¹⁸ A'yaa pu'ij ajta tyí'een i tyiyáaru' jimi, tipua'aj jé'ta' muáaciñyej, ¿ji'nye tyí'rij tí'ij á'tyeevi'in i maj jin antyúumua'reej? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' a'ájci jime' siaj mua'aj a'yan tyí'nyaxaj yee nyaj Beelzebú jitze arányaca'nyej nyej nyij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj, ¹⁹ ajta tipua'aj a'yan tyí'eenye', ¿a'tanyíj jitze mua'róoca'nyej mej mij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj a'áimaj i maj ja'mua jamuán

huaci'ij? A'íi mu mij a'yan tyajamuaataxájta siaj mua'aj siajta ootyá'ítzee. ²⁰ Ji'nye tipua'aj i júuricama'ra i Dios jitze na'rányaca'nyej nyej nyij huo'tamuárite'yen i tyiyáaru'uj, a'yaa pu huatóomua'aj ti arí a'ájna atyojo're'nyej ja'mua jimi a'náj ti i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

²¹ 'A'tíj tu'huájca'nyej ti ajta tyámua' tyé'cha'ij i juchi'ij, néijmi'i i ti tyi'ráa' tyámua' pu naa tyi'cha'íiri'huaj. ²² Ajta tipua'aj síj mujo've'me'en ti jéetze' uhuájca'nyej quee a'ájna, a'íi pu'ij jaatyámue'tij, ti'quij néijmi'i tyá'nahue'ran i ti tyi'ijcha'ij.

²³ 'A'íjna i ti quee nyahuiire', a'íi pu nyéjcha'íire', ajta i ti quee tyeítyee tyísiire'ej nye jimi, a'íi pu huojocuí'naj.

I júuricamej ti je'ej pua'aj een ajtáhua'aj pu huariá'raa (Mt. 12:43-45)

²⁴ 'Ajta a'yan tíjin:

—A'yaa pu ricíj i xiéjnyu'carij ti je'ej pua'aj een, ti'ij iirájra'nyij séej tzajta' i tyéviij, a'íi pu ajo'chá'canya'aj ja'mej ti'ij jáahuoonyij jo'tíj ja'huóoso'pe'en, jo'tíj jo'huáchij. Ajta ti'ij quee jatyoove'en, a'yaa pu tyí'mua'tyij tíjin: “Nyiche' huaria'ra'nyij i nyichéj jó'nyaj ja'rájraa.” ²⁵ Ti'ij uvé'nyen, a'yaa pu een a'ájna i a'tíj, naa pu een i jutzájta', cuxáa maj moochán uhuaré'icho'taca', néijmi'i pu tyámua' tyí'een. ²⁶ Aj pu'ij a'ájna i xiéjnyu'carij séecan uja'rávi'tíj i maj aráahua'puaj ará'asej, i maj majta jéetze' je'ej pua'aj een quee i síj. Matí'ij mij néijmi'i utyárutyij i tyéviij tzajta' mej mij a'úu ja'cháaj muá'ra'nyij. Ajta je'en jéetze' je'ej pua'aj éenye'ej ja'mej a'ájna i tyéviij quee ti'ij aamí' éenye'ej.

I ti jí're'can jime' tyámua'vi'ra'aj

²⁷ Ti'ij Jesús ooj tyi'xáatacaj, síj pu íiti' a'áa jo'tyávaaca'aj hua' tzajta' i tyeítyee. Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' ca'nyíin jime' tíjin:

—Tyámua' pu tyaatá' a'íjci i íitaj i paj jitzán huanie'huaca', ajta muaaxá'pueeri'.

²⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Jéetze' pu tyámua' tyihua'tá'caa a'íjma i maj janamuaj i Dios nyuuccaj, majta ja'tzaahuatye'.

Tyeítyee mu jaxie'va'ca'aj maj tyi'tíj huaséj ti huápu'ij juxie've'

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Jéehua mu i tyeítyee móoche' ajtyáxiirisima'aj i Jesús jimi, ajta a'ájna, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Jéehua mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i tyeítyee jíjij maj yan séejre', a'yaa mu tyá'xie've' nyaj tyi'tíj

huo'taséjratye'en ti huápu'i'ij juxie've'. Ajta canu tyi'tíj huo'taséjratye'sij, a'íj nu'uj huo'té'exaatye'ej je'ej ti tyáaru'j i Jonás.

³⁰ 'Ji'nye a'íi pu i Jonás a'íin pué'eenye'ej i ti huápu'i'ij juxie've' i maj jaaséj i maj Nínive já'chajca'aj, a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj a'íin tyi'pué'een i ti huápu'i'ij juxie've' mej mij jaaséj ijíj maj huátyeityee. ³¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'ájna xicáara' jitze ti jitzán Dios huá'xijtye'en i tyeítyee, a'íjna i ti aamí' tyi'tyávaaca'aj reíinaj jime' yúutyey pujmua', a'íi pu a'áa jo'tyéechaxij ja'mua jamuán. A'íi pu ajta hua' jitze tyo'ojpuá'ritye'sij tyi'tíj jime', ji'nye a'íi pu imuáj mujo'vé'mej ti'ij jáanamua'j a'íjci i Salomón ti tyámua' metyóomua'ria'ca'aj. Nyajta nyáaj, i nyaj yaa huatyéjve i tyeítyee tzajta', jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Salomón. ³² Majta i maj Nínive já'chajca'aj, a'yaa mu rinyij a'ájna xicáara' jitze i Dios ti jitzán huá'xijtye'en i tyeítyee. A'íi mu huatyáhuiixi'ij ja'mua jamuán ijíj siaj huátyeityee, mati'ij mij ja'mua jitze tyo'ojpuá'ritye'sij tyi'tíj jime'. A'íimaj mu seequéj tyu'muá'aj mati'ij jáanamua'jri' je'ej ti tyihuo'té'exaaj i Jonás. Nyajta nyáaj jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Jonás.

I ti jatatzavi'tye' i tyévi'j

(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ 'A'íjna i tiéj i maj ja'antyítieeraj, capu a'tíj me'yo'tyá'avaataj. Capu ajta xá'rij tzajta' ju'cáchesij. Capu xaa nyu'uj, sulu áan pu imuáj yo'ojchesij ti'ij huo'tyátatzavi'tye'en i maj a'uún jo'tyárutyij. ³⁴ A'yaa pu tyi'huüre' aji'sij ti'ij tiéj ti á'taa a jitze, a'íj pu jin, tipua'aj jí'reenye' aji'sij, a'yaa pu éenye'ej ja'mej, cuxáa ti huányeeri'cij néijmi'que' ajitze. Na'ríj quee jí'reenye' aji'sij, a'yaa pu een cuxáa ti huatíca' ajitze. ³⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee óomui'nyij i tiéj ti arí ja'mua jitze séejre'. ³⁶ Tipua'aj a'náj tina'aj á'taacaj mua' jitze, ajta quee a'mui'ijca, néijmi'que' pu huanyéeri'cij ja'mej. A'yaa pu tye'mej, ti'ij i tiéj ti ajitze séjre'ej.

Ti'ij Jesús hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i fariseos

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷ Ti'ij ja'antypuá'rij ti tyihuó'ixaa'j, aj pu'ij síj fariseo jaatajé ti tyojo'vá'cua'nyij jo'tíj ja'chej, a'áa pu'ij i Jesús jo'mej ti'quij utyájruij ajta je'en ajtyéeyixij jo'tíj méesaj jo'tyéjvee. ³⁸ Ajta a'íjna i fariseo, je'ej pu'ij pua'aj tyo'tóomua'aj, ti'ij jaaséj i Jesús tiqee anomuéetya'aj

tyu'cuaj je'ej maj tyeeyí'tihua'aj. ³⁹ Aj pu'ij tavástara' a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj mu siaj fariseos pué'een, a'yaa xu tyí'tyetyij siaj anóomuejtye mu jumuáca' jitze, ajta quee je'ej jamuá'miteeraste' siaj tyámua' huó'uurej mu juzzájta'. A'yaa xu een tí'ij a'tíj tí jacáajo'sij jéjre' i váasuj ajta i puláatuj. Maj siajta mua'aj, je'ej xu pua'aj een mu juzzájta', siajta je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee a'íjci jime' siaj tyihúa'nahue', siajta je'ej pua'aj huá'uurej.

⁴⁰ 'Siajta quee tyí'tíj mua'reej, a'íjna i tí jaatyátaahuaca' i já'muahue'ra', ¿Nyiquee a'íin ajta jaatyátaahuaca' i tí já'muatzejta' séejre'? ⁴¹ Siata'aj tyihuo'tá'an i maj quee je'ej tyéejviicue' a'íjci i siaj tyí'ijcha'ij. A'yaa xu a'íjci jin huárinyij, tí'ij tyámua' tye'rájra'nyij ja'mua jimi.

⁴² 'Je'ej pu pua'aj atyojo're'nyesij ja'mua jimi i fariseos siaj pué'een. A'yaa xu tyí'tá'caa i séej tamuáamuata' anxityej tí jitze ma'can a'íjci i tu'píj, tyí'tíj meentaj, siajta a'íjci i tu'píj tí a'yan huatóomua'aj tijin ruda, siajta néijmi'i tí'ij na'aj pua'máj tyí'xoo i tu'píj. Siajta seríj yo'huá'xij i tí jéetze' juxie've' i Dios jimi, siaj tyámua' huó'uurej i juxa'aj tyeityee je'ej tí tya'ránajchi, siajta tyámua' tyéejcha'íij i Dios. Tyámua' pu atyojo're'nyéenyijche' tipua'aj sequéé yo'hua'naacajche' siaj ja'rá'astee a'íjci i tí jéetze' juxie've'. Ajta a'yan tyúuxie've' siaj tyu'tá'an a'íjci i séej tamuáamuata' anxityej tí jitze ma'can.

⁴³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj, mu siaj fariseos pué'een, jéehua xu jaxie've' tí tyí'tíj jamuáaci'tyij siaj sij oorá'sej ipuárij japua jo'maj já'ra'sacaa i huásij i tyeyúuj tzajta'. Ajta jamua'ránajchij maj i tyeityee jamuaatatyójtje'en tzáahuatyí'ra'aj jime' jo'maj tyaja'tóotimej.

⁴⁴ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, jí'nye a'yaa xu een tí'ij jo'maj huaja'vá'naamua i mui'chítyee. Majta i tyeityee i maj japuan huahuíistici'ij, camu jamua'reej yee a'tyán mu ava'námi'huajmee.

⁴⁵ Tí'ij ij síij tí tyí'mua'taj i yu'xarij jitze, Moisés tí jo'yú'xaca', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, je'ej pua'aj paj tyihúa'xaj a'íijma i fariseos, a'íj paj jin pajta je'ej pua'aj tyí'tajee ityájma.

⁴⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Siajta mua'aj, mu siaj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés tí jo'yú'xaca', je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi. A'yaa xu tyihúa'ijtye' i tyeityee a'íjci i tí huápu'ij tyési', siajta huá'ijtye' mej mij i tyeityee a'íjci jin a'yan huárinyij, siajta mua'aj caxu tyí'tíj jin a'yan ricij.

⁴⁷ 'Je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi, ji'nye mua'aj xu ja'ajtá'huaj i maj tzajta' huo'tyátoosij a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, a'íimaj maj huo'cuij i já'muahuasimua'ci'ij. ⁴⁸ A'íj pu jin a'yan tyé'miteere' tijin ja-mua'ránajchaca' je'ej maj huó'ruuj i já'muahuasimua'ci'ij, ji'nye a'íi mu huo'cuij a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, siajta mua'aj ja'ajtá'huaj jo'maj huaja'vá'naj.

⁴⁹ A'íj pu jin i Dios jumua'tzúra'aj jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Nyahuo'ta'ítyij hua' jimi i tyeítyee séecan maj nye jitze ma'can tyí'xaj, nyajta séecan i nyaj hua'antyíhuoj mej mij nyahuiiria'aj. Je'cácaa mu cui'nyij a'íimaj i tyeítyee, majta séecan je'ej pua'aj uurej." ⁵⁰ A'íj pu jin i Dios a'íjma jitze tyí'pua'ritye'en ijíj maj huátyeítyee a'íjci jime', mati'ij mana'aj pua'máj huácuij i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, mati'ij pua'máj huácuij tí'ij na'aj tyu'séjrej i cháanacaj, ⁵¹ tí'ij na'aj i Abel ti huamu' ajta a'íjna i Zacarías, i maj jaajé'caj jé'ta' jo'tij jo'tyéjvee a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, ajta i tyejúuj ti ja'vé'nyee. A'íj pu jin i Dios a'íjma jitze tyí'pua'ritye'en ijíj maj huátyeítyee.

⁵² 'Je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi mu siaj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca'. Ji'nye mua'aj xu jujíimua'aj jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyá'xie've' i Dios, siajta quee a'yan huaríj je'ej ti i Dios tyá'xie've'. Caxu siajta hua'tá'caa mej mij séecan jáamua'tyij je'ej ti tyí'een i Dios jimi.

⁵³ Tí'ij Jesús iirájraa, a'íimaj i fariseos, majta i maj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu jéehua huatanyínyu'cacuca', majta je'en huatyóohuij maj jáa'itziitye'en jéehua metye'íhuo'raj, ⁵⁴ mej mij jájtyoonyij i ti jin eerá'itzen, a'íjci jime' je'ej ti a'íin tyu'taxájtaj.

12

Típua'aj a'tíj hue'tzij jin jusejrataj

¹ Majta a'íimaj i tyeítyee, jéehua mu ajtyáxiiriaca', a'yaa mu ará'axcaa a'chu hua'puaj ví'ra'aj nusu huéeicaj ví'ra'aj, a'íj mu jin huápuí'ij á'cataca'aj. Ajta a'íjna i Jesús, a'íi pu anaquéej tyihua'tyixáatya'ajraa a'íjma i maj jamuán huacájj a'yan tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj a'íjma jimi i fariseos i maj ja'najchitye' i páan jitze, a'íimaj mu huá'cuanamua'aj i tyeítyee. ² Ji'nye tyi'tíj maj mua'reej i tyeítyee avíitzij jime' a'íi pu mua'reeri'huan, ajta tyi'tíj maj avaataca'aj a'íi pu hu-ataséjre'sij. ³ A'yaa pu'ij a'íjci i paj jaataxájtaca' tíca'riste', a'íi pu huatánamua'ajre'ej tujca'rij tzajta', ajta a'íjna i paj

jaataxájtaca' xájtari' u chi'táj, Dios pu jaataxájtaj ca'nyiin jime' a'ájna i chi'ij japua.

A'tanyíj a'yan tyúuxie've' tyaj jatzihnya'aj
(Mt. 10:28-31)

⁴ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' mu siaj nya' amiincustyamua' pué'een, caxu huát'ziinye'ej a'íjma i maj jaayí'tin maj jaajé'caj i siaj jatyáhue'ra', ji'nye camu jaayí'tin maj jo'puá'ritye'en i ja'mua júuricamej. ⁵ Nyajta nyáaj nu jamuaaté'exaatye'ej a'tíj siaj tziinye'ej, a'íj xu tziinye'ej a'íjci i ti jaayí'tin ti jaajé'caj i siaj jatyáhue'ra', ti ajta jaayí'tin ti a'áa yóorieenyij i ja'mua júuricamej i tiéj jitze tiqúee a'náj já'mui'nyij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin: siata'aj a'íj huát'ziinye'en.

⁶ 'Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj. ¿Nyi mequee a'yan tyí'najchitaj a'chu hua'puaj meeru' anxívicaa jime' i pína'see? Camu jéehua tyá'najchij i pína'see, ajta i Dios capu huojo'hua'naj. ⁷ Ajta ja'mua jime', Dios pu jamua'reej a'chu ti síj ajta síj ava'cipuaj, a'íi pu arí jaatyé'itej. A'íj xu jin quee tyí'tziinye'ej, ji'nye mua'aj xu jéetze' jitzán juxie've' mequee i pína'see.

I maj ja'xaj a'íjci i Jesús i tyeítyee tzajta'
(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tíj tina'aj ti a'yan tyu'taxáj i tyeítyee tzajta' ti nyéetzij ná'tzaahuatye', nyáaj i nyaj nyajta tyéviij jitze huanie'huaca', a'yaa nu nyajta tyaataxájtta a'íjma jimi i maj tajapuá tyí'huiire' i Dios jimi, ⁹ ajta a'íjna i ti naatyáhue'taj a'íjma jimi i tyeítyee, a'yaa nu cha'taj tyaataxájtta a'íjma jimi i maj tyí'huiire' i Dios jimi tíjin canu jamua'tyej.

¹⁰ 'Dios pu tyihuo'tú'uunyi'raj a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj nyéetzij i nyaj nyajta tyéviij jitze huanie'huaca', ajta capu a'náj tyihuo'tú'uunyi'raj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyaataxáj i júuricama'ra' i Dios.

¹¹ 'Matí'ij jamuá'anvi'tíj a'íjma jimi i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta, nusu a'íjma jimi i maj tyí'tíj jin antyúumua'reej, caxu je'ej tyityóomua'ajcaj je'ej siaj tyityeetyóonaj nusu je'ej siaj tyu'taxájtaj, ¹² ji'nye tí'ij jamuáaci'tyij siaj tyu'taxáj, a'íi pu i júuricama'ra' i Dios tyaja'muamua'tyen je'ej siaj ye'ej tyu'taxájtaj.

A'íjci jime' i ti tyí'ijcha'ij a'íjna i chíjtyaanyi'

¹³ Síj ti hua' tzajta' ajo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa i Jesús tíjin:

—Maeestro, pata'aj jaaté'exaatye'en i nye'ihuáara' ti tyinaatá'an a'íjci i ti nyéetzij tyí'nyaci'puaj.

¹⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—¿A'tanyíj tyina'antyaárujtyej juées jime' nyej nyij nyáaj tyu'xá'pui'intare'en ja'mua jimi?

¹⁵ Ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, siaj sij quee huápu'íj tyí'nyacua'tzaj siaj jéehua tyu'cha'íttime'nyij, ji'nye tipua'aj a'tíj jéehua tyi'tíj tyícha'íj, capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuire'ej ti'ij quee che' tyi'tíj je'ej ja'uurej.

¹⁶ Ti'ij ij séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaj a'yan tijn:

—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, chuéj pu tyícha'íca'aj ti japuan tyí'huastyaa, tyámua' pu jéehua tyú'ciítyej. ¹⁷ Ti'ij ij a'yan tyi'riá'mua'aj tijn: “¿Ji'nye náarinyij? Capu che' ma' jáa'riij jó'nyaj je'ej yó'uurej i ti huáciiriaca'.”

¹⁸ Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijn: “Nu'ríj jamua'reej je'ej nyaj huárinij. Nyetyu'tyú'uuna i tyí'nyechoorij matij tyu'váatimee, nyajta je'en séecan ájtaahuaxi'sij ti jéetze' viváajma'aj já'ra'nyij, nyati'ij nyij a'úun ju'tyá'toosij i ti tyú'ciíriaca', nyajta néijmi'i i nyaj tyí'ijcha'ij. ¹⁹ Nyajta je'en a'yan tyu'taxájtaj i nyatzájta' tijn: Nu'ríj néijmi'i tyí'ijcha'ij, tyámua' pu tyé'tyeeren ti tyámua' tyinaatyáhuire'sij, nu'ríj nyaj huányaso'pe'en, nyiche' tyí'cua'ajcaj, nyajta ya'caj, nyajta huányetyamua've'en.”

²⁰ Ajta i Dios pu a'yan tyaaté'exaa tijn: “Muáaj mu paj quee ma'úumua'rej, ijíj tíca' paj mui'nyij, ¿a'tanyíj tyí'ci'tyij a'íjna i paj tyámua' tyú'ruuj?” ²¹ A'yaa pu tye'mej a'íjma jimi i maj jaxie've' maj jéehua tyi'ijcha'íj, ajta camu tyi'tíj tyí'cha'ij i Dios jimi.

Dios pu huá'cha'ij i juyójmua'

(Mt. 6:25-34)

²² Ti'quij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijn:

—Caxu a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'ej siaj tyí'cua'nyij, nusu je'ej siaj tyí'tyeye'en, na'ríj tyi'tíj siaj cáanarij tyu'tyóochejtye'sij. ²³ Jéetze' pu i ja'mua júuricamej juxie've' quee i cue'ráj, ajta jéetze' juxie've' i ja'muatyéviij quee i siaj tyi'tyóoche'tyee. ²⁴ Cási' siahuo'séj mu cua'tzáaj, camu tyí'huastyaa, camu majta tyi'tza'nacaa, camu tyichí' i maj tzajta' tyámua' yó'uurej i maj meríj jájsii, capu je'ej óoche' pu i Dios tyihua'cue'tyey. Siajta mua'aj jéetze' xu jimi juxie've' i Dios mequee i cua'tzáaj. ²⁵ ¿A'tanyíj jaayí'tin ti jéetze' á'tyeevi'in ti júurij já'ra'nyij a'íjci jime' ti jéehua tyúumua'tziitye'? ²⁶ Tipua'aj sequée jaayí'tihua'an

siaj a'yan huárinyij, ¿ji'nye een jime' sij tyí'mua'tzej a'íjci jime' i ti tyá'itzeere'?

²⁷ 'Cási' setyu'séj mu xúuxu'uj je'ej ti tyí'huase', capu tyí'muijhuacaa capu ajta tyí'itzacaa. Ajta jéetze' pu naa huasé'rin quee i Salomón i ti tyi'tyávaaca'aj rey jime', capu a'náj a'yan tyu'yóochejtyej tyi'táj jime' ti naa huasé'rin ti'ij mu xúuxu'uj. ²⁸ Típua'aj i Dios tyámua' tyé'cha'ij i xúuxu'uj ti a'áa já'huase' a'itzitáj, ajta yaa ariá'pua'aj mu jaaré'vejchi, mati'ij mij jaatyáteeraj, jéetze' pu'ij mua'ajmaj tyajamuaatá'sij i siaj tyu'tyóochejtye'en, mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye'. ²⁹ A'íj pu jin caxu je'ej tyityóomuaajtyej a'íjci jime' tyi'táj siaj cua'nyij, nusu je'ej siaj tyí'tyeye'en. ³⁰ Ji'nye néijmi'i mati'ij mana'aj pua'máj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa mu a'íjci jin tyí'mua'tzej, siajta mua'aj xu tyivástara' tajapuá ti já'sejre', a'íi pu arí jamua'reej tyi'táj ti jamuá'itziitye'. ³¹ Jéetze' xu jáahuonyij i Dios ti jin tyí'ijta, aj xu sij néijmi'i tya'ancuriáa'sij i ti tyajamuá'itziitye'.

Ti jéehua tyejé'sejre' i tajapuá ti huápu'i'ij tyí'huüre'
(Mt. 6:19-21)

³² 'Nyetyeñtyeristyamua', caxu tyí'ziinye'ej tyij siajta cíi siana'aj ará'asej, a'íjna i siaj jajvástara' a'íi pu jamuaatá'sij siaj utyájrutyey jo'tij a'íin tyejé'ijtaj. ³³ Siata'aj tyú'toonyij i siaj tyí'ijcha'ij siajta tyihuo'riáan i maj quee je'ej tyéejviicue', aj xu sij tajapuá jéehua tyajá'ajsiire'sij i ti tyajamuaatyáhuüre'sij, a'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij áto'rij tíquee a'náj huatyápa'naj, ajta jo'maj quee a'náj jo'tyárutyij i náhua'rij, majta quee a'náj yo'riésij i cirimúisee. ³⁴ Ji'nye jo'tij tyi'táj jamuaja'ajcha'üre' a'áa pu ajta ja'séeria'aj ja'mej i ja'muaxiéjnyu'caa.

Tyiche' tyámua' eenye' tyajta tyámua' metyityoonyéjnye'rij

³⁵ 'Tyámua' xu huó'uurej siaj sij tyu'tyáhuüre'en, síoche' atanyéjnye'rij ti'ij a'táj ti antyitátzave'. ³⁶ A'yaa xu éenye'ej xá'ju'un mati'ij i maj tyí'huüre' a'táj jimi ti a'áa jo'mej jo'maj tyeje'ye'estej a'íjci jime' i ti síij huatyényeíichij, majta a'íimaj i maj tyí'huüre' móoche' mu tyi'chó've'ej muá'ju'un a'tzáaj ti uvé'nyesij a'íjna i ti tyihuá'ijtye', mej mij jiyet'zín tya'antácuunye' ti'ij a'íin tye'ejtyáto'sixi'in i puéertaj jitze. ³⁷ Tyámua' pu tyihuo'tyáhuüre'sij a'íijma i maj tyí'huüre' ti'ij huo'séj i maj jacho've' a'tzáaj ti uvé'nyesij a'íjna i ti tyihuá'ijtye'. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'íjna i ti tyihuá'ijtye', a'íi pu tyámua'

ju'uurej ti'ij huo'tyáhuüre'en, ajta huo'ta'íjtye'sij maj ajtyáara'asej i méesaj jítze, ti'ij tyihuó'cue'tyej. ³⁸ Tyámua' pu tyihuó'tyáhuüre'sij a'íjma i maj tyí'huüre' tipua'aj móoj jacho'va'aj, a'tzáaj ti uvé'nyesij a'íjna i ti tyihuá'íjtye', tipua'aj jé'ta' tíca' uvé'nyej nusu tapuá'risima'caj. ³⁹ A'yaa xu mua'aj tyá'mua'reeriaj tijn, a'íjna i ti tyichí', tipua'aj jamua'reeriaj a'tzáaj ti ará'ixaj i náhua'rij, capu jaatá'sij ti aná'astij ti'ij tyu'náhua'an. ⁴⁰ Siajta mua'aj, tyámua' xu sij siajta huó'uurej, ji'nye nyáaj, i nyaj nyajta tyévi jítze huanie'huaca', aj nu uvé'nyesij siati'ij pua'aj quee pu tyámua'mua're'.

*I maj tyí'huüre' a'íjma i maj hua'puaj
(Mt. 24:45-51)*

⁴¹ Pedro pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Tavástara', ¿nyij ityájma pana'aj putyí'tajee a'íjci jime' i nyúucarij ca' néijmi'caa paj putyí'jee?

⁴² Tavástara' pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—¿A'tanyij pu'éen a'íjna i ti tyí'huüre', ti ajta tyámua' metyóomua'rej, ti ajta quee a'náj tyi'tíj jin ootyá'ítzee? Ajta a'íjna i ti tyé'íjtye', a'í pu tyé'cha'íiraste'en ti'ij a'íjci jin antyúumua'reeriaj a'íjma i séecan i maj majta tyí'huüre', a'í pu tyihuá'cue'tyej a'tzáaj maj pua'aj tyí'cua'caa. ⁴³ Tyámua' pu tye'mej a'íjci jimi i ti tyí'huüre' ti'ij uvé'nyej a'íjna i ti tyé'íjtye', ajta je'en jáatyooniy a'yan rijcaj je'ej ti tyaata'íj.

⁴⁴ Je'can jime' nu a'yan tyajá'mua'ixaatye', néijmi'i pu tyé'cha'íiraste'en a'chu ti tyi'tíj tyícha'íj a'íjna i ti tyé'íjtye'.

⁴⁵ Ajta tipua'aj a'íjna i ti tyí'huüre' a'yan tyí'mua'ajcaj yee mu pu ja' jé'tyeeren a'íjna i ti tyináacha'íiraj, ajta quee íiya'taj uvé'nyesij, aj pu'ij huatyóochesij ti huo'tyávaxi'in a'íjma i maj tyí'huüre', i maj tyétyacaa ajta i maj úucaa, ajta pu huatyóochesij ti tyú'cua'nyij, ajta ti nahuáj ucáaye'en ti'ij ij huatyátahueesij, ⁴⁶ ajta a'íjna i ti tyé'íjtye', a'í pu uvé'nyesij a'náj tipua'aj quee jacho've', ajta a'tzáaj tipua'aj quee putyamua'riácaj, aj pu'ij jéehua puéjtzij jaatá'sij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyá'ci'tyij ti'ij a'íjma i maj ootyá'ítzeerej i Dios jimi.

⁴⁷ 'A'íjna i ti tyí'huüre' ti jamua'reej je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i ti tyé'íjtye', ajta quee tyámua' eenye'en, nusu quee a'yan rijcaj je'ej ti tyá'xie've' i ti tyé'íjtye', jéehua pu'ij javeenyij a'íjna i ti tyé'íjtye'. ⁴⁸ Ajta a'íjna i ti tyí'huüre' tiquee jamua'reej je'ej ti tyá'xie've' i ti tyé'íjtye', cii pu'uj tye'ré'vesij tipua'aj je'ej pua'aj huárinyij. A'tíj maj jéehua tyu'tá', jéehua mu majta tyaatáhuaviiraj, ajta a'tíj maj jéetze' jitzán tyí'ca'nyej jéehua mu majta tyaatáhuaviiraj.

*Maj jé'ta' huacíj a'íjci jime' i Jesús
(Mt. 10:34-36)*

⁴⁹ 'A'íj nu jin mu jo've'mej nyej nyij puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij íyan i cháanacaj japua. Ajta a'yaa pu tyina'ráanajchi ti arí huatyóochenyij. ⁵⁰ A'yaa pu nyéetzij tyí'nyaci'tyij nyaj jéehua jajpuéetzij na'mej, jéehua pu je'ej pua'aj nya'aj ja'mej 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej. ⁵¹ ¿Nyij a'yan tyajamuá'miteeraste' nyaj a'íjci jin mujo've'mej mej mij tyámua' tyí'tyechajcaj íyan i cháanacaj japua? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin canu, sulu mej mij jé'ta' huácinyej. ⁵² Ajta ijíj ti yujo'que'tij ja'mej, i maj anxívij i tyeítjee i maj sequée mana'aj aja'chej, a'íi mu jé'ta' ootajú', a'íimaj i maj huéecaj, a'íi mu hua'aj jaaxiejvi'raj i maj hua'puaj, majta i maj hua'puaj, a'yaa mu cha'taj tyihua'aj jaaxiejvi'raj i maj huéecaj. ⁵³ A'íi pu i yo'puáara'an jajaaxiéevi'raj ja'mej i juyój, ajta i yójra' a'yaa pu cha'taj na'aj tya'jaaxiéevi'raj ja'mej i jutáataj, ajta i náanajra', a'yaa pu cha'taj tya'jaaxiéevi'raj ja'mej i juyój ti íitaj, ajta a'íjna i yójra' ti íiti', a'íi pu ajta jajaxiéevi'raj ja'mej i junáanaj. Ajta i mu'nyáara' i ti íiti' i ti ucarij, a'íi pu ajta jajaaxiéevi'raj ja'mej i jumu' ti íiti', ajta a'íjna i mu'nyáara' ti íjmue'esti', a'íi pu ajta jajaaxiéevi'raj ja'mej i jumu' ti ucarij.

*I maj jin jáamua'reej tyi'tíj ti xicáara' jitze putyí'ricij
(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)*

⁵⁴ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaa i tyeítjee tijin:

—Siatí'ij i jéetirij huaséj ti eejnyéj yancij pujmua', a'yaa xu tyi'xaxa'aj tijin mu'ríj huatyéviiyij, ajta a'yan tye'mej. ⁵⁵ Na'ríij tìpua'aj huatá'aacarej ti yúutyey pujmua' je'tanyéj, a'yaa xu tyi'xaxa'aj tijin huáxicaj pu ja'mej, ajta a'yan tye'mej. ⁵⁶ Mua'aj mu siaj quee ma'umuámua're', mua'aj xu jaayí'tin je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj je'ej ti tyi'tíj rinyij i jútye', nusu íyan i cháanacaj japua, ¿ji'nye siaj sij quee jaayí'tin siaj jaataxáj je'ej ti tyi'tíj rinyij ja'mua jimi a'íjci xicáara' jitze?

*Siaj tyámua' huárinyij a'íjma jimi i maj jamuájcha'íire'
(Mt. 5:25-26)*

⁵⁷ '¿Ji'nye pequee asíj a'jimi já'xa'pui'intare' je'ej ti tyi'tíj tyi'tyéevijtij? ⁵⁸ Tìpua'aj a'tíj tyi'tíj ajitze hua-puá'ritye'en, pata'aj jaatáhuavij siaj jaaxá'pui'intare'en, na'ríij quee a'íi pu muá'vi'tin i juéesij jimi, ti'quij i juées muéetzij tyu'tátuiire'sij a'íjci jimi i arósee, majta a'íimaj i arósee, a'íi mu mue'tyánasij. ⁵⁹ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye'

tzáahuatyi'ra'aj jime', camu mui'rátosij 'asta pana'aj quee tyu'nájchij néijmi'i a'chu maj muajijve'.

13

Ti jéehua juxie've' ti a'tíj seequéj tyú'mua'tyij

¹ A'ájna séecan mu aje're'nyej i Jesús jimi, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci jime' i maj i Galileea já'chajca'aj, Piláato ti huo'cuij mati'ij móoj cánya'xi mu'veeritacaj.

² Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'yan setyi'mua'tzej mua'aj yee a'íj mu jin huo'cuij i tyétyacaa maj jéetze' je'ej pua'aj tyí'tyetyeñtyeristaca'aj mequee i séecan i maj majta a'áa jo'cháatima'caa a Galileea? ³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tiquee a'yan tyi'ja'yájna, ajta tìpua'aj mua'aj sequée ja'antzaahuatye'en i Dios, mua'aj xu siajta antyipua'rij. ⁴ Arí a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan aráhuéeicaj ará'asej, i ti hua' japua rájve tyi'tíj ti ájtyeej a'áa ti jo'tyávaaca'aj a'ájna a Siloé, ¿nyij a'yan setyi'mua'tzej mua'aj a'íjma jimi maj jéetze' je'ej pua'aj tyí'tyetyeñtyeristaca'aj mequee i séecan i maj Jerusalén huacháatimee? ⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: capu a'yan tyi'ja'yájna, ajta tìpua'aj mua'aj sequée seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, mua'aj xu siajta antyipua'rij.

I xápua' ti quee a'náj taca'

⁶ Tì'quij séej nyúucarij jin tyihuo'tá'itñiri' a'yan tijin:

—A'tíj pu xápua' ta'ítyei'ca'aj, a'áa pu ye'tyáhuui jo'tij úuvaj jo'váatimee, tì'quij uyo'tyéesej tìpua'aj arí taca'aj, ajta capu taca'ca'aj. ⁷ Tì'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti a'áa tyí'cha'íica'aj tijin: “Nu'ríj huéeicaj nyinyi'ra'aj á'tyeej nyaj jatyésise' tìpua'aj arí taca'aj, ajta capu taca'. Pata'aj je'ejvéjchej, ji'nye a'múu metyi'távaacaj, ti quee tyi'tíj huñre.” ⁸ Ajta a'ájna i ti tyí'cha'íica'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', che' ooj matávaacaj séej nyinyi'ra'aj. Nyáaj nu ja'ta'íjche'sij, nyajta tyi'tíj ataráastira'aj chuéj jamuán. ⁹ Tìpua'aj ju'síj huatatáca'an, che' a'yan metyi'távaacaj, na'ríij quee huatáca'an, aj pej pij jaata'íjta maj je'ejvéjchej.”

Jesús pu úitaj tyú'huaaj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii

¹⁰ Tì'ij a'ájna putyí'rijcaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, Jesús pu tyihua'mua'tyajca'aj u tyeyúuj tzajta', ¹¹ sñij pu íiti' a'úun jo'tyávaaca'aj, pu'ríj tamuáamuata' japuan arahuéeicaj nyinyi'ra'aj tyoomá'ca'aj ti tyí'cui' a'íjci jime' tyiyáaru' ti tzajta' séejre', antyúutipusitye' a'ájna i íiti', capu

í'riitaca'aj ti huatyóoje'yej. ¹² Ti'ij Jesús jaaséej, aj pu'ij jaatajé ti jimí ave'ré'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Íiti', nu'ríj tyimuacáa'ri'ri' i paj jin tyí'cui'.

¹³ Ti'ij ij ja'ajtamuariej, aj pu'ij a'íjna i íiti' huatyóoje'yaca', ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios. ¹⁴ Ajta a'íjna i ti tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', a'íi pu huatanyú'caca', ji'nye Jesús pu tyáahuaj a'ájna xicáara' jitze mati'ij pua'aj juso'pii, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íjma i tyeítyee tijn:

—Arájseej xicáj pu ará'asej i maj jitzán tyí'muijhuacaa, siata'aj mujo'vá'ju'un siata'aj a'ájna tyi'huóohuaatye'en, caxu mujo'vá'ci'ca'an a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii.

¹⁵ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Mu siaj quee tyámua' tyí'huüre' i Dios jimi, ¿nyij sequée hue'ejxiixij i juya'muáj, tìpua'aj púyey, na'ríj púuru' siaj sij uhujó'véi'tye'en a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii? ¹⁶ Arí a'mújna mu íiti', a'múu pu jitzán eeráanyej a'íjci i Abraham, ajta pu'ríj tamuáamuata' japuan aráhueeicaj nyinyi'ra'aj tyooméj ti i tyiyáaru' jaatyáaji'quej cui'nyi'ra'aj jime'. ¿Nyij quee a'yan tyi'tyéevijtij nyaj tyáahuaatye'en a'íjci jime' i ti tyí'cui'?

¹⁷ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', a'íimaj i maj jájcha'íria'ca'aj a'íjci i Jesús, tyámua' mu tyityaatóotyevi'ri' jimí, ajta séecan i tyeítyee, tyámua' pu huo'tá'aj je'ej ti tyi'táj huaríj ti huápu'íj juxie've'.

A'íjci jime' i mostáasaj ti atyájtatze'

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Tyi'tanyí jin i'ríj nyaj jaataxáj je'ej ti een jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, ajta tyi'tanyí a'yan huasé'rin? ¹⁹ A'yaa pu huasé'rin ti'ij tyi'táj mostáasaj jatze', ti a'táj jaahuástej jo'tij tyajá'huastee, ti'quij ajnyéj a'íjna i jatzíj, ajta je'en huahuásej, ti'ij ij a'yan uhuatí'ti'ij ja'raa ti'ij ciyéj. Majta i pína'see mu aje'ré'nyej, mej mij a'áan jo'tyáara'sej i ciyáara' jitze.

A'íjci jime' i levaduuj i maj jajnájchi i aríinaj

(Mt. 13:33)

²⁰ A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' i Jesús tijn:

—¿Ji'nye huasé'rin i ti jin i Dios tyí'ijta? ²¹ A'yaa pu een ti'ij a'íjna i levaduuj íiti' ti jajnájchi i aríinaj huéecaj mediidaj ti ará'asej, ajta a'íjna i levaduuj, a'íi pu néijmi'í tyináxcax i cuéjtzij.

A'íjci jime' i puéertaj ti cí antayóhuaj

(Mt. 7:13-14, 21-23)

22 Tí'ij Jesús a'áa joomá'caj i juyéj jitze Jerusalén ti jó'nyaa, jo'tij na'aj ti jo're'nyinyiica'aj, ti huachájta'tajmee, na'rúj a' imuáj maj huacháatimee, a'íjma pu tyí'mua'tyahua'aj.
23 Síj pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Tavástara', ¿nyij chí mana'aj ará'asej i Dios ti hua' japua huatányuusij?

Ajta a'ijna i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

24 —Siata'aj huatyóoca'nyej siaj sij a'áa jo'tyájrutyey jo'tij ja'pueertaj ti chí antayóhuaj, ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin mue'tíj mu jaxie'va'aj muá'ju'un maj utyájrutyey, ajta camu pújoorej. 25 Tí'ij i ti aja'chej ájchenyij, ajta je'en tye'tyáana'aj jo'tij ja'pueertaj, siajta mua'aj a'áa xu pua'quéj huatyu'uj xá'ju'un, siajta tye'ejtyáto'sixi'ij i puéertaj jitze, a'yaa xu tyaatájeevij tijin: “Tavástara', tyita'antácuunye'.” Ajta a'yaa pu tyajamuaaté'exaatye'sij tijin: “Canu já'muamua'jtye a'tyán siaj pué'een, nyajta quee jamua'reej jo'siaj ja'ráacij.”
26 Siajta mua'aj, a'yaa xu tyu'taxájtaj tijin: “Ityáj tu ajamuán tyú'cuua, tyajta ajamuán hua'íj, pajta muáaj tyí'tamua'tyahua'aj jo'tij i juyéj joonyáatime.” 27 Ajta a'íi pu a'yan tyajamuaaté'exaatye'sij tijin: “Canu jamua'reej jo'siaj já'ma'can. Xa'ajtáciinyij nye jimi mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee.” 28 A'íj xu sij jin juyiinya'j xá'ju'un siajta huatóoxaamujritye'ej, siati'ij a'íj hua'sej i Abraham, siajta i Isaac, siajta i Jacob, siajta néijmi'caa i Dios jitze ma'can maj tyí'xajta'ca'aj, siajta mua'aj a'áa xu jéjre' jo'tya'úuj xá'ju'un. 29 Ji'nye séecan mu aje're'nyesij mej mij oorá'sej jo'tij méesaj jo'tyéjvee mej mij tyú'cua'nyij a'ájna i Dios ti já'sejre'. Siajta mua'aj aa xu pua'quéj jo'tyú'uu xá'ju'un. 30 Ajta je'en ijíj maj uvé'tyajtij, a'íi mu anáatya'aj muá'ju'un, ajta i maj ijíj anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtirij.

Tí'ij Jesús huóoyiinyaca' tí'ij aja'rányeeriaca' a Jerusalén (Mt. 23:37-39)

31 Tí'ij Jesús oochán jaatapuá'citaj ti tyihua'ixaatya'ca'aj i tyeítyee, aj mu mij séecan jimí aje're'nyej, a'íi mu pué'eenye'ej i fariseos, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyí'chenyij a'yájna, ji'nye Herodes pu muaje'catamui'ij.

32 Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Siata'aj a'áa jó'ju' a'íjci jimi i Herodes, siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en tijin ijíj nyajta ariá'pua'aj nu huo'tamuáritye'ej a'íimaj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee, nyajta tyihua'huaatye'en i maj tyí'cucui', nyajta áatijmua' tye'entyínyaci'piire'ej. 33 A'yaa pu

tyúuxie've' nyaj nyooj huame'en ijíj, nyajta ariá'pua'aj, nyajta áatijmua', j'i'nye capu a'yan tyi'tyéevijtj ti huámui'nyij a'yájna pua'quéj Jerusalén síj ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj.

³⁴ 'Mua'aj mu siaj Jerusalén ja'chej, mu siaj Jerusalén já'ma'can, mua'aj xu huá'cui'caa a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, siajta hua'to'xacaa tyetyéj jime' a'íjma i Dios ti uhuojo'ta'ítyaca' ja'mua jimi. Mue'tj nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj huá'ajsiire'en i já'muayojmua' neyey nyij huó'cha'ín a'yájna tí'ij tyacuáarie' ti huá'cha'ij i juyójmua', ti hue'cánaamuaj i ju' anáj jime'. Siajta mua'aj, caxu a'yan tyá'xie've'. ³⁵ Cási' xaaséj, nu'ríj majamúuhua'xij mua'ajmaj mu siaj Jerusalén ja'chej, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', caxu che' nyeséejran 'asta na'aj quee atyojo'ré'neyej a'ájna xicáara' jitze siati'ij a'yan tyu'taxájtaj yee tyiche' tyámua' tyetyátoonyij a'íjci i ti maja've'mej nyúucaria'ra' jitze i tavástara'.

14

Ti'ij Jesús tyáahuaj a'íjci i a'tj ti huatyáaja

¹ A'yaa pu tyu'ríj ti a'ájna putyí'rijcaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej síj i fariseo ti va'cán jin tyi'tyéjvee, tí'ij jamuán tyú'cua'nyij, majta i tyeítvee, jéehua mu ja'eeva'ca'aj a'íjci i Jesús. ² Síj pu ajta avéjri' huatyávaaca'aj i Jesús jimi, tyí'cui' a'íjna i a'tj, néijmi'que' pu huatyáaja. ³ Ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' i fariseos, ajta a'íjma i maj tyúumua'tyey i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca' tijin:

—¿Nyij je'ej tyí'rij nyaj tyáahuatye'en a'íjci xicáara' tyaj jitzán taso'pii, ca' quee? ⁴ Majta a'íjma camu che' huatanyúj, ajta i Jesús, a'íj pu ja'ajtamuariej a'íjci ti tyí'cui', ajta tyáahuaj, aj pu'ij jaata'ítyaca' ti jó'ra'nyij juxáahuaj. ⁵ Tí'ij ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyiquee i'ríj ti a'tj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii? Tipua'aj púuru' atyéjvetyij jo'tij ja'tyácun, na'ríj púuyej atyéjvetyij, ¿nyi pequee jiye'tzín je'tajásij jo'tij ja'tyéjve'?

⁶ Majta a'íjma camu je'ej tyityaatanyúj.

A'íjci jime' maj huo'tajé maj utyojo'vá'mua'riive'en jo'tij a'tj jo'tyéneyichij

⁷ Tí'quij Jesús huo'séj je'ej maj rijcaa a'íjma i maj hua'inyiihuaca' maj tyú'cua'nyij, a'íj mu jahuoca'aj maj avéjri' oorá'sej a'íjci jimi i ti tyihua'cue'tyey, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

8 —Tipua'aj a'tíj muaatájeevej paj tyú'cua'nyij hua' jamuán i maj tyí'ye'estej a'íjci jime' ti síj huatyényeíichij, capáj a'áan jo'ojyí'xa'an véjri' jimi i ti muaatajé paj tyú'cua'nyij, sulu a'tzúj paj áan imuáj jo'ojyíxi'in. Na'ríj quee tipua'aj síj uvé'neye' ti jéetze' juxie've' pequee muáaj ti ajta jaatajé, ⁹ ajta a'íjna i ti jamuaatá'iney a'yaa pu tyimuaatá'jeevij tíjin: “Ájchesij, ta'aj a'mán uyyíxi'in a'íjna i a'tíj.” Aj pej pij huatá'tyevi'ra'astaj, patí'ij a'áan uyyíxi'in a'íjci japua i ti jéetze' quee juxie've'. ¹⁰ Pajta muáaj a'yaa paj huárinyij tipua'aj a'tíj muaatá'inyen, a'áan paj jo'ojyíxi'in jo'tíj quee i'ríj jóoxie've', tí'ij uvé'neye' i ti muaatá'iney a'íi pu a'yan tyimuaaté'exaatye'ej tíjin: “Nya' amíincuj, pata'aj ájchenyij a'yájna pata'aj ooyíxi'in yee véjri' jo'tíj jéetze' jóoxie've'.” A'yaa paj a'íjci jin huárinyij, a'yaa mu tyámua' mojo'mua'ráa muá'ju'un i tyeétyee i maj ajamuán áan jo'ojtyíj. ¹¹ Ji'nye a'tíj ti na'aj ti óotzaahuatye', a'íi pu tyévi'si' huataséjre'ej. Ajta a'íjna i ti tyóoxaahuaj, a'íi pu naa huataséjre'ej.

¹² Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti jaatá'iney ti tyú'cua'nyij tíjin:

—A'yaa paj huárinyij patí'ij huo'tá'inyen maj tyú'cua'nyij a'tzáaj chúmua' nusu tíca', capáj hua'jeeva a'íijma i a' amíincustyamua', ca' a'ihuáamua', nusu a'íijma i maj chíjtyaanyi' i maj aja'chej véjri' a jimi. Tipua'aj a'yan petyi-huo'tájeevej a'íijma, matí'ij mij majta a'íimaj muaatá'jeevij muéetzij, a'yaa mu rinyij a'íi mu tyí'muanajchitye'en. ¹³ Pajta muáaj, patí'ij huo'tájeevej maj tyú'cua'nyij, a'íijma paj huatá'ineen i maj quee je'ej tyéejviicue', pajta a'íijma i maj jéehua jajpuéjtzij cui'nyi'ra'aj jime', pajta a'íijma i maj quee tyámua' tyityaaci'ij, pajta a'íijma i maj aracúcu'nyijmee. ¹⁴ A'yaa paj huárinyij, tyámua' mu tyimuaatyátoosij, ji'nye camu tyí'toovej i maj jin tyimuaanájchitye'en, ajta a'íi pu i Dios tyimuaatanájchitye'ej a'ájna xicáara' maj jitzán huatájuuritaj i maj tyámua' tyí'tyetyeítyeristaca'aj.

A'íjci jime' ti a'tíj huo'tajé maj tyú'cua'nyij chúmua' ma'can

¹⁵ Tí'ij síj ti ajta a'áa jo'tyájcaj hua' jamuán a'yan tyáanamujri' je'ej ti tyu'taxájtaca' i Jesús, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Tyámua' pu tye'mej a'íjci jimi i ti tyí'cua'nyij a'ájna xicáara' jitze ti jitzán i Dios tyu'ta'íjtaj íiyan i cháanacaj japua.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—A'tíj pu tyámua' huóo'uuriajca'aj ti'ij tyihuó'cue'tyej mui'caa pu huatajé. ¹⁷ Ti'ij a'ájna atyojo'ré'nyej ti tyihuó'cue'tyej, aj pu'ij a'áj huata'ítയാ'ca' i ti jimí tyí'huiire' ti'ij uhujó'tájeevej i ti huo'tá'inyej, a'yan tijin: “Musio'vá'ju', j'i'nye pu'ríj tyámua' tyí'een i siaj tyí'cua'nyij.” ¹⁸ Majta a'ímaj, néijmi'i mu huatyóohuij maj tyu'túu'uunyi', ajta a'ájna i ti anaquéej jaatajé, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: “Nyoochán nu chuéj huánaniej nyaj japuan tyu'muárie'en, juxie've' nyaj yo'tyéesej, a'yaa nu tyí'muahuavij paj tyinaatú'uunyi'.” ¹⁹ Ajta síj pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Nyoochán nu púuyesij huánaniej, tamuáamuata' mu ará'asej, nu'ríj jó'raa nyej nyij huo'tyájmua'tyij, pata'aj tyinaatú'uunyi'.” ²⁰ Ajtáhua'aj i síj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyoochán nu huatyényeichaca', a'áj pu jin quee i'ríj nyaj a'áa jó'me'en.” ²¹ Ajta a'ájna i ti tyí'huiire' ti uhujó'tajé, ti'ij uvé'nyej aj pu'ij jaaté'exaa a'ájci i ti tyé'ijtye' je'ej maj tyu'taxájtaca'. Ajta a'ájna i ti tyé'ijtye' jéehua pu huatanyú'caca'. Ti'ij ij jaata'ítയാ'ca' a'ájci i ti tyí'huiire' a'yan tye'jéeevej tijin: “Pata'aj jiyé'tzín a'áa jó'me'en cáayej jitze, pajta juyéj jitze, ti'ij na'aj tyo'tyényinyii i chájta'. Pata'aj huaja'rávi'tij a'ájma i maj quee je'ej tyéejviicue', pajta a'ájma i maj jajpuéjtzij cui'nyi'ra'aj jime', pajta a'ájma i maj aracúcu'nyijmee, pajta i maj quee tyéjchevej.” ²² Ti'ij arí jéetze' huachúmua', a'ájna i ti tyí'huiire', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', nu'ríj a'yan huaríj je'ej paj tyinaata'íj. Ajta móoche' mu ú'vej maj séecan mujo'vá'ju'un.” ²³ Ajta i ti tyichí', a'áj pu a'yan tyaaté'exaa a'ájci i ti jimí tyí'huiire' tijin: “Pata'aj a'áa jó'me'en i juyéj jitze a' ímuáj ti ja'tanyáatimee, pajta méyee a' ímuáj maj huacháatimee. Pata'aj ca'nyéjrij jin huo'tájeevej maj mujo'vá'ju'un, mej mij uhuájistej yu nyechi'táj.” ²⁴ A'yaa nu tyí'mua'ixaatyé', a'ímaj i nyaj anaquéej huo'tajé, capu síj yee tyí'cua'nyij i nyaj tyihuá'cue'tyej.”

Je'ej ti tyúuxie've' mej mij jamuán huací'ca'an i Cirústu'

²⁵ Jéehua mu tyeítyee jamuán huací'ca'aj i Jesús, ti'quij a'ín huo'séerajraa i tyeítyee, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

²⁶ —A'tíj ti na'aj ti mujo've'me'en nye jimi, a'yaa pu tyúuxie've' ti jéetze' tyámua' tyinyéjcha'íj nyéetzij quee i jutáataj, i junáanaj, nusu i ju'íj, nusu i juyójmua' nusu i ju'ihuáamua', ajta i jucu'utzimuáj, na'ríj jusíj quee óoca'nyej, capu je'ej tyí'rij ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en. ²⁷ Tipua'aj mua'aj sequée óoca'nyej siaj a'yan tya'ajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj, siajta quee

juxié'vi'ra' jin na'rá'astej, capu je'ej tyí'rij siaj nyaj jamuán huací'ca'an. ²⁸ Tipua'aj síj a'yan tyá'ajtaahuamu'uj i chi'ij ti ájtyeej, ¿Nyiquee anaquéej huatyéyixi'ij ti'ij jaatyé'iten i túmii ti'ij jáamua'reej tipua'aj aróo'astyahua'an ti'ij jaatyá'ci'tyij? ²⁹ Ji'nye tipua'aj anaquéej huatyóochenyij ti ja'ajtaahuaj, ajta je'en huaxíj i túmii, capu che' jaatyá'ci'sij, majta i tyeítyee, mati'ij jaaséj a'íi mu jaatyáxaahuari'raj. ³⁰ A'yaa mu tyu'taxájtaj tijn: "A'mújna mu tyáati' pu huatyóochej ti ja'ajtaahuaj mu chi'ij, ajta capu pu jáaruuj ti jaatyá'ci'tyij." ³¹ Na'ríj síj ti tyi'tyéjvee rey jime', tipua'aj séej ujá'nyo'si'tye'ej i rey, ¿nyij quee anaquéej huatyéyixaj ti'ij jáamua'reej tipua'aj pújoorejve'en a'íjma jime' i maj tamuáamuata' ví'ra'aj ará'asej ti'ij huo'mué'tin i séecan i seityéj ví'ra'aj maj ará'asej i xantáaru'uj? ³² Ajta tipua'aj quee pújoorejve'en, ti'ij ooj a'ímuáj ja'vé'mej, a'íi pu séecan huata'ítyij mej mij ujó'ju' i séej jimi i rey mata'aj mij jaatáhuavij maj jaaxá'pui'intare'en mej mij quee junyo'si'tye'ej. ³³ A'yaa pu cha'taj na'aj een ja'mua jimi, a'tíj tina'aj ti a'yan tyá'xie've' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti néijmi'i metyoohuá'xij a'chu ti tyi'ijcha'ij, na'ríj quee, capu je'ej tyí'rij ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Tipua'aj i unáj huatyáapua'rej i ti jin áncatzaj
(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴ 'Ajmé'ra'aj i unáj, ajta tipua'aj huatyáapua'rej i ti jin áncatzaj, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij ajtáhua'aj áncatzaj já'ra'nyij? ³⁵ Capu che' tyi'tíj huíire', nyij i chuéj japua, nusu mej mij ja'taráastira'nyij i ítyei'rij jitze. A'yaa pu'uj tyi'huíire' maj majúuraxij. I maj iityanamuarajmee, miche' jáanamuj.

15

A'íjci jime' i cánya'aj ti jó'vej
(Mt. 18:10-14)

¹ Majta a'íimaj i maj huá'jijva'ca'aj i tyeítyee i maj tyi'ticij, majta a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, a'íi mu ajtyáxiiriacá' i Jesús jimi mej mij jáanamuj. ² Majta i fariseos, majta a'íimaj i maj tyúumua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu a'yan tyi'xajtaca'aj tijn:

—A'mújna mu tyáati' tyámua' pu huojo'mua'raj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ajta hua' jamuán tyi'cua'caa.

³ Aj pu'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa' a'yan tijn:

⁴ —Tipua'aj síj cánya'xii tyíya'muj maj anxityej ará'asej, ajta je'en séej jo'rieenyij, ¿nyiquee a'áa huojo'tyáhuíitye'sij

i séecan a itzitáj, ajta je'en jaariá'huosij i síj ti jó'vej 'asta na'aj quee jáatyooniy? ⁵ Tí'ij jáatyooniy, aj pu'ij huatóotyamua've'sij, tí'ij ij uhuatyóoratziiraj. ⁶ Tí'quij jo'mej i juchéj, aj pu'ij ju' amíincustyamua' huatájeevij, ajta a'yan tyihuo'té'exaatye'ej tijin: "Siata'aj huatóotyamua've'en nyaj jamuán, ji'nye nu'ríj jáatyoj i cánya'aj nyaj yó'rieeca'aj." ⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tyí'een u tajapúa Dios ti já'sejre', títua'aj a'tíj seequéj tyú'mua'tyij tí'ij quee che' je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íij, tí'ij ajta a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'íi mu i maj i Dios jimi já'sejre' jéetze' jutyamua've' a'íjci jime' i a'tíj ti tyá'antzaahuaj i Dios jimi, mequee a'íimaj jime' séecan i maj mui'ij, i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, i tiquee huá'itziitye' maj seequéj tyú'mua'tyij.

A'íjci jime' i túmii ti jó'vej

⁸ 'Títua'aj íiti' a'yan tyí'toova'aj a'chu tamuáamuata' túmii. ¿Nyiquij quee a'yan rinyij títua'aj séej jo'rieeniy? A'íi pu tiéj antyíteeraj, tí'quij iirí'icho'taj i juchi'táj, tyámua' pu tyí'huooniy 'asta na'aj quee jáatyooniy. ⁹ Tí'ij jáatyooniy, ju' amíincustyamua' pu huatájeevij, a'íimaj i maj véjri' huacháatimee, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'sij tijin: "Siata'aj huatóotyamua've'en nyaj jamuán, ji'nye nu'ríj jáatyoj i túmii nyaj yó'rieeca'aj." ¹⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tyí'rinyacaa u tajapúa i Dios jimi, ajta a'íimaj jimi i maj jahuüre'. A'íi mu jutyamua've' a'íjci jime' tí'ij síj ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj huatyóocheniy ti seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi.

A'íjci jime' i yójra' ti quee je'ej tyí'mua'tzej ti imuáj je'ej huárupij

¹¹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa' a'yan tijin:

—A'áa pu ja'hua' a'tíj já'chajca'aj, hua'puácaa pu tyiyójmua'. ¹² Ajta a'íjna i yójra' ti pá'ri'íj, a'yaa pu tyaaté'exaa i jutáataj tijin: "Pata'aj tyinaatá'an nyéetzij ti tyí'nyaci'tyij pati'ij quee che' majá'hua'tan." Ajta a'íjna i táatajra', a'íi pu jé'ta' tyaatá' néijmi'i a'chu ti tyí'ijcha'íica'aj. ¹³ A'tzúj a'tyéevi'caj tí'quij a'íjna i ti pá'ri'íj, a'íi pu néijmi'i tyu'tój i táatajra' ti tyaatá'. Ajta je'en imuáj je'ej huárupij a'íjna i yójra', a'áa pu ja'rá'aj séej i chuéj japua. A'áa pu'ij ja' yo'tyáaxijtye i túmii ti ja'ancuriáaca'aj tí'ij tyú'too táatajra' ti tyaatá', ji'nye je'ej pu pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj. ¹⁴ Tí'ij néijmi'i huatyáaxijtye, aj pu'ij jéehua huataí'cuataca' a'ájna i séej chuéj japua, ajta jo'tyá'itziij tyi'tíj ti huácua'nyij. ¹⁵ Aj pu'ij séej jimi

a'tíj ajo'ré'nyej ti'ij jaatá'an ti tyu'muárie'en, ajta a'íjna i a'tíj a'yaa pu tyaatá' ti a'áa tyojo'muárie'en jo'maj tuíxuj je'rú'uj ti'ij tyihuó'cue'tyej.

¹⁶ Huápu'i'ij pu huataí'cuataca' a'íjna i ti pá'ri'ij, a'yaa pu tya'ajpuéjtzica'aj, ajta jaxie'va'ca'aj ti jáacua'nyij a'íjci i cútzape'ej tuíxuj maj jacua'ajcaj, ajta capu a'tíj jatá'caria'aj ti tyi'tíj huácua'nyij. ¹⁷ Aj pu'ij uhuóomua'tzij, a'yaa pu tyu'muá'aj tijin: "Majta a'íimaj i maj jahuiire' i táataj, mati'ij mana'aj pua'máj juxáahuaaj mu tyí'cua'. Ajta tya'vá'itze'rii hua' jimi, nyajta nyáaj iye'e'ej nu huatyéjve na'me'ríiaj i nyej i'cuaj jime'. ¹⁸ Naaré'mej i táataj jimi, a'yaa nu tyaaté'exaaty'e'ej tijin: Táataj, jéehua nu ootyá'itzee i Dios jimi, nyajta ajimi. ¹⁹ Capu che' a'yan tyi'tyéevijtj paj a'yan naatámua'tyij yee nyiyóoj. Pata'aj a'yan nyojo'mua'raj pati'ij a'íjma i maj ajimi tyí'muarie'." ²⁰ Ti'quij jó'raa, aj pu'ij a'áa jo'mej i jutáataj jimi.

'Ti'ij ooj a' ímuáj joomá'caj, a'íi pu táatajra' jaaséj, huápu'i'ij pu ja'ancu'vaxij ti'quij jo'téechajraa jo'tíj ja'vé'mej i yójra', aj pu'ij ji'ré'chuiixij ajta ji'tyáapu'i'tzej.

²¹ Ajta a'íjna i yójra', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Táataj, jéehua nu ootyá'itzee i Dios jimi, nyajta ajimi. Capu che' a'yan tyi'tyéevijtj paj a'yan tyinaatájeevej yee nyiyóoj."

²² Ajta a'íjna i táatajra', a'yaa pu tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jimi tyí'muarie' tijin: "Ca'nácan mese'vé'chuij i síicu'rij ti jéetze' naa een siaj sij a'íjci ju'cáchejtye'en, siajta anyíiraj ju'cárujtyi' i xityáara' jitze, siajta ja'ajtáca'queetye'en.

²³ Siajta i visáaru' aja'va'jaj i ti jéetze' pu'chira', siata'aj jáame'nyij. Tyiche' tyu'yé'estej, tyajta tyú'cua'nyij taxáahuaaj. ²⁴ Ji'nye i nyiyóoj pu'ríj mu' je're'nyej. Ti a'yan cuxáa arí mu jó'mui'ijcaa, ajta je'en huatájuuriaca', ti ajta jo'vajcaa tyajta tyeríj jáatyoj." Aj mu mij huatyóochej mej tyú'ye'estej.

²⁵ 'Ajta a'íjna i yójra' ti vásti', a'áa pu ja'hua' tyaja'muarie'ca'aj. Ti'ij arí aja'va'má'caj véjri' jo'tíj jo'tyéjvee i chi'ij, a'íi pu jáanamuaajri' mej tyí'cuinaca'aj, majta tyí'nye'. ²⁶ Ti'ij ij séej huatajé i ti jahuiire' i yo'puáara'an, aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej maj rijcaj.

²⁷ Ajta i ti tyi'huire', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Pu'ríj uvé'nyej a'júuj, ajta a' táataj pu jaata'íjtaca' maj jáame'nyij i visáaru' ti jéetze' pu'chira' a'íjci jime' ti uvé'nyej jimi i jutáataj tyámua' éenye'e'ej." ²⁸ Ajta a'íjna i ti vásti', ti'ij a'yan tyáanamuaajri', aj pu'ij huatanyú'caca', capu jaxie'va'ca'aj ti utyájrutyey u chi'táj, ajta i yo'puáara'an, a'íi pu iirájraa ti'ij ij uyo'tajé, jéehua pu naa tyeetyéeje ti'ij utyájrutyey u chi'táj. ²⁹ Ajta a'íjna i ti vásti', a'yaa pu tyaaté'exaa i

jutáataj tijin: “Cási', nyati'ij nyana'aj yatyu'caj, jéehua nu tyí'muarie', canu a'náj tyi'táj jin ootyá'itzee ajimi, néijmi'i nu jin tya'rá'astej je'ej paj tyinaata'ij, pajta muáaj, capáj a'náj tyi'táj naatá' nyi séej i chíiu i nyaj jin tyu'yé'estej hua' jamuán i nya' amíincustyamua'.³⁰ Pajta muáaj, a'yaa paj huaríj, a'mújna mua' yój a'íi pu úucaá jamuán jaaxíjtye néijmi'i i paj tyaatá', ajta tí'ij uvé'nyej, muáaj paj jáame'rij i visáaru' ti jéetze' pu'chira'.”³¹ Ajta a'íjna i yo'puáara'an, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyiyóoj, muáaj paj a'náj tina'aj nyaj jamuán yahuácaj, ajta néijmi'i i nyaj tyí'ijcha'ij, muéetzij pu tyí'mua'a'rij.”³² Ajta a'mújna mua' júuj, a'yaa pu éenye'ej tí'ij mui'chíj, jí'nye capu majá'hua'taca'aj, a'yaa pu'ij ijíj cuxáa ti huatájuuriaca'. A'íi pu jo'vajcaa, ajta pu'ríj huataséjre, a'íj pu jin a'yan tyúuxie've' tyaj huátatyamua've'en, tyajta tyu'yé'estej.”

16

A'íjna i ti tyí'huiire' ti ootyá'itzee huápu'ij a'íjci jimi i ti jahuiire'

¹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaa aj a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, síj pu jahuiiria'ca'aj ti antyúumua'reeriaca'aj néijmi'i jime' a'chu ti tyí'ijcha'íica'aj i chíjtyaanyi'. Matí'ij mij séecan uyo'té'exaa aj a'íjci i ti tyé'ijtye', ti a'íjna i ti jahuiire' cha'na'aj tyi'tyáxíjtye'sima'aj i ti tyi'ijsejracá'aj.² Tí'ij ij i chíjtyaanyi' uyo'tachó'vej, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijin: “¿Tyi'tanyí pu'éen a'íjna i maj jin je'ej tyí'muaxaj? Pata'aj jo'yú'xaj néijmi'i a'chu paj tyi'táj jin antyía'mua'reej nyej nyij jáamua'reej a'chu ti tya'rá'asej, jí'nye capáj che' a'íjna jin antyía'mua'reeríaj puá'mej.”³ Ajta a'íjna i ti jahuiiria'ca'aj, a'yaa pu tyu'muá'aj tijin: “¿Ji'quij nyarinyij ijíj ti i ti tyí'nye'ijtye' tyináa'ri'raj i nyaj jin antyínyamua'ree? Ajta nyéetzij capu che' nyaca'nyisti' nyaj tyi'táj huamuárie'en, nyajta nyényetyevi'ra' nyej tyi'táj huóotíveenyij.⁴ Nu'ríj jamua'reej je'ej nyaj rinyij, mej mij tye'ítyee naa nyojo'mua'raj a'ájna ajuchéj nyati'ij quee che' tyí'muarie'ej a'yájna.”⁵ Tí'ij ij huo'tajé séej ajta séej i maj tyé'cha'íiria'ca'aj a'íjci i chíjtyaanyi', a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' i ti anaquéej ave'ré'nyej tijin: “¿A'chunyéj petyé'cha'íire' i ti tyí'nye'ijtye'?”⁶ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i a'tíj tijin: “Anxityej pua'mácan i taampu a'íjci i aséityij ti aseituunaj jitze ma'can.” Ajta a'íjna i ti antyúumua'reej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Ya'culíj i yu'xarij

ti jitzán tyé'yú'si' a'chu paj tyé'cha'íire', huayíixi'ij jiye'tzín pata'aj séej ooyú'xaj ti a'yaa na'aj a'chu huá'puatyej japuan tamuáamuata' taampu ti ará'asej." ⁷ Tí'ij ta'ij séej a'yan tyu'ta'íhuo'ri' tijín: "Arí muáaj, ¿a'chunyéj petyé'cha'íire'?" Ajta a'íin, a'yaa pu tyaaté'exaa tijín: "Anxityej pua'mácan mediidaj i tyeríicuj." A'yaa pu tyaaté'exaa tijín: "Ya'cuíj i yu'xarij, pata'aj séej ooyú'xaj tijín muáacuatyej paj tyé'cha'íire'." ⁸ Ajta i ti tyé'ijtye', a'íi pu tyámua' tyaatá', jí'nye tyámua' pu tyu'muá'aj a'íjci jime' je'ej ti ye'ej huárinyij. Jí'nye a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, jéetze' mu jaayí'tin je'ej maj ye'ej huárinyij i séecan jamuán i tyeítyee mequee a'íimaj i maj yójmua'mua' pué'een i Dios.

⁹ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', caxu cha' siana'aj jaxijtya'aj i túmii iye'ej ti ma'can cháanacaj japua. Che' a'yan tyajamuaatyáhuíire' siaj sij ju' amíincustyamua' huamué'tin mej mij a'íimaj naa jamojo'mua'raj, ajta tí'ij quee che' ma' túmiinyij, aj pu'ij Dios jamuaatá'sij siaj utyájrutyey a'ájna jo'tij quee a'náj á'vatzij i chí'ij.

¹⁰ 'A'íjna ti xá'pui' ricij a'íjci jime' ti ciléenye' jin tyi'tyéjvee, a'íi pu ajta xá'pui' rinyij tipua'aj tyi'tyaváaj já'ra'nyij va'cán jime', ajta a'íjna i tiquee xá'pui' ricij a'íjci jime' ti ciléenye' jin tyi'tyéjvee, capu ajta xá'pui' rinyij tipua'aj va'cán jin tyi'tyaváaj já'ra'nyij. ¹¹ A'íj pu jin, tipua'aj sequée tyámua' tyitye'entyúumua'reeriaj a'íjci jime' i ti a'yan tyí'sejre' íyan i cháanacaj japua, ¿a'tanyíj ij ja'mua jitze tyi'ca'nyen siaj a'íjci jime' antyúumua'reeriaj i ti huápui'ij tyá'najchij? ¹² Tipua'aj sequée tyámua' tyityetyúucha'ij a'íjci jime' i tiquee mua'ajmaj tyajá'mua'a'rij, ¿a'tanyíj ij jamuaatá'sij i ti mua'ajmaj tyajá'mua'a'rij?

¹³ 'Capu i'ríj ti a'tíj hua'puácaa huáhuíire'en i maj tyí'ijta, tipua'aj a'yan huárinyij, séej pu xánave'ej ja'mej, ajta i séej pu jéehua xie've'ej ja'mej, na'ríij quee séej pu já'tzaahuatya'aj ja'mej, ajta i séej pu huatyáxaahuataj. Capu ij i'ríj siaj i Dios huatyáhuíire'en, siajta i túmii.

¹⁴ Majta a'íimaj i fariseos, jéehua mu janyacua'tzaca'aj i túmii, matí'ij a'yan tyáanamujri', jéehua mu jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús. ¹⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaa j i Jesús tijín:

—Mua'aj xu a'íin pué'een i siaj a'yan tyúusejrataj siaj tyámua' tyityetyúucha'ij i tyeítyee jimi, Ajta Dios pu jamua'reej je'ej siaj een mu jutzájta', a'íjna ti naa huasé'rin i tyeítyee jimi, a'íi pu je'ej pua'aj huasé'rin i Dios jimi.

A'íjna i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta a'íjna i Dios ti jin tyí'ijta

16 'A'íjna i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu tyí-huá'ixaatya'ca'aj i tyeítyee. Ajta ti'ij i Juan huataséjre, a'íj mu huá'ixaatye' i nyúucarij i maj jin huatóotyamua've'en mej mij jáamua'reej je'ej ti een jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, majta néijmi'i tyí'tyese' maj a'áa jo'tyájrutyey.

17 'Jéetze' pu quee tyési' ti ja'huóopua'rixí'in i tajapuá ti séejre', ajta i cháanacaj. Ajta a'íjna i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', óoche' pu néijmi'i jin aróo'astej.

Tipua'aj a'tij ju'íj huatátoonyij

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

18 'Ajtáhua'aj pu séej nyúucarij huo'té'exaa a'yan tijin:

—A'tij ti jaatátoonyij i ju'íj, ajta je'en séej ancure'vi'tij, a'íi pu juxana'cire'. Ajta tipua'aj a'tij íitaj ancure'vi'tij ti huatátuiihuaca', ajta pu juxana'cire'.

A'íjna i chíjtyaanyi', ajta a'íjna i Lázaro

19 'Ajtáhua'aj pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, ti naa eenye' tyúuche'tyahua'aj, cáanarij jime' ti nacámuaa, ajta ti jí're'en, a'náj tina'aj pu tyí'ye'estyahua'aj, ajta jéehua pu tyá'najchica'aj i ti tyíhuá'cue'tyahua'aj. 20 Ajta a'íjna i tíquee je'ej tyéejviicue', a'áa pu je'tyájcay jo'tij ja'pueertaj a ti ja'chej i chíjtyaanyi'. A'yaa pu ántyapuaaca'aj a'íjna i a'tij tijin Lázaro, a'íi pu tyí'cui'ca'aj, néijmi'que' pu cá'atzaca'aj. 21 Jaxie'va'ca'aj ti jáacua'nyij i cue'ráj ti tye'nyíj ti tya'cájvitzej i méesaj japua jo'tij tyajá'cua' i chíjtyaanyi', majta i tzi'cúj mu ajo're'nyinyiica'aj, majta jacányesixi'ij i ti cá'atzaj jitze.

22 'Ti'quij a'ájna xicáara' ti'ij jitzán huamuí' a'íjna i Lázaro, a'íimaj i maj tyí'huíire' u tajapuá, a'íi mu yo'ví'tij i Abraham jimi jo'tij Dios já'sejre', ajta a'íjna i chíjtyaanyi', ti'ij ij ajta huamuí', majta ja'vá'naj. 23 A'áa pu jo'tyá'ítzee jo'tij já'taa, jéehua pu jajpuéjtzica'aj a'íjna i chíjtyaanyi'. Aj pu'ij jaaséej a'íjci i Abraham, ajta a'íjci i Lázaro ti ajo'tyávaaca'aj i Abraham jamuán.

24 'Aj pu'ij jaatajé tijin: "Abraham mu paj nyavástara', ná'ancu'vaxi', pata'aj mu yo'ta'íttyej a'mújci'ij mu Lázaro ti'ij a'múu jaatyáru'nyej i juxityéj ti'ij naatyácimuaajritye'en i nyenyanúu jitze, jí'nye jéehua nu jajpuéjtzij iieye'ej tiéj tzajta'." 25 Ajta a'íjna i Abraham, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin: "Nyiyóoj, ¿nyij pequee jamua'reej je'ej paj jéehua tyí'huá'tyamua'vej pati'ij pooj júurica'aj i cháanacaj japua? Ajta a'mújna mu Lázaro, jéehua pu jaapuéjtzitariaca'. Ajta ijíj a'íi pu jutyamua've' a'yájna, pajta muáaj, ijíj

paj jajpuéetzij puá'mej. ²⁶ Ajta ijíj, a'yaa pu een, pu'ríj a'yan huó'ruuj ti acacúnyijme, a'íj pu jin quee i'ríj maj antáciinyej a'múu pujmua' mua'ajmaj jimi, capu ajta i'ríj maj a'yun pujmua' eetáciinye ityájma jimi."

²⁷ 'Tí'ij ij a'yan tyu'tanyúj tijin: "Nyavástara', a'yaa nu tyí'muahuavíj paj a'mújcíj Lázaro huata'íjtye' ti a'áa ja'tanyéj i táataj ti ja'chej, ²⁸ ji'nye anxívicaa nu tyí'ihuaamua', che' a'múu tyámua' tyihuo'té'exaatye'en mej mij quee a'yun pujmua' jo'vá'ci'ca'an jo'tíj ja'puejtzij."
²⁹ Abraham pu a'yan tyaaté'exaa tijin: "A'íj pu huatyá'itzee a'íjma jimi a'íjna Moisés ti jo'yú'xaca', ajta i maj jo'yú'xaca' a'ímaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, miche' a'íj huánamuaj."
³⁰ Ajta a'íjna i chíjtyaanyi', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', mu paj Abraham pu'éen, camu ja'tzaahuatye' a'íjci, ajta tipua'aj a'tíj ti arí huamuí' huataséjre'en a'íjma jimi, aj mu mij seequéj tyí'mua'tyij i Dios jimi."
³¹ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin: "Tipua'aj mequee jáanamujri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Moisés, ajta a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, camu majta ja'antzaahuatye'sij tipua'aj síj hua' jimi huataséjre'en i a'tíj ti arí huamuí'."

17

Tipua'aj a'tíj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en
 (Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijin: —Jéehua pu tyí'sejre' je'ej siaj tyi'tíj jin tyityo'tyá'itzeere'en i Dios jimi, je'ej pu pua'aj tye'mej a'íjci jimi i a'tíj ti ca'nyíjra'aj hua'tá'caa mej mij séecan tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ² Jéetze' pu jatyáhu'i'rii a'íjci i a'tíj maj ja'cátapi' i cijpáara'an jitze i tyetyéj so'nyíj ti ve'éj, majta je'en ja'tyárieenyij jájritze' tí'ij a'áa ja'tyájmui'nyij, jéetze' pu jatyáhu'i'rii quee tipua'aj ca'nyíjra'aj hua'tá'care'en a'íjma i maj cíle'en mej mij a'ímaj ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ³ A'íj pu jin tyámua' xu'uj mua'aj.

'Tipua'aj a'ihuáara' tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, pata'aj jajtyá'xi'in, tipua'aj uhuóomua'tzij, aj pej pij tyaatú'uunyi'.
⁴ Tipua'aj séej xicáj a'tíj aráahua'puaj ootyá'itzeere'en aj jimi, tipua'aj ajta je'en aráahua'puaj ajo'r'é'nyej a'jimi tí'ij muaatáhuavii yee tyinaatú'uunyi'ri' i nyaj jin ootyá'itzee a'jimi, a'yaa paj huárinyij petyaatú'uunyi'.

Tipua'aj a'tíj tyá'tzaahuatye'ej

⁵ Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i tavástara' tijn:

—Taata' tyata'aj jéetze' tyá'antzaahuatye'en.

⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—A'íi pu'uj juxie've' siaj tyá'tzaahuatye'ej, tipua'aj cí setyá'tzaahuatye'ej, a'yaa pu tyu'tái'riitarij siaj a'yan tyaata'íjtye'en a'íjci i xápua' ti eetácutyey, ti a'áa jé'ta' jáata' ja'tyóohuiitye'en jusíj, ajta i xápua', a'yaa pu rinyij je'ej siaj tyaata'íjtye'sij.

Je'ej ti tyúuxie've' a'íjci jimi i ti tyí'huiire'

⁷ 'Tipua'aj a'tíj tyí'muarie'ej ja'mua jimi a'íjci jime' i ti tasáahua na'ríj cánya'xi ti síire', ti'ijta uvé'nyej ti utojo'vá'muarie'ej, “¿Nyiquij a'yan setyaatájeevij yee mujo'té'yi'ij, huayíxi'ij pata'aj tyú'cua'nyij?” ⁸ Caxu xaa nyu'uj a'yan tyaatájeevij, sulu a'yaa xu'uj tyaatájeevij tijn: “Pata'aj tyámua' tyú'uurej i nyaj tyí'cua'nyij, pajta tyámua' eenye' pej pij tyináacue'tyej, aj pej pij tápij muáaj tyí'cua'nyij, pajta huaye'en.” ⁹ Ajta ti'ij a'yan tyú'uurej je'ej siaj tyaata'íj, caxu siajta je'ej tyaaté'exaatye'ej yee che' Dios tyimuaanáchitye'en. ¹⁰ A'yaa xu cha'taj siana'aj mua'aj tyu'taxáj, tipua'aj seríj néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyajamuaata'íj, a'yaa xu tyu'taxáj yee: “Catu tyí'tíj huiire', ji'nye a'yaa tu'uj huaríj je'ej ti tyí'taci'puaaca'aj.”

Ti'ij Jesús tyihuo'huaa a'íjma i maj tamuáamuata' ará'asej

¹¹ Óoche' pu huama'caj i juyéj jitze Jerusalén ti jó'nyaa, a'áa pu huatyéenyey a Samaaria, ajta a Galilea. ¹² Ti'ij a'áa joomá'caj a'áa mu ye'entyináchaca' i tyétyacaa i maj tamuáamuata' ará'asej, metyí'cucui' a'íimaj a'íjci jime' ti tyinyáxij huá'hue'ra' jitze i maj a'yan jatamuá'muaj tijn léepraj, a'áa mu imuáj jo'tyáhuixij. ¹³ Mati'ij mij ca'nyiin jin jaatajé a'yan tijn:

—Jesús, mu paj maeestro pué'een, tá'ancu'vaxi'.

¹⁴ Ti'ij Jesús huo'séj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijn:

—Siata'aj ujó'ju' hua' jimi i maj tyí'huiire' u tyeyúuj tzajta' siaj sij huatóosejrata a'íjma jimi.

Mati'ij móoj ajoojú'caj, aj pu'ij capua'riaca'aj i atzáj mati'ij mij naa éenye'ej muá'raa. ¹⁵ Ti'ij síj huóosej tijn pu'ríj huarúj, aj pu'ij huariá'raa tye'tyóotzi're'ej i Dios, ca'nyiin jime'. ¹⁶ Aj pu'ij tyítunutaca' avéjri' i Jesús jimi, ajta ecóotutaca' ti'ij ij tyaatatyójtzi'rej. A'íjna i a'tíj, Samaaria pu já'ma'can. ¹⁷ Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—¿Nyij mequee tamuáamuata' ará'asej i maj huarúj? ¿Jo'nyij je'ej mé'een i séecan i maj arámuaacuaj? ¹⁸ ¿Nyij

a'múu na'aj jusíj huariá'raa, a'mújna ti séej chuéjra' japua já'ma'can ti'ij tyámua' tyaatá'an i Dios?

¹⁹ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui'ca'aj tijin:

—Ájchesij pata'aj jó'ra'nyij, ji'nye petyá'antzaahuaaj, a'íj paj jin períj huarúj.

Je'ej ti éenye'ej ta'mej a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios tyu'ta'íjtaj

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰ A'íi mu i fariseos a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús a'náj ti huataséjre'ej i Dios ti jin tyu'ta'íjtaj, aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íjna i ti jin Dios tyu'ta'íjtaj, capu tyi'tíj pu'éen ti séejre' i siaj sij jin jáamua'reej. ²¹ Camu majta a'yan tyaataxájta i tyeítjee yee: “Yána'aj huatyéjve”, na'ríj yee “Mána'aj huatyéjve”, ji'nye a'íjna i ti jin i Dios tyí'ijta pu'ríj yésejre' ja'mua tzajta'.

²² Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—A'yaa pu atyojo're'nyesij i xicáara' siaj jitzán a'yan tya'xié've'ej xá'ju'un siaj jaaséj nyati'ij tyu'ta'íjtaj néijmi'i jime' i nyaj jin antyínyamua'reeriaj, siajta mua'aj caxu jaséjran. ²³ Séecan mu a'yan tyu'taxájtaj yee: “Yána'aj huatyéjve”, na'ríj yee: “Mána'aj huatyéjve”; caxu ujó'ci'ca'an hua' jamuán. ²⁴ Ji'nye a'yaa nu séeria'aj na'mej a'ájna xicáara' nyati'ij jitzán tye'entyárutyij a'íjci jime' nyaj néijmi'i jin antyínyamua'reeriaj na'mej. A'yaa nu cha'taj nyana'aj huasé'rihua'aj na'mej mati'ij i maj tyóona'axcava'ra i jútye', ti'ij ootátaaxi'in, jiye'tzín pu huanyéeri'ciriajra'aj. ²⁵ Ajta anaquéj pu a'yan tyúuxie've' nyaj jéehua jaapuéjtzitarej, a'yaa pu ajta tyúuxie've' maj manúurieenyij a'íimaj ijíj maj huátjee. ²⁶ A'yájna ti'ij tyu'ríj ajca'huáj ímuáj ti'ij ooj júuricaaj a'íjna i Noé, a'yaa pu cha'taj na'aj tye'mej a'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán ya'uvé'nyesij, i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca'.

²⁷ Metyí'cua'caria'aj i tyeítjee, majta ya'caria'aj, séecan mu nyéjnyai'ijchacaria'aj, a'yaa mu rijcaj 'asta na'aj quee Noé utyájrurij i báarcuj jitze, aj mu mij jéehua huatyéviyaca' ti'quij tyíjistyaca' i jájtyij, a'íi pu néijmi'caa antyipua'rij. ²⁸ A'yaa pu cha'taj tyáaruaj ajca'huáj ímuáj ti'ij ooj júurica'aj a'íjna i Lot, a'íi mu tyí'cua'caria'aj i tyeítjee, majta ya'caria'aj, majta tyí'nanaava'aj, majta tyí'tooca'aj, majta tyí'huastyahua'aj, majta chi'ij ta'huacaria'aj. ²⁹ Ajta a'ájna xicáara' jitze ti'ij Lot eerájraa a'ájna a Sodoma, aj pu'ij tiéj huatyéviyaca' asúufrej ti á'naxcaj, aj pu'ij

néijmi'caa antyipua'rij. ³⁰ A'yaa pu cha'taj na'aj tyi-huá'uurej a'ájna xicáara' jítze tí'ij huataséjre'en i tí ajta tyévij jítze huanie'huaca'.

³¹ 'A'yaa xu huárinyij a'ájna xicáara' jítze, tipua'aj a'tíj a'áan jó'ojvaacaj i juchi'ij japua, tipua'aj chí'táj tyi'ráa'caj i tyía'ra'an, che' quee acáyi'can tí'ij tyi'rá'an. Ajta i tí tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' ajta quee ajo'ré'nyinyiica'an ajuchéj. ³² Siata'aj jo'támua'reej je'ej tí tyáaru'j i híra'ra'an i Lot. ³³ A'tíj tína'aj tí jacha'ij i ju júuricamej tí'ij quee tyi'tíj je'ej jooriaj, a'hí pu yo'riésij. Ajta i a'tíj tí yo'riésij i ju júuricamej nye jítze ma'can, a'hí pu xaa jusén jin huatyá'itzeere'ej.

³⁴ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'ájna tíca'rij tzajta', mahua'puaj mu huaje'tíj muá'ju'un i utáatzij japua. Dios pu séej á'vi'tin, ajta i síj a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej. ³⁵ Majta hua'puaj i úucaa, néijmi'i mu tya'ti'xíj muá'ju'un, Dios pu séej á'vi'tin, ajta i síj, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej. ³⁶ Majta hua'puaj tyétyacaa, a'áa mu néijmi'i tyaja'muarie'ej muá'ju'un i ví'ra'taj, Dios pu ajta séej á'vi'tin, ajta i síj, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej.

³⁷ Majta a'hímaj i maj Jesús jamuán huacáj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Tavástara', ¿jo'nyij a'yan tyajá'rinyij?

A'yaa pu tyu'tanyúj tíjin:

—Jo'tíj jo'riá'ca'aj tyi'tíj tí huamuí', a'áa mu ja'tyúusiire' i muá'rie'caj.

18

A'íjna i íiti' tí jusíj ajta i juées

¹ Aj pu'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa'j mej mij jáamua'reej tí a'yan tyúuxie've' maj a'náj tína'aj nyuucaa'j, majta quee tyóoxa'huata'an. ² A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—A'áa pu ja'hua' séej chájta'naj jítze a'tíj já'chajca'aj tí juées jin tyi'tyávaaca'aj, capu já'astyajca'aj i Dios, capu ajta jítzán juxié'va'ca'aj je'ej tí tyi'tíj huá'uuriajca'aj i tyeítyee.

³ Meentyij síj íiti' a'áa já'chajca'aj tí antyúusiitariaca', a'náj tí na'aj pu ajo'ré'nyinyiica'aj i juées jimi, a'yaa pu tyá'huaviiraca'aj tí jo'xá'pui'ántari'tze'en a'íjci jime' tí a'tíj jájcha'íire'. ⁴ Ajta a'íjna i juées pu'ríj á'tyeevi'ca'aj tíquee janamuajraca'aj, aj pu'ij a'yan tyu'muá'aj tíjin: “Jexaa nyu'uj, canu já'tyese' i Dios, capu ajta nye jítze juxie've' je'ej tí tyi'tíj huá'uurej i tyeítyee. ⁵ Ajta a'mújna mu íiti', tí'ij pu na'aj pu yatányinyii, ajta nya'ítziitye'. Nyáaj nu já'xa'pui'ántari'tze'en a'íjci jime' tí a'tíj jájcha'íire', ta'aj

ij quee che' yatányinyiica'an na'rúij quee nyatácua'naxi'ij a'íjci jime'."

⁶ Ajta tavástara' pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna i juées ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij. ⁷ Ajta i siaj jajvástara', ¿nyiquee a'yan cha'taj na'aj hua' japua tyu'tányuusij a'íjma i ti hua'antyíhuoj i maj a'náj tina'aj jahuaviij tíca' majta tújca'rij tzajta'? ¿Nyiquij á'tyeeren tí'ij a'yan rinyij? ⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', Dios pu ja'mua japua huatányuusij, capu á'tyeeren. Ajta tí'ij uvé'nyej i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', ¿nyiquij ooj hua'tyoonyij i maj tyá'tzaahuatye' íyan i cháanacaj japua?

A'íjna ti fariseo pué'een, ajta a'íjna i ti huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa

⁹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa'j a'íjma jime' i maj a'yan tyu'muá'aj i jutzájta' tijin tyámua' mu tyí'tyetyeityee, i maj majta hua'xaahuaj i juxa'aj tyeityee, a'yaa pu tijin:

¹⁰ —A'íimaj i maj hua'puaj i tyétyecaa a'úu mu jo'tyájruij i tyeyúuj tzajta' mej mij huatyényuunyij, síj pu fariseo pué'een, ajta i síj, a'íi pu puíríci'ij i ti huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa.

¹¹ 'Ajta a'íjna i fariseo, a'íi pu huatyéechaxij tí'quij huatyóochej ti a'yan tyu'tyényuunyij tijin: "Dios, tyámua' nu tyí'muatyojtzí're' muéetzij, jí'nye canu a'yan een matí'ij i séecan i tyeityee. A'íi mu tyí'nahua'raj, majta je'ej pua'aj tyityeetyúucha'ij, majta juxana'cire' séecan jamuán i úucaa, canu nyajta a'yan een tí'ij a'mújna i ti huá'jijve' a'íjma i maj tyí'ti'ijcicaa. ¹² Hua'puaj nu nye itzi'vii séej itéerij jime', nyajta a'yan tyi'tá'caa séej tamuáamuata' ti anxityej jitze ma'can i nyaj jamue'tij."

¹³ 'Ajta a'íjna i ti huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa, a'áa pu ímuáj a'tzúj jo'tyéechaxij, capu ajta óoca'nyajca'aj ti jútye' jó'nyeerej, sulu antyóoto'xa'aj i jutavíj jitze i jumuáca' jime'. A'yaa pu tyu'tyéenyuj tijin: "Dios, pata'aj ná'ancu'vaxi' nyéetzij, jí'nye je'ej nu pua'aj tyi'tyínyecha'ij." ¹⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' a'íjna i a'tíj ti huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa, a'íi pu xaa jí'rénya'aj huatýá'itzee i jutzájta' tí'ij jó'raa i juchéj, ajta i fariseo capu jí'rénya'aj huatýá'itzee, jí'nye típua'aj a'tíj óotzaahuatye'ej, a'íi pu huatóotyevi'ra'astaj. Ajta i tíquee a'yan tyóotzaahuatye', a'íi pu jéetze' juxie've' i Dios jimi.

*Tí'ij Jesús tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i tí'rúij
(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)*

15 Majta séecan i tyeítsee, ti'ríij mu aye've'vi'tichej i Jesús ti'ij hua'vá'muarie'xi'in ti'ij Dios a'íjci jin tyámua' tyihuo'tá'an. Mati'ij a'íimaj huo'séj i maj Jesús jamuán huacíj, aj mu mij hua'ajtyá'xij i tyeítsee. 16 Ajta a'íjna i Jesús, a'íi pu huo'tajé i ti'ríij mej mij aje're'nyej jimí, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Miche' mahuaaja've'vi'tij nyej jimi mu ti'ríij, caxu huá'ijmuejra, ji'nye jo'tij i Dios tyejé'ijtaj a'íjma pu ci'tiyj i maj a'yan een mati'ij mu ti'ríij. 17 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tíj tiqee a'yan een ti'ij síij i pá'ri'ij, capu a'áa jo'tyáruyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

I tyamuéej ti chíjtyaanyi', Jesús pu jamuán tyu'taxájtaca' (Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

18 Síij ti tyí'ijta pu a'áa jo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—Maeestro, mu paj tyámua' tyí'tyevij, ¿tyi'tanyí juxie've' nyaj a'yan huárinij ti'ij náaci'tyij nyaj júurij ná'ra'nyij ti'ij na'aj jusén jime'?

19 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'yan petyí'nyaxaj yee nyaj tyámua' tyí'tyevij? Síij pu a'ín pué'een i ti naa tyí'tyevij, a'íi pu a'ín pué'een i Dios. 20 Papu'ríj jamua'reej je'ej ti Dios tyu'ta'íjtaca' yee: “Capáj axana'círía'aj; capáj tyi'tyacui'caj; capáj tyi'nahua'aj; capáj pajta tyi'hue'tacare'en. Pajta tzaahuatyí'ra'aj tyícha'ij jimi a' táataj, pajta a' náanaaj.”

21 Ajta a'íjna i tyamuéej a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Néijmi'i nu jin tya'rá'astej nyati'ij nyana'aj tyí'pa'ri'istaca'aj.

22 Ti'ij Jesús jáanamujri' je'ej ti tyu'taxájtaca', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Síij pu ooj muá'itziitye', pata'aj néijmi'i tyú'toonyij a'chu paj tyí'ijcha'ij, aj pej pij huo'rián i túmii a'íjma i maj quee je'ej tyé'viicue'. Aj paj xaa ja'ancuriáa'sij i ti tajapuá já'sejre' a'íjna ti huápu'ij tyá'najchij, aj pej pij mujo've'me'en pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

23 Ajta a'íjna i tyamuéej ti'ij jáanamujri' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca', tyámua' pu tyu'tóoxaamujri, ji'nye jéehua pu tyí'ijcha'íica'aj. 24 Aj pu'ij Jesús ja'ráasej, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Tyámua' pu tyihuá'muarie'riste' a'íjma chíjtyaanyi' mej mij utyájrutyey u tajapuá Dios ti já'sejre'. 25 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti jéetze' muárie'rij ti chíjtyaanyi' utyájrutyey u tajapuá Dios ti já'sejre' quee ti caméeyuj anájrutyey i pí'se'ej jitze.

26 Majta a'íimaj i maj jáanamujri', a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿A'tanyij ij i Dios jimi huatyá'itzeere'ej?

27 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—A'íjma jimi i tyétyacaa, capu je'ej tyí'rij, ajta Dios jimi néijmi'i pu tyí'rij.

28 Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Maeestro, néijmi'i tu tyerij atyojoohua'xij i tyaj tyí'ijcha'íica'aj tyej tyij ajamuán huací'ca'an.

29 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' a'tij tina'aj ti metyoohuá'xij tipua'aj juchi'ij, na'ríij ju'íj, nusu i ju'ihuáamua', nusu i juhuásimua', na'ríij i juyójmua', tí'ij a'íjci jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyí'ijta, ³⁰ jéehua pu jéetze' tya'ancuriáa'sij ijíij ti yajooméj a'íjci jitze i cháanacaj, ajta a'íi pu júurij ja'mej tí'ij na'aj jusén jime'.

Jesús pu'ríj huéicaj jaataxájtaca' i ti muí'nyij

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

31 Tí'ij ij jujime' huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijn:

—Tu'ríj ijíij a'áa jó'ju' a Jerusalén, jo'tij néijmi'i tyaja'róo'astej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj nyéetzij jime', i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca'. ³² A'íi mu nyéetzij tyu'tátuiire'sij a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta a'íimaj mu naatyáxaahuataj, majta je'ej pua'aj tyí'nyaxajtan, majta na'rátzi'tzique'muaxi'ij. ³³ Majta je'en naatyávaxi'ij, matí'ij mij nyeje'catan, ajta tí'ij huéicaj xicáj tyoomá'caj, aj nu nyijta huatájuuritaj.

34 Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyí'tíj tyu'taxájtaca' camu majta jáamua'reeri' je'ej ti huatóomua'aj, jí'nye camu tyámua' tyiyo'itéej muá'raa.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci ta'rácuun a'ájna a Jericó

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

35 Tí'ij i Jesús arí avéjri' joomá'caj a'ájna a Jericó, síij ti arácun pu a'áa je'tyácatyij i juyéj jitze, túmii ti huá'huaviiraca'aj. ³⁶ Tí'ij huó'namujri' maj jéehua tyeítyee mu jó'ci'ca'aj, aj pu'ij tyu'ta'íhuo' tyí'tíj ti je'ej rijcaj.

37 Matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Ya pu ja've'mej a'íjna i Jesús, Nazaret ti já'ma'can.

38 Tí'quij a'yan tyu'jijhuaca' tijn:

—Jesús, mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

39 Majta i maj anáatya'aj muaajú'ca'aj, a'íi mu jajtyá'xij ti'ij quee che' ave'nyuuca'an. Ajta a'íjna jéetze' pu ca'nyiin jin tyu'taxájtaca' a'yan tijin:

—Jesús mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

40 Aj pu'ij oocháxij a'íjna i Jesús, ajta huo'ta'íj maj aye've'vi'tij jimí, ti'ij a véjri' aja'vá'ma'ca'aj, Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

41 —¿Ji'nye tyi'tíj petyí'xie've' nyej nyij a'yan huárinyij ajimi?

Aj pu'ij i ta'rácuun a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyavástara', a'yaa nu tyá'xie've' nyej nyajtáhua'aj atányeerej.

42 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Atányeerij, ji'nye petyá'antzaahuaaj a'íj paj jin períj huarúj.

43 Ti'ij a'yan tyaaté'exaa, aj pu'ij i ta'rácuun atányeeriacá', ajta jamuán jó'raa i Jesús, tye'tyóotzi're'ej i Dios, majta néijmi'i i tyeítjee i maj jaaséej, a'íi mu majta tyaatatyójtzi'rej i Dios.

19

I Jesús ajta a'íjna i Zaqueo

1 Ti'ij ij Jesús a'áa jo'tyájrurij a Jericó, a'áa pu jé'ta' jooma'ca'aj i chájta'naj jitze. 2 A'áa pu síj tyáati' já'chajca'aj ti chíjtyaanyi', ti a'yan ántyapuaj tijin Zaqueo, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyihúa'íjtye' a'íjma i maj huá'ijjve' i maj tyí'ti'ijcicaa. 3 A'íi pu jaséjramui'ca'aj a'tíj ti pué'een i Jesús, ajta capu i'riitaca'aj, ji'nye jéehua mu tyeítjee, ajta cíi uhuátjeevi'ij a'íjna i Zaqueo. 4 Aj pu'ij anayíxi'ij jo'téechajraa, ti'ij ij antyíraj i méjchi jitze ti'ij jaaséej, ji'nye pu'ríj jamua'reeriaca'aj tijin a'áa pu je're'nyesij. 5 Ti'ij Jesús a'áa je're'nyej, aj pu'ij ájnyeeriacá', ti'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Zaqueo, pata'aj jiye'tzín acájra'nyij, ji'nye ijíj nu a'áa ja'rá'ixaj a paj ja'chej.

6 Ti'quij jiye'tzín acájraa, aj pu'ij tyámua' tyetyéejeje a'íjci i Jesús. 7 Majta a'íimaj i tyeítjee, mati'ij jaaséej aj mu mij huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyaaxáj a'íjci i Jesús, a'yan tijin:

—A'áa pu jo'mej ti'ij a'áa ja'rá'astij jo'tij ja'chej síj ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.

8 Aj pu'ij i Zaqueo ájchej ti'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Nyavástara', jé'ta' nu tyihuo'tapuéjve'sij i nyaj tyí'ijcha'ij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'. Ajta tipua'aj a'náj a'tíj tyi'tíj nyaanáhue'ri', muáacuacaa pua'mácan nu jaatátuiire'ej.

⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Íjij pu xaa Dios arí huó'huii a'yaa mej chej, ji'nye a'íjna i a'tíj, ajta pu a'íin pué'een i Abraham ti jitze eeráma'can.
¹⁰ Ji'nye nyáaj i nyaj nyajta tyéviij jitze huanie'huaca', a'yaa nu een jin mujo've'mej nyej nyij huó'huonyij, nyajta huó'huiire'en a'íjma i maj jó'vatziica'aj.

A'íjna i túmii tamuáamuata' ti ará'asej
(Mt. 25:14-30)

¹¹ Móoche' mu tyi'namuáaracaj i tyeítjee, ti'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa, ji'nye pu'ríj avéjri' jooma'ca'aj a Jerusalén. Majta a'íimaj i tyeítjee, a'yaa mu tyi'mua'ajcaa tijin pu'ríj tímua' huataséjre'sij i Dios ti jin ti tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua. ¹² A'íj pu jin a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'áa pu síj tyáati' já'chajca'aj, ti hua' jitze eeráanyej i tyeítjee i maj tyí'íjtaca'aj, ti'quij ujó'mej séej chuéj japua mej mij a'áa ye'entyíhuonyij rey jime', ti'ijta ij uvé'nyesij.
¹³ Ti'ij quee xu jo'yi'váacaj, tamuáamuata' pu pua'mácan huatacho'vej i maj jimi tyi'muarie', aj pu'ij i túmii huo'riáa' tamuáamuata' ara'astima'caa séej ajta séej, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin: “Siata'aj tyu'muárie'en a'íjci jime' i túmii, 'asta nyana'aj quee uvé'nyej.” ¹⁴ Majta a'íimaj i tyeítjee, a'íi mu jájcha'íiria'ca'aj, mati'ij mij séecan huata'ityaca' mej mij a'yan tyu'taxáj yee: “Catu jaxie've' ti a'íin tye'entyájrutyey rey jime'.” ¹⁵ Ajta a'íi pu tye'entyájrupij rey jime', ajta je'en uvé'nyej a'ájna jo'tíj ja'chej, aj pu'ij huo'tacho'vej a'íjma i túmii ti huo'riáa' ti'ij jáamua'reej a'chu maj jaamué'tij síj ajta síj. ¹⁶ Ajta i ti anaquéej aje'ré'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', a'íjna i túmii muéetzij ti mua' a'rij, tamuáamuata' pu pua'mácan huamue'tij i ti tamuáamuata' ara'ástimee.” ¹⁷ A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i ti tyé'íjtye' tijin: “Xá'pui' paj huaríj mu paj tyámua' tyí'nyahuiire', ji'nye tyámua' pej tyéecha'ij i nyaj cíi caa tyimuaatá', nyáaj nu tyimua'antyárujtye'ej pata'aj tyu'ta'íjtaj tamuáamuata' pua'maquéj i chájta'naj jitze.”
¹⁸ Ajta i ti tyí'huiire' ti je'tyáa'sej, a'íi pu ajta aje'ré'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', a'íjna i túmii, muéetzij ti mua' a'rij, anxívicaa pu pua'mácan huamue'tij i ti tamuáamuata' ti ara'ástimee.” ¹⁹ Ajta a'íjna i ti tyé'íjtye', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “A'yaa nu tyimua'antyárujtye'ej

pata'aj tyu'ta'íjtaj anxíviqúe' pua'maquéj i chájta'naj." ²⁰ Tí'quij ajtáhua'aj síij aje'ré'nyej tí jimi tyí'huíire', a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Nyavástara', ya'cuíj muéetzij tí mua' a'rij i túmii, yaa nu ja'ancuriá'jí'quej cíxurij jitze, nyati'íj nyij jaatyá'avaataca'. ²¹ A'yaa nu huaríj, jí'nye nyamu-atziinya'ca'aj, muárie'rij tí a'tíj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en ajimi, muáaj paj jaariá'si'rii i paj quee tyu'tá', pajta tyí'tza'nacaa jo'paj quee tyojo'huástej." ²² Aj pu'íj a'yan tyu'tanyúj a'íjna i tí tyé'íjtye' tíjin: "Muáaj paj quee tyi'tíj huíire', nyáaj nu muá'xijtye'en a'íjci jíme' je'ej paj tyu'taxájtaca'. Muáaj paj jamua'reeriaca'aj tíjin ca'nyéjrij nu jin tyí'íjta. Nyajta jaariá'si'rii i nyaj quee tyu'tá'. Pajta a'yan tyí'nyaxaj nyaj tyí'tza'nacaa jó'nyaj quee tyojo'huástej. ²³ ¿Jí'nye een jíme' pequee a'áa yóotoj i túmii hua' jimi i maj tyu'nyéjtyej tí'íj jaamué'tin? A'yaa paj huárinyiiche', nyáaj nu nyij ja'ancuriá'nyijche' nyéetzij tí nya'a'rij, nyajta i tí jaamué'tij nyati'íj uvé'nyej."

²⁴ Aj pu'íj a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj avéjri' jo'tyú'uuca'aj tíjin: "Siata'aj jáa'ri' i túmii tí jí'tyáa', siaj síj jaatá'an a'íjci i tamuáamuata' tí jaamué'tij." ²⁵ Majta a'íimaj a'yaa mu tyaaté'exaa tíjin: "Tavástara', ¿jí'nye tí'íj? A'múu pu arí jí'tyáa' tamuáamuata' pua'mácan i túmii." ²⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tíj tína'aj tí jéehua tyí'íjcha'íj, jéetze' pu tyá'ci'tyij a'íjci. Ajta a'tíj tí cíi na'aj tyí'íjcha'íj, a'íj mu tyáa'ri'raj i tí cíi tyí'íjcha'íj. ²⁷ Majta a'íimaj i maj nyéjcha'íire', i maj quee jaxie'va'ca'aj nyaj rey jin tye'entyájrutyey, maj siahuaja've'vi'tij, siata'aj huó'cui'nyij iye'ej véjri' nye jimi."

Tí'íj Jesús ujo'tyárutyij u Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Tí'íj Jesús jaatapuá'cítaca' tí tyihuo'ixaatyej, aj pu'íj ta'íj jó'raa Jerusalén tí ooj jó'yi'íj. ²⁹ Tí'íj a'áa véjri' joomá'caj a Betfagé, ajta a'ájna a Betania, chájta' tí a'áa jo'tacá'aj i jíríj jitze tí a'yan tyaja'rájtyapua'aj tíjin Aseitúunajrimi. A'áa pu hua'puácaa huata'ítyaca' i maj jamuán huacíj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

³⁰ —Siata'aj a'áa ja'tanyéj a'ájna chájta', siati'íj a'áa ja'rá'astij a'áa xu púuru' já'tyoonyij tí aje'riá'tapi', tíquee xu a'náj a'tíj japuan á'yi'xacaa, siata'aj je'ejxista siajta je'en uya'ráaja. ³¹ Típua'aj a'tíj a'yan tyajá'mua'ihuo'raj yee jí'nye een jíme' setya'rájxinaj, a'yaa xu tyaaté'exaatye'en yee tavástara' pu jitze juxie've'.

³² Matí'íj míj ujó'ju' jo'tij huojó'ityaca', a'yaa pu aty-ojo'ré'nyej tí'íj tyihuo'té'exaaj a'íjna i Jesús. ³³ Matí'íj móoj

je'ejxistájsima'caj i púuru', a'íi mu mij huo'séj a'íimaj i maj jacii, aj mu mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye een jime' setya'rájxinaj mu púuru'?

³⁴ Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijn:

—Tavástara' pu jitze juxie've'.

³⁵ Aj mu mij tyúumaancaj tye'tyéveerej, mati'ij mij yo'jáj i Jesús jimi, mati'ij uya'ráaja aj mu mij ja'vá'raj a'íjci i Jesús i púuru' japua. ³⁶ Ti'ij na'aj tyu'má'ca'aj i Jesús, tye'ityee mu máancaj tyo'caváarajyi'caa i juyéj jitze jo'tij jooma'ca'aj. ³⁷ Ti'ij a'áa jo'camá'caj a'ájna Aseitúunajrimi, néijmi'i i maj jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en i Dios a'íjci jime' maj huatóotyamua've'en, ji'nye jéehua mu tyu'séj i ti huápu'ij tyúuxie've'. ³⁸ A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijn:

—¡Huápu'ij pu naa een a'ájna i rey ti jime' tyi'tyéjvee ti yaja've'mej nyúucaritze' i Dios! Miche' tyámua' tyi'tyecháaj muá'ra'nyij a'íimaj i maj tajapuá já'sejre'. Miche' majta néijmi'i jáamua'reej i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej.

³⁹ Majta séecan i fariseos, mati'ij jáanamujri', a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijn:

—Maeestro, huo'tá'ijmuejri' mej mij quee che' a'yan tyí'tyējijhuaj i maj ajamuán huaci'ij.

⁴⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Típua'aj a'íimaj muatyáapua'rej, tyetyéj mu mijta a'yan tyí'tyējijhuan.

⁴¹ Ti'ij véjri' ajooma'caj a Jerusalén, ti'ij jaaséej i chájta'naj, aj pu'ij huóoyiinyaca' a'íjci jime'. ⁴² A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijn:

—¡Típua'aj mua'aj ijíij siáamua'reeriaj, tyi'tíj ti pué'een i ti tyámua' tyajamuaatá'sij, siaj sij tyámua' tyi'tyecháaj xá'ra'nyij i Dios jimi! Ajta ijíij pu'ríj aviitzi', capu ij che' i'ríj paj jaaséj. ⁴³ Pu'ríj atyojo're'nyesij ja'mua jimi a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán jamuaatanyó'si'tye'ej i maj jamuájcha'íire', a'íi mu mij jamuajnásij, mati'ij mij jamuajnyo'si'tye'ej. ⁴⁴ Majta néijmi'que' mu tye'entyipué'aritye'sij, majta néijmi'caa cui'nyij i maj a'áa huacháatimee, néijmi'i mu huatyú'uunaj i tyetyéj ti jujapuá tyiquéetime, a'íjci jime' siaj quee jáanamujri' ti'ij Dios yatanyéj ti'ij ja'mua japua huatányuunyij.

Jesús pu tyámua' tyú'ruuj i tyeyúuj tzajta'
(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

45 Aj pu'ij ta'ij i Jesús utyájrurij u tyeyúuj tzajta', ti'quij huatyóochej ti hui'rámuaritye'en a'íjma i maj a'úun tyí'tooca'aj. 46 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze yee: “A'yaa pu tyí'huüre' i nye chi'ij mej mij a'úun huatyényuunyij i Dios jimi”, maj siajta mua'aj, a'yaa xu jáaruuj ti a'yan tyí'huüre'ej ti'ij tyásta'naj jo'maj náhua'rij jóo'ava'tacaa.

47 A'náj tina'aj pu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeítsee u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', majta i maj jéetze' va'cán jin tyityatatyíj hua' tzajta' i tyeítsee, a'íi mu jahuooca'aj je'ej maj ye'ej tyeejé'caj. 48 Majta camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj ye'ej huárinyij, ji'nye néijmi'i i tyeítsee, a'íi mu tyámua' tyá'namuajracuca'aj.

20

*I ti jin tyí'tyéjvee a'íjna i Jesús
(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)*

1 A'yaa pu a'ájna tyu'ríj ti'ij ooj Jesús tyihua'mua'tyáacaj u tyeyúuj tzajta', ajta huá'ixaatya'ca'aj tyeítsee i nyúucarij ti jin Dios hua' japua huatányuusij, mati'ij a'íimaj aje're'nyej i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta, majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', majta hua' jamuán i huásij.

2 Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Tyi'tanyí jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan ricij? ¿A'tanyíj a'íjci jin tyimua'antyáarujtye?

3 Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyáaj nu nyajta séej tyajamuaata'íhuo'raj. Siata'aj naaté'exaatye': 4 ¿a'tanyíj uyo'ta'ítyaca' a'íjci i Juan ti'ij huó'íiraj i tyeítsee? ¿Nyiquij i Dios ca' i tyeítsee?

5 Mati'ij mij huatyóohuij maj tyi'huóo'ihuo' a'yaa mu tijin:

—Típua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye' yee Dios pu uyo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyitaaté'exaatye'ej yee: “¿Ji'nye siana'aj sij quee ja'antzaahuaj?” 6 Ajta típua'aj a'yan tyetyu'taxáj yee tyétyacaa mu ja'antyíhuoj, aj mu mij néijmi'i i tyeítsee taatyáto'sixi'ij tyetyéj jime', ji'nye néijmi'i mu tyámua' naa tyá'mua'reej ti Juan a'ín pué'eenye'ej síj ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. 7 A'íj mu jin a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Catu jamua'reej a'tíj ti uyo'ta'ítyaca' a'íjci i Juan ti'ij tyeítsee huá'íiraj.

8 Aj pu'ij i Jesús, a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'táj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

I maj tyí'muijhuacaa maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee
(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Ajta je'en Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaaj i tyeítyee a'yan tijin:

—A'táj pu úuvaj huahuástej, ti'quij séecan i tyeítyee huatanyéj mej mij a'áa tyojo'muárie'en i huastárij tza-jta', aj pu'ij jó'raa a'ijna i a'táj, imuáj pu je'ej huárupij. ¹⁰ Ti'ij a'ájna atyojo'rén'yej mati'ij pua'aj jaju'raaca i úuvaj, séej pu ujo'ta'ityaca' hua' jimi i ti huo'tanyéjtje mej mij jaatátuuiire'en je'cácaa i ti huáciiriaca'. Majta a'íimaj i tyeítyee, a'íi mu jaatyáavaxij a'íjci i ti ujo'ta'ityi'huaca', majta quee tyi'táj jaatá', a'yaa mu'uj tyaata'ityaca'. ¹¹ Ajtáhua'aj pu séej huata'ityaca' ti jimí tyí'huiire', majta a'íimaj i ti huo'tanyéj i chuéj, a'íi mu jajtyá'xij, majta je'en jaatyáavaxij, camu tyi'táj jaatá', a'yaa mu'uj tyaata'ityaca'. ¹² Ti'quij ajtáhua'aj séej huata'ityaca', majta a'íimaj i ti huo'tanyéj i chuéj, a'íi mu tyaapuéj, majta jaaré'ityaca'.

¹³ 'Ti'quij a'yan tyu'muá'aj a'ijna i a'táj chuéj ti tyu'nyéj tijin: “¿Ji'quij náarinyij? Nyiyóoj nu huata'ityij i nyaj huápu'ij jaxie've', a'ij mu xaa ántzaahuatye'sij.” ¹⁴ Majta a'íimaj, mati'ij jaaséej, aj mu mij tyu'tóo'ixaaaj, a'yaa mu tyaaxá'pu'intarej tijin: “A'íi pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, tyiche' jaajé'caj ti'ij ityájma táaci'tyij.” ¹⁵ Aj mu mij ji'rájtoo, mati'ij mij jaajé'caj.

¿Ji'nye sij mua'aj tyi'mua'tzej, ji'quij huá'uurej a'íijma, a'ijna i ti ja'a'rij i chuéj úuvaj ti japuan huasti'? ¹⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'íi pu a'áa jo'rén'yesij, ti'quij huá'cui'nyij a'íijma i ti huo'tanyéj, ajta je'en séecan huatanyéjtje'sij mej mij a'áa tyojo'muárie'en.

Mati'ij a'yan tyáanamujri' i tyeítyee, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Che' quee a'náj a'yan tyi'rijcaj.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús huo'séerajraa, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Tipua'aj quee a'yan tyi'ja'yájnatan je'ej nyaj tyajamuaaté'exaa, ¿ji'nye na'quij a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze? A'yan tijin:

A'ijna i tyetyéj i maj majca'huaj júurie'j a'íimaj i maj chi'ij ta'huacaa,
a'yaa pu atyojo'rén'yej ti a'íin pue'éenye'ej ta'raj i ti jéetze' juxie've' jo'maj yá'ajtaahuaca' i chi'ij.

18 A'tíj tina'aj ti a'íjci japua eetávetyij i tyetyéj, a'íi pu huatyána'xij néijmi'que' i jujitzé. Na'ríij tìpua'aj séej japua rájvetyij a'íjna i tyetyéj, a'íi pu jaatyátzaanaxi'ij.

A'íjci jime' i maj huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa
(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

19 Majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyajca'aj i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', majta a'íimaj i maj tyí'ijtaca'aj u tyeyúuj tzajta', jéehua mu tyu'muá'aj je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaatyéevi', ji'nye a'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti a'íjma putyí'xajtaca'aj a'íjci jime' i nyúucarij ti jaataxájtaca', camu majta ahuóoca'an, ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítyee.

20 Jéehua mu ja'eeva'ca'aj, aj mu mij séecan huata'ítയാ'ca'aj i maj a'yan tyúusejrataca'aj tijin tzáahuatyí'ra'aj mu jin tyí'xaj, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyaata'íhuo' tyí'tíj jime' ti'ij a'íjci jin eerá'itzen mej mij tyu'tátuire'en a'íjci jimi i tajtúhuan.

21 Majta a'íimaj i maj ja'eeva'ca'aj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maeestro ityáj tu jamua'reej paj tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, pajta tyihuá'mua'tyej je'ej ti tyi'tyéevijtij. A'yaa paj cha'taj huá'uurej i tyeítyee, muáaj paj tzáahuatyí'ra'aj jin tyihuá'mua'tyej je'ej ti tyá'xie've' i Dios. 22 ¿Nyiquij xá'pui' tyaj tyu'nájchij a'íjci jimi i tajtúhuan i ti tyí'ta'ijtye', ca' quee?

23 Ajta i Jesús ti'ij jáamua'reeri' maj quee tzáahuatyí'ra'aj jin tyé'íhuo'raca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

24 —Séej sianaataséjratye' i túmii. ¿A'tanyíj nyéerima'ra' puíríicij i ti acájeevee? ¿A'tanyíj a'yan ántyapuaj ti'ij tyé'yu'si'?

25 Matí'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'íi pu pué'een i tajtúhuan.

Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siata'aj jaatá'an a'íjci i tajtúhuan, tyi'tíj ti aaria'ra' pué'een, siata'aj siajta jaatá'an i Dios tyi'tíj ti aaria'ra' pué'een.

26 Majta a'íimaj camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj ye'ej huárinyij maj jaamué'tin a'íjci jime' je'ej ti tyihuo'té'exaaaj hua' tzajta' i tyeítyee. Ji'nye je'ej mu tyo'taséj a'íjci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', aj mu mij quee che' je'ej tyityaatanyúj.

A'íjci jime' maj huatájuuritaj i tyeítyee hua' tzajta' i mui'chítýee

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

27 A'tzúj a'tyéevi'ij, séecan mu aje're'nyej, a'íimaj mu puírícij i saduceos, a'yaa mu tyí'xaj a'íimaj yee camu che' huatájuuritaj i maj merij huácuij, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

28 —Maeestro, a'yaa pu tyo'yú'xaca' a'íjna i Moisés ti a'yan tye'mej ityájma jimi, tipua'aj a'tíj ti nyeiichej, tipua'aj quee eexúj tyiyóomua'caj ti'ij huamuí', juxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tij a'íjci i ti jatyévi'tinya'aj i ti huamuí' ti'ij a'íjci jitze ma'can tyiyóomua'aj já'ra'nyij.

29 'A'yaa pu tyu'ríj ityájma jimi, aráahua'puaj mu ará'axcaa i tyétyacaa i maj ju'ihuaamua'ca'aj, ti'quij i ti vásti', a'íi pu huatyényeiichaca', ajta je'en huamuí', capu eexúj tyiyóocaj, a'yaa pu cha'taj na'aj tyáaruuj i séej i ti je'tyáa'sej. 30 Ajta i síj i ti je'tyáa'sej, a'íi pu ja'ancuré'vi'tij a'íjci i íitaj ti jatyévi'tinya'aj a'íjna ihuáaria'ra', mu'ríj mij huéecaj i maj huácuij. 31 Ajtáhua'aj síj ti je'tyáa'sej, a'íi pu ajta ja'ancuré'vi'tij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihuó'ruuj néijmi'caa i maj aráahua'puaj, maj quee jitzán tyiyóomua'aj muá'raa, néijmi'i mu huácuij. 32 Ajta je'en a'íjna i íiti' huamuí'.

33 'Arí mati'ij huatájuuritaj i mui'chítyee, ¿a'tanyíj cína'ra'an pue'éenye'ej ja'mej? Ji'nye néijmi'i mu jatyévi'tinya'aj.

34 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa jijn:

—A'íimaj i tyeítyee ijíj mu nyejnye'i'chacaa, majta huiichej. 35 Majta a'íimaj i ti a'yan tyihuá'ci'puaj maj huatájuurej hua'tzajta' i mui'chítyee, ajta ti'ij a'ájna tya'rá'astij a'ájna xicáara' jitze ti Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj, camu che' nyejnye'i'chen, camu majta huiichan. 36 Camu majta che' cui'nyij, ji'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un mati'ij a'íimaj i maj tajapuá tyí'huiire'. A'íi mu yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'ju'un i Dios, ji'nye mu'ríj huatájuuriaca'. 37 Ajta a'íjna i Moisés, a'íi pu taaté'exaa a'íjci jime' ti'ij jo'yú'xaca' je'ej ti a'náj síj tyu'tyájtaa i tu'píj ti viváajma'aj tatyé'tye'. A'íj pu jin, Moisés a'yan jaata-mua'aj i tavástara' tijn: "I hua' Dios a'íjma i Abraham, ajta a'íjci i Isaac, ajta a'íjci i Jacob." 38 Ajta i Dios, capu hua' Dios pu'éen a'íimaj i mui'chítyee, a'íjma pu Dios i maj júurij, ji'nye a'íjna jimi néijmi'i mu júurij.

39 Majta séecan i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'yaa mu tyityaatanyúj tijn:

—Maeestro, xá'pui' paj tyu'taxájtaca'.

40 Ti'ij na'aj a'ájna, capu che' a'tíj óoca'nyajca'aj ti tyi'tíj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj jayjóoj i Ciríistu'?

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Ajta Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj i tyeítsee a'íjci jime' i Ciríistu' yee David pu jitze eeráma'can? ⁴² Ajta a'íjna i David, a'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjci jime' ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan ántyapuaj tijin Chuíicarij, a'yan tijin: Dios pu a'yan tyaaté'exaa i Nyavástara' ti jime' yee:

“Acáyixi' ipuárij japua, iye'e'j nyamuáca'ta',

⁴³ nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íire'.”

⁴⁴ Ajta i David, a'íi pu a'yan jaatamua'aj a'íjci i Dios ti ja'antyíhuoj tijin nyavástara', tìpua'aj a'yan tyí'ja'yájna, ¿ji'nye tyí'rij ti i Ciríistu' a'íin pué'eenye' i David ti jitze eeráma'can?

Tí'ij Jesús hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i juéesij

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacáj, majta tyeítsee tyi'namuáaracaj, ⁴⁶ a'yan tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, a'íjma jimi i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', ji'nye hua'ráanajchi maj catí'tí'ijma'can metyi'cháatima'aj mamuaaci'ca'an, ajta hua'ráanajchi maj i tyeítsee tzáahuatyí'ra'aj jin huo'tatyójtje'en jo'maj huaja'antynájchij. Majta a'yan tyá'xie've' maj huara'sej i ipuárij japua ti jéetze' juxie've' u tyeyúuj tzajta', ajta hua'ráanajchi maj huara'sej véjri' jimi i ti tyihuá'cue'tyej mati'ij tyí'ye'estyaj. ⁴⁷ A'íi mu majta tyihuá'ari'raaca i hua' chi'ij a'íjma i úucaa i maj antyúujimua'astariaca'. A'yaa mu huarín mati'ijta mij tyeyúuj tzajta' jo'tyárutyij. Mati'ijta mij ja'tyéevi'ij tyényuusime'e'j muá'ju'un mej mij séecan tyeítsee huo'séj. Majta a'íimaj i maj a'yan ricij, jéehua mu huápu'ij jajpuéetzij muá'ju'un.

21

Tí'ij íiti' ti antyúusiijtariaca' túmii huatámu'vejritaca'

(Mr. 12:41-44)

¹ Aj pu'ij Jesús a'íjma huaséj i chíjtyaanyi'ij maj i túmii ú'siiria'ca'aj, tí'ij tyeyúuj tzajta' tyu'tyáhuíire'en, ² a'íi pu ajta íitaj huaséj tíquee je'e'j tyéejviicue', ajta a'íjna i íiti' hua'puácaa pu ucáahua'xij i túmii tíquee jéehua tyá'najchij. ³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', a'mújna mu íiti', jéetze' pu ju'cáahua'xij mequee néijmi'i i séecan. ⁴ A'íimaj i séecan, néijmi'i mu ju'cáahua'xij

a'íjci i ti avá'itzee i maj jéehua tyi'ijcha'íj, ajta a'mújna tiquee je'ej tyéejviicue', néijmi'i pu ucáahua'xij a'íjci i ti jin huatyohuüre'nyijche'.

Jesús pu jaataxájtaca' ti huatyú'uunyi'huaj i tyeyúuj
(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Majta séecan a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti naa huasé'rihua'aj i tyeyúuj, ajta i tyetyéj ti cure'tyij néijmi'que', ajta i mu'véjrij i maj tyo'huariá'vñhuuaa ti naa tyie'en.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

⁶ —Néijmi'i ti'ij na'aj siaj tyí'sej, aj pu atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' maj jitzán néijmi'i huatyú'uunaj, capu che' séeria'aj ja'mej jáxu'uj jitze i tyetyéj ti jujapuá tyiquéetime.

Je'ej ti tyí'rinyij ti'ij néijmi'i tye'entyipué'risime'en
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ Mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maeestro, ¿a'najnyí a'yan tyí'rinyij? ¿Tyi'tanyí jin tyáamua'reeren ti arí tímua' a'yan atyojo're'nyesij?

⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj mej mij quee jamuáacuanamuaj, mue'tíj mu uvé'nyesij nyenyúucaritze', a'yaa mu tyajamuaaté'exaatye'sij yee: “Nyáaj nu a'ín pu'éen i Ciríistu'.” Majta a'yan tijin: “Pu'rij atyojo're'nyesij.” Caxu hua' jamuán jo'c'í'ca'an. ⁹ Siatí'ij a'yan tyu'namuaj tijin: “Muatónyo'si'tye'ej aja'hua' séecan jamuán i tye'ityee, majta séecan meríj huatyóohuij maj junyo'si'tye'”, caxu tyí'tziñnye'ej, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéej a'yan tyú'rinyij, ajta capu eexúj néijmi'i tye'entyipué'rij.

¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Séecan mu tye'ityee huatónyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj japua huacháatimee, a'íj mu majta séecan jamuán huatónyo'si'tye'ej. ¹¹ Pua'maquéj pu huápu'íj huatóoca'tzij i cháanacaj, ajta huatúuri'huaj ja'mej, ajta jéehua tyu'cuí'nyi'ra'aj ja'mej, ajta jútye' tyi'tíj pu huataséjre ti tzáñni're', ajta tyi'tíj ti huápu'íj juxie've'.

¹² 'Ajta ti'ij quee xu a'yan tyí'rijcaj, a'íj mu anaquéej já'muavivi'ran, majta je'ej pua'aj já'mua'uuren. A'úu mu jamojo'tyátoosij u tyeyúuj tzajta' na'ríj jo'maj tyityaja'naamuacaa, majamuá'vi'tin a'íjma jimi i tajtúhuaanyij, majta a'íjma jimi i maj rey jin antyúumua'reej, a'yaa mu já'mua'uurej a'íjci jime' siaj nyéetzij na'rá'astej. ¹³ Aj pu'ij i'ríitaj ja'mej siaj nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en. ¹⁴ Sijta mua'aj caxu a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'ej siaj tyu'taxáj siaj sij jujapuá huatányuunyij, ¹⁵ ji'nye nyáaj nu jamuaatá'sij je'ej siaj

tyu'taxáj, siata'aj sij jaayí'tihua'an, siaj jin hua'antymue'tin a'íjma. Camu je'ej tye'ejtyóova'aj muá'ju'un, camu majta hue'tzij jin já'muamue'tin. ¹⁶ Majta a'íimaj i já'muahuasimua', majta i ja'mua ihuáamua', majta a'íimaj i ja'muanyoosimua', majta ja'mua amíincustyamua', a'íi mu avíitzij jin tyu'tátuiire'sij mua'ajmaj. Majta je'cácaa já'muacui'nyij. ¹⁷ Néijmi'i mu i tye'ityee jamuájcha'íiria'aj muá'ju'un a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye'. ¹⁸ Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj, ji'nye i Dios pu ja'muacha'íj ja'mej. ¹⁹ Siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta' siaj sij tyo'táviicue', aj xu sij júurij huatyá'itzeere'ej i Dios jimi.

²⁰ 'Siatí'ij huo'séj i xantáaru'uj maj eetyaváatime a Jerusalén, a'yaa xu tyá'mua'reeriaj tijin pu'ríj tin huatyú'uunyi'huaj i Jerusalén. ²¹ Majta i maj Judea jo'tyú'uu, miche' jiye'tzín jó'ciñneyej i jiríj tzajta'. Majta i maj Jerusalén jo'tyú'uu, miche' íiráciñneyej apua'quéj i chájta'naj jitze. Majta i maj ítzitáj jo'tyú'uu, miche' quee ujo'tyáru'piche'en i chájta'naj jitze. ²² A'ájna xicáara' jitze, jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un, ji'nye aj pu néijmi'i tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ²³ Jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze a'íimaj i úucua i maj oota-jucájmee, majta a'íimaj i maj móoj huá'tzi'tyej i juyójmua', jéehua mu huápuí'ij jajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj Israel huacháatimee, ji'nye puéjtzij pu huo'tá'sij i Dios. ²⁴ Séecan mu i tye'ityee cui'nyij i chúun jime', majta séecan á'vi'tin i séej chuéj japua ti a'yan séejre' i cháanacaj japua. Majta i maj quee Israel já'ma'can, a'íi mu jaatyú'uunaj i Jerusalén 'asta na'aj quee aróo'astej a'ájna xicáara' maj jitzán jaataxájtaca'.

Je'ej ti ye'ej yetyi'cányesij a'ájna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵ 'Ajta jéehua pu tyu'taséjre'ej i jútye' i xicáj jitze, ajta i máxcirie' jitze, ajta xú'ra'vej tzajta'. Ajta íiyan i cháanacaj japua, a'íi mu i tye'ityee tyí'tziñneyej muá'ju'un ji'nye capu je'ej hua'mitéerastya'aj ja'mej, a'íjci jime' i ti jéehua tyuutá'hua'aj ja'mej i jájritze' tí'ij huápuí'ij pu tí'ránaj ja'mej. ²⁶ Jéehua mu i tye'ityee jó'pua'rij a'íjci jime' mej tyu'tátziñneyej, mati'ij jéehua tyú'mua'tyij je'ej ti tyi'táj ja'uurej a'íjci i cháanacaj, ji'nye tyi'táj tina'aj ti jútye' tyejé'sejre', a'íi pu ajta tyu'tóoca'tzij. ²⁷ A'ájna xicáara' jitze, a'íi mu jaséjran a'íjci i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca', ti aje'cáama'aj ja'mej jéetirij tzajta', huápuí'ij pu naa huasé'rihua'aj ja'mej, mej mij tyámua' naa tyo'taséj i

tyeítýee, jumuárie'rij pu jin yava'cányesij. ²⁸ Tí'ij huatyóochenyij tí a'yan tyí'rinyij, tyámua' xu huó'uurej. Siata'aj atanyéjnye'rij, jí'nye pu'ríj véjri' a'ájna xicáara' Dios tí jitzán jamui'rátóosij.

²⁹ Ajta séej nyúucarij huo'té'exaa a'yan tíjin:

—Cási', xaaséj a'íjci i xápua', na'ríij séecan i ciyéj tí tyí'sejre'. ³⁰ Tí'ij antyinyáxixi'in i xámue'ra', mua'aj xu jaséjran, siajta jamua'reeren tí arí véjri' putyí'ricij i víita'rij tzajta'. ³¹ A'yaa pu cha'tána'aj tyí'een, siatí'ij tyí'sejra je'ej nyaj tyajamuaaté'exaa, siata'aj a'yan tyáamua'reej tí arí tímua' a'ájna putyajá'ricij tí Dios tyu'ta'íjtaj.

³² 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jíme', néijmi'i pu a'yan tyí'rinyij je'ej nyaj tyajamuá'ixaa, meentyij mequee xu huácuij íjij maj huátýeityee. ³³ A'ájna i tajapúa' tí séejre' a'íi pu á'pua'ren, ajta i cháanacaj pu ajta á'pua'ren, ajta i nyenyúuca, capu a'náj antyipua'rij.

³⁴ 'Tyámua' xu'uj mua'aj, caxu je'ej pua'aj ju'uuriáj i jutzájta', a'íjci jíme' siaj jui'ive', caxu siajta a'íj jíitze tyí'mua'ajcaj i tí yan tyí'sejre' i cháanacaj japua. Tí'ij quee a'ájna xicáara' jíitze, ja'mua japua rájvetyij siatí'ij pua'aj quee jacho've'. ³⁵ Jí'nye a'íi pu hua' japua rávesij néijmi'caa japua i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ³⁶ A'náj tína'aj xu atanyéjnye'rij, siata'aj a'yan tyá'huaviiraj i Dios tí'ij jamuáahuíre'en, tí'ij quee tyí'tíj je'ej já'mua'uurej je'ej tí tyí'tíj rinyij, siajta a'yan tyá'huocaj siaj síj nye jími huatyá'ítzeere'en, i nyaj nyajta tyévij jíitze huanie'huaca'.

³⁷ A'náj tína'aj tújca'rij tzajta', a'íi pu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeyúuj tzajta'. Ajta tí'ijta huaré'chumua'rej, a'áa pu jó'yi'caaj i jírij jíitze tí a'yan tyaja'rájtyapuj tíjin Aseitúunajrimi, a'áa pu ja'táxai'irihua'aj. ³⁸ Majta néijmi'i mu i tyeítýee íiya' ajo're'nyinyiica'aj jó'tij i tyeyúuj jó'tyéjvee mej míj jáanamuj i Jesús.

22

Mati'ij jaaxá'puí'intarej maj avíitzij jin jaatyéevi' i Jesús (Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

¹ Pu'ríj a'ájna véjri' putyí'rijcaj mati'ij pua'aj a'íjci jin tyí'ye'estyaa i maj páan cua'caa i maj quee levaduuraj jana'ajchityaa. A'yaa mu majta jatamuá'muaj tíjin: Tí'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca' a'ájna a Egipto. ² Majta a'íimaj i maj tyí'ijta tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jíitze Moisés tí jó'yú'xaca', jéehua mu

tyí'mua'ajcaa je'ej maj ye'ej tyeejé'caj i Jesús, majta quee je'ej tyéjtyoova'aj, ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítyee.

³ Ti'quij i tyiyáaru' utyájrurij a'íjci i Judas tzajta', i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Iscariote, a'íi pu ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

⁴ Ti'quij i Judas a'íjma jimi ajo're'nyej i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta i maj tyihua'ijtye' a'íjma i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', aj pu'ij huo'té'exaa je'ej ti ye'ej huárinyij ti'ij avíitzij jin huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús. ⁵ Majta a'íimaj mu huatóotyamua'vej, mati'ij mij tya'tóoratziri' maj túmii jaatá'. ⁶ A'íi pu ja'ancuriáa' i huá'nyuucaa. Aj pu'ij huatyóochej ti jáahuonyij a'náj ti i'rij ti huo'tátuiire'en i Jesús maj quee jaséeracaj i tyeítyee.

Ti'ij tavástará' hua' jamuán tyu'cuaj a'íjma i maj jamuán huacíj

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Ti'ij ij a'ájna atyojo're'nyej i xicáara' maj jitzán jacua'caa i páan maj quee levaduura' jana'ajchityaa. A'ájna xicáara' jitze, a'ij mu majta mu'vejritacaa i cánya'aj i maj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'. ⁸ Aj pu'ij Jesús huo'tacho'vej a'íjci i Pedro ajta i Juan, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Siata'aj ujó'ju' siaj sij tyámua' tyojó'uurej tyej tyij jáacua'nyij a'íjci i tyaj jin jo'támua'reej ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'.

⁹ Ajta a'íimaj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij jitze a'yan petyiyá'xie've' tyej tyij tyámua' tyojó'uurej?

¹⁰ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Siati'ij chájta' jo'tyájrutyey, tyáataj xu séjran ti xá'rij huátisij, jájtyij ti uhuájmuaa, siata'aj jamuán ujó'ju', siata'aj jamuán ujo'tyájrutyey u chi'táj jo'tij a'íin ja'rá'iixaj.

¹¹ Siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en a'íjci i ti aja'chej yee: “A'yaa pu tyí'xaj i maeestro yee: ¿Jo'nyij jáa'rij ti tyú'cua'nyij i ti jin jo'támua'reej ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'? A'íi pu tyí'cua'nyij a'íjma jamuán i ti hua'antyíhuoj.” ¹² A'íi pu jamuaataséjratye'sij ánimuaj i chi'ij ti ve'éj ti uhuaré'yohuaj, siata'aj a'úun tyámua' tyojó'uurej.

¹³ Aj mu mij jo'cáj, mati'ij a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyá'raa je'ej ti tyihuo'té'exaa'ij i Jesús, aj mu mij tyámua' tyú'ruuj i maj jin jo'támua'reej je'ej ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'.

14 Ti'ij atyojo're'nyej a'tzáaj maj pua'aj tyí'cua'nyij, néijmi'i mu huatyára'saca' véjri' i méesaj jitze, a'íjna i Jesús, majta a'íimaj i maj jamuán huacáj. 15 Ti'ij ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Jéehua nu huápuí'ij a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj ja'mua jamuán tyú'cua'nyij, ijíj nyaj quee xu jajpuéjtzij, tyej tyij néijmi'i jo'támua'reej a'íjci jime' i ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'. 16 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', canu che' a'náj jacua'nyij i páan 'asta quee néijmi'i tya'róo'astej a'ájna xicáara' ti'ij Dios jitzán néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

17 Aj pu'ij jajriáj i váasuj, ti'quij tyámua' tyaatá' i Dios, aj pu'ij huo'tajájnyi, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Ya'cuíj, siata'aj néijmi'i jaaré'ye'en, 18 ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee che' a'náj ju'quéi'sij já'ria'ra' i úuvaj, 'asta na'aj quee yan huataséjre'en a'náj ti Dios tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

19 Ajta je'en i páan tyí'íj, ti'ij ij ajta tyámua' tyaatá' i Dios. Aj pu'ij ja'antyítaaraca' i páan, ajta je'en huo'ta'í'pu'uj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu huatóomua'aj i páan, a'íi pu a'ín pué'een i nye tyévira' i nyaj jin ja'mua japua huatanyúj. A'yaa xu huárinyij siaj sij jo'támua'reej je'ej nyaj huaríj.

20 Mati'ij tyu'cuá'aj, a'yaa pu cha'taj na'aj huaríj, a'íi pu jajriáj i váasuj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íjna i váasuj tzajta' ti uhuájmuua, a'yaa pu huatóomua'aj i nyúucarij ti jime' Dios jájcuaj jin tya'tóoratziri' ti ja'mua japua huatányuusij. A'íi pu a'ín pué'een i nyaxúure' nyaj je'ráxire'sij ja'mua jitze ma'can.

21 'Ajta i a'táj ti avíltzij jin tyu'tátuiire'sij nyéetzij, a'íi pu ajta yésejre' nyaj jamuán iieye'ej méesaj jitze. 22 A'yaa pu tyí'nya'uurej nyéetzij, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', je'ej ti tyu'xá'puí'intariaca'. Ajta huatóoxaamujritye'ej a'íjna i ti nyéetzij tyu'tátuiire'ej avíltzij jime'.

23 Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj, a'íi mu huatyóohuj maj huóo'ihuo' a'íjci jime' a'táj ti a'ín pué'een i ti tyu'tátuiire'sij.

A'tanyíj a'ín pué'een i ti jéetze' juxie've'

24 Mati'ij mij huatyóohuj maj tyi'huóo'ihuo' a'íjci jime' a'táj ti jéetze' juxie've'. 25 Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íimaj i maj rey jin tyityatatyíj hua' tzajta' i maj quee Israel já'ma'can, a'íi mu ca'nyéjrij jin tyihuá'íjtye'. Ajta

a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i tyeíttyee, a'yaa mu tyúuxaj yee ityáj tu tyámua' tyaja'muacha'ij. ²⁶ Siajta mua'aj, caxu a'yan eenye' mati'ij a'íimaj, sulu a'yaa xu éenye'ej xá'ra'nyij, a'íjna i a'tíj ti jéetze' juxie've' ja'mua jimi, che' a'yan éenye'ej já'ra'nyij ti'ij i tiqee tyi'tíj jin juxie've', ajta a'íjna i ti tyí'ijta, che' a'yan éenye'ej já'ra'nyij ti'ij a'íjna i ti huá'huüre' néijmi'caa. ²⁷ Cási', ¿a'tanyíj jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee? ¿Nyi a'íjna i ti huatyájcaj jo'tij méesaj jo'tyéjvee, ca' a'íjna i ti tyá'cue'tyee? ¿Nyiquee a'íjna i ti tyí'cua' huatyequéej jo'tij i méesaj jo'tyéjvee? Ajta nyáaj nu a'ín pué'een i nyaj jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee, nyajta nyáaj yanuj huatyéjve ja'mua jimi, ti'ij a'íjna i ti tyihuá'cue'tyee.

²⁸ 'Siajta mua'aj xu a'ín pué'een i siaj a'náj tina'aj nyajamuan ya huaty'uj nyati'ijta jajpuéjtzij. ²⁹ Nyáaj nu jamuaatá', siaj sij tyu'ta'íjtaj, ji'nye a'íjna i nyavástara' pu'ríj naatá' i nyaj jin tyu'ta'íjtaj. ³⁰ A'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua, mua'aj xu ajtyára'sij i méesaj jitze siaj sij tyú'cua'nyij siajta huaye'en nyaj jamuán. Siajta je'en huatyára'sij i ipuárij japua ti jéetze' juxie've', siaj sij huo'xíjtye'en a'íjma i tyeíttyee i maj majta Israel jitze eerányej, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin: "Huéeicaj paj pua'máj naatyáhue'taj"

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin:

—Simón, Simón, a'íjna i tyiyáaru', a'í pu jaatáhuoj ti Dios jaatá'an ti'ij tyu'tatyése'en ti jamuaamué'tin siaj sij manúurieenyij. ³² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyaatáhuo muéetzij jime' i Dios jimi pej pij quee eeriá'itzen a'íjci jime' i paj na'ra'astijre, ajta pati'ij táhua'aj na'rá'astijre'en, a'yaa paj huárinij, pata'aj ca'nyíjra'aj huo'tá'an a'ihuáamuá'.

³³ Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', nu'ríj a'yan tyo'tyényaca'an nyaj ajamuán eetyánami'huaj na'ríj nyaj ajamuán huámuí'nyij.

³⁴ Ajta i Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Pedro, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye', ti'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéeicaj paj naatyáhue'taj a'yan tijin capáj nyamua'tyeej.

Pu'ríj tya'rá'íixaj ti'ij jajpuéetzij ja'mej a'íjna i Jesús

³⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿Nyi tyi'tíj jamo'tyá'itzij nyati'ij jamuaata'ityaca' siaj jo'cáxi'in, siaj quee áto'ríj jo'píj, siajta quee tyi'tíj joa'áj siaj

túmii tzajta' ucá'an, siati'ij quee che' séecan i juca'quéj joi'í'pu'ca'aj?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Capu tyi'tíj to'tyá'itzii.

³⁶ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaј tijin:

—Ajta ijíij, tipua'aj a'tíj tyi' áto'rij, che' ja'antypíij, na'riij i túmii ti tzajta' ucá'an. Tipua'aj a'tíj quee séej tyícha'íij i chúun, che' jáatoonyij i jumáancaј ajta je'en séej huánanan i chúun a'íjci jime' túmii. ³⁷ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xariј jítze tijin: “A'yaa mu jaatamua'aj tijin a'íi pu a'íin pué'een síj ti je'ej pua'aj tyi'tyevij.” A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti juxie've' ti a'yan tya'róo'asteј je'ej ti tyé'yu'si' nyéetzij jime'.

³⁸ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaaté'exaaј tijin:

—Cási' tavástara', hua'puaj pu yee tyí'sejre' i chúun.

Aј pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Che' a'yan eenye' caxu che' tyi'tíj xajtaj.

Ti'ij Jesús huatyéenyuj a'ájna a Getsemani

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Aj pu'ij iirájraa i Jesús, ti'ij ij a'áa jo'mej jo'tij já'asacaa i jiríj jítze ti a'yan tyaja'rájtyapuaј tijin Aseitúunajrimi, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'íi mu majta jamuán ujó'ju'. ⁴⁰ Ti'ij a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaј tijin:

—Siata'aj huatyényuunyij siaј sij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en.

⁴¹ Ti'quij a'áa huojoohuá'xij a'tzúj pu a' imuáj jo're'nyej a'chu ti imuáj aja'ráahui'tzij i tyetyéј tipua'aj a'tíj jin tyu'tató'oj, a'áa pu tyítunutaca', ti'quij huatyéenyuj i Dios jimi, ⁴² a'yan tijin:

—Nyavástara', a'yaa nu tyí'muahuaviiј, tipua'aj mua'ráanajchij paj naatá' nyeј nyij quee a'yan tya'ajpuéetzij ná'ra'nyij, ajta che' quee a'yan atyojo're'nyinyiica'an je'ej nyeј nyáaj tyá'xie've', sulu che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej paj muáaj tyá'xie've'.

⁴³ Aj pu'ij síj jimí huataséјre i ti tajapuá tyí'huire', ti'ij ca'nyíjra'aj jaatá'. ⁴⁴ Ajta i Jesús, jéehua pu tyí'mua'ajcaa, a'íj pu jin jéetze' huatyéenyuj, jéehua pu cámuí'yaca'aj i tiéexi'muariј, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij xúure'ej ti aja'rátzunyaa a chóota'.

⁴⁵ Ti'quij áјcheј jo'tij ja'tyényuusima'aj, ti'ij ij ajo're'nyej jo'maj je'ej jé'eenye'ej a'íimaj i maj jamuán huacíj, mu'rij tyácu'tzisima'aj, ji'nye jéehua mu cua'naca'aj a'íjci jime' maj juxaamuiјrite'. ⁴⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaaј tijin:

—¿Ji'nye siajta tyityetyacu'tzuj? Xá'ajhuiixi', siata'aj huatyényuunyij ti'ij quee tyi'táj ja'mua japua rájvetyij i siaj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

Matí'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Óoche' pu tyi'xáatacaj i Jesús, mati'ij jéehua i tyeétyee aje're'nyej, ajta a'íjna i ti a'yan ántyapuaj tijin Judas, i ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi pu anaquéej huama'ca'aj, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' ti'ij ji'tyáapui'tzej a'íjci i Jesús. ⁴⁸ Ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Judas, ¿nyij a'íj jin penii'tyáapui'tze'sij pej pij nyéetzij tyu'tátuire'en, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca'?

⁴⁹ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacáj, mati'ij jaaséej je'ej ti tyi'táj rijcaj, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', ¿nyi tyahuo'tanyó'si'tye'en a'íjci jime' i tyí'tachuun?

⁵⁰ Ajta síij ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íi pu tyaa-puéj a'íjci ti jahuiire' a'íjna i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', ja'ajtasíjchaca' i naxiéera', muáca'ta' ti pujmua'.

⁵¹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Caxu che' junyo'si'tye'ej.

Ti'ij ij ja'ajtamuáriej a'íjci i naxiéera' jitze, ajta tyáahuaj. ⁵² Ajta je'en i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa a'íijma i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', ajta i maj tyihua'íjtye' i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', ajta a'íijma i huásij, néijmi'caa mati'ij mana'aj i maj jimí aje're'nyej a'yan tijin:

—¿Nyi náhua'rij nyapu'éen siaj sij mua'aj mujo'vá'ju'un chúun setyu'íi'sima'aj, siajta ciyéj? ⁵³ A'náj tina'aj nu a'úu jo'tyaváaj ná'yi'caaj u tyeyúuj tzajta' ja'mua jimi nyetyaja'muamuatyáaj. Siajta mua'aj, caxu a'náj naatyéevi', ijíj xu xaa a'yan rinyij, ji'nye a'íi pu ja'mua jitze ucájrurij a'íjna i ti tyí'ijta tíca'rij tzajta'.

Ti'ij i Pedro jaatyáhue'taca' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Matí'ij mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús, aj mu mij yo'ví'tij, a'áa mu yo're'nyijtyej jo'tij ja'chej a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej u tyeyúuj tzajta'. Ajta a'íjna i Pedro, a'tzúj pu imuáj jaavájasima'aj. ⁵⁵ Matí'ij mij óonie'j a'ájna jé'ta' jo'tij ja'rájta'cuaj u tyeyúuj tzajta', aj mu mij atarásajra, ajta i Pedro, a'íi pu hua' jamuán uja'ajyíxij. ⁵⁶ Ti'ij ij síij i íiti' ti a'áa tyí'huire' jaaséej ti a'áa ja'ajcatyii jo'tij já'taa, ti'ij tyámua' tyeeséj aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'mújna mu tyáati', a'múu pu ajta jamuán jo'chá'canya'aj i Jesús.

⁵⁷ Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tyáhue'taca' tijin:

—Íiti', canu nyáaj jamua'tyej.

⁵⁸ A'tzúj a'tyéevi'caj, ajtáhua'aj síj jaaséej, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj paj pajta hua' jitze ajtyáma'can.

Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Canu xaa nyu'uj.

⁵⁹ Tí'ij séej ooraj tyoomá'caj, ajtáhua'aj pu síj a'yan tyé'jee tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna ti a'múu síj a'ín pué'een i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, ji'nye Galillea pu já'ma'can.

⁶⁰ Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'táj pej nye'ixaatye'.

Tí'ij ooj a'yan tyi'xáatacaj, aj pu'ij i tyacuáarie' huajíjhuaca'.

⁶¹ Ajta a'íjna i tavástara', a'í pu ooré'nyeeriaca', tí'ij ij ja'ráasej a'íjci i Pedro, aj pu'ij jo'támua'reeri' je'ej ti tavástara' tyaaté'exaa yee: "Tí'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj a'yan tyinaatyáhue'taj tijin capáj nyamua'tyej."

⁶² Tí'quij Pedro iirájraa apua'quéj, aj pu'ij tyuuyínyajraa huápu'i'ij, je'ej pu pua'aj tyo'tóomua'aj.

Matí'ij jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Majta a'íimaj i maj jacha'íica'aj, a'í mu huatyóohuij maj jatyaxáahuataj, majta jaatyáavaxij a'íjci i Jesús.

⁶⁴ Matí'ij mij jo'tají'ca'aj a jí'sáara' jitze, aj mu mij ca'nyéjrij jin jaata'íhuo'ri' tijin:

—Huataxáj a'tanyíj mui'tyéjvee.

⁶⁵ Majta jéehua je'ej pua'aj tyeejéj ma'xáahuataj.

Matí'ij ayo're'nyijtye i ju juésijtyamua' jimi

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Tí'ij huatapuá'riaca', néijmi'i mu tyúusíj i huásij, majta i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', matí'ij mij yo'ví'tij hua' jimi i ju juésij.

⁶⁷ A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Taaté'exaatye', ¿nyij muáaj a'ín papué'een i Dios ti a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua'?

Tí'quij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Típua'aj a'yan nyetyájamuaaté'exaatye' yee: Nyáaj nu a'ín pué'een", caxu ná'antzaahuatye'ej.

⁶⁸ Ajta típua'aj nyetyajamuaa'íhuo' caxu huatányuusij.

⁶⁹ Ajta

ijíij ti yujo'que'tij ja'mej, nyáaj i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', muáca'ta' nu ja'ajcaquéé na'mej i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

⁷⁰ Néijmi'i mu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'ín papué'een i yójra' i Dios?

Ajta i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyáaj nu a'ín pué'een je'ej siaj tyu'taxájtaca'.

⁷¹ Mati'ij mij a'yan tyu'tóo'ixaaj tijin:

—¿Ji'nye tyajtáhua'aj tyá'xie've' tyej tyij tyi'tíj jitzán ujpuá'ritye'en? Ityáj tu tyerij jáanamujri' je'ej ti a'múu tyu'taxájtaca'.

23

Mati'ij yo'jáj i Jesús a'íjci jimi i Piláato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Mati'ij mij néijmi'i ájhuiixij i maj a'áa ja'tyúusi, mati'ij mij yo'ví'tij i Jesús a'íjci jimi i Piláato. ² Mati'ij mij huatyóohuij maj jitzán tyo'o'jpuá'ritye'en, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa tu tyéetyoj ti a'múu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítjee mej mij huatyényo'se'en i ti va'cán jin tyi'tyéjvee jimi. A'yaa pu tyí'xaj tijin capu a'yan tyúuxie've' mej mij tyá'najchitye'ej a'íjci i tajtúhuan i ti huá'jijve', a'yaa pu ajta tyihúa'ixaatye' ti a'múu a'ín pué'een i Dios ti a'áan yó'o'jrasij i ipuárij japua, ti jee ajta rey jime' tyi'tyéjvee.

³ Ti'quij Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'ín papué'een i paj Rey jime' tyi'tyéjvee a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can?

Ajta i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Jee nyáaj nu a'ín pué'een i paj jaxaj.

⁴ Ti'quij Piláato a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta a'íjma i maj a'áa ajtyáxiiriaca' tijin:

—Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj ti jin ootyá'itzee i nyaj jin jo'xíjtye'en.

⁵ Majta a'íimaj, ca'nyíin mu jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Jéehua pu je'ej pua'aj tyihúa'mua'tyej i tyeítjee, a'áa pu a'yan tyojo'tyóochej a Galileea, ajta ijíij a'yaa pu ricij a'yájna Judea.

Mati'ij yo'jáj i Jesús a'íjci jimi i Herodes

⁶ Ajta i Piláato, ti'ij a'yan tyáanamujri', a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'mújna mu Jesús a'áa já'ma'can a Galileea?

⁷ Ti'ij Piláato a'yan tyáamua'reeri' ti i Jesús a'áa já'ma'can jo'tij i Herodes tyejé'ijtaj, aj pu'ij huo'ta'ij maj já'anvi'tij a'íjci jimi i Herodes, i rey ti jin tyi'tyéjvee, a'íi pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj a Jerusalén. ⁸ Ajta i Herodes, jéehua pu huatóotyamua'vej ti'ij jaaséej a'íjci i Jesús, ji'nye pu'rij á'tyeej ti jaséjramui'ca'aj, ajta jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyi'tij uuriajca'aj a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti Jesús tyi'tij jin a'yan huárinyij ti huápu'i'ij juxie've'. ⁹ Jéehua pu tyee'íhuo'ri', ajta i Jesús capu huatanyúj. ¹⁰ Majta a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'áa mu véjri' jimi jo'tyú'uuca'aj, jéetze' mu ca'nyiin jin tyá'xajtzi'raca'aj. ¹¹ Ajta i Herodes, majta a'íimaj i xantáaru'uj i ti tyihuá'ijtye', a'íi mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj jáa'uurej, majta jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús. Mati'ij mij cáanarij ju'cáachejtye ti naa een, ti'ij tyihuá'caanaa i maj jamuán tyí'ijta i Herodes, ajta je'en huo'ta'ij mej mij majtáhua'aj já'anvi'tij i Piláato jimi. ¹² A'ájna xicáara' jitze, a'íi mu ju' amíncustyamua'aj muá'raa a'íjna i Piláato, ajta a'íjna i Herodes, ti'ij quee xu a'yan tyí'rijcaj, móoche' mu tyúucha'íiria'ca'aj.

*Mati'ij jaaxá'pu'i'intarej maj jaajé'caj i Jesús
(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39—19:16)*

¹³ Ajta i Piláato huo'tajé a'íijma i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta a'íijma i maj tyityatatyij, ajta a'íijma i tyeítyee. ¹⁴ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siatí'ij yajave're'nyijtye nye jimi, a'yaa xu jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj yee a'íi pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítyee mej mij jé'ta' huácñnyej, nu'rij tyee'íhuo'ri', mua'aj senyeséeracaj. Ajta quee je'ej ná'miteeraste' tyi'tij ti jin ootyá'itzee i siaj jin jitzán tyí'pua'ritye'. ¹⁵ Capu ajta je'ej já'miteeraste' a'íjci i Herodes, ji'nye a'íi pu ajtáhua'aj muyo'ta'ityaca' ityájma jimi. A'íj xu jin seríj jamua'reej tiquee a'yan tyi'tyéevijtij ti a'múu huámu'i'nyij, ji'nye capu tyi'tij jin ootyá'itzee. ¹⁶ Puéjtzij nu jaatá'sij a'mújcij, nyati'ijta nyij jaatátoosij. ¹⁷ A'yaa mu tyeyí'tihua'aj maj séej huatátoonyij i maj eetyánami' a'ájna mati'ij tyí'ye'estyahua'aj. ¹⁸ Majta a'íimaj i tyeítyee, néijmi'i mu a'yan tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Miche' jaajé'caj a'mújcij mu Jesús, pajta i Barrabás huatátoonyij.

¹⁹ (A'íjna i Barrabás, a'íj pu jin eetyánami'huaca'aj, ji'nye ca'nyíjra'aj pu huo'ta' i tyeítyee Jerusalén maj já'chajca'aj mej mij huo'tanyó'si'tye'en i Roma maj já'chajca'aj, a'íi

pu ajta síij a'íin pué'een i ti tyí'tyacui'caria'aj.) ²⁰ Ajta i Piláato jaxie'va'ca'aj ti jaatátoonyij a'íjci i Jesús, a'íj pu jin ajtáhua'aj a'yan tyihuo'tajé ti'ij jáamua'reej je'ej maj tyá'xie'va'ca'aj i tyeítýee. ²¹ Majta a'íimaj i tyeítýee a'yaa tyityeetyejíihuajraa tijin:

—Pata'aj yó'tatan, pata'aj yó'tatan.

²² Huéecaj pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime'? ¿Tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj? Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'táj ti jin ootyá'itzee ti'ij a'yan tye'tyévijtye'ej ti huámui'nyij a'mújna, a'íj nu jin a'yan nyana'aj rinyij, puéjtzij nu jaatá'sij, nyajta jaatátoosij.

²³ Majta a'íimaj i tyeítýee jéetze' mu ca'nyíin jin huatyéjihuajra, majtáhua'aj a'yan tyaata'íj ti jó'tatan. Aj mu mij tyu'mué'tij a'íjci jime' i maj jéehua huatyéjihuajra. ²⁴ Aj pu'ij i Piláato jaaxá'pu'íntarej ti a'yan huárinyij je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj i tyeítýee. ²⁵ Ti'quij jaatátoj a'íjci i maj jahuaviirica'aj i tyeítýee i ti a'íjci jin eetyánami'huaca'aj ti ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij huatyényo'se'en, ti ajta tyí'tyacui'caria'aj. Ajta i Piláato, a'íi pu tyu'tátui i Jesús mej mij a'yan jáa'uurej je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj i tyeítýee.

Mati'ij yó'tatej a'íjci i Jesús

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Mati'ij mij yo'jáj i Jesús, a'áa mu yoojáasima'caj, mati'ij séej huatyéevi' ti a'yan ántyapuaaj tijin Simón Cirene ti já'ma'can, a'áa pu ja'tanyéj a itzitáj, mati'ij mij ju'huatyéchuii i cúruuj ti'ij jáachuisime'en cújta' i Jesús.

²⁷ Jéehua mu tyeítýee huajú'ca'aj hua' cújta', mue'táj mu majta i úucaa huajú'ca'aj muxaamúuritya'aj, majta antyuyínyaj a'íjci jime'. ²⁸ Aj pu'ij Jesús ooré'nyeeriaca', ti'ij ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj úucaa, mu siaj Jerusalén já'ma'can, caxu nyéetzij jin juyiinyaj, sulu ja'mua jime' siahuóoyiinyixi', siajta a'íjma jime' i juyójmua', ²⁹ ji'nye aj pu atyojo're'nyesij a'ájna i xicáara' siaj jitzán a'yan tyu'taxájtaj yee: “Dios pu tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i maj quee a'náj tyiyóomua'aj muá'raa, majta a'íimaj i maj quee a'náj ti'ríij hua' jitze huataséjre, majta a'íjma i maj quee a'náj tyu'tzítýej.”

³⁰ A'ájna xicáara' jitze, a'yaa mu rinyij i tyeítýee, a'íi mu a'yan tyaaté'exaatye'sij i jiríj tijin: “Pata'aj tajapúa rájvetyij.” Majta a'yan cha'taj mana'aj tyaaté'exaatye'ej a'íjci i jiríj ti huaquéetimee tijin: “Pata'aj taatyá'avaaj.”

³¹ Típua'aj a'yan nyetya'ajpuéjtzij nyáaj nyej quee tyi'táj jin ootyá'itzee, ¿nyij mequee jéetze' jajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj tyi'táj jin ootyá'itzee?

³² Majta hua'puácaa huajápuasima'aj i maj je'ej pua'aj tyí'uuriajca'aj mej mij huojotatan i Jesús jamuán. ³³ Mat'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Mui'chij mu'taj, a'áa mu mij yó'tatej hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyí'uuriajca'aj. Séej mu óotatej muáca'ta' pujmua', majta i séej útata' pujmua' i Jesús. ³⁴ Ti'quij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyavástara' tyihuo'tú'uunyi'ri', ji'nye camu jamua'reej je'ej maj ricij.

Majta i xantáaru'uj huáhuajcaca' maj tyetyéj jin huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tij ti ci'tyij i tyí'caanaria'ra' i Jesús. ³⁵ Majta a'íimaj i tyeítyee, a'áa mu jo'tyú'uu méesejraca'aj. Majta a'íimaj i maj tyihuá'ijtye', a'íi mu majta jaatyáxaahuataca', a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'múu pu séecan japua huatanyúj, che' ajta jujapúa huatányuunyij, tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan ti a'múu a'íin pué'een i Dios ti ja'antyíhuoj i ti ajta a'áan yó'o'jrasij i ipuárij japua.

³⁶ Majta a'íimaj i xantáaru'uj mu ajtyáxiiriaca', majta jaatyáxaahuataca', a'íj mu majta jaatanyéztij ti ju'cáaye'en i nahuáj ta'antzíjvi. ³⁷ A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj Rey jime' petyi'tyávaacaj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, pata'aj ajapua huatányuunyij.

³⁸ Majta táabla óotatej jo'tij jo'o'jmu'uj i Jesús, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj a'íjci jitze i táabla tijin: “A'íi pu a'íin pué'een i hua' Rey a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.”

³⁹ Ajta síj i ti je'ej pua'aj tyeyí'tihua'aj i ti ajta óotateehuaca', a'íi pu je'ej pua'aj tyé'jeevaca'aj a'íjci i Jesús, a'yan tijin:

—¿Nyi pequee a'íin pué'een i ti Dios a'áan mo'jo'o'jrasij i ipuárij japua? Pata'aj ajapua huatányuunyij, pajta ityájma japua.

⁴⁰ Ajta i síj ti je'ej pua'aj tyeyí'tihua'aj, ti ajta óotateehuaca', a'íi pu jajtyá'xij a'yan tijin:

—¿Nyi pequee já'tyese' i Dios? Cási', a'yaa paj cha'taj pana'aj tya'ajpuéjztij ti'ij a'mújna. ⁴¹ A'yaa pu tyi'tyéevijtij tyaj a'yan tya'ajpuéjztij, a'íjci jime' je'ej tyaj tyi'tij huáruuj, ji'nye pu'ríj a'yan tyitaaci'ij, ajta a'mújna, capu tyi'tij jin ootyá'itzee.

⁴² Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Jesús, pata'aj no'támua'reej a'ájna xicáara' paj jitzán huatyechesij i paj tyu'ta'íjtaj.

⁴³ Ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaaty'e' tzáahuatyí'ra'aj jime', ijíj paj a'áa jo'tyaváaj puá'mej nyaj jamuán jo'tij Dios tyámua' tyimuojo'tyátoosij.

Ti'ij huamuí' a'íjna i Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Ti'ij arí a'tzáaj tacuariixpuaj putyí'rijcáj, aj pu'ij néijmi'que' huariá'tica'riaca' i chuéj japua, huéeicaj ooraj pu a'chu á'tyeej ti huatíca'. ⁴⁵ A'íjna i xicáj oomuí', ajta a'íjna i cíxurij ti a'úun jo'tahuíjca'aj u tyeyúuj tzajta', a'íi pu jé'ta' acásujtza'an. ⁴⁶ Ca'nyíin pu jin huajíjhuaca' a'íjna i Jesús. A'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Mu paj nyavástara', muéetzij nu muaatátuire'sij i nyaxiéjnyu'caa.

Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij huamuí'.

⁴⁷ Ajta a'íjna xantáaru'uj ti tyí'ijtye' anxityej maj ará'asej, ti'ij jaaséj je'ej ti huaríj, aj pu'ij tyámua' tyaatá' i Dios, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'íi pu tyámua' tyí'tyevistaca'aj.

⁴⁸ Majta a'íimaj i tyeítjee i maj ajtyáxiiriaca', mati'ij tyu'séj je'ej ti tyi'tíj huaríj, aj mu mij jo'cíxij, jí'nye mu-atóoxaamujrityej majta je'ej pua'aj tyityo'tóomuajtyaca'. ⁴⁹ Majta a'íimaj i maj jamua'tyej, majta i úucaa i maj jamuán uja'rácij a'ájna a Galileea, a'íi mu a' ímuáj jo'tyú'uuca'aj, majta tyí'sejraca'aj je'ej ti tyi'tíj rijcaj.

Mati'ij ja'vá'naj a'íjci i Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰ A'áa pu ajta síj jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaj tíjin José, a'áa pu já'ma'can chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Arimatea, a'áa ti huataca'aj a Judea, a'íi pu síj a'íin pué'een ti hua' jitze ajtyáma'can i juéesij. Tyámua' pu tyí'tyevistaca'aj, ajta quee tyi'tíj jin á'itzeeria'ca'aj. ⁵¹ Ajta a'íjna i José, a'íi pu ajta jajchó'va'ca'aj a'ájna xicáara' jitze ti'ij Dios tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua. A'íj pu jin quee ja'ránajchaca' je'ej maj tyaaxá'pui'intarej, capu ajta tyámua' jaata'aj je'ej maj huaríj i séecan i juéesij. ⁵² Ti'ij ij a'áa jo'mej i Piláato jimi, ajta je'en jaatáhuaviiri' ti jaatátuiire'en i tyévira' i Jesús. ⁵³ Aj pu'ij ja'ajtajá i tyévira' i Jesús, ajta je'en saavanaj jin jacá'ijcataca', ti'quij a'úun jo'tyájrurij jo'tij jóocun, ti'ij ij uyo'rétyej jo'maj yo'ojcúunajraa, camu meexu a'náj a'tíj a'úun jo'tyá'avaataca'aj. ⁵⁴ Pu'rij a'ájna putyí'rijcaa a'ájna xicáara' maj jitzán tyámua' ju'uurej, ajta arí tin atyojo'rényesima'aj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii.

⁵⁵ Majta a'íimaj i úucaa, i maj a'áa ja'ráacij a Galileea i Jesús jamuán, a'íi mu cújta' huajú'ca'aj a'íjci i José. Mat'i'ij mij jaaséej jo'tij jóocun, majta jo'tij yó'ruuj i tyévira' i Jesús. ⁵⁶ Mat'i'ij mij jo'cíj i juchéj, aj mu mij tyámua' jáaruuj i tu'píj ti naa tyaarie'ej, majta i maj jacáhuaatye'ej, majta je'en huóoso'pej a'ájna xicáara' jitze je'ej ti tyúuxie've'.

24

Ti'ij huatájuuriaca' i Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

¹ Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj i itéerij, íiya' mu'uj ujó'ju' a'íimaj i úucaa, mat'i'ij mij tyojo'ti' i maj tyámua' tyú'ruuj i tu'píj ti naa tyi'tyáarie', mat'i'ij mij ujó'ju' jo'maj je'ej yo'uuriajca'aj. ² Mat'i'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij jaaséej t'ipua'aj arí antácun. Ajta a'íjna i tyetyéj i maj je'tyájmuaaj, pu'ríj antí'ri'huaca'aj. ³ Mat'i'ij utyájrurij, camu che' jáatyoy i tyévira' i Jesús. ⁴ Meentyij móoj a'íjci jin tyi'mua'ajcaj je'ej ti tyi'tíj huaríj a'íjci jime' i tyévira' i Jesús, mat'i'ij jiye'tzín hua'puaj huataséjre i tyétyacaa a'íjma jimi i úucaa, naa mu cuéeinavi' tyí'chajca'aj, naa mu tyityetyátatzarisime'ej. ⁵ Tyámua' mu tyu'tátziin i úucaa, a'íj mu jin tyítunutaxij, majta ecóotutaxij, majta a'íimaj i tyétyacaa, a'yaa mu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyá'huoo hua' tzajta' i mui'chítýee i ti arí huatájuuriaca'? ⁶ Capu che' yajá'hua', ji'nye pu'ríj huatájuuriaca', ¿nyi sequée jamua'reej je'ej ti tyajamaaaté'exaa tí'ij ooj ajo'tyávaaca'aj ja'mua jamuán a'ájna a Galileea, ⁷ yee ti a'yan tyúuxie've' maj tyu'tátuire'en a'íjci i ti ajta tyévi'j jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityeetyúucha'ij mej mij yó'tateexi'in? Ajta huéica'j xicá'j jitze huatájuurij.

⁸ Majta a'íimaj i úucaa, aj mu jo'támua'reeri' je'ej ti tyihuo'té'exaaj a'íjna i Jesús. ⁹ Aj mu mij iirácij jo'tij jóocun, mat'i'ij mij jo'cíj juchéj, aj mu mij huo'té'exaa a'íjma i maj tamuáamuata' japuan síj ará'asej, majta i séecan, néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej maj tyi'tíj tyu'séj. ¹⁰ A'íimaj i úucaa, a'íi mu a'ín pu'é'een, i Mariía Magdala ti já'ma'can, ajta a'íjna i Juana, ajtáhua'aj síj i Mariía náanajra' ti pu'é'een a'íjci i Jacobo, majta séecan i úucaa, a'íi mu a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i Jesús ti hua'antyíhuoj. ¹¹ Majta a'íimaj camu huá'tzaahuatya'ca'aj a'íjma i úucaa, ji'nye capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej maj tyihuo'té'exaaj.

¹² Ajta a'íjna i Pedro, a'íi pu' ajchej, ti'quij jo'téechajraa jo'tij jóocun, ti'quij utyájrurij. Aj pu'ij cáxurij tyu'séj ti áan

tyajá'ajcatyii, ajta je'en jó'raa jéehua tyi'mua'astíj i jutzájta' je'ej ti tyi'tíj huaríj.

A'ájna i juyéj jitze Emaús ti jó'nyaa
(Mt. 16:12-13)

¹³ A'ájna xicáara' jitze, i maj hua'puaj i maj hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i maj Jesús jamuán huacíj, a'áa mu joojú'ca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Emaús, a'áa pu imuáj putyajá'ricij a'ájna a Jerusalén, a'chu tamuáamuata' japuan síj quilometroj. ¹⁴ Néijmi'i mu tyu'xájtasime'ej je'ej ti tyi'tíj huaríj. ¹⁵ Móoche' mu tyu'xáatasima'caj, ti'ij Jesús ajtyáxiiriaca' aj pu'ij hua' jamuán jo'mej. ¹⁶ Majta a'íimaj camu jaamua'aj. ¹⁷ Ti'quij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Tyi'tanyí je'ej setyúu'ixaatye' a'yan xuujú' i juyéj jitze?

Matí'ij mij óohuiixij, mua'coomua'astíj. ¹⁸ Ajta síj ti a'yan ántyapuaj tíjin Cleofas, a'íi pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—¿Nyi pequee muáaj a'íin pué'een i paj huayi'ij pana'aj i paj quee tyi'tíj mua'reej je'ej ti tyi'tíj huaríj tajimí?

¹⁹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Tyi'tanyí je'ej huaríj?

Matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'íjci jime' i Jesús, Nazaret ti já'ma'can, a'íi pu tyi'xajtaca'aj tzáahuatyí'ra'aj jime' i Dios jitze ma'can. Ajta jéehua a'yan tyú'ruuj ti huápuí'ij juxie've', i tyeítyee jimi ajta i Dios. ²⁰ Majta a'íimaj i maj tyí'ijta i tyejúuj tzajta', majta i maj tyí'ta'ijtye', a'íi mu tyu'tátuii i Jesús mej mij tyu'tá' maj jaajé'caj, matí'ij mij yó'tateexij. ²¹ Tyajta ityáj, a'yaa tu tye'ejchó'va'ca'aj ti a'íin tíi'rátoonyij ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, pu'rij huéeicaj xicáj tyooméj maj yó'tateexij. ²² Majta séecan úucaa i maj tajitzé ajtyáma'can, jéehua mu je'ej pua'aj tyo'taséj, íiya' mu'uj uja'tanyéj jo'maj ya'vá'najca'aj a'íjci i Jesús. ²³ Majta camu jáatyoj i tyévira', matí'ij mij huariá'cij, aj mu mij taaté'exaa tíjin séecan mu huataséjre hua' jimi. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i maj tajapuá tyí'huire', majta a'yan tyihuo'té'exaaj ti arí huatájuurica' a'íjna i Jesús. ²⁴ Majta séecan i maj tajamuán huacíj, a'íi mu majta uja'tanyéj jo'maj ya'vá'najca'aj, a'yaa pu tyi'éenye'ej je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i úucaa, majta a'íimaj camu jaaséj a'íjci i Jesús.

²⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Ji'nye sequée huápuí'ij tyojó'itej mua'aj, je'ej xu pua'aj tyityóomuajtjej, caxu je'ej tyéejtyoovej mu jutzájta' siaj síj tyá'antzaahuatye'en néijmi'i je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj. ²⁶ ¿Nyi sequée

jamua'reeriaca'aj ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti anaquéej jappuéeztij já'ra'nyij a'íjna i ti Dios a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua, ti'ij tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua, ajta u tajapúa?

²⁷ Aj pu'ij tyámua' naa néijmi'i tyihuo'té'exaa je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze a'íjci jime' i Jesús, ti'ij a'íjna tyo'yú'xaca' i Moisés, ajta mati'ij tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj.

²⁸ Mati'ij meríj avéjri' joojú'ca'aj a'ájna chájta' jo'maj ja'rá'íixaj, óoche' pu huama'ca'aj a'íjna i Jesús, ti'ij i ti muja'yee jó'yi'ij. ²⁹ Majta a'íimaj jéehua mu ca'nyíjra'aj jaatá' ti a'áa jo'tyá'itzeere'en, a'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—Pata'aj tajamuán yahuatyá'itzeere'en, jí'nye pu'ríj huachúmua', ajta arí huariá'tica'rij.

Ti'quij utyájrurij ti'ij hua' jamuán huatyá'itzeere'en. ³⁰ Ti'ij Jesús ajtyéeyixij hua' jamuán i méesaj jitze, aj pu'ij jatyí'puj i páan, ajta tyámua' tyaatá' i Dios, ti'quij jé'ta' jo'tátaaraca' i páan, aj pu'ij huo'tí'pu'uj. ³¹ Ti'ij huo'tai'ipu'uj, aj mu mij jaamua'aj, ajta a'íjna a'huóopua'rixij meeséeracaj.

³² Mati'ij mij a'yan tyityetyúu'ihuo'ri' tíjin:

—¿Nyiquee ca'nyíin jin ú'tzunaca'aj i taxiéjnyu'caa, ajta tatéexi'raca'aj tatzájta' ti'ij i tiéj, ti'ij a'íin tyitátyixaa i juyéj jitze, ti a'yan tyí'ta'ixaatya'ca'aj je'ej ti huatóomua'aj i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze?

³³ Mati'ij mij ájhuiixij, ca'nácan mu huariá'cij a Jerusalén, a'áa mu huojotyoy a'íjma i maj tamuáamuata' japuan síj ará'asej, majta i séecan i maj hua' jamuán huacíj, néijmi'i mu a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj. ³⁴ Majta a'íimaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a Jerusalén, a'yaa mu tyihuo'té'exaa i maj hua'puaj tíjin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, tavástara' pu huatájuuriaca', ajta huataséjre a'íjci jimi i Simón.

³⁵ Majta a'íimaj i maj hua'puaj, a'íi mu huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huaríj mati'ij a'áa joojú'caj i juyéj jitze, ajta je'ej maj tyaamua'aj ti'ij jé'ta' jo'tátaaraca' i páan.

*Ti'ij Jesús huataséjre a'íjma jimi i maj jamuán huacíj
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)*

³⁶ Móoche' mu tyí'xáatacaj a'íjci jime' ti'ij i Jesús huataséjre hua' jimi, a'úu pu jé'ta' huatyéechaxij, aj pu'ij a'yan tyihuo'tatyójtjej tíjin:

—Che' tyámua' ja'mua'axcaj ja'mua tzajta'.

³⁷ Aj mu mij néijmi'i tyámua' tyu'tátziin, ji'nye a'yaa pu huá'seejratya'ca'aj, cuxáa nyájcan pué'eenye'ej. ³⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij huápu'i'ij tyí'tziinye'? ¿Ji'nye huápu'i'ij tyaja'muatyesei'huaritye' siaj tyá'antzaahuaty'e'en? ³⁹ Cási' i nyamuáca' jitze, ajta i nya' íicaj jitze, nyáaj nu a'ín pué'een. Siata'aj na'ajtamuárie'en siajta naaséj. Síj ti mui'chij, capu a'yan tyi'tyáhue'ra', capu ajta a'yan tyi'tyájcarij, xu'ríj nyeséj nyaj tyáhue'ra', nyajta tyájcarij.

⁴⁰ Tí'ij a'yan tyihuo'té'exaaj, aj pu'ij huo'taséjra i jumuáca', ajta i ju'íicaj. ⁴¹ Majta a'ímaj, camu ja'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye jéehua mu jutyamua'va'ca'aj, majta je'ej yó'sejraca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi sequée tyi'tíj tyícha'ij nyaj jáacua'nyij?

⁴² Matí'ij mij hue'ej ti hue'ejchi' jaatá'. ⁴³ Tí'quij ja'ancuriáa', aj pu'ij jáacuj meeséeracaj a'ímaj. ⁴⁴ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajamuaaté'exaa nyati'ij ja'mua jamuán jo'chá'canya'aj, ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti néijmi'i tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' nyéetzij jime' a'íjna i Moisés, majta a'ímaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, ajta i chuícarij jitze.

⁴⁵ Aj pu'ij huo'ta' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ⁴⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti jajpuéjtzij já'ra'nyiche', a'íjna i Dios ti a'áan yó'ojrasij i ípuári'ij japua. Ajta huéeicaj xicáj jitze huatájuuritaj. ⁴⁷ Majta néijmi'i japua i cháanacaj tyihuo'té'exaatye'sij nyenyúucaritze' mej mij seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi tí'ij a'ín tyihuo'tú'uunyi'. Siajta mua'aj a'yaa xu huatyóohuisij siaj tyihuo'té'exaatye'en iie'ej Jerusalén. ⁴⁸ Mua'aj xu tyihuo'té'exaatye'ej néijmi'i je'ej siaj tyi'tíj tyu'séj. ⁴⁹ Nyáaj nu uyo'ta'ítij ja'mua jimi a'íjci i ti nyavástara' jin tya'tóoratziiri'. Siajta mua'aj, siata'aj a'yan huaty'e'en iie'ej chájta' 'asta siana'aj quee ja'ancuriá'an a'íjci i ca'nyíjra'aj jútye' ti je'cányesij.

Tí'ij i Jesús tyíraa u tajapuá
(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Tí'quij i Jesús huojo'ví'tij a'ájna a Betania, aj pu'ij ajmójca'taxij, ajta je'en tyámua' tyihuo'tá' i hua' tzajta'. ⁵¹ Tí'ij ooj hua'huavivíriaca'aj, aj pu'ij ahuojo'tyáhuii a'íjma tí'quij jútye' tyíraa. ⁵² Majta a'ímaj mu jaatyánajchaca', jéehua mu huatóotyamua'vej, matí'ij mij

jo'c'íj a Jerusalén. ⁵³ A'náj tina'aj mu i tyeyúuj tzajta'
je'rú'uuca'aj, metye'tyóotzi'ria'aj i Dios.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Juan

I ti jin uhuatyóochej i yu'xarij

¹ Jájcuaj imuáj pu séjria'ca'aj i nyúucarij, ajta a'íjna i nyúucarij a'íj pu jimi séjria'ca'aj i Dios, ajta i Dios pu a'ín pué'eenye'ej i nyúucarij. ² A'íi pu jájcuaj imuáj séjria'ca'aj i Dios jimi ti'ij quee xu ma'huá'tacaj i cháanacaj. ³ A'íj pu jitze ma'can i nyúucarij i Dios néijmi'i tyú'taahuaca' i ti tyí'sejre', capu tyi'tíj a'yan tyi'séere'ej ta'me'nyíche' tipua'aj quee i nyúucarij a'yan tyu'taxáatajche'. ⁴ A'íj pu jitze séjria'ca'aj i júuricamej, ajta i júuricamej pu jin huányeeri'cica'aj hua' tzajta' i tyeítyee. ⁵ Ajta a'íjna i ti jin huányeeri'ij, a'íj pu jin huányeeri'cij ja'raa jo'tij jo'tíca'ca'aj, ajta i tíca'rij capu je'ej joorejvej ti jo'jé'caj a'íjna i ti jin huányeeri'ij.

⁶ Síj pu tyáati' huataséjre ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Juan, Dios pu a'yan yo'ta'ítyaca', ⁷ ta'aj ij a'íjci jitze ma'can i tatzárij tyihuo'té'exaatye'en i tyeítyee, ajta mej mij néijmi'i tyá'antzaahuatye'en je'ej ti a'ín tyí'xajtaca'aj. ⁸ Ajta a'íjna i Juan capu a'ín pué'eenye'ej i tatzárij, sulu síj ti a'íjna jin mujo've'mej ti'ij a'íjna jitze ma'can i tatzárij tyihuo'té'exaatye'en. ⁹ Ajta a'íjna i ti jí'ré'can jime' tatzárij pué'een i ti huá'tatzavi'tye' néijmi'caa i tyeítyee, a'íi pu ooj yaja'vá'ma'ca'aj íiyan i cháanacaj japua.

¹⁰ A'íjna i ti nyúucarij pué'een, a'yan pu séjria'ca'aj i cháanacaj japua, ajta Dios pu i cháanacaj huatyátaahuaca' a'íjna jitze ma'can i nyúucarij, majta i maj yan huacháatima'caa i cháanacaj japua camu jaamua'aj. ¹¹ A'íi pu mu jóvé'mej íiyan cháanacaj, majta i maj a'yan huacháatima'caa camu tyámua' tyetyéejeje. ¹² Majta a'íimaj i maj tyámua' tyetyéejeje majta jitzán tyá'antzaahuaj, a'íi pu a'yan tyihuo'tá' mej mij yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'ra'nyij i Dios. ¹³ A'íj mu jin yójmua'mua' pué'een i Dios, camu a'íjna jime' maj tyétyacaa jitze eeráanyej nusu maj jujímua'aj a'yan tyá'xie'va'ca'aj, sulu a'íjna jime' ti i Dios huatyóoyojmua'tyej.

¹⁴ A'íjna i ti nyúucarij pué'een a'íi pu huatyóotyevistaca', ajta tajamuán yéchajca'aj. Tyajta jaaséj i ti jin huápu'ij naa huasé'rin, i ti ja'ancuriáa' i Dios jimi, a'íjna jime' ti a'íi na'aj yójra', a'íj pu jimi séejre' i ti jin taxie've' ajta i ti jí'ré'can jime'. ¹⁵ Juan pu a'íjna jitze ma'can a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "A'íi pu a'ín pué'een i nyaj

jitzán ma'can tyajamuáa'ixaa, nyati'ij a'yan yee a'ijna ti yaja've'mej nyaj cújta', jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, ji'nye a'íi pu anaquéej séjria'ca'aj nyequee nyáaj."

¹⁶ Néijmi'i tu tyeríj ityáj a'ij jimi tya'ancuriáa' i ti a'íin juxié'vi'ra' tyámua' tyitatá'caa séej jime' ajtáhua'aj séej, ¹⁷ ji'nye a'ijna i nyúucarij i maj jin tyi'ijta a'ij pu jitze ma'can i Moisés yan huatyátuihuaca', ajta i tyaj jin huátaxie've'en ajta i ti ji'r'é'can jime' a'ij pu jitze tyeje'ráma'can i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ¹⁸ Capu a'tíj a'náj jaaséej i Dios, sulu a'íi pu'uj i ti yójra' pué'een, i ti ajta Dios jimi séejre', a'íi pu taatá' tyej tyij jáamua'tyij je'ej ti een i Dios.

A'ijna i Juan i ti huá'íiraca'aj a'íi pu jaataxájtaca' a'íjci i Ciriístu'

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ A'íi pu a'íin pué'een i Juan ti jaataxájtaca', mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'áa huojota'ityaca' a Jerusalén a'íjma i puaaríj majta séecan i maj Leví jitze eeráma'can, mej mij a'yan tyaata'íhuo' a'íjci i Juan a'tíj ti pué'eenye'ej. ²⁰ Ajta a'ijna i Juan a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj je'ej ti tyi'ji'r'é'can jime', a'yaa pu tijin:

—Canu nyáaj a'íin pué'een i Ciriístu'.

²¹ Mati'ij mij majtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj pana'aj pué'een? ¿Nyi a'íin papué'een i Elías? Juan pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Canu nyáaj a'íin pué'een.

Mati'ij mij ca'nyíin jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'íin paj pué'een i tyaj jacho've' i ti Dios jitze ma'can tyitaaté'exaatye'sij?

A'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Canu a'íin pué'een.

²² Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿A'tanyíj pana'aj pué'een? Tajitzé pu juxie've' tyata'aj tyij huo'té'exaatye'en a'íjma i maj tojota'ityaca'. ¿Ji'nye pij tyitaaté'exaatye'sij ajime'?

²³ Aj pu'ij Juan a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i nyúucarij ti a'áa ja'vá'namuajre' jo'tíj quee já'tyi'tíj, ti a'yan tyi'xaj tijin: "Tyámua' xu huó'uurej siaj sij tyámua' naa tyeetyéjeevej a'íjci i tavástara'" —a'yájna ti'ij tyu'taxájtaca' a'ijna i Isaías.

²⁴ Majta a'íimaj i maj fariseos uhuojota'ityaca' mej mij jamán tyu'taxáj a'íjci i Juan, ²⁵ a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Típua'aj pequee a'ín pué'eenye' i Ciríistu', pajta quee a'ín pué'een i Elías, nusu a'íjna i tyaj jajchó've' ti Dios jitze ma'can tyitaaté'exaatye'ej, ¿ji'nye pej pij a'yan tyihuá'íiraj i tyeítýee'?

²⁶ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Nyáaj nu jájtyij jin huá'íiraj, ajta síj pu ja'mua jimi séejre' i siaj quee jamua'tyej, ²⁷ a'íi pu ooj maja've'mej. Ajta nyéetzij capu a'yan tyinyetyéviytje' nyej nyij ja'ajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an.

²⁸ Néijmi'i pu a'íjna a'yan tyu'ríj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Betania, után jitze pujmua' i játya'naj i Jordán, jo'tij a'íjna i Juan huaja'íiraca'aj.

Jesús pu a'ín pué'een i cánya'aj i ti Dios jaatámu'vejritaj

²⁹ Yaa ariá'pua'aj, Juan pu jaaséj a'íjci i Jesús ti aja'vá'ma'ca'aj a'íjci jimi, aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Cási' xaaséj, a'múu pu a'ín pué'een i cánya'aj i Dios ti jaatámu'vejritaj, i ti jin tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'ítzee néijmi'i i maj yan séejre' i cháanacaj japua. ³⁰ A'íi pu a'ín pué'een i nyaj jaxajtaca'aj nyati'ij a'yan tyajamuaaté'exaa tíjin: “Síj pu yaja'va'ma'aj ta'mej i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, ji'nye a'íi pu anaquéej séjria'ca'aj nyequee nyáaj.” ³¹ Canu nyajta nyáaj jamua'tyajca'aj, nyajta a'yaa nu een jin mujo've'mej nyej nyij huó'íiraj i jájtyij jime', mej mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can jáamua'tyij.

³² Juan pu ajta a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'yaa nu tyeeséj a'íjci i júuricama'ra' i Dios ti jútye' aje'cáma'ca'aj a'yan huasé'rihua'aj ti'ij jáamui', ajta je'en áan mu'úutze' jo'ojoyíxij. ³³ Canu nyajta nyáaj jamua'reeriaca'aj a'tíj ti pué'eenye'ej, ajta a'íjna i ti ny-ojo'ta'ítyaca' nyej nyij jájtyij jin huó'íiraj, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tíjin: “A'íjna i paj jaséjran i ti jitzán áan jo'ojoyíxi'in a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu a'ín pué'een i ti a'íjna jin huá'íirán i júuricama'ra' i Dios.” ³⁴ Nyáaj nu'ríj a'yan tyeeséj, nyáaj nu nyij tyámua' tyá'mua'reej ti a'ín pué'een i yójra' i Dios.

A'íimaj i maj anaquéej jamuán huacíj i Jesús

³⁵ Yaa ariá'pua'aj, Juan pu ajtáhua'aj a'áa jo'tyávaaca'aj hua'puácaa tyivi'tíj i maj jamuán huací'ca'aj. ³⁶ Ti'ij jaaséej ti aja'tama'ca'aj a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Xaaséj, a'múu pu a'ín pué'een i cánya'aj Dios ti jaatámu'vejritaj.

37 Mati'ij a'yan tyáanamujri' a'íimaj i maj hua'puaj, aj mu mij jamuán jó'ju' i Jesús. 38 Aj pu'ij i Jesús ooré'nyeerica', ti'quij huo'séj maj jaavájasima'aj, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí siahuoo?

Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Maeestro, ¿jo'nyij pe'chej?

39 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj.

Aj mu mij jamuán jó'ju', mati'ij mij jaaséj, a'áa mu jamuán jo'tyá'itzee, 'asta na'aj quee arí yáacij cama'caj i xicáj.

40 Síij ti jáanamujri' a'íjci i Juan ajta je'en jamuán jo'mej i Jesús, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej a'íjna i Andrés, ihuáaria'ra' a'íjci i Simón, ti ajta Pedro pué'een. 41 Ajta a'íjna i Andrés a'íj pu anaquéej huátyoj a'íjci i ju'ihuáara' i Simón, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Tu'rij jáatyoj a'íjci i Mesías. (A'íjna i nyúucarij Mesías, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Ciríistu'.)

42 Aj pu'ij i Andrés uya'ráavi'tij a'íjci i Simón i Jesús jimi, ti'ij i Jesús jaaséj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj a'íin pué'een i Simón, yójra' a'íjci i Jonás, ajta a'yaa paj ántyapuaj puá'mej tijin Cefas. (Cefas, a'yaa pu huatóomua'aj tijin Pedro, ti ajta tyetyéj pué'een.)

Jesús pu jaatajé a'íjci i Felipe ajta a'íjci i Natanael

43 Yaa ariá'pua'aj, Jesús pu a'yan tyaaxá'pu'intarej ti a'áa jó'me'en a'ájna a Galillea. A'íj pu'ij antyinájchaca' a'íjci i Felipe, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

44 A'íjna i Felipe a'áa pu já'ma'cantaca'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Betsaida, jo'maj majta já'ma'cantaca'aj a'íjna i Andrés ajta i Pedro. 45 Felipe pu a'íj jó'huoosij a'íjci i Natanael, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tu'rij jáatyoj a'íjci i ti ja'xaj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi pu ajta a'íin pué'een i maj jitzán ma'can tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. A'íi pu a'íin pué'een a'íjna i Jesús, yójra' a'íjci i José, Nazaret ti já'ma'can.

46 Ajta a'íjna i Natanael a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyi a'yan tyí'rij ti Nazaret tyi'tíj je'ráanyej ti tyámua' een?

Felipe pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Che'rój, pata'aj jaaséj.

47 Tí'ij Jesús jaaséej tí aja'vá'ma'ca'aj a'íjna i Natanael, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Yaa pu síj vé'mej tí jí'ré'can jime' Israel jitze ajtyáma'can, capu tyi'táj séejre' tí hue'tzij pué'een a'íjna jimi.

48 Natanael pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye pej pij een jime' nyamua'tyej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyáaj nu muaaséj tí'ij quee xu muaatajéeva'caj a'íjna i Felipe, patí'ij a'áan je'rácatyii i xápua' jityej.

49 Aj pu'ij i Natanael a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maeestro, muáaj paj a'ín pué'een i yójra' i Dios, muáaj paj a'ín pué'een i paj tyitaata'íjtye'sij i tyaj Israel jitze ajtyáma'can.

50 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Nyí a'íj pana'aj jin tyá'tzaahuatye' i nyaj muaaté'exaa jnyaj muaaséj patí'ij a'áan je'rácatyii i xápua' jityej? A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' paj a'íjna tyí'sejran i tí jéetze' tyúuxie've'.

51 A'yaa pu ajta tyaaté'exaa i Jesús tíjin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' siaj mua'aj jaséjran tí'ij antacúunyi'huaaj ja'mej u tajapuá, siajta a'íjma séjran i tajapuá maj tyí'huíire' i Dios jimi, a'íi mu yava'canyinyíica'aj muá'ju'un nyéetzij jimi, majta je'en tajapuá jo'ojnyinyiica'aj muá'ju'un.

2

Tí'ij a'tíj huatyényeíichaca' a'ájna a Caná, Galilea tí ja'ajtyáma'can

1 Tí'ij huééicaj xicáj tyoomá'caj, síj pu huatyényeíichaca' a'ájna chájta' Caná, Galilea, tí ja'ajtyáma'can. Ajta a'íjna i náanajra' i Jesús, a'áa pu jo'tyávaaca'aj, 2 a'íj mu majta huatá'inye a'íjci i Jesús, majta i maj jamuán huacáj, mej mij hua' jamuán tyú'ye'esten. 3 Aj pu'ij huaxíj a'íjna i nahuáj, ajta i náanajra' i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Capu che' uhuájmuua i nahuáj.

4 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Íiti', ¿ji'nye pej pij nyéetzij nye'ixaatye'? Capu eexúj tya'rá'aj nyéetzij jimi.

5 Aj pu'ij i náanajra' a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj tyí'huíire' tíjin:

—Néijmi'i xu jin a'yan huárinyij je'ej tí a'ín tyajamuaaté'exaatye'sij.

6 A'áa pu aráasej i xá'rij tyojo'váatima'caa tí tyetyéj jime' tyí'taavijhuaca'aj, a'íi pu tyi'pué'eenye'ej i maj jitzán

tyí'tyai'raaa a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. A'yaa pu tyo'vejrica'aj a'chu huéecatyej nusu huéecatyej japuan tamuáamuata' liitruj i jájtyij. ⁷ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj tyí'huiire' tijn:

—Siata'aj ja'vá'jistyaxi'in i jájtyij jime' i xá'rij tzajta'.

Matí'ij mij tyámua' naa tya'vá'jistyaxij, ⁸ ajta je'en Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Siata'aj cí tyi'tajánie' i tu'huájmuuaa siajta je'en jaatá'an a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej i maj tyí'ye'estej.

Aj mu mij a'yan huaríj. ⁹ Ajta a'íjna i ti antyúumua'reej, a'í pu ju'qué'ij a'íjci i jájtyij ti huatyóonahuastaca', ajta quee jamua'reeriaca'aj jo'tij já'ma'cantaca'aj a'íjna i nahuáj, majta a'íimaj i maj tyí'huiire', a'í mu xaa jamua'reeriaca'aj, ji'nye a'í mu ju'cáato'xij i jájtyij. A'í pu'ij jin jaatajé a'íjci i ti huatyényeichij, ¹⁰ ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Néijmi'i tu a'yan tyeyí'tin, anaquéej tu hua'tá'caa a'íjna i nahuáj ti jéetze' jí're'en, ajta tipua'aj meríj huatyáta'ruj, aj tu tyij a'íj huo'tá'sij i nahuáj tiquee jí're'en. Pajta muáaj mápaj ja' yá'itzaaca'aj i ti jéetze' jí're'en tyej tyij ijíj ju'cáaye'en.

¹¹ A'í pu a'íin pué'een i ti anaquéej a'yan tyi'tíj jin huaríj a'íjna i Jesús i maj jin tyámua' tyo'taséj, a'ájna chájta' a Caná Galillea ti ja'ajtyáma'can, a'í pu jin huo'taséjra i ti jin naa huasé'rin, majta i maj jamuán huacíj a'í mu jimi tyá'antzaahuaj.

¹² Aj pu'ij té'ej a'áa jo'mej a Capernaúm, jamuán i náanajra', majta ihuáamuamua', majta i maj jamuán huacíj, a'áa mu mij a'chu pua'an xicáj já'tyeej.

Jesús pu jaajájcuarej a'íjci i tyeyúuj

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna maj jitzán jo'támua'reej a'íjna xicáara' ti jitzán Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, Jesús pu'ij a'áa jo'mej a Jerusalén. ¹⁴ A'úu pu'ij i tyeyúuj tzajta' huojotyoy a'íjma i maj hua'tooca'aj i púuyesij, majta i cánya'xii, majta cúcui'see, ajta séecan i maj túmii hua'puata'tyi'raaa'aj i tyeítyee. ¹⁵ Ti'ij huo'séj, Jesús pu'ij cuaartaj huatyátaahuaca' cójnari jime', ti'quij a'íjci jin hui'rámuaríj néijmi'caa, hua' jamuán i púuyesij ajta i cánya'xii. Ajta tye'tahuá'xij i tyihua' meesaj i maj japuan hua'puata'tyi'raaa'aj i túmii. ¹⁶ Ajta a'íjma i maj cúcui'see tooa'aj a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Siata'aj tyi'ráan a'yun ti tyí'sejre'. Caxu a'yan ja'uurej ti'ij chi'ij i maj tzajta' túmii mue'tijcaa a'íjci i chi'ra'an i nyavástara'.

17 Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj jo'támua'reeri' ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “A'yaa nu tyá'xie've' ti tyámua' tyí'eenye' jo'paj jo'tyéechi'ij.”

18 Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin paataséjrataj tyej tyij jáamua'reej tyi'tíj paj jin antyía'mua'reeriaj pej pij a'yan ricij?

19 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Xaatyú'uunaj a'íjci i tyeyúuj, nyáaj nu huéecaj xicáj tzajta' nyajtáhua'aj ja'ajtaahuaj.

20 Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Huá'puatyej nyinyi'ra'aj japuan aráseej mu á'tyeej mati'ij mij ja'ajtaahuaca' a'íjci i tyeyúuj, ¿nyiquij muáaj huéecaj xicáj jitze pa'ajtaahuaj?

21 Ajta a'íjna i tyeyúuj i Jesús ti jaxajtaca'aj, a'íj pu putyí'xajtaca'aj i jutyévira'. 22 A'íj pu jin ti'ij huatájuuriaca', aj mu mij jo'támua'reeri' i maj jamuán huacíj je'ej ti tyihuo'ixaatyaca'aj, majta je'en tyá'antzaahuaj i yu'xarij jitze, majta ja'antzaahuaj je'ej ti i Jesús tyihuo'ixaaj.

A'íimaj i maj anaquéej tyá'antzaahuaj i Jesús jimi

23 Ti'ij ooj i Jesús a'áa jo'tyávaacaj a Jerusalén, a'ájna mati'ij tyi'ye'estyáacaj a'íjci jime' ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', jéehua mu tyeityee jimi tyá'antzaahuaj, mati'ij jaaséej ti a'íin a'yan rijcaa a'íjci jime' ti naa tyihua'sejratye'.

24 Ajta i Jesús capu hua' jitze tyi'ca'nyajca'aj, ji'nye néijmi'caa pu muajtyajca'aj. 25 Capu juxié'va'ca'aj ti a'tíj jaaté'exaatye'en je'ej ti tyi'tyúucha'ij sáij i tyéviij, ji'nye a'íi pu jamua'reeriaca'aj je'ej ti éenye'ej i mua'tzíiria'ra' i tyéviij.

3

I Jesús ajta i Nicodemo

1 A'áa pu sáij jo'tyávaaca'aj ti a'íijma jitze ajtyáma'cantaca'aj i fariseos, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Nicodemo, tyáati' pu pué'eenye'ej ti jéehua juxié'va'ca'aj hua' jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. 2 A'íi pu tíca'aje'ré'nye'ej i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, tyáamua'reej ti i Dios mojo'ta'ítyaca'aj pej pij tyitáamua'tyej, ji'nye capu a'tíj jaayí'tin ti a'yan rijcaj pati'ij muáaj, tipua'aj quee i Dios jimi séjre'ej.

3 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jíme',
tipua'aj quee i a'tíj jájcuan huanie'huaj, capu i ríj ti jaaséj
jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj.

⁴ Nicodemo pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'tíj ajtáhua'aj huanie'huaj tipua'aj arí
vásti' pué'eenye'? ¿Nyi je'ej tyí'rij ti ajtáhua'aj atyáhuixin
i jucáara' jitze i junáanaj tí'ij ajtáhua'aj huanie'huaj?

⁵ Tí'quij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye', a'íjna i
tiquee huóojajcuare'en a'íjci jíme' ti huái'huaj i jájtyij jíme',
ajta quee huanie'huaj a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i
Dios, capu je'ej tyí'rij ti utyájrutyej jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj.

⁶ A'íjna i ti tyévi jitze huanie'huaca' yan pu ma'can
i cháanacaj japua, ajta i ti a'íjna jitze huanie'huaca' i
júuricama'ra' i Dios, a'íj pu jitze eeráma'can i júuricama'ra'
i Dios. ⁷ Capáj je'ej tyá'mua'ajcay nyaj a'yan tyí'mua'ixaatye'
yee: “Juxie've' paj jájcuan huanie'huaj.” ⁸ Jo'tíj na'aj pu
huá'aacaj, tyij pajta janamuaj ti jujhua'naj, capáj jamua'reej
jo'tíj pujmua' jo've'yi'ij nusu je'ej ti pujmua' huaru'pij.
A'yaa mu cha'taj mana'aj een a'íimaj i maj i júuricama'ra'
i Dios jitze huanánie'huaca'.

⁹ Nicodemo pu ajtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'yan tyá'ra'nyij?

¹⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj tyihuá'mua'tyej a'íijma i maj Israel jitze
ajtyáma'can, ¿nyi pequee yó'itej tyi'tíj nyaj mua'ixaatye'?

¹¹ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jíme',
ityáj tu a'íjna huá'ixaatye' tyi'tíj tyej tyámua' naa
tyí'mua'reej, tyajta jamua'reej tyi'tíj tyaj huaséj, siajta
mua'aj caxu tyá'tzaahuatye' je'ej tyej tyajá'mua'ixaatye'.

¹² Tipua'aj sequée ná'tzaahuatye'ej tipua'aj tyi'tíj
nyaja'mua'ixaatye'ej yan ti ma'can i cháanacaj
japua, ¿ji'nye setyina'antzaahuatye'sij tipua'aj a'íj
nyajamuaté'exaatye'en i tajapuá ti tyajá'ma'can?

¹³ 'Capu a'tíj ujo'ojnyéj i tajapuá, sulu a'íi pu'uj i ti
yava'cáanyej i cháanacaj japua, a'íi tí'ij pué'een i ti ajta
tyévi jitze huanie'huaca'. ¹⁴ Ajta a'yájna tí'ij i Moisés
tye'ejpij a'íjci i cú'cu'uj a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj, a'yaa
pu cha'taj na'aj tyúuxie've' ti Dios ja'ajriáj a'íjci i ti ajta
tyévi jitze huanie'huaca', ¹⁵ mata'aj mij néijmi'i i maj jitzán
tyá'antzaahuatye'sij jusén jíme' maj júurij muá'ra'nyij.

*Dios pu hua'xie've' néijmi'caa i maj yan huacháatimee i
cháanacaj japua*

16 'Dios pu huápui'ij huo'xie'vej a'íjma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íj pu jin i juyój ujo'ta'ítyaca', mata'aj mij néijmi'i i maj jitzán tyá'antzaahuatye'sij quee huácu'nyij, sulu mej mij jusén jime' júurij muá'ra'nyij. 17 Ji'nye capu i Dios a'íjna jin uyo'ta'ítyaca' i juyój ti'ij puéjtzij huo'tá'an i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, sulu ti'ij néijmi'caa huáhuire'en a'íjci jitze ma'can.

18 'A'íjna i ti tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i yójra' i Dios, capu puéjtzij jaci'tyij, ajta i ti quee jimi tyá'tzaahuatye', a'íj puéjtzij ci'tyij a'íjci jime' tiquee tyá'antzaahuaj i a'íjci jimi i yójra' i Dios. 19 A'íjmaj i maj quee tyá'tzaahuatye', pu'ríj puéjtzij huo'ci'ij, ji'nye je'ej mu pua'aj tyityetyúucha'íca'aj, ajta ti'ij yan huataséjre i tatzárij, camu jaataxié'vej, sulu jéetze' mu jaataxié'vej maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij jo'tíca'. 20 Néijmi'i i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, camu jaxie've' i tatzárij, camu majta jitzán utyáhuixi'ij, ji'nye camu jaxie've' ti huataséjre'en i maj jin je'ej pua'aj ricij. 21 Majta a'íjmaj i maj tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyityetyúucha'íj, a'íi mu jitzán utyáhuixi'ij i tatzárij, ta'aj ij huataséjre'en maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra'.

A'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj ajtáhua'aj pu Jesús jitze ma'can tyihuo'té'exaa j

22 Ti'ij ij Jesús a'áa jo'mej a'ájna a Judea ti putyajá'ricij, majta mu a'íjmaj ujó'ju' i maj jamuán huacáj, a'áa pu'ij hua' jamuán jo'tyávaaca'aj a'chu pua'an xicáj huá'íiraj i tyeítyee. 23 Ajta a'íjna i Juan a'íi pu ajta huá'íiraca'aj a a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapua j tijn Enón, véjri' a'ájna a Salim, ji'nye jéehua pu mui'yaca'aj a'ájna, a'íj mu jin i tyeítyee aje're'nyinyiica'aj ti'ij Juan huó'íiraj. 24 Néijmi'i pu a'íjna a'yan tyu'ríj, mati'ij quee xu je'tyanáava'caj a'íjci i Juan.

25 Majta séecan i maj Juan jamuán huac'ca'aj a'íi mu huatyóohuj maj huóotyaxi'in séej jamuán i ti Israel jitze ajtyáma'can a'íjci jime' i huá'yi'raj i ti a'yan tyúuxie've' maj huóojajcuare'en, 26 aj mu mij aje're'nyej i Juan jimi mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Maeestro, a'íjna i ti ajamuán a'áa jo'tyávaaca'aj után jitze pujmua' i Jordán, i paj jaaxájtaca', a'íi pu ijíj huá'íiraj i tyeítyee majta néijmi'i ajo're'nyinyii a'íjci jimi.

27 Juan pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Capu i'ríj ti a'tíj tyi'tíj jin je'ej rijcaj, tipua'aj quee i Dios a'yan tyaatá'an. 28 Mua'aj xu tyámua' naa tyáanamujri' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa nyaj quee nyáaj a'íin pu'éen i Ciríistu', sulu shíj ti anaquéej

ujo'ta'ityi'huaca' a'íjci jimi. ²⁹ Jo'tij a'tíj jo'tyényeichij, a'íjna i íiti' a'íj pu jimi huatyá'itzeere'ej i ti ja'ancuré'vi'tij, ajta i amíincura' i a'tíj ti a'áa jo'tyéjvee ajta je'en jana-muaj, a'íi pu jéehua huatóotyamua've'sij ti'ij jáanamuaaj je'ej ti tyu'taxájtaj. A'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj ijíij jéehua tyí'nyetyamua've'. ³⁰ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'íin jéetze' va'cán jin tye'entyájrutyej, nyajta nyáaj nyaj jéetze' ciléenye' jin tyu'tyáhuíire'en.

A'íjna i ti jútye' jo've'mej

³¹ 'A'íjna i ti jútye' jo've'mej, a'íi pu néijmi'i jin antyúumua'reej. Ajta a'íjna i ti íiyan ma'can i cháanacaj japua, a'yan pu'uj ma'can, ajta a'íjna tyí'xaj je'ej ti tyi'tíj ricij i cháanacaj japua. Ajta a'íjna ti tajapúa jo've'mej a'íi pu néijmi'i jin antyúumua'reej, ³² ajta a'íjna huá'ixaatye' je'ej ti tyi'tíj tyí'sej ajta je'ej ti tyú'namuajri' i Dios jimi, ajta capu a'tíj ja'tzaahuatye' je'ej ti tyí'xaj. ³³ Ajta tipua'aj a'tíj jimi tyá'antzaahuatye'en, a'íi pu ajta a'yan tyu'taxájtaj ti a'yan tyi'ja'yájna ti Dios tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, ³⁴ ji'nye a'íjna i ti Dios uyo'ta'ityaca', a'yaa pu tyí'xaj je'ej ti i Dios tyu'taxájtaca', ji'nye Dios pu a'yan jéehua tyu'tá'caa i ju júuricamej. ³⁵ Ajta i táatajra' a'íi pu jaxie've' i juyój, ajta a'yan tyaatá' ti'ij i yójra' néijmi'i jin antyúumua'reerij. ³⁶ A'íjna i ti tyá'tzaahuatye' i Dios yójra' jimi, a'íi pu jusén jime' júurij ja'mej, ajta i tiquee jaxie've' ti jimi tyá'antzaahuatye'en, capu jusén jime' júurij ja'mej, sulu Dios pu jéehua puéjtzij jaatá'sij.

4

I Jesús ajta a'íjna i íiti' Samaaria ti já'ma'can

¹ Majta a'íimaj i fariseos, a'yaa mu tyáamua'reeri' tijin jéetze' pu huá'mue'tij i tyeítyee a'íjna i Jesús quee a'íjna i Juan, ajta je'en huá'íiraca'aj, ² ajta capu a'íjna i Jesús huá'íiraca'aj, sulu a'íimaj mu i maj jamuán huacíj. ³ Ajta ti'ij i Jesús a'yan tyáamua'reeri', aj pu'ij uja'rájraa a Judea ti'quij ajtáhua'aj a'áa jo'mej a Galileea.

⁴ Ajta ti'ij a'áa jo'mej a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti a'áa jé'ta' huatyéenyej a Samaaria. ⁵ A'íj pu jin a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sicar, Samaaria ti ja'ajtyáma'can, a'ájna véjri' jo'tij já'sejre' a'íjna chuéj Jacob ti jaatapuéjve i juyój José. ⁶ A'áa pu já'sejria'ca'aj jo'tij ye'tyáacuj a'íjna i Jacob. Ajta i Jesús, a'áa pu véjri' jo'tayíxij jo'tij ja'tyácun, ji'nye pu'ríj cua'naca'aj a'íjci jime' ti huaméj i juyéj jíte. A'tzáaj pu putyí'rijcaa tacuaríixpuaj. ⁷ Ti'quij

síj íiti' aje're'nyej Samaaria ti já'ma'can, ti'ij ahuóojere'en, aj pu'ij Jesús a'yan tyatajé tijin:

—Cíi jájtyij tyinaatá'.

8 Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'áa mu jó'ju' a chájta' mej mij tyi'tíj huánanan i maj jáacua'nyij.

9 Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, camu naa ja'huóomua'rajca'aj a'íjma jamuán i maj Samaaria ja'chej, a'íj pu jin i íiti' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye pej pij muáaj mu paj Israel jitze ajtyáma'can jájtyij nyéetzij tyí'nyahuavii i nyaj iiye'ej Samaaria ma'can?

10 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tipua'aj páamua'reerej tyi'tíj ti i Dios tyu'tá'caa, pajta jamua'réerej a'tíj ti pué'een i jájtyij ti cíi tyí'muahuavii, a'yaa paj muáaj tyaatahuavírajche', ajta je'en a'íin jájtyij muaatá'nyijche' i paj jusén jin júurij puá'mej.

11 Ajta a'íjna i íiti', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', capáj tyi'tíj tyícha'íj i paj jin je'tajánie' i jájtyij, ajta tyámua' pu tyo'cátýee i ti atyácun, ¿jo'nyij peya'aj jánie'sij a'íjci i jájtyij? 12 A'íjna i tayo'puaci'íj i Jacob a'íi pu taatá' tyaj a'yan ooyé'en, a'íi pu ajta a'yan ya'caria'aj, majta i yójmua'mua', majta i ya'muáamua'me'en. ¿Nyiquij muáaj jéetze' va'cán jin petyi'tyéjvee quee a'íjna?

13 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Néijmi'i i maj jaya'caa a'íjci i jájtyij, majtáhua'aj mu huataí'icuj, 14 ajta a'íjna i ti jaayé'en a'íjci i jájtyij nyáaj nyaj jaatá'sij, capu che' a'náj huataí'imu'uj. Ji'nye a'íjna i jájtyij nyáaj nyaj jaatá'sij, a'yaa pu séeria'aj ja'mej jimi ti'íj jo'tíj ja'ajmuí'yej, a'íj pu jin jusén jime' júurij ja'mej.

15 Aj pu'ij i íiti' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', pata'aj naata'an a'íjci i jájtyij nyej nyij quee che' huataí'imu'un, ti'ij ajta quee che' a'yan tyúuxie've'ej nyaj yaráaje a'yájna.

16 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj, ujo'tájeej i ti muatyévi'tin, pajta je'en mujo've'me'en.

17 A'yaa pu tyu'tanyúj i íiti' tijin:

—Capu a'tíj nyetyévi'tin.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Xá'pui' paj tyu'taxájtaca' tiquee a'tíj muatyévi'tin, 18 ji'nye mu'ríj anxívij ará'asej i maj muatyévi'tinya'aj, ajta a'íjna i paj jamuán huácay ijíj, capu muatyévi'tin. A'yaa pu tyi'ja'yájna je'ej paj tyu'taxájtaca'.

19 Ti'íj a'yan tyáanamujri' a'íjna i íiti', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', nu'ríj jamua'reej paj Dios jitze ma'can tyí'xaj. ²⁰ A'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'íi mu a'yan jana-jhaca'aj i Dios a'íjci jitze i jiríj, siajta mua'aj, mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa xu tyí'xaj ti a'yan tyúuxie've' tyaj a'áa yá'na'miche'en a'ájna a Jerusalén.

²¹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Íiti', pata'aj tyá'antzaahuatye'en, pu'ríj atyojo're'nyesij a'náj siaj jaatyánajchij i juvástara' ajta quee che' a'yan tyuuxié've'ej ja'mej siaj a'yan jaatyáanajche iieye'ej i jiríj japua, nusu siaj a'áa jó'ju'un a Jerusalén. ²² Caxu mua'aj jamua'reej tyi'tíj siaj na'michej, tyajta ityáj, ityáj tu jamua'reej i tyaj jana'michej, ji'nye i ti tajapuá huatányuusij, a'íimaj pu jitze eerányesij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²³ Ajta pu'ríj atyojo're'nyesij, iijíj pu'ríj a'áan putyajá'ricij, mati'ij a'íj jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios jaatyánajchij i tavástara', a'yájna ti'ij tyihuo'tá'sij i júuricama'ra' i Dios. Ji'nye a'yaa pu i tavástara' tyá'xie've' maj a'yan tyeetyáanajchej. ²⁴ Dios pu júuricamej pué'een, majta a'íimaj i maj janajchej, a'yaa pu tyúuxie've' maj a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios mej mij tzáahuatyi'ra'aj jin jaatyáanajche.

²⁵ Ajta a'íjna i íiti' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu jamua'reej ti ya'uvé'nyesij a'íjna i Ciriístu', ajta ti'ij a'íin uvé'nyej, a'íi pu néijmi'i tyitaaté'exaatye'sij.

²⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een, i nyaj ajamuán tyi'tyáxajta.

²⁷ Aj mu mij uvé'nyej a'íimaj i maj jamuán huacíj, je'ej mu tyityo'tóomuajtyaca' mati'ij jaaséj ti i Jesús íitaj jamuán tyi'tyáxajtasima'aj. Ajta capu síij ahuóoca'an ti jaata'ihuo' tyi'tíj ti huoca'aj i íiti', nusu tyi'tíj maj tyáxajtasime'ej. ²⁸ Ajta a'íjna i íiti' a'áa pu yo'taráj a'íjci i xá'rij, ti'quij a'áa jo'mej a chájta', a'áa pu'ij a'yan tyihuojo'té'exaa i tyeétyee tijin:

²⁹ —Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj i a'tíj ti arí néijmi'i naaté'exaa je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij. ¿Nyiquij quee a'íin pué'een i Ciriístu'?

³⁰ Aj mu mij i tyeétyee iiráacij a chájta', mati'ij mij a'áa jo're'nyej i Jesús jimi. ³¹ Meentyij móoj a'íimaj i maj jamuán huacíj a'yan jéehua tyá'huaviiraca'aj tijin:

—Maeestro, pata'aj tyú'cua'nyij.

³² Ajta a'íjna a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íj tyícha'ij i nyaj jáacua'nyij i siaj mua'aj quee jamua'tyej.

³³ Majta i maj jamuán huacíj, a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huóo'ihuo' séej jamuán majta séej tijin:

—¿Nyiquij tyi'táj cue'ráj yemetya'vá'tuiiri'?

³⁴ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijn:

—A'íi pu nyacue'raj i nyaj a'yan huárinij je'ej ti tyá'xie've' i ti yan nyojo'ta'ityaca', ajta nyej nyij ja'antyíci'tyij i muárie'ria'ra'. ³⁵ A'yaa xu mua'aj tyí'xaj tijn: “Óoche' pu muáacuaj máxcirie' á'itzeere' siaj sij tyi'huóotzaanye'en”; nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' siaj jaaséj i ti tyí'huasti', pu'ríj huaxá'pui' siaj tyu'rióotzaanye'en. ³⁶ A'íjna i ti tyí'muarie' a'íi pu ajta tyúunajchitye'en, ajta i ti jaariá'siire'sij a'íj pu jusén jime' júurij ja'mej, aj mu mij néijmi'i huatóotyamua've'sij a'íjna i ti tyu'huástej ajta i ti tyu'riá'tzaj. ³⁷ A'íj pu jin a'yan tyí'ja'yájna je'ej ti tyé'yu'si' i ti a'yan tijn: “Séecan mu tyí'huaste', majta séecan tyu'riá'tzaanaj.” ³⁸ Nyajta nyáaj nu jamuaata'ityaca' siaj sij tyu'riá'tzaanaj jo'siaj quee tyojo'huástej, séecan mu tyu'muáriej, siajta mua'aj xu ja'ancuriáa' i maj jaamué'tij a'íjci jime' i maj tyu'muáriej.

³⁹ Majta mue'táj i maj Samaaria já'ma'can tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, a'íjci jime' je'ej ti i íiti' tyihuo'té'exaaj ti a'yan tijn: “Néijmi'i pu naaté'exaa je'ej nyaj tyi'táj huáruuj.”

⁴⁰ A'íj mu jin, mati'ij aje're'nyej a'yaa mu tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti a'áa hua' jamuán jo'tyá'itzeere'en. A'áa pu'ij hua' jamuán jo'tyá'itze hua'puaj xicáj, ⁴¹ majta jéetze' mue'táj tyá'antzaahuaj mati'ij jáanamuaajri' je'ej ti i Jesús tyihuo'ixaa. ⁴² A'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i íitaj tijn:

—Íjij tu tyeríj tyámua' tyá'tzaahuatye', catu a'íj tyana'aj jime' je'ej paj tyitaaté'exaaj, sulu ityáj tu tyeríj tajímua'aj jáanamuaajri', tyajta a'yan tyámua'reej ti jí're'can jime' a'íin pué'een i ti tajapuá huatányuusij i tyaj yan séejre' i cháanacaj japua.

Jesús pu tyáahuaj i yójra' a'íjci i ti tyí'huíria'ca'aj i rey jimi

⁴³ Tí'ij mutyojo'ma'aj hua'puaj xicáj, Jesús pu iirájraa a'ájna a Samaaria, ajta je'en jó'raa a'ájna a Galileea. ⁴⁴ Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' maj quee tyámua' yó'mua'rajca'aj a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj a'íimaj i maj jamuán aja'chej. ⁴⁵ Tí'ij a'áa ja'rá'aj a Galileea, néijmi'i mu tyámua' naa tyetyéejej, jí'nye a'íi mu majta a'áa ja'tanyájca'aj a Jerusalén mati'ij tyu'yé'estej, a'íi mu mij jaaséjraca'aj je'ej ti tyi'táj huáruuj i Jesús.

⁴⁶ Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'áa ja'rá'aj a'ájna a Caná, jo'tij i jájtyij jo'tyánahuastaca'. A'áa pu síj jo'tyávaaca'aj i ti tyi'táj jin tyi'tyávaaca'aj i rey jimi, a'íi pu séej tyiyójca'aj ti tyí'cui'ca'aj a'áa pu jóoca'tyii a'ájna a Capernaúm. ⁴⁷ Tí'ij

a'ñin jáamua'reeri' ti i Jesús uja'rájraa a'ájna a Judea, ajta arí a'áa ja'ráajcaa a Galileea, a'áa pu'ij jo'mej a'íjci jimi, ti'quij jéehua jaatáhuaviiri' ti a'áa jó'me'en jo'tij ja'chej ti'ij tyáahuatye'en i yójra', ji'nye pu'ríj huápu'i'ij á'me'riaajca'aj.
⁴⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Caxu mua'aj a'náj tyá'antzaahuatye'sij, tipua'aj sequée tyi'tíj huaséj i siaj jin je'ej tyo'taséj.

⁴⁹ Ajta a'íjna i ti tyi'tíj jin tyi'tyávaaca'aj i rey jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', mupové'me'en jiye'tzín, na'ríj quee a'íi pu mui'nyij i nyiyóoj.

⁵⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej, pu'ríj huarúj a'yóoj.

Ajta a'íjna i a'tíj, a'íi pu tyá'antzaahuaj je'ej ti i Jesús tyaaté'exaa, aj pu'ij jó'raa. ⁵¹ Ti'ij arí avéjri' joomá'caj i juchéj, a'íi mu ja'antynájchaca' i maj jahuiire', mati'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pu'ríj huarúj a'íjna a'yóoj.

⁵² Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'tzáaj ti huatyápua'riaca' i ti jin tyí'cui'ca'aj, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—Tajquij pu huatyápua'riaca' a'tzáaj yacamá'caj i xicáj.

⁵³ Aj pu'ij jáamua'reeri' a'íjna i táatajra' ti a'yan pua'aj putyí'rijcaa ti'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin: “Pu'ríj huarúj a'íjna a'yóoj”; aj pu'ij a'íjna majta néijmi'i i maj jamuán aja'chej néijmi'i mu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi.

⁵⁴ A'íi pu a'ñin pué'een i ti hua'puaj ti huápu'i'ij juxie've' i ti jin i Jesús a'yan huaríj a'ájna a Galileea ti'ij a'áa ja'rájraa a Judea.

5

Jesús pu séej tyú'huaaj i tiquee tyéchavaaj

¹ Ti'ij a'tzúj a'tyéevi'caj, a'íimaj mu tyi'ye'estyáacaj i maj Israel jitze ajtyáama'can, ti'ij i Jesús a'áa jo'mej a Jerusalén. ² Véjri' a'ájna a Jerusalén jo'tij ja'pueertaj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin jo'maj jo'tyáru'pij i cánya'xii, a'áa pu ja'ráamuaca'aj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Betesda. ³ Anxíviq' pu arata'cuájma'caa jo'maj ja'tyúusi'rihua'aj jéehua tyeítyee i maj tyí'cucui'ca'aj, i maj aracúcu'nyijma'caa, i maj quee tyámua' tyityaaci'ij, majta séecan quee pújoorej maj ráciinyej. ⁴ A'íi mu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj ti'ij ootáhuaaxi'ñin i jájtyij, ji'nye síij ti tajapuá tyí'huire' pu aje'cányinyiica'aj a'ájna jo'tij ja'rámuaa ti'ij jo'tóoriaxi'ñin, ajta i ti anaquéej atyájra'nyij

a jáata' a'íi pu tyámua' rinyij i ti jin tyí'cui'. ⁵ Síij pu tyáati' a'áa jo'riá'ca'tyii ti arí seityej japuan tamuáamuata' japuan aráhueeicaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui'. ⁶ Tí'ij i Jesús jaaséj ti a'áa jo'riá'ca'tyii, a'yaa pu tyámua'reeri' ti arí á'tyeej ti a'yan een, aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi páaxie've' paj huarúj?

⁷ Ajta a'íjna i ti tyí'cui' a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Nyavástara', capu ma' a'tíj ti naatáhuüre' nyej nyij atyájra'nyij a jáata' tí'ijta ootáhuaaxi'in. Ji'nye nyati'ij nyooj ajooméj, síij pu jiye'tzín atyéemej nye quee nyáaj.

⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ájchesij, anchóoj mua' utáatzij, pajta jó'ra'nyij.

⁹ Aj pu'ij i tyáati' huarúj, tí'quij yo'íj i ju'utáatzij, ajta je'en jó'raa. Ajta a'ájna putyí'rijcaa mati'ij jitzán juso'pihua'aj, ¹⁰ a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i a'tíj ti arí huarúj tijin:

—Íjij pu a'ájna putyí'ricij i xicáara' tyaj jitzán taso'pii, capu je'ej tyí'rij paj jaa'isima'an mua' utáatzij.

¹¹ Ajta a'íjna i ti tyí'cui'ca'aj a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íjna i ti tyináahuaj, a'yaa pu tyinaaté'exaa tijin: “Aní'ij mua' utáatzij pajta jó'ra'nyij.”

¹² Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj pué'een i ti a'yan tyimuaaté'exaa yee: “Pata'aj ja'antyi'í'ij mua' utáatzij pajta jó'ra'nyij?”

¹³ Ajta a'íjna i a'tíj ti huarúj, capu jamua'reeriaca'aj a'tíj ti pué'eenye'ej, ji'nye a'íjna i Jesús pu'ríj áan jo'tyárutyajca'aj hua' tzajta' i maj jéehuaca'aj i tyeítyee. ¹⁴ Aj pu'ij i Jesús a'úun yo'tyoj a'íjci i tyáataj u tyeyúuj tzajta', tí'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Cási', íjij paj períj huarúj, capáj che' tyi'tíj jin je'ej pua'aj rijcaj, tí'ij quee tyi'tíj jéetze' je'ej pua'aj huárinyij ajimi.

¹⁵ Aj pu'ij jó'raa a'íjna i tyáati' ajta je'en huojó'té'exaa a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti i Jesús a'íin pué'eenye'ej i ti tyáahuaj. ¹⁶ A'íj mu jin a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyá'huooca'aj mej mij je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i Jesús, a'íjci jime' je'ej ti tyi'tíj uuriajca'aj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pihua'aj. ¹⁷ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Í nyavástara' pu a'náj tina'aj tyí'muarie', a'íj nu jin nyajta nyáaj tyí'muarie'.

¹⁸ A'íj mu jin a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can jéetze' jaxie'va'ca'aj maj jaajé'caj, ji'nye capu a'íjna quee huatyátzaahuaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, sulu a'yaa pu ajta

tyúusejrataca'aj ti'ij i Dios, ajta a'yan jatamuá'muatya'aj ti i Dios táatajra' pué'eenye'ej.

I ti jin tyi'tyéjvee i yójra' i Dios

¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', ti i yójra' i Dios quee tyi'táj je'ej uuren jusíj, sulu a'yaa pu rinyij je'ej ti tyí'sej i juvástara' jimi. Je'ej ti tyi'táj uurej i vástaria'ra', a'yaa pu cha'taj rinyij i yójra'. ²⁰ Ji'nye a'íi pu i vástaria'ra' jaxie've' i juyój a'íj pu jin néijmi'i tyé'sejratye' je'ej ti tyi'táj uurej, ajta óoche' tyaataséjratye'sij tyi'táj ti jéetze' juxie've', i siaj jin mua'aj je'ej tyo'taséjraj. ²¹ Ajta a'yájna ti'ij i vástaria'ra' tyihuo'tá'juurityej i maj meríj huácuij, a'yaa pu cha'taj na'aj i yójra' tyihuo'tá'juuritye'sij a'tyán ti jimi a'yan tya'ajxié'vi'ra'. ²² Ajta a'íjna i vástaria'ra', capu a'táj á'axijtye', sulu pu'ríj néijmi'i i juyój tyu'tá' ti'ij a'íin néijmi'caa ooxíjtye'en, ²³ mata'aj mij néijmi'i jaatyátzaahuatye'en a'íjci i yójra' a'yájna mati'ij tyá'tzaahuatye' i vástaria'ra'. A'íjna i tiquee tzáahuatyi'ra'aj tyícha'íj a'íjci jimi i yójra', capu ajta ja'tzaahuatye' i vástaria'ra', ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti uyo'ta'ítyaca'.

²⁴ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'táj ti janamuaj je'ej nyaj tyí'xaj, ajta tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ítyaca', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej, ajta quee a'náj jajpuéetzij ja'mej, ji'nye a'íi pu'ríj iirájraa jo'tíj ja'mui'nyúiche', ajta je'en arí utyájrurij jo'tíj ja' júurij ja'mej jusén jime'. ²⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', ti arí atyojo'rényesij, ajta ijíj arí a'áan putyajá'ricíj, mati'ij a'íimaj i maj meríj huácuij janamuajran je'ej ti tyí'xaj i yójra' i Dios, majta ja'antzaahuatye'sij, a'íi mu jusén jime' júurij muá'ju'un. ²⁶ Ji'nye a'yájna ti'ij i vástaria'ra' jusén jin tyí'juurij, a'yaa pu cha'taj tyaatá' i juyój ti'ij ajta jusén jime' júurij já'ra'nyij, ²⁷ ajta a'yan tyaatá' ti'ij a'íin huo'xíjtye'en i tyeítyee, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i yójra' i Dios. ²⁸ Caxu je'ej tyityóomuajtyaj a'íjci jime', ji'nye a'yaa pu atyojo'rényesij mati'ij a'íimaj i maj meríj huácuij janamuajran i nyúucaria'ra', ²⁹ aj mu mij eetaju' jo'maj ja'va'námi'huajmee. A'íimaj i maj tyámua' tyityetyúucha'íica'aj, a'íi mu huatájuuritaj mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij, ajta i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj, a'íi mu majta huatájuuritaj mej mij huo'xíjtye'en majta je'en puéjtzij huo'tá'an.

I ti jin séejre' tyi'táj ti jin tyi'tyéjvee i Jesús

³⁰ 'Capu i'rij nyej nyáaj tyi'tíj nyasíj je'ej huá'uurej. A'yaa nu ricij je'ej ti i nyavástara' tyi'nye'ijtye', nya-jta tyámua' naa tyihuá'xijtye'en, ji'nye canu a'yan ricij je'ej nyej nyasíj tyá'xie've', sulu je'ej ti tya'ajxié'vi'ra' i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca'. ³¹ Típua'aj nyasíj nyejitzé ma'can nyetyu'taxáj, capu tyi'tíj huatyáhuüre'ej je'ej nyaj tyu'taxájtaj. ³² Ajta síj pu nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, a'yaa nu nyij tyámua' tyá'mua'reej ti a'ín tyu'tyáhuüre'sij je'ej ti a'ín tyinaataxájtaj. ³³ Mua'aj xu séecan huata'ítyaca' i Juan jimi, ajta a'í pu tzáahuaty'i'ra'aj jin tyajamuaaté'exaa nye jitze ma'can. ³⁴ Ajta quee nye jitze juxie've' ti a'tíj nye jitze ma'can tyi'xajtaj. A'yaa nu'uj tyajá'mua'ixaaty'e' ti'ij mua'ajmaj jamuáahuüre'en. ³⁵ A'yaa pu tyu'tyáhuüi a'íjna i Juan ti'ij tatzárij ti á'taa, siajta mua'aj a'yaa xu cí siana'aj tyaataxie'vej siaj sij a'íjna jin huóotyamua've'en. ³⁶ Ajta tyi'tíj pu jéetze' juxie've' quee je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Juan. A'íjci jime' je'ej nyaj ricij, a'í pu a'ín pué'een i nyavástara' ti jin nyojo'ta'ítyaca' nyej nyij a'yan huárinyij, a'í pu jin ámiteere' ti i nyavástara' unyojo'ta'ítyaca'. ³⁷ Ajta a'íjna i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca', a'í pu ajta nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, tyij siajta mua'aj quee a'náj jáanamujri' i nyúucaria'ra', caxu siajta a'náj me'ye'sej, ³⁸ caxu siajta tyi'tá'caa ti i nyúucaria'ra' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en, ji'nye caxu tyá'tzaahuaty'e' a'íjci jimi i Dios ti yo'ta'ítyaca'. ³⁹ Tyámua' xu mua'aj naa tyóomua'tyej a'íjci jitze i yu'xarij, ji'nye a'yaa xu tye'ejchó've' siaj a'íjci jitze jáatyooniy i siaj jin júurij xá'ra'nyij jusén jime', ajta a'íjna i yu'xarij a'í pu nyéetzij nyetyáxajta, ⁴⁰ siajta mua'aj caxu jaxie've' siaj nye jimi yeve're'nyej siaj jusén jin júurij xá'ra'nyij.

⁴¹ 'Capu nye jitze juxie've' típua'aj tyévij tu'cájmua'rej tyámua' tyinaaté'exaaty'e'. ⁴² Nyajta tyámua' naa mua'ajmaj tyaja'muamujtye, a'í nu jin jamua'reej tíquee ja'mua jimi séejre' i Dios ti jin já'muaxie've'. ⁴³ Nyáaj nu nyavástara' jitze ma'can yava'cáanyej, siajta mua'aj caxu ná'tzaahuaty'e', ajta típua'aj síj junyúucaritze' mujo've'me'en, a'í xu xaa huatyátzaahuaty'e'sij. ⁴⁴ ¿Ji'nye tyí'rij siaj sij tyá'antzaahuaty'e'en típua'aj jujímua'aj siana'aj huatyóotzaahuaty'e'en, siajta quee jahuocaj i ti naa huasé'rin i Dios jimi? ⁴⁵ Caxu a'yan tyí'mua'tzej yee nyaj nu tyaja'muaxajtzi'ran i nyavástara' jimi, sulu a'í pu Moisés tyaja'muaxajtzi'ran, i siaj mua'aj jéehua jitzán tyí'ca'nyej. ⁴⁶ Ji'nye típua'aj mua'aj tyámua' setyá'tzaahuaty'e'ej a'íjci i Moisés, mua'aj xu

sij siajta nyéetzij na'antzáahuatye'nyijche', ji'nye a'íi pu i Moisés nye jitze ma'can tyo'yú'xaca'. ⁴⁷ Ajta tipua'aj sequéé já'tzaahuatya'aj je'ej ti a'íin tyo'yú'xaca', ¿ji'nye setyá'antzaahuatye'sij i nyáaj nyaj já'mua'ixaatye'?

6

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íijma i maj anxí ví'ra'aj ará'asej (Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

¹ Ti'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu antáraj után jitze pujmua' i jájtyij japua a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Galillea, a'yaa pu ajta tya'rájtyapuaaj tijn Tiberias. ² Jéehua mu i tyeítýee jamuán huajú'ca'aj, ji'nye mu'ríj jaséjraca'aj ti tyámua' tyí'uuriajca'aj ajta tyihuó'huaa a'íijma i maj tyí'cucui'. ³ Aj pu'ij i Jesús jiríj japua antyíraj, a'áan pu jo'ojoyíxij hua' jamuán i maj jamuán huacíj. ⁴ Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' ti i Dios hui'rájtoj i ti arí á'tyeej a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj. ⁵ Ti'ij i Jesús huanyéeriajraa, ajta je'en huo'séj maj jéehua i tyeítýee jamuán huajú'ca'aj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'íjci i Felipe tijn:

—¿Jo'nyij tyeyá'nanan i páan mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeítýee?

⁶ Ajta a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' ti'ij jaaséj je'ej ti rinyij i Felipe, ji'nye Jesús pu'ríj jamua'reeriaca'aj je'ej ti huárinyij. ⁷ Felipe pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Ti pua'aj a'yan tyetyí'toove'ej a'chu hua'puaj anxityej i túmii, capu na'aj ci'pej tyej tyij páan huánanan tyajta je'en néijmi'caa tyú'cue'tyej.

⁸ Aj pu'ij a'ájna i Andrés, ti ajta jamuán jo'chá'canya'aj, ti ajta ihuáaria'ra' pué'een i Simón, a'íi pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

⁹ —Yaa pu pá'rí'ij huatyéjve, anxívicaa pu i páan tyí'cha'íj, ajta hua'puácaa i hue'tyéé, ajta capu ci'pej mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeítýee.

¹⁰ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Sياهو'té'exaatye' i tyeítýee maj oorá'sej.

Jéehua pu huátu'piica'aj a'ájna, aj mu mij oorá'saca'. A'chu mu anxí ví'ra'aj ará'axcaa i tyétyacaa. ¹¹ Aj pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan, ajta je'en ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij huo'ráai'pu'uj i maj ajo'quéetima'caa. A'yaa pu cha'tána'aj huó'ruuj i hue'tyéé, a'íijma pu ajta huo'rí'íj. ¹² Matí'ij tyámua' naa juxáahuaj tyu'cuá'aj, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íijma i maj jamuán huacíj tijn:

—Siata'aj jaará'pu' i ti avá'itzee, ti'ij quee tyi'tíj jo'huí'tzi'in.

¹³ A'íi mu mij jaariá'sii, majta je'en tya'vá'jistya'xij tamuáamuata' japuan hua'puaj sicií a'íjci jime' i ti avá'itzee i páan ti anxívica'aj. ¹⁴ Majta a'íimaj i tyeítýee, mati'ij jaaséej a'íjci i Jesús ti a'yan huaríj, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijn:

—Ji'ré'can jime' pu a'íin pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, i ti yan uvé'nyesij i cháanacaj japua.

¹⁵ Ajta ti'ij i Jesús jáamua'reeri' maj a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj ca'nyéjrij jin jaata'íjtye'en ti'ij tye'entyájrutyey i rey jime', a'íi pu'ij avá'raj, ti'quij i jiríj japua áan jo'ojnyéj jusíj.

Jesús pu antáraj i jájtyij japua

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Ti'ij huare'chuíxarisima'caj, a'íi mu i maj jamuán huacíj ajo'cáanyey jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, ¹⁷ mati'ij mij báarcuj jitze atyáacij, mej mij antáciinyey után jitze pujmua' a Capernaúm. Pu'rij huariá'tica'risima'aj, ajta i Jesús capu aja'hua'taca'aj. ¹⁸ Aj pu'ij ca'nyíin jin huatá'aacariaca', a'íj pu jin á'xiria'ca'aj i jájtyij. ¹⁹ Mati'ij meríj anxívij nusu aráseej quilometro'j a'chu imuáj ajooju'caj, aj mu mij jaaséej ti aja'vá'ma'ca'aj a'íjna i Jesús, jájtyij japua pu huama'ca'aj, tyámua' mu mij tyu'tátziin. ²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijn:

—Nyáaj nu a'íin pué'een, caxu tyí'tziinye'ej.

²¹ Mati'ij mij tyámua' tyetyéeej a'ájna i báarcuj jitze, camu a'chu a'tyéevi'ij mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'maj jo'cí'ca'aj.

²² Yaa ariá'pua'aj, a'íimaj i tyeítýee i maj a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj i Jesús jimi, a'íi mu jáamua'reeri' maj a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj jo'cíj i báarcuj, ajta quee i Jesús hua' jamuán jo'ra'ajca. ²³ Aj mu mij séecan i báarcuj Tiberias maj ja'ráacij a'áa jóohuiixij jo'maj tyojó'cuua i tyeítýee ti'ij Jesús tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios. ²⁴ Ajta mati'ij jaaséj ti'ij quee aja'hua'taca'aj a'íjna i Jesús majta quee aja'hua'taca'aj a'íimaj i maj jamuán huacíj, aj mu mij i tyeítýee atyáacij i báarcuj jitze, mati'ij mij a'áa jó'ju' a Capernaúm, mej mij a'áa yó'huoonyij a'íjci i Jesús.

Jesús pu a'íin pué'een i páan i maj jin júurij muá'ra'nyij

²⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj után jitze pujmua' jo'tij ja'alaguun, a'áa mu yo'tyoj a'íjci i Jesús mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Maeestro, ¿a'najnyí yapaj rá'aj a'yájna?

²⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', siaj mua'aj a'íjci jin nyahuo ji'nye setyu'cuaj 'asta siana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj, caxu a'íjna jime' siaj jaaséj je'ej nyaj huaríj i siaj jin je'ej tyámua' tyo'taséj. ²⁷ Caxu a'íjna jin tyí'muarie'ej siaj sij jaamué'tin i cue'ráj ti jo'hui'tzij, sulu a'íjci jime' i cue'ráj ti jusén jin tyí'hui're' i siaj jin júurij xá'ju'un jusén jime'. A'íi pu a'íin pué'een i cue'ráj i ti jamuaatá'sij a'íjna i Dios yójra', ji'nye a'íjna i Dios, i ti tavástara' pué'een, a'íi pu néijmi'i jitzán tyu'tyájtóo i juyój.

²⁸ A'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Tyi'tanyí juxie've' tyej tyij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've'?

²⁹ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—A'yaa pu i Dios tyá'xie've' siaj jitzán tyá'antzaahuatye'en a'íjci jimi a'íin ti uyo'ta'ítyaca'.

³⁰ Matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Tyi'tanyí pataataséjratye'sij, tyej tyij jaaséeran tya-mua'antzaahuatye'en? ¿Tyi'tanyí jin je'ej parinyij?

³¹ A'íimaj i tahuásimua'ci'ij mu jáacuj a'íjci i maná a'ájna jo'tij quee já'tyi'tiitaca'aj, a'yájna tí'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: “A'íj pu huo'cue'ej i páan tajapuá ti já'ma'can.”

³² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa jijn:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tiquee i Moisés pu tyihuo'tá' i páan tajapuá ti já'ma'can, sulu i nyavástara' pu tyu'tá'caa a'íjna i páan ti ji'ré'can jime' tajapuá já'ma'can. ³³ Ji'nye a'íjna i páan i Dios ti tyu'tá'caa, a'íi pu a'íin pué'een tajapuá ti já'ma'can ajta je'en júuricamej hua'tá'caa a'íjma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³⁴ Matí'ij mij a'yan tyaatáhuaviiri' tijn:

—Tavástara', taatá' a'náj tina'aj a'íjci i páan.

³⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa jijn:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i páan ti júuricamej tyu'tá'caa. A'íjna i ti nye jimi yeve're'nyej, capu a'náj huataí'cuataj, ajta i ti nyéetzij jimi tyá'tzaahuatye', capu ajta a'náj huataí'imu'uj. ³⁶ Nyajta nyáaj nu nyeríj a'yan tyajamaaaté'exaa, caxu mua'aj tyá'tzaahuatye' tyij siajta seríj naaséj. ³⁷ Néijmi'i a'íimaj i ti Dios naatátuiire'sij, a'íi mu nye jimi yeve're'nyesij, majta a'íimaj i maj nye jimi yeve're'nyesij, canu huo're'ityij. ³⁸ Ji'nye canu a'íjci jin yava'cáanyej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej nyej nyasíj tyá'xie've', sulu nyata'aj nyij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i nyavástara', i ti unyojo'ta'ítyaca'.

³⁹ Ajta a'yaa pu tyá'xie've' a'íjna i ti unyojo'ta'ítyaca'

nyaj quee séej jo'rieenyij a'íjma i ti naatátuiire'sij, sulu nyej nyij huo'tájuuritye'en a'ájna xicáara' jitze ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁴⁰ Ji'nye a'yaa pu tya'ajxié'vi'ra' i nyavástara' maj néijmi'i i maj jaséjran i yójra' i Dios majta jitzán tyá'antzaahuatye'en, mej mij a'íimaj jusén jin júurij muá'ra'nyij, nyajta je'en nyáaj huo'tájuuritye'en a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij.

⁴¹ Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can huatyóohuij maj tyi'huóo'ixaatye'en jujíimua'aj a'íjci jime' ti Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Nyáaj nu a'íin pué'een i páan jútye' ti je'cáanyej." ⁴² Mat'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i Jesús i ti yójra' pué'een a'íjci i José? Ityáj tu jamua'tyej i táatajra' tyajta i náanajra'. ¿Ji'nye ti'ij a'yan tyí'xaj yee jútye' nu je'cáanyej?

⁴³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Caxu che' je'e'j tyúu'ixaatye'e'j. ⁴⁴ Capu i'ríj ti a'tíj yeve'ré'nyej nye jimi, tipua'aj quee i Dios ti unyojo'ta'ityaca' ca'nyíjra'aj jaatá'an ti'ij a'yan huárinyij, nyáaj nu jaatájuuritye'sij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁴⁵ A'yaa mu tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj tijin: "Dios pu néijmi'caa tyí'mua'tyej." A'íj pu jin a'íimaj i maj janamua'j i nyavástara', majta a'íj jitze tyúu'iteeritye', a'íi mu nye jimi yeve'ré'nyesij.

⁴⁶ 'Capu a'yan huatóomua'aj ti a'tíj arí jaaséej i nyavástara', sulu a'íi pu jaaséj i ti a'ájna jitzán eeráma'can i Dios. ⁴⁷ A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tijin a'tíj ti tyá'tzaahuatye', a'íi pu jusén jime' júurij ja'mej. ⁴⁸ Nyáaj nu a'íin pué'een i páan ti júuricamej tyu'tá'caa. ⁴⁹ A'íimaj i já'muahuasimua'ci'ij a'íi mu jáacua'j a'íjci i maná a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj, majta je'en a'yan cha'taj mana'aj tyityáacuij, ⁵⁰ nyajta nyáaj a'íj nu já'mua'ixaatye' i páan jútye' ti je'cáanyej, ajta a'tíj ti a'íj huácua'nyij i páan, capu mu'nyij. ⁵¹ Nyáaj nu a'íin pué'een i páan ti júurij jútye' ti je'cáanyej, a'tíj ti jacua'nyij a'íjci i páan, a'íi pu jusén jin júurij ja'mej. Ajta a'ájna i páan i nyaj jaatámu'vejritaj, a'íi pu a'íin pué'een i nyaj jatyhue'ra'. A'yaa nu tyaatámu'vejritaj mej mij júurij muá'ra'nyij a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

⁵² Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu huatyóohuij maj tyi'huóo'ixaatye'en séej jamuán majta séej, a'yaa mu tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'múu juhué'ra' táacue'tyej?

⁵³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj sequée jáacua'nyij i hue'ria'ra' a'íjci i yójra' i Dios, siajta quee jaayé'en i xúuria'ra', caxu jusén jin júurij xá'ju'un. ⁵⁴ A'íjna i ti jáacua'nyij i nyahue'ra' ajta jaayé'en i nyaxúure', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej, nyáaj nu nyij jaatájuuritye'sij a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipué'rij. ⁵⁵ Ji'nye a'íjna i nyahue'ra' a'íi pu pué'een i cue'ráj ti jitzán eeráma'can i júuricamej, ajta i nyaxúure' a'íi pu a'íin pué'een i maj jaayé'en tzáahuatyí'ra'aj jime'. ⁵⁶ A'íjna i ti jacua'nyij i nyahue'ra', ajta jaayé'en i nyaxúure', a'íi pu nye jimi huatyá'itzeere'ej, nyajta je'en nyáaj jimi huatyá'itzeere'ej. ⁵⁷ A'íjna i nyavástara', i ti unyojo'ta'ítyaca', a'íi pu júurij, nyajta nyáaj a'íj nu jitze ma'can júurij, a'yaa pu cha'tána'aj ij, a'íjna i ti nye jimi tyí'cua'caa, a'íi pu nye jitze ma'can júurij ja'mej. ⁵⁸ A'íj nu já'mua'ixaatye' i páan jútye' ti je'cáanyej. A'íjna i páan capu a'yan een ti'ij a'íjna i maná i já'muahuasimua'cí'ij maj jáacua'aj, ajta mati'ij jaacua'aj a'yaa mu cha'mana'aj tyityáacuij, ajta a'tíj ti jacua'nyij a'íjci i páan, a'íi pu júurij ja'mej jusén jime'.

⁵⁹ A'yaa pu tyihuo'muá'tyej a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj a Capernaúm.

Mue'tíj mu i maj jamuán huacíj jaatáxaahuataca' i Jesús

⁶⁰ Mati'ij a'yan tyáanamujri', mue'tíj mu i maj jamuán huací'ca'aj i Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjna i ti jatyáxajta jéehua pu tyési' tyej tyij a'yan huárinyij, ¿a'tanyíj pújoorej ti'ij a'yan huárinyij?

⁶¹ Ajta a'íjna i Jesús, ti'ij jáamua'reeri' maj a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi je'ej pua'aj jamuaatá'aj i nyaj jaataxájtaca'?

⁶² ¿Ji'nye tya'ra'nyíche', tipua'aj nyéetzij sianaaséj nyaj jó'ra'nyij u tajapuá jó'nyaj anaquéej jó'catyii? ⁶³ A'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu júuricamej tyu'tá'caa, ajta a'íjna i siaj jatyáhue'ra' capu tyi'tíj huiire'. Ajta a'íjna i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i Dios, ajta jamuatá'caa siaj sij jusén jime' júurij xá'ra'nyij. ⁶⁴ Ajta séecan mu ja'mua jimi séejre' i maj quee tyá'tzaahuatye'.

A'yaa pu tyihuo'té'exaa'aj i Jesús, ji'nye a'íi pu arí jamua'reeriaca'aj a'tyán maj pué'eenye'ej i maj quee tyá'tzaahuatye', ajta a'tíj ti a'íin pué'eenye'ej i ti a'íj tyu'tátuiire'sij. ⁶⁵ A'íj pu jin a'yan ajta tyihuo'té'exaa'aj tijin:

—A'íj nu jin a'yan tyajamuatá'exaa'aj tiquee i'ríj ti a'tíj nye jimi yeve're'nyej, tipua'aj quee i Dios ca'nyíjra'aj jaatá'an ti'ij a'yan huárinyij.

66 Ti'ij na'aj a'ájna imúáj, mue'tíj mu i maj Jesús jamuán huací'ca'aj jaatáxaahuataca', camu mij che' jamuán huací'ca'aj. 67 Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacíj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej tijin:

—¿Nyi siajta mua'aj seríj naatáxahuataj?

68 Ajta a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', ¿a'tanyíj jimi utyo'ju'uj tá'ju'un? A'nyúuca pu jitze séejre' i tyaj jin júurij tá'ra'nyij jusén jime'. 69 Ityáj tu tyeríj ajimi tyá'tzaahuatye', tyajta a'yan tyá'mua'reej paj muáaj a'ín pué'een i Dios ti jimi jo've'mej.

70 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyi nyequee nyáaj jamua'antyíhuoo mua'ajmaj mu siaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej? Ajta síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can, tyiyáaru' pu jitzán séejre'.

71 Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Jesús, a'ij pu tyáxajtasime'ej i Judas, i ti yójra' pué'een a'íjci i Simón ti Iscariote tye'entyímu'tacaa, ji'nye a'íi pu a'ín pué'een i ti avíitzij jin tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, tyij ajta i Judas hua'jitze ajtyáma'cantaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

7

Camu jimi tyá'tzaahuatye' i ihuáamua'mua' i Jesús

1 Ti'ij a'yan tyu'ríj, a'áa pu jó'yi'caaj a'íjna i Jesús a'ájna a Galillea. Capu jaxie'va'ca'aj ti a'áa jo'tyávaacaj a Judea, ji'nye a'íimaj mu jahuoo'ca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij jaajé'caj. 2 Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna mati'ij tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' i ináamuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, 3 a'íimaj mu i ihuáamua'mua' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj a'yan a'ítzaaj, áricuj a'ájna a Judea, mata'aj mij i maj a jamuán huací'ij a'áa maj já'sejre' jaaséj je'ej paj tyi'tíj jin ricij. 4 Ji'nye tipua'aj a'tíj a'yan tyá'xie've'ej mej mij néijmi'i jáamua'tyij, capu avíitzij jin tyí'muarie'. Ajta a'yájna pati'ij períj ricij, jéetze' pu tyámua' naa paj huo'taséjratye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

5 Majta a'íimaj i ihuáamua'mua' camu ja'tzaahuatya'ca'aj a'íjci i Jesús. 6 Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Capu eexúj a'ájna atyojo're'nyej a'tzáaj ti huaxá'pui' nye jimi, ajta ja'mua jimi a'náj ti na'aj pu xá'pui'. 7 A'íimaj i maj yan séejre' i cháanacaj japua capu je'ej tyí'rij mej

mij mua'ajmaj jamuájcha'íria'aj, ajta nyéetzij mu xaa nyéjcha'íire', ji'nye nyáaj nu huá'sejratye' ti je'ej pua'aj een je'ej maj tyi'tíj uurej. ⁸ Séricuj mua'aj jo'maj tyeje'ye'estej, canu nyáaj ujó'yi'ij, ji'nye capu eexúj nye jimi huaxá'puí'.

⁹ A'yaa pu tyihuo'te'exáatye'ej, ti'ij ij a'áa jo'tyá'itzee a'ájna a Galilea.

Ti'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'maj a'íjci ja'ye'estej i ináamuaj

¹⁰ Ajta mati'ij jo'cáj i ihuáamua'mua', Jesús pu ajta ujó'mej jo'maj tyejé'yi'istej, ajta capu juséerataj ujó'mej, sulu avíitzij pu jin a'yan huaríj. ¹¹ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íi mu jahuooca'aj a'íjci i Jesús, a'yan metyi'xáataj tijin:

—¿Jo'nyij je'ej je'en a'ájna i a'tíj?

¹² Jéehua mu i tyeítjee jaxajtaca'aj a'íjci i Jesús. Séecan mu a'yan tyi'xajtaca'aj tijin: “Tyámua' pu tyi'tyevij”, majta séecan a'yan tyi'xajtaca'aj tijin: “Capu tyámua' ricij, a'íi pu huá'cuanamuaj i tyeítjee.”

¹³ Ajta capu a'tíj óoca'nyajca'aj ti jéjre'citze' jaataxáj a'íjci i Jesús, ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁴ Mati'ij meríj jé'ta' joojú'caj i maj jin tyi'ye'estej, aj pu'ij Jesús utyájrurij u tyeyúuj tzajta' ajta je'en huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej. ¹⁵ Je'ej mu tyo'taséj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu mij tyi'xajtaca'aj tijin:

—¿Ji'nye ti'ij a'mújna jéehua tyu'yí'tin, ma'ajta quee a'náj tyi'huómua'aj?

¹⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'ájna i nyaj jin tyaja'muamua'tyej canu nysáij jáytyo, sulu a'íi pu naatá' i ti unyojo'ta'ítyaca'. ¹⁷ Típua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra', a'íi pu jamua'reeren típua'aj i Dios jimi já'ma'cantaj nyaj jin tyaja'muamua'tyej na'ríij nysáij nyana'aj jáytyo. ¹⁸ A'ájna i ti a'íjci tyáxajta je'ej ti jusíj tyéejtyoj, a'yaa pu tyá'huoo ti'ij jusíj tyámua' huatóosejrata, ajta a'ájna i ti a'yan tyá'huoo ti'ij tyámua' tyaatá'an a'íjci i ti uyo'ta'ítyaca', a'íi pu ji'ré'can jime' tyi'xaj, ajta quee je'ej tyí'rij ti'ij a'tíj je'ej pua'aj tyá'xajta.

¹⁹ ¿Nyiquee a'yan tyi'ja'yájna ti i Moisés ja'mua jimi jaatyájtóo i nyúucarij i siaj jin tyi'ijta? Ajta capu a'tíj ti ja'mua jitze ajtyáma'can ja'tzaahuatye'. ¿Ji'nye een jime' setyá'xie've' siaj sij naajé'caj?

²⁰ A'yaa mu i tyeítjee tyityaatanyúj tijin:

—Tyiyáaru' pu atzájta' séejre'. ¿A'tanyíj muaje'catamui'ij?

²¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Néijmi'i xu mua'aj je'ej tyityo'tóomuajtyaca' nyati'ij tyi'tíj tyámua' huáruuj a'ájna xicáara' i siaj jitzán juso'pii. ²² Ajta a'yájna, Moisés pu jamuaata'íj siaj ja'antyísiichixi'in i junavíj (ajta quee i Moisés jitze je'ráma'can, sulu Dios pu jaatyájtóo a'íjma jimi i já'muahuasimua'ci'ij), mua'aj xu sij a'yan tye'entyisí'chej i navíira' i unyáaque'ej ti tyáati' a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii. ²³ Ajta a'yájna tyij a'íjna jime' siaj quee jaxie've' siaj ootyá'itzeere'en a'íjci jitze i nyúucarij Moisés ti jaatyájtóo, siaj sij ja'antyisí'chej i navíira' i unyáaque'ej a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii, ¿ji'nye siaj sij nye jimi huatanyínyu'cacuca' nyati'ij séej i tyévij tyú'huaaj a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii? ²⁴ Caxu a'íjna jin a'yan tyihua'xijtye'ej je'ej ti síj huasé'rin. Siatí'ijta séej á'xijtye'ej, a'yaa xu huárinyij je'ej ti tyi'tyéevijtij záhhuatyí'ra'aj jime'.

Jesús pu jaxaj jo'tij je'ráma'can

²⁵ Séecan i maj a'áa já'chajca'aj a Jerusalén, a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huóo'ihuo' tijn:

—¿Nyiquee a'múu a'íin pué'een i maj jahuo me' mij jaajé'caj? ²⁶ A'mána'aj jéjrista' huatyéjve tyihua'ixáatye'ej, ajta quee a'tíj je'ej tyé'jee. ¿Nyiquij meríj a'íimaj i maj tyity-atatyíj ja'antzaahua'aj ti a'múu jí'ré'can jime' a'íin pué'een i Ciriístu'? ²⁷ Ajta ityáj tu jamua'reej jo'tíj já'ma'can a'mújna, ajta tí'ij i Ciriístu' ya'uvé'nyej, capu a'tíj jamua'reeriaj ja'mej jo'tíj já'ma'can.

²⁸ Tí'ij i Jesús a'yan tyáanamujri', ajta óoche' tyihua'mua'tyáacaj u tye'yúuj tzajta', a'yaa pu'ij ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' tijn:

—Nyi mua'aj sényamua'tyej nyi siajta jamua'ree jó'nyaj já'ma'can. Ajta canu nyasíj nyana'aj mujo've'mej, sulu a'íj nu jitze ma'can mujo've'mej i ti unyojo'ta'ítyaca', síj ti i'ríj siaj jimi tyú'ca'nyej siajta mua'aj caxu jamua'tyej. ²⁹ Nyáaj nu xaa jamua'tyej, jí'nye a'íj nu jitze eeráma'can, ajta a'íin unyojo'ta'ítyaca'.

³⁰ Aj mu mij tyu'tatyésej maj jaatyéevi', ajta capu a'tíj ahuóoca'an ti a'yan huárinyij, jí'nye capu eexúj jimi tya'róo'astyaaca'aj. ³¹ Mue'tíj mu jimi tyá'antzaahua'aj, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tijn:

—Tí'ij ya uvé'nyej i Ciriístu', ¿nyiquij quee jéetze' tyámua' tyí'uurej quee a'mújna mu a'tíj?

A'íimaj mu i fariseos tyí'tyese' mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

³² Majta i fariseos a'íi mu huó'namuajri' i tyeítyee maj a'yan tyá'xajtaca'aj a'íjci i Jesús, aj mu mij a'íimaj majta i puaríij maj tyí'ijtye' xantáaru' huata'ítyaca' mej mij jaatyéevi'. ³³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu nyooj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej, aj nu nyij tányij jó'ra'sij a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ítyaca'. ³⁴ Mua'aj xu nyahuonyij, ajta caxu nyetyoonyij, ji'nye capu je'ej tyii'riitaj ja'mej siaj a'áa jo'r'é'nyej jó'nyaj je'ej je'éenya'aj na'mej.

³⁵ Aj mu mij i maj Israel jitze ajtyáma'can huatyóohuij maj tyi'huó'ihuo' séej jamuán majta séej a'yan tijin:

—¿Jo'quíj jo'méj a'mújna, ti'ij quee i'riitaj ja'mej tyaj jáatyoonyij? ¿Nyiquij a'íjma jimi jo'ma'aj ja'mej i maj séej chuéj japua ja'chej, ti'ij a'íjma tyú'mua'tyej i maj quee tyá'tzaahuatye'? ³⁶ ¿Ji'nye jaatamua'aj a'íjci i nyúucarij ti a'yan yee: “Mua'aj xu nyahuonyij, siajta quee nyetyoonyij, ji'nye capu je'ej tyí'rij siaj a'áa jo'r'é'nyej jó'nyaj je'ej je'éenya'aj na'mej”?

Jesús pu huo'tajé mej mij jimi a uré'nyej

³⁷ Ti'ij arí tye'entyipua'risima'caj i maj tyí'ye'estyaa, a'ájna xicáara' jitze i ti jéetze' juxie've'. A'ájna xicáara' jitze pu i Jesús huatyéechaxij, ti'quíj ca'nyiin jin tyu'taxájtaca' a'yan tijin:

—Típua'aj a'tíj i'mu'uj, che' nye jimi yeve'r'é'nyej, ti'ij huaye'en. ³⁸ Ajta a'ájna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “A'íj pu tzajta' séeria'aj ja'mej a'ájna i jájtyij ti júuricamej tyu'tá'caa.”

³⁹ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca', a'íjma jimi i maj tyá'antzaahuatye'sij ti'ij ajta hua' jimi huatyá'itzeere'ej i júuricama'ra' i Dios, ji'nye capu eexúj i júuricama'ra' i Dios hua' jimi séjria'ca'aj, ji'nye capu eexúj i Jesús tajapúa jo'oynáyca'aj ti'ij i Dios ju júuricamej ujo'ta'ítyej.

Séecan mu i tyeítyee ajtacíj

⁴⁰ Séecan mu i tyeítyee a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj a'yan tyu'taxájtaca' mati'ij jáanamujri' tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna ti a'múu a'íin pu'é'een i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can.

⁴¹ Majta séecan a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'íin pu'é'een i Ciríistu'.

Majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Capu a'íin pu'é'een, ji'nye capu i'rij ti i Ciríistu' a'áa já'ma'cantaj a Galilea ⁴² A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze

tì i Ciriístu' a'íj jitze eeráanyesij i David, ajta ti a'áa ja'ma'cáantaj ja'mej a Belén, jo'tij ajta já'ma'cantaca'aj a'íjna i David.

⁴³ A'íj mu jin séecan ajtacíj i tyeítýee a'íjci jime' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca'. ⁴⁴ Séecan mu jaxie'va'ca'aj maj jaatyéevi', ajta capu a'tíj a'yan huaríj.

A'íimaj i maj tyityatatyíj camu ja'tzaahuatya'ca'aj i Jesús

⁴⁵ Majta a'íimaj i maj tyí'cha'íj i tyeyúuj tzajta', a'íi mu a'áa jo'ré'nyej hua' jimi i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta majta i fariseos jimi, a'yaa mu mij a'íimaj tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye sequée uya'ráaja?

⁴⁶ Majta a'íimaj i maj tyí'cha'íj, a'yaa mu tyihuo'té'exaa j tíjin:

—Capu a'náj a'tíj a'yan tyu'xájtaca' tí'ij a'íjna.

⁴⁷ Aj mu mij i fariseos a'yan tyihuo'té'exaa j tíjin:

—¿Nyi arí ajta mua'ajmaj jamuáacuanamuj?

⁴⁸ ¿Nyiquij arí síj i ti tyí'ta'íjtye' ja'antzaahuaj a'íjci, na'riíj síj ti fariseo pué'een? ⁴⁹ Majta a'íimaj i tyeítýee, camu yó'itej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij Moisés ti jaatyájtóo, a'íi mu meríj jo'vátzij.

⁵⁰ Ajta i Nicodemo i ti arí séej i Jesús jimi ja'tanyájca'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa j tíjin:

⁵¹ —A'yájna tí'ij tyí'ta'íjtye' i yu'xarij, a'yaa pu tyá'xaj tíquee je'ej tyí'riíj tyaj a'tíj ooxíjtye'en, tyequée mí'een tyee'íhuo'ran tyej tyij jaanamuáaran je'ej ti tyi'tíj jin ricíj.

⁵² Matí'ij mij a'íimaj a'yan tyaaté'exaa j tíjin:

—¿Nyi pajta muáaj a'áa já'ma'can a Galileea? Ahua'mua'tyej i yu'xarij aj paj jamua'reeren tíquee a'tíj a'áa já'ma'can a Galileea ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

⁵³ Matí'ij mij jo'cíxij síj ajta síj jo'maj jo'cháatimee.

8

A'íjna i íiti' ti huóoxana'cirej

¹ Ajta i Jesús a'áa pu jo'mej jo'tij jiríj jo'tacá'aj ti a'yan tyaja'rájtyapuj tíjin Aseitúunajrimi, ² yaa ariá'pua'aj, tí'ij oochán eere'nyáaj i xicáj, ajtáhua'aj pu utyájrurij u tyeyúuj tzajta'. Majta je'en i tyeítýee ajtyáxiiriaca' jimi, aj pu'ij ooyíxij tí'quij huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej.

³ Majta a'íimaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta i fariseos, a'íi mu íitaj aje'ré'nyijtye, i maj a'yan tyeetyéevi' tí'ij ooj juxána'ciria'caj séej jamuán i tyáataj. A'áa mu mij jé'ta' yo'táraj jo'maj ja'tyúusiiria'ca'aj i tyeítýee, ⁴ matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tíjin:

—Maeestro, a'yaa mu tyeetyéevi' a'mújciij mu íitaj tí'ij ooj juxána'ciria'caj. ⁵ Ajta a'íjna i Moisés a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie've' tyaj tyetyéj jin jaatyáto'sixi'in tyej tyij jaajé'caj, a'táj tina'aj íitaj ti a'yan rijcaj. ¿Arí muáaj jí'nye petyí'xaj?

⁶ A'yaa mu a'ímaj tyaata'íhuo'ri' mej mij a'íjci jin ja'antyimué'tin, tí'ij huatái'riitarej maj tyi'táj jitzán ujpuá'ritye'en. Ajta i Jesús a'íi pu ecóotutaca', tí'quij huatyóochej ti juxityéj jin tyo'yú'xaj a chóota'. ⁷ Majta móoche' a'yan tyé'íhuo'raca'aj, aj pu'ij i Jesús huatyéechaxij tí'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'íjna i tiquee tyi'táj jin á'itzeere' ajta quee tyi'ijxána'cira'aj, che' a'ín anaquéej jaatato'oj i tyetyéj jime'.

⁸ Aj pu'ij ajtáhua'aj ecóotutaca' ajta tye'ej yú'xajraa a chóota'. ⁹ Matí'ij a'yan tyáanamujri' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca', aj mu mij jo'cixij síij ajta síij, anaquéej mu a'ímaj jo'cáj i maj jéetze' huásij. Tí'ij i Jesús jusíij na'quij a'áa jo'tyá'itzee a'íjci jamuán i íitaj ti a'áa jo'tácatyii, ¹⁰ aj pu'ij Jesús huatyéechaxij ajta a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Íiti', ¿jo'nyij je'ej mé'een i maj a jitze tyi'pua'ritye'?

¹¹ Aj pu'ij i íiti' a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Nyavástara', capu ma' a'táj ti nye jitze tyi'pua'ritye'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Canu nyajta nyáaj tyi'táj a jitze pua'ritye', áricuj jó'ra', capáj che' jaxana'ciria'aj.

Jesús pu a'ín pué'een i ti jin huányeeri'ij úyan i cháanacaj japua

¹² Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaj i tyeítjee tíjin:

—Nyáaj nu a'ín pué'een i ti jin huányeeri'ij úyan i cháanacaj japua, a'íjna i ti nyaj jamuán jo'cha'can, a'íj pu jimi séeria'aj ja'mej i tatzárij ti júuricamej tyu'tá'caa, capu ij a'náj tíca'riste' jo'chá'canya'aj ja'mej.

¹³ Matí'ij mij i fariseos a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj asíij tyá'xajta, a'íj pu jin quee tyi'táj huíire' je'ej paj asíij tyi'tyá'xajtaj.

¹⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Í nyaj jin tyé'nyaxajta tyi'huíire', tyij nyajta nyasíij nyana'aj tyényaxajtaj. Jí'nye nyáaj nu jamua'reej jó'nyaj je'ráma'can ajta jó'nyaj jooméj, siajta mua'aj caxu jamua'reej. ¹⁵ A'yaa xu mua'aj tyihuá'xijtye' je'ej siaj jujímua'aj tyéejtyoovej. Nyajta nyáaj, canu a'táj ja'xijtye', ¹⁶ ajta títua'aj a'táj no'xíjtyej, a'íj nu jin ja'xijtye'en i ti

ji'ré'can jime', ji'nye canu nyasíj je'ej tyéejtyoj, sulu a'íi pu i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca' huá'xijtye'en. ¹⁷ A'yaa pu tyé'yu'si' a'íjci jitze i nyúucarij i siaj jin tyí'ijta ti a'ájna tyí'hui're' tipua'aj mahua'puaj tyi'tíj muaataxáj. ¹⁸ Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj nyasíj tyényaxajtaj, ajta i síj ti a'yan tyi'nyetyáxajta, a'íi pu a'íin pué'een i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca'.

¹⁹ Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij je'ej jé'een i ti avastára'?

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Caxu mua'aj nyamua'tyej a'tíj nyaj pué'een, caxu sij siajta jamua'tyej i nyavástara', tipua'aj nyéetzij sényamua'ajca, a'yaa xu sij siajta tya'mua'tyéche'en i nyavástara'.

²⁰ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca' tí'ij ooj tyihua'mua'tyácaj u tyeyúuj tzajta', a'ájna véjri' jo'maj yá'si'rii i túmii. Ajta capu a'tíj jaatyéevi', ji'nye capu eexúj atyojo're'nyajca'aj a'tzáaj ti a'yan tya'tácatyíij jimi.

Jó'nyej nyáaj jooméj, capu i'ríj siaj mua'aj a'áa joojú'un

²¹ Ajtáhua'aj pu i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Nyáaj nu jo'mej, mua'aj xu sij nyahuoonyij, ajta a'íj xu jin cui'nyij i siaj á'ítzeere' i Dios jimi. Jó'nyej nyáaj jooma'aj na'mej, capu i'ríj siaj mua'aj a'áa jo're'nyej.

²² A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can mu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyiquij a'yan tyi'mua'tzej ti huóoje'caj, tí'ij a'yan tyí'xaj yee ti quee i'ríj tyaj a'áa jo're'nyej jo'tíj jooma'aj ja'mej?

²³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Mua'aj xu yan ma'can, nyajta nyáaj jútye' nu já'ma'can, mua'aj xu hua' jitze ajtyáma'can i maj yan séejre' i cháanacaj japua, nyajta nyáaj canu hua' jitze ajtyáma'can.

²⁴ A'íj nu jin a'yan tyajamuaaté'exaa'j siaj a'ájna jin cui'nyij i siaj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, ji'nye tipua'aj sequee tyá'tzaahuatye'ej nyaj a'íin pué'een i Dios ti uyo'ta'ítyaca', a'íj xu jin cui'nyij i siaj jin huóoxana'cirej.

²⁵ Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj paj pué'een?

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Anaquéecan jime', ¿ji'nye tyi'tíj tyúuxie've' nyej nyij ja'mua jamuán tyi'tyáxajtasime'en? ²⁶ Jéehua nu ja'mua jitze ma'can tyu'taxájtaj nyajta jéehua jamua'xijtye'en, ajta a'ájna i ti nyojo'ta'ítyaca', a'íi pu tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, ajta a'ájna i nyej nyáaj huá'ixaatye' i maj yan japan

séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu'uj tána'aj pué'een i nyaj jáanamujri' a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ítyaca'.

²⁷ Majta a'íimaj camu yo'itéej muá'raa ti a'íj jitze ma'can tyihúa'ixaatya'ca'aj i juvástara'. ²⁸ A'íj pu jin a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siatí'ij mua'aj na'ajriáj nyéetzij i nyaj yójra' pué'een i Dios, aj xu sij jamua'reeren nyej nyáaj a'íin pué'een i Dios ti uyo'ta'ítyaca', nyajta quee tyi'táj jin je'ej ricij i nyej nyasíj nyana'aj jájtyo, sulu a'íj nu'uj huá'ixaatye' je'ej ti i nyavástara' tyinaamuá'tyej. ²⁹ Ji'nye a'íjna i ti unyojo'ta'ítyaca' a'íi pu nyaj jamuán yéesejre', capu i nyavástara' a'náj juséentacan yanúuriej, ji'nye a'náj tina'aj nu a'yan ricij je'ej ti a'íj tya'ránajchi.

³⁰ Ti'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', mue'táj mu jimi tyá'antzaahuaj.

I yójmua'mua' i Dios majta i maj a'íj jimi tyí'huüre' i ti je'ej pua'aj een

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj jimi tyá'antzaahuaj tijin:

—Típua'aj tyámua' setyityaajú'un a'íjci jitze i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaa, aj xu nyaj jamuán huací'ca'aj xá'ju'un, ³² mua'aj xu jamua'reeren i ti ji'r'é'can jime' a'yan tyi'ja'yájna, a'íj xu jin juxáahuaj mahuací'ca'aj xá'ju'un.

³³ Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Itýáj tu Abraham jitze eeráma'can, tyajta quee a'náj séecan jimi ca'nyéjrij jin tyu'tyáhuüi, ¿ji'nye pej pij muáaj a'yan tyí'ta'ixaatye' tyaj taxáahuaj mahuací'ca'an?

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' ti a'táj tina'aj ti ootyá'itzeere'en i Dios jimi, a'íi pu ca'nyéjrij jin tyí'huüre' a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj een. ³⁵ A'íjna i ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie' capu jusén jin huatyá'itzeere'ej i ti jimi tyí'muarie', ajta a'íjna i ti yójra' pué'een, a'íi pu hua' jamuán huatyá'itzeere'ej i jutyéityeristyamua' jimi jusén jime'. ³⁶ A'íj pu jin típua'aj i yójra' i Dios jamuí'ráatoonyij siaj sij juxáahuaj huací'ca'aj, a'yaa xu juxáahuaj tyityaací'ca'aj xá'ju'un. ³⁷ Nyáaj nu jamua'reej siaj Abraham jitze eeráma'can, siajta a'yan tyá'xie've' siaj naajé'caj, ji'nye caxu ná'tzaahuatye' je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'. ³⁸ A'íj nu nyáaj já'mua'ixaatye' je'ej ti i nyavástara' tyinaamuá'tyej, a'yaa xu sij siajta mua'aj huárinyij je'ej siaj tyáanamujri' i juvástara' jimi.

³⁹ Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'íi pu itýájma tavástara' i Abraham.

Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa*j* t*ij*in:

—T*ip*ua'aj mua'aj j*í*r*é*'can j*ime*' yó*jm*ua'mua' sia*j* pué'eenye' a'í*ci* i Abraham, a'yaa xu sij sia*jt*a rinyí*che*' je'e*j* t*i* a'í*n* huarí*j*. ⁴⁰ A'yaa pu'ij, ty*ij* nyajta nyerí*j* jamuá*a*'ixaa i t*i* a'yan tyi'ja'yá*j*na, i Dios t*i* naamuá'tye*j*, mua'aj xu sij jaxie've' sia*j* naajé'ca*j*. Ajta i Abraham capu a'ná*j* a'yan huarí*j*. ⁴¹ Mua'aj xu sij a'yan cha'taj siana'aj ric*ij* t*i*'i*j* i ja'muavá*st*ara'.

A'yaa mu mij a'í*m*aj tyityaatanyú*j* t*ij*in:

—C*atu* ityá*j* a'í*m*aj j*it*ze huaná*nie*'huaca' i maj ju*ji*mua'astaca'aj, s*í*i*j* pu'uj a'í*n* pué'een i t*i* tavá*st*ara', a'í*n* pu a'í*n* pué'een i Dios.

⁴² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa*j* t*ij*in:

—T*ip*ua'aj j*í*r*é*'can j*ime*' Dios ja'muavá*st*ara' pué'eenye', mua'aj xu nyaxie've' xá'ju'un, j*i*'nye nyá*aj* nu a'í*ci* j*imi* jo'vé'me*j* ya' nye*j* ny*ij* huatyé*j*ve. Canu nyasí*j* mujo'vé'me*j*, sulu Dios pu unyojo'ta'ítyaca'. ⁴³ ¿J*i*'nye t*i*'i*j* quee ja'mua'i'rii*tye*' sia*j* yo'it*é*e*j* xá'ra'ny*ij* i nyaj já'mua'ixaatye'? Caxu nyojo'ite*j*, j*i*'nye caxu janamuaj i nyúucari*j* nyaj já'mua'ixaatye'. ⁴⁴ A'í*n* pu mua'ajmaj ja'muatáata*j* i tyiyáaru', mua'aj xu a'í*j* j*it*ze ajtyáma'can, a'yaa xu sij ric*ij* je'e*j* t*i* a'í*n* tyá'xie've'. A'í*n* pu i tyiyáaru' tyí'tyacui'caa t*i*'i*j* na'aj jájcuaj ímuá*j*. Capu a'í*j*na j*it*ze sée*jr*e' i t*i* j*í*r*é*'can j*ime*', a'í*j* pu j*n* hue'tz*ij* tyí'xaj. T*i*'i*jt*a tyí'hue'taj, a'yaa pu tyaataxá*jt*a cuxáa a'yan tyi'ja'yá*j*na, j*i*'nye huápu'i*ij* pu tyí'hue'taca*a*, a'í*n* pu a'í*n* pué'een i hua' táata*j* i maj tyí'hue'taca*a*. ⁴⁵ Nyajta nyá*aj* a'í*j* nu já'mua'ixaatye' i t*i* j*í*r*é*'can j*ime*', a'í*j* xu j*n* mua'aj quee ná'tzaahuatye'. ⁴⁶ ¿A'tanyí*j* mua'ajmaj t*i* j*it*ze ajtyáma'can huatóoci'puaj t*i* naaté'exaatye' tyi'tí*j* nyaj j*n* á'itzeere'? Ajta t*ip*ua'aj a'í*j* nyaja'mua'ixaatye' i t*i* j*í*r*é*'can j*ime*', ¿j*i*'nye een j*ime*' sequé*e* ná'tzaahuatye'? ⁴⁷ A'í*j*na i t*i* Dios j*it*ze ajtyáma'can, a'í*n* pu janamuaj je'e*j* t*i* Dios tyí'xaj, sia*jt*a mua'aj caxu i Dios j*it*ze ajtyáma'can, a'í*j* xu j*n* quee janamuajracu*j* i nyúucaria'ra'.

*Cirístu' pu anaqué*e*j huatasé*jr*e quee a'í*j*na i Abraham*

⁴⁸ Aj mu mij a'í*m*aj i maj Israel j*it*ze ajtyáma'can a'yan tyaaté'exaa t*ij*in:

—A'yaa pu tyi'ja'yá*j*na je'e*j* tyaj tyí'xaj paj muá*aj* Samaaria já'ma'can ajta i tyiyáaru' a tza*jt*a' sée*jr*e'.

⁴⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa*j* t*ij*in:

—Capu tyiyáaru' nyaj tza*jt*a' sée*jr*e'. A'yaa nu ric*ij* nye*j* ny*ij* jaatyátzaahuatye'en i nyavá*st*ara', sia*jt*a mua'aj, caxu tzáahuatyi'ra'aj nye jimi tyí'cha'í*j*. ⁵⁰ Canu

nyáaj jahuoo nyej nyij nyasíj tyámua' tyu'tányaxaj, sulu síj pu a'yan tyá'huoo, a'íi pu'ij a'íin pué'een i ti tzáahuatyí'ra'aj jin tyihuá'xijtye'.⁵¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' tijin a'íjna i tyá'tzaahuatyé' je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye', capu a'náj mui'nyij.

⁵² A'yaa mu mij tyityaatanyúj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Íjij tu tyeríj tyámua' tyá'mua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna ti tyiyáaru' a'tzájta' séejre'. A'íjna i Abraham majta i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj a'íi mu néijmi'i huácuij, pajta muáaj a'yaa paj tyí'xaj tijin: “A'íjna i ti ja'tzaahuatyé' i nyenyúcaaa, capu a'náj mui'nyij.”⁵³ ¿Nyiquij muáaj jéetze' va'cán jin petyí'tyéjvee quee i tataataj Abraham? A'íi pu huamuí', majta i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'íi mu majta huácuij. ¿Ji'nye muáaj petyí'xaj a'tanyíj paj pué'een?

⁵⁴ Jesús pu a'yan pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Típua'aj nyasíj ná'nyatzaahuatyé'ej, capu tyi'tíj huiire'. Ajta i ti tyámua' tyinyatá'caa, a'íi pu a'íin pué'een i nyavástara', a'íjci i siaj mua'aj a'yan tyá'xaj ti ja'mua Dios pué'een.⁵⁵ Siajta mua'aj caxu jamua'tyej. Nyajta nyáaj nu xaa jamua'tyej, ajta típua'aj a'yan nyetyu'taxáj yee canu jamua'tyej, a'yaa nu nyij tyí'hue'tan siati'ij mua'aj. Ajta a'yaa pu tyi'ja'yájna nyej nyáaj jamua'tyej, nyajta ja'tzaahuatyé' i nyúucaria'ra'.⁵⁶ A'íjna i Abraham i ti ja'muataataj, a'íi pu huatóotyamua'vej tí'ij jaaséej a'íjci xicáara' nyaj jitzán néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj, a'íi pu jaaséej, ajta jéehua huápuí'ij huatóotyamua'vej.

⁵⁷ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Capáj peexuj huá'puatyej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj jájcha'ij, ¿nyi a'yan petyí'xaj paj jaaséj a'íjci i Abraham?

⁵⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tijin tí'ij quee eexúj Abraham huaséeria'caj, nyáaj nu'ríj séjria'ca'aj.

⁵⁹ Aj mu mij a'íimaj tyetyéj tyitu'tuj mej mij jaatyáto'sixi'in, ajta a'íjna i Jesús huatyóo'avaataca', ajta je'en iirájraa u tyeyúuj tzajta'.

9

Jesús pu a'tíj tyú'huaaj ti aracúunyij huanie'huaca'

1 Tí'ij i Jesús iiramá'caj a'tíj pu huaséj ti aracúunyij huanie'huaca'. 2 Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Maeestro, ¿ji'nye tí'ij aracúunyij tyu'nié'huaca'? ¿Nyiquij i huásimua'mua' mo'tyá'itzee ca' jusíj tyi'tíj jin ootyá'itzee?

3 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Capu jusíj tyi'tíj jin ootyá'itzee, camu majta i huájsimua'mua' ootyá'itzee, a'yaa pu tyáaru jítzán huataséjre'en je'ej ti een i muárie'ria'ra' i Dios. 4 Tí'ij ooj huányeerí'cij, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'yan huárinyij i muárie'ria'ra' jime' i ti unyojo'ta'ítýaca', ji'nye pu'ríj huariá'tica'rij, ajta quee che' i'ríitaj ja'mej tí'ij a'tíj tyu'muárie'en. 5 Ijiij nyaj nyooj yan séejre' i cháanacaj japua, nyáaj nu a'íin pué'een i ti jin huányeerí'ij úyan cháanacaj japua.

6 Tí'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij i Jesús a chóota' rájtzitsee, ajta juxityéj jin jaatyáaru'nyej i chuéj, aj pu'ij ja'rápityijra i ji'sáara' jitze a'íjci i ta'rácuun. 7 Ajta a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Áricuj a'ájna jo'tij ja'rájmuua a ti a'yan tyaja'rájtyapua j tijn Siloé (Siloé a'yaa pu huatóomua'aj tijn: i ti huata'ítýi'huaca').

A'áa pu'ij jo'mej a'íjna i ti arácun tí'ij ij acóojista'mij, ajta tí'ij uja'rájraa pu'ríj atányeerica'aj. 8 Majta a'íimaj i maj avéjri' huacháatima'caa jo'tij já'chajca'aj a'íjna i a'tíj, majta i maj a'yan tyé'sejraca'aj ti túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítyee, a'yaa mu tyúu'íhuo'raca'aj tijn:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i ti a'áa jo'taquéej túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítyee?

9 Séecan mu a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—A'íi pu a'íin pué'een.

Majta séecan a'yan tijn:

—Capu a'íin pué'een, a'yaa pu'uj huasé'rin tí'ij a'íjna.

Ajta a'íjna, jusíj pu a'yan tyúuxajtaca'aj tijn:

—Nyáaj nu a'íin pué'een.

10 Matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye ye'ej petya'tányeerica'?

11 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—A'íjna i tyáati' ti a'yan ántyapua j tijn Jesús, a'íi pu chuéj huatyápuítaca', tí'quij na'ráahuatya'xij i nyaj jüise', ajta je'en a'yan tyinaaté'exaa j tijn: “Áricuj a'ájna a Siloé, jo'tij ja'rájmuua, pajta je'en ará'ajo'sixi'in.” Nyáaj nu

nyij a'áa jo'mej, nyajta je'en arányajo'sixij, aj nu nyij atányeeriaca'.

¹² Matì'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij je'ej je'en a'íjna i a'tíj?

A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—Canu jamua'reej.

A'íimaj i fariseos mu tyé'íhuo' a'íjci i ti arácuunyica'aj

¹³ Aj mu mij yo'ví'tij a'íjci i ta'rácuunyica'aj a'íjma jimi i fariseos. ¹⁴ Ajta a'ájna putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán juso'pii ti'ij i Jesús jaatyáaru'nyej i chuéj ajta tyáahuaj a'íjci i ta'rácuunyica'aj, ¹⁵ a'íi mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej ti tya'tá'nyeeriaca'. Ajta a'íjna i a'tíj a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íi pu chuéj huatyáaru'nyej i ju'írique' jime' ajta je'en na'rápuityijraj i nyajíise', aj nu nyij arányajo'sij, nyati'ij nyij atányeeriaca'.

¹⁶ Séecan mu i fariseos a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjna i ti a'yan huaríj capu i Dios jimi já'ma'can, ji'nye capu jaatyátzaahuatyey a'íjci xicáara' i tyaj jitzán taso'pii.

Majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'tíj a'yan huárinyij, típua'aj á'itzeeria'aj i Dios jimi?

A'íj mu jin jé'ta' huacíj a'íimaj, ¹⁷ matì'ij mij majtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i ti arácuunyica'aj tijin:

—A'íi pu arí tyimuáhuuaa pej pij atányeerij, ¿ji'nye petyí'xaj, a'tanyíj pué'een a'íjna?

Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

¹⁸ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu ja'antzaahuaj ti aracúunyij huanie'huaca' ajta je'en arí atányeerica'aj, 'asta mana'aj quee huo'ta'íjtaca' mej mij ujo'vá'ju' i huájsimua'mua', ¹⁹ matì'ij mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'íin pué'een i já'muayoj? ¿Nyi a'íin pué'een i siaj a'yan tyá'xaj yee aracúunyij pu huanie'huaca'? ¿Ji'nye tyu'rúj ti'ij arí atányeej?

²⁰ A'yaa mu a'íimaj i huájsimua'mua' tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa tu tyá'mua'reej ti tayój pué'een, tyajta jamua'reej ti aracúunyij huanie'huaca', ²¹ ajta catu jamua'reej je'ej ti tyu'rúj ti'ij arí ijíj atányeej, nusu a'tíj ti tyáahuaj. Siata'aj jaata'íhuo', ji'nye pu'ríj vásti', a'múu pu jusíj tyu'taxájtaj.

²² A'yaa mu tyu'taxájtaca' i huájsimua'mua', ji'nye a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu meríj tyaaxá'pu'íntaria'ca'aj mej mij hui'rá'ityej u tyeyúuj tzajta'

a'tíj tina'aj ti a'yan tyu'taxáj yee Jesús pu a'ín pué'een i Ciriistu'. ²³ A'íj mu jin i huásimua'mua' a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Siata'aj jaata'íhuo' a'íjci, ji'nye pu'ríj vastaca'aj."

²⁴ A'íimaj i maj Israel ajtyáma'can majtáhua'aj mu jaatajé a'íjci ti arácuunyica'aj, majta je'en a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj jitzán ma'can i Dios taaté'exaatye' i ti ji'ré'can jime'. Ityáj tu jamua'reej ti a'íjna i tyáati' á'itzeere' i Dios jimi.

²⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Típua'aj á'itzeere' i Dios jimi, nusu quee, canu jamua'reej. A'íj nu xaa mua'reej nyaj arácuunyica'aj, nyajta ijíj nyeríj atányeej.

²⁶ Majtáhua'aj mu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye ye'ej muáaruuj? ¿Ji'nye ye'ej tyimuáhuaa pej pij atányeeriaca'?

²⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nu'ríj jamuaaté'exaa, siajta mua'aj caxu ná'tzaahuatye'. ¿Ji'nye setyá'xie've' nyej nyajtáhua'aj jamuaaté'exaatye'en? ¿Nyi a'yan setyá'xie've' siaj siajta jamuán huaci'ca'an?

²⁸ Aj mu mij je'ej pua'aj tyaatajé, a'yaa mu tijin:

Muáaj paj jamuán huayi'ij a'íjci i tyáataj, tyajta ityáj a'íj tu já'astijre' i Moisés. ²⁹ Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i Dios jamuán tyu'xájtaca' i Moisés, ajta a'íjci jime' i a'tíj catu jamua'reej jo'tíj já'ma'can.

³⁰ Aj pu'ij i ta'rácuunyica'aj a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Capu je'ej ámiteere' je'ej siaj tyí'xaj. Caxu mua'aj jamua'reej jo'tíj já'ma'can, ajta a'íi pu tyináahuaj nyej nyij atányeerej. ³¹ A'yaa tu tyámua' naa tyá'mua'reej ti i Dios quee huá'namuaj a'íjma i maj jimi á'itzeere', sulu a'íjma pu'uj i maj jana'michej majta a'yan ricij je'ej ti a'ín tyá'xie've'. ³² Catu a'náj a'yan tyáanamujri' ti sáij a'yan tyáahuatye'en i ti aracúunyij huanie'huaca' ti'ij atányeerej.

³³ Típua'aj a'íjna i tyáati' quee i Dios jimi já'ma'cantaj, capu a'yan rinyíche'.

³⁴ Matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj jéehua a'itzéeria'aj i Dios jimi patí'ij huanie'huaca', ¿nyi a'yan petyá'xie've' pej pij ityájma tyitáamua'tyej?

Aj mu mij ji'rá'ityaca' u tyeyúuj tzajta'.

Jesús pu hua'ajtyá'xij a'íjma i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta

³⁵ Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyáamua'reeri' maj ji'rá'ityaca' i ta'rácuunyica'aj, ajta ti'ij ja'antynájchaca' a'íjci i a'tíj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi petyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i yójra' i Dios?

³⁶ Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Nyavástara', naaté'exaatye', a'tanyij a'ín pué'een nyej nyij jimi tyá'antzaahuatye'en.

³⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Papu'rij jaaséej: Nyáaj nu a'ín pué'een, i paj jamuán tyi'tyáxajta.

³⁸ Aj pu'ij a'íjna i tyévij jimi tyítunutaca' i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nyavástara', nyáaj nu tyá'tzaahuatye'.

³⁹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijn:

—Nyáaj nu a'íjci jin mujo'vé'mej íyan i cháanacaj japua nyej nyij néijmi'caa ooxíjtye'en, mej mij atanyéjnye'rej i maj aracúcu'nyijmee, ajta mej mij aracúcu'nyij muá'ra'nyij a'íimaj i maj atanyéjnye'.

⁴⁰ Séecan mu i fariseos a'áa jo'tyú'uuca'aj, mati'ij a'yan tyáanamujri', a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿NyiQUIY ityáj tyajta aracúcu'nyijmee?

⁴¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Tipua'aj mua'aj sequée atanyéjnye'rij, caxu tyi'tij jin ootya'ítzéere'nyijche'en i siaj jin quee xá'pui' huaríj. Maj siajta a'yan tyí'xaj siaj atanyéjnye', a'íj pu jin néijmi'i ja'mua jitze tyí'pua'ren i siaj jin quee xá'pui' huaríj.

10

A'íjna i ti tyityéjya'muaj ajta jo'tij ja'pueertaj

¹ 'Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijn: A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye', tijn a'íjna i ti quee utyájrutyey i cánya'xii cúraarita' jo'tij ja'pueertaj, sulu ti anyée jo'riá'ra'nyij, a'íi pu náhua'rij pué'een. ² Ajta a'íjna i ti a'áa jo'tyájrutyey jo'tij ja'pueertaj, a'íi pu pué'een i ti huá'cha'ij i cánya'xii. ³ A'íjna i ti tyí'cha'ij jo'tij ja'pueertaj, a'íi pu tya'antácuunye'sij, ajta a'íjna i ti huá'cha'ij i cánya'xii a'íi pu huo'tájeevij je'ej maj ántya'ruj síj ajta síj, majta a'íimaj i cánya'xii a'íi mu janamuaaj i nyúucaria'ra', a'íi pu'ij hui'rájajpuaj i cúraarita', ⁴ ajta ti'ij néijmi'caa iirájajpuan i juya'muáj, a'íi pu anaquéj huama'aj ja'mej, majta i cánya'xii cújta' mu huaju'uj muá'ju'un, ji'nye a'íi mu janamuaaj i nyúucaria'ra'. ⁵ Ajta tipua'aj síj pué'eenye' maj quee jamua'tyey, camu jaatavájraj, sulu muatoo'uunaj i a'íjci jimi, ji'nye camu jamua'tyey i nyúucaria'ra' a'íjci.

⁶ A'yaa pu i Jesús tyihuo'té'exaaj, majta a'íimaj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti a'ín tyihúa'ixaatya'ca'aj.

Jesús pu a'íin pué'een i ti tyámua' naa tyihuá'cha'ij i cánya'xii

⁷ Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime': Nyáaj nu a'íin pué'een i puéertaj jo'maj jo'tyárutyij i cánya'xii. ⁸ Néijmi'i i maj anaquéej huataséjre nyequee nyáaj, náhua'rij mu pué'eenye', majta i cánya'xii, camu huó'namuajri' je'ej maj tyu'taxájtaca'. ⁹ Nyáaj nu a'íin pué'een i puéertaj, a'íjna i ti a'úun jo'tyájrutyey, a'ij pu huüre'en. A'yaa pu séeria'aj ja'mej ti'ij i cánya'aj ti juxáahuaj iráayi'ij ajta utyáru'pij ajta jéehua jatyoonyij jo'tij tyojo'cué'huaj.

¹⁰ 'A'íjna i náhua'rij a'ij pu jin mujo've'mej ti'ij tyu'náhua'an ti tyityáacui'nyij ajta ti'ij néijmi'caa antipuá'ritye'en, nyajta nyáaj a'ij nu jin mujo've'mej siaj sij júurij xá'ra'nyij, ajta siaj sij jusén jime' júurij. ¹¹ Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj tyámua' tyaja'muacha'ij. A'íjna i ti tyámua' tyihuá'cha'ij a'íi pu ajta hua' jitze ma'can mui'nyij i cánya'xii, ¹² ajta a'íjna i ti a'íjci jin tyúunajchitye' i ti huá'cha'ij i cánya'xii, tipua'aj jaaséej ti íra'vej aja've'mej a'íi pu ahuajóohua'xij i cánya'xii ajta je'en huatoo'uunaj, ji'nye camu a'íin jaya'muaj i cánya'xii. Aj pu'ij i íra'vej hua' tzajta' áan jo'tyárutyij ajta je'en huojo'cuíxi'sij i cánya'xii. ¹³ A'íi pu i tyévi' huatoo'uunaj, ji'nye a'íi pu jitzán juxie've' maj tyaaná'chitye'en, camu jitzán juxie've' i cánya'xii.

¹⁴ 'Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj tyámua' tyihuá'cha'ij i cánya'xii, nyáaj nu huá'muajtyey a'íijma i cánya'xii, majta a'íimaj a'íi mu majta nyamua'tyey, ¹⁵ a'yájna ti'ij ajta tyí'nyamua'tyey i nyavástara', a'yaa nu nyajta nyáaj tyá'mua'tyey i nyavástara', a'ij nu jin hua' jitze ma'can mui'nyij i cánya'xii. ¹⁶ Nyajtáhua'aj nu séecan tyíya'muaj i cánya'xii i maj quee hua' jitze ajtyáma'can i maj úyu'uj séejre' i cúraaj tzajta', a'yaa pu'ij tyúuxie've' nyej nyajta a'íijma jo'vá'jajpuan. A'íimaj mu ná'antzaahuatye'ej, aj mu mij néijmi'i i cánya'xii séej mana'aj i cúraaj jitze úura'úu' muá'ju'un, ajta síij na'aj hua'cha'íij ja'mej.

¹⁷ 'A'íi pu i nyavástara' nyaxie've', ji'nye nyáaj nu hua' jitze ma'can mui'nyij, nyajta je'en nyajtáhua'aj ja'ancuriáa'sij i júuricamej. ¹⁸ Capu a'tíj náa'ri'raj i nyajúuricamej, sulu nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jin hua' jitze ma'can mui'nyij. A'yaa nu tyu'tányaci'puaj nyaj hua' jitze ma'can huámu'nyij, ajta nyej nyij nyajtáhua'aj huatájuurej. A'ij pu jin tyinaata'íj i nyavástara'.

19 Mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyáanamujri', majtáhua'aj mu jé'ta' huacáj. 20 Mue'tíj mu a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij ja'tzaahuatye', ma'ajta tyiyáaru' tzajta' séejre' a'íj pu jin jutímue'?

21 Majta séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Capu i'ríj ti a'tíj a'yan tyí'xajtaj tìpua'aj tyiyáaru' tzajta' séjre'ej. ¿Nyi a'yan tyí'rij ti i tyiyáaru' tyihuó'huaatye'en tí'ij hua'tanyéjnye'ritye'en i maj aracúcu'nyijmee?

I maj Israel jitze ajtyáma'can mu jaatyáxaahuataca' i Jesús

22 Pu'ríj a'ájna putyí'rijcaa tí'ij huaséevi'ij á'yi'ij, majta a Jerusalén a'ájna jin tyi'ye'estyáacaj mati'ij tyu'tátuii i tyeyúuj. 23 Jesús pu a'úun je'rávaaca'aj i tyeyúuj tzajta', a'áa pu ja'ajcáyi'caa jo'tij ja'antyényinyiij Salomón tí ja'ajtaahuaca'. 24 Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ajtyáxiiriaca' mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'chunyéj pooj á'tyeeren paj a'yan tyi'ta'avíitze'ej puá'mej? Taaté'exaatye' záahuatyi'ra'aj jime', tìpua'aj muáaj a'íin papué'eenye' i Ciriistu'.

25 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nu'ríj nyáaj jamuaaté'exaa, siajta mua'aj caxu ná'antzaahuaj. A'ájna i nyaj jin a'yan ricij nyúucaritze' i nyavástara', a'íj pu jin tyámua' naa tyé'miteere', 26 siajta mua'aj caxu tyá'tzaahuatye', ji'nye caxu hua' jitze ajtyáma'can i cánya'xií i nyaj hua'ajya'muaj. 27 A'íimaj i cánya'xií i maj nyeya'muaj, a'íi mu janamuaj i nyenyúucaa, nyáaj nu nyajta huá'muajtyej, a'íi mu mij a'yan ricij je'ej nyaj tyihuá'ixaatye'. 28 Nyáaj nu huo'ta'sij mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij, camu mu mij a'náj antyipua'rij, capu ajta a'tíj ná'jajpuanyi'raj. 29 A'ájna i nyavástara' i tí a'yan tyinaatátuii a'íijma i cánya'aj, a'íi pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej, capu ij i'ríj ti a'tíj já'jajpuanyi'. 30 A'ájna i nyavástara' nyajta nyáaj síj tu'uj pué'een.

31 Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majtáhua'aj mu tyetyéj tyitu'tuj mej mij jaatyáto'sixi'in. 32 Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'ájna i tí nyavástara' jin néijmi'i putyí'uurej, a'íj nu jin nyeríj jéehua tyajamuataséjra i tí naa tyí'een, ¿nyi a'ájna sij jin pu tyinaatyáto'sixi'ij?

33 A'yaa mu tyaaté'exaa a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Catu a'íjci jin muaatyáto'sixi'ij je'ej paj tyi'tíj jin xá'pui' huaríj, sulu a'íj tu jime' paj je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios. Muáaj paj tyé'vij pana'aj pué'een, pajta a'yan tyí'asejrata paj Dios pué'een.

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i siaj jin tyí'ijta tijin: “A'yaa nu nyáaj tyajamuaataxájtaca' siaj mua'aj dioosij pué'een.” ³⁵ A'yaa tu tyá'mua'reej tiquee je'ej tyí'rij tyaj jó'uunaj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta i Dios pu a'yan huo'tamua'aj tijin dioosij a'íjma i ti tyihuo'té'exaaaj. ³⁶ Ajta tipua'aj i Dios nyéetzij na'antiyíhuoj ajta a'yan nyojo'ta'ityaca' i cháanacaj japua, ¿ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyí'xaj yee je'ej nu pua'aj tyá'xaj i Dios a'íjci jime' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa yee nyáaj yójra' pué'een i Dios? ³⁷ Tipua'aj nyequee a'yan rijcaj je'ej ti ricij i nyavástara', caxu ná'tzaahuatye'. ³⁸ Na'ríij a'yan nyarijca je'ej ti ajta ricij i nyavástara', tyij siajta quee nyéetzij ná'tzaahuatye', a'íj xu jitze tyá'antzaahuatye'en je'ej nyaj ricij, siata'aj sij jáamua'reej, siajta yo'itéej xá'ra'nyij ti i nyavástara' nye jitze séejre' nyajta nyáaj a'íj jimi séejre' i nyavástara'.

³⁹ Majtáhua'aj mu tyu'tatyésej mej mij jaatyéevi', ajta a'íj pu i Jesús huatóo'uj.

⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús antáraa után jitze pujmua' i játya'naj jitze i Jordán, a'áa pu jo'tyóo'itzee jo'tíj anaquéej i Juan huaja'íiraca'aj. ⁴¹ Mue'tíj mu i tyeítyee aje're'nyej a'íjci jimi, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, tyij ajta quee Juan tyi'tíj je'ej huáruuj i tyaj jin tyámua' tyo'taséj, ajta je'ej ti tyataxájtaca' a'íjci i Jesús néijmi'i pu a'yan tyi'ja'yájna.

⁴² Majta mue'tíj a'áa maj já'ma'can a'íj mu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi.

11

Tí'ij huamu' a'íjna i Lázaro

¹ Síj pu tyáati' a'áa já'chajca'aj ti tyí'cui'ca'aj a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Lázaro, a'áa pu já'chajca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Betania, jo'tíj ajta já'chajca'aj a'íjna i Maríia ajta i ihuáaria'ra' Marta. ² Ajta a'íjna i Maríia ti ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íjci i Lázaro, a'íj pu a'íjn pué'een i ti ja'náxiri'ri' i icájra'an jitze i tavástara' a'íjci i ti naa tyaarie'ej, ti ajta je'en ja'náhuatzi'raxij i jucipúáj jime'. ³ A'íj mu mij i maj hua'puaj i maj ju'ihuáamua' a'yan tyu'ta'íjtaca' maj a'yan tyaaté'exaatye'en i Jesús tijin:

—Tavástara', a'íj pu tyí'cui' a' amíincuj i paj jaxie've'.

⁴ Tì'ij i Jesús a'yan tyáanamua'jri', a'yaa pu tyu'taxájtaca' tìjin:

—Capu a'íjna jin tyi'ijcuí'nyaca' tì'ij huámui'nyij, sulu a'yaa pu tyu'tyáhuüre'sij tì'ij huataséjre'en i ti jin Dios tyámua' tyí'uurej, ajta tì'ij huataséjre'en ti néijmi'i jin tyámua' een i yójra' i Dios.

⁵ Tyij ajta i Jesús jéehua jaxie'va'ca'aj a'íjci i Marta, ajta i ihuáaria'ra', ajta a'íjci i Lázaro, ⁶ mati'ij jaaté'exaa ti i Lázaro tyí'cui'ca'aj, óoche' pu hua'puaj xicáj a'áa jo'tyá'itzee jo'tij je'ej jé'eenye'ej. ⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj jamuán huacáj tìjin:

—Tyiche' tyajtáhua'aj a'áa ja'tanyéj a Judea.

⁸ Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj a'yaa mu tyaaté'exaa tìjin:

—Maeestro, capu eexúj a'chu á'tyeej maj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tyu'tatyésej maj muaatyáto'sixi'in tyetyéj jime', ¿nyi pajtáhua'aj jaxie've' tyej tyij a'áa jó'ju'un?

⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tìjin:

—¿Nyiquee tamuáamuata' japuan hua'puaj ooraj á'tijti' ti huányeeri'cij i xicáj jime'? Ajta tipua'aj síj tújca jo'cha'canye'en, capu éejcataj, ji'nye a'íi pu ma'únyeej a'íjna jime' ti huányeeri'ij íiyan i cháanacaj japua, ¹⁰ ajta tipua'aj síj tíca' jo'cha'canye'en, a'íi pu éejcataj, ji'nye capu huányeeri'ij.

¹¹ Aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaa'j tìjin:

—A'íi pu i ta' amíincuj i Lázaro huatácuj, a'áa nu ja'tanyésij nyej nyij jáajjestej.

¹² Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'íimaj i maj jamuán huacáj tìjin:

—Tavástara', tipua'aj tyáacusime'en, a'íi pu ooj tyámua' rinyij.

¹³ Ajta je'ej ti i Jesús tyihua'ixaatya'ca'aj a'yaa pu tya'xáataj pué'eenye'ej ti i Lázaro huamuí', majta a'íimaj i maj jamuán huacáj a'yaa mu tyí'mua'ajcaa ti i Jesús a'yan tyí'xajtaca'aj ti i Lázaro tyáacusima'aj tì'ij huóoso'pe'en.

¹⁴ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j ja'huoo'itéericán jime' tìjin:

—Pu'ríj huamuí' a'íjna i Lázaro. ¹⁵ A'íj nu jin nyetyamua've' nyaj quee a'áa jo'tyávaaca'aj, ji'nye a'yaa pu jéetze' mua'ajmaj tyajamuaatyáhuüre'sij, siaj sij tyá'antzaahuatye'en. Tyiche' a'áa jó'ju'un tyej tyij uyo'tyéesej.

¹⁶ Ajta a'íjna i Tomás i maj a'yan jatamuá'muatya'aj tìjin cuáatyirij, a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaa'j i séecan i maj majta Jesús jamuán huacáj a'yan tìjin:

—Che'réj tyajta ityáj, tyata'aj jamuán huácui'nyij.

Jesús pu a'ín pué'een i júuricamej ajta i ti huo'tájuuritye'sij

¹⁷ Ti'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyáamua'reeri' ti ari muáacuaj xicáj á'tyeej maj ja'vá'naj a'íjci i Lázaro. ¹⁸ A'íjna i chájta'naj i Betania a'áa pu véjri' putyajá'ricij a'ájna a Jerusalén a'chu pu huéecaj quiloometroj huatátyeej, ¹⁹ mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can a'áa jo're'nyej mej mij jáamuaarej a'íjci i Marta majta a'íjci i María, mej mij tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj juxaamuijritya'ca'aj a'íjci jime' ti huamuí' i hua' ihuáara'. ²⁰ Ti'ij i Marta jáamua'reeri' ti Jesús ajooma'caj, a'íi pu iirájraa ti'ij ja'antinyinájchej, ajta i María a'áa pu jo'tyá'itzee a juchéj.

²¹ Marta pu'ij a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Nyavástara', tipua'aj yapuáacatyiiiche', capu muí'nyíiche' i nye'ihuáara'. ²² Ajta a'yaa nu nyáaj tyá'mua'reej ti i Dios muaatá'sij je'ej paj tyaatáhuaviiraj.

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íi pu huatájuuritaj a'ihuáara'.

²⁴ Aj pu'ij Marta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu jamua'ree ti huatájuuritaj mati'ij huatájuurej i maj meríj huácuij, a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi' i tye'entyipua'rij.

²⁵ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'ín pué'een i nyaj huo'tájuuritye'sij i maj meríj huácuij, nyajta júuricamej pué'een. A'íjna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', tyij ajta huámui'nyij, a'íi pu huatájuuritaj, ²⁶ ajta a'íjna i ti ooj júurij ajta nye jimi tyá'tzaahuatye', capu a'náj muí'nyij. ¿Nyi pá'tzaahuatye' a'íjci?

²⁷ A'yaa pu'ij i Marta tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyavástara', nyáaj nu tyá'tzaahuatye' paj muáaj a'ín pué'een i Ciríistu', yójra' i Dios, i ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti yan uvé'nyej i cháanacaj japua.

Jesús pu huóoyiinyaca' jo'maj ya'vá'naj a'íjci i Lázaro

²⁸ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij i Marta utyájrurij u chi'táj, ti'ij ij aviitzi jín uyo'tajé i ju'ihuáara' a'yaa pu tijin:

—Pu'ríj i maeestro ajo'tyéjvee, a'íi pu muajá'cho've'.

²⁹ Ti'ij a'yan tyáanamujri' i María, jiye'tzín pu ájchej ajta je'en ujó'mej i Jesús jimi. ³⁰ Ajta a'íjna i Jesús capu eexúj a'áa jo'tyárutyajca'aj a chájta', sulu a'áa pu óoche' jo'tyávaaca'aj jo'tij i Marta ye'entinyinájchaca'. ³¹ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj uje'rátya'ca'aj u chi'táj

jamuán i Mariía mej mij jaatyápua'ritye'en, mati'ij jaaséj ti i Mariía jiye'tzín ájchej, ajta je'en iirájraa u chi'táj, a'íi mu jaatavén, a'yaa mu tyí'mua'ajcaa ti a'áa jo'mej jo'maj ya'vá'naj i ihuáaria'ra' ti'ij a'áa ja'huóoyinyixi'in.

³² Ti'ij Mariía a'áa ja'rá'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, aj pu'ij tyítunutaca' jimi jo'tij ja'ra'íicajmee, a'yan tye'ixáaty'e'ej tijin:

—Nyavástara', tìpua'aj yapuaatyávaacajche', capu mui'nyíiche' i nye'ihuáara'.

³³ Ti'ij i Jesús jaaséj ti i Mariía tyóoyiinyisime'e'ej, ajta a'íijma huaséj i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj i maj jamuán huajú'ca'aj, jéehua pu je'e'ej pua'aj jaata'aj i tzajta', ³⁴ a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij siaya'vá'naj?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Mujo'té'yi'ij tavástara', pata'aj yo'tyéesej.

³⁵ Aj pu'ij i Jesús huóoyiinyaca'. ³⁶ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Cási' jéehua pu jaxie'va'ca'aj.

³⁷ Majta séecan a'yaa tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íi pu séej tyú'huaaj i ta'rácuunyica'aj, ¿nyiquee jaayí'tihua'caj ti tyáahuatye'nyijche' ti'ij i Lázaro quee huámui'nyiche'en?

Lázaro pu huatájuuriaca'

³⁸ Ajtáhua'aj pu je'e'ej pua'aj jaata'aj tzajta' i Jesús, aj pu'ij a'áa jo'r'é'nye' jo'maj ya'vá'naj. A'áa pu já'tyasta'ca'aj, tyetyéj pu eetyámuaaca'aj jo'tij jóocun. ³⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Siata'aj ja'anta'ín mu tyetyéj.

Ajta i Mariía i ti ihuáaria'ra' pué'een a'íjci i ti huamuí', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', pu'ríj je'e'ej pua'aj tyaarie'e'ej, ji'nye pu'ríj muáacua'aj xicáj á'tyeej ti avá'nami'huaca'.

⁴⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi nyequee a'yan tyimuaaté'exaa'ij paj jaséjran i ti jin huápu'ij naa huasé'rin i Dios, tìpua'aj petyá'antzaahuatye'en?

⁴¹ Mati'ij mij ja'anta'íj i tyetyéj, ajta i Jesús jútye' pu jó'nyeeriaca', ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Dios paj nyavástara', jéehua nu tyí'muatyojtzi're', ji'nye muáaj paj náanamua'ajri'. ⁴² Nyáaj nu jamua'reej paj a'náj tina'aj nyanamua'aj, ajta a'yaa nu tyaataxájta ti'ij huó'hui're'en i tyeítyee i maj a'yaa séejre', mej mij tyá'antzaahuatye'en paj muáaj unyojo'ta'ítyaca'.

43 Ti'ij a'yan tyu'taxáataj i Jesús, aj pu'ij ca'nyíin jin a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Lázaro, iirájra' a'mújna.

44 Ajta a'ijna i ti huámu'i'ijcaa a'íi pu iirájraa ca'íicatzi'huaj i ju'íicaj jitze, ajta i jumuáca' jitze a'íjci jime' i cixxurij, ajta páanyuj jin aránami'huaca'aj a jujíise'. Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj je're'chueenyij siajta jaatá'an ti jó'ra'nyij.

Je'ej maj avútzij jin tyaaxájtaca' mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

45 A'ij mu jin mue'tíj i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj i Maríia jamuán, a'íi mu tyá'antzaahuaaj i Jesús jimi, mati'ij jaaséej je'ej ti tyi'tíj huáruuj. 46 Majta séecan mu a'íimaj jimi ujó'ju' i fariseos, mati'ij mij huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huáruuj i Jesús. 47 Aj mu mij i fariseos majta i maj puaarij tyi'ijtye', a'íi mu hua'ajsi i maj tyityatatyíj, mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye tyarinyij? A'ijna i tyáati' a'náj tina'aj pu a'yan tyi'tíj jin ricij i maj jin je'ej tyo'taséj i tyeítyee. 48 Tipua'aj tyequée je'ej jooriaj, néijmi'i mu jitzán tyá'antzaahuatye'sij, majta a'íimaj i maj Roma ja'ajtyáma'can, a'íi mu ya uvé'nyesij, mej mij tyitáa'ri' néijmi'i i tyaj jin tyityatatyíj i tyeyúuj tzajta', majta ja'antypuá'aritye'sij i tachuéj Israel.

49 Ajta síj ti hua' jitze ajtyáma'can, ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Caifás, a'íi pu a'ájna imuáj a'ijna jin tyi'tyávaaca'aj a'ijna jime' i ti jéetze' va'cán jin tyi'huüre' i tyeyúuj tzajta', a'íi pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Caxu mua'aj tyi'tíj mua'reej, 50 capu ajta je'ej jamuá'miteeraste' ti jéetze' tatyáhu'i'rii ti síj na'aj huámu'nyij hua' jitze ma'can i tyeítyee, quee tyaj néijmi'i antypua'rej.

51 Ajta a'ijna i Caifás capu jusíj a'yan tyéejtyoj je'ej ti tyu'taxájtaca', sulu a'íi pu i ti Dios jitze ma'can tyi'xajtaca'aj a'yan tyaataxájtaca' ti i Jesús hua' jitze ma'can mu'nyij mati'ij mana'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, 52 ajta quee a'íjma na'aj jimi, sulu ti'ij ajta huá'ajsi're'en néijmi'caa i yójmua'mua' i Dios i maj a imuáj jo'cháatimee. 53 Ti'ij na'aj a'ájna imuáj a'íimaj i maj tyityatatyíj a'íi mu jaaxá'pu'intarej je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaajé'caj i Jesús.

54 A'ij pu jin i Jesús quee che' juséerataj jo'chá'canya'aj hua' tzajta' i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'íi pu eerájraa a'ájna a Judea, ti'quij a'áa véjri' ja'rá'aj jo'tij quee

já'tyi'tij, a'áa pu ja'chajta'ca'aj ti a'yan tyaja'rájtyapua j tijn Efraín. A'áa pu'ij jo'tyóo'itzee majta a'ímaj i maj jamuán huacáj.

⁵⁵ Pu'ríj tyi'vejri'tacaj mati'ij a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íjci jin tyí'ye'estyahua'aj i xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri', mue'tíj mu i tyeítjee curiá'cixij mej mij a'áa jo're'nyej a Jerusalén, mej mij huatyái'ihuaxi'in je'ej ti tyúuxie've' i maj jin tyí'ye'esten. ⁵⁶ A'íi mu mij jahuooca'aj a'íjci i Jesús, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj u tyejúuj tzajta' tijn:

—¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste'? ¿Nyiquij maja've'mej ti'ij yetyi'rámu'a'riive' ca' quee?

⁵⁷ I fariseos majta i maj puaaríj tyí'ijtye', a'yaa mu tyu'ta'íjtaca' tijn títua'aj a'tíj jamua'reeriaj jo'tij je'ej je'en i Jesús, ti a'ín huo'té'exaatye'en, mej mij jaatyéevi'.

12

María pu ja'náxiri'ri' i ti naa tyaarie'ej i icájra'an jitze i Jesús

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹ Ti'ij ooj aráseej xicáj tya'itzéeria'caj mej mij tyu'yé'estej a'íjci jitze ma'can i xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri', Jesús pu a'áa jo'mej a Betania, jo'tij já'chajca'aj a'íjna i Lázaro i ti jaatájuurityej. ² A'áa mu tyojó'cue'raataca' a'íjci jime' je'ej ti i Jesús huaríj, Marta pu tyí'huúria'ca'aj ti'ij tyihuo'á'xi'in, ajta a'íjna i Lázaro pu huatyácatyii i méesaj jitze jamuán a'íjci i Jesús. ³ María pu'ij ja' ye'ejriáj i ti naa tyaarie'ej ti jéehua tyá'najchij, nardu pu jaja'ra' ti jumua'tij, aj pu'ij a'íj ja'náxiri'ri' i icájra'an jitze a'íjci i Jesús, ajta je'en jucipuáj jin ja'náhuatzi'raxij. Aj pu'ij néijmi'que' u chí'táj naa tyo'huatyárie'cariaca' a'íjci jime' i ti naa curiá'rie'. ⁴ Ajta a'íjna i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijn Iscariote, i ti a'ín pu'é'eenye'ej i ti avíitzij jin tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijn:

⁵ —¿Ji'nye mequee maj jáatoonyijche' a'mújcij mu ti naa tyaarie'ej, mej mij a'íjci jin i túmii huo'tyáhuire'en a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'? ⁶ Ajta i Judas capu a'íjci jin a'yan tyu'taxájtaca' maj jitzán juxié'va'ca'aj i maj quee je'ej tyéejviicue', sulu a'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye náhua'rij pu pu'é'eenye'ej, ajta a'ín jacha'íica'aj i maj tzajta' ju'cáa'vej i túmii, a'íi pu'ij janahua'ca'aj a'íjci i túmii. ⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Capáj je'ej jooriaj che' a'yan huárinij, ji'nye a'múu pu me'yóomua'reeriaca'aj ti'ij nyacáhuaatye'en a'ájna

xicáara' maj jitzán na'vá'nasij. ⁸ Majta a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue', a'íi mu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj muá'ju'un, nyajta nyáaj canu jusén jin ja'mua jimi séeria'aj na'mej.

I maj Israel jitze ajtyáma'can mu jaaxá'pui'intarej mej mij jaajé'caj i Lázaro

⁹ Mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can jáamua'reeri' ti Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a Betania, a'áa mu mij jó'ju' mej mij jaaséej, ajta mej mij a'íj huaséj i Lázaro i Jesús ti jaatájuurij. ¹⁰ Aj mu mij i maj tyihuá'ijtye' i puaríij jaaxá'pui'intarej mej mij majta jaajé'caj a'íjci i Lázaro, ¹¹ ji'nye mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can ajtacíj hua' jimi, mej mij i Jesús jimi tyá'antzaahuatye'en.

Jesús pu a'áa jo'tyárutyij a Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Mue'tíj mu tyeítyee a'áa jó'ju' a Jerusalén mej mij tyú'ye'esten, a'íjci jime' tí'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua'. Yaa ariá'pua'aj mu jáamua'reeri' ti i Jesús a'áa ja'rá'astij a Jerusalén. ¹³ Mati'ij mij tacíj xamue' antávechij majta je'en jó'ju' mej mij ja'antynájchej, a'yan metyitye'entyijíhuaj tíjin:

—Tyámua' pu naa xá'pui', tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjci i ti yaja've'mej nyúucaritze' i tavástara', a'íi pu a'íin pué'een i Rey ti tyitaata'íjtye'sij ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁴ Aj pu'ij i Jesús púuru' huátyoj tiquee xu a'tíj japuan á'yi'xacaa, tí'quij avé'yixij ta'aj ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tíjin:

¹⁵ Caxu tyi'tziñnye'ej mu siaj Sión huacháatimee, cási', a'íi pu maja've'mej i ti tyajamuaata'íjtye'sij, a'íj pu japua avá'caj i púuru' ti cíleen.

¹⁶ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj camu yo'itéej muá'raa je'ej ti huatóomua'aj i ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj, ajta tí'ij i Dios jaatájuurityej a'íjci i Jesús, aj mu mij jo'támua'reeri' ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj je'ej ti tye'mej a'íjci jimi i Jesús.

¹⁷ Majta i tyeítyee i maj jamuán ajo'tyú'uuca'aj i Jesús tí'ij jaatajé a'íjci i Lázaro jo'tíj ja'vá'nami'huaca'aj, ajta jaatájuurityej, a'íi mu a'íjna xajtaca'aj je'ej maj tyi'tíj tyu'séj. ¹⁸ A'íj mu jin i tyeítyee iiráacíj mej mij ja'antynájchej a'íjci i Jesús, ji'nye a'íi mu jáamua'reeri' ti tyi'tíj jin a'yan huaríj i maj jin je'ej tyo'taséj. ¹⁹ Majta a'íimaj i fariseos, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tíjin:

—Xu'ríj mua'aj tyí'sej tyaj quee je'ej rinyij. Cási', néijmi'i mu i tyeítyee a'íj jamuán jó'ju'.

I maj Grecia já'ma'can mu jahuoo a'íjci i Jesús

²⁰ Ajta hua' tzajta' i tyeítyee i maj a'áa jo're'nyej a Jerusalén mej mij jaatyáanajche i Dios a'ájna mati'ij tyí'ye'estyaa, séecan mu a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj Grecia já'ma'can. ²¹ A'íi mu mij ajtyáxiiriaca' a'íjci jimi i Felipe, i ti a'áa já'ma'can a Betania, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galilea, a'yaa mu mij tyaatáhuaviri' tijin:

—Vásti', tyá'xie've' tyaj jaaséj a'íjci i Jesús.

²² Ajta a'ájna i Felipe a'áa pu jo're'nyej ti'ij jaaté'exaatye'en a'íjci i Andrés, mati'ij mij a'íimaj hua'puaj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús. ²³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej ti'ij i yójra' i Dios néijmi'i jin antyúumua'reerij ja'mej. ²⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', tijin tipua'aj ti'ij aja'ajvetyij a chóota' i játza'ra'an i tyeríicuj quee huámu'i'nyij, a'yaa pu jusíj na'aj tyu'tyá'itzeere'ej a'ájna i játza'ra'an, ajta tipua'aj huámu'i'nyij, jéehua pu i jatzíj jitzán eerányesij. ²⁵ A'íjna i ti jéehua jaxie've' ti'ij júurij já'ra'nyij, a'íi pu mu'i'nyij, ajta i ti quee jitzán juxie've' ti'ij júurij já'ra'nyij íian cháanacaj japua, a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej jusén jime'. ²⁶ Tipua'aj síj jaxie'va'aj ti'ij naatyáhuüre', che' a'yan huárinyij je'ej nyej nyáaj ricij, ajta jó'nyaj jo'tyaváaj na'mej, a'áa pu ajta nyaj jamuán jo'tyaváaj ja'mej a'ájna i ti nyéetzij nyahuüre'. Tipua'aj síj nyahuüria'aj, nyavástara' pu jaatyátzaahuatye'sij.

Jesús pu jaataxájtaca' ti mu'i'nyij

²⁷ 'Jéehua pu je'ej pua'aj nya'asej yu nyatzájta'. ¿Ajta ji'nye nyij tyu'taxájtaj? ¿Nyiquij a'yan nyetyu'taxájta yee: "Nyavástara', capáj tyi'tá'care'en ti'ij a'yan tyináaci'tyij je'ej ti arí atyojo're'nyesij"? Canu a'yan tyu'taxájtaj, ji'nye a'íj nu jin mujo've'mej ti'ij nye jimi a'yan tyá'ra'nyij. ²⁸ Nyavástara', pata'aj tyámua' tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuaj.

Aj pu'ij jútye' aje'cánamuajre i nyúucarij ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Nu'ríj tyámua' tyeetyájtoo, nyajta je'en nyajtáhua'aj tyámua' tyeetyátoosij.

²⁹ Majta i tyeítyee i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, a'yaa mu tyu'taxájtaca' maj víityee huatyéenyuj, majta séecan a'yaa mu tyi'xajtaca'aj ti síj jamuán tyu'taxájtaca' tajapuá ti tyí'huüre' i Dios jimi.

³⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Capu a'íjna jin huatánamuajre i nyúucarij ti'ij nyéetzij ca'nyíjra'aj naata'an, sulu ti'ij mua'ajmaj ca'nyíjra'aj jamuaata'an. ³¹ Pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej ti'ij i Dios huá'xijtye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta arí atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán tyi'ítayi'huaj a'íjna i ti íiyan tyí'ijta i cháanacaj japua. ³² Ajta mati'ij nyéetzij na'ajriáj, aj nu nyij néijmi'caa huatájeevij i tyeítýee mej mij nye jimi yeve're'nyej.

³³ A'yaa pu a'íjna jin tyá'xajtaca'aj mej mij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tyí'mui'nyij. ³⁴ Majta i tyeítýee a'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa tu tyá'mua'reej a'íjci jitze i nyúucarij Moisés ti yan jaatyájto, ti i Ciriústu' jusén jin júurij ja'mej. ¿Ji'nye pej pij muáaj a'yan tyí'xaj ti a'yan tyúuxie've' maj ja'ajriáj a'íjci i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'? ¿A'tanyíj pué'een a'íjna i tyévij ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'?

³⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Óoche' pu ja'mua jimi séeria'aj ja'mej i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, ajta capu che' a'chu á'tyeeren. Siata'aj a'yan metyityaací'ca'an ijíj ti ooj ja'mua jimi séejre' i tatzárij, ji'nye a'íjna i ti tíca'riste' majo'cha'can, capu jamua'reej jo'tij jó'yi'ij. ³⁶ Siata'aj jitzán tyá'antzaahuatye'en a'íjci i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, siaj sij jitzán ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij i tatzárij.

Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij jó'raa a'íjna i Jesús, ajta huatyóo'avaataca' hua' jimi.

Ji'nye mej mij quee tyá'tzaahuatya'ca'aj i tyeítýee i Jesús jimi

³⁷ Ajta a'íjna i Jesús pu'ríj jéehua a'yan tyu'uuriajca'aj hua' jimi i maj jin je'ej tyo'taséj, majta a'íimaj, camu jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj, ³⁸ ji'nye a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tijin:

Tavástara', ¿a'tanyíj ja'antzaahuaj i tanyúuca?

¿A'tanyíj jimi i tavástara' jaataséjrataca' i ti jin néijmi'i putyí'uurej?

³⁹ A'íj mu jin quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye a'yaa pu ajta tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías tijin:

⁴⁰ Dios pu hua'ráanaxij a' hua'jíisa',

ajta tyu'tyáanaj i hua' tzajta',

mej mij quee atanyéjnýe'rij,

ajta mej mij quee tyihuojó'iteej,

mej mij quee nye jimi tyá'antzaahuatye'en.

⁴¹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías, ji'nye a'íi pu jaaséj i ti jin huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj i Jesús, a'íj pu jin a'yan tyu'taxájtaca'.

⁴² Majta mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, séecan mu majta tyá'antzaahuaj i maj va'cán jin tyityatatyíj i tyeyúuj tzajta'. Ajta camu jaxajtaca'aj hua' tzajta' i tyeítyee, ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i fariseos, mej mij quee a'íimaj hui'rá'ityej u tyeyúuj tzajta'.

⁴³ Jéetze' pu hua'ránajchica'aj mej mij i tyeítyee tyámua' tyihuo'taxáj, quee ti i Dios huo'tyátzaahuatye'en.

I nyúucaria'ra' i Jesús pu huá'xijtye'en i tyeítyee

⁴⁴ Aj pu'ij Jesús ca'nyíin jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Tipua'aj a'tíj nye jimi tyá'tzaahuatye'ej, capu nyéetzij na'aj jimi tyá'tzaahuatye', sulu a'íj pu ajta jimi tyá'tzaahuatye' i ti unyojo'ta'ítyaca'. ⁴⁵ Ajta i ti nyéetzij nyeséj, a'íj pu ajta arí huaséj i ti unyojo'ta'ítyaca'. ⁴⁶ Nyáaj nu a'íin pué'een i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, nyajta a'íjna jin mujo've'mej íyan i cháanacaj japua, mata'aj mij a'íimaj i maj nye jimi tyá'antzaahuatye'en quee a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tíj jo'tíca'. ⁴⁷ Ajta a'íjna i ti janamuaj i nyenyúuca a'ajta quee ná'astijre', canu nyáaj a'íin pué'een i nyaj ja'xijtye'en, ji'nye canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej nyej nyij huo'xíjtye'en i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, sulu nyej nyij hua' japua huatányuunyij. ⁴⁸ A'íjna i ti ná'xaahuaj ajta quee ja'tzaahuatye' i nyenyúuca, a'íi pu á'xijtyi'huan a'íjna jime' i nyúucarij i nyaj nyeríj jaaxájtaca' a'ájna xicáara' tí'ij jitzán néijmi'i tye'entyipué'rij. ⁴⁹ Ji'nye canu nyasíj jájtyo je'ej nyaj tyu'taxájtaca', sulu a'íjna i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca', a'íi pu a'yan tyinaata'íj je'ej nyaj ye'ej tyu'taxáj, ajta tyi'tíj nyaj huo'mua'tyej. ⁵⁰ Nyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyinaata'íj i nyavástara' tí'ij jamuáaci'tyij siaj júurij huatyá'itzeere'en jusén jime'. A'íj nu jin a'íjna i nyaj já'mua'ixaatye', a'yaa nu tyá'xaj je'ej ti i nyavástara' tyinaata'íj.

13

Jesús pu hua'nájo'sixij i huá'icaj jitze a'íimaj i maj jamuán huacíj

¹ Pu'rij tímua' a'ájna atyojo're'nyesima'aj a'ájna xicáara' i maj jitzán jo'támua'reej a'náj ti i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta i Jesús pu'rij jamua'reeriaca'aj ti arí a'ájna atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán jo'mej íyan i cháanacaj japua, tí'ij jó'ra'nyij i juvástara' jamuán. A'íi pu a'náj tína'aj

hua'xie'va'ca'aj a'íjma i maj jamuán huacáj i maj a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, ajta a'yan tyihua'xié've'ej ja'mej jusén jime'.

² Ajta mati'ij tyí'cua'caj i chúmua', a'í pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj i Judas, ti yójra' pu'éen i Simón ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote, pu'ríj i tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj ajta ca'nyíjra'aj jaatá' ti'ij tyu'tátuiire'en a'íjci i Jesús, ³ ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj ti i vástaria'ra' arí néijmi'i jin tyee'íjcaj, ti ajta juvástara' jimi jo've'mej, ajta a'íj jimi jo'ma'aj ja'mej, ⁴ aj pu'ij ájchej jo'maj tyajá'cua'ajcaa, ajta irióchuiiri' i jutasíj ti ji'riá'huijca'aj, a'íj pu'ij séej cíxurij jin ahuooji'quej i maj jin hua'cá'ímua. ⁵ Ti'quij cáasuj jitze atyéje, aj pu'ij huatyóochej ti hua'nájo'sixi'in i huá'íicaj jitze séej ajta séej i maj jamuán huacáj, ajta je'en hua'náhuatzi'raxij a'íjci jime' i cíxurij i ti jin ahuooji'ca'ca'aj.

⁶ Ajta ti'ij a'íj jimi aje're'nyej i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'í pu i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', ¿nyi muáaj pana'nájo'sixi'ij i nya' íicaj jitze?

⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj muáaj ijíj yó'itej je'ej nyaj een jime' a'yan ricij, sulu majca'huáyee paj yo'itéj puá'mej.

⁸ Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu a'náj tyu'tá'sij paj na'nájo'sixi'in i nya' íicaj jitze.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj nyequee mua'nájo'sixi'in, capáj che' hua' jitze ajtyama'cáantaj puá'mej i maj nye jimi séejre'.

⁹ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', típua'aj a'yan tyuuxié've'ej, capáj a'yaa pana'aj tyina'nájo'sixi'in i nya' íicaj jitze, sulu ajta paj na'nájo'sixi'in i nyamuáca' jitze, pajta i nyamu'uj jitze.

¹⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i ti oochán átyi'huaxij, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yaa na'aj tya'nájo'sixi'in i ju'íicaj jitze, ji'nye capu choomuara' i jutyévira' jitze, siajta mua'aj caxu che' choomua, tyij siajta quee néijmi'i tyámua' een.

¹¹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: “Caxu néijmi'i tyámua' een”, ji'nye pu'ríj jamua'reeriaca'aj a'tíj ti a'ín pu'éen i ti tyu'tátuiire'sij.

¹² Ti'ij hua'nájo'sixi'ij i hua' íicaj jitze, Jesús pu ajtáhua'aj iirióohuijri' i jutasíj, aj pu'ij ajtáhua'aj huatyéeyixij i méesaj jitze, ajta je'en a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi seyó'itej je'ej nyaj een jin a'yan jamuáaruuj?

¹³ Mua'aj xu a'yan nyatamuá'muaj tijin Maestro, siajta

a'yan tijin Tavástará', ajta a'yan tyí'ja'yájna, jì'nye nyáaj nu a'íin pué'een. ¹⁴ Ajta nyáaj i nyaj ja'muavástará' pué'een, nyajta ja'mua maeestro, a'yaa nu tyajamua'nájo'sixij i já'mua'íicaj jitze, a'yaa pu'ij ajta tyúuxie've' siaj a'yan tyitya'nóojo'sixi'in i ju'íicaj jitze séej siajta séej. ¹⁵ A'yaa nu nyáaj nyeríj tyajamuáa'itíiri', siata'aj sij siajta mua'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij je'ej nyaj nyeríj nyáaj jamuáaruuj. ¹⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' ti jéetze' juxie've' a'íjna i ti tyí'ijta quee a'íjna i ti jahuíire', a'yaa pu ajta jéetze' tyúuxie've' a'íjna i ti unyojo'ta'ítýaca' quee i nyaj ujo'ta'ítýi'huaca'. ¹⁷ Típua'aj tyámua' setyiyó'iteej a'íjna siajta je'en a'yan huárinyij, jéehua xu a'íjna jin huatóotyamua've'sij.

¹⁸ 'Canu néijmi'caa mua'ajmaj jamuatyáxajta, nyáaj nu jamua'reej a'tyán nyaj antýihuo. Ajta a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yusí' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: "A'íjna i ti nyaj jamuán tyí'cua', a'íi pu arí nyéjcha'íire'." ¹⁹ A'yaa nu nyeríj anaquéej tyajá'mua'ixaatye' tí'ij quee xu a'yan tyí'rijcaj, ajta tí'ij a'yan tyí'rijcaj aj xu sij jamua'reeren nyej nyáaj a'íin pué'een je'ej nyaj nyeríj tyajamuaaté'exaa. ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' tijin a'íjna i ti tyámua' tyeetyéjeevej i nyaj jaata'ítýaca', a'íi pu ajta nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeevij, ajta a'íjna i ti tyámua' tyinaatyéjeevej nyéetzij, a'yaa pu cha'tána'aj tyámua' tyeetyéjeevij a'íjci i ti unyojo'ta'ítýaca'.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i Judas a'íin pué'een i ti avúitzij jin tyu'tátuiire'sij

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Tí'ij a'yan tyihuo'te'exáatye'ej, jéehua pu je'ej pua'aj jaata'aj i Jesús, aj pu'ij ja'huoo'itéericán jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye', síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can pu nyéetzij tyu'tátuiire'sij.

²² Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, mua'róosejraxi séej jamuán majta séej, ajta camu jamua'reeriaca'aj a'tíj ti tyáxajtasime'ej ²³ Ajta síj ti hua' jitze ajtyáma'can, a'íi pu a'íin pué'een i ti Jesús jéehua jaxie'va'ca'aj, a'íi pu véjri' jimi ajtyácatyíij matí'ij tyí'cua'ajcaa, ²⁴ ajta a'íjna i Simón ti ajta Pedro pué'een, a'íi pu jumuáca' jin jaatajé a'íjci i Jesús ti jaxie'va'ca'aj tí'ij jaata'íhuo' a'tíj ti pué'een i ti jatyáxajtasima'aj. ²⁵ A'íi pu'ij jéetze' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, tí'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Nyavástará', ¿a'tanyíj a'íin pué'een?

²⁶ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj nyerij ja'ajru'nyaxi'in i túxa'aj jitze i páan, aj nu nyij jaataí'tye'sij a'íjci i a'tíj ti a'ín pué'een.

Aj pu'ij ja'ajru'nyaxij i páan i túxa'aj jitze, ti'quij a'íj huati'ij i Judas, ti yójra' pué'een i Simón ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote. ²⁷ Ajta ti'ij i Judas ja'ancurá'ij i páan, a'íi pu tyiyáaru' tzajta' huataséjre. Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj jiye'tzín a'yan huárinyij je'ej paj perij tyu'muá'aj.

²⁸ Ajta capu síij yo'itéej ja'raa i maj tyí'cua'ajcaa i méesaj jitze je'ej ti een jin a'yan tyaaté'exaa. ²⁹ Ajta a'íjna i Judas a'íi pu a'ín pué'eenye'ej i ti jacha'íica'aj i túmii, séecan mu mij a'yan tyi'riá'mua'aj ti Jesús a'yan tyaaté'exaa ti'ij tyi'tíj huánanan i maj jin tyu'yé'esteje, nusu ti tyi'tíj huo'tapuéjve'en i maj quee je'ej tyéejviicue'.

³⁰ Ti'ij i Judas ja'ancurá'ij i páan, aj pu'ij iirájraa. Ajta arí huatíca'ca'aj.

I nyúucarij ti jájcuaj ti ajta jéetze' juxie've'

³¹ Ti'ij iirájraa a'íjna i Judas, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Ijíij pu'ríj séejre' i ti jin huápu'i'ij naa huasé'rin i yójra' i Dios, ajta i ti jin i Dios naa huasé'rin a'íj pu jimi séejre' i yójra'. ³² Ajta típua'aj i yójra' i Dios jimi séejre'ej i ti naa huasé'rin, Dios pu ajta jaataséjrataj i ti jin naa huasé'rin i yójra', ajta jiye'tzín pu a'yan rinyij.

³³ Nyiyóojmua', canu che' á'tyeeren ja'mua jimi. Mua'aj xu nyahuooniyij, ajta a'yájna nyati'ij tyihuo'té'exaa a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu cha'taj nyana'aj mua'ajmaj tyajamuaaté'exaatye'sij a'yan tijin: Capu i'ríj siaj mua'aj a'áa jo'ré'nyej jó'nyej nyáaj jooma'aj na'mej.

³⁴ A'íj nu nyúucarij ti jájcuaj jin a'yan tyajá'mua'ijcatye'en siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej. A'yájna nyati'ij nyáaj tyaja'muaxie've' mua'ajmaj, a'yaa xu sij siajta mua'aj tyityahuóoxie've'en. ³⁵ Típua'aj a'yan setyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, néijmi'i mu i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua jamua'reeren siaj mua'aj nye jimi tyá'tzaahuatye'.

Jesús pu huá'ixaatye' ti i Pedro jaatyáhue'taj

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ Aj pu'ij a'íjna i Simón ti ajta Pedro pué'een a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—Tavástara', ¿jo'nyij po'ma'aj puá'mej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jó'nyaj jooma'aj na'mej, capu i'ríj paj ijíj naataváj, sulu majca'huáyee paj nyacújta' huama'aj puá'mej.

³⁷ Ajta i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', ¿ji'nye een jin quee i'ríj nyaj ijíj ajamuán jó'me'en? Nyáaj nu á'nyaca'neyej nyaj a jitze ma'can huámuí'nyij.

³⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyí a'yan petya'ca'anyej paj nye jitze ma'can huámuí'nyij? A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye' tijin ti'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéecaj paj naatyáhue'taj a'yan tijin capáj nyamua'tyej.

14

Jesús pu tyámua' naa tyihuo'tyéje a'íjma i maj jamuán huacíj

¹ 'Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj. Sióoche' xu tyá'tzaahuatye'ej i Dios jimi, siajta nyéetzij jimi tyá'tzaahuatye'ej. ² A'ájna jo'tij i nyavástara' ja'chej jéehua pu chí'ij a'áa tyejé'sejre', tipua'aj quee a'yan tyí'ja'yájnatan, canu a'yan tyajamuaate'exáatye'nyijche' nyaj a'áa jo'ma'aj na'mej nyej nyij tyámua' tyojó'uurej jo'siaj jo'tya'aj xá'ju'un. ³ Ajta tipua'aj nyeríj jó'ra'nyij nyej nyij tyámua' tyojó'uurej jo'siaj jo'tya'aj xá'ju'un, aj nu nyij nyajtáhua'aj yava'cányesij, nyej nyij jamuá'anvi'tin siaj sij siajta mua'aj a'áa jo'tya'aj xá'ra'nyij jó'nyaj jo'quéej na'mej. ⁴ Mua'aj xu seríj huamuájtye i juyéj jitze ti a'áa jo'ré'nyee jó'nyaj jooma'aj na'mej.

⁵ Aj pu'ij i Tomás a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Tavástara', catu jamua'reej jo'paj jooma'aj puá'mej, ¿ji'nye tyí'rij tyej tyij huamuájtye i juyéj jitze?

⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i juyéj, nyajta i ti tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, nyajta nu a'íin pué'een i júuricamej. Nyéetzij pu'uj jimi je'ej tyí'rij ti'ij a'táj a'áa ja'rá'astij i nyavástara' jimi. ⁷ Tipua'aj tyámua' setyináamua'tyij, a'yaa xu siajta tyá'mua'tyij a'íjci i nyavástara', siajta seríj ijíj jamua'tyej, ji'nye xu'ríj jaaséj.

⁸ Aj pu'ij i Felipe a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', taataséjratye' a'íjci i a' vástara', a'íi pu tajitzé juxie've'.

⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Felipe, nu'ríj á'tyeej nyaj ja'mua jamuán yahuácaj, ¿nyí pequee xu nyamua'tyej? A'íjna i ti nyéetzij arí naaséj, a'íj pu ajta arí huaséj i nyavástara', ¿ji'nye a'yan petyí'nyahuavíj nyej nyij jamuaataséjratye'en i

nyavástara'? ¹⁰ ¿Nyi pequee tyá'tzaahuatye' ti i nyavástara' nye jimi séejre', nyajta nyáaj a'íj jimi nyajta séejre'? Tyi'tíj nyaj já'mua'ixaatye', canu nyasíj nyana'aj jájtyo. A'íjna i nyavástara' i ti nye jimi séejre', a'íj pu muárie'ria'ra' pué'een i nyaj jin a'yan ricij. ¹¹ Sianá'antzaahuatye' nyej nyáaj a'íj jimi séejre' i nyavástara', ajta i nyavástara' a'íj pu ajta nye jimi séejre', na'ríij quee, siata'aj a'íj jin tyá'antzaahuatye'en je'ej nyaj tyi'tíj jin tyí'muarie'. ¹² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' tíjin a'íjna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', a'yaa pu cha'tána'aj tyí'muarie'en nyati'ij nyáaj, ajta jéetze' va'cán jin tyí'muarie'en, ji'nye nyáaj nu a'áa jooma'aj na'mej i nyavástara' jimi. ¹³ Ajta tyi'tíj siaj mua'aj huatáhuosij nyéetzij jitze ma'can, a'yaa nu rinyij, ta'aj nye jitze huataséjre'en i ti jin naa huasé'rin i nyavástara'. ¹⁴ Nyáaj nu néijmi'i jin a'yan rinyij je'ej siaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj nyéetzij jitze ma'can.

Jesús pu a'yan tya'tóoraj ti uyo'ta'ítyij i júuricama'ra' i Dios

¹⁵ 'Típua'aj sényaxie've'ej, a'yaa xu tya'rá'astijre'ej je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'. ¹⁶ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyaatáhuaviiraj i nyavástara' ti'ij a'íin uyo'ta'ítyej i ti ja'mua japua huatányuusij, ajta je'en jusén jime' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en. ¹⁷ A'íj pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i Dios, i tiquee i'ríj maj ja'ancuriá'an a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye camu jaséj, camu majta jamua'tyej, siajta mua'aj xu jamua'tyej, ji'nye a'íj pu ja'mua jimi séejre', ajta ja'mua jimi huatyá'itzeere'ej.

¹⁸ Canu a'yan já'mua'uurej mati'ij i maj quee tyitáataj, sulu nyajtáhua'aj nu uvé'nyesij nyej nyij ja'mua jamuán séeria'aj ná'ra'nyij. ¹⁹ Capu che' á'tyeeren mati'ij quee che' nyeséejran i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, siajta mua'aj xu xaa nyeséejran, siajta júurij séeria'aj xá'ju'un, ji'nye nyáaj nu júurij. ²⁰ A'ájna xicáara' jitze, mua'aj xu jamua'reeren nyej nyáaj jimi séejre' i nyavástara', siajta mua'aj nye jimi séejre', nyajta nyáaj ja'mua jimi séejre'. ²¹ A'íjna i ti ja'ancuriáa'sij i nyenyúucaa ajta a'yan ricij, a'íj pu jin séejre' ti ji'ré'can jime' nyaxie've'. A'íj pu'ij ajta i nyavástara' jaxie'va'aj ja'mej a'íjci i ti nyaxie've', nyáaj nu nyajta jaxie'va'aj na'mej, nyajta jimi huataséjre'sij.

²² Aj pu'ij i Judas (capu a'íjna i ti a'yan tye'entyímu'tacaa yee Iscariote sulu síj) a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Tavástara', ¿ji'nye pej pij ityájma jimi huataséjre'sij pajta quee a'íimaj jimi i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua?

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i ti nyaxie've', a'íi pu já'astijre' i nyenyúuca, ajta i nyavástara' pu jaxie'va'aj ja'mej, néijmi'i tu tyij jimi huatyá'itzeere'ej. ²⁴ A'íjna i ti quee nyaxie've', capu já'astijre' i nyenyúuca. A'íjna i nyúucarij i siaj mua'aj janamuaj capu nye jitze ma'can, sulu a'íj pu jimi je'ráma'can i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca'.

²⁵ 'A'yaa nu néijmi'i a'íjna tyajá'mua'ixaatye' ijij nyej nyooj ja'mua jimi ya huatyéjve, ²⁶ ajta i ti ja'mua japua huatányuusij, a'íjna i júuricama'ra' i Dios, i ti i nyavástara' uyo'ta'ítyij nyéetzij jitze ma'can, a'íi pu néijmi'i tyaja'muamua'tyen, ajta jamuaatá'sij siaj néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaa.

²⁷ 'A'yaa nu ja'mua jimi jaatyátoosij i ti jamuaatyápua'ritye'sij. Nyáaj nu jamuaatyápua'ritye'sij, ajta canu a'yan rinyij mati'ij a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua mej mij huo'tyápua'ritye'en i juxa'aj tyeítyee. Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj, caxu siajta tyí'tziinye'ej. ²⁸ Xu'ríj náanamujri' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa nyaj jó'raa, nyajtáhua'aj nu nyij uvé'nyesij nyej nyij ja'mua jamuán huatyá'itzeere'en. Tipua'aj ji'r'é'can jime' sényaxie've'ej, mua'aj xu huatootyámua've'nyijche' a'íjci jime' nyaj i nyavástara' jimi jo'mej, ji'nye a'íi pu jéetze' juxie've' nyequee nyáaj. ²⁹ A'yaa nu anaquéej tyajá'mua'ixaatye', ta'aj ij ti'ij a'yan tyí'rijcaa, aj xu sij tyá'antzaahuatye'en.

³⁰ 'Canu che' jéehua tyajá'mua'ixaatye'en, ji'nye pu'ríj uvé'nyesij a'íjna i ti úyan tyí'ijta i cháanacaj japua. Tyij ajta quee tyí'tj jin pújoorej ti'ij na'antymué'tin, ³¹ a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij, mata'aj mij a'íimaj i maj yan séejre' i cháanacaj japua jáamua'reej nyej nyáaj jaxie've' i nyavástara', nyajta a'yan ricij tyí'tj ti jin unyojo'ta'ítyaca'.

Xá'ajhuiixi'. Tyiche' tyíhuiinyij a'yájna.

15

I ti ji'r'é'can jime' ciyéj pu'é'een ti huasti'

¹ 'Nyáaj nu ji'r'é'can jime' a'íin pu'é'een i ciyéj ti tyáxamue', ajta i nyavástara' pu a'íin pu'é'een i ti ja'tyáahuastej ajta tyámua' joorej a'íjci i ciyéj. ² Tipua'aj síj i ciyáara' ti jitzán ajtanyéj quee taca'aj, a'íi pu ja'ajtavéjchij, ajta tipua'aj tyámua' naa tyí'taca'aj, tyámua' pújoorej ti'ij jéetze' huatatáca'an. ³ Xu'ríj tyámua' een a'íjci jime' i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaj. ⁴ Siata'aj siooj nye jimi séejre'ej, a'yájna nyati'ij nyáaj ja'mua jimi tyí'sejre'.

Síj i ciyáara' capu i'rij ti jusíj huatatáca'an tipua'aj quee aróovi'raj i ciyéj jitze, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'een ja'mua jimi, capu je'ej tyí'rij siaj tyí'tíj jin tyu'tyáhuüre'en, tipua'aj sequée nye jimi séjre'ej.

⁵ 'Nyáaj nu a'ín pué'een i ciyéj, siajta mua'aj i ciyáara' xu pué'een. A'íjna i ti nye jitze ajtá'uj nyajta nyáaj jimi séejre' jéehua pu huatatáque'sij, ji'nye tipua'aj sequée nye jimi séjre'ej, caxu tyí'tíj jin je'ej rinyij. ⁶ A'íjna i ti quee nye jimi séejre', a'í pu nye jitze ajtáveechi'huaj aj pu'ij huatyáhuasij ti'ij xamuáj aj mu mij jaatyáteeraj.

⁷ 'Tipua'aj mua'aj nye jimi tyámua' naa setyí'tyesejria'aj, siajta néijmi'i já'astijria'aj i nyúucarij i nyaj já'muamua'tyej, Dios pu néijmi'i tyajamuaatá'sij tyí'tíj siaj je'ej tyaatáhuaviiraj. ⁸ A'íj pu jitze ámiteere' i ti jin naa huasé'rin i nyavástara', siaj mua'aj jéehua tyámua' naa tyu'muárie'en siajta a'íjna jin ji'récán jime' nye jitze ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij. ⁹ Nyáaj nu mua'ajmaj já'muaxie've' a'yájna ti'ij ajta nyéetzij tyí'nyaxie've' i nyavástara', siata'aj a'íjna jitze séjre'ej i nyaj jin já'muaxie've'. ¹⁰ Tipua'aj sia'rá'astej i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaj, a'íj xu jitze séeria'aj xá'ju'un i nyaj jin já'muaxie've', a'yájna nyati'ij nyáaj tyá'astej i nyúucaria'ra' i nyavástara' nyajta a'íj jimi séejre' i ti jin nyaxie've'.

¹¹ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' siaj sij nyaj jamuán huatóotyamua've'en, ajta siaj sij a'náj tina'aj jutya-mua've'ej. ¹² A'í pu'ij a'ín pué'een i nyúucarij i nyaj jin tyajá'mua'ijcatye'en ti a'yan tíjin: Siata'aj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej, a'yájna nyati'ij nyáaj nyeríj tyaja'muaxie've' mua'ajmaj. ¹³ A'í pu a'ín pué'een i ti jin jéetze' ámiteere' ti a'tíj jaxie've' i juxa'aj tyévij a'íjna i ti jitzán ma'can huámu'nyij. ¹⁴ Mua'aj xu nyetyeítyeristyamua' pué'een, tipua'aj a'yan xáarinyij je'ej nyej nyáaj tyajá'mua'ijtye'. ¹⁵ Canu che' a'yan jamuaatámua'sij yee mu siaj tyí'huüre' nye jimi, ji'nye síj ti tyí'huüre' capu jamua'reej je'ej ti ricij i ti tyé'ijtye'. A'yaa nu jamuatamua'muaj tíjin nya' amúincustyamua', ji'nye nu'rij néijmi'i tyajamuaaté'exaa i ti nyavástara' nyéetzij tyinaaté'exaaj. ¹⁶ Caxu mua'aj nyéetzij na'antyíhuoj, sulu nyáaj nu mua'ajmaj jamua'antyíhuoo, nyajta a'íjna jin tyajamuaata'íj siaj sij huáciinyej siajta tyámua' naa tyu'muárie'en i Dios jimi, ajta jusén jin huatyá'itzeere'en i siaj jin tyu'muáriej. A'yaa pu'ij i nyavástara' néijmi'i tyajamuaatá'sij i siaj jaatáhuaviiraj nye jitze ma'can. ¹⁷ A'í pu a'ín pué'een i nyaj já'mua'ijtye': Siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej.

I maj yan huacháatimee i cháanacaj japua mu jájcha'ïire' i Jesús majta a'ïjma i maj jitzán ajtyáma'can

¹⁸ Tipua'aj majá'muaxana've'ej i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa xu tyá'mua'reeriaj maj nyéetzij anaquéej naataxána'vej. ¹⁹ Tipua'aj mua'aj yan siama'caantaj i cháanacaj japua, a'ïmaj mu ja'muaxie'va'cajche' i maj yan huacháatimee, a'yájna mati'ij tyihuá'xie've' i jutyéityeristyamua'. Ajta nyáaj nu jamua'va'jajpua hua' tzajta' i maj yan séejre' i cháanacaj japua, a'íj mu jin já'muaxana've' i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye caxu che' hua' jitze ajtyáma'can. ²⁰ Xo'támua'reej i nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa tijin: "Capu a'tíj jéetze' juxie've' quee a'ïjna i ti tyé'ijtye'." Tipua'aj meríj nyéetzij je'ej pua'aj náaruj, a'yaa mu majta mua'ajmaj je'ej pua'aj já'mua'uuren, ajta tipua'aj meríj ja'antzaahuaj i nyenyúucaa, a'yaa mu majta tyá'antzaahuatye'sij je'ej siaj mua'aj tyihuá'mua'tyen. ²¹ Néijmi'i mu jin a'yan já'mua'uuren a'ïjci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye', ji'nye camu jamua'tyej a'ïjci i ti unyojo'ta'ityaca'.

²² Camu a'ïmaj tyi'tíj jin a'itzéeria'caj, tipua'aj nyequee yava'cányejnyiiche' nyej nyij tyihuó'ixaatye'en. Ajta ijíj capu che' tyi'tíj hua' japua huatányuusij a'ïjci jime' i maj ootyá'itzee i Dios jimi, ²³ ji'nye a'ïmaj i maj nyaxana've', a'ï mu majta jaxana've' i nyavástara'. ²⁴ Camu tyi'tíj jin a'itzéeria'caj, tipua'aj nyequee a'yan huárinyiiche' tyi'tíj jime' ti'ij quee a'náj a'tíj huaríj, ajta a'ïmaj mu meríj naaséj, majta móoj nyaxana've', majta a'yan cha'taj mana'aj tyá'xana've' i nyavástara'. ²⁵ Ajta a'yaa pu tyi'ricij, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta ti a'yan tijin: "A'ïmaj mu naataxána'vej ajta canu tyi'tíj jin ootyá'itzee."

²⁶ Ajta ti'ij uvé'nyej i ti ja'mua japua huatányuusij, i nyaj uyo'ta'ityij a'ïjna jitze ma'can i nyavástara', a'ïjna i júuricamej ti Dios jimi já'ma'can, a'ï pu nye jitze ma'can tyu'taxájtaj. ²⁷ Mua'aj xu siajta nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej, ji'nye mua'aj xu nyaj jamuán huacíj nyati'ij nyana'aj a'yan tyu'taséjre.

16

¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij quee jaatapuá'citaj siaj nye jimi tyá'tzaahuatye'. ² A'ïmaj mu jamui'rá'ityij i tyeyúuj tzajta', ajta a'yan tye'mej maj séecan já'muacui'nyij a'yan metyi'mua'astij maj i Dios jimi tyí'huïre'. ³ A'yaa mu rinyij, ji'nye camu nyamua'tyej, camu majta jamua'tyej i nyavástara'.

⁴ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij jo'támua'reej tipua'aj arí a'yan atyojo're'nyej, je'ej nyej nyáaj nyeríj tyajamuáa'ixaa.

Je'ej ti tyí'muarie' i júuricama'ra' i Dios

'Canu a'yan tyajamuaaté'exaa jájcuaj imuáj, ji'nye nyáaj nu ja'mua jamuán yésejria'ca'aj. ⁵ Ajta ijíj nu jo'mej a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ítyaca', ajta capu síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can nye'ihuo' jó'nyaj jó'yi'ij, ⁶ sulu a'yaa xu seríj tyityatóoxamuijrityej, a'íjci jime' je'ej nyaj nyeríj tyajamuaaté'exaa. ⁷ Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuatyí'ra'aj jime' tijin: Jéetze' pu jamuatyáhu'rii nyaj jó'ra'nyij. Ji'nye tipua'aj nyequee jó'ra'nyij, capu yava'cányesij ja'mua jimi i ti ja'mua japua huatányuusij, ajta tipua'aj nyo'ra'nyij, nyáaj nu ujamojo'ta'ítyi'raj. ⁸ Ti'ij a'íin yava'cányej, a'íi pu tyámua' naa tyihuo'taséjrataj i maj yan séejre' i cháanacaj japua i maj á'itzeere', majta i maj quee ji're'nyej séejre', ajta a'tyán ti i Dios ja'xijtye'en. ⁹ A'tíj ti á'itzeere' a'íi pu a'íin pué'een i tiquee nye jimi tyá'tzaahuatye', ¹⁰ ajta i tiquee tyí'tíj jin á'itzeere', nyáaj nu a'íin pué'een, i nyaj jo'mej i nyavástara' jimi, siajta mua'aj caxu che' nyeséejran, ¹¹ ajta i Dios ti puéjtzij jaatá'sij, a'íi pu a'íin pué'een i ti íyan tyí'ijta i cháanacaj japua, ti ajta arí jimi a'yan tyo'xá'pui'íntari'huaca' ti'ij puéjtzij jáaci'tyij.

¹² 'Jéehua pu óoche' i nyaj tyajá'mua'ixaatye'en, ajta capu eexúj ijíj já'muai'riitye' siaj sij mua'aj néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij. ¹³ Ti'ij uvé'nyej i ti ji're'can jime' júuricama'ra' pué'een i Dios, a'íi pu néijmi'i tyaja'muamua'tyen i ti a'yan tyí'ja'yájna, ji'nye capu jusíj jájtyoosij i ti jin tyajá'mua'ixaatye'en, sulu a'yaa pu tyajá'mua'ixaatye'en je'ej ti tyí'namuaj, ajta jamuaaté'exaatye'sij je'ej ti tye'mej. ¹⁴ A'íi pu jaataséjrataj i nyaj jin naa huasé'rin, ji'nye a'íj pu ancuriáa'sij i ti nyéetzij nya'a'rij, ajta je'en ja'mua jimi jaatyátoosij. ¹⁵ Néijmi'i i ti nyavástara' tyí'ijcha'ij, a'íi pu ajta nyéetzij tyí'nya'a'rij, a'íj nu jin a'yan tyu'taxájtaca' ti i júuricama'ra' i Dios a'íjna ancuriáa'sij i ti nyéetzij nya'a'rij ajta je'en mua'ajmaj jamuataá'sij.

¹⁶ 'Capu che' a'chu á'tyeeren, siati'ij mua'aj quee che' nyeséejran, ajta a'tzúj jéetze' majca'huáyee xu sijta nyeséejran.

I siaj jin juxaamuijritye' a'íi pu jamuaatatyámua'viste'sij

¹⁷ Aj mu mij séecan i maj jamuán huacáj a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej ja'mua majta séej tijin:

—¿Ji'nye huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij? A'yaa pu tyí'ta'ixaatye' tiquee che' á'tyeeren tyati'ij quee che'

jaséjran, tyajta je'en majca'huáyee tyijta jaséjran, ajta a'yan tyí'xaj ti a'áa jooma'aj ja'mej i juvástara' jimi. ¹⁸ ¿Ji'nye huatóomua'aj a'ájna i nyúucarij ti jíme' yee tiquee che' a'chu á'tyeeren? Catu yó'itej tyi'táj ti tyáxajta.

¹⁹ Jesús pu jáamua'reeri' maj jaxie'va'ca'aj maj tyee'íhuo', a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—Nyáaj nu nyerij a'yan tyajamuaaté'exaa tiquee che' a'chu á'tyeeren siati'ij quee che' nyeséejran, siajta majca'huáyee xu sijta nyeséejran. ¿Nyi a'ájna jin mua'aj setyúu'íhuo'? ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jíme', siaj mua'aj juyiinixi'in, siajta huatóoxaamujritye'sij, majta a'ímaj mu huatóotyamua've'sij i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua. Tyij siajta mua'aj juxaamuujritye', a'ij xu jin huatóotyamua've'sij i siaj jin juxaamuujritye'. ²¹ Ti'ij i íitaj ootacu'nyej a'íjci jíme' ti tyiyóoj ja'mej, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej ti'ij atyojo're'nyej a'tzáaj ti tyiyóoj ja'mej, ajta ti'ij huanie'huaj i pá'ri'ij, aj pu'ij yo'huá'xij i ti jin jajpuéjtzica'aj, a'ájna jíme' ti jéehua huatóotyamua've'sij a'íjci jíme' i pá'ri'ij ti huanie'huaca' íiyan i cháanacaj japua. ²² A'yaa xu sij siajta mua'aj ijíij tya'ajpuéjtzij, nyajta nyáaj, nyajtáhua'aj nu já'muasejran, aj xu sij jéehua huatóotyamua've'sij, ajta capu i'rítaj ja'mej ti a'táj jamuáa'ri'raj i siaj jin jutyamua've'.

²³ 'A'ájna xicáara' jitze caxu che' tyi'táj naata'íhuo'raj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jíme' ti i nyavástara' néijmi'i tyajamuaatá'sij tyi'táj siaj jaatáhuaviiraj nye jitze ma'can. ²⁴ Ti'ij na'aj ya ti je're'nyej caxu seexúj mua'aj tyi'táj jaatáhuaviiri' nye jitze huatama'can, siata'aj jaatáhuavij, aj xu sij ja'ancuriáa'sij, siajta je'en néijmi'i jin huatóotyamua've'sij.

Jesús pu a'ín pué'een i ti néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij úyan i cháanacaj japua

²⁵ 'A'yaa nu nyerij tyajamuáa'ixaa séej nyúucarij jíme', ajta atyojo're'nyesij i xicáara' nyej quee che' seequéj tyaja'mua'ixáatye'ej na'mej, sulu huatoojé'yacan nu jin tyajá'mua'ixaatye'en je'ej ti tyí'een i nyavástara' jimi. ²⁶ 'A'ájna xicáara' jitze, mua'aj xu huatyényuusij nye jitze ma'can, ajta canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' nyej nyáaj jaatáhuaviiraj i nyavástara' nyej nyij ja'mua jíme' huatyényuunij, ²⁷ ji'nye a'íi pu i nyavástara' já'muaxie've'. A'yaa pu tyaja'muaxie've' a'íjci jíme' siaj mua'aj nyéetzij nyaxie've', siajta tyá'tzaahuatye' nyaj i Dios jimi jo've'mej. ²⁸ 'A'áa nu i nyavástara' jimi ja'rájraa nyej nyij a'yan

va'cáanyej i cháanacaj japua, ajta ijíj a'yaa nu tyíchesij i cháanacaj japua, nyej nyij jó'ra'nyij i nyavástara' jimi.

²⁹ Aj mu mij i maj jamuán huacíj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ijíj paj períj ja'huoo'itéericí'can jin tyí'xaj, capáj che' séej nyúucarij jin tyí'xaj. ³⁰ Tu'ríj jamua'reej paj néijmi'i tyí'mua'reej, ajta quee juxie've' ti a'tíj tyí'tíj mua'ihuo'raj. A'íj tu jin tyá'tzaahuatyé' paj i Dios jimi jo've'mej.

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyij xaa seríj ijíj tyá'tzaahuatyé'? ³² Pu'ríj ijíj tya'rá'aj, ijíj pu'ríj a'áan putyajá'ricíj siatí'ij mua'aj jo'cixí'ij síj ajta síj, jusén tacan xúsij yanuuriésij. Ajta canu nyasíj huatyá'itzeere'ej, ji'nye i nyavástara' pu nyaj jamuán yésejre'. ³³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé' siaj sij tyámua' huárinyij i jutzájta' a'íjci jime' siaj nye jitze ajtyáma'can. Jéehua xu jajpuéetzij xá'ju'un íyan cháanacaj japua, ajta siata'aj huatyóoca'nyej, ji'nye nyáaj nu'ríj ja'antyimué'tij i cháanacaj.

17

Jesús pu hua' jime' jahuo i maj jamuán huacíj

¹ Tí'ij i Jesús a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij jútye' jó'nyeeriaca' ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyavástara', pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej a'tzáaj paj jaaxá'pui'intarej, pata'aj tyámua' tyeetyátoonyij a'yóoj, ta'aj ij ajta a'ín tyámua' tyimuaatyátoonyij muéetzij.

² Ji'nye muáaj paj períj néijmi'i jin tye'entyáarujtyej a'íjci a'yóoj, mata'aj mij néijmi'i jusén jin júurij muá'ra'nyij i paj jaatávi'tistej. ³ Ajta a'íjna i maj júurij muá'ju'un jusén jime', a'í pu a'ín pué'een i maj muéetzij muáamua'tyij, paj muáaj pana'aj a'ín pué'een i Dios ti tzáahuatyí'ra'aj jin séejre', ajta a'íjna i Ciriistu' i paj muáaj uyo'ta'ítyaca'.

⁴ 'Nyáaj nu nyeríj tyámua' tyimuaatá' hua' jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye nu'ríj ja'antýicí'ij i paj jin tyinaata'íj. ⁵ Ajta ijíj nyavástara', pata'aj tyámua' tyinaatyátoonyij ajimi, a'yájna patí'ij tyámua' tyinyatá'care'ej nyati'ij ajamuán ajo'catyíi tí'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj.

⁶ 'A'ímaj i paj hua'antýíhuoj íyan i cháanacaj japua pej pij naatávi'tistej, nu'ríj huo'té'exaa a'tíj paj pué'een. A'í mu a'tyétyeristyamua' pué'eenye'ej, ajta muáaj paj naatávi'tistej, majta meríj ja'antzaahuaj a'nyúuca.

⁷ A'ímaj mu meríj jamua'reej tí néijmi'i muéetzij jimi tyeje'ráma'can, ⁸ ji'nye a'íj nu huo'té'exaa i nyúucarij i paj muáaj naaté'exaa, a'í mu mij meríj ja'antzaahuaj. Majta

jáamua'reeri' nyaj ji're'can jime' muéetzij jimi jo've'mej, majta tyá'antzaahuaj paj muáaj unyojo'ta'ityaca'.

⁹ 'A'yaa nu hua' jime' tyí'muahuaviiij, canu a'yan tyí'muahuaviiij a'íjma jime' i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu hua' jime' i paj naatávi'tistej, ji'nye a'íi mu a'tyéityeristryamua' pué'een. ¹⁰ Néijmi'i i maj nyetyeíityeristryamua' pué'een, a'íi mu majta a'tyéityeristryamua' pué'een, majta i maj a'tyéityeristryamua' pué'een, a'íi mu majta nyetyeíityeristryamua' pué'een, a'íjma pu'ij jitze séejre' i nyaj jin naa huasé'rin.

¹¹ 'Canu che' nyáaj yan huatyá'itzeere'ej i cháanacaj japua, majta a'íimaj mu a'yan huatyá'itzeere'ej, nyajta nyáaj nu jo'méj muéetzij jimi. Nyavástara' mu paj tyámua' een, huó'cha'ij a'íjna jitze ma'can i paj jin ántyapuaj, a'íjna i paj jin a'yan naatamua'aj, mej mij tyámua' eenye', a'yájna tyati'ij ityáj. ¹² Nyati'ij nyáaj hua' jamuán a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, nyáaj nu tyámua' tyihuá'cha'íica'aj ajitze ma'can. Capu síj ti hua' jitze ajtyáma'can jó'vej, sulu a'íi pu'uj i ti arí jimi a'yan tya'tácatyíij ti'ij puéjtzij jáaci'tyij, ta'aj ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

¹³ 'Nyajta ijíij a'áa nu jo'mej muéetzij jimi, ajta a'yaa nu tyí'xaj nyati'ij nyooj yahuatyéjvee i cháanacaj japua, mata'aj mij néijmi'i a'yan cha'taj mana'aj tyityatóotyamua've'en nyati'ij nyáaj tyí'nyetyamua've'.

¹⁴ Nyáaj nu nyerij huó'ixaaaj a'nyúuca, majta a'íimaj mu hua'ajcha'íire' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye camu hua' jitze ajtyáma'can i maj yan séejre', a'yájna nyati'ij nyajta nyáaj quee yan tyí'ma'can i cháanacaj japua. ¹⁵ Canu a'yan tyí'muahuaviiij paj hue'rátóonyij i cháanacaj japua, sulu paj tyámua' tyihuó'cha'íin a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyí'een. ¹⁶ A'yájna nyati'ij nyáaj quee yan tyí'ma'can i cháanacaj japua, camu majta a'íimaj a'yan ma'can i cháanacaj japua. ¹⁷ Pata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'jimi, a'íjci jime' i ti ji're'can jime', ajta a'íjna i ti ji're'can jime' a'íi pu a'íin pué'een a'nyúuca.

¹⁸ A'yájna pati'ij tyinyojo'ta'ityaca' a'íjma jimi i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj tyihuo'ta'ityij a'íjma jimi i maj yan séejre' i cháanacaj japua. ¹⁹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu hua' jitze ma'can tyu'tányatoj, mej mij majta a'íimaj tyámua' tyityeetyátuihuaj a'íjci jitze i ti a'yan tyí'ja'yájna.

²⁰ 'Canu a'íimaj jime' nyana'aj a'yan tyí'muahuaviiij, sulu nyajta nu a'yan tyí'muahuaviiij hua' jitze ma'can i maj tyá'antzaahuatye'sij mati'ij jáanamua'aj i nyúucarij a'íimaj maj huo'té'exaatye'ej. ²¹ A'yaa nu tyí'muahuaviiij

maj néijmi'i a'íimaj tyámua' eenye' mej mij quee séecan ajtací'ca'an, a'yájna pati'ij muáaj nyavástara' nye jimi tyí'sejre' nyajta a'jimi séejre', mej mij majta a'íimaj ityájma jimi séeria'aj muá'ra'nyij, mata'aj mij a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua tyá'antzaahuatye'en paj muáaj nyojo'ta'ítyaca'. ²² A'yaa nu cha'taj nyana'aj tyámua' tyihuo'tyájtóo a'íjci jime' i ti naa huasé'rin i paj jin tyámua' tyinaatá', mej mij síij mana'aj pué'eenye', a'yájna pati'ij muáaj nyajta nyáaj síij tyana'aj tyi'tyapué'een, ²³ nyáaj nu hua' jimi séejre', pajta muáaj nye jimi séejre', mata'aj mij majta a'íimaj néijmi'i síij mana'aj pue'éenye'ej muá'ra'nyij, mej mij a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jáamua'reej paj muáaj nyojo'ta'ítyaca', pajta hua'xie've' a'yájna pati'ij nyéetzij tyí'nyaxie've'.

²⁴ 'Nyavástara', muáaj paj naatávi'tistej, a'yaa nu nyij tyá'xie've' maj nyaj jamuán séeria'aj muá'ra'nyij jó'nyaj jo'tyaváaj na'mej, mata'aj mij jaaséej i ti huápu'i'ij naa huasé'rin i paj jin tyámua' tyinaatá', ji'nye muáaj paj nyaxie'va'ca'aj jájcuaj ímuáj tí'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj. ²⁵ Nyavástara', mu paj tyámua' een, camu muamua'tyej a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta nyáaj nu muamua'tyej, a'yaa mu mij i nyetyeítyeristyamua' tyá'mua'reej paj muáaj nyojo'ta'ítyaca'. ²⁶ Nu'ríj huo'taséjra je'ej paj huasé'rin, nyajta nyooj a'yan tyihua'séeratye'ej na'mej, ta'aj ij a'íjna i paj jin nyaxie've' hua' jitze huatyá'itzeere'en, ajta nyej nyij nyáaj hua' jimi séeria'aj ná'ra'nyij.

18

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Tí'ij a'yan tyihuo'ixáatye'ej, Jesús pu jó'raa, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, mej mij antáciinyej után jitze pujmua' i áchij jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Cedrón. A'áa pu jéehua jo'uuca'aj i aseitúunaj ciyaraj, a'áa pu'ij i jo'tyájrúpij majta i maj jamuán huacíj. ² Ajta i Judas i ti tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, a'íi pu ajta ujá'mua'tyajca'aj a'ájna, ji'nye mue'tíj mu a'áa ja'huóosiirej i Jesús majta i maj jamuán huacíj. ³ A'áa pu'ij i Judas ja'rá'aj majta jamuán i xantáaru'uj majta séecan i maj tyeyúuj tzajta' tyí'cha'ij, a'íimaj mu uhuojo'ta'ítyaca' i maj tyihuá'ijtye' i puaaríj majta i fariseos. Néijmi'i mu huatátzave'sima'aj majta tyámua' éenye'ej mej mij huatyényo'se'en. ⁴ Ajta i Jesús pu'ríj

jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyi'rinyíiche', a'íj pu jin eerájraa ti'ij hua'antynájchaca' ajta a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj setyáhuoonyij?

⁵ A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—A'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can.

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'ín pué'een.

Ajta a'íjna i Judas, i ti tyu'tátuiire'sij, a'áa pu hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj i xantáaru'. ⁶ Ti'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin: Nyáaj nu a'ín pué'een, aj mu mij juhuárita' cáacij, majta eetavátzij a chóota'. ⁷ Jesús pu'ij ajtáhua'aj a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj setyáhuoonyij?

A'yaa mu mij majtáhua'aj tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can.

⁸ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nu'ríj jamuaaté'exaa nyej nyáaj a'ín pué'een. Tipua'aj nyéetzij senyetyáhuoonye'en, siahuo'tá' maj jó'ciinyej a'íimaj i maj nyaj jamuán huaci'ij.

⁹ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca' ti a'yan tijin: “Nyavástara', capu síj jó'vej i ti hua' jitze ajtyáma'can i paj naatávi'tistej.” ¹⁰ Aj pu'ij a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'íi pu juchúun íjcutaca', ti'quij naxiéera' muáca'ta' ti pujmua' ajtasíjchaca' a'íjci i a'tíj ti a'yan ántyapuaj tijin Malco, a'íi pu a'ín pué'eenye'ej i ti jahuiiria'ca'aj a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj u tyeyúuj tzajta'. ¹¹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tijin:

—Ucárujtye' mua' chúun, tipua'aj i nyavástara' a'íjna jin unyojo'ta'ítyaca', ¿nyiquee a'yan tyúuxie've' nyej nyij ja'rá'astijre'en?

Ti'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Anás

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Mati'ij mij a'íimaj i xantáaru', ajta a'íjna i ti tyihua'íjtye', majta i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', a'íi mu jaatyéevi' a'íjci i Jesús, majta je'en ja'náajj'quej.

¹³ Anaquéej mu mij a'áa yo'ví'tij a'íjci jimi i Anás, jí'nye a'íi pu mu'nyáara' pué'eenye'ej a'íjci i Caifás, i ti a'ájna ímuáj néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj i tyeyúuj tzajta'.

¹⁴ A'íjna i Caifás, a'íi pu a'ín pué'eenye'ej i ti a'yan tyihuo'té'exaatya'ca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti jéetze' hua'tyáhu'i'rihua'aj ti síj na'aj i tyévi'j huámu'i'nyij hua' jitze ma'can i tyeíttye.

Pedro pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin tiquee jamua'tyej a'íjci i Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ajta a'íjna i Pedro, ajtáhua'aj sáij ti ajta hua' jitze ajtyáma'can a'íi mu cújta' huajú'ca'aj i Jesús. Ajta i sáij i ti ajta Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íi pu jamua'tyajca'aj i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj i tyeyúuj tzajta', a'íj pu jin jamuán utyájrurij i Jesús a'ájna a tij ja'chej a'íjna i ti tyí'ijta, ¹⁶ ajta a'íjna i Pedro apua'quéj pu jo'tyá'ítzee véjri' a ti ja'pueertaj. Aj pu'ij a'íjna i ti jamua'tyej i ti néijmi'i jin antyúumua'reej ajo're'nyej ata' puéertaj, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i íitaj i ti a'áa tyí'cha'íj ata' puéertaj, ti jaatá'an ti i Pedro utyájrutyey. ¹⁷ Aj pu'ij a'íjna i íiti' i ti a'áa tyí'cha'íj ata' puéertaj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Pedro tijin:

—¿Nyi pequee muáaj sáij a'íin pué'een i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj jamuán huaci'íj a'mújcij mu tyáataj?

Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu, canu a'íin pué'een.

¹⁸ Ajta tyámua' pu tyú'seevi'ij, a'íi mu mij i maj tyí'huiire' i tyeyúuj tzajta' majta i maj tyí'cha'íj u tyeyúuj tzajta' a'íi mu óonieej, a'áa mumij ja'taváatima'caa jo'tij já'taa moopuístya'aj. Ajta i Pedro pu ajta hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj, oopuístya'aj a ti já'taa.

A'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej pu tyee'íhuo'ri' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ A'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj, a'íi pu huatyóochej ti tyee'íhuo' a'íjci i Jesús a'íjna jime' i maj jamuán huaci'ca'aj ajta tyi'tíj ti hua'mua'tyajca'aj. ²⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu jéjrista' tyihuó'ixaaj i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'náj tina'aj nu tyi-huá'mua'tyajca'aj i tyeyúuj tzajta', nyajta jo'maj jóosi'rii a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, canu tyi'tíj aviítzij jin huataxájtaca'. ²¹ ¿Ji'nye een jime' a'yan petyí'nye'íhuo'? Pata'aj a'íjma huata'íhuo' i maj náanamujari', miche' a'íimaj jamuaaté'exaatye'en tyi'tíj nyaj huó'ixaaj. A'íi mu jamua'reej je'ej nyaj tyu'xájtaca'.

²² Ti'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', sáij ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tyí'cha'íj u tyeyúuj tzajta', a'íi pu ja'rájvee a'yan tye'ixáatye'ej tijin:

—¿Nyi a'yan petyaaté'exaatye'ej a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta'?

23 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj tyi'tíj je'ej pua'aj nyetyu'taxájtaca', naaté'exaatye' tyi'tíj ti pué'een, ajta típua'aj xá'pui' nyetyu'taxájtaca', ¿ji'nye een jin petyina'ráava'raj?

24 Aj pu'ij i Anás tyu'ta'íjtaca' maj ja'náji'que'en, majta je'en já'anvi'tij a'íjci jimi i Caifás.

Pedro pu ajtáhua'aj jaatyáhue'taca' i Jesús

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

25 Ajta a'íjna i Pedro, óoche' pu a'áa jóopuistya'ca'aj jo'tij já'taa. Mati'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee muáaj síj a'ín pué'een i maj Jesús jamuán huaci'ij?

Pedro pu tyu'tyáhue'taca', a'yan tyi'xáataj tijin:

—Canu, canu a'ín pué'een.

26 Aj pu'ij síj ti jahuüria'ca'aj a'íjci i ti néijmi'i jin an-tyúumua'reej, ti ajta ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íjci i a'tíj i ti Pedro naxiéera' ajtasíjchaca', a'íi pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi nyequee a'áa muajá'sej a'mújcij jamuán jo'tij jo'váatimee i aseitúunaj ciyaraj?

27 Pedro pu ajtáhua'aj jaatyáhue'taca', aj pu'ij huajíjhuaca' i tyacuáarie'.

Ti'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Piláato

(Mt. 27:1-2, 11-31; Mr. 15:1-20; Lc. 23:1-5, 13-25)

28 Mati'ij mij je'ráavi'tij a'íjci i Jesús a'ájna jo'tij ja'chej a'íjna Caifás, majta je'en a'áa yo're'nyijtyej jo'tij je'rácatyii i tajtúhuan ti tyí'huiire' hua' jitze ma'can i maj Roma ja'chej. Ajta arí tapuá'risima'aj, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu utyájrurij jo'tij i tajtúhuan je'rácatyii, mej mij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i juyi'ráj jitze, ajta quee huatái'riitarij maj jáacua'nyij i cue'ráj i maj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'.

29 A'íj pu jin i Piláato iirájraa. A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Tyi'tanyí jin sia'xijtye' a'mújcij mu tyáataj?

30 A'yaa mu mij tyityaatanyúj tijin:

—Típua'aj quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'nyijche'en, catu yamuaatatuíre'nyijche'.

31 Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj mua'aj já'anvi'tij, siajta jo'xíjtye'en a'yájna ti'ij tyajá'mua'ijtye' i ja'muaye'raj.

Majta i maj tyí'ijta a'íjma jimi i maj Israel jitze aj-tyáma'can, a'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Capu ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can tatá'caa tyaj a'tíj huajé'caj.

³² A'yaa pu'ij tya'róo'astej a'íjna i nyúucarij i Jesús ti jaataxájtaca' a'íjna jime' je'ej ti tyí'mui'nyij. ³³ Aj pu'ij i Piláato ajtáhua'aj utyájrurij u chi'táj, ti'quij uyo'tajé i Jesús aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi muáaj a'íin papué'een i ti tyihuá'íjtye' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can?

³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Nyi asíj a'yan petyí'nye'íhuo', ca' a'íjci jime' je'ej maj i séecan tyinaataxájtaca' a' jimi?

³⁵ Piláato pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Nyi nyáaj Israel jitze na'ajtyáma'can? A'íimaj i maj a'tyéityeristyamua' pué'een, majta i maj tyihuá'íjtye' i puarij, a'íi mu a'íin pué'een i maj muéetzij yamuava'toj nyéetzij jimi. ¿Tyi'tanyí je'ej puáaruuj?

³⁶ Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—A'íjna i nyaj jin tyí'íjta, capu yan ma'can i cháanacaj japua. Típua'aj a'yan nyama'cantajche', tyeítyee mu nye jimi tyi'huírria'cajche' i maj huatyényo'se'en mej mij quee naatyéevi' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta i nyaj jin tyí'íjta capu a'yan ma'can.

³⁷ Aj pu'ij i Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi muáaj a'íin papué'een i paj tyihuá'íjtye'?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj jaataxájtaca', nyáaj nu Rey pué'een. Nyáaj nu huanié'huaca' nyajta yan uvé'neye' i cháanacaj japua, nyej nyij a'íjna huó'té'exaatye'en i ti a'yan tyi'ja'yájna. Majta néijmi'i i maj a'íj jitze ajtyáma'can i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'íi mu nyanamuaj.

³⁸ Piláato pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Tyi'tanyí pué'een a'íjna i ti a'yan tyi'ja'yájna?

Ti'íj a'yan tyu'ta'íhuo'oj. Piláato pu ajtáhua'aj iirájraa ti'ij hua' jamuán tyu'taxáj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyihuo'té'exaa jíjin:

—Canu tyi'tíj tyítyoovej i nyaj jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

³⁹ Siajta mua'aj a'yaa xu tyeeyí'tin nyaj séej jamui'rátuiitze'en i ti eetyánami' siati'íjtá tyí'ye'estyaj siaj jo'támua'reej i xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ¿nyí a'yan setyá'xie've' nyaj jamui'rátuiitze'en a'íjci i ti tyihuá'íjtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can?

⁴⁰ Néijmi'i mu a'yan tyityeetyejíhuajraa tíjin:

—Catu jaxie've' a'mújci. Pata'aj tíi'rátuiitze'en a'íjci i Barrabás.

Ajta a'íjna i Barrabás, a'íi pu náhua'rij pué'eenye'ej.

19

¹ Aj pu'ij i Piláato yo'ví'tij a'íjci i Jesús ajta jaata'íjtaca' mej mij je'riá'vaxi'in. ² Majta a'íimaj i xantáaru'uj tzícare'ej mu huatyácistaca' mej mij cúruun huatyátaahuaj, a'íj mu mij ju'cárujtyi'ri' i mu'úutze' i Jesús, majta cíxurij ju'cáhuíjri' ti tin xú'muaa ti po'vij jime'. ³ Aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca' a'yan metye'ixáatye'ej tijin:

—Che' jusén jime' júurij a'íjna i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Majta ja'ráva'ra'aj ajíisa'.

⁴ Aj pu'ij i Piláato ajtáhua'aj iirájraa, ajta a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Cási', yanuj jave'vi'tij, siata'aj sij jáamua'reej nyaj quee tyi'tij tyítyoovej i nyaj jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

⁵ Aj pu'ij i Jesús iirájraa, ju'carújtya'aj a'íjci i cúruun ti tzícare'ej jin cistijhuaj, ajta ju'cahuíj a'íjna i cíxurij ti tin xú'muaa ti po'vij jime'. Aj pu'ij i Piláato a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Yána'aj huatyéjve i tyáati'.

⁶ Mati'ij a'íimaj jaaséj i maj tyihuá'ijtye' i puaríj majta i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Óotateexi' i cúruuj jitze, óotateexi'.

Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Siata'aj já'anvi'tij siajta mua'aj jó'tatan, ji'nye canu nyáaj tyi'tij tyítyoovej i nyaj jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

⁷ Majta a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Ityáj tu yu'xarij tyícha'ij i tyaj jin tyi'ijta, ajta a'íjna jitze i yu'xarij a'yaa pu tyúuxie've' ti huámu'nyij, ji'nye a'yaa pu tyu'tóosejrataca' ti a'íin pué'een i yójra' i Dios.

⁸ Ti'ij a'yan tyáanamua'jri' a'íjna i Piláato, jéetze' pu tyu'tátziin. ⁹ Aj pu'ij ajtáhua'aj utyájrurij u chi'táj, ajta yo'ví'tij i Jesús, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij muáaj pá'ma'can?

Ajta a'íjna i Jesús capu huatanyúj. ¹⁰ Piláato pu'ij a'yan tyaaté'exaa'ij tijin:

—¿Nyi pequee je'ej tyinaaté'exaatye'ej? ¿Nyi pequee jamua'reej nyaj a'íjci jin antyínyamua'ree nyej nyij muí'rátóonyij, nusu nyaj mojo'tatan i cúruuj jitze?

¹¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa'ij tijin:

—Capáj tyi'tij jin antyíamua'reeriacajche' nye jimi tipua'aj quee i Dios muaatá'nyijche', a'íj pu jin i ti nyéetzij tyu'tátuii ajimi, a'íj pu jéetze' ootyá'itzee i Dios jimi pequee muáaj.

12 Tì'ij na'aj a'ájna imuáj, Piláato pu a'yan tyá'huooca'aj je'ej ti huárinyij tì'ij jaatátoonyij a'íjci i Jesús, majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijn:

—Típua'aj paatátoonyij, capáj che' tyi'tíj jin tyi'tyaváaj puá'mej a'íjci jimi i tajtúhuan i ti tyí'ta'ijtye'. A'tíj tina'aj ti a'yan tyúusejrataj ti a'ín pué'een i ti tyí'ta'ijtye', a'íi pu jájcha'íire' a'íjci i tajtúhuan.

13 Tì'ij i Piláato a'yan tyihuo'namuajri', aj pu'ij ji'ráavi'tij a'íjci i Jesús, ajta je'en ooyíxij a'íjci japua i ipuárij jo'maj tyajá'xa'puí'intare', a'yaa pu tyaja'rájtyapuaaj a'ájna i huá'nyuucaa jime' i Hebreos tijn: Gabatá, a'yaa tì'ij huatóomua'aj tijn jo'tij tyetyéj jo'muáanyijmee ti pá'tzaa.

14 Pu'ríj a'ájna putyí'rjicaa i xicáara' maj jitzán tyámua' huó'uurej mej mij jo'támua'reej a'ájna xicáara' tì'ij jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', tì'ij tya'rá'aj a'tzáaj tacuaríxpuaj. Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijn:

—Ya'cuíj mu ti tyajá'mua'ijtye'.

15 Majta a'íimaj a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijn:

—Meje'rájvi'tij. Iirájvi'tij, pajta jó'tatan i cúruuj jitze.

Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi a'yan tyí'xa'puí' nyaj jó'tatan a'íjci i ti tyajá'mua'ijtye'?

Majta a'íimaj i maj puaariij tyí'ijtye' a'yaa mu tyaaté'exaa tijn:

—Capu a'tíj ityájma ajtáhua'aj tyí'ta'ijtye', sulu a'íi pu'uj i tajtúhuan ti jin tyi'tyéjvee.

16 Aj pu'ij i Piláato huo'tátuii a'íjci i Jesús mej mij jó'tatan i cúruuj jitze, a'íi mu mij yo'ví'tij.

Mat'íj jó'tatee a'íjci i Jesús i cúruuj jitze

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

17 Aj pu'ij i Jesús iirájraa ja'antyichóoj i jucúruuj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn: “Mui'chíj mu'taj”, ajta hua' nyuucaa jime' i Hebreos a'yaa pu tya'rájtyapuaaj tijn: Gólgota. 18 A'áa mu mij yó'tatej, majta jamuán hua'puácaa i tyeítyee óotatej, juxa'aj mu tyihuojó'tateexij séej síicita' majta séej síicita', a'íi pu'ij i Jesús jé'ta' óotateehuaca'. 19 Piláato pu a'yan tyo'tyéyu'xaca' i táabla jitze a'yan tijn: “Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'íi pu a'ín pué'een i ti tyihua'íjtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can”, ajta je'en jaata'íjtaca' mej mij jó'tatan i cúruuj jitze jo'tij jo'ojmu'uj i Jesús.

20 Mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can jo'jijveej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj, ji'nye a'ájna jo'maj yó'tatej i

Jesús a'áa pu véjri' putyajá'rijcaa i chájta', ajta a'íjna i ti á'yu'si'huaca'aj, huéecaj nyuucáaj pu jin ooyú'si'huaca', i huá'nyuucáa i Hebreos, ajta huá'nyuucáa i maj Roma já'ma'can, ajta huá'nyuucáa i Griego. ²¹ A'íj mu jin a'íimaj i maj tyihúa'íjtye' i puaríj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Piláato tijin:

—Capáj a'yan tyé'yu'xaj yee: “A'íjna i ti tyihúa'íjtye' i maj Israel jítze ajtyáma'can”, sulu a'yaa paj tyo'tyéeyu'xaj tijin: “A'íjna i ti a'yan tyúuxaj ti a'íin pué'een i ti tyihúa'íjtye' a'íjma i maj Israel jítze ajtyáma'can.”

²² Ajta a'íjna i Piláato a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íjna i nyaj nyeríj jo'tyéeyu'xaca'aj, a'yaa pu tye'yú'si'huaj ja'mej.

²³ Ajta mati'ij a'íimaj i xantáaru' jo'tatéexi'ij i Jesús, aj mu mij tyi'ijpíj i tyi'caanaria'ra', mati'ij mij muáacuaque' tyi'ijsiiria'xij, ta'aj séej ajta séej tyú'ci'tyij i xantáaru'. Ajta a'íin avá'ítzee i síicu'ria'ra' ti ju'cáchajca'aj, séej pu'uj jin itzijhuaca'aj néijmi'que', ²⁴ a'yaa mu mij tyityaatóo'ixaaj i xantáaru'uj tijin:

—Tyiche' quee jasujtza'naj, sulu tyiche' huátamue'tin tyej tyij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij.

A'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jítze ti a'yan tijin: “A'íi mu tyu'rióotui'tyej i tyi'nyacaanaa, majta huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij i nyesíicu'.” A'yaa mu mij huaríj i xantáaru'uj.

²⁵ Ajta a'ájna véjri' jo'tíj ja'rávaaca'aj i cúruujra' i Jesús a'áa pu jo'tyávaaca'aj i náanajra', ajta i ihuáaria'ra' i náanajra', ajta a'íjna i Maríia ti íira'ra'an pué'eenye'ej a'íjci i Cleofas, ajtáhua'aj síj a'íjna i Maríia Magdala ti já'ma'can. ²⁶ Tí'ij i Jesús jaaséej i junáanaj, ajta a'íj huaséj i ti jaxie'va'ca'aj, ti ajta jamuán jo'chá'canya'aj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa i junáanaj tijin:

—Iiti', a'mána'aj huatyéjve i ti a'yóoj pué'een.

²⁷ Ajta a'íj a'yan tyu'té'exaaaj a'íjci i ti jamuán jo'chá'canya'aj tijin:

—A'mána'aj huatyéjve i ti a' náanaj pué'een.

Tí'ij na'aj a'ájna, a'íjna i ti jamuán jo'chá'canya'aj a'íi pu yo'ví'tij i juchéj.

Tí'ij Jesús huamuí'

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Tí'ij a'yan tyu'ríj, a'íjna i Jesús pu jamua'reeriaca'aj ti arí néijmi'i tye'entyipua'riaca', ajta ta'aj ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jítze, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Nye í'mu'uj.

²⁹ A'áa pu véjri' xá'rij jo'tácatyii ti nahuáj ava'jística'aj ti ántzinaj. Mati'ij mij tyi'táj újru'nyaxij ti ta'chíra' i nahuáj jitze, majta je'en hisoopoj ciyaraj jitze ja'antiyijí'quej, aj mu mij ja'ajtyáxiiraca' véjri' i tyénya'ra'an jitze. ³⁰ Aj pu'ij i Jesús ju'qué'ij i nahuáj ti ántzinaj, ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'rij néijmi'i tya'róo'astej.

Aj pu'ij ecóotutaca', ti'quij huamuí' i Jesús.

Xantáaru' pu ja'ajtyéjtzej i itza'puaria'ra'an i Jesús

³¹ A'aj pu putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán tyámua' huóo'uurej mej mij tyu'yé'estej a'íjci jime' i xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', majta a'íimaj i Israel jitze ajtyáma'can camu jaxie'va'ca'aj mej mij i mui'chítyee huatyá'itzeere'en a'íjci jitze i cúruuj ti'ij aty-ojo-ré'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, ji'nye a'íi pu xicáara' pué'eenye'ej i ti jéetze' juxie've'. A'íj mu jin jaatáhuaviiri' a'íjci i Piláato ti tyu'ta'íjtaj mej mij hua'antiyína'xij i huá'íicaj jitze i maj óotateehuaca', majta je'en hua'ajtajájpuan i mui'chítyee. ³² Aj mu mij i xantáaru' ujó'ju' mati'ij mij ja'antiyiná'xij i icájra'an i sáij ti óotateehuaca', majta je'en a'yan cha'taj mana'aj huaríj i séej jimi a'áa ti véjri' jó'tateehuaca' i Jesús jimi. ³³ Ajta mati'ij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, a'íi mu jaaséj ti arí mui'chica'aj. A'íj mu jin quee ja'antiyiná'xij i icájra'an.

³⁴ Ajta sáij pu i xantáaru' ja'ajtyéjtzej i itza'puaria'ra'an jitze ciyéj jime' ti antyípityij, aj pu'ij jájtyij ajta i xúure'ej eeráaxirej. ³⁵ Ajta i ti a'ájna tyáxajta a'íi pu a'íin pué'een i ti jaaséj, ajta a'yan tyi'ji'récán jime' je'ej ti tyí'xaj, a'íi pu jamua'reej ti tzáahuatyira'aj jin tyí'xaj, siata'aj sij siajta mua'aj tyá'antzaahuaty'e'en. ³⁶ Ji'nye a'yaa pu tyu'rij ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tyá'xaj tijin: “Camu séej antyína'caj i cariira'an.” ³⁷ Ajtáhua'aj pu séej jitze a'yan tyá'xaj tijin: “A'íi mu jaséjran i maj ja'ajtyéjtzej.”

Mati'ij jaatyá'avaataca' a'íjci i Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Ti'quij a'ájna i José Arimatea ti já'ma'can, a'íi pu jaatáhuaviiri' a'íjci i Piláato ti'ij jaatátuiire'en i tyévira' i Jesús. A'ájna i José a'íi pu ajta tyá'tzaahuatyaca'aj i Jesús jimi, ajta avíitzij pu jin a'yan rijcaa, ji'nye huá'tziinya'ca'aj i maj tyityatatyíj a'íijma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. Aj pu'ij i Piláato jaatá', ti'quij i José jo'mej, ajta je'en yo'chuij i tyévira' i Jesús. ³⁹ Ajta i Nicodemo i ti tíca' aje're'nyej

í Jesús jimi tí'ij jamuán tyu'xáj, a'íí pu ajta aje'ré'nyej a'íj huatisíma'aj í tí naa tyaarie'ej í miirra tí muátí'si', áloes tyi'táj tu'píj tí á'naxcaj, a'yaa pu tyíjetyaca'aj a'chu seityéj quíiluj japuan tamuáamuata'. ⁴⁰ A'yaa pu'ij í José ajta a'íjna í Nicodemo, a'íí mu mij yo'chuij í tyévira' í Jesús, majta jacáhuua a'íjci í tí naa tyaarie'ej, majta jacá'ijcataca' cáanarij jime' tí me'estíj, a'yájna matí'ij tyéejyl'raca'aj maj hua'vá'nan í muí'chítýee a'íimaj í maj Israel jitze ajtyáma'can. ⁴¹ Ajta a'ájna jo'maj yó'tateexij a'íjci í Jesús, a'áa pu huastárij tyeje'riá'vaaca'aj, a'áa pu'ij já'tyasta' ajta capu eexúj a'náj a'táj a'úun ja'vá'nami'huaca'aj. ⁴² A'úu mu mij yo'tyéetyej a'íjci í Jesús tyévira', jí'nye a'áa pu véjri' putyajá'rijcaa, ajta arí a'ájna atyojo're'nyesima'aj í xicáara' maj jitzán tyámua' huóo'uurej a'íimaj í maj Israel jitze ajtyáma'can.

20

Jesús pu huatájuuriaca'

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ Ajta a'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj í tí jin tyo'tyé'iteesij í itéerij, a'íjna í María Magdala tí já'ma'can a'íí pu íiya' na'aj tí'ij óoche' cí tyu'chuíxavi'caj a'áa jo'mej jo'maj ya'vá'naj, aj pu'ij jaaséej tí a'táj ja'anta'íj í tyetyéj í tí eetyámuaaca'aj jo'táj jóocun. ² Aj pu'ij huariá'raa tí'quij jo'téechajraa jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íjna í Simón tí ajta Pedro ántyapuaaj, ajta í síj í tí Jesús jamuán jo'chá'canya'aj í tí jéehua jaxie'va'ca'aj í Jesús, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Mu'ríj jí'rájchuij í tavástara' tyévira', ajta catu jamua'reej jo'maj je'ej yó'ruuj.

³ Ajta a'íjna í Pedro, ajta í síj í tí Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íí mu jó'ju' jo'maj ya'vá'najca'aj a'íjci í Jesús. ⁴ Néijmi'i mu a'áa jó'huaachij, ajta síj pu jéetze' ca'nyíin jo'téechajraa quee í Pedro, a'íj pu jin anaquéej a'áa ja'rá'aj. ⁵ Tí'ij a'áa ja'rá'aj aj pu'ij ecóotutaca', ajta jaaséj tí a'áan ja'ajcatýii í cáanarij tí me'estíj í maj jin jacá'ijcataca', ajta capu utyájrúpij. ⁶ Aj pu'ij a'íjna í Pedro ajta a'áa ja'rá'aj, a'íí pu'ij utyájrúpij jo'táj jóocun. A'íí pu'ij ajta jaaséej í cáanarij tí me'estíj tí a'áan ja'ajcatýii, ⁷ a'íj pu ajta huaséj í cíxurij í maj jin je'cánajca'aj í mu'úutze' í Jesús, a'íí pu jíri'huaj jujíme' áan ja'ajcatýii. ⁸ Aj pu'ij ajta í síj utyájrúpij í tí Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, í tí anaquéej a'áa ja'rá'aj, tí'ij jaaséj je'ej tí tyi'táj huaríj, aj pu'ij tyá'antzaahuaaj. ⁹ Jí'nye camu meexu yó'iteeca'aj je'ej tí tyé'yu'si' í yu'xarij jitze, tí

a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti i Jesús huatájuurej. ¹⁰ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj a'íi mu jo'cáxij i juchéj.

Jesús pu huataséjre a'íjci jimi i Maríia Magdala ti já'ma'can

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Ajta a'íjna i Maríia, a'áa pu jo'tyéechaxij apua'quéj jo'maj ya'vá'naj juyiinyaj. A'yaa pu tyuyiinyacaj ti'ij ecóotutaca' ti'ij utyéneeriaca' jo'tij jóocun, ¹² aj pu'ij hua'puácaa huaséj i maj tajapuá tyí'huíire' cuéeinavi' mu tyí'chajca'aj, a'áan mu ja'ajtyá'ca'aj jo'maj yo'ojtyácaca'aj i tyévira' i Jesús, síj pu a'áan jo'ojcatyíij jo'tij jo'ojmu'uuca'aj ajta i síj jo'tij jo'ca'íicajma'caa. ¹³ A'íimaj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Iti', ¿ji'nye petyí'ayin?

A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'tyán mu yo'chuij i nyavástara' tyévira', ajta nyáaj canu jamua'reej jo'maj je'ej yó'ruuj.

¹⁴ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij pu ooré'nyeeriaca', ti'ij ij a'íj huaséj i Jesús, ajta a'íjna i Maríia, capu jamua'reeriaca'aj ti Jesús pue'éenye'ej. ¹⁵ Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Iti', ¿ji'nye petyí'ayin? ¿A'tanyíj pahuoo?

A'íi pu a'yan tyí'mua'ajcaa ti a'ín pué'eenye'ej i ti tyámua' tyi'uuriáaj tá'yi'ij a'ájna a huastárij tzajta', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', tìpua'aj muáaj piyó'chuij i tyévira', naaté'exaatye' jo'paj je'ej yó'ruuj nyej nyij a'áa yó'huoonyij.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maríia.

Aj pu'ij pu ájvej a'íjci jimi, ti'quij hua' nyuUCAaj jime' a'íimaj i Hebreos a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Raboni.

(Raboni, a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij tíjin, Maeestro.)

¹⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Capáj nya'itzaaj, ji'nye canu nyeexúj a'áa jo'mej i nyavástara' jimi. Ajta áricuj pata'aj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i nye'ihuáamua' nyej nyajtáhua'aj jo'mej a'íjci jimi i nyavástara', ti ajta ja'muavástara' pué'een, nyajta a'íjci jimi i nyaj Dios i ti ajta ja'mua Dios pué'een.

¹⁸ Aj pu'ij i Maríia Magdala ti já'ma'can jo'mej a'íjma jimi i maj Jesús jamuán huacíj, ti'quij huo'té'exaa ti arí jaaséej i tavástara', ajta je'ej ti tyaaté'exaa.

Jesús pu huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj jamuán huacíj

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Tì'ij huatyéchumua'riaca' a'ájna xicáara' i ta'nájcaj i itéerij jitze, a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'íi mu eetyóonaj u chi'táj jo'maj je'rátya'ca'aj a'íjci jime' i maj huá'tziinya'ca'aj i maj tyityatatyíj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. Jesús pu'ij a'úun jo'tyájrurij tì'quij a jé'ta' huatyéechaxij, a'yaa pu tyihuo'tatyójtjej tìjìn:

—Che' huatyáapua'rej mu ja'mua tzajta'.

²⁰ Tì'ij a'yan tyihuo'té'exaa, aj pu'ij huo'taséjra i jumáca' ajta i ju'ítza'puaa jo'maj tyiyo'puéj i maj yó'tateexij i cúruuj jitze. A'íi mu mij i maj jamuán huacíj huatóotyamua'vej matì'ij jaaséj i tavástara'. ²¹ Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaa tìjìn:

—Che' huatyáapua'rej mu ja'mua tzajta'. A'yájna tì'ij i nyavástara' nyéetzij tyinyojo'ta'ítyaca', a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj mua'ajmaj tyajamuaata'ítyij.

²² Aj pu'ij huo'tají'tzej, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tìjìn:

—Siata'aj ja'ancuriá'an i júuricama'ra' i Dios. ²³ A'tyán siaj mua'aj tyu'tú'uunyi'raj i maj ootyá'itzee i Dios jimi, Dios pu tyihuo'tú'uunyi'raj, ajta a'tyán siaj quee tyu'tú'uunyi'raj, capu ajta i Dios tyihuo'tú'uunyi'raj.

Tomás pu jaaséj i tavástara' tì arí huatájuuriaca'

²⁴ Ajta a'ájna i Tomás, tì ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, i maj a'yan jatamuá'muaj tìjìn cuáatyirij, capu hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj tì'ij Jesús hua' jimi huataséjre. ²⁵ Séecan mu mij a'yan tyaaté'exaa tìjìn:

—Tu'ríj jaaséj i tavástara'.

Ajta a'ájna i Tomás a'yaa pu tyu'tanyúj tìjìn:

—Canu tyá'antzaahuatye'sij tìpua'aj nyequee jaaséj i muáca'ra'an jitze jo'maj ya'nájtze, tìpua'aj nyajta quee anáxityataj jo'tij i ciláavu ja'nóopu'ca'aj, tìpua'aj nyajta quee ajtyémejca'aj i ítza'puaria'ra'an jitze.

²⁶ Tì'ij séej iteerij tyoomá'caj, a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj mu majtáhua'aj a'úun je'rátya'ca'aj u chi'táj, ajta a'ájna i Tomás, a'íi pu ajta hua' jamuán uje'rácayii. Ajta eetyánami'huaca'aj i puéertaj, ajta i Jesús pu a'úun jo'tyájrurij, ajta aje'ta' huatyéechaxij hua' tzajta', a'yaa pu tyihuo'tatyójtjej tìjìn:

—Che' huatyáapua'rej i ja'mua tzajta'.

²⁷ Ajta je'en a'yan tyaaté'exaa i Tomás tìjìn:

—Huaséj i nyamuáca', pata'aj anáxityataj, pajta aj-tyémejca'aj i nye ítza'puaa jitze. Capáj che' seequéj tyí'mua'ajcaj, sulu pata'aj tyá'antzaahuatye'en.

²⁸ Aj pu'ij i Tomás a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Muáaj paj nyavástara' pué'een pajta nyaj Dios.

²⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—¿Nyij a'ijna jin petyá'antzaahuaj i paj naaséj? Miche' huóotyamua've'en i maj quee nyeséeraj metyá'antzaahuaj.

Ji'nye een jime' ooyú'si'huaca' a'ijna i yu'xarij

³⁰ Jéehua pu i Jesús ajtáhua'aj séecan jin tyu'muáriej i maj jin tyámua' tyo'taséj meeséeracaj i maj jamuán huacáj, i tiquee á'yu'si'ij a'ijci jitze i yu'xarij. ³¹ Ajta a'ijna a'yaa pu tyo'yú'si'huaca' siajta sij mua'aj tyá'antzaahuatye'en ti Jesús a'ijn pué'een i Ciriistu', i yójra' i Dios, ajta siaj sij júurij xá'ra'nyij siati'ij jimi tyá'antzaahuatye'en.

21

Ti'ij i Jesús huatóosejrataca' a'íimaj jimi i maj aráahua'puaj ará'asej i maj majta jamuán huacáj

¹ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús huatóosejrataca' a'íimaj jimi i maj jamuán huacáj, a'ájna véjri' jo'tij ja'va'ástimee i ti ja'alaguun a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Tiberias. A'yaa pu tyu'ríj: ² A'áa mu jo'tyú'uucáj a'ijna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaaj, ajta a'ijna i Tomás i maj a'yan jatamuá'muaj tijn i ti cuáatyirij pué'een, a'áa pu ajta jo'tyávaaca'aj a'ijna i Natanael i ti Caná já'ma'can a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galillea, majta a'íimaj i yójmua'mua' i Zebedeo, majta séecan i maj hua'puaj i maj majta jamuán huacáj i Jesús. ³ A'ijna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaaj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Nyóoche' nu hue'tyéee eetajájpuaj.

A'yaa mu mij tyaaté'exaa tijn:

—Ityáj tu tyajta ajamuán jó'ci'ij.

Mati'ij mij ujó'ju' i báarcuj jitze mua'tyacíinej, muaatáxa'ii maj á'cue'tzi'puaj ajta camu tyi'tíj huatyéevi'. ⁴ Ti'ij arí tapuá'risima'caj, Jesús pu a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij joo'ástimee i jájtyij, majta a'íimaj i maj jamuán huacáj, camu jaamua'aj a'tíj ti pué'eenye'ej. ⁵ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—Nye'ihuáamua', ¿nyi seríj huo'vívi' i hue'tyéee?

Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijn:

—Catu tyeexúj.

⁶ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Siata'aj ja'tyáhua'xij i tápi'narij muáca'ta' pujmua' i báarcuj jítze, aj xu sij hue'tajápuaj i hue'tyéé.

Mati'ij mij a'yan huaríj, aj mu mij hua'vá'jistej i hue'tyéé i tápi'narij tzajta', ajta capu che' i'riitaca'aj maj je'tapíj a'íjci jime' i maj mui'caa i hue'tyéé. ⁷ Aj pu'ij a'íjna i ti Jesús jaxie'va'ca'aj a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin:

—Tavástara' pu pué'een.

Ajta a'íjna i Pedro ti'ij a'yan tyáanamauajri' ti tavástara' pué'een, aj pu'ij ucóocheytjej ti'quij huatajój ti'ij jiye'tzín a'áa jo'r'é'nyej i Jesús jimi. ⁸ Majta a'íimaj i séecan, a'íi mu majta a'áa jo'r'é'nyej a ti joo'ástimee i jájtyij, mu'va'jáapuaaj i tápi'narij mua'va'jistícan i hue'tyéé jime', ji'nye jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'yaa pu ajóotyej a'chu anxityej meetroj. ⁹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij jo'huáchij, aj mu mij jaaséj ti á'taaca'aj, majta hue'tyéé a'áan ja'náje'tyii i ti'ixcuáa japua, ajta páan aja'ajmuaanyica'aj. ¹⁰ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siata'aj je'cácaa maja'vá'i'in i hue'tyéé i sij sioochán hue'tajápuaj.

¹¹ Aj pu'ij Simón ti ajta Pedro ántyapuaj atyájraa i báarcuj jítze, ajta je'tajápuaj i tápi'narij jo'tij jo'huáchij, tyámua' mu tyitya'vá'jistica'aj i hue'tyéé mej vivéejmee, anxityej japuan huá'puatyej japuan tamuáamuata' japuan huéecaj mu ará'axcaa, ajta i tápi'narij capu huatyásujtza'nyij tyij majta avá'ajística'aj i hue'tyéé. ¹² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Musio'vá'ju' siata'aj tyú'cua'nyij.

Ajta capu a'tíj óoca'nyajca'aj ti jaata'íhuo' a'tíj ti pué'eenye'ej, ji'nye mu'ríj jamua'reeriaca'aj ti tavástara' pué'eenye'ej. ¹³ Aj pu'ij Jesús hua' jimi ajtyáxiiriaca', ti'quij jatyí'puj i páan, ajta je'en huo'ríipuj, ajta a'yan cha'taj na'aj huaríj a'íjci jime' i hue'tyéé.

¹⁴ A'íi pu a'íin pué'een i ti huéecaj jítze i Jesús huatóosejrataca' a'íijma jimi i maj jamuán huacíj ti'ij huatájuuriaca'.

I nyúucarij Jesús ti jáa'ixaa a'íjci i Pedro

¹⁵ Mati'ij tyu'cuá'aj, Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj tijin:

—Simón, mu paj yójra' pué'een i Juan, ¿nyi jéetze' pényaxie've' pequee a'mújma?

Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', muáaj paj jamua'reej nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyámua' tyihuo'cha'i'in i nyetye'ítyeristyamua'.

16 Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Simón, mu paj yójra' pué'een i Juan, ¿nyi pényaxie've'? Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Jee xaa nyu'uj, nyavástara', muáaj paj jamua'reej nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'ïin a'íjma i maj nye jimi jusi'rii.

17 Huéecaj jitze pu ajtáhua'aj i Jesús a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Simón mu paj yójra' pué'een i Juan, ¿nyi tzáahuatyira'aj jin pényaxie've'?

Ajta a'íjna i Pedro, jéehua pu huatóoxaamujri ti'ij i Jesús a'yan huéecaj tyaata'íhuo'ri' tipua'aj jaxie'va'aj, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', muáaj paj néijmi'i mua'reej, muáaj paj jamua'ree nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'ïin i nyetyeítyeristyamua'.

18 A'yaa nu tzáahuatyira'aj jin tyí'mua'ixaatye' tijin pati'ij pa'ri'istaca'aj axáahuaj paj huáyi'caa je'ej ti tyimua'ránajchica'aj, ajta pati'ij vastaciríe'tan, a'yaa paj tye'ejméjca'taxi'sij ti'ij síj mu'cáchejtye'en, ajta je'en muá'vi'tin jo'paj quee jó'yi'muij.

19 Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Jesús, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj mej mij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tyí'mui'nyij a'íjna i Pedro, ajta ti a'íjna jin tyaatatyójtzi're'ej i Dios. Ti'quij té'ej a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

A'íjci jime' i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj ti ajta jéehua jaxie've'

20 Aj pu'ij Pedro pu ooré'nyeeriaca' ti'ij ij jaaséj ti cújta' huama'ca'aj a'íjna i Jesús ti jaxie'va'ca'aj, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i ti jitzán ajcácatyüi i Jesús mati'ij tyu'cuaj, i ti ajta a'yan tyaata'íhuo'raca'aj a'íjci i Jesús tijin: “Tavástara', ¿a'tanyíj tyu'tátuiire'sij muéetzij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj?” 21 Ti'ij i Pedro jaaséj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—Nyavástara', arí a'mújna jimi, ¿ji'nye tye'mej?

22 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj ti júurij huatyá'ítzeere'en 'asta nyana'aj quee uvé'nyej, capu a' jitze juxie've'. Pajta muáaj pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

23 A'íj mu jin a'yan tyo'tánamuajri' ti'quee a'náj mui'nyij a'íjna i a'tíj ti Jesús jamuán jo'cha'canye'ej. Ajta i Jesús

capu a'yan tyu'taxájtaca' yee capu mui'nyij. Sulu a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: Tipua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj ti júurij huatyá'itzeere'en 'asta nyana'aj quee uvé'nyej, capu a' jitze juxie've'.

²⁴ A'íi pu a'ín pué'een i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, i ti ajta a'íjna tyáxajta, ajta a'yan tyo'tyéyu'xaca'. Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti a'ín tyí'xaj.

²⁵ Capu síj na'aj i ti Jesús jin tyu'muáriej, tipua'aj néijmi'i tyo'yu'xajche' je'ej ti tyi'tíj jin huaríj séej jime' ajta séej, a'yaa pu tyiná'miteeraste' tiquee tye'veéricaj i cháanacaj japua i yu'xarij ti tyuuxié'va'caj maj tyo'yu'xajche'.

Je'ej maj ye'ej huaríj a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

Dios pu hua'táratziiri' ti hua' jamuán huatyá'itzeere'ej i júuricama'ra'

¹ Muáj Teófilo, séej jitze i yu'xarij i ta'nájcaj, a'íj nu jitze nyeríj jo'yú'xaca' néijmi'i je'ej ti huaríj a'íjna i Jesús, nyajta néijmi'i je'ej ti tyihuo'mua'aj i tyeítsee, ² 'asta na'aj quee jó'vi'tichihuaca' u tajapuá a'íjna i Jesús, ti'íj tyihuo'ta'ítsee'ej néijmi'i jime' a'íjma i ti hua'antyíhuoj a'íjci jime' i júuricama'ra' i Dios, je'ej maj tyi'tíj huá'uurej ti'íj na'aj yutíj jo'que'tíj ja'mej. ³ Ti'íj huamuí' i Jesús, aj pu'íj a'íjma jimi huataséjre i maj jamuán huacáj, A'yaa pu tyu'tóosejrataca' mej mij jáamua'reej tíjin pu'ríj huatájuuriaca', huá'puatyej xicáj pu á'tyeej ti a'yan tyi'tásiseerihua'aj a'íjma jimi, ajta tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' i Dios ti jin néijmi'que' tyí'ijta.

⁴ Ajta ti'íj ooj a'áa jo'tyaváacaj hua' jamuán, a'yaa pu tyihuó'ixaaj maj quee iiráci'ca'an a'ájna a Jerusalén. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Setyu'chó've' 'asta na'aj quee tya'róo'astej i nyavástara' ti jamua'táraatziiri', i nyaj nyeríj jamuáa'ixaa. ⁵ A'íjna i Juan, a'íi pu huá'íraca'aj i jájtyij jime', ajta capu che' á'tyeeren siati'íj a'íj jin i'huan i júuricama'ra' i Dios, i ti huatyá'itzeere'ej ja'mua tzajta'.

Jesús pu tyíraa u tajapuá

⁶ Majta i maj Jesús jimi aja'tyúusiiria'ca'aj, a'yaa mu tyata'íhuo'ri' tíjin:

—Tavástara', ¿nyiquij arí tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze paj jitzán tyu'ta'íjtaj iye'ej Israel?

⁷ Aj pu'íj a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Capu mua'ajmaj já'muaci'puaj siaj jáamua'reej a'náj ti a'yan atyojo're'nyesij. A'íi pu'uj jamua'reej i Dios a'náj ti a'yan rinyij je'ej ti tyí'mua'tzej. ⁸ Ajta ti'íj yava'cáanyej a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu jamuaatá'sij i ca'nyíjra'aj, aj xu sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj a'yaa huacháatimee iye'ej Jerusalén, siajta i maj a'áa huacháatimee a Samaaria majta a Judea, siajta a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee jo'tíj joo'ástimee i cháanacaj.

⁹ Tì'ij a'yan tyihuo'ixáatya'aj, aj pu'ij jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá, meeséeracaj i maj jamuán huacáij, aj pu'ij i jéetirij jaatyá'avaataca' a'íj mu mij jin quee che' jaaséj. ¹⁰ Móoche' mu jútye' jo'nyéenyere'icaj matì'ij jiye'tzín hua'puaj huataséjre i tyétyacaa a'íjma jimi, naa mu cuéeinavi' tyo'cacháatima'caa. ¹¹ A'yaa mu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Mua'aj mu siaj Galileea ja'chej, ¿ji'nye een jime' jútye' setyityojó'nyejnye'? A'íjna i Jesús, i ti jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá, a'yaa pu'ujtána'aj yetyi'cányesij, je'ej siaj seríj tyeeséj tì'ij jó'vi'tichiihuaca'.

A'íi mu ja'antyíhuoj i Matías tì'ij tyu'tyáhuüre'en a'íjci jitze ma'can i Judas

¹² A'áa mu jo'tyú'uuca'aj a'ájna Aseitúunajrimi jiríj jitze ti avéjri' jo'tacá'aj a Jerusalén. A'yaa pu huatátýeej a'chu maj hua'tá'caria'aj ti a'tíj aja'tanyéj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, aj mu mij uja'rácáij a'ájna a Aseitúunajrimi. ¹³ Matì'ij ará'aj a'ájna a chájta', aj mu mij antyicíj i chi'ij ta'antyityájtij jitze ti jujapuá tyiváatimee jo'maj je'rátya'aj muá'ci'ij. A'íi mu uje'rátya'ca'aj a'íjna i Pedro, ajta i Juan, ajta a'íjna i Santiago, ajta a'íjna i Andrés, ajta i Felipe, ajta i Tomás, ajta a'íjna i Bartolomé, ajta i Mateo, ajta i Santiago, yójra' a'íjci i Alfeo, a'íjna i Simón i maj a'yan jatamuá'muaj tijin i ti ooca'nyáaj a'yan ricij, ajta a'íjna i Judas i yójra' ti pu'éen a'íjci i Santiago. ¹⁴ Néijmi'i mu a'úun ja'tyúusi'rihua'aj mej mij huatyényuunyij i Dios jimi, a'íjma jamuán i ihuáamua'mua' i Jesús. Ajta a'íjna i Maríia, náanajra' i Jesús, majtáhua'aj séecan i úucaa.

¹⁵ A'ájna matì'ij néijmi'i jusúria'caj a'chu mu anxityej japuan seityéj i maj ju'ihuáamua' ará'axcaa, aj pu'ij a'íjna i Pedro huatyéechaxij tì'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin:

¹⁶ —Nye'ihuáamua', a'yaa pu tyuuxié'va'caj ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti i júuricama'ra' i Dios, a'íjci jitze ma'can i David tyaataxájtaca' i yu'xarij jitze a'íjci jime' i Judas, tì'ij huo'tátuiire'en i Jesús avíitzij jime', mej mij i tyeítyee jaatyéevi'. ¹⁷ Judas pu ajta tajitzé ajtyáma'cantaca'aj, a'yaa pu cha'tána'aj tyi'tíj jin tyi'tyávaaca'aj tyati'ij ityáj. ¹⁸ A'yaa pu tyáaruuj a'íjci i Judas, a'íi pu chuéj huánaniej a'íjci jime' i túmii ti ja'ancuriáa' tì'ij huo'tátuii i Jesús. Ajta je'en cóocue'mi'in tì'quij acáatzaj, aj pu'ij a chóota' já'ajvej, ajta je'en ootatzáj tì'quij tye'rácuaaj i tyi'chuitiríaara'. ¹⁹ Majta i maj a'áa huacháatimee a'ájna a Jerusalén, néijmi'i mu jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tíj jáaruuj a'íjci i Judas. A'íj mu jin a'yan jaatamua'aj a'íjci i chuéj tijin Acéldama, a'yaa

pu huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij tijin chuéj ti xúure'me'.
²⁰ A'yaa pu tyi'ja'yájna, pu'ríj a'yan atyojo're'nyej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij ti a'yan huatóomua'aj tijin chuícarij ti jime' yee:

Che' yána'quij metyóo'eenye' jo'tij já'chajca'aj.

Che' quee che' a'tíj a'chajcaj.

A'yaa pu ajta tyá'xaj tijin:

Che' sáij tye'entyájrutyey a'íjci jime' i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna i a'tíj.

²¹ 'A'íj pu jin juxie've' tyaj séej avá'huoonyij, ti taja-muán jo'cha'canye'en, sáij ti a'náj tina'aj tajamuán yahu-atyávaaca'aj ti'ij ooj Jesús yeséeria'caj, ²² ti'ij na'aj i Juan tyáa'íiri' a'íjci i Jesús, ajta ti'ij jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá, juxie've' ti sáij tajamuán jo'cha'canye'en ti'ij ajta a'yan tyihuó'ixaatye'en i tye'ityee yee pu'ríj huatájuuriaca' i Jesús.

²³ Aj mu mij hua'puácaa antyíhuo: a'íjci i José Justo, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Barsabás, majta a'íjci i Matías. ²⁴ Aj mu mij huatyéenyuj i Dios jimi, a'yaa mu tijin:

—Tavástara', muáaj paj jamua'reej je'ej ti ye'ej tyi'mua'tzej i jutzájta' sáij ajta i sáij, taataséjratye' a'tanyíj períj antyíhuo a'íjma i maj hua'puaj. ²⁵ Ti'ij tye'entyájrutyey a'íjci jime' i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna i Judas. A'íi pu a'yan tye'rájraa ti'ij jó'ra'nyij jo'tij a'yan tyiye'tyévijtye'.

²⁶ Aj mu mij huóomue'tij, mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij ti'ij tyu'tyáhuire'en, a'íi pu'ij tyu'mué'tij a'íjna i Matías. Aj mu mij jaatá' ti tyu'tyáhuire'en hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan sáij ará'asej.

2

Ti'ij hua' jimi yava'cáanyej i júuricama'ra' i Dios

¹ Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán tyi'ye'estyaha'aj a'íjci jime' i ta'ráahua'puaj i itéerij. A'yaa mu jatamuá'muaj tijin Pentecostés, aj mu mij néijmi' i tyúusiij a'ájna xicáara' jitze a'újna u chi'táj.

² Mati'ij mij jáanamujri' ti ca'nyíin jin aje'cájujhua'nasima'aj i jútye', ca'nyíin pu jin namujria'ca'aj u chi'táj jo'maj je'rátya'ca'aj. ³ Aj mu mij tyi'tíj huaséj yaa ti'ij nyanúrij ti á'taa, ajta jo'tzaanyixij a'íjna i nyanúrij, ti'quij hua' mu'úutze' anráavatzij i ti huatyátzaanyixij. ⁴ Ti'quij huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios hua' jimi i tye'ityee, aj mu mij huatyóohuij maj tyu'taxáj séecan jime' i nyúucarij maj quee xu a'náj jin

me'tyajá'xaj, a'íi pu huo'ta' i júuricama'ra' i Dios maj a'yan tyu'taxáj.

⁵ Séecan mu i tyeítyee a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj imuáj curiá'cixij i maj jéehua jaxie'va'ca'aj i juyi'ráj, mej mij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i Dios, a'áa mu jo'tyú'uuca'aj a'ájna a Jerusalén. ⁶ Mat'i'ij huó'namuajri' i maj je'ej tyáhuaasime'ej ca'nyíin jime', néijmi'i mu tyúusiij, ajta quee je'ej huá'miteerastya'ca'aj, aj mu mij je'ej tyityo'tóomuajtyaca', ji'nye mahuá'namuajraca'aj maj tyí'xajtaca'aj a'íjci jime' i huá'nyuucaa síj ajta síj. ⁷ Jéehua mu je'ej huojosejraca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Nyi mequee néijmi'i mu tyétyacaa, a'áa já'ma'can a Galileea? ⁸ ¿Ji'nye tyu'tái'riitaria'ca' maj a'yan tyí'xajt tyati'ij ityáj tyi'tamuá'muaj? Tanyúuca mu jin tyí'xaj a'múumaj. ⁹ Séecan tu a'áa já'ma'can a'ájna a Partia, tyajta séecan a'ájna a Media, tyajta séecan a'ájna a Elam, tyajta séecan a'ájna a Mesopotamia. Tyajta séecan a'áa já'ma'can a Judea, tyajta séecan a'ájna a Capadocia, tyajta séecan a'ájna a Ponto, tyajta séecan Asia já'ma'can. ¹⁰ Séecan tu tyajta a'áa já'ma'can a'ájna a Frigia, tyajta séecan a'ájna a Panfilia, tyajta séecan a'ájna a Egipto, tyajta pua'maquéj a'ájna a Libia, tyajta néijmi'que' a'áa tyaj imuáj tyaja'ránamuaj a Cirene, ¹¹ séecan mu Roma já'ma'can; majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj huatyóojuriyutaca', ityáj tu huá'namuaj je'ej maj tyí'xaj i tanyúuca jime'. A'íj mu xaj i ti naa namuajre' je'ej ti ye'ej ricij i Dios.

¹² Séecan mu je'ej tyityo'tóomuajtyaca', majta quee jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyú'mua'tyij, a'íi mu mij tyúu'ihuo'raca'aj a'yan tijin:

—¿Ji'nye huatóomua'aj néijmi'i a'íjna?

¹³ Majta séecan huo'tyáxaahuataca', a'yaa mu tijin:

—Metyájta'ruj.

I nyúucarij ti anaquéj jaataxájtaca' i Pedro

¹⁴ Ajta a'íjna i Pedro, a'íi pu huatyéechaxij, a'íjma jamuán i maj tamuáamuata' japuan síj ará'asej, aj pu'ij huo'tajé ca'nyíin jime' a'íjma i tyeítyee, a'yan tijin:

—Xáanamuajri' tyámua' naa, i nyaj jamuaaté'exaatye'sij mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siajta mu siaj iye'ej Jerusalén huacháatimee. ¹⁵ A'yaa xu tyí'xaj tijin: “Metyájta'ruj a'múumaj mu tyétyacaa. Capu a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye óoche' pu hua'íya'aj na'aj.” ¹⁶ Ajta a'íi pu a'ín pué'een i ti jaaxájtaca' a'íjna i Joel. A'íi pu a'íjci jin

tyi'tyávaaca'aj ti'ij Dios jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en i tyeítýee.

A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ájna tijin:

¹⁷ A'yaa pu tyí'xaj i Dios.

A'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' jitze, ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij.

Nyajúuricamej nu ujo'ta'ítýij ti'ij hua' tzajta' huatyá'itzeere'en,

i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

Já'muayojmua', i maj tyétyacaa, majta i maj úucaa,

a'íi mu nyenyúucaritze' tyihua'ixaatye'e'j muá'ju'un i tyeítýee.

Majta i tyáamua a'íi mu tyi'séeraj muá'ju'un i Dios ti jimi tyeje'ráma'can,

majta i já'muahuasimua', metyi'máaraj mu muá'ju'un.

¹⁸ Nyajta nu a'íjma jimi uyo'ta'ítýij

ti'ij huatyá'itzeere'en hua' tzajta'

i maj tyí'huüre' nye jitze ma'can.

I maj tyétyacaa, ajta i maj úucaa.

A'íi mu majta nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'sij.

¹⁹ Nyáaj nu tyi'táj jamuaataséjratye'e'j u tajapua'

i siaj jin jamua'reej je'e'j ti tyi'táj rinyij.

Siajta tyi'táj séjran i siaj jin je'e'j tyityo'tóomuajtyej

ti'ij na'aj ve'éj i chuéj.

Xúure'e'j xu séjran

siajta tiéj, siajta i citzój.

²⁰ Ajta i xicáj já'mui'nyij, capu che' huanyéeri'cij ja'mej.

Ajta i máxciríe', a'yaa pu ényee'e'j ja'mej ti'ij i xúure'e'j.

Aj pu'ij atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jitze

ti'ij a'íin i tavástara' yava'cányesij

íiyan i cháanacaj japua,

naa pu tyu'sé'rihua'aj ja'mej a'ájna xicáara' jitze.

²¹ Ajta a'táj tina'aj ti i Dios jimi huatyényuunyij,

a'ájna i Dios japuan pu huatányuusij a'íjci i a'táj.

²² 'Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, xáanamujri' a'íjci,

xuríj jamua'reej ti i Dios ja'antyíhuoj a'íjci i Jesús Nazaret

ti já'ma'can, a'yaa pu tyi'ja'yájna, ji'nye a'ájna i Jesús,

jéehua pu tyi'táj jin a'yan huaríj ti huápu'íj juxie've', a'íjci

jime' ti huo'taséjra i tyeítýee, a'íi pu a'yan huaríj ja'mua

jimi siaj sij jáamua'reej ti Dios ja'antyíhuoj. ²³ A'ájna i

tyáati' i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', a'íj pu i Dios

jamuaatátuii, ji'nye a'yaa pu jaatamua'aj, mua'aj xu sij

yó'tatee i cúruuj jitze, majta séecan ja'mua jamuán i maj

je'e'j pua'aj tyí'tyetyeítýee. ²⁴ Ajta i Dios pu jaatájuurityej,

a'íi pu ajta japuan huatanyúj i ti jin jajpuéjtzica'aj a'ájna

i Jesús, a'yaa pu huaríj, ji'nye capu huatái'riitariaca' ti a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij muí'chítyee tzajta'. ²⁵ A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna i David a'íjci jime' i Jesús tijn:

A'náj tina'aj nu jaséjraca'aj a'íjci i tavástara',

a'íi pu yésejre' nyamuáca'ta',

a'íj nu jin quee tyi'tíj jin ootyá'itzeerej jimi.

²⁶ A'íj pu jin jutyamua've' i nyaxiéjnyu'caa,

nyajta nyetyamua've' nyetyi'chuícaj.

A'íj nu jin nyaxáahuaj chaaj na'mej,

²⁷ ji'nye capáj tyu'tá'sij nyaj huámuí'nyij,

capáj tyu'tá'sij nyaj a'áan ja'séeria'aj ná'ra'nyij

jo'maj jo'tyá'itze'rii i muí'chítyee,

capáj pajta tyu'tá'sij ti huatyéjpetyej

a'íjci i tyévira' i ti muahuíre'.

²⁸ Muáaj paj naataséjraj i juyéj

ti a'áa jó'nyee jo'tij júuricamej já'sejre'.

Pajta naatá'sij nyaj huatányetyamua've'en

a'ájna jo'paj já'sejre'.

²⁹ 'Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye'

tzáahuatyi'ra'aj jime', ti'ij i David huamuí', majta je'en

ja'vá'naj, ijíj óoche' pu yésejre' iye'e'ej Jerusalén jo'maj

ya'vá'naj. ³⁰ Ajta a'íjna i David, Dios jitze ma'can pu

tyí'xaxa'ta'aj, a'yaa pu'ij tyá'mua'reeriaca'aj ti i Dios a'yan

tya'táratziiri' ti séej i rey jime' tye'entyárutyij i ti jitzán

eeráma'can. ³¹ Ji'nye a'íi pu i David jamua'reeriaca'aj

tijn a'yaa pu tye'mej je'e'ej ti i Dios tyaataxájtaca'. A'íj pu

jin a'yan tyu'taxájtaca' tijn huatájuuritaj i Ciriístu', ajta

quee a'áa jo'tyá'itzeere'e'ej i muí'chítyee tzajta', capu ajta

huatyéjpetyij i tyévira'. ³² Pu'ríj i Dios jaatájuurityej a'íjci i

Jesús, ityáj tu tyajta a'yan tyá'mua'reej tyajta tyu'séj a'íjci

jime'. ³³ Pu'ríj ajcáayijxi muáca'ta' i Dios u tajapuá, ajta arí

ja'ancuriáa' a'íjci i júuricama'ra' i ti Dios jin atóoraj, a'íi

pu'ij ta'ij i Jesús ityájma taatá' i júuricama'ra' i Dios, ji'nye

a'yaa pu tyita'táratziiri'. A'íi pu'ij a'íin pué'een i siaj jaséj

ajta i siaj janamuj. ³⁴ Ji'nye capu a'íin pué'eenye'e'ej i David

i ti tyíraa u tajapuá, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

A'yaa pu i tavástara' tyaaté'exaa a'íjci i nyavástara' tijn:

"Póoche' yan újcatyij iye'e'ej nyamuáca'ta'.

³⁵ Asta nyana'aj quee hua'antymue'tin

i maj muájcha'íire'."

³⁶ 'A'íj pu jin siata'aj jáamua'reej néijmi'i i siaj iye'e'ej

huacháatimee Israel, ti a'yan tyi'ja'yájna a'íjna i Jesús

i siaj jó'tatee, a'íi pu a'íin pué'een i ti Dios a'íjna jin

tye'entyáarujtyej ti'ij Tavástara' pué'eenye' ajta Ciriístu'.

³⁷ Mati'ij jáanamujri' i tyeítýee, je'ej pu pua'aj huo'tá'aj i hua' tzajta', aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Pedro, majta a'íjma i séecan i maj tamuáamuata' japuan síij ará'asej, a'yan tijn:

—Ta'ihuáamua', ¿ji'nye táarinyij ijíij?

³⁸ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Siata'aj seequėj tyú'mua'tyij a'íjci jimi i Dios, siata huái'huaj nyúucaritze' i tavástara' Jesús, a'yaa xu huárinyij, aj pu'ij i Dios tyajamuaatú'uunyi'raj, a'í pu ajta uyo'ta'ítýij i ju júuricamej, ti'ij ja'mua jimi huatyá'itzeere'en. ³⁹ Ji'nye a'íjna i nyúucarij ja'mua jitze pu huatama'can, ajta já'muayojmua', ajta i maj a' imuáj jo'cháatimee séej i chuėj japua. Néijmi'caa pu ci'tyij a'íjma i Dios ti huo'tájeevij.

⁴⁰ Séej pu nyúucarij ajta jin tyihuo'té'exaaj, jéehua pu huo'ijmujri' mej mij quee je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj mati'ij i séecan i tyeítýee.

⁴¹ A'íimaj i maj jáanamujri', majta tyá'antzaahuaj majta huái'huaca', huéeicaj ví'ra'aj mu a'chu ará'axcaa, aj mu mij a'íjma jamuán antyóosiij i maj tyá'tzaahuatye'. ⁴² Majta néijmi'i mu a'íj jitze tyí'mua'ajcaj je'ej maj tyihua'mua'tyajca'aj a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, tyámua' mu naa tyityetyúucha'íica'aj, máahuoca'aj i Dios jimi, majta jusi'rihua'aj mej mij néijmi'i jáacua'nyij i páan.

Je'ej maj tyí'tyechajca'aj i maj anáatya'aj tyá'antzaahuaj

⁴³ Néijmi'i mu je'ej tyojo'sejraca'aj majta je'ej tyityóomuajtyajca'aj, a'íjci jime' je'ej ti Dios tyi'tíj tyí'sejrataca'aj a'íimaj jime' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ⁴⁴ Néijmi'i mu tyámua' tyí'tyechajca'aj i maj tyá'antzaahuaj, majta mu néijmi'i tyi'tóoa'caria'aj a'chu ti síij caa tyi'tíj tyí'ijcha'ij. ⁴⁵ A'yaa mu rijcaj, tipua'aj a'tíj tyi'tíj ja'itziitya'aj, a'í pu tyi'tíj toonyij, ti'ij ij jaatá'sij i túmii a'íjci i tiquee che' je'ej tyéejtyoovej. ⁴⁶ A'náj tina'aj mu jusi'rihua'aj u tyeyúuj tzajta', majta mu jusi'rihua'aj jo'maj ja'chej, mej mij jo'támua'reej i tavástara', majta je'en néijmi'i tyí'cua'nyij, muutyámua'va'aj i jutzájta'. ⁴⁷ Tyámua' mu tya'tá'caria'aj i Dios, majta i tyeítýee naa mu huojo'sejraca'aj a'íjma, a'íj mu jin a'náj tina'aj támui'risima'aj a'íimaj i tyeítýee i maj tya'antzá'huatyahua'aj.

3

Mati'ij tyáahuaj séej i tiquee tyéchavaaj

¹ Séej xicáj jitze pu a'yan tyu'ríj, a'íjna i Pedro ajta i Juan, néijmi'i mu a'áa jó'ju' i tyeyúuj ti jo'tyéjvee, mej mij huatyényuunyij, a'tzáaj pu putyí'rijcaa yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj. ² Síj pu tyáati' a'áa je'tyácatyij a ti ja'pueertaj, capu ráyi'vajca'aj a'íjna i a'tíj, a'yaa pu éenye'ej huanie'huaca', a'náj tina'aj mu aye'tyéyi'tzaaj a ti ja'pueertaj maj a'yan jatamuá'muaj tijin ti naa huasé'rin, ti'ij a'ín túmii huá'huaviiraj i maj utyáru'pij u tyeyúuj tzajta'. ³ Ti'ij a'íjma huaséj i Pedro ajta i Juan i maj a'úun jo'tyárutysisima'aj u tyeyúuj tzajta', aj pu'ij túmii huo'táhuaviiri' maj jaatapu'éjve'en. ⁴ Aj mu mij ja'ráasej tyámua' naa, ajta a'íjna i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Taaséj.

⁵ Aj pu'ij quee che' huatanyúuj a'íjna i tyáati', a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tijin túmii mu naatá'sij. ⁶ Ajta a'íjna i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Canu pláataj tyícha'ij, canu nyajta ooroj tyícha'ij, a'íj nu muaatá'sij tyi'tíj nyej tyícha'ij, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye' a'íjci jitze ma'can i Jesús Nazaret ti já'ma'can, ájchesij, pajta rájra'nyij.

⁷ Aj pu'ij i Pedro jajví' i muáca'ta' pujmua', ti'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huarúj néijmi'que' i ju'ícaj jitze. ⁸ A'íjna i tíquee tyéchavaaj ájtzunaca', ajta huatyéechaxij, aj pu'ij huatyóochej ti rájra'nyij, ti'quij hua' jamuán utyájrurij u tyeyúuj tzajta', tyitzúnie'cha'aj pu hua' jamuán utyájrurij, ajta tyé'tyojtzi'ria'ca'aj i Dios. ⁹ Néijmi'i mu jaaséj i tyeítyee ti arí rájyi'vej a'íjna i tíquee tyéchavaaj, majta jáanamua'jri' ti tyámua' tya'tá'caria'aj i Dios. ¹⁰ Aj mu mij tyámua' tyo'taséj, majta tyí'tziinya'ca'aj, mati'ij jaamua'aj tijin a'íj pu pu'ricij i ti túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítyee a ti ja'pueertaj a'íjna i tyeyúuj, a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin ti naa huasé'rin.

Ti'ij ajtáhua'aj tyihuo'té'exaa'j a'íjna i Pedro

¹¹ Ajta a'íjna i tíquee tyéchavaaj, capu hua'tato'ra'aj a'íjci i Pedro ajta i Juan. Aj mu mij néijmi'i i tyeítyee je'ej tyityo'tóomuajtyaca', mati'ij mij ootyáhuaachaca' a ti ja'pueertaj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Salomón ti ja'a'rij, jo'maj a'ímaj jo'tyú'uucaj. ¹² Ti'ij i Pedro huo'séj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Ji'nye een jime' je'ej setyityotóomuajtyaca' mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can? ¿Ji'nye siaj sij a'yan tyi'tasej cuxáa ityáj tajímua'aj tyetyáahuaj a'íjci i a'tíj, ajta cuxáa ityáj tyetyáahuaj ti'ij rájra'nyij a'íjci jime' i tyaj jaayí'tin, nusu a'íjci jime' i tyej tyámua' tyihuojó'mua'raj? ¹³ A'íjna i

hua' Dios, a'íjma i Abraham, ajta i Isaac, ajta i Jacob. A'íjna i hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'í pu tyámua' tyaatá' a'íjci i juyój Jesús, i siaj mua'aj tyu'tátuii a'íjma jimi i maj ty'íjta. Ajta a'íjna i Piláato, jaxie'va'ca'aj ti jaatátoonyijche', siajta mua'aj, caxu jaataxié'vej, sulu a'yaa xu tyá'xie'va'ca'aj ti huámui'nyij. ¹⁴ Caxu jaatátoj a'íjci i a'tíj tiquee a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ti ajta tyámua' tyí'tyevistaca'aj, sulu a'yaa xu tyaaté'exaa ti a'íj huatátoonyij i síij ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj. ¹⁵ Mua'aj xu jaajé'caj a'íjci i ti hua'tá'caa maj júurij muá'ra'nyij i tyeítjee. Ajta i Dios pu jaatájuuritej, a'íj tu ityáj tyámua' tyí'mua'reej. ¹⁶ A'í pu ca'nyíjra'aj jaatá' ti'ij huatyéjchenyij a'íjna i tyáati' i siaj jaséj siajta jamua'tyej, a'í pu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi. A'íj pu jin arí huarúj tyámua' naa, siati'ij mua'aj seríj tyé'sej.

¹⁷ 'Nyáaj nu jamua'reej, nye'ihuáamua', siati'ij mua'aj majta i maj tyajá'mua'ijtye' jaajé'caj i Jesús, a'yaa xu huaríj, ji'nye caxu jamua'reeriaca'aj, je'ej siaj tyi'tíj uuriajca'aj. ¹⁸ Ajta i Dios ja'rá'astee je'ej maj anaquéj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj i jitzán ma'can tyí'xaxa'ta'aj. A'yaa mu tyu'taxájtaca' ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti a'ín huámui'nyij i Ciríistu'. ¹⁹ Siata'aj seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, ti'ij a'ín tyajamuaatú'uunyi' i siaj jin ootyá'itzee a'íjci jimi. ²⁰ Aj pu'ij Dios uyo'ta'ítyij ja'mua jimi a'íjci i Jesús, i ti ará'tyeej ja'antyíhuooca'aj ti'ij a'ín ja'mua Ciríistu' pué'eenye'. ²¹ Juxie've' ti i Jesús tajapúa' jo'tyaváaj já'ra'nyij, 'asta na'aj quee Dios néijmi'i tyu'jájcuare'en i ti a'yan tyí'sejre' i cháanacaj japua, a'yaa pu i Dios ará'tyeej tyaataxájtaca' a'íimaj jitze ma'can i maj jitzán tyí'xaxa'ta'aj. ²² A'yaa pu i Moisés tyihuo'té'exaa a'íjma i tahuásimua'ci'ij tijin: "Dios pu séej antyíhuoosij i ti a'yan cha'tána'aj jitzán ma'can tyu'taxájtaj nyati'ij nyáaj, xáanamujri' néijmi'i je'ej ti tyu'taxájtaj, siajta ja'antzaahuatye'en. ²³ Típua'aj a'tíj quee já'tzaahuatya'aj, che' quee che' hua' jimi séjre'ej i tyeítjee."

²⁴ 'Néijmi'i i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, ti'ij na'aj i Samuel tyu'séjrej yatij je're'nyej, a'í mu majta jaaxájtaca' je'ej ti ijíj tyí'ricij. ²⁵ Mua'aj xu a'ín pué'een i siaj ja'ancuriáa'sij i ti Dios jin atóoraj, a'íjma jitze ti jaataxájtaca' i maj jimi tyí'xaxa'ta'aj, a'íj xu siajta ancuriáa'sij i nyúucarij Dios ti jin atóoraj a'íjma jimi i já'muahuasimua'ci'ij. Ji'nye a'yaa pu i Dios tyaaté'exaa a'íjci i Abraham tijin: "Néijmi'i i tyeítjee i maj a'áa huacháatima'aj muá'ju'un i cháanacaj japua, a'í mu ja'ancuriáa'sij i ti xá'puí' i ti huo'tyáhuíre'sij a'íjma i maj a jitze eerányesij." ²⁶ Ti'ij i Dios jaatájuurij a'íjci i Jesús, a'í

pu anaquéej uyo'ta'ít'yaca' ja'mua jimi, ti'ij a'ín tyámua' tyajamuaatá'an, siaj sij néijmi'i jaatapuá'citaj i ti je'ej pua'aj een.

4

Mati'ij huo'vívi' a'íjci i Pedro majta i Juan

¹ Móoche' mu i Pedro, ajta i Juan tyihua'ixaatya'ca'aj i tyeít'ye, mati'ij séecan aje'r'é'nyej jo'maj a'ímaj jo'tyú'uuca'aj. A'íi mu pué'eenye'ej i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', majta a'ímaj i Saduceos. ² Menyínyu'cacuca'aj a'íjma jimi i Pedro ajta i Juan, a'íjci jime' i maj a'yan tyihua'mua'tyajca'aj i tyeít'ye, yee majtáhua'aj mu huatájuurij i maj tyá'antzaahuatye'sij, ji'nye a'yaa pu i Dios tyaatájuuritye a'íjci i Jesús. ³ Aj mu mij huo'vívi', mati'ij mij hue'tyáanaj, ajta camu tyihuo'íhuo'ri' ji'nye pu'ríj huachúmua'ca'aj. ⁴ Jéehua mu i tyeít'ye jánamuajri' i nyúucarij maj jaaxájtaca', majta tyá'antzaahuaj, a'ij mu jin meríj a'yan ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj i maj tyá'antzaahuaj.

⁵ Yaa ariá'pua'aj, a'íi mu tyúusiij a'ájna a Jerusalén a'ímaj i maj antyúumua'reej a'ájna a chájta', majta a'ímaj i huásij, majta i maj tyihua'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze. ⁶ A'áa pu jo'tyávaaca'aj a'ájna i Anás i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta a'ájna i Caifás, ajta i Juan, ajta i Alejandro, majta mue'tíj i maj tyeít'yeristyamua' pué'een a'íjci i ti va'cán jin tyi'tyéjvee. ⁷ A'íi mu mij tyu'ta'íjtaca' maj ahuaja've'vi'tij a'íjci i Pedro majta i Juan, mej mij tyihuo'íhuo'. Aj mu mij aje'ta' huo'tyáhuui, mati'ij mij tyihuo'íhuo'ri' a'yan tijin:

—¿A'tanyíj jitze xa'rooca'nyéej siaj sij a'yan ricij, ca' a'tanyíj ca'nyíjra'aj jamuaatá' siaj sij a'yan tyú'uurej?

⁸ Aj pu'ij i Pedro a'íjci jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, ti'ij ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj mu siaj antyúumua'reej iye'ej chájta', siajta mua'aj huásij. ⁹ Mua'aj xu tyí'ta'íhuo' a'íjci jime' i ti xá'pui' i ti jaaci'ij a'íjci i tyáataj i tiquee tyéchavaaj, siata'aj sij jáamua'reej je'ej ti een jime' tyu'rúj. ¹⁰ A'yaa tu tyajá'mua'ixaatye' mua'ajmaj, tyajta néijmi'caa i siaj a'yan huacháatimee iye'ej Israel a'ájna i tyáati' yaa ti huatyéjve, a'ij pu jin arí huarúj a'íjci jime' ti ja'antzaahuaj a'íjci i Ciríistu' Nazaret ti já'ma'can, a'íjci i siaj yó'tatee i cúruuj jitze, Dios ti jaatájuurityej. ¹¹ A'ájna i Jesús, a'íi pu a'ín pué'een i tyetyéj i siaj quee jaataxié'vej mu siaj chí'ij ta'huacaa, a'yaa pu atyojo'r'é'nyej ti a'ín pué'een i tyetyéj ti anájcaj ti ajta jéetze' juxie've'. ¹² Capu máaj a'tíj séejre' ti'ij

táahuiire'en, ji'nye néijmi'que' i cháanacaj japua capu máaj séej uje'cá'ityaca' i Dios, tyej tyij jitzán huatyátahuire'en.

¹³ Mati'ij i maj tyityatatyíj huo'séj maj ca'nyíjra'aj jin tyihua'ixaatyaca'aj a'íjna i Pedro ajta i Juan, majta jáamua'reeri' maj quee a'náj tyi'huóomua'aj, majta quee tyojó'iteca'aj, je'ej mu tyityo'tóomuaityaca', aj mu mij huo'muájtyaca' tíjin a'íj mu jamuán huaci'ca'aj i Jesús. ¹⁴ Ajta a'íjna i ti tyí'cui'ca'aj hua' jamuán pu ajo'tyávaaca'aj, a'íj mu jin quee je'ej tyu'taxájtaca' yee capu a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁵ Aj mu mij huo'ta'íj maj iiráciinyej jo'maj jóosiiria'ca'aj a'íimaj i juéesij, mati'ij mij tyi'tyuu'ixaatya'ajraa.

¹⁶ A'yaa mu tíjin:

—¿Ji'quij tyahua'uurej a'mújma mu tyétyacaa? Capu i'rij tyaj a'yan tyaataxáj yee capu a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye néijmi'i i maj iieye'ej huacháatimee Jerusalén, a'í mu jamua'reej je'ej ti tyi'tíj jáaruuj a'íjci i tyévij i ti tyí'cui'ca'aj. ¹⁷ Ajta tí'ij quee jéetze' majca'huáyee namuajria'aj i tyeítyee tzajta', tyiche' iijíj huo'tányeechej mej mij quee che' tyihua'ixaatye'ej i tyeítyee i nyúucaritze' i Jesús.

¹⁸ Aj mu mij huo'tajé, majta huo'tá'ijmujeri' mej quee che' tyihua'ixaatye'ej majta quee tyihua'mua'tyej i tyeítyee a'íjci jime' i nyúucaritze' i Jesús. ¹⁹ Ajta a'íjna i Pedro ajta i Juan, a'yaa mu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Mua'aj xu jujíimua'aj jaaxá'pui'intare'en tipua'aj a'yan tyi'xa'pui'ij tyaj mua'ajmaj jamuá'antzaahuatye'en, nusu tyaj a'íj antzaahuatye'en i Dios. ²⁰ Ji'nye capu je'ej tyí'rij tyej quee jaxajta a'íjci i tyaj tyeríj jaaséj tyajta jáanamujri'.

²¹ Majta a'íimaj i juéesij, a'í mu huo'tá'ijmujeri', majta huo'tányeechej, mati'ij mij huo'ta' maj iiráciinyej a'íjci jime' maj quee je'ej tyé'ejtyoove'ej je'ej maj puéjtzij tyihuo'tá'an, ji'nye néijmi'i mu i tyeítyee tyámua'tya'tá'caria'aj i Dios a'íjci jime' je'ej ti tyi'tíj huaríj. ²² Ajta i tyáati' i ti huarúj nyúucaritze' i Jesús, a'yaa pu tyéejcha'ica'aj a'chu huá'puatyej nyinyi'ra'aj ajtáhua'aj a'tzúj jéetze'.

I maj tyá'tzaahuatye' máahuoo i ca'nyíjra'aj i Dios jimi

²³ Mati'ij mij huo'tátoo a'íjci i Pedro majta i Juan, aj mu mij jo'cáj, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íimaj i maj hua' jitze ajtyáma'can. Aj mu mij huo'té'exaa néijmi'i je'ej maj ye'ej tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj va'cán jin tyityatatyíj, majta i huásij. ²⁴ Mati'ij a'íijma huánamujri', aj mu mij néijmi'i a'yan tyaatáhuaviiri' i Dios tíjin:

—Tavástara', muáaj paj a'íin pué'een i paj jaatyátaahuaca' a'íjci i tajapuá, pajta i cháanacaj, pajta i jájtyij ti ve'éj. Néijmi'i ti'ij pua'máj a'yan tyí'sejre', muáaj paj tyú'taahuaca'.

²⁵ Muáaj paj tyu'tá' ti a'yan tyu'taxáj a'júuricamej jitze arooca'nyáaj a'íjna i David, i ti muahuiiria'ca'aj, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

¿Ji'nye mej mij a'íimaj tyí'tyenyinyu'cacuj
i maj séej chuéj japua já'ma'can?

¿Ji'nye mej mij a'yan tyúumua'tziitye' a'íjci jime'
i tiquee a'yan tyi'ja'yájna?

²⁶ A'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i tyeítyee, majta i maj va'cán jin tyityatatyj iye'ej cháanacaj japua.

Tyámua' mu ju'uurej mej mij huatyényo'se'en
a'íjci jimi i Tavástara', majta
a'íjci jimi i Ciríistu'.

²⁷ 'A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'íjna i Herodes, ajta a'íjna i Poncio Piláato, a'íi mu tyúusiij iye'ej chájta', hua' jamuán i tyeítyee i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta hua' jamuán i maj yéchej iye'ej Israel, múumua'tziitya'ca'aj je'ej maj tye'entyimu'é'tin a'íjci i ti muahuiire', a'íjci i Jesús, i paj ja'antyíhuoj pajta a'áan yó'o'jrasij i ipuárij japua. ²⁸ A'yaa mu huaríj je'ej paj muáaj anaquéej tyaaxá'pui'intarej ti'ij a'yan tyú'rinyij, je'ej paj muáaj tyá'xie'va'ca'aj. ²⁹ Ajta ijíj, muáaj paj tavástara', cási' mu meríj tyi'tanyeechej, taatá' i ca'nyíjra'aj tatzájta' ityájma i tyaj muahuiire', tyata'aj quee tyi'tzíinye'ej tyetyihuó'ixaatye'en a jitze ma'can. ³⁰ Huataséjrataj i paj jin néijmi'i putyí'uurej, petyihua'huáatye'ej i maj tyí'cucui', pajta huo'taséjratye'en a'íjci i paj jin períj huo'ta' maj jaayí'tíhua'an a'íjci jitze ma'can i Jesús i ti muahuiire'.

³¹ Matí'ij ja'antypuá'rij i maj jin tyényuusime'ej, aj pu'ij huatóoca'tzij i chí'ij jo'maj je'rátya'ca'aj, ajta huatyá'itzee hua' tzajta' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, camu tyi'tzíinye'ej metyihuá'ixaatya'ca'aj i Dios jitze ma'can.

Tyi'tíj maj tyí'ijcha'íica'aj néijmi'i mu' tyía'rica'aj

³² Néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', i maj mui'caa, juxa'aj mu tyí'mua'ajcaa ajta juxa'aj na'aj tyihuá'miteerastya'ca'aj. Capu a'táj jusíj na'aj tyi'tyóo'aritye' i tyúua'rij, a'yaa mu néijmi'i tyía'rica'aj. ³³ Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, móoche' mu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti Dios jaatájuurityej a'íjci i Jesús. Dios pu jéehua huá'huiria'ca'aj néijmi'caa. ³⁴ Capu a'náj a'táj quee je'ej tyéejviicue'raca'aj, ji'nye metyi'tooca'aj i tyúuchuej

majta i tyúuchi'ij, ajta i túmii ³⁵ a'íjma mu tatu'rihua'aj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta a'íimaj, a'íi mu huo'riáa'caria'aj i túmii, a'chu ti séej á'itziitye'. ³⁶ A'íj pu jin a'yan tyu'ríj a'íjci jimi i José, a'íjna i ti tyi'huírria'ca'aj i Leví jimi. A'áa pu já'ma'can jo'tíj a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Chipre, i maj a'yan jaatamua'aj tíjin Bernabé, a'íjna i nyúucarij tíjin Bernabé, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin: Ti tyámua' tyihua'tá'caa a'íjma i maj juxaamuijritye'. ³⁷ Séej pu chuéj tyícha'íica'aj a'íjna i José, aj pu'ij jáatoj, ajta i túmii a'íjma pu huatá' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

5

I ti jin maj jin ootyá'itzee a'íjna i Ananías, ajta i Safira

¹ Ajta a'íjna i ti a'yan ántyapuaaj tíjin Ananías, a'íi pu juchuéj huátoo a'íjci jamuán i ju'íj ti a'yan ántyapuaaj tíjin Safira. ² Ajta a'íjna i Ananías, a'yaa pu tyu'tóosejrataca' ti néijmi'i tyu'tátuii i túmii, ma'ajta je'cácaa pu huatyóo'itziirej i túmii, capu néijmi'i huo'ta' a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, néijmi'i pu ú'mua'reeriaca'aj i íira'ra'an. ³ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Ananías, ¿ji'nye petyaatá' ti i tyiyáaru' mua'antymué'tin tí'ij ca'nyíjra'aj muaatá' paj jáacuanamuaj i júuricama'ra' i Dios a'íjci jime' i paj je'cácaa huatyá'itziirej i túmii i paj jaamué'tíj a'íjci jime' i chuéj paj huátoo? ⁴ ¿Nyiquee muéetzij ja'a'rica'aj i chuéj? Ajta patí'ij jáatoj, ¿nyiquee ajta muéetzij mua' a'rica'aj i túmii? ¿ji'nye tí'ij a'yan tyimuo'támiteerastej pej pij a'yan tyi'tíj huá'uurej? Capáj a'íjma putyu'cuanamuaj i tyeítýee, sulu i Dios paj huácuanamuaj.

⁵ Tí'ij jáanamuaajri' a'íjci i nyúucarij, aj pu'ij eetávej a véjri' jo'tíj ja'ra'íicajmee a'íjna i Pedro, tí'quij huamuí' a'íjna i Ananías. Majta néijmi'i i maj jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tíj huaríj, tyámua' mu tyu'tátziin. ⁶ Aj mu mij séecan ave're'nyej i maj tyáamua, matí'ij mij jacá'ijcataca' i cáanarij jime', aj mu mij yo'chuij mej mij uya'vá'naj.

⁷ Huéecaj ooraj pu a'chu tyoomá'caj, aj pu'ij té'ej aje're'nyej a'íjna i íira'ra'an a'íjci i ti huamuí', capu tyi'tíj mua'reeriaca'aj a'íjna je'ej ti tyi'tíj huaríj. ⁸ Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjna i Pedro tíjin:

—Naaté'exaatye', ¿nyi a'yan setyáatoj a'íjci i chuéj siatí'ij tyaataxájtaca'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i íiti' tíjin:

—¡Jee! A'yaa tu tyáatoj.

⁹ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyaaxá'pui'intarej siaj sij jáacuanamuaj i júuricama'ra' i Dios? Cási' a' maj vá'ju', i maj uya'vá'naj a'cín, a'íi mu majta muá'chueenyij muéetzij. ¹⁰ Ti'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i Pedro, aj pu'ij eetávej jo'tij ja'ra'íicajmee, ti'ij ij huamuí' a'íjna i íiti', mati'ij utyájrurij i tyáamua, aj mu mij jaaséej tijin pu'ríj mui'chij, mati'ij mij yo'chuij maj uya'vá'naj jo'maj ye'tyéetyej i cína'ra'an. ¹¹ Majta néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', majta i séecan a'chu maj pua'máj jáamua'reeri', néijmi'i mu tyu'tátziin.

Maj jéehua a'yan tyú'ruuj a'íjci jime' i ti huápuí'ij juxie've' i Dios jimi

¹² Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, jéehua mu a'yan huaríj mej mij huo'taséjratye'en i tyeítyee maj Dios jitze aróoca'nyej, majta i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu tyúusiij a'ájna jo'maj a'yan tyaja'tamuá'muaj tijin a ti jo'tyényinyi'ij Salomón ti ja'a'rica'aj. ¹³ Capu a'tíj óoca'nyajca'aj ti ajtyáxiirej a'íjma jamuán a'ájna jo'tij jo'tyényinyi'ij, majta a'íimaj i séecan, tyámua' mu tyihuá'ajcha'íica'aj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ A'íj mu jin, tyá'antzaahuaj jéehua i tyeítyee, tyétyacaa majta úucaa, mu'ríj jéetze' mui'caa i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i tavástara'. ¹⁵ Mahue'rátora'aj i mej tyí'cucui' a cáayej jitze, utáatzij japua mu áan huo'ojto'aaj, majta itárij japua, a'yaa mu huó'ruuj, majta a'yan tyi'xáataj tijin ta'aj ij i quéenyi'istaria'ra' a'íjci i Pedro hua' japua ucáanyej a'íjma i maj tyí'cucui'. ¹⁶ Jéehua mu majta curiá'cixij i tyeítyee maj a' ímuáj huacháatima'caa. A'íimaj mu uhuaja'ráavi'tij i maj tyí'cucui', majta i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séejre', a'íi mu néijmi'i huarúj.

Mati'ij huanámi'huaca' i maj tyá'tzaahuatye'

¹⁷ A'íjna i ti tyihuá'íjtye' u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj hua' jamuán ajtyu'uj a'íjma i Saduceos, a'íi mu jéehua huá'anchueerej. ¹⁸ A'íj mu jin huo'vívi' a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, mati'ij mij hue'tyáanaj jo'maj já'nami'huacaa i tyeítyee.

¹⁹ Aj pu'ij tíca' síij aje'ré'nyej, ti'quij tya'antacúj a'ájna jo'tij ja'pueertaj, a'íi pu a'ín pué'een i ti tyí'huíire' i tajapuá Dios ti já'sejre', aj pu'ij hui'ráavi'tij, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

20 —Séricuj, siata'aj ujo'tyáhuiixi'in u tyeyúuj tzajta', siajta huo'té'exaatye'en i tyeítýee néijmi'i a'íjci i nyúucarij ti júuricamej pué'een.

21 Mati'ij mij a'yan huaríj, tapuá'risima'caj pu mati'ij utyájrurij u tyeyúuj tzajta', aj mu mij huatyóohuij maj tyihuo'mua'tyej i tyeítýee.

A'íjna i ti tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj jamuán ajtyu'uj, a'áa mu ja'rá'aj, mati'ij mij huo'ta'íj maj tyúusiire'en i juéesij, majta néijmi'i i huásasij, i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Israel. Mati'ij mij huo'ta'íjtaca' maj ahuaja've'vi'tij a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. 22 Mati'ij mij ujó'ju' i xantáaru', aj mu mij a'áa jo're'nyej jo'maj tyeítýee já'nami'huacaa, ma' ajta quee che' aja'ja'tiitaca'aj, aj mu mij huariá'cij mej mij huo'té'exaatye'en. 23 A'yaa mu tijin:

—A'yaa tu eenye' huátýoj jo'maj tyeítýee já'nami'huacaa, tyámua' pu naa tye'tyánami'huaca'aj, majta tyámua' naa tyí'cha'íica'aj i xantáaru'uj, ajta tyati'ij tya'antacúj, catu che' a'tíj uhuátýoj.

24 Ti'ij jáanamujri' a'íjna i ti tyihuá'ijtye' i maj tyí'huíire' u tyeyúuj tzajta', majta i maj viváajma'aj jin tyityatatyíj u tyeyúuj tzajta', jéehua mu tyúu'ihuo'raca'aj je'ej ti tye'mej a'íjci jime'. 25 Aj pu'ij síj aje're'nyej, ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Cási', a'íimaj i tyétyacaa i siaj hue'tyáanaj, a'úu mu je'rú'uj u tyeyúuj tzajta', metyihua'mua'tyáaj i tyeítýee.

26 Ti'quij a'íin ujó'mej a'íjna i ti tyihuá'ijtye', séecan jamuán i maj jahuíire', mati'ij mij huojó've'vi'tij. Camu ca'nyéjrij jime', ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítýee, a'yaa mu tyi'mua'astíj tijin tipua'aj mataatyátó'sixi'in tyetyéj jime'. 27 Mati'ij uhuojó've'vi'tij, aj mu mij huo'ta'íj maj huatóosejrata a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, ajta a'íjna i tyeyúuj tzajta' ti tyí'ijta, a'yaa pu tyihuo'tajé tijin:

28 —Ityáj tu jamuaatá'ijmuejraca'aj siaj quee che' a'yan tyihuá'mua'tyej i tyeítýee a'íjci jitze ma'can i Jesús. ¿Nyi a'yan xaaríj? Caxu xaa nyu'uj a'yan huaríj, síoóche' xu tyihuá'mua'tyej néijmi'que' iieye'ej Jerusalén, siajta tajitzé tyí'pua'ritye' a'yan tijin ityáj tu a'íin pué'een i tyaj jaajé'caj a'íjci i tyéviij.

29 Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj, majta i séecan tijin:

—Juxie've' tyaj ja'antzaahuatye'en i Dios, capu a'yan tyúuxie've' tyaj mua'ajmaj jamuá'antzaahuatye'en mu siaj tyeítýee pué'een. 30 A'íjna i ti hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'íi pu jaatájuurityej a'íjci i Jesús, a'íjna i siaj mua'aj

jaajé'caj, siati'ij yó'tatej i cúruuj jitze. ³¹ Dios pu yo'ví'tij ti'ij ij a'áan yó'ojraj i jumuáca'ta' pujmua', ajta a'íjci jin antyúumua'reeraj ja'raa ti anájcaj, ajta ti hua' japua huatányuunyij i tyeítýee. Mej mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, ajta ti'ij a'íin tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee. ³² A'íj tu ityáj tyámua' tyí'mua'reej, ajta a'yan cha'tána'aj tyá'mua'reej i júuricama'ra' i Dios, i ti huo'ta' a'íijma i maj tyá'tzaahuatye'.

³³ Mati'ij a'íj huánamuajri', tyámua' mu tyityaatanyínyu'cacuca', a'íj mu jin a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj huó'cui'nyij. ³⁴ Ajta sáij pu a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Gamaliel, Fariseo pu pué'eenye'ej a'íjna, a'íi pu tyihuá'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze, néijmi'i mu tyámua' tyéejcha'íica'aj a'íjci i Gamaliel. Aj pu'ij a'íin tyu'ta'íjtaca' maj hui'rávi'tij a'íijma i tyétyacaa. ³⁵ Ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj a'íijma i maj tyí'ijta tijin:

—Mua'aj tyétyacaa iiye'ej siaj huacháatimee Israel, tyámua' xu'uj je'ej siaj ye'ej huá'uurej a'mújma mu tyétyacaa. ³⁶ Xu'ríj jamua'reej, ti arí á'tyeej ti sáij huaséjre ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Teudas, a'yaa pu tyóotzaahuatya'ca'aj ti jéehua juxié'va'ca'aj, majta i maj jamuán huací'ca'aj, a'chu mu muáacuaj anxityej ará'axcaa i tyétyacaa, ajta mati'ij jaajé'caj a'íjci i a'tíj, a'íimaj i maj jamuán huací'ca'aj, mo'xíj, capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuíi a'íjci i Teudas. ³⁷ Ajtáhua'aj sáij huaséjre, a'íjna i Judas Galilea ti já'ma'can, aj pu huataséjre a'íjna mati'ij huo'tyé'itej i tyeítýee, a'íi pu huojo'ví'tij je'cácaa mej mij jamuán huací'ca'an, majta mu jaajé'caj, majta i maj jamuán huací'ca'aj, a'íi mu ma'úrutyixij. ³⁸ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' a'íjci jime' je'ej maj ricij. Caxu je'ej tyihuá'jeevej a'íijma i tyétyacaa, miche' iiráciinyej, ji'nye tipua'aj juíimua'aj mana'aj a'yan tyéejtyoj, néijmi'i pu tyojó'vesij. ³⁹ Na'ríj quee tipua'aj a'íjci jitze mua'róoca'nyej i Dios mej mij a'yan rijcaj, caxu mua'aj a'náj tyu'táviicue'raj, tyámua' xu'uj siaj sij quee a'íj nyo'si'tye'ej i Dios.

⁴⁰ Néijmi'i mu ja'antzaahuaj, aj mu mij huo'tacho'vej i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. Mati'ij huo'váaj, majta huo'ta'ijmúuraj maj quee che' tyihuá'ixaatye'ej i tyeítýee Jesús jitze ma'can, aj mu mij huo'tátoo. ⁴¹ Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, mati'ij iirácij jo'maj je'rátya'ca'aj a'íimaj i maj tyityatatyíj, muatóotyamua'vej a'íjci jime' ti i Dios huo'ta' maj a'yan tya'ajpuéetzij muá'ra'nyij a'íjci jitze ma'can i Jesús. ⁴² Majta

camu jaatapuá'citaca' mej mij quee che' a'yan rijcaj, a'náj tina'aj mu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeítýee, a'íi mu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús, u tyeyúuj tzajta' majta jo'maj jo'cháatimee.

6

Mahua'antýihuoj i maj aráahua'puaj ará'asej mej mij tyu'tyáhuíire'en

¹ Majta jéetze' meríj mui'caa i maj tyá'tzaahuatye', majta i maj jaayí'tihua'aj i huá'nyuucaa i griego, a'íi mu huatyóohuij maj tyinyínyu'caj a'íijma jamuán i maj jaayí'tihua'aj i huá'nyuucaa i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tijin camu tyihuo'riáa'caa i ti tyí'cue'ri' i ucaríjsee maj jujímua'aj, i maj jaayí'tin i huá'nyuucaa i griego. ² Aj mu mij hua'ajsií a'íijma i maj tyá'tzaahuatye', mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaa i a'íijma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej tijin:

—Capu xá'pui' tyej quee che' tyihuá'mua'tyej i tyeítýee i Jesús jitze ma'can, tyej tyij a'íj tyana'aj i cue'ráj tyihuo'riáa'care'en. ³ Cási' ta'ihuáamua', siata'aj arahua'puácaa avá'huoonyij i tyétyacaa i maj ja'mua jitze ajtyáma'can, i maj tyámua' metyityoomuámua're' ti ajta i júuricama'ra' i Dios hua' jitze séejre', tyej tyij a'íj huo'íjcatye'en i tyaj jin antýtamua'reej. ⁴ Tyajta ityáj, tyóoche' tu tyámua' tyityaaju'uj tá'ju'un tyahuavíiraj i Dios, tyajta hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra'.

⁵ Aj pu'ij néijmi'caa aránajchaca' i tyeítýee, mati'ij mij a'íj antýihuo a'íjci i Esteban, i ti jéehua tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, ti ajta i júuricama'ra' jimí séejre', majta a'íjci i Felipe, majta a'íjci i Prócoro, majta a'íjci i Nicanor, majta a'íjci i Timón, majta a'íjci i Pármenas, majta a'íjci i Nicolás Antokuíia ti já'ma'can, i ti anaquéej ja'antzaahuaj i huá'yi'raj a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

⁶ Mati'ij mij huojo'ví'tij jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi mu mij jaatáhuaviiri' i Dios a'íijma jime', majta hua'vá'muarie'xij séej majta séej.

⁷ Ajta i nyúucaria'ra' i Dios jéehua mu janamuajraca'aj, majta i maj tyá'tzaahuatye' jéetze' mu támui'risima'aj a'ájna a Jerusalén, majta a'íimaj i maj tyityatatyá'ca'aj u tyeyúuj tzajta', mue'tíj mu majta ja'antzaahuaj i nyúucarij.

Mati'ij a'íj huatyéevi' a'íjci i Esteban

⁸ Ajta a'íjna i Esteban, jéehua pu tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, ajta jéehua a'íj jitze aróoca'nyajca'aj, a'íj pu

jìn huo'taséjra i tyeítyee je'ej maj ye'ej tyámua' tyaatá'an i Dios. ⁹ Majta mu séecan aje'ré'nyej i maj séej jitze já'ma'can i tyeyúuj, maj a'yan jatamuá'muaj tijn hua' tyeyúuj i maj huatátuihuaca', majta séecan hua' jamuán i maj Cirene já'ma'can, majta séecan a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Alejandría, majta i maj a'áa já'ma'can a'ájna a Cilicia, majta séecan i Asia. Mati'ij mij huatyóohuij maj jaatájeevixi'in a'íjci i Esteban. ¹⁰ Camu ja'antyimué'tij, ji'nye a'íj pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, ajta jéetze' pu jú'mua'reeriaca'aj a'ájna i Esteban mequee a'ímaj. ¹¹ Mati'ij mij séecan tyu'nájchij mej mij a'yan tyu'taxáj tijn: "Ityáj tu jáanamujri' ti a'ín je'ej pua'aj tyá'xajta'aj a'íjci i Moisés, ajta i Dios." ¹² A'yaa mu huaríj mej mij hua'ajriaxiejtye'en i tyeítyee, majta i huásij, majta i maj tyihuá'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze, mati'ij mij jaatyéevi' i Esteban, aj mu mij yo'ví'tij a'íjma jimi i juésij. ¹³ Majta séecan antyíhuo i maj a'yan tyu'hué'taj tijn:

—A'náj tina'aj pu je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i tyeyúuj, ajta i yu'xarij. ¹⁴ A'yaa tu tyáanamujri' ti a'yan tyí'xaj ti a'ájna i Jesús Nazaret ti já'ma'can jaatyú'uunaj a'íjci i tyeyúuj, ajta seequéj joorej i tayi'ráj Moisés ti a'yan jaatyájto.

¹⁵ Mati'ij ja'ráasej néijmi'i i juésij, a'yaa pu huasé'rihua'aj i nyéerima'ra' a'íjci i Esteban ti'ij síj i ti tajapúa tyí'huüre' i Dios jimi.

7

Ti'ij jujapúa huatanyúj a'ájna i Esteban

¹ Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ájna i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta' tijn:

—¿Nyi a'yan tyi'ja'yájna mati'ij tyí'xaj a'múumaj? ² Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ájna i Esteban tijn:

—Xáanamujri' nye'ihuáamua', siajta mua'aj huásij, Dios pu huataséjre a'íjci jimi i Abraham, ti'ij ooj a'áa jo'tyaváacaj a Mesopotamia, ti'ij quee xu jo'ra'váacaj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Harán. ³ A'yaa pu i Dios tyaaté'exaa tijn: "Eerájra' a'íjci japua i a' chuéj, ajta mua' tyéeityeristyamua', capáj huá'ví'tij sulu miche' a'yan eenye', séej nu muaataséjratye'ej i chuéj paj japuan séeria'aj puá'mej, pata'aj a'áa jó'ra'nyij." ⁴ Aj pu'ij i Abraham eerájraa a'ájna a Caldea, ti'quij a'áa jo'yíxij a Harán. A'tzúj a'tyéevi'caj pu'ij té'ej huamuí' i táatajra' a'íjci i Abraham, aj pu'ij Dios jaata'íj a'íjci i Abraham ti eerájra'nyij a'ájna a Harán ti'ij ja'rájra'nyij a'íjci i chuéj japua i siaj ijíj yan japuan huacháatimee. ⁵ Ajta quee i chuéj

jaatá' a'íjci i Abraham, nyi círa'tzuj jo'tij ja'huóchejtye'en. Ajta i Dios a'yaa pu tya'tóoraj ti chuéj jaatá'sij, ta'aj ij tí'ij huámui'nyij a'íjna i Abraham, a'íjma huáci'tyij i maj jitzán eerányesij. A'ájna xicáara' jitze tí'ij Dios jitzán a'yan tya'tóoraj, capu eexúj tyiyójmua'ca'aj a'íjna i Abraham. ⁶ A'yaa pu ajta tyaaté'exaa maj a'áa jo'tya'aj muá'ju'un i maj jitzán eerányesij, séej chuéj japua jo'maj quee já'ma'can, majta tyihuo'ta'íjtye'sij maj tyu'muárie'en puéjtzij jime', a'yaa mu á'tyeeren a'chu muáacuaj anxityej nyinyi'ra'aj maj a'yan tya'ajpuéetzij muá'ju'un. ⁷ A'yaa pu ajta tyaaté'exaa i Dios tíjin: "Nyáaj nu puéjtzij huo'ta'sij a'íjma i maj ca'nyéjrij jin tyihua'íitya'aj muá'ju'un, aj mu mij té'ej eeráju'un a'íimaj, matí'ij mij naatyáhuire'ej iye'ej jo'paj jo'caj." ⁸ Aj pu'ij Dios jaatá' a'íjci i Abraham tí'ij a'íj jin antyúumua'reeraj i maj ja'antysisi'chej i junavíj. A'íj pu jin tí'ij tyoomá'caj arahuéecaj xicáj ti huanie'huaca' i yójra' a'íjci i Abraham, a'yaa pu'ij jáaruuj i juyój ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Isaac. Ajta a'íjna i Isaac, a'yaa pu cha'tána'aj jáaruuj a'íjci i juyój ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Jacob. Ajta a'íjna i Jacob, a'yaa cha'tána'aj huó'ruuj a'íjma i juyójmua', i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, i maj tahuásimua' pué'een.

⁹ 'Majta a'íimaj i yójmua'mua' a'íjci i Jacob, a'íi mu ja'anchueerej séej i ju'ihuáara' ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin José, aj mu mij jáatoj mej mij séecan yo'ví'tij séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuj tíjin Egipto. Ajta Dios pu jaatyáhuíi a'íjci i José, ¹⁰ jaatyáhuíi tí'ij quee jajpuéetzij já'ra'nyij. Dios pu ju'cámua'riityej a'íjci i José, tí'ij tyámua' naa yó'sejraj a'íjna i ti va'cán jin tyí'ijta a'ájna a Egipto, i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Faraón, a'íj pu jin ja'antyíhuoj a'íjci i José tí'ij tyu'ta'íjtaj néijmi'que' a'ájna a Egipto, ajta a'ájna jo'tij já'chajca'aj a'íjna i ti va'cán jin tyí'ijta.

¹¹ 'Ajta je'en jéehua huatúuri'huaj ja'raa a'ájna a Egipto, ajta a'ájna a Canaán, majta i tahuásimua'cí'ij, camu tyí'tíj tyí'cha'íica'aj maj jáacua'nyij. ¹² Tí'ij a'yan tyáamua'reeri' a'íjna i Jacob, ti a'áa tyajá'xoovi'ca'aj a'ájna a Egipto tyí'tíj maj jáacua'nyij, aj pu'ij huo'ta'íityaca' a'íjma i juyójmua', a'íimaj mu a'íin pué'een i tahuásimua'cí'ij. A'íi pu a'íin pué'een i maj anaquéej a'áa ja'tanyéj. ¹³ Ajta matí'ij majtáhua'aj a'áa jó'ju' a'ájna a Egipto, aj pu'ij i José huatóoxajtaca' hua' jimi i ju'ihuáamua' a'tíj ti pué'eenye'ej, a'yaa pu'ij i Faraón tyáamua'reeri' a'tyán ti jitzán eeráma'can a'íjna i José. ¹⁴ Ajta je'en tyu'ta'íjtaca' a'íjna i José tí'ij i táatajra' aje'ré'nyej a Egipto, majta

ì maj jamuán ajá'chajca'aj, ì maj huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan anxíviy ará'axcaa. ¹⁵ Tì'quij Jacob a'áa ja'huóchejtye a Egipto, a'áa pu'ij jo'muí' a'ájna, majta a'íimaj ì tahuásimua'ci'ij a'áa mu majta jo'cuij. ¹⁶ Aj mu mij a'áa huojó'tij ì mui'chítýee a'ájna a Siquem, a'áa mu huaja'vá'naj a'íjci jitze ì chuéj ti huó'nanieeri' a'ájna ì Abraham a'íjma ì yójmua'mua' a'íjci ì Hamor, Siquem ti já'chajca'aj.

¹⁷ Tì'ij arí atyojo're'nyéesima'caj a'íjci xicáara' ti jitzán aróo'astej ì Dios ti jin tya'tóoraj a'íjci jimi ì Abraham, jéehua mu huatámui'riaca' a'íimaj ì tahuásimua'ci'ij maj jitzán eerányej, mu'ríj mui'caa a'íimaj ì tyeítýee ì maj a'áa jo'tyá'ca'aj a'ájna a Egipto. ¹⁸ Aj pu'ij síij tye'entyájrupidj ì ti va'cán jin tyí'ijtaca'aj a'ájna a Egipto, capu jaamua'aj a'íjci ì José. ¹⁹ A'ájna ì rey, a'íi pu huo'cuanamuaj ì tatyeytyeristyamua', je'ej pua'aj pu tyihuá'ajcha'íica'aj ì tahuásimua'ci'ij. Ca'nyéjrij pu jin huo'ta'íj mej mij hui'ráhua'xij ì juyójmua' ì maj móoj unyáaque'ej mej mij huácui'nyij. ²⁰ A'ájna ti'ij huanie'huaca' ì Moisés. Majta a'íimaj ì huásimua'mua' ì pá'ri'ij, a'íi mu jaaxá'pueeri' a'ájna a juchéj huéecaj máxcirie'. ²¹ Tì'ij tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze ì maj jitzán huá'cui'nyij ì tí'ríij, ì yójra' a'íjci ì ti va'cán jin tyí'ijta, a'íi pu japuan huatanyúj ajta jáave'sijri' yaa ti'ij juyój. ²² Mati'ij mij néijmi'i tyaamuá'tyey ì maj tyojó'itej a'íimaj ì maj Egipto já'ma'can. Tyámua' pu tyo'cámua'riajca'aj a'ájna ì Moisés a'íjci jime' ti tyu'taxáj, ajta je'ej ti tyi'tíj huá'uurej.

²³ Tì'ij huá'puatyej nyinyi'ra'aj jajcha'íicaj ì Moisés, a'yaa pu tyu'tóoxajtaca' ti uhuojo'vá'muaarej ì maj Israel jitze ajtyáma'can, jì'nye a'íjma pu jitze eeráma'can. ²⁴ Tì'ij a'áa ja'rá'aj, aj pu'ij séej huaséj ì ti Egipto já'ma'can, a'íi pu séej je'ej pua'aj uuriajca'aj ì ti hua' jitze ajtyáma'can, ti'quij ì Moisés a'áa jo'mej ti'ij a'ájna japua huatányuunyij, aj pu'ij ì Moisés jaajé'caj a'íjci ì a'tíj Egipto ti já'ma'can. ²⁵ A'yaa pu tyí'mua'ajcaj yee máamua'reej ì ihuáamua'mua' ti ì Moisés Dios jitze aróoca'nyej, ti'ij hue'rátóonyij a'íjma, majta camu jáamua'reeri'. ²⁶ Yaa ariá'pua'aj pu huo'tyoj hua'puácaa ì ju'ihuáamua', múunyo'si'tya'ca'aj a'íimaj, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ì Moisés ti huo'tá'ijmuj, ti'quij a'yan tyihuo'tajé tijin: “Mua'aj tyétyacaa mu siaj ju'ihuáamua', ¿jì'nye siaj sij je'ej pua'aj ju'uurej jujíimua'aj?” ²⁷ Aj pu'ij ì ti je'ej pua'aj jooriajca'aj ì séej ì ju'ihuáara', a'íi pu jaatátajchaca' ì Moisés, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin: “¿A'tanyíj mua'antyíhuoo muéetzij tyi'tíj jime', pej pij

ityájma tyitaata'íjtye'en? ²⁸ Nyi pajta nyéetzij nyeje'catan pati'ij tajquij tyeejé'caj a'íjci i ti Egipto já'ma'can." ²⁹ Ti'ij jáanamujri' a'íjna i Moisés, aj pu'ij huatóo'uj, jó'raa a'ájna séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Madián, a'áa pu jó'catyii yaa ti'ij a'tíj tiquee a'áa já'ma'can, a'áa pu jó'tyényeiichaca', ajta hua'puácaa tyiyóomua'aj ja'raa a'íjna i Moisés.

³⁰ 'Tyoomá'caj huá'puatyej nyinyi'ra'aj, aj pu'ij síj huataséjre a'íjci jimi i Moisés a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a véjri' i jiríj jitze ti a'yan ántyapuaaj tijin Sinaí. A'áa pu jo'taséjrej i ti tajapúa tyí'huiire' tyi'tíj tu'píj jitze ti tyátaasima'aj. ³¹ Ti'ij a'íj huaséj a'íjna i Moisés je'ej pu jo'taséj, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' ti'ij véjri' tyámua' naa tyeeséj, ti'quij jáanamujri' a'íjci i tavástara' ti a'yan tyí'xajtaca'aj tijin: ³² "Nyáaj nu a'ín pué'een i hua' Dios i já'muahuasimua'ci'ij, a'íjci i Abraham, a'íjci i Isaac, nyajta a'íjci i Jacob." Ajta i Moisés, jéehua pu tyóoviveesima'aj, capu óoca'nyajca'aj ti jaaséej. ³³ Ajta a'yan tyaaté'exaa i tavástara' tijin: "Pata'aj ajtái'pu'xi'in mua' ca'quéj, ji'nye nyéetzij pu nya'a'rij mu chuéj paj japon jo'cha'can. ³⁴ Nyáaj nu nyeríj huo'séj je'ej maj tyá'puejtzitarej i nyetyeítyeristyamua' i maj a'áa jo'tyíj a Egipto, nyáaj nu huó'namujri' a'íjci i maj jin á'viicue're', nu'rij yava'cáanyej nyej nyij hua' japua huatányuunyij mej mij iiráciinyej a'ájna a Egipto. A'íj nu jin nyáaj muaata'ítyij, pej pij a'áa jó'me'en a Egipto."

³⁵ 'Maj majta a'íimaj quee jaataxié'vej a'íjci i Moisés, mati'ij a'yan tyaaté'exaa tijin: "¿A'tanyíj mua'antyíhuoo muéetzij tyi'tíj jime', pej pij ityájma tyitaata'íjtye'en?", Dios pu uyo'ta'ítyaca' yaa ti'ij i ti hua' jime' antyúumua'reej, ajta i ti hue'rátoonyij, a'íjci jime' i ti síj huataséjre i ti tajapúa tyí'huiire' a'íjci jitze i tu'píj ti tyátaasima'aj. ³⁶ A'íjna i Moisés, a'íi pu a'ín pué'een i ti hui'rájtoj a'ájna a Egipto a'íjma i tahuásimua'ci'ij, tyi'tíj pu huo'taséjra mej mij a'íjci jin jáamua'reej ti Dios jitze aróoca'nyajca'aj, ajta a'ájna jájritze' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin jájtyij ti po'vij, ajta a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'áa pu huá'puatyej nyinyi'ra'aj á'tyeej ti a'yan rijcaa i Moisés. ³⁷ A'íjna i Moisés, a'íi pu ajta a'ín pué'eenye'ej i ti a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin: "Dios pu séej antyíhuoosij ti mua'ajmaj jitze ajtyáma'can ti ajta a'yan tyihuo'tyáhuire'sij nyati'ij nyáaj." ³⁸ Mati'ij i tyeítyee a'áa ja'tyúusii jo'tij quee já'tyi'tij, a'íi pu ajta i Moisés ajo'tyávaaca'aj hua' jamuán i tahuásimua'ci'ij ti'ij a'ín jamuán tyu'xáj i ti tajapúa tyí'huiire' a'ájna jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin

Sinaí, a'í pu'ij ja'ancuriáa' i nyúucarij júuricamej ti jitzán séejre', ti'ij tajimí séeria'aj já'ra'nyij.

³⁹ 'Majta i tahuásimua'ci'ij camu jaataxié'vej maj ja'antzaahuatye'en, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj i jutzájta' maj huariá'ciinyej a'ájna a Egipto. ⁴⁰ A'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Aarón tijin: "Sáanturij táataavej mej mij a'íin anáatya'aj muá'ra'nyij, ji'nye catu jamua'reej je'ej ti tyi'tíj jáaruuj a'íjci i Moisés, i ti tiirájtoó a'ájna a Egipto." ⁴¹ Aj mu mij sáantuj huatyátaahuaca' ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij visáaru', matí'ij mij tyaatámu'vejrityej a'íjci i visáaru', muatóotyamua'vej majta tyu'yé'estej a'íjci jime' i maj jaatyátaahuaca' jujímua'aj i sáantuj. ⁴² Ajta i Dios ajtáraa a'íjma jimi, ti'ij ij huo'ta' mej mij séej jimi tyu'tyáhuire'en, a'íjma jimi i xú'ra'vetyee, máxcirie', xicáj, tyi'tíj ti je'ej tyí'sejre' i jútye'. A'yaa pu tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij i maj jo'yú'xaca' a'íimaj i maj tyityatatyá'ca'aj i Dios jimi tijin:

Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can,

¿Nyiquij setyinaatámu'vejritye, siati'ij huá'puatyej nyinyi'ra'aj á'tyeej a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj?

⁴³ Nyij sequée a'yaa siana'aj tyáatisima'aj i chi'ra'an a'íjci i sáantuj ti a'yan ántyapuaj tijin Moloc, siajta i xú'ra'vejra' i séej i sáantuj i ti a'yan ántyapuaj tijin Refán, a'íi mu a'íin pué'eenye'ej i sáanturij i siaj jujímua'aj huó'taahuaca' siaj sij tyámua' tyihuo'tá'an a'íjma. A'íj nu jin a'áa imuáj jamuaata'ítyij jo'tíj a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Babilonia.

⁴⁴ 'A'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj, a'íi pu aja' séjria'ca'aj hua' jimi i tahuásimua'ci'ij a'ájna i ináamuaj ti curiá'nami' jo'maj jóosi'rii, a'yaa mu eenye' huatyátaahuaca' je'ej ti ye'ej i Dios tyaata'íj a'íjci i Moisés, ti'ij a'yan tyaaté'exaa ti jaatyátaavej a'yan eenye' ti'ij i mua'tyéjrij ti a'íin jaataséjra. ⁴⁵ A'íi mu i tahuásimua'ci'ij ja'ancuriá'ja a'íjci i ináamuaj, aj mu mij uya'rájtii a'íimaj i maj mu ujo'vá'ju' a'íjci jamuán i Josué, matí'ij huo'mué'tíj i tyeítyee i maj séecan i chájta'naj jitze já'chajca'aj, a'íjma i ti Dios huo'ta' mej mij huo'mué'tin. A'áa pu já'sejria'ca'aj a'ájna i ináamuaj 'asta quee huaséjre i David. ⁴⁶ A'íjna i David, a'íj pu huaci'ij ti Dios tyámua' tyéejcha'íij, a'íj pu jin jaatáhuoj a'ájna i David i Dios jimi, ti'ij Dios jaatá' ti David ja'ajtaavej i tyeyúuj ti'ij a'yan tyi'huire'ej já'ra'nyij ti'ij chi'ra'an a'íjci i Dios ra' i Jacob. ⁴⁷ Capu ajta a'yan atyojo're'nyej, sulu a'íi pu

ja'ajtaahuaca' i chi'ra'an i Dios a'íjna i Salomón. ⁴⁸ Ma'ajta i Dios capu a'áa ja'chej i chi'ij tzaajta' i maj ja'ajtaahuaca' i tyeítýee, a'íj pu jin a'yan tyo'yú'xaca' i síij ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can tijn:

⁴⁹ I tajapuá pu a'ín pué'een i nya' ipuáaj, ajta i cháanacaj pu a'ín pué'een i nyaj japuan rányaca'nyej. ¿Tyi'tanyí chi'ra'an sianaatyátaavej nyéetzij?

¿Jo'nyij ij já'i'rij nyaj huányaso'pe'en?

⁵⁰ ¿Nyij nyequee nyáaj a'ín pué'een i nyaj néijmi'i tyú'taahuaca'?

⁵¹ 'Aj pu'ij a'yan ajta tyihuo'té'exaaj a'íjna i Esteban tijn:

—Maj siajta mua'aj xu tyési', capu tyi'tíj ja'mua tzaajta' utyényinyij, a'náj tina'aj xu jitzán raatyij a'íjci i júuricama'ra' i Dios, a'yaa xu tyityetyóonaamuaj i jutzájta', mati'ij tyee'yí'tihua'aj i já'muahuasimua'ci'ij. ⁵² ¿A'tanyij mequee je'ej huáruuj i já'muahuasimua'ci'ij i maj jaxaj-taca'aj i Dios ti jitze eeráma'can? A'íi mu huo'cuij a'íjma i maj anaquéej jaataxájtaca' ti yava'cányesij i ti ji'réenye'ej séejre' i Dios jimi. Ajta ti'ij yatanyéj a'íjna i tiquee tyi'tíj jin á'itzeere' i Dios jimi, mua'aj xu jáacuanamuaj, siajta jaajé'caj. ⁵³ Mua'aj mu siaj ja'ancuriáa' a'íjci i nyúucarij, a'íimaj jimi i maj tajapuá tyí'huüre', caxu ja'tzaahuatyé'.

Mati'ij jaajé'caj a'íjci i Esteban

⁵⁴ Mati'ij a'yan tyáanamuaajri', tyámua' mu tyityaatanyínyu'cacuca', majta ancurioci'máaj i jutaméj jitze a'íjci jimi i Esteban. ⁵⁵ Ajta i Esteban, a'íj pu jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, ti'quij jútye' jó'nyeeriaca', aj pu'ij jaaséj ti aje'cátatzaca'aj i Dios ti jin naa huasé'rin, ajta pu a'íj huaséj i Jesús ti muáca'ta' pujmua' i Dios jo'tyávaaca'aj. ⁵⁶ Ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Cási' nyéesej i ti antácun i tajapuá, nyajta nu jaaséj a'íjci i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', ti a'áa jo'tyéjvee i muáca'ta' i Dios.

⁵⁷ Majta a'íimaj mui'tyóonaxij i junaxiéeta' i jumuáca' jime', majta huatyeyíihuajra ca'nyíin jime', aj mu mij ootyáhuaachaca' a'íjci jimi. ⁵⁸ Mati'ij mij je'ráajaj a'ájna a chájta', aj mu mij jaatyáto'sixij tyetyéj jime', majta i maj tyí'sejraca'aj, a'íi mu antyúuchuíixi i tyúusiicu', mati'ij mij atyaja'ajraj a'íjci jimi i tyamuéej ti a'yan antyapuaj tijn Saulo.

⁵⁹ Mati'ij jatyató'xa'caj a'íjci i Esteban, a'yaa pu tyaatáhuo i Dios jimi tijn:

—Jesús, nyavástara', ancuriáa' i nyajjúuricamej.

60 Aj pu'ij tyítunutaca', ajta je'en ca'nyíin jin a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Nyavástara', capáj hua' jitze japua'ritya'aj i maj jin ootyá'itzee.

Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij huamuí'.

8

1 Ajta a'ijna i Saulo a'áa pu jo'tyávaaca'aj, a'íi pu hua'sejraca'aj mati'ij jaajé'caj a'íjci i Esteban.

Saulo pu je'ej pua'aj huá'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'

A'ájna xicáara' jitze mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj huó'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'áa já'chajca'aj a Jerusalén. Néijmi'i mu ma'úrutyixij ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea, ajta a'ájna a Samaaria, a'íi mu'uj quee jo'cáj i maj tamuáamuata' japon hua'puaj ará'asej.

2 Majta séecan i maj tyámua' tyí'tyetyeíityeristaca'aj, a'íi mu ja'vá'naj a'íjci i Esteban, jéehua mu á'tyeej maj jux-aamuijritye' a'íjci jime'. 3 Meentyij a'ijna i Saulo, je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', a'íi pu utyáru'picha'aj hua' chi'táj jo'maj jo'cháatima'caa, aj pu'ij hui'rája'puana'aj i tyétyacaa, ajta i úucaa, néijmi'caa pu tyí'tuiiria'ca'aj mej mij hue'tyáanaaj.

Felipe pu huo'té'exaa i tavástara' nyuucacaj a'íjma i maj Samaaria já'ma'can

4 Majta a'íimaj i maj ma'úrutyixij, jo'tij na'aj maj joojú'ca'aj, a'íi mu hua'mua'tyajca'aj i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios, i ti jin hua' japua huatányuusij.

5 Aj pu'ij Felipe a'áa ja'tanyéj a'ájna chájta' ti a'áa ja'ajtyáma'can a Samaaria, ti'quij huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en a'íjci jitze ma'can i Ciríistu'. 6 Jéehua mu tyúusi'rihua'aj i tyeítyee, majta tyámua' naa tyúunamuajrastya'ca'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'íjna i Felipe, ji'nye jéehua pu tyí'sejrataka'aj tyi'táj ti huápu'ij juxie've' mej mij jáamua'reej tíjin Dios pu jitze aróoca'nyajca'aj.

7 Majta mue'táj huarúj i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj, muatyejíhuajraa i tyiyáaru'uj mati'ij iirácij i tyeítyee tzajta'. Majta mue'táj huarúj i maj quee tyéchavaaj, majta i maj quee tyámua' tyityaací'ij. 8 A'íj mu mij jin tyámua' tyityahuóotyamua'vej a'ájna a chájta'.

9 Síj pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Simón, i ti ará'tyeej ti tyí'hua'tacare'ej a'íjci jitze ma'can i tyiyáaru', i ti ajta huá'cuanamuajca'aj i tyeítyee Samaaria maj jo'cháatimee, jéehua pu'ij a'íj jin

óotzaahuatya'ca'aj. ¹⁰ Néijmi'i mu ja'tzaahuatya'ca'aj, ti'ij na'aj i maj cíle'en, majta i maj huásij, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i maj a'yan jatamuá'muaj tijin:

—I Dios ti jin néijmi'i putyí'uurej.

¹¹ Majta ja'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye pu'ríj á'tyeevi'ca'aj a'íjna i Simón ti a'yan rijcaj a'íjci jime' mej mij je'ej tyo'taséj i tyeítyee. ¹² Ajta mati'ij ja'antzaahuaj a'íjci i nyúucarij i Felipe ti huó'ixaaj, i Dios ti jin tyí'ijta, ajta i Ciriístu', aj mu mij huái'huaca' i tyétyacaa, majta i úucaa. ¹³ A'íi pu ajta i Simón tyá'antzaahuaj, aj pu'ij huái'huaca', ti'quij huatyóochej ti jamuán jo'cha'canye'en a'íjci i Felipe, tyámua' pu tyóomua'ajcaa a'íjci jime' je'ej ti rijcaj a'íjna i Felipe, ajta a'íjci jime' i ti tyí'sejrataca'aj Dios jitze ma'can.

¹⁴ Mati'ij jáamua'reeri' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a Jerusalén, maj meríj ja'antzaahuaj a'íimaj i maj Samaaria jo'cháatimee i nyúucarij Dios ti jimi je'ráma'can, aj mu mij huo'ta'ítyaca' a'íjci i Pedro, majta a'íjci i Juan a'íijma jimi. ¹⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' i Dios a'íijma jime' i maj tyá'tzaahuatye' Samaaria maj já'ma'can, ti'ij huatyá'itzeere'en hua' tzajta' a'íjna i júuricama'ra' i Dios. ¹⁶ Ji'nye capu eexúj yava'cányajca'aj i júuricama'ra' i Dios ti'ij huatyá'itzeere'en hua' tzajta', a'íj mu jin huái'huaca' i tyeítyee nyúucaritze' i Jesús. ¹⁷ Mati'ij mij a'íin i Pedro ajta i Juan, hua'vá'muarie'xij hua' mu'úutze' a'íijma i tyeítyee, aj pu'ij hua' jitze rá'aj a'íjna i júuricama'ra' i Dios.

¹⁸ Ti'ij i Simón jaaséej ti aje'cáma'ca'aj i júuricama'ra' i Dios mati'ijta séej avá'muarie'en áan mu'úutze', aj pu'ij a'íin túmii huaá'ca'aj. ¹⁹ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íjna i Simón tijin:

—Sianaatá' siajta nyéetzij a'íjci i siaj jin jaayí'tin, ta'aj ij a'íjna i nyej nyáaj ja'vá'muarie'sij jitzán huatyá'itzeere'en i júuricama'ra' i Dios.

²⁰ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Che' jó'vetyij mua' túmii, pajta muáaj, ji'nye pej pij a'yan tyí'mua'tzej paj túmii jin jáananan i Dios ti huáapua'aj hua'tá'caa. ²¹ Capáj a'yan tyu'tá'ci'puaj paj ja'ancuriá'an, ji'nye capáj tyámua' tyi'tyía'cha'ij mua' tzajta' i Dios jimi. ²² Huatapuá'citaj a'íjci i paj jin je'ej pua'aj ricij, pajta jaatáhuaviij i Dios, ti'ij tyimuaatú'uunyi' a'íjci jime' i paj asíj a'yan tyéejtyoj mua' tzajta'. ²³ Ji'nye a'yaa nu tyí'muasej muéetzij, paj quee tyámua' huojo'mua'raj i tyeítyee, a'íi pu muatyánaamuaj i ti je'ej pua'aj een.

24 Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúy a'íjna i Simón tijin:

—Xaatáhuavij i Dios nyaj jime', ti'ij quee tyi'tíj je'ej nyoorej, siati'ij tyinaaté'exaaj.

25 Mati'ij huo'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i tavástara' a'íjma i tyeítjee, majta mu huo'té'exaa i nyúucarij i ti jin Dios hua' japua huatányuunyij, mul'caquéj a'áa maj huachátimee a Samaaria, mati'ij mij jo'cáj a'ájna a Jerusalén.

I Felipe ajta i a'tíj Etiope ti já'ma'can

26 Ti'quij síj tyu'taxájtaca' a'íjci jamuán i Felipe, a'íi pu a'íin pué'een síj ti tyí'huire' u tajapuá i Dios jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Ájchesij pajta jó'ra'nyij aacij pujmua', a'íjci juyéj jitze Jerusalén ti je'cáanyee yu jitze pujmua' a Gaza.

A'íjna i juyéj, a'íi pu a'íin pué'een i ti a'áa jo're'nyee jo'tíj quee já'tyi'tíj. 27 Aj pu'ij ájchej i Felipe, ti'quij jo'mej, a'áa pu jo'camá'caj ti'ij a'tíj antyinájchaca' Etiope ti já'ma'can. Va'cán pu jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna i a'tíj a'íjci jimi i Candace, a'yaa pu huatóomua'aj i Candace tijin hua' reíinaj i maj a'áa já'ma'can a Etiope. A'íjna i a'tíj, a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reerica'aj ti túmii síria'ca'aj, a'íi pu a'áa ja'tanyéj a'ájna a Jerusalén ti'ij Dios jo'tyáanajchej.

28 Pu'ríj a'áa jó'raa a'ájna chuéj japua jo'tíj já'ma'can, a'íj pu jitze araquée huama'ca'aj i cariaáata'. Yu'xarij pu jitze tyé'jijva'ca'aj a'íin ti jo'yú'xaca' i Isaías. 29 Aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios, a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Felipe tijin:

—Áricuj, ajtyáxiirij a'mújcij jitze mu cariaáata'.

30 Ti'ij ij i Felipe ajtyáxiiriaca' a'íjci jimi i a'tíj, aj pu'ij jáanamujri' ti tyé'jijva'ca'aj a'íjci jitze i yu'xarij a'íin ti jo'yú'xaca' i Isaías, ti'quij i Felipe a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi peyó'itej i paj já'jijve'?

31 Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúy a'íjna i a'tíj tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij nyaj yo'itéej ná'ra'nyij, títua'aj quee a'tíj náamua'tyej je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij?

Aj pu'ij jaatá'inyej a'íjna i a'tíj ti'ij i Felipe antyíra'nyij i cariaáata' jitze, ajta je'en jamuán atyéyixi'in.

32 A'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i ti jitzán tyé'jijva'ca'aj tijin: A'yaa mu tyiyo'já mati'ij i cánya'aj jo'maj huaja'cui'caa.

A'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij cánya'aj ti'iquee nyuuvej mati'ijta jacáyesime'en.

A'yaa pu cha'tána'aj quee tye'vé'nyuUCA'aj, mati'ij je'ej pua'aj jáaruuj.

33 Jéehua mu jaatyáxaahuataca', capu a'tíj japuan huatanyúj.

¿A'tanyíj ij jaataxájtaj a'tíj ti jitze eeráma'can a'íjna i a'tíj? Ji'nye a'íi pu yo'ví'tíj i júuricama'ra' ti'ij quee che' iye'ej séjre'ej i cháanacaj japua.

³⁴ Aj pu'ij a'íjna i a'tíj a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Felipe tíjin:

—A'tzúj cui' naaté'exaatye', ¿a'tanyíj pu tyí'xaj i ti tyó'siimuaaj, nyiquij jusíj tyóoxajta ca' a'tíj séej tyáxajta?

³⁵ Aj pu'ij i Felipe huatyóochej ti jaaté'exaatye'en a'íjci i ti já'jijva'ca'aj i yu'xarij jitze, a'íj pu huataxájtaca' i nyúucarij je'ej ti tyí'tíj jáaruuj a'íjci i Jesús. ³⁶ Mati'ij a'áa jo're'nyej jo'tíj ja'rámuaa, aj pu'ij a'íjna i a'tíj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Felipe tíjin:

—Cási' yána'aj arájmuaa, ¿nyiquij quee je'ej tyí'rij paj náa'íiraj nyéetzij?

³⁷ Aj pu'ij i Felipe a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Típua'aj petyá'tzaahuatye'ej mua' tzajta', aj pu huatái'riitarij.

Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' a'íjna i a'tíj tíjin:

—Nyáaj nu tyá'tzaahuatye' ti i Jesús yójra' pué'een i Dios.

³⁸ Aj pu'ij jaata'íjtaca' ti óochaxij i caríáata', mati'ij mij acáacij i maj hua'puaj, aj mu mij atyáacij a jáata', ti'quij i Felipe jáa'íiri' a'íjci i a'tíj. ³⁹ Mati'ij eetacij a jáata', aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tíj a'íjci i Felipe jiyé'tzín jime'. Ajta a'íjna i a'tíj capu che' jaaséej a'íjci i Felipe je'ej ti huárupij, aj pu'ij jó'raa a'íjna i a'tíj naa tyuutyámua've'ej. ⁴⁰ Ajta a'íjna i Felipe, a'áa pu jo'taséjrej a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Azoto. A'íi pu huo'té'exaa i tyeítyee a'íjci i nyúucarij ti jin Dios hua' japua huatányuunij, a'yaa pu a'íjci jin huaríj, ajtáhua'aj áyee ti huachájta'tajmee jitze, ajtáhua'aj áyee, 'asta na'aj quee a'áa ja'rá'aj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Cesarea.

9

Ti'ij a'íjna i Saulo huatóotoj i Dios jimi
(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

¹ Ti'ij ooj a'íjna i Saulo hua'nyeechacaj ti huó'cui'nyij a'íjima i maj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, aj pu'ij uyo'tyéesej a'íjci i ti tyihuá'íjtya'ca'aj u tyeyúuj tzajta'.

² Aj pu'ij jaatáhuaviiri' ti a'íin i yu'xarij jaatapíjtye'en i ti jin ujo'tyájrutyey u tyeyúuj tzajta' a'ájna ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Damasco. Ti'ij a'áa huojó'huoonyij i tyeítyee i maj ja'tzaahuatye' i nyúucarij i maj jin tyámua' tyityaajú' i Dios jimi, ti'ij na'aj tyétyacaa majta úucaa, ti'ij a'áa hueje'tyáanaj a Jerusalén.

³ Ti'ij arí a véjri' joomá'caj a Damasco, aj pu'ij jiye'tzín jéehua japuan rányeerí'ciria'ca', a'ájna jo'tij jooma'ca'aj i Saulo. ⁴ Aj pu'ij acájvej ti'quij chóota' atyívej, nyúucarij pu huánamuajri' ti a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Saulo, Saulo, ¿ji'nye een jime' je'ej pua'aj pényoorej?

⁵ Ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ájna i Saulo tijin:

—¿A'tanyíj paj pué'een nyavástara'?

Aj pu'ij a'yan utyeje'cánamuajre tijin:

—Nyáaj nu a'ín pué'een i Jesús, i paj je'ej pua'aj joorej.

⁶ Aj pu'ij i tavástara' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Ájchesij, pata'aj jó'me'en a chájta', a'áa mu muojo'té'exaatye'sij je'ej paj ye'ej huárinyij.

⁷ Majta a'íimaj i maj jamuán huajú'ca'aj, jéehua mu tyí'tziinya'ca'aj, ji'nye nyúucarij mu huánamuajri', majta camu a'tíj a' jo'séj. ⁸ Aj pu'ij ájchej a'ájna i Saulo, ti'ij a únyeeríaca', capu che' tyí'sejraca'aj, mati'ij mij ja'naví'raj i muáca'ra'an jitze meyo'ví'tij a Damasco. ⁹ A'yaa pu á'tyeej huéecaj xicáj tiquee atányeej, ajta quee tyí'tíj huácuaaj capu ajta ya'ca'aj.

¹⁰ Síij ti tyá'tzaahuatye' pu a'áa já'chajca'aj a'ájna a Damasco, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Ananías, aj pu'ij tavástara' huataséjre a'íjci jimi, a'yaa pu tyaatajé tijin:

—Ananías.

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Yá'nyaj huatyéjve, nyavástara'.

¹¹ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ájna i tavástara' tijin:

—Ájchesij áricuj, a'ájna cáayej jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin ti huatóoje'yej, pata'aj a'áa tyojo'ta'íhuo' a Judas ti ja'chej, a'íjci jime' i a'tíj ti a'yan ántyapuaj tijin Saulo, Tarso ti já'ma'can, a'íi pu jahuoo i Dios jimi. ¹² A'tíj pu huataséjre a'íjci jimi i Saulo, ti a'yan ántyapuaj tijin Ananías, a'yaa pu tyu'taséjre ti a'ájna i Ananías ujo'tyájrurij, ti'quij ja'vá'muariej mu'úutze', ti'ij ajtáhua'aj atányeerej.

¹³ Ti'ij a'yan tyáanamujri', a'yaa pu tyu'tanyúj a'ájna i Ananías tijin:

—Cási', nyavástara', mue'tíj mu meríj naaté'exaa je'ej ti tyí'tíj uurej a'ájna i a'tíj, je'ej pua'aj pu huá'uurej a'íjma i maj mua'tzaahuatye' i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Jerusalén. ¹⁴ Ajta ijíj, a'íimaj i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', a'íi mu jaatá' ti a'ín yatanyéj, ajta huá'anvi'tij hua'nají'caxi'ín a'íjma i maj muéetzij muana'michej.

¹⁵ Ajta i tavástara' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj, nyáaj nu ja'antyíhuoj a'íjci i a'tíj ti'ij nyéetzij jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en, a'íjma i maj séej chuéj japua ja'chej, ajta i maj va'cán jin tyí'ijta, ajta a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Israel. ¹⁶ Nyáaj nu jaataséjratye'ej a'íjci i Saulo ti a'yan tyúuxie've' ti jéehua jajpuéetzij já'ra'nyij nyéetzij jitze ma'can.

¹⁷ Aj pu'ij ujó'mej a'íjna i Ananías, a'áa pu ja'rá'aj a Judas ti ja'chej, aj pu'ij utyájrurij u chi'táj. Ajta je'en ja'vá'muariej áan mu'úutze' a'íjci i Saulo, aj pu'ij a'yan tyaatajé tijin:

—Nye'ihuáara' Saulo, a'íi pu a'yan tyinaata'íj i tavástara', a'íjna i Jesús i ti muéetzij jimi huataséjre pati'ij aja'va'má'caj, a'yaa pu tyinaata'íj pej pij pajtáhua'aj atányeerej, ajta paj a'íjci jitze ará'aca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

¹⁸ Ti'ij a'yan tyaaté'exaa, tyi'tíj pu eetácuurixij i ji'sáara' jitze ti jo'riá'najca'aj, ti'ij atányeeriaca', aj pu'ij ájchej a'íjna i Saulo ti'quij huái'huaca'. ¹⁹ A'tzúj a'tyéevi'caj pu'ij té'ej tyú'cuua, ti'quij jaatáca'nyisti'ri', a'áa pu jo'tyá'itzee hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye' a'chu pua'an xicáj a'ájna a Damasco.

Saulo pu tyihuá'ixaatye' a Damasco

²⁰ Aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en i hua' tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyihuá'mua'tyajca'aj ti i Jesús yójra' pué'een a'íjci i Dios. ²¹ Néijmi'i i maj jáanamujri', a'íi mu je'ej yó'sejraca'aj, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i ti je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'ájna a Jerusalén a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi? ¿Ajta nyiquee a'íjci jin mu jo've'mej ti'ij a'mújma ánvi'tij hua'nají'caxi'in ti'ij huo'tátuiire'en i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta' a'ájna a Jerusalén?

²² Jéetze' pu jaca'nyisti'raca'aj a'íjci i Saulo, ti'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'en i tyeítyee, ajta huo'mué'tij a'íjma i juríiyuj i maj Damasco já'chajca'aj ti'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j ti i Jesús a'íin pué'een i Ciríistu'.

Saulo pu huatóo'uj mej mij quee jaatyéevi' i juríiyuj

²³ A'chu pua'an xicáj, aj mu mij jaaxá'pui'intarej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij jaajé'caj a'íjci i Saulo. ²⁴ Aj pu'ij jáamua'reeri' a'íjna i Saulo. A'náj tina'aj tújca majta tíca', a'áa mu je'tyétya'ca'aj jo'tij ja'pueertaj jo'tij je'ráanyee i juyéj, mej mij jaajé'caj. ²⁵ Majta a'íimaj i séecan i maj tyá'tzaahuatye', sicírij jitze ti ve'éj mu ja'tyáaraj mati'ij mij ja'ancuriá'toj i ti curiá'nami' jitze, a'tzáaj jé'ta' tíca' aj pu'ij huatóo'uj.

26 Ti'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, jaxie'va'ca'aj ti hua'antyanaxcaj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', majta a'íimaj néijmi'i mu jatziinya'ca'aj, ji'nye camu ja'tzaahuatya'ca'aj yee a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti tyá'tzaahuatye'. 27 Ajta a'íjna i Bernabé ja'antzaahuaj, aj pu'ij yo'ví'tij a'íjma jimi i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta huo'té'exaa ti i Saulo jaaséj a'íjci i tavástara', ti'ij a'áa joomá'caj i juyéj jitze, ajta i Saulo tyihuó'ixaaj i Jesús jitze ma'can a'íjma i maj Damasco já'chajca'aj. 28 A'yaa pu'ij a'áa tyojo'tyá'itzee a'íjna i Saulo a'ájna a Jerusalén, ajta a'íjma jamuán jo'chá'canya'aj. Tyihuá'ixaatya'ca'aj tzáahuatyira'aj jime' i Jesús jitze ma'can. 29 Séecan pu ajta jamuán tyu'taxájtaca', i maj jaayit'in i huá'nyuucaa i griego, majta a'íimaj jéehua mu tyúu'ixaatya'ca'aj a'íjci jime', majta tyí'tyesa'ca'aj maj jaajé'caj. 30 Mati'ij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' jáamua'reeri', aj mu mij yo'ví'tij a'íjci i Saulo a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea, mati'ij támij jaata'ityaca' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tarso.

31 Mati'ij mana'aj i maj tyá'tzaahuatye', a'áa maj huacháatimee a'ájna a Judea, ajta Galileea, ajta a Samaaria, néijmi'i mu tyámua' tyí'tyechajca'aj, majta a'íjci jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios. Me'tyesa'ca'aj a'íjci i tavástara' maj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en jimi, majta a'íjna jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, a'íj mu jin támui'risima'aj.

Pedro pu tyáahuaj a'íjci i Eneas

32 A'íjna i Pedro, a'íi pu hua'camuáarejyi'ca a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', a'íjma pu ajta ujo'vá'muaariaca' i séecan i maj tyá'tzaahuatye', a'áa maj já'chajca'aj a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Lida. 33 Séej pu a'áa jo'tyoo i tyáataj ti a'yan ántyapuaj tijin Eneas, pu'ríj aráhueeicaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj ti'quee ajcha'ca'aj i utáatzij japua, ji'nye capu tyéchavaaj. 34 Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i Pedro tijin:

—iEneas! a'íi pu tyí'muahuaatye'en i Jesús. Ájchesij, pata'aj tyámua' jáa'uurej mua' utáatzij.

Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij ájchej i Eneas. 35 Néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Lida, majta a'ájna a Sarón, a'íi mu jaaséj ti'ij ájchej, aj mu mij ja'antzaahuaj a'íjci i tavástara'.

Pedro pu jaatájuurij a'íjci i Doorcaj

36 Síij ti ajta tyá'tzaahuatye', a'áa pu jo'tyávaaca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Jope, íiti' a'íjna i a'tíj, a'yaa

pu ántyapuaj tijin Tabiita; Tabiita a'yaa pu huatóomua'aj huá'nyuucaa jime' i griego tijin Doorcaj. A'íjna i íiti' jéehua pu a'yan rijcaa tyi'tíj jime' ti xá'puí', huá'huiiria'aj i maj quee je'ej tyéejviicue'. ³⁷ Ti'íj Pedro ooj a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Lida, aj pu'ij i Doorcaj tyi'íjcuí'nyaca' ti'quij huamuí', ajta i tyévira' mati'íj jacajo'sij, aj mu mij ju'tyájttoo u chi'táj. ³⁸ A'ájna a Jope a'áa pu véjri' putyájá'ricij a Lida, a'áa pu jo'tyávaaca'aj a'ájna i Pedro, mati'íj jáamua'reeri' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', hua'puácaa mu huata'ítyaca' mej mij uyo'té'exaatye'en a'yan tijin:

—Pata'aj jiye'tzín mu ja'rájra'nyij iye'ej Jope.

³⁹ Ti'quij i Pedro hua' jamuán ujó'mej, ti'íj a'áa ja'rá'aj, aj mu mij ju'tyéevi'tij jo'tij je'ráca'tyíi i muí'chíj, majta néijmi'i a'íimaj i maj antyúujíimua'astariaca', mua'cooyi'nya'aj mu eetyahuíistiraj a'íjci jimi i Pedro, mati'íj mij tyaataséejra i cáanarij a'íin ti tyí'ta'huacare'ej i Doorcaj ti'íj óoche' júuricaj. ⁴⁰ Pedro pu huo'ta'íj maj néijmi'i iirácíinyej, ti'quij tyítunutaca', ajta jaatáhuoj i Dios jimi, ja'raséeraj a'íjci i muí'chíj, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¡Tabiita, ájchesij!

Ti'quij atányeeriaca' a'íjna i íiti', ti'íj jaaséj a'íjci i Pedro, aj pu'ij ooyíxij. ⁴¹ Ajta i Pedro muáca'ra'an pu jitze jajví'raj ti'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huo'tajé a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', ajta a'íimaj i úucaa i maj antyúujíimua'astariaca', ti'quij júurican huataséjratataca'. ⁴² Néijmi'que' mu jáamua'reeri' a'íimaj i maj a'áa huacháatima'caa a'ájna a Jope, mue'tíj mu mij ja'antzaahuaj a'íjci i tavástara'. ⁴³ Pedro pu a'áa jo'tyá'itzee a'chu pua'an xicáj a'ájna a Jope, a'íjci jimi i navíj ti tyí'huacaa, Simón pu ántyapuaaca'aj a'íjna i a'tíj.

10

I Pedro ajta a'íjna i Cornelio

¹ Síj pu a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea, Cornelio pu ántyapuaaca'aj, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i ti tyihuá'íjtye' a'íimaj i xantáaru'uj i maj Italia já'ma'can. ² A'íjna i Cornelio, jéehua pu naa tyihuojó'mua'rajca'aj, majta néijmi'i i maj jamuán chajca'aj, máana'micha'aj i Dios. Jéehua pu huo'táhuíi túmii jime' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'náj tina'aj jahuooca'aj i Dios jimi. ³ Séej pu a'yan tyu'ríj, a'tzáaj yáacaj jé'ta' ucamá'caj i xicáj, tyi'tíj pu jimi huataséjre, naa pu tyámua' tyeeséj a'íjci i Dios ti jimi tyí'huíire', ti a'úun jo'tyájrurij jo'tij a'íin je'rácatyíi, aj pu'ij a'yan tyaatajé tijin:

—¡Cornelio!

4 Ti'quij ja'raséeraj ja'raa a'íjna i Cornelio, tyi'tzínnye'ej pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí nyavástara'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i tajapuá ti tyí'huiire' tijin:

—Dios pu jú'mua'ree a'íjci i paj jahuoo a'náj tina'aj, ajta i paj perij huo'tyáhuui i maj quee je'ej tyéejviicue'. 5 Pata'aj huo'ta'ítvej i tyétyacaa maj a'áa jó'ju' a'ájna a Jope, mata'aj yo've'vi'tij a'íjci i Simón i ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Pedro. 6 A'áa pu jo'caj séej jamuán ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Simón, navij pu tyí'huacaa a'íjna i Simón, a'áa pu véjri' ja'chej jo'tij jájtyij ja'vá'asej.

7 Ti'ij jó'raa a'íjna i ti tajapuá tyajá'huiire' i ti jamuán tyu'xájtaca', aj pu'ij i Cornelio hua'puácaa huatacho'vej i maj jahuiire', ajta séej i xantáaru' i ti ajta ja'tzaahuatya'ca'aj i Dios. 8 Néijmi'i pu huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huaríj, aj pu'ij huo'ta'ítvej i maj a'áa jó'ju' a Jope.

9 Yaa ariá'pua'aj, a'tzáaj tacuaríixpuaj, mati'ij meríj a véjri' ajoju'caj a chájta', aj pu'ij Pedro antyíraj i chí'ij japua, ti'ij jaatáhuoonyij i Dios jimi. 10 Pu'ríj i'cuataca'aj, jaxie'va'ca'aj ti tyi'tíj huácua'nyij, mati'ij móoj tya'cue'ráatacaj i ti tyí'cua'nyij, aj pu'ij tyi'tíj jimi huataséjre. 11 A'íj pu huaséj ti antacúj i tajapuá, tyi'tíj pu aje'cáma'ca'aj muáacuaque' pu tya'ajhuihuíjma'caj. 12 Néijmi'i mu tyí'tyesejria'ca'aj a'íjci jitze i ti aje'cáma'ca'aj néijmi'i i tyi'tyán i maj muáacuacaa iira'íicajmee, majta i maj chóota' huaci'íj, i maj hua'cínnyajci'íj, majta i maj rá'riee. 13 Aj pu'ij nyúucarij huánamuajri' ti a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pedro, ájchesij, pata'aj huó'cui'nyij pajta huo'ci'mej.

14 Ajta i Pedro a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Canu xaa nyu'uj a'náj tyi'tíj cua'nyij i tiquee tyéevijtij, na'riij tyi'tyán maj xána'vi're'. 15 Ajtáhua'aj pu i nyúucarij a'yan tyatajé tijin:

—Néijmi'i i Dios ti tyámua' naa tyú'ruuj, capáj che' a'yan tyí'xajtaj yee tyí'xana'vi're'.

16 A'yaa pu huéecaj huaríj, ti'quij ajtáhua'aj tyíraa u tajapuá a'íjna i ti aje'cáanyej. 17 Jéehua pu tyí'mua'ajcaj a'íjna i Pedro a'íjci jime' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jaaséj, mati'ij a'ín ará'aj a ti ja'pueertaj a'ímaj i Cornelio ti huojota'ítvej, mati'ij a'áa ja'rá'aj a'íj mu tyu'íhuo'sime'ej jo'tij ja'chej a'íjna i Simón. 18 Aj mu mij ca'nyíin jin tyu'ta'íhuo' típua'aj a'úun je'rájcatyij a'íjna i Simón, i ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Pedro. 19 Ajta i Pedro óoche' pu

tyí'mua'ajcaa a'íjci jime' i ti huataséjre a'íjci jimi, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa i júuricama'ra' i Dios tijin:

—Simón, huéecaj mu i tyétyacaa muatyáhuoonyij.
 20 Ájchesij, pata'aj acájra'nyij, pajta jó'me'en hua' jamuán, capáj je'ej tyí'mua'ajcaa, ji'nye nyáaj nu uhuojo'ta'ít'yaca'.

21 Aj pu'ij acájraa a'íjna i Pedro, ti'quij a'yan tyi-huo'té'exaaj tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i siaj jatyáhuoonyij, ¿tyi'tanyí jin yesiavá'ju'?

22 Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'íj tu jin yavá'ju' a'íjci jitze ma'can i Cornelio i ti tyihúa'ijtye', tyámua' pu tyí'tyevij, jéehua pu ja'tzaahuatye' i Dios, majta néijmi'i tyámua' tyéejcha'íij i maj Israel jitze ajtyáma'can. Síij ti tyí'huüre' u tajapuá i Dios jimi, a'íi pu jaaté'exaa ti muéetzij muaata'íjta paj ujó'me'en a ti ja'chej, ti'ij a'íin Cornelio muáanamuj a'chu paj nyúucarij tyaaté'exaatye'sij.

23 Ti'quij i Pedro huo'tá'inyej maj utyájrutyey u chi'táj, a'áa mu jo'tyóo'itzee, yaa ariá'pua'aj pu jó'raa i Pedro hua' jamuán, séecan mu majta hua' jamuán ujó'ju' i maj tyá'tzaahuatye' maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Jope.

24 Yaa ariá'pua'aj mu a'áa ja'rá'aj a Cesarea, jo'tij i Cornelio huaja'cho'va'ca'aj, a'íijma jamuán i ju'ihuáamua', ajta i maj tyámua' naa tyá'mua'tyey, néijmi'i mu tyúusiij u chi'táj.

25 Ti'ij Pedro ará'aj a ti ja'chej, a'íi pu ja'antynínjchaca' a'íjna i Cornelio, aj pu'ij tyítunutaca' a ti jóonyee i Pedro, ti'ij jaatyáanajche. 26 Ajta i Pedro ja'ajriáj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Huatyéjchaxij, tyévij nu nyajta nyáaj pué'een, pati'ij muáaj.

27 Mati'ij tyu'taxáataj jujímua'aj, aj mu mij utyájrurij u chi'táj, ti'quij a'íjna i Pedro huo'séj i maj jéehua tyúusiij i tyeít'yee. 28 Pedro pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj xu jamua'reej ti i tayi'ráj quee tyi'tá'caa ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, tyaj a'yan tyityojó'jujhua'nye' a'íijma jamuán i maj séej chuéj japua já'ma'can, nyij tyaj huá'muaariaj. Ajta i Dios pu naamuá'tyey nyaj quee a'yan tyá'xajta yee capu naa een mu a'tíj, nusu yee xána'visi' pu huasé'rin a'mújna. 29 A'íj nu jin, mati'ij naatajé nyaj mu mujo've'mej, canu tyi'tíj je'ej tyu'taxájtaca'. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'reej ji'quij een jime' setyinaat-acho'vej.

30 Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i Cornelio tijin:

—Pu'rij muáacuaj xicáj tyooméj, yáapua'aj a'tzáaj, a'yaa nu huaquéej iye'ej nyichéj, nyati'ij huatyéenyuj i Dios

jimi, a'tzáaj yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, ti'quij a'tíj huataséjre nye jimi, naa pu tyi'tyama'astáji'caaa a'íjna i ti jucáchajca'aj. ³¹ Ajta a'yan tyinaaté'exaaaj a'íjna i a'tíj tijin: "Cornelio, Dios pu arí jáanamujri' a'íjci i paj jimi huatyéenyuj, ajta pu jo'támua'reeri' a'chu paj tyihuo'tapuéjve i maj quee je'ej tyéejviicue'. ³² Pata'aj huo'ta'ítvej maj ujó'ju'un a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Jope, miche' uyo've'vi'tij a'íjci i Simón, i ti ajta a'yan ántyapuaaj tijin Pedro, a'áa pu jo'caj jo'tij ja'chej i Simón, a'íjna i navíj ti tyí'huacaa, a'áa pu ja'chej a'ájna véjri' jájtyij ti ja'vá'asej." ³³ A'íj nu jin jiye'tzín huo'ta'ítvaca' mu séecan mata'aj mojo'tájeevej, pajta muáaj xá'pui' paj huaríj paj mujo've'mej. Ya tu'ríj tyij ijíj néijmi'i huatyu'uj, Dios pu jamua'reej je'ej tyaj ye'ej tyá'xie've', tyata'aj néijmi'i jáanamuj a'chu ti i tavástara' tyimuaata'íj paj tyitaaté'exaatye'en.

Pedro pu tyihuo'ixaaj jo'tij Cornelio ja'chej

³⁴ Aj pu'ij Pedro a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nu'ríj ijíj yó'itej tijin a'yaa pu tyi'ja'yájna a'íjci jimi i Dios néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een síj ajta síj. ³⁵ Néijmi'i mu jitzán juxie've' i Dios a'íimaj i tyeítvee i maj ja'tzaahuatye', majta xá'pui' ricij. ³⁶ Dios pu a'yan tyihuo'tajé a'íimaj i maj Israel jitze eeráma'can, a'íi pu huo'té'exaa i nyúucarij ti tyú'tyamua'viste', a'íjci jime' i Ciriustu', a'íjna i ti néijmi'caaa vástara'.

³⁷ Xu'ríj jamua'reej je'ej ti tyi'tíj huaríj néijmi'que' a'ájna a Judea, a'áa pu jo'tyóochej a'ájna a Galileea, ti'ij i Juan a'yan tyihuo'té'exaaaj i tyeítvee ti a'yan tyúuxie've' maj huái'huaj. ³⁸ A'yaa xu tyá'mua'reej ti i Dios jitzán jaatyájtoo i ju júuricamej ajta i ti néijmi'i jin putyi'uurejve, a'íjci jimi i Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'yaa pu rijcaj je'ej ti tyí'xa'pui', ajta tyihua'huaatya'ca'aj néijmi'caaa i maj jajpuéetzij a'íjci jime' ti tyiyáaru' tyihua'ijtya'ca'aj. A'íi pu néijmi'i putyi'uuriajva'aj, ji'nye Dios pu jitzán séjria'ca'aj. ³⁹ Ityáj tu néijmi'i mua'reej je'ej ti tyi'tíj huáruuj iye'ej jo'maj ja'chej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'ájna a Jerusalén. A'tzúj a'tyéevi'caj mu mati'ij jaajé'caj a'íjci jime' i maj yó'tatej i cúruuj jitze. ⁴⁰ Ajta i Dios pu jaatájuurityej ti'ij tyoomá'caj huéeicaj xicáj i ti huamuí', ajta tyu'tá' ti'ij huataséjre tajimí. ⁴¹ Camu néijmi'i jaaséj, sulu ityáj tu'uj jaaséj, i ti a'íin arí ta'antyihuooca'aj i Dios. Ityáj tu jamuán tyú'cucaa, tyajta hua'íj a'íjci jamuán i Jesús ti'ij huatájuuriaca'. ⁴² A'íi pu tyitaata'íj tyej tyij huo'té'exaatye'en i tyeítvee, yee Jesús pu a'íin pué'een i

tí huá'xijtye'en néijmi'caa i tyeítýee, i maj júurij, ajta i maj meríj huácuij. ⁴³ Néijmi'i i maj Dios jítze ma'can tyí'xaxa'ta'aj a'íi mu jaxajtaca'aj a'íjci i Jesús, a'yaa mu majta tyu'taxájtaca' yee néijmi'i i maj tyá'antzahuatye'en a'íjci jimi a'íi pu tyihuo'tú'uunyí'raj i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi.

A'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íi mu ja'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios

(Hch. 11:15-17)

⁴⁴ Óoche' pu tyí'xáatacaj a'íjna i Pedro, tí'ij i júuricama'ra' i Dios hua' jitzán rá'aj néijmi'caa, a'íjma i maj janamuajraca'aj je'e'j tí tyí'xajtaca'aj a'íjna i Pedro. ⁴⁵ Majta séecan i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'íjma jítze ajtyáma'can i maj ja'antýisí'chej i junavíj, tyámua' mu tyo'taséj a'íimaj a'íjci jime' tí Dios ajta jaatyájtoo i ju júuricamej a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can. ⁴⁶ Tyámua' mu tyo'taséj, jí'nye mahuó'namuajri' maj séecan nyúucarij jin tyí'xajtaca'aj, majta tyámua' tya'tá'caria'aj i Dios. ⁴⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa' a'íjna i Pedro tíjin:

—¿Nyí je'e'j tyíi'rij tí a'tíj tyu'tyáana'j mej mij quee huái'huaj a'íimaj i tyeítýee, i maj majta meríj ja'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios yaa tyatí'ij ityáj?

⁴⁸ Ajta je'en huo'ta'íj maj huái'huaj nyúucaritze' a'íjci i Jesús tí Ciriístu' pué'een. Matí'ij mij i maj huái'huaca' jaatáhuaviiri' i Pedro tí huatyá'ítzeere'en hua' jamuán a'chu pua'an xicáj.

11

Pedro pu huo'té'exaa je'e'j tí tyí'tíj huaríj a'íjci jimi i Cornelio

(Hch. 10:9-23, 44-48)

¹ Aj mu mij a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, majta i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Judea, a'íi mu jáamua'reeri' tíjin i maj séej chuéj japua já'ma'can mu majta ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i Dios. ² Tí'ij a'íjna i Pedro a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, je'e'j mu pua'aj tyaaxájtaca' a'íimaj i maj majta tyá'tzaahuatye', i maj ja'antýisí'chej i junavíj, ³ a'yaa mu tyaatajé tíjin:

—Je'e'j paj pua'aj huaríj, jí'nye a'íjma paj ujo'vá'muaariaca' i maj quee ja'antýisí'chej i junavíj, pajta hua' jamuán tyú'cuua.

⁴ Aj pu'ij Pedro huatyóochej tí huo'té'exaatye'en néijmi'i je'e'j tí tyí'tíj huaríj, ⁵ a'yan tíjin:

—A'áa nu chájta' jo'tyávaacaj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Jope, nyati'ij nyooj tyenyúusima'caj i Dios jimi, aj pu'ij tyi'táj nyej jimi huataséjre, cáanarij tyi'táj ti jútye' aje'cáanyej, muáacuaque' pu tyé'ejvivin, a'áa pu jútye' je'cáanyej jó'nyaj jo'ojcatyij. ⁶ Tyámua' nu tyeeséj tyi'táj ti eeriáa'ca'aj, aj nu nyij tyi'tyán huaséj i maj muáacuacaa iira'íicajmee, majta i maj simuáruunyij, majta i maj chóota' huacányajci'ij, majta i maj rá'rie.

⁷ Nyati'ij nyij nyúucarij huánamuajri', ti a'yan tyinaatajé tijn:

—Pedro, ájchesij, pata'aj huó'cui'nyij, pajta huo'ci'mej. ⁸ A'yaa nu tyu'tanyúj tijn: “Canu xaa nyu'uj nyavástara', ji'nye canu a'náj tyi'táj cua'nyij tiquee tyéevijtj ti ajta xána'vi're.” ⁹ Jútye' pu ajtáhua'aj je'cánamuajre i nyúucarij ti a'yan tyinaaté'exaaj tijn: “I Dios ti tyámua' naa tyú'ruuj, capáj a'yan tyí'xajtaj yee tyí'xana'vi're.” ¹⁰ Huéecaj pu a'yan tyu'ríj, ajta je'en tyíraa u tajapuá a'íjna i cáanarij. ¹¹ Aj mu mij huéecaj i tyétyacaa a'áa ja'rá'aj jó'nyaj jó'catyii, a'áa mu huojo'ta'ítyaca' a Cesarea mej mij nyéetzij náahuonyij. ¹² Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'í pu naata'íj nyaj ujó'me'en hua' jamuán a'íjma, nyequee je'ej tyi'mua'astíj, a'í mu majta jó'ju' nyaj jamuán a'ímaj i ta'ihuáamua' i maj aráseej ará'asej, néijmi'i tu jo'tyájruij u chi'táj jo'tij ja'chej a'íjna i a'tíj. ¹³ A'í pu taaté'exaa ti síj i tyéviij huataséjre ti tajapuá tyi'huire' i Dios jimi a'ájna jo'tij ja'chej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn: “A'tíj huata'ítyej a'ájna a Jope mej mij uyo've'vi'tij a'íjci i Simón i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijn Pedro. ¹⁴ A'í pu muaaté'exaatye'sij je'ej ti i Dios tyimuaatú'uunyi'raj ajta a'íjma a'tyéityeristyamua'.” ¹⁵ Nyati'ij huatyényechej nyaj tyihuo'té'exaatye'en, aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios hua' jitzán rá'aj a'íjma, a'yaa pu cha'tána'aj ti'ij jájcuaj tajimí tyu'tyá'itzee. ¹⁶ Aj nu nyij jo'támua'reeri' je'ej ti tyitaaté'exaaj i tavástara' ti a'yan tijn: “A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'íjna i Juan, a'í pu huá'íraca'aj jájtyij jime', siajta mua'aj a'íj xu jin i huan i júuricama'ra' i Dios.” ¹⁷ A'íj pu jin tipua'aj Dios a'yan cha'tána'aj tyihuo'tá' a'íjma a'íjci i ti ajta ityájma taatá', i tyaj ja'antzaahuaj a'íjci i Jesús i ti ajta Ciriistu' pué'een, ¿ji'nye tyí'rij nyej nyaj quee tyi'tá'care'en je'ej ti i Dios tyá'xie've'?

¹⁸ Mati'ij jáanamujri' a'ímaj i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa huacháatimee a'ájna a Jerusalén, camu che' huatanyúj, sulu tyámua' mu tyaatá' i Dios, a'yan metyi'xáataj tijn:

—Pu'ríj Dios huo'ta' i maj séej chuéj japua ja'chej mej mij jájcuan jin tyámua' naa tyú'mua'tyij jimi, mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij.

I hua' tyeyúuj a'íjma i Antoquíia maj ja'chej

19 Tí'ij huamuí' a'ájna i Esteban, aj mu mij huatyóochej maj je'ej pua'aj huó'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', séecan mu mij a'áa ja'rá'aj a Fenicia, majta séecan a'ájna a Chipre, majta séecan a'ájna jo'tij a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Antoquíia. Camu a'tíj tina'aj ixaatya'ca'aj a'íjci i nyúucarij i Dios ti jitze je'ráma'can, a'íjma mu'uj huaté'exaaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. 20 Majta i séecan i maj Chipre já'ma'can a'íjma jamuán i maj Cirene já'ma'can, a'íi mu a'áa ja'tanyéj a'ájna a Antoquíia, aj mu mij huó'ixaaj a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'íj mu huó'té'exaa i nyúucaria'ra' i Jesús i ti ajta tavástara' pué'een. 21 Jéehua pu huó'tyáhuíi i tavástara', a'íj mu jin mue'tíj tyu'tátoj i tyúuye'raj, mati'ij ja'antzaahuaj a'íjci i tavástara'.

22 Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Jerusalén, mati'ij a'íimaj jáanamua'jri' je'ej ti tyi'tíj huaríj, a'íj mu huata'ítyaca' a'íjci i Bernabé a'ájna a Antoquíia. 23 Tí'ij a'áa ja'rá'aj, Bernabé pu jaaséej ti Dios tyámua' tyú'ruuj a'íjma jimi. A'íj pu jin jéehua huatóotyamua'vej, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj maj huatyóoca'nyej i jutzájta' mej mij tyámua' tyityaaju'un i tavástara' jimi. 24 A'yaa pu tyú'ruuj a'íjna i Bernabé, ji'nye tyámua' pu tyi'tyevistaca'aj, a'íj pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, ajta jéehua tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'íj mu mij jin jéehua i tyeítyee ja'antzaahuaj a'íjci i tavástara'.

25 Tí'ij té'ej jó'raa a'íjna i Bernabé a'ájna a Tarso, ti'ij jáahuonyij a'íjci i Saulo. 26 Tí'ij jáatyoj, aj pu'ij yo'ví'tij a'ájna a Antoquíia, a'áa mu séej nyinyi'ra'aj já'tyeej hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye', metyihua'mua'tyáaj jéehua i tyeítyee. A'ájna a Antoquíia a'áa mu anaquéej a'yan huojotamua'aj tijin cristianos.

27 A'ájna xicáara' jitze, séecan mu a'áa ja'rá'aj a'ájna a Antoquíia Jerusalén maj ja'ráacij, a'íi mu a'íin pué'een i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj. 28 Síij pu a'yan ántyapuaaca'aj tijin Agabo, a'íi pu ajo'tyéechaxi hua' tzajta', a'íj pu jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, ti'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'en ti huatúuri'huaj ja'mej néijmi'que' úyan i cháanacaj japua. A'yaa pu'ij tyu'ríj ti'ij a'íjna tyi'ijtaca'aj i ti va'cán jin tyi'tyávaaca'aj i ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Claudio. 29 Aj mu mij i maj tyá'tzaahuatye' Antoquíia maj já'chajca'aj, a'íi mu

a'yan tyaaxá'pui'intarej maj tyihuo'ta'ítayi're'en a'íjma i ju'ihuáamua' Judea maj já'chajca'aj, a'chu ti síj caa putyá'uurejve tí'ij huo'tapu'éjve'en. ³⁰ A'yaa mu huaríj, u mu tyihuojo'ta'ítayi'ri' néijmi'i i maj tyihuo'tapu'éjve. Ajta a'íjna i Bernabé, a'íjci jamuán i Saulo, a'íj mu huo'tátuii i huáasij i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a'ájna a Jerusalén.

12

Tí'ij huamuí' a'íjna i Santiago, ajta i Pedro eetyánami'huaca'aj

¹ Ajta a'ájna xicáara' jitze, a'íjna i Herodes i ti va'cán jin tyi'tyávaaca'aj, a'íj pu huatyóochej ti je'ej pua'aj huó'uurej i maj tyá'tzaahuatye'. ² A'íj pu jaata'íjtaca' maj jaajé'caj a'íjci i Santiago, i ti ihuáaria'ra' pué'een a'íjci i Juan. ³ Ajta tí'ij jaaséj ti hua'ránajchaca' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu ajta huata'íjtaca' maj jaatyéevi' a'íjci i Pedro. A'yaa pu tyu'ríj a'ájna matí'ij a'íj jin tyi'ye'estyáacaj i maj páan cua'caa tiquee cu'ustij. ⁴ Matí'ij jaatyevi'raj, aj pu'ij i Herodes je'tyáanaj, jéehua mu tyí'cha'íica'aj, muáacuaque' mu tyiú'pu'ca'aj metyamúaacuastajma'aj. A'yaa pu tyí'mua'ajcaa ti a'ájna jaataséjrataj, tí'ij tya'náara'an i maj tyí'ye'estyaa. ⁵ A'íj pu jin i Pedro eetyánami'huaca'aj ajta tyámua' tyí'cha'íiri'huaca'aj, majta i maj tyá'tzaahuatye', a'íj mu jéetze' jahuooca'aj i Dios jimi a'íjci jime' i Pedro.

Síj ti tajapuá tyí'huiire' pu jí'rájtoo a'íjci i Pedro

⁶ Tí'ij huaré'chumua'riaca' aj pu'ij i Herodes jí'ratoonyíiche' mej mij jaaséej i tyeítjee, ajta a'íjna i Pedro a'íj pu tyáacusima'aj a jé'ta' jo're'que'tíj anají'qui'huaj i cadéenaj jime' ju'íicaj jitze ajta i jumuáca' jitze, majta hua'puaj i xantáaru'uj ajtatápi'huaca'aj i Pedro jitze, majta séecan i xantáaru'uj, a'áa mu je'tyú'uuca'aj a ti ja'pueertaj maj jacha'íica'aj. ⁷ Aj pu'ij jiyet'zín jime' síj ti tajapuá tyí'huiire' huataséjre a'újna jo'maj tyeítjee já'namuacaa, tí'quij uhuanyéeri'ciriajraa, aj pu'ij jaatóoriaxij a'íjci i Pedro ajta a'íjn huájij, tí'quij a'yan tyaatajé tíjin:

—Ca'nácan, ájchesij.

Aj pu'ij aja'ajvátzij i cadéenaj a chóota' a'íjna i ti jin anají'qui'huajma'caaj i Pedro. ⁸ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Tyu'tyé'chejtye' pajta ajtá'aca'queetye'.

Aj pu'ij a'yan huaríj i Pedro, ajtáhua'aj a'yan tyaaté'exaa a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' tíjin:

—Uca'rújtyi'raj mua' máancaj, pata'aj nyajamuan jó'me'en.

⁹ Aj pu'ij iirájraa i Pedro, cújta' a'íjci i ti tyí'huiire' u tajapuá, ajta quee jamua'reeriaca'aj tyij a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti tyi'táj uuriajca'aj a'íjna i ti tyí'huiire' u tajapuá, nusu tyi'tyámaarasima'aj na'aj. ¹⁰ Mati'ij mij ajo're'nyej jo'maj je'tyú'uuca'aj i xantáaru'uj i maj tyí'cha'íica'aj, majta áyee séecan jimi i xantáaru'uj, aj mu mij ajo're'nyej jo'tij tyapúusti' puéertara' je'tyéjvee jo'tij je'ráanyee i juyéj, ti'quij jusíj antacúj i puéertaj, aj mu mij iirácij, a'íj mu jitze huajú'ca'aj i juyéj. Mati'ij móoj ajooju'caj jo'tij jo're'nyee i juyéj, aj pu'ij jiye'tzín jó'raa a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire'. ¹¹ Aj pu'ij uhuóomua'tzij a'íjna i Pedro, a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' tijn:

—Nu'ríj jamua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna ti tavástara' séej ujo'ta'ityaca' i ti tyí'huiire' u tajapuá ti'ij a'ín nñi'rátoonyij, ti'ij quee a'yan tyí'nyoorej je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i Herodes, majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹² Ti'ij jáamua'reeri' ti a'yan tyi'ja'yájna, aj pu'ij jó'raa, a'áa pu ja'rá'aj a Mariía ti ja'chej, náanajra' a'íjci i Juan ti ajta a'yan ántyapuj tijn Marcos. A'áa mu jóosiiria'ca'aj jéehua i tyeítyee i maj jahuooca'aj i Dios jimi. ¹³ Ti'quij a'ín tye'ejtyáto'sixij jo'tij ja'pueertaj, aj pu'ij íjmue'esti' iirányeeriaca' ti a'yan ántyapuj tijn Rode, ti'ij jaaséej a'tíj ti pué'een. ¹⁴ Ti'ij a'ín jaamua'aj ti i Pedro atyaja'xajtaca'aj, capu tya'antacúj, ji'nye huápu'ij pu huatóotyamua'vej a'íjna i íjmue'esti', ti'quij huaria'téechajra ti'ij huo'té'exaatye'en ti i Pedro aje'tyéjvee a ti ja'pueertaj. ¹⁵ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i íjmue'estaj tijn:

—Puá'timue' papu'uj.

Ajta a'íjna, je'can jime' pu a'yan tyi'xajtaca'aj ti a'yan tyi'ja'yájna. Majta a'íimaj a'yan mu tyi'xajtaca'aj tijn:

—Capu a'ín pué'een, a'íj pu'uj pué'een i tajapuá ti tyí'huiire' i ti jacha'ij.

¹⁶ Meentyij óoche' i Pedro tye'ejtyáto'xa'aj i puéertaj jitze, aj mu mij tya'antacúj, mati'ij jaaséej metyu'tátzin. ¹⁷ Jumuáca' pu jin huo'té'exaa a'íjna i Pedro mej mij quee che' je'ej tyáhuaasime'en, aj pu'ij huo'té'exaa je'ej ti tyi'rájtoo a'íjna i tavástara' jo'tij je'tyánami'huaca'aj, ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Siata'aj jaaté'exaatye'en a'íjci i Santiago, siajta i séecan i ta'ihuámua'.

Aj pu'ij iirájraa, ti'quij aja'hua' yee ja'rá'aj.

18 Yaa ariá'pua'aj ti'ij huatapuá'riaca', jéehua pu quee je'ej huá'miteerastya'ca'aj i xantáaru'uj, ji'nye camu jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyi'tíj huaríj a'íjci jimi i Pedro. 19 Aj pu'ij i Herodes tyu'ta'íjtaca' maj jáahuoonyij, majta a'íimaj camu jáatyoy, a'íj pu jin a'íijma jitze tyo'o'jpua'rij i xantáaru'uj i maj jacha'íica'aj, ajta je'en huo'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij. Ti'ij a'yan tyu'ríj, aj pu'ij i Herodes eerájraca a Judea, ti'quij a'áa jó'raa a Cesarea, a'áa pu ja'cháaj ja'raa.

Ti'ij huamuí' i Herodes

20 A'íjna i Herodes, tyámua' pu tyihuá'jaaxie'vi'ra'ca'aj a'íijma i maj a'áa jo'cháatima'caa a Tiro majta a Sidón, a'íi mu mij tyúusii, mati'ij mij uja'tanyéj a'ájna a Cesarea. Mati'ij mij séej huamue'tij i a'tíj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Blasto, a'íi pu a'íin pué'een i ti jahui'ria'ca'aj a'íjci i Herodes, a'íi pu huo'tyáhuui mej mij jaatáhuavii a'íjci i Herodes ti'ij quee che' huá'jaaxie'vi'raj a'íijma, ji'nye i Tiro maj já'chajca'aj majta a Sidón, a'áa mu tyajá'huoocaria'aj i maj tyí'cua', a'ájna i chuéj japua jo'tij tyejé'íjtaj a'íjna i Herodes. 21 A'ájna xicáara' jitze maj jaaxá'pui'intarej, a'íi pu ucóochejtyej i jusíicu' i maj jin jáamua'tyij ti a'íin pué'een i ti va'cán jin tyí'íjta, aj pu'ij acáayixij i ipuárij jitze, ti'quij tyihuá'tyixaa néijmi'caa i tyeítyee. 22 Mati'ij jáanamujari' a'íjci i Herodes, a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—A'íjna i ti tyí'xaj capu tyévij pué'een, sulu dios pu pué'een. 23 A'ájna pu'uj tána'aj, síij i ti tyí'huire' u tajapuá i tavástara' jimi puéjtzij pu jaatá' a'íjci i Herodes, ti'ij a'íin tyi'ijcu'nyej, ji'nye capu tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj pu'ij huatyé'chui'nurej ti'quij huamuí'.

24 Ajta i nyúucaria'ra' i Dios, néijmi'que' pu huana-muáariajraa, jo'tij na'aj mu jaxajtaca'aj. 25 Mati'ij a'íimaj i Bernabé ajta i Saulo ja'antyci'ij i maj tyu'muáriej a'ájna a Jerusalén. Aj mu mij jo'cáj majta a'íj jo'v'í'tij a'íjci i Juan i ti ajta a'yan ántyapuaaca'aj tijin Marcos.

13

Mati'ij huatyóohuij a'íjna i Bernabé ajta i Saulo maj tyihuó'ixaaty'e'en i tyeítyee

1 A'ájna tyeyúuj ti jo'tyéjvee a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuj tijin Antocuíia, a'áa mu séecan jo'tyú'uuca'aj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, majta séecan i maj tyihuá'mua'tyajca'aj i tyeítyee. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej a'íjna i Bernabé, ajta i Simón, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin ti xú'muara', ajta i Lucio Cirene

tí ja'ma'can, ajta i Menahem (a'íjna i Menahem, a'íj pu jamuán huave'sej i Herodes i tí tyí'ijtacaja' néijmi'que' a Galileea), ajta a'íjna i Saulo. ² A'ájna mati'íj jusíria'caj i tavástara' jimi, majta ju'ítzi've'ej, aj pu'íj i júuricama'ra' i Dios a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Siahua've'vi'tichij a'mújcij mu Bernabé, siajta mu Saulo mata'aj a'yan tyu'tyáhuire'en a'íjci jime' i muárie'rij i nyaj nyeríj jin hua'antyhuj.

³ Mati'íj jaatáhuaviiraj i Dios majta huoo'ítzi'va'aj, majta hua'va'muárie'xi'íj i hua' mu'úutze', aj mu mij huo'ta'ítyaca' maj jó'ciñyej.

Mati'íj a'áa ja'tanyéj a Chipre

⁴ A'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu huo'ta'ítyaca' a'íjci i Bernabé, ajta i Saulo, mej mij a'áa jó'ju' a'ájna chájta' tí a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Seleucia, a'áa mu mij báarcuj jitze atyáacij, mati'íj mij antacíj séej chuéj japua tí a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Chipre. ⁵ Mati'íj a'áa ja'rá'aj jo'tíj i báarcuj ja'ajtyéecha'caj, a tí a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Salamina, aj mu mij huatyóohuj maj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, a'úu mu tyihua'ixaatya'ca'aj i hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. A'íi pu ajta i Juan hua' jamuán huama'ca'aj, a'íi pu'íj huá'huírria'ca'aj.

⁶ Néijmi'que' mu ciñyaca'aj tí'íj na'aj va'tíj a'chájta', mati'íj mij a'áa ja'rá'aj chájta', tí a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Pafos, a'áa mu séej ja'antynájchaca' tí tyí'chahuaa Israel tí jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijn Barjesús, i tí hue'tzij jin tyihua'ixaatya'ca'aj i Dios jitze ma'can. ⁷ A'íjna i tí tyí'chahuaa, a'íi pu jamuán ajo'tyávaaca'aj a'íjci i tajtúhuan i tí a'yan ántyapuaaca'aj tijn Sergio Paulo, tyámua' pu metyóomua'riajca'aj a'íjna i tajtúhuan, aj pu'íj huo'tacho'vej a'íjci i Bernabé, ajta i Saulo, ji'nye janamuáramui'ca'aj i Dios nyuucaa. ⁸ Ajta i tí tyí'chahuaa a'yaa pu ántyapuaaca'aj hua' nyuucaa jime' i Griegos tijn Elimas, a'íi pu tyu'tyáanaj tí'íj quee tyá'antzaahuatye'en i tajtúhuan. ⁹ Ajta i Saulo, i tí ajta a'yan ántyapuaaj tijn Pablo, a'íj pu jitze juca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, tí'íj ij ja'ráasej tyámua' naa. ¹⁰ Tí'quij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Muáaj mu paj tyí'hue'tacaa, pajta je'ej pua'aj metyóomua'rej, tyiyáaru' pu atáataj, muáaj paj quee janamuáramui' i tí naa een. ¿Ji'nye petyihua'antyiú'nyi'raj i maj a'yan ricij je'ej tí tyá'xie've' i Dios? ¹¹ Pu'ríj Dios puéjtzij muaatá'sij, pua'racúunyij paj puá'mej, capáj che' tyí'tíj séeraj puá'mej a'chu pua'an xicáj.

Aj pu'ij a'yan tyá'raa je'ej ti tyaaté'exaa i Pablo, ti'quij aracúunyij ja'raa a'íjna i ti tyí'chahuaa, aj pu'ij a'tíj huáhuo ti'ij ja'naví'raj, ji'nye capu che' atányeerica'aj. ¹² Ti'ij a'íj huaséj i tajtúhuan, aj pu'ij tyá'antzaahuaaj, ajta tyámua' naa tyo'taséj a'íjci jime' je'ej maj ye'ej tyihuo'muá'tyej i tavástara' nyuucaaj.

Mati'ij a'áa tyihuojo'mua'aj a Antoquíia a'áa ti huataca'aj a Pisidia

¹³ A'íjna i Pablo, majta a'íimaj i maj jamuán huajú'ca'aj, a'áa mu atyáacij i báarcuj jitze a'ájna a Pafos, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Perge, a'áa ti huataca'aj a Panfilia, ajta a'íjna i Juan a'áa pu huojoohuá'xij, ti'quij huariá'raa a'ájna a Jerusalén. ¹⁴ Majta a'íimaj i séecan, a'íi mu eeráacij a'ájna a Perge, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Antoquíia, a'áa ti huataca'aj a Pisidia. A'áa mu jo'tyájrurij hua' tyeyúuj tzajta' a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, mati'ij mij huatyára'saca'. ¹⁵ Mati'ij jo'jíiva'aj i yu'xarij i ti anxíviij, majta séecan i yu'xarij i maj jo'yú'xaca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. Aj mu mij i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'íi mu a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Ta'ihuáamua', títua'aj tyi'tíj siahuá'ixaatya'cuj i tyeítýee i siaj jin ca'nyíjra'aj huo'tá'an, siahuo'té'exaatye' íjij.

¹⁶ Ti'quij huatyéechaxij a'íjna i Pablo, aj pu'ij i jumuáca' jin huo'tá'íjmuejri' mej quee je'ej tyáhuaasime'en, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Setyú'namuajri' mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siajta mua'aj mu siaj séej chuéj japua já'ma'can, mu siaj já'tyese' i Dios. ¹⁷ A'íjna i hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi pu hua'antýihuoaj a'íjma i tahuásimua'ci'ij, jéehua pu huo'támui'rej, mati'ij móoj a'áa jo'tyá'caj a'ájna a Egipto jo'maj quee já'chajca'aj. A'tzúj a'tyéevi'caj pu i Dios hue'rájtoo a'ájna a Egipto, a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej. ¹⁸ A'íi pu hua' jime' huatyéeviicue'rej huá'puatyej nyinyi'ra'aj a'ájna jo'tíj quee já'tyí'tij. ¹⁹ Ajta arahua'puaquej pu hua'antýipua'rij i tyeítýee i maj a'áa jo'cháatima'caa i séej chuéj japua, ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Canaán, ti'ij ij huo'tapuejve a'íjci i chuéj a'íjma i tahuásimua'ci'ij. ²⁰ A'yaa pu á'tyeej a'chu muáacuaj anxítýej, japuan huá'puatyej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj. Ajta je'en Dios huo'ta' i juyójmua' ti tyihuo'ta'íjtye'en juéesij jime', a'yaa mu tyityaajú'ca'aj 'asta na'aj quee huaséjre a'íjna i Samuel i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ²¹ Aj mu mij jaatáhuaviiri'

ti síij tye'entyájrutyey ti'ij va'cán jin tyu'ta'íjtaj, ti'quij i Dios a'yan tyu'tá' ti síij tyu'tyáhuüre'en huá'puatyey nyinyi'ra'aj jime', a'íi pu a'íin pué'eenye'ej a'íjna i Saúl ti yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Quis, i ti hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'íjma i maj Benjamín jitze eeráanye. ²² A'tzúj a'tyéevi'caj ti'quij té'ej i Dios jáa'ri'ri' i ti jin tyihuá'íjtya'ca'aj a'íjna i Saúl, ajta a'íj huatá' i David ti'ij tyihuo'ta'íjtye'en, ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Dios tijin: “Nyáaj nu ja'antyíhuoj a'íjci i David, i ti yójra' pué'een a'íjci i Isaí, tyámua' pu tyiná'astijre', néijmi'i pu a'yan tyí'uurej je'ej nyaj tyá'xie've'.” ²³ Síij ti a'íj jitze eeráma'can i David, a'íi pu a'íin pué'een i Jesús, i ti Dios uyo'ta'ítyaca' ti'ij hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj Israel huacháatimee, a'yaa pu tya'rá'astej i Dios i ti jin atóoraj. ²⁴ Ti'ij quee xu uve'nyáava'caj a'íjna i Jesús, pu'ríj i Juan huá'ixaatya'ca'aj néijmi'caa a'íjma i maj Israel jo'cháatimee, a'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj ti a'yan tyúuxie've' maj seequéj tyú'mua'tyij jutzájta', majta huái'huaj. ²⁵ Ajta ti'ij arí a'ájna atyojo're'nyesima'aj i xicáara' ti jitzán mui'nyij i Juan, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: “Canu nyáaj a'íin pué'een i siaj jacho've', síij pu óoche' yaja've'mej, a'íjci jimi capu nyéetzij nyetyévijtye' nyaj tyi'tíj jin jaatyáhuüre'en.”

²⁶ Nye'ihuáamua' mu siaj Abraham jitze eeráanye, siajta mua'aj mu siaj séej chuéj japua já'ma'can, mu siaj já'tyese' i Dios, a'íjna i nyúucarij i ti tyi'tyáhuü'rii ityájma pu jitze huatama'can. ²⁷ A'íimaj i maj Jerusalén já'chajca'aj, majta i maj tyihuá'íjtya'ca'aj, camu jaamua'aj a'tíj ti pué'eenye'ej a'íjna i Jesús, camu majta yo'itéej muá'raa i nyúucarij i maj jo'yú'xaca' a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, ti'ijta atyojo're'nyej a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, a'íi mu a'yan tya'rá'astej a'íjci i nyúucarij mati'ij jitzán tyo'ojpuá'rij a'íjci i Jesús. ²⁸ Camu je'ej ja'tyoova'aj tyi'tíj maj jitzán ujpuá'ritye'en mej mij jaajé'caj, mati'ij mij jaatáhuaviiri' a'íjci i Piláato ti a'íin jaata'íjta maj jaajé'caj. ²⁹ Mati'ij néijmi'i jin a'yan huaríj je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj a'íjci i jitze yu'xarij, aj mu mij ja'ajtajá i cúruuj jitze, mati'ij mij jaatyá'avaataca'aj. ³⁰ Ajta i Dios pu jaatájuurityey. ³¹ A'chu pua'an xicáj, Jesús pu huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj jamuán huacíj ti'ij a'áa ja'rájraa a'ájna a Galileea, ti'ij ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, ajta ijíij a'íi mu a'íin pué'een i maj tyihuá'ixaatye' i tye'ítyee a'íjci jitze ma'can i Jesús.

³² Tyajta ityáj, a'yaa tu tyajá'mua'ixaatye' a'íjci i nyúucarij ti naa huánamuajrii, a'íjna i ti jin Dios atóoraj a'íjma jimi i tahuásimua'ci'ij. ³³ Pu'ríj ityájma a'yan

tyita'rá'astijre, i tyaj hua' jitze eeráma'can, a'íj pu jin aróo'astej ti'ij jaatájuurij a'íjci i Jesús, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i chuícarij jitze ti hua'puaj tijn: "Muáaj paj nyiyóoj pué'een, ijíj nu'ríj nyáaj muatáataj." ³⁴ Pu'ríj i Dios a'yan tyaataxájtaca' ti jaatájuuritye'sij ti'ij quee huatyéjpeteyej i tyévira', a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj tijn: "A'yaa nu ji're'can jime' tya'ránya'astesij je'ej nyaj nyeríj tyi'tíj tya'táratziiri' a'íjci i David." ³⁵ A'íj pu jin ajta a'yan tyá'xaj séej jitze i chuícarij tijn: "Capáj tyu'tá'sij ti huatyéjpeteyej i tyévira' a'íjci i ti muahuiire', i ti ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere' a jimi." ³⁶ A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íi pu i David huo'tyáhuui i jutyétyeristyamua' je'ej ti i Dios tyaata'íjtya'ca'aj, a'tzúj a'tyéevi'caj ti'quij huamuí', mati'ij mij ja'vá'naj a'íjma jamuán i huásimua'ci'ij, ajta je'en huatyépetyaca' i tyévira'. ³⁷ Ajta a'íjna i tyévira' i Dios ti jaatájuurityej, capu huatyépetyaca'. ³⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' nye'ihuámua', siaj jáamua'reej ti a'íjna i Dios tyajamuaatú'uunyi'raj a'íjci jime' ti Jesús huamuí' ja'mua jime'. ³⁹ A'íj pu jin tyihuo'tú'uunyi'raj néijmi'caa i maj tyá'antzaahuatye'sij, ajta i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', capu a'náj tyi'tíj jin tyajamuaatu'úunyi'rajche'. ⁴⁰ Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee a'yan tyaja'mua'uurej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj tyi'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ⁴¹ A'yaa mu tijn:

Cási' mu siaj já'xaahuaj,
 xu'huóomua'tzij i jutzájta', siajta yo'huá'xij,
 ji'nye ijíj ti yaa jooméj,
 tyi'tíj nu jin a'yan tyi'uurej i siaj quee
 ja'antzaahuatye'sij, tipua'aj a'tíj já'mua'ixaatya'aj.

⁴² Mati'ij iiráacij u tyeyúuj tzajta', a'íjna i Pablo majta i maj jamuán huajú'ca'aj, aj mu mij séecan huo'táhuaviiri' mej mij majtáhua'aj tyihuó'mua'tyej séej jitze i xicáj maj jitzán juso'pii. ⁴³ Ti'ij antyipua'riaj i maj huóosii u tyeyúuj tzajta', jéehua mu i tyeítyee i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta séecan i maj jaataxié'vej i huá'yi'raj, a'íi mu hua' jamuán jó'ju' a'íjci Pablo ajta i Bernabé. A'íi mu mij tyámua' tyihuó'ixaa, mej mij a'yan tyityaajú'caj je'ej ti tyi'huóoxie've', a'íjci jime' i Dios ti huo'xie'vej.

⁴⁴ Ti'ij ajtáhua'aj tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze maj jitzán juso'pii, néijmi'i mu tin tyúusiij i maj a'áa huacháatimee, mej mij jáanamuaaj i nyúucaria'ra' i tavástara'. ⁴⁵ Mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can huo'séj maj jéehua tyúusiij i tyeítyee, tyámua' mu tyihuá'anchueerej, aj mu mij huatyóohuij maj a'yan tyu'xáj ti quee a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti tyi'xajtaca'aj a'íjna i Pablo, majta je'ej pua'aj

tyé'jeevaca'aj. ⁴⁶ Mati'ij mij ca'nyíjra'aj huatóoa' a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjn:

—A'yaa pu tyí'taci'puaj tyaj anaquéej mua'ajmaj jamuaaté'exaatye'en mu siaj Israel jitze ajtyáma'can a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios. Siajta mua'aj caxu jaataxie'vej, caxu siajta tyá'tzaahuatye' siaj júurij xá'ra'nyij i Dios jimi jusén jime', a'íj tu tyij jin a'íjma jimi ujo'ju'uj tá'ju'un i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ⁴⁷ Ji'nye a'yaa pu tyitaata'íj i tavástara' tíjn:

Nyáaj nu jamua'antyíhuoo mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siata'aj huó'ixaatye'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mata'aj mij jáamua'reej a'íimaj i nyúucarij i nyaj jin hue'rátoosij,

néijmi'que' íyan i cháanacaj japua.

⁴⁸ Mati'ij jáanamua'jri' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, naa mu tyityaatóotyamua'vej, mati'ij mij huatyóohuij maj a'yan tyu'taxáj tíjn naa pu huánamua'jrii i nyúucaria'ra' i tavástara', aj mu mij néijmi'i tyá'antzaahuaj i Dios ti arí hua'antyíhuoca'aj mej mij júurij muá'ra'nyij jusén jime'. ⁴⁹ A'íj mu jin jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i tavástara' néijmi'que' a'áa ti huaca'aj. ⁵⁰ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu tyu'xájtaca' séecan jamuán i úuca a i maj naa tyí'tyetyeítyee, majta tzáahuatyi'ra'aj hua' jimi tyí'cha'íj, majta a'íimaj i tyétyacaa i maj jéehua tyi'tíj jin juxié'va'ca'aj a'ájna a chájta', ca'nyíjra'aj mu huo'ta' mej mij je'e'j pua'aj huó'uurej a'íjci i Pablo, majta i Bernabé, mej mij hue'rá'ityej jo'maj jo'cháatima'caa. ⁵¹ Mati'ij mij a'íimaj jaatacá'tzij i juca'quéj tí'ij cáaxij i chuéj, mej mij a'íimaj i tyeítyee jáamua'reej maj ootyá'itzee i Dios jimi, aj mu mij jo'cáj, a'ájna a'chájta' a ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tíjn Iconio. ⁵² Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', naa mu tyúutyamua'va'ca'aj, ajta a'ín jéehua hua' jitze séjria'ca'aj i júuricama'ra' i Dios.

14

Mati'ij a'áa tyihuojo'mua'aj a'ájna a Iconio a'íjna i Pablo ajta i Bernabé

¹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Iconio, a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij utyájrapij i hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, mati'ij mij tzáahuatyi'ra'aj jin tyihuo'mua'aj a'íjma i tyeítyee, a'íj mu jin jéehua tyá'antzaahuaj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can. ² Majta séecan i maj quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'íi mu ca'nyíjra'aj huo'ta'

a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij a'ímaj je'ej pua'aj huojo'namuajraj a'ímaj i maj tyá'tzaahuatye'.³ A'íj mu jin a'áa já'tyeej a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, a'íj mu jitze tyi'ca'nyáaj i tavástará' metyihuo'ixaaj, ajta i tavástará' a'yaa pu tyá'xa'pui'intaria'ca'aj je'ej maj a'ímaj tyi'xajtaca'aj, a'íjci jime' ti Dios hua'xie've', a'íj pu jin ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij a'yan huárinyij, majta jáamua'reej i tyeítyee yee i Dios mu jitze aróoca'nyej.⁴ Majta i tyeítyee i maj a'áa já'chajca'aj a chájta', a'íi mu jé'ta' huacíj, séecan mu a'íjma jamuán i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta séecan a'íjma jamuán i Jesús maj jamuán huacíj.⁵ Aj mu mij a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta a'ímaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íi mu jaaxá'pui'intarej a'íjma jamuán i maj tyityatatyíj, mej mij huo'tyá'xi'in, majta huo'tyáto'sixi'in tyetyéj jime'.⁶ Ajta a'íjna i Pablo ajta i Bernabé, mati'ij jáamua'reeri' aj mu mij huatóo'uj, a'áa mu ja'rá'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapua j tijn Litra, ajta a ti a'yan tyaja'rájtyapua j tijn Derbe, a'áa pu jitzán ja'ajtyáma'can a'ájna a Licaonia, majta néijmi'que' a'áa ti hua'ca'aj,⁷ jo'maj majta huaja'ixaatya'ca'aj i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios.

Mati'ij jaatyáto'sixij a'íjci i Pablo a'ájna a Litra

⁸ A'áa pu síij jo'tyávaaca'aj a'ájna a Litra, tyévij ti quee ráyi'vaaca'aj. Capu huáyí'caa, ji'nye a'yaa pu éenye'ej huanie'huaca'. A'íjna i tyáati' a'áa pu jo'tácatyíi,⁹ jatyanamuáarasima'aj je'ej ti tyi'xajtaca'aj a'íjna i Pablo, ti'quij i Pablo jaaséej ti jéehua tyá'tzaahuatya'ca'aj ti'ij huarúj.¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyaatajé ca'nyíin jime' tijn:

—Huatyéjchaxij, tyámua' naa.

Ti'quij a'íin ájtzunaca', ajta je'en huatyóochej ti rájra'nyij.¹¹ Mati'ij jaaséej je'ej ti tyi'tíj huáruuj i Pablo, aj mu mij huatyéjiihuajra i tyeítyee junyúuca jime' i maj jin tyi'xaj a'ájna Licaonia, a'yaa mu tijn:

—Dioosij mu yava'cáanye j, a'yaa muaasé'rihua'aj mati'ij tyétyaca mej mij yahuatáséjre'en tajimí.

¹² A'yaa mu tyu'taxájtaca' tijn, a'mújna mu Bernabé, a'íi pu a'íjna pu'éen i dios tyaj a'yan jatamuá'muaj tijn, Júpiter, ajta a'mújna mu Pablo, a'íi pu a'íin pu'éen a'íjna i Mercurio, a'yaa mu jaatamua'aj a'íjci i Pablo, ji'nye a'íi pu tyi'xajtaca'aj.¹³ A'íjna i puaríj ti jin tyi'huíire' i tyeyúuj tzajta', Júpiter ti ántyapua j a'áa ti jo'tyávaaca'aj jo'tij jo'tyárutyí'ij a chájta', a'íi pu túuru'uj ajootoj, ajta i xúuxu'uj ti to'tyátutzijhua, majta i tyeítyee, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyihuo'támu'vejrite'en.¹⁴ Mati'ij

jáamua'reeri' a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij tya'cásujtza'naj i tyúucaanaa, mati'ij mij áan jo'tyájrupij i tyeítýee tzajta' mua'antyijíhuaj, ¹⁵ a'yaa mu tijin:

—Mua'aj tyétyacaa, ¿ji'nye sij tásij a'yan tyí'tyaricij? Ityáj tu tyajta tyétyacaa pué'een, yaa siati'ij mua'aj. A'yaa tu een jime' mujo'vá'ju'un tyata'aj jamuaaté'exaatye'en siaj sij jaatapuá'citaj a'íjci i tiquee tyi'tíj huüre', siajta ja'antzaahuatye'en i Dios ti júurij, i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá, ajta i cháanacaj, ajta i jájtyij, ajta néijmi'i ti'ij na'aj pua'máj tyí'sejre'. ¹⁶ A'náj imuáj pu a'yan tyu'ríj, Dios pu tyu'tá' maj i tyeítýee a'yan rijcaj je'ej maj a'ímaj tyá'xie'va'ca'aj. ¹⁷ Capu a'náj quee a'yan rijcaj je'ej ti tyúuxie've', a'íjci jime' i ti tyámua' ricij, ji'nye a'íi pu uhuaja'ta'ityacaa i víityee, ajta ti tyámua' tyú'ciirej, ajta tyajamuaatá'sij i siaj jáacua'nyij, siata'aj naa tyuutyámua've'ej.

¹⁸ Tyij majta merij a'yan tyihuo'té'exaatya'ca'aj, tyámua' pu tyihuo'tatyési'huaríj maj huo'tá'ijmuejra mej mij quee i tyeítýee tyihuo'támu'vejrite'en.

¹⁹ Aj mu mij séecan ará'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'ráacij a Antoquíia, majta a Iconio, mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaaj i tyeítýee ti je'ej pua'aj tyí'tyevij i Pablo. Aj mu mij i tyeítýee jaatyáto'sij tyetyéj jime' a'íjci i Pablo, a'yaa mu tyí'mua'ajcaa tijin pu'ríj huamuí', mati'ij mij ji'rasa'riéechajraa ajéjre' i chájta'naj jitze. ²⁰ Ajta mati'ij a'ímaj i maj tyá'tzaahuatye' tyúusiij, a'íi mu mij eetyahuíistiraj a'íjci jimi i Pablo, aj pu'ij ájchej, ajtáhua'aj ujo'tyájrupij u chájta', yaa ariá'pua'aj pu jó'raa a'íjci jamuán i Bernabé, a'áa mu jó'ju' a Derbe.

²¹ Mati'ij huo'ixáatya'aj i nyúucaríj i Dios ti jin hue'rátoosij, a'ájna a Derbe, jo'maj jéehua huojomue'tíj i tyeítýee maj tyá'antzaahuaj, aj mu mij támij huariá'cij a'ájna a Listra, majta a'ájna a Iconio, majta a Antoquíia. ²² A'yájna yatij huaca'aj jéehua mu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'ímaj i maj tyá'tzaahuatye', a'yaa mu tyihuo'ixaaaj mej mij a'yan tyityaájú'caj je'ej ti tyúuxie've', majta mu a'yan tyihuo'té'exaaj ti ajta juxie've' maj jaapuéjtzitarej mej mij ujo'tyájrutyey jo'tíj Dios tyejé'íjtaj. ²³ Majta mu huásij antyíhuo mej mij tyu'tyáhuüre'en hua' tyejúuj tzajta', mati'ij mij huatyéenyuj i Dios jimi, majta huoo'ítzi'va'aj, aj mu mij jitzán huo'tyájto a'íjci i tavástara' i maj jitzán tyá'antzaahuaj.

I Pablo ajta i Bernabé, majtáhua'aj mu ujó'ju' a Antoquíia Siria ti jitze ajtyáma'can

²⁴ Mati'ij mu jó'ju' a'ájna a Pisidia, a'áa mu mij ja'rá'aj séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Panfilia. ²⁵ Mati'ij huo'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios, a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Perge, aj mu mij támij jó'cáj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Atalía. ²⁶ A'áa mu báarcuj jitze atyáacij, mati'ij a'áa jó'ju' séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Antoquía, a'ájna chájta' jó'maj yo'táhuaviiraca'aj ti i Dios huó'cha'ín, mej mij a'yan tyu'muárie'en je'ej maj meríj tye'entyici'ij. ²⁷ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a Antoquía, aj mu mij hua'ajsii i maj tyeyúuj tzajta' jusi'rihua'aj, néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyu'muáriej a'íjma jimi, je'ej ti ajta i tavástara' tyihuo'tá' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij majta a'íimaj tyá'antzaahuatye'en. ²⁸ I Pablo ajta i Bernabé, a'áa mu á'tyeej hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye'.

15

Mati'ij a'áa ja'tyúusii a Jerusalén

¹ A'áa mu a'náj séecan ja'rá'aj a'ájna a Antoquía, Judea maj ja'ráacij, mati'ij mij huatyóohuij maj a'yan tyihuo'mua'tyej i ju'ihuáamua', tíquee je'ej tyí'rij ti Dios tyihuo'tú'uunyi' títua'aj mequee ja'antysisíjchej i junavíj, a'yájna ti'ij tyeetyájtoo i Moisés. ² A'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, tyámua' mu tyihuo'ixaaj tzaahuatyi'ra'aj jime', mati'ij mij a'íjma antyíhuo a'íjci i Pablo majta i Bernabé, majtáhua'aj séecan, mej mij a'áa jó'ju' a Jerusalén, majta je'en jaaxá'pui'intare'en a'íjma jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásij i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta' a Jerusalén.

³ Mati'ij a'áa ja'ráacij a Antoquía, a'áa mu je're'nyej a Fenicia, majta a'ájna a Samaaria, majta huo'té'exaa maj majta a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can tyá'antzaahuaj i Dios jimi. Aj mu mij huatóotyamua'vej a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' mati'ij huó'namuajri' je'ej maj tyí'xajtaca'aj.

⁴ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén a'íjna i Pablo ajta i Bernabé, tyámua' mu tyihuo'tyéeeje a'íimaj i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta', majta i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásij. Mati'ij mij néijmi'i huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyámua' tyú'ruuj hua' jimi i séecan i tyeítyee. ⁵ Majta séecan a'íimaj i fariseos i maj majta tyá'tzaahuatye', a'íi mu ájhuiixij, mati'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Juxie've' maj ja'antysiichixi'in i junavíj a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i maj séej chuéj japua já'ma'can, miche' ja'rá'astej néijmi'i je'ej ti tyu'ta'íjtaca' a'íjna i Moisés.

⁶ Aj mu mij tyúusiij a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásisij, mej mij tyi'huó'ixaatye'en a'íjci jime'. ⁷ Mati'ij a'tzúj a'tyéevi'ij maj tyi'xaj, aj pu'ij i Pedro ájchej, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Nye'ihuáamua', mua'aj xu serij jamua'reej a'náj ti imuáj i Dios na'antyíhuoj nyéetzij, nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucarij ti jin Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'íimaj tyá'antzaahuatye'en. ⁸ Ajta i Dios, i ti jú'mua'ree je'ej ti a'tíj tyi'mua'tzej i jutzájta', a'íi pu taataséjra ti huo'taxié'vej, ji'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyihuo'tá' a'íjna i ju júuricamej ti'ij huatyá'itzeere'en a'íjma tzajta' ti'ij ajta ityájma tyitaatá'. ⁹ A'íjci jimi i Dios, néijmi'i tu taxa'aj tyana'aj een, ji'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyámua' tyihuó'ruuj mati'ij jimi tyá'antzaahuaj. ¹⁰ A'íj pu jin, ¿ji'nye een jime' a'yan setyá'xaj i Dios a'íjci jime' siaj tyihuá'ijtye' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' yi'ráj jime' i maj quee ja'viicue'raca'aj i tahuásimua'ci'ij, tyajta ityáj? ¹¹ Ajta a'yájna, a'yaa tu tyá'tzaahuatye' tyaj quee tyu'nájchitaca', a'íjci jime' ti tavástara' tajapúa huatanyúj, a'yaa pu cha'tána'aj hua' japua tyu'tányuusij a'íjma.

¹² Aj mu mij néijmi'i huatyápua'riaca' i maj tyi'xajtaca'aj, mati'ij mij huó'namuajri' je'ej maj tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé. Néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyihuo'tá' mej mij tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj, a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can. ¹³ Mati'ij ja'antyipuá'rij i maj tyi'xajtaca'aj, aj pu'ij Santiago a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Nye'ihuáamua', sianáanamuajri'. ¹⁴ Simón pu taaté'exaa ti i Dios huo'tyáhuíi a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, séecan i tyeítyee tzajta' mej mij majta tyámua' tyaatá'an. ¹⁵ Je'ej maj tyi'xaj a'íimaj, a'yaa mu cha'taj mana'aj ará'tyeej tyo'yú'xaca' i maj tyi'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ¹⁶ a'yan tijin:

Ti'ij antyúuci'tyij, aj nu xaa nyij nyáaj uvé'nyesij.

A'íjna i chi'ra'an i David, i ti arí á'vej, nyáaj nu nyajtáhua'aj já'ajca'nyej.

Nyáaj nu ja'antyítaahuaj jájcuan a'íjci jitze i ti ooj ajá'ajnyee.

¹⁷ Mata'aj mij séecan jáahuoonyij i tavástara', a'íjma jamuán i tyeítyee i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj merij nyejitzé pu huatóomua'aj.

18 I tavástará' pu jájcuaj imuáj tyu'tá' maj a'íjci tyú'mua'tyij, ajta ará'tyeej ti tyu'tá' i junyúucaá.

19 'A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tyaj quee tyi-hua'antyiú'nyí'ra'an a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj majta ja'antzaahuatye'sij i Dios. 20 Jéetze' pu tyí'huiire' tyaj tyihuo'ta'ítýi're'en yu'xarij jitze, tyej tyij a'yan tyihuo'té'exaatye'en maj quee tyí'cua'caj i maj tyu'támu'vejritaca' hua' jimi i hua' diosij, majta quee juxana'ciria'aj úucaá jamuán, majta i úucaá quee juxana'ciria'aj i tyétyacaa jamuán, majta quee jacua'caa hue'ria'ra' tyi'tíj maj jaatyácue'mi'in, ajta maj quee jacua'caa i xúuria'ra'. 21 Ji'nye mati'ij mana'aj tyityeetyóohuij jo'maj jo'cháatimee, tyeítyee mu séejre' maj huá'ixaatye' je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Moisés, i maj hua'tyeyúuj tzajta' já'jí'vii tí'íjta atyojo'ré'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii.

I yu'xarij maj huo'ta'ítýi'ri' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can

22 A'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huáasij, majta néijmi'i i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta', a'íi mu jo'xá'pui'intarej maj séecan antýihuoonyij, mej mij huo'ta'ítýej a Antoquía, a'íjma jamuán i Pablo, ajta i Bernabé. A'íj mu antýihuo i Judas ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Barsabás, majta a'íjci i Silas, a'íi mu a'íin pué'een i tyétyacaa maj jéehua juxie've' hua' tzajta' i maj tyá'tzaahuatye'. 23 A'íjma mu jimi jaata'ítýaca' i yu'xarij ti a'yan tyá'xaj tijin:

"Itýáj i tyaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huáasij i tyaj tasi'rii i tyeyúuj tzajta', yaa tu já'muatyoytye' mu siaj tyá'tzaahuatye', siajta séej chuéj japua jo'cháatimee a'ájna Antoquía, siajta a'ájna Siria, ajta a'ájna a Cilicia. 24 Tu'ríj jáamua'reeri' maj séecan iye'ej jo'cáj tyaj quee itýáj huo'ta'ítýaca', a'íi mu mij tyajamua'antyiú'nyí' a'íjci jime' je'ej maj tyajá'mua'ixaatye', a'íj xu sij jin quee che' je'ej jájtyoovej. 25 Ji'nye néijmi'i tu'ríj a'yan tyo'xá'pui'intarej tyaj séecan antýihuoonyij itýájma maj jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij huo'ta'ítýej ja'mua jimi, a'íjma jamuán i Pablo, ajta i Bernabé, 26 A'íimaj mu meríj a'yan tyityatóomua'aj maj huá'cui'nyij a'íjci jimi i tavástará' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. 27 A'íj tu jin huo'ta'ítýaca' a'íjci i Judas, tyajta i Silas, a'íi mu jamuaaté'exaatye'sij néijmi'i je'ej tyaj tyeríj tyaaxá'pui'intarej. 28 A'yaa pu tyámua' naa tya'rá'najchaca' a'íjci i júuricama'ra' i Dios, ajta itýájma, tyaj quee jéehua

tyi'tíj jin tyajá'mua'ijcatye'ej, sulu a'íj tu'uj i ti jéetze' juxie've'.²⁹ Siaj quee jacua'caa i ya'muáatyee hue'ra' i maj hua' mu'vejritacaa i judiosij jimi, caxu siajta jacua'caj hue'ria'ra' i tyi'tíj ti huatyácue'mi'nyi'huaca' nusu i xúuria'ra', caxu siajta juxana'círria'aj úucaa jamuán, majta i úucaa quee majta juxana'círria'aj i tyétyacaa jamuán. Típua'aj a'yan xáarinyij a'íjci jime' je'ej tyaj tyajá'mua'ixaatyé', tyámua' xu tyityeetyá'itzeere'sij i Dios jimi. A'yaa tu tyaja'muatyoytzi're'."

³⁰ Matí'ij a'íimaj huotatyóotyaj, aj mu mij jo'cáj a'ájna a Antoquía, aj mu mij hua'ajsií néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye', matí'ij mij huotapíj i yu'xarij. ³¹ Matí'ij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' jo'jijvej i yu'xarij, tyámua' mu naa tyityaatóotyamua'vej, ji'nye jéehua pu ca'nyíjra'aj huota'. ³² Ajta a'ájna i Judas, ajta i Silas, i maj majta tyihuá'ixa'tyahua'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu jéehua ca'nyíjra'aj huota' i ju'ihuáamua' a'íjci jime' i maj tyi-huo'té'exaa. ³³ Matí'ij a'tzúj a'áa a'tyéevi'ij, aj mu mij i maj tyá'tzaahuatye' tyámua' naa tyihuo'tatyójtjej mej mij juxáahuaj jó'ciinyej, mata'aj mij majtáhua'aj a'áa ja'rá'astij a'íjma jimi i maj uhuojo'ta'ityaca'. ³⁴ Ajta a'íjci i Silas, a'yaa pu tya'ránajchaca' ti a'áa jo'tyá'itzeere'en. ³⁵ Ajta a'ájna i Pablo, ajta i Bernabé, a'íi mu Antoquía jo'tyá'itzee, majta séecan jamuán, móoche' mu tyihuá'mua'tyajca'aj, majta huá'ixaatya'ca'aj i tavástara' nyuucaa.

Tí'ij i Pablo ajtáara a'íjci jimi i Bernabé

³⁶ A'tzúj a'tyéevi'caj, aj pu'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Bernabé tíjin:

—Tyooj tyajtáhua'aj huojova'muáaren i ta'ihuáamua' i maj a'áa jo'cháatimee néijmi'que' jo'tyaj tyeríj huojó'ixaa i nyúucaria'ra' i tavástara', tyata'aj jáamua'reej je'ej ti tyihuá'huíire'.

³⁷ Ajta a'ájna i Bernabé, a'íj pu vi'tímu'caj i Juan, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tíjin Marcos. ³⁸ Ajta a'íjci i Pablo capu ja'ránajchaca' ti já'anvi'tíj, ji'nye i Marcos pu a'áa huojóohua'xijca'aj a'ájna a Panfilia, capu che' hua' jamuán tyihuá'mua'tyajca'aj. ³⁹ A'íj mu jin quee tyámua' tyo'xá'pui'intarej, matí'ij mij juxáxui'ij jo'cáxij, ajta a'ájna i Bernabé, a'íj pu jo'ví'tíj i Marcos, báarcuj jitze mu jo'cáj a'ájna a Chipre. ⁴⁰ Ajta a'ájna i Pablo, a'íj pu huatajé i Silas tí'ij jamuán jó'me'en, majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu jaatáhuaviiri' i tavástara' tí'ij huó'cha'íin a'íjma i maj hua'puaj, matí'ij mij jo'cáj. ⁴¹ A'áa mu huatyéenyey

a'ájna a Siria, majta a'ájna a Cilicia, ca'nyíjra'aj mu hua'tá'caria'aj i hua' tyeyúuj tzajta' i maj tyá'tzaahuatye'.

16

Ti'ij Timoteo hua' jamuán ujó'mej a'íjma i Pablo ajta i Silas

¹ A'íjna i Pablo, ajta i Silas, a'áa mu jo're'nyej a Derbe, majta a'ájna a Listra, a'áa mu séej jo'tyoo ti tyá'tzaahuatye', ti a'yan ántyapuaaj tijin Timoteo, ajta i náanajra' Israel pu jitze ajtyáma'can, ajta i táatajra' griego pu pué'een. ² Tyámua' mu yó'mua'rajca'aj a'íjci i Timoteo a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i Listra maj já'ma'can, majta i Iconio maj já'ma'can. ³ A'íjna i Pablo, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti i Timoteo ujó'me'en hua' jamuán, a'íj pu jin jaata'íjtaca' maj ja'antyisíjchej i navíira' mej mij quee je'ej tyá'mua'tziire'ej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye néijmi'i mu jamua'reeriaca'aj ti griego pué'eenye'ej i táatajra' a'íjci i Timoteo. ⁴ Néijmi'que' jo'maj jo're'nyinyiica'aj ti'ij na'aj tye'chájta'najmee, a'áa mu huó'ixaaj i tyeítyee je'ej maj tyaaxá'pui'intarej i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huáasij i tyeyúuj tzajta' maj tyí'huiire' a Jerusalén. ⁵ A'íimaj i maj jusi'rihua'aj, a'íi mu ca'nyíjra'aj tooa'care'ej i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'íj mu jin támui'risima'aj i maj tyá'tzaahuatye'.

Pablo pu jimí huataséjre a'íjna i a'tíj Macedonia ti já'ma'can

⁶ Ajta i júuricama'ra' i Dios, capu huo'ta' maj huó'ixaatye'en i nyúucarij a'ájna a Asia, a'áa mu huatyéenyey a Frigia majta a'ájna a Galacia, ⁷ a'áa mu véjri' tanyéj jo'tij ja'vá'asej síij i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Misia. A'yaa mu tyí'mua'ajcaa maj utyájrutyey a'ájna chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Bitinia, ajta capu huo'ta' i júuricama'ra' i Dios. ⁸ Matí'ij mij antacíj után jitze pujmua' a Bitinia, matí'ij mij a'áa je'cáanyey chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Troas. ⁹ Tíca' pu i Pablo tyí'tíj huaséj, ti a'áa jo'tyávaaca'aj után jitze pujmua', a'tíj ti séej chuéj japua já'ma'can ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Macedonia, jéehua pu jaatáhuaviiri' a'yan tijin: "Eetára' yu jitze pujmua' pata'aj taatáhuire'en." ¹⁰ Ti'ij a'yan tyu'séeraj a'íjna i Pablo, jiye'tzín tu tyámua' huátaruuj tyej tyij antácínyey a'ájna a Macedonia, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reeriaca'aj ti i Dios taatajé tyej tyij huo'té'exaatye'en i nyúucarij ti jin Dios hue'rátosij.

Matí'ij tyihuo'mua'aj a'ájna a Filipos

¹¹ A'ájna a Troas a'áa tu i báarcuj jitze atyáacij, tyati'ij tyij jo'cáj a'ájna a Samotracia jo'tij chuéj já'ajnyeej a jáata', yaa ariá'pua'aj tutyij ará'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Neápolis. ¹² Tyajta je'en a'áa jo'cáj, aj tu tyij a'áa ja'rá'aj séej i chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Filipos. A'áa mu já'chajca'aj a'ímaj i maj Roma jitze ajtyáama'can, a'íi pu a'íin pué'een i chájta'naj ti jéetze' juxie've' a'áa ti huataca'aj a Macedonia. A'áa tu á'tyeej a'chu pua'an xicáj. ¹³ A'náj mati'ij pua'aj juso'píhua'aj, aj tu tyij iiráacij a jéjre' chájta', a'áa tu jo're'nyej véjri' játye', tyej tyij jáahuonyij jo'tij jáai'rij tyaj huatyényuunyij i Dios jimi. A'áa tu oorá'saca', tyati'ij tyij huo'té'exaa i nyúucaria'ra' i Dios a'íjma i úucaa maj tyúusiiria'ca'aj. ¹⁴ Síj i íiti', a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Lidia, Tiatira pu já'ma'can a'ájna, cáanarij pu tyí'to'racaria'aj ti tyí'nacamuua. A'íi pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, aj pu'ij Dios jaatá' tí'ij tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'ájna i Pablo. ¹⁵ Aj pu'ij huái'huaca', majta néijmi'i i ihuáamua'mua', ajta a'yan tyitaatajé a'ájna i Lidia tijin:

—Típua'aj a'yan tyajamuá'miteeraste'ej i nyaj nyeríj ja'tzaahuatye' a'íjci i tavástara', siata'aj mujo'vá'ju'un nyaj jamuán jó'nyaj ja'chej.

Aj pu'ij ca'nyéjrij jime' taatajé.

¹⁶ Séej pu a'yan tyu'ríj, tyati'ij a'áa joojú'caj jo'tyaj tyiye'ixa'tyehua'aj i Dios, a'áa tu íjmue'estaj ja'antynájchaca' ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj ti támua'rej. Séecan pu jimi ajtyávaaca'aj tí'ij jéehua túmii huo'mué'tiste'en. ¹⁷ Tí'quij a'ájna i íiti' taatavén, a'áa pu ja've'jijhuasima'aj tacújta' a'yan tijin:

—A'múumaj mu tyétyacaa mu jahuíre' i Dios i ti tajapuá já'sejre' a'yaa mu mij tyajá'mua'ixaatye' je'ej ti tyí'rij ti Dios tyajamuaatú'uunyi'.

¹⁸ Á'tyeej ti a'yan tyihuojó'vajran, 'asta na'aj quee i Pablo jatyúna'vej, aj pu'ij ooré'nyeeriaca', tí'quij a'yan tyaatajé a'íjci i tyiyáaru' tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ijtye' a'íjci jitze ma'can i Círístu' paj iirájra'nyij a'mújcij jitze mu íjmue'estaj.

Tí'ij a'yan tyaatajé, aj pu'ij iirájraa a'íjci i íitaj tzajta'.

¹⁹ Majta a'ímaj i maj tyé'ijtya'ca'aj i íjmue'estaj, mati'ij jáamua'reeri' tiquee che' je'ej tyí'riitaca'aj maj jaamué'tin i túmii a'íjci jimi, aj mu mij huo'vívi' a'íjma i Pablo majta i Silas. Mati'ij mij huojo'ví'tij a'íjma jimi i maj tyí'ijta a'ájna jo'tij ja'rájta'cuaj. ²⁰ Mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaa i juéesij tijin:

—A'íimaj i tyétyacaa, Israel maj jitze ajtyáma'can, jéehua mu hua'jaaxiejtye'ej iye'e'ej maj huacháatimee. ²¹ Yi'ráj mu tamua'tyey tiqee je'e'ej tyí'rij tyaj ja'antzaahuatye'en, na'ríij tyaj a'yan huárinyij ityáj i tyaj Roma jitze ajtyáma'can.

²² Mati'ij mij i tyeítyee huo'tájaaxiejvi'ri' a'íjci i Pablo, majta i Silas, aj mu mij i juéesij tyu'ta'íjtaca' maj tyihua'cáa'ri'raxi'in i tyihuá'caanaa, majta hue'riá'vaxi'in. ²³ Mati'ij jéehua huo'tyaváaxi'ij, aj mu mij hue'tyáanaj, majta jaata'íj i ti tyí'cha'ij ti huó'cha'iin tyámua' naa. ²⁴ Aj pu'ij a'íjna i maj tyéecha'íiraj, a'íi pu a'úun huojo'tyájto jo'tij quee já'i'rij maj iirá'ciinyej, ajta i huá'íicaj, a'áan pu a'nárujtya'xij i táabla jitze.

²⁵ A'tzáaj jé'ta' tíca', a'íjna i Pablo ajta i Silas, móoche' mu tyenyúusima'caj i Dios jimi, majta tyí'chuiicaca'aj, majta i séecan i maj nami'huaca'aj hua' jamuán, a'íi mu huá'namuajraca'aj, ²⁶ ti'ij jiye'tzín jime' huatóoca'tzij i chuéj, ajta i chi'ij jo'maj je'tyánami'huaca'aj, ca'nyíin pu huatóoca'tzij. Aj pu'ij tya'antácuunyixij jo'maj je'tyánami'huaca'aj, ajta tyí'ijtzaanyixij i cadéenaj i maj jin anají'qui'huajma'caaj i maj námi'. ²⁷ Ajta a'íjna i ti tyí'cha'íicaj, ti'ij huájij, aj pu'ij jaaséej ti arí tya'antacúunyi'huajma'caj jo'tij tyeje'tyanámi'huajma'caa, ti'quij juchúun íjcutaca' ti'ij huóoje'caj, ji'nye a'yaa pu jaata'aj maj meríj iiráacij i maj nami'huaca'aj. ²⁸ Ajta i Pablo, a'yaa pu tyaatajé ca'nyíin jime' tijin:

—Capáj asíj je'e'ej ja'uurej, yú'tyaj tyooj néijmi'i iiráatyij.

²⁹ Aj pu'ij tiéj huáhuo i ti tyí'cha'íicaj, ti'quij huatéechisima'aj ujo'tyájrurij jo'maj já'nami'huaca'aj, aj pu'ij tyítunutaca' a'ájna véjri' jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íjna i Pablo, ajta i Silas. ³⁰ Ti'quij hui'ráavi'tij, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye náarinyij ti'ij Dios tyinaatú'uunyi'?

³¹ Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ántzaahuatye' i tavástara' a'íjci i Jesús, aj pu i Dios tyimuaatú'uunyi'raj, ajta a'íjma i maj ajamuán aja'chej.

³² Mati'ij mij jáa'ixaa i nyúucaria'ra' i tavástara' a'íjci i a'tíj, majta a'íjma i maj jamuán aja'chej. ³³ A'áa pu'uj tána'aj a'tzáaj tíca' a'íjna i ti tyí'cha'íicaj, a'íi pu huo'jó'sij i maj tyí'puejtyi'huaca'aj, ajta je'en huái'huaca' a'íjna i ti tyí'cha'íicaj, majta i maj jamuán aja'chej. ³⁴ Ti'ij ij huojo'ví'tij i juchéj, aj pu'ij tyihuo'cue'ej, ajta i maj jamuán aja'chej, jéehua mu huatóotyamua'vej a'íjci jime' maj ja'antzaahuaj i Dios.

³⁵ Iiya' mu'uj a'íimaj i juéesij huo'ta'íj i xantáaru'uj, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci ti tyí'cha'íica'aj ti hue'rátóonyij a'íjci i Pablo ajta Silas. ³⁶ Aj pu'ij a'íjna i ti tyí'cha'íj, a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijin:

—Manaata'íj i juéesij nyaj jamui'rátóonyij, pu'ríj siaj juxáahuaj jó'ciinyej.

³⁷ Ajta a'íjna i Pablo, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyí'cha'íj tijin:

—It'yájma, i tyaj romanos pué'een, a'íi mu jéjrista' taatyáavaxij tyeítyee tzajta', majta quee xu tyi'táj taa'íhuo'raj je'ej tyaj tyi'táj jin tyityo'tyá'ítzee, mati'ij mij te'tyáanaj. ¿Nyi ijíj meri'ij támij jaxie've' maj tii'rátóonyij avíitzij jime'? Catu iiráaju', miche' a'íimaj yeve're'nyej mata'aj a'íimaj tii'rátóonyij.

³⁸ Mati'ij mij i xantáaru'uj a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i juéesij je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Pablo, aj mu mij tyámua' tyu'tátziin a'íimaj i juéesij mati'ij jáamua'reeri' maj romanos jitze ajtyáama'cantaca'aj a'íjna i Pablo ajta i Silas. ³⁹ Mati'ij mij ujó'ju' a'íimaj i juéesij mej mij utyojo'túu'uunyi' hua' jimi i maj hua'puaj, aj mu mij hue'rájtoo, majta huo'ta'íj maj eeráciinyej a'ájna a chájta'. ⁴⁰ Majta a'íimaj i maj hua'puaj, a'íi mu iirácij jo'maj já'nami'huaca'aj, mati'ij mij a'áa jó'ju' Lidia ti ja'chej, mati'ij huo'séeraj majta ca'nyíjra'aj huo'tá'aj i maj tyá'tzaahuatye', aj mu mij jo'cíj.

17

Mati'ij tyúunyo'si'ij a'ájna a Tesalónica

¹ Mati'ij mij jo'cíj, a'íjna i Pablo ajta i Silas, a'áa mu jo're'nyej chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Anfípolis, majta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Apolonia, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tesalónica, jo'tij hua' tyeyúuj já'sejre' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáama'can. ² Ajta a'íjna i Pablo a'yaa pu'uj tyu'méj je'ej ti tyeyí'tihua'aj ti tyihuó'mua'tyej, a'úu pu jo'tyájrurij hua' tyeyúuj tzajta', ti'ij a'yan atyojo're'nyej a'ájna xicáara' jitze mati'ij pua'aj juso'pii, huéecaj sáahuaj pu tyihuó'ixaaj i yu'xarij jitze.

³ A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj ti a'yan tyúuxie've' ti jajpuéetzij já'ra'nyij a'íjna i ti Dios ja'antyíhuoj, ajta ti'ij huamuí', a'yaa pu ajta tyúuxie'va'ca'aj ti huatájuurej, a'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'íjna i Jesús, i nyaj já'mua'ixaatye' a'íi pu a'íin pué'een i Ciriístu'.

⁴ Séecan mu tyá'antzaahuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, aj mu mij huo'jaahua a'íjci i Pablo, majta i Silas. Jéehua mu majta tyá'antzaahuaj i maj griego pué'een i maj jana'michej i Dios, majta mue'tíj i úucaa i maj jéetze' juxie've'. ⁵ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'íi mu huápu'i'ij huá'anchueerej, mati'ij mij séecan tyísi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee i maj ámana'aj huaci'ij, mata'aj mij ca'nyíjra'aj huo'tá'an i tyeityee mej mij huatanyínyu'caj. Aj mu mij a'áa jó'ju' jo'tíj Jasón ja'chej, a'íj mu mij huáhuo i Pablo, majta i Silas, mej mij hui'rávi'tíj, majta tyu'tátuire'en i tyeityee jimi. ⁶ Ajta mati'ij quee huo'tyoj a'íjma i maj hua'puaj, a'íj mu mij jó'jáj i Jasón, majta séecan i maj tyá'tzaahuatye', a'íjma mu jimi ahuojóotoj i maj tyityatatyíj a chájta', majta a'yan tyitye'entyijihua tíjin:

—A'íimaj i tyétyacaa i maj tyi'jaaxiejtaj néijmi'que' i cháanacaj japua, a'íj mu jin meríj majta yará'aj, ⁷ ajta a'íjna i Jasón, tyámua' pu tyihuo'tyéeeje i juchéj, néijmi'i mu a'íimaj quee a'yan ricíj je'ej ti tyí'ijta i tajtúhuan, ji'nye a'yaa mu tyí'xaj ti síj ajtáhua'aj tyí'ijta, a'tíj ti a'yan ántyapuaaj tíjin Jesús.

⁸ Mati'ij a'íjma huánamuajri', je'ej mu pua'aj tyi'tyo'tóomuajtyaca' i tyeityee, majta i maj tyityatatyíj. ⁹ Aj pu'ij i Jasón, majta i séecan, túmii mu tyu'tá' a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, aj mu mij huo'tátoo.

Mati'ij a'áa jó'tyú'uuca'aj a Berea a'íjna i Pablo ajta i Silas

¹⁰ Tíca' mu i maj tyá'tzaahuatye' huo'ta'ityaca' a'íjci i Pablo majta i Silas, mej mij jiye'tzín jó'ciinyej a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Berea, mati'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij a'úu jó'tyájrúpij hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹¹ A'íimaj i maj Berea ja'chej, jéetze' mu tyámua' naa tyí'tyetyeityeristaca'aj mequee a'íimaj i maj Tesalónica huacháatima'caa, naa mu tyámua' tya'ancuriáa' i nyúucarij, a'náj tina'aj mu jahuooca'aj i yu'xarij jitze mej mij jáamua'reej tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan je'ej maj tyihuá'mua'tyajca'aj. ¹² A'íj mu jin mue'tíj tyá'antzaahuaj, majta mue'tíj i griego maj jitze ajtyáma'can, a'íi mu majta tyá'antzaahuaj i úucaa maj jéehua juxie've', majta i tyétyacaa. ¹³ Majta i Israel maj jitze ajtyáma'can, Tesalónica maj já'chajca'aj, mati'ij jáamua'reeri' ti i Pablo huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios a'ájna a Berea, aj mu mij a'áa jó'ju', mati'ij mij huatyóohuij maj ca'nyíjra'aj huo'tá'an i tyeityee mej mij hua'aj jaaxiejtaye'en. ¹⁴ Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye',

a'íi mu quee á'tyeej, je'en mu jaata'ít'yaca' i Pablo ti'ij jó'ra'nyij a'ájna a ti ja'va'ástimee i jájtyij ti ve'ej, ajta a'íjna i Silas, ajta i Timoteo, a'áa mu jo'tyá'ítzee a'ájna a Berea. ¹⁵ Majta i maj Pablo jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu jamuán ujó'ju' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Atenas. Mati'ij támij huariá'cij, ajta i Pablo a'yaa pu tyihuo'táhuaviiri' maj a'yan tyaaté'exaatye'en a'íjci i Silas majta i Timoteo maj jiye'tzín uja'rá'ciñneye' a'ájna a Atenas.

Ti'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Atenas

¹⁶ Ti'ij Pablo óoche' hua'cho'va'caj a'ájna a Atenas, jéehua pu tyinyú'caca' i jutzájta' a'íjna jime' ti huo'séj i hua' diosij i maj iiratyé'tya'ajma'caa néijmi'que' a chájta'. ¹⁷ A'íj pu jin i Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i séecan jamuán i Dios maj na'michej. A'náj tina'aj pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjma i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a'ájna jo'tij tyaja'tuíhuaj tá'yi'ij. ¹⁸ Séecan mu a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj tyúumua'tyej i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin epicúreos, majta séecan estoicos maj hua'tamuá'muaj, a'íi mu mij huatyóohuij maj tyu'xáj a'íjci jamuán i Pablo. Séecan mu mij a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Ji'nye tyí'xaj mu ti jéehua tyi'tyáxajta?

Majta séecan a'yan tijin:

—Cuxáa tyí'ta'ixaatye' séej jime' i nyúucarij ti séej Dios jimi já'ma'can.

A'yaa mu tyí'xajtaca'aj, ji'nye Pablo pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús, ajta je'ej maj tyityaatájuurij. ¹⁹ Mati'ij mij yo'ví'tij a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Areópago, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi je'ej tyí'rij tyaj jáamua'reej tyi'tíj ti pué'een mu paj jájcuan tyí'tamua'tyej? ²⁰ Ji'nye petyí'ta'ixaatye' tyi'tíj jime' tyej quee yó'itej, tyá'xie've' tyaj jáamua'reej je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij.

²¹ Majta néijmi'i i maj Atenas já'ma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj meríj a'áa jo'cháatima'caa a Atenas, a'íj mu namuajraca'aj majta tyuu'ixáatye'ej je'ej ti jájcuan tyí'tíj ricij.

²² Aj pu'ij Pablo aje'ta' huatyéechaxij hua' tzajta' i maj aja'tyúusiiria'ca'aj a'ájna a Areópago, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Mua'aj Atenas siaj já'ma'can, a'yaa nu tyaja'muasej siaj jéehua huá'tzaahuatye' i judioosij tyámua'. ²³ Ji'nye nyati'ij majo'cha'canya'aj jo'siaj jóosi'rii, séej nu huaséj ti jitzán

a'yan tyé'yu'si' tijin: "Tyámua' tu tya'tá'caa i Dios tyaj quee jamua'tyej." A'íjci i siaj quee jamua'tyej, tyámua' xu tya'tá'caa, a'íj nu nyij nyáaj jamuaaté'exaatye'ej.

²⁴ 'A'íjna i Dios i ti jaatyátaahuaca' i cháanacaj tyaj japuan séejre', ajta néijmi'i i ti íyan tyí'sejre', a'í pu a'ín pué'een i ti tyí'ijta néijmi'que' u tajapuá, ajta néijmi'que' i cháanacaj japua. Capu a'yun chej i Dios íyuu'uj tyeyúuj tzajta' i tyétyacaa maj jaatyátaahuaca'. ²⁵ Capu a'yan tyúuxie've' maj tyi'tíj jin jahuúria'aj, ji'nye a'í pu néijmi'caa tatá'caa tyej tyij júurij tá'ra'nyij, ajta tatá'caa i áacaj tyej tyij ucayáatiy'can, ajta tyitatá'caa néijmi'i i ti tyitá'itziitye'.

²⁶ 'A'yaa pu i Dios jáaruuj maj séej mana'aj jitze eerányej i tyáataj néijmi'i i tyeítyee, mej mij néijmi'que' séjre'ej íyan i cháanacaj japua. Ajta a'yan tyihuo'xá'pu'íntari'tzej a'chu maj á'tijti're'en, ajta jo'maj jo'cháatime'nyij. ²⁷ Siata'aj sij jáahuonyij i Dios, siaj sij jáatyonyij, capu ajta muja' ímuáj já'sejre' ityájma jimi. ²⁸ A'yaa pu tyí'een, ji'nye a'íj tu jimi júurij i Dios, tyej tyij mahuací'ca'an, tyej tyij tyajta séjre'ej, mati'ij majta a'ímaj i maj tyí'chuicacaa mua'ajmaj jimi, i maj a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Ityáj tu tyajta i Dios jitze eeráma'can." ²⁹ Ji'nye ityáj tu i Dios jitze eeráma'can, capu ij juxie've' tyaj a'yan tyí'mua'ajcaj ti Dios ooroj jin taavijhua, nusu i pláataj jime', nusu tyetyéj jime'. Capu a'yan een ti'ij tyi'tíj i maj jaatyátaahuaca' i tyeítyee je'ej maj ye'ej tyéejtyoj i jumua'tziira'aj jime'. ³⁰ A'náj ímuáj capu i Dios huo'xíjtyej i tyeítyee maj quee jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyúuxie'va'ca'aj, ajta íjij pu a'ín huá'ijtye' néijmi'caa i tyeítyee maj tyá'antzaahuatye'en jimi i Dios. ³¹ Ji'nye i Dios pu'ríj jaataxájtaca' a'náj ti huá'xíjtye'en néijmi'caa i tyeítyee, a'í pu huá'xíjtye'en a'íjna i a'tíj i Dios ti arí ja'antyíhuoj, ajta arí huo'taséjra ti a'yan tyi'ja'yájna a'íjci jime' ti jaatájuurityej.

³² Mati'ij jáanamuaajri' maj huatájuurij i mui'chítyee, séecan mu jaatyáxaahuataca', majta séecan a'yan tijin:

—A'yaa tu tyá'xie've' paj pajtáhua'aj tyitáa'ixaatye'en a'íjci jime'.

³³ Aj pu'ij i Pablo iirájraa jo'maj jóosiiria'ca'aj. ³⁴ Séecan mu i tyeítyee jamuán ujó'ju', majta tyá'antzaahuaj. A'yaa pu síj ántyapuaaca'aj tijin Dionisio, i ti hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'ájna a Areópago, ajta síj i íiti' ti a'yan ántyapuaaj tijin Dámaris, majtáhua'aj séecan i maj majta tyá'antzaahuaj.

18

Ti'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Corinto

¹ Ti'quij té'ej i Pablo iirájraa a'ájna a Atenas, aj pu'ij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Corinto. ² A'áa pu séej jo'tyoo ti Israel jitze ajtyáma'can ti a'yan ántyapuaj tijin Aquila, a'áa pu já'ma'can chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Ponto. A'ájna i Aquila, ajta i íira'ra'an ti a'yan ántyapuaj tijin Priscila, a'íi mu a'áa ja'ráacij a'ájna a Italia, ji'nye a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' a'ájna i Claudio i ti va'cán jin ty'líjta i romanos jimi, maj iirá'c'iinyej néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta a'ájna i Pablo, a'íi pu uhuojo'vá'muaariaca', ³ ajta a'yan cha'taj na'aj ty'l'muarie'ca'aj ti'ij a'ájna i Aquila, ajta i Priscila. A'íj pu jin hua' jamuán ajo'tyá'ítzee, mej mij néijmi'i tyu'muárie'en. ⁴ Ajta a'náj tina'aj mati'ij pua'aj juso'píhua'aj, a'úu pu ja'tányinyiica'aj hua' tyeyúuj tzajta', jo'tij tyihuaja'ixa'tyahua'aj ti'ij hua'antyimue'tin a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i maj séej chuéj japua já'ma'can.

⁵ Mati'ij ará'aj a'ájna i Silas ajta i Timoteo Macedonia maj ja'ráacij, Pablo pu huatyóochej ti a'náj tina'aj tyihuó'ixaatye'en i yu'xarij jitze, ajta tyámua' tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ti i Jesús a'íin pué'een i Ciríistu'. ⁶ Majta a'íimaj camu jaxie'va'ca'aj maj jáanamuj, a'íj mu jin huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyéjeeve, aj pu'ij Pablo tyu'tacá'tzij i tyúucaanaa mej mij jáamua'reej tijin mo'tyá'ítzee i Dios jimi, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj xu jujíimua'aj pué'eenye'ej xá'ju'un ti'ij ja-mua'antýia'sej i puéjtzij, canu nyáaj. Ajta ijíj ti yujo'que'tij ja'mej, hua' jimi nu jo'ma'aj na'mej i maj séej chuéj japua já'ma'can.

⁷ Aj pu'ij iirájraa u hua' tyeyúuj tzajta' ti'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'tíj ti a'yan ántyapuaj tijin Justo. A'íi pu tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, ajta avéjri' já'chajca'aj jo'tij i tyeyúuj jo'tyéjvee. ⁸ Ajta a'ájna i Crispo, i ti ty'líjta u tyeyúuj tzajta', a'íi pu tyá'antzaahuaj i tavástara' jimi, majta néijmi'i i ihuáamua'mua'. Majta mue'tíj i maj Corinto jo'cháatima'caa, mati'ij jáanamujajri' i nyúucarij, metyá'antzaahuaj mati'ij mij huái'huaca'. ⁹ A'tzáaj tíca', tavástara' pu huataséjre a'íjci jimi i Pablo, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, póoche' paj hua'ixáatya'aj i nyúucarij, capáj ja'antýapua'citacare'en. ¹⁰ Ji'nye nyáaj nu

ajamuán yésejre', capu a'táj mua'antyimué'tij, ti'ij puéjtzi muaatá'an, majta jéehua i nyetyeñtyeristyamua' yésejre' iye'ej chájta'. ¹¹ A'íj pu jin i Pablo séej nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' a'áa já'tyeej a'ájna a Corinto, hua'mua'tyáaj a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios.

¹² Ti'ij i Galión tyi'tyávaaca'aj tajtúhuan jime' a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Acaya, i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ñi mu tyinyínyu'cacuca' a'íjci jimi i Pablo, mati'ij mij yo'jáj i juéesij jimi. ¹³ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa i tajtúhuan tijin:

—A'ájna i tyáati', a'íi pu huá'mua'tyey i tyeítyee mej mij seequéj tyá'na'miche'en i Dios, ma'ajta quee a'yan tytátá'caa i tayi'ráj tyaj a'yan rijcaj.

¹⁴ Pu'ríj tin tyu'taxáatajche' a'ájna i Pablo, ti'ij i Galión a'yan tyihuo'té'exaaaj a'ñijma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Tipua'aj tyi'táj je'ej huá'uurenyijche', na'ríij a'táj huajé'catajche', aj nu xaa ja'muanamuáarajche' mua'ajmaj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, ¹⁵ ajta nyúucarij na'aj pué'een i siaj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyi'tyéevijtij siaj jujímua'aj siana'aj jo'xá'pui'intare'en, ji'nye canu nyáaj já'xa'pui'intare' a'íjci i nyúucarij.

¹⁶ Ti'ij ij i Galión tyu'ta'íjtaca' maj néijmi'caa iirá'ityej a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj i juéesij. ¹⁷ Aj mu mij néijmi'i jaatyéevi' a'íjci i Sóstenes i ti tyí'ijta u tyejúuj tzajta', mati'ij mij jaatyáavaxij jüsa'puaj i tajtúhuan. Ajta a'íjci i Galión, capu jitzán juxié'va'ca'aj.

Ti'ij i Pablo ajtáhua'aj a'áa jo'mej a Antoquía

¹⁸ Ajta i Pablo tyámua' pu óoche' tyé'tyee a'ájna Corinto. Ti'quij huo'tatyójtvej i ju'ihuáamua', ajta je'en báarcuj jitze atyájraa, a'ñijma jamuán i Priscila ajta i Aquila. Mati'ij mij antacíj a'ájna séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Siria. Ti'ij quee xu uja'rayi'váacaj a'ájna a Cencrea, aj pu'ij ahuóosisaaxij ti'ij aróo'astej tyi'táj ti jin atóoraj. ¹⁹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Éfeso, a'áa pu i Pablo huojoohuá'xij a'ñijma i Priscila ajta i Aquila, ti'quij u tyejúuj tzajta' jo'tyájrurij, ajta je'en tyihuo'íxaaj a'ñijma i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'úun jóosi'rihua'aj. ²⁰ A'ñi mu mij jaatáhuaviiri' ti jéetze' á'tyeevi' hua' jamuán, ajta capu otyóoca'an. ²¹ Aj pu'ij huo'tatyójtvej, a'yaa pu tijin:

—Tipua'aj i Dios a'yan tyá'xie've'ej, nyajtáhua'aj nu yajamuarámuaarij.

Ti'quij i Pablo i báarcuj jitze atyájraa, aj pu'ij jó'raa. ²² Ti'ij ij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea, ajta je'en a'áa jo're'nyej a Jerusalén, ti'ij huo'tatyójtje'en i maj tyeyúuj tzajta' jusi'rii, aj pu'ij té'ej a'áa jo'mej a Antoquía. ²³ A'tzúj a'tyéevi'caj, aj pu'ij té'ej jájcuan iirájraa, ti'ij a'áa ja'tanyéj jo'tij ja'chájta'najmee a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galacia, ajta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Frigia. A'íi pu ca'nyjra'aj hua'tá'caria'aj néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye'.

Ti'ij Apolo tyihuó'ixaaj a'ájna a Éfeso

²⁴ A'áa pu a'náj sáij jo're'nyej Israel ti jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ántyapuaj tijin Apolo, a'áa pu já'chajca'aj chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Alejandría. Tyámua' pu tyeyí'tihua'aj ti tyihuó'ixaatye'en, ajta tyámua' tyiyo'iteeca'aj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ²⁵ Naa pu tyú'mua'reeriaca'aj je'ej ti tyá'xie've' i tavástara', ajta naa tyuutyámua've'ej tyihuá'ixaatyaca'aj, tyámua' pu tyihuá'mua'tyajca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús, ajta a'íj pu'uj mua'reeriaca'aj i ti jin i Juan huo'iiri'. ²⁶ A'íi pu huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en u tyeyúuj tzajta' naa tyu'toocua'nyéej, mati'ij jáanamujri', a'ájna i Priscila ajta i Aquila, a'íi mu jaatajé ti'ij uhuojo'vá'muaarej, aj mu mij jéetze' tyámua' tyaatá'iteeri' je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'. ²⁷ Ajta ti'ij i Apolo arí jo'yi'muúicaj a'ájna a Acaya, a'íi mu i maj tyá'tzaahuatye' canyjra'aj jaatá', aj mu mij yu'xarij huo'ta'íti'ri' i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa ja'chej, mata'aj mij tyámua' tyeetyéjeevej. Ti'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Acaya, tyámua' pu tyihuo'tyáhuíi a'íijma i ti Dios huo'ta' juxié'vi'ra' jime' mej mij tyá'antzaahuatye'en. ²⁸ Ji'nye a'yaa pu tyihua'ráaje i tye'ityee i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i yu'xarij jitze pu huo'taséjra ti Jesús a'íin pué'een i Ciríistu'.

19

Ti'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Éfeso

¹ Ti'ij ooj i Apolo a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Corinto, Pablo pu huáraa mui'caquéj ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee a'áa ti huataca'aj a Asia. Ti'ij ij té'ej a'áa ja'rá'aj a'ájna a Éfeso, jo'tij jéehua huojotyoj i maj tyá'tzaahuatye'. ² A'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi sia'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios siati'ij tyá'antzaahuaj?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Catu ma'yá'namuajraca'aj maj jaxajta i júuricama'ra' i Dios.

³ Aj pu'ij i Pablo a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj nyúucaritze' xáai'huaca'?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íj tu nyúucaritze' huái'huaca' i Juan.

⁴ Pablo pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Juan pu huo'iiri' i tyeítyee mej mij seequéj tyú'mua'tyij i jutzájta', ajta a'íj pu huái'ixaatya'ca'aj maj tyá'antzaahuatye'en a'íjci jimi i ti ooj uvé'nyesij majca'huáyee, a'íj pu a'íin pué'een i Jesús.

⁵ Mati'ij jáanamujri', aj mu mij huái'huaca' nyúucaritze' i Jesús. ⁶ Ajta ti'ij i Pablo hua'vá'muarie'xij i hua' mu'úutze', aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios huatyá'itzee hua' tzajta'. Mati'ij mij huatyóohuij maj tyu'xáj nyúucarij jime' i maj quee xu jaayí'tihua'aj, majta maj tyu'taxáj i Dios jitze ma'can. ⁷ A'yaa mu a'chu tamuáamuata' japuan hua'puaj i tyétyacaa ará'axcaa.

⁸ Huéecaj máxcirie' pu á'tyeej ti i Pablo uja'tá'nyinyiica'aj hua' tyeyúuj tzajta', jo'tij tyihuaja'ixaatya'ca'aj quee tyí'tziinye'ej, ajta hua'tyámue'tisima'aj i tyeítyee a'íjci jime' i ti jin i Dios tyí'ijta. ⁹ Majta séecan, camu jáanamujri' i nyúucarij ti huái'ixaatya'ca'aj, sulu a'yaa mu mij je'ej pua'aj tyí'xajtaca'aj i tyeítyee tzajta'. Ti'quij i Pablo avá'raj a'ájna hua' tzajta', ajta séecan jo'ví'tij i maj tyá'tzaahuatye', a'ájna jo'maj tyihuaja'mua'tyej, jo'tij ja'chej i ti a'yan ántyapuaaj tijin Tirano. A'áa pu a'náj tina'aj tyihuá'ixaatya'ca'aj, ¹⁰ a'yaa pu huaríj a'chu hua'puaj nyinyi'ra'aj ti a'yan tyihuá'mua'tyajca'aj, a'íj mu jin néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Asia i maj Israel jitze ajtyáama'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íj mu jáanamujri' i nyúucaria'ra' i tavástara'. ¹¹ Ajta a'íjna i Pablo, va'cán pu jin tyámua' tyí'uuriajca'aj i tyeítyee tzajta' a'íjci jitze ma'can i Dios, ¹² ti'ij ajta a'íjna i paanyújra' a'íjci i Pablo, nusu tyí'caanaria'ra', tipua'aj a'tíj hua' japua áan tyojo'ojpíjxi'in i mej tyí'cucui', aj mu mij tyámua' rinyij, majta i tyiyáaru'uj iiráaju' i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee.

¹³ Majta séecan i maj Israel jitze ajtyáama'can i maj a cáayej jitze ajcáci'ca'aj, a'íj mu hui'tamuáarityahua'aj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séjria'ca'aj i tyeítyee, máaxie'va'ca'aj maj a'yan huárinij nyúucaria'ra' jitze i Jesús, a'íj mu jin a'yan tyihuá'jeevaca'aj i tyiyáaru'see tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ijtye' a'íjci jitze ma'can i Jesús i ti jitzán ma'can tyí'xaj i Pablo siaj iiráciinyej.

¹⁴ A'yaa mu rijcaa i maj aráahua'puaj ará'axcaj i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i a'tíj ti a'yan ántyapuaaj tijin

Esceva, i ti tyihua'ijtya'ca'aj i maj tyí'huiire' u tyeyúuj tzajta'. ¹⁵ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i tyiyáaru' tijn:

—Nyáamua'tyej a'íjci i Jesús, nyajta nu jamua'reej a'táj ti Pablo pué'een, arí mua'aj, ¿a'tyaanyíj siaj puírícij?

¹⁶ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij a'íjna i tyiyáaru' jiye'tzín hua' jitze rájve, ajta huo'mué'tij ti'ij huo'tyénys'i'ij. Mati'ij mij huatoo'uj mamuámua'vi'ij majta tyi'puéetyi'huaj. ¹⁷ Majta i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Éfeso, i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, néijmi'i mu jáamua'reeri' je'ej ti tyi'táj huó'ruuj, a'íj mu jin tyu'tátzinn. Mati'ij mij jéetze' mue'táj jaamua'aj a'íjci i tavástara' Jesús.

¹⁸ Majta mue'táj i maj tyá'antzaahuaj, a'íi mujo'vá'ju'un mej mij huatooxaj jéjrista' tyi'táj maj je'ej pua'aj huáruuj, ¹⁹ majta mue'táj i maj tyí'chahuua, umuj tyaja'ráai'puj i tyúuyuxaa, mati'ij mij tyu'tyáatiej, metyi'séeracaj i tyeítyee. Mati'ij mij jaatyé'itej a'chu ti tyá'najchica'aj a'íjna i yu'xarij, a'yaa pu ará'aj a'chu huá'puatyej japuan tamuáamuata' ví'ra'aj i pláataj. ²⁰ A'yaa mu i nyúucaria'ra' i tavástara' meríj jéetze' néijmi'ique' tyá'mua'reeriaca'aj, majta jaséjrataca'aj i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

²¹ Ti'ij a'yan tyu'ríj, aj pu'ij i Pablo jaaxá'pui'intarej ti uhuojo'vá'muaarej a'ájna a Macedonia, ajta a Acaya, ajta ti ooj a'áa jó'yi'ij a Jerusalén. Ajta ti'ij Jerusalén huojova'muáaren, juxié'va'aj pu ta'mej ti a'áa jó'me'en a'ájna a Roma. ²² Aj pu'ij i Pablo hua'puácaa huata'ityaca' i maj jahuiire', a'íjci i Timoteo ajta i Erasto mej mij jó'ciinyej a'ájna a Macedonia, ajta a'íjna óoche' pu a'áa jo'tyóo'itzee a Asia.

Mati'ij tin tyúucuij a'ájna a Éfeso

²³ A'áa mu a'náj jéehua huatanyínyu'cacuca' i tyeítyee a'íjci jime' i maj huataséjre i maj tyá'tzaahuatye'. ²⁴ Síij pu a'íjna pué'eenye'ej i ti a'yan ántyapuj tijn Demetrio, a'íi pu chi'ij tyí'ta'huacare'ej ti tyi'cile'en i ti pláataj tyúumua'tij, ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij chi'ra'an i hua' dios ti a'yan ántyapuj tijn Artemisa, jéehua mu mij jamue'tijca'aj i maj jimi tyí'muarie'ca'aj. ²⁵ A'íi pu'ij hua'ajsií a'íjma i maj jimi tyí'muarie'ca'aj, ajta séecan i maj a'yan cha'taj mana'aj eenye' tyí'muarie'ca'aj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Tyétyacaa, mua'aj xu jamua'reej tyej tyámua' naa tyá'mue'tij i túmii a'íjci jime' i tyaj jin tyí'muarie'. ²⁶ Ajta siati'ij seríj tyí'sej siajta tyí'namuaj, je'ej ti i Pablo mety-ojo'xajtan tijn i dioosij tyétyacaa maj huo'taahuaca' camu

je'can jime' dioosij puírícij, a'íj pu jin arí jéehua huo'mué'tij i tyeítýee i maj a'yan ma'can iye'e'ej Éfeso, ajta néijmi'que' a'áa ti huataca'aj a Asia.

²⁷ 'Je'ej pu pua'aj tyí'uurej, ji'nye a'yaa pu tyu'tái'riitarij tyaj yó'rieenyij i tyaj jin tyí'muijhuacaa, ajta i taj tyeyúuj i ti tzajta' iirájvee i tadioos ti ve'éj, a'íjna i Artemisa, a'yaa pu tyu'tái'riitarij maj quee che' jana'miche'en. Majta camu che' jaataxié've'sij a'íjci i tadioos ti ve'éj i maj jana'michej néijmi'que' a'áa ti huaca'aj a Asia, majta néijmi'que' i cháanacaj japua.

²⁸ Mati'ij a'yan tyú'namuajri', jéehua mu huatanyínyu'cacuca', majta huatyejíhuajra, a'yan tijin:

—¡Che' jusén jin júurij a'íjna i Artemisa, Éfeso ti já'ma'can!

²⁹ Capu je'ej huo'támiteeraj je'ej maj huárinyij a'ájna a chájta'. Mati'ij mij a'íjma jimi ootajé'yaca' a'íjci i Gayo majta i Aristarco i maj Macedonia já'ma'can, a'íi mu jamuán huajú'ca'aj a'íjci i Pablo, mati'ij mij huojo'sa'riéechajra a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj i tyeítýee. ³⁰ Ajta i Pablo, a'íi pu utyárutyimui'ca'aj ti'ij tyihuó'ixaatye'en i tyeítýee, majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' camu jaatá' ti utyájrutyey. ³¹ Majta séecan i maj tyityatatyij a'ájna a Asia, i maj naa yó'mua'raj a'íjci i Pablo, a'íi mu a'yan tyaata'ityi'rej tíquee ajo'ré'nyinyiica'an a'ájna jo'maj jóosi'rii.

³² Majta a'íimaj i tyeítýee i maj jusiiria'ca'aj séecan mu seequéj tyityetyéjijhuajsime'ej, majta séecan seequéj, majta jéetze' ará'axcaa i maj quee jamua'reeriaca'aj je'ej maj een jime' jusiiria'ca'aj. ³³ Majta séecan i tyeítýee i maj jamua'reeriaca'aj je'ej maj een jime' jusiiria'ca'aj, a'íi mu tyámua' tyaaté'exaa a'íjci i Alejandro, i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu ajúutajchaca' jo'maj ja've'nyejnye' i tyeítýee. Ti'quij i Alejandro jumuáca' jin huo'tá'ijmuejri' mej mij quee che' je'ej tyáhuaasime'en, ti'ij a'íin hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

³⁴ Majta i tyeítýee mati'ij jáamua'reeri' ti a'íin Israel jitze ajtyáma'can, néijmi'i mu huatyejíhuajra a'yaa mu á'tyeej a'chu hua'puaj ooraj maj a'yan tyityetyéjijhuaj tijin:

—¡Che' jusén jin júurij a'íjna i Artemisa Éfeso ti já'ma'can!

³⁵ Ajta a'íjna i ti tyí'yu'xacaa, a'íi pu huo'tá'ijmuejri' maj quee che' tyí'xajtaj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj i tyeítýee tijin:

—Mua'aj tyeítýee, Éfeso siaj já'ma'can, néijmi'i i tyeítýee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íi mu

jamua'reej ti a'íjna i chájta'naj antyúumua'reej ti jáacha'íin i tyeyúuj ti tzajta' iirájcaj i dios ti ve'ej, a'íjna i Artemisa, ajta i nyéerima'ra' ti tajapuá je'cáanyeje. ³⁶ Capu je'ej tyí'rij ti a'tíj já'xaahuataj a'íjci, xaatapuá'cij mu siaj tyé'jijhua, caxu tyi'tíj je'ej uuriaj siaj quee tyámua' tyá'mua'reej.

³⁷ 'Ji'nye a'íimaj i tyétyacaa i siaj yahua've'vi'tij camu já'xaahuaj i tyeyúuj, camu majta je'ej pua'aj tyá'xaj i tadioos.

³⁸ 'Tipua'aj a'íjna i Demetrio, majta i maj jimi tyí'muarie', tipua'aj a'tíj huá'jaaxiejvi'raj, má'maj pueej jin séejre' mu juéesij ajta séejre' jo'maj huojo'xíjtye'en, miche' a'áa ja'huóonyuuste'en ajta je'en a'yan tyéejcha'íij ti síij ajta síij jujapuá huatányuunyij. ³⁹ Ajta tipua'aj mua'aj tyi'tíj siajtáhua'aj huocaj, a'yaa pu tyúuxie've' maj a'áa yo'taxáj jo'maj néijmi'i jóosi'rii. ⁴⁰ Tyi'tíj ti arí je'ej huaríj ijíij a'yaa pu tyu'táci'pej maj tajitzé tyo'ojpuá'ritye'en a'íjci jime', capu métyi'tíj je'ej tyaj tyi'tíj tyu'taxáj, tipua'aj mataata'íhuo' a'íjci jime' i maj huatyeyíjhuajra i tyeítyee.

⁴¹ A'yaa pu tyu'taxáataj a'íjna i ti tyí'yu'xacaa, ti'ij ij hue'rá'ityaca' i tyeítyee.

20

Ti'ij i Pablo a'áa jo'mej a Macedonia ajta a Grecia

¹ Ti'ij antyipuá'riaca' i maj huóotya'xij, Pablo pu huo'tajé i maj tyá'tzaahuatye' ti'ij a'íin tyámua' tyihuo'té'exaatye'en. Aj pu'ij huo'tatyóotye'ej, ti'quij a'áa jó'raa a Macedonia.

² Néijmi'que' pu huó'muaariaca' mati'ij mana'aj tyitye-echáatima'caa a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', ca'nyíjra'aj pu hua'tá'caria'aj i nyúucarij jime' i ti jin tyihuo'ixaa, ti'quij té'ej a'áa ja'rá'aj a'ájna a Grecia, ³ a'áa pu huéecaj máxcirie' á'tyeej. Ti'ij arí tin antyirá'sima'caj i báarcuj jitze ti'ij antára'nyij a'ájna a Siria, ti'ij a'yan tyáamua'reeri' maj a'yan tyaaxá'pu'íntarej maj a'áa ye'tyécho've'en i juyáara' jitze jo'tíj jo're'nyéenyijche', a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. Aj pu'ij huariá'raa ti'ij ajtáhua'aj a'áa huatyéenyey a'ájna a Macedonia. ⁴ A'íi mu jamuán jó'ju' i Sópater yójra' a'íjci i Pirro, Berea ti já'ma'can, ajta a'íjna i Aristarco ajta i Segundo i maj Tesalónica ja'chej, ajta i Gayo Derbe ti já'ma'can, ajta i Timoteo, ajta i Tíquico, ajta i Trófimo, i Asia maj já'ma'can. ⁵ A'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' anaquéej mu jó'ju' mej mij a'áa taja'cho've'ej a'ájna a Troas. ⁶ Tyajta ityáj, ti'ij tyo'puá'riaca' i maj tyu'yé'estej a'íjci jime' i maj jacua'caa i páan tiquee cu'ustij, a'áa tu ja'ráacij a Filipos i báarcuj jitze, anxí xicáj tu

jitze huo'táa'saca' a'ájna a Troas, a'áa tu tyij aráahua'puaj xicáj á'tyeej.

Ti'ij i Pablo a'áa huojová'muaariaca' a Troas

⁷ Ti'ijta atyojo're'nyej i séej xicáj jitze i ta'nájcaj i itéerij, aj tu tyij tyítasiij tyej tyij huariátatare'en i páan, ajta i Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti jó'ra'nyij yaa ariá'pua'aj, a'íj pu jin jéehua tyihuó'ixaa' 'asta na'aj quee jé'ta' tíca' tya'rá'aj. ⁸ A'áa tu ja'tyítasiij ánimuaj i chi'ij tzajta', ti huéecaj jujapúa tyiváatimee, a'áan pu ú'taaca'aj jéehua i tatzárij jime'. ⁹ Ajta tyamuéej a'uun je'rácatyii ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Eutico, a'áan pu jo'huáayixij jo'tij ja'nácun. Ajta a'íjna i Pablo jéehua pu tyihuó'ixaa'aj, a'íj pu jin huamué'tichej i cutzíj jime' a'íjna i Eutico, ti'quij tyámua' huápu'i'ij tyu'tácuj, aj pu'ij ancuré'vej a'íjci jitze i chi'ij ti huéecaj jujapúa tyiváatimee, mui'chícan mu'uj mij jajriáj. ¹⁰ Aj pu'ij acájraa i Pablo, ti'ij ij ja've'vi'raxij a'íjci i tyamuéej. Ajta a'yan tyihuo'té'exaa'aj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' tijin:

—Caxu tyí'tziinye'ej, óoche' pu júurij.

¹¹ Aj pu'ij i Pablo ajtáhua'aj antyíraj i chi'ij tzajta', ti'quij huo'riá'taarej i páan, mati'ij jaacua'aj, ajtáhua'aj tyihuá'tyixaa, 'asta na'aj quee huatapúa'riaca'. Ti'quij jó'raa. ¹² Ajta a'íjna i tyamuéej, júurican mu jo'ví'tij, a'íj mu jin jéehua ca'nyíjra'aj huatóoa'.

Troas pu ja'rájraa ti'ij ij a'áa ja'rá'aj a Mileto

¹³ Tyajta ityáj ta'náatya'aj tu jo'cáj i báarcuj jitze, a'áa tu ja'rá'aj a'ájna Aso, tyej tyij a'áa ya'rávi'tin a'íjci i Pablo, ji'nye jui'icán pu uja'rájraa. ¹⁴ Tyati'ij jáatyoj a'íjci i Pablo a'ájna a Aso, aj pu'ij tajamuán atyájraa i báarcuj jitze, tyati'ij tyij jó'ju' a'ájna a Mitilene. ¹⁵ A'áa tu eeráacij, yaa ariá'pua'aj tu avéjri' ja'ajtyéenyey jo'tij ja'ráahuachij ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Quío, tyati'ij tyij séej xicáj jitze a'áa ja'rá'aj a'ájna a Samos. Tyajtáhua'aj yaa ariá'pua'aj a'áa tu ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Mileto. ¹⁶ A'yaa tu huaríj, ji'nye Pablo pu jaaxá'pui'intarej tiquee a'áa ja'tanyéj a'ájna a Éfeso, capu ajta á'tyeerimu'ca'aj a'ájna a'áa ti huataca'aj a Asia, ji'nye jiye'tzín jime' pu ja'rá'astijmu'ca'aj a'ájna a Jerusalén, tipua'aj a'yan tyí'riitan tyaj a'áa jo'tyú'uucáj mati'ij tyí'ye'estyaa a'íjci jime' i maj jo'támua'reej ti ari a'yan tyooméj huá'puatyej japuan tamuáamuata' xicáj.

Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íjma i huáasij Éfeso maj já'ma'can

17 A'áa pu jo'tyaváaj i Pablo a Mileto, ti'ij huo'ta'íjtaca' maj uhoojo'tájeevej i huáasij i tyeyúuj tzajta' maj tyí'huíire' a'ájna a Éfeso. 18 Matí'ij i huáasij aje're'nyej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj xu jamua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij nyati'ij nyana'aj anaquéej yetyi'tanyéj iye'ej Asia. 19 A'náj tina'aj nu yahuatyéjvee ja'mua jamuán, netyí'huíiria'aj nyajta nyacu'váaj i tavástara' jimi, a'yaa nu tya'canyeyí'nya'aj a'íjci jime' i ti jéehua je'ej pua'aj tyina'antyimué'tijcaa ajta i maj je'ej pua'aj nyooriajcuca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can. 20 Canu a'náj ootyá'itzee nyaj quee tyajá'mua'ixaatye'ej tyi'tíj ti mua'ajmaj jamuatyáhuí'rii, nyetyaja'muamua'tyáaj i tyeyúuj tzajta', nyajta jo'siaj jo'cháatimee. 21 A'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'yaa nu tyihuó'ixaaj ti a'yan tyúuxie've' mej seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, majta ja'antzaahuatye'en a'íjci i tavástara' Jesús i Ciriístu'. 22 Ajta ijíj a'áa nu jo'ma'aj na'mej a Jerusalén a'íjci jime' ti i júuricama'ra' i Dios a'yan tyinaata'íj, canu jamua'reej je'ej ti mu' tyinyaja'huíiria'aj ja'mej. 23 A'íj nu xaa mua'reej, ti jo'tíj na'aj ti huachájta'tajmee, a'íjna i júuricama'ra' i Dios a'yaa pu tyí'nye'ixaatye' ti a'ín nyejcho've' i maj tzajta' tyí'tyanamuacaa ajta jéehua i puéjtzij. 24 Capu nye jitze juxie've' i nyaj jin júurij, a'íj nu'uj xie've' nyaj ja'antyíci'tyij je'ej ti i Dios tyi'tíj tyinaa'íjcaj nyaj huo'té'exaatye'en i tyeítyee i nyúucaria'ra', ti'ij a'ín tyihuo'tú'uunyi' juxié'vi'ra' jime'.

25 'Ajta ijíj tyámua' nu tyá'mua'reej, tiquee che' a'tíj me' nyeje'seejran, a'íimaj i nyaj nyerij huó'ixaaj i Dios ti jin tyí'ijta. 26 A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' ijíj, canu nyáaj pué'eenye' títua'aj tyi'tíj je'ej já'mua'uurej mua'ajmaj, 27 ji'nye néijmi'i nu tyajamuáa'ixaa je'ej ti tyá'xie've' i Dios, nyajta quee a'náj tyi'tíj jamuatyá'aviitzej. 28 Tyámua' xu'uj, siata'aj huó'cha'ín néijmi'caa i maj jusí'rii i Dios jimi, jo'tíj i júuricama'ra' i Dios huaja'antyhoo mej mij a'íjma huácha'ín i maj tyá'tzaahuatye', i ti juxúure' jin huó'nanej a'íjna i Jesús. 29 A'yaa nu nyáaj tyá'mua'reej nyati'ij jó'ra'nyij, séecan mu yaja'va'ju'uj muá'ju'un ja'mua jimi maj a'yan een matí'ij íira'vetyee mej tyí'tyaci'macaa, i maj a'yan tya'xié've'ej muá'ju'un maj hua'antypuá'ritye'en i maj tyá'tzaahuatye'. 30 Séecan mu avá'ju' i maj ja'mua jitze ajtyáma'can, a'í mu hue'tzij jin tyihuá'mua'tyen, mej

mij a'íjma antyimue'tin i maj tyá'tzaahuatye'. ³¹ Tyámua' xu'uj mua'aj, xo'támua'reeri' nyaj huéicaj nyinyi'ra'aj tya-jamuáa'ixaa tújca'rij tzajta' nyajta tíca'rij tzajta', canu a'náj jaatáxaahuataca' nyaj tyajamuáa'ixaa na'canyeyí'nya'aj ja'mua jime'.

³² 'Ajta ijíj nye'ihuámua' Dios jimi nu jamuatyátoosij, ajta i nyúucaria'ra' ti jaxaj juxié'vi'ra' jime'. A'í pu néijmi'i pu tyí'uurej tí'ij a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, ajta néijmi'i huo'tá'sij i ti jin atóoraj a'íjma jimi i jutyéityeristyamua'. ³³ Canu nyáaj a'náj tyi'táj nyacua'aj tipua'aj túmii, na'ríj tyihuá'caanaa. ³⁴ Sulu a'yaa xu tyá'mua'reej, nyej nyasíj nyamuáca' jin tyu'muáriej nyej nyij jaamué'tin tyi'táj ti juxie've' nye jimi, ajta a'íjma jimi i maj nyaj jamuán huacíj. ³⁵ A'náj tina'aj nu jamuáa'itiiri' ti a'yan tyúuxie've' siaj tyu'muárie'en ajta siaj sij huo'tyáhuire'en a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', a'íj xu ú'mua'reeriaj je'ej ti tyu'taxájtaca' i tavástara' Jesús tíjin: "Jéetze' pu tyámua' tyé'yi'ij nyaj tyí'puejva'aj quee nyaj tyi'táj ancuriáan."

³⁶ Tí'ij a'yan tyihuo'ixáatya'aj i Pablo, aj pu'ij tyítunutaca' ajta huatyéenyuj i Dios jimi hua' jamuán. ³⁷ Néijmi'i mu huóoyiinyixij majta néijmi'i ji'r'é'chuiixij, majta ji'tyápu'tza'xij a'íjci i Pablo. ³⁸ Jéehua mu juxaamuijritya'ca'aj, ji'nye a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj mej quee che' a'náj me'yé'sejran. Aj mumij jamuán ujó'ju' jo'táj ja'tyájraa i báarcuj jitze.

21

Tí'ij i Pablo a'áa jo'mej a'ájna a Jerusalén

¹ A'áa mu'uj mij joovátzij i ta'ihuámua', aj tu tyij ityáj atyácij i báarcuj jitze, tyati'ij tyij huatátaje'yaca' a'ájna a Cos, yaa ariá'pua'aj tu a'áa ja'rá'aj a'ájna a Rodas, tyati'ij tátyij a'áa jo'r'é'nyej a'ájna a Pátara. ² A'ájna a Pátara a'áa tu séej jo'tyoo i báarcuj Fenicia ti jó'yi'ij, a'íj tu tyij jitze atyácij, tyati'ij tyij jo'cáj. ³ A'áa tu joojú'ca'aj tyati'ij jaaséej a ti ja'ajhuáchij, a'yaa pu tya'rájtyapuaj tíjin Chipre, a'áa tu muáca'ta' pujmua' ajcaanyej, mu tu'uj jó'ju' 'asta tyana'aj quee a'áa ja'rá'aj a Siria. Ajta i báarcuj a'áa pu je'cácaa tyu'tyájtoo i íjcaj ti tyú'tisime'ej a'ájna a Tiro, a'áa tu tyij acáacij. ⁴ Tyati'ij a'íjma huátyoj i maj tyá'tzaahuatye', aráahua'puaj xicáj tu á'tyeej tyaj hua' jamuán ajo'tyu'uj. A'íimaj mu júuricama'ra' i Dios jitze ma'can jaatá'ijmiejri' a'íjci i Pablo tí'ij quee a'áa ja'tányinyiica'an a Jerusalén. ⁵ Tí'ij mu tyojo'ma'aj aráahua'puaj xicáj jitze, aj tutyij jo'cáj.

Néijmi'i i tyétyacaa muanyíny'i'chaj, majta huayóomua'aj, a'áa mu tojóotoj jo'tij joo'ástimee i chájta'naj, a'áa tu tyij tyítunutaxij jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, tyati'ij tyij huatyéenyuj i Dios jimi. ⁶ Tyati'ij huo'tatyóoty'a'aj, aj tu tyij atyáacij i báarcuj jitze, majta a'íimaj huariá'cij jo'maj jo'cháatimee.

⁷ Tyati'ij jaatyáaxijtye i tyaj huajú'ca'aj i jájritze', Tiro tyaj ja'ráacij tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Tolemada, a'áa tu huo'tatyójtjeij i ta'ihuáamua', tyajta hua' jamuán séej xicáj ajo'tyu'uj. ⁸ Yaa ariá'pua'aj tu jo'cáj tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Cesarea. A'áa tu ja'tanyéj jo'tij ja'chej a'ájna i Felipe i ti tyihuá'ixa'tyee tyeítjee, a'íi pu a'íin pué'een síij i maj aráahua'puaj ará'asej i maj tyí'huíire' i tyeyúuj tzajta', a'áa tu jo'tyá'itzee a'íjci jimi i Felipe. ⁹ A'ájna i Felipe muáacuacaa pu tyiyójmua'ca'aj i úucaa mej quee xu huíichej, a'íi mu jaxajtaca'aj nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁰ A'áa tu tyij á'tyeej a'chu pua'an xicáj, ti'ij ij síij ará'aj ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, Judea ti já'ma'can, a'yaa pu ántyapuaaj a'ájna tijin Agabo. ¹¹ Ti'ij tajimí ará'aj, aj pu'ij ja'vá'xistaca' i ti jin ahuóoji'ca'ca'aj a'ájna i Pablo, aj pu'ij a'íjci jin anóoji'quej i ju'íicaj jitze, ajta i jumuáca' jitze, ti'ij ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa pu tyí'xaj i júuricama'ra' i Dios tijin a'ájna a Jerusalén, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyeetyáji'que'sij a'íjci i ti ja'a'rij a'íjci i maj jin ahuooji'ca'ajma'aj muá'ci'ij, majta huo'tátuiire'sij a'íjma i maj séej i chuéj japua já'ma'can.

¹² Tyati'ij a'íj huánamuajri', ityáj majta i maj Cesarea já'ma'can, néijmi'i tu jaatáhuaviiri' a'íjci i Pablo ti'ij quee ujó'yi'can a Jerusalén.

¹³ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ájna i Pablo tijin:

—¿Ji'nye setyityúuyin siajta nyaxaamujritye'? A'yaa nu tyé'nyaca'nyej, canu a'íj nyana'aj jime' maj naatyáji'que'en, sulu nyej nyajta huámu'nyij a'ájna Jerusalén a'íjci jime' i nyaj jahuíire' i tavástara' Jesús.

¹⁴ Ji'nye catu jaatáviicue'ri' tyaj jaatyá'itzen, tyaatá' tu'uj tyij, a'yan tyetyatajéevej tijin:

—Che' a'yan atyojo're'nyej je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'.

¹⁵ Ti'ij a'yan tyu'ríj aj tu tyij tyámua' huátaruuj, tyati'ij tyij ujó'ju' a'ájna a Jerusalén. ¹⁶ Séecan mu tajamuán jó'ju' i maj tyá'tzaahuatye' Cesarea maj já'ma'can, a'íi mu a'áa tojo're'nyijtyej jo'tij ja'chej a'ájna i tyáati' ti a'yan ántyapuaaj tijin Mnasón, Chipre ti já'ma'can, i ti arí á'tyeej ti tyá'tzaahuatye'.

Pablo pu uyá'muaarej a'íjci i Jacobo

17 Tyati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, naa mu tyámua' tyitaatyéeje jutyámua'vi'ra'aj jime' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye'. 18 Yaa ariá'pua'aj pu i Pablo tajamuán ujó'mej tyej tyij a'íj ujo'vá'muaarej a'íjci i Jacobo, majta i huáasij néijmi'i mu a'áa jo'tyú'uuca'aj. 19 Aj pu'ij i Pablo huo'tatyójtjej, ti'quij té'ej tyámua' naa tyihuá'tyixaa néijmi'caa je'ej ti tyi'tíj huáruuj a'íjna jitze ma'can i Dios, a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, 20 Mati'ij a'íj huánamuajri', aj mu mij tyaatatyójtzi'rej i Dios. Majta a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijin:

—Cási' ta'ihuáara', papu'ríj metyooséj, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, mue'tíj mu meríj tyá'antzaahuaj, néijmi'i mu a'yan tyá'xie've' maj a'yan tya'rá'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' i yu'xarij jitze a'íjna i Moisés. 21 Majta a'yan tyihuó'ixaaj néijmi'caa i maj séej chuéj japua ja'chej i maj majta Israel jitze ajtyáma'can, paj muáaj a'yan tyihuá'mua'tyej maj quee a'yan rijcaj je'ej ti tyaaxájtaca' a'íjna i Moisés, pajta a'yan tyihuá'ixaatye' maj quee ja'antysisí'chej i junavíj i juyójmua', majta quee a'yaa mana'aj tyaá'sime'ej i juyi'ráj. 22 ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyu'taxájtaj mati'ij jáamua'reej i tyeítjee paj períj ya'uvé'nyej? 23 Tyámua' pu jéetze' naa paj a'yan huárinij je'ej tyaj tyimuaaté'exaatye'sij. Yaa mu muáacuaj huatyu'uj tajamuán i tyétyacaa, i maj ja'antyci'sij i maj jin atóoraj i Dios jimi. 24 Pata'aj hua'antyci'í'tíj, pata'aj huá'jajcuare'en hua' jamuán, pajta hua' japua tyu'náachitan, mata'aj mij huo'yéj. Aj mu mij néijmi'i jamua'reeren tiquee a'yan tyi'ja'yájna je'ej maj tyi'muaxaj muéetzij, sulu paj pajta muáaj ja'astej i yu'xarij i maj jin tyi'ijta. 25 Majta i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, i maj majta meríj tyá'antzaahuaj, tu'ríj tyihuo'ta'ityi'ri' i tyaj a'yan tyaaxá'pu'i'intarej maj quee jacua'caa i hue'ra'aj maj jáamu'vejritaca', majta quee jacua'caa i xúure'ej majta i hue'ria'ra' i maj jaatyácue'mi'in. Majta quee juxana'ciria'aj séecan jamuán.

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Pablo u tyeyúuj tzajta'

26 Aj pu'ij i Pablo huojo'ví'tij i tyétyacaa i maj muáacuaj, yaa ariá'pua'aj pu huóojajcuarej hua' jamuán ti'quij utyájrurij u tyeyúuj tzajta' ti'ij huo'té'exaatye'en a'náj maj ja'antyci'sij i maj jin atóoraj, mej mij tyu'támu'vejritaj síj ajta síj.

27 Ti'ij arí tin aráahua'puaj xicáj tya'ra'astísima'caj, séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj Asia ja'chej, a'íi mu jaaséj a'íjci i Pablo i tyeyúuj tzajta', mati'ij mij

ca'nyíjra'aj huo'ta' maj huatanyínyu'caj i tyeítýee. Aj mu mij ootátzunaxij i Pablo jimi, ²⁸ a'yan metyi'tyejíihuaj tijin:

—Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siataatáhuire'. A'íi pu a'íin pué'een i tyáati' ti néijmi'que' majo'cha'can, seequéj tyihua'mua'tyéé néijmi'caa i tyeítýee je'ej tíquee tyi'tyéevijtij tajimí, ajta maj quee ja'rá'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' i Moisés, ajta je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i tyeyúuj. Ajta séecan i griego utyéevi'tij i tatyeyúuj tzajta', capu tzáahuatyira'aj tyícha'íj i taj tyeyúuj jitze.

²⁹ A'yaa mu tyí'xajtaca'aj, ji'nye anaquéej mu meríj jaaséjraca'aj a chájta' a'íjci jamuán i Trófimo Éfeso ti já'ma'can, a'íj mu jin a'yan tyí'mua'ajcaj ti i Pablo a'úun ya'tavi'tístiraa u tyeyúuj tzajta'.

³⁰ Néijmi'que' i chájta'naj jitze, jéehua mu huatanyínyu'cacuca', aj mu mij i tyeítýee ará'aj muahuáachisima'aj. Mati'íj mij jaatyéevi' a'íjci i Pablo, majta jirajáanajra u tyeyúuj tzajta', majta je'en jiye'tzín tye'tyáanaxij a ti ja'pueertajmee. ³¹ Mati'íj meríj tin jaje'catacuj a'íjci i Pablo, ti'íj jáamua'reeri' a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj tijin néijmi'que' mu nyinyu'cacuj a'ájna a chájta' Jerusalén. ³² Aj pu'íj a'íjna xantáaru' ta'nájcaj hua'ajsii i juxantáaru'ustyamua', ajta a'íjma i maj anxityej xantáaru'uj tyí'ijtya'ca'aj, mati'íj mij ujó'huaachij jo'maj jo'tyú'uuca'aj i tyeítýee. Mati'íj jaaséej a'íjci i xantáaru' ta'nájcaj majta a'íjma i xantáaru'ustyamua'mua', aj mu mij jaatáxaahuataca' i maj jatyáva'ra'aj a'íjci i Pablo. ³³ Aj pu'íj ajtyáxiiriacá' i xantáaru' ta'nájcaj, ti'íj ij jaatyéevi' a'íjci i Pablo, ajta jaata'íjtaca' maj ja'náji'que'en hua'puácaa jime' i cadéenaj. A'tzúj a'tyéevi'caj ti'quij tyu'ta'íhuo' a'tíj ti pué'eenye'ej ajta tyi'tíj ti je'ej huáruuj. ³⁴ Majta a'íimaj i tyeítýee, séecan mu seequéj tyityetyéjijhuasime'ej, majta séecan seequéj, a'íj pu jin quee je'ej já'miteerastya'ca'aj a'íjci i xantáaru' ta'nájcaj je'ej ti tyo'xá'pui'intarej, ji'nye jéehua mu je'ej tyáhuaasime'ej, a'íj pu jin jaata'íjtaca' maj já'anvi'tij a'ájna jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj. ³⁵ Mati'íj a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'cachetzíici'huajme, a'íimaj i xantáaru'uj mu'huatyechooj mu ayootoj a'íjci i Pablo, ji'nye jéehua mu i tyeítýee jama'cujca'aj, ³⁶ majta néijmi'i i maj cújta' huajú'ca'aj, a'yaa mu tyityeejijhuasime'ej tijin:

—Che' huámuí'nyij.

Ti'íj Pablo jujapúa huatanyúj

³⁷ Mati'íj ju'tyarújtye'sima'caj a'íjci i Pablo jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, aj pu'íj i Pablo a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i xantáaru' ta'nájcaj tijin:

—¿Nyi i'ríj nyej tyu'taxáj cǎira'tzuj ajamuán?

Ajta a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—¿Nyi peeyí'tin i hua' nyuUCAaj i griego? ³⁸ ¿Nyi pequee muáaj a'ín pué'een i paj Egipto já'ma'can, i ti ará'tyeej ti huá'jaxiejtya'ca'aj i tyeítyee, i ti ajta huojo'ví'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij muáacuaj ví'ra'aj maj ará'asej i mej tyí'tyacui'caa?

³⁹ Aj pu'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu Israel jitze ajtyáma'can, a'áa nu jiríj ja'chej a'ájna a Tarso, i chájta'naj ti jéehua juxie've' a'áa ti huataca'aj a Cilicia, jéehua nu muahuavii paj naatá' nyaj tyihuo'té'exaatye'en i tyeítyee.

⁴⁰ Aj pu'ij jaatá' ti tyihuo'té'exaatye'en, ti'quij i Pablo huatyéechaxij a'ájna jo'tij ja'cachetzíci'huajme, ajta i jumuáca' jín huo'tá'ijmiejri' maj quee che' je'ej tyáhuaasime'en. Mati'ij quee che' je'ej tyahuáasima'caj, aj pu'ij hua' nyuUCAaj jín tyu'taxájtaca' i hebreos, a'yan tijin:

22

¹ —Nye'ihuáamua' siajta nyahuáasimua', xáanamujri' je'ej nyaj tyajamuaaté'exaatye'sij i nyúucarij nyaj jín nya-japujá huatányuusij.

² Mati'ij jáanamujri' ti a'íj jín tyihuá'ixaatya'ca'aj i hebreos nyuUCAaj jime', aj mu mij jéetze' huatyápua'riaca' i maj je'ej tyáhuaasime'ej. Ajta i Pablo a'yaa pu tyihua'tyé'ixaatye'sima'aj tijin:

³ —Nyáaj nu Israel jitze ajtyáma'can, a'áa nu jo'nié'huaca' a'ájna a Tarso a'áa ti ja'ajtyáma'can a Cilicia, a'yaa nu huave'sej iye'ej Jerusalén, nyajta tyi'huányamua'aj a'íjci jimi i Gamaliel, i ti a'yan tya'róonajchij i nyúucarij je'ej maj tyo'yú'xaca' i tahuásimua'ci'ij. A'náj tina'aj nu a'yan tyáahuosij je'ej nyaj tyeetyáhuüre'en i Dios, néijmi'i jime' i nyaxiéjnyu'caa, a'yájna siati'ij néijmi'i mua'aj ijíj tyaá'sij. ⁴ Jájcuaj imuáj nu a'yan tyihuá'huooca'aj nyej nyij huó'cui'nyij a'íjma i maj jájcuaj jín tyá'tzaahuatye', nyajta néijmi'caa huavívi' i tyétyacaa, nyajta i maj úucaa nyej nyij hue'tyáanaaj. ⁵ A'íjna i ti tyihuá'íjtye' a'íjma i puarij, majta néijmi'i i huásij a'íj mu jamua'reej. A'íj mu yu'xarij tyinaatapíj nyej nyij tyihuo'tátuiire'en i nye ihuáamua' Israel maj jitze ajtyáma'can, Damasco maj ja'chej, nyajta a'áa ja'tanyéj nyej nyij huó'huoonyij a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', nyej nyij uhuaja'rávi'tij a'yájna iye'ej Jerusalén tyej tyij puéjtzij huo'tá'an.

Pablo pu huá'ixaatye' je'ej ti tye'entyíhuo i tavástara' (Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶ 'Nyati'ij a'áa joomá'caj juyéj jitze, nu'ríj avéjri' joomá'caj a Damasco a'tzáaj tacuaríixpuaj, aj pu'ij jiye'tzín ca'nyíin jin uje'cátatzariaca' u tajapuá, ti'quij nie'riá'naj. ⁷ Nyati'ij nyij eetávej a chóota'. Nyajta je'en a'tíj huánamuajri' ti a'yan tyinaatajé tijin: "Saulo, ¿ji'nye een jime' je'ej pua'aj pényoorej?" ⁸ Nyati'ij nyij tyu'ta'íhuoj a'yan tijin: "¿A'tanyíj papué'een nyavástara'?" Ajtáhua'aj a'yan tyu'tánamuajrej tijin: "Nyáaj nu a'íin pué'een i Jesús Nazaret nyaj já'ma'can, a'íjna i paj muáaj meyo'vajran." ⁹ Majta i maj nyaj jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu majta jaaséj i ti huatátzariajraa, a'íj mu'uj quee huánamuajri' i nyúucarij ti tyí'nye'ixaatya'ca'aj. ¹⁰ Nyati'ij nyij tyu'ta'íhuo' a'yan tijin: "¿Ji'nye náarinyij nyavástara'?" Aj pu'ij i tavástara' a'yan tyinaaté'exaaj tijin: "Ájchesij, pata'aj i paj pooj huaméj a'ájna a Damasco. A'áa mu néijmi'i mujo'té'exaatye'sij je'ej paj huárinyij." ¹¹ Ji'nye na'racúunyij nu na'raa a'íjci jime' i tatzárij, a'íj mu jin a'íimaj i maj nyaj jamuán huajú'ca'aj mana'naví'raj mu' mij nyojo'vi'tij a'ájna a Damasco.

¹² 'Síij pu tyáati' a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaj tijin Ananías, i ti naa tyí'tyevistaca'aj ajta ja'tzaahuatya'ca'aj a'íjci i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu naa yó'mua'rajca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Damasco. ¹³ Ananías pu a'áa nyojo'tyéesej, ti'ij ará'aj a'yaa pu'ij tyinaaté'exaaj tijin: "Nye'ihuáara' Saulo, ancuriáa' ajtáhua'aj jájcuan i paj jin atányeerej." Ti'ij a'yan tyinaatajé aj nu nyij jiye'tzín atányeeriaca', nyati'ij nyij jaaséj. ¹⁴ Ajta a'yan tyinaaté'exaaj tijin: "Í hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'íi pu mua'antyíhuoo muéetzij pej pij jáamua'reej je'ej ti tyá'xie've', pata'aj jaaséj a'íjci i tiquee a'náj tyi'tíj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, pajta jáanamuj je'ej ti tyí'xaj. ¹⁵ Muáaj paj a'íin pué'eenye'ej puá'mej i paj a'íj jin antyía'mua'reerij puá'mej néijmi'que' i cháanacaj japua, jitzán ma'can i tavástara', pata'aj huó'ixaatye'en je'ej paj períj tyi'tíj tyu'séj, pajta je'ej paj tyú'namuajri'. ¹⁶ Ajta ijíij, capáj jéehua tyi'chó've'ej. Ájchesij, pata'aj huái'huaj nyúucaritze' i tavástara', ti'ij a'íin tyimuaatú'uunyi' i paj jin ootyá'ítzee i Dios jimi."

Pablo pu huá'ixaatye' je'ej ti tyu'ta'íjtyi'huaca' a'íijma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can

¹⁷ 'Nyati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, aj nu nyij utyájruij i tyeyúuj tzajta' nyej nyij huatyényuunyij i Dios jimi, aj nu nyij tyu'séj. ¹⁸ A'íj nu huaséj i tavástara' ti

a'yan tyinaaté'exaaj tijin: "Ca'nácan, eerájra' jiye'tzín jime' a'yájna Jerusalén, ji'nye camu muá'antzaahuatye'sij je'ej paj tyihuo'té'exaatye'sij nye jitze ma'can." ¹⁹ Aj nu nyij a'yan tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', a'íi mu a'yan tyá'mua'reej nyej nyáaj majo'cha'canya'aj néijmi'que' hua' tyeyúuj tzajta', nyajta hue'tyáanamua i maj muéetzij mua'tzaahuatya'ca'aj, nyajta hua'tyáva'ra'aj. ²⁰ Ajta mati'ij a'íj huajé'caj i Esteban i ti muahuiiria'ca'aj, ajta tyí'xajtaca'aj a jitze ma'can, nyáaj nu a'áa jo'tyávaaca'aj, a'yaa nu tyá'xa'pui'ntaria'ca'aj maj jaajé'caj, nyáaj nu nyajta tyú'cha'ij i tyihúa'caanaa a'íjma i maj jaajé'caj." ²¹ Ajta i tavástara' a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin: "Áricuj ma'úrutyij, ji'nye nyamuaata'ítyij imuáj tyeítyee tzajta' i maj séej chuéj japua já'ma'can."

Ti'ij i xantáaru' ta'nájcaj jacha'íica'aj a'íjci i Pablo

²² A'yaa mu'uj úhuiixij i maj móoj jatyánamuajrasima'aj, mati'ij mij huatyóohuij maj huatyejíhuajra'nyij a'yan tijin: —A'mújna mu tyévij, capu juxie've' ti júurij, xaajé'caj ta'aj ij quee che' majá'hua'tan íyan i cháanacaj japua.

²³ A'yaa mu'uj jéetze' tyityetyéjijhuasime'ej, majta i tyúucaanaa jútye' tyojó'raara'aj, majta i chuéj jútye' jó'raaraaj. ²⁴ Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj tyu'ta'íjtaca' maj ju'tyátoonyij a'íjci i Pablo jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, ajta huo'ta'íj maj je'riá'vaxi'in, ta'aj ij tyu'taxáj je'ej maj een jime' tyityetyéjijhuaj i tyeítyee. ²⁵ Mati'ij meríj jaatyají'ca'aj mej mij je'riá'vaxi'in, aj pu'ij i Pablo a'íj a'yan tyaata'íhuo'ri' i xantáaru' ta'nájcaj ti a'áa jo'tyávaaca'aj tijin:

—¿Nyi a'yan setyityaatáci'pej siaj sij je'riá'vaxi'in i a'tíj Roma ti já'ma'can, siajta quee jamua'reeriaj tyi'tíj siaj jin pújoorej?

²⁶ Ti'ij a'yan tyáanamujri', a'íjna i anxityej xantáaru'uj ti tyi'ijtye', a'áa pu jo'mej a'íjci jimi i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye parinyij a'íjci jime'? A'íjna i tyáati' a'áa pu ja'ajtyáma'can a Roma.

²⁷ Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj a uré'nyej i Pablo jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'yan tyi'ja'yájna paj a'áa ja'ajtyáma'can a Roma? Aj pu'ij i Pablo a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Jee xaa nyu'uj.

²⁸ Ajta i xantáaru' ta'nájcaj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jéehua nu nyáaj tyu'nájchitaca' nyej nyij huatyényaromaanotaj.

Ti'ij ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'áa nu nyáaj jiyo'nié'huaca'.

²⁹ Aj mu mij a'íimaj eeráxiiriaca' i maj je'ria'vaaxi'nyijche' i Pablo, ajta a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj, ti'ij jáamua'reeri' ti Roma já'ma'can, tyámua' pu tyu'tátziin ti je'ej tyetyají'que'ej i cadéenaj jime'.

Pablo pu a'úu jo'tyéechaxij jo'maj je'ráatyij i maj ty'íjta

³⁰ Yaa ariá'pua'aj, i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti jáamua'reej je'ej maj een jime' tyá'xajtzi'raca'aj a'íjci i Pablo, aj pu'ij ji'rájtoo, ajta tyu'ta'íjtaca' maj tyúusiire'en a'íimaj i maj ty'íjta u tyeyúuj tzajta', majta néijmi'i i maj tyityatatyíj. Aj pu'ij hua' jimi áyoovi'tij.

23

¹ Pablo pu hua'ráasej a'íjma i maj tyityatatyíj ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nye'ihuáamua', ti'ij na'aj yatij je'r'é'nyej, canu tyi'táj jin je'ej tyé'nyamua'astij i Dios jimi menyo'cha'can.

² Aj pu'ij a'íjna i Ananías, i ti tyihua'íjtye' a'íjma i puaaríj, a'íi pu huo'ta'íj maj ja'ancáveenyij a'íjci i Pablo.

³ Ajta i Pablo a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Dios pu muéetzij mua'ancávesij, mu paj quee ma'úumua'rej. Muáaj paj a'íj jin antyia'mua'reej pej pij no'xíjtye'en a'íjci jime' je'ej ti ty'íjta i yu'xarij, ¿ji'nye pej pij a'yan tyá'mua'reeriaj pahuá'íjtye' maj na'ancáveenyij?

⁴ Majta a'íimaj i maj uje'rátya'ca'aj, a'yaa mu tyataajé tijin:

—¿Ji'nye pej pij je'ej pua'aj tyé'jee a'mújciij mu ti jéetze' juxie've' i Dios jimi?

⁵ A'yaa pu i Pablo tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nye'ihuáamua', canu jamua'reeriaca'aj ti a'múu a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've' i Dios jimi, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capáj je'ej tyé'jeevej a'íjci i ti tyi'tyéjvee i tye'ítyee jimi.”

⁶ Aj pu'ij i Pablo jáamua'reeri' tijin séecan mu i maj tyityatatyíj saduceos pué'eenye'ej, majta séecan fariseos, aj pu'ij ca'nyíin jime' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nye'ihuáamua', nyáaj nu fariseo pué'een, hua' jitze nu eeráma'can a'íjma i fariseos, majta ijíj ná'xíjtye' a'íjci jime' nyaj jacho've' a'náj maj huatájuuritaj i mui'chítyee.

⁷ Ti'ij i Pablo a'yan tyu'taxájtaca', aj mu mij huatyóohuij maj tyi'huóo'ihuo' a'íimaj i fariseos, majta a'íimaj i saduceos, mati'ij mij jé'ta' huacíj i maj jusiiria'ca'aj. ⁸ Ji'nye i saduceos a'yaa mu tyí'xaj maj quee che' huatájuuritaj i

mui'chítýee, majta a'yan tjiin maj quee séejre' i júuricamej i maj tyí'huüre' u tajapuá, majta a'íimaj i fariseos néijmi'i mu a'íjci tyá'tzaahuatye'.⁹ Néijmi'i mu tyéjjhuasime'ej, majta je'cáj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, i maj majta fariseos jitze ajtyáma'can, a'íi mu ájhuiixij mati'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tjiin:

—A'íjna i tyáati' capu tyi'tíj je'ej huáruuj, tyij quee síij tyaaté'exaa i júuricamej ti tyí'huüre' u tajapuá, tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, tyiche' quee jimi rányuuca'an i Dios.

¹⁰ Majta meríj jéetze' nyinyu'cacuca'aj, a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj tyi'tziinya'ca'aj tipua'aj meetyáto'sixi'in a'íjci i Pablo, a'íj pu jin huo'ta'íj i xantáaru'uj maj je'ráavi'tij mej mij majtáhua'aj uyo'tyátoonyij jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj.

¹¹ Séej tíca'rij tzajta' pu i tavástara' huataséjre a'íjci jimi i Pablo, a'yaa pu tyaaté'exaa tjiin:

—Huatyá'ca'neye mua' tzajta' Pablo, ji'nye a'yájna pati'ij períj nyaj jime' tyihuó'ixaaj iye'ej Jerusalén, a'yaa paj cha'taj tyihuá'ixaatye'en a'ájna a Roma.

Mati'ij jaaxá'pui'intarej je'ej maj tyeejé'caj i Pablo

¹² Yaa ariá'pua'aj, séecan mu i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan tyaaxá'pui'intarej maj jaajé'caj a'íjci i Pablo, a'yaa mu tyitya'tóoraj maj quee tyú'cua'nyij, majta quee huaye'en, 'asta mana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo. ¹³ A'chu mu huá'puatyej ará'asej i tyétyacaa i maj a'yan tyitya'tóoraj. ¹⁴ A'íjma jimi mu ujó'ju' i maj tyihuá'íjtye' i puaaríij, majta a'íjma jimi i huásij, mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaa tjiin:

—Itýáj tu tyeríj a'yan tyaaxá'pui'intarej tyej quee tyi'tíj cua'nyij, 'asta tyana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo. ¹⁵ Ajta ijíij, mua'aj majta i séecan i maj tyityatatyíj, xaatáhuaviij i xantáaru' ta'nájcaj ti'ij ariá'pua'aj ya'ráavi'tij a'íjci i Pablo ja'mua jimi, a'yan setyu'taxáatan yee siata'aj tyámua' naa tyee'íhuo', tyajta itýáj tyámua' tu éenye'ej tá'ju'un tyej tyij jaajé'caj ti'ij quee xu ya'uvé'neye.

¹⁶ Ajta i yójra' i ihuáaria'ra' a'íjci i Pablo, a'íi pu jáamua'reeri' je'ej maj tyi'tíj tyí'xa'pui'intaria'ca'aj, ti'ij ij ujó'mej jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, aj pu'ij jaaté'exaa a'íjci i Pablo. ¹⁷ Pablo pu séej huatajé i maj anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', ti'quij a'yan tyaaté'exaa tjiin:

—Ánvi'tichij mu tyamuéej a'íjci jimi i xantáaru' ta'nájcaj, ji'nye tyi'tíj pu jaaté'exaatye'ej.

¹⁸ Ti'quij i ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', yo'ví'tij i xantáaru' jimi ta'nájcaj, ajta a'yan tyaaté'exaa tjiin:

—A'íjna i Pablo ti eetyánami' naatáhuaviiri' nyaj ya'ráavi'tij a jimi a'íjci i tyamuéej, ji'nye tyi'tij pu muaaté'exaatye'sij.

¹⁹ Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj ja'náavi' i muáca'ra'an jitze a'íjci i tyamuéej, ti'quij je'ráavi'tij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí pénye'ixaatya'mu'?

²⁰ A'yaa pu tyaaté'exaa i tyamuéej tijin:

—A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaaxá'pui'intarej mej mij ariá'pua'aj muaatáhuavii i Pablo, pej pij já'anvi'tij hua' jimi i hua' juéesij mata'aj nu'uj mij tyámua' tyáamua'reej i maj jitzán tyi'pua'ritey'. ²¹ Capáj huá'tzaahuatya'aj, ji'nye huá'puatyej mu a'chu ará'asej i tyétyacaa i maj je'tyécho've'ej i juyéj jitze avíitzij jime', a'yaa mu tyaaxá'pui'intarej maj quee tyi'tij cua'nyij, majta quee ye'en 'asta mana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo, ajta ijíij mu'ríj tyámua' huóoruuj, a'íj mu'uj mij cho've' je'ej paj muáaj tyu'taxájtaj.

²² Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj jaata'ítyaca' i tyamuéej ti'ij jó'ra'nyij, a'yaa pu tyaata'íj tiquee a'tíj ixáatye'ej je'ej ti arí a'íj tyu'té'exaaj.

Pablo pu jó'vi'tichiihuaca' a'íjci jimi i Félix

²³ A'íjna i xantáaru' ta'nájcaj hua'puácaa pu huatajé i maj anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', ajta a'yan tyihuo'ta'íj maj hua'puaj anxityej i xantáaru'uj tyámua' huá'uurej i maj ju'icán, majta huéicatyej japuan tamuáamuata' maj ave'tyé'tya'aj, majta hua'puaj anxityej i maj chúun tyu'sima'aj muá'ju'un, mej mij a'áa jó'ju'un a'ájna a Cesarea tíca' a'tzáaj arámuaacuaj tyoomá'caj i tíca'rij. ²⁴ Ajta pu huo'ta'íj maj séej eetyésiiratye'en i cahuáayu' i Pablo ti japuan ave'quéej, a'yaa pu tyihuo'íjcaj maj tyámua' eenye' ajóotonyij a'íjci jimi i tajtúhuan ti a'yan ántyapuaj tijin Félix. ²⁵ A'íjma pu jimi yu'xarij huata'ítyaca' a'yaa pu tyá'xajtaca'aj tijin:

²⁶ “Nyáaj Claudio Lisias, yaa nu muatyojtye' muéetzij Félix mu paj huá'pui'íj naa huasé'rin pajta tajtúhuan jin tyi'tyéjvee. ²⁷ A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaatyéevi' a'íjci i tyévij majta je'en jajé'catajche', ajta nyati'íj jáamua'reeri' ti romano pu'éeen nyáaj nu nyij ajo'ré'nyej nyahua'ajvi'tíj i nyaxantáarustyamua', nyati'íj nyij japuan huatanyúj. ²⁸ Nyajta jamua'reerimu'ca'aj je'ej maj een jime' tyá'xajtzi'raca'aj, a'íj nu jin yo'ví'tij hua' jimi i juéesij i maj tyá'xa'pui'intare'. ²⁹ Aj nu nyij jáamua'reeri' maj a'íjci jin tyá'xajtzi'raca'aj i yu'xarij ti

tyihua'ijtye' a'íjma, capu tyi'tíj jin ootyá'itzee mej mij jaajé'caj, nusu mej mij a'íjci jin je'tyáanaj a'íjci i a'tíj.
³⁰ Ajta nyati'ij jáamua'reeri' maj séecan i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan tyitya'tóoraj maj jaajé'caj, muéetzij nu nyij muaata'ityi'ri' a'íjci i tyévíj, nyajta nu huo'ta'íj i maj tyá'xajtzi' maj muéetzij muaaté'exaatye'en tyi'tíj maj jin tyá'xajtzi'."

³¹ Majta a'íimaj i xantáaru'uj, a'yaa mu huaríj je'ej ti tyihuo'té'exaaaj i xantáaru' ta'nájcaj, tíca' mu yo'ví'tíj a'íjci i Pablo, mati'ij mij a'áa yo're'nyijtyej jo'tíj a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Antípatris. ³² Yaa ariá'pua'aj mu huariá'cij i maj ju'icán huajú'ca'aj jo'maj ja'chej i xantáaru'uj, majta i mata'vé'tye'tye' jamuán mu ujó'ju' a'íjci i Pablo. ³³ Mati'ij ará'aj a'ájna a Cesarea aj mu mij jaatátuui i yu'xarij a'íjci i tajtúhuan majta a'íjci i Pablo. ³⁴ Ti'ij i tajtúhuan jo'jíjvej a'íjci i yu'xarij, aj pu'ij tyu'ta'íhuo' jo'tíj já'ma'cantaca'aj i Pablo, ajta ti'ij jaamua'réeriaj ti Cilicia já'ma'can, ³⁵ a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Aj nu muanamuajran tipua'aj meríj uvé'nyej i maj a jitze tyí'pua'ritye'.

Ajta tyu'ta'íjtaca' maj jáacha'íin i xantáaru'uj a'ájna jo'tíj i Herodes je'rájcaj.

24

Pablo pu jujapúa huatanyúj a'íjci jimi i Félix

¹ Anxí xicáj pu tyoomá'caj, ti'ij Ananías i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta' a'áa ja'rá'aj a'ájna a Cesarea, majta séecan jamuán i huásij, ajta hua' jamuán síj ti hua' japua huatányuunyij, ti a'yan ántyapuaaj tijin Tértulo. A'íi mu ajo'tyáhuiixij i tajtúhuan jimi, mej mij tyi'tíj jitzán ujpuá'ritye'en a'íjci i Pablo. ² Mati'ij ayo're'nyijtye a'íjci i Pablo, a'íi pu i Tértulo huatyóochej ti tyaaxájtzi', a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Félix tijin:

—Tyóoche' tu tyámua' tyí'tyechajca'aj naa taxáahuaj pati'ij pooj muáaj tyi'ta'íitya'ca'aj, jéehua paj tyámua' tyéjtyoova'aj a tzajta', tyej tyij jéetze' tyámua' yeti-tyecháatime'nyij. ³ Néijmi'i tu a jimi tya'ancuriáa'vej a'náj tina'aj ajta jo'tíj na'aj, tyámua' tu tyí'muatyojtzi're' muéetzij Félix paj tajtúhuan pu'é'een, pajta jéehua tyámua' naa tyí'uurej. ⁴ Ajta tyata'aj quee jéehua mua'itzaaj, a'yaa nu tyí'muahuavij paj a'tzúj táanamuaaj i tyaj tyimuaaté'exaatye'sij. ⁵ A'yaa tu tyéetyoj a'mújci mu tyáati', ti jéehua je'ej pua'aj tyí'uurej, ajta néijmi'que' i cháanacaj japua ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tye'ítyee i maj

Israel jitze ajtyáma'can mej mij huóonyo'si'tye'en, a'íi pu ajta antyúumua'reej a'íijma jimi i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i Nazaret ti já'ma'can. ⁶ Ajta pu huatóotyesej ti jaatyáxaahuataj i tyeyúuj, a'íj tu jin jaatyéevi' tyej tyij jo'xíjtye'en a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ⁷ Ajta a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj i Lisias, a'íi pu a'úun jo'tyájrurij ti'quij tá'jajnyi'ri' ca'nyéjrij jime'. ⁸ F'ríj paj muáaj asíj tyee'íhuo' pej pij jáamua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna néijmi'i i tyaj jitzán tyi'pua'ritye'.

⁹ Majta i Israel maj jitze ajtyáma'can i maj ajo'tyú'uuca'aj, a'yaa mu majta tyi'xajtaca'aj ti a'yan tyi'ji'récán jime'. ¹⁰ Aj pu'ij i tajtúhuan jumuáca' jin jaaté'exaa a'íjci i Pablo ti'ij tyu'taxáj, ti'ij ij Pablo a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Jéehua nu nyetyámua've'ej nyaj japua huatányuusij muéetzij jimi, ji'nye nyáamua'ree paj perij á'tyeej paj juées jin tyi'tyéjvee a'íjna chuéj japua. ¹¹ F'ríj paj muáaj asíj tyu'íhuo' pej pij jáamua'reej tijin oochán pu tamuáamuata' japuan hua'puaj xicáj tyooméj nyaj a'áa ja'rá'aj a'ájna a Jerusalén nyej nyij huatyényuunyij i Dios jimi. ¹² Camu náatyoj a'tíj je'ej pua'aj nyetyi'jeevacaj, canu nyajta huá'tya'xi'ca'aj i tyeítyee i tyeyúuj tzajta', canu nyajta jo'maj jóosi'rii, nyajta quee ca'nyíjra'aj hua'tá'caria'aj aja'hua' yee i chájta'naj jitze. ¹³ A'íimaj i tyeítyee camu je'ej a'náj tyéejtyoosij maj jaataséjrataj i maj jin nye jitze tyi'pua'ritye'. ¹⁴ Ajta a'yaa nu xaa tyaataxájta, canu jaatyá'avaataj, nyáaj nu jahuüre' i hua' Dios i nyahuásimua'ci'ij a'íjci jime' i juyéj ti jájcuaj, i maj a'íimaj a'yan tyi'xaj tijin nyasíj nu'uj jájtyo, ji'nye a'yaa nu néijmi'i tyá'tzaahuatye' je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta, ajta je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj tyi'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ¹⁵ A'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj tye'ejchó've' i Dios jimi mati'ij a'múumaj a'íjci jime' i maj huatájuuritaj i mui'chítyee, a'íimaj i maj tyámua' tyi'tyetyeítyeristaca'aj, majta i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj. ¹⁶ A'íj nu jin tyi'tyese' a'náj tina'aj nyej nyij ji'réenya'aj majo'cha'canye'en i Dios jimi, nyajta i tyeítyee jimi.

¹⁷ 'Ti'ij tyoomá'caj a'chu pua'an nyinyi'ra'aj nyaj majo'cha'can, naariá'raj jó'nyaj já'ma'can nyej nyij túmii tyu'tapuéjve'en, nyajta tyu'támu'vejritaj i Dios jimi. ¹⁸ A'yaa nu nyij rijcaj mati'ij séecan naaséj i maj Israel jitze ajtyáma'can Asia maj ja'ráacij, nyati'ij nyeríj huányajajcuarej a'yájna ti'ij tyúuxie've', capu i'ríj aja'ja'tíitaca'aj, camu mij majta ju'itziitya'ca'aj. ¹⁹ A'yaa pu tyúuxie've' mej mij a'íimaj yeve're'nyeej

a jimi mej mij nye jitze tyo'ojpuá'ritye'en, tipua'aj a'yan tyi'tíj metyí'mua'reeriaj nye jimi. ²⁰ Na'ríij mequee, miche' a'múumaj jaataxáj tipua'aj tyi'tíj jin no'tyá'itzeerej nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj hua' jimi i hua' juéesij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²¹ Ca' a'íj jin no'tyá'itzeere nyati'ij ujo'tyávaaca'aj hua' jimi, nyati'ij a'yan tyu'taxájtaca' ca'nyíin jime' tíjin: "Íjij xu mua'aj ná'xijtye', jí'nye nyetyá'tzaahuatye' a'íjci jime' i maj majtáhua'aj huatájuuritaj i mui'chítýee."

²² Tí'ij a'íj huánamuajri', a'íjna i Félix, tyámua' pu tyú'mua'reeriaca'aj je'ej tí ajóo'en i maj tyá'tzaahuatye' jimi, a'íj pu jin jaatapuá'citaca', ajta a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Tipua'aj arí yará'astij i xantáaru' ta'nájcaj a'íjna i Lisias, aj nu nyij tyámua' tyá'mua'reeren tyi'tíj siaj jin tyá'xajtzi'.

²³ Aj pu'ij i Félix a'íj huata'íj i xantáaru' tí anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye' tí ooj jacha'íicaj a'íjci i Pablo, ajta a'tzúj cí tyaatá'an mej mij a'íimaj jáamuaarej i maj jamua'tyej, majta tyi'tíj jaatá'an tí tyá'itziitye'.

²⁴ Tí'ij tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, ajtáhua'aj uvé'nyej a'íjna i Félix, ajta jamuán i íira'ra'an tí a'yan ántyapuaaj jíjin Drusila, i tí Israel jitze ajtyáma'can. Tí'ij ij jaata'íjtaca' a'íjci Pablo, ajta je'en jáanamujri' je'ej tí a'íin tyí'xajtaca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús tí ajta Círíistu' pué'een. ²⁵ Ajta tí'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa tí tyámua' tyí'chajca, ajta tyámua' tyi'huóocha'íin, ajta a'yan tyaaté'exaa tí Díos puéjtzij huo'tá'sij a'íjma i maj a'yan séejre' iye'ej cháanacaj japua, a'íj pu'ij tyu'tátziin a'íjna i Félix, a'yaa pu tyaaté'exaa jíjin:

—Jó'ra' íjij. Nyajtáhua'aj nu muaatájeevij tipua'aj nyeríj huata'íci'pa'aj.

²⁶ Ajta a'íjna i Félix a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj tí i Pablo túmii jaatá'an, a'íj pu jin mue'tíj jaatacho'vej tí'ij jamuán tyu'xáj ²⁷ Hua'puaj nyinyi'ra'aj pu mutyojo'mej, tí'quij Félix eerájraa tí tyi'tyávaaca'aj tajtúhuan jime', tí'quij té'ej síij tye'entyájrurij tí a'yan ántyapuaaca'aj jíjin Porcio Festo. Ajta a'íjna i Félix, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj tí tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu jin quee jí'rájtoo a'íjci i Pablo.

25

Tí'ij Pablo ajoovi'tichiihuaca' a'íjci jimi i Festo

¹ Aj pu'ij i Festo a'áa ja'rá'aj tí'ij tye'entyájrurtyej tajtúhuan jime', huéecaj xicáj pu á'tyeej a'ájna a Cesarea,

tí'ij ij té'ej a'áa jo'mej a Jerusalén. ² Majta a'íimaj i maj tyihua'íjtye' u tyeyúuj tzajta', majta séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj viváajma'aj jin tyityatatyíj, a'íi mu ajo'ré'nyej a'íjci jimi i Festo, mej mij tyi'tíj jin tyaaxájtzi' a'íjci i Pablo. ³ A'yaa mu tyá'huaviiraca'aj a'íjci i Festo ti jaata'íjta maj yo'ví'tij a'íjci i Pablo a'ájna a Jerusalén. Majta a'yaa mu tyi'mua'ajcaa a'íimaj maj aye'tyécho've'en aja'hua' i juyéj jitze mej mij jaajé'caj. ⁴ Ajta a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj a'íjna i Festo ti i Pablo óoche' nami'huaj a'ájna a Cesarea, ajta a'íin a'yan tyi'mua'ajcaa tiquee a'chu tyoomá'caj tí'ij jusíj a'áa jo'ma'aj ja'mej. ⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—A'íj pu jin, miche' a'íimaj i maj tyityatatyíj ja'mua jimi u jó'ju'un nyaj jamuán a'ájna a Cesarea, típua'aj i Pablo tyi'tíj jin á'ítzeeria'aj, a'áa pu i'ríj mej mij jitzán tyo'ojpuá'aritye'en.

⁶ A'íjna i Festo a'yaa pu ujá'tyee a'chu arahuéicaj xicáj, nusu tamuáamuata' xicáj a'ájna a Jerusalén, aj pu'ij té'ej huariá'raa a'ájna a Cesarea. Yaa ariá'pua'aj pu'ij acáayixij hua' jamuán i juéesij, ajta je'en jaatacho'vej a'íjci i Pablo. ⁷ Tí'ij i Pablo utyájrurij, aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'ráacij a Jerusalén, a'íi mu ajtyáxiiriaca', mati'ij mij jéehua tyaaxájtzi'ri', ajta quee huatá'i'riitariaca' maj jaataxáj típua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan nusu quee. ⁸ Aj pu'ij i Pablo tyu'taxájtaca' tí'ij jujapuá huatányuunyij, a'yaa pu tíjin:

—Canu tyi'tíj jin ootyá'itzee a'íjci jimi i huá'yu'xaa i maj Israel jitze ajtyáma'can, canu nyajta a'íjci jimi i hua' tyeyúuj, canu nyajta tyi'tíj jin ootyá'itzee a'íjci jimi i ti tyihua'íjtye' i romanos.

⁹ Ajta a'íjna i Festo, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj maj tyámua' yó'sejraj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi páaxie've' paj a'áa jó'me'en a Jerusalén, nyata'aj a'áa mojo'xá'pui'intari'tze'?

¹⁰ Pablo pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Yá'nyaj huatyéjve hua' jimi i maj jahuiire' i ti tyihua'íjtye' i romanos, a'yaa pu tyi'tyéevijtíj siaj jaaxá'pui'intare'en a'yájna, jí'nye papu'ríj jáamua'reej, nyaj quee tyi'tíj jin ootyá'itzee a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹¹ Típua'aj tyi'tíj jin no'tyá'itzeerej tí'ij a'yan tyi'tyéevijtíj maj naajé'caj, canu huatyényanasij sulu miche' naajé'caj, na'ríj quee a'yan tyi'ja'yájna je'ej mati'ij meríj tyinaaxájtzi'ri', capu a'tíj huatóoci'puaj ti

nyéetzij tyu'tátuire'en hua' jimi. Nyámuahuavii ti a'íin jaaxá'pui'intare'en i ti tyihuá'ijtye' i romanos.

¹² Ajta a'íjna i Festo, a'íjma pu jamuán tyu'taxájtaca' i maj tyá'xa'pui'intare', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijin:

—Muáaj paj jahuoo ti a'íin jaaxá'pui'intare'en i ti tyihuá'ijtye' i romanos, a'íjci jimi paj jo'ma'aj puá'mej.

Ti'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Agripa

¹³ Tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, mati'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Cesarea, a'íjna Agripa i ti rey jin tyi'tyávaaca'aj, ajta a'íjna i Berenice, mej mij jaatatyójtje'en a'íjci i Festo. ¹⁴ Ji'nye jéehua mu á'tyeej a'ájna, Festo pu jaaté'exaa a'íjci i rey je'ej ti tyáaruj a'íjci i Pablo, a'yan tijin:

—Síij pu i tyáati' eetyanámihuaaj ja'raa, ti'ij i Félix eerájraa i ti jin tyi'tyávaaca'aj. ¹⁵ Ajta nyati'ij a'áa jó'catyii a Jerusalén, a'íimaj i maj tyí'ijta hua' tyeyúuj tzajta', majta i huásij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu tyinaataséjra i maj jitzán tyí'pua'ritye', majta je'en naatáhuaviiri' nyaj puéjtzij jaatá'an. ¹⁶ A'yaa nu tyihuo'té'exaa a'íjci jime' tiquee tyi'tá'caa i hua' yi'ráj i romanos ti a'táj huámu'nyij, mequee xu anaquéj jamuán tyu'xáatan i maj jimi tyi'táj jitzán pua'ritye', ti'ij junyúuca jin jujapúa huatányuunyij. ¹⁷ A'íj nu jin, mati'ij mujo'vá'ju'un nye jimi, canu á'tyeej, sulu yaa ariá'pua'aj nu acáayixij hua' jamuán i juéesij, nyati'ij nyij jaata'íjtaca' maj aye've'vi'tij i Pablo. ¹⁸ Majta a'íimaj i maj jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj, camu a'yan tyu'taxájtaca' je'ej nyati'ij nyáaj tyí'mua'ajcaa. ¹⁹ A'íj mu'uj jin tyá'xajtzi'raca'aj a'íjci jime' i juyi'ráj i ti jitzán tyá'tzaahuatyé', majta a'íjci jime' i a'táj Jesús ti huamuí', ti i Pablo a'yan tyá'xaj tijin: “Óoche' pu júurij a'íjna i Jesús.” ²⁰ Ajta nyéetzij capu je'ej ná'miterastya'ca'aj je'ej nyaj huárinij a'íjci jime', aj nu nyij jaata'íhuo'ri' a'íjci i Pablo tipua'aj ujó'yi'mu'uj a'ájna Jerusalén mej mij jaaxá'pui'intari'tze'en a'íjci jime'. ²¹ Aj pu'ij a'yan tyinaatáhuaviiri' ti a'íin jo'xíjtye'en i romanos ti tyí'ijtye', nyati'ij nyij jaata'íjtaca' ti ooj eetyánami'huaaj, 'asta quee huatá'riitarej nyaj jaata'ítyej a'íjci jimi.

²² Aj pu'ij i Agripa a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Festo tijin:

—Nyajta nu nyáaj janamuajramuí' a'íjci i tyáataj.

Ajta i Festo a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Ariá'pua'aj paj janamuajran.

²³ Yaa ariá'pua'aj mu a'áa ja'rá'aj a'íjna i Agripa, ajta a'íjna i Berenice, naa mu éenye'ej tyu'tyoochéetye'ej, mati'ij mij a'úun jo'tyájrapij hua' jamuán i maj viváajma'aj

jín tyityatatyj i xantáaru'uj. Ajta i Festo jaata'íjtaca' maj aye've'vi'tij a'íjci i Pablo. ²⁴ Yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna i Festo tijn:

—Agripa mu paj rey, siajta mu siaj tajamuán yetyúusiire', xaaséj a'mújcij mu tyévi. Néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa ja'chej a Jerusalén, majta i maj iye'e'j huacháatimee a'yájna Cesarea, néijmi'i mu a'yan tyá'huoo ti huámui'nyij a'mújna mu tyévi. ²⁵ A'yaa pu nyéetzi tyiná'miteeraste' tiquee tyi'táj jín ootyá'itzee mej mij jaajé'caj. Ajta a'mújna, a'yaa pu tyinaatáhuaviiri' ti a'ín jaaxá'pui'intare'en a'íjna i ti tyihuá'ijtye' i romanos, a'yaa nu nyij tyu'muá'aj tijn nyiche' jaata'ítyej a'ájna a Roma. ²⁶ Ji'nye capu je'e'j ná'miteeraste' je'e'j nyaj ye'e'j tyaata'ítyi're' a'íjci i ti tyihuá'ijtye' i romanos a'íjci jime' i tyévi, a'íj nu jín yajavé'vi'tij ja'mua jimi, nyajta muéetzi jimi, Agripa, mu paj rey, pata'aj tyee'íhuo' tí'ij tyámua' tyo'támiteere'en nyej nyij tyaata'ítyi-re'. ²⁷ A'yaa pu nya'asej tiquee tyi'táj huíire' tipua'aj nyequee jo'yú'xan je'e'j maj ye'e'j tyi'táj jitzán tyí'pua'ritye', nyej nyij a'yaa nyana'aj tyaata'ítyej.

26

Pablo pu jupapúa huatanyúj a'íjci jimi i rey Agripa

¹ Aj pu'ij i Agripa a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijn:

—Ír'ij paj tyu'taxáj pata'aj ajapua huatányuunyij.

Ti'quij i Pablo ajméc'a'taca', ajta huatyóochej ti a'yan tyu'taxáj tijn:

² —Agripa rey paj pué'een, naa pu nya'asej nyaj yahu-atyéjvee ajimi, nyej nyij nyaj japua huatányuunyij néijmi'i jime' i maj jín tyí'nyaxajzi' i maj Israel jitze ajtyáma'can.

³ Pajta per'ij jamua'reej je'e'j ti een i huá'yi'raj i maj Israel jitze ajtyáma'can, pajta jamua'reej i maj jime' tyúu'ixaatye'. A'íj nu jín a'yan tyí'muahuavii'ij paj náanamua'j tyámua' naa.

⁴ 'Néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj a'áa ja'chej jó'nyaj já'ma'can, a'íi mu tyámua' tyá'mua'reej je'e'j nyaj ye'e'j tyi'tyínyecha'íca'aj nyati'ij nyana'aj tyu'pá'ri'ístariaca'. ⁵ Majta mu jamua'reej, tipua'aj hua'ránajchi, ír'ij maj a'yan tyu'taxáj yee a'yaa nu'uj ny-er'ij tyi' fariseo, a'íjna i tayi'ráj ti jéetze' tyési'. ⁶ Ajta íjij ya mu mer'ij nyeve'vi'tij, mana'xijtye' a'íjci jime' nyaj jacho've' a'íjci i ti Dios jín atóoraj i tahuásimua'ci'ij jimi. ⁷ Majta a'íimaj i tatyé'ityeristyamua' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi mu majta jacho've' 'asta na'aj quee atyojo're'nyej a'ájna xicáara', a'íj mu jín jana'michej i Dios,

néijmi'i tújca'rij tzajta', majta tíca'rij tzajta' mu jahuiire'. Agripa rey paj pué'een, nyáaj nu a'yan cha'taj nyana'aj tye'ejchó've' a'íjci, a'íj mu mij jin ijij tyí'nyaxajtzi'. ⁸ ¿Ji'nye siaj sij quee mua'aj tyá'tzaahuatye' ti Dios huo'tájuuritye'sij i maj meríj huácuij?

⁹ 'A'yaa nu nyajta nyáaj tyí'mua'ajcaa jájcuaj imuáj ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj nyaj néijmi'i huo'tá'ijmuj i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i ti a'yan ántyapuaj tijin Jesús Nazaret ti já'ma'can, ¹⁰ a'yaa nu nyij huaríj a'ájna a Jerusalén. A'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'íi mu yu'xarij naatapíj i nyaj jin huatányaci'puaj nyaj mui'caa eetyáanaaj i maj tyá'tzaahuatye', ajta mati'ij huá'cui'caria'aj, nyáaj nu nyajta a'yan tyá'xie'va'ca'aj. ¹¹ Mue'tíj nu puéjtzij hua'tá'caria'aj mej mij jaatapuá'citaj i maj ja'tzaahuatye'. A'yaa nu huá'uuriajca'aj néijmi'que' hua' tyeyúuj tzajta', nyajta jéehua hua'ajcha'íria'ca'aj, jo'tij na'aj nu huáy'caa mati'ij mana'aj tyityeecháatima'caa nyej nyij je'ej pua'aj huó'uurej.

Pablo pu huo'té'exaa i tyeítyee ti'ij tyá'antzaahuaj i Jesús jimi

(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹² 'A'íj nu jin ujó'mej a'ájna a Damasco, ji'nye a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'íi mu naata'ítyaca', majta naatá' i nyaj jin a'yan huárinyij. ¹³ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye', muáaj paj rey, a'áa nu joomá'caj i juyéj jitze a'tzáaj tacuaríxpuaaj nyati'ij jaaséej ti tajapuá uje'cányeer'i'ciriaca', ajta jéetze' á'taaca'aj quee i xicáj, a'íi pu néijmi'que' nye jitze rátatzavej, ajta hua' jitze i maj nyaj jamuán huajú'ca'aj. ¹⁴ Tyati'ij tyij néijmi'i eetavátzij, aj nu nyij a'tíj huánamuajri' ti ajo'tanyúj hua' nyuUCAaj jime' a'íjma i hebreos a'yan tijin: "Saulo, Saulo, ¿ji'nye pej pij je'ej pua'aj nyoorej? Muáaj paj asíj jahuoo i puéjtzij." ¹⁵ Nyati'ij nyij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin: "¿A'tanyíj paj pué'een nyavástara'?" Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin: "Nyáaj nu a'íin pué'een i Jesús, i paj je'ej pua'aj joorej. ¹⁶ Ájchesij, huatyéjchaxij, a'yaa nu een jime' huataséjre ajimi, nyej nyij tyimuaa'íjcatye'en a'íjci jime' i paj naatyáhuire'en, pajta huo'té'exaatye'en i tyeítyee je'ej paj períj tyu'séj nyej jimi, pajta a'yan tyihuo'té'exaatye'en je'ej nyaj nyooj tyí'tíj tyimuaataséjratye'sij. ¹⁷ Nyáaj nu ajapua huatányuusij a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íjma jimi nu ijíj muaata'ítyij. ¹⁸ A'yaa nu tyimuaata'ítyij pata'aj hua'tanyéjnye'ritye'en, mej mij quee che' tíca'riste' ciínyej,

sulu mata'aj nyéeri'iste' mahuací'ca'an, ti'ij quee che' i tyiyáaru' tyihuá'ijtye'ej, sulu mej mij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've', mata'aj nyéetzij majta ná'antzaahuatye'en, aj pu xaa Dios tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin quee xá'pui' huaríj, ti'ij ajta huo'ci'tyij mej mij a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij i Dios tyejé'ijtaj."

Pablo pu a'yan huaríj je'ej ti tyi'tíj tyu'séj

¹⁹ 'A'yaa pu'ij, Agripa rey paj pué'een, nyá'astej a'íjci i ti tajapuá já'sejre', ²⁰ nyati'ij nyij anaquéej huo'té'exaa a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Damasco, nyajta je'en a'íjma i maj Jerusalén ja'chej, nyajta néijmi'que' a'áa ti huataca'aj a Judea, nyajta i maj séej chuéj japua já'ma'can, jéehua nu huó'ixaaaj mej mij seequéj tyú'mua'tyij i jutzájta', mata'aj mij Dios jimi ja'séeria'aj muá'ra'nyij, majta a'yan huárinyij ti'ij séjre'ej tijin mu'ríj seequéj tyityaajú'. ²¹ A'íj mu jin i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu naatyéevi' u tyejúuj tzajta', majta nyeje'catamuí'ca'aj. ²² Ajta i Dios pu naatyáhuú i a'íj nu jin nyóoche' tyámua' éenye'que' séejre', nyajta nyooj tyihuá'ixaatye' néijmi'caa i tyeítýee, i maj cíle'en, nyajta i maj huáasij. Canu séej tyi'tíj huó'ixaaaj, a'íj nu'uj je'ej ti tyaaxájtaca' a'ájna i Moisés, majta a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, a'íjci jime' je'ej ti tyi'rinyíiche'. ²³ A'yaa mu tyu'taxájtaca' ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti i Ciríistu' huámuí'nyij, ajta je'en a'íin pue'éenye'ej ta'mej i ti anaquéej huatájuuritaj i muí'chítýee tzajta', ajta je'en huo'té'exaatye'ej i ti jin Dios huo'tyáhuúire'en i tyeítýee i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i maj séej chuéj japua já'ma'can.

Pablo pu tyí'týese' je'ej ti tyaamue'tin ti'ij tyá'antzaahuatye'en a'ájna i rey Agripa

²⁴ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Pablo, aj pu'ij jiye'tzín huajíjhuaca' a'ájna i Festo tijin:

—Pablo puá'tímue' muáaj. Papu'ríj huatyá'tímue'ri' i paj jéehua tyiá'mua'tyej.

²⁵ Ajta i Pablo a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Festo tajtúhuan paj pué'een, canu nyatímue', i nyaj nyeríj jaataxájtaca' tyámua' pu een ajta a'yan tyi'ja'yájna.

²⁶ A'mújna mu rey Agripa, tyámua' pu tyá'mua'reej a'íjci jime', a'íj nu jin quee tyi'tzínnye'ej nyetyi'xaj jüsa'puaj, ji'nye tyámua' nu tyá'mua'reej ti a'múu ajta néijmi'i mua'reej, tíquee tyi'tíj je'ej huaríj aviítzij jime'. ²⁷ ¿Nyi pequee ja'tzaahuatye' muáaj Agripa rey paj pué'een, je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can? Nyáaj nu jamua'reej tijin petyá'tzaahuatye'.

28 Ajta Agripa a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿Nyi a'yan petyí'mua'tzej yee a'íj pu'uj jin tyá'antzaahuaj i paj cfi pana'aj tyináa'ixaaj i nyúucarij?

29 Ajta i Pablo a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Típua'aj cfi na'aj na'ríj jéehua á'tyeevi'in, Dios pu a'yan tyá'xie've' paj quee muáaj pana'aj tyá'antzaahuatye'en, sulu majta mu séecan i maj nyanamuaj ijíj, mej mij néijmi'i a'yan tya'rá'astej a'íjci i Jesús nyati'ij nyáaj, mequee a'yan tyitya'naji'qui'huajma'aj i cadéenaj jime'.

30 Aj pu'ij ájchej a'íjna i rey, ajta a'íjna i tajtúhuan, ajta i Berenice, majta néijmi'i i maj a'úun je'rátya'ca'aj. 31 Aj mu mij a'tzúj eeracinyej jujimua'aj mej mij tyi'huóo'ixaatye'en a'íjci jime', a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'mújna mu tyévij, capu tyi'tíj je'ej huáruuj mej mij jaajé'caj, capu ajta a'yan tyi'tyéevijtij ti'ij eetyánami'huaj.

32 Ajta i Agripa a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Festo tijin:

—I'riitacaj pu tyaj jaatátoonyijche' a'íjci i tyáataj, típua'aj quee a'yan tyá'huocajche'en ti a'íin jaaxá'pu'iintare'en i ti tyihuá'ijtye' i romanos.

27

Mati'ij jaata'ityaca' a'íjci i Pablo a'ájna a Roma

1 Mati'ij jaaxá'pu'iintarej maj taata'ityej a'ájna a Italia, a'íjna i Pablo, majta séecan i maj nami'huaca'aj, néijmi'i mu séej jimi huatátuiihuaca' i xantáaru' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Julio, a'íi pu tyihuá'ijtya'ca'aj i xantáaru'ustyamua'mua' a'íjci i ti tyihuá'ijtye'. 2 A'áa tu atyáacij báarcuj jitze chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Adramitio, ajta i báarcuj pu'ríj jó'yi'muijca'aj után jitze pujmua' ti'ij a'áa jo're'nyej jo'maj báarcuj jo'tyú'uuvej a'áa ti huataca'aj a Asia. Síj pu ajta tajamuán huama'ca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Aristarco, a'áa pu já'ma'can a'íjna a Tesalónica, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Macedonia. 3 Yaa ariá'pua'aj tu a'áa ja'rá'aj jo'tij báarcuj jo'tyéecha'caj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sidón, jo'tij a'íjna i Julio tyámua' tyiyo'tyéeeje a'íjci i Pablo, ji'nye jaatá' ti huó'muaarej i ju' amíincustyamua' mej mij a'íimaj tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i Pablo. 4 Tya'ti'ij tátyij iiráacij a'ájna a Sidón, tyati'ij tyij a'áa jo're'nyej jo'tij ja'ajhuáchij ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Chipre, ji'nye yaa pujmua' pu aja'vá'aacaca'aj. 5 Aj tutyij antacij a'ájna véjri' jájtyij ti ja'va'ástimee, a'áa ti huataca'aj a Cilicia, ajta Panfilia, tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Mira, chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Licia.

⁶ Ajta a'íjna i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, séej pu a'áa huátyoj i báarcuj Alejandría ti já'ma'can ti ajta Italia jó'yi'ij, aj pu'ij a'íin taata'ij tyaj atyáciinyej a'íjci jitze tyej tyij huaju'caj. ⁷ Tá'tyee tyaj xájtari' huaju' a'íjci jitze i báarcuj, ajta taatyési'huarij tyaj a'áa ja'rá'astij jo'tij ja'ráahuachij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Gnido. Óoche' pu aja'vá'aacaca'aj a'ájna pujmua' a tyaj joojú', a'áa tu véjri' ajcaanyej a'ájna a Salmona, tyajta a'áa pujmua' je'ré'nyej jo'tij ja'ajhuáchij ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Creta, ⁸ tyati'ij tyij mujóju' tyési'huacan jime' a'ájna jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj báarcuj ti jo'tyéecha'caj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin jo'tij jo'cuá'naj ti i'ríj ti óochaxij, a'ájna véjri' chájta'naj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Lasea.

⁹ Tu'ríj á'tyeevi'ca'aj tyaj huajú'ca'aj, ajta arí tyú'tziinyi'ria'ca'aj a'ájna jo'tyaj joojú'ca'aj, ji'nye pu'ríj véjri' putyí'rijca i ti jitzán huaséevi'ij tá'yi'ij. A'íj pu jin i Pablo a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

¹⁰ —Mua'aj tyétyacaa, a'yaa pu tyná'miteeraste' nyéetzij ti jéehua tzíinyi're', tipua'aj taajú'caj, tyiyo'riésij i báarcuj, tyajta i íjcaj, ajta tyá'ca'nyej tyej tyajta ityáj atyájcui'nyij.

¹¹ Ajta i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, jéetze' pu ja'antzaahuaj a'íjci i a'tíj i báarcuj ti tyimuárie'rij, ajta a'íjci i ti antyúumua'reej i báarcuj jime', ajta a'íjci i Pablo capu ja'antzaahuaj. ¹² Ajta jo'tyaj ja'rá'aj capu naa hua'éenya'aj tyej tyij a'áa já'tyeevi'cajche' ti'ij pua'aj huaséevi'ij tá'yi'ij, néijmi'i mu tin a'yan tyí'mua'ajcaa maj iirá'ciinyej a'ájna mej mij a'áa ja'rá'astij a Fenice, báarcuj ti jo'tyéecha'caj, Creta ti tyaja'rájtyapuaj, a'áa pu séjria'ca'aj ti'ij na'aj ujtyapuáj pujmua', ajta áatyej pujmua', tyej tyij a'áa já'tyeevi'in ti'ij na'aj tyu'séevi'ij tá'yi'ij.

Ti'ij apúutzarij huo'táa'saca' i jájritze'

¹³ A'yaa mu tyí'mua'ajcaj tijin i'ríj tyaj huaju'un, ji'nye cí pu'uj tya'na'áacarejyi'caa áatyej pujmua', aj mu mij jo'cáj a'áa mu véjri' ja'ajtyéenyey jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a'ájna a Creta. ¹⁴ Ajta capu a'chu a'tyéevi'caj ti'ij ca'nyiin yejtyapuáj pujmua' je'rá'aacariaca' aj pu'ij jaatajítzej i báarcuj, ¹⁵ ti'quij jaatáajchaca'. Tyajta quee pu jáaruuj tyaj huaju'caj i áacaj tzajta', aj tu tyij huatáta'a ti tá'antinyij i áacaj. ¹⁶ Aj tu tyij huárita' ajcaanyej jo'tij ciléenye' i chuéj já'ajnyeej ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Cauda, jo'tij quee jéehua jó'aacaca'aj, ajta i báarcuj ti cíleen tyej tyajta jaajásima'aj, tyési'huacan tu jin ja'antyítoj i báarcuj jitze ti ve'éj. ¹⁷ Matí'ij ja'antyítoj, aj mu mij

ja'vá'j'i'quej cójnari jime' i báarcuj jitze ti ve'éj. Majta merij tyí'tziinya'ca'aj i ti arí tin tya'ajcachaaj i séj japua, a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuj tijin La Sirte, aj mu mij tyi'tíj ootyáxiixij ti'ij huatajiyo'rej majta jaatá' ti i áacaj hua'antinyij. ¹⁸ Yaa ariá'pua'aj, óoche' pu jéehua huá'aacaca'aj, mati'ij mij huatyóohuij maj tye'tyáhua'xij a jáata' i íjcaj ti tyú'tisime'ej i báarcuj. ¹⁹ Ti'ij huéecaj xicáj tyoomá'caj, aj mu mij tye'tyáahua'xij i jumuáca' jime' néijmi'i a'chu ti tyú'tisime'ej i báarcuj. ²⁰ Jéehua tu á'tyeej tyej quee che' jaséj i xicáj, tyajta i xú'ra'vetyee, ajta óoche' pu huá'aacaca'aj, majta viiyaca'aj, tu'ríj a'yan tyí'mua'ajcaa tyej quee che' je'ej rinyij.

²¹ Tyajta tyerij á'tyeevi'ca'aj tyej quee che' tyi'tíj cua'ajcaa, aj pu'ij i Pablo huatyéechaxij hua' tzajta' ti'ij ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj tyétyacaa, siana'aj tzij ná'antzaahuatye'nyijche' siaj quee uja'ráci'ca'nyijche' a'ájna a Creta, catu a'yan tyojo'rienyíche' i íjcaj. ²² Ajta ijíj jéehua nu já'muahuavii siaj ca'nyíjra'aj huatóoa'an mu jutzájta', ji'nye capu a'tíj mu'nyij, tyij tyajta i báarcuj jo'riésij. ²³ Tíca' pu síj nye jimi huataséjre i ti jahuiire' i Dios i nyej nyajta nyáaj jahuiire' nyajta jitzán ajtyáma'can. ²⁴ A'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin: “Pablo, capáj tyí'tziinye'ej, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i tajtúhuan jaaxá'pui'intare'en i maj jin tyí'muaxajtzi', ajta i Dios pu juxié'vi'ra' jin huo'tyáhuire'sij mej mij néijmi'i júurij muá'ra'nyij i maj ajamuán huaju' i báarcuj jitze.”

²⁵ A'íj pu jin tyétyacaa siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an mu jutzájta', ji'nye nyáaj nu i Dios jitze tyí'ca'nyej nyajta tyá'tzaahuatye' ti a'yan tye'mej je'ej ti a'íin tyinaaté'exaaj. ²⁶ Tyajta tyóoche' tu a'áa ja'rá'astij jo'tíj ja'ajhuáchij.

²⁷ Séej tíca'rij jitze, ti'ij tyoomá'caj a'chu hua'puaj iteerij, óoche' pu jáatajchisima'aj i áacaj i báarcuj, a'íjci japua i jájtyij ti a'yan tyaja'rájtyapuj tijin Adriático, ti'ij atyojo're'nyej a'tzáaj jé'ta' tíca', a'íimaj i maj jajmuárie'rij i báarcuj, a'íi mu jáamua'reeri' tyaj tyerij tin ará'astisima'aj jo'tíj ja'ajhuáchij. ²⁸ Mati'ij mij jaatyé'itej i cójnari jime' a'chu ti ootí' i jáata', seityéj japuan tamuáamuata' japuan arásevij meetroj pu atyáti'ca'aj, mati'ij ajca'huáye ujú'caj majtáhua'aj mu jaatyé'itej, pu'ríj seityéj japuan aráhua'puaj meetroj atyáti'ca'aj. ²⁹ Mati'ij mij muáacuacaa atyáahua'xij i tyapúusti' ti jo'tóovijmee cítzata' i báarcuj ti'ij aróoca'nyej, ji'nye metyí'tziinya'ca'aj tipua'aj tya'ajtó'oj i tyetyéj jitze, majta huatyóohuij maj huatyényuunyij i Dios jimi ti'ij jiye'tzín huatapua'rej. ³⁰ Séecan mu i maj tyí'huiria'ca'aj a'yan tyá'xie'va'ca'aj

maj iiráciinyejche' i báarcuj jitze, a'íi mu a'yan tyity-atóosejrataca' maj ja'tyáhua'xij i tyapúusti' ti jo'tóovijmee, maj majta quee a'yan huaríj, ma'cájtoo mu'uj i báarcuj i ti cíleen mej mij a'íjci jitze huatyóohuiire'en. ³¹ Aj pu'ij Pablo a'yan tyaaté'exaa a'íjci i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, ajta a'íjima maj jamuán huajú'ca'aj tijin:

—Tipua'aj mequee a'íimaj yahuatyá'itzeere'en i báarcuj jitze, capu je'ej tyu'tái'riitarij ti jamuáahuiire'en.

³² Aj mu mij i xantáaru' ja'antyivévchaca' i cójnari i ti jin arátapi'huaca'aj i báarcuj ti cíleen, ti'ij ij atyéjvej a jáata'.

³³ Ti'ij arí tin tapuá'rij, Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' i hua'tzajta' mej mij tyi'táj huácua'nyij, a'yan tijin:

—Pu'ríj hua'puaj iteerij tyooméj siaj tyí'cho've' je'ej ti tyi'táj rinyij, siajta quee me' tyajá'cua'. ³⁴ Nyaja'muahavii siaj cíi tyi'táj tyú'cua'nyij. A'yaa pu tyúuxie've', tipua'aj a'yan setyá'xie've'ej ti jamuáahuiire'en, ji'nye capu tyi'táj je'ej já'mua'uurej.

³⁵ Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij i páan tyi'íj, ti'ij ij tyaatatyójtzi'rej i Dios néijmi'i meeséeracaj i tyeítjee. Ti'ij jé'ta' jo'tatáaraj i páan aj pu'ij huatyóochej ti jáacua'nyij.

³⁶ Aj mu mij néijmi'i ahuóoca'an, mati'ij mij majta a'íimaj tyú'cuaa. ³⁷ A'yaa tu ará'axcaa hua'puaj anxitej japuan huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan arájseej i tyaj arátya'ca'aj i báarcuj jitze. ³⁸ Mati'ij tyu'cuá'aj a'chu ti hua'ránajchaca', aj mu mij ja'tyájríee a jáata' a'íjci i tyeríicuj ti'ij quee che' a'chu tyíjetyej i báarcuj.

Ti'ij i báarcuj ajo'cájrurij a jáata'

³⁹ Ti'ij huatapuá'riaca', camu che' huamuájtyajca'aj jo'tij putyajá'rijcaa, mati'ij mij jaaséj jo'tij ja'ajtyásaata', a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'áa yoojáj i báarcuj jo'tij jó'saata'. ⁴⁰ Mati'ij mij tya'ráveechixij i cójnari i maj jin je'ejtápa'xi'ca'aj i báarcuj, metye'tyáahua'xij a jáata', majta je'en ja'ajca'an i cíxurij i ta'ancáavii i báarcuj jitze jo'tij jóonyee ti'ij i áacaj ja'ajnáan a'íjna jime' i cíxurij, aj pu'ij i báarcuj ajtyáxiiriaca' jo'tij ja'ajtyásaata'. ⁴¹ Ajta séj jitze pu tya'ajcaachaca', capu che' i'riitaca'aj maj jaatóoriaxi'in jo'tij jóonyee. Ajta i cítzata' i báarcuj, pu'ríj tyána'chisima'aj a'íjci jime' ti ca'nyíin jime' ajtyáxijrihua'aj i jájtyij.

⁴² Majta a'íimaj xantáaru'uj, mahuá'cui'cujca'aj néijmi'caa i maj eetyánami'huaca'aj, mej mij quee huatóo'uunaj muajóosima'aj mana'aj. ⁴³ Ajta i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, a'íi pu a'yan tyá'xie'va'ca'aj ti japuan huatányuunyij a'íjci i Pablo, a'íj pu jin quee huo'ta' maj huó'cui'nyij, sulu a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' maj anaquéej

antajój i maj jaayí'tihua'aj, mej mij a'áa ja'rá'astij jo'tij jó'saata', ⁴⁴ majta i séecan ciyéj japua mu huatajóxij, majta séecan ciyéj japua ti pá'tzaa i báarcuj jitze ta'ajtaná'xij. A'yaa tu néijmi'i tyityaja'rá'aj ujitzé pujmua' capu a'tij atyáamu'i'.

28

Ti'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Malta

¹ Ti'ij arí néijmi'caa taahuúria'aj, aj tu tyij jáamua'reeri' ti a'yan tya'rájtyapuaj a'ájna tijin Malta. ² Majta i maj a'áa já'chajca'aj, tyámua' mu tyitaatyéeje ityájma. Mati'ij mij óoniey, aj mu mij taatajé tyaj huatátapuiste'en, ji'nye meviiyaca'aj, ajta huáseevi'ij. ³ Ajta a'ájna i Pablo, ciyéj pu huaría'sií ti'ij ja'nájto'nyij atá'taaj, aj pu'ij cú'cu'uj áan je'ráanyej i tiéj tzajta', ti'quij i Pablo anáachej i muáca'ra'an jitze. ⁴ Majta a'íimaj i maj a'áa ja'chej, mati'ij jaaséj i cú'cu'uj i ti anja'cáhuíjca'aj i muáca'ra'an jitze i Pablo, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj síij ajta síij tijin:

—A'ájna i tyéviy tyij quee a'ín pu'éen i ti tyí'tyacu'i'caa, pu'ríj jáahuíi tiquee atyáamu'i' a jáata', ma' ajta i Dios capu tyu'tá'sij ti júurij já'ra'nyij.

⁵ Ti'quij i Pablo jaatacá'tzij i jumuáca' antieepuaj, a'áan pu'ij huatyáavatzij i cú'cu'uj, capu tyi'táj je'ej jáaruuj. ⁶ Néijmi'i mu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj ti i muáca'ra'an huatyájaanyijche', nusu ti huatámu'i'nyii'che', ajta mati'ij tyu'chó've'ej, mati'ij jaaséj tiquee tyi'táj je'ej jáaruuj, aj mu mij seequéj tyu'muá'aj, majta a'yan tyu'taxájtaca' ti i Pablo dios pu'éeenye'ej.

⁷ A'ájna véjri' chuéj pu ria'námi'huajma'caa a'ín ti ja'a'rica'aj i Publio i ti tajtúhuan pu'éeenye'ej a'ájna, a'íi pu tyámua' tyitaatyéeje ajta tyámua' naa tyitaaxá'pueeri' huéecaj xicáj jitze. ⁸ Ajta a'ájna i táatajra' a'íjci i Publio tyí'cui'ca'aj, jéehua pu pistaca'aj, ajta juhuúria'ca'aj. Ti'quij i Pablo jáamua'ariaca', ajta jaatáhuaviiri' i Dios ti'ij huarúj, aj pu'ij ja'vá'muariej áan mu'úutze' ti'quij huarúj. ⁹ A'íj mu jin majtáhua'aj séecan ujo'vá'ju' i maj tyí'cucui'ca'aj i maj a'áa jo'cháatima'caa, ajta pu a'íjma tyú'huaaj. ¹⁰ Tyámua' mu tyitaatyéeje, ajta tyati'ijta tyámua' huátaruuj tyej tyij jó'ciinyej, néijmi'i mu tyitaatapuéjvej a'chu ti tyitá'itziitya'ca'aj i tyaj jin jó'ciinyej.

Ti'ij i Pablo a'áa ja'rá'aj a Roma

¹¹ Tyati'ij huéecaj máxcirie' á'tyeej a'ájna, aj tu tyij séej jitze atyáacij i báarcuj ti ajta a'áa jo'tyá'itzeeria'ca'aj 'asta na'aj quee che' huáseevi'ij, a'áa pu já'ma'cantaca'aj

a'íjna i báarcuj a Alejandría. Majta tyi'tyán antyiu'pu'ca'aj a ti jóonyee i báarcuj i maj a'yan huasé'rihua'aj ti'ij diosij, síj ti a'yan ántyapuj tijin Cástor, ajta i síj tijin Pólux. ¹² Tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a báarcuj ti jo'tyéecha'caj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuj tijin Siracusa, jo'tyaj huéeicaj xicáj á'tyeej. ¹³ Tyati'ijtá tyij jo'c'íj, a'áa tu tyij ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuj tijin Regio. Yaa ariá'pua'aj áatyej pujmua' pu va'tá'aacaca'aj ca'nyiin jime', tyajta séej xicáj jitze tu a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuj tijin Puteoli. ¹⁴ A'áa tu séecan jo'tyoo i ta'ihuáamua', a'í mu mij taatajé tyaj a'áa huatyá'itzeere'en hua' jamuán séej iteerij, a'yaa tu a'íjci jin huaríj tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Roma. ¹⁵ Majta a'íimaj i ta'ihuáamua' i maj a'áa ja'chej, mu'ríj jamua'reeriaca'aj tyaj tyeríj ajooju'caj, a'íj mu jin eerácij a chájta' mej mij ta'antynájche, a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuj tijin El Foro de Apio, ajta a ti a'yan tyaja'rájtyapuj tijin las Tres Tabernas. Ti'ij i Pablo huo'séj, aj pu'ij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta jéetze' huatyóoca'an i jutzájta'. ¹⁶ Tyati'ij a'áa ja'rá'aj a Roma, maatá' ti i Pablo jujíme' nami'huaj, ajta síj na'aj jacha'íica'aj i xantáaru'.

Ti'ij i Pablo tyihuo'ixaaj a'ájna a Roma

¹⁷ Ti'ij huéeicaj xicáj tyoomá'caj, Pablo pu huo'tacho'vej i maj tyihua'íjtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can a Roma maj ja'chej. Mati'ij tyúusiij, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nye'ihuáamua', canu tyi'tíj je'ej huáruuj a'íjma jimi i tyeítyee, canu nyajta tyi'tíj jin ootyá'ítzee i huá'yi'raj jitze i tahuásimua'ci'ij. A'yaa nu éenya'ca'aj, mati'ij naatyéevi' a'ájna a Jerusalén, nyajta je'en a'íjma jimi huatátuihuaca' i romanos. ¹⁸ Mati'ij tyinaa'íhuo'raj aj mu mij támij a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj naatátoonyij, ji'nye camu tyi'tíj huátyoj i ti jin a'yan tya'ráanajchi mej mij naajé'caj. ¹⁹ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'í mu huóonyuustej, aj nu nyij jaatáhuaviiri' ti a'íin no'xá'pui'ntari'tze'en i tajtúhuan, tyij nyajta quee tyi'tíj jin tyihua'xajtzi' a'íjma i nyetye'ítyeristyamua'. ²⁰ A'íj nu jin a'yan tyaatáhuaviiri' nyaj yajamuaatyéesej, nyajta tyajamuá'ixaatye'en, ji'nye nyáaj nu a'yan cha'taj nyana'aj tyé'cho've' i Dios mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj nu jin a'yan huatyéjve na'nají'qui'huaj i cadéenaj jime'.

²¹ Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capu ityájma a'tíj mu tyitojo'ta'ítyi'ri' muéetzij jime' a'ájna a Judea, camu majta i ta'ihuáamua' i maj a'áa ja'ráacij, capu a'tíj tyi'tíj jin tyí'muaxajtzi'. ²² Ajta ityájma

ta'ráanajchi tyaj muáanamujaj je'ej paj tyí'mua'tzej, ji'nye néijmi'que' tu a'yan tyá'mua'reej ti je'ej pua'aj namuajre' a'íjna i nyúucarij ti jájcuaj i paj jaxaj i tyeítjee jimi.

²³ Matí'ij mij jaaxá'puí'intarej a'náj maj tyúusiire'sij, mue'tíj mu mij ajtyáxiiriaca' i tyeítjee jo'tíj i Pablo jo'tyávaaca'aj. Tí'ij na'aj íiya' tyu'tyóochej 'asta chúmua' ímuáj pu jaatapuá'citaca' ti tyihuó'ixaa' a'íjci jime' ti Dios tyí'ijta néijmi'que'. Tyi'tyasa'ca'aj ti huo'mué'tin mej mij ja'antzaahuatye'en a'íjci i Jesús, a'íj pu jitze tyihuá'ixaatya'ca'aj i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta i maj tyo'yú'xaca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ²⁴ Séecan mu ja'antzaahuaj je'ej ti Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj, majta séecan camu ja'antzaahuaj. ²⁵ Matí'ij quee pu jáaruuj je'ej maj tyo'xá'puí'intare'en, a'íj mu mij jo'cíxij. A'yaa pu tyihuo'té'exaa' a'íjna i Pablo tíjin:

—Xá'puí' pu tyu'taxájtaca' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, tí'ij a'yan tyihuo'té'exaa' i já'muahuasimua'cí'ij a'íjci jitze ma'can i Isaías tíjin:

²⁶ Áricuj huojo'té'exaatye' a'íjma i tyeítjee.

Tyij majta jéehua tyú'namuajri', camu yo'itéej muá'ju'un.

Tyij majta jéehua tyí'sej, camu a'náj tyi'tíj séjran.

²⁷ I hua'muatziira' pu arí je'ej pua'aj huaríj.

Majta unámi'huajmee i junaxiéeta',

majta aranámi'huajmee i jujíise',

mej mij quee atanyéjnye'rij,

majta quee iityanamuaárajme'nyij,

majta quee yo'itéej muá'ra'nyij,

mej mij quee nye jimi mujo'vá'ju'un,

nyata'aj nyij nyáaj tyihuó'huaatye'en.

²⁸ Siata'aj a'yan tyáamua'reej mua'aj, íjij ti yajooméj, Dios pu arí huo'tá'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij a'íjma'j ja'ancuriá'an i ti jin Dios atóoraj ti hua' japua huatányuunyij, a'íj mu xaa janamuajran.

²⁹ Tí'ij i Pablo a'yan tyu'taxájtaca', aj mu mij jo'cíj i maj Israel jitze ajtyáma'can, jéehua mu tyojo'xáatajraa jujímua'aj.

³⁰ Ajta a'íjna i Pablo, a'áa pu hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej u chí'táj i maj huatóonyej, jo'tíj néijmi'caa jimi tyámua' tyí'tyevistaca'aj i maj jamuariacaria'aj. ³¹ Jéehua pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti Dios néijmi'i jin antyúumua'reej íyan i cháanacaj japua, ajta u tajapuá, ajta tyihuá'mua'tyaha'aj a'íjci jitze ma'can i tavástara' Jesús, ajta quee a'tíj ja'ítziitya'ca'aj.

Je'ej ti ye'ej tyo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íjma jimi i maj Roma jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj nu Pablo yajá'muatyojtye', i nyaj jahuiire' i Ciriistu' ti Jesús pué'een, a'íi pu na'antyíhuoj, nyej nyij a'yan huárinyij je'ej ti a'íin tyinaata'íj, ajta na'vá'jaj nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios.

² Jájcuaj imuáj pu i Dios a'yan tya'tóoratziiri' ti tyámua' tyihuo'tá'an, a'íj mu jin a'yan tyo'tyéyu'xaca' a'íjci jitze i yu'xarij ti'ij ityájma jimi huatyá'itzeere'en. ³ A'íjna i nyúucarij, a'íj pu á'xaj i Ciriistu' ti jí'yojra' ajta tavástara' pué'een, ti ajta a'yan tyu'nié'huaca' ti'ij tyéviij, a'íj ti jitze eeráma'can i David. ⁴ Ajta ti'ij huatájuuriaca', Dios pu a'yan jaatamua'aj tijin nyiyóoj pu pué'een, ajta jaatá' ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reeriaj, ji'nye a'íj pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios.

⁵ Ciriistu' jimi nu ja'ancuriáa' a'íjci ti jin i Dios tyámua' tyinaatá', nyej nyij jitzán ma'can jó'me'en hua' tzajta' i tyeítyee, mata'aj mij néijmi'que' i cháanacaj japua ja'antzaahuatye'en majta a'íj ará'astej. ⁶ Mati'ij mana'aj a'íimaj, mua'aj xu siajta hua' jitze ajtyáma'can mu siaj Roma ja'chej. Dios pu jéehua já'muaxie've', ajta jamua'antyíhuoo siaj sij jitzán ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een ajta siaj sij hua'ajtyáanaxca a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'. ⁷ Che' i Dios, ajta i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an majta tyámua' jamuáa'uurej.

Pablo pu jaxie've' ti huojo'vá'muaarej a Roma

⁸ Anaquéecan jime', a'íj nu jitze ma'can i Ciriistu' tyámua' tya'tá'caa i Dios ja'mua jime', ji'nye néijmi'que' i cháanacaj japua mu merij jamua'reej siaj tyá'tzaahuatye'. ⁹ A'íjna i Dios, i nyaj jahuiire' néijmi'i jime' i nyaxiéjnyu'caa nyahua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i yójra', a'íi pu jamua'reej nyaj a'náj tina'aj jamua'tamuá're'rii, ¹⁰ a'yaa nu a'náj tina'aj tyá'huaviiij i Dios, tipua'aj a'yan tyinyatá'care'en juxié'vi'ra' jime' nyej nyij jamojo'vá'muaarej. ¹¹ Ji'nye jéehua nu já'muasejramu' nyata'aj nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an, ajta siaj sij a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, siata'aj sij jéetze' tyámua' naa tyityaaju'un, ¹² tyata'aj tyij

ca'nyíjra'aj huatáta'an síij ajta síij, a'íjci jíme' tyaj taxa'aj tyá'tzaahuatye' taxié'vi'ra' jíme'.

¹³ A'yaa nu tyá'xie've' nye'ihuáamua', sij jáamua'reej nyaj mue'tíj jaaxá'pui'intarej nyaj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, ajta nyati'ijta jaaxá'pui'intare'en nyaj a'yan huárinyij, tyi'tíj pu je'ej rinyij nyej nyij quee a'áa jó'me'en. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan cha'taj nyana'aj tyaamue'tin ja'mua jimi i nyaj jin tyu'tátuiire'en i Dios jimi, je'ej nyaj nyeríj tyaamue'tij séecan jimi i tyeítyee i maj séej chuéj japua jo'cháatimee. ¹⁴ A'yaa nu nyeríj a'íjci jin tya'tányaraj nyej nyij tyihuo'té'exaatye'en a'íjma i maj Grecia já'ma'can, nyajta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, tipua'aj jéehua maj tyojó'itej nusu i maj quee tyojó'itej; ¹⁵ a'íj nu jin jéehua jaxie've' nyej nyajta jamuaaté'exaatye'en i nyúucarij i ti jin i Dios ja'mua japua huatányuunyij, mua'ajmaj mu sij Roma ja'chej.

I ti jin uhuájca'nyej i nyúucaria'ra' i Dios

¹⁶ Capu nyetyevi'raste' a'íjna i nyúucarij, ji'nye a'íi pu pué'een i Dios ti jin uhuájca'nyej ta'aj ij néijmi'caa huáhuire'en i maj tyá'antzaahuatye'sij, anaquéej mu a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta je'en i maj séej chuéj japua já'ma'can. ¹⁷ Ji'nye a'íjna i nyúucarij jitze pu séejre' ti i Dios tyámua' ta'uurej, a'íjci jíme' i tyej tyá'tzaahuatye', ti'ij na'aj tyo'huatyóochesij ajta jusén jíme'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'íjna i ti naa tyi'tyevij, a'íi pu júurij huatyá'ítzeere'ej a'íjci jíme' i ti tyá'tzaahuatye'."

I maj jin já'ítzeere' i Dios jimi

¹⁸ Ajta i Dios pu jaséjrataj i ti jin nyú'camui' puéjtzi hua'tá'caria'aj néijmi'caa i tyeítyee i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, i maj quee tyi'tá'caa ti séjre'ej a'íjna i ti jiré'can jíme'. ¹⁹ Ajta i Dios ti jimi i'ríj ti a'tíj jáamua'tyij a'íi mu meríj jamua'tyej, ji'nye Dios pu jusíj arí huo'taséjra. ²⁰ Ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj i ti yujo'vá'ca'aj, tyámua' pu naa tyé'miteere' je'ej ti een i muárie'ria'ra', ajta quee a'náj huatyápua'rij ti'ij na'aj yuti'j jo'que'tíj ja'mej, ji'nye a'yaa pu tyí'sejre' je'ej ti een i Dios. A'íj pu jin quee je'ej tyí'ri'ij ti a'tíj séej jitzán tyo'ojpuá'ritye'en. ²¹ Tyij majta meríj jamua'tyej i Dios, camu jaatyátzaahuatyej, camu majta tyaatatyójtzi'rej. Sulu a'íj mu jitze ucájrurij maj a'íjci jitze tyú'mua'tyij i mua'tziira'aj tíquee tyi'tíj huire', capu ij che' huatái'riitarij ti tyámua' tyihuo'támiteeraste'en tzáahuatyi'ra'aj jíme'. ²² A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin

tyámua' tu metyityoomuámua're', ajta a'yaa pu tye'rájraa maj jéetze' quee ma'umuámua'ria'aj muá'raa. ²³ Ji'nye mu'ríj seequéj tyú'ruuj séecan mu'uj mij pujmua' najchej tiquee Dios pu'é'een, ti a'yan huasé'rin ti'ij tyévi, na'riíj ti'ij pína'aj, nusu tyi'táj ti muáacuacaa iira'íicajmee ca' tyi'táj ti huacínjeji'ij.

²⁴ A'íj pu jin i Dios mahuoohuá'xij a'íjma i maj je'ej pua'aj merij tyityo'cájrurij, majta tyévi'si' ricij i juxa'aj tyeítjee jamuán. ²⁵ A'íi mu yo'huá'xij i ti ji'r'é'can jime' i Dios jimi, a'íj mu jéetze' á'astijre' i ti hue'tzij, majta a'íj jimi jutzaahuatye' i maj tyí'najchej i Dios ti tyú'taahuaca', camu che' a'íjci i Dios i ti néijmi'i tyú'taahuaca', tyej tyij tyámua' tyaatá'an ti'ij na'aj jusén jime'. Che' a'yan atyojo'r'é'nyej.

²⁶ A'íj pu jin i Dios a'yan metyihuohuá'xij mata'aj mij tyévi'si' huataséjre'en. Majta a'íimaj i maj úucaa, a'íi mu jaatapuá'citaca' maj antyóonaxcaj i tyétyacaa jamuán, mej mij seequéj huárinyij je'ej tiquee i Dios éenye'que' huo'tyájto. ²⁷ Majta a'íimaj i tyétyacaa, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyaatapua'citaca' mej mij quee che' majta hua'antyaanaxcaj i úucaa je'ej ti i Dios tyi-huo'tyájtoo. A'yaa mu huaríj mej mij juxa'aj tyétyacaa jamuán huóoxana'cire'en a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een ti hua' tzajta' eerányinyii, a'yaa mu mij tya'ajpuéjtzij a'íjci jime' i maj huápuí'ij je'ej pua'aj ricij.

²⁸ Majta quee jaaxie've' maj jáamua'tyij i Dios, a'íj pu jin a'yan metyihuohuá'xij, mej mij a'yan huárinyij je'ej tiquee tyi'tyéevijtij ²⁹ Néijmi'i pu hua' jimi séejre' i ti je'ej pua'aj een, a'íi mu juxana'cire', majta jéehua tyí'nyacua'aj, je'ej mu pua'aj tyí'tyetyeityee. A'íi mu majta tyú'jaaxiejvi', majta tyí'tyacui'caa, jéehua mu majta jutya'racaa, majta jujíimua'aj jucuanamuajcaa, majta mu je'ej pua'aj huá'uurej i ju'ihuáamua', majta je'ej pua'aj tyí'xaxa'aj. ³⁰ Je'ej mu pua'aj tyihuá'xaj i juxa'aj tyeítjee, majta jájcha'íire' i Dios, majta hua'xaahuaj i juxa'aj tyeítjee, majta óotzaahuatye', majta hue'tzij jutaavijre', majta quee huá'tzaahuatye' i juhuásimua'. ³¹ Camu jaxie've' maj tyihuajo'itéej muá'ra'nyij, camu ja'rá'astyaa i junyúucaa, camu hua'xie've' i jutyéityeristryamua', camu tyá'cu'vej. ³² Máamua'reej je'ej ti Dios arí tyaaxá'puí'intarej tijin néijmi'i mu cui'nyij i maj a'yan ricij, capu hua' jitze juxie've', móoche' mu a'yan ricij, ajta pu naa hua'asej maj séecan a'yan cha'taj mana'aj rijcaj.

Dios pu tzáahuatyi'ra'aj jin huá'xijtye'en i tyeítyee

¹ Típua'aj muáaj a'tíj jitzán petyí'pua'ritye'ej, capu i'ríj paj a'yan tyu'taxáj yee capáj muáaj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huaríj, ji'nye muáaj paj a'yan cha'taj pana'aj je'ej pua'aj tyi'tyía'cha'ij mati'ij a'íimaj. ² Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i Dios tzáahuatyi'ra'aj jin huá'xijtye'en a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ³ Ajta muéetzij jime', mu paj séecan á'xijtye' pajta a'yan cha'taj pana'aj je'ej pua'aj tyi'tyía'cha'ij, capáj a'yan tyi'mua'ajcaj yee capu nyéetzij i Dios puéjtzij naatá'sij. ⁴ Muáaj paj jaatyáxaahuataca' a'íjci i Dios ti jéehua tyámua' tyimuatá'caa, ajta muá'cu'vej, ajta a jime' tyi'ijchó've', ajta muéetzij quee je'ej muá'miteeraste' ti i Dios tyámua' tyimuatá'caa pej pij jitzán ajtyáma'cantaj puá'ra'nyij. ⁵ Pajta muáaj, capáj ma'úumua'rej a'íj paj jin quee jaxie've' paj ja'antzaahuatye'en i Dios, a'yaa pej pij jéehua tyi'tyá'asiiri'tze'sij i puéjtzij ti'ij a'ájna atyojo're'nyej a'náj ti i Dios a'yan huataséjre'sij ti'ij néijmi'caa to'xíjtye'en tzáahuatyi'ra'aj jime', ⁶ ajta je'en a'yan tyihuo'tá'an séej ajta séej je'ej ti síj tyi'tíj jin huaríj. ⁷ Dios pu huo'ta'sij maj jusén jin júurij muá'ra'nyij a'íimaj i maj xá'pui' huaríj, majta jajchó'va'ca'aj ti Dios tyámua' tyihuo'tá'an, ⁸ ajta i Dios pu nyu'camui'ij puéjtzij huo'ta'sij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, i maj a'ájna jitze jutyamua've' i ti je'ej pua'aj een. ⁹ Jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, anaquéej mu a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta je'en a'íimaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee. ¹⁰ Ajta i Dios pu tyámua' tyihuo'tyátoosij a'íimaj i maj tyámua' tyityetyúucha'íj, ajta huo'tyátzaahuatye'sij, ajta tyámua' tyihuo'tyéjeevij jusén jime', anaquéecan a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta je'en a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ¹¹ Ji'nye néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een i Dios jimi.

¹² Néijmi'i i maj quee xá'pui' ricij majta quee a'náj ja'ancuriáa' i nyúucarij Moisés ti jaaxájtaca', a'yaa mu majta tyí'tyacui'nyij, majta a'íimaj i maj juxana'cire', a'yan metya'mua'rériaaj je'ej ti tyaaxájtaca' i Moisés, a'íi pu i nyúucarij huá'xijtye'en. ¹³ Ji'nye camu tyámua' een i Dios jimi a'íimaj i maj janamuaj mana'aj i nyúucarij, sulu a'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti tyá'xaj i nyúucarij. ¹⁴ Ji'nye a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj quee a'náj ja'ancuriáa' i nyúucarij, a'yaa mu tyá'astijre' je'ej maj jujímua'aj mana'aj tyéejtyoovej i jutzájta', a'íj mu jin jujímua'aj tyúu'ijtye' i junyúucaa jime', ¹⁵ a'íimaj mu a'yan tyúusejrataj je'ej ti tyá'xie've' i nyúucarij i maj jin

tyí'ijta, a'íi pu hua' tzajta' séejre'. A'íi pu ajta jaséjrataj i maj jin ma'umuámua're', ajta i hua'mua'tziira'aj pu'ij hua' jitze tyo'ojpuá'ritye'ej nusu hua' japua huatányuusij, ¹⁶ a'ájna xicáara' jitze tí'ij i Ciríistu' huá'xijtye'en i Dios jitze ma'can, néijmi'caa i tyeétyee je'ej maj tyi'táj huáruuj avíitzij jime', ajta i nyúucarij jitze ma'can i nyej nyáaj jamuáa'ixaa.

A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i nyúucarij Moisés ti jaatyájttoo

¹⁷ Pajta muáaj mu paj a'íjci jitze ajtyáma'can i Israel, pajta já'astijre' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, pajta á'tzaahuatye' i Dios jimi. ¹⁸ Páamua'reej je'ej ti a'íin tyá'xie've', pajta jamua'tyej a'íjci i nyúucarij i ti tyí'muamua'tyej pej pij tyámua' eenye'. ¹⁹ A'yaa paj tyí'mua'tzej paj jaayí'tin paj tyihuó'mua'tyej a'íjma i maj quee a'náj tyi'huómua'aj, pajta tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj tíca'riste' séejre', ²⁰ pajta a'yan tyí'mua'tzej paj jaayí'tin paj tyihuó'mua'tyej a'íjma i ti quee huá'miteeraste' je'ej ti tyi'tyéevijtij, nusu i maj quee óotzaahuatye', ji'nye a'íj paj jitze tyía'mua'tyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, i ti ji're'can jime'. ²¹ Típua'aj a'yan petyihuá'mua'tyej i séecan, ¿ji'nye een jime' pequee a'yan tyi' amua'tyej asíj? Típua'aj a'yan petyihuá'mua'tyej maj quee tyí'nahua'aj, ¿ji'nye pej pij muáaj tyí'nahua'? ²² A'yaa paj pajta tyihuá'ixaatye' tijin maj quee juxana'ciria'aj, ¿ji'nye pej pij muáaj tyí'xana'cire'? Típua'aj quee mua'ránajchij maj hua'najchej i sánturij, ¿ji'nye pej pij tyí'nahua' hua' tyeyúuj tzajta'? ²³ A'íj paj jitze á'atzaahuatye' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, pajta períj jaatyáxaahuataca' i Dios, ji'nye capáj a'yan ricij je'ej ti a'íin tyí'ijta. ²⁴ A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' mu je'ej pua'aj yó'sej i Dios, ji'nye mua'aj xu quee xá'pui' ricij."

²⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna tijin a'íjna i ti já'astijre' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, tyi'táj pu jin je'ej tyeetyáhuúire'ej, ajta típua'aj quee a'yan rijcaj je'ej ti tyí'ijta i nyúucarij, a'yaa mu ja'uurej mati'ij huó'ruuj a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ²⁶ Ajta típua'aj a'íjna i ti séej chuéj japua já'ma'can já'astijria'aj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa mu jaatámua'sij tijin Israel pu jitze ajtyáma'can, tyij ajta quee a'yan tyi'ja'yájnatan. ²⁷ A'íjna i ti a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucarij, tyij ajta quee ja'antysisíjchaca' i junavíj, a'íi pu ja'xijtye'en a'íjci i ti ja'ancuriáa' i nyúucarij ajta ja'antysisíjchaca' i junavíj. ²⁸ Ji'nye a'íjna i ti Israel jitze ajtyáma'can, capu a'íi na'aj juxie've' i ti jéjre'citze' séejre', ajta típua'aj ja'antysisíjchaca' i junavíj, capu ajta a'íi na'aj

juxie've' ti'ij a'yan eenye' i jutyéviy jitze. ²⁹ A'íjna i ti tzáahuatyí'ra'aj jin Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ajta een i jutzájta', ajta a'íjna i ti ja'antyisíjchaca' i junavíj, a'yaa pu huatóomua'aj ti tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta', capu a'íi na'aj i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, sulu a'íi pu jéetze' juxie've' i júuricama'ra' i Dios. A'tíj ti a'íjna jin néijmi'i a'yan ricij, a'íi pu tyámua' een, ajta quee i tyeítyee jimi je'ráma'can, sulu i Dios pu jimi je'ráma'can.

3

¹ A'yaa pu'ij, ¿nyiquij tyi'tíj jin je'ej tye'tyáhuí'rii a'íjci i a'tíj ti Israel jitze ajtyáma'cantaj nusu i ti ja'antyisíjchaca' i junavíj? ² A'yaa pu tyi'ja'yájna ti jéehua tya'ancuriáa'sij, ajta jéehua jatyáhuí'rii, ji'nye Dios pu anaquéej jaatyájtoo i junyúucaa a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ³ ¿Ji'nye na'quij tye'mej? ¿Nyiquij i Dios ajta je'ej pua'aj rinyij a'íjna jime' i maj meríj i tyétyacaa je'ej pua'aj huaríj? ⁴ Capu xaa nyu'uj. Dios pu tzáahuatyí'ra'aj jin séejre' ajta ji'récán jime' ti'ij na'aj jusén jime', tyij majta i tyétyacaa jéehua tyí'hue'tacaa, miche' a'yan eenye', ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

A'yaa mu tyá'mua'reeren paj tyámua' tyi'tyía'cha'ij a'íjna jime' je'ej paj tyí'xaj,
pajta tyu'tyámue'tíj mati'ij muá'xijtye'ej.

⁵ Ajta tipua'aj a'íjna jime' i tyaj je'ej pua'aj ricij jin séejre'ej ti i Dios ji'réenye'ej séejre', ¿ji'nye tyetyu'taxájtaj? ¿Nyiquij a'yan tyetyu'taxájtaj ti i Dios quee xá'pui' ricij ti'ijta puéjtzij taatá'an? (A'yaa mu tyí'xaj a'íimaj i maj quee jamua'tyej i Dios.) ⁶ ¡Catu xaa nyu'uj! Ji'nye tipua'aj i Dios quee tyi'tíj tyámua' uuriaj ityájma jimi, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij huo'xíjtye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua?

⁷ Ajta tipua'aj a'íjna i nyaj jin tyí'hue'taj a'yan tyí'huíire'ej ti'ij i Dios jéetze' tyámua' huataséjre'en, ¿ji'nye een jime' i Dios a'yan tyiná'xíjtye' a'íjci jime' i nyaj jin ootyá'itzee jimi? ⁸ Ajta tipua'aj a'yan tyí'eenye', ¿nyij a'yan tyúuxie've' tyaj je'ej pua'aj huárinij ta'aj ij a'íin huataséjre'en i ti naa een? A'yaa mu séecan nye jitze tyí'pua'ritye' mej mij tyina'antyi'uunyi' je'ej nyaj tyihuá'mua'tyej, ajta a'íjma a'yaa pu tyihuá'ci'tyij mej mij jajpuéetzij muá'ra'nyij.

Néijmi'i tu á'itzeere' i Dios jimi

⁹ ¿Ji'nye na'quij? ¿Nyiquij jéetze' tatyáhuí'rii ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can? Capu xaa nyu'uj, ji'nye tu'ríj a'yan tyaataxájtaca' tijin a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, néijmi'i

mu meríj je'ej pua'aj huaríj, ¹⁰ ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tìjìn:

Capu síij a'tíj séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íij.

¹¹ Capu a'tíj séejre' ti tyojó'itej,

capu ma' a'tíj ti jahuoocaj i Dios.

¹² Néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj huaríj,

majta néijmi'i meríj huóoxana'cirej.

Capu ma' a'tíj ti tyámua' tyi'tyúucha'íij.

Capu na'aj síij a'tíj ma' já'sejre'.

¹³ Je'ej pu pua'aj namuajre' je'ej maj tyí'xaj,

ajta i hua' nyanúu pu jéehua tyí'hue'tacaa,

hua' tyenyij jitze pu aviitzi' i huá've'rij cú'cu'uj ti jitze éejnyinyii

¹⁴ ajta i maj jìn je'ej pua'aj tyihuo'xáj i juxa'aj tyeítsee, mej mij tyúujaaxiejvi'.

¹⁵ Ca'nácan mu jo'huáchajci'ij mej mij séej huajé'caj,

¹⁶ jéehua pu je'ej pua'aj tyí'een jo'maj joojú',

¹⁷ camu jamua'reej je'ej maj juxáahuaj tyí'tyesejre'ej.

¹⁸ Capu je'ej huá'miteeraste' mej mij jaatyátzaahuatye'en i Dios, nusu maj jáatziinye'en.

¹⁹ A'yaa tu tyá'mua'reej tìjìn néijmi'i je'ej ti tyá'xaj i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyihua'ixaatye' a'íijma i maj a'íjna jìn tyí'íjta, mej mij néijmi'i tyu'tyátzaahuatye'en, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jáamua'reej maj quee xá'puí' huaríj i Dios jimi, ²⁰ ji'nye capu i'ríj ti a'tíj a'yan tyu'taxáj yee néijmi'i pu ará'astej i nyúucarij, tì'ij ajta a'yan tyúuxie've'ej tì'ij Dios a'yan jaatámua'tyij yee tyámua' pu tyi'tyúucha'íij, ji'nye a'íjna i nyúucarij i maj jìn tyí'íjta a'yaa pu tyí'huüre' tyej tyij a'íjna jìn jáamua'reej i tyaj jìn quee xá'puí' huaríj.

Je'ej ti tyí'rij tyaj jì'rè'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi

²¹ Ajta íjij, Dios pu arí a'yan tyitaataséjra je'ej ti tyí'rij tyej tyij jì'rè'nye'ej jimi huatyá'itzeere'en, ajta a'yan cha'tána'aj tyí'ta'ixaatye' a'íjna i nyúucarij, majta a'íimaj i maj ará'tyeej tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, ²² a'íjna i siaj jìn tyá'tzaahuatye' i Círíistu' jimi, a'íj pu jìn i Dios tyámua' tyajamuaatyátoosij. Ji'nye néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een i Dios jimi, ²³ néijmi'i mu meríj ootyá'itsee, a'íj mu jìn a' imuáj já'sejre' i Dios jimi. ²⁴ Ajta i Dios pu juxié'vi'ra' jìn a'yan tyihuo'xá'puí'intari'ri' mej mij jì'rènya'aj huatyá'itzeere'en, a'íj pu jìn hua' japua huatanyúj a'íjci jime' je'ej ti huaríj i Círíistu' ti ajta Jesús pué'een. ²⁵ Dios pu a'yan jáaruuj tì'ij i Círíistu' je'ráxire'en i juxúure', ajta je'en a'íjna jìn tyihuo'tú'uunyi' i maj jìn

ootyá'itzee. Ajta ti'ij tyihuo'tú'uunyi' a'yaa pu tyúuxie've' maj tyá'antzaahuatye'en. Dios pu a'yan tyaataséejrataca' je'e'j ti a'ín tyámua' ta'uurej, tyitaata'úunyi'ran a'íjna i tyaj jin aamí' ootyá'itzee, ²⁶ ji'nye a'íi pu tajíme' tyi'ijchó've'e'j. A'yaa pu huaríj mej mij a'íimaj i tyeítyee ijíj maj séejre' jaaséej i ti a'ín tyámua' táaruuj, ji'nye a'íi pu ji'réenya'aj séejre', a'yaa pu'ij ajta tyámua' huá'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi.

²⁷ ¿Jo'nyij je'e'j je'en a'íjna i ti jin i tyévi'j óotzaahuatye' i Dios jimi? Capu che' ma' já'sejre', ¿ji'nye een jime'? Capu a'íjna jime' maj ja'rá'astijrej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íjna jime' i maj tyá'antzaahuaj i Ciríistu' jimi. ²⁸ A'yaa tutyij tyá'mua'reej tíjin: Dios pu tyámua' ja'uurej i tyévi'j, capu ij tyi'tíj je'e'j tye'tyáhu'i'rii ti néijmi'i ará'astijre'en a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

²⁹ ¿Nyiquij i Dios a'íjma na'aj hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can? ¿Nyiquee hua' Dios pué'een a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can? Jee xaa nyu'uj, a'íi pu ajta hua' Dios pué'een néijmi'caa i maj séej chuéj japua já'ma'can, ³⁰ ji'nye síj pu'uj séejre' i Dios, a'íi pu a'ín pué'een i ti tyámua' huá'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', ajta quee jitzán juxie've' tipua'aj Israel jitze mua'ajtyáma'cantaj nusu mequee. ³¹ ¿Nyiquij a'íjna jin tyá'uunan a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'íjci jime' tyej tyá'tzaahuatye'? Catu xaa nyu'uj. Sulu a'íj tu jin a'yan tyá'nejmi'tare'en.

4

Je'e'j ti huaríj a'íjna i Abraham

¹ ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyaataxájta je'e'j ti tyi'tíj tyu'mué'tij i Dios jimi a'íjna i Abraham? ² A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, tipua'aj a'yan metyáamua'tyijche' i Abraham yee tyámua' pu tyi'tyevij a'íjci jime' je'e'j ti tyi'tíj huáruuj, aj pu xaa i'riitacaj ti jusíj ahuóotzaahuatye'nyijche', ajta capu je'e'j tyí'rij ti a'yan huárinyij i Dios jimi. ³ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "Abraham pu ja'antzaahuaj i Dios, a'íj pu jin i Dios a'yan tyaamua'aj ajta a'yan tyaataxájtaca' tíjin tyámua' pu tyi'tyevij." ⁴ Ajta a'yájna tipua'aj a'tíj tyi'tíj jin tyí'muarie'e'j, camu tyi'tíj jaatapu'éjve'sij juxié'vi'ra' jime', sulu metyá'najchitye'en a'íjci jime' i ti a'ín tyu'muáriej. ⁵ Ajta tipua'aj a'tíj tyá'tzaahuatye'e'j ti i Dios jaayí'tin ti tyámua' jáa'uurej i tyévi'j ti jéehua jimi á'itzeere', Dios pu ajta a'yan tyaataxájta ti tyámua' tyi'tyevij a'íjna i a'tíj, tyij ajta quee tyi'tíj xá'pui' huáruuj. ⁶ David pu a'yan cha'tána'aj tyu'taxájtaca' a'íjci

jìme' i a'tíj ti Dios a'yan tyá'xaj yee ti tyámua' tyí'tyevij, quee a'yan tyaataxáatan tyi'tíj ti je'ej huáruuj. ⁷ A'yaa pu tyu'taxájtaca' i David tíjin:

Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i Dios ti tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin quee xá'puí' huaríj a'íjci jimi.

⁸ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyéviij ti Dios quee jitzán tyí'pua'ritye' i ti jin ootyá'itzee a'íjci jimi.

⁹ ¿Nyiquij a'íjma na'aj ci'puaj i maj meríj ja'antysisíjchaca' i junavíj, a'íjna i ti jin Dios tyámua' tyihua'tá'caa, ca' ajta hua'ci'puaj i séecan i maj quee a'yan tye'entyisíjchaca' i junavíj? A'yaa tu tyeríj tyaataxájtaca' a'íjci i Abraham, ti Dios a'yan jaatamua'aj tíjin tyámua' pu tyí'tyevij a'íjci jìme' ti a'íin tyá'antzaahuaj. ¹⁰ Ajta, ¿a'najnyí a'yan tyaataxájtaca' i Dios? ¿Nyiquij tí'ij i Abraham ja'antysisíjchaca' i junavíj ca' tí'ij quee xu ja'antysisíjchava'caj? Capu tí'ij ja'antysisíjchaca' i junavíj, sulu jájcuaj imuáj pu a'yan tyaataxájtaca'. ¹¹ Aj pu'ij Abraham ja'antysisíjchaca' i junavíj, mej mij jáamua'reej tíjin Dios pu arí a'yan tyaataxájtaca' ti tyámua' tyí'tyevij, a'íjci jìme' ti tyá'tzaahuatye'. A'íj pu jin i Abraham a'íin pué'een i hua' táataj néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye', tyij majta quee xu ja'antysisíjchaca' i junavíj, Dios pu a'yan cha'taj na'aj tyihuo'taxájtaj tíjin tyámua' mu tyí'tyetyeityee. ¹² Ajta i Abraham, a'íi pu ajta hua' táataj pué'een i maj ja'antysisí'chej i junavíj, ajta a'íjma i maj tyámua' tyityetyúucha'íj tí'ij ajta a'íjna i Abraham, ti ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj tí'ij quee xu ja'antysisíjchava'caj i junavíj.

I ti jin Dios tya'tóoratziiri' a'íjma jimi i maj Abraham jitze eeráma'can

¹³ A'yaa pu i Dios tya'táratziiri' a'íjci i Abraham, ajta a'íjma i maj jitzán eeráanyesij ti a'yan tyihua'ci'tyij néijmi'i i cháanacaj, capu a'yan tya'tácatyíij a'íjma jimi i maj ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íjma jimi i maj tyámua' tyityetyúucha'íj majta tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ Tipua'aj a'íimaj a'yan tyi'tíj metya'ancuria'an i maj já'astijre' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, capu ij che' tyi'tíj je'ej tyí'huíire' i maj jin tyá'tzaahuatye', capu ajta che' tyi'tíj huíire' i ti jin Dios tya'tóoratziiri'. ¹⁵ Ji'nye puéjtzij pu hua'tá'caa a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta jo'tíj quee já'sejre' i nyúucarij maj jin tyí'ijta, camu majta tyi'tíj jin já'itzeere' a'íjci jimi i nyúucarij.

16 A'íj pu jin, ta'aj ij a'íjna i ti jin i Dios tya'táratziiri' i Abraham a'íjma jimi huatyá'itzeere'en i maj jitzán eeráma'can, a'yaa pu huáapua'aj hua' jimi tyí'sejre' a'íjna jime' i maj tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu'ij huatóomua'aj tiquee a'íjma na'aj jimi tya'tóoratziiri' i maj ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íjma pu ajta jimi i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye' ti'ij i Abraham. A'íj pu jin a'íjn pué'een i tataataj néijmi'caa ityájma, 17 a'yaa pu tyé'yus'i' i yuxarij jitze tijin: "A'yaa nu tyimua'antyáaruujtye pej pij hua' táataj pué'eenye' mui'caa i tyeítýee." A'íi pu a'íjn pué'een i Dios, i Abraham ti jimi tyá'antzaahuaj, a'íi pu a'íjn pué'een i Dios ti jaayí'tin ti huo'tájuuritye'en a'íjma i maj merij huácuij, ajta tyí'taahuaj tyi'tíj tiquee xu tyí'sejre'.

18 Ajta a'íjna i Abraham, a'yaa pu tyá'antzaahuaj maj mue'tíj jitzán eerányesij i tyeítýee je'ej ti Dios tya'táratziiri', a'íj pu jin a'íjn pué'eenye'ej ta'raj i hua' táataj mui'caa i tyeítýee, a'yájna ti'ij i Dios tyaaté'exaa tijin: "Mue'tíj mu i tyeítýee a' jitze eerányesij."

19 Ajta i ti jin tyá'tzaahuatya'ca'aj a'íjna i Abraham capu huatyápua'riaca', majta arí tin anxityej nyinyi'ra'aj jájcha'íica'aj, ajta a'íjna i Sara ti íira'ra'an pué'eenye'ej a'íi pu ajta arí ucarístaca'aj, a'íj pu jin a'yan tyí'mua'ajcaa ti quee che' je'ej tyí'riitaca'aj mej mij tyiyóoj muá'ra'nyij.

20 Capu jaatáxaahuataca' capu ajta quee che' jitzán tyi'ca'nyajca'aj je'ej ti i Dios tya'táratziiri', sulu jéetze' pu tyá'antzaahuaj. Ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, 21 a'yan tyá'tzaahuatye'ej ti i Dios a'yan rinyij je'ej ti arí tya'táratziiri'. 22 A'íj pu jin i Dios a'yan jaatamua'aj a'íjci i Abraham ti tyámua' tyi'tyúucha'íica'aj a'íjci jimi.

23 Ajta a'íjci jime' ti i Dios a'yan jaatamua'aj, capu a'yan tyé'yus'i'huaca'aj ti'ij a'yaa na'aj tyáaci'tyij a'íjci i Abraham, 24 sulu a'yaa pu ajta tyo'tyéyu'si'huaca' ityájma jimi. Ji'nye Dios pu a'yan cha'taj na'aj tyí'tamua'tyej a'íjci jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye', títua'aj tyetyá'antzaahuatye'en a'íjci jimi i ti jaatájuurityej a'íjci i Jesús ti tavástara' pué'een, 25 i ti huatátuiihuaca' ti'ij tajitzé ma'can huámui'nyij, a'íjci jime' tyaj quee xá'puí' huaríj i Dios jimi, ajta je'en Dios jaatájuurityej ti'ij ityájma tyámua' tyitaatyátoonyij.

5

I tyaj jin jáamua'reej ti i Dios jéehua taxie've'

1 Dios pu arí tyámua' tyitaatyájtoo, a'íjci jime' i tyej tyá'tzaahuatye', pu'ríj tyaj taxáahuaj séjre'ej i Dios jimi, tyajta tyaatatyójtzi're'en a'íjci i tavástara' Jesús i ti ajta

Ciríistu' pué'een. ² Ji'nye a'íi pu i Ciríistu' taatá'i'rúityej tyej tyij ajtyáxiirej i Dios jimi, a'íjci jime' i tyej tyá'tzaahuatye', tyej tyij huátatyamua've'en a'íjna jime' i ti tyámua' tyitaatyájtoo, tyámua' tutyij een, tyajta tatyamua've' a'íjci jime' tyaj jajchó've' a'ájna xicáara' i tyaj jamuán séeria'aj tá'ra'nyij i Dios. ³ Ajta quee a'íi na'aj, sulu a'íj tu tyajta jin tatyamua've' i tyaj jajpuéjtzij, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tijin a'íi pu ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij tyo'táviicue', ⁴ ajta i tyej tyámua' eenye' pu tatá'caa tyej tyij jéetze' tyámua' huárinyij, ajta i tyaj jéetze' tyámua' eenye' pu tatá'caa tyej tyij tyi'ijchó've'ej tyaj a'áa jo'tyá'itzeere'en i Dios jimi. ⁵ Ajta i tyaj jin tyi'ijchó've' capu a'náj taatatyévi'raste'sij, ji'nye Dios pu ca'nyíjra'aj taatá' i tatzájta', a'íjci jime' ti ju júuricamej ityájma jimi huatyájto.

⁶ Ji'nye tyati'ij ityáj quee pújooriajva'aj tyaj tajapuá huatányuunyij, Ciríistu' pu tajitzé ma'can huamuí' néijmi'caa ityájma i tyaj quee xá'pui' huaríj. ⁷ Jéehua pu tyési' ti a'tíj séej jitze ma'can huámui'nyij. Capu ajta a'tíj óoca'nyej ti séej jitze ma'can huámui'nyij i tyévi'j ti tyámua' tyí'tyevij, nusu xaa a'tíj óoca'nyej ti jitzán ma'can huámui'nyij i a'tíj ti jéehua huápuí'ij tyi'tíj xá'pui' huáruuj jimi. ⁸ Ajta i Dios pu a'yan tyitaataséjratyey ti huápuí'ij taxie've', ji'nye tyati'ij tyooj jéehua a'itzeéria'caj a'íjci jimi, Ciríistu' pu tajitzé ma'can huamuí'. ⁹ Ajta ijíj, tí'ij i Dios tyámua' tyitaatyájtoo a'íjci jime' ti Ciríistu' tajitzé ma'can huamuí', tyámua' pu'ij jéetze' tyí'tahuiire' tí'ij quee i puéjtzij táaci'tyij. ¹⁰ A'yaa pu tyi'ja'yájna, ji'nye tyati'ij tyooj jajcha'íria'caj i Dios, a'íi pu tyámua' tyitaatyájtoo a'íjci jime' ti i yójra' tajitzé ma'can huamuí', jéetze' pu'ij tajapuá huatányuusij, tyej tyij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en, ijíj tyaj tyeríj jimí ajtyu'uj. ¹¹ Ajta quee a'íi na'aj, sulu tyajta tu huatátatyamua've'sij i Dios jimi, a'íjci jime' ti i tavástara' Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een tyámua' táaruuj, tyej tyij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en i Dios jimi.

A'íjna i Adán ajta a'íjna i Ciríistu'

¹² A'yaa pu tyi'ja'yájna, síij pu'uj i tyévi'j ti je'ej pua'aj huaríj a'yan huataséjre i cháanacaj japua aj mu mij néijmi'i je'ej pua'aj huaríj, aj pu'ij a'yan atyojo're'nyej ti huamuí' a'íjna i a'tíj, a'íj mu mij jin majta néijmi'i huácuuj i maj a'íjci jitze i tyévi'j eeráanyej, ji'nye néijmi'i mu majta ootyá'itzee i Dios jimi. ¹³ Tí'ij quee xu huatyátuiihuaca' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, mu'ríj a'yan tyityá'itzeeria'ca'aj i tyeítyee i Dios jimi, ajta tipua'aj quee séjre'ej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, capu i'riitaca'aj ti séej a'yan tyo'xíjtye'en je'ej ti

tyi'tíj jin tyo'tyá'itzee. ¹⁴ Ajta ti'ij na'aj tyu'séjrej i Adán 'asta na'aj quee huataséjre a'íjna i Moisés, néijmi'i mu i tyeítsee huácuij i maj quee xá'puí' huaríj, tyij majta quee a'yan cha'taj mana'aj huaríj ti'ij a'íjna i Adán i tiquee ja'rá'astijrej je'ej ti i Dios tyaata'íj, ji'nye Adán pu a'yan éenye'ej ti'ij i ti ya'uvé'nyesij.

¹⁵ Ajta i ti jin ootyá'itzee a'íjna i Adán, capu a'yan cha'tána'aj een ti'ij i ti Dios juxié'vi'ra' jin taatapuéjve. Ji'nye mue'tíj mu huáacuii a'íjci jime' ti síj ootyá'itzee i Dios jimi, ajta a'íjna i Dios ti taatapuéjve, a'íjci jime' je'ej ti i síj i tyévi j huaríj juxié'vi'ra' jime', a'í pu a'ín pué'een i Ciriístu', jéetze' pu'ij tyí'huíre' ajta ti'ij tyámua' tyihuo'tyátoonyij mui'caa i tyeítsee. ¹⁶ A'íjna i ti jin síj ootyá'itzee i Dios jimi, capu a'yan cha'taj na'aj een ti'ij i ti Dios taatapuéjve, ji'nye ti'ij síj i a'tíj ootyá'itzee i Dios jimi, aj pu'ij huataséjre i puéjtzij, ajta i Dios ti taatapuéjve, a'íjci jime' i maj jéehua ootyá'itzee a'íjci jimi, a'í pu tata'caa tyej tyij ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en a'íjci jimi. ¹⁷ Ji'nye a'íj mu jin huácuij i tyeítsee a'íjci jime' ti síj na'aj i tyévi j quee xá'puí' huaríj, jéetze' pu'ij i Dios tyámua' ta'uurej a'íjci jime' i ti taatapuéjve, tyej tyij ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en a'íjci jimi, a'íjci jime' je'ej ti huaríj a'íjna i tyévi j, a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

¹⁸ Ajta a'íjna i ti jin quee tyámua' huaríj i Adán, Dios pu'ij néijmi'caa ooxíjtye i tyeítsee ti'ij puéjtzij huo'tá'an, a'yaa pu'ij ajta tye'rájraa mej mij néijmi'i ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en, a'íjci jime' je'ej ti huaríj i Ciriístu' mata'aj mij júurij muá'ra'nyij jusén jime'. ¹⁹ A'yaa pu síj na'aj i tyévi j quee tya'rá'astijre je'ej ti i Dios tyaata'íj, a'íj mu jin mue'tíj ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu'ij ajta mui'caa tyu'cí'ij mej mij ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'íjna jime' ti síj i tyévi j ja'rá'astej i Dios, mej mij mue'tíj tyámua' huárinyij i tyeítsee.

²⁰ Ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu een jin huatyátuihuaca' ti'ij jéetze' huataséjre'en i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ajta ti'ij jéetze' huataséjre i maj jin ootyá'itzee, Dios pu ajta jéetze' tyámua' tyihuo'tá' juxié'vi'ra' jime'. ²¹ A'íjna i ti je'ej pua'aj een i Dios jimi, a'yaa pu tyihuo'mué'tij mej mij huácui'nyij, a'yaa pu cha'tána'aj tyu'tyámue'tij i ti jin Dios tyámua' tyitaatá', tyej tyij ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en, ajta tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jime' a'íjci jimi i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

6

Ityáj tu júurij séejre' i Ciríistu' jimi

¹ ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyu'taxájtaj? ¿Nyiquij tyooj atya'itzé'rihua'aj tá'ju'un ta'aj ij i Dios jéetze' tyámua' tyihuojó'mua'raj? ² Catu xaa nyu'uj. Tu'ríj ityáj huácuij a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj een, ¿ji'nye ooj tyí'rij tyaj a'yan tyí'tyechaj ta'tya'itzé'rihua'aj tyi'táj jime' tiquee xá'puí' een i Dios jimi? ³ ¿Nyij sequée jamua'reej, siaj jimi ajtyáhuixij i Ciríistu' siati'ij huái'huaca', tyajta je'en jitzán ajtyáma'cantaj ta'raa ti'ij a'ín huamuí'? ⁴ Ji'nye tyati'ij huái'huaca' tyajta tu avá'nami'huaca' i Ciríistu' jamuán, tyajta huá'cui'iíhuaca' tyej tyij huatájuurej tyajta je'en jájcuan jin chajca, a'yájna ti'ij i Ciríistu' tyu'tájuuriaca' a'íjci jime' i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej.

⁵ Tipua'aj a'íjci jitze ta'ajtyáma'cantaj i Ciríistu' ti'ij a'ín huamuí', tyajta tu jitzán ajtyama'cáantaj ta'raj ti'ij a'ín huatájuuriaca'. ⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej tijin je'ej tyaj jájcua'j tyi'tyítacha'íica'aj a'í pu ajta jamuán óotateehuaca' i Ciríistu', ti'ij antyipua'rej a'íjna ti je'ej pua'aj een i tyaj jin tyítacha'íica'aj, ti'ij quee che' ca'nyíjra'aj tatá'care'en a'íjna i ti je'ej pua'aj een. ⁷ Ji'nye tipua'aj a'táj arí huámuí'nyij, capu che' i'rúitaj ja'mej ti i ti je'ej pua'aj een tyaata'íjtye'en. ⁸ Tipua'aj tyeríj jamuán huácuij i Ciríistu', jitzán tutyij tyí'ca'nyej tyej tyajta jamuán júurij tá'ju'un. ⁹ A'yaa tu tyá'mua'reej tijin ti'ij i Ciríistu' huatájuuriaca', capu che' i'ríj ti'ij ajtáhua'aj huámuí'nyij. Capu che' i'ríj ti ja'antymué'tin a'íjna i ti a'íjna jin tyí'ijta mej mij huácuí'nyij. ¹⁰ Ji'nye i Ciríistu', ti'ij huamuí', a'yaa pu een jin huamuí' ti'ij jo'puá'ritye'en a'íjci i ti je'ej pua'aj een i maj jin tyúucha'íica'aj, ajta ti'ij huatájuuriaca', a'í pu jin júurij ta'raa ti'ij i Dios jimi séejre'ej. ¹¹ A'yaa xu sij cha'taj siana'aj mua'aj tyá'mua'reeriaj siaj seríj huácuij a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj een, maj siajta júurij i Dios jimi a'íjci jime' siaj seríj jitzán ajtyáma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een.

¹² A'íj pu jin, caxu tyi'tá'care'en ti i ti je'ej pua'aj een tyajá'mua'íjtye'ej i ja'mua tzajta', caxu siajta já'astijria'aj a'íjci i ti je'ej pua'aj een i ti ja'mua tzajta' eerányinyii. ¹³ Caxu siajta jatuiiria'aj i ja'muatyé'vira' a'íjci i ti je'ej pua'aj een, siaj sij a'íjci jimi tyí'huí're'ej. Sulu siata'aj huatóotonyij i Dios jimi, mati'ij tyeí'tyee maj meríj huácuij majta je'en huatájuuriaca' a'íjci jime' ti a'ín arí jamuáhuí, siata'aj jaatátuiire'en i jutyé'vira' siaj sij jaatyáhuí're'en tyi'táj jime' ti xá'puí' een. ¹⁴ A'yaa pu quee che' a'náj tyajamuaata'íjtye'sij a'íjna i ti je'ej pua'aj een, ji'nye caxu

ca'nyéjrij jin já'astijre' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íj xu jitze aróoca'nyej i ti i Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' jamuáaruuj.

Típua'aj ca'nyéjrij jin metyí'huíria'aj

¹⁵ ¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj? ¿Nyiquij tyooj je'ej pua'aj tyi'tyitacha'íj tá'ju'un a'íjci jime' ti Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' tyitatá'caa, tyajta quee che' já'astijria'aj a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta? Catu xaa nyu'uj. ¹⁶ Mua'aj xu tyámua' tyá'mua'reej tijin típua'aj xatóotoonyij a'tíj jimi siaj sij ca'nyéjrij jin ja'rá'astijre'en, mua'aj xu ca'nyéjrij jin jaatyáhuíire'ej. Típua'aj a'yan setyá'astijria'aj a'íjci ti je'ej pua'aj een, a'íi pu jamuaatá'sij siaj sij huácui'nyij, na'ríij típua'aj a'yan setyeetyáhuíire'en a'íjci i ti xá'pui' een, mua'aj xu júurij huatyá'itzeere'ej i Dios jimi. ¹⁷ Ajta tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios ja'mua jime', ji'nye mua'aj mu xu anaquéej ca'nyéjrij jin jahuíria'ca'aj a'íjci ti je'ej pua'aj een, xu'ríj ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyajamuamuá'tyej. ¹⁸ Tí'ij Dios jamui'rájtoo siaj sij quee che' ca'nyéjrij jin jatyáhuí'rihua'an a'íjci i ti je'ej pua'aj een, a'yaa pu jamuáaruuj siaj sij jaatyáhuíire'en a'íjci i ti xá'pui' een a'íjci jimi i Dios. ¹⁹ (A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' je'ej ti tyihua'miteeraste' hua' tzajta' i tyeítyee, ji'nye óoche' pu jamuá'itziitye' siaj sij néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij.) A'yájna siati'ij ará'tyeej tyityaatóo'a' siaj sij jaatyáhuíire'en a'íjci i ti je'ej pua'aj een, siaj sij jéehua huóoxana'cire'en i Dios jimi, a'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj a'yan cha'taj siana'aj tyityaatóotoonyij néijmi'i jime' siaj sij jaatyáhuíire'en i ti xá'pui' een, siata'aj sij jiré'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi.

²⁰ Siati'ij siooj jatyáhuí'rihua'aj a'íjci i ti je'ej pua'aj een, caxu a'íjci jitze tyí'huíria'ca'aj i ti xá'pui' een i Dios jimi, ²¹ ¿tyi'tanyí ij jin je'ej tyajamuatyáhuí? Ijij xu sij jutyevi'ra' a'íjci jime' je'ej siaj tyi'tíj huáruuj, ji'nye i ti je'ej pua'aj een, a'yaa pu tyu'tá'caa siaj sij a'íjci jin huácui'nyij. ²² Ajta ijij, tí'ij Dios jamui'rájtoo siaj sij quee che' jatyáhuí'rihua'an a'íjci i ti je'ej pua'aj een, xu'ríj sij jahuíire' i Dios. A'íi pu xaa já'muahuíire'en, ji'nye a'íj pu jitze eeráamej i júuricamej ti naa een, i siaj jin júurij xá'ju'un jusén jime'. ²³ A'yaa pu tyá'mue'tin i a'tíj ti huámui'nyij típua'aj jaatyáhuíire'en a'íjci ti je'ej pua'aj een, ajta i ti Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' tyitaatá', a'íi pu taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en a'íjci jamuán i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, i tavástara'.

7

Je'ej ti huatóomua'aj tipua'aj i maj tyóovi'tin

¹ Nye'ihuáamua', mua'aj xu jamua'tyej i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa xu siajta tyá'mua'reej ti i nyúucarij a'yan tyé'ijtye' ti'ij ooj júurij i a'tíj. ² Ajta a'yájna tipua'aj íiti' huicha'aj, a'yaa pu tyé'ijtye' a'íjna i nyúucarij ti a'yan tyúuxie've' ti i íiti' huatyá'itzeere'en i jucín jamuán ti'ij ooj júurij, ajta tipua'aj i cína'ra'an arí huámuí'nyij, capu che' a'yan tye'íitye'ej ja'mej i nyúucarij. ³ A'íj pu jin, tipua'aj séej jamuán huatyéviche'en, ti'ij ooj júurij i cína'ra'an, juxana'cire' a'íjna i íiti', ajta tipua'aj i cína'ra'an arí huámuí'nyij, a'íjna i nyúucarij capu che' tye'íitye'ej ta'mej, aj pu'ij i'ríitaj ja'mej ti séej tyáataj jamuán huatyéviche'en.

⁴ Siajta mua'aj, nye'ihuáamua', siati'ij jitzán ajtyáhuixij i Ciriístu' aj xu sij siajta jamuán huácuij a'íjci jimi i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íj xu jin mua'aj séej jitze ajtyáama'can, a'íi pu a'íin pué'een i ti huamuí' ajta je'ej huatájuuriaca'. A'íj pu jin i'ríj tyej jaatátuure'en i Dios i tyaj jin xá'pui' huaríj. ⁵ Ji'nye tyati'ij a'yan tyí'tyechajca'aj mati'ij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyitaatyáhuí tyej tyij jáamua'reej tyaj quee xá'pui' ríjcaa, a'íj tutyij huamue'tíj tyej tyij huácui'nyij. ⁶ Ajta ijíj tyaj tyeríj huácuij a'íjci jimi i nyúucarij ti néijmi'i jin tyí'ta'ijtya'ca'aj, tu'ríj taxáahuaj séejre' tyej tyij jaatyáhuire'en i Dios a'íjci jime' i júuricamej ti jájcuaaj, catu che' a'íjci jimi i nyúucarij ti mí'ma'can.

A'íjna i ti je'ej pua'aj een ti nye jitze séejre'

⁷ ¿Nyij a'yan tyetyu'taxájtaj ti i nyúucarij i maj jin tyí'ijta je'ej pua'aj een? Catu xaa nyu'uj, ji'nye canu a'yan tya'mua'reeriajche' tyi'tíj ti je'ej pua'aj een tipua'aj quee huatya'itzeere'nyijche' ityájma jimi a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. Canu a'náj jamua'reeriajche' ti je'ej pua'aj een tipua'aj nyetyí'nyacua'tzaj, tipua'aj quee a'yan tyinaaté'exaatye'nyijche' a'íjna i nyúucarij yee: "Capáj tyí'nyacua'tzaj." ⁸ Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íj pu jitze huóoca'an, ti'ij nye jitze jaatyátoonyij néijmi'i i ti je'ej pua'aj een. Ji'nye tipua'aj quee séejre'ej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, capu i'ríj tyaj jáamua'reej tyi'tíj ti je'ej pua'aj een. ⁹ Ajta jájcuaaj imuáj, nyaxáahuaj nu jo'chá'canya'aj, canu tyi'tíj mua'reeriaca'aj, ajta nyati'ij jáamua'reeri' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, aj pu'ij jéetze' huataséejre nye jimi a'íjna i ti je'ej pua'aj een, aj nu nyij huamuí'. ¹⁰ Ajta a'íjna i nyúucarij ti tyámua' tyinaatá'nyijche' nyej nyij júurij ná'ra'nyij, a'yaa pu tyino'xíjtyej nyej nyij huámuí'nyij,

11 ji'nye a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íi pu náacuanamuaj nyej nyij quee ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij, a'íj pu'ij jin i nyúucarij no'xíjtyej nyej nyij huámui'nyij.

12 A'íj pu jin tyámua' een a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta quee tyi'tíj ja'itziitye', néijmi'i pu xá'pui' een. 13 Ajta ji'nye na'quij, ¿nyiquij a'íjna i ti xá'pui' een no'xíjtyej nyej nyij huámui'nyij? Capu xaa nyu'uj. A'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti huataséjre'en i ti je'ej pua'aj een, a'íj pu jin a'íjna i ti xá'pui' een no'xíjtyej nyej nyij a'íjci jin huámui'nyij, ti'ij ajta séeria'aj já'ra'nyij ti jéehua huápu'íj je'ej pua'aj huasé'rin i Dios jimi a'íjna i ti je'ej pua'aj een.

14 A'yaa tu tyá'mua'reej ti i nyúucarij a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, nyajta nyáaj canu uhuájca'neye, néijmi'i nu jin jahui're' a'íjci i ti je'ej pua'aj een. 15 Canu yó'itej je'ej nyaj een jime' jin a'yan tyi'tyínyecha'íj, ji'nye canu a'yan ricij je'ej nyaj tyá'xie've', ajta a'íjna i ti quee na'ráanajchij, a'yaa nu a'íjci jin ricij. 16 Ajta tipua'aj a'yan nyarijca a'íjci jime' i ti quee na'ráanajchij, aj nu nyij a'yan tyá'mua'reeren ti xá'pui' een a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. 17 A'íj nu jin quee che' nyáaj a'íin pu'é'een i ti a'yan ricij, sulu a'íjna i ti je'ej pua'aj een i ti ú'sejre' yunyatzájta'. 18 Ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej yunyatzájta', i nyahue'ra' jitze ti quee uhuájca'neye, ti quee ú'sejre' i ti xá'pui' een, tyij nyajta a'yan tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij a'íjci jime' i ti xá'pui', canu pújoorej nyaj a'yan huárinyij. 19 Canu a'íjci jin a'yan ricij i ti xá'pui' i ti na'ráanajchij nyej nyij a'yan huárinyij, sulu a'íj nu jin je'ej pua'aj ricij i ti quee na'ráanajchij. 20 Arí íjij, tipua'aj a'yan nyarijca a'íjci jime' je'ej ti quee tyina'ráanajchi, canu che' nyáaj a'íin pu'é'een i nyaj a'yan ricij, sulu a'íjna i ti je'ej pua'aj een ti ú'sejre' yunyatzájta'.

21 A'yaa pu'ij tyé'miteere' nyaj jaxie've' nyaj xá'pui' huárinyij, ajta canu pújoorej, ji'nye nye jitze pu séejre' a'íjna i ti je'ej pua'aj een. 22 I nyaxiéjnyu'caa nu jin jaxie've' nyaj ja'rá'astee a'íjci i Dios nyuucáaj, 23 a'íi pu nyo'se' a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íjci jamuán i ti tyí'ijta yu nyaxiéjnyu'caa tzajta'. A'íi pu a'íin pu'é'een i ti je'ej pua'aj een i ti tyí'ijta nyej jitze ti ajta arí naatyáaj'i'quej.

24 Canu nyij che' je'ej tyéejtyoovej. ¿A'tanyíj nìi'rátosij a'íjna jitze i nyaj jatyáhue'ra' ti'ij quee a'yan tyináaci'tyij nyaj huámui'nyij? 25 A'íi pu'uj i Dios, i nyaj tyé'tyojtzi're', a'íjci jitze ma'can je'ej ti huaríj a'íjna i Jesús, i Ciriistu' ti ajta tavástara' pu'é'een. A'yaa nu nyij tyiyó'itej nyej jaatyáhuire'en je'ej ti tyeetyájtoo a'íjna i Dios i junyúucáa,

nyajta quee nyaca'nyej a'íj nu nyij jin putya'huiire' a'íjci i ti je'ej pua'aj een.

8

Tyej tyámua' tyí'tyítacha'íj je'ej ti tyá'xie've' i júuricama'ra' i Dios

¹ A'yaa pu'uj, capu che' tyi'táj je'ej huá'uurej a'íjma i maj jitzán ajtyu'uj i Ciriístu', ti ajta Jesús pué'een, ² ji'nye a'íjna i nyúucaria'ra' i júuricama'ra' i Dios, i ti ajta tyu'tá'caa tyej tyij júurij tá'ra'nyij a'íjci jimi i Ciriístu', a'íi pu muí'rájtoó a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een ti ajta tyu'jé'caj. ³ Ji'nye i Dios pu a'yan huaríj je'ej ti quee tyu'tái'riitariaca' ti a'yan huárinyij ityájma jimi a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'íjta Moisés ti jaatyájtoó, capu táahuii a'íjna i nyúucarij a'íjci jime' tyaj quee ja'viicue'raca'aj tyaj ja'rá'astej. A'íj pu jin Dios muyo'ta'ítayaca' i juyój ti'íj a'íin a'yan cha'tána'aj huataséjre'en mati'íj i tyétyacaa i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj i Dios jimi, ti'íj huatóomu'vejritaj a'íjma jitze ma'can i maj ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu a'íjna jin huaríj ti'íj jo'xíjtye'en ti'íj quee che' tyi'ta'íitya'aj já'ra'nyij a'íjna i ti je'ej pua'aj een. ⁴ A'íi pu a'yan huaríj tyej tyij ityáj ja'rá'astijre'en je'ej ti tyúuxie've' a'íjci jitze i nyúucarij, ji'nye catu che' a'yan tyi'tyítacha'íj a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i tatzájta', sulu a'íj tu jitze arátaca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

⁵ A'íimaj i maj a'yan tyityetyúucha'íj a'íjci jime' ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i hua' tzajta', a'yaa mu a'íjci jitze tyí'mua'tzej je'ej ti a'íin ca'nyíjra'aj tyihua'tá'caa, majta a'íimaj i maj a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'yaa mu a'íjci jin tyá'huoo je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i júuricama'ra' i Dios. ⁶ Típua'aj a'táj a'íjci jitze tyí'mua'ajcaj i ti je'ej pua'aj een ti tzajta' eerányinyii, a'yaa pu tyá'ci'tyij ti'íj huámui'nyij, ajta típua'aj a'táj a'íjci jitze tyí'mua'ajcaa je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej ajta tyámua' tyí'éenye'ej ja'mej a'íjci jimi. ⁷ Majta a'íimaj i maj a'íjci jitze tyí'mua'tzej i ti je'ej pua'aj een, a'íi mu jájcha'íire' i Dios, ji'nye camu jaxie've' majta quee pújoorej maj ja'rá'astej i nyúucaria'ra' i Dios. ⁸ A'íj pu jin a'íimaj i maj a'yan tyá'astijre' a'íjci ti je'ej pua'aj een ti hua' tzajta' eerányinyii, capu je'ej tyí'rij maj tyámua' tyaatá'an i Dios.

⁹ Siajta mua'aj caxu che' a'yan tyí'tyechej ti'íj i ti je'ej pua'aj een, sulu je'ej ti tyúuxie've' i júuricama'ra' jimi i Dios, ji'nye a'íi pu'ríj huatyá'itzee ja'mua jimi. Dios pu

ja'mua tzajta' séejre'. Ajta a'íjna i tiquee jimi séejre' i júuricama'ra' i Ciriístu', capu Ciriístu' jítze ajtyáma'can. ¹⁰ Ajta tipua'aj i Ciriístu' ja'mua tzajta' séejre'ej, a'í pu ajta ja'mua tzajta' séejre' i júuricamej, ji'nye Dios pu arí tyámua' jamuáaruuj, tyij ajta arí i ja'muatyévira' huamu' a'íjci jítze i ti je'ej pua'aj een. ¹¹ Ajta tipua'aj ja'mua tzajta' séejre'ej i júuricama'ra' i Dios ti jaatájuurityej a'íjci i Ciriístu', a'í pu ajta jaatájuuritye'sij i siaj jatyáhue'ra' a'íjci jime' ti i júuricama'ra' arí ja'mua tzajta' séejre'.

¹² A'í pu jin nye'ihuáamua' a'yan tyúuxie've' ityájma jimi tyej tyij quee che' a'yan tyá'astijre'ej a'íjci ti je'ej pua'aj een i ti tatzájta' eerányinyii. ¹³ Ji'nye tipua'aj a'yan setyityetyúucha'íj a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een i ti eerányinyii ja'mua tzajta', a'yaa pu tyajá'muaci'tyij siaj huácuinyij, ajta tipua'aj sequée che' já'astijria'aj a'íjci i ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i ja'mua tzajta', siajta je'en a'íjci jítze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, aj xu júurij xá'ju'un.

¹⁴ Néijmi'i i maj jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'í mu yójmua'mua' pué'een i Dios. ¹⁵ Siajta mua'aj caxu a'íjna ancuriáa' i júuricamej ti'ij ca'nyéjrij jin tyajamuata'íjtye'en siaj sij siajta jatzínya'aj a'íjci i ti tyajá'mua'íjtye', sulu a'í pu a'ín pué'een i júuricama'ra' i ti a'yan já'mua'uurej siaj sij yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ra'nyij i Dios. A'í tu júuricama'ra' jítze arataca'nyáaj tyij a'yan tyé'jee tijin: "Muáaj paj tavástara' pué'een." ¹⁶ Ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios, ajta i tajúuricamej, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'mua'reej tyaj yójmua'mua' pué'een i Dios. ¹⁷ Ajta tyaj tyerij yójmua'mua' pué'een i Dios, tyi'tíj pu a'íjci jin ajta taci'tyij i Dios jimi jamuán i Ciriístu', ji'nye ityáj tu tyajta jamuán jajpuéjtzij i Ciriístu' tyajta tutyij jamuán séeria'aj tá'ju'un jusén jime'.

A'íjna ti huápu'íj naa huasé'rihua'aj ta'mej ti ooj maja've'mej

¹⁸ A'yaa pu tyiná'miteeraste' nyéetzij, a'íjna i tyaj jin jajpuéjtzij íyan i cháanacaj japua, capu tyi'tíj je'ej a'íjci jimi i tyaj jimi séeria'aj tá'ju'un ti'ij huataséjre'en i tavástara'. ¹⁹ Ajta ti'ij na'aj i ti a'yan tyí'sejre' i Dios ti tyú'taahuaca', a'í mu jajchó've' a'ájna xicáara' ti'ij i Dios huatóosejrata ityájma jimi i tyaj yójmua'mua' pué'een. ²⁰ Ji'nye néijmi'i ti'ij na'aj tyí'sejre' seequéj pu tyi'huóoruuj ti'ij quee a'yan éenye'ej tá'ra'nyij je'ej ti tyá'xie'va'ca'aj i Dios, capu jusíj a'yan huóoruuj, sulu Dios pu juxié'vi'ra' jin a'yan tyeetyájtoo ti'ij jaajájcuare'en

majca'huáyee, ²¹ néijmi'i i ti tyí'sejre' pu tyí'ijchó've' a'ájna xicáara' ti jitzán Dios jaatyáhuüre'ej, ti'ij ajta tajamuán séeria'aj já'ra'nyij i tyaj yójmua'mua' pué'een. ²² A'yaa tu tyá'mua'reej ti a'yan tyí'een jo'tij na'aj i cháanacaj japua ti a'yan tyu'puéjtzij ti'ij tipua'aj íitaj ootacuí'nyej. ²³ Tyajta ityáj a'yaa tu tyajta tya'ajpuéetzij, ji'nye pu'ríj ityájma jimi séejre' i júuricama'ra' i Dios, ti a'ín pué'een i ta'nájcaj ti Dios a'yan tyita'táratziiri'. Jéehua tu jajpuéetzij a'yan tyetye'ejcho've'ej ti'ij táaci'tyij tyaj yójmua'mua' pué'eenye'ej tá'ra'nyij i Dios, ti'ij ajta i Dios japuan huatányuunyij i tatyévira'. ²⁴ A'yaa pu een jin Dios tii'rájtoo tyej a'yan tye'ejchó've'ej a'íjci i tyaj quee xu jaséj. Ajta tipua'aj tyeríj jaséjraj i tyaj jajchó've', capu che' juxie've' tyaj jacho'va'aj. ¿Nyi a'tíj tyi'tíj tyicho've' ti arí jaaséj? ²⁵ Ajta tipua'aj i tyaj jajchó've' tyequée xu jaséjraj, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj jacho'va'aj tyequée tyá'xaahuataj.

²⁶ A'yaa pu'ij ajta i júuricama'ra' i Dios tyí'tahuüre' a'íjci jime' tyaj quee je'ej rinyij tajímua'aj. Ji'nye catu jamua'reej tyi'tíj ti nyúucarira' juxie've' tyej tyij huatyényuunyij, a'íj pu jin i júuricama'ra' i Dios tajitzé ma'can tyényuusij, a'yaa pu tyó'ci'xij ti'ij i ti'iquee tya'ancurí'rej, ji'nye capu i'ríj ti a'tíj jaataxáj. ²⁷ Ajta a'íjna i Dios ti néijmi'i mua'reej je'ej tyaj tyí'mua'tzej i tatzájta', a'íj pu jamua'reej je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jahuoo i júuricama'ra', ji'nye a'íj pu hua' japua huatányuusij je'ej ti i Dios tyá'xie've'.

Néijmi'i tu jin tyu'tyámue'tij i Dios jimi

²⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej ti Dios huá'huüre' ti'ij néijmi'i a'yan tye'rájra'nyij je'ej ti a'ín tyámua' tyihuo'tá'an a'íjma i maj jaxie've', a'íjma i ti arí a'ín hua'antyíhuoj ti'ij tyi'tíj jin tyihua'antyárujtye'en. ²⁹ Ajta a'íjma i ti Dios jájcuaj ímuáj arí huá'muajtyajca'aj, a'yaa pu tyihua'antyíhuoo ti'ij a'yan huó'uurej ti'ij a'íjna i yójra', ajta ti'ij a'ín pue'éenye'ej tá'ra'nyij i ta'nájcaj a'íjma jimi i ihuáamua'mua'. ³⁰ Ajta a'íjma i ti a'yan jájcuaj ímuáj tyihua'antyíhuoo, a'íj pu ajta huo'tajé, ajta a'íjma i ti huo'tajé, a'íj pu tyámua' huó'ruuj mej mij ji'réenya'aj huatyá'itzeere'en a'íjci jimi, ajta a'íjma i ti tyámua' huó'ruuj, a'íj pu huo'ta' mej mij jamuán séjre'ej muá'ra'nyij jusén jime'.

³¹ ¿Ji'nye tyajtáhua'aj tyu'taxájtaj? Tipua'aj i Dios tajapuá nyuucacaj, capu i'ríj ti a'tíj ta'antypuá'ritye'en ityájma. ³² Capu i Dios quee a'yan tyito'tyéchootzej i juyój, sulu a'íj pu tyu'tá' ti'ij huámui'nyij tajitzé ma'can i cúruuj jitze, ¿nyiquee a'yan cha'taj na'aj ij juxié'vi'ra' jin néijmi'i tyitaatapuéjve'sij, i ti tyí'sejre' i Ciriístu' jimi? ³³ ¿A'tanyíj

a'yan tyihuá'xajtzi' a'íjma i Dios ti hua'antýihuoj? Dios pu a'íin pué'een i ti tyámua' huá'uurej. ³⁴ ¿A'tanyíj puéjtzij huo'tá'sij? A'íi pu a'íin pué'een i Ciriístu' ti huamuí', ajta je'en huatájuuriaca', ijíj pu muáca'ta' i Dios já'sejre', a'íi pu'ij taatyáhuire'ej. ³⁵ ¿A'tanyíj ij tye'entyí'uunaj ti'ij i Ciriístu' quee che' taxie've'ej? ¿Nyiquij títua'aj tyi'tíj tamuarie'riste'ej, na'ríj tyi'tíj ta'itziitya'aj, ca' títua'aj je'ej pua'aj máta'uuriaj, nusu tyatájcuaj, ca' títua'aj tyej quee je'ej tyéjviicue'raj, ca' títua'aj tyaj huácui'nyij? ³⁶ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Muéetzij jime' tu a'náj tina'aj á'taca'nyej tyej tyij huácui'nyij,
a'yaa mu ta'uurej mati'ij a'íimaj i cánya'xi i maj huá'cui'caa.

³⁷ Ajta néijmi'i jime' a'íjci, a'yaa tu tyu'tyámue'tij a'íjci jime' ti i Ciriístu' taaxié'vej. ³⁸ A'yaa nu tyámua' tyá'mua'reej tíquee tyi'tíj tye'entyí'uunaj ti'ij quee che' i Dios taxie've'ej. Capu i tyaj júurij huatyá'itzeere'en, na'ríj tyaj huácui'nyij, na'ríj i maj tajapúa' tyí'huire' i Dios jimi, na'ríj a'íimaj i maj tyí'huire' i tyiyáaru' jimi, je'ej ti tyí'ricij i ti tyí'sejre', nusu je'ej ti tyí'rinyij, ³⁹ títua'aj i ti jéetze' ájtyeej, na'ríj i ti jéetze' ajo'cátyee i tajityé, tyi'tíj tina'aj ti a'yan séejre' i Dios ti tyú'taahuaca'. Capu tyi'tíj tye'entyí'uunaj i Dios ti jin taxie've' ajta taataséjratyej i Ciriístu' jimi, a'íjna i Jesús ti tavástara' pué'een.

9

Dios pu hua'antýihuoj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can

¹ A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajámua'ixaatye' i Ciriístu' jimi, canu tyí'hue'taj. Ajta i nyaj jin ma'úumua'rej jamuán i júuricama'ra' i Dios, a'yaa mu tyí'nye'ixaatye' ti a'yan tyi'ja'yájna, ² jéehua nu nyaxaamujritye', nyajta a'náj tina'aj jajpuéjtzij i nyaxiéjnyu'caa tzajta', ³ a'yaa nu tyá'xie've' títua'aj i'rítan na'ránajchij ti Ciriístu' manúurieenyij, ti'ij na'antýipúa'ritye'en hua' jitze ma'can i nye'ihuáamua', a'íjma i maj a'yan cha'taj mana'aj tyi'tye'rányej nyati'ij nyáaj. ⁴ A'íi mu Israel jitze ajtyáma'can, ajta i Dios huatyóoyojmua'tyej. Dios pu ajta huatyá'itzee hua' jimi a'íjna ti naa séeria'aj ta'raa, ajta hua' jimi tyu'tá' i junyúucaa je'ej ti tya'ra'nyíche', majta a'íimaj, a'yaa mu tya'ancuriáa' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, majta a'íjci i yi'ráj je'ej maj tyá'na'michej, ajta mui'caa jin tyihua'táratziiri'. ⁵ A'íi mu majta hua' jitze eeráma'can i

tahuásimua'ci'ij, ajta hua' jitze pu a'yan tye'ráanyej a'íjna i Ciríistu' ti ajta a'ín pu'éen i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, tyiche' a'náj tina'aj tyé'tyojtzi're'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

⁶ Canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' ti i nyúucarij quee tyi'tíj huúria'ca'aj i Dios ti huo'ta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'íimaj i maj a'íjci jitze eeráanyej i Israel, camu néijmi'i jì'ré'can jime' a'íjci jitze ajtyáma'can. ⁷ Camu majta néijmi'i yójmua'mua' pu'éen a'íjci i Abraham, sulu Dios pu a'yan tyaaté'exaatya'ca'aj tíjin: "A'íi mu a'ín pu'éeenye'ej muá'ju'un a'yóojmua' i maj jitzán eerányesij a'íjci i Isaac." ⁸ A'yaa pu'ij tyí'ta'ixaatye' maj quee néijmi'i yójmua'mua' pu'éen i Dios i maj Abraham jitze eeráanyej, sulu a'íimaj i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i ti jin Dios tya'tóoratziiiri', a'íi mu a'ín pu'éen i maj yójmua'mua' pu'éen a'íjci i Abraham. ⁹ Ji'nye Dios pu a'yan tya'tóoratziiiri' a'íjci jimi i Abraham tíjin: "A'náj nyaj nyeríj a'yan tyaaxá'pui'intarej, nyáaj nu nyajtáhua'aj ya'uvé'nyesij, ajta i Sara pu arí tyiyóoj ta'mej."

¹⁰ Ajta quee a'íi na'aj. A'íimaj i maj hua'puaj i yójmua'mua' i Rebeca, a'íi pu a'ín pu'éeenye'ej i hua' táataj a'íjna i Isaac, ¹¹ Ajta mati'ij quee xu nánie'huacaj i maj hua'puaj, mati'ij quee xu tyi'tíj je'ej uuriáacaj, tipua'aj ti xá'pui' een, na'rúij ti je'ej pua'aj een, a'yaa pu Dios tyaaté'exaa a'íjci i hua' náanaj tíjin: "A'íjna ti vásti', a'íi pu jaatyáhuire'ej a'íjci i ti pá'rí'ij." ¹²⁻¹³ Ajta a'yan tíjin: "Nyáaj nu jaxie've' a'íjci Jacob, nyajta jájcha'íire' a'íjci i Esaú." A'yaa pu'ij tyé'miteere' je'ej ti ricíj i Dios tí'ij a'ín séej avá'huonyij, je'ej ti a'ín tyá'xie've', ajta quee a'yan tyaataxáatan je'ej ti tyi'tíj jin huaríj.

¹⁴ ¿Nyij a'íjci jin a'yan tyetyu'taxájtaj ti i Dios quee xá'pui' ricíj? Catu xaa nyu'uj. ¹⁵ Ji'nye Dios pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Moisés tíjin: "Nyáaj nu tyaatú'uunyi'raj a'tíj tina'aj ti a'yan tyina'ráanajchi, nyajta nu ja'ancu'vaxi'ij a'tíj ti ajta a'yan tyina'ráanajchi." ¹⁶ A'yaa pu'ij, capu a'yan tyá'ci'tyij i a'tíj a'íjci jime' je'ej ti jusíj tyá'xie've', nusu je'ej ti tyi'tíj jin tyí'tyese', sulu je'ej ti i Dios tyá'ancu'vaxi'ij. ¹⁷ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjci i rey Egipto ti tyejé'íjtaca'aj tíjin: "A'yaa nu rey jime' tyimua'antyáarujtye nyej nyij a' jimi huo'taséjratye'en i nyaj jin néijmi'i putyi'uurej, ajta mej mij néijmi'que' náamua'tyij íyan i cháanacaj japua." ¹⁸ A'yaa pu'ij i Dios tyá'cu'vej a'tíj ti a'yan tya'ráanajchi, ajta a'yan tya'tá'caa ti

a'tíj a'yan tye'tyánaamuan i juxiéjnyu'caa a'tíj ti ajta a'yan tyáráanajchi.

¹⁹ Ajta a'tíj pu a'yan tyu'taxájtaj tijin: "Típua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, ¿ji'nye een jime' i Dios tajitzé tyi'pua'ritye', típua'aj a'ín jusíj a'yan ta'uurej?" ²⁰ ¡Pajta muáaj tyáati'! ¿A'tanyíj paj pué'een pej pij a'yan tyi'anyuuste' i Dios jimi? ¿Nyiquij i xá'rij a'yan tyaaté'exaatye'sij a'íjci i ti jaatyátaahuaca' yee: "Ji'nye een jime' a'yan petyi-natyátaahuaca'?" ²¹ A'íjna i a'tíj ti xá'rij tyi'ta'huacaa, a'yaa pu tyu'tóoci'puaj ti tyu'muárie'en i xaríj jime', ti'ij séecan tyu'taahuaj i xá'rijtze ti naa tyu'sé'rin, ajta séecan ti cha'na'aj tina'aj tyi'huüre'.

²² Dios pu a'yan tyá'xie've' ti taataséjratye'en ti a'ín néijmi'i putyí'uurej, a'íj pu jin néijmi'i tyo'táviicue'ri' a'íjma jimi i ti a'yan tyihua'tyévijtya'ca'aj mej mij jó'vetyij. ²³ A'yaa pu'ij ajta ityájma tyitaataséjra ti a'ín tyámua'tyihuo'tyájtóo a'íjma i ti hua'ancu'vajxi, ajta anaquéej tyámua'táaruuj tyej tyij hua' jitze ajtyáma'cantaj tá'ra'nyij. ²⁴ A'yaa pu i Dios tyitaatajé, ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ²⁵ A'yaa pu ajta tyo'tyéyu'xaca' i yu'xarij jitze a'íjna i Oseas tijin:

A'íjmaj i maj quee nyejitzé ajtyáma'cantaca'aj,
a'yaa nu huo'támua'sij tijin mu'ríj nyetyeétyeristyamua'
pué'een,

nyajta a'íjma i nyaj quee hua'xie'va'ca'aj,
a'yaa nu nyajta tyihuo'taxájtaca' tijin nyaj hua'xie've'.

²⁶ Ajta jo'maj a'yan tyihuojo'té'exaa i tyeítýee yee:
"Mua'aj xu quee nyetyeétyeristyamua' pué'een",
a'yaa mu tyihuo'taxájtaj maj yójmua'mua' pué'een i Dios ti
júurij.

²⁷ Ajta a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, Isaías pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin: "Tyij majta jéehua i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yan a'chu ti'ij i séj ti a'áa ja'ajtyájcaj jo'tíj ja'va'ástimee i jájrij, capu néijmi'caa huüre'en ti'ij i Dios hua' japua huatányuunyij, ²⁸ ji'nye jiye'tzín pu i Dios néijmi'i antyipuá'ritye'sij ti'ij puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua." ²⁹ A'yájna ti'ij ajta arí tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías tijin:

Típua'aj i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej quee
taatá'nyijche',
tyej tyij séecan jitze eerama'cáantaj, a'yaa pu'ij ajta
tyi'ta'uréenyijche',
ti'ij tyihuó'ruuj i maj a'áa jo'cháatima'caa a Sodoma majta
a Gomorra.

I maj jin ootyá'itzee i maj Israel jitze ajtyáma'can

³⁰ ¿Ji'nye tyetyu'taxájtaj a'íjna jime'? Nyiquij a'íjna jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye', i Dios tyámua' huó'ruuj i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj majta jahuooca'aj mej mij ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi. ³¹ Majta a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, i maj a'yan tyá'huooca'aj i nyúucarij jitze i maj jin tyl'ijta mej mij ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi, a'í mu quee ja'ancuriáa' i maj jahuooca'aj. ³² ¿Ji'nye een jime' mequee ja'ancuriáa'? A'yaa mu een jin huamué'tichej maj quee a'íjna jitze tyi'ca'nyajca'aj i maj jitzán tyá'tzaahuatye', sulu je'ej maj tyi'tíj jin rijcaa. ³³ A'íj mu jin huamué'tichej a'íjci jime' maj jaatyáxaahuataca' a'íjci i ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin:

Nyáaj séej tyéviy huata'ítij a Sión,

a'yaa pu tyinaatyáhuire'ej tí'ij i tyetyéj i maj jitzán éjcataj
i tyétyacaa,

ajta i ti jitzán tyí'ca'nyej capu jaatatyévi'raste'sij.

10

¹ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' i nyaxiéjnyu'caa tzajta', nyajta a'yan tyá'huavij i Dios tí'ij a'ín hue'rátóonyij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ² A'yaa nu tyámua' tyá'mua'reej sij jéehua jaxie've' sij jaatyáhuire'en i Dios, ajta a'íjna i sij jin jaxie've' sij sij a'yan huárinij capu a'íjna jitze aróoca'nyej i ti ji'r'é'can jime'. ³ Ji'nye caxu jamua'reej ti i Dios a'ín pué'een i ti tyámua' huá'uurej i tyeítjee, jujímua'aj xu sij a'yan tyá'huooc'aj sij jí'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en, sijta quee a'yan ricij je'ej ti i Dios tyaaxá'pui'intarej tí'ij a'tíj jí'reenya'aj jimi huatyá'itzeere'en a'íjci jimi. ⁴ Ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'í pu antyipuá'riaca' tí'ij i Ciriístu' yan uvé'nyej, a'yaa pu'ij tyí'rij sij néijmi'i tyámua' tyityeetyá'itzeere'en a'íjci jime' sij tyá'antzaahuatye'en i Ciriístu' jimi.

⁵ Ajta tí'ij a'tíj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjna jitze ma'can i nyúucarij i maj jin tyl'ijta, Moisés pu a'yan tyo'tyéyu'xaca' tíjin: "A'tíj ti ja'rá'astijre'en a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyúuxie've' ti néijmi'i a'íjci jitze aróoca'nyej i nyúucarij." ⁶ Ajta i ti jin a'tíj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjna jimi i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyá'xaj tíjin: "Capáj a'yan tyí'mua'ajcaj mua' tzajta' yee: ¿A'tanyíj tajapuá jo'ojnyésij?, ta'aj ij ya-java'cányijtye'en a'íjci i Ciriístu'", ⁷ na'ríj yee; ¿ajo'cárutyij tyétye' ímuáj?, ta'aj ij je'tátóonyij i Ciriístu' hua' tzajta' i maj meríj huácuij." ⁸ Tyi'tanyí na'aj putyí'xaj i ti a'yan

yee: "A'íjna i nyúucarij a jimi pu séejre', ajta a'íjci jitze i paj jin ma'úumua'rej ajta a'xiéjnyu'caa tzajta'." A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyajta huá'ixaatye'.⁹ Tipua'aj a'yan petyu'taxáj yee Jesús pu tavástara' pué'een, pajta a'xiéjnyu'caa tzajta' tyá'antzaahuatye'en ti i Dios jaatájuuritej, aj pu i Dios mui'rátosij.¹⁰ A'yaa pu tyúuxie've' paj a'xiéjnyu'caa jin tyá'antzaahuatye'en ti'ij muáahui're'en, pajta mua' tyenyij jin jaataxáj ti i Jesús a'íin pué'een i Ciriístu', aj pu'ij Dios a japua huatányuusij.

¹¹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'tíj ti tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi, capu a'náj huatóotyevi'ra'astaj." ¹² Majta juxa'aj mana'aj een i tavástara' jimi, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, ji'nye síj pu'uj a'íin pué'een i ti néijmi'caa tavástara', ajta néijmi'i tyihua'tá'caa je'ej ti síj ajta síj tyaatáhuaviiraj. ¹³ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tijin: "A'tíj tina'aj ti a'yan tyaatáhuosij i tavástara' jimi, Dios pu japuan huatányuusij." ¹⁴ Ajta ¿ji'nye tyí'rij maj huatyényuunyij i tavástara' jimi, tipua'aj mequee xu jimi tyá'tzaahuatye'? ¿Ajta ji'nye tyí'rij mej mij jimi tyá'antzaahuatye'en, tipua'aj mequee xu jáanamujri' ti a'tíj jitzán ma'can tyihuó'ixaatye'en? ¿Ajta ji'nye metyá'namujran, tipua'aj quee a'tíj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios? ¹⁵ ¿Ajta ji'nye metyihuá'ixaatye'en i nyúucarij tipua'aj mequee huata'ítyi'huaj mej mij hua' jimi ujó'ju'? A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Huápu'i'ij mu naa huasé'rin a'íimaj i maj huata'ítyi'huaj mej mij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i tavástara'."

¹⁶ Ajta camu néijmi'i ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios. A'yaa pu tyí'een ti'ij tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías tijin: "Tavástara', ¿a'tanyíj ja'antzaahuatye'sij i nyúucarij i tyaj tyerij huo'té'exaa?" ¹⁷ A'yaa pu'ij tyí'een, aj pu i a'tíj tyá'antzaahuatye'sij ti'ij jáanamuj i nyúucarij, ajta a'íjna i nyúucarij a'íj pu jimi eeráma'can i nyúucaria'ra' jitze i Ciriístu'.

¹⁸ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyí'ihuo' tijin: ¿Nyiquij mequee jáanamujri' i nyúucarij? Ji'nye mijta máanamujri'. A'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Néijmi'que' pu huánamujre i huá'nyuucaa, ajta huá'nyuucaa, a'áa pu imuáj jó'namujrej jo'tij i cháanacaj joo'ástimee.

¹⁹ Nyajtáhua'aj nu a'yan tyu'ta'íhuo'sij tijin: ¿Nyiquij mequee jáamua'reeri' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can?, anaquéej pu i Moisés a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

“Nyáaj nu jamuaatá'sij siaj sij tyíchueerej a'íjma jimi i maj quee chájta'naj pué'een, nyajta jamuaatá'sij siaj tyinyínyu'caj a'íjma jimi i maj quee jaxie've' maj tyihuojo'itéej muá'ra'nyij.”

²⁰ Ajta i Isaías, a'yaa pu tya'huóoca'an ti a'yan tyu'taxáj tijin:

A'íimaj i maj quee nyahuoca'aj, a'íi mu náatyoj, nyajta a'íjma jimi huatányesejrataca' i maj quee nyéetzij nye ihuo'ca'aj.

²¹ Ajta i Isaías a'yaa pu tyihuo'taxájtaca' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin: “A'náj tina'aj nu huo'tyáhuu i maj séej chájta'naj jitze ja'chej i maj quee tyu'namuaj majta quee tyihuojó'itej.”

11

I Israel Dios ti ja'antyíhuoj

¹ A'yaa nu nyijta ijíj tyajá'mua'ihuo': ¿Nyiquij i Dios arí mahuoohuá'xij a'íjma i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een? Capu xaa nyu'uj. Nyáaj nu nyajta Israel jitze ajtyáma'can, nyajta i Abraham jitze eeráma'can, nyajta hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i maj Benjamín jitze eeráma'can.

² Tí'ij na'aj jájcua imuáj, Dios pu a'yan tyihuo'taxájtaca' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can maj tyeítyeristyamua' pué'eenye'ej, ajta ijíj capu eexúj mahuoohuá'xij. ¿Nyij sequée jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze a'íj ti á'xaj i Elías, tí'ij a'yan tyaatáhuaviiri' i Dios tí'ij a'íin puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can?

A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: ³ “Nyavástara', mu'ríj huo'cuij a'íjma i maj muéetzij jitze ma'can tyí'xaj, majta jaatyú'uunaxij i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, nyáaj nu'uj nyij nyasíj huatyá'itzee nyajúurij, majta mu mij nyéetzij merij nyeje'catamui'.”

⁴ Ajta i Dios a'yaa pu tyu'tanyúj tijin: “Nu'ríj aráahua'puaj ví'ra'aj i tyeítyee ava'huoj i maj quee a'náj jaanájchaca' a'íjci i Baal.” ⁵ A'yaa mu cha'taj mana'aj cí tyí'tyesejre' ijíj i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een, a'íimaj i ti Dios juxié'vi'ra' jín hua'antyíhuoj. ⁶ Ajta tipua'aj i Dios hua'antyíhuoj juxié'vi'ra' jime', capu che' a'íjna jime' je'ej maj tyityetyúucha'íica'aj, jí'nye tipua'aj a'yan tyí'eenye', capu che' tyí'tíj je'ej tyí'huüre' i ti jín Dios hua'antyíhuoj juxié'vi'ra' jime'.

⁷ ¿Ji'nye na'quij? A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu ja'ancuriáa' i maj jahuooca'aj, majta a'íimaj i Dios ti hua'antyíhuoj, a'íi mu xaa ja'ancuriáa'. Ji'nye i séecan huápu'íj mu quee tyihuojó'iteca'aj, ⁸ a'yájna tí'ij tyá'xaj

ì yu'xarij jitze tijin: "Dios pu a'yan huó'ruuj mej mij quee tyámuamua're'ej, a'yaa mu mij móoj ijíj een, capu je'ej huá'miteeraste' ì maj jaséj camu majta yó'itej ì maj janamuaj." ⁹ A'yaa pu ajta tyaataxájtaca' a'íjna ì David tijin: Miche' a'íjna jin huavívi'huaj ì maj jin tyí'ye'estyaa, mej mij jó'vatzi ajta je'en puéjtzij huo'ci'tyij.

¹⁰ Miche' aracúcu'nyij muá'ra'nyij mej mij quee che' ma'unyéjnye'rij, Che' ì hua' huarij antyúututaj jusén jime'.

Dios pu hui'rátoosij a'íjma ì maj séej chuéj japua já'ma'can

¹¹ A'yaa nu nyijta ijíj tyajá'mua'ihuo' tijin: ¿Nyiquij huápu'íj néijmi'i jin muo'vátzi ì maj Israel jitze ajtyáma'can ti'ij hua' japua rájve ì puéjtzij? Capu xaa nyu'uj. Sulu mati'ij a'íjma quee a'yan huaríj ì maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjma pu'ij huáhuíi ì maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij júurij huatyá'itzeere'en, ajta mej mij a'íjna jin tyíchueerej ì maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹² A'yaa pu'ij tyu'tyáhuíi a'íjna ì maj jin huamué'tichej a'íjma ì maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'íjna jin huo'tyáhuíire'en a'íjma ì maj séej chuéj japua já'ma'can, jéetze' pu'ij tyámua' tye'mej a'íjma jimi a'ájna xicáara' ti'ij tyámua' huá'uuren a'íjma ì maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹³ Ajta tyi'tíj nu jamuaaté'exaatye'ej mua'ajmaj mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can. Ji'nye Dios pu a'íjma jimi naata'ítayaca' ì maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'íj nu jin jéehua jaxie've' nyaj a'íjna jin jamuaatyáhuíire'en. ¹⁴ A'yaa nu tyá'xie've' mej mij séecan ì nyetyeítyeristyamua' jamua'anchueere'en mua'ajmaj, mej mij majta a'íjma tyá'antzaahuatye'en. ¹⁵ Ji'nye ti'ij ì Dios mahuoohuá'xij a'íjma ì maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyu'tyáhuíi mej mij majtáhua'aj ajtyáxiirej ì Dios jimi a'íjma ì maj séej chuéj japua já'ma'can, ¿ji'nye tye'mej ti'ij ì Dios ajtáhua'aj tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma ì maj Israel jitze ajtyáma'can? A'yaa pu tye'mej ti ì Dios huo'tájuuritye'sij a'íjma ì maj meríj huácui'ijcaa

¹⁶ Ji'nye tipua'aj a'tíj jaatámu'vejritaj ì Dios jimi a'íjna ì páan ì ti anaquéej jaatyátaahuaca', néijmi'i pu ajta ì cuéjtzij huatámu'vejrityihuaca'. Tipua'aj ì Dios jimi huatámu'vejrityihuaj ì náana'ra' ì ciyéj, néijmi'i pu ì ciyáara' ajta huatámu'vejrityihuaj.

¹⁷ A'íjna ì aseitúunaj, ì maj a'íin pué'een ì maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu je'cácaa tye'entyiná'xij ì pi'istáara', majta je'en séej antyiví'ijtye ì pi'istáa ti séej

jitze ma'cantaca'aj i aseitúunaj ti jusíj ajnyéj, mua'aj xu a'ín pué'een. A'yaa xu seríj a'íjci jitze tyitye'ejtyáma'can i aseitúunaj, i Dios ti jimi ajtyáma'can. ¹⁸ Ajta caxu a'íjna jin óotzaahuatye'ej, siaj seríj a'íjci jitze ajtyáma'can. Típua'aj a'yan siarijca, xo'támua'reej tiquee mua'ajmaj jitze aróoca'nyej i náana'ra' a'íjci i ciyéj, sulu mua'aj xu a'íjci jitze aróoca'nyej i náana'ra'.

¹⁹ Tyij sequée a'yan tyu'taxájtaj yee: "Séecan mu i pi'istáa antyiná'axij mej mij nyéetzij na'antiyiví'ijtye'en i ciyéj jitze." ²⁰ A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta a'yaa mu huó'ruuj ji'nye camu tyá'tzaahuatya'ca'aj, siajta mua'aj a'yaa xu a'íjci jitze tyitye'ejtyáma'can a'íjci jime' siaj tyá'tzaahuatye'. A'íj xu jin quee óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj jáatzihnye'en i Dios. ²¹ Ji'nye capu i Dios tyaatú'uunyi'ri' a'íjci i pi'istáa i ti ajtanyáxij i ciyéj jitze ti tyámua' een, capu ij ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj. ²² Siata'aj a'íjci jitze tyú'mua'tyij i ti jin i Dios jamua'ancu'vaxij, ajta ca'nyiin jin tyí'ijta. Ca'nyiin pu jin tyihuo'ta'íj a'íjma i maj ootyá'itzee, ajta mua'ajmaj jamua'ancu'vaxij. A'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj a'íjci jitze aróoca'nyej i ti jime' i Dios tyámua' tyajamuaatá', na'ríj sequée a'yan huárinyij a'íj pu ajta majamúuhua'xij. ²³ Ajta típua'aj a'íjmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can majtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en, Dios pu ajtáhua'aj hua'antiyiví'ijtye'sij, ji'nye a'íj pu jaayí'tin ti a'yan huárinyij. ²⁴ Ji'nye mua'ajmaj pu i Dios jamua'antiyina'xij a'íjci jitze i ciyéj ti jusíj ajnyéj, ti'ij jamua'antiyiví'ijtye'en a'íjci jitze i séej i maj ja'tyáhuui, majta a'íjmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj anaquéej ajtyáma'cantaca'aj a'íjci jitze i ciyéj, jéetze' pu'ij i'ríj ti i Dios ajtáhua'aj hua'antiyiví'ijtya'xi'in a'íjci jitze i ciyéj, mej mij majtáhua'aj jitzán ajtyama'cáantaj muá'ra'nyij.

Ti'ij Dios hui'rátosij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can

²⁵ Nye'ihuámua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj yo'itéej xá'ra'nyij a'íjna i ti aviitzi' i Dios jimi, siaj sij quee tyi'táj jin óotzaahuatye'ej. A'íjmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can je'cáj mu quee tyihuo'j'itej, a'yaa pu tyihuo'ruuj mej mij séecan tyá'antzaahuatye'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ²⁶ Ti'ij a'yan tyá'ra'nyij, néijmi'caa pu huíire'en a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn:

A'íjna i ti hui'rátosij a'áa pu jo'va'ma'aj ja'mej a Sión, ajta je'en huo'tyáhuíire'sij a'íjma i maj Jacob jitze eeráma'can.

²⁷ A'íi pu a'ín pué'een i nyaj jin tya'tányaratziiraj a'íjma jimi

nyati'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin quee xá'pui' huaríj.

²⁸ Ajta a'íjna jitze ma'can i nyúucarij i ti jin i Dios hui'rátoosij, a'íi mu jájcha'íire' i Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu a'íjci jin huaríj ti'ij ajta mua'ajmaj jamuáahuiire'en, ajta i Dios óoche' pu hua'xie've' a'íjma, ji'nye a'íjma pu antyíhuo i hua' huásimua'ci'ij. ²⁹ Ji'nye i ti Dios huo'ta', capu huári'raj, capu ajta jo'rio'uunaj i nyúucarij i ti jin huo'tajé. ³⁰ A'ájna ímuáj xu siajta mua'aj quee ja'rá'astijrej i Dios, ajta íjij maj quee já'astijre' i maj Israel jitze ajtyáma'can, Dios pu'ij arí ajta mua'ajmaj jamua'ancu'vaxij. ³¹ A'yaa mu cha'taj mana'aj mij íjij quee tyá'astijre', ta'aj ij i Dios jamua'ancu'vaxi'in, ajta je'en hua'ancu'vajxi a'íjma a'yájna ti'ij arí mua'ajmaj tyajamuá'ancu'vaxij. ³² Ji'nye Dios pu juxa'aj na'aj tyihuo'xíjtyej i maj jin ootyá'itzee a'íjci jimi, a'yaa pu'ij ajta juxa'aj na'aj néijmi'caa tyá'ancu'vaxi'sij.

³³ Jéehua pu huápu'i'ij tyu'yí'tin i Dios, néijmi'i pu tyo'mua'reej. Capu a'tíj jaayí'tin ti jaataxáj je'ej ti a'íin tyá'xa'pui'intare', nusu ti yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti ajó'en i Dios jimi. ³⁴ ¿A'tanyíj jamua'reej je'ej ti een i mua'tzíiria'ra' i Dios? ¿A'tanyíj jaayí'tin ti tyámua'tyé'ixaatye'en? ³⁵ ¿A'tanyíj anaquéej tyi'tíj jaatá' i Dios ti'ij a'yan tyúuxie've'ej ti jaatátuiire'en? ³⁶ Ji'nye néijmi'i pu a'íjci jimi tyajá'ma'can i Dios, a'íi pu néijmi'i tyú'taahuaca' ajta néijmi'i jimi tyí'sejre'. Tyiche' a'náj ti na'aj tyé'tyojtzire'ej i Dios. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

12

Je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'ij i maj tyá'tzaahuatye'

¹ A'yaa nu nyij nye'ihuáamua' tyaja'muahuaviiij, a'íjna jime' i ti jin i Dios jamua'ancu'vaxij siaj a'yan tyityaatóosejrataj ti'ij mu'véjrij ti júurij, i ti ajta naa een i Dios jimi. A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan huárinij siaj sij júurij huatóomu'vejritaj. ² Caxu che' a'yan tyityetyúucha'íij mati'ij a'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu siata'aj seequėj metyityoomuámua're'ej siajta seequėj tyí'tyechajcaj siata'aj sij jáamua'reej je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra' i ti naa een, i ti tya'ráanajchi, ajta siaj sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj.

³ A'íjci jime' i ti jin i Dios tyinaa'íjcaj juxié'vi'ra' jime', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' néijmi'caa mua'ajmaj ti'iquee síij tyi'tíj jin óotzaahuatye'ej. Sulu siata'aj tyámua' metyityoomuámua're'ej, siajta a'íjci jitze tyú'mua'tyij je'ej ti tyi'tíj jin i Dios tyajamuaatajé siati'ij jimi tyá'antzaahuaj. ⁴ Ji'nye

a'yájna ti'ij i tatyévira' een, capu síij na'aj i ti jitzán tyí'sejre', capu ajta juxa'aj na'aj tyí'huüre', ⁵ a'yaa tu cha'taj tyana'aj een ityáj, tyij tyajta mui'ij, séej tu'uj tyévira' pué'een i Ciriistu' jimi, a'yaa tutyij séej tyana'aj tyévira' jitze néijmi' i tyitye'ejtyáma'can.

⁶ Ajta i Dios quee juxa'aj na'aj tyitaatá' i tyaj jin jaatyáhuüre'en, sulu a'yaa pu je'ej ti a'íj tya'ránajchaca' séej jimi ajta séej. A'íj pu jin tipua'aj i Dios a'yan tyitaatá'an tyej tyij jitzán ma'can tyu'taxáj, tyiche' jitzán ma'can tyu'taxáj a'chu tyej tyá'tzaahuatye', ⁷ tipua'aj a'yan tyitaatá'an tyej tyij séecan huatyáhuüre'en, tyiche' tyámua' tyihuo'tyáhuüre'en. Ajta i ti a'yan tyaací'ij ti tyihuo'mua'tyej, che' tyámua' tyihuo'mua'tyej, ⁸ ajta i ti a'yan tyaací'ij ti ca'nyíjra'aj huo'tá'an i séecan, che' ca'nyíjra'aj huo'tá'an. Ajta i ti a'yan tyaací'ij ti a'íjma tyu'tapuéjve'en i maj quee je'ej tyéejviicue', che' quee ootzáahuatye'ej a'yan rijcaj, ajta i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti tyihuo'ta'íjtye'en, che' tyámua' tyi'tyúucha'íj, ajta a'íjna i ti huá'huüre' i maj japuéjtzitarej, che' jutyamua've'ej a'yan huárinyij.

⁹ Siata'aj tzáahuatyi'ra'aj jin huóoxie've'en séej siajta séej. Siajta jaatáxaahuataj a'íjci i ti je'ej pua'aj een, siajta je'en ja'rá'astijre'en a'íjci i ti xá'pui'. ¹⁰ Siata'aj a'yan tyityahuóoxie've'en séej siajta séej ti'ij siaj tyámua' naa tyityúu'ihuaamua'taj, siajta tzáahuatyi'ra'aj jujimí tyícha'íj.

¹¹ Xaatyóoca'nyej, caxu ju'xaahuataj siaj jahuüria'aj i tavástara' a'íjna jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios.

¹² Siata'aj huóotyamua've'en a'íjci jime' siaj tyi'ijchó've' i Dios jimi, siajta tyo'táviicue' i siaj jin jajpuéetzij, a'náj tina'aj xu jahuaviiraj i Dios. ¹³ Siata'aj tyihuo'tá'an tyi'tíj ti i séecan tyihua'ítziitye' i maj ja'mua jitze ajtyáma'can, siajta tyámua' naa tyihuo'tyéjeevej i maj já'muamuaarej. ¹⁴ Tyámua' xu naa tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej. Caxu puéjtzij hua'tá'care'en sulu tyámua' xu'uj tyihuo'tá'an.

¹⁵ Siajta huatóotyamua've'en a'íjma jamuán i maj jutyamua've', siajta huatóoxaamujritye'en a'íjma jamuán i maj juxaamuijritye'.

¹⁶ Tyámua' xu huojo'mua'raj séej siajta séej. Caxu óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj antyóosiire'en hua' jamuán i maj quee tyi'tíj jin tyityetyu'uj. Caxu a'yan tyi'tyóotzaahuatye'ej yee siaj nu'uj jéehua tyu'yí'tin.

¹⁷ Tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj já'mua'uurej, caxu a'yan cha'taj siana'aj mua'aj je'ej pua'aj ja'uurej. A'íj xu jin tyí'tyese'ej siaj sij tyámua' tyityetyúucha'íj néijmi'caa jimi i tyeítyee. ¹⁸ Siata'aj a'yan huárinyij a'chu siaj a'yan

tya'ajxié'vi'ra', siaj sij tyámua' huojo'mua'raj néijmi'caa i tyeítyee. ¹⁹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', caxu puéjtzij jatá'care'en i a'tíj ti je'ej pua'aj jamuáaruuj, sulu che' i Dios puéjtzij jaatá'an, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "A'yaa pu nyéetzij tyí'nyaci'puaj nyaj puéjtzij jaatá'an a'íjci i ti je'ej pua'aj mua'uurej, nyáaj nu tyí'najchitan, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara'." ²⁰ A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tíjin: "Tipua'aj í'cuataj a'íjna i ti muájcha'íire', pata'aj tyáacue'tyey, na'ríij ajta í'mu'uj pata'aj jájtyij jaatá'an, a'yaa paj huárinyij tí'ij a'ín huatóotyevi'ra'astaj." ²¹ Capáj tyi'tá'care'en ti a'ín mua'antyimué'tin i ti je'ej pua'aj een. Sulu pata'aj ja'antyimué'tin a'íjci ti je'ej pua'aj een a'íjci jime' i ti xá'pui'.

13

¹ A'yaa pu tyúuxie've' siaj néijmi'i hua'rá'astijre'en a'íjma i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej. Ji'nye Dios pu a'yan tyihua'antyíhuoo, a'íi pu a'íjna jin tyihua'antyáaruujtyey. ² A'íj pu jin a'íjna i tíquee huá'astijre' a'íjma i maj tyityatatyíj, a'íj pu quee já'astijre' je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca'. Majta i maj quee tyá'astej maj a'yan huárinyij, puéjtzij pu hua' japua rávesij, ³ ji'nye i maj tyityatatyíj camu a'íjna jin antyúumua'reej mej mij a'íjma muaritya'aj i maj tyámua' tyityetyúucha'íj, sulu a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj. ¿Nyij a'yan petyá'xie've' paj quee huá'tziinye'ej a'íjma i maj tyityatatyíj? Tyámua' paj tyityía'cha'íij aj mu mij i maj tyityatatyíj jamua'reeren paj quee tyi'tíj jin á'itzeere', ⁴ ji'nye a'íi pu i Dios jimi tyi'tyéjvee tí'ij muáacha'ín. Ajta tipua'aj je'ej pua'aj petyí'tyíacha'íij, aj paj xaa hua'tzínnye'ej puá'mej, ji'nye a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reej tí'ij puéjtzij muaatá'an, a'íj pu jin tyi'huíire' i Dios jimi, ta'aj ij Dios jitze ma'can puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj. ⁵ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj hua'rá'astijre'en a'íjma i maj tyityatatyíj, caxu a'íj siana'aj jime' mej mij quee puéjtzij jamuaata'an, sulu siaj sij a'íjna jin ja'rá'astijre'en i Dios. ⁶ A'íj xu jin mua'aj tyí'najchitaj a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, ji'nye a'íi mu tyi'huíire' i Dios jimi, majta a'náj tína'aj a'íjna jin antyúumua'reej.

⁷ Siata'aj a'yan tyihuo'tá'an séej siajta séej je'ej ti tya'ráanajchi. Tipua'aj petyé'cha'íj a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, pata'aj tyihuo'nájchitye'en, na'ríij mámuajijve'ej a'íjci jime' i paj tyí'to'raaa, pata'aj pajta a'íjci jin tyu'nájchij, pajta tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj a'íjma jimi i ti a'yan tyúuxie've' paj huo'tyátzaahuatye'en, pajta

tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i ti a'yan tya'ráanajchi paj tyámua' tyihuo'tyéjeevej.

⁸ Caxu a'tíj tyé'cha'íire'ej, a'íj xu'uj jin tyóocha'íiria'aj siaj tyámua' naa tyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, ji'nye a'íjna i ti hua'xie've' i juxa'aj tyeítýee a'íi pu arí ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁹ A'yaa pu tyá'xaj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta tíjin: "Capáj axana'ciria'aj, capáj tyí'tyacui'caj, capáj tyí'nahua'aj, capáj tyí'nyacua'tzaj", néijmi'i i nyúucarij ti a'yan een, ajtáhua'aj i séecan, séej pu'uj jitze i nyúucarij aróo'astej i ti a'yan tyé'yu'si' tíjin: "Pata'aj a'yan tyá'xie've' i axa'aj tyévíj, ja'yájna pati'ij asíj tyíaxie've'." ¹⁰ A'íjna i ti tzáahuatyi'ra'aj jin hua'xie've' i juxa'aj tyeítýee, capu je'ej pua'aj huá'uurej i tyeítýee, a'íj pu jin néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

¹¹ Siata'aj néijmi'i tyámua' tyí'mua'reeriaj je'ej ti íjij tyí'een, siajta a'yan tyá'mua'reeriaj ti a'yan tyúuxie've' siaj atanyéjnye'rij. Ji'nye pu'ríj jéetze' véjri' a'ájna xicáara' tí'ij jitzán Dios tajapuá huatányuusij, quee xu a'yan tyí'véjri'tacaj tyati'ij anaquéej tyá'antzaahuaj. ¹² Pu'ríj jéetze' huatíca', a'íj pu jin arí véjri' a'ájna xicáara' ti jitzán i Ciríistu' tajapuá huatányuusij, a'íj pu jin, tyiche' tyu'tapuá'citaj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyí'een, je'ej tyaj anaquéej rijcaa, tyiche' a'íjci jin eecátanaj i tatzárij, a'yájna tí'ij i xantáaru' tyámua' tyúu'uurej tí'ij huatyényo'se'en. ¹³ Tyiche' tyámua' tyityetyítacha'íij mati'ij i tyeítýee i maj nyéeri'iste' maj huaci'íj. Tyiche' quee hua' jamuán tyí'ye'estyaj i tyeítýee, tyajta quee ta'ruj, tyajta quee tyí'xana'cire'ej, nusu tyaj tanyo'si'tye'ej tajímua'aj, tyiche' quee á'tachueeria'aj. ¹⁴ Sulu tyiche' tyámua' tyityahuátacha'íin a'yájna tí'ij tyí'tyúucha'íica'aj i tavástara', a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, caxu a'íjna huocaj siaj sij a'íj ará'astijre'en i ti je'ej pua'aj een i ti já'muatzajta' eerányinyii.

14

I maj quee jéehua uhuácaca'nye' i maj jitzán tyá'tzaahuatye'

¹ Siata'aj tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i tíquee xu jéehua tyá'tzaahuatye', caxu tyé'íhuo'raj je'ej ti a'íin tyí'tíj tyojó'itej. ² A'yájna mati'ij i séecan tyí'mua'tzej ti i Dios tyí'tá'caa maj néijmi'i tyú'cua'nyij, majta séecan i maj quee tyámua' tyá'mua'reej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, a'íj mu'uj tyí'cua'caa i ti tye'ejnýej a chóota'. ³ A'yaa pu'ij, a'íjna i ti néijmi'i

tyí'cua'caa, che' quee a'yan tyá'xaahuataj a'íjci i tiquee néijmi'i tyí'cua'caa, ajta a'íjna i tiquee néijmi'i tyí'cua'caa, che' quee ajta je'ej tyá'xajta a'íjci i ti néijmi'i tyí'cua'caa, ji'nye Dios pu arí jaataxié'vej. ⁴ ¿A'tanyíj muáaj papué'een pej pij je'ej pua'aj tyá'xajta a'íjci i ti séej jimi tyí'huiire'? Típua'aj tyámua' huárinyij nusu quee, a'íi pu'uj jamua'reej i ti tyé'ijtye'. Ajta a'íi pu tyámua' tyu'tyá'itzeere'ej, ji'nye tavástara' pu jaayí'tin ti'ij tyámua' jáa'uurej.

⁵ Ajtáhua'aj a'yájna, séecan pu a'yan tyé'miteeraste' ti séej xicáj tya'tácaj ti jéetze' juxie've' i Dios jimi, quee máaj séecan xicáara' jitze, majta séecan a'yan tyí'mua'tzej ti juxa'aj na'aj tyi'tápuaapua'rej néijmi'i i xicáj. A'yaa mu mij jujímua'aj tyámua' naa tyá'mua'reej tyi'tíj maj jitzán tyá'tzaahuatye'. ⁶ A'íjna i ti a'yan tyé'miteeraste' ti séej i xicáara' jitze jéetze' juxie've', a'yaa pu a'íjna jin tyeetyátzaahuatye'sij i tavástara'. Ajta a'íjna i ti néijmi'i tyí'cua'caa, a'yaa pu ajta ricij i tavástara' jimi, ajta a'íjna jin tyé'tyojtzi're' i Dios, ajta i tiquee néijmi'i tyí'cua'caa, a'yaa pu ajta a'íjna jin tyí'cua'caa i tavástara' jimi, ajta pu a'íjna jin tyé'tyojtzi're' i Dios.

⁷ Néijmi'i tyati'ij tyana'aj pua'máj yan séejre' capu a'tíj jusíj júurij, capu ajta a'yan tyí'mui'nyij je'ej ti jusíj tya'axié'vi'ra'. ⁸ Típua'aj tyajúurij, a'yaa tu tyí'tyajuurij tyej tyij tavástara' huatyáhuire'en, na'ríij táacui'nyij, a'yaa tu tyajta tyi'tyacui'nyij tavástara' jitze ma'can. A'íj pu jin típua'aj tyajúurij nusu táacui'nyij, tavástara' tu jitze ajtyáma'can. ⁹ A'íj pu jin i Ciriistu' tajitzé ma'can huamuí', ajta je'en huatájuuriaca' ti'ij hua' vástara' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'íjma i maj meríj huácuij, ajta a'íjma i maj júurij.

¹⁰ ¿Ji'nye pej pij muáaj je'ej pua'aj tyá'xaj a'ihuáara'? ¿Ji'nye pej pij pajta tyá'xaahuaj? Néijmi'i tu huatátasejrataj i Dios jimi, ta'aj ij a'íin to'xíjtye'en ityájma. ¹¹ Ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

A'íjna jime' i nyaj jin júurij, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara' néijmi'i mu nye jimi tyítunutaxi'ij, majta néijmi'i tyaatatyójtzi're'ej i Dios.

¹² A'íj tu jin néijmi'i a'yan tyaataxájta i Dios jimi je'ej tyaj tyi'tíj jin huaríj.

¹³ A'íj pu jin tyiche' quee tajímua'aj je'ej pua'aj tyí'taxajtaj. Sulu tyiche' tyámua' huáta'uurej ti'ij quee síj ta'ihuáara' tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, nusu yó'rieenyij i ti jin tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ Tyámua' nu nyáaj tyá'mua'reej tiquee tyi'tíj séejre' ti je'ej pua'aj tyú'uurej, nyáaj nu

tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi ti tavástará' pu'éen. Ajta tipua'aj síij a'yan tyí'mua'ajcaj ti je'ej pua'aj tyú'uurej, a'íj pu jimi quee tyámua' éenye'ej ja'mej. ¹⁵ Ajta tipua'aj a'íjna jime' je'ej paj muáaj tyi'tíj tyí'cua'caa je'ej pua'aj tyo'tóomua'tyij a'ihuáara', a'íj paj jin quee che' jaxie've' a'ihuáara'. Che' quee a'cueráj jin jo'huítzi'in ja'ihuáara', ji'nye Ciríistu' pu'ríj jitzán ma'can huamuí'. ¹⁶ Caxu sij tyi'tá'care'en ti je'ej pua'aj tyú'rinyij i ti naa tyí'een ja'mua jimi. ¹⁷ Ji'nye a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj, capu a'ín juxie've' je'ej tyaj tyi'tíj tyí'cua'caa nusu je'ej tyaj tyí'tyeya'caa, sulu tyej tyámua' tyí'tyechajcaj, tatatyámua've'ej a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios. ¹⁸ A'íjna i ti a'yan tyá'huüre' i Ciríistu', tyámua' pu tyé'tyojtzi're' i Dios, majta i tyeítyee a'yaa mu tyá'mua'reeren ti a'ín tyámua' tyí'tyevij.

¹⁹ A'íj pu jin tyiche' a'yan tyityeetyátaca'nyej tyej tyij tyámua' tyi'tyítacha'íij, ajta tyej tyij tajímua'aj huatyátahuüre'en. ²⁰ Caxu yó'jipuan i muárie'ria'ra' i Dios a'íjna jime' je'ej siaj tyi'tíj tyí'cua'caa. Ji'nye néijmi'i pu i cue'ráj tyámua' tyí'een, a'íi pu'uj quee xá'puí' tipua'aj tyi'tíj puáacua'nyij ti séej jimi je'ej pua'aj een, ji'nye a'íi pu yo'riésij i ti jin tyá'tzaahuatye'. ²¹ A'íj pu jin jéetze' tyámua' siaj quee hue'ra'aj cua'ajcaj, na'ríij siaj nahuáj ya'caj, siajta quee tyi'tíj je'ej uuriaj ti'ij quee síij já'mua'ihuaara' tyi'tíj jin ootyá'ítzeere'en. ²² A'íjna i paj jin tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyúuxie've' paj a'íjna jin tyámua' eenye' i Dios jimi. Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tiquee jumua'tziira'aj jin óoxijtye' je'ej ti tyi'tíj jin ricíj. ²³ Ajta i tiquee tyámua' tyá'mua'reej ti a'yan tyí'xa'puí' ti tyi'tíj huácua'nyij, ajta je'en jáacua'nyij a'íj pu jin je'ej pua'aj tyo'tóomua'sij, ji'nye a'íi pu quee tyá'tzaahuatye' tyí'cua', ajta tyi'tíj tina'aj ti jin a'tíj a'yan rijcaj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, a'íj pu jin ootyá'ítzeere'ej i Dios jimi.

15

Tyej tyámua' tyi'tyítacha'íij i taxa'aj tyeítyee jimi

¹ Tyajta i tyaj jéetze' tyámua' tyá'tzaahuatye', tyiche' tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj quee xu a'chu tyá'tzaahuatye', tyajta quee a'íj tyana'aj huocaj je'ej ti ityájma tyita'ráanajchij. ² A'yaa pu tyúuxie've' tyaj néijmi'i tyámua' tyihuo'tyáhuüre'en i taxa'aj tyeítyee, tyajta tyámua' tyihuo'tyáhuüre'en, tyej tyij néijmi'i tyámua' eenye'. ³ Ji'nye capu i Ciríistu' a'yan tyá'huoca'aj je'ej ti a'ín tyá'xie'va'ca'aj, sulu a'yaa pu a'íj jimi tya'róo'astej je'ej

tì tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jítze tì a'yan tìjin: "A'íjna i maj jìn je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaca'aj nyéetzij pu naaci'ij." ⁴ Néijmi'i i tì anaquéej ooyú'si'huaca' i yu'xarij jítze, a'yaa pu tyo'yú'si'huaca' tì'ij tyitáamua'tyej, tì'ij a'íin ca'nyíjra'aj tatá'care'en, tyej tyij tyooj tyi'ijchó've'ej i Dios jimi. ⁵ Ajta i Dios i tì ca'nyíjra'aj tyu'tá'caa tì ajta tyámua' tyitaatyéjeevij, a'íi pu jamuaatyáhuüre'ej siaj sij tyámua' ja'huóomua'raj séej jamuán siajta séej, a'yájna siati'ij tyaari'rej i Ciriistu' jimi tì ajta Jesús pué'een, ⁶ siaj sij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Dios i tì vástaria'ra' pué'een i tavástara', a'íjna i Jesús tì ajta Ciriistu' pué'een.

⁷ Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj tyámua' tyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, a'yájna tì'ij i Ciriistu' mua'ajmaj tyajamuaataxié'vej, siata'aj sij tyaatatyójtzi're'en i Dios. ⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tì i Ciriistu' a'íjna jìn mujo've'mej ta'aj ij huo'tyáhuüre'en a'íjma i maj Israel jítze ajtyáma'can ajta je'en a'yan tya'róo'astej je'ej tì i Dios tyihua'táratziiri' a'íjma i maj anaquéej huaséjre, ta'aj ij a'íjna jìn huataséjre'en tì Dios aróo'astee je'ej tì tyi'tíj jìn tya'tóorasij. ⁹ A'íj pu ajta jìn mujo've'mej mej mij majta a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can tyaatatyójtzi're'en i Dios a'íjci jime' tì a'íin hua'ancu'vajxi, a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jítze tìjin:

A'íj nu jìn tyimuaatatyójtzi're'ej hua' tzajta' i maj séej chuéj japua já'ma'can, nyajta a jítze ma'can tyu'táchuiicaj.

¹⁰ Ajtáhua'aj pu a'yan tyá'xaj i yu'xarij tìjin:

Siata'aj huatóotyamua've'en hua' jamuán i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een i Dios.

¹¹ Ajtáhua'aj pu séej jítze a'yan tyá'xaj tìjin:

Néijmi'i i siaj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, siata'aj tyaatatyójtzi're'en i tavástara'.

¹² Ajta i Isaías a'yaa pu tyo'tyéyu'xaca' tìjin:

Síij pu eerányesij a'íjci jítze i Jesé,

a'íi pu'ij tyihuo'ta'íjtye'sij néijmi'caa i maj séej chuéj japua já'ma'can,

majta a'íimaj, a'yaa mu jitzán tyi'ijchó've'sij tì'ij a'íin hui'rátoonyij.

¹³ Ajta a'íjna i Dios i tì ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij jitzán tyi'ijchó've'ej, che' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an siaj sij huatóotyamua've'en ajta jamuaatyápua'ritye'en mua'ajmaj mu siaj jitzán tyá'tzaahuatye' i tavástara', che' a'íin ajta tyámua' jamuáa'uurej siaj sij jéetze' jitzán tyi'ijchó've'ej a'íjci jítze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios.

¹⁴ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyámua' naa tyá'mua'reej siaj néijmi'i tyámua' tyityetyúucha'ij séej jamuán siajta séej, siajta jaayí'tin siaj tyámua' tyi'huóo'ixaatye'en séej siajta séej, ¹⁵ nyajta a'íjna jitze i yu'xarij a'yaa nu tya'huányaca'an nyaj a'yan tyajamuaatayú'se'en tyi'táj jime', siaj sij quee yó'hua'nan. A'yaa nu ricij siaj sij quee yó'hua'nan ti i Dios juxié'vi'ra' a'íjna jin tyina'antyáaruujtyej, ¹⁶ nyej nyij jaatyáhuüre'en i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, nyajta je'en nyúucaria'ra' i Dios huo'té'exaatye'en a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij majta a'íimaj a'yan éenye'ej muá'ra'nyij ti'ij mu'véjrij ti síj jaatyájtoo i Dios jimi, a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios.

¹⁷ A'íj nu jin huatányaci'puaj nyej nyij huatányetyamua've'en a'íjci jimi i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een a'íjci jime' nyaj a'yan tyá'huüre' i Dios, ¹⁸ ji'nye canu á'nyaca'nyej nyej nyajtáhua'aj séecan tyi'táj jamuáa'ixaatye'en, sulu a'íj nu'uj je'ej ti i Ciriístu' arí tyú'ruuj nye jitze ma'can, mej mij a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can majta ja'antzaahuatye'en i Dios. A'yaa mu a'íjna jin tyá'antzaahuaj je'ej nyaj tyihuó'ixaaj, ajta je'ej nyaj tyi'táj jin ricij, ¹⁹ a'íjna jime' je'ej nyaj tyí'muarie' i maj jin je'ej tyo'taséj, ji'nye a'íj nu jitze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios. A'íj nu jin néijmi'que' nyeríj huó'ixaaj i nyúucaria'ra' i Ciriístu', ti'ij na'aj a'áa maj huacháatimee a Jerusalén, 'asta nyana'aj quee a'áa ja'tanyéj a'áa ti huataca'aj a Iliriaj. ²⁰ A'yaa nu nyij a'náj tina'aj tyí'tyese' nyej nyij tyihuó'ixaatye'en jo'maj quee xu a'náj yó'namuajri' i nyúucaria'ra' i Ciriístu', nyej nyij quee a'íjci jitze ootyényechenyij jo'tij arí síj tyojo'muáriej, ²¹ sulu nyej nyij a'yan huárinyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn:

A'íi mu jaséjran a'íjci i tiquee eexúj a'táj huo'té'exaa, majta yo'itéej muá'ju'un a'íjci i maj quee xu a'náj jáanamuajri'.

Pablo pu jaaxá'pui'intarej ti'ij a'áa jo'mej a Roma

²² A'íj nu jin quee pu jáaruuj nyej nyij jamojo'tyéesej, tyij nyajta nyeríj mue'táj a'yan tyaaxá'pui'intarej nyaj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi. ²³ Ajta ijíj nyaj nyeríj antyínyaci'ij i nyaj jin tyu'muáriej a'yaa ti huataca'aj, nyajta nyeríj a'chu pua'an nyinyi'ra'aj á'tyeej nyaj a'yan tyá'xie've' nyaj jamojo'vá'muaarej, ²⁴ a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij nyati'ij a'áa jó'me'en a España. Ajta nyati'ij jamuaaséeran, tyij nyajta quee a'chu á'tyeeren,

a'yaa nu tye'ejchó've' siaj mua'aj naatáhuüre' nyej nyij huame'en jó'nyej nyooj jó'yi'ij. ²⁵ Ajta ijíj a'áa nu jo'ma'aj na'mej a Jerusalén nyej nyij huo'táhuüre'en a'íjma i ta'ihuáamua' i maj a'áa ja'chej. ²⁶ Ji'nye i maj Macedonia huacháatimee, majta i maj Acaya ja'chej, a'yaa mu juxié'vi'ra' jin tyaaxá'pui'intarej maj huo'táhuüre'en a'íjma i ta'ihuáamua' i maj quee je'ej tyéejviicue' i Jerusalén maj ja'chej. ²⁷ Juxié'vi'ra' mu jin a'yan tyaaxá'pui'intarej, ajta a'yan hua' jitze tyuuxié'va'caj maj a'yan huárinyij, ji'nye a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyihuo'táhuüre' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íj mu jin majta a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can a'yan tyityatóoci'puaj maj huo'tyáhuüre'en a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²⁸ A'yaa nu nyij nyati'ij huo'tatuüre'en i maj tyu'tá' i ta'ihuáamua', aj nu nyij a'áa jo'ma'aj na'mej ja'mua jimi, nyajta je'en a'áa jo'ma'aj na'mej a España. ²⁹ A'yaa nu tyá'mua'reej ti a'yan tye'mej nyati'ij a'áa jó'me'en ja'mua jimi ti i tavástara' néijmi'i jin tyámua' tyitaatyátoosij capu ij tyi'táj ta'itzútya'aj ta'mej.

³⁰ A'yaa nu jéehua tyaja'muahuavij nye'ihuáamua' a'íjna jitze ma'can i tavástara', a'íjci i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, nyajta a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, siaj jéehua jahuaviiraj i Dios nyéetzij jime'. ³¹ A'yaa xu tyá'huaviiraj i Dios ti'ij a'ín nyaj japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj quee já'astijre' i tavástara' i maj Judea huacháatimee, siajta a'íjna jin jahuoocaj mej mij tyámua' tya'ancuriáan i maj Jerusalén já'ma'can i nyaj jin huo'táhuüre'ej, ³² a'yaa xu huárinyij nyej nyij a'áa jó'me'en ja'mua jimi títua'aj i Dios a'yan tyi'tá'care'en, tyej tyij huatatyamua've'en, tyajta ca'nyíjra'aj huatáta'an séej tyajta séej. ³³ Che' i Dios tyámua' tyajamuaatyápua'ritye'en mua'ajmaj. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

16

Pablo pu hua'tyoytye' a'íjma i ti huá'muajtye'

¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i ta'ihuáara' ti íiti' a'íjna i Febe tyámua' naa tyihuá'huüre' a'íjma i maj jusi'rii a'ájna a Cencrea. ² Siata'aj tyámua' tyaataxie've'en tavástara' jitze ma'can, a'yájna ti'ij tyi'tyéevijtij i tajimí i tyaj i Dios jimi tyá'tzaahuatye', siajta néijmi'i jin jaatáhuüre'en i ti tyá'itzútye', ji'nye a'íi pu arí mui'caa huatyáhuüre' i tyeítýee, ajta pu nyéetzij naatáhuüre'.

³ Siata'aj jaatatyójtýe'en a'íjci i Priscila, siajta a'íjci i Aquila, a'íi mu nyaj jamuán tyí'muarie' tyej tyij néijmi'i

jaatyáhuüre'en i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een. ⁴ A'íi mu jéehua huápu'i'ij naatáhuüi, majta a'íj jin tin huácuij, nyajta quee nyáaj nyana'aj hua'tyojtye', sulu majta mu a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj majta tyá'tzaahuatye'. ⁵ Siata'aj siajta huo'tatyójtje'en a'íijma i maj a'áa jóosi'rii jo'maj ja'chej i Priscila, ajta a'íjna i Aquila. Siata'aj siajta jaatatyójtje'en a'íjci i Epéneto, i ti a'áa ja'chej a Asia i ti anaquéej tyá'antzaahuaj i Ciriistu' jimi. ⁶ Siajta a'íj huatatyójtje'en i María, i ti arí jéehua tyu'muáriej ja'mua jimi. ⁷ Siata'aj huo'tatyójtje'en i Andrónico, siajta i Junias, a'íi mu nyaj jamuán huanámi'huaca', majta tyámua' naa tyihuá'muajtyej a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ji'nye a'íi mu anaquéej tyá'antzaahuaj i Ciriistu' jimi nyequee nyáaj.

⁸ Siata'aj jaatatyójtje'en a'íjci i Ampliato, i nyaj jéehua jaxie've' i tavástara' jimi. ⁹ A'yaa xu siajta tyaatatyójtje'en a'íjci i Urbano i ti tajamuán tyí'muarie' i Ciriistu' jimi, siajta a'íjci i Estaquis, i nyaj nyajta jéehua jaxie've'. ¹⁰ Siata'aj jaatatyójtje'en i Apeles, a'íi pu jéehua á'viicue're' i Ciriistu' jitze ma'can, siajta a'íijma i maj Aristóbulo jamuán ja'chej. ¹¹ Siata'aj jaatatyójtje'en i nye'ihuáara' Herodión, siajta i maj Narciso jamuán aja'chej i maj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. ¹² Siata'aj jaatatyójtje'en a'íjci i Trifena, siajta a'íjci i Trifosa, i maj tavástara' jitze ma'can tyí'muarie', siajta a'íjci i Pérside, i jéehua huápu'i'ij arí tyu'muáriej i tavástara' jimi. ¹³ Siata'aj jaatatyójtje'en a'íjci i Rufo, tavástara' ti ja'antyíhuoj, siajta i náanajra', ji'nye a'íi pu a'yan tyináacha'ij ti'ij nyaj yójra' pué'eenye'. ¹⁴ Siata'aj jaatatyójtje'en i Asíncrito, siajta i Flegonte, siajta i Hermas, siajta a'íjci i Patrobas, siajta i Hermes, siajta a'íijma i ta'ihuáamua' i maj jamuán aja'chej. ¹⁵ Siata'aj siajta a'íj huatatyójtje'en i Filólogo, siajta i Julia, siajta i Nereo, siajta i ihuáaria'ra' ti íiti', siajta i Olimpás, siajta néijmi'caa a'íijma i maj hua' jamuán a'áa ja'chej i maj majta tyá'tzaahuatye'.

¹⁶ Siata'aj huatóotyójtje'en séej jamuán siajta séej je'ej ti tyi'tyéevijtj i Dios jimi. Néijmi'i i maj jusi'rii i Dios jimi, a'íi mu yajá'muatyójtje'.

¹⁷ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime', siaj tyámua' tyihuo'séj a'íijma i maj quee xá'pu' ricij i maj majta meríj ajtacíj a'íjci jitze je'ej tyaj tyajamuaamuá'tyej. Siajta ajtáciiñyej a'íijma jimi, ¹⁸ ji'nye camu a'íimaj jahuüre' i tavástara' ti ajta Ciriistu' pué'een, sulu a'yaa mu'uj je'ej maj jujímua'aj tyá'xie've', a'yaa mu mij tyihuá'cuanamuaj nyúucarij jime' ti naa namuajre'

a'íjma i tyeítýee i maj quee tyi'tíj jín á'itzeere'. ¹⁹ Néijmi'i mu a'yan tyá'mua'reej siaj tyámua' tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. A'íj nu jín nyetyamua've' ja'mua jíme', nyajta a'yan tyá'xie've' siaj sij tyámua' tyityetyúucha'íj je'ej ti tyi'tyéevijitj i Dios jimi, caxu siaj sij je'ej pua'aj rijcaj, ²⁰ a'yaa pu'ij i Dios i ti tyámua' tyitaatyápua'rij jiye'tzín tye'entyipué'aritye'sij a'íjci i tyiyáaru' ti'ij jamuaata'an siaj néijmi'i jín tyu'tyámue'tin. Che' i tavástara' a'íjna i Jesús tyámua' tyajamuaatyátoonyij.

²¹ A'íi pu yajá'muatyojtye' i Timoteo, i ti nyaj jamuán tyi'muarie', ajta a'íjna i Lucio, ajta i Jasón, ajta i Sosípater i maj nyaj jamuán yahuatyíj.

²² Nyajta nyáaj, Tercio nyaj pué'een, i nyaj á'yu'xaj a'íjci i yu'xarij i Pablo jitze ma'can, nyáaj nu nyajta já'muatyojtye' i tavástara' jitze ma'can.

²³ A'íi pu ajta yajá'muatyojtye' i Gayo. I nyaj jimi yahuácaj, a'íi pu tyámua' tyihuá'cha'íj néijmi'caa i maj a'yaa jusi'rii. ²⁴ Yapu ajta já'muatyojtye' a'íjna i Erasto i ti a'íjna jín tyi'tyéjvee ti túmii siire'ej, ajta a'íjna i ta'ihuáara' Cuarto.

I ti jín ja'antýipué'rij

²⁵ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, i ti jaayí'tin ti ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij tyámua' tyityetyúucha'íj a'yájna nyati'íj nyeríj tyajamuáa'ixaa a'íjci i nyúucaria'ra' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. A'íjna i nyúucarij, a'íi pu a'íin pué'een i ti Dios jín arí tyitaataséjra i ti aviitzi'huaca'aj jájcuaj imuáj ti'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj, ²⁶ ajta ijíj i Dios arí taataséjratyej a'íjna jitze je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj jitzán ma'can tyi'xaxa'ta'aj, je'ej ti i Dios i ti jusén jíme' séejre' tyu'ta'íjtaca'. A'íjna i ti aviitzi'huaca'aj, pu'rij huataséjre néijmi'que' i cháanacaj japua, mej mij jitzán tyá'antzaahuatye'en majta ja'rá'astijre'en.

²⁷ Tyiche' jusén jíme' tyé'tyojtzi're'ej i Dios i ti néijmi'i jín antyúumua'reej, tyiche' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een jitze ma'can tyaatatyójtzi're'en. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I yu'xarij i ti anaqueéj jaatyátaahuaca' i San Pablo i ti huo'ta'ítyi'ri' a'íjma i maj Corinto jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, i ti Dios na'antyíhuoj juxié'vi'ra' jime' nyej nyij tyu'tyáhuüre'en i Ciríistu' jitze ma'can ti ajta Jesús pué'een, nyaja'muatyojtye' a'íjci jamuán i ta'ihuáara' Sóstenes. ² Mua'aj mu siaj a'áa jóosi'rii i Dios jimi a'ájna a Corinto, i siaj Ciríistu' jitze ma'can tyámua' tyí'tyesejre' a'ájna jime' ti a'ín jamuaatajé siaj sij jimí séeria'aj xá'ra'nyij, majta néijmi'i i maj majta a'yan tyí'xaj ti Jesús hua' vástara' pué'een, majta i maj jitzán ajtyáma'can. ³ Che' i Dios i ti tatáataj, ajta i tavástara' a'ájna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'ín tyámua' tyajamuaatá'an, majta tyámua' jamuáa'uurej.

I ti jin i Pablo tyé'tyojtzire' i Dios

⁴ A'náj tina'aj nu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', a'íjci jime' i ti Dios tyámua' tyajamuaatá' a'íjci jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ⁵ Ji'nye a'íj xu jitze ma'can i Dios seríj néijmi'i tya'ancuriáa' i ti tyajamuatyáhuü'rii, i siaj jin tyihuo'té'xaatyee'en i tyeítyee, ajta i siaj jin yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti tyi'táj een, ⁶ ajta a'ájna i nyúucaria'ra' i Ciríistu' tyámua' xu tya'ancuriáa' ja'mua tzajta'. ⁷ A'íj pu jin quee tyi'táj jamo'tyá'itziityej i ti jin Dios tyámua' tyajamuaatá' meentyij siooj jacho've' a'ájna xicáara' ti jitzán huataséjre'ej i tavástara', a'ájna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁸ Dios pu ca'nyíjra'aj jamuaatá'sij siaj sij tyo'táviicue' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipué'ej, ti'ij quee a'táj tyi'táj jin ja'mua jitze tyí'pua'ritye'ej a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyej a'ájna i tavástara', i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁹ Dios pu a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyi'táj jin tya'tóoraj, a'íj pu jamuaatajé siaj sij júurij jamuán i yójra' a'ájna i tavástara' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij quee ajtací'ca'an

¹⁰ Nye'ihuáamua', nyúucaritze' a'íjci i tavástara' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'yaa nu jéehua tyaja'muahuaviij siaj juxa'aj siana'aj tyá'mua'reeriaj, siaj sij quee ajtací'ca'an. Tyámua' xu tyí'tyechaj juxa'aj xu'uj tyi'mua'astíj, siajta juxa'aj siana'aj tyo'xá'pui'intare'en. ¹¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyee' nye'ihuáamua', ji'nye a'yaa nu

tyáamua'reeri', a'íimaj mu a'yan tyinaaté'exaaj i maj Cloé jamuán aja'chej, siaj jujíimua'aj juaaxiejvi'. ¹² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj séecan a'yan tyí'xaj yee: "Nyáaj nu Pablo jitze ajtyáma'can." Majta séecan a'yan tijin: "Nyajta nyáaj, Apolo nu jitze ajtyáma'can." Majta séecan a'yan tijin: "Nyáaj nu Pedro jitze ajtyáma'can"; majta a'yan tijin: "Nyáaj nu Ciríistu' jitze ajtyáma'can." ¹³ ¿Nyiquij huatámui'riaca' i Ciríistu'? ¿Nyiquij Pablo óotateehuaca' ja'mua jime'? ¿Nyiquij mua'aj xáai'huaca' nyúucaritze' i Pablo? ¹⁴ Tyámua' nu tya'tá'caa i Dios nyaj quee a'tíj huá'íiri', sulu a'íjma nu'uj i Crispo nyajta a'íjci i Gayo. ¹⁵ A'íj pu jin quee a'tíj huatáci'pej ti a'yan tyúuxajtaj yee nyenyúucaritze' pu huái'huaca'. ¹⁶ A'íjma nu nyajta huá'íiri' i tyeítyeristyamua'me'en a'íjci i Estéfanos, canu máaj jamua'reej nyaj séecan nyajtáhua'aj huá'íiri', ¹⁷ ji'nye capu i Ciríistu' nyojo'ta'ítyaca' nyej nyij huó'íiraj, sulu nyej nyij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, ajta quee a'íjna jin nyojo'ta'ítyaca' nyaj huápu'íj tyu'yí'tin nyej nyij tyi'tíj naa huá'uurej, mej mij quee já'xaahuataj i Ciríistu' ti huamu' i cúruuj jitze.

Ciríistu' pu a'ín pu'éen i ti jin i Dios néijmi'i tyámua' tyí'uurej

¹⁸ I nyúucarij tyaj huá'ixaatye' ti Ciríistu' huamu' hua' jitze ma'can i cúruuj jitze, a'yaa pu hua'namuajraste' cuxáa quee tyi'tíj je'ej tyi'tyáhuí'rii a'íimaj i maj jo'vátzj, ma' ajta a'íi pu a'ín pu'éen i nyúucarij i ti jin i Dios tíi'rátosij. ¹⁹ A'yájna tí'íj tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: Nyáaj nu huojo'rieraaj i maj jéehua tyo'mua'reej nyajta ja'pua'ritye'en i maj jin jéehua tyu'yí'tin.

²⁰ ¿Jo'nyij je'ej je'éen a'íjna i ti jéehua tyo'mua'reej, i ti tyihua'mua'tyej, na'ríj i ti jaayí'tin ti tyu'taxáj je'ej ti tyi'tíj rinyij íyan i cháanacaj japua? Dios pu arí jaataséjrataca' tíquee tyi'tíj huíire' i maj jin jéehua tyo'mua'reej a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ²¹ A'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua camu a'yan huaríj mej mij jáamua'tyij i Dios, ajta je'ej ti a'ín tyihuo'taséjra, a'yaa pu'ij i Dios tyaaxá'pui'intarej tí'íj juxié'vi'ra' jin huí'rátosonyij i maj ja'antzaahuatye'sij i nyúucaria'ra', i nyúucarij tíquee je'ej huatóomua'aj a'íjma jimi.

²² I maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyá'xie've'ej maj tyi'tíj huaséj i maj jin tyámua' tyo'taséj, majta i grecia maj já'ma'can, a'yaa mu tyá'huoo maj jéehua tyojo'itéej muá'ra'nyij, ²³ tyajta ityáj, a'íj tu huá'ixaatye' i Ciríistu' i maj jó'tatee i cúruuj jitze. A'íi pu'ij je'ej pua'aj

hua'namuajraste' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'yaa pu huá'sejratye' tiquee tyi'tíj huüre', ²⁴ majta a'íimaj i Dios ti huo'tajé, tipua'aj Israel maj jitze ajtyáma'can, na'rúj séej chuéj japua maj já'ma'can, a'íjna i Ciríistu' a'í pu a'ín pué'een i ti jin i Dios jéehua tyu'yí'tin. ²⁵ A'íjna i ti a'yan huá'sejratye' tiquee je'ej huatóomua'aj i Dios jimi, jéetze' pu jaayí'tin quee i hua'mua'tziira'aj i maj jin jéehua tyu'yí'tin i tyeítyee, ajta i ti a'yan séejre' i Dios jimi ti'ij i tiquee uhuájca'nyej, jéetze' pu uhuájca'nyej quee a'chu maj uhuácaca'nye' néijmi'i i tyeítyee.

²⁶ Nye'ihuáamua', xu'huóomua'tzij ti i Dios jamuaatajé, tyij siajta quee mui'ij mu siaj jéehua tyo'mua'reej íyan ti tyi'ma'can i cháanacaj japua, caxu siajta mui'ij mu siaj tyi'tíj jin tyityatatyíj nusu i maj a'íjma jitze eeráma'can i maj jéehua juxie've'. ²⁷ Ajta a'yájna, Dios pu a'íjma antyíhuo i maj a'yan tyihuá'xaj yee maj quee tyojó'itej, ta'ij huo'tatyévi'ra'astaj a'íjma i maj a'yan tyúusejrataj tíjin jéehua mu tyojó'itej, Dios pu ajta a'íjma antyíhuo i maj quee tyi'tíj jin antyúumua'reej ti'ij ajta huo'tatyévi'ra'astaj a'íjma i maj va'cán jin tyityatatyíj. ²⁸ Dios pu hua'antýíhuoj a'íjma i tyeítyee i maj quee hua'xie've', majta i maj quee jéehua juxie've' i cháanacaj japua, a'yájna mati'ij i maj quee tyi'tíj je'ej tyí'mua'reej, ti'ij hua'antýipua'ritye'en a'íjma i maj tyityatatyíj. ²⁹ A'yaa pu quee a'tíj tyóotzaahuatye' i Dios jimi. ³⁰ Ajta i Dios pu arí mua'ajmaj jamua'ajtyáhuui i Ciríistu' jimi, a'yaa pu ajta jáaruuj ti'ij i Ciríistu' a'ín pué'eenye' i tyaj jin ma'umuámua're', ti ajta tajapuá huatányuunyij, i tyaj jin huátajajcuare'en, ajta tyej tyij taxáahuaj mahuatyu'uucaj. ³¹ A'íj pu jin, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' tíjin: "Tipua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti óotzaahuatye'ej, che' a'yan huárinyij a'íjna jime' je'ej ti i tavástara' tyámua' tyaatá'."

2

I nyúucarij ti a'íjna áxaj i Ciríistu' i maj jó'tatee

¹ Nye'ihuáamua', nyati'ij ujó'mej nyej nyij jamuaaté'examatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, canu a'íjna jin tyajamuáa'ixaa i nyúucarij ti naa huánamuajrii, nusu yaa ti'ij i ti jéehua tyu'yí'tin. ² Ajta nyati'ij ja'mua jamuán ajo'tyávaaca'aj, canu máaj tyi'tíj mua'reerimu'ca'aj sulu a'íj nu'uj i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, i maj jó'tatee i cúruuj jitze. ³ A'áa nu jo'tyéechaxij ja'mua jimi nyetyenyaxáahuataj nyajta tyenyevivéesime'ej, ji'nye

nyetyi'tziinya'ca'aj. ⁴ Ajta nyati'ij jamuaatajé nyajta jamuáa'ixaa i nyúucarij, canu a'ij jin tyajamuáa'ixaa i nyúucarij ti naa tyojó'iteeri'ij, nyej nyij jamua'antymue'tin. Sulu a'yaa nu tyajamua'antymue'tij nyaja'muaséeratya'aj nyaj a'ijna jitze arányaca'neye j júuricama'ra' i Dios nyajta a'ijci jitze i ti jin néijmi'i putyí'uurej, ⁵ ta'aj ij i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'ij jitze aróoca'neye j ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej, ti'ij quee a'ijna jitze aróoca'nyaj i tyétyacaa maj jin tyí'mua'reej.

Dios pu jaataséjrataca' a'ijci i ti aviitzi'huaca'aj a'ijci jitze ma'can i ju júuricamej

⁶ Majta a'íimaj i maj merij néijmi'i jó'itej i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'íi mu xaa a'ijna jin tyajamuáa'ixaa i nyúucarij jime' ti naa tyojó'iteeri'ij. Ajta a'ijna i nyúucarij capu a'yan ma'can i cháanacaj japua, capu ajta hua' jitze ma'can a'íijma i maj tyí'ijta i maj majta merij yo'riésij i maj jin putyí'uurej. ⁷ A'íi pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyí'mua'reej, ti ajta aviitzi'huaca'aj i Dios jimi jájcuaj imuáj ti a'yan tyaaxá'pui'intarej ti'ij táaci'tyij ityájma a'ijna i ti huápui'ij naa huasé'rin. ⁸ A'íi pu a'íin pué'een i maj quee yó'itej i maj tyí'ijta íyan i cháanacaj japua, ji'nye tipua'aj meyo'iteej, camu yo'tatáanyijche' i tavástara', i ti ajta huápui'ij naa huasé'rin. ⁹ Ajta a'yájna ti'ij tyé'yu'si' tíjin:

Dios pu arí tyámua' tyú'ruuj a'íijma jimi i maj jaxie've',
tyi'táj tiquee xu a'náj a'táj me'ye'sej ti ajta quee a'táj a'náj
me'ya'namuaj,

je'ej tiquee ajta a'táj tyé'miteeraste'.

¹⁰ A'íi pu a'íin tyí'pué'een i ti Dios tyitaataséjratyej a'ijci jitze ma'can i júuricama'ra', ji'nye i júuricama'ra' i Dios néijmi'i pu tyí'sej, ajta néijmi'i mua'reej i ti huápui'ij aviitzi' i Dios jimi.

¹¹ ¿A'tanyij pújoorej ti jamua'reej je'ej ti tyí'mua'tzej síij i ajta síij i tyáati'? A'íi pu'uj jamua'reej i júuricama'ra' i tyáataj. A'yaa pu cha'taj na'aj een i Dios jimi, a'íi pu'uj jamua'ree i júuricama'ra' i Dios je'ej ti tyi'táj jimi tyí'sejre'.

¹² Tyajta ityáj catu a'ij ancuriáa' i júuricamej ti a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu i a'ij tu i júuricama'ra' i Dios, tyej tyij yo'itéej tá'ra'nyij je'ej ti Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' tyitaatá'. ¹³ A'yaa tu tyí'xaj a'ijci jime' i nyúucarij ti taamuá'tyej i júuricama'ra' i Dios, catu a'ijna huá'ixaatye' i tyaj tajímua'aj tyo'mua'reej. A'yaa tu tyihuá'ixaatye' tyi'táj ti a'ij jitze eeráma'can i júuricama'ra' i Dios a'íijma i ti hua' jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios.

¹⁴ Ajta a'íjna i tiqúee jitzán séejre' júuricama'ra' i Dios, capu ja'ancuriáa'sij tyi'táj ti a'áa já'ma'can i júuricama'ra' jimi i Dios, ji'nye capu tyi'táj huüire' a'íjna jimi i a'táj. Capu i'ríj ti yo'itéej já'ra'nyij, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i júuricama'ra' i Dios jitze aróoca'nyej, ti'ij jo'támiteeraste' je'ej ti huatóomua'aj. ¹⁵ Ajta i ti jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios, néijmi'i pu tyi'sej ajta néijmi'i tyojó'itej, ajta quee a'táj huatáci'pej ti a'íj ooxíjtye'en. ¹⁶ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “¿A'tanyíj jú'mua'ree je'ej ti tyi'mua'tzej i tavástara?” ¿A'tanyíj jaayí'tin ti tyáamua'tyey? Ajta a'yájna, ityáj tu jájcha'íj i mua'tzíiria'ra' i Ciríistu'.

3

Tyaj néemi'ij tyi'muarie' i Dios jimi

¹ Nye'ihuáamua', capu huatái'riitariaca' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaatye'en ti'ij a'íjma i ti arí hua' jitze séejre' i júuricama'ra' i Dios, sulu a'yaa nu'uj ti'ij a'íjma i maj moochán jitzán ajtyáhuixij i Ciríistu'. ² Tyi'táj nu jamuaamua'tyey tiqúee tyési', a'yájna mati'ij i unyáaque'ej léechij mana'aj tyéi'tye', ji'nye capu eexúj yó'japui'ra' i cue'ráj, caxu siajta seexúj mua'aj yó'japui'ra' i cue'ráj, ³ ji'nye caxu juca'nyej. Ajta ti'ij ooj ja'mua tzajta' séjre'ej i siaj óochueere', siajta jujaaxiejvi'raj, a'yaa pu huatóomua'aj siaj quee xu juca'nyej, ji'nye a'yaa xu ricij mati'ij a'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. ⁴ Típua'aj síj a'yan tyi'xajtaj yee: “Nyáaj nu Pablo jitze ajtyáma'can”, ajta i síj a'yan tijin: “Nyajta nyáaj, Apolo nu jitze ajtyáma'can”, a'yaa xu ricij mati'ij a'íimaj i tyétyacaa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁵ Che' a'yáana'aj, ¿ji'nye a'tanyíj pué'een a'íjna i Apolo? ¿A'tanyíj pué'een i Pablo? Ityáj tu jahüire' i tavástara', a'yaa xu een jime' tyá'antzaahuaj i tavástara' jimi. A'yaa tu ricij je'ej ti a'íin tyitaata'íj séej ajta séej. ⁶ Nyáaj nu tyu'huástej, ajta i Apolo pu tyú'ipuaj, ajta i Dios pu jaahuósi'ri' ti'ij huáciirej i ti huahuásti'huaca'. ⁷ A'íj pu jin a'íjna i ti tyu'huástej, ajta i ti tyú'ipuaj, camu tyi'táj jin juxie've', sulu a'íi pu i Dios i ti jaahuási'ri' ti'ij huáciirej, a'íi pu a'íin pué'een i ti juxie've'. ⁸ I maj tyi'huaste' majta i maj tyi'ipuaj, juxa'aj mu'uj een, ajta i Dios pu a'yan tyihuo'tá'sij je'ej ti síj ajta síj tyu'muáriej. ⁹ Néijmi'i tu tyi'muarie' i Dios jimi, siajta mua'aj a'yaa xu tyi'huüire' ti'ij jo'tíj tyajá'huasti' siajta ti'ij chi'ij maj ja'ajtaahuaj Dios ti ja'a'rij. ¹⁰ Nyajta nyáaj, nyáaj nu a'yan tyi'muarie' ti'ij a'táj ti chi'ij ájtaahuaj, i ti Dios a'yan tyinaata'íj nyej nyij

ja'tátaahuaxi'in a'íjna i ti japuan ájtaavijhuaj i jáxu'uj, ajta síj pu japuan tyá'ajtaahuaj. Ajta a'yan tyúuxie've' ti síj ajta síj tyámua' tyu'muárie'en, ¹¹ ji'nye capu a'táj pújoorej ti ajtáhua'aj séej atátaahuaj ti'ij i ti arí atátaavijhuaj i ti a'ín pué'een i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ¹² A'íjna jitze i ta'tátaavijhua pu i'ríj ti a'táj tyi'táj japuan ájtaahuaj, tipua'aj ooroj jime', nusu pláataj jime', na'ríj tyetyéj jime' ti huápu'i'ij tyá'najchij, na'ríj ciyéj jime', nusu ixáj jime' ca' huáacixa'aj jime', ¹³ a'yaa pu tyi'séere'ej ja'mej je'ej ti síj ajta síj tyu'muáriej a'ájna xicáara' jitze, ti'ij néijmi'i tye'entyipué'rij, ji'nye a'ájna xicáara' jitze tiéj pu uvé'nyesij, a'íj pu jaatyámua'sij tipua'aj xá'pu'i' metyu'muáriej síj ajta síj. ¹⁴ Ti pua'aj je'ej ti síj tyu'muáriej tyo'táviicue' i tiéj tzajta', a'yaa pu tyá'ci'tyij i a'táj je'ej ti tya'ránajchi. ¹⁵ Na'ríj tipua'aj huatyátanyij i ti ja'ajtaahuaca', yo'riésij i ti tyu'muáriej, ajta i a'táj a'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij i a'táj ti xié'chui' jáahuü i tiéj tzajta'.

¹⁶ ¿Nyij sequée jamua'reej siaj mua'aj a'ín pué'een i chi'ra'an i Dios, ti ajta ja'mua tzajta' séejre' i júuricama'ra' i Dios? ¹⁷ Tipua'aj a'táj jaatyú'uunaj i chi'ra'an i Dios, Dios pu ja'antyipué'ritye'sij a'íjci i a'táj, ji'nye i chi'ra'an i Dios naa pu arí een, ajta a'íjna i chi'ra'an mua'aj xu a'ín pué'een.

¹⁸ Che' quee a'táj jucuanamuaj, tipua'aj síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyóotzaahuatye'ej ti jéehua tyojó'itej íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua, che' a'yan huárinij ti'ij i ti quee tyi'táj mua'reej, ta'aj ij ji'ré'can jime' a'ín pué'eenye'ej tá'ra'nyij i ti jéehua tyojó'itej. ¹⁹ Ji'nye i maj jin tyu'yi'tin íyan i cháanacaj japua capu tyi'táj huüre' i Dios jimi. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Dios pu hua'vivi'ran a'íjma i maj jéehua tyu'yi'tin a'íjna jime' i maj tyí'hue'tacaa." ²⁰ A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tijin: "Tavástara' pu jamua'reej ti quee tyi'táj huüre' je'ej maj tyí'mua'tzej i maj jéehua huápu'i'ij tyojó'itej." ²¹ A'íj pu jin, che' quee a'táj óotzaahuatye'ej a'íjci jime' i ti séej jimi i tyáataj ajtyáma'can, ji'nye néijmi'i pu ja'mua jimi tyí'ma'can. ²² Pablo, Apolo, Pedro, i cháanacaj, i júuricamej, je'ej ti tyi'táj ricij ijíj, je'ej ti ooj atyojo're'nyesij, néijmi'i pu ja'mua jimi tyí'ma'can, ²³ siajta mua'aj, a'íj xu jitze ajtyáma'can i Ciríistu', ajta i Ciríistu' a'íj pu jitze ajtyáma'can i Dios.

4

I maj jin tyí'muarie' a'íjma i Dios ti hua'antyíhuoj

¹ A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan tojo'mua'raj ityájma ti'ij i a'tyán maj jahuüre' i Ciríistu', tyaj a'íj jin antyítamua'reej

tyej tyij jamuáamua'tyey i ti aviitzi' i Dios jimi. ² Ajta a'yájna, a'íjna i maj tyi'tíj jaa'íjcaj, a'yaa pu tyúuxie've' ti tyámua' tyu'tóosejrataj mej mij jitzán tyí'ca'nyej. ³ Ajta nyéetzij jimi, capu nyejitzé juxie've' tipua'aj mua'aj siano'xíjtye'en, na'ríj a'íimaj mano'xíjtye'en i maj tyity-atatyíj. Canu nyajta nysáij á'nyaxijtye'en. ⁴ A'yaa pu'uj, tipua'aj nyequee je'ej pua'aj tyí'mua'axcaj nyaj jime', capu a'yan huatóomua'aj yee nu'ríj xá'pui' een i Dios jimi. Tavástara' pu a'ín pué'een i ti ná'xijtye'en. ⁵ A'íj pu jin, caxu tyi'tíj á'xijtya'aj ti'ij quee xu atyojo're'nyáava'caj, setyu'chó've' 'asta na'aj quee uvé'nyej a'íjna i tavástara', ti'ij a'ín jaataséjrataj i ti ju'avaataca'aj i tíca'riste', a'í pu ajta jaataséjrataj je'ej maj tyí'mua'tzej i tyeítyee. Aj pu'ij i Dios tyámua' tyihuo'tá'sij je'ej ti tyá'ci'puaj séej ajta séej.

⁶ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij tyámua' huárinyij, nyajta ja'mua'séeratye'ej je'ej ti ricij a'íjna i Apolo nyajta nyáaj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij a'yan huárinyij je'ej tyaj ityáj ricij, siaj sij quee a'yan rijcaj je'ej tiquee tyé'yu'si', ajta ti'ij quee a'táj óotzaahuatye'ej, nusu siaj séej tyámua' tyí'xajtaj siajta séej á'xaahuataj. ⁷ ¿A'tanyíj tyámua' tyí'muaxaj i séecan tzajta' i tyeítyee? ¿Tyi'tanyíj péjcha'íj tiquee i Dios muaatá'? Ajta tipua'aj i Dios néijmi'i tyimuaatá', ¿ji'nye een jime' a'yan petyá'tzaahuatye' cuxáa asíj pupáa'uureej?

⁸ Xu'ríj mua'aj huochíjtyaanyi'taca', siajta seríj néijmi'i tyí'ijcha'íj tyi'tíj siaj je'ej tyí'xie've', ajta a'yan ja'mua'asej siaj mua'aj seríj tyí'ijta, siajta quee che' ityájma ta'tamuá're'rii. A'tzúj cuj a'yan tyi'ja'yájnatan, tyej tyij ityáj ja'mua jamuán tyu'ta'íjtaj. ⁹ A'íj pu jin a'yan tyiná'miteeraste', ti ityájma i tyaj huata'ityi'ri'huaca', Dios pu a'áa tojo'tyáhuui jo'tíj quee jóoxie've', cuxáa meríj pu taatamua'aj yee tyiche' huácu'i'ihuaaj. Tu'ríj a'tzísi' huá'sejratye' néijmi'caa i maj tajapúa' já'sejre', tyajta hua' jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁰ Tyajta ityáj, a'íjna jime' i tyaj a'yan tyá'huíire' i Ciríistu', a'yaa mu tyí'taxaj tyaj nu'uj tatímue', siajta mua'aj, i Ciríistu' jitze ma'can tyámua' xu metyityoomuámua're'. Capu taca'nyisti' ityájma, siajta mua'aj néijmi'i xu jin tyé'viicue'. Majta ityájma matá'xaahuaj, majta mua'ajmaj mu jamuá'tyese'. ¹¹ Ti'ij na'aj yatij je'ré'nyej ajta ijíj, a'yaa tu'uj tyana'aj tya'ajpuéjtzij a'íjci jime' tyaj tajcuj, tyajta i'cuj, ajta cáanarij tyitá'itziitye', je'ej mu pua'aj tá'mua'raj i tyeítyee, tyajta quee ma'ja'chej, ¹² tyajta cua'naj tyati'íjtá tyí'muarie'ej. I maj je'ej pua'aj tyí'taxaj tyámua' tu ityáj tyihuo'tájeevij, je'ej mu pua'aj ta'uurej, tyajta ityáj néijmi'i tu tyé'viicue'.

¹³ Ajta mati'ijta i tyeítyee je'ej pua'aj tyí'taxajtaj, tyámua' tu'uj ityáj tyihuo'tájeevij. A'yaa mu tojo'mua'raj ti'ij tyi'tíj tiqee che' tyí'huiire' úyan i cháanacaj japua. A'yaa mu'uj mana'aj mij ijíj tyityaajú'.

¹⁴ Canu a'íj jin tyajá'muayu'se' nyej nyij jamuaatatyévi'ra'astaj, sulu nyej nyij tyámua' tyajamuaatá'itíj, a'yájna nyati'ij i nyiyóojmua', ji'nye jéehua nu já'muaxie've'. ¹⁵ Tyij mequee mamue'tíj tyajamuáamua'aj i Ciriístu' jitze ma'can, maj siajta quee mui'caa tyitáatastyamua'. Nyáaj nu a'ín pué'een i siaj jajtáataj i Ciriístu' jitze ma'can, ji'nye nyáaj nu jamuáa'ixaa i nyúucarij ti jin Dios jamui'rátóonyij, siaj sij jitzán ajtyáhuiixij i Ciriístu'. ¹⁶ A'íj nu jin a'yan jéehua tyaja'muahuavíj siaj a'yan tyityaajú'caj nyati'ij nyáaj.

¹⁷ A'íj nu jin ja'mua jimi jaata'ityaca' a'íjci i Timoteo, i nyaj huápuí'ij jaxie've', nyajta yo'puáara'an pué'een i tavástara' jitze ma'can. A'í pu jamo'támua'reeritzi'tye'ej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij i Ciriístu' jimi ti ajta Jesús pué'een, ajta je'ej nyaj tyihua'mua'tyej néijmi'que' jo'maj jóosi'rii. ¹⁸ Séecan xu mua'aj seríj óotzaahuatye', a'yan setyi'mua'astij yee canu che' a'náj amojo'tyésejra, ¹⁹ ajta tipua'aj i tavástara' a'yan tya'ránajchij, nyáaj nu jiye'tzín a'áa ja'tanyésij ja'mua jimi. Aj nu nyij hua'sejran i maj jéehua óotzaahuatye', majta a'yan tyi'tíj uuríaj mej quee a'íj mana'aj je'ej maj tyí'xaj. ²⁰ Ji'nye jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj, capu nyúucarij na'aj jin tyí'íjta, sulu i ti ajta néijmi'i jin putyí'uurej. ²¹ ¿Ji'nye setyá'xie've' mua'aj, nyiquij nyaj a'íjna jin ujó'me'en nyej nyij puéjtzij jamuaata'an, na'riij nyaj a'íj jin jamojo'tyéesej nyaja'muaxié've'ej, nyajta jamua'cu'váaj nyetyajamuáa'ixaatyen?

5

Siaj jo'xíjtye'en i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij

¹ A'yaa pu tyú'mua'reeritzi'huaca' ti síj ti ja'mua jimi ajtyáma'can juxana'cire' a'íjci jime' ti jamuán hui'caa i ti jatyévi'tin i táatajra'. Huápuí'ij pu a'íjna je'ej pua'aj namuajre', majta i maj quee tyá'tzaahuatye' camu a'yan ricij. ² Maj siajta mua'aj, a'íj xu jin óotzaahuatye', a'yaa pu tyuuxié'va'caj siaj a'íj jin huatóoxaamujritye'en. A'tíj ti a'yan tyi'tyúucha'ij, siata'aj quee che' jatá'care'en ti ja'mua jamuán séjre'ej. ³ Ajta nyéetzij jime', tyij nyequee nyajta ja'mua jamuán ajo'tyéjvee, i nyajúuricamej pu ja'mua tzajta' séejre', cuxáa nyaj ja'mua jamuán ajo'tyávaacaj, nu'ríj nyij a'yan tyo'xíjtyej a'íjci i a'tíj ti a'yan ricij.

⁴ Siati'ijta' mua'aj tyúusiire'en, nyáaj nu jamuán séeria'aj na'mej i nyaj júuricamej jime', ajta i tavástara' ti jin néijmi'i putyí'uurej a'íi pu ajta ja'mua tzajta' séeria'aj ja'mej. Aj pu'ij a'íjci jitze ma'can i tavástara' Jesús, ⁵ che' i tyáati' huatátuiiri'huaj i tyiyáaru' jimi, ta'aj ij i tyévira' jo'puá'rixí'in, ajta júuricama'ra' huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástara'.

⁶ Caxu mua'aj a'íj jin huatóoci'puaj siaj sij a'íjci jin óotzaahuatye'ej. Ji'nye xu'ríj a'yan tyá'mua'reej tijin: "Cíira'tzuj i levaduuraj néijmi'i pu tyináxcaj i cuéjtzij."

⁷ A'íj xu jin siata'aj majúurieenyij a'íjci i ti mí'ma'can i ti jamojo'jipuaaj, siata'aj sij huóojajcuare'en ti'ij a'ájna i cuéjtzij tiquee tyi'tíj á'naxcaj. A'yaa xu mua'aj een ti'ij i páan tiquee levaduuraj á'naxcaj i maj jacua'caa a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán hue'rájtoo i maj Egipto já'ma'cantaca'aj. Ji'nye pu'ríj i Ciriístu' huatóomu'vejritaca' tajitzé ma'can ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij. ⁸ A'íj pu jin tyiche' tyu'yé'estej tyaj tyeríj taxáahuaj séejre', a'íjci jime' i páan tiquee levaduuraj á'naxcaj, i ti a'ín pué'een i tá'tzaahuatyí're' ajta i ti ji're'can jime', che' quee che' a'ájna i levaduuraj ti mí'ma'can, i ti je'ej pua'aj een ajta i ti je'ej pua'aj tyú'uurej.

⁹ Nu'ríj a'yan tyajamuaaté'exaa séej jitze i yu'xarij i nyaj jamuaata'ítyi'ri' siaj quee hua' jamuán tyí'xajtaj i maj juxana'cire'. ¹⁰ A'íjci jime' i nyúucarij canu a'yan jaatamua'aj yee siata'aj sij néijmi'caa jimi ajtáciinyej i maj íyan juxana'cire' i cháanacaj japua, nusu i maj huápu'íj tyí'nyacua'aj, na'ríj i mej tyí'nahua', ca' i maj sánturij na'michej, siata'aj sij a'yan huárinyiiche', a'yaa pu tyuuxié'va'caj siaj iiráciinyej i cháanacaj japua. ¹¹ A'yaa nu jaatamua'aj i nyaj tyajamuaata'ítyi'ri' siaj quee che' jamuán tyi'tíj xajtaj síj ti a'yan tyúuxaj ti ta'ihuáara' pué'een, ajta je'en tyí'xana'cire'ej, nusu tyí'nyacua'tzaj, na'ríj huá'na'miche'en i sánturij, na'ríj je'ej pua'aj tyí'jepe', nusu ti jutahueeve'ej, na'ríj ti tyí'nahua'caa. Capu a'yan tyi'tyéevijtij siaj hua' jamuán tyí'cua'ajcaj a'tyán maj a'yan ricij. ¹² Capu nyéetzij nyaci'puaj nyej nyij a'íjma jooxíjtye'en i mej quee ityájma jitze ajtyáma'can, Dios pu a'íjma huá'xíjtye'en. ¹³ Maj siajta mua'aj seríj huá'xíjtye' a'íjma i maj ja'mua jitze ajtyáma'can. A'íj pu jin, siata'aj jatyítyej a'íjci i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj.

6

Je'ej maj ye'ej tyá'xa'pui'intare'en i maj tyá'tzaahuatye'

1 Tipua'aj síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can séej jamuán metyúujaaxie'vi', ¿ji'nye tí'ij a'íjma jimi tyúunyuste' i juéesij i maj quee ityájma jitze ajtyáma'can, quee i'ríj ti a'íjma huaté'exaatye' i maj jimí séejre' i Dios, mej mij a'íimaj huo'xa'pui'intari'tze'en? 2 ¿Nyij sequée jamua'reej maj a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' huá'xijtye'en néijmi'caa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua? Ajta tipua'aj mua'aj siahuá'xijtye'en, ¿ji'nye siaj síj quee pújoorej siaj jo'xá'pui'intare'en a'íjci i ti'quee tyési'? 3 ¿Nyij sequée siajta jamua'reej tyaj ityáj huá'xijtye'en a'íjma i maj tajapuá tyí'huüre'? A'íj pu jin, capu tyési' tyaj tajímua'aj tyi'táj je'ej tyo'xá'pui'intarej. 4 A'yaa pu'ij, tipua'aj tyi'táj jin xúujaxie'vi'raj, ¿ji'nye siaj síj a'íjma mahuatyáhuityaa i maj quee tyi'táj jin antyúumua'reej ja'mua jimi? 5 A'yaa nu een jime' tyajámua'ixaatye' siata'aj síj huatóotyevi'ra'astaj. ¿Nyiquee síj ja'mua jimi séejre' i ti jaria'mua'reej je'ej ti tyi'táj tyo'xá'pui'intare'en i maj tyá'tzaahuatye' jimi? 6 Caxu jujímua'aj siana'aj tyúucha'üre'ej, sulu siajta xu a'íjma jimi junyuuste' i maj quee tyá'tzaahuatye'.

7 Xu'ríj a'íj jin huamué'tichej a'íjna jime' i siaj jujímua'aj jujaaxie'vi'. ¿Ji'nye siaj síj quee siaj jó'viicue' siana'aj i siaj jin je'ej pua'aj jóomua'raj? ¿Quee i'ríj siaj huatóoa'an siana'aj maj tyajamuaanáhue'? 8 Siajta mua'aj, jujímua'aj xu je'ej pua'aj ju'uurej siajta tyihuá'nahue' i ju'ihuáamua'.

9 ¿Nyij sequée jamua'reej maj quee a'áa jo'tyárutyij jo'táj Dios tyejé'ijtaj i maj je'ej pua'aj ricij? Caxu tooa'care'en ti a'táj já'muacuanamuaj, camu ujo'tyárutyij i maj juxana'cire', camu majta i maj hua'na'michej i sáanturij, nusu i maj juxana'cire' séecan jamuán i tyeítýee, nusu i maj juxa'aj tyétyacaa jamuán juxana'cire', 10 camu majta ujo'tyárutyij i maj tyí'nahua'raj, nusu i maj tyí'nyacua'aj, na'ríj i maj jui'ive', nusu i maj je'ej pua'aj tyí'jepe', nusu i maj avíitzij jin tyí'nahua'. 11 Siajta mua'aj je'cáj xu a'íin pué'eenye'ej, siajta ijíj seríj a'yan tyityahuóojajcuare, siajta seríj tyámua' huaríj a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, siajta a'íjna jitze i júuricama'ra' i taj Dios.

I tyaj taxáahuaj jin séejre' capu a'íj jin tyí'huüre' tyej tyij huátaxana'cire'en

12 A'yaa mu tyí'xaj tijin: "Nyáaj nu'uj jamua'reej je'ej nyaj tyi'táj uurej." A'yaa pu tyí'ja'yájna, ajta capu néijmi'i tyinyetyáhuiri. A'yaa pu tyí'jiré'can jime' nyej nyáaj nyana'aj jamua'reej je'ej nyaj tyi'táj uurej, ajta canu jaatá'sij ti a'íin na'antyimué'tin. 13 A'yaa mu majta tyí'xaj tijin: A'íjna i cue'ráj, jucáa jitze pu tyí'huüre', ajta a'íjna i jucáa,

a'íj pu'ijta jin tyí'huiire' ti'ij i cue'ráj tya'ráyixi'in. A'yaa pu tyí'ja'yájna, ajta i Dios pu néijmi'caa antyipuá'ritye'sij i jucáa, ajta i cue'ráj. Ajta i tatyévira', capu a'íj jin tyí'huiire' tyej tyij a'íjci jin tyí'xana'cire'ej, sulu tyej tyij a'íjci jin jaatyáhuiire'en i tavástara', ajta i tavástara' pu'ijta jaatyáhuiire'ej a'íjci i tatyévira'. ¹⁴ A'yájna ti'ij i Dios tyaatájuuritye i tavástara', ajta pu ityájma taatájuuritye'sij a'íjci jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej.

¹⁵ ¿Nyij sequée jamua'reej ti i Ciríistu' jitze ajtyáma'can a'íjna i siaj jatyáhue'ra'? ¿Nyiquij nyáaj nye'entyánajchitye'sij i íitaj jamuán ti tyí'tyeyijve' i jutyéviij jime', a'íjci i ti Ciríistu' jitze ajtyáma'can? Canu xaa nyu'uj.

¹⁶ ¿Nyij sequée jamua'reej yee tipua'aj a'tíj ja'antyáanaxcaj i íitaj ti jatoj i jutyévira', a'íi mu séej tyéviij mana'aj mij pue'éenye'ej muá'ju'un? Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'íimaj i maj hua'puaj a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un ti'ij ti síij na'aj tyéviij pué'eenye'." ¹⁷ Ajta tipua'aj a'tíj ajtyéchaxij i tavástara' jimi, síij pu'uj ajta pue'éenye'ej ja'mej i júuricama'ra' jitze.

¹⁸ Siata'aj néijmi'i huatapuá'citaj i siaj jin tyí'xana'cire'. Ajta tipua'aj séej tyí'tíj jin po'tyá'ítzeere'en i Dios jimi, capu je'ej joorej i jutyévira', ajta tipua'aj a'tíj a'íj jin tyí'xana'cire'ej i ti jatoj i jutyévira', a'íi pu je'ej pua'aj joorej i jutyéviij. ¹⁹ ¿Nyij sequée jamua'reej ti ja'muatyéviij a'íin pué'een i tyeyúuj i ti tzajta' ú'sejre' i júuricama'ra' i Dios, a'íi ti ajta jamuaatá'? Ajta i júuricama'ra' ja'mua tzajta' séejre', siajta mua'aj caxu jujíimua'aj jumua'ree, ²⁰ ji'nye Dios pu arí jamuáananiej. A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj jaatyátzaahuatye'en i jutyéviij jime'.

7

Je'ej ti tyihúa'ci'puaj i maj nyejnye'i'chej ajta i maj huíichej

¹ Ijij nu nyijta jamo'riá'hua'xijre'ej i siaj tyinaa'íhuo'ri' i yu'xarij jitze i siaj unyojo'ta'ítyi'ri'. Jéetze' pu naa tíquee a'tíj nyeíichej, ² ajta mata'aj mij quee a'yan tyúuxana'cire'ej, miche' huanyéjnye'i'chej i tyétyacaa, majta i úucaa huáhuíichej. ³ Ajta i tyáati' ajta i íiti' miche' a'yan huárinyij je'ej ti tyihúa'ci'puaj. ⁴ Capu ajta i íiti' jusíij antyúumua'reej i jutyévira' jime', ji'nye a'íj pu jitze ajtyáma'can i jucín, a'yaa pu'uj tána'aj quee i tyáati' jusíij tye'entyúumua'ree i jutyévira' jime', ji'nye ju'íij jitze pu ajtyáma'can. ⁵ A'íj pu jin, caxu je'ej siana'aj tyúujeevej i siaj néemi'ij aja'chej, na'ríij xaa seríj siajta a'yan tyaaxá'pui'intarej siaj a'tzúj a'tyéevi'ij

siaj quee jumuarie'ej a'chu pua'an xicáj, siata'aj sij huatyényuunyij i Dios jimi. Tipua'aj seríj a'yan huarín aj xu sij siajtáhua'aj antyóonaxcaj, ti'ij quee i tyiyáaru' ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij séej jamuán huóoxana'cire'en.

⁶ A'yaa nu'uj a'íjci tyajá'mua'ixaatye', canu já'mua'ijtye' siaj sij a'yan huárinyij. ⁷ Ajta nyéetzij, a'yaa pu tyina'ranáachicaj maj néijmi'i a'yan eenye' nyati'ij nyáaj, ma' ajta i Dios pu arí a'yan tyihuo'tá' je'ej ti tyihuo'xá'pui'intari'ri' séej ajta séej.

⁸ I maj quee xu nyejnye'i'chej ajta i maj quee xu huíichej, majta i maj antyúujimua'astariaca', a'yaa pu jéetze' tyí'xa'pui' maj a'yan éenye'ej huatyá'itzeere'en nyati'ij nyáaj. ⁹ Ajta tipua'aj quee huái'riitya'aj maj huóocha'in, miche' huanyéjnye'i'chej, majta huáhuíichej, ji'nye jéetze' pu hua'tyáhuí'rii maj a'yan huárinyij, quee maj jajpuéjtzij.

¹⁰ Majta i maj meríj nyejnye'i'chej ajta i maj huíichej, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'íjci i tavástara' ti jaata'íjtaca' a'yan tíjin: Che' quee ajtáyi'can i íra'ra'an a'íjna jimi i jucín. ¹¹ Ajta tipua'aj i íra'ra'an ajtára'nyij i jucín jimi, che' jusíj huatyá'itzeere'en, na'ríij quee che' ajtáhua'aj ja'antyáanaxcaj i jucín. A'yaa pu'uj tána'aj a'íjna i cína'ra'an, che' quee jatató'ra'an i ju'íj.

¹² Ajta a'íimaj jimi i séecan, nyáaj nu'uj a'yan tyihúa'ixaatye' capu i tavástara', tipua'aj i ta'ihuáara' íra'ra'an quee tyá'tzaahuatye'ej, ajta i íiti' a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti jamuán huácatyij, che' quee i ta'ihuáara' jatató'ra'an. ¹³ A'yaa pu cha'taj na'aj tipua'aj i íiti' ja'antyánaxcaca' séej i tyáataj tíquee tyá'tzaahuatye', ajta je'en a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti jamuán huácatyij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyúuxie've' tíquee jatató'ra'an i jucín. ¹⁴ Ji'nye i tyáati' tíquee tyá'tzaahuatye', tyámua' pu rinyij a'íjci jime' ti íitaj antyánaxcaca' ti tyá'tzaahuatye', ajta i íiti' ti quee tyá'tzaahuatye', tyámua' pu ajta rinyij a'íjci jime' ti tyáataj antyánaxcaca' ti tyá'tzaahuatye'. Na'ríij quee, a'íi mu quee xá'pui' metyityoomuámua're'ej muá'ju'un i hua'yojmua', majta a'íj jitze ajtyáma'can i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Ajta tipua'aj i tyáati' na'ríij i íiti' tíquee tyá'tzaahuatye', a'yan metya'xie've'ej maj huatóotonyij, miche' a'yan huárinyij. Ajta i ta'ihuáara' ti tyáati', nusu i ta'ihuáara' ti íiti', juxáahuaj mu mahuatyáhuixi'íj, ji'nye Dios pu a'yan tyajamuatajé siaj sij juxáahuaj maj séjria'aj. ¹⁶ Ajta, ¿ji'nye pij muáaj íiti' tyá'mua'reej yee japuan paj huatányuusij a'cín? ajta, ¿ji'nye pij pajta muáaj tyáati' tyá'mua'reej yee japuan paj huatányuusij a'íj?

17 A'yaa pu'uj, miche' a'yan mana'aj tyí'tyechajcaj je'ej ti i tavástara' tyihuo'tá' séej ajta séej, ajta je'ej maj éenye'ej ti'ij i tavástara' huo'tajé. A'yaa nu tyihuá'ijtye' a'íjma i maj jusi'ríi jo'tij na'aj i tyeyúuj tzajta'. 18 Tipua'aj i Dios séej huatájeevej ti arí ja'antyisíjchaca' i junavíj ta'antyúuvi'raj i ti jitzán sa'raaa, che' quee ja'avaataj i ti antyísiichi'huaca', ajta tipua'aj a'íj huatájeevej i ti quee xu antyísiichi'huaca' i navíira', che' quee ja'antyisí'che'en i junavíj. 19 Ji'nye capu a'ín juxie've' tipua'aj antyísiichi'huaj na'ríij quee, sulu ti a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyaata'íjtaca'. 20 A'íj pu jin che' a'yan na'aj éenye'ej huatyá'itzeere'en síj ajta síj ti'ij éenye'ej ti'ij i Dios jaatajé. 21 Tipua'aj pooj ca'nyéjrij jin tyi'huírria'caj ti'ij Dios muaatajé, capáj je'ej tyá'mua'ajcaj, ajta tipua'aj je'ej tyí'riitan paj pajtáhua'aj axáahuaj majo'cha'canye'en, pata'aj jitzán tyú'ca'nyej. 22 A'íjna i ti ca'nyéjrij jin tyi'huírria'caj ti'ij tavástara' jaatajé, pu'ríj ijíj juxié'vi'ra' jin tyi'huíire' i tavástara' jimi, a'yaa pu'uj tána'aj, a'íjna i ti juxáahuaj majocha'canya'caj ti'ij i tavástara' jaatajé, a'íj pu ari' ta'ij ca'nyéjrij jin tyi'huíire' i Ciríistu' jimi. 23 Dios pu mua'ajmaj jamuáananiej, a'íj pu jin caxu che' tóoa'care'en mej mij majtáhua'aj séecan tyétyacaa ca'nyéjrij jin tyajamuaata'íjtye'en. 24 A'yaa pu'uj nye'ihuáamua', siata'aj a'yan siana'aj eenye' i Dios jimi síj ajta síj, je'ej siaj éenya'caj ti'ij a'ín jamuaatajé.

25 Ajta a'íjma i úucaa maj quee huíichej, capu tyi'tíj jin je'ej tyinaata'íj i tavástara', sulu nyáaj nu'uj a'yan tyajá'mua'ixaatyé', je'ej nyati'ij tyá'mua'reej, i nyaj síj a'ín pué'een ti i'ríj siaj jitzán tyú'ca'nyej, a'íjna ti i tavástara' ná'ancu'vaxij. 26 Ji'nye a'yaa pu nyéetzij tyiná'miteeraste' ti jéetze' tyi'tyéevijtij siaj a'yan eenye' siati'ij een ijíj, a'íjna jime' ti jéehua tyési' je'ej siaj juxáahuaj tyí'tyechajcaj. 27 Tipua'aj penyeyichej, capáj jatató'ra'an, na'ríij tipua'aj pequee nyeyichej, capáj jahuoocaj pej pij huatyényeyichej. 28 Tipua'aj puaatyényeyichej, capáj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej i Dios jimi, ajta tipua'aj íiti' huatyéviche'en, capu ajta tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej. Ajta i maj antyóonaxcaj jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un, a'íj nu nyij quee nyáaj xie've' ti a'yan tyajá'mua'uuriaj.

29 Nye'ihuáamua', a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij i nyaj já'mua'ixaatyé', cíj pu'quij tyá'itzeere' ti'ij néijmi'i tye'entyipué'rij. A'íj pu jin, a'íjma i maj nyejnyei'chej, miche' a'yan rijcaj mati'ij a'íjma i maj quee nyejnyei'chej, 30 majta a'íjma i maj juxaamuijrite', miche' a'yan eenye' mati'ij i maj tyí'ye'estej, majta i maj tyí'ye'estej,

miche' a'yan eenye' mati'ij i maj juxaamuijritye', ajta i maj tyí'nanaavej, miche' a'yan tyí'tyechajcaj mati'ij i maj quee tyi'táj tyícha'ij, ³¹ majta i maj a'ájna jin juhuüre' iye'e'ej ti tyí'sejre' cháanacaj japua, miche' a'yan tyí'tyechajcaj mati'ij i tiquee tyi'táj je'e'ej tyihuá'huüre' i cháanacaj, ji'nye a'ájna i cháanacaj tyaj jaséj pu'ríj tin á'pua'ren.

³² Nyáaj nu a'yan tyá'xie've' siaj quee tyi'táj jin je'e'ej tyí'mua'ajcaj. A'ájna i tiquee nyeiichej, tavástara' pu jimi tyí'ca'nye'ej, ajta ti'ij tyámua' jimi tyí'sejre'e'ej. ³³ Ajta a'ájna i ti nyeiichej, a'áj pu jitze tyí'mua'tzej íyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua, ajta je'e'ej ti ye'e'ej tyámua' jimi tyí'tyúucha'íj i ju'íj, a'áj pu jin quee che' i'ríj ti néijmi'i jin jaatyáhuüre'en i tavástara'. ³⁴ A'yaa pu'uj tána'aj, a'ájna i íiti' ti quee che' víche' ajta i ti íjmue'esti', a'yaa pu a'ájma jitze tyúuxie've' je'e'ej maj ye'e'ej tya'rá'astijre'en i tavástara', a'yaa pu ajta hua' jitze tyúuxie've' mej mij ji'réenya'aj huatyá'itzeere'en i Dios jimi, néijmi'i jime' i jutyévi'j jitze, ajta i ju júuricamej jime', ajta i íiti' ti arí víche', a'áj pu jitze tyí'mua'tzej íyan ti tyí'ma'can i cháanacaj japua, ajta ti'ij tyámua' tyi'tyúucha'íj i jucín jimi.

³⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', canu nyej nyij tyajamuáa'ijmuj, sulu a'áj nu'uj jin ti'ij jamuaatyáhuüre'en, ajta siaj sij tyámua' tyí'tyechajcaj, naa tyámua' setya'huírria'aj i tavástara'.

³⁶ Ajta tipua'aj séej a'yan tyé'miteeraste'ej ti arí xá'pui' ti huatyényeiichej, ji'nye pu'ríj a'yan tyéejcha'íj mati'ij pua'aj nyejneyi'chacaa, ajta a'yan tyí'mua'ajcaj yee naa pu jéetze' ti huatyényeiichej, che' a'yan huárinyij je'e'ej ti tyé'miteeraste', che' huatyényeiichej, capu tyi'táj jin je'e'ej tyo'tyá'itzeere'ej i Dios jimi. ³⁷ Ajta tipua'aj síj a'yan tyámua' tyaaxá'pui'intare'en i jutzájta' ti'ij huóocha'ín, ajta quee ca'nyéjrij jin ja'ijtye' ti'ij huatyényeiichej, a'ájna i a'táj jéetze' pu tyámua' jimi atyojo'ré'nyesij. ³⁸ A'áj pu jin, tipua'aj huatyényeiichej a'ájci jamuán i maj meríj néemi'ij a'yan tyaaxájtaca', xá'pui' pu rinyij, ajta tipua'aj quee huatyényeiichej, jéetze' pu xá'pui' rinyij.

³⁹ I íiti' ti víche', a'áj pu jitze ajtyáma'can i jucín tipua'aj ooj júurij i cína'ra'an, ajta tipua'aj huámui'nyij i cína'ra'an, pu'ríj i'ríj ti ajtáhua'aj juxié'vi'ra' jin huatyéviche'en a'táj ti ja'ránajchi, a'íi pu'uj juxie've' ti i tyáati' tavástara' jimi tyá'tzaahuatye'e'ej. ⁴⁰ Ma'ajta tyij quee jéetze' naa tipua'aj quee che' vicha'aj. A'yaa pu nyéetzij tyiná'miteeraste', ajta i júuricama'ra' i Dios nye jitze pu ajta séejre'.

8

I cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' i sáanturij jimi

¹ A'íj nu nyijta ijíj tyajamuaaté'examue'ej i cue'ráj i maj tyí'mu'vejritacaa i sáanturij jimi. A'yaa pu tyí'ja'yájna matí'íj tyí'xaj a'yan tíjin: Néijmi'i tu jamua'reej i ti jí're'can jime', ajta a'yan tyí'rinyacaa ti a'tíj a'íjna jin ahuóotzaahuatye'en i ti jéehua ma'úumua'rej, ajta típua'aj mahuóoxie've'en jéetze' pu tyámua' tye'mej hua' jimi.

² Típua'aj a'tíj a'yan tyóomua'ajcaj ti jéehua ma'úumua'rej, capu eexúj a'yan metyóomua'rej je'ej ti tyúuxie've' i Dios jimi. ³ Na'rúj a'tíj jitzán tyí'ca'nyej i Dios juxié'vi'ra' jime', Dios pu ajta jitzán séejre' a'íjci i a'tíj.

⁴ Ajta típua'aj setyú'cua'nyij i cue'ráj ti tyu'támu'vejrityí'huaca' i sáanturij jimi, tyámua' tu tyá'mua'reej maj quee tyi'tíj huiire' i sáanturij úyan i cháanacaj japua, ajta síj na'aj i Dios. ⁵ Tyij majta mue'tíj séejre' i tajapúa majta úyan i cháanacaj japua i maj a'yan hua'tamuá'muaj yee diosij, jí'nye a'yaa mu tyí'xaj maj mui'ij i maj diosij pué'een, majta mui'ij i maj tyi'tíj jin tyityatatyíj, ⁶ ajta tajimí, síj pu'uj Dios i tyaj jajvástara', i ti néijmi'i jimi tyu'taséjre, tyajta ityáj néijmi'i tu a'íjna jin séejre' tyej tyij tyámua' tyeetyátoonyij. Síj pu'uj ajta i tavástara', a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, néijmi'i pu a'íj jimi tyú'taavijhuaca', tyajta ityáj a'íj tu tyajta jitze eeráma'can.

⁷ Ajta camu néijmi'i jamua'ree i ti jí're'can jime'. Séecan i maj hua'na'miche'ej i sáanturij, móoche' mu tyí'cua'caa i cue'ráj a'yan metyí'mua'astíj tíjin tyu'támu'vejrityí'huaca' i diosij jimi, ajta i maj jin ma'umuámua're' a'íj pu jin a'yan tyihuá'miteeraste' maj majta meríj huo'tyánajchaca' i sáanturij. ⁸ Ajta capu i Dios a'íjna jin taaxié'vej je'ej tyaj tyi'tíj tyí'cua'caa, jí'nye catu jéetze' tyámua' rinyij típua'aj tyetyí'cua'care'en, catu tyajta je'ej pua'aj rinyij típua'aj tyequée tyi'tíj cua'care'en. ⁹ Tyámua' xu'uj siaj sij quee je'ej pua'aj jáa'uurej séej i a'tíj tíquee jéehua tyá'tzaahuatye'.

¹⁰ Jí'nye típua'aj muáaj, mu paj tyámua' tyá'mua'reej, a'áa petyaja'cua'caj jo'maj huaja'na'michej i sáanturij, ajta je'en a'tíj tíquee eexúj jéehua tyá'tzaahuatye' muaaséj, ca'nyíjra'aj paj jaatá'sij a'íjci i a'tíj tí'ij ajta a'ín tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' i sáanturij jimi. ¹¹ A'yaa pej pij muáaj, i paj tyámua' tyá'mua'reej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, a'yaa paj ja'uurej tí'ij jó'vetyij a'íjna a'ihuáara' tíquee jéehua tyá'tzaahuatye', a'íjci i ti ajta jitzán ma'can huamu' i Ciriístu'. ¹² Típua'aj seríj ootyá'itzeere'en a'íjma jimi i

ju'ihuáamua' i maj quee jéehua tyá'tzaahuatye', mua'aj xu siajta a'íjci jin ootyá'itzeere'ej i Ciriístu' jimi. ¹³ A'íj pu jin, tipua'aj nye'ihuáara' jó'vetyij a'íjna jime' je'ej nyej nyáaj tyí'cua', canu a'náj jacua'nyij a'íjci i cue'ráj, nyej nyij quee ca'nyíjra'aj jaatá'an ti a'yan huárinyij a'íjci i ti jin jó'vetyij.

9

Je'ej ti tyu'tóoci'puaj a'íjna i ti huata'íjtyi'rej

¹ Caxu mua'aj a'yan tyu'taxájtaj yee capu a'yan tyi'ja'yájna nyej nyaxáahuaj majo'cha'can, nyej nyajta síj a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ítyaca' nyej nyij jitzán ma'can tyu'taxáj, ji'nye nyáaj nu jaaséej a'íjci i Jesús i tavástara', siajta mua'aj xu a'ín pué'een i nyaj jime' tyí'muarie' i tavástara' jimi. ² Tyij nyequee séecan jimi quee a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ítyaca', ja'mua jimi nu xaa a'ín pué'een, ji'nye mua'aj xu a'ín pué'een i siaj jimi séejre' i tavástara', a'íj pu jin ámiteere' nyej nyáaj a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ítyaca'.

³ A'íi pu a'ín pué'een i nyaj huo'ria'hua'xijre'ej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj. ⁴ Néijmi'i tu jin huatátaci'puaj tyej tyij tyú'cua'nyij, tyajta huaye'en, ⁵ ajta tyaj séej tyévi'tinye'en ti ajta tyá'tzaahuatye', mati'ij i séecan i Dios ti huo'ta'ítyaca', majta i ta'ihuáamua' i tavástara' jimi, ajta a'íjna i Pedro. ⁶ ¿NyiQUIJ i Bernabé, nya-jta nyáaj a'ín tyapué'een i tiquee a'yan tyúuxie've' tyaj tyu'muarie'en? ⁷ ¿A'tanyíj tyí'huiire' xantáaru' jime' ajta je'en jusíj tyúunajchitye'? ¿A'tanyíj quee jacua'nyij i táque'ra' i ti jáahuii? ¿A'tanyíj quee juquéi'sij i hua' léechij i ti huá'siire' i ya'muáatyee? ⁸ Caxu a'yan tyityóomua'ajcaj yee jujímua'aj mu'uj i tyétyacaa je'ej tyéejtyoj, sulu a'yaa pu ajta tyo'yú'xaca' a'íjna i Moisés. ⁹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta tijin: "Capáj ja'ancánaamuan i púuyej ti atayi'cáaj jayuhuaaj i tyeríicuj." Ajta capu a'yan huatóomua'aj maj jitzán juxie've' i Dios a'íimaj i púuyesij, ¹⁰ sulu ityáj tu jitzán juxie've'. Ji'nye ityájma pu jitze ma'can ooyú'si'huaca' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íjna i ti tasa'huacaa ajta i ti tyí'tza'nacaa a'yaa mu ricij mejchó'va'aj ti tyi'tíj huo'ci'tyij i ti huáciiriaca'. ¹¹ A'yaa pu'ij, tipua'aj ityáj tyeríj jaahuástej ja'mua jimi a'íjna i ti Dios jimi já'ma'can, capu je'ej metyejé'tyi'tij tyaj je'cácaa jamuaatáhuavij i tyaj jin huatyátahuiire'en úyan i cháanacaj japua. ¹² Tipua'aj séecan a'yan marijcaj ja'mua jimi, jéetze' tutyij ityáj a'íjna jin huatátaci'puaj.

Tyajta ityáj, catu a'yan ricij, sulu néijmi'i tu jin tyé'viicue' tyej tyij quee tye'entyiú'una'an i nyúucaria'ra' jitze i Ciriístu'. ¹³ Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej maj ricij a'íimaj i maj tyí'huüre' i tyeyúuj tzajta', a'íi mu tyí'cua'caa a'íjna i maj séecan tyo'tyáato'raj. Majta a'íimaj i maj a'áa tyí'huüre' jo'maj tyajá'mu'vejritacaa, a'íi mu majta jacua'caa i maj tyu'támu'vejritaca'. ¹⁴ A'yaa pu'uj tána'aj tavástara' pu a'yan tyu'ta'íjtaca' ti a'yan tye'tyévijtye' maj a'íjna jin huatyóohuüre'en i maj huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁵ Nyajta nyáaj, canu a'náj a'íj jin huatyényahuürej, canu nyajta a'íj jin tyajá'muayu'se'ej siaj sij mua'aj tyi'tíj naata'an. Jéetze' pu na'ráanajchij nyaj huámu'i'nyij quee nyaj a'yan huárinij. Capu a'tíj náa'ari'raj a'íjna i nyaj jin nyetyamua've'.

¹⁶ Capu a'yan tyinyatá'caa nyej nyij a'íj jin á'nyatzaahuatya'aj, ji'nye Dios pu a'íjna jin a'yan tyinaatajé ti puéjtzij naatá'sij tipua'aj nyequee huo'té'exaatye'en. ¹⁷ A'íj pu jin, tipua'aj nyaxie'vi'ra' jin nyetyihuo'té'exaatye'nyijche', naatanyaci'puáacaj nu nyej nyij tyi'tíj ancuriáan, ajta ti a'yan tyinaací'ij, a'íj nu jin a'yan ricij, ji'nye Dios pu a'yan tyinaata'íj. ¹⁸ Ajta a'yájna, a'íjna i ti nyéetzij nyaci'tyij a'íi pu a'íin pué'een i ti naa nya'asej nyaj quee hua'jíive'ej nyetyihua'ixaatye', ajta nyej quee a'íjna jin huatyényahuüre'en i nyaj jin antyinyamua'ree.

¹⁹ Tyij ajta quee a'tíj tyí'nye'ijtye', nyáaj nu nyeríj tyámua' huányaruuj mej mij néijmi'i tyinaata'íjtye'en, ajta nyej nyij i Ciriístu' jitze ma'can jéetze' huo'mué'tin i tyeítyee. ²⁰ A'íimaj jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu huányaruuj mati'ij i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyej nyij huo'mué'tin i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu huányaruuj ti'ij a'tíj ti ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, nyej nyij huo'mué'tin a'íijma i maj já'astijre' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, tyij ajta quee nyéetzij tyí'nye'ijtye' a'íjna i nyúucarij. ²¹ Ajta a'yájna, nyata'aj huo'mué'tin a'íijma i maj quee já'astijre' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa nu nyajta huányaruuj mati'ij a'íimaj, nyajta nyáaj, nyáaj nu séej nyúucarij ará'astej i Dios jimi, ji'nye a'íi pu tyí'nye'ijtye' i nyúucarij i ti jin i Ciriístu' tyí'ijta. ²² Nyati'ijta a'íijma jamuán ajo'tyávaacaj i maj quee i'ríj tyá'tzaahuatye', a'yaa nu nyajta huányaruuj mati'ij a'íimaj, nyej nyij huo'mué'tin a'íijma. Néijmi'caa jimi nu a'yan huányaruuj nyej nyij séecan huamué'tin. ²³ Néijmi'i nu jin a'yan ricij a'íjci jime' i nyúucarij i nyaj huá'ixaatye' i ti jin Dios hui'rátóonyij, ta'aj

ij ajta náaci'tyij i ti jin i Dios tyámua' tyihuo'tá'sij a'íjma i maj já'astijre' i nyúucarij.

²⁴ Xu'ríj jamua'reej tipua'aj jo'maj ja'hua'chacaa, néijmi'i mu huatyáhuaachij, ma' ajta síj pu'uj a'ín pué'een i ti tyí'mue'tin. Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij siata'aj sij tyi'táj huamué'tin i Dios jimi. ²⁵ I maj tyámua' ju'uurej mej mij huáhuaajca, tyámua' mu tyúucha'ij. A'yaa mu ricij mata'aj mij cúruun ancurai'in tiquee á'tájtí, tyajta ityáj, a'yaa tu ricij tyej tyij cúruun ancurai'in ti naa huasé'rihua'aj ja'mej jusén jime'. ²⁶ A'íj nu jin nyáaj, canu cha' nyana'aj tie'chacaa, canu nyajta cha' nyana'aj tyi'tató'xaj i áacaj tzajta', ²⁷ sulu a'yaa nu tyí'nye'ijtye', ti'ij na'rá'astijre'en i nyaj jatyáhue'ra', ta'aj ij ajta quee Dios naaré'ityej nyati'ij nyeríj huo'ixáatya'aj i séecan.

10

Maj quee jana'miche'en i tiquee Dios pué'een

¹ Nye'ihuáamua', canu a'yan tyá'xie've' siaj yó'hua'nan ti i jéetirij aja'cáava'aj huo'vi'tisime'ej i tahuásimua'ci'ij, majta je'en néijmi'i jájritze' antacíj. ² A'yaa mu a'íjma néijmi'i mu huámu'i'vijhuaca' a'íjna jamuán i Moisés ti'ij ooj aja'cáva'ca'aj i jéetirij, ajta mati'ij antacíj i jájritze'. ³ A'yaa mu'uj támana'aj néijmi'i tyáacua a'íjna i cue'ráj ti i Dios jimi jo've'mej, ⁴ majta néijmi'i a'íjci juqué'ij i jájtyij ti ajta i Dios jimi jo've'mej. Ji'nye a'íj mu jitze hua'íj i tyetyéj ti hua' jamuán huama'ca'aj, ajta a'íjna i tyetyéj, a'í pu a'ín pué'eenye'ej i Ciríistu'. ⁵ Majta a'íjma, mue'táj mu quee tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'íj pu jin Dios hua'antypua'rij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij.

⁶ Néijmi'i pu a'yan tyu'ríj ti'ij ityájma tyitáamua'tyej, tyej tyij quee a'yan a'íjci jitze tyityaaju'un i ti je'ej pua'aj een, mati'ij a'íjma huaríj. ⁷ A'íj pu jin, caxu mua'aj hua'najchej i sánturij, mati'ij séecan a'íjma huaríj, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tijn: "A'íjma mu tyeítyee oorá'saca' mej mij tyú'cua'nyij, majta huaye'en, mati'ij támij ájhuiixij mej mij huóotyamua've'en." ⁸ Tyiche' quee a'yan tyí'xana'cire'ej mati'ij séecan a'íjma huaríj, majta je'en huácuij séej xicáj a'chu seityéj japuan huéicaj ví'ra'aj i tyeítyee. ⁹ Tyiche' tyajta quee tyi'táj ja'ihuo'raj i tavástara' Ciríistu', mati'ij séecan a'íjma huaríj, i maj huá'cuij mati'ij cú'cu'see huo'tyéche'xij. ¹⁰ Siajta quee je'ej siana'aj tyí'tyenyuuca'an i Dios jimi, mati'ij séecan a'íjma huaríj, aj pu'ij a'íjna i ti tajapuá tyí'huire' i Dios jimi i ti a'íjna jin

antyúumua'reej ti hua'antypuá'ritye'en i tyeítýee, a'íi pu'ij hua'antypua'rij a'íjma.

¹¹ A'yaa pu tyihuó'ruuj i tahuásimua'ci'ij ti'ij ityájma tyitáamua'tyej, ajta je'en a'íj jin ooyú'si'huaca' ti'ij tyámua' táa'uuren, ji'nye pu'ríj atyojo're'nyesij ti'ij jitzán néjmi'i tye'entypuá'rij. ¹² A'íj pu jin, a'íjna i ti a'yan tyóotzaahuatye' tiquee tyi'táj jin á'itzeere', che' tyámua' tyu'mé'en ti'ij quee tyi'táj jin atyá'itze'rihua'an. ¹³ Caxu seexúj mua'aj tyi'táj jin óoviicue'rej ti huápu'i'ij tyési'. Ajta ja'mua jimi i'ríj siaj i Dios jimi tyú'ca'nyej, ji'nye capu tyu'tá'sij ti tyi'táj ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij quee che' tyo'táviicue'. Sulu a'yaa pu'uj, ti'ij tyi'táj je'ej já'mua'uurej, Dios pu ajta jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej huárinyij siaj sij tyo'táviicue'.

¹⁴ A'íj pu jin, nye'ihuámua', mu nyaj já'muaxie've', caxu hua'najchej i sáanturij. ¹⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti'ij tyeítýee maj tyámua' tyojó'itej, siata'aj jujímua'aj jaaxá'pui'intare'en tipua'aj xá'pui' nyetyi'xajta na'riij nye-quee. ¹⁶ Tyati'ijtá ja'antýiye'en i váasuj jitze tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yaa pu huatóomua'aj tyaj néjmi'i ajtyú'uuvej i xúuria'ra' jitze i Ciríistu'. Ajta i páan i tyaj jaatyatáaraxi'in tyajta jacua'nyij, a'íj tu tyajta jin ajtyú'uuvej i tyévira' jitze i Ciríistu'. ¹⁷ Tyij tyajta mui'ij, néjmi'i tu séej tyana'aj i páan huariátataare'ej, ji'nye néjmi'i tu séej tyana'aj jitze ajtyáma'can.

¹⁸ Cási', siahuo'séj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íimaj mu tyí'cua'caa i maj tyu'támu'vejritaca', a'íi mu majta tyí'huüre' a'ájna jo'maj tyajá'mu'vejritacaa. ¹⁹ Canu a'íj jin a'yan tyí'xaj yee tyi'táj mu jin je'ej tyúuxie've' i sáanturij, capu ajta jéetze' tyí'huüre' i cue'ráj ti tyu'támu'vejrityí'huaca' i sáanturij jimi. ²⁰ A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj tyajá'mua'ixaatye' tijin mati'ijta a'íimaj tyu'támu'vejritaj i maj quee tyá'tzaahuatye', a'íj mu tyí'mu'vejritye' i tyiyáaru', camu i Dios, nyajta nyáaj canu jaxie've' siaj tyi'táj jin huá'huüria'aj i tyiyáaru'uj. ²¹ Capu i'ríj siaj ya'caj i váasuj jitze siati'ijtá tyé'tyojtzi're'ej i tavástara', tipua'aj siajta siooj a'íj jitze ya'caa i váasuj i maj jin jana'michej i tyiyáaru', capu ajta i'ríj siaj japuan tyí'cua'caj i méesaj i maj japuan jo'támua'reej i tavástara', tipua'aj siajta siooj a'íjna jitze tyí'cua'ajcaj i méesaj i maj japuan huá'na'michej i tyiyáaru'uj.

²² ¿Ca' a'yan tyetyá'xie've' ti tyinyú'caj i tavástara'? ¿Nyiquij ityáj jéetze' tu'huácaca'nye' quee a'íjna?

Tyaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íij i taxa'aj tyévij

²³ A'yaa mu tyí'xaj tijin: A'táj tina'aj pu i'riitye' ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've'. A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta capu néijmi'i tyi'tyáhuu'rii. Jee xaa nyu'uj, a'táj tina'aj pu i'riitye' ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've', ajta capu néijmi'caa jimi tyámua' tyí'rinyacaa. ²⁴ Tyiche' quee jahuocaj ti'ij tyámua' tyí'eenye' tajimí, sulu tyiche' jáahuonyij ti'ij tyámua' tyá'ra'nyij séecan jimi.

²⁵ Siata'aj néijmi'i tyú'cua'nyij i ti tyí'xoo jo'maj hue'ra'aj já'toj, caxu tyí'ihuo'oj yee tìpua'aj je'ej pua'aj táa'uurej tatzájta', ²⁶ ji'nye tavástara' pu ja'a'rij i chuéj i tyaj japuan yan huacháatimee, a'íi pu ajta tyía'rij ti'ij na'aj iye'ej ti tyí'sejre'.

²⁷ Tìpua'aj síj tìquee tyá'tzaahuatye' jamuaatá'inyen siaj jamuán tyú'cua'nyij, siajta mua'aj jo'cñnyicuj, siata'aj néijmi'i tyú'cua'nyij i ti a'áan tyeje'tyá'sij ja'mua jimi, caxu tyí'ihuo'oj siana'aj yee nyiquee tyú'je'hua'aj. ²⁸ Ajta tìpua'aj a'táj a'yan tyajamuaté'exaatye' yee a'íjna i hue'ra'aj huatámu'vejrityi'huaca', caxu sij jacua'caj, a'íjci jime' i a'táj ti a'yan tyaataxájtaca' ajta pej pij quee je'ej tyá'mua'ajcaj. ²⁹ A'íj nu tyáxajta je'ej ti tyí'mua'tzej i síj, canu je'ej siaj mua'aj tyí'mua'tzej.

Canu nyáaj tyu'tá'sij ti a'táj tyina'antýí'uunyi'raj, a'íjci jime' je'ej ti a'íin tyí'mua'tzej. ³⁰ Tìpua'aj nyetye'tyójtzi'ria'aj i Dios nyati'ijta tyí'cua'caj, canu tyu'tá'sij ti a'táj je'ej pua'aj tyí'nyaxajta a'íjci jime' nyej tyé'tyójtzi're' i Dios. ³¹ A'yaa pu'uj tána'aj, tìpua'aj setýí'cua'ajca na'riij seya'caj, nusu tyi'táj siaj je'ej uuriaj, siata'aj néijmi'i jin tyé'tyójtzi're'ej i Dios. ³² Caxu a'táj je'ej pua'aj tyí'iteeraj, caxu siajta a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu i maj séej chuéj japua já'ma'can, na'ríij a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi. ³³ Ajta nyaj jime' nyetyí'tyese' nyaj tyámua' tyihuo'tyáhuüre'en néijmi'caa, nyej quee jahuoo ti'ij nyéetzij náahuüre'en, sulu ta'aj ij séecan huáhuüre'en, mej mij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en i Dios jimi.

11

¹ Siata'aj mua'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij nyati'ij nyáaj, a'yájna nyati'ij nyáaj i Ciriístu' jimi tyu'méj.

Je'ej maj ye'ej huárinyij i úucaa i tyeyúuj tzajta'

² Nyetyaja'muatyojtzi're', ji'nye a'náj tina'aj xu na'tamuá're'rii, siajta a'yan ricij je'ej nyaj tyajamuaamuá'tyej. ³ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyá'xie've' siaj yó'itej xá'ra'nyij ti i Ciriístu' antyúumua'reej a'íimaj

jimi i tyétyacaa, ti'ij ajta i tyáati' tye'entyúumua'ree i ju'íij jimi, yaa ti'ij ajta i Dios tye'entyúumua'ree i Ciríistu' jimi. ⁴ Tipua'aj tyáati' utyamúucu'tzij huatyényuunyij nusu tyihuá'ixaatye'ej, a'íi pu jaatyáxaahuataj a'íjci i ti jimi antyúumua'reej. ⁵ Ajta tipua'aj íiti' antyimua'vi'ij huatyényuunyij, nusu antyimua'vi'ij ty'xajtaj i Dios jitze ma'can, a'íi pu ajta jaatyáxaahuataj a'íjci i ti jimi antyúumua'reej. A'yaa pu cha'tána'aj tyú'tyevi'raste' ti íiti' cóoyej. ⁶ Ji'nye tipua'aj íiti' quee ahuóonaj i jumu'új jitze, jéetze' pu ti ahuóosisaaxi'in. Na'ríij i íiti' a'yan tyé'miteeraste'ej ti tyú'tyevi'raste' ti cóoyej na'ríij ti ahuóosisaaxi'in, che' ahuóonaj i jumu'új jitze. ⁷ Capu xá'pui' ti tyáati' ahuóonamuan, ji'nye a'íi pu a'yan een ti'ij i Dios, a'íj pu'ij ajta jitze séejre' je'ej ti een i Dios. Ajta i íiti' jimi pu séejre' je'en ti een i tyáati', ⁸ ji'nye a'íjna i tyáati', capu a'íjna jitze huatyátaavijhuaca' i íiti', sulu i íiti' pu a'íjna jitze huatyátaavijhuaca' i tyáati'. ⁹ Capu i tyáati' a'íj jin huatyátaavijhuaca' ti'ij jaatáhuire'en i íitaj, sulu i íiti' pu a'íj jin huatyátaavijhuaca' ti'ij jaatáhuire'en i tyáataj. ¹⁰ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' ti i íiti' ahuóonaj i jumu'új jitze, ti'ij ámiteeria'aj tijin já'astijre' a'íjci i ti tyé'ijtye', ajta ti'ij quee je'ej pua'aj séejre'ej a'íjma jimi i maj tajapúa tyí'huire'. ¹¹ Ajta a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuatye', camu jujímua'aj séejre' i úucaa, camu majta jujímua'aj séejre' i tyétyacaa. ¹² A'yaa pu tyi'ja'yájna ti i íiti' a'íj jitze huatyátaavijhuaca' i tyáataj, a'yaa pu ajta tyi'ja'yájna ti i tyáati' a'íjci jitze eeráanyej i íiti', majta néijmi'i mu i Dios jimi je'ráma'can.

¹³ Siata'aj jujímua'aj jaaxá'pui'intare'en tipua'aj a'yan tya'ránajchij ti i íiti' antyimua'vi'ij huatyényuunyij i Dios jimi. ¹⁴ A'yaa tu tyá'mua'reej ti tyévi'si' huasé'rin tipua'aj i tyáati' cáati'rej, ¹⁵ ajta tipua'aj i íiti' cáati'rej, a'íi pu a'íin pué'een i ti jin ámiteere' ti já'astijre' i Dios, ji'nye a'yaa pu i cipuáj tyu'tyátuihuaca' i íitaj jimi ti'ij ja'vá'naj i mu'úra' jitze. ¹⁶ Tipua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti a'íj tyámua' tyu'taxáj, a'yaa pu tyúuxie've' ti jáamua'reej tyej quee ityáj majta quee a'íimaj i maj jusi'rii i Dios jimi, seequéj tyityetyúucha'ij.

Je'ej maj ricij i maj jusiire'

¹⁷ Ajta ijíij nyej nyijta jamuaaté'exaatye'sij, canu che' tyajamuaatatyójtzi're'ej, ji'nye a'yaa pu cuxáa je'ej pua'aj já'mua'uurej siati'íjtá jusiiria'aj quee i'ríj siaj tyámua' huárinij. ¹⁸ Anaquéecan jime', a'yaa mu tyináa'ixaa jijin siati'íjtá jusiiria'aj, je'ej xu pua'aj ja'huoomua'raaj

xá'ci'ij, nyajta a'yan tyí'mua'tzej ti je'cáj a'yan tyí'ji'ré'can jime'. ¹⁹ A'yaa pu tyí'ji'ré'can jime' ti a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij, ta'aj ij ootámiteere'en a'tyán maj ji'ré'can jime' tyá'tzaahuatye'. ²⁰ Mua'aj xu siajta a'yan ricij, siati'ijtá aja'tyúusiire'en, caxu a'íjna jin tyí'cua'nyij i siaj jin jo'támua'reej ti tavástara' tajapúa huatanyúj. ²¹ Ji'nye siati'ijtá tyí'cua'caj, je'cáj xu anaquéej tyí'ijcue'sij, meentyij séecan móoj tajcuj, majta séecan huatyáta'ruj. ²² ¿Nyij sequée ma'ja'chej siaj a'áa tyojó'cua'nyij, siajta huaye'en? ¿Ji'nye siaj sij hua'tyáxa'huataj i maj jusi'rii i Dios jimi, siajta hua'tyevi'ra'astaj i mej quee tyi'táj tyí'cha'ij? ¿Ji'nye nyetya-jamuaate'xaatye'sij? ¿Nyiquij nyetyajamuaatatyójtzi're'ej? Canu xaa nyu'uj a'íjci jime'.

I maj jin jo'támua'reej i tavástara'

(Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)

²³ Ji'nye nyáaj nu a'íjci ancuriáa' i tavástara' ti a'yan jaatyájto, a'íj nu nyij nyajta nyáaj ja'mua jimi huatyájto, a'ájna imuáj tíca'rij tzajta' ti'ij avíitzij jin huatátuiiri'huaca' i tavástara' Jesús, a'íi pu jatyí'puj i páan, ²⁴ ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij jaatyátaaraxij, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijin: "A'íi pu a'íin pu'éen i nyaj jatyáhue'ra' i nyaj jin ja'mua japua huatányuusij. A'yaa xu huárinyij siaj sij a'íjna jin no'támua'reej." ²⁵ Matí'ij tyu'cuá'aj, aj pu'ij ja'ajriáj i váasuj, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijin: "A'íjna i váasuj tzajta' tu'huájmuua, a'íi pu a'íin pu'éen i nyúucarij ti jájcuaaj i ti jin Dios tyajama'táratziiri' a'íjci jime' i nyaxúure' nyaj je'ráxire'sij." Ajta siati'ijtá a'yan rijcaj a'íj xu jin no'támua'reej. ²⁶ A'íj pu jin, 'asta na'aj quee uvé'nyej i tavástara', mua'aj xu a'yan tyihuo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj ti a'íin tavástara' huamuí', siati'ijtá jáacua'nyij a'íjna i páan, siajta huaye'en a'íjci jitze i váasuj.

Je'ej maj ye'ej tyú'cua'nyij i maj jin jo'támua'reej i tavástara'

²⁷ A'yaa pu'ij, a'tíj tina'aj ti jáacua'nyij a'íjci i páan, nusu huaye'en a'íjci jitze i váasuj je'ej tíquee tyi'tyéevijtij, a'yaa pu jitzán tyo'ojpuá'rij ti jaatyáxaahuataca' i tyévira' ajta xúuria'ra' i tavástara'. ²⁸ A'íj pu jin, siati'ij quee xu tyí'cua'caj siajta quee xu ya'caj i váasuj jitze, mí'een tyámua' setyityahuoséeraaj i jutzájta'. ²⁹ Ji'nye tipua'aj setyú'cua'nyij siajta huaye'en sequée jamua'reéerej ti a'íin pu'éen i tyévira' i tavástara', jujímua'aj xu puéjtzij huatóoa'sij siati'ijtá tyí'cua'caj siajta ya'caj. ³⁰ A'íj mu jin mue'tíj tyí'cucui', ajta quee che' huá'ca'nyisti',

majta séecan meríj huácuij. ³¹ Típua'aj tyámua' tyetyityahuátasejrajnyiche' tajímua'aj, capu puéjtzij taatá'nyijche' i tavástara'. ³² Ajta típua'aj i tavástara' puéjtzij taatá'an, a'íj pu jin tyata'aj tyij jáari'rej tyej tyij quee néijmi'i antyípua'rej hua' jamuán i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³³ A'íj xu jin nye'ihuáamua', siati'íjtá jusiiria'aj siaj sij tyú'cua'nyij, siahuócho've'ej síj ajta síj siaj sij néijmi'i tyú'cua'nyij. ³⁴ Ajta típua'aj síj í'cuataj, che' juchéj tyojó'cua'nyij, ta'aj ij quee Dios puéjtzij jamuaata'an siati'íjtá jusiiria'aj. Ajta i séecan jime' i ti tyá'itzeere', nyáaj nu tyámua' tyí'uurej nyati'íj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi.

12

I ti jin tyihuo'ta'íj i júuricama'ra' i Dios

¹ Nye'ihuáamua', nyáaxie've' siaj jáamua'reej je'ej ti een i ti jin tyajamuaata'íj i júuricama'ra' i Dios.

² Mua'aj xu jamua'reej je'ej siaj tyeeyí'tihua'aj siati'íj quee xu tya'tzáahuatya'caj, a'íjma xu jimi juca'nyajca'aj i sáanturij i maj quee atanyúuve'ejmee. ³ A'íj nu jin íjij a'yan tyá'xie've' siaj jáamua'reej tiquee je'ej tyí'rij ti a'tíj je'ej pua'aj tyá'xajta i Jesús, típua'aj a'íj jitze aróoca'nyaj i júuricama'ra' i Dios. Capu ajta i'ríj ti a'yan tyu'taxáj yee: "Jesús pu tavástara' pu'éen." Típua'aj quee a'íjci jitze aróoca'nyaj i júuricama'ra' i Dios.

⁴ Capu síj na'aj i ti jin tyajamuaata'íj i júuricama'ra' i Dios, ma' ajta síj na'aj i júuricamej ti tyu'ta'íjtaca'.

⁵ Mue'tíj pu tyí'sejre' je'ej siaj tyu'tyáhuire'en i Dios jimi, ajta síj pu'uj i tavástara' ti a'yan tyu'ta'íjtaca'.

⁶ Mue'tíj pu ajta tyí'sejre' i siaj jin tyí'muarie', ajta síj pu'uj i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej hua' jimi néijmi'caa i tyeítyee.

⁷ Dios pu tyihuo'ta'íjtye'sij séej ajta séej je'ej maj tyi'tíj tyu'yí'tin, mej mij a'íjna jin néijmi'caa huatyáhuire'en.

⁸ A'íjna jitze pu ma'can i júuricama'ra' i Dios, séecan huatá' mej mij tyámua' tyiyo'itéej metyu'taxáj, ajtáhua'aj séecan, a'íi pu'uj tána'aj i júuricama'ra' i Dios huo'ta' mej mij jéehua jaria'mua'reeriaj maj tyu'taxáj.

⁹ Séecan mu a'íjna ancuriáa'sij mej mij jéehua tyá'antzaahuatye'en, a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, majta séecan a'íj ancuriáa'sij mej mij jaayí'tihua'an maj tyihuo'huaatye'en i maj tyí'cucui'.

¹⁰ Séecan mu a'íjna ancuriáa'sij maj jaayí'tihua'an mej tyi'tíj je'ej huá'uurej mej mij séecan tyámua' tyo'taséj, majta séecan mej mij tyihuo'té'exaatye'en i Dios ti jitze tyeje'ráma'can. Ajta i

séecan, Dios pu a'yan tyihuo'tá' mej mij jaayí'tihua'an maj jáamua'reej tyí'tíj ti júuricama'ra' pué'een, ajta séecan maj tyu'taxáj séej i nyúucarij jime' i maj quee yó'itej, ajta séecan maj jaayí'tihua'an maj jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i síj ti jaataxájtaca'. ¹¹ Néijmi'i i maj a'yan tyeeyí'tin, a'íi pu jusíj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu hua'tá'caa séej ajta séej je'ej ti tya'ránajchaca'.

¹² A'íjna i tyévira' i a'tíj, tyí'mui'ij i ti jitzán tyí'sejre', ajta síj pu'uj pué'een i tyévij. A'yaa pu cha'taj na'aj tyí'een i Ciriistu' jimi. ¹³ A'yaa pu'uj tána'aj, néijmi'i i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, nusu i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie' na'ríij juxáahuaj maj mahuaci'ij, néijmi'i tu huái'huaca' tyej tyij séej tyana'aj jitze ajtyáma'cantaj a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, ajta síj na'aj i júuricamej tajimí huatyátuihuaca'.

¹⁴ Ajta capu síj na'aj i ti jitzán tyí'sejre' i tyévij, sulu tyí'mui'ij. ¹⁵ Tipua'aj i íicaj a'yan tyu'taxáj yee: Canu muáca'aj pué'een, canu nyij jitzán ajtyáma'can i tyévij, capu a'íjna jin quee che' jitzán ajtyama'cántaj ja'mej. ¹⁶ Ajta tipua'aj i naxiéj a'yan tyu'taxáj yee: Ji'nye canu jì'síj pué'een, canu nyij jitzán ajtyáma'can i tyévij, capu ajta a'íjna jin quee che' jitzán ajtyáma'cantaj ja'mej. ¹⁷ Tipua'aj néijmi'i i tyévij jì'síj pué'eenye', capu je'ej tyí'rij ti iityánamuajra. Ajta tipua'aj néijmi'i i tyévij a'íin pué'eenye' i ti jin iityánamuaj, capu ij ajta je'ej tyí'rij ti tyúui'chuej. ¹⁸ Ajta i Dios pu a'yan eenye'en tyu'tyájtóo i tyévij jitze je'ej ti a'íj tya'ránajchaca'. ¹⁹ Tipua'aj néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre' síj na'aj pué'eenye', capu maja'huá'tacajche' i tyévij. ²⁰ Ma' ajta a'yaa pu tyí'een, tyij ajta tyí'mui'ij i tyévij ti jitze tyí'sejre', síj pu'uj i tyévij pué'een.

²¹ Capu i'rij ti i jì'síj a'yan tyaaté'eaaty'e'en i muáca'aj yee: "Capáj nyej jitze juxie've'", capu ajta i'rij ti i mu'úura' a'yan tyaaté'eaaty'e'en i íicaj yee: "Capáj nyej jitze juxie've'." ²² Sulu a'yaa pu tyí'een, i ti a'yan huasé'rin ti'ij i ti jéetze' quee juca'nyej i tyévij jitze, a'íi pu a'íin tyí'pué'een i ti jéetze' tyúuxie've', ²³ ajta i ti tajitzé tyí'sejre' i ti quee jéehua tyúuxie've', a'íj tu jéetze' tyámua' tyí'tyéche'tyaa. Ajta i ti tyú'tyevi'raste' tipua'aj séjre'ej jéjre'citze', a'íj tu tyajta jéetze' tyámua' tyí'tyéche'tyaa, ²⁴ ajta i séecan ti jitzán séejre', catu tyámua' tye'tyéche'tyaa. Dios pu a'yan eenye' huatyájtóo i tyévij ti'ij jéetze' tyámua' tyéecha'íin a'íjna i ti quee jéehua jitzán juxie've', ²⁵ mej mij quee je'ej pua'aj eenye' i maj tyévij jitze ajtyáma'can, sulu mej mij tyámua' tyityahuóocha'íin

síj ajta síj. ²⁶ Típua'aj síj a'yan tya'ajpuéjtzij, néijmi'i mu a'yan cha'taj mana'aj tya'ajpuéetzij muá'ju'un, ajta típua'aj síj tyámua' tyu'tyécha'íhuaj, néijmi'i mu jamuán huatóotyamua've'sij.

²⁷ A'yaa pu xaa nyu'uj tyí'een ja'mua jimi, mua'aj xu tyévira' pué'een i Ciríistu', néijmi'i xu jitzán ajtyáma'can síj ajta síj. ²⁸ Dios pu a'yan tya'ránajchaca' maj jo'maj jóosiire' i tyeyúuj tzajta', a'yan tyí'tyesejre'ej anaquéecan jime' i maj huo'ta'ítyej mej mij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, majta je'en a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, majta je'en i maj tyihuó'mua'tyej, majta je'en i maj jaayí'tin i maj jin je'ej tyo'taséj i tyeítyee, ajta séecan i maj tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui', nusu i maj tyi'táj jin huo'tyáhuire'en, majta i maj jaria'mua'reej, na'ríij i maj jaayí'tin maj séej nyúucarij jin tyu'taxáj. ²⁹ Camu néijmi'i a'íin pué'een i maj mahuaci'ij mahua'ixaatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios, camu majta néijmi'i i Dios jitze ma'can tyí'xaj. Camu néijmi'i a'íin pué'een i maj tyihuá'mua'tyej, camu majta néijmi'i jaayí'tin maj tyi'táj tyámua' huá'uurej mej mij séecan tyámua' tyo'taséj, ³⁰ camu majta néijmi'i jaayí'tin mej mij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui'. Camu majta néijmi'i séej nyúucarij jin tyí'xaj, na'ríij i maj jaayí'tin maj jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj i síj ti jaataxájtaca'. ³¹ Mua'aj xu a'íjna jéetze' huáhuoonyij siaj sij jáatyoonyij i Dios jimi i ti jéetze' juxie've', nyajta nyáaj nu jamuaatá'itíiraj je'ej siaj jéetze' tyámua' ji'rén'ye'ej tyí'tyesejre'ej.

13

Maj néijmi'i huóoxie've'en

¹ Típua'aj nyetyi'xajta huá'nyuucaa jime' i tyétyacaa nyajta a'íjna jime' i huá'nyuucaa i maj tyí'huire' u tajapuá, nyajta quee naa tyihuojó'mua'raj, capu tyi'táj huire', a'yaa nu een ti'ij i tyapúusti' ti cha' na'aj tyi'táj jin táhuan, na'ríij ti'ij túxa'aj ti jujitzé tyi'rájvitzej. ² Ajta típua'aj nyeeyí'tihua'an nyej tyu'taxáj Dios jitze ma'can, nyajta néijmi'i tyojó'iteej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, nyajta néijmi'i tyí'mua'reej, nyajta jéehua tyá'tzaahuatye' ti'ij nya'ríitye'ej nyaj a'yan tyaata'íjtye'en i jiríj ti tyíchenyij jo'táj jo'tácáj, nyajta quee tyámua' tyihuojó'mua'raj, canu tyi'táj je'ej tyí'huire'. ³ Ajta típua'aj nyetyihuo'ria'an néijmi'i i nyaj tyí'ijcha'ij a'íijma i maj quee je'ej tyéejviicue', na'ríij nyajta huatán'ya'an mej mij naatyáteeraj, nyajta quee tyámua' tyihuojó'mua'raj, capu tyi'táj je'ej tyinaatyáhuire'ej.

⁴ Típua'aj a'táj jírj tyí'tyevistan, a'í pu néijmi'i jin tyé'viicue', ajta tyihua'cu'vej, capu chueerij, capu ajta óotzaahuatye', ⁵ capu ajta axáa tyí'jepe', capu tyi'táj mua-jche', capu tyo'cájaaxiejeve', capu ajta ja'tamuá're'rii a'táj ti je'ej pua'aj jáaruuj, ⁶ capu jutyamua've' a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een, sulu a'íj pu jin jutyamua've' i ti jir'é'can jime' a'yan tyi'ja'yájna. ⁷ Típua'aj a'táj írj tyí'tyevistan, néijmi'i pu jin japuéjtzitaren, néijmi'i pu tyá'tzaahuatye' i ti Dios tyámua' tyaata'sij, néijmi'i pu ajta tyicho've' i ti Dios jin aróo'astej, néijmi'i pu ajta jin tyo'táviicue'raj.

⁸ Capu a'náj huatyápua'rij i tyaj jin taxie've'. A'náj pu huatyápua'rij i tyaj jin tyí'xaxa'aj i Dios jitze ma'can, camu mij che' séej nyúucarij jin tyi'xáataj muá'ju'un, capu ajta che' tajimí juxié'va'aj ja'mej tyej tyij jéehua tyu'yí'tihua'an. ⁹ Ji'nye catu néijmi'i tyu'yí'tin, catu tyajta néijmi'i tyí'mua'reej i Dios ti jitze tyí'ma'can, ¹⁰ ajta tí'ij a'yan huataséjre'en i ti néijmi'i jin tyámua' een, aj pu'ij a'ín tyí'neijmi'tare'en i ti tyá'itzeeria'ca'aj.

¹¹ Nyati'ij nyáaj pa'ri'istaca'aj, a'yaa nu tyu'xáxa'ta'aj tí'ij i pá'ri'ij, nyajta a'yan tyí'mua'ajcaa tí'ij i pá'ri'ij, nyajta a'yan metyóomua'riajca'aj tí'ij i pá'ri'ij, ajta ijíj nyaj nyerij vásti', nu'rij metyaja'ajhua'xij i nyaj jin a'yan metyóomua'riajca'aj tí'ij i pá'ri'ij. ¹² Ajta ijíj a'yaa tu tyé'sej i Dios cuxáa tí'ij jájtya'huaa jitze tiquee tyámua' tyí'sejre', ajta a'ájna xicáara' jitze tu tyámua' naa tyé'sejran i nyéerima'ra'. Ijíj canu néijmi'i tyu'yí'tin, ajta a'ájna xicáara' jitze, aj nu xaa jamua'tyij i Dios tí'ij a'ín tyí'nyamua'tyej.

¹³ A'íj pu jin tyí'hueeicaj i ti a'náj tína'aj tyi'séere'ej ja'mej: tyej tyá'tzaahuatye', tyaj jajchó've' i Dios, tyaj huátaxie've'en, ajta i ti jéetze' juxie've', a'í pu a'ín pué'een i tyaj huátaxie've'en séej jamuán tyajta séej.

14

I maj séej nyúucarij jin tyu'taxáj

¹ Siata'aj jahuoocaj siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej, siajta a'yan tyá'huoocaj ti Dios jamuaata'an i ju júuricamej, siaj sij tyu'taxáj Dios jitze ma'can. ² A'íjna i ti jaayí'tin ti séej nyúucarij jin tyu'taxáj, Dios pu tyí'ixaatye', capu i tyeítjee tyí'ixaatye', ji'nye capu a'táj yó'itej je'ej ti tyí'xaj. I júuricama'ra' pu tyí'xaj tyi'táj ti aviitzi' i Dios jimi, ajta quee a'táj yó'itej. ³ Ma' ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'í pu a'yan ricij tí'ij huo'tyáhuire'en i maj tyá'tzaahuatye', ajta tí'ij ca'nyíjra'aj huo'tá'an, ajta tyámua' tyihuo'tyéjeevej. ⁴ A'íjna i ti séej nyúucarij jin tyí'xaj, a'í

pu jusíj tyámua' ju'uurej, ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íi pu tyámua' huá'uurej néijmi'caa i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'.

⁵ A'yaa nu nyáaj tyá'xie've' siaj néijmi'i séej nyúucarij jin tyu'taxáj, ajta jéetze' pu a'yan tyina'ráanajchi siaj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'an, a'íjna pu jéetze' tyámua' naa quee siaj séej nyúucarij jin tyu'taxáj, na'ríij xaa a'tíj séjre'ej tí'ij huó'ixaatye'en i tyeítyee je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jaataxájtaca', tí'ij huo'tyáhuüre'en i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta'. ⁶ Ajta a'yájna nye'ihuámua', capu tyi'tíj je'ej tyajamuuaatyáhuüre'sij tipua'aj nyajamojo'vá'muaarej nyajta tyajamuúa'ixaatye'en séej jime' i nyúucarij i siaj quee yó'itej, quee tipua'aj nyajamuuaaté'ixaatye'en a'íjna i Dios ti taataséjra, na'ríij i siaj jin jáamua'reej i ti ji're'can jime', nusu nyaj tyajamuuaaté'ixaatye'en i Dios jitze ma'can, na'ríij tyi'tíj nyajamuatá'itii.

⁷ Tipua'aj i maj jin tyí'cui'nacaa yaa tí'ij i ci'sítie'rij, na'ríij i áarpaj, tipua'aj síj quee seequéj huánamuajrihua'an, capu ij je'ej ootámiteere'ej je'ej ti huánamuajrii síj ajta síj. ⁸ Ajta tipua'aj jo'maj já'nyo'se' quee tyámua' tyu'tánamuajre'en i ci'sítie'rij, capu a'tíj tyámua' ju'uurej tí'ij ujo've'nyo'se'en. ⁹ A'yaa pu'uj tána'aj tyi'rinyacaa ja'mua jimi, tipua'aj sequée tyámua' tyu'xaxa'ta'an mej mij i tyeítyee jamojo'itéej muá'ra'nyij, ¿ji'nye tyí'rij tí'ij a'tíj jáamua'reej je'ej siaj tyi'tyáxajta? A'yaa pu'uj tí'ij áacaj siaj tyí'ixaatye'ej. ¹⁰ Tyámua' pu tyi'mui'ij i nyúucarij i maj jin tyúu'ixaatye' iie'ej i cháanacaj japua, ajta néijmi'i mu a'yan tyaja'huo'itéecan jin tyí'xaj. ¹¹ Ajta tipua'aj nyequee jamua'reeriaj je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij, a'yaa nu séeria'aj na'mej jimí i ti tyí'nye'ixaatye' tí'ij a'tíj ti séej chuég japua já'ma'can, ajta i ti tyí'nye'ixaatye', a'íi pu ajta a'yan nye jimi séeria'aj ja'mej tí'ij a'tíj ti séej chuég japua já'ma'can. ¹² A'íj pu jin, mu siaj jéehua jaxie've' ti i júuricama'ra' i Dios tyi'tíj jamuuaata'an, a'yaa pu tyúuxie've' siaj a'íjna jéehua ancuriáan i siaj jin tyámua' huó'uurej a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'.

¹³ A'yaa pu'ij, a'íjna i ti séej nyúucarij jin tyí'xaj, che' jaatáhuavij i Dios tí'ij jaatá'an ta'aj ij yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti tyí'xaj. ¹⁴ Ji'nye tipua'aj nyáaj naatyényuunyij séej jime' i nyúucarij, a'yaa pu tyi'ja'yájna nyej nyajúuricamej jin huatyényuusij, ajta i nyamua'tzíira'aj capu yó'itej je'ej ti tyí'xaj i nyaj júuricamej. ¹⁵ ¿Ji'nye nyana'aj nyij huárinyij? A'yaa pu tyúuxie've' nyej nyajúuricamej jin huatyényuunyij, nyajta a'yan cha'taj nyana'aj rinyij i nyaj jin ma'úumua'rej jime'. A'yaa pu ajta tyúuxie've'

nyaj tyu'táchuiicaj i nyajúuricamej jime', ajta i nyaj jin ma'úumua'rej. ¹⁶ Ji'nye tipua'aj a'júuricamej jin petyé'tyojtzi'ria'aj i Dios, ajta je'en a'tíj tiquee ja'mua jitze ajtyáma'can muáanamuj, capu huatái'riitarij ti'ij ajta a'ín tyaatatyójtzi're'en i Dios, ji'nye capu yo'itéej ja'mej je'ej paj tyi'tyáxajta. ¹⁷ F'riitaj pu á'mej paj tyámua' naa tyaatatyójtzi're'en i Dios, ajta capu tyi'tíj je'ej ty-eetyáhuüre'ej i axa'aj tyévi. ¹⁸ Tyámua' nu tyé'tyojtzi're' i Dios a'íjna jime' nyaj jéetze' tyi'xaj séej jime' i nyúucarij sequée néijmi'i mua'aj, ¹⁹ ajta a'ájna i tyejúuj tzajta', jéetze' pu na'ráanajchij nyaj anxívicaa i nyúucarij huataxáj i ti jó'iteeri'ij, quee nyaj tamuáamuata' ví'ra'aj i nyúucarij huataxáj siaj quee yó'itej.

²⁰ Nye'ihuámua', caxu a'yan metyityoomuámua're'ej mati'ij i ti'ríij. Sulu siata'aj a'yan eenye' mati'ij i ti'ríij i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere', siajta a'yan metyityoomuámua're'ej mati'ij i maj meríj huásij. ²¹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Nyetyihuo'té'exaatye'sij a'íjma i tyeítjee séej nyúucarij jime', a'íimaj mu tyi-huo'té'exaatye'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta a'íimaj camu na'rá'astijre'ej, a'yaa pu tyi'xaj i tavástara'."

²² A'íj pu jin tyi'huüre' a'íjna i nyúucarij i maj quee yó'itej, mej mij a'íj jin jáamua'reej i maj quee tyá'tzaahuatye', camu mej mij a'íimaj jáamua'reej i maj meríj tyá'tzaahuatye'. Ajta i ti Dios jitze ma'can tyi'xaj, a'íjma pu huatyáhuüre'ej i maj tyá'tzaahuatye', capu a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye'. ²³ Ji'nye tipua'aj meri'taj jusiiria'aj i tyejúuj tzajta', majta je'en néijmi'i séej nyúucarij jin tyi'xajta, tipua'aj síj tiquee tyá'tzaahuatye', na'ríij séecan i maj quee yó'itej a'úun mo'tyájrutyey jo'siaj jóosiire', a'yaa mu tyi'mua'tyij siaj seríj huóotimue'ri'ij. ²⁴ Ajta tipua'aj néijmi'i setyi'xáatacaj i Dios jitze ma'can ajta je'en síj utyájrutyey tiquee tyá'tzaahuatye', nusu tiquee yó'itej, a'yaa pu tyo'tóomua'sij siaj néijmi'i ja'xijtye' a'íjna jime' ti a'ín ootyá'itzee i Dios jimi. ²⁵ A'yaa pu'ij tyu'taséjre i ti ja'avaataca'aj i jutzájta', ti'quij tyi-tunútan a chóota' jaatyánajchij i Dios, ajta je'en a'yan tyu'taxájtaj ti i Dios ji'ré'can jime' ja'mua tzajta' séejre'.

Maj néijmi'i a'yan huárinyij je'ej ti tyúuxie've'

²⁶ Nye'ihuámua', siati'ijta' mua'aj jusiiria'aj, séecan mu tyu'táchuiicaj, majta séecan tyihuá'mua'tyey, na'ríij maj jaataxáj i Dios ti hua' jitzán jaatyájtoo, nusu séej nyúucarij jin setyi'xajtamu'uj, na'ríij síj jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaataxájtaca' i síj. Siata'aj a'yan huárinyij siaj sij néijmi'i huatyóohuüre'en. ²⁷ Ajta

siati'ijta' séej nyúucarij jin tyí'xajtaj, miche' mahua'puaj, na'ríij maj huéeicaj a'yan muáarinyij mue'tyoo'astima'aj, ajta je'en síij huo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij. ²⁸ Ajta tipua'aj quee a'tíj jaayí'tihua'an ti huo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj, miche' quee séej nyúucarij jin tyí'xajtaj hua' jimi i maj jusi'rii, che' jusíij tyí'xajtaj i jutzájta' ajta i Dios jimi. ²⁹ A'yaa pu'uj tána'aj a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, miche' a'yan tyu'taxáj mahua'puaj na'ríij maj huéeicaj, majta i séecan a'yan tyaaxá'puí'intare'en je'ej ti i síij tyí'xaj. ³⁰ Ajta tipua'aj i Dios séej jimi i tyévíj tyi'tíj huatyátonyij ti ajta ja'mua jamuán uje'rájcaj, che' huatyáapua'rej i ti anaquéej tyi'tyáxajtasime'ej. ³¹ A'yaa pu tyí'riij siaj néijmi'i Dios jitze ma'can tyu'taxáj, mata'aj mij néijmi'i jáari'rej majta je'en ca'nyíjra'aj huatóoa'an. ³² I maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'yaa pu tyúuxie've' maj majta jaayí'tihua'an maj jamua'reerej a'náj maj tyu'taxáj, nusu a'náj maj quee tyí'xajtaj hua' jimi i maj jusi'rii, ³³ ji'nye i Dios a'íi pu a'íin pué'een i ti huo'tyápua'ritye'sij, capu i ti je'ej pua'aj huá'uurej mej mij quee xá'puí' rijcaj.

Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij je'ej maj ty-eyí'tin néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, ³⁴ a'yaa pu tyúuxie've' maj i úucaa quee je'ej tyáhuaasime'en jo'maj jóosi'rii i tyeyúuj tzajta', ji'nye capu je'ej tyí'riij maj tyi'tyáxajtasime'en, sulu maj hua'rá'astijre'en i jucínastyamua', a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. ³⁵ Tipua'aj a'yan metya'xie've'ej maj tyi'tíj huámua'ree, miche' huo'ta'íhuo' i jucínastyamua' a jucéj, ji'nye capu a'yan tyí'xa'puí' ti i íiti' tyi'tyáxajtasime'en hua' tzajta' i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta'. ³⁶ Siata'aj a'yan tyá'mua'reeriaj ti i nyúucaria'ra' i Dios quee ja'mua jimi huatyóochej, caxu siajta mua'aj siana'aj a'íin pué'een i siaj seríj ja'ancuriáa'.

³⁷ Ti pua'aj síij a'yan tyóomua'ajcaj ti a'íin pué'een síij ti tyí'xaxa'aj i Dios jitze ma'can, na'ríij ti a'íj jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu jamua'reeren nyaj a'íj jin tyajá'muayu'se'ej je'ej ti a'íin tyé'ijta i tavástara'. ³⁸ Ajta tipua'aj quee jáamua'tyij, capu ajta i tavástara' jamua'tyij a'íjci i a'tíj.

³⁹ A'íj pu jin nye'ihuámua', siata'aj a'íj huáhuoonyij siaj i Dios jitze ma'can tyí'xajtaj, siajta quee huá'ijmuejra maj séej nyúucarij jin tyí'xajtaj, ⁴⁰ a'yaa xu huárinyij tyámua' naa siajta tzáahuatyí'ra'aj jime'.

15

Ti'ij i Ciríistu' huatájuuriaca'

¹ Ajta ijíij, nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jo'támua'reej i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa i ti jin Dios jamui'rátosij. A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i siaj ja'ancuriáa', i siaj siajta jitzán tyámua' tyí'tyesejre'. ² A'íi pu ajta a'íin pué'een i nyúucarij i ti jin Dios jamui'rátosij, tipua'aj tyámua' jitzán setyí'tyesejria'aj, je'ej nyaj nyeríj tyajamuáa'ixaa, na'ríij sequée, capu tyi'táj je'ej tyajamuaatyáhuüre'ej i siaj ja'antzaahuaj.

³ Anaquéecan jime' a'yaa nu cha'taj tyajaamuamua'tyej je'ej nyej nyajta nyáaj tya'ancuriáa', ti i Ciríistu' huamuí' tajitzé ma'can ti'ij tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ⁴ mati'ij ja'vá'naj ajta je'en huéecaj xicáj jitze huatájuuriaca', a'yájna ti'ij ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ⁵ Aj pu'ij a'íjci jimi huataséjre i Pedro, ajta je'en hua' jimi i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ⁶ Ajta je'en a'íijma jimi huataséjre i maj a'yan ará'asej a'chu anxívij i anxityej, majta mue'táj móoche' júurij, tyij majta meríj je'cáj huácuij. ⁷ Ti'quij té'ej a'íjci jimi huataséjre i Santiago, ajta je'en néijmi'caa jimi i ti hua'antýíhuoj.

⁸ Uve'tyáatican jime' pu'quij nye jimi huataséjre, nyaj a'yan een ti'ij i pá'rí'ij ti huanie'huaca' ti'ij quee xu tya'rá'aj a'náj ti nie'huan. ⁹ Ji'nye nyáaj nu a'íin pué'een i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee hua' jimi i ti Dios hua'antýíhuoj, capu ij a'yan tyinyetyévijtye' nyaj a'yan tyaataxáj yee nyáaj nu hua' jitze ajtyáma'can a'íijma i Dios ti hua'antýíhuoj, ji'nye nyáaj nu je'ej pua'aj huó'ruuj a'íijma i maj jusi'rihua'aj i Dios jimi. ¹⁰ Ma' ajta i Dios pu tyámua' tyinaatá', a'íj nu jin síij a'íin pué'een i Dios ti ja'antýíhuoj, ajta i ti jin tyámua' tyinaatá' jéehua pu tyu'tyáhuüi, ji'nye jéetze' nu nyeríj tyu'muáriej mequee a'íimaj, Dios pu a'íin pué'een i ti ca'nyíjra'aj naatá' ajta jéehua náahuüi nyej nyij tyu'muárie'en. ¹¹ Ajta i ti jéetze' juxie've', tipua'aj nyáaj na'ríij a'íimaj, a'íi pu a'íin pué'een i tyaj já'mua'ixaatye', ajta i siaj mua'aj seríj ja'antzaahuaj.

Mati'ij huatájuurij i mui'chítýee

¹² Ajta tipua'aj a'íj tyajá'mua'ixaatye' ti i Ciríistu' huatájuuriaca', ¿ji'nye mej mij séecan i maj ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyí'xaj yee maj quee che' huatájuurij i maj meríj huácuij? ¹³ Ji'nye tipua'aj mequee che' huatájuurej i mui'chítýee, capu ij ajta i Ciríistu' huatájuuriaca', ¹⁴ ajta tipua'aj i Ciríistu' quee huatájuuriaca',

capu ij tyi'tíj huiire' i nyúucarij tyaj já'mua'ixaatye', capu ajta tyi'tíj huiire' i siaj jin tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, ityáj tu a'yan éenye'ej tá'ju'un tí'ij i maj tyi'hue'tacaa a'íjna jime' i tyaj a'yan tyu'taxájtaca' ti i Dios jaatájuurityej i Ciríistu', ajta quee jaatájuurityej, tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan mati'ij séecan tyi'xaj tijin maj quee che' huatájuurij i maj meríj huácuij. ¹⁶ Ji'nye tipua'aj mequee che' huatájuuritaj i mui'chítyee, a'yaa pu huatóomua'aj ti i Ciríistu' ajta quee huatájuuriaca'. ¹⁷ Tipua'aj i Ciríistu' quee huatájuuriaca', capu tyi'tíj huiire' i siaj ja'tzaahuatye', siajta síóche' je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ¹⁸ Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye'ej i Ciríistu' jimi muáacuij, mu'rij mij majta jó'vej. ¹⁹ Tipua'aj a'yaa na'aj tyi'tahuiire' íjij tyaj tyooj júurij i tyaj jin tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi, jéetze' pu'ij je'ej pua'aj tyi'ta'uurej quee néijmi'caa a'íimaj i maj a'yan japuan séejre' i cháanacaj.

²⁰ Ajta a'yaa pu tyi'ja'yájna ti i Ciríistu' huatájuuriaca'. A'íi pu a'íin pué'een i ti anaquéej a'yan huaríj tyej tyij jáamua'reej maj majta huatájuuritaj i maj meríj huácuij. ²¹ A'yaa pu'uj tí'ij ajta tyihuá'ci'tyij i tyeítyee maj huá'cui'nyij a'íjna jime' ti síj na'aj i tyáati' ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihuá'ci'tyij maj huatájuurej a'íjna jime' ti ajta síj i tyáati' huatájuuriaca'. ²² Ajta a'yájna mati'ij i Adán jimi néijmi'i tyityáacuij, a'yaa mu cha'taj mana'aj néijmi'i tyi'tyajúurij muá'ju'un i Ciríistu' jimi. ²³ Ajta a'yaa pu tyihuá'ci'tyij je'ej ti tyihuo'xá'pu'íntari'ri', anaquéej pu i Ciríistu' huatájuuriaca', majta je'en a'íimaj huatájuurij i maj jitzán ajtyáma'can. ²⁴ Aj pu'ij néijmi'i tye'entyipua'rij, tí'ij i Ciríistu' a'íjma antyipua'ritye'en i maj tyityatatyíj, ajta i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej, ajta néijmi'i tyu'tátuire'en i Dios jimi i ti jin antyúumua'reej. ²⁵ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i Ciríistu' tyu'ta'íjtaj 'asta na'aj quee néijmi'caa antyimue'tin i maj jájcha'íire'. ²⁶ Ajta i ti uve'tyáatican jin ja'antymué'tíj, a'íi pu a'íin pué'een i ti tye'entyípuaapua'rityee. ²⁷ Ji'nye Dios pu néijmi'i jin tyu'tyáamue'tíj i Ciríistu' jimi. Ajta tí'ij a'yan tyi'xaj ti a'íin néijmi'i tyu'mué'tíj, capu xaa nyu'uj a'íj huatyáamue'tíj i Dios, ji'nye Dios pu a'íin pué'een i ti jaatá' tí'ij néijmi'i jin antyúumua'reeraj. ²⁸ Ajta tí'ij i Ciríistu' néijmi'i tyu'tyáamue'tíj, aj pu'ij i Ciríistu' i ti yójra' pué'een i Dios, a'íi pu jusíj huatóotosij i Dios jimi, i ti néijmi'i tyaatá'. A'yaa pu i Dios néijmi'i jin tye'entyúumua'reeraj ja'mej.

²⁹ Tipua'aj seequéj eenye', ¿ji'nye marinyij i tyeítyee i maj huóomue'huaca' a'íjma jitze ma'can i maj

meríj huácuij? Típua'aj mequee che' huatájuuritaj i maj meríj huácuij, ¿ji'nye een jime' hua'nyúucaritze' mahuóomue'huaca'? ³⁰ ¿Ji'nye een jime' ityáj tyetya'ajpuéjtzij a'náj tina'aj? ³¹ Ji'nye een jime' nye'ihuáamua', a'náj tina'aj nyetya'ajpuéjtzij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' a'íjna jime' nyaj já'nyatzaahuatye' ja'mua jime' i Ciriístu' jimi, a'íjna i Jesús ti ajta tavástará' pué'een. ³² Típua'aj mequee huatájuurej i maj meríj huácuij, ¿ji'nye tyi'tíj jin tyinyetyáhu'i'rii nyati'íj huatyéenyó'sej a'íjma jimi i tyi'tyán a'ájna a Éfeso? A'yaa mu séecan tyí'xaj tíjin: "Tyiche' tyú'cua'nyij, tyajta huaye'en, ji'nye ariá'pua'aj tu cui'nyij."

³³ Caxu tooa'care'en maj já'muacuanamuaj tyi'tíj jime'. Tí'ij i a'tíj tyu'taxájtaca': "A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, a'íi mu je'ej pua'aj tyihuojó'jípuaaj i maj tyámua' tyityetyúucha'íj mej mij majta je'ej pua'aj huárinyij." ³⁴ Siata'aj tyámua' huárinyij, caxu che' juxana'ciria'aj, ji'nye je'cáj xu mua'aj quee jamua'tyej i Dios. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij huatóotyevi'ra'astaj.

Ji'nye metyityaatájuurij i muí'chítyee

³⁵ Tyij quee sáij a'yan tyu'ta'íhuo'sij tíjin: "¿Ji'nye metyityaatájuurij i muí'chítyee? ¿Tyi'tanyí tyévira' jin maj séeria'aj muá'ju'un?" ³⁶ Mu paj quee ma'úumua'rej, a'íjna i jatzíj i siaj jaahuástej, capu ajnyésij típua'aj quee anaquéej acáanyej. ³⁷ Pati'íj tyí'huaste'ej capáj a'íj atyáhuaste'ej i ciyéj tí'ij ajnyéj, sulu a'íj paj atyáhuaste'ej i jatzíj típua'aj tyeríicuj jatze' nusu tyi'tíj séecan. ³⁸ Ajta je'en i Dios jaatá'sij i ciyáara' je'ej ti arí tyaaxá'pui'intari'ri' séej ajta séej i jatzíj. ³⁹ Capu juxa'aj na'aj een i hua' tyévira', sáij pu a'íin pué'een i tyévi'j ti jatyhue'ra', ajta seequéj mu eenye' tyáhu'e'ra' i ya'muáatyee, majta seequéj i pína'see, majta seequéj eenye' tyáhu'e'ra' i hue'tyé. ⁴⁰ Ajta jútye' ti tyí'sejre', ajta i ti a'yan tyí'sejre' i cháanacaj japua, capu juxa'aj na'aj tyí'een, sáij pu a'íin pué'een i ti naa tyihúa'sejratye' i jútye' ti tyí'sejre', ajta sáij pu ajta a'íin pué'een i ti naa tyihúa'sejratye' íiyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua. ⁴¹ A'íjna i xicáj, a'íi pu sáij a'íin pué'een i ti naa tyihúa'sejratye', ajta i máxcirie', seequéj pu tyihúa'sejratye', majta i xú'ra'vetyee, camu majta juxa'aj mana'aj een.

⁴² A'yaa pu cha'taj na'aj tyí'rinyacaa a'íjma jimi i muí'chítyee. A'íjna i tyévira' ti huanie'huaca', a'íi pu á'pua'ren, ajta i Dios ti ja'ajriásij, capu che' a'náj á'pua'ren. ⁴³ A'íjna i tyévira' i ti ava'nami'huaj, capu tyi'tíj huíire', ajta i ti huatájuuritaj Dios pu tyámua' tyaata'sij. I ti

ava'nami'huaj capu juca'nyej, ajta i Dios ti jaatájuuritye'sij, a'íi pu uhuájca'nyej. ⁴⁴ A'íjna i ti ava'nami'huaj a'yan pu ma'can i cháanacaj japua, ajta i ti huatájuuritaj a'íj pu jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios. Típua'aj séjre'ej i tyévira' íiyan ti ma'can i cháanacaj japua, a'yaa pu cha'taj na'aj tyí'sejre' i tyévira' ti jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

⁴⁵ A'yaa pu tyé'yu'si' tijin: "A'íjna i Adán i ti anaquéej huaséjre, a'íi pu júurij huatyá'itzee", ajta a'íjna i ti ajta Adán puírícij i tu've'tyajtij, a'yaa pu júuricamej tyu'tyóotaahuaca' tí'ij ajta huo'tá'an maj júurij muá'ra'nyij. ⁴⁶ Capu anaquéej huataséjre i júuricama'ra' i Dios, sulu a'íjna i ti íiyan tyí'ma'can i cháanacaj japua, tí'ij ij té'ej i júuricama'ra' i Dios. ⁴⁷ I tyáati' ti anaquéej huaséjre, chuéj pu jin huatyátaavijhuaca', a'íj pu jin íiyan chuéj japua ma'can, ajta i tyáati' i ti je'tyáa'sej, a'íi pu jútye' já'ma'can. ⁴⁸ A'íimaj i maj a'yan huacháatimee íiyan i cháanacaj japua, a'yaa mu een tí'ij ajta een i tyévij ti chuéj japua ma'can, majta a'íimaj i maj a'íj jitze ajtyáma'can i ti jútye' já'ma'can, a'yaa mu majta een tí'ij een a'íjna i tajapúa tí'ij já'ma'can. ⁴⁹ A'yájna tyati'ij huasé'rin tí'ij a'íjna i tyévij chuéj japua tí'ij ma'can, a'yaa tu cha'taj tyana'aj huasé'rihua'aj tá'ju'un tí'ij a'íjna i tyévij jútye' tí'ij já'ma'can. ⁵⁰ A'yaa nu tyajámua'ixaatye' nye'ihuáamua', capu i'ríj tí'ij a'áa jo'tyájrutyey jo'tij Dios tyejé'ijtaj a'tíj tí'ij ooj a'yan huasé'rin tí'ij i tyévij chuéj japua tí'ij ma'can, ajta a'íjna i a'tíj tí'ij á'pua'ren, capu i'ríj tí'ij a'yan tyáaci'tyij a'íjna i ti quee a'náj á'pua'ren.

⁵¹ A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'tyij a'íjna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi. Catu néijmi'i cui'nyij, sulu Dios pu néijmi'caa seequéj ta'uurej, ⁵² a'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' tí'ij huatánamuajre'en i cí'sítye'rij, tí'ij néijmi'i tye'entyipúa'rij. Tí'ij i ti tajapúa tyí'huiire' tyu'táci'sitye'en, a'yaa pu huataséjre'ej tí'ij maj huatyóona'axcava'xi'in jiyé'tzín jime', aj pu'ij i Dios huo'tájuuritye'sij a'íjma i maj merij huácuuj, mej mij quee che' a'náj á'pua'rej. Tyajta ityáj seequéj tu huataséjre'sij. ⁵³ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' tí'ij i ti á'pua'ren seequéj huóo'uurej tí'ij quee che' á'pua'rej, ajta a'yan tyúuxie've' tí'ij i ti muí'nyij, ajta seequéj huóo'uurej tí'ij quee che' a'náj muí'ijcaj. ⁵⁴ Tí'ij seequéj huóo'uurej a'íjna i ti á'pua'ren tí'ij quee che' á'pua'rej, ajta tí'ij arí seequéj huóo'uurej a'íjna i ti muí'nyíche' tí'ij quee che' muí'ijcaj, aj pu xaa ij ajtyojo're'nyesij je'ej tí'ij anaquéej tyé'yu'si'huaca'aj, a'íjna i nyúucarij tí'ij a'yan tyá'xaj yee: "Néijmi'i pu jin huamué'tichej a'íjna i ti huá'cui'caa. ⁵⁵ Mu

paj huá'cui'caa, ¿jo'nyij je'en i paj jin huo'tyáamue'tij? Ajta mu paj jin tyihuo'puéj, ¿jo'nyij je'en?" ⁵⁶ Ajta a'íjna i ti tyihua'puejtye' ajta i ti huá'cui'caa, a'í pu a'ín pué'een i xána'cira'aj, ajta a'íjna jitze aróoca'nyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁵⁷ Ajta tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios ti tatá'caa tyaj tyu'tyámue'tij a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. ⁵⁸ A'í pu jin nye'ihuáamua' mu nyaj huápu'íj já'muaxie've', siata'aj tyámua' tyí'tyesejre'ej siajta a'náj tina'aj a'yan rijcaj, setyi'muárie'ej i tavástara' jimi, ji'nye xu'ríj jamua'reej siaj quee huáapua'aj tyí'muarie' i tavástara' jitze ma'can.

16

I túmii i maj tyía'caa hua' jime' i ju'ihuáamua'

¹ I túmii siaj jasi'rii siaj sij jin huo'tyáhuire'en a'íjma i maj Dios jitze ajtyáma'can, a'yaa nu cha'taj nyana'aj tyajámua'ijtye' je'ej nyaj nyerij tyihuo'ta'íj a'íjma i maj jusi'rii néijmi'que' a Galacia. ² A'ájna xicáara' ti jitzán tyo'tyé'iteesij i itéerij, che' síj ajta síj ja'ajta'an i juchéj a'chu ti caa tya'ajxié'vi'ra', ajta je'en ayóomua'reeriaj ti'ij quee a'yan tyuuxié've'ej siaj jasi'rihua'an nyati'ij a'áa ja'tanyéj. ³ Nyati'ij a'áa ja'rá'astij, aj nu nyij huo're'pijtye'sij i yu'xarij a'íjma i siaj hua'antyíhuoj mej mij ja'na'an a'ájna a Jerusalén i siaj seríj jáasi siaj sij huo'tapuéjve'en. ⁴ Tipua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyej nyajta nyáaj ujó'me'en, néijmi'i tu jó'ju'uj tá'ju'un.

Je'ej ti tyá'xa'puí'intare' ti'ij jó'me'en séej chuéj japua

⁵ Nyati'ij a'áa jó'me'en a'áa nu jo're'nyesij a Macedo-nia, aj nu nyij tányij a'áa ja'rá'astij a Corinto. ⁶ Tyij nyequee a'tzúj á'tyeeren ja'mua jamuán, na'riij ná'tyee ti'ij na'aj tyu'séevi'ij ja'mej siata'aj sij naatyáhuire'en jó'nyaj jo'ma'aj na'mej. ⁷ Canu a'yan tyá'xie've' nyej nyij a'tzúj nyana'aj jamuáamuarej, sulu a'yaa nu tyá'xie've' nyej nyij a'tzúj á'tyeevi'in nyaj a'áa jó'catyii ja'mua jamuán, tipua'aj a'yan tyinyatá'care'en i tavástara', ⁸ ajta a'áa nu jo'tyaváaj na'mej a'ájna a Éfeso 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyaa a'íjci jime' maj tyaatatyójtzi're'ej i Dios, a'íjci jime' i ti anaquéj tyú'ciiriaca' i chuéj japua, ⁹ ji'nye naa pu tyináahuí a'íjna jime' i nyaj tyí'muarie' nyej nyij jéehua huápu'íj jaatyáhuire'en i tavástara', tyij majta jéehua i maj nyéjcha'íre'.

¹⁰ Ajta tipua'aj a'áa ja'rá'astij a'íjna i Timoteo, siata'aj tyámua' tyeetyéjeevej, ji'nye a'í pu a'yan cha'taj na'aj

tyí'huiire' i tavástara' jimi, nyati'ij nyáaj. ¹¹ Che' quee a'tíj já'xaahuataj, siata'aj jaatáhuire'en tí'ij ajtáhua'aj mu ja'rájra'nyij, tí'ij yará'astij nye jimi, jí'nye a'yaa nu jajchó've' séecan jamuán i ta'ihuámua'.

¹² Ajta a'íjna i ta'ihuáara' i Apolo, jéehua nu ca'nyíjra'aj jaatá' tí'ij jamojo'vá'muaarej hua' jamuán i séecan i ta'ihuámua', ajta capu jo'yi'muíj ja'raa. Aj pu a'áa ja'tanyésij ja'mua jimi tí'ij huata'íci'pa'aj.

I nyúucarij i tí jin tye'entyipué'rij

¹³ Tyámua' xu'uj mua'aj, siata'aj tyámua' tyí'tyesejre'ej a'íjna jime' siaj ja'rá'astijrej i tavástara'. Siata'aj huatyóoca'neyej i jutzájta', siajta aróoca'neyej a'íjna jitze i júuricama'ra' i Dios siaj sij tyo'táviicue'. ¹⁴ Ajta je'ej siaj tyí'tíj uuriaj, siaaxié've'ej xu a'yan huárinyij.

¹⁵ Nye'ihuámua', xu'ríj jamua'reej maj a'íin pué'een i maj anaquéej tyá'antzaahuaj i tavástara' jimi a'ájna a Acaya a'íimaj i tyeítysteristyamua'me'en a'íjna i Estéfnas, a'íi mu majta meríj a'íjna jin huatyóohuij maj huo'tyáhuire'en a'íimaj i maj Dios jitze ajtyáma'can. ¹⁶ A'yaa nu tyá'xie've' siaj tzáahuatyí'ra'aj hua' jimi tyícha'íj a'íjma, siajta néijmi'caa i tyeítýee i maj a'yan cha'taj mana'aj tyí'muarie' tzáahuatyí'ra'aj jime' i tavástara' jimi.

¹⁷ Nyáaj nu nyetyamua've' a'íjna jime' i maj yará'aj, a'íjna i Estéfnas, i Fortunato ajta a'íjna i Acaico, jí'nye siati'ij mua'aj quee majá'hua'taca'aj ¹⁸ a'íi mu tyámua' tyinaatyéje a'íjna jime' maj yanyarámuaariaca' ja'mua jitze ma'can. A'yaa pu tyúuxie've' siaj tyámua' huojo'mua'raj néijmi'caa i maj a'yan een mati'ij a'íimaj.

¹⁹ Yamu já'muatyojtye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta' tí a'yan tyí'sejre' tí'ij na'aj a'yaa tí huataca'aj iye'ej Asia. A'íjna i Aquila ajta i Priscila, majta néijmi'i i maj jusi'rii jo'maj a'íimaj ja'chej, a'íi mu majta yajá'muatyojtye' nyúucaritze' i tavástara'. ²⁰ Néijmi'i i ta'ihuámua' i maj yahuatyíj, a'íi mu majta yajá'muatyojtye'. Siata'aj huo'tatyójtýe'en tyámua' naa, xui'tyoo'pú'tza'xi'in nyúucaritze' i tavástara'.

²¹ Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, nyamuáca' nu jin tyajá'muayu'se'ej nyej nyij nyajta jamuaatatyójtýe'en.

²² Típua'aj a'tíj quee jaxie'va'aj i tavástara', che' puéjtzij jáaci'tyij. Nyajta nyáaj a'yaa nu tyá'huoo tí ya'uvé'neyej i tavástara'.

²³ Che' i tavástara', a'íjna i Jesús tyámua' tyajamu-
atá'care'en. ²⁴Jéehua nu já'muaxie've' a'íjna jime' siaj siajta
a'íjna jitze ajtyáma'can i tavástara' Jesús.

I yu'xarij ti hua'puaj i ti jo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íjma jimi i maj Corinto já'ma'can

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, nyáaj nu síij a'íin pué'een i nyaj jahuíre' i Ciríistu', a'íjci jime' ti i Dios juxié'vi'ra' jime' a'yan tyinaatá', a'íjna jamuán i ta'ihuáara' i Timoteo, a'yaa tu já'muatyojtye' mu siaj jusi'rii i Dios jimi, mu siaj Corinto jo'cháatimee, tyajta néijmi'caa i maj Acaya jo'cháatimee. ² Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an, majta jamuaatyápua'ritye'en.

I Pablo ti jin tyé'tyojtzire'

³ Tyiche' tyámua' tya'tá'care'en i Dios ti ajta yo'puáara'an pué'een i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jajvástara' i ti tá'cu'vej, ajta a'íin pué'een i Dios i ti a'náj tina'aj tyámua' tyitacájee. ⁴ A'íi pu tyámua' tyitacájee néijmi'i jime' je'ej tyaj tya'ajpuéjtzij, tyata'aj tyij tyajta ityáj tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj jajpuéjtzij, a'yájna ti'ij a'íin tyámua' tyitaatyéeeje ityájma. ⁵ Ji'nye a'yájna ti'ij i Ciríistu' tyaapuéjtzitariaca' tajíme', a'yaa tu'uj tátyana'aj ityáj tya'ajpuéjtzij, a'yaa pu cha'tána'aj ij Ciríistu' jimi tyajá'ma'can i tyaj jin huátatyamua've'en. ⁶ Típua'aj ityáj tyajpuéjtzij, a'yaa pu tyí'huíre' ti'ij Dios tyámua' tyajamuaatyéjeevej, ajta ja'mua japua huatányuunyij, ajta típua'aj Dios tyámua' tyitaatyéjeevej, a'yaa pu ajta tyí'huíre' ti'ij ajta a'íin tyámua' tyajamuaatyéjeevej, ajta siaj sij tyo'táviicue' i siaj jin jajpuéjtzij tyati'ij ityáj tya'ajpuéjtzij. ⁷ A'yaa tu tyámua' naa tyí'ichó've' ja'mua jimi, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tijn a'yájna siati'ij tya'ajpuéjtzij, a'yaa pu ajta tyajá'muaci'tyij siaj sij huatootyamua've'en.

⁸ Nye'ihuáamua', a'yaa tu tyá'xie've' siaj jáamua'reej je'ej tyej tyaapuéjtzitariaca' tyati'ij a'áa jo'tyá'ca'aj a'ájna a Asia. Huápuí'ij tu jajpuéjtzica'aj catu che' tyé'viicue'raca'aj, a'yaa pu tyitá'miteerastya'ca'aj cuxáa tyej quee che' tyo'táviicue'raj. ⁹ A'yaa pu ta'axcaa cuxáa tyacui'nyij. A'yaa pu'ij tyitaatyáhuíi tyej tyij jáari'rej tyaj quee tajitzé tyí'ca'nyej, sulu tyej tyij a'íjna jitze arátaca'nyej i Dios ti hua' juuritye' i maj meríj huácuij. ¹⁰ Ajta i Dios pu

tii'rájtoo ti'ij quee a'yan tyitáaci'tyij tyaj a'íj jin huá'cui'nyij ti huápu'i'ij je'ej pua'aj een. A'íj tu jitze tyí'ca'nyej ti a'íin tii'rátoosij, ¹¹ tipua'aj mua'aj siataatáhuüre' a'yan setya'huooj tajíme'. Tipua'aj mue'tíj a'yan metyá'huocaj tajíme', mue'tíj mu majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios i ti a'íin tyámua' tyitató'caa.

Ji'nye een jime' i Pablo quee aja'tanyéj a Corinto

¹² Tyi'tíj tu jin á'tatzaahuatye', ji'nye a'íjna i tyaj jin ma'umuámua're' a'yaa pu tyí'ta'ixaatye' tíjin tyámua' tu tyi'tyítacha'ij tzaahuatyi'ra'aj jime' íiyan cháanacaj japua, tyajta jéetze' tyámua' tyi'tyítacha'ij ja'mua jimi. Catu ityáj a'íjna jitze tyí'ta'itii je'ej maj i tyeítyee metyityoomuámua're', sulu a'íj tu jitze tyí'ca'nyej i ti jin i Dios tyámua' tyitató'caa. ¹³ Ajta i tyaj tyajá'muayu'se'ej, a'íi pu'uj pué'een i siaj seríj jaayí'tin siaj jo'jíjve'en, ajta i siaj yo'itéej xá'ra'nyij. A'yaa nu tyá'xie've' siaj néijmi'i tyámua' naa tyojo'itéej xá'ra'nyij, ¹⁴ a'yájna siati'ij seríj je'cácaa tyí'mua'reej a'tyán tyaj pué'een, ajta ti'ij uvé'nyej i tavástara' mua'aj xu tajíme' ootzáahuatye'ej xá'ju'un, a'yájna tyati'ij tyajta ityáj tya'tatzaahuatye'ej tá'ju'un ja'mua jime'.

¹⁵ A'íj nu jitze tyi'ca'nyáaj, a'yan nyetyu'mua'aj nyaj anaquéej a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, nyej nyij hua'puaj jamuámuaarej, ¹⁶ a'yaa nu tyi'mua'ajcaa nyaj jamuámuaarej nyati'ij a'áa jó'me'en a Macedonia, ajta nyati'ij a'áa pu ja'ajvetyij nyajtáhua'aj nu já'muamuaaren. A'yaa pu'ij tyí'rij siaj mua'aj naatáhuüre'en nyej nyij nyooj huame'en a'ájna a Judea. ¹⁷ ¿Nyiquij nyequee tzaahuatyi'ra'aj jin a'yan tyu'muá'aj? ¿Nyij a'yan setyi'mua'tzej nyaj a'yan tya'tányarasij a'yan nyetyi'mua'astij nyaj a'yan rinyij, nyajta a'yan nyajta tyi'mua'astíj nyej quee a'yan huárinij? ¹⁸ Dios pu a'yan tyá'mua'reej tyaj quee a'yan tyajá'mua'ixaatye' yee “jee” tyajta je'en a'yan yee “capu” a'aj cha'taj tyana'aj. ¹⁹ Ji'nye a'íjna i Ciriístu' ti yójra' pué'een i Dios, a'íjna i nyaj jaxaj ja'mua jimi nyaj jamuán a'íjna i Silvano, ajta i Timoteo, capu a'yan tyu'taxájtaca' yee “jee” ajta je'en a'yan yee “capu”. Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' i Ciriístu' jimi jusén jime' tíjin “jee”, ²⁰ ji'nye a'íj pu jimi i néijmi'i a'yan atyojo'ré'nyinyii je'ej ti i Dios tyi'tíj jin tya'tóoratziri'. A'íj tu jin tyati'ijta tyé'tyojtzi're'ej i Dios a'yaa tu tyí'xaj tíjin: “Che' a'yan tyá'ra'nyij”, a'íjna jitze ma'can i Ciriístu'. ²¹ Ajta i Dios pu a'íin pué'een i ti tyámua' tyitájcha'ij ityájma, ajta mua'ajmaj i Ciriístu' jimi. ²² A'íi pu ityájma huatyóa'rij

ajta tajimí jaatyájtoos i ju júuricamej tyej tyij jáamua'reej ti a'íin tyámua' tyitaatyátoosij.

²³ Ajta tyij nyequee xu a'áa ja'tanyéj a Corinto, a'yájna nyati'ij tyí'mua'ajcaj, Dios pu jamua'reej nyej quee tyí'hue'ej, nyajta a'yan tyí'xaj tzáahuatyí'ra'aj jime', nyaj quee a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi nyej nyij quee jamuaata-muárie'riste'en. ²⁴ Catu ityáj a'yan tyajá'mua'ijtye' siaj sij ca'nyéjrij jin tyá'antzaahuatye'en, sulu ja'mua jamuán tu tyí'muarie' siaj sij a'íjna jin huatóotyamua've'en, ji'nye mua'aj xu tyámua' een i siaj jitzán tyá'tzaahuatye'.

2

¹ A'íj nu jin quee jamuáamuaariaca' nyej nyij nyajtáhua'aj xaamuíjrira'aj jamuaata'an. ² Ji'nye tipua'aj nyaja'muaxamuíjritya'aj, ¿a'tyanquíj mana'aj a'íin pue'éenye'ej muá'ju'un i maj naatatyámua'viste'ej? Ji'nye mua'aj xu a'íin pué'een i nyaj jamuaatáxaamuíjritye'. ³ A'yaa nu een jime' tyajamuaatayú'sej, ji'nye canu a'yan tyá'xie've' siaj sij naatáxaamuíjritye', sulu siata'aj natatyámua'viste'en. A'yaa nu tyámua' tyá'tzaahuatya'ca'aj siaj néijmi'i mua'aj siajta a'íjna jin huatóotyamua've'sij i nyaj jin nyetyamua've', ⁴ ajta nyati'ij tyajamuaatayú'sej, jéehua pu je'ej pua'aj nya'axcaj, nyajta acanyeyi'nya'aj. Nyajta quee a'íjna jin tyajamuaatayú'sej nyej nyij jamuaatáxaamuíjritye'en, sulu siaj sij jáamua'reej nyaj jéehua huápu'i'ij já'muaxie've'.

Pablo pu tyaatú'uunyi'ri' a'íjci i ti jimi ootyá'itzee

⁵ Tipua'aj a'tíj tyi'tíj je'ej huá'uurej tí'ij síj huatóoxaamuíjritye'en, capu nyéetzij na'aj naatáxaamuíjritye'sij, sulu mua'ajmaj pu ajta jamuaatáxaamuíjritye'sij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyej nyij quee jéehua jamuaatamuárie'riste'en. ⁶ A'íi pu'uj i siaj seríj mue'tíj puéjtzij jaatá' a'íjci i a'tíj. ⁷ Ajta ijíj a'yaa pu tyúuxie've' siaj tyaatú'uunyi' siajta jaatáhuire'en, na'riíj quee a'íi pu mue'tiche'en a'íjci jime' ti jéehua juxaamuíjritye'. ⁸ A'íj nu jin jéehua já'muahuavii siaj siajtáhua'aj a'yan tyaataséejratye'en siaj siooj jaxie've'. ⁹ A'yaa nu nyeríj anaquéej tyajamuaatayú'sej, nyej nyij jamuatyéesej nyajta je'en jáamua'reej tipua'aj néijmi'i setyá'astyaj i nyaj tyajá'mua'itíj. ¹⁰ A'yaa pu'ij a'íjna i siaj mua'aj tyaatú'uunyi'ri', nyáaj nu nyajta tyaatú'uunyi'raj. Tipua'aj a'yan tyi'tíj jin nyetyaatú'uunyi', a'yaa nu een jime' tyaatú'uunyi'raj nyej nyij ja'mua japua huatányuunyij i Ciriistu' jimi. ¹¹ Tí'ij quee i tyiyáaru' tyi'tíj jin

ta'antymué'tin, ji'nye tyámua' tu naa tyá'mua'reej je'ej ti éenye'que' tyí'muarie'.

I ti jin je'ej pua'aj ja'axcaa a'íjci i Pablo ti'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a Troas

¹² Nyati'ij a'áa ja'rá'aj a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Troas, nyej nyij a'áa huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Ciriístu', nyavástara' pu a'yan tyinaatá' nyej nyij nyaxáahuaj tyihuó'ixaatye'en i tyeítyee. ¹³ Ajta jéehua nu tyí'mua'ajcaa a'íjci jime' nyej quee jáatyoy i nye'ihuáara' Tito. A'íj nu jin huo'tatyóotyaj nyati'ij nyij a'áa jo'mej a Macedonia.

I tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Dios

¹⁴ Tyámua' tu tyaatatyójtzi'rej i Dios ti a'yan tyitatá'caa tyaj tyu'tyámue'tin jamuán i Ciriístu', ajta ityájma jime' pu jaxajta i junyúucaa, a'íjna i ti néijmi'que' naa curiá'rie'. ¹⁵ Ji'nye ityáj tu a'yan een ti'ij i ti naa curiá'rie' i Ciriístu' ti'ij i Dios jimi tyu'tátuiire'ej, a'yaa tu cha'taj tyana'aj een hua' jimi i Dios ti hui'rátosij, tyajta hua' jimi i maj jó'vesij. ¹⁶ A'íimaj jimi i maj jó'vesij, a'yaa pu huá'rie'catye' ti'ij tyi'táj ti huamuí', ajta a'íimaj jimi i Dios ti hui'rátosij, a'yaa pu huá'rie'catye' ti'ij tyi'táj ti júurij ti naa tyaarie'ej ti ajta huo'tá'sij mej mij júurij muá'ra'nyij. ¿A'tanyij jaayí'tin ti'ij a'íjna jin tyu'tyáhuíire'en? ¹⁷ Catu ityáj jatyátoonyij i nyúucaria'ra' i Dios, mati'ij i séecan ricij, sulu tzáahuatyí'ra'aj tu jin tyí'xaj i Dios jimi, a'yaa tu i Dios jimi tyí'xaj ti'ij síj ti Ciriístu' jitze ma'can tyí'huíire'.

3

A'íjna i nyúucarij ti jájcuaj i ti jin i Dios tya'tóoratziiri'

¹ Tyati'ijta a'yan tyí'xajtaj, ¿nyiquij a'yan jamua'séjratye' tyej tyajtáhua'aj huatyátahuij tyej tyij tajímua'aj tyámua' tyi'huátaxaj? Na'ríij, ¿nyiquij a'yan tyúuxie've' tyaj jo'tyeyú'xan tyej tyij jamuaataséjratye'en, nusu tyaj jamuaatáhuavij sij mua'aj jo'tyéeyu'xaj i sij jitzán tyámua' tyí'taxaj ityájma, mati'ij i séecan ricij? ² Mua'aj xu a'íin pué'een i sij a'yan tyí'huíire' ti'ij yu'xarij i tyaj jin huatátasejrataj, yu'xarij xu pué'een sij á'yu'si'ij i taxiéjnyu'caa jitze i maj néijmi'i jamua'tyej majta jaayí'tin maj jo'jívve'en. ³ Tyámua' pu naa tyí'sejre' sij mua'aj a'íin pué'een i yu'xarij ti Ciriístu' jimi jo've'mej ityáj tyej tyij yajavá'toj, ajta capu a'táj na'aj jo'yú'xaca', sulu a'íj pu jin ooyú'si'huaca' i júuricama'ra' i Dios, ajta i yu'xarij capu tyetyéj jitze ooyú'si'huaca', sulu a'íi pu jaatyájtoo ja'mua xiéjnyu'caa tzajta'.

4 I Ciriistu' jitze ma'can tu Dios jitze tyí'ca'nyej, a'yaa tutyij tyámua' tyá'tzaahuatye'. 5 Capu a'yan tye'tyéviytje' tyaj tajímua'aj tyu'taxáj yee tajimí pu ma'can, sulu a'íjna i tyaj jitzán arátaca'nyej, Dios pu jimi jo've'mej, 6 ji'nye a'í pu ta'antyíhuo tyej tyij a'íjna jimi tyu'tyáhuire'en i nyúucarij ti jájcuaj ti Dios ajta jin tya'tóoratziri', i tiquee a'íjna jitze aróoca'nyej i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íjna jitze i júuricama'ra' i Dios. A'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta tyi'tá'caa maj a'tíj ooxíjtye'en majta je'en jaajé'caj, ajta i júuricama'ra' i Dios júuricamej pu tyu'tá'caa.

7 Ajta i nyúucarij i maj jin a'tíj ooxíjtye'en ti'ij a'ín huámuí'nyij, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i tyetyéj jitze, huápu'ij pu naa huasé'rihua'aj ti'ij i Dios jaatyájtoo a'íjci jimi i Moisés, majta a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu huái'riitya'ca'aj maj ja'ráasej i Moisés, ji'nye huápu'ij pu tyátatzarisima'aj i nyéerima'ra', ajta a'yan tyu'tyátuihuaca' ti'ij oopua'rej, 8 ajta i ti jin tyí'huire' i júuricama'ra' i Dios, jéetze' pu huápu'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej. 9 A'yaa pu'ij, tipua'aj jéehua huápu'ij naa huataséjre ti'ij i Dios jaatyájtoo i nyúucarij i maj jin a'tíj ooxíjtye'en, jéetze' pu huápu'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej a'íjna i nyúucarij ti tyi'tá'caa ti a'tíj ji'réenya'aj huatyá'itzeere'en i Dios jimi. 10 Ji'nye a'íjna i ti anaquéej huápu'ij naa huasé'rihua'aj, capu che' naa huasé'rin a'íjna jime' ti arí síj huataséjre ti jéetze' huápu'ij naa huasé'rin. 11 Ajta tipua'aj naa éenye'ej huataséjre a'íjna i ti á'pua'ren, jéetze' pu huápu'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej a'íjna i ti jusén jime' séeria'aj ja'mej.

12 Ji'nye tu'ríj jacho've' i Dios jimi ti a'yan atyojo're'nyej, a'íj tu jin quee tyí'tziinye'ej tyetyihua'ixaatye'. 13 Catu a'yan ricij ti'ij i Moisés ti i cixurij jin aróonaj i junyéerimij jitze mej mij quee ja'ráasej a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íjna i ti tyápua'risime'ej. 14 Majta a'ímaj camu jaataxié'vej maj yo'itéej muá'ra'nyij, majta móoche' a'yan ricij, mati'ij jo'jíjvej a'íjna i nyúucarij ti mí'ma'can, óoche' pu a'yan huasé'rin cuxáa mua'ranámi'huajmee, ajta tiquee eexúj a'tíj huo'táxiixi, ji'nye a'íj pu jitze ma'can i Ciriistu' je'ej tyí'rij. 15 A'yaa pu'uj na'aj tyí'een ijíj, mati'ijta jo'jíjve'en a'íjci i Moisés ti jo'yú'xaca', móoche' mu aranámi'huajmee mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij. 16 Ajta tipua'aj a'tíj tyá'antzaahuatye'en i tavástara' jimi, Dios pu jo'táxistaj i ti jin aránami'. 17 Ji'nye i tavástara' pu a'ín pué'een i júuricama'ra' i Dios, ajta jo'tíj já'sejre' i júuricama'ra' i tavástara', a'áa pu jáai'rij ti a'tíj juxáahuaj jo'cha'canye'en.

18 A'íj pu jin, néijmi'i ityáj catu che' aranámi'huajmee, a'yaa tutyij tyí'tasejrataj ti'íj i tavástara' tyámua' naa tyúusejrataj, ityáj tu seequėj huatyáta'uuresij tyej tyij a'yan huasé'rihua'aj tá'ra'nyij ti'íj tyévira' i tavástara', ji'nye jéetze' tu naa huasé'rihua'aj tá'ju'un ti'íj na'aj yutij jo'que'tij ja'mej, a'yaa pu tyí'muarie' i tavástara', a'íjna jime' i ju júuricamej.

4

1 A'íj tu jin quee tyátaxa'huataj, ji'nye i Dios, a'íjna jime' i ti jin tá'ancu'vaxi', a'íi pu taa'íjcaj a'íjci i muárie'rij. 2 Tu'rij ityáj jaatáxaahuataca' i tyaj aviítzij jin je'ej pua'aj rijcaj, a'íjna jime' i ti tyú'tyevi'raste', catu á'taca'nyej tyej tyi'táj jin tyu'hué'taj, catu tyajta á'taca'nyej tyaj seequėj tyaataxáj a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios. Sulu a'yaa tu jé'yacan jin tyí'xaj tzáahuatyi'ra'aj jime', a'yaa tu a'íjna jin tyí'tasejrataj hua' jimi i tyeítyee ti a'yan tyi'ja'yájna i Dios jimi. 3 Ajta tipua'aj i nyúucarij i tyaj huá'ixaatye' a'yan eenye' ti'íj i ti aránami', a'yaa pu'uj een a'íjma jimi i maj á'pua'ren. 4 Majta a'íimaj camu tyá'tzaahuatye', ji'nye a'íjna i dios ti a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu huo'tánamuaj mej mij quee tyojó'iteej, ajta mej mij quee jaaséj i tatzárij ti huá'tatzavi'tye' ti a'íin pué'een i nyúucaria'ra' i Ciriístu', a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti a'yan een ti'íj i Dios. 5 Catu tajitzé ma'can tyihuá'ixaatye', sulu a'íj tu jitze ma'can tyihuá'ixaatye' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, tyajta ityáj a'yaa tu tyí'taxaj tyaj a'íin pué'een i tyaj jahuiire' i Jesús a'íjna jime' i tyaj ja'mua xie've'. 6 Ji'nye a'íjna i Dios i ti a'yan tyu'ta'íjtaca' ti huányeeri'cij jo'tij jo'tíca'ca'aj, a'íi pu a'íin pué'een i ti huataséjre yutatzájta', tyej tyij séecan huatyátatzavi'tye'en, tyajta huo'tá'an maj jáamua'tyij a'íjna i ti jin i Dios huápu'íj naa huasé'rin a'íjna jimi i Ciriístu'.

A'íj tu jitze tyí'ca'nyej i tyaj jin tyá'tzaahuatye'

7 Ajta a'íjna i ti jin i Dios tyámua' tyitaatá' i ti ajta huápu'íj tyá'najchij, tatzájta' pu séejre' i tatyévij jitze ti a'yan huasé'rin ti'íj xá'rij xaríj ti jin taavijhua, ta'aj ij huataséjre'en ti'quee ityájma jimi séejre' a'íjna i ti néijmi'i putyí'uurej, sulu ti i Dios jimi já'ma'can. 8 A'yaa pu'ij, tyij tyajta jéehua á'viicue're', catu mue'tiche'en, je'ej tu tyá'tamuajtyej a'íjci jime' je'ej ti tye'mej, ajta catu a'íj jin tátacua'nyii. 9 Je'ej mu pua'aj ta'uurej, ajta i Dios capu matúuhua'naj, metyita'antyiú'nyi'raj, ajta camu ta'antyipua'aritye'sij. 10 Jo'tij na'aj tyaj já'ciinyej, a'yaa tu cha'taj tyana'aj tyaa'á'sij je'ej ti éenye'que' huamu' i Jesús,

tí'ij ajta tajimí huataséjre'en je'ej tí a'íin tyí'tyúucha'ij. ¹¹ Jí'nye ityáj, tyatí'ij tyooj júurij, a'náj tina'aj tu a'yan tyá'ajxié'vi'ra' tyaj huá'cui'nyij a'íjci jitze ma'can í Jesús, tí'ij ajta tajimí huataséjre'en í júuricama'ra', a'íjna jitze í tyaj jatyáhue'ra' tí ajta á'puaapua'rej. ¹² A'íj pu jin, ityáj tu a'yan tyá'ajxié'vi'ra' tyaj huá'cui'nyij, siajta mua'aj juxáahuaj xu huacháatimee.

¹³ A'yaa pu tyé'yu'si' í yu'xarij jitze tijin: “Nyáaj nu tyá'antzaahuaj, a'íj nu nyij jin tyu'taxájtaca'.” A'yaa pu cha'taj na'aj een ityájma jimi, ityáj tu tyajta tyá'tzaahuatye', tyajta a'íjna jin tyí'xaj. ¹⁴ Jí'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tí a'íjna í Dios, í tí jaatájuurityej a'íjci í tavástara' Jesús, a'íi pu ajta taatájuuritye'sij ityájma a'íjci jamuán í Jesús, ajta taataséjrataj ja'mua jamuán tyej tyij néijmi'í jimi huatyá'itzeere'en. ¹⁵ Néijmi'í pu a'yan tyu'ríj tí'ij mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en, mej mij mue'tíj ja'ancuriá'an a'íjna í tí jin Dios tyámua' tyajamuatá'caa, majta je'en mue'tíj tyaatatyójtzi're'en, a'íjna jime' tí huápuí'ij naa huasé'rin í Dios.

¹⁶ A'íj tu jin quee tyátaxa'huataj. Tyij ajta í tyaj jatyáhue'ra' tí jéjre'citze' séejre' á'puaapua'rej, í tí yutatzájta' séejre' pu jujajcuare' a'náj tina'aj. ¹⁷ A'íjna í tyaj jin jajpuéjtzij capu tyí'tíj je'ej, jiye'tzín pu mu jó'yi'ij, ajta a'yaa pu tyámua' ta'uurej tyej tyij ja'ancuriá'an a'íjci í tí huápuí'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej jusén jime'. ¹⁸ Jí'nye catu a'íj tyí'sej í tí tyí'taavijhua, sulu a'íj tu tyí'sej í tíquee tyí'taavijhua, jí'nye a'íjna í tí taavijhua, capu á'tyeeren, ajta a'íjna í tí quee taavijhua, a'íi pu jusén jime' séeria'aj ja'mej.

5

¹ A'yaa tu ityáj een tí'ij í chí'ij cháanacaj japua tí tyu'uj, tí'ij í ináamuaj tíquee jusén jime' séejre', tyajta a'yan tyá'mua'reej tipua'aj huatyá'uunyej a'íjna í ináamuaj, Dios pu arí taatyéechi'tyej u tajapua' tí jusén jin séejre', tí ajta quee muáca'aj jin taavijhua. ² A'íj tu jin jéehua tyí'mua'tzej a'íjna jime' tyaj tyooj íiyan séejre' í cháanacaj japua, jí'nye a'yaa tu tyá'xie've' tyaj ujo'tyájrutyey u chí'táj tí jútye' já'sejre' í tí ajta Dios jin tie'cánasij, ³ a'yaa pu'ij, tyij tyajta quee tyí'ijcaana, catu muámua'vi'ij tá'ju'un. ⁴ Meentyij tyooj jítyán huacháatimee í ináamuaj, tyátayiin yutatzájta', jí'nye catu jaxie've' tí í Dios tu'huáa'ri' a'íjna í tí jin tie'cánasij, sulu tí a'íin jéetze' tie'cáanaj í júuricamej jime' tí jájcuaj tíquee a'náj á'pua'ren. ⁵ Ajta í Dios pu a'íin pué'een í tí tyámua' ta'uurej tyej tyij a'íjna ancuriáan í júuricamej, jí'nye a'íi pu tajimí jaatyájtoo í ju júuricamej,

tyej tyij a'íj jin jáamua'reej je'ej tyaj tyi'tíj tya'ancuriáa'sij i Dios jimi.

⁶ A'íj tu jin a'náj tina'aj jitzán tyí'ca'nyej. A'yaa tu tyá'mua'reej tijin tyati'ij tyooj júurij séjre'ej a'íjci jitze i tyaj jatyáhue'ra', a'yaa tu a' ímuáj tyityejé'sejre' i tavástara' jimi. ⁷ Catu pújoorej tyaj jaaséj, sulu a'íj tu jitze tyí'ca'nyej i tyaj ja'tzaahuatye', ⁸ jitzán tu jéehua tyí'ca'nyej, ajta ta'ráanaajchi tyaj iitáciinyej a'íjci jitze i tyaj jatyáhue'ra' tyej tyij tavástara' jimi ja'séeria'aj tá'ra'nyij. ⁹ A'íj tu jin a'náj tina'aj a'yan tyá'huoo tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i tavástara', tipua'aj tyooj a'yan séjre'ej nusu tyequée. ¹⁰ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' tyaj néijmi'i huatátasejrataj jo'tíj já'sejre' i Ciriistu' ti'ij a'ín néijmi'caa to'xíjtye'en, aj pu'ij síj ajta síj ja'ancuriáa'sij je'ej ti tyá'ci'puaj, je'ej ti tyi'tíj tyu'muáriej ti'ij ooj júuricaj, tipua'aj xá'puí' huaríj nusu je'ej pua'aj huaríj.

I nyúucarij ti tyámua' ta'uurej i Dios jimi

¹¹ A'íj tu jin, a'yaa tu tyá'mua'reej ti a'yan tyúuxie've' tyaj jéehua já'tyasa'aj i tavástara', a'yaa tutyij tyí'tyese' tyaj hua'antymue'tin i tyétyacaa. Dios pu tyámua' naa tyí'tamuajtyej, a'yaa nu nyij nyajta tyá'xie've' siaj a'yan cha'taj siana'aj mua'aj tyí'tamuajtyej. ¹² Catu tyajta tajímua'aj tyámua' tyí'taxaj, sulu ityáj tu jamuatá'caa siaj sij tajíme' ahuóotzaahuatye'en, siata'aj sij jaayí'tihua'an siaj huatányuunij a'íjma jimi i maj óotzaahuatye' a'íjci jime' je'ej maj tyúusejrataj majta quee a'íjci jime' je'ej maj tyí'mua'tzej i juxiéjnyu'caa tzajta'. ¹³ Tipua'aj tyátatimue'raj, a'íj pu jime' tyaj jahuíre' i Dios, na'ríj quee a'yan tyí'ja'yájna, a'yaa tu ricíj tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuire'en. ¹⁴ A'íjna i ti Ciriistu' jin taaxié'vej a'íj pu tajitzé rá'aj, a'íj tu tyij jin a'yan tyá'mua'reej ti síj huamuí' hua' jitze ma'can néijmi'caa i tyeítjee, majta je'en néijmi'i jamuán huácuij. ¹⁵ Ajta i Ciriistu' pu huamuí' néijmi'caa jitze ma'can, mej mij a'íjmaj i maj móoj júurij quee che' jujímua'aj mana'aj je'ej tyé'ejtyoovej je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'íj, sulu mej mij tyámua' tyityetyúucha'íj a'íjci jimi i ti hua' jitze ma'can huamuí', ajta je'en hua' jitze ma'can huatájuuriaca'.

¹⁶ A'íj pu jin, catu che' a'tíj je'ej pua'aj tyí'mua'tziire', tyij tyajta tyooj jájcuaaj a'yan tyí'mua'ajcaa i Ciriistu' jimi ti tyévíj na'aj pué'eenye'ej, ajta ijíj catu che' a'yan tyí'mua'tzej. ¹⁷ A'yaa pu'ij, a'íjna i a'tíj ti Ciriistu' jitze ajtyáma'can a'íj pu síj pué'een i tyévíj ti Dios arí jaajájuarej. Pu'ríj metyaja'ajhua'xij je'ej ti

tyi'tyúucha'íica'aj ti mí'ma'can jime', ji'nye pu'ríj néijmi'i jin huóojajcuarej. ¹⁸ Néijmi'i pu a'íjna a'íin pu'éen i ti Dios jin tyí'muarie', a'íjna ti jitze ma'can i Ciriístu' tajapuá huatanyúj, ajta je'en taata'íj tyej tyij huo'ré'ixaatye'en i nyúucaria'ra' ti'ij huó'huíire'en. ¹⁹ A'yaa pu'íj huatóomua'aj ti i Dios tyámua' huó'ruuj a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta quee huo'xíjtyej a'íjna jime' i maj jimi ootyá'itzee, sulu a'íi pu taata'íj tyej tyij huo'ré'ixaatye'en i nyúucaria'ra'. ²⁰ A'íj tu jin ityáj a'íin pu'éen i Dios ti huo'ta'ítയാca' tyej tyij tyihuó'ixaatye'en i Ciriístu' jitze ma'can, i ti a'yan séejre' ti'ij i Dios ti já'muajee a'íjci jime' i nyúucarij i tyaj huá'ixaatye'. A'íj tu jin a'yan tyaja'muajee jitzán ma'can i Ciriístu' siaj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi. ²¹ Ajta i Ciriístu' capu tyi'tíj jin ootyá'itzee, tajitzé ma'can pu i Dios a'yan jáaruuj tyej tyij jamuán i Ciriístu' ji'rénnye'que' huatyá'itzeere'en.

6

¹ Ajta ijíj, ityáj tu jamuán tyí'muarie' i Dios, a'yaa tutyij tyajta jéehua tyaja'muahuavíj siaj ja'ancuriá'an i ti jin Dios tyámua' tyajamuaatá'sij. ² Ji'nye a'yaa pu a'íin tyí'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

A'áa nu muáanamujri' ti'ij ajitze juxié'va'ca'aj, nyajta a'ájna xicáara' jitze muaatáhuíi nyajta mui'rájtoo. Ajta ijíj pu a'áan putyajá'ricij siaj ja'ancuriá'an. Ijíj pu a'ájna putyí'ricij i xicáara' ti jitzán Dios jamui'rátóonyij.

³ Tyajta ityáj catu a'tíj je'ej pua'aj tyí'itíj, na'ríj quee capu tyi'tíj je'ej tyu'tyáhuíire'sij i tyaj jin tyí'muarie'. ⁴ Tyajta ityáj, a'yaa tu ja'mua jimi tasejrataj mati'ij a'íimaj i maj tyí'huíire' i Dios jimi, a'yaa tu jéehua tyé'viicue're' a'íjna jime' i tyaj jajpuéjtzij, tyajta quee tyi'tíj tyí'cha'íj, ajta tyí'tamuarie'riste', ⁵ majta taatyáavaxij, tyajta huanámi'huaca', mátanyo'si'tye'ej, tyajta tyési'huacan jin tyí'muarie', tyatáxa'i'rii tyaj atanyéjnye', na'ríj tyaj huatatájacun. ⁶ Tyajta a'yan tyí'tyesejre' tyej tyámua' naa tyi'tytacha'íj, a'íjci jime' tyaj jamua'tyej i ti ji'ré'can jime', tyajta tyé'viicue' hua' jimi i séecan, tyajta tyámua' huojomua'raj i taxa'aj tyeítyee, ji'nye a'íi pu tatzájta' séejre' i júuricama'ra' i Dios, tyajta tzáahuatyí'ra'aj jin hua'xie've'. ⁷ A'yaa tu tyajta tyihuá'ixaatye' i nyúucarij ti ji'ré'can jime', tajitzé pu séejre' a'íjna i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej. Tyámua' tu naa tyí'muarie', tyej tyij huatyéno'se'en ajta tyej tyij huatyátanaj. ⁸ A'náj taca'aj mu taatyátzaahuatye'sij, majta a'náj taca'aj je'ej pua'aj tyitaatájeevij, a'náj taca'aj mu tyámua' tyitaataxájta,

majta a'náj taca'aj je'ej pua'aj tyi'taxáataj muá'ju'un. A'yaa mu tojo'mua'raj tí'ij i mej tyi'hue'tacaa, tyajta ityáj tzáahuatyí'ra'aj tu jin tyí'xaj. ⁹ A'yaa mu tojo'mua'raj cuxáa mequee tamuaajtyej, majta tyámua' naa tyi'tamuaajtyej. A'yaa tu huasé'rin cuxáa tyaj já'cui'iihuaj, tyajta tyóoche' tu júurij, puéjtzij mu tatá'caa, majta quee a'ij jin tacui'nyij. ¹⁰ A'yaa tu huasé'rin cuxáa tyátaxaamuijritye', matyajta a'náj tina'aj tatyamua've', a'yaa tu huasé'rin cuxáa tyequée je'ej tyéejviicue', matyajta mui'caa chójtyaanyi'taj, tyajta a'yan cuxáa tyequée tyi'tíj tyícha'íij, metyajta néijmi'i tyí'ijcha'ij.

¹¹ Ta'ihuáamua' Corinto siaj jo'cháatimee, tu'rij tyajamuáa'ixaa ja'huoo'itéerican jime', tyámua' tu tyeríj tyajamuaataséjra a'tyán tyaj pué'een. ¹² Catu ityáj tyi'tíj ja'mua'aviitze', mua'aj xu a'íin pué'een i siaj tyi'tíj avaa i jutzájta'. ¹³ A'ij nu jin a'yan tyaja'muahuviiij, a'yájna tí'ij a'tíj ti jéehua hua'xie've' i juyójmua', siaj nyejitzé tyú'ca'nyej, a'yájna nyati'ij nyáaj ja'mua jitze tyí'ca'nyej.

Ityáj tu a'íin pué'een i tyeyúuj Dios ti tzajta' iirájcaj

¹⁴ Caxu a'yan rijcaj mati'ij a'íijma i maj quee tyá'tzaahuatye'. Xu'huóomua'tzij a'íjna jime', ¿ji'nye tyí'rij ti síij na'aj pué'eenye' a'íjna i ti naa een ajta a'íjna ti je'ej pua'aj een? ¿Ca' ji'nye tyí'rij maj antyóonaxcaj i tatzárij ajta i tíca'rij? ¹⁵ Capu je'ej tyí'rij maj huóojaahuatye'en i Ciriistu' ajta i tyiyáaru', capu ajta je'ej tyí'rij maj huóojaahuatye'en a'íjna i ti tyá'tzaahuatye' a'íjna jamuán i tíquee tyá'tzaahuatye'. ¹⁶ ¿Tyi'tanyí je'ej metyí'xa'pui'intare' a'íimaj i maj jusí'rii i tyeyúuj tzajta' Dios ti ja'a'rij a'íijma jamuán i sánturij? Ji'nye ityáj tu a'íin pué'een i tyeyúujra' i Dios ti júurij, a'yájna tí'ij a'íin tyu'taxájtaca' tíjin:

Nyáaj nu hua' tzajta' u'séeria'aj na'mej,
nyáaj nu hua' Dios pue'éenye'ej na'mej,
majta a'íimaj nyetye'ítyeristyamua' mu pue'éenye'ej
muá'ju'un.

¹⁷ A'ij pu jin ajta a'yan tyí'xaj i tavástara' tíjin:

Xa'vá'ciinyij hua' tzajta',
caxu che' a'yan rijcaj mati'ij a'íimaj.
Aj nu nyij nyáaj jamuaataxié've'ej,

¹⁸ nyáaj nu ja'muavástara' pue'éenye'ej na'mej,
siajta mua'aj nyiyóojmua' xu pue'éenye'ej xá'ju'un,
a'yaa pu tyí'xaj i tavástara' i ti néijmi'i jin
tye'entyúumua'ree.

7

¹ A'yaa pu'ij, ta'ihuáamua' mu tyaj já'muaxie've', a'íi pu a'ín pué'een i Dios ti jin tya'tóoratziiiri'. A'íj pu jin tyiche'tyámua' eenye' i tatyéviij jitze tyajta i tajúuricamej jitze, a'yaa tu tzáahuatyí'ra'aj tyi'ijcha'íj i Dios jimi tyetyí'tyese'tyey tyij jì'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en.

Pablo pu huatóotyamua'vej a'íjci jime' maj tyá'antzaahuaj i Corinto maj ja'chej

² Siataataxié've' mu juxiéjnyu'caa tzajta'. Catu a'tíj je'ej pua'aj jó'mua'rajca'aj, catu tyajta a'tíj je'ej pua'aj huáruuj, catu a'náj a'tíj tyu'xívi'ri'. ³ Canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' nyej nyij je'ej pua'aj tyajamuaaxáj, jì'nye nu'ríj a'yan tyajamuáa'ixaa, mua'aj xu ú'sejre' yunyatzájta', tyata'aj tyij néijmi'i júurij huatyá'itzeere'en nusu tyaj néijmi'i huácui'nyij. ⁴ Canu tyi'tíj aváataj nyetyajá'mua'ixaatye', jéehua nu nyij á'nyatzaahuatye' ja'mua jime'. Tyij nyajta jajpuéjtzij, jéehua pu nú'ca'nyisti' nyajta nu nyetyamua've'.

⁵ Tyati'ij a'áa ja'rá'aj a Macedonia, catu ma' já'taso'pe', sulu jo'tíj na'aj tu jajpuéjtzica'aj, jéehua tu á'viicue'ria'ca'aj hua' jimi i tyeítyee, tyajta tyí'tziinya'ca'aj. ⁶ Ajta i Dios, i ti ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i maj je'ej tyityóomuajtyej, tyámua' pu táaruuj tí'ij a'ín uvé'nye' i Tito, ⁷ ajta capu a'íi na'aj i ti a'ín yará'aj, sulu ti a'ín ajta jutyamua'va'ca'aj ja'mua jime'. A'íi pu taaté'exaa siaj mua'aj jéehua huápuí'ij tasejracuj, ajta i siaj juxaamuijritye' a'íjna jime' siaj jamua'reericuj je'ej ti tyí'nyahuíre', a'íj nu jin jéetze' huatányetyamua'vej.

⁸ Tyij ajta jamuaatáxaamuijritye' i yu'xarij nyaj jamuaata'ítyi'ri', capu íjij je'ej pua'aj nya'asej. Ajta anaquéej pu je'ej pua'aj nya'axcaj, nyati'ij jaaséj i ti cíi tyajamuaatáxaamuijritye', ⁹ íjij nu nyetyamua've', canu a'íjna jime' i siaj huatóoxaamujri, sulu a'íj nu jin i siaj huatóoxaamujri siaj sij siajtáhua'aj ja'antzaahuatye'en i Dios. A'yaa xu tyityaatóoxaamuijritye' je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'racaj, a'íj tu jin quee ityáj je'ej pua'aj jamuáaruuj, ¹⁰ jì'nye a'íjna i siaj jin huatóoxaamujritye' Dios pu jimi jo've'mej siaj sij tyu'túu'uunyi' ajta tí'ij jamuáahuire'en, a'íj pu jin quee je'ej metyejé'tyi'tíj siaj sij juxaamuijritya'aj. Ajta a'íi pu tyu'jé'caj i xaamuíjrira'aj íiyan ti ma'can i cháanacaj japua. ¹¹ I siaj jin huatóoxaamujritye'en, Dios jimi pu jo've'mej, xaaséj je'ej ti atyojo're'nye'. Jéehua xu jaatyátzaahuatye'j siajta nyaj japua huatanyúj, siajta huatanyínyu'cacuca', siajta tyu'tátziin. Siajta je'en jéehua jaataxié'vej siaj naaséj, a'íj xu jin puéjtzij jaatá' a'íjci i ti je'ej pua'aj rijcaa. A'íj pu'ij

jìn néijmi'i a'yan tyu'taséjre siaj mua'aj quee tyi'tíj jìn ootyá'itzee. ¹² A'yaa pu'ij, nyati'ij tyajamuaata'ityi'ri', canu a'yan huaríj a'íjna nyamua'tzaj i a'tíj ti ootyá'itzee, nusu i ti séej jimi ootyá'itzee, sulu ta'aj ij huataséjre'en i Dios jimi a'chu siaj tajimí tyí'ca'nyej. ¹³ A'íi pu a'íin pué'een i ti jéehua naa taatá'aj.

Ajta capu a'íi na'aj i ti naa taatá'aj, sulu tyajta tu huátatyamua'vej a'íjna jime' ti i Tito yará'aj jutyamua've'ej, ji'nye néijmi'i xu mua'aj ca'nyíjra'aj jaatá'. ¹⁴ Nu'ríj nyáaj a'yan tyaaté'xaatya'ca'aj i Tito nyaj jéehua á'nyatzaahuatye' ja'mua jime', siajta mua'aj caxu naatatyévi'rastej. Ji'nye néijmi'i i tyaj tyeríj jamuáa'ixaa, a'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa pu cha'taj na'aj tyi'ji'ré'can jime' je'ej tyaj tyaaté'exaa i Tito, tyaj jéehua á'tatzaahuatye' ja'mua jime'. ¹⁵ A'íjna i Tito jéetze' pu já'muaxie've' ti'ijta jo'támua'reej je'ej siaj néijmi'i jéehua huápu'i'ij tyeetyátzaahuatyej. ¹⁶ Jéehua nu nyetyamua've', a'íjna jime' i ti i'ríj nyej nyaxáahuaj ja'mua jitze tyú'ca'nyej.

8

I maj juxié'vi'ra' jìn tyi'tá'caa i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'

¹ Ajta ijíj ta'ihuáamua', a'yaa tu tyá'xie've' tyaj jamuaaté'exaatye'en je'ej ti Dios tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta' a'áa ti huataca'aj a Macedonia. ² Tyij majta jéehua jajpuéjtzij mu'ríj néijmi'i jìn tyo'táviicue'ri', jéehua mu mij jutyamua've', capu je'ej tyij majta quee je'ej tyéejviicue', i maj tyu'tá' juxié'vi'ra' jime' jéehua pu tyu'tyáhuíi cuxáa chíjtyaanyi'ij maj pué'eenye'. ³ Nyáaj nu jamua'reej maj tyu'tapuéjve a'chu maj caa putya'uurejve'ej, majta juxié'vi'ra' jìn jéetze' a'yan huaríj. A'íimaj mu jujímua'aj huatyóohuij ⁴ maj taatáhuaviiri' tyaj huo'tá'an maj huo'tyáhuíire'en a'íjma i maj i Dios jitze ajtyáma'can. ⁵ Majta a'íimaj camu a'yan mana'aj tyu'tapuéjve je'ej tyaj tye'ejchó'va'ca'aj, ji'nye anaquéej mu i tavástara' jimi huatóotoj, majta je'en ityájma jimi, a'yájna ti'ij i Dios tya'ajxié'vi'ra'. ⁶ A'íj tu jìn jéehua jahuaviij a'íjci i Tito ti a'íin jaariá'siire'en ja'mua jimi i siaj juxié'vi'ra' jìn tyu'tá', a'íjna i ti arí anaquéej huatyóochej ja'mua tzajta'. ⁷ Ji'nye mua'aj jéetze' xu tyi'mue'tij, a'íjna jime' i siaj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, ajta ja'mua'i'riitye' siaj huo'té'exaatye'en i nyúucarij, siajta tyámua' tyá'mua'reej je'ej ti ajóo'en i Dios jimi, siajta juxié'vi'ra' jìn taataxié'vej i siaj ityájma jimi jaarí'rej, a'yaa pu cha'tána'aj siaj sij tyu'tyámue'tin a'íjna jime' i siaj séecan huatyáhuíire'en.

8 Canu nyej nyij a'yan tyaja'mua'íitya'aj nyaja'mua'ixaatye', sulu a'íj nu siaj sij jáamua'reej je'ej maj majta séecan tya'ajxié'vi'ra', mej mij mua'ajmaj jamuaataséjratye'en maj ji'ré'can jime' já'muaxie've'.
 9 Ji'nye xu'rij mua'aj jamua'reej ti i tavástara' Jesús, i ti ajta Ciríistu' pué'een, a'íi pu néijmi'i tyí'ijcha'ij a'yan tyu'tóosejrataca' ti'ij síij tiquee je'ej tyéejviicue', ti'ij ja'mua japua huatányuunyij, siaj sij mua'aj a'íjna jin a'íin pue'éenye'ej xá'ra'nyij i maj tya'ancuriáa'sij i Ciríistu' jimi.

10 A'yaa nu nyáaj tyajá'mua'ixaatye' je'ej nyej nyáaj tyí'mua'tzej a'íjna jime' i siaj huo'tyáhuüre'en. Ti'ij na'aj ju'síj, caxu a'íj siana'aj jin huatyóohuij siaj huo'tyáhuüre'en i séecan, sulu a'yaa xu siajta huaríj xuutyámua've'ej. 11 Ajta ijíj, je'ej siaj caa putya'uurejve, siata'aj ja'antyíci'tiyj i siaj ju'huatyáhuuij, a'yan naa setyuutyámua've'ej siati'ij jájcuaj imuáj tyu'huatyáhuuij siaj a'yan huárinyij. 12 Ji'nye títua'aj a'tíj ji'ré'can jime' a'yan tyá'xie've'ej ti tyi'tíj tyu'tá'an, Dios pu ja'ancuriáa'sij a'chu ti caa tyi'tíj tyu'tá'sij. Capu i Dios tyu'huaviij tyi'tíj tiquee síij tyícha'ij.

13 Capu ajta a'yan tyi'tyéevijtij ti a'íjna jime' siaj séecan huatyáhuüi mua'ajmaj tyi'tíj jamuá'itziitye'ej, sulu siaj sij juxa'aj siana'aj eenye'. 14 Ajta ijíj mua'aj xu tyí'ijcha'ij i séecan ti tyá'itziitye', ajta majca'huáyee, a'íi mu mija jamuaatáhuüre'sij a'íjna jime' i ti mua'ajmaj tyajamua'itziitya'aj ja'mej. 15 A'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze a'yan tíjin: "Capu tyi'tíj avá'itzeerej a'íjci jimi i ti jéehua jáasií, capu ajta tyi'tíj jo'tyá'itziityej a'íjci i ti cíi na'aj tyáasií."

Pablo pu i Tito huata'ityaca' a Corinto

16 Tyámua' nu tyé'tyojtzire' i Dios ti ca'nyíjra'aj jaatá' a'íjci i Tito siaj sij a'yan cha'taj siana'aj jitzán tyuuxié've'ej siati'ij nyej jimi. 17 A'íi pu ja'ancuriáa' i nyaj tyee'íjcaj, siajta mua'aj xu jéehua jitzán juxie've', a'yaa pu'ij ijíj tya'ajxié'vi'ra' ti a'áa jó'me'en ja'mua jimi.

18 Jamuán i Tito, séej nu huata'ityaca' i ta'ihuáara' ti'ij ajta jamuán ujó'me'en. A'íjna i ta'ihuáara', néijmi'que' mu tyámua' naa yó'sej a'íjci jime' ti a'íin tyámua' naa tyí'muarie' i nyúucaria'ra' jime' i Dios. 19 Ajta, a'íimaj i maj jusi'rii i Dios jimi, a'íi mu ja'antyíhuoj ti'ij tajuamán jo'cha'canye'en ajta tyu'tyáhuüre'en a'íjna jime' i tyaj tyí'muarie', i tyaj jin tyámua' tyeetyátoonyij i tavástara', ajta tyej tyij jamuaataséjratye'en i tyaj jéehua já'muahuüiria'cuj. 20 A'yaa tu tyá'huoo ti'ij quee a'tíj je'ej pua'aj tyí'taxajtaj a'íjna jime' tyaj jéehua jáasiüre'en i siaj

mua'aj tyi'tá'caa. ²¹ Tyajta tu jahuoo tyej tyij a'náj tina'aj xá'pui' rijcaj je'ej ti tyi'tyéevijtij, catu a'íj tyana'aj jimi i tavástara', sulu tyajta tu a'yan ricij hua' jimi i tyeítyee.

²² Hua' jamuán a'íjma i tyaj huo'ta'ítyaca', séej nu nyajta huata'ítyaca' i ta'ihuáara', i ti arí mue'tíj taataséjra ti a'ín a'yan tya'ajxié'vi'ra' ti taatáhuire', ajta ijíj jéetze' pu óoca'nyej a'íjna jime' ti huápuí'ij jéehua ja'mua jitze tyí'ca'nyej. ²³ Ajta a'íjna i Tito a'íi pu a'ín pué'een i ti nyajamuan tyí'muarie' tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuire'en. Majta a'íimaj i maj hua'puaj i ta'ihuáamua', a'íi mu a'ín pué'een i maj huo'ta'ítyaca' a'íimaj i maj jóosi'rii mej mij i Ciríistu' tyu'tatyójtzi're'en. ²⁴ Ajta mata'aj mij jáamua'reej i maj jusi'rii, siata'aj huo'taséjratye'en a'íjma i tyétyacaa siaj tzáahuatyí'ra'aj jin hua'xie've', mej mij majta jáamua'reej ti a'yan tye'tyévijtye' i tyaj á'tatzaahuatyé' ja'mua jime'.

9

¹ Ajta a'íjna jime' i tyaj jin huá'huire' a'íjma i ta'ihuáamua' i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatyé', capu juxie've' nyej tyajtáhua'aj a'íjci jin tyajamuaatayú'se'en siaj sij a'yan huárinyij, ² ji'nye nu'rij jamua'reej siaj jéehua mua'aj a'yan tya'ajxié'vi'ra'. A'íj nu jin á'nyatzaahuatya'aj a'yan nyetyihuá'ixaatye' a'íjma i maj Macedonia jo'cháatimee, a'yaa nu tyihuá'ixaatye' ti arí séej nyinyi'ra'aj tyooméj siaj tyámua' huóoruuj mua'aj Acaya siaj jo'cháatimee, a'íj mu mij jin majta mue'tíj a'yan tyitya'huóoca'an mej mij majta tyu'tyáhuire'en i Macedonia maj jo'cháatimee. ³ Nyajta nyáaj, a'yaa nu een jime' ta'ihuáamua' tyu'ta'ítyaca' ja'mua jimi, ti'ij quee a'yan tyá'ra'nyij nyaj huáapua'aj nyana'aj á'nyatzaahuatya'aj nyati'ijta mua'ajmaj jamuatyáxajtasime'en. Sulu siata'aj sij tyámua' eenye' je'ej nyaj nyeríj tyihuo'té'exaaj mua'ajmaj jime', ⁴ ji'nye tipua'aj séecan i maj Macedonia já'ma'can nyajamuan mó'ju'un, majta je'en jamuáatyooniy sequée tyámua' éenya'caj. Aj pu'ij taatatyévi'raste'sij ityájma, capu mua'ajmaj sulu ityájma pu a'íjna jime' tyaj mua'ajmaj jin á'tatzaahuatyé'. ⁵ A'íj pu jin a'yan tyina'ránajchaca' nyaj huo'táhuavij i nye'ihuáamua' mej mij jó'ju' ja'mua jimi mej mij anaquéj jamuáamuaarej, ajta siaj sij huo'tá'an i siaj jin tya'tóoratziiri' siaj tyu'tapuéjve'en. A'yaa xu sij juxié'vi'ra' jin tyu'tá'sij, capu a'yan éenye'ej ta'mej ti'ij nyaj ca'nyéjrij jin jamuaata'íj siaj sij tyu'tapuéjve'en.

⁶ A'íj xu ootámua'reej: A'íjna i ti cîi na'aj tyu'tá', cîi pu'uj ajta tya'ancuriáa'sij, ajta i ti jéehua tyu'tá', jéehua pu ajta tya'ancuriáa'sij. ⁷ A'yaa pu tyúuxie've' ti sîij ajta sîij tyu'tá'an a'chu ti a'yan tya'ajxié'vi'ra' i jutzájta', che' quee jamuáacha'aj nusu ca'nyéjrij jime', ji'nye Dios pu jaxie've' i a'tíj ti jutyamua've'ej tyu'tá'. ⁸ Dios pu jaayí'tin ti jaatámui'ren i ti jin tyámua' tyajamuaatá'an, siaj sij a'náj tina'aj néijmi'i tyí'ijcha'ij, ajta ti'ij tyí'ci'paa siaj séecan huatáhuire'en. ⁹ A'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin: Jéehua pu tyihuo'tá' a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', ajta i ti jin xá'pui' ricij, a'íi pu jusén jime' séejre'.

¹⁰ Dios pu a'íin pué'een i ti tyu'tá'caa i ímue'rij ti huahuásti'huaca', ajta i cue'ráj ti tyí'cue'ri', a'íi pu'ij ajta néijmi'i tyajamuaatá'sij, ajta já'muahuosi'ran, siaj sij jéetze' tyu'muárie'en a'íjna jime' i ti xá'pui' een. ¹¹ A'yaa xu néijmi'i tyí'ijcha'íj xá'ju'un siaj sij juxié'vi'ra' jin tyihuo'tapu'éjve'en. Ajta i siaj mua'aj mutyojo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyu'tyáhuire'sij mej mij i ta'ihuáamua' tyaatatyójtzi're'en i Dios. ¹² Ji'nye tyati'ij huo'táhuíi i ta'ihuáamua', catu a'íj tyana'aj tyihuo'tá' i ti tyihuá'ítziitya'ca'aj, sulu tyajta tu ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios a'íjna jime' je'ej siaj huaríj. ¹³ A'íi mu majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios, ji'nye a'íi mu a'íjna jin jamua'reeren i siaj jin huo'tyáhuíi siaj ja'astej i Ciriístu'. Majta mu jaatyátzaahuatye'sij i Dios, a'íjna jime' je'ej siaj mua'aj tyihuá'huíire' a'íjma, siajta néijmi'caa i séecan. ¹⁴ Majta je'en jaatáhuosij i Dios jimi ja'mua jime' jéehua maja'muaxié've'ej, a'íjna jime' ti i Dios jéehua huápu'íj tyámua' tyihuo'tá' je'ej siaj tyi'tíj jin huaríj. ¹⁵ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, ji'nye a'íi pu taatapu'éjve i ti huápu'íj juxie've' i ti quee maja' nyúucarij tyaj jin jaataxáj.

10

Pablo pu japuan huatanyúj i ti jin tyi'tyéjvee

¹ Nyáaj, i nyaj Pablo pué'een, a'yaa nu tyaja'muahuavii, a'íjna jime' ti i Ciriístu' ná'ancu'vaxij, tyij majta a'yan tyí'nyaxaj yee nyaj jee tyí'tzi'nye' típua'aj ja'mua jamuán anyo'tyávaacaj, nyajta je'ej huányaxaxa'aj típua'aj ya' ímuáj naatyávaacaj. ² A'yaa nu nyij tyaja'muahuavii, nyati'ij a'áa jó'me'en ja'mua jimi, siaj quee ca'nyíjra'aj nyatá'care'en nyej nyij a'yan huatányesejrataj nyaj á'nyaca'nyej yunyatzájta' a'íjma jimi i maj a'yan tyí'taxaj tyaj a'yan cha'taj tyana'aj ricij mati'ij a'íimaj i maj íyan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye ná'nyaca'nyej nyaj

a'yan tyihua'rájeevej. ³ A'yaa pu ajta tyi'ja'yájna tyaj tyeítýee pué'een, tyajta catu a'yan tyí'tyenyose' mati'ij i tyeítýee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. ⁴ I tyaj jin nyo'se', capu íyan tyí'ma'can i cháanacaj japua, sulu a'íi pu a'íin pué'een i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej. A'yaa tutyij néijmi'i tye'entyí'uunaj i maj jin tajitzé tyí'pua'ritye' ⁵ tyajta i maj jin óotzaahuatye' mej mij tyi'tyánaamuaj maj jáamua'tyij i Dios. Néijmi'i i hua'mua'tziira'aj a'íj tu jimi tyu'tátuire'en i Ciriístu', ta'aj ij a'íj ará'astej, ⁶ tyajta tyámua' een tyej tyij puéjtzij jaatá'an a'íjci i tiquee tyihuojó'itej, tipua'aj seríj mua'aj néijmi'i jin ja'rá'astej i Dios.

⁷ Xaaséj a'íjci i ti séejre'. Tipua'aj a'tíj a'yan tyámua' naa tyá'mua'reeriaj ti i Ciriístu' jitze ajtyáma'can, che' ajta a'yan tyá'mua'reeriaj tyej tyajta ityáj i Ciriístu' jitze ajtyáma'can. ⁸ Tipua'aj nyáaj jéetze' ná'nyatzaahuatye'ej a'íjna jime' i ti jin nyavástara' tyinaata'íj, capu nyetyevi'raste', ji'nye i tavástara' pu a'yan tyitaata'íj tyej tyij tyámua' jamuáa'uurej capu tyej tyij jamua'antypuá'ritye'en. ⁹ Canu a'yan tyá'xie've' ti'ij a'yan séjre'ej yee nyaj já'muamuaritye' a'íjna jime' je'ej nyaj tyajá'muayu'se'ej. ¹⁰ Séecan mu a'yan tyí'xaj tíjin nyej jee ca'nyéjrij jin tyajá'mua'ijtye' a'íjna i yu'xarij jitze, ajta tipua'aj ja'mua jamuán anyo'tyávaacaj canu jee á'nyaca'nyej nyaj a'yan tyajamuaté'exaatye', nyajta jee quee tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj. ¹¹ Ajta a'íjna i ti a'yan tyí'xaj, che' jáamua'reej tíjin a'yaa tu tyí'xaj tipua'aj ya' imuáj taatyú'uucaj, tyajta a'yan rinyij tyati'ij ja'mua jimi jo'tyú'uucaj.

¹² A'yaa pu tyi'ji'récán jime', tyaj quee á'taca'nyej tyej tyij tajímua'aj á'tatzaahuatye'ej, mati'ij i séecan jusejrataj ja'mua jimi. Majta a'íimaj camu xá'pui' metyityoomuámua're' mej mij jujímua'aj óotzaahuatye' séecan jamuán. ¹³ Catu ityáj a'yan tyá'tatzaahuatye' je'ej tiquee tyitatyévi'jtye'. A'yaa tu'uj ricij a'chu ti i Dios tatá'caa tyej tyij ahuátatzaahuatye'en a'íjna jime' i tyaj jin tyí'muarie', a'íi pu'ij taatá' tyej tyij mua'ajmaj jimi ja'rá'astij mu siaj Corinto ja'chej. ¹⁴ A'íj tu jin quee a'yan ricij je'ej tiquee tyitatá'caa, a'yaa pu tya'ra'nyíiche' tipua'aj tyequée jájcuaj imuáj a'áa ja'tanyéjnyíiche' ja'mua jimi. Ityáj tu a'íin pué'een i tyaj anaquéej jamuaaté'exaa i nyúucaria'ra' i Ciriístu'. ¹⁵ Catu tyajta a'íjna jin á'tatzaahuatye' je'ej maj i séecan tyu'muáriej, a'yaa tyi'tíj tya'uuriáaj tiquee xá'pui'. Sulu a'yaa tu tyá'xie've' tyaj jéetze' tyu'tyáhuire'en ja'mua jimi, a'yájna siati'ij mua'aj seríj tyá'tzaahuatye'. ¹⁶ A'yaa tu tyajta tyá'xie've' tyaj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Ciriístu' i

maj a' imuáj jo'cháatimee séej chuéj japua, jo'maj quee xu séecan tyojo'muáriej, tyej tyij quee ahuátatzaahuatye'en a'íjna jime' je'ej maj séecan tyu'muáriej.

¹⁷ Tipua'aj a'tíj tyi'tíj jin óotzaahuatya'mui'ij, che' i tavástara' jimi ahuóotzaahuatye'en. ¹⁸ Ji'nye a'íjna i ti jusíj tyámua' tyúusejrataj, capu a'ín pu'éen i ti Dios jaataxié'vej, sulu a'íjna i a'tíj tavástara' ti tyámua' tya'tá'caa.

11

Pablo pu tzáahuatyi'ra'aj jin tyi'tyéjvee i tavástara' jimi

¹ A'tzúj cuj cǎi setyino'viicue', tyij nyajta a'yan huasé'rihua'aj cuxáa nyenyatímue'raj nyetyaja'mua'ixatye'. Che' je'ej tina'aj, siano'táviicue'. ² Ji'nye a'íjna i nyaj jin chueerij ja'mua jime' Dios jimi pu jo've'mej. A'yaa nu tyaaxá'puí'intarej siaj sij a'íj siana'aj jimí huatyá'itzeere'en i Ciriistu' sequée tyi'tíj jin a'itzéeria'aj, yaa ti'ij íiti' tiquee xu tyáataj jamuán hui'caa. ³ Ajta a'yaa nu tyi'tziinye' tipua'aj a'tíj jamuáacuanamuaj ti'ij i cú'cu'uj tyáacuanamuaj a'íjci i Eva, siaj sij quee che' tzáahuatyi'ra'aj jin já'astijria'aj i Ciriistu'. ⁴ Tyámua' xu mua'aj tyihuá'jepe' tipua'aj síj mu jo've'mej ti séecan i nyúucarij jime' jaxaj a'íjci i Jesús, tiquee a'yan huánamuajrii je'ej tyaj tyerij tyajamuáa'ixaa, siajta xu ja'ancuriáa'vej séej i júuricamej tiquee a'ín pu'éen i Dios ti anaquéej jaatyájtoo ja'mua jimi, ajta síj i nyúucarij tiquee a'yan huánamuajrii ti'ij i siaj serij ja'antzaahuaj. ⁵ A'yaa pu'ij, capu a'yan nya'asej nyaj jéetze' ciléenye' jin tyí'huiire' mequee a'íimaj i maj nu'uj huápuí'ij va'cán jin tyityetyu'uj. ⁶ Tyij ajta quee nyai'riitye' nyej nyij tyámua' naa tyu'taxáj hua' jimi i tyeítyee, capu a'yan een i nyaj jin ucájmua'rej, a'íj tu tyij a'náj tina'aj já'muasejratye', tyajta néijmi'i jin a'yan ricij.

⁷ ¿Nyiquij je'ej pua'aj naaríj nyati'ij huáapua'aj nyana'aj jamuaaté'exaa i nyúucaria'ra' i Dios, nyajta huatyenyaxáahuataca' siaj sij mua'aj ahuóotzaahuatye'en? ⁸ Nyáaj nu huári'ri' i hua' túmii a'íimaj i maj a'yee jusi'rii i Dios jimi, nyej nyij a'íjna jin huatyényahuiire'en nyajta mua'ajmaj jamuaatyáhuire'en. ⁹ Ajta nyati'ij a'áa jo'tyaváacaj ja'mua jimi capu tyi'tíj no'tyá'itziij, canu tyi'tíj jin jamuaatamuárie'ristej, ji'nye a'íimaj i nye'ihuáamua' i maj a'áa ja'rácij a Macedonia, a'íi mu tyinaatá' i ti tyiná'itziitya'ca'aj. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj quee jamuaatamuárie'riste'en, nyajta nyooj a'yan tyu'ma'aj na'mej. ¹⁰ Tyámua' nu naa tyá'mua'reej i ti

a'yan tyi'ja'yájna i Ciríistu' jimi, a'yájna ti'ij ajta quee a'tíj tyináa'ri'raj i nyaj jin á'nyatzaahuatye' néijmi'que' a'áa ti huataca'aj a Acaya. ¹¹ ¿Ji'nye een jime' a'yan nyetyi'xaj? ¿Nyiquij a'íjna jime' nyaj quee já'muaxie've'? Díos pu jamua'reej tíjin nyajá'muaxie've'.

¹² Nyajta nyóoche' nu a'yan tyu'ma'aj na'mej, nyej nyij quee huo'tá'an a'íjma i maj jahuoo mej mij cha'mana'aj tyi'tíj jin óotzaahuatye', maj quee a'yan tyí'muarie' tyati'ij ityáj, ¹³ ji'nye a'íi mu'uj pué'een i maj quee tzáahuatyí'ra'aj jin huata'ítyi'huaca', majta tyú'cuanamuaj a'yan metyu-uséerataj ti nu'uj i Ciríistu' huojo'ta'ít'yaca'. ¹⁴ Ajta a'íjna capu je'ej ta'sejratye', ji'nye i tyiyáaru' pu ajta a'yan jusejrataj ti'ij síij ti tyí'huüre' u tajapuá, ¹⁵ a'íj pu jin quee je'ej ámiteere' tipua'aj a'íimaj i maj jahuüre' i tyiyáaru' a'yan metyúusejrata maj a'íjna jin tyí'huüre' i ti xá'pui' een. Majta a'yaa mu tyitye'entyipuá'rij je'ej maj tyaamue'tij a'íjna jime' je'ej maj tyi'tíj huáruuj.

I ti jin jajpuéetzij a'íjna i Pablo

¹⁶ Nyajtáhua'aj nu a'yan tyajamuaté'exaatye'ej tiquee a'tíj a'yan tyí'mua'ajcaj yee nyej nyatímue', ajta tipua'aj a'yan metyí'mua'ajcaj, siata'aj naata'an nyaj a'yan tyu'taxáj ti'ij túutumue', nyej nyij nyajta nyáaj ahuá'nyatzaahuatye'en, ¹⁷ ajta a'yájna nyati'ij tyé'nyatzaahuatye' nyenyatímue'raj, capu a'yan tyi'xa'pui' i tavástara' jimi. ¹⁸ Ji'nye mue'tíj mu óotzaahuatye' a'íjna jime' je'ej maj tyu'muáriej, a'yaa nu nyij nyajta nyáaj tyé'nyatzaahuatye'en. ¹⁹ Tyámua' xu mua'aj metyityoomuámua're', a'íj xu jin tyámua' naa tyé'viicue' a'íimaj jimi i maj jutímue', ²⁰ siajta xu tyé'viicue' a'íjma jimi i maj ca'nyérij jin tyajá'mua'ijtye', na'ríij i maj tyajamuáa'ri'raj, nusu i maj já'muacuanamuaj, i maj já'muaxana've', ajta i maj jamua'ráava'raj i ja'mua jüise'. ²¹ Tyij ajta nyetyevi'raste' nyaj jaataxáj, catu ityáj ahuátaca'an tyej tyij a'yan huárinyij mati'ij a'íimaj.

Ajta tipua'aj séecan a'yan metyóotzaahuatya'aj, a'yaa nu nyajta nyáaj tyé'nyatzaahuatye'en, tyij ajta quee xá'pui'. ²² ¿Nyiquij Hebreos maj pué'een a'íimaj? Nyáaj nu nyajta a'íin pué'een. ¿Nyiquij a'íjna jitze mua'ajtyáma'can i Israel? Nyáaj nu nyajta a'íjna jitze ajtyáma'can. ¿Nyiquij i Abraham jitze mue'rá'ma'can? Nyajta nu nyáaj a'íjna jitze eeráma'can. ²³ ¿Nyiquij metyí'huüre' i Ciríistu' jitze ma'can? Jéetze' nu nyáaj a'íjna jime' tyí'huüre', tyij nyajta ijíij nyatímue'raj nyetyajá'mua'ixaatye'. Nyáaj nu jéetze' tyu'muáriej mequee a'íimaj, nu'ríj jéetze'

mue'tíj huanámi'huaca' mequee a'íimaj, majta mue'tíj meríj naatyáavaxij, nyajta nu mue'tíj tin huamuí'. ²⁴ Anxíviij mu pua'máj puéjtzij naatá' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjci jime' i maj seityéj japuan tamuáamuata' japuan arámuaacuaj pua'máj nie'riá'vaxij. ²⁵ Huéecaj mu natyáavaxij ciyéj jime', majta séej naatyáto'sixij tyetyéj jime'. Huéecaj pu ajo'cájrurij i báarcuj i nyaj tzajta' yi'cacaria'aj, séej tíca' nyajta séej xicáj nu á'tyeej nyaj jájtyij japua huajósij. ²⁶ Jéehua nu nyeríj huáraa i juyéj jitze, nyajta tyu'tátziin a'íjna jime' nyaj antáyi'caa i játya'naj jitze, nyajta a'íjma jime' i náhua'rij, nyajta a'íjma jimi i nyetyeítyeristyamua', na'riij a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can. Nyajta nu a'yan cha'taj nyana'aj tyu'tátziin i chájta'naj jitze, ajta jo'tíj quee ja' a'tíj, nusu i jájritze', nyajta a'íjma jimi i maj a'yan tyúusejrataj maj nu'uj ta'ihuáamua' pué'een. ²⁷ Jéehua nu á'viicue're', nyajta jéehua jajpuéjtzij, mue'tíj nu huatáxa'ii nyaj quee che'cutzuj, nyaapuéjtzitariaca' a'íjna jime' nyaj huataí'cuataca' nyajta huataí'imuj, mue'tíj nu quee tyú'cuaa, nyajta huatyáxaamuij, nyajta quee tyí'chajca'aj.

²⁸ Ajta a'náj tina'aj nu je'ej tyé'nyamua'ajcaa a'íjma jime' i maj jusi'rii i Dios jimi. ²⁹ Típua'aj síij tyí'cui'caj, nyáaj nu nyajta tyi'ijcuí'nyij, ajta típua'aj séej je'ej pua'aj ma'uuriaj tí'ij a'íin ootyá'ítzeere'en i Dios jimi, nyéetzij pu je'ej pua'aj naatá'iixaj. ³⁰ Típua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyej tyi'tíj jin ahuányatzahuatye'en, a'íj nu jin á'nyatzaahuatye'en i tíquee nú'ca'nyisti'. ³¹ A'íjna i Dios tí ajta vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús, a'íi pu jamua'reej nyaj quee tyi'tyáhue'taj, tyiche' tyé'tyojtzire'ej i Dios jusén jime'. ³² Nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a Damasco, a'íjna i tajtúhuan i tí jahuíria'ca'aj i rey Aretas, a'íi pu tyí'cha'íica'aj jo'tíj jo'tyényinyi'ij i chájta'naj jitze tí'ij naatyéevi', ³³ ajta séecan mu na'cájtoo i sicírij jitze a'ájna jo'tíj ja'nácun i tyetyéj jitze, i tí jin curiá'nami' i chájta'naj.

12

Je'ej ti tyi'tíj tyu'taséjre i Pablo jimi

¹ Capu tyi'tíj je'ej tyí'huiire' ti a'tíj jusíij óotzaahuatye'ej. Nyajta nyáaj a'íj nu jin tyajamuaaté'exaatye'sij je'ej ti tyi'tíj tyu'taséjre nye jimi, ajta je'ej ti tavástara' tyinaataséjra. ² A'tíj nu mua'tyej tí Ciríistu' jitze ajtyáma'can tí a'náj a'yan tyáaruuj, pu'ríj tamuáamuata' japuan muáacuaj nyinyi'ra'aj á'tyeej tí Dios jútye' yo'ví'tíj. Canu jamua'reej je'ej tí tyojo'vi'tichiihuaca' tyij jutyéviij jime' nusu quee, Dios

pu xaa jamua'reej. ³ A'íj nu xaa mua'reej ti a'íjna i tyáati', (tipua'aj jutyéviij jime' nusu i júuricama'ra' na'aj, Dios pu'uj jamua'reej) ⁴ a'áa pu jó'vi'tichiihuaca' jo'tij naa jo'éen, jo'tij ajta yó'namuajri' a'íjci i nyúucarij tiquee je'ej tyí'rij ti a'tíj jaataxáj iyan i cháanacaj japua. ⁵ I'ruítacaj pu nyaj ahuáanyatzaahuatye'en a'íjna jime' i a'tíj, ajta canu nyajime', a'íj nu jin ootányatzaahuatye'sij i tiquee nú'ca'nyisti'. ⁶ Ajta tipua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj nyej nyij ahuáanyatzaahuatye'en, canu a'ín pue'éenye'ej na'mej síj ti cha'na'aj tyí'xaj, ji'nye nyáaj nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyu'taxájtaj, ajta canu a'yan rinyij, ti'ij quee a'tíj a'yan tyí'nyesejra je'ej tiquee tya'ránajchi, sulu che' a'ín séjre'ej je'ej nyaj ricij, nusu je'ej nyaj tyí'xaj,

⁷ a'íj nu jin á'nyaxijtye' je'ej ti tyi'tíj tyu'taséjre nye jimi. A'íj pu jin nyata'aj nyij quee á'nyatzaahuatya'aj, Dios pu nye jimi a'yan tyeetyájtoo tyi'tíj ti a'yan een ti'ij tzícare'ej ti na'ajtyéjtzetyij, ma'ajta a'ín pu'éen i tyiyáaru' ti yo'ta'ítയാ'ca' ti'ij je'ej pua'aj náa'uurej. ⁸ Huéecaj nu nyeríj a'yan tyaatáhuaviiri' i tavástara' ti náa'ri' a'íjna i nyaj jin japuéjtzitarej, ⁹ ajta i tavástara' a'yaa pu tyinaaté'exaaj tíjin: "A'íjna i nyaj jin muaxie've' a'í pu a'ín pu'éen i ti a jitze juxie've', ji'nye a'íjna i nyaj néijmi'i jin putyí'uurej a'í pu huataséjre'sij a'íjna jime' i tiquee mú'ca'nyisti'." A'íj nu nyij jin á'nyatzaahuatye' i tiquee nú'ca'nyisti', ta'aj ij i Ciriistu' ti jin putyí'uurej nye jimi huatyá'itzeere'en. ¹⁰ A'íj nu nyij jin nyetyamua've' i tiquee nú'ca'nyisti', maj je'ej pua'aj tyí'nyeeje, maj na'náva'vaj, i ti nyamuarie'riste' ajta je'ej nyaj tya'ajpuéjtzij a'íjna jime' nyaj Ciriistu' á'tzaahuatye', ji'nye ti'ijta quee nú'ca'nyisti'raj aj nu nyijta jéetze' huatyényaca'nyej i tavástara' jimi.

¹¹ A'yaa nu tyi'tyínyecha'ij ti'ij túutimue', mua'aj xu ca'nyíjra'aj naatá' nyej nyij a'yan huárinij. Ji'nye mua'aj xu a'ín pu'éen i siaj huatóoci'puaj siaj tyámua' tyinaataxáj, nyej nyajta quee jéetze' ciléenye' jin tyí'huíire' a'íjma jimi i maj va'cán jin tyí'huíire'. Tyij nyajta quee tyi'tíj jin antyínyamua'ree. ¹² I nyaj jin jaapuéjtzitariaca', i siaj jin je'ej tyo'taséj, ajta i ti huápu'i'ij naa huasé'rin, a'íj xu mua'aj tyu'séj, a'íj xu sij jin jamua'reej nyej nyáaj ji'ré'can jime' a'ín pu'éen i tavástara' ti nyojo'ta'ítയാ'ca'. ¹³ Setyinaatú'uunyi' tipua'aj nyequee xá'pu' tyajamuaatajé, tyi'tíj pu'uj quee jamuaaci'ij ti'ij tyihuo'ci'ij a'íjma i maj pua'maquéj jusi'rii, a'í pu a'ín pu'éen i nyaj quee a'náj tyi'tíj jin muárie'rij jamuaatá'.

Pablo pu jaxaj ti ajtáhua'aj huóomuaarij

14 Nu'ríj tyámua' huányaruuj nyej nyij nyajtáhua'aj jamojo'vá'muaarej, canu nyajta ijíj tyi'táj jin jamuaata-muárie'riste'ej. Canu a'íj huoo i ti mua'ajmaj ja'mua'a'rij, sulu mua'ajmaj, ji'nye mua'aj xu a'íin pué'een i ti a'yan tyaja'muaci'puaj siaj tyi'táj huo'tá'an i juyójmua', capu maj hua'yojmua' tyi'táj hua'tá'care'en i juhuásimua'.
 15 Nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jin néijmi'i xijtye'en a'chu nyej tyi'táj tyícha'ij, na'ríj nyasíj néijmi'i nya'huányariej nyej nyij mua'ajmaj jamuaatyáhuire'en. Ajta tipua'aj jéetze' nyajá'muaxie've'ej, ¿nyiquij jéetze' sequée che' nyaxie've' xá'ju'un?

16 A'yaa xu tyámua' naa tyá'mua'reej nyej quee tyi'táj jin muárie'rij jamuaatá'. Ajta séecan a'yaa mu tyí'xaj nyaj nu'uj huápu'íj jú'mua'ree je'ej nyaj tyajamuáacuanamuaj.
 17 ¿Nyij tyi'táj jin nyajamojó'rie a'íjna jime' nyaj séecan huata'ityaca' ja'mua jimi? 18 Nyáaj nu i Tito huatáhuaviiri' ti'ij jamojo'vá'muaarej, nyajta séej ta'ihuáara' jamuán huata'ityaca'. ¿Nyiquij tyi'táj jin jamojo'riej a'íjna i Tito? ¿Nyiquee a'yan tyi'ji'récán jime' tyaj taxa'aj tyana'aj tyi'tyítacha'ij tyajta a'íj tyana'aj tyajta jitze arátaca'nyej i júuricama'ra' i Dios?

19 Tyij sequée a'yan tyí'mua'tzej tyaj a'íjna jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tyej tyij tyu'táta'uunyí' ja'mua jimi, ma' ajta capu a'yan tyi'ja'yájna. Sulu a'yaa tu tyí'xaj i Dios jimi a'íjna jime' tyaj Ciríistu' jitze ajtyáma'can. Ajta a'íjna nye'ihuámua', a'íi pu tyámua' já'mua'uurej.
 20 Ji'nye a'yaa nu tyí'tziinye' tipua'aj nyeríj a'áa ja'rá'astij, nyajta a'yan tyajamuáatyonyij je'ej nyaj quee tyá'xie've', siajta mua'aj a'yan éenye'que' náatyooniyij je'ej siaj siajta quee tyá'xie've'. Je'ej pu pua'aj nya'asej tipua'aj xúutya'xi'ij, nusu xóochueeria'aj, na'ríj senyínyu'cacuj, nusu setyúumueeria'aj, na'ríj je'ej pua'aj setyúuxajta, nusu xootzáahuatye'ej, siajta je'ej pua'aj rijcaj. 21 A'yaa nu nyajta tyí'tziinye' ti Dios naatatyévi'raste'en mua'ajmaj jime' nyati'ij nyajtáhua'aj a'áa ja'rá'astij, nyajta je'en a'íjna jin huatányaxamuijritye'en siaj mue'táj seríj á'tyeej siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij siajta quee jaatapuá'citaca' siaj juxana'cire', majta i maj jutyévi'j jin jaamué'tij i túmii, ajta néijmi'i i siaj jin je'ej pua'aj tyityo'cájruij.

13

Pablo pu tyihuá'ijmuej ajta hua'tyojtye' antyityáatican jime'

1 A'íi pu a'íin pu'éen i nyaj nyeríj huééicaj jamúumuarin. Néijmi'i pu a'yan tyá'xa'pui'intari'huan mahua'puaj nusu mahueéicaj metyi'séeracaj i tyeítýee. 2 A'íimaj i maj aamí' huóoxana'cirej, majta néijmi'i i séecan, ijíj nyaj ya' imuáj huatyéjve, a'yaa nu nyajtáhua'aj tyihua'ixaaty'e nyati'ij tyihuó'ixaaj nyati'ij hua'puaj jamojo'vá'muaariaca'. Tipua'aj nyajtáhua'aj jamojo'vá'muaarej, canu che' tyihuo'tú'uunyi'raj, 3 ji'nye a'yaa xu mua'aj tyá'xie've' nyaj tyi'tíj jamuaataséjratye'en i siaj jin jáamua'reej ti i Ciriístu' ca'nyíjra'aj nyatá'caa nyej nyij a'yan tyu'taxáj a'íjna jitze ma'can. Ajta i Ciriístu' capu a'yan een ja'mua jimi ti'ij síj tiquee jú'ca'nyisti', sulu a'íi pu jaataséjrataj ja'mua jimi i ti jin uhuájca'nyej. 4 A'yaa pu tyi'ja'yájna ti a'íin óotateehuaca' i cúruuj jitze ti'ij i tiquee uhuájca'nyej, ajta a'íi pu júurij séejre' a'íjna jime' i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej. A'yaa pu cha'taj na'aj quee ityájma tyitú'ca'nyisti' a'íjna jime' tyaj Ciriístu' jitze ajtyáma'can, ajta ityáj tu júurij tá'ju'un jimí, a'íjna jime' tyaj jitzán arátaca'nyej i Dios tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuíire'en.

5 Siata'aj jujíimua'aj huóosej, siaj sij jáamua'reej tipua'aj tyámua' naa setyá'tzaahuatye'ej, tyámua' naa setyityahuóosej. ¿Nyij sequéé jamua'reej ti a'íin Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een ja'mua tzajta' séejre'? Nusu seríj a'íj jin huamué'tichej i siaj japuéjtzitarej. 6 A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej tyaj quee ityáj huamué'tichej. 7 A'yaa tu tyá'huo i Dios jimi siaj sij quee tyi'tíj je'ej pua'aj uuriaj, catu tyej tyij jaataséjrataj tyaj quee huamué'tichej, sulu siata'aj sij mua'aj tyámua' siana'aj tyi'tyesejre'ej, tyij tyajta a'yan huasé'rin mati'ij i maj meríj huamué'tichej. 8 Ji'nye catu pújoorej tyaj seequéj tyaataxáj a'íjci i ti ji'r'é'can jime', sulu tyaj tyu'tyáhuíire'en a'íjna jimi i ti ji'r'é'can jime'. 9 A'íj tu jin tatyamua've' i tiquee tú'ca'nyisti', siaj sij mua'aj huatyóoca'nyej i tavástara' jimi, a'yaa tu tyajta tyóoche' tya'huavíiraj tá'ju'un i Dios ja'mua jime' siata'aj sij tyámua' huárinij. 10 A'yaa nu anaquééj tyajá'muayu'se'ej meentyij nyequee xu já'muasej, ta'aj ij quee a'yan tyuuxié've'ej nyej nyij jamuaatamuárie'riste'en a'íjci jime' i nyavástara' ti jin tyinaata'íj nyej nyij tyámua' jamuáa'uurej, capu nyej nyij jamua'antýipué'arítye'en.

Hua'tyojtye' ajta aantýipué'aríj

11 Nyata'aj ja'antýipué'arítye'en, nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jutyamua've'ej, siajta jahuoocaj siaj sij tyámua' tyí'tyechajcaj. Siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an, siaj sij juxáahuaj naa tyityeecháatime'nyij, ajta i Dios

ti já'muaxie've' a'íi pu ja'mua tzajta' huatyá'itzeere'ej.
12 Siata'aj huóotyoytye'en síij ajta síij, xui'tyooopuí'tza'xi'in
a'íjna jime' siaj néijmi'i i Ciríistu' jitze ajtyáma'can.
13 Néijmi'i i maj tyá'tzaahuaty'e', i maj iye'ej jusi'rii, a'íi mu
yajá'muatyoytye'.

14 Che' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en a'íjna i ti jin tyámua'
tyajamuatá'caa i tavástara' a'íjna i Ciríistu', ajta i Dios ti
jin já'muaxie've', ajta i júuricama'ra' i Dios, miche' a'íin
huatyá'itzeere'en néijmi'caa mua'ajmaj jimi. Che' a'yan
tyá'ra'nyij.

Je'ej ti ye'ej tyihuo'tayú'sej a'íjna i San Pablo a'íjma i maj Galacia jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, camu i tyeítýee nyojo'ta'ityaca' camu majta a'íimaj na'antyíhuoj, sulu a'íi pu i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, ajta i Dios i ti tavástara' pué'een, i ti jaatájuurityej a'íjci i Jesús, ² néijmi'caa jamuán i nye'ihuáamua', yatuj já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj jusi'rii a Galacia. ³ Che' i Dios ajta i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an, majta jamuaatyápua'ritye'en i já'muatzajta'. ⁴ I Ciriístu' pu huatóoa' ti huámu'i'nyij tajitzé ma'can, ti'ij tajapuá huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa pu tya'ajxié'vi'ra' i Dios i ti tavástara' pué'een. ⁵ Tyiche' tyé'tyojtzi're'ej i Dios jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Capu síj ajtáhua'aj majá'hua' i nyúucarij i ti jin i Dios tii'rátóonyij

⁶ Je'ej nu pua'aj tyo'tányamua'aj a'íjci jime' siaj jiye'tzín ajtacíj i Dios jimi, i ti jamuaatajé ja'muaséeratya'aj i Ciriístu' jimi a'chu ti já'muaxie've', mua'aj xu sij seríj séej ántzaahuaj i nyúucarij. ⁷ Majta quee capu síj ajtáhua'aj i nyúucarij séejre'. Sulu séecan mu séejre' i maj já'mua'itziitye', majta tyí'tyese' mej mij seequéj jáa'uurej i nyúucarij i Ciriístu' ti jaxaj. ⁸ Ajta tipua'aj a'tíj seequéj tyajá'mua'ixaaty'e'ej i nyúucarij ti quee a'yan namuajre' je'ej tyaj tyeríj tyajamuáa'ixaa, che' i Dios puéjtzij jaatá'an, capu je'ej a'tíj ti pué'een tipua'aj nyáaj, na'ríij síj i ti tyí'huüre' u tajapuá. ⁹ Nu'ríj anaquéej a'yan tyaataxájtaca' ajta ijíj nu nyaajtáhua'aj jaataxájtaj. Tipua'aj a'tíj seequéj tyajá'mua'ixaaty'e'ej i nyúucarij ti quee a'yan namuajre' ti'ij i siaj seríj ja'antzaahuaj, che' i Dios puéjtzij jaatá'an.

¹⁰ Canu nyáaj a'yan tyá'huoo nyej nyij tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i tyétyacaa jimi, sulu nyej nyij tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i Dios jimi. Canu a'yan tyá'huoo mej mij i tyétyacaa tyámua' nyojo'seejra. Tipua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj maj a'íimaj tyámua' nyojo'seejra, canu che' a'íin pué'een i ti jahuüre' i Ciriístu'.

Ciriístu' pu i Pablo antyíhuo

¹¹ Siata'aj a'yan tyáamua'reej nye'ihuáamua', i nyúucarij i nyaj já'mua'ixaatye' capu i tyeítyee jimi já'ma'can. ¹² Canu ja'ancuriáa' i tyeítyee jimi, capu ajta a'tíj naamuá'tyej, sulu a'íj nu jimi i Ciríistu' ja'ancuriáa', a'íi pu ajta naatá' nyej nyij jáamua'tyij.

¹³ Siajta mua'aj xu'ríj tyí'namuajraca'aj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'íica'aj jájcuaj imuáj nyati'íj nyooj já'astyajca'aj i huá'yi'raj i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'íjma i maj jusi'rii i Dios jimi, nyetyí'tyasa'ca'aj nyaj néijmi'caa antyipuá'ritye'en. ¹⁴ Jéetze' nu janamuajraca'aj i nyahuásimua'ci'íj yi'ráj, nyajta nu néijmi'caa mue'tíjca'aj i nyaxa'aj tyeítyee i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjci jime' i nyaj já'astyajca'aj i tayi'ráj. ¹⁵ Ajta ti'íj ja'ránajchaca' i Dios ti'íj na'antyíhuoonyij nyati'íj quee xu nié'huacaj, a'íi pu naatajé juxié'vi'ra' jime', ¹⁶ nyej nyij jáamua'tyij i yójra', nyajta je'en huo'té'xaatye'en i nyúucaria'ra' a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Canu a'tíj jimi ja'tanyéj ti'íj a'íin tyináamua'tyej je'ej nyaj tyi'tíj jin huárinyij, ¹⁷ canu nyajta a'áa jo'mej a Jerusalén nyej nyij huó'muaarej a'íjma i maj anaquéej antyíhuaviihuaca' nyati'íj quee xu nyáaj, sulu je'en nu a'áa ja'tanyéj a Arabia, nyati'íj tányij huariá'raa a Damasco.

¹⁸ Ti'íj huéeicaj nyinyi'ra'aj mu tyojo'ma'aj, aj nu nyij a'áa jo'mej a Jerusalén nyej nyij jáamua'tyij a'íjci i Pedro, hua'puaj iteerij nu nyij á'tyeej nyaj jamuán ajo'caj. ¹⁹ Canu a'tíj a' jo'séj ti hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i maj antyíhuaviihuaca', a'íj nu'uj i Santiago i ti ihuáaria'ra' pué'een i tavástara'. ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' ti i Dios ajta jamua'reej nyej quee hue'tzij jin tyajá'muayu'se'ej.

²¹ Aj nu nyij tányij a'áa jo'mej i séej chuéj japua a'ájna a Siria, nyajta a Cilicia. ²² Majta a'íjma i maj Judea jo'cháatimee i maj majta Ciríistu' jimi séejre', camu nyamua'tyajca'aj. ²³ A'íj mu'uj nyúucarij namuajraca'aj tíjin: "I ti ará'tyeej je'ej pua'aj ta'uuriajca'aj, ijíj pu huá'ixaatye' i tyeítyee mej mij ja'antzaahuatye'en i nyúucarij ti ará'tyeej ja'antyipuá'rityamu'ca'aj." ²⁴ Majta a'íimaj, tyámua' mu tya'tá'caria'aj i Dios nyéetzij jime'.

2

A'íi mu i maj tamuáamuata' japon hua'puaj ará'asej jaataxié'vej a'íjci i Pablo

¹ Ti'íj arí a'yan tyoomá'caj tamuáamuata' japon muáacuj nyinyi'ra'aj, nyajtáhua'aj nu a'áa jo'mej a

Jerusalén a'íjci jamuán i Bernabé, nyajta nu a'íj jo'ví'tij i Tito. ² A'áa nu jo'mej, ji'nye i Dios pu a'yan tyinaataséjra ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj nyaj a'áa jó'me'en. A'áa nu nyij huó'ixaaj i nyúucarij i nyaj huó'ixaaty'e'sij a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Avíitzij nu jin a'yan huaríj hua' jimi i maj tyihuá'íjtye', ta'aj ij huataséjre'en nyaj quee huáapua'aj nyana'aj tyi'muarie'ca'aj. ³ Ajta quee capu a'yan tyu'ríj je'ej maj i séecan tyá'xie'va'ca'aj, ji'nye a'íjna i Tito i ti nyajamuáantaca'aj ajta hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj i griego, camu a'yan tyaata'íj ti'ij ja'antyisíjchej i junavíj. ⁴ Séecan i maj a'yan tyúusejrataj maj tajitzé ajtyáma'can, a'íi mu avíitzij jin utyájrurij ityájma tzajta', mej mij táa'eeve'en je'ej tyaj ye'ej tyityetyítacha'íj i Ciriístu' jimi, mej mij majtáhua'aj ca'nyéjrij jin tyitaata'íjtye'en i nyúucarij jime' i maj jin tyí'ijta. ⁵ Catu huo'ta' mej mij taamué'tin, ji'nye a'yaa tu tyá'xie'va'ca'aj ti ja'mua tzajta' séjre'ej i nyúucarij ti ji'r'é'can jime' i ti jin Dios jamui'rátosij.

⁶ Majta a'íimaj i maj huápuí'ij juxie've', camu je'ej tyéejtyoj mej mij tyi'tíj jájcuan naaté'exaatye', ajta capu nyejitzé juxie've' a'tyán maj pué'een a'íimaj, ji'nye capu i Dios a'íj jin tyihuá'xijtye' je'ej ti síj huasé'rin. ⁷ Majta a'íimaj, a'yaa mu tyáamua'reeri' ti i Dios a'yan tyinaata'ítyaca' nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'yájna ti'ij ajta a'íj tyu'ta'ítyaca' i Pedro, ti'ij huo'té'exaatye'en i nyúucarij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ⁸ Ji'nye a'íjna i Dios a'íj ti huata'ítyaca' i Pedro a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi pu cha'taj na'aj nyéetzij naata'ítyaca' nyej nyij a'íjma jimi ujó'me'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ⁹ Ajta a'íjna i Santiago, ajta i Pedro, ajta i Juan, a'íi mu a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj mej mij huó'cha'íin i maj i Dios jimi séejre', a'yaa mu tyáamua'reeri' ti i Dios a'íjna jin na'antyíhuoj, ajta ta'aj ij ootámiteere'en maj meríj taataxié'vej, a'íi mu tyámua' tyitajcha'íj muá'raa nyéetzij majta a'íjci i Bernabé, a'íi mu mij a'yan tyaaxá'puí'intarej tyej tyij ityáj ujó'ju'un a'íjma jimi i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, majta a'íimaj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹⁰ A'íi mu taatáhuaviiri' tyaj a'íjma ootámua'reej i maj quee je'ej tyéejviicue', a'íj nu nyij jin ootyényaca'an nyej nyij nyaxie'vi'ra' jin a'yan huárinyij.

Pablo pu jajtyá'xij a'íjci i Pedro a'ájna a Antoquía

¹¹ Ajta a'íjna i Pedro, ti'ij a'áa ja'tanyéj a Antoquía, nyáaj nu jajtyá'xij, ji'nye a'íi pu tyi'tíj jin quee xá'puí'

rijcaj. ¹² Ji'nye hua' jamuán pu tyí'cua'caria'aj a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, 'asta mana'aj quee séecan ará'aj i Santiago ti uhuojo'ta'ítyaca', aj pu'ij ajtáraa hua' jimi, ajta jaatapuá'citaca' i ti hua' jamuán tyí'cua'caria'aj, ji'nye huá'tziinya'ca'aj a'íjma i maj ja'antysisí'chej i junavíj. ¹³ Majta i séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can, camu majta a'yan huaríj huatoojé'yacan jime', sulu a'yaa mu hue'tzij jin tyúusejrataca'aj a'yájna ti'ij ajta huaríj i Pedro, a'ij pu jin ajta i Bernabé tyo'tyóohue'tzej ti'ij ij ajta a'yan huaríj mati'ij a'íimaj. ¹⁴ A'ij nu jin, nyati'ij huo'séj maj quee tzáahuatyí'ra'aj jin a'yan tyityetyúucha'íica'aj ti'ij tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa nu nyij tyaaté'exaa a'íjci i Pedro metyi'séeracaj néijmi'i i tyeítyee tijin: "Muáaj paj hua' jitze ajtyáma'can i maj Israel jitze eeráanyej, a'yaa paj tyi'tyía'cha'ij mati'ij i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, ¿ji'nye een jime' ca'nyéjrij jin a'yan pahuá'uurej a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'rá'astej i huá'yi'raj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can?"

Dios pu néijmi'caa tyu'túu'uunyi'raj i maj tyá'tzaahuatyé'

¹⁵ Ityáj tu a'íjma jitze eeráma'can i maj Israel jitze ajtyáma'can, catu a'íjma jitze i maj ootyá'itzeerej i Dios jimi. ¹⁶ Tyajta ityáj, a'yaa tu tyá'mua'reej tiquee a'tíj jir'éenya'aj huatyá'itzeere'ej i Dios jimi, tyij ajta néijmi'i ará'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íi pu jir'éenya'aj huatyá'itzeere'ej i ti tyá'tzaahuatyé' i Ciríistu' jimi. A'ij tu jin tyajta ityáj tyá'tzaahuatyé' i Ciríistu' jimi, ta'aj ij i Dios a'yan taatámua'tyij tyaj jir'é'nye'ej séejre', a'íjci jime' tyej tyá'tzaahuatyé' i Ciríistu' jimi, catu i tyaj ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. Ji'nye capu a'tíj jir'éenya'aj huatyá'itzeere'ej i Dios jimi tipua'aj a'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

¹⁷ Ajta ijíj, tipua'aj a'yan tyetyá'huoocaj tyaj jir'é'nye'ej huatyá'itzeere'en, a'yaa pu tyé'miteere' tyej tyajta ityáj á'itzeere', ¿nyiquij a'yan huatóomua'aj ti i Ciríistu' ca'nyíjra'aj taatá' tyej tyij je'ej pua'aj tyi'tyítacha'íij? Capu xaa nyu'uj. ¹⁸ Tipua'aj nyáaj tyi'tíj naatyú'uunaj, nyajtáhua'aj nyij jaatyátaahuaj, nyáaj nu nyasíj pué'eenye'. ¹⁹ Ji'nye nyáaj nu huamuí' a'íjci jimi i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, nyej nyij júurij huatyá'itzeere'en i Dios jimi. Nyáaj nu nyajta jamuán óotateehuaca' i Ciríistu', ²⁰ a'ij nu jin quee che' nyáaj júurij, sulu a'íi pu i Ciríistu' nye jimi júurij. Ajta i júuricamej i nyaj jin ijíj júurij, a'ij pu jin júurij i nyaj tyá'tzaahuatyé' a'íjna jitze ma'can i yójra' i Dios, i ti naataxié'vej, ajta huatóotoj ti nyejitzé ma'can huamuí'nyij.

21 A'íj nu jín quee majuuriésij a'íjci i ti Dios jín juxié'vi'ra' naatá', jì'nye tìpua'aj a'íjna i nyúucarij i maj jín tyí'ijta tyu'tá'care'en nyej nyij jì'réenya'aj huatyá'itzeere'en, capu che' tyi'tíj huatyahuíre'nyijche' ti i Ciriístu' huamuí'.

3

I nyúucarij i maj jín tyí'ijta ajta i maj tyá'tzaahuatye'

1 Mua'aj mu siaj Galacia jo'cháatimee, capu já'muai'rii'tye' siaj tyi'tíj jo'itéej xá'ra'nyij. ¿A'tanyíj je'ej pua'aj jamuáaruuj? A'íjci i tyaj já'mua'ixaatye' a'íj tu já'muasejratye' i maj jó'tatee a'íjci i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. 2 A'íj nu'uj mua'reerimu' ja'mua jimi: ¿Nyi a'yan setya'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios a'íjci jìme' siaj ja'rá'astej i nyúucarij i maj jín tyí'ijta, ca' a'íjci jìme' siaj ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios? 3 ¿Nyiquij huápu'i'ij quee já'muai'rii'tye' siaj yo'itéej xá'ra'nyij, jì'nye mua'aj xu seríj a'íjci jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, siajta ijíj a'yan tyá'xie've' siaj a'íj ará'astej i siaj jujímua'aj siana'aj jájtyo? 4 ¿Nyiquee tyi'tíj je'ej tyajamuatyáhuíi i nyaj jéehua tyámua' naa tyajamuáa'ixaa? Capu je'ej tyí'rij tiquee tyi'tíj jín je'ej tyajamuatyáhuíire'en. 5 Tì'ij i Dios jamuaatá' i ju júuricamej, ajta je'en tyi'tíj huataséjrataca' i ja'mua tzajta', ¿jì'nye een jìme' a'yan huaríj? Capu a'íjna jìme' siaj ja'rá'astijrej a'íjci i nyúucarij i maj jín tyí'ijta, sulu a'íj pu jín i siaj ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra'.

6 A'yaa pu cha'tána'aj i Abraham tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, a'íj pu jín i Dios tyámua' tyeetyájtoo, ajta jì'réenye'ej jimi huatyá'itzee. 7 A'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj jáamua'reej tìjín i maj jì'ré'can jìme' i Abraham jitze eeráma'can, a'íj mu a'íjn pué'een i maj tyá'tzaahuatye'. 8 Jájcuaj ímuáj pu a'yan tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan ajta huo'támua'sij maj tyámua' een a'íjmaj i maj quee Israel jitze ajtyáma'can i maj majta tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyaaté'exaatya'ca'aj a'íjci i Abraham tìjín: “Néijmi'caa nu i tyeítyee tyámua' tyu'tyátoosij a jitze ma'can.” 9 A'íj pu jín, néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', Dios pu tyámua' tyihuo'tá'sij jamuán a'íjci i Abraham i ti ajta tyá'antzaahuaj.

10 A'tyán maj a'íj jitze tyí'ca'nyej i nyúucarij i maj jín tyí'ijta, a'íjma pu puéjtzij huo'ta'sij i Dios, jì'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tìjín: “Puéjtzij pu jaci'tyij a'tíj tiquee néijmi'i já'astijre' je'ej ti ye'ej tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jín tyí'ijta.” 11 A'íj tu jín a'yan tyá'mua'reej tiquee a'tíj jì'réenya'aj séejre' ti néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jín

tyí'ijta, ji'nye a'yaa pu ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'íjna i ti naa tyí'tyevij, a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej a'íjci jime' i ti tyá'tzaahuatye'." ¹² Ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta capu a'íj jitze ma'can i maj jin tyá'tzaahuatye', sulu a'yaa pu tyá'xaj tijin: "A'íjna i ti ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íj pu jin a'yan tyi'cháaj ja'mej."

¹³ Ciríistu' pu tajapuá huatanyúj, ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij a'íjci jime' tyaj quee ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íi pu tajitzé ma'can jaapuéjtzitariaca', ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Puéjtzij pu jací'tyij a'táj ti mui'nyij jo'tatéehuaaj i ciyéj jitze." ¹⁴ A'yaa pu a'íjci jin tyu'ráj ta'aj ij huo'ci'tyij i Dios ti jin tyámua' tyihuo'tyátoosij, a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij tyajta néijmi'i a'íjna jitze ma'can i tyaj jin tyá'tzaahuatye' ja'ancuriá'an i júuricama'ra' i Dios i ti jin tya'tóoratziiri'.

I nyúucarij i maj jin tyí'ijta capu jo'rio'uunaj i Dios ti jin tya'tóoratziiri'

¹⁵ Nye'ihuáamua', a'íj nu jamuaté'eexaatye'ej je'ej ti tyí'rinyaca' i tyeítyee jimi, tipua'aj a'táj tyi'táj jin atóoratyij ajta jo'yú'xaj je'ej ti rinyij, capu i'rúj ti a'táj jo'rio'uunaj nusu ti jéetze' jitzán tyo'yú'xaj. ¹⁶ Ajta ijíj, Dios pu a'yan tya'táratziiri' a'íjci i Abraham ajta i ti jitzán eeráma'can. Capu i yu'xarij a'yan mui'caa tyi'tyáxajta, sulu sáij pu'uj i ti jitzán eeráma'can, a'íi pu'ij a'íin pué'een i Ciríistu'. ¹⁷ A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj já'mua'ixaatye' tijin: Dios pu tyi'táj jin tya'tóoraj i Abraham jimi, a'yaa pu'ij ajta tya'róo'astej. A'íj pu jin i nyúucaria'ra' i Moisés ti'ij yan huataséjre a'yan tyoomá'caj muáacuaaj anxityej nyinyi'ra'aj japuan seityéj japuan tamuáamuata', capu i'rúj ti i nyúucarij jo'rio'uunaj ti'ij quee che' tyi'táj huírria'aj i Dios ti jin tya'tóoraj. ¹⁸ Ji'nye tipua'aj i Dios ti jin tya'tóoratziiri', a'íj jitze aróoca'nyaj i nyúucaria'ra' i Moisés, capu che' a'íin pue'éenye'ej ja'mej i Dios ti jin tya'tóoratziiri', ajta i Dios pu a'yan tya'tóoratziiri' ti juxié'vi'ra' jin tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i Abraham.

¹⁹ ¿Tyi'tanyí na'aj ij je'ej tyí'huíire' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta? A'yaa pu hua' jimi tyu'tyátuihuaca', mej mij jáamua'reej i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, 'asta na'aj quee huataséjre a'íjna i ti jitzán eeráma'can i Abraham, i ti jitzán i Dios tya'tóoratziiri'. Ajta i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íi mu i maj tajapuá tyí'huíire' hua' jimi jaatyájtoo i tyeítyee, a'íjna jitze ma'can i Moisés. ²⁰ Ajta ti'ij i Dios a'yan tya'táratziiri' a'íjci i Abraham, capu a'táj huata'ityaca', sulu jusáij pu a'yan huaráij, ajta sáij na'aj a'íin pué'een i Dios.

I ti jin tyí'huüre' a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta

²¹ ¿Nyiquij a'yan huatóomua'aj ti seequéj tyá'xaj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'íjci i Dios ti jin tya'tóoratziiiri'? Capu xaa nyu'uj, ji'nye tipua'aj i nyúucarij i maj tyí'ijta júuricamej tatá'care'en, a'yaa pu'ij tyi'rúitacaj tyaj ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'íjci jime' tyaj ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ²² Ajta a'íjci i yu'xarij jitze a'yaa pu tyá'xaj tyaj néijmi'i ootyá'itzee i Dios jimi, mata'aj mij a'tyán maj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi huatái'riitarij maj ja'ancuriá'an a'íjci i ti jin Dios tya'tóoratziiiri'.

²³ Ti'ij quee xu huataséeria'caj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'íj tu jin eetyánami'huaca'aj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yan tyetye'ejcho've'ej ti huataséjre'en a'íjna i tyaj jitzán tyá'antzaahuatye'en. ²⁴ A'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'yaa pu tyí'tacha'ica'aj ti'ij i ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie' ti'ríij ti tyiséjra, 'asta na'aj quee uvé'nye'ej i Ciríistu', ta'aj ij i tyaj jin tyá'antzaahuatye'sij taatá'an tyaj ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en. ²⁵ Ajta ijíij ti arí huataséjre i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', capu che' a'íin tacha'ij i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ²⁶ ji'nye a'íjna jime' i siaj jin tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi, néijmi'i xu mua'aj yójmua'mua' pué'een i Dios, ²⁷ ajta siati'ij jimi huatyá'itzee i Ciríistu' a'ájna siati'ij huái'huaca', aj pu ajta jamue'r'é'chejtya'xij. ²⁸ Capu che' a'íin juxie've' tipua'aj Israel jitze pua'ajtyáma'cantaj, na'ríij a'íjma jimi i Griego, tipua'aj i ti juxáahuaj majo'cha'can, na'ríij i ti ca'nyéjrij jin tyí'huüre', tipua'aj tyáati' nusu íiti', ji'nye néijmi'i xu mua'aj i Ciríistu' jitze ajtyáma'can, a'íj xu jin síij siana'aj pué'een jimi. ²⁹ Ajta tipua'aj Ciríistu' jitze xa'ajtyáma'can, a'íj xu jin siajta a'íj jitze eeráma'can i Abraham, ajta a'íin tyajá'muaci'tyij i ti jin Dios tya'tóoratziiiri'.

4

¹ A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj já'mua'ixaatye' tijin: Ti'ij ooj pa'ri'istan a'íjna i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, a'yaa pu cha'tána'aj een ti'ij síij ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie', tyij ajta arí néijmi'i tyá'ra'an tyi'pué'een ² Séecan mu jacha'ij, majta a'íjna jin antyúumua'reej maj tyú'cha'íin néijmi'i i ti tyá'ra'an, 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'náj ti i táatajra' a'yan tyaaxá'pui'intari'ri'. ³ A'yaa pu cha'taj ityájma jimi tyé'yi'ij, tyati'ij quee xu tyi'tíj mua'rériacaj, a'íi pu tyí'ta'ijtya'ca'aj íiyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua. ⁴ Ajta ti'ij atyojo'r'é'nye'ej a'náj ti a'yan tyu'xá'pui'intari'huaca', Dios pu juyó'j ujo'ta'ityaca', i ti huanie'huaca' i íitaj jitze,

ajta a'yan tya'rá'astej i nyúucarij Moisés ti jo'yú'xaca', ⁵ ta'aj ij a'ín tajapuá huatányuunij, ji'nye a'í pu tyí'ta'ijtya'ca'aj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta je'en taatá'an tyej tyij huátatyamua've'en a'íjna jime' tyaj tyerij yójmua'mua' pué'een i Dios. ⁶ Ajta tyaj tyerij yójmua'mua' pué'een, Dios pu yo'ta'ítýaca' i júuricama'ra' i juyóy i taxiéjnyu'caa tzajta', ajta i júuricama'ra' a'yaa pu tyá'huoo tijin: "Muáaj paj nyatáataj pué'een, i nyaj jéehua jaxie've'." ⁷ A'yaa pu'ij, capáj che' ca'nyéjrij jin tyí'muarie', sulu yójra' paj pué'een i Dios, ajta ijíj paj perij yójra' pué'een, Dios pu a'yan tya'ajxié'vi'ra' pej pij néijmi'i jimi tya'ancuriáan.

Pablo pu je'ej tyóomua'ajcaa a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuatye'

⁸ Jájcuaj imuáj, siati'ij quee xu jamua'tyáacaj i Dios, mua'aj xu ca'nyéjrij jin huá'huiiria'ca'aj a'íjma i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin diosij. ⁹ Ajta ijíj siaj serij jamua'tyej i Dios, nusu ijíj ti arí i Dios já'muamuajtye, ¿ji'nye tyí'rij siaj sij siajtáhua'aj ca'nyéjrij jin tyu'tyáhuire'en a'íjci jimi i tiquee tyi'tíj huire', ajta ti'ij ajtáhua'aj ca'nyéjrij jin tyajamuaata'ijtye'en? ¹⁰ Mua'aj xu tyí'ye'estyaa, ti'ijta a'ájna atyojo're'nyej a'náj ti tyi'tíj je'ej huaríj, na'rúj i máxcirie' ti jitzán tyi'tíj atyojo're'nyesij, nusu i nyinyi'ra'aj i maj jitzán a'yan tyá'mua'reej tyi'tíj jime'. ¹¹ A'íj nu jin jéehua tyí'tziinye' tipua'aj quee tyi'tíj huatyáhuire'en i nyaj jin tyu'muáriej ja'mua tzajta'.

¹² Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyaja'muahuavij siaj a'yan rijcaj nyati'ij nyáaj, ji'nye nyáaj nu nyajta a'yan tyi'tyínyecha'ij siati'ij mua'aj. Caxu siaj mua'aj tyi'tíj jin ootyá'itzeerej nye jimi. ¹³ A'yájna siati'ij serij tyá'mua'reej, nyati'ij anaquéej jamuaaté'exaa i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa nu tyi'cuí'ij nyati'ij a'yan huaríj. ¹⁴ A'íjna i nyaj jin tyi'cuí'ca'aj, jéehua pu jamuaatamuárie'ristej, siajta mua'aj caxu naataxána'vej, caxu siajta naatyáxaahuataca', sulu tyámua' xu tyinaatyéeje ti'ij nyaj a'ín pué'eenye' síj ti tajapuá tyí'huiire', na'rúj yaa ti'ij nyaj a'ín pué'eenye' i Círíistu' ti ajta Jesús pué'een. ¹⁵ ¿Ji'nye huaríj a'íjna i siaj jin jutyamua'va'ca'aj? A'yaa pu tyí'rij nyaj a'yan tyaataxáj ja'mua jime' yee tipua'aj a'yan tyí'riitacajche', mua'aj xu je'tatú'tu'nyijche' i juji'sij siaj sij nyéetzij naatatú'tu'tye'en. ¹⁶ Arí ijíj, ¿nyij serij nyéjcha'ire' a'íjci jime' nyaj tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye'?

¹⁷ A'íjma jimi i tyeítyee jéehua xu hua' jitze juxie've', ma-jta quee a'íjna jime' mej mij tyámua' jamuáa'uurej. A'yaa mu tyá'xie've' siaj sij tajimí ajtáciinyej, siaj sij siajta mua'aj

hua' jitze tyú'ca'nyej. ¹⁸ A'yaa pu tyí'xa'pui' maj ja'mua jitze juxié'va'aj i séecan, sij sij tyámua' huó'uurej, ajta a'náj tina'aj a'yan tyúuxie've', capu a'áa na'aj tipua'aj nyijta ja'mua jamuán a'áa jó'catyij. ¹⁹ Nyiyóojmua', jéehua nu jajpuéjtzij ja'mua jime', a'yájna tí'ij i íiti' tí jo'tacuí'nyaca' pá'rí'ij jime', 'asta na'aj quee i Ciríistu' ja'mua jimi tyámua' tyu'tyá'itzeere'en. ²⁰ Canu a'tzúj jamua'reej je'ej nyaj ye'ej huárinyij mua'ajmaj jime'. Nyóoche' a'áa jó'catyiiche' ja'mua jimi nyej nyij quee che' tyajá'muayu'se'ej nyana'aj, sulu nyej nyij tyajamuáa'ixaatye'en senyeséeracaj.

Je'ej maj huaríj a'íjna i Agar, ajta i Sara, i tyaj jin yo'itéej tá'ra'nyij

²¹ Siata'aj naaté'exaatye' mua'aj mu sij jaxie've' sij sij ja'rá'astyaj a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ¿nyitzaa sequée a'yan tyáanamujri' je'ej tí tyá'xaj a'íjci jitze i nyúucarij? ²² A'yaa pu tyé'yu'si' tí i Abraham hua'puácaa tyiyójmua'ca'aj i maj tyétyacaa. Síj pu jitzán huanie'huaca' a'íjci i íitaj tí ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ca'aj, ajta i síj, a'íi pu jitzán huanie'huaca' a'íjci i íitaj tí juxáahuaj jo'chá'canya'aj. ²³ A'íjna i tí huanie'huaca' a'íjci jitze i íitaj tí ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ca'aj, a'íi pu a'yan éenye'ej huanie'huaca' mat'ij i tí'ríj. Ajta i síj, a'íjna i tí huanie'huaca' jitzán i íitaj tí juxáahuaj jo'chá'canya'aj, a'íi pu a'íjci jin huanie'huaca' tí Dios a'yan tya'tóoratziiri'. ²⁴ Ír'ij tyaj a'yan tyaataxáj tí a'yan huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij tí a'yan tyé'yu'si'. A'íimaj i úucaa i maj hua'puaj, a'yaa pu huatóomua'aj i nyúucarij tí hua'puaj tí jin Dios tyihuo'ta'ij i tyétyacaa. Síj i nyúucarij pu a'áa já'ma'can i jir'ij japua tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Sinaí. A'íj mu jitzán eerányesij a'íimaj i tí'ríj i maj tyu'tyáhuire'sij ca'nyéjrij jime'. Ajta a'íjna i nyúucarij, a'íj puír'icij a'íjna i íiti' tí a'yan ántyapuaj tíjin Hagar. ²⁵ A'íjna i Hagar, a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i jir'ij i Sinaí, a'áa tí jo'tácaj a Arabia. A'yaa pu ajta huatóomua'aj chájta' tí já'sejre' a Jerusalén, jí'nye óoche' pu ca'nyéjrij jin tyí'muarie' jamuán i yójmua'mua'. ²⁶ Ajta a'íjna i Jerusalén tajapuá tí já'ma'can, a'íi pu juxáahuaj jo'cha'can. Ajta a'íi pu pué'een i taj náana. ²⁷ A'yaa pu'uj na'aj jí'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tíjin:

Pajta muáaj, tíquee che' muo'tacuí'nyij, pata'aj hu-
atá'tyamua've'en.

A'yaa paj huárinyij, jí'nye jéehua paj tyiyóomua'aj puá'mej
mu paj quee a'náj ootájucataca'

quee a'íjna i íiti' tí víche'.

²⁸ Siajta mua'aj, nye'ihuáamua', a'yaa xu cha'taj siana'aj séejre' ti'ij a'íjna i Isaac ti a'íjci jin eeráanyej i ti jin Dios a'yan tya'tóoratziri'. ²⁹ A'ájna imuáj a'íjna i yójra' ti a'yan cha'tána'aj éenye'ej huanie'huaca' mati'ij i ti'rúj, a'í pu je'ej pua'aj jáaruuj a'íjci i yójra' ti huanie'huaca' a'íjci jime' i muárie'ria'ra' i júuricama'ra' i Dios. Ajta ijíj, a'yaa pu cha'taj tyí'rinyacaa. ³⁰ Ajta, ¿ji'nye tyá'xaj i yu'xarij jitze? Nyiquij a'yan yee: "Pata'aj jaatamuáaritye'en a'íjci i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie', pajta i yójra', ji'nye capu a'náj tyi'táj jac'tyij a'íjci i yójra' i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie', sulu néijmi'i pu tyá'ci'tyij a'íjci i yójra' i íitaj ti juxáahuaj jo'cha'can." ³¹ A'íj pu jin, nye'ihuáamua', catu a'íjci jitze eeráanyej a'íjci i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ca'aj. Catu xaa nyu'uj, sulu a'íj tu jitzán eeráanyej a'íjci i íitaj ti juxáahuaj jo'chá'canya'aj.

5

Maj quee tooa'care'en maj ca'nyéjrij jin tyí'huire'ej

¹ Ciriistu' pu ti'rájtoo tyej tyij taxáahuaj mahuac'ca'an. A'íj xu jin caxu che' tooa'care'en siaj sij ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ej, caxu che' huariá'ci'ca'an a'yájna siati'ij tyityaajú'ca'aj.

² Sianáanamujri'. Nyáaj i nyaj Pablo pu'éen, a'yaa nu tyajámua'ixaatye'. Típua'aj a'yan setyityaatóa'an maj ja'antyisiichixi'in i ta'antyuuví'rajmee i siaj jitzán sa'raaa, ti'ij tyá'xaj i nyúucarij maj jin tyí'ijta capu tyi'táj jin jamuaatyáhuire'ej i Ciriistu'. ³ A'yaa nu tyaaté'exaatye'sij tzáahuatyí'ra'aj jime' a'táj tina'aj ti ja'antysisíjchej i junavíj, a'yaa pu jimi tyuuxié've'ej ja'mej ti'ij néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁴ Mua'aj mu siaj a'yan tyá'huoo siaj ji'ré'nye'ej huatyá'ítzeere'en i Dios jimi, mua'aj xu seríj ajtacíj a'íjci jimi i Ciriistu', siajta ajtacíj a'íjci jimi i Dios ti tyámua' tyajamuaatá'. ⁵ Tyajta ityáj, a'íj tu jitze arataca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios a'yan tyetyí'ijcho've'ej tyej tyij ji'ré'nye'ej huatyá'ítzeere'en i Dios jimi a'íjci jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye'. ⁶ A'yaa pu tyí'een, ji'nye i Ciriistu' jimi, capu a'tzúj jitzán juxie've' típua'aj a'táj arí ja'antysisíjchaca' i junavíj nusu quee. A'í pu xaa jitzán juxie've' ti a'táj a'yan tyihuo'taxié've'en i tyeítyee tzáahuatyí'ra'aj jime'.

⁷ Tyámua' xu seríj mua'aj tyityaajú'ca'aj i juyéj jitze. ¿A'tanyíj tyajamuantýí'uunyi'ri' siaj sij quee che' já'astyaj a'íjci i nyúucarij ti ji'ré'can jime'? ⁸ Capu a'ín ca'nyíjra'aj jamuaatá' i Dios i ti jamuaatajé. ⁹ A'yaa mu tyí'xaj ti círa'tzuj i levaduuraj néijmi'i tyínáxcaj i cuéjtzij, ¹⁰ a'íj

nu jin nyáaj i tavástara' jitze tyí'ca'nyej siaj mua'aj quee seequéj tyí'mua'tyij, ajta i Dios pu puéjtzij jaatá'sij a'íjci i ti tyajamua'antyí'uunyi', ajta quee je'ej rinyij a'tíj ti pué'een.

¹¹ Ajta nyéetzij jime', nye'ihuáamua', tipua'aj nyooj a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej siaj ja'antyísiichixi'in i junavíj, camu che' je'ej pua'aj nya'uurényijche' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye capu je'ej pua'aj hua'namuaaraste'ej ja'mej i nyúucarij nyaj já'mua'ixaatye' ti i Ciríistu' óotateehuaca' i cúruuj jitze. ¹² Ajta a'íjma jime' i maj a'íjci jin tyajamua'antyíu'nyí', a'yaa pu tyina'ráanajchi nyéetzij maj anaquéej a'íimaj jujíimua'aj huatyóosiichixi'in.

¹³ Siajta mua'aj nye'ihuáamua', Dios pu jamuaatajé siaj sij juxáahuaaj mahuaci'ca'an. Ajta caxu a'íjci jin a'yan rijcaj siaj sij a'yan cha' siana'aj je'ej pua'aj rijcaj je'ej ti tyajamuá'miteeraste'. Sulu siata'aj juxie've' hu-atóohuüre'en séej jamuán siajta séej. ¹⁴ Ji'nye néijmi'i pu i nyúucarij i maj jin tyí'ijta séej na'aj jitze tya'róo'astee i ti a'yan tyá'xaj tijin: "Pata'aj jaxie've' i axa'aj tyéviij a'yájna pati'ij asíj tyí'axie've'." ¹⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj, ji'nye tipua'aj mua'aj je'ej pua'aj setyúuxajta na'ríij siooj jujíimua'aj tyúucha'üre'ej, mua'aj xu sij jujíimua'aj antyúupua'arite'sij.

I ti tatzájta' eerányinyii, ajta i ti jitzán eerányinyii i júuricama'ra' i Dios

¹⁶ A'íj nu jin a'yan tyí'xaj tijin: Siata'aj a'yan tyí'tyechajcaj a'íjci jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios, siaj sij quee tyí'tíj jin je'ej pua'aj rijcaj i ti ja'mua tzajta' tye'rányinyii. ¹⁷ Ji'nye je'ej ti tyá'xie've' i ti je'ej pua'aj een, a'íj pu jájcha'üre' i júuricama'ra' i Dios, ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios a'íj pu ajta jájcha'üre' i ti je'ej pua'aj een. A'íj mu a'yan tyityetyúucha'üre', a'íj xu jin mua'aj quee a'náj a'yan rinyij je'ej siaj tyá'xie've'. ¹⁸ Ajta tipua'aj i júuricama'ra' i Dios tyaja'muamua'tyej, capu ij che' mua'ajmaj tyaja'mua'ítaya'aj ja'mej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

¹⁹ Tyámua' pu tyé'miteere' je'ej maj ricij a'íimaj i maj ja'astej i ti je'ej pua'aj een, a'íj mu juxana'cire' séecan jamuán i maj quee jatyévi'tin, huápuí'ij mu xána'visi' ricij a'íj mu mij jin meríj jó'vej, ²⁰ a'íj mu hua'najchej i sánturij, majta tyí'chahuaa. Jéehua mu juxana've', majta quee tyámua' ja'huóomua'raj, majta óochueere'. Jéehua mu tyo'cájaaxiejve', majta séecan jaaxiejtye', majta jé'ta' huaci'ij, majta séecan jimi ajtyú'uuej. ²¹ Jéehua mu tyihuá'chueere', majta juta'rujve', majta tyí'nyacua'aj,

majta néijmi'i jin a'yan ricij i ti je'ej pua'aj tyí'een. A'yaa nu nyij mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatye', a'yájna nyati'ij nyáaj nyeríj jájcuaj imuáj huaríj, tijin i maj a'yan tyityetyúucha'ij camu ujo'tyarutyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

²² Ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios ti tyihuatá'caa, a'íi pu a'íin pué'een tyej tyámua' tyihuojó'mua'raj, ajta tyámua'vi'ra'aj, ajta tyaj taxáahuaj séjre'ej, tyaj néijmi'i jin tyo'táviicue', tyajta huo'xié've'en séecan i tyeítyee, tyajta tyihuo'tapuéjve'en, tyajta quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, ²³ tyaj quee á'tatzaahuatye'ej, ajta hua' jitze séejre' i ti xá'puí'. Capu ij ajtáhua'aj síj séejre' i nyúucarij ti tyi'tíj jin hua' jitze pua'ritye'ej. ²⁴ Majta i maj jitzán ajtyáma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, mu'ríj néijmi'i tyu'táxaahuataca' i ti je'ej pua'aj tyí'een ti eerányinyiica'aj i hua' tzajta' mej mij quee che' je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj. ²⁵ Típua'aj a'íj jin tyajúurij i júuricama'ra' i Dios, tyiche' tyajta tyu'tá'an ti'ij i júuricama'ra' i Dios tu'cájuyetyej.

²⁶ Tyiche' quee á'tatzaahuatye'ej, tyajta quee ca'nyíjra'aj tatá'care'en tyej tyij je'ej pua'aj á'tamua'raj nusu tyej tyij tajímua'aj tyítajaaxiejvi'.

6

Miche' huatóohuüre'en síj ajta síj

¹ Nye'ihuámua', típua'aj séej a'tíj xaaséj ti ootyá'itzeere'en tyi'tíj jime', siata'aj mua'aj mu siaj i júuricama'ra' i Dios jitze aróoca'nyej jaatáhuüre'en. Ajta siati'ij a'yan huárinyij tyámua' xu'uj siaj sij quee a'yan cha'taj siana'aj tyityo'tyá'itzeere'en ti'ij a'íin tyo'tyá'itzee. ² Siata'aj huatóohuüre'en séej jamuán siajta séej, a'yaa xu sij a'íjci jin tya'rá'astej i nyúucaria'ra' i Ciríistu'.

³ Típua'aj a'tíj a'yan tyé'miteeraste'ej ti tyi'tíj jin antyúumua'reej, ajta quee tyi'tíj jin antyúumua'reej, a'íi pu jusíj jucuanamuaaj. ⁴ Che' síj ajta síj jusíj huóosej je'ej ti tyi'tyúucha'ij, ajta típua'aj tyi'tíj jin óotzaahuatya'muí'ij, che' a'íjna jime' je'ej ti jusíj tyi'tyúucha'ij, che' quee i séecan jime'. ⁵ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti síj ajta síj a'yan tyó'viicue' je'ej ti tyi'tíj tyá'muarie'riste'.

⁶ A'íjna i ti jumua'tyej i nyúucaria'ra' i tavástara', a'yaa pu tyúuxie've' ti jaatyáhuüre'en a'íjci i ti tyá'mua'tyej.

⁷ Caxu mua'aj jucuanamuaaj, capu i'ríj siaj jáacuanamuaaj i Dios. Tyi'tíj siaj mua'aj tyu'tá', a'yaa xu cha'taj siana'aj tya'ancuriáa'sij. ⁸ A'íjna i a'tíj ti a'íj jimi tyi'muarie' i ti je'ej pua'aj een, a'yaa pu tyá'ci'tyij ti huámui'nyij. Ajta a'tíj ti a'íj jimi tyi'muarie' i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu i júuricama'ra'

ì Dios jaatá'sij ti júurij já'ra'nyij jusén jìme'. ⁹ A'íj tu jìn tyiche' quee jaxaahuataj ì tyaj jìn xá'puí' ricij, jì'nye tìpua'aj tyequée jaxaahuataj tyí'tíj tu ancuriáa'sij a'ájna xicáara' jítze je'ej ti tye'tyévijtye'. ¹⁰ A'íj pu jìn, a'náj tyaj a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj, tyiche' tyámua' huó'uurej ì taxa'aj tyeítyee, tyajta jéetze' tyámua' tyihuó'cha'ìn a'íjma ì maj majta tyá'tzaahuatye'.

Maj tyámua' tyeeséj tí'íj quee a'tíj huo'cuanamuan

¹¹ Tyámua' xu mua'aj tyeeséj je'ej nyaj va'cán jìn tyé'yu'xaj ì nyamuáca' jìme'. ¹² A'íimaj ì maj já'mua'itziitye', majta a'yan tyí'tyese' siaj sij ca'nyéjrij jìn ja'antysisíchej ì junavíj, a'yaa mu ricij mej mij ì tyeítyee tyámua' huojó'sejra camu jaxie've' ti puéjtzij huo'ci'tyij a'íjci jìme' maj ja'rá'astee a'íjci ì Círíistu' ì ti óotateehuaca' ì cúruuj jítze. ¹³ Ajta a'íimaj ì maj ja'antysisíchej ì junavíj, camu ja'rá'astyaa ì nyúucarij ì maj jìn tyí'íjta. A'yaa mu tyá'xie've' siaj mua'aj ja'antysisíchej ì junavíj, mej mij a'íjci jìn ahuóotzaahuatye'en siaj a'íjci jìn a'yan huaríj. ¹⁴ Nyajta nyáaj canu tyi'tíj jìn á'nyatzaahuatye', sulu a'íj nu jìn á'nyatzaahuatye' ti Círíistu' nyej jítze ma'can jaapuéjtzitariaca' ì cúruuj jítze. Jì'nye a'ájna jítze ma'can ì cúruujra' ì Círíistu', capu che' ì cháanacaj nye jimi séejre', nyajta nyáaj canu nyajta che' ì cháanacaj japua séejre'. ¹⁵ Capu tyi'tíj huíire' tìpua'aj a'tíj ja'antysisíchaca' ì junavíj nusu quee, a'íj pu juxie've' ti a'tíj jájcuan jìn huanie'huaj ì Dios jimi. ¹⁶ Che' Dios huo'tyápua'ritye'en, ajta hua'ancu'vajxi'ìn a'chu maj pua'máj ja'rá'astee a'íjci ì nyúucarij, majta néijmi'i ì maj Israel jítze ajtyáma'can ì tyeítyeristyamua'me'en ì Dios.

¹⁷ Ijíj ti yujo'que'tíj ja'mej canu che' jaxie've' ti a'tíj nya'itziitya'aj, jì'nye pu'ríj nye jítze séejre' a'íjci jìme' ì nyaj jajpuéetzij ì Jesús jítze ma'can.

¹⁸ Nye'ihuáamua', che' ì tavástara' ì Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, che' a'ín tyámua' tyajamuaatá'an ì ja'mua tzajta'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I yu'xarij Pablo ti huo'ta'ítyi'ri' i Éfeso maj jo'cháatimee

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, a'íi nu pué'een i Dios ti na'antýíhuo*j* juxié'vi'ra' jime' nyej nyij jaatyáhu*i*ire'en i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, nyaja'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Éfeso ja'chej i siaj tyeítysteristyamua' pué'een i Dios, siajta tyá'tzaahuatye' a'íj xu jin jimi séejre' i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. ² Che' i Dios i tavástara' ajta i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, miche' a'íin jamuaatyáhu*i*ire'en majta tyámua' jamuáa'uurej ja'mua tzajta'.

*I tyaj jin tyé'tyojtzire' i Dios a'íjna jime' i ti taatyáhu*i**

³ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti yo'puáara'an pué'een i tavástara' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, ji'nye a'íj pu jitze i Ciriístu' tyitaatapuéjvej néijmi'i i tajapuá ti tyejé'sejre'. ⁴ Dios pu ta'antýíhuo i Ciriístu' jitze jájcuaj imuáj ti'ij quee xu jaatyatáhuava'caj i cháanacaj, tyej tyij néijmi'i jin tyámua' éenye'e*j* tá'ra'nyij i tatzájta', tyajta quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj jimi i Dios. ⁵ Ji'nye a'yaa pu tyitaaxié'vej tyej tyij yójmua'mua' pue'éenye'e*j* tá'ra'nyij a'íjna jitze ma'can i Ciriístu', je'e*j* ti a'íin jájcuaj imuáj tyitaaxié'vej. ⁶ A'íj pu jin a'yan jaatamua'aj tyej tyij a'náj tina'aj tyé'tyojtzire'e*j* a'íjci jime' i ti jin naa huasé'rin i Dios, i ti juxié'vi'ra' jin taatá' i juyó*j* jitze ma'can i ti huápu'i'ij jaxie've'. ⁷ A'íi pu i Ciriístu' tajime' tyu'nájchitaca' i Dios jimi ti'ij juxúure' eeráaxirej tajitzé ma'can ti'ij i Dios tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee. ⁸ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyá'xie've' ti tyámua' tyitaatyátoonyij, ajta tajimí jaatyájto*o* a'íjna i tyaj jin tyu'yi'tihua'an ajta tyej tyij néijmi'i tyojo'itéej tá'ra'nyij, ⁹ a'yaa pu tyitaatá' tyej tyij jáamua'tyij tyi'tíj ti pu'ricij i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi. A'íi pu arí a'yan tyaaxá'pui'intaria'ca'aj ti'ij i Ciriístu' jimi taataséjratye'en i ti ju'avaataca'aj, ¹⁰ a'yaa pu'ij tya'róo'astej je'e*j* ti tyaaxájtaca'. Ajta a'íjna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi a'íi pu a'íin pué'een ti'ij i Ciriístu' tyihuo'ta'íjtye'en néijmi'caa i maj tajapuá já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

¹¹ Ciriístu' jimi pu i Dios anaqué*e*j ta'antýíhuo ta'aj ij jamuán tyitáaci'tyij, a'yájna ti'ij i Dios tya'táraj, a'íi pu a'yan ricij je'e*j* ti tyá'xie've'. ¹² A'yaa pu

tyá'xie've' tyej ityáj anaquéej jajchó've'ej i Ciriístu', tyej tyij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i ti jin néijmi'i putyí'uurej. ¹³ Tyetyé'tyojtzi're' i Ciriístu', siajta mua'aj mu siaj jáanamua'jri' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, i ti jin jamui'rátosij, siajta tyá'antzaahuaj, mua'aj xu sij jitzán ajtyáma'cantaj xá'raa i Dios ti'ij a'ín ju júuricamej ja'mua jimi huatyájto i ti a'yan tya'tarájcaa. ¹⁴ A'íjna i júuricama'ra' i Dios a'í pu a'ín pué'een i tyaj jin jamua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna ti tyl'taci'tyij i Dios ti tyitaatá'sij, tipua'aj arí ja'antyíci'tyij i ti jin tii'rátosij tyej tyij jimi ajtyáma'can tá'ra'nyij, tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i ti jin néijmi'i putyí'uurej.

Pablo pu huá'huaviitze' i maj tyá'tzaahuatye'

¹⁵ A'íj nu jime' nyáaj jamua'ree siaj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi i Jesús, siajta hua'xie've' néijmi'caa i maj tyeítyeristyamua' pué'een i Dios, ¹⁶ canu nyij ja'antyápua'citacaa nyaj tyé'tyojtzi're'ej i Dios ja'mua jime', nyajamua'tamua're'rihua'aj nu nyij huatyényuusij i Dios jimi. ¹⁷ A'yaa nu tyá'huaviij i Dios i ti vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, i ti naa huasé'rin, ti'ij jamuaata'an i júuricamej i siaj jin tyámua' metyityoomuámua're'ej ajta ja'mua jimi huataséjre'en, ajta siaj sij ji'réc'can jime' jáamua'tyij. ¹⁸ A'yaa nu tyá'huaviij i Dios ti'ij jamo'támiteeraste'en, siaj sij jáamua'reej tyi'tíj ti puírícij i siaj jajchó've', i ti jin i Dios jamuaatajé, ajta naa éenye'ej tyihuá'ci'tyij i tyeítyeristyamua'me'en i Dios, ¹⁹ ajta quee iteere' i ti jin huápu'íj tyu'yí'tin i Dios, i ti jin tye'entyimuáriej tatzájta' i tyej tyá'tzaahuatye'. A'í pu a'ín pué'een i ti Dios jaataséjrataca' i ti jin néijmi'i putyí'uurej ti ajta jin uhuájca'nyej ²⁰ ti'ij jaatájuurityej i Ciriístu' ajta yo'ví'tij u tajapúa' ti'ij a'áa ya'ajcájra i jumuáca'ta' pujmua', ²¹ ajta jaatá' ti'ij néijmi'i putyí'uuriaj, ti tyu'ta'íjtaj, ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaj a'íjna jime' i ti jin ántyapuaj, ti'ij na'aj ijíj ti tyí'sejre' ajta je'ej ti ooj yatyojooméj. ²² Néijmi'i pu jin i Ciriístu' antyúumua'reej, a'í pu ajta i Ciriístu' antyíhuaviihuaca' ti'ij a'ín pue'éenye'ej já'ra'nyij i hua' mu'uj néijmi'caa i maj jusi'rii i Dios jimi. ²³ Ji'nye a'ímaj i maj jusi'rii i tyejúuj tzajta' a'í mu a'ín pué'een i tyévira' i Ciriístu', a'í pu hua' mu'uj pué'een, ji'nye a'í pu a'ín pué'een i Ciriístu' i ti néijmi'i tyámua' tyí'uurej.

2

Dios pu tajapúa' huatanyúj i Ciriístu' jitze ma'can

¹ Jájcuaj imuáj xu mua'aj mui'chica'aj a'íjci jime' i siaj je'ej pua'aj rijcaa siajta jéehua á'itzeeria'ca'aj, ² a'yaa xu sij tyí'tyesejria'ca'aj, ji'nye a'yaa xu tyityetyúucha'íica'aj mati'ij ricij a'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, siajta a'yan rijcaa je'ej ti tya'ráanajchi a'íjna i ti íiyan tyí'ijta ajta a'íjma jimi i xiéjnyu'carij i maj séejre' áacaj tzajta' i ti'ij ajta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa mej mij quee ja'astej i Dios. ³ A'yaa tu tyajta néijmi'i ityáj jájcuaj imuáj tyí'tyesejria'ca'aj, a'yan tyetyityaaju'uj je'ej tyaj tyaaxié'va'ca'aj tajímua'aj, ajta je'ej ti ty-itá'miteerastya'ca'aj. A'íj pu jime' a'yan tyi'taci'puáatacaj ti i Dios jéehua puéjtzij taatá'an, a'yájna ti'ij puéjtzij tyihuo'tá'sij i séecan. ⁴ Ajta i Dios jéehua pu tá'cu'vej ajta va'cán jin taxie've', ⁵ a'íj pu jin taatá' tyaj júurij tá'ra'nyij jamuán i Ciríistu', tyati'ij tyooj mui'chica'aj a'íjci jime' i tyaj á'itzeeria'ca'aj. A'íjna i ti jin jéehua já'muaxie've' i Dios a'íj xu jin seríj ja'ancuriáa' ti'ij jamuáahuire'en. ⁶ Ajta jamuán i Ciríistu' taatájuurityej, tyej tyij jamuán oorá'sej u tajapuá. ⁷ A'yaa pu a'íjna jin huaríj ti'ij jaataséjrataj i ti jin tá'ancu'vaxij ajta taaxié'vej a'íjci jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ⁸ A'íj xu jitze ma'can i Dios ti jin já'muaxie've' mua'aj ja'ancuriáa' ti'ij jamuáahuire'en i siaj jin tyá'tzaahuatye'. Caxu jujímua'aj siana'aj jájtyo, sulu a'íj pu i Dios juxié'vi'ra' jin jamua'ancu'vaxij. ⁹ Caxu mua'aj jujímua'aj a'yan tyéejtyoj, ta'aj ij quee a'tíj óotzaahuatye'ej, ¹⁰ ji'nye i Dios pu a'íin pué'een i ti táataahuaca', a'íj pu táataahuaca' jimi i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, tyej tyij tyámua' tyu'muárie'en, a'yan tyetyityaaju'uj je'ej ti a'íin jájcuaj tyitu'cájuyetyej.

Néijmi'i tu séej chájta'naj tyana'aj pué'een

¹¹ A'yaa pu'ij, mua'aj mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can, majta a'yan hua'tamuá'muaj tíjin: "i maj quee ja'antysisí'chej i junavíj", majta i maj ja'antysisí'chej i junavíj, majta jujímua'aj a'yan huatóomua'aj tíjin: "i maj ja'antysisí'chej i junavíj", ¹² xo'támua'reej siaj jájcuaj imuáj quee jimi ajtyáma'cantaca'aj i Ciríistu', siajta quee a'íjma jimi ajtyáma'cantaca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu ij tyi'tíj ja'muaci'tyúiche' i Dios jimi nusu i ti jin tya'tóoratziiiri'. A'yaa xu éenye'que' séjria'ca'aj i cháanacaj japua, caxu jamua'ajcaa i Dios ajta quee má'hua'taca'aj i siaj jin jacho've'. ¹³ Ajta ijíj, mua'aj xu seríj jimi séejre' i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een a'íjci jime' ti a'íin juxúure' eeráaxirej, mua'aj mu siaj jájcuaj imuáj

a' imuáj já'sejria'ca'aj xu'ríj jimi séejre'. ¹⁴ Ciriístu' pu pué'een i ti taatyápua'rij i tatzájta'. A'íi pu a'yan táaruuj tyej tyij séej tyana'aj tyeítyeera' pue'éenye'ej tá'ra'nyij, a'íi pu jaatyú'uj i ti tyi'tyánaamuaaj ajta i tyaj jin tanyo'si'tya'ca'aj. ¹⁵ A'íi pu ja'antyipuá'rij i nyúucarij i maj jin tyí'ijtacaca'aj majta jin tyúu'ijtya'ca'aj, ajta i maj huá'puaca'aj pu séej na'aj huatyátaahuaca', mej mij séej mana'aj tyeítyeera' pué'eenye'ej muá'ra'nyij. A'yaa pu éenye'que' huo'tyápua'rij. ¹⁶ A'íi pu ja'antyipuá'rij i maj quee naa ja'huóomua'rajca'aj i séecan jamuán, ajta i maj jó'tatee i cúruuj jitze a'íj pu jin jitzán ta'ajtyáhuii i Dios, tyej tyij séej tyana'aj tyévira' pue'éenye'ej tá'ra'nyij.

¹⁷ Ciriístu' pu mujo'vé'mej tí'ij jamuaaté'exaatye'en i nyúucarij i ti jin jamuaatyápua'ritye'en mu siaj a' imuáj jo'tyú'uuca'aj, siajta mu siaj yevéjri' séjria'ca'aj. ¹⁸ Ji'nye i Ciriístu' jimi tu pújoorej tyej tyij séej tyana'aj jin i júuricamej ajtyáxiirej i tavástara' jimi. ¹⁹ A'íj xu jin mua'aj quee che' a'íin pué'een i maj séej i chuéj japua já'ma'can, caxu che' ajéjre' já'sejre', sulu xu'ríj hua' jitze ajtyáma'can a'íjma jimi i maj jitzán séejre' i Dios, siajta tyeítyeristyamua'me'en pué'een. ²⁰ A'yaa xu mua'aj een tí'ij i chí'ij, majta a'íimaj i ti huo'tajé i Jesús, majta i maj ará'tyeej tyí'xajtacaca'aj i Dios jitze ma'can, a'yaa mu tyí'huiire' tí'ij tyetyéj ti japuan ájtaavijhuaj i jáxu'uj, ajta i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, a'íi pu a'íin pué'een i tyetyéj ti jéetze' juxie've'. ²¹ I Ciriístu' jimi, néijmi'i pu i chí'ij huatyáama'aj ja'mej 'asta na'aj quee a'yan huárinyij tí'ij tyeyúuj ti jitzán i Dios iirájcaj. ²² Siajta mua'aj jitzán xu siajta tyúuvi'raxí'sij siaj sij a'yan tyi'huíre'ej xá'ra'nyij tí'ij tyeyúuj ti jitzán iirájcaj i júuricama'ra' i Dios.

3

Pablo pu a'íjna jin antyúumua'reej ti tyihuó'ixaatye'en i maj séej chuéj japua ja'chej

¹ A'íj nu jin nyáaj Pablo eetyánami' a'íjci jime' nyaj jahuiire' i Ciriístu' i ti ajta Jesús pué'een tí'ij mua'ajmaj jamuáahuiire'en, mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can. ² Xu'ríj sij jamua'reej ti Dios naata'íj nyej nyij jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra' ajta je'ej ti tya'tóoraj mua'ajmaj jimi. ³ Dios pu arí naataséjraj i ti jimi ju'avaataca'aj, a'yájna nyati'íj nyeríj cíi tyajamuaatayú'sej. ⁴ Típua'aj seríj jo'jívve'en, aj xu sij yo'itéej xá'ju'un je'ej nyaj tyiyó'itej tyámua' naa a'íjci jime' i ti ju'avaataca'aj i ti jin i Ciriístu' a'yan huaríj, ⁵ i tíquee eexúj huo'taséjratya'ca'aj

a'íjma i tyeítyee i maj jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj, ajta íjij i júuricama'ra' i Dios pu arí huo'taséjra a'íjma i maj jimi séejre' mej mij jaatyáhuire'en, ajta a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ⁶ A'íi pu a'ín pué'een i ti ju'avaataca'aj i nyúucaria'ra' i Dios i ti néijmi'que' a'yan tyihúa'jee maj antyóosiire'en i Ciriístu' jimi, mej mij síj mana'aj tyeítyeera' pue'éenye'ej muá'ra'nyij, majta néijmi'i ja'ancuriá'an a'íjna i ti jin tya'tóoratziiri' i Dios a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ⁷ A'íj nu jin nyáaj tye'entyárupij nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, a'íi pu a'yan tyinaatapuéjvej juxié'vi'ra' jime' ajta ná'ancu'vaxij, a'íj pu jin jaataséjrataca' i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

⁸ Nyáaj nu a'ín pué'een i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee a'íjma jimi maj ciléenye' jin tyityetyu'uj i Dios jimi, ajta a'íi pu tyámua' tyinaatyájtoo nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij jáamua'reej je'ej ti tyí'een i Ciriístu' jimi. ⁹ A'yaa pu tyinaa'íjcaj nyej nyij huo'té'exaatye'en néijmi'caa je'ej ti i Dios tyaaxá'pui'intarej, i ti néijmi'i tyú'taahuaca', a'íi pu a'yan tyá'avaataca'aj ti'ij na'aj jájcuaj ímuáj ti yaje'ré'nyej. ¹⁰ A'yaa tutyij íjij a'íimaj jimi tyá'mua'reej i maj jusi'rii u tyejúuj tzajta', néijmi'i i maj jin tyí'ijta u tajapuá, majta mu tyi'táj jin antyúumua'reej jo'tij i Dios já'sejre', mej mij jáamua'reej tiquee síj na'aj i Dios ti jin a'yan huaríj i jumua'tziira'aj jime'. ¹¹ Dios pu a'yan huaríj je'ej ti a'ín jájcuaj ímuáj tyaaxá'pui'intarej, ti'ij i tavástara' Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, a'íjna jin a'yan huárinyij. ¹² A'íj tutyij jimi i Ciriístu' taxáahuaj séejre' tyej tyij ajtyáxiirej i Dios jimi, a'íj jitze tyetyi'ca'nyáaj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. ¹³ A'íj nu jin a'yan tyaja'muahuaviij siaj quee juxaahuataj a'íjci jime' i nyaj ja'mua jime' jajpuéetzij, ji'nye jéehua pu naa tye'mej ja'mua jimi.

I tyaj jahuoo ajta i tyaj jin tyé'tyojtzi're' i Dios

¹⁴ A'íj nu jin tyítunutaj jimi i vástaria'ra' i Ciriístu', ¹⁵ i tyaj jitzán ja'ancuriáa' je'ej ti huatóomua'aj síj ajta síj i tyeítyeristyamua'me'en, ti'ij i jútye' ajta íyan i cháanacaj japua. ¹⁶ A'yaa nu tyá'huoo ti i Dios ca'nyíjra'aj jamuaata'an i ja'mua tzajta', siaj sij a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, ¹⁷ che' i Ciriístu' ja'mua tzajta' séjre'ej a'íjna jime' siaj tyá'tzaahuatye', ajta i siaj jin juxie've' a'íi pu pué'een i ti jéetze' juxie've' ja'mua jimi. ¹⁸ Siaj sij néijmi'i tyámua' ja'huóomua'raj siajta jáamua'reej ti jéehua já'muaxie've' i Ciriístu', ti'ij na'aj tyí'sejre' áatyej ímuáj, ajtyapuáj ímuáj,

aacij imuáj, a'íi pu a'íin pué'een i ti jin já'muaxie've'.
 19 A'yaa nu tyá'huoo ja'mua jime' siaj sij jáamua'tyij i ti
 jin i Ciríistu' já'muaxie've', i tiquee je'ej ámiteere' tyej
 tyij yo'itéej tá'ra'nyij, ti'ij ajta néijmi'i jime' i Dios tyámua'
 tyajamuaatyátoonyij.

20 Ajta ijíij, tyetyé'tyojtzi're' i Dios, ti jéehua huápu'i'ij
 jaayi'tin ti a'yan huárinyij je'ej tyaj tyaatáhuaviiraj, nusu
 je'ej tyaj tyí'mua'tzej, tyetyé'tyojtzi're' i ti jin néijmi'i
 putyí'uurej ti tatzájta' séejre'. 21 Tyiche' tyaatatyójtzi're'en
 i Dios jo'tyaj já'tasi'rii, tyajta a'íjci i Ciríistu' ti ajta Jesús
 pué'een, tyiche' tyé'tyojtzi're'ej ti'ij na'aj yutij jo'que'tij
 ja'mej jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

4

*Néijmi'i tu séej tyeítyeera' tyana'aj pué'een i
 júuricama'ra' jimi i Dios*

1 A'íj nu jin nyáaj, i nyaj eetyánami' a'íjna jime'
 nyaj jahuíire' i tavástara', a'yaa nu tyaja'muahuavíij
 siaj tyámua' tyityetyúucha'íij, ji'nye a'íi pu i Dios ja-
 muaatajé. 2 Caxu óotzaahuatye'ej sulu naa xu tyi-
 huojó'mua'raj, siajta quee jiye'tzín nyinyu'caj sulu se-
 tyo'táviicue' siahuá'xie've'ej séej siajta séej, 3 siajta hu-
 atyóoca'nyej siaj sij séej siana'aj tyeítyeera' pué'eenye',
 ji'nye a'íi pu a'áa já'ma'can i júuricama'ra' jimi i Dios,
 a'íjna jime' siaj sij juxáahuaj séejre'ej. 4 Síij pu'uj i tyévira'
 ajta síij na'aj i júuricama'ra' i Dios, a'yájna ti'ij ajta i Dios
 ti jamuaatajé siaj séej siana'aj tyicho've'ej. 5 Síij pu'uj i
 tavástara', ajta síij na'aj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', síij
 pu'uj ajta i tyaj nyúucaritze' huái'huaca'. 6 Síij pu'uj i Dios i
 tyaj néijmi'i jajvástara', i ti néijmi'caa jin antyúumua'reej,
 a'íi pu ajta néijmi'i jin tyí'muarie' ajta néijmi'caa jimi
 séejre'.

7 Ajta ityájma pu i Ciríistu' tyitaatapu'éjvej séej ajta séej
 je'ej ti a'íj tya'ránajchaca'. 8 A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' i
 yu'xarij jitze tíjin:

Tajapuá pu jo'ojnyéj ajta huojo'ví'tij a'íjma i ti huo'mué'tij
 ti'ij néijmi'caa eetyáanaaj,
 ajta huo'ta' a'íjma i jutyéityeristyamua' mej mij tyámua'
 tyityahuóocha'íin.

9 ¿Tyi'tanyí pu tyí'xaj i nyúucarij ti a'yan tyá'xaj yee
 "a'íi pu tajapuá jo'ojnyéj"? A'yaa pu huatóomua'aj tíjin
 a'íi pu ajta anaquéej yava'cáanyej íiyan i cháanacaj japua.
 10 Ajta i ti yava'cáanyej, a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti tajapuá
 jo'ojnyéj ti'ij tyu'néijmi'tare'en ti'ij na'aj pua'máj tyí'sejre'.

11 A'íi pu hua'antyíhuoj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta séecan mej mij Dios jitze ma'can tyu'taxáj, ajta séecan antyíhuo mej mij huo'ré'ixaatye'en i tyeítýee i nyúucaria'ra' i Dios, ajta séecan mej mij huó'cha'íin i maj jusi'rii, ajta séecan maj tyihuó'mua'tyej. 12 A'yaa pu'ij tyámua' huó'ruuj i tyeítýeristyamua'me'en i Dios, mej mij a'íimaj tyu'tyáhuíire'en, majta tyíve'sej jamuán i Ciriístu', 13 'asta tyana'aj quee séej tyévira' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye', ajta tyej tyij jáamua'tyij i yójra' i Dios, aj tutyij néijmi'i huose'en i Ciriístu' jimi. 14 Catu che' a'yan éenye'ej tá'ju'un matí'ij i tí'ríij, i maj cha'mana'aj tyojó'namuajran majta quee xu jamua'reej je'ej tiquee tyí'xa'pui'in, majta a'yan een tí'ij i jéetirij i tí áacaj jáatisij jo'tij na'aj pujmua', majta je'en séecan huá'cuanamuaj je'ej tí tyihua'ránajchi maj tyihuó'ixaatye'en a'íjci jime' i tí hue'tzij pué'een. 15 Tyajta ityáj a'yaa tu tyí'xáataj tá'ju'un je'ej tí tyí'ji'ré'can jime', jí'nye tyátaxie've', a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyaj huahuóse'en i Ciriístu' jamuán, jí'nye a'íi pu a'íin pué'een i taj mu'uj néijmi'caa ityájma. 16 Ajta i Ciriístu' jitze ma'can, néijmi'i tu i tyaj tasi'rii i tyeyúuj tzajta' tyihuóse'sij, a'íjna jime' tyaj taxie've' séej tyajta séej, a'yaa pu tye'mej tipua'aj néijmi'i metyí'muarie'ej je'ej tí tyihuo'ci'ij séej ajta séej.

Je'ej maj jájcuaj jin tyí'tyechej i maj Ciriístu' jimi séejre'

17 A'yaa nu nyij tyajá'mua'ixaatye', nyajta a'yan tyajá'mua'ijcatye' i tavástara' jitze ma'can siaj quee che' a'yan tyityetyúucha'íij matí'ij i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj a'yan tyí'tyechej je'ej tí i hua'mua'tziira'aj jitze tye'rányinyii tiquee tyí'tíj huíire' 18 majta quee tyí'tíj jó'itej. Camu a'íimaj jamua'reej je'ej tí tyí'een i Dios jimi, jí'nye camu tyihuojó'itej a'íjna jime' maj quee tóocua'nyii i juxiéjnyu'caa tzajta'. 19 Muríj huatyétze'riaca', majta a'íjna jimi huatóotoj je'ej tí tyí'tíj tyihua'ránajchi i hua'tzajta' mej mij néijmi'i jin tyu'xána'cire'en. 20 Siajta mua'aj, caxu a'íj jin jaamua'aj i Ciriístu' siaj sij a'yan cha'taj siana'aj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij, 21 jí'nye tyámua' xu tyáanamujri' i nyúucaria'ra' siajta a'íj jitze tyí'huó'itíiri' siaj sij a'yan tyí'tyeséere'ej xá'ra'nyij je'ej tí a'íin tyá'xie've', ajta a'yan tyí'ji'ré'can jime' jimi i Jesús. 22 A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj metyaja'ajhua'xij je'ej siaj jájcuaj imuáj tyí'tyesejria'ca'aj, siajta yó'hua'xin je'ej siaj tyityetyúucha'íica'aj, jí'nye je'ej pu pua'aj já'mua'uuriajca'aj i tí já'muacuanamuajca'aj. 23 A'yaa pu tyúuxie've' siaj huóojajcuare'en a'íjci jitze i siaj jin

ma'umuámua're', ²⁴ siaj sij tyámua' naa tyityetyúucha'íij i ti tyi' jájcuaj jime', siaj sij a'yan éenye'ej xá'ra'nyij je'ej ti i Dios yan tyajamuaatyájtoo, i ti ajta ámiteeria'aj siaj tyámua' tyi'tyesejre' jí'réc'an jime'.

Tyiche' jusén jime' tyámua' huárinyij

²⁵ A'íj pu jin, caxu che' jucuanamuj, sulu siata'aj huatoojé'yacan jin tyaaté'exaatye'en i juxa'aj tyévij, jí'nye néijmi'i tu séej tyana'aj tyévira' jitze ajtyáma'can.

²⁶ Típua'aj xaatanýnyu'cacuj, caxu a'íjci jin ootyá'itze'rihua'an i Dios jimi, caxu siajta á'tyeevi' siaj nyinyu'cacuj tyi'táj jime'. ²⁷ Caxu jatá'care'en ti i tyiyáaru' avúitzij jin huataséjre'en ja'mua tzajta'.

²⁸ I ti tyí'nahua'ra'aj, che' quee che' tyí'nahua'aj, sulu che' tyu'muárie'en tí'ij tyi'táj huamué'tin i ti jin huo'tyáhuíire'en a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'.

²⁹ Caxu tyi'táj xajtaj ti je'ej pua'aj namujre', sulu a'íj xu'uj huataxáj i nyúucarij tí xá'pui' i ti hua'tyáhuí'rii mej mij jéetze' yo'itéej muá'ra'nyij ajta tí'ij tyámua' tyihuo'tá'an a'íjma i maj janamuj. ³⁰ Caxu xaamújrira'aj jatá'care'en i júuricama'ra' i Dios, i ti jin i Dios já'muamajtyen tíjin jitzán xu ajtyáma'can tí'ij atyojo'rén'yej a'náj ti ja'mua japua huatányuusij.

³¹ Siata'aj néijmi'i tyu'tapuá'citaj i siaj jin je'ej pua'aj metyityoomuámua're', i siaj jin jujaaxiejtye', nusu i siaj jin nyinyu'cacuj, na'ríij i siaj jin hua'tají'vii i tyeítýee, nusu i siaj jin je'ej pua'aj tyihua'xaj. ³² Siata'aj tyámua' tyityetyúucha'íij, siajta óocuu'vej séej siajta séej, se-tyu'túu'uunyí' séej siajta séej, a'yájna tí'ij i Dios mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyí'ri' i Ciriístu' jimi.

5

Je'ej maj ye'ej tyityeecháatime'nyij i yójmua'mua' i Dios

¹ Siajta mua'aj, mu siaj yójmua'mua' pué'een i Dios, a'yaa xu cha'taj siana'aj huárinyij tí'ij i Dios ricij. ² Néijmi'caa xu naa jó'mua'raj siajta hua'xie've'ej, a'yájna tí'ij i Ciriístu' tyí'taxie've', ajta huatóotoj tájime' tí'ij huatóomu'vejritaca' tajitzé ma'can i Dios jimi, a'yaa pu'ij éenye'ej séejre' tí'ij mu'véjrij ti naa tyaarie'ej u tajapúa'.

³ A'yaa pu ja'mua jimi tyúuxie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'íij, jí'nye tyeítýeristyamua'me'en xu pué'een i Dios, caxu a'íj xajtaj i siaj jin huóoxana'cire'en, na'ríij tyi'táj siaj jin je'ej pua'aj ricij, nusu siaj tyí'nyacua'tzaj.

⁴ Caxu tyi'xajtaj nyúucarij jime' ti je'ej pua'aj huánamujrii, na'ríij i ti quee tyi'táj huíire', jí'nye capu xá'pui', jéetze'

pu naa siaj tyaatatyójtzi're'en i Dios. ⁵ A'yaa xu tyá'mua'reeriaj tijin tipua'aj a'tíj juxana'ciria'aj, nusu je'ej pua'aj metyóomua'riaaj, na'riij jéehua tyí'nyacua'tzaj, a'yaa pu huasé'rin i Dios jimi ti'ij síij ti hua'na'michej i sáanturij, a'íjma capu huá'ci'tyij maj utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ajta i Ciríistu'.

Tyiche' tyámua' tyí'tyechajcaj je'ej ti i Ciríistu' tyita'tanyéjnye'rityee

⁶ Che' quee a'tíj já'muacuanamuj a'íjna jime' i nyúucarij tiquee tyí'tíj huüre', ji'nye Dios pu jéehua puéjtzij huo'tá'sij a'íjma i maj quee já'tyese'. ⁷ A'íj xu jin caxu mua'aj hua'ajtyánaxcan a'íjma. ⁸ A'náj imuáj xu mua'aj tíca'riste' séjria'ca'aj, siajta ijíij xu'riij nyéeri'iste' séejre', a'íjna jime' siaj tavástara' jimi séejre'. A'íj xu jin tyámua' tyityetyúucha'íj mati'ij i maj nyéeri'iste' séejre', ⁹ ji'nye a'íjna i tatzárij néijmi'i pu tyámua' tyí'uurej, ajta a'yan ricij je'ej ti tye'tyévijtye', ajta tzáahuatyira'aj jin séejre'. ¹⁰ A'náj tina'aj xu jahuoocaj je'ej ti tya'ránajchi i tavástara'. ¹¹ Caxu hua'ajtyánaxcan a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj i maj tíca'riste' séejre', sulu siata'aj nyéeri'iste' jaataséjrataj je'ej maj ricij. ¹² Ji'nye tyú'tyevi'raste' ti a'tíj jaataxáj je'ej maj a'íjma avíitzij jin ricij, ¹³ ajta néijmi'i pu tyámua' naa tyu'taséjre'sij i tatzárij jime', ¹⁴ ji'nye a'íjna i tatzárij néijmi'i pu tyí'sejrata je'ej ti een. A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' tijin:

Huatájisij, muáaj mu paj tyácusij,
ájchesij hua' tzajta' i muí'chítyee,
ajta i Ciríistu' pu muatyátatzavi'tye'ej.

¹⁵ A'íj xu jin tyámua' tyityetyúucha'íj. Caxu a'yan tyityetyúucha'íj mati'ij i maj quee ma'umuámua're', sulu tyámua' xu metyityoomuámua're'ej. ¹⁶ Tyámua' xu eenye' siajta a'yan rijcaj je'ej ti tyí'xa'pu' ijíij ti ooj je'ej tyí'riij, ji'nye je'ej pu pua'aj tyí'ricij yatij jooméj. ¹⁷ Caxu je'ej pua'aj metyityoomuámua're'ej, sulu a'yaa xu tyá'huoocaj siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'. ¹⁸ Caxu ta'ruj, ji'nye je'ej pu pua'aj já'mua'uurej, jéetze' pu naa siaj néijmi'i a'íj jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios. ¹⁹ Setyi'huóo'ixaatye' tyámua' naa a'íjci jime' i chuúicarij, siajta i siaj jin tyé'tyojtzi're' i Dios, siata'aj tyu'táchuúicaj, siaj sij tyámua' tyaatá'an néijmi'i jime' i ja'muaxiéjnyu'caa i tavástara'. ²⁰ A'náj tina'aj xu tyé'tyojtzi're'ej i Dios i ti néijmi'i tyú'taahuaca' ti'ij na'aj úyan ti tyí'sejre', nyúucaritze' i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

Je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'íicaj i maj tyá'tzaahuatye'

21 Siata'aj huóohuüre'en séej siajta séej, a'íjci jime' i siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íj i Ciriístu'.

22 Siajta mua'aj mu siaj huíchej, siata'aj huá'astyaj i jucínastyamua' a'yájna siati'íj tyá'astej i tavástara'. 23 Ji'nye i cína'ra'an pu mu'úura' pué'een i ju'íj, ti'íj ajta i Ciriístu' hua' mu'uj tyi'pué'een néijmi'caa i maj jimi jusi'rii, a'íi pu'ij hua' japua huatányuusij. 24 Ajta a'yájna mati'íj i maj jusi'rii tyá'astej i Ciriístu', a'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' mej mij a'íimaj i maj huíchej huá'astyaj néijmi'i jime' i jucínastyamua'.

25 Siajta mua'aj mu siaj hua'cínastyamua' pué'een, siata'aj huo'xié've'en i ju'irástyamua' a'yájna ti'íj i Ciriístu' tyi-huá'xie've' a'íjma i maj jimi jusi'rii, a'íi pu ajta hua' jitze ma'can huamu'. 26 A'yaa pu huaríj ti'íj huo'jájcuare'en, ajta tyámua' huó'ruuj i hua' tzajta', a'íjna jime' maj ja'antzaahuaj a'íjci i nyúucarij ti jaatyájtóo hua' jimi, 27 ti'íj a'yan tyaataséjrataj ti'íj i tyeyúuj ti naa een, tiquee tyi'tíj a'me'ej, ajta quee huatyátzu'taca', sulu ti tyámua' naa huasé'rin ajta quee tyi'tíj jin á'ítzeere'. 28 A'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' mej mij i maj nyejnyeí'chej huo'xié've'en i ju'irástyamua', a'yájna mati'íj jujímua'aj tyúuxie've'. A'íjna i ti jaxie've' i ju'íj, a'íi pu ajta jusíj juxie've'. 29 Ji'nye capu a'tíj jaxana've' i jutyévíj, sulu a'íi pu tyá'cue'tyej ajta tyámua' tya'xá'puee, ti'íj ajta i Ciriístu' tyámua' tyihuá'cha'íj i maj jimi jusi'rii, 30 ji'nye a'íi pu tyévira' pué'een. Tyajta ityáj tu i Ciriístu' jitze ajtyáma'can. 31 A'íj pu jin i tyáati' majuuriésij i jutáataj ajta i junáanaj ti'íj ja'antyáanaxcaj i ju'íj, majta a'íimaj i maj hua'puaj, síj mu'uj mij tyévira' pué'eenye'ej muá'ju'un. 32 A'yaa pu'ij tyí'sejre' i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi. Nyajta nyáaj a'íj nu jime' tyí'xaj a'íjci i Ciriístu', nyajta néijmi'i jime' i maj jimi jusi'rii. 33 A'yaa pu'ij tyúuxie've', mua'aj mu siaj nyejnyeí'chej, siata'aj huo'xié've'en i ju'irástyamua' a'yájna siati'íj jujímua'aj tyúuxie've', majta i hua'irastyamua' miche' huo'tyátzaahuatye'en i jucínastyamua'.

6

1 Siajta mua'aj mu siaj hua'yojmua', siahuá'astyaj i juhuásimua' a'yájna ti'íj tya'ráanajchi i tavástara', ji'nye a'yaa pu tyí'xa'pui'in. 2 A'íjna i nyúucarij ta'nájcaj i Dios ti jin tyita'táratziiri' a'yaa pu tyá'xaj tíjin: "Pata'aj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íj a táataj pajta a' náanaj, 3 ta'aj muáahuüre'en pata'aj á'tyeevi'in paj júurij puá'ra'nyij íyan i cháanacaj japua."

4 Siajta mua'aj mu siaj hua' huásimua' pué'een, caxu hua'jaaxiejtye'ej mu juyójmua', sulu tyámua' xu tyí'huóocha'íin, siaj sij huo'mua'tyey, siajta huo'té'exaatye'en tyámua' je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'.

5 Siajta mu siaj ca'nyéjrij jin tyí'huiire', siata'aj huá'astyaj i maj íiyan cháanacaj japua tyajá'mua'ijtye'. Siahuá'astyaj tzáahuatyí'ra'aj jime', a'yájna siati'ij tzáahuatyí'ra'aj jin tyá'huiire' i Ciríistu'. 6 Siahuo'tyá'huiire', caxu a'áa siana'aj mati'ijta a'íimaj já'muasejra, siaj sij hua' jimi tyámua' tyu'tyá'itzeere'en, sulu siata'aj a'yan tyihuo'tyá'huiire'en siati'ij tyá'huiire' i Ciríistu', ajta je'ej ti tyá'xie've' i Dios. 7 Siata'aj tyámua' naa tyu'muárie'en, a'yájna siati'ij i tavástara' siaj jimi tyí'huiire' caxu i tyétyacaa jimi. 8 A'yaa pu tyúuxie've' siaj jáamua'reej sáij ajta sáij, tipua'aj i ti tyí'ijtyí're' nusu i ti juxáahuaj tyí'muarie', a'yaa tu i tavástara' jimi tya'ancuriáa'sij je'ej ti sáij tyí'táj jin xá'pui' huaríj.

9 Siajta mua'aj, mu siaj tyihuá'ijtye', a'yaa xu cha'taj siana'aj tyámua' tyihuó'cha'íin i maj ja'mua jimi tyí'muarie', caxu hua'nyeechej. Xo'támua'reej tíjin mua'aj majta a'íimaj i maj ja'mua jimi tyí'muarie' néijmi'i xu a'íj jitze ajtyáma'can i tavástara' tajapuá ti já'sejre', siajta a'íjci jimi juxa'aj xu'uj een.

I maj jin nyo'se' i maj tyá'tzaahuaty'e'

10 Ajta íjij nye'ihuáamua', xáahuo siaj sij huatyóoca'nyej i tavástara' jimi, siaj sij tyu'tyámue'tin i muárie'ria'ra' jime'. 11 Siata'aj tyámua' tyitya'cóonaj néijmi'i jime' i ti Dios jaatyájtoo ja'mua jimi i siaj jin huatyényo'se'en, siata'aj sij tyo'táviicue' néijmi'i jime' i ti jin já'muacuanamuaj i tyiyáaru'. 12 Ji'nye catu a'íjma nyo'si'tye' i tyeétyee, sulu a'íjma i maj tyí'táj jin antyúumua'reej, majta a'íimaj i maj tyí'ijtaca'aj, a'íjma i xiéjnyu'carij maj je'ej pua'aj een, i maj majta tyityatatyíj tyí'táj jime' táca'riste' íiyan i cháanacaj japua, ajta u tajapuá. 13 A'íj xu jin néijmi'que' cóonaj i Dios ti jaatyájtoo ja'mua jimi, siata'aj sij tyo'táviicue'en a'ájna xicáara' jitze i ti je'ej pua'aj tyí'ricij, ajta siati'ij tyámua' huóo'uuren a'yaa xu sij tyityaaju'un.

14 A'íj xu jin tyámua' eenye', caxu ajtací'ca'an, ajta je'ej siaj ricij, a'yaa xu jáa'uuren je'ej ti tyí'ji'récán jime'. 15 Siajta a'náj ti na'aj tyámua' eenye', siaj sij jaariá'xaj i nyúucaria'ra' i Dios. 16 Ajta a'ájna i siaj jitzán tyá'tzaahuaty'e' a'íi pu jamuaatyá'huiire'ej tí'ij quee jamua'antyipuá'ritye'en i tyiyáaru'. 17 Ajta i ti ja'mua japua huatányuusij a'yaa pu tyajamuatyá'huiire'ej tí'ij i

xantáaru' tì ju'tyámuucu'uj, ajta ì nyúucaria'ra' ì Dios a'íi pu pué'een ì chúun tì juxa'aj tya'antámuamuaa tì jamui'tyéchuiitye'sij ì júuricama'ra' ì Dios. ¹⁸ Caxu jatapuá'citacare'en siaj jahuoocaj ì Dios jimi, sulu a'yaa xu jéehua tyá'huoocaj, xa'rooca'nyéej ì júuricama'ra' jítze ì Dios. Xa'tanyéjnye'rij, caxu tyá'xaahuataj siaj hua' jime' jahuoocaj ì Dios jimi ì maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁹ Siata'aj nyajíme' jahuoocaj ì Dios jimi, ta'aj ij naata'an je'ej nyaj tyu'xáj, nyej nyij tyihuó'ixaatye'en ì tyeítyee, nyajta quee tyí'tziinye'ej tyi'tíj jime', a'yaa nu nyij tyihuo'té'exaatye'sij a'íjci ì tì aviitzi' ì Dios jimi, a'íjna jime' ì nyúucaria'ra'. ²⁰ Dios pu a'íjna jin nyojo'ta'ítയാ'ca' nyej nyij huo'té'exaatye'en ì nyúucaria'ra', a'íj nu jin eetyánami' ijíj. Siáahuoocaj ì Dios jimi nyej nyij quee tyí'tziinye'ej nyetyihuo'te'exaatye'en a'íjna jítze ma'can.

Pablo pu hua'tyojtye' ì tì jin ja'antyipuá'ritye'ej

²¹ A'íjna ì Tíquico, ì ta'ihuáara' ì tyaj jaxie've' tì a'yan cha'tána'aj tyá'tzaahuatye' ì tavástara' jimi nyati'íj nyáaj ajta quee tyi'tíj jin á'ítzeere' ì Dios jimi, a'íi pu néijmi'i tyajamuaaté'exaatye'sij siaj sij jáamua'reej je'ej tì tyí'nyahuiire' ajta je'ej nyaj ricij. ²² A'íj nu jin jaata'ítijij ja'mua jimi, siaj sij jáamua'reej je'ej tì tyí'nyahuiire' ajta ca'nyíjra'aj jamuaata'an.

²³ Che' ì Dios jamuaatyápua'ritye'en néijmi'caa ì já'muatzajta', ajta néijmi'caa ì ja'mua' ihuáamua', ajta ì tavástara' Jesús tì ajta Ciríistu' pué'een, che' a'íin jamuaataxié've'en, ji'nye mua'aj xu tyá'tzaahuatye', ²⁴ Che' tyámua' tyí'eenye' néijmi'caa jimi ì maj jusén jin jaxie've' ì tavástara' Jesús tì ajta Ciríistu' pué'een.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íimaj jimi i maj Filipos jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo ajta a'íjna i Timoteo, ityáj tu jahuiire' a'íjna i Jesús i Ciriistu', a'yaa tu já'muatyojtye' néijmi'caa mua'ajmaj mu siaj Filipos jo'cháatimee, siajta a'íjma jitze ajtyáma'can i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i Jesús i Ciriistu', i maj tyajá'mua'ijtye', majta i maj já'muahuiire' tyi'táj jime', néijmi'caa tu yajá'muatyojtye'. ² Che' i Dios i tyaj javástara' ajta i tavástara' Jesús i ti ajta Ciriistu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin majta jamuaatyápua'ritye'en i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzi're' i Dios

³ Nyati'ijta mua'ajmaj jamo'támua'reej jéehua nu tyé'tyojtzi're' i nyaj Dios, ⁴ ajta nyati'ijta jahuocaj i Dios jimi, nyenyetyámua'va'aj nu ja'mua jimi nyajta jahuoo néijmi'caa mua'ajmaj jime', ⁵ ji'nye mua'aj xu a'náj tina'aj naatáhuui nyej nyij huó'ixaatye'en i tyeítyee a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios, sianaatáhuui i jájcuaj imuáj siajta ijíij sióoche' xu a'yan ricij. ⁶ Tyámua' nu naa tyá'mua'reej ti i Dios a'íjci i ti ju'huatyáhuuij ti tyámua' jamuáa'uurej i ja'mua tzajta', a'íi pu ajta ja'antyíci'sij a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyej i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. ⁷ A'yaa pu tyi'xa'pui' nyaj a'yan tyi'mua'ajcaa ja'mua jime', ji'nye mua'aj xu nyatzájta' séejre' siajta a'yan tyinaataséjra siaj a'náj tina'aj nyahuiire', tipua'aj nyanámi'huaaj, na'rúij a'íjma jimi anyo'tyávaacaj i maj tyityatatyíj nyej nyij a'yan tyaataxáj yee xá'pui' i nyúucarij nyaj huá'ixaatye'. ⁸ Dios pu jamua'reej nyaj jéehua huápui'ij já'muasejramu', a'íj nu jin já'muaxie've' i ti ajta nyéetzij jin naaxie'vej a'íjna i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. ⁹ A'yaa nu tyá'huoo i Dios jimi siaj jéetze' huóoxie've'en jujímua'aj, ti'ij ajta i Dios jamuaata'an siaj sij jéetze' tyámua' naa néijmi'i tyojo'itéej xá'ra'nyij siajta tyámua' metyityoomuámua're'ej, ¹⁰ ajta siaj sij jáamua'reej tyi'táj ti jéetze' xá'pui'. A'yaa xu tyámua' tyi'tyecháaj xá'ju'un, siajta huaju'uj xá'ju'un juxáahuaj, 'asta na'aj quee uvé'nyej a'íjna i Ciriistu', ¹¹ ji'nye mua'aj xu tyu'taséjrataj i siaj jin jéehua tyámua' naa tyú'ruuj,

a'íjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, ajta jéehua tyaatatyójtzi're'ej i Dios.

Ciriístu' pu a'ín pué'een i tyaj jin júurij

¹² Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej, je'ej ti tyi'táj náaruj, a'yaa pu'ij tyí'nyahuiire' mej mij jéetze' mue'táj jáanamua'j i nyúucaria'ra' i Dios. ¹³ Ji'nye i nyaj námi' a'íj pu jin séejre' nyaj jahuiire' i Ciriístu', mej mij jáamua'reej a'ímaj i xantáaru'uj i maj jacha'ij a'íjna i ti va'cán jin tyi'tyéjvee majta néijmi'i i séecan. ¹⁴ Ajta mati'ij naaséj nyaj nami'huaca'aj, mue'táj mu i nye'ihuáamua' ahuóoca'an mej mij jaariá'xaj i nyúucaria'ra' i Ciriístu', camu tyí'tziinye' sulu a'íj mu jitze tyí'ca'nyej i tavástara'.

¹⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna maj séecan a'yan tyí'xaj i Ciriístu' jitze ma'can, ji'nye jéehua mu chueerij nyéetzij jime', majta nyéjcha'íire', majta séecan a'yan tyí'xaj tzáahuatyí'ra'aj jime' majta jutyamua've'ej. ¹⁶ Séecan mu i Ciriístu' jitze ma'can tyí'xaj tzáahuatyí'ra'aj jime', máamua'reeriaj ti Dios a'íjna jin nyojo'ta'ityaca', nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra', ¹⁷ majta i séecan a'yaa mu ricij mej mij jujímua'aj huatyóohuiire'en, camu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, sulu a'yaa mu tyá'xie've' mej mij naatamuárie'riste'en ijíj nyaj eetyánami'. ¹⁸ Ajta ¿ji'nye rinyij? A'íj pu jéetze' juxie've' i maj tyí'xaj i Ciriístu' jitze ma'can, a'íj nu jin nyetyamua've', capu nye jitze juxie've' tipua'aj tzáahuatyí'ra'aj jin metyí'xajta nusu mequee.

Nyajta nyóoche' jéetze' huatányetyamua've'sij, ¹⁹ ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej ti a'íjna naatyáhuiire'ej, siajta mua'aj xu naatáhuíi a'íjna jime' siaj jahuoo i Dios jimi, ajta a'íjna i júuricama'ra' i Ciriístu' a'íj pu ajta naatáhuíi. ²⁰ Ji'nye jéehua nu jacho've' ti i Dios quee a'náj naatatyévi'ra'astaj, sulu a'náj tina'aj pu jaataséjrataj mej mij jáamua'reej nyej i Ciriístu' jitze arányaca'nyej tipua'aj nyaj júurij na'rúj nyaj huámu'nyij. ²¹ Ji'nye nyéetzij jime', nyej nyooj júurij a'íj pu a'ín pué'een nyaj jin jaatyáhuiire'ej a'íjci i Ciriístu', ajta tipua'aj náamu'nyij, nu'rúj tyu'tyámue'táj u tajapuá. ²² Ajta tipua'aj ná'tyeevi'in nyaj júurij ná'ra'nyij, aj nu néijmi'i séjran je'ej nyaj tyí'muarie', canu che' jamua'reeren tyi'táj ti jéetze' xá'pui', tyij nyaj á'tyeevi' nyaj júurij, nusu nyaj jiye'tzín huámu'nyij. ²³ Jéehua pu nyamuárie'riste' nyej nyij jamua'reej tyi'táj ti jéetze' na'ránajchij, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj huámu'nyij nyej nyij jamuán jó'ra'nyij i Ciriístu', ji'nye a'yaa pu jéetze' tyámua' naa tye'mej nyej jimi, ²⁴ ajta ja'mua jime' a'yaa pu tyúuxie've' nyej nyooj júurij. ²⁵ Nyajta a'yan tyámua'

naa tyá'mua'reej a'íjci jime', a'yaa nu huaquéej na'mej siaj sij jéetze' tyá'antzaahuatye'en, siajta huóotyamua've'en. ²⁶ A'yaa nu ja'mua jamuán yetyu'tyaváaj na'mej, siaj sij tyaatatyójtzi're'en i Ciríistu' ti Jesús pué'een.

Tyaj a'yan tyí'tyechej je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Ciríistu'

²⁷ A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan tyí'tyese'ej siaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Ciríistu'. A'yaa xu eenye', tipua'aj a'áa nya'tanyéj nyej nyij jamuáamuaarej na'rúij nyequee, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'reej siaj néijmi'i tyá'tzaahuatye', siajta néijmi'i nyo'se' a'íjna jime' siaj ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra' i Dios, ²⁸ caxu huá'tziinye'ej a'íjma i maj jamuájcha'íire'. A'yaa pu tyámua' naa tyé'miteere' maj a'íimaj á'pua'ren, siajta mua'aj a'yaa xu tyá'mua'reeren ti já'muahuíre'en. A'íi pu i Dios jimi já'ma'can. ²⁹ A'íj xu jitze ma'can i Ciríistu', capu a'íi na'aj já'muaci'tyij siaj ja'tzaahuatye', sulu siaj sij siajta jajpuéetzij xá'ra'nyij jitzán ma'can. ³⁰ Mua'aj nyajta nyáaj taxa'aj tu tyí'tyenyose'. Xu'ríj jaaséj je'ej nyaj jájcuaj tyu'tyéenyosej, ajta ijíj a'yaa xu siooj tyí'namuaj nyej nyóoche' a'yan tyí'nyose'.

2

Maj huóoxie've'en majta quee ootzáahuatye'ej

¹ A'yaa pu'uj, tipua'aj i Ciríistu' jamuaata'an siaj séecan ca'nyíjra'aj huatá'an, tipua'aj a'yan setyá'xie've'ej siaj séecan tyámua' tyu'tyéjeevej, tipua'aj néijmi'i a'íjna jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios, tipua'aj siahuá'cu'vaj i juxa'aj tyeítyee, ² sianaatatyámua'viste' a'íjna jime' siaj tyámua' naa tyí'tyechajcaj, siaj sij néijmi'i juxa'aj tyityahuóoxie've'en, siaj juxa'aj siana'aj tyéejtyoove'en siajta juxa'aj siana'aj tyí'mua'ajcaa. ³ Caxu tyi'tíj je'ej uuriaj siaj sij a'íjna jin ahuóotzaahuatye'en, sulu caa xu'uj tyityetyóoxaahuataj, siajta a'yan tyaataxáj maj i séecan jéetze' tyámua' een siata'aj sij quee jujímua'aj óotzaahuatye'ej. ⁴ Che' quee a'tíj jahuoocaj i ti jitzán juxie've', sulu che' ajta jaatáhuíre'en i séej tyi'tíj ti a'yan tyá'itziitye'.

Je'ej maj tyeetyáxaahuataca' i Ciríistu', ajta i ti jin tyi'tyaváaj ja'raa

⁵ Siata'aj juxa'aj siana'aj tyí'mua'ajcaj síj ajta síj ti'ij ajta tyí'mua'tzej i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, ⁶ ajta i Ciríistu', a'yaa pu cha'tána'aj tyí'sejria'ca'aj ti'ij i Dios, ajta capu a'íjna jitze tyu'tyáaca'an ti a'yan cha'tána'aj eenye'

tí'ij i Dios, ⁷ Sulu aa pu tyoohuá'xij juxié'vi'ra' jíme' i tí jín tyí'tyávaaca'aj u tajapuá, aj pu'ij a'yan huataséjre tí'ij i a'táj maj tyé'ijtye'. A'yaa pu huóoruuj mati'ij séecan i tyeítyee, ajta a'yan tyu'tóosejrataca' tí'ij a'táj tiquee tyi'táj jín tyi'tyéjvee, ⁸ a'yaa pu tyu'tyóoxaahuataca' tí'ij i tiquee va'cán jín tyi'tyéjvee, ajta huatóoa' tí huámuí'nyij i cúruuj jítze. ⁹ A'íj pu jín i Dios tye'entyáaruujtyej tyi'táj jíme' tí jéetze' ve'éj ajta tí jéetze' naa huasé'rin i tyétyacaa jimi, ¹⁰ mata'aj mij néijmi'i a'ájna xicáara' jítze tyítunutaxi'in jimi i Jesús, i maj tajapuá já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, majta i maj tajityé já'sejre', ¹¹ mata'aj mij néijmi'i jáamua'tyij tí i tavástara' a'ín pué'een i Jesús tí ajta Círíistu' pué'een, tyej tyij a'íjna jín tyaatatyójtzi're'en i Dios i tyaj jajvástara'.

I maj tyá'tzaahuatye' a'yaa mu een tí'ij i tatzárij úyan i cháanacaj japua

¹² A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yájna siatí'ij mua'aj a'náj tina'aj tyiná'astijre', caxu a'áa siana'aj nyatí'ijta a'áa jó'catyíi ja'mua jamuán, jéetze' xu ijíj nyaj ya' imuáj huatyéjve. A'íj xu jítze tyú'ca'nyej i tí já'muahuire'en jéehua tzáahuatyi'ra'aj jimi sejcha'íj, ¹³ jí'nye i Dios, a'íi pu ca'nyíjra'aj jamuaatá'sij, siaj sij xá'pui' huárinyij, ajta jamuaatáhuire'sij siaj sij ja'antyíci'tyij.

¹⁴ A'yaa xu néijmi'i jín huárinyij caxu je'ej pua'aj tyúuxajtaj, siata'aj quee junyo'sitye'ej, ¹⁵ ta'aj ij quee a'táj tyi'táj ja'mua jítze pua'ritye'ej nusu siaj tyi'táj jín ootyá'ítzeere'en, siaj sij yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ra'nyij i Dios, tyámua' sia'éenya'aj hua' tzajta' i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee majta quee xá'pui' metyityoomuámua're'. Hua' tzajta' a'yaa xu tyí'tyatatzarej mati'ij i xú'ra'vetyee úyan cháanacaj japua, ¹⁶ siajta tyámua' eenye' a'íjci jítze i nyúucarij tí júuricamej tyu'tá'caa, a'yaa pu'ij tí'ij uvé'nyej i Círíistu', aj nu nyij ootányatzaahuatye'sij ja'mua jíme', a'yan nyetya'mua'rériaaj nyej quee huáapua'aj tyu'muáriej. ¹⁷ Tyij nyajta nyáaj huámuí'nyij siaj sij mua'aj ja'antyíci'tyij i siaj tyu'támu'vejritaj i Dios jimi a'íjna jíme' i siaj tyá'tzaahuatye', nyáaj nu nyetya-mua've' nyajta jamuaatá'sij siaj sij a'yan cha'taj siana'aj tyityaatóotyamua've'en. ¹⁸ Siata'aj huatóotyamua've'en siajta mua'aj, siajta nyéetzij naata'an i nyaj jín huatányetyamua've'en.

I Timoteo ajta i Epafrodito

¹⁹ A'íj nu jítze tyí'ca'nyej i tavástara' Jesús, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jiye'tzín i Timoteo huata'íttyej ja'mua jimi,

nyej nyij huatányetyamua've'en nyati'ij jáamua'reej je'ej ti tyaja'muahüire'.²⁰ Ji'nye capu ma' a'tíj ti a'yan cha'tána'aj tyí'mua'tzej nyati'ij nyáaj, siajta jéehua jitzán juxie've',²¹ néijmi'i mu a'yan tyá'huoo je'ej ti hua' jitze tyúuxie've', camu a'íjna huoo je'ej ti jitzán tyúuxie've' i Ciríistu' ti Jesús pué'een.²² Siajta mua'aj xu'ríj jamua'reej ti tyámua' tyi'tyúucha'ij a'íjna i Timoteo, ajta jéehua arí tyu'tyáhuüi a'íjna jime' ti jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa pu tyináahuüi ti'ij nyiyóoj ti pué'eenye'.²³ A'yaa nu nyij tyá'xie've' nyaj jaata'ityej ja'mua jimi, nyati'ij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tye'mej nyej jimi,²⁴ nyajta nu nyavástara' jimi tyí'ca'nyej nyej nyij nyasíj ca'nácan a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi.

²⁵ A'yaa pu ajta nya'asej ti xá'pui' nyej nyajta ja'mua jimi jaata'ityej i nye'ihuáara' Epafrodito, i ti nyajamuan tyí'muarie', i siaj mua'aj yo'ta'ityaca' nye jimi ti'ij tyinaatá'an tyi'tíj ti tyiná'itziitya'ca'aj.

²⁶ Jéehua pu a'íin já'muasejramu', ajta je'ej pua'aj jaata'aj a'íjna jime' i siaj jáamua'reeri' ti a'íin tyi'ijcui'nyaca'.²⁷ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti tyí'cui'ca'aj, tímua' pu huamuí', ajta i Dios pu ja'ancu'vaxij a'íjci, ajta capu a'íj na'aj sulu a'yaa pu cha'tána'aj tyiná'ancu'vaxij nyéetzij, nyej nyij quee nyaxaamuijritya'aj i nyaj jin jajpuéjtzij.²⁸ A'íj nu jin a'yan tyá'xie've' nyaj jiye'tzín jaata'ityej ja'mua jimi, siata'aj sij quee che' juxaamuijritya'aj.²⁹ Siata'aj jaataxié've'en xuutyámua've'ej i tavástara' jitze ma'can, siajta jéehua huo'xié've'en i tyétyacaa ti'ij a'íjna,³⁰ ji'nye tímua' pu huamuí' a'yan tyi'muarie'caj i Ciríistu' jitze ma'can. A'yaa pu tyí'xie'viria'ra'ca'aj ti huámuí'nyij, a'íj pu jin tin huamuí' a'íjna jime' ti naatyáhuüire'en i siaj jin quee mua'aj pu jáaruuj.

3

A'íjna i ti jì'ré'can jime' tyí'huüire' i Dios jimi

¹ A'yaa pu'ij nye'ihuáamua', siata'aj huóotyamua've'en i tavástara' jimi. Capu nya'una'aviste' nyej nyajtáhua'aj tyajaamuata'ityi' je'ej nyaj nyeríj tyajamuaata'ityi'ri', a'íi pu jamuaatyáhuüire'ej.² Tyámua' xu'uj a'íjma jimi i tyétyacaa i maj a'yan een mati'ij i tzi'cíj i tiqee a'tíj huá'ya'muaj, i maj quee tyámua' tyí'muarie', majta juhué'ra' ajtasi'chej,³ ji'nye i maj jì'ré'can jime' ja'antysisí'chej i junavíj, ityáj tu a'íin pué'een, ajta i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij tyaatatyójtzi're'en, a'íj tu jin tatyamua've' tyaj jitzán ajtyáma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, tyajta

quee tyi'táj jitze tyí'ca'nyej ti séejre'. ⁴ Nyáaj nu nyajta a'yan tyu'tányaci'puaj nyaj a'íjna jitze tyú'ca'nyej. Capu máaj a'táj a'íjna jin a'yan tyu'tóoci'puaj nyati'ij nyáaj, ⁵ ti'ij tyoomá'caj arahuéicaj xicáj nyaj huanie'huaca', aj mu mij ja'antyisíjchaca' i nyanavíj, hua' jitze nu ajtyáma'can i maj yójmua'mua' pué'een a'íjna i Israel, nyajta a'íj jitze eeráma'can i Benjamín, hebreo nu pué'een nyajta a'íjma jitze huanie'huaca'. Nyajta a'íjna jime' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íjma nu jitze ajtyáma'cantaca'aj fariseos, ⁶ jéehua nu huápui'ij já'astyajca'aj a'íjna i nye yi'ráj, a'íj nu jin je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi, nyajta quee a'náj tyi'táj jin ootyá'itzee a'íjna jitze i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁷ Ajta néijmi'i a'íjna, i ti jéehua nyejitzé juxié'va'ca'aj, ijíj nyaj jahuüre' i Ciriístu', a'yaa nu tyá'mua'reej tiquee tyi'táj huüre'. ⁸ Ajta a'yaa pu jéetze', capu maja'tyi'táj ti jéetze' nyetyáhu'i'rii ti'ij nyaj jáamua'tyij a'íjna i nyavástara', a'íjna i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. A'íj nu jitze ma'can i Ciriístu' nyeríj néijmi'i tyojo'riej, nyáaj nu metyóoraxij yaa ti'ij xiéerij nyej nyij tyu'tyámue'tin i Ciriístu' jimi, ⁹ ajta nyej nyij jitzán ajtyáma'cantaj ná'ra'nyij, canu nyej nyáaj tyámua' tyí'tyevij, a'íjna jime' i nyaj néijmi'i ará'astej je'ej ti tyá'xaj i yu'xarij jitze, sulu a'yaa nu tyámua' tyí'tyevij a'íjna jime' nyaj ja'tzaahuatye' i Ciriístu', i ti Dios a'yan tyinaatá' i nyaj jin tyá'tzaahuatye'. ¹⁰ A'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij a'íjna i Ciriístu', nyajta jáamua'tyij i muárie'ria'ra' i ti jin huatájuuriaca', ajta i ti jin jaapuéjtzitariaca', nyej nyij a'yan séeria'aj ná'ra'nyij ti'ij a'íjna i Ciriístu' ti'ij huamuí', ¹¹ a'yaa nu tye'ejchó've' nyaj jaatáa'sej a'ájna xicáara' jitze mati'ij huatájuuritaj i muí'chítyee.

Catu tyeexúj néijmi'i jin antyítaci'ij

¹² Canu a'yan tyí'xaj nyej nyáaj nyeríj néijmi'i tyu'táa'saca', canu nyajta a'íin pué'een i tiquee tyi'táj jin á'itzeere', a'yaa nu nyóoche' tyu'méj nyej nyij jaatáa'sej, ji'nye a'íi pu i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een anaquéej nyéetzij naatáa'saca'. ¹³ Nye'ihuáamua', canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' yee nu'ríj néijmi'i jin tyámua' huaríj, sulu a'yaa nu ricij nyej nyij quee che' a'íjna jitze tyí'mua'ajcaj i nyaj nyeríj metyaja'ajhua'xij, nyajta je'en huatányaca'nyej nyej nyij jaatáa'sej i ta'nájcaj, ¹⁴ nyata'aj nyij a'áa ja'rá'astij jo'tyaj yá'mue'tin i ti naa een i Dios ti jin taatajé a'íjna jitze ma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een.

¹⁵ Néijmi'i i tyaj tyeríj huásij a'íjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyúuxie've' tyaj seequéj

tyú'mua'tyij. Típua'aj mua'aj tyi'tíj jitze seequéj se-tyi'mua'tzej, Dios pu ajta a'yan tyajamuataséjratye'sij. ¹⁶ Ajta a'yájna, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'yan tyi'tyechajcaj je'ej tyaj tyeríj tyi'tíj tyu'táa'saca'.

I tyej tyá'tzaahuatye' tajapuá tu já'ma'can

¹⁷ Nye'ihuáamua', siata'aj a'yan huárinyij je'ej nyej nyáaj ricij siajta a'íjma jitze tyi'huóo'itii i maj a'yan tyi'tyechej je'ej tyaj tyeríj mua'ajmaj tyajamuáa'ixaa. ¹⁸ Nu'rij mue'tíj a'yan tyajamuáa'ixaa, ijíj nu nyajtáhua'aj a'yan tyajamuaaté'exaatye'sij na'canyeyí'nya'aj, a'íjna jime' maj mue'tíj a'yan tyityetyúucha'ij matí'ij i maj jájcha'íire' i Ciriistu' i ti huamuí' i cúruuj jitze, ¹⁹ a'yaa pu tyihuá'ci'tyij maj jó'vetyij. Jéetze' pu hua' jitze juxie've' maj jéehua tyú'cua'nyij, a'í pu'ij hua' dios pué'een, majta a'íjna jin óotzaahuatye' i ti tyú'tyevi'raste'. A'íj mu'uj jitze tyi'mua'tzej íyan ti tyi'sejre' i cháanacaj japua. ²⁰ Tyajta ityáj, tajapuá tu já'ma'can, tyajta a'yan tye'ejchó've' ti i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een yava'cáanyej tí'ij tí'irátoonyij, ²¹ a'í pu seequéj ja'uuren i tyaj jatyáhue'ra' tiquee tyi'tíj huiire' tí'ij a'yan jáa'uurej tí'ij i tyévira' ti naa huasé'rin. Ajta a'íjna jin a'yan joorej i ti néijmi'i jin putyí'uurej i ti jitzán eeráma'can tí'ij tyámua' tyú'uurej i ti tyi'sejre'.

4

Tyiche' a'náj tina'aj tatyamua've'ej i tavástara' jimi

¹ A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua' i nyaj já'muaxie've', i nyaj jéehua já'muasejramu', mua'aj xu a'ín pué'een i nyaj jin huatányetyamua've'en, i nyaj jamuaamue'tíj, a'yaa xu tyámua' tyityaaju'un i tavástara' jimi.

² Jéehua nu huá'huavii a'íjma i Evodia nyajta a'íjci i Síntique, mej mij antyúuci'piire'en maj tyámua' tyuu'ihuáamua'aj muá'ra'nyij i tavástara' jimi. ³ Pajta muáaj, mu paj nyéetzij jamuán tyi'muarie', a'yaa nu tyi'muahuavíj paj huo'táhuire'en a'mújma mu úuca, jí'nye a'í mu jéehua huatyéenyosej mej mij naatáhuire' tyaj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios a'íjna jamuán i Clemente, majtáhua'aj i séecan i maj nyajamuan tyu'muariej. A'íimaj mu meríj á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj i yu'xarij jitze júuricamej ti tyu'tá'caa.

Je'ej nyaj néijmi'caa tyi'íjtye'

⁴ A'náj tina'aj xu jutyamua've'ej i tavástara' jimi. Nyajtáhua'aj nu jamuaaté'exaatye'sij: Sihuóotyamua've'.

⁵ Miche' néijmi'i a'yan tyaja'muamuaajtyaj siaj tyámua' naa tyí'tyetyeityee. Pu'ríj yevéjri' tí'ij i tavástara' uvé'nyesij.

⁶ Caxu tyi'tíj jin je'ej tyityóomua'ajcaj, sulu néijmi'i xu jin huatyényuunyij i Dios jimi, xaatáhuaviiri', siajta tyaatatyójtzi're'en. ⁷ A'yaa pu i Dios tyajamuaatá'sij i siaj jin tyámua' huárinyij i jutzájta', ajta a'íjna jéetze' pu tyámua' een je'ej maj quee tyiyó'itej i tyétyacaa, ajta i tí jin tyámua' já'mua'uuren a'íi pu jacha'íij ja'mej i ja'muaxiéjnyu'caa, ajta je'ej siaj tyí'mua'tzej a'íjna jitze ma'can i Ciriistu' tí Jesús pué'een.

A'íj xu jitze a'náj tina'aj tyí'mua'ajcaj je'ej tí tyí'xa'pui'

⁸ Uve'tyáatican jime', nye'ihuáamua', siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij i tí jí're'can jime', siajta i tí a'yan tye'tyévijtye' siaj sij tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íij, siajta a'íjna jitze i tí huatóoje'yey, siajta i tí jumua'tíj, i tí naa huasé'rin, i tí naa namuajre'. Siata'aj néijmi'i a'íjna jitze tyú'mua'tyij je'ej siaj tyi'tíj tyámua' tyu'yí'tin, mej mij a'íjna jin tyámua' jamojo'sejraj.

⁹ Siata'aj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyajamuaamuá'tyej, siajta je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa, je'ej siaj tyináanamuaajri' ajta je'ej siaj tyinaaséj, a'yaa xu huárinyij ajta i Dios tí tyámua' já'mua'uurej a'íi pu ja'mua jamuán séeria'aj ja'mej.

Tyi'tíj maj tyaatapuéjve i Filipos maj já'ma'can

¹⁰ Jéehua nu nyetyamua've' i tavástara' jimi a'íjna jime' i siaj mua'aj no'támua'reeri'. Canu a'yan tyí'xaj yee mua'aj xu nyojo'hua'xíj, sulu caxu pújooriajva'aj je'ej siaj ye'ej tyinaatáhuíire'en. ¹¹ Canu nyajta a'yan tyí'xaj yee canu je'ej tyéejviicue', jí'nye nu'ríj jaarí'rej nyaj huatányetyamua've'en a'íjna jime' a'chu nyej tyi'tíj tyí'cha'íj. ¹² Nyáamua'ree je'ej tí tyú'asej típua'aj nye-quee je'ej tyéejviicue'raj, nyajta jamua'ree típua'aj jéehua nyetyí'ijcha'íij. Nu'ríj jaarí'rej je'ej nyaj huárinyij néijmi'i jime', a'yaa nu'uj tányana'aj típua'aj tyámua' nya'axcaj nusu típua'aj nye í'cuataj, ajta típua'aj jéehua nyetyí'ijcha'íij nusu nyequee tyi'tíj tyícha'íj. ¹³ Néijmi'i nu putyí'uurej nyej nyij tyu'tyámue'tíj, a'íjna jime' nyaj i Ciriistu' jitze arányaca'nyej. ¹⁴ Siajta mua'aj xá'pui' xu huaríj, a'íjna jime' siaj naatáhuíi i nyaj jin óoviicue'rej.

¹⁵ Nyati'íj a'áa ja'rájraa a Macedonia, nyej nyij huatyényechenyij nyaj huó'ixaaty'e'en i nyúucaria'ra' i Dios, mua'aj xu naatáhuíi mu siaj Filipos jóosi'rii, mua'aj xu a'ín pué'een i siaj tyinaatapuéjvej, siajta mua'aj tya'ancuriáa' nyéetzij jimi. ¹⁶ Ajta nyati'íj a'áa jo'tyávaaca'aj a

Tesalónica, caxu séej siana'aj tyinaata'ityi'ri' i ti tyina'itziitya'ca'aj nyej nyij a'ijna jin huatyényahuiire'en. ¹⁷ Canu nyajta a'yan tyá'huoo siaj sij tyinaanájchitye'en, sulu a'yaa nu tyá'xie've' siaj mua'aj jéetze' tya'ancuriáan i Dios jimi. ¹⁸ Néijmi'i nu tya'ancuriáa', ajta arí tyina'vá'itzi'tyee. I Epafrodito siaj jimi tyinyojo'ta'ityi'ri', jéehua nu tyí'ijcha'ij. I siaj mutyinyojo'ta'ityi'ri' a'yaa pu een tí'ij mu'vejrij ti naa tyaarie'ej, ti ajta ja'ráanajchi i Dios. ¹⁹ A'ij pu jin i Dios i nyaj jahuiire', a'íi pu néijmi'i tyajamuaatá'sij i ti tyajamuá'itziitye', a'yájna tí'ij a'ij tya'ráanajchi, jí'nye a'íi pu néijmi'i tyí'ijcha'ij i Ciríistu' jimi i ti Jesús pué'een. ²⁰ Tyiche' jusén jin tyé'tyoytzi're'ej i Dios, a'ijna i tavástara'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I ti jin antyipua'rij

²¹ Siata'aj huo'tatyójtje'en nyejitzé ma'can néijmi'caa i maj jusi'rii i Dios jimi, a'ijna jime' ti i Ciríistu' hua' japua huatanyúj. Majta i nye'ihuáamua' i maj nyajamuan yahuatyíj, a'íi mu majta yajá'muatyoytje'. ²² Néijmi'i i maj yahuatyíj i maj jimi séejre' i Dios, a'íi mu yajá'muatyoytje', majta a'íjma i maj jitzán ajtyáma'can i tye'ityeristyamua'me'en i ti tyíhuá'ijtye' i Roma maj ja'ajtyáma'can.

²³ Che' i tavástara', a'ijna i Ciríistu' ti Jesús pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íjma jimi i maj Colosas jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, nyáaj nu tyí'huüre' i Ciriistu' jimi, ji'nye a'yaa pu tya'ránajchaca' i Dios, nyajamuan a'íjna i nye'ihuára' Timoteo, ² a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Colosas ja'chej, siajta tyámua' tyú'ihuaamua' i Ciriistu' jimi. Che' i Dios i tyaj jajvástara' tyámua' tyajamuáacha'íin, ajta tyámua' jamuáa'uurej mu ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzire' i Dios ajta huá'huaviitze' i maj tyá'tzaahuatye'

³ Tyati'íjtá huatyényuunyij tyajta tu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', i vástaria'ra' a'íjci i tavástara' i Jesús ti ajta Ciriistu' pu'éen. ⁴ Ji'nye a'yaa tu tyámua'reeri' siaj tyá'tzaahuatye' i Ciriistu' jimi, siajta jéehua hua'xie've' i maj majta tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, ⁵ a'yaa xu ricij seejcho'va'aj je'ej ti arí mua'ajmaj tyajamuaaci'ij u tajapuá. A'íj xu mua'aj seríj huánamuajri' i nyúucarij ti ji'récán jime' tzáahuatyira'aj jin jaxaj i Dios ⁶ i ti'ij ajta ja'mua jimi huataséjre. A'íjna i nyúucarij a'yaa pu ti'ij i ciyéj ta'ajhuóse'sij, ajta je'en huatatáque'sij néijmi'que' íyan i cháanacaj japua, a'yájna ti'ij huaríj ja'mua jimi siati'ij jáanamujri' i ti jin jéehua já'muaxie've' i Dios siajta jaamua'aj i ti ji'récán jime' a'íjna jimi. ⁷ A'yaa pu tyajamuaamuá'tyej a'íjna i Epafras, i ti tajamuán tyí'muarie' siajta a'yan tyá'mua'reej ti tyámua' naa tyí'huüre' i Ciriistu' jimi. ⁸ A'íi pu arí taaté'exaa je'ej ti tyaja'muahüire' ajta siaj jéehua juxie've' a'íjna jime' ti i júuricama'ra' i Dios já'muahüire'.

⁹ A'íj tu jin ityáj, tyati'ij jáamua'reeri', catu a'náj jaatapuá'citaca' tyaj jahuocaj i Dios jimi tyajta a'yan tyá'huaviiij ti a'íin jamuáamua'tyej je'ej ti tya'ajxié'vi'ra' siaj sij néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij ajta siaj sij jáamua'reej je'ej ti tyí'een i júuricama'ra' jimi i Dios. ¹⁰ A'yaa xu tyámua' tyetyúucha'ij xá'ju'un mati'ij i maj tyeítyeristyamua'me'en pu'éen i tavástara', siaj sij a'náj tina'aj tyámua' eenye' siajta a'yan huárinij je'ej ti tya'ránajchi i tavástara', siajta a'yan eenye' ti'ij ciyéj ti ajhuóse'sij ajta je'en

antatáque'esij, a'íjna jime' siaj jamua'tyej i Dios. ¹¹ A'yaa tu tyá'huaviij ti a'íin jamuaata'an néijmi'i i ca'nyíjra'aj i já'muatjazta', siaj sij a'íj jitze arooca'nyáaj setyo'táviicue', siajta jacho'va'aj je'ej ti tyi'tíj já'mua'uurej, siajta je'en a'íjna jin huatóotyamua've'en, ¹² aj xu sij tyaatatyójtzi're'ej i tyaj jajvástara', i ti jamuaatá' siaj sij ja'ancuriá'an a'íjci i ti já'muaci'tiyj a'ájna jo'tij a'náj tina'aj jó'nyeerij je'ej ti a'íin tyihuo'tá'sij i jutyéityeristiyamua'. ¹³ Dios pu tajapuá huatanyúj a'ájna jo'tij jo'tíca', ajta je'en tojo'vítij jo'tij tyejéijtaj a'íjna i yójra' i ti huápu'ij jaxie've', ¹⁴ a'íi pu tyu'nájchitaca' i tyaj jin tyé'cha'íica'aj i Dios jimi, a'íjci jime' i ti yójra' tajime' huamuí', ti'ij tyitaatú'uunyi' i tyaj jin á'itzeeria'ca'aj.

Dios pu taataxié'vej a'íjci jime' ti i Ciríistu' tajitzé ma'can huamuí'

¹⁵ Ciríistu' pu a'íin pué'een i tyaj jin jáamua'reej je'ej ti een i Dios i tyaj quee jaséj, a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti anaquéej séjria'ca'aj ti'ij quee xu maja'tyitácaj. ¹⁶ Dios pu i Ciríistu' jimi néijmi'i tyú'taahuaca' ti'ij na'aj pua'máj tyí'sejre' u tajapuá ajta íyan i cháanacaj japua, néijmi'i i ti tyí'sejre' ajta i ti quee tyí'sejre', ajta i júuricamej i maj néijmi'que' tyí'ijta. Dios pu néijmi'caa huátaahuaca' mej mij a'íj jitze ajtyáma'cantaj. ¹⁷ Ciríistu' pu'ríj séjria'ca'aj ti'ij quee xu majá'tyitáca'aj, ajta i ti tyí'sejre' a'íj pu jitze néijmi'i tya'róoca'nyej. ¹⁸ Ajta i Ciríistu' pu a'íin pué'een i hua' mu'uj i maj jusi'rú i tyeyúuj tzajta' i ti ajta tyévira' pué'een. A'íi pu a'íin pué'een i ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, i ti anaquéej huatájuuriaca', ti'ij a'íin pue'éenye'ej tá'ra'nyij i ti néijmi'i jin antyúumua'reej. ¹⁹ Ji'nye a'yaa pu tya'ránajchaca' i Dios ti i Ciríistu' jimi séeria'aj tá'ra'nyij i ti jin néijmi'i putyí'uurej, ²⁰ ajta i Ciríistu' jitze ma'can Dios pu néijmi'caa tyámua' tyu'tyéje mej mij jitzán huatyá'itzeere'en, matí'ij mana'aj a'íjma i maj tajapuá já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu tyámua' huó'ruuj a'íjna jime' ti i Ciríistu' i juxúure' eeráaxirej i cúruuj jitze.

²¹ Anaquéej xu mua'aj a' imuáj já'ma'cantaca'aj i Dios jimi, siajta jájcha'íria'ca'aj i jutzájta', a'íjna jime' siaj je'ej tyityetyúucha'íica'aj, ²² ajta íjij i Ciríistu' pu tyámua' jamuáaruuj ti'ij huamuí' i cúruuj jitze, ajta jaapuéjtzitariaca'. A'yaa pu'ij huaríj ti'ij jamuá'anvítin i Dios jimi, siajta je'en jimi huatyá'itzeere'en, tyámua' sia'éenya'aj, siajta quee che' tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, capu ajta a'tíj ja'mua jitze tyi'tíj jin tyi'puá'itye'ej ta'mej. ²³ A'yaa pu tyúuxie've' siaj

tyámua' naa tyá'tzaahuatye'ej, siajta quee yó'hua'nan i siaj jajchó've' a'yájna tí'ij tyá'xaj i nyúucaria'ra' i Dios i siaj jáanamua'jri'. A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i maj meríj huó'ixaaj néijmi'que' i cháanacaj, i nyaj nyáaj Pablo a'íjna jin tyí'huüre' nyej nyij huo'r'é'ixaatye'en.

Pablo pu huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can

²⁴ Ijij nu nyetyamua've' a'íjna jime' i nyaj jin japuéjtzitarej ja'mua jime', ji'nye a'yaa nu tyá'neijmi'tare' a'íjci i nyahue'ra' jitze i tí á'ítzeere' i Ciriístu' tí jin jaapuéjtzitariaca', nyáaj nu a'yan rinyij a'íjna jitze i tyeítyeristyamua'me'en jimi i maj tyévira' pué'een. ²⁵ Dios pu a'íjna naata'íj nyej nyij huo'tyáhuüre'en i maj jusi'rii i tye'yúuj tzajta', a'yaa pu tyinaa'íjcaj nyej nyij tyámua' jamuáa'uurej, nyajta huo'r'é'ixaatye'en néijmi'que' i nyúucaria'ra', ²⁶ a'íjna i nyúucarij, i tí ju'avaataca'aj i Dios jimi tí'ij na'aj ajca'huá' ímuáj ajta yatij je'r'é'nye, i tí ijij arí huó'ixaaj jéjre'citze' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'. ²⁷ A'íimaj pu i Dios huataséjratyej i tí naa huasé'rin jimi, i maj majta jin huatóotyamua've'sij, ajta a'íjna jin jamuaatyécha'íisij néijmi'caa jimi i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. A'íjna i tí ju'avaataca'aj a'íi pu a'íin pué'een i Ciriístu', i tí ja'mua jimi séejre', i siaj siajta jajchó've' i tí naa huasé'rin tí'ij ja'mua jimi séeria'aj tá'ra'nyij.

²⁸ Ityáj tu tyihuá'ixaatye' i Ciriístu' jitze ma'can, tyámua' tyetyihuá'ixaatye'ej tyajta tyihua'mua'tyéé mej mij jáamua'reej tzáahuatyi'ra'aj jime' i tí a'yan tyi'ja'yájna, mej mij tyámua' éenye'ej huatóosejrata i Ciriístu' jimi. ²⁹ A'íj nu jin ca'nyíin tyí'muarie', nyajta a'yan tyí'nyo'se' néijmi'i jime' nyajta a'íjna jime' i Ciriístu' tí jin néijmi'i putyí'uurej.

2

¹ A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej nyaj jéehua ja'mua jime' nyo'se', nyajta hua' jime' i maj Laodicea ja'chej, nyajta hua' jime' i maj quee a'náj naaséj nye tyévira' jitze.

² A'yaa nu ricij mej mij a'íimaj huatyóoca'nye' i jutzájta', mej mij majta tyámua' tyuu'ihuáamua'aj muá'ra'nyij, majta huóoxie've'en, tí'ij huo'ci'tyij i maj jin yo'itéej muá'ra'nyij néijmi'i i tí ju'avaataca'aj i Dios jimi, i tí a'íin pué'een i Ciriístu', ³ ji'nye a'íj pu jimi néijmi'i tyí'sejre' i tí tyúuxie've' tyej tyij tyámua' metyityoomuámua're'ej tyajta néijmi'i ty-ojo'itéej tá'ra'nyij. ⁴ A'yaa nu mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatye', ta'aj ij quee a'tíj já'muacuanamua' a'íjna jime' i nyúucarij tí naa namua'jre'. ⁵ Tyij nyequee nyajta ja'mua jamuán

ajo'tyéjvee, nyaj júuricamej pu ja'mua jimi séejre', a'íj nu jín nyetyamua've' nyaj jáamua'reej siaj tyámua' tyityaajú' a'íjna jíme' siaj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi.

I júuricamej ti jájcuaj i Ciríistu' jimi

⁶ A'íj pu jín, mua'aj mu siaj seríj ja'antzaahuaj i Ciríistu' tí'íj juvástara', a'yaa pu tyúuxie've' siaj sij a'yan tyityetyúucha'íj matí'íj i maj Ciríistu' jimi séejre', ⁷ siaj sij a'yan eenye' tí'íj i ciyéj tí tyétye' imuáj jo'canáana'ajmee, a'íjna jitze xuuca'nyéej i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yájna matí'íj tyajamuaamuá'tyej, siajta a'náj tina'aj tyé'tyojtzi're'ej i Dios.

⁸ Tyámua' xu'uj mua'aj, caxu tooa'care'en maj já'muacuanamuaj i nyúucarij jíme' tí hue'tzij pu'éen, jí'nye camu a'ímaj Ciríistu' jimi jo'vá'ju', sulu a'íj mu huá'ixaatye' je'ej maj jujímua'aj tyéejtyoj, majta a'íjna jín tyí'mua'taj íyan tí tyí'ma'can cháanacaj japua.

⁹ Jí'nye néijmi'i i Dios tí jimi tyajá'ma'can, a'íj pu jimi tyí'sejre' i Ciríistu', ¹⁰ ajta i Dios a'íj pu jitze néijmi'caa tyámua' já'mua'uurej, jí'nye i Ciríistu' pu antyúumua'reej a'íjma jimi i júuricamej i maj tyí'ijta, majta tyí'tíj jín tyityetyu'uj. ¹¹ A'íj xu siajta mua'aj jimi seríj ja'rá'astee a'íjci jíme' i maj ja'antyisi'chej i junavíj, i Dios tí jín a'yan jamuáaruuj siatí'íj jimi ajtyáhuixíj i Ciríistu', ajta tyajamuacáa'ri'ri' i siaj jín je'ej pua'aj ríjcaa. ¹² Siatí'íj huái'huaca', aj xu siajta jamuán avá'nami'huaca' i Ciríistu', siajta je'en jamuán huatájuuriaca', jí'nye mua'aj xu ja'antzaahuaj a'íjna i Dios tí néijmi'i jín putyí'uurej tí'íj jaatájuurityej. ¹³ Jájcuaj imuáj pu muí'chica'aj i ja'mua júuricamej a'íjna jíme' i siaj jéehua je'ej pua'aj ríjcaa, ajta íjíj i Dios pu'ríj i júuricamej jamuaatá' jamuán i Ciríistu', i tí ajta néijmi'i tyitaatú'uunyi'ri' i tyaj jín ootyá'itzee. ¹⁴ Dios pu jo'úuj i tí á'yu'si'huaca'aj i tyaj jíme' tyé'cha'íica'aj i tí ajta ca'nyéjrij jín tyí'ta'ijtya'ca'aj, a'yaa pu tye'entyipué'riaca' tí'íj óotateehuaca' i cúruuj jitze, a'íjna jamuán i Ciríistu'. ¹⁵ Dios pu tyihuáa'ri'ri' i maj tyityatatyá'ca'aj i júuricamej maj je'ej pua'aj een, ajta i Ciríistu' jimi huo'tatyévi'raste jéjre'citze' tí'íj eetyájra hua'najáapuaj i tí huo'mué'tíj.

Maj tyú'huoonyij a'íjci i jútye' tí tyajá'ma'can

¹⁶ A'íj pu jín, che' quee a'tíj je'ej tyaja'muaxajtaj je'ej siaj tyí'tíj tyí'cua', na'ríj je'ej siaj tyí'tyeye', nusu a'íjna xicáara' tí jitzán a'yaa tyúuxie've' siaj tyú'ye'estej tí'íjta tyo'tyé'iten i máxcirie', na'ríj tí'íjta tya'rá'astíj a'náj maj juso'pii. ¹⁷ Néijmi'i a'íjna a'yaa pu mua'ajmaj tyaja'mua'uurej, ajta

a'yan tyí'huüre' tyej tyij jáamua'reej je'ej ti yatyooméj, ajta i ti ji'ré'can jime' a'ín pu a'ín pué'een i Ciríistu'. ¹⁸ Caxu tooa'care'en mej mij je'ej pua'aj já'mua'uurej a'ímaj i maj a'yan tyúusejrataj mati'ij i maj quee tyi'tíj jin tyityetyu'uj, majta a'ímaj najchej i maj tyí'huüre' u tajapuá, a'yaa mu majta tyí'xaj maj nu'uj tyi'tíj tyí'sej, a'ín mu mij jéehua jin óotzaahuatye' i tiquee tyi'tíj huüre'. ¹⁹ Camu a'ímaj a'ij jitze ajtyáma'can i Ciríistu', i ti néijmi'i ve'sij i tyaj jatyáhue'ra' ajta tyá'cue'tyej, tyej tyij néijmi'i jitzán séjre'ej ti'ij i Dios tyá'xie've'. ²⁰ Xu'ríj mua'aj huácuij i Ciríistu' jamuán a'ij mu jin quee che' tyajá'mua'ijtye' i maj tyí'ijta íyan i cháanacaj japua. ¿Ji'nye een jime' siaj sij a'yan cha'taj siana'aj ricij mati'ij a'ímaj i maj a'yan ma'can i cháanacaj japua? A'yaa mu tyajá'mua'ijtye' ²¹ tyi'tíj jime' ti'ij: “Capáj jamuarie'ej, capáj jacua'caj, capáj ji'tyáa'aj mua' muáca' jitze”. ²² Néijmi'i i nyúucarij ti a'yan tyí'ijta a'yaa pu ajta tye'entyipua'rij, ji'nye tye'tyee mu' a'yan tyí'ijta majta a'yan tyihuá'mua'tyej. ²³ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti a'yan huasérin ti'ij i ti xá'puí', ji'nye tzáahuatyi'ra'aj mu jin a'yan ricij majta quee óotzaahuatye', a'yaa mu majta ca'nyíin jin ricij, ma' ajta quee capu tyi'tíj huüre', sulu a'yaa pu'uj tyí'huüre' mej mij jujímua'aj a'ijna jin ahuóotzaahuatye'en.

3

¹ A'yaa pu'ij, mua'aj mu siaj seríj huatájuuriaca' jamuán i Ciríistu', siata'aj a'ij tyú'huoonyij i tajapuá ti tyejé'sejre', jo'tíj i Ciríistu' muáca'ta' ja'ajcájcay i Dios. ² Siata'aj a'ij jitze tyú'mua'tyij tajapuá ti tyejé'sejre', caxu a'ij jitze tyí'mua'ajcaj íyan ti tyí'ma'can i cháanacaj japua. ³ Ji'nye mua'aj xu'ríj huácuij i Ciríistu' jamuán, ajta i Dios pu jamuaatá'sij siaj sij i Ciríistu' jamuán ja'séeria'aj xá'ra'nyij. ⁴ Ciríistu' pu a'ín pué'een i já'muajuuricamej. Ti'ij a'ín yan huataséjre'en, mua'aj xu siajta jamuán huataséjre'ej tyámua' sia'éenya'aj.

I júuricamej i ti arí m'íma'can ajta i ti jájcuaj i Ciríistu' jimi

⁵ Siata'aj jaatapuá'citaj néijmi'i i ti je'ej pua'aj een i ti ja'mua jitze séejre', che' quee a'tíj juxana'ciria'aj, caxu tooa'care'en ti tyajamuaata'ijtye'ej i ti ja'mua tzajta' eerányinyii, caxu che' jahuoocaj i ti ja'mua jitze juxie've' ti ajta je'ej pua'aj een, siajta quee tyí'nyacua'tzaj, ji'nye i Dios jimi a'yaa pu een ti'ij i a'tíj ti jana'michej i tiquee Dios pué'een. ⁶ A'ij mu jime' néijmi'i jin jajpuéetzij

muá'ju'un i maj quee já'astijre' i Dios, ⁷ siajta mua'aj a'yaa xu anaquéej éenye'ej tyá'astyajca'aj siajta néijmi'i jin a'yan rijcaa. ⁸ Ajta ijíj, a'yaa pu tyúuxie've' siaj néijmi'i tyu'tapuá'citaj, caxu nyinyu'cacuj, caxu a'yan rijcaj je'ej ti ja'mua jitze tyúuxie've', caxu tyi'táj je'ej pua'aj uuriaj, caxu je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i tyeítýee nusu siaj mua'aj je'ej pua'aj tyi'xajtaj. ⁹ Caxu jucuanamuaj séej jamuán siajta séej, ji'nye xu'ríj tyu'tapuá'citaca' i siaj jin je'ej pua'aj aami' tyityetyúucha'íica'aj, siajta i siaj jin je'ej pua'aj rijcaa, ¹⁰ siajta seríj jájcuan jin tyu'tyóochejtýej, Dios pu jamuaajácuarej i ja'mua tzajta', siaj sij a'yan éenye'ej xá'ra'nyij ti'ij a'íjna i ti jamuáataahuaca', siaj sij tyámua' naa tyámua'tyij. ¹¹ Capu che' juxie've' tipua'aj síj Griego pué'eenye' nusu Israel jitze ajtyáma'cantaj, tipua'aj aróo'astej a'íjna jime' ti ja'antyisíjchaca' i junavíj nusu quee, tipua'aj séej i chuéj japua ja'chajca, nusu séej jimi tyí'muarie'ej, na'ríj juxáahuaj jo'cha'can, sulu a'íj pu i Ciriístu' a'íin pué'een i ti juxie've' ti ajta néijmi'caa jimi huatyá'itzeere'en i jutyéityeristýama'.

¹² Dios pu mua'ajmaj já'muaxie've' ajta a'íin ja-mua'antyíhuoo siaj sij jitzán ajtyáma'cantaj xá'ra'nyij. Siata'aj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítýee, siata'aj tyámua' tyihuó'cha'íin, caxu óotzaahuatýe'ej, sulu siata'aj tyámua' eenye' siajta tyo'táviicue' tipua'aj tyi'táj je'ej já'mua'uurej. ¹³ Siata'aj tyo'táviicue' séej jamuán siajta séej, siajta tyu'túu'uunyi' tipua'aj síj jájriaaxiejtýe'en i juxa'aj tyévij. A'yájna ti'ij i tavástara' tyajamuaatú'uunyi'ri', a'yaa xu sij siajta mua'aj tyu'túu'uunyi' séej siajta séej. ¹⁴ Ajta a'yájna siata'aj a'íjna ucóochejtýe'en i siaj jin huóoxie've'en, ji'nye a'íj pu a'íin pué'een i ti naa een. ¹⁵ Ajta i Ciriístu' ti jin tyámua' jamuáaruuj che' a'íin ú'sejria'aj i ja'mua tzajta', ji'nye a'íj pu jin jamuaatajé i Dios siaj sij séej tyévira' siana'aj pué'eenye'. Siajta tyaatatyójtzi're'en i Dios.

¹⁶ Che' i nyúucaria'ra' i Ciriístu' a'náj tina'aj ja'mua tzajta' séjre'ej néijmi'i jime' i ti jéehua tyí'huiire'. Siata'aj huatóohuiire'en séej jamuán siajta séej, siaj sij jáamua'reej je'ej siaj tyihuó'ixaatýe'en néijmi'caa amitéria'can jime'. Siata'aj chuícarij jime' tyaatatyójtzi're'en i Dios, néijmi'i xu i ju júuricamej jin tyu'táchuiicaj. ¹⁷ Ajta néijmi'i je'ej siaj tyi'táj uurej nusu je'ej siaj tyí'xaj, a'yaa xu huárinyij néijmi'i jime' i nyúucaritze' i tavástara' a'íjna i Jesús, siajta tyaatatyójtzi're'en i Dios i tyaj jajvástara' a'íjna jitze ma'can i Ciriístu'.

Je'ej maj tyityetyúucha'íij i maj tyá'tzaahuatýe' a'íjma

jimi i tyeítýee

18 Mua'aj mu siaj huüichej, siahua'rá'astijre' i ju'cínastyamua', ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' maj a'yan huárinyij i maj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. 19 Siajta mua'aj mu siaj nyejnyeí'chej, siata'aj huo'xié've'en i ju'irástyamua', caxu je'ej pua'aj tyihuá'jeevej.

20 Siajta mu siaj hua'yojma' pué'een, siahuá'astyaj i já'muahuasimua', ji'nye a'yaa pu tya'ráanajchi i tavástara'.

21 Siajta mua'aj, mu siaj hua' huásimua' pué'een, caxu hua'jaaxiejtýe'ej i juyójmua', mej mij quee je'ej tyóomuajtyej.

22 Siajta mua'aj mu siaj tyí'ijtyi're', siata'aj néijmi'i jin hua'rá'astijre'en a'íjma i maj tyajá'mua'ijtye' íyan i cháanacaj japua, caxu a'áa siana'aj mati'ijta a'ímaj já'muasejra, siaj sij tyámua' hua' jimi eenye', sulu a'yaa xu tzáahuatyi'ra'aj jin huárinyij, a'íjna jime' siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i tavástara'. 23 Néijmi'i je'ej siaj tyi'táj jin ricij, a'yaa xu huárinyij tzáahuatyi'ra'aj jime', a'yájna siati'ij tyá'huüre' a'íjci i tavástara', ji'nye caxu a'íjma huüre' i tyétyacaa. 24 Siajta a'yan tyá'mua'reej ti i tavástara' jamuaatá'sij je'ej ti tyi'táj tyajá'muaci'tyij a'íjci siaj jaamué'tij. Ji'nye mua'aj xu jahuüre' i Ciriistu' i ti ja'muavástara' pué'een. 25 Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj ricij, a'yaa pu cha'taj je'ej pua'aj tyá'ci'tyij, ji'nye juxa'aj xu'uj een i Dios jimi.

4

1 Siajta mua'aj mu siaj tyihuá'ijtye', siata'aj tyámua' tyihuó'cha'íin i maj ja'mua jimi tyí'huüre' siajta a'yan tyihuo'tá'an je'ej ti tyi'tyéevijtij. Xo'támua'reej ti i tavástara' tajapua' ti já'sejre' ajta mua'ajmaj tyajá'mua'ijtye'.

2 Siata'aj a'náj tina'aj jahuocaj i Dios jimi, tyámua' xu'uj tyitya'tanyéjnye'rij siajta tyé'tyojtzi're'ej i Dios.

3 Siajta a'yan tyá'huocaj i Dios jimi ityájma jime', ta'aj ij i tavástara' taatáhuüre'en tyej tyij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' tyajta a'íjna i ti ju' avaa i Dios jimi, ji'nye a'íj nu jin eetyánami'. 4 Siáahuocaj i Dios jimi nyéetzij jime' nyej nyij amitéeria'can jin tyihuó'ixaatye'en, je'ej ti nyéetzij tyinaací'ij.

5 Tyámua' xu tyityetyúucha'íij a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye', a'náj tina'aj xu xá'puí' rijcaj. 6 Siajta a'náj tina'aj tyámua' tyí'xajtaj siajta naa huojo'mua'raj, a'yaa pu ajta tyúuxie've' siaj tyámua' tyihuá'ixaatye'ej séej siajta séej.

Hua'tyojtye' i ti jin ja'antyipuá'ritye'ej

⁷ Ajta a'íjna i ta'ihuáara' Tíquico i tyaj jéehua jaxie've', a'íi pu nyaj jamuán tyámua' naa tyí'huíire' i tavástara' jimi, a'íi pu'ij ajta néijmi'i jamuaaté'eexaatye'sij je'ej ti tyí'nyahuíire'. ⁸ A'íj nu jin ja'mua jimi jaata'ityij, ta'aj ij jamuaaté'exaatye'en je'ej ti tyí'tahuíire' ajta je'en ca'nyíjra'aj jamuaata'an. ⁹ Onésimo pu ajta jamuán jo'mej, i tyaj jéehua jaxie've' a'íjna jime' ti tyámua' naa tyí'muarie', ti ajta ja'mua jitze ajtyáma'can, a'íi mu néijmi'i jamuaaté'eexaatye'sij je'ej ti tyí'tíj tyí'tahuíire' iieye'ej.

¹⁰ Ajta a'íjna i Aristarco ti ajta nyaj jamuán eetyánami', a'íi pu ajta já'muatyojtye', jamuán a'íjna i Marcos, i ti nyoosájra' pué'een a'íjci i Bernabé. Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej siaj huárinyij a'íjci jimi i Marcos, títua'aj jamojo'vá'muaarej tyámua' xu tyeetyéjeevej. ¹¹ A'íi pu ajta yajá'muatyojtye' i Jesús, i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Justo. A'íimaj mu a'íin pué'een i maj Israel jitze maj ajtyáma'can, i maj nyaj jamuán tyí'muarie', tyej tyij huo'té'exaatye'en i tyeityee je'ej ti tyí'een jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj, a'íi mu jéehua tyámua' tyinaatyáhuíi. ¹² Ajta pu i Epafras yajá'muatyojtye', a'íjna i ti tyí'huíire' i Ciriístu' jimi, ti ajta ja'mua jitze ajtyáma'can, a'náj tina'aj pu jahuoo i Dios jimi ja'mua jime', siaj sij mua'aj tyámua' eenye', siajta a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i Dios. ¹³ Nyáaj nu tyámua' tyá'mua'reej siaj jéehua jitzán juxie've' a'íjci i Epafras, ajta a'íjma jimi i maj Laodicea já'ma'can, ajta a'íjma jime' i maj Hierápolis ja'chej. ¹⁴ A'íjna Lucas i ti tyí'hua'tacaa a'íi pu ajta yajá'muatyojtye', ajta a'íjna i Demas.

¹⁵ Siahuo'tatyójtje' a'íimaj i ta'ihuáamua' i maj Laodicea jo'cháatimee. Siajta jaatatyójtje'en a'íjci i Ninfa siajta néijmi'caa i maj jusi'rii jo'tíj ja'chej a'íjna i Ninfa. ¹⁶ Siatí'ij mua'aj jo'jíive'en a'íjci i yu'xarij, siata'aj jaata'ityej a'ájna a Laodicea, mata'aj a'íimaj majta jo'jíjve'en, a'yaa xu siajta mua'aj tyo'jíjve'en a'íjci i yu'xarij Laodicea ti já'ma'can. ¹⁷ Siajta a'yan tyaaté'exaatye'en a'íjci i Arquipo tíjin: "Tyámua' paj huárinyij a'íjci jime' je'ej maj tyimuaata'íj a'íjna jitze ma'can i tavástara'."

¹⁸ Nyáaj Pablo, nyáaj nu tyajamuata'ityi'ri' a'íjna i nyaj jo'yú'xaca' nyamuáca' jime'. Xo'támua'reej nyaj eetyánami'. Che' i Dios jéehua jamuaatyáhuíire'en.

Ī yu'xarij ti anaquéej jo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íimaj jimi i maj Tesalónica jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyáaj Pablo pué'een, a'íjna i Silvano ajta a'íjna i Timoteo, a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Tesalónica ja'chej, i siaj siajta tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, siajta jimí tyámua' tyí'tyesejre' i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. Che' i Dios tyámua' tyajamuáacha'iin ajta jamuaatyápua'ritye'en ja'mua tzajta'.

Pablo pu jéehua tyé'tyojtzi're' i Dios

² A'náj tina'aj tu tyé'tyojtzi're' i Dios ja'mua jime', tyajta jamua'tamuá're'rii tyati'ijta' jahuocaj i Dios jimi. ³ A'náj tina'aj tu ja'tamuá're'rii je'ej ti jéehua i Dios tyámua' jamuáaruuj a'íjna jime' i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', siajta jéehua tyí'muarie' a'íjna jime' siaj jaxie've' siaj séecan huatyáhuire'en i Dios jimi, jéehua xu tyé'viicue' a'íjna jime' siaj jacho've' i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, a'íjna jitze ma'can i Dios. ⁴ Nye'ihuáamua' i nyaj jéehua já'muaxie've' i Dios jitze ma'can, tyáamua'reej ti i Dios jamua'antyíhuoo. ⁵ Ji'nye tyati'ij jamuáa'ixaa i nyúucaria'ra' i Dios, catu a'yaa tyana'aj tyajamuáa'ixaa, sulu a'yaa tu tyajta huaríj je'ej ti tyé'ijta i júuricama'ra' i Dios tyajta a'íjna jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej, jéehua tu a'íjna jin tyé'tyojtzi're'. Tyámua' xu mua'aj tyá'mua'reej je'ej tyaj huaríj tyej tyij mua'ajmaj tyámua' jamuáa'uurej.

⁶ Siajta mua'aj, a'yaa xu huaríj je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa, siajta a'yájna je'ej ti tyé'ijta i tavástara', siajta jáanamuaajri' i nyúucarij xuutyámua've'ej a'yájna je'ej ti tyajamuáatá' i júuricama'ra' i Dios a'íjna jime' i nyaj jin jajpuéjtzij. ⁷ A'íj xu tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i Macedonia maj já'ma'can, siajta i Acaya maj já'ma'can. ⁸ Capu a'áa na'aj já'namuajre' je'ej siaj mua'aj ricij, sulu néijmi'que' pu namuajre' je'ej siaj mua'aj ricij a'íjna jime' i nyúucaria'ra' i tavástara', a'yaa mu tyá'mua'reej siaj mua'aj ja'astej i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj pu jin quee che' juxie've' tyaj ityáj tyihuá'ixaatye'ej ja'mua jime'. ⁹ A'íi mu jujímua'aj jaataxájtaca' je'ej tyaj huaríj tyati'ij a'áa ja'rá'aj, ajta je'ej siaj mua'aj metyihuoohuá'xij i sánturij siaj sij a'íj huatyáhuire'en i ti ji'ré'can jime' Dios pué'een ¹⁰ siajta

a'yan tye'ejchó've'ej ti ajtáhua'aj ya'uvé'nyej i tavástara' i ti yójra' pué'een i Dios, i ti ajta jaatájuurityej. A'íjna i Jesús a'íi pu a'íin pué'een i ti ti'rátóosij ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij.

2

Pablo pu jaxaj je'ej ti tyí'muarie' a'ájna a Tesalónica

¹ Siajta mua'aj nye'ihuáamua', tyámua' xu tyá'mua'reej tyaj quee huáapua'aj tyana'aj jamojo'vá'muaariaca'. ² Ajta a'yájna siati'ij serij siajta tyá'mua'reej, anaquéej mu je'ej pua'aj táaruuj a'íimaj i Filipos maj ja'chej, Dios pu taatáhuíi tyej tyij mua'ajmaj jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra', ajta ca'nyíjra'aj taatá' tyej tyij ca'nyíin jin huatyényo'se'en. ³ Ji'nye catu hue'tzij jin tyajamuáa'ixaa, catu tyajta a'ájna jime' tyej tyij je'ej pua'aj jamuáa'uurej, nusu tyej tyij tyi'táj jin jamuáacuanamuaj. ⁴ Ajta ityájma, Dios pu ta'antyíhuo ajta taata'íj tyej tyij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra', a'íj tutyij jin tyajá'mua'ixaatye'. Catu a'yan tyá'huoo tyej tyij tyámua' tyihuo'tá'an i tyeítyee, sulu tyej tyij tyámua' tyaatá'an i Dios, i ti jamua'reej je'ej tyaj tyí'mua'tzej i tatzájta'. ⁵ A'yájna siati'ij mua'aj serij tyá'mua'reej tyej quee a'náj nyúucarij jin tyajamuáa'ixaa ti naa huánamuajrii, catu tyajta a'yan tyá'huoo tyej tyij a'ájna jin tyi'táj ancuriáan. Dios pu jamua'reej tyaj tzáahuatyi'ra'aj jin a'yan ricij. ⁶ Catu tyajta jahuoo mej mij séecan naa tojo'sejra, tipua'aj mua'ajmaj jimi nusu séecan jimi. ⁷ Tyij quee i'ríitacaj tyaj a'yan huárinyiiche' a'ájna jime' ti i Ciríistu' ta'antyíhuo, ajta ityáj catu a'yan huaríj, sulu tyámua' tu tyajamuáacha'íj. A'yájna ti'ij i hua' náanaj i ti'ríij tyámua' tyihua'cha'íj i juyójmua', ⁸ a'yaa tu jéehua tyaja'muaxie've' mua'ajmaj, capu a'yaa na'aj tyita'ránajchaca' tyaj a'íj jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, sulu tyej tyajta huá'cui'nyij ja'mua jitze ma'can. A'yaa tu jéehua tyaja'muaxie've'. ⁹ Ta'ihuáamua', mua'aj xu jamua'reej tyaj jéehua tyu'muáriej, tyajta jaapuéjtzitariaca'. Jéehua tu tyu'muáriej tújca tyajta tíca', tyej tyij quee a'tíj huatamuárie'riste'en tyati'ij já'mua'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios.

¹⁰ Mua'aj xu tyámua' naa tyá'mua'reej, a'yájna ti'ij ajta i Dios tyá'mua'reej, tyej tyámua' naa tyi'tyítacha'íj ja'mua jimi mu siaj tyá'tzaahuatye', catu a'tíj je'ej pua'aj huáruuj, catu tyajta tyi'táj jin ootyá'itzee. ¹¹ A'yaa xu siajta tyá'mua'reej tyaj jéehua ca'nyíjra'aj jamuaatá' tyajta tyámua' tyajamuáetyéeje séej tyajta séej, a'yájna ti'ij tyihua'itíj i hua' táataj i juyójmua'. ¹² A'yaa tu tyajta

tyajamuaa'íjca siaj sij tyámua' tyityetyúucha'íj a'yájna mati'íj i maj i Dios jimi séejre', ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti jamuaatajé, siaj sij a'áa ja'rá'astij jo'tíj a'íin tyejé'íjtaj.

¹³ A'íj tu jín ityáj a'náj tina'aj tyé'tyojtzi're' i Dios, ji'nye siati'íj mua'aj jáanamujri' i nyúucaria'ra' i Dios, i tyaj jamuáa'ixaa, a'yaa xu tya'ancuriáa' tí'íj Dios nyu-ucaaj, caxu a'yan tya'ancuriáa' tí'íj i tyétyacaa nyuu-caaj. A'yaa pu tyí'ja'yájna ti nyúucaria'ra' pué'een i Dios, a'íi pu tyámua' jamuáaruuj i ja'mua tzajta' mu siaj tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ Siati'íj mua'aj ta'ihuáamua' jaa-puéjtzitariaca' i ja'muatyeítyeristyamua' jimi, a'yaa pu cha'tána'aj tyihuó'ruuj a'íjma i maj Judea jo'cháatimee, i maj majta jus'rii u tyeyúuj tzajta' mej mij jaatyáanajche i Dios, i maj majta i Ciriústu' jitze ajtyáma'can, ji'nye a'íi mu majta jajpuéjtzica'aj a'íjma jimi i juxa'aj tyeítyee i maj Judea já'ma'can. ¹⁵ A'íi mu a'íin pué'een i maj jaajé'caj i tavástara' ti ajta Jesús pué'een, a'yájna mati'íj majta tyihuo'cuii a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'íi mu majta taatamuárij ityájma. Camu tyé'tyojtzi're' i Dios, majta mu hua'ajcha'íire' néijmi'caa i tyeítyee, ¹⁶ ji'nye tyati'íjtá tyihuá'ixaatya'mui'íj a'íimaj i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, tí'íj ajta huó'huiire'en, camu a'íimaj tatá'caa tyaj a'yan huárinyij. A'yaa mu mij tyá'mue'tíj ti i Dios jéehua puéjtzij huo'tá'an. Ajta ta'aj ij huatyáapua'rej a'íjna, Dios pu arí jéehua puéjtzij huo'ta'.

Pablo pu jaxie've' ti ajtáhua'aj huojo'vá'muaarej i Tesalónica maj ja'chej

¹⁷ Ta'ihuáamua', tyati'íj ajtacíj ja'mua jimi, catu majaanmuuha'áxij, tyij tyajta quee já'muasejraca'aj, a'náj tina'aj tu mua'ajmaj jitze tyí'mua'ajcaa, tyajta a'yan jéehua tyá'xie'va'ca'aj tyaj jamojo'tyéesej. ¹⁸ A'yaa tu tyu'tatyésej tyaj a'áa ja'tanyéj, nyajta nyáaj Pablo mue'tíj nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj a'áa ja'tanyéj, ajta i tyiyáaru' pu tyí'tyánaamuaaj. ¹⁹ Ji'nye, ¿a'tanyíj a'íin pué'een i tyaj jín tyí'íjchó've', i tyaj jín tatyamua've', ajta i tyaj jín á'tatzaahuatye'en a'ájna xicáara' jitze tí'íj uvé'nyej i tavástara' ti ajta Jesús pué'een? Tipua'aj sequée mua'aj a'íin pué'eenye', capu máaj a'tíj a'íin pue'éenye'ej ta'mej. ²⁰ A'yaa pu tyí'ja'yájna, mua'aj xu a'íin pué'een i tyaj jín á'tatzaahuatye' siajta i tyaj jín tatyamua've'.

3

¹ Aj tutyij tyati'íj quee che' je'ej huaríj, a'yaa tu tyaaxá'puí'intarej tyaj tajímua'aj a'áa jo'tyá'itzeere'en

a'ájna a Atenas ² tyajta je'en a'íj huata'ít'yaca' i ta'ihuáara' Timoteo i ti tajamuán tyí'muarie' i Dios jimi, tyej tyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Ciríistu', a'yaa tu een jime' jaata'ít'yaca' ja'mua jimi ti'ij ca'nyíjra'aj jamuaata'an a'íjna jitze i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', ³ ajta ti'ij quee huatóoxaahuataj a'íjna jime' i sij jin jajpuéetzij. Ji'nye mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyúuxie've' siaj a'yan tyaapuéjtzitarej. ⁴ Ajta, tyati'ij tyooj a'áa jo'tyá'caj ja'mua jamuán, a'yaa tu tyajamuáa'ixaa tyaj a'yan tya'ajpuéetzij ta'me'nyíche', a'yaa pu'ij tyu'ríj, siati'ij seríj tyá'mua'reej. ⁵ A'íj nu jin, nyati'ij quee che' pu jáaruuj nyaj a'áa ja'tanyéj, a'yaa nu tyu'ta'íjtaca' mej mij tyajamuata'íhuo' nyej nyij jáamua'reej je'ej ti tyajá'muahuíria'ca'aj a'íjna jime' i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', ji'nye a'yaa nu tyí'tziinya'ca'aj ti i tyiyáaru' tyi'tíj jin jamuaatamuárie'riste'en siaj sij quee che' tyá'tzaahuatye'ej ajta ti'ij quee che' tyi'tíj huúria'aj já'ra'nyij i tyaj jin tyu'muáriej ja'mua jimi.

⁶ Ajta i Timoteo pu'ríj yará'aj a'áa ti ja'rájraa ja'mua jimi, a'yaa pu tyitaaté'exaaaj siaj tyámua' een a'íjna i siaj jitzán tyá'tzaahuatye' ajta je'ej siaj tyihuá'xie've' i séecan. A'yaa pu tyitaaté'exaaaj siaj jéehua ta'tamuá're'rii, siajta jéehua jaxie've' siaj taaséj, a'yájna tyati'ij tyajta ityáj tyá'xie've' tyaj jamuaaséj. ⁷ A'íj tu jin, ta'ihuáamua', tyij ajta jéehua tyi'tatyese'huaritye' tyajta taxaamuijritye', jéehua tu huátatyamua'vej tyati'ij jáamua'reeri' siaj siooj tyámua' naa tyá'tzaahuatye'. ⁸ Tyati'ij a'yan tyáamua'reeri' siaj siooj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, jéehua pu ca'nyíjra'aj taatá' i tatzájta'. ⁹ ¿Ji'nye tyi'rij tyej tyij jéehua tyaatatyójtzi're'en i Dios a'íjna jime' i tyaj jin tatyamua've' jimi, mua'ajmaj jime'? ¹⁰ Tújca tyajta tíca' a'yaa tu tyá'huaviij i Dios ti taatá'an tyej tyij tyajtáhua'aj jamuaaséj, tyajta jamuaatáhuire'en tyaj janéijmi're'en i ti jamuá'itziitye' i siaj jin tyá'tzaahuatye'.

¹¹ A'yaa tu jéehua tyá'xie've' ti i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i tavástara' i Jesús, maj a'ín taatáhuire'en tyej tyij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi. ¹² Che' ajta i tavástara' jamuáave'sij siaj sij jéehua huóoxie've'en séej siajta séej, siajta huo'xié've'en néijmi'caa i tyeítyee, a'yájna tyati'ij ityáj tyaja'muaxie've'. ¹³ Ti ajta tyámua' jamuáa'uurej i já'muatjazta', siaj sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj i Dios jimi i tyaj jajvástara' a'ájna ti'ij uvé'nyej i tavástara' i Jesús, jamuán i maj tyí'huire' u tajapuá. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I júuricamej ti ja'ráanajchi i Dios

¹ Ajta ijíj ta'ihuáamua', a'yaa tu tyaja'muahuaviij tyajta a'yan tyajá'mua'ijcatye' a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús, siaj a'náj tina'aj tyámua' eenye' siajta tyámua' tyityetyúucha'íj a'yájna siati'ij tyaari'rej ityájma jimi, siaj sij tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yájna siati'ij seríj ricíj.

² Mua'aj xu'ríj jamua'reej je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa jitzán ma'can i ti jin tyi'tyéjvee i tavástara' Jesús. ³ A'yaa pu i Dios tyá'xie've' siaj tyámua' eenye', tiquee a'tíj juxana'ciria'aj ⁴ a'yaa pu tyúuxie've' ti síj ajta síj tyámua' tyéecha'íin i jutyévij, ti'ij tzaahuatyi'ra'aj jin séjre'ej, ⁵ tiquee a'yan rijcaj je'ej ti jusíj tyá'xie've' tyi'tíj jime' ti quee xá'pui', a'yájna mati'ij ricíj i tyeétyee i maj quee jamua'tyej i Dios. ⁶ Che' quee a'tíj tyi'tíj jin a'yan rijcaj, ajta quee juxana'ciria'aj jamuán íra'ra'an i juxa'aj tyévij, ji'nye tavástara' pu jéehua puéjtzij jaatá'sij a'tíj ti a'yan ricíj, a'yaa tu tyeríj tyeemí' tyajamuáa'ixaa. ⁷ Ji'nye capu i Dios a'íjna taatajé tyej tyij je'ej pua'aj éenye'que' séjre'ej, sulu tyej tyij ji'ré'nye'ej séjre'ej i tatzájta'. ⁸ A'yaa pu'ij, a'íjna i tiquee tyá'tzaahuatye' je'ej tyaj tyajá'mua'ixaatye', capu a'íj ma'úuhua'xij i huá'nyuucaa i tyétyacaa, sulu a'íj pu quee á'tzaahuatye' i Dios i ti ju júuricamej jamuaatá' ti'ij ja'mua tzajta' séjre'ej.

⁹ Ajta a'íjna jime' i siaj jin huóoxie've'en i siaj ju'ihuáamua', capu juxie've' tyaj a'íjna jin tyajá'muayu'se'ej, ji'nye Dios pu arí jamuaamua'tyej je'ej siaj tyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej. ¹⁰ A'yaa xu mua'aj ricíj a'íjna jime' siaj hua'xie've' i ju'ihuáamua' i maj a'áa jo'cháatimee néijmi'que' a'áa ti huaca'aj a Macedonia. Tyajta ityáj, a'yaa tu tyaja'muahuaviij ta'ihuáamua' siaj jéetze' huóoxie've'en. ¹¹ Siata'aj juxáahuaj naa tyi'tyechajcaj setyi'muárie'ej i jumuáca' jime' je'ej ti tyi'tíj tyaaci'ij séej ajta séej, a'yájna tyati'ij tyeríj tyajamuaa'íjca, ¹² mej mij i maj quee tyá'tzaahuatye' jamuaatyátzaahuatye'en, ajta ti'ij quee tyi'tíj jamuá'itziitye'ej.

Ti'ij uvé'nyej i tavástara'

¹³ Ta'ihuáamua', catu jaxie've' siaj quee jamua'réerej je'ej ti tye'mej a'ímaj jimi i maj meríj huácuij, siata'aj quee juxaamuíjritya'aj mati'ij i séecan, i maj quee jacho've' i tavástara'. ¹⁴ A'yájna tyati'ij tyá'tzaahuatye' ti i Jesús huamu' ajta je'en huatájuuriaca', a'yaa tutyij tyajta tyá'tzaahuatye', ti i Dios huo'tájuuritye'ej i Jesús jamuán a'íjma i maj huácuij jimi metya'tzáahuatye'ej.

15 A'ij tu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' i tavástara' jitze ma'can tijin, ityáj i tyaj júurij a'yan huatyá'itzeere'ej iyan i cháanacaj japua, catu anáatya'aj tá'ju'un a'íjma jimi i maj meríj huácuij. 16 Ji'nye nyúucarij pu huatánamuajre tí'ij tyu'ta'íjtaj, a'yaa pu ajta tyu'tánamuajrej tí'ij a'tíj tí ca'nyíin tyu'táci'sitye'en a'ájna jo'tíj i Dios já'sejre', aj pu'ij i tavástara' aje'cányesij a jútye'. Majta i maj huácuij metya'tzáahuatye'ej i Círíistu' jimi, a'íi mu anaquéej huatájuuritaj, 17 tyajta je'en ityáj, i tyaj júurij a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu ajta tá'vi'tin i jéetirij tzajta' hua' jamuán i maj moochán huatájuuriaca', tyej tyij ja'antynájchej i tavástara' i jéetirij tzajta', a'yaa tutyij jusén jin tyeje'séeria'aj tá'ju'un i tavástara' jamuán. 18 A'ij xu jin, siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an a'ájna jime' i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa.

5

1 Ajta a'ájna jime' a'tzáaj tí uvé'nyesij i tavástara' nusu a'náj tí huataséjre'sij, ta'ihuáamua', capu juxie've' tyaj a'ájna jin tyajá'muayu'se'ej. 2 Tyámua' xu mua'aj naa tyá'mua'reej tí a'ájna xicáara' tí jitzán uvé'nyesij i tavástara', a'áa pu a'yan tye'mej siati'ij pua'aj quee jacho've', a'yaa pu tyu'taséjre'sij tí'ij náhua'rij tí utyárutyij tíca' jo'siaj ja'chej. 3 Mati'ij i tyeítyee a'yan tyí'xajtaj tijin: "Capu che' tyi'tíj je'ej ricij, pu'rij tyu'puá'riajraa", aj pu'ij a'ájna atyajo're'nyesij i xicáara' maj jitzán antyipua'rij, a'yájna tí'ij íitaj tí ootacu'nyej, capu huatái'riitarij maj huatóo'uunaj. 4 Siajta mua'aj, ta'ihuáamua', caxu tíca'riste' séejre', a'íj pu jin quee a'yan tye'mej ja'mua jimi tí'ij náhua'rij tí utyájrutyey jo'siaj ja'chej, a'ájna xicáara' jitze tí'ij tavástara' uvé'nyej. 5 Néijmi'i xu mua'aj a'íjma jimi ajtyáma'can i maj a'áa já'sejre' jo'tíj jó'nyeerí'ij i Dios jimi. Catu hua' jitze ajtyáma'can i maj tíca'riste' jó'juhua'an, nusu jo'tíj quee jó'nyeerí'ij, 6 a'íj tu jin quee a'yan rinyij mati'ij i séecan i maj a'yan séejre' mati'ij i maj cu'tzuj, sulu tyiche' atanyéjnye'rij tyajta tyámua' metyityoomuámua're'ej. 7 A'íimaj i maj cu'tzuj, a'yaa mu tíca' tyí'tyacu'cuj, majta i maj juta'rujve', a'íi mu majta tíca' juta'rujve', 8 tyajta ityáj, nyéeri'iste' tyaj cünyej, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'náj tina'aj tyámua' eenye'. Tyiche' huátacha'íin, a'ájna jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi tyajta huátaxie've'en, tyiche' tyajta a'ájna jin avátanaj i tyaj jin jacho've' tí i Dios tíi'rátoonyij. 9 Ji'nye capu i Dios a'ájna jin ta'antýíhuo tyej tyij japuéeztij tá'ra'nyij, sulu tí'ij táahuire'en a'ájna jitze ma'can

í tavástará' Jesús tí ajta Círíistu' pué'een. ¹⁰ A'íi pu tajitzé ma'can huamuí', tyej tyij júurij tá'ra'nyij jamuán í tavástará', tìpua'aj í tyaj júurij, na'ríij í maj meríj huácuij, néijmi'i tu jimí huatyá'itzeere'ej jusén jime'. ¹¹ A'íj xu jin ca'nyíjra'aj huatóoa'an séej siajta séej, a'yájna siatí'íj seríj ricíj.

Je'ej maj tyityetyúucha'íj í maj tyá'tzaahuatye'

¹² Ta'ihuáamua', a'yaa tu tyaja'muahuavíij siaj tyámua' tyihuá'ajcha'íj a'íjma í maj ja'mua jimí tyí'muarie', í maj majta a'íjna jin antyúumua'reej maj tyajamuaamuá'tyej je'ej tí tyá'xie've' í tavástará'. ¹³ A'yaa pu tyúuxie've' siaj jéehua huo'xié've'en, a'íjna jime' í maj tyí'muarie' ja'mua jimí. Tyámua' xu huojo'mua'raj séej siajta séej.

¹⁴ A'yaa tu tyajta tyajá'mua'ijcatye', ta'ihuáamua', siaj tyámua' huó'uurej a'íjma í maj quee xá'pui' ricíj, siajta ca'nyíjra'aj huo'tá'an a'íjma í maj quee juca'nyej í juxiéjnyu'caa tzajta', siajta huo'táhuire'en a'íjma í maj quee tyámua' ricíj, siajta néijmi'caa á'cu'vaj.

¹⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj tí'íj quee a'táj je'ej pua'aj ja'uurej í juxa'aj tyévíj. Sulu siata'aj a'náj tina'aj tyámua' eenye', a'yájna siatí'íj jujímua'aj tyityetyúucha'íj siajta a'yan cha'taj siana'aj tyityetyúucha'íj néijmi'caa jimí í maj a'yan séejre' í cháanacaj japua.

¹⁶ A'náj tina'aj xu jutyamua've'ej. ¹⁷ Siajta a'náj tina'aj jahuoocaj í Dios jimí. ¹⁸ Néijmi'i xu jin tyé'tyojtzí're'ej í Dios, jí'nye a'yaa pu tyá'xie've' ja'mua jime' í siaj tyá'tzaahuatye' í Círíistu' jimí í tí ajta Jesús pué'een.

¹⁹ Caxu já'je'cataj í júuricama'ra' í Dios. ²⁰ Caxu jaxaahuataj a'íjna í siaj Dios jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en. ²¹ Siata'aj anaquéej tyámua' tyáamua'reej tyí'táj tí xá'pui' nusu í tíquee siajta je'en a'íj huatyátzaahuatye'en í tí xá'pui'. ²² Xa'ajtáciinyij a'íjna jitze í tí je'ej pua'aj een.

²³ Che' a'íi cha'tána'aj í Dios, a'íjna í tí jamuaatyápua'rityej, che' a'íin tyámua' jamuáa'uurej, siaj sij quee tyí'táj jin á'itzeeria'aj í ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', nusu ja'muamua'tziira'aj jitze, na'ríij í ja'muatyévíj jitze, a'ájna xicáara' jitze tí'íj uvé'nyesij í tavástará', a'íjna í Jesús tí ajta Círíistu' pué'een. ²⁴ A'íjna í tí a'íjna jin jamuaatajé, capu tyí'táj jin á'itzeere', a'íi pu ajta néijmi'i jin aróo'astej.

Hua'tyojtye' í tí jin ja'antypuá'ritye'ej

²⁵ Ta'ihuáamua', siata'aj siajta ityájma jime' jahuoocaj í Dios jimí.

²⁶ Siahuo'tatyójtje' néijmi'caa í ta'ihuáamua'.

²⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ijcatye' i tavástara' jitze ma'can, siaj jo'jívve'en a'íjna i yu'xarij néijmi'caa jimi i ta'ihuáamua'.

²⁸ Che' i tavástara' Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin.

Í yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Pablo a'íijma jimi i maj Tesalónica já'chajca'aj

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, jamuán i Silvano, ajta a'íjna i Timoteo a'yaa tu já'muatyoytye' mua'ajmaj mu siaj tyá'tzaahuaty'e' Tesalónica siaj ja'chej, siajta jusi'rii i Dios jimi, siajta jimi i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. ² Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, miche' jamuáacha'íin, majta jamuaatyápua'ritye'en tyámua' naa ja'mua tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzire' i Dios ajta jimi jahuoo

³ Nye'ihuámua', a'náj tina'aj tu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', a'yájna ti'ij tye'tyévijtye' tyaj a'yan huárinyij, ji'nye mua'aj xu'rij jéetze' tyá'tzaahuaty'e' siajta seríj jéetze' juxie've' séej jamuán siajta séej. ⁴ A'íj tu jin ityáj tyámua' tyaja'muaxaj i séecan jimi i maj jusi'rii i Dios jimi, a'íjna jime' i siaj jéehua tyé'viicue' siajta tyá'tzaahuaty'e', tyij majta je'ej pua'aj já'mua'uurej nusu siajta jajpuéjtzij. ⁵ A'yaa pu'ij tyé'miteere' ti i Dios a'yan tyaaxá'pui'intarej siaj sij a'áa jo'tyájrutyey jo'tij a'íin tyejé'ijtaj, a'íjna jime' i siaj jin jajpuéjtzij.

⁶ A'yaa pu tyí'xa'pui' ti i Dios puéjtzij huo'tá'an a'íijma i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej i siaj jin jajpuéjtzij, ⁷ ajta mua'aj mu siaj jajpuéjtzij, Dios pu jamuaatá'sij siaj huóoso'pe'en a'yájna ti'ij ajta ityájma. A'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' jitze ti'ij huataséjre'en u jútye' i tavástara' Jesús, a'íijma jamuán i maj tajapúa tyí'huíire' i maj va'cán jin tyityatatyíj, a'yaa pu atyeje'caama'aj ta'mej a jútye' i tiéj tzajta'. ⁸ A'íj pu jin yava'cányesij ta'aj ij puéjtzij huo'tá'an a'íimaj i maj quee jamua'tyey i Dios, majta quee já'astijre' i nyúucaria'ra' i tavástara' Jesús. ⁹ A'íi mu mij jusén jin jajpuéetzij muá'ju'un, majta a' imuáj huojóohua'xij jo'tij quee já'sejre' i tavástara' ti jin naa een ajta i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ¹⁰ A'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyej i tavástara' mej mij a'íimaj jaatyátzaahuaty'e'en i tye'ítyeristyamua'me'en, majta néijmi'i i maj jimi tyá'tzaahuaty'e', a'yaa pu ajta mua'ajmaj tyajá'muaci'tyij siaj jaaséj ji'nye setya'antzaahuaj je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa.

¹¹ A'íj tu jin a'náj tina'aj jahuaviij i Dios ja'mua jime', a'yaa tu tyá'huaviij ti jamuaata'an i ti jin jamua'antyíhuoo, ajta a'yan huárinyij je'ej siaj mua'aj tyá'xie've' a'íjna jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej, ajta néijmi'i jime' i siaj jin tyámua' tyu'muáriej a'íjna jime' i siaj tyá'tzaahuatye'. ¹² A'yaa pu'ij, a'íjna i ti jin ántyapuaj a'íjna i tavástara' Jesús mua'aj xu jaatyátzaahuatye'sij, ajta a'ín tyámua' já'mua'uuren jitzán ma'can i Dios ajta a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

2

I tyaj jin jamua'reeren ti'ij uvé'nyesij i tavástara'

¹ Ajta ijíij, ta'ihuáamua', a'náj ti uvé'nyesij i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een ajta ti'ij a'ín tájsiire'sij jujimí, a'yaa tu jéehua tyaja'muahuaviij ² siaj quee seequéj tyí'mua'ajcaj, caxu siajta tyi'tá'care'en ti a'tíj já'muamuaritye'ej a'yan tyi'xáataj yee a'yaa pu tyinaaté'exaaj i júuricama'ra' i Dios, ti arí atyojo'ré'nyesij a'ájna i xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástara', nusu a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej yee a'yaa mu tyináa'ixaaj, na'ríij yee yu'xarij nu ja'ráapij i Pablo ti jo'yú'xaca' ti jitzán á'yu'si'ij ti arí atyojo'ré'nyej a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástara'. ³ Caxu tyi'tíj jin tyi'tá'care'en mej mij jamuáacuanamuaj. Ji'nye ti'ij quee xu a'ájna atyojo'ré'nyej, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéej huataséjre'en i ti jájcha'íire' i Dios, ajta a'ájna ti'ij ajta huataséjre'sij a'íjna i ti quee tyi'tíj já'astijre', a'íjna i ti hua' jitze ajtyáma'can a'íimaj i Dios ti hua'antyipua'ritye'sij. ⁴ A'íi pu a'ín pué'een i ti hua'ajcha'íire' a'íijma i maj i Dios jimi séejre', a'íi pu ajta a'yan tyúuxaj ti jéetze' juxie've', ajta ujo'tyáruutyij u tyeyúuj tzajta' jo'maj yá'na'michej i Dios, aj pu'ij a'yan tyu'tóosejrataj ti a'íi a'ín pué'een i Dios.

⁵ ¿Nyi sequée che' jamua'reej nyaj a'yan tyajamuáa'ixaa nyati'íj a'áa jo'tyávaaca'aj ja'mua jamuán? ⁶ Siajta ijíij jamua'reej tyi'tíj ti puírícij i ti quee tyi'tá'caa, ta'aj ij quee huataséjre'en a'íjna i a'tíj, 'asta na'aj quee atyojo'ré'nyej a'náj ti a'yan tyaaxá'pui'intarej. ⁷ Ji'nye a'íjna i ti avíitzij jin je'ej pua'aj ricij pu'ríj huatyóochej, a'íi pu'quij á'itzeere' maj jatyítyej a'íjna i ti ijíij quee tyi'tá'caa. ⁸ Aj pu'ij huataséjre'sij a'íjna i ti quee tyi'tíj já'astijre', ajta i tavástara' Jesús pu ja'pua'ritye'en i junyúuca a'jime' a'ájna ti'ij uvé'nyej. ⁹ Ajta a'íjna i ti quee tyi'tíj já'astijre', a'íi pu jahuiiria'aj ta'mej i tyiyáaru', jéehua pu tyi'tíj jin a'yan rinyij mej mij tyámua' tyo'taséj i tyeítyee, a'íj pu jin jéehua huá'cuanamuan.

¹⁰ A'yaa pu néijmi'i jin tyihuá'cuanamuan a'íjma i tyeítyee, ji'nye camu jaataxié'vej maj tyá'antzaahuatye'en majta jaaxié've'en i ti ji'récán jime' mej mij a'íjna jin jaatáa'sej i ti huó'huiire'en. ¹¹ A'íj pu jin Dios tyi'tá'caa ti i ti je'ej pua'aj een huo'cuanamuj, majta a'íj ántzaahuatye'en i ti hue'tzij pué'een, ¹² ti'ij i Dios puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj quee ja'antzaahuaj i ti a'yan tyi'ja'yájna, sulu maj a'íjna jin jutyamua've'ej i ti je'ej pua'aj een.

Dios pu hua'antyíhuoj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' ti'ij hui'rátoonyij

¹³ Tyajta ityáj a'yaa tu a'náj tina'aj tyé'tyojtzi're' i Dios ja'mua jime', ta'ihuáamua' jéehua tu já'muaxié've' i tavástara' jimi, ji'nye Dios pu jamua'antyíhuoo siaj sij mua'aj a'íjn pué'eenye' i ti anaquéej huó'huiire'en, a'íjna jime' ti a'íjn tyámua' jamuáaruuj i ju júuricamej jime' siati'ij ja'antzaahuaj i ti a'yan tyi'ja'yájna i Dios jimi. ¹⁴ A'yaa pu een jime' i Dios jamuaatajé a'íjna jitze ma'can i nyúucarij tyaj jamuáa'ixaa i Ciríistu' jitze ma'can, ti'ij a'yan tyajamuáaci'tyij siaj a'áa ja'séeria'aj xá'ra'nyij jamuán i tavástara' Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een.

¹⁵ A'íj xu jin ta'ihuáamua' tyámua' eenye' i jutzájta', siajta quee yó'hua'nan je'ej tyaj tyajamuaamuá'tyey nusu i tyaj jamuáa'ixaa i yu'xarij jitze. ¹⁶ Che' a'íjn cha'tána'aj i Ciríistu' ajta i Dios i maj taaxié'vej majta tyámua' tyitaatyéeje, tyej tyij jimi tyi'ijchó've'ej, ¹⁷ miche' a'íjn jamuaatá'ca'nyisti' i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', majta tyámua' jamuáa'uurej siaj sij a'náj tina'aj tyámua' rijcaj siajta a'íj xajtaj i ti xá'puí'.

3

Che' i nyúucaria'ra' i Dios tyámua' éenye'que' séjre'ej

¹ Uve'tyáatican jime', ta'ihuáamua', siata'aj tajíme' jahuoocaj, tyata'aj tyij i nyúucaria'ra' i tavástara' jiye'tzín huo'té'exaatye'en néijmi'caa i maj a'yan huacháatimee, a'yájna ti'ij tyú'namuajrej ja'mua jimi. ² Siata'aj siajta jahuoocaj ta'aj i tavástara' taatyáhuiire'en a'íjma jimi i tyétyacaa i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i maj majta je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, ji'nye camu néijmi'i tyá'tzaahuatye'. ³ Ajta i tavástara' i tiquee tyi'tíj jin á'itzeere', a'íj pu'ij tyámua' já'mua'uuren ajta ja'muacha'íj ja'mej, ti'ij quee tyi'tíj je'ej já'mua'uurej. ⁴ Tyajta ityáj a'íj tu jitze tyi'ca'neyej i tavástara' siaj mua'aj tyámua' ricij, siajta a'yan siooj éenye'ej xá'ju'un tya'ti'ij tyajamuaata'íj. ⁵ Che' i tavástara' jamuaatáhuiire'en siaj sij huóoxie've'en séej siajta séej, a'yájna ti'ij i Dios tyaja'muaxié've', siata'aj siajta

tyo'táviicue' tɪpua'aj siaj puéjtzij a'yájna ti'ij ajta i Ciriistu' tyo'táviicue'ri'.

Je'ej ti tyúuxie've' siaj sij tyu'muárie'en

⁶ Ta'ihuáamua', a'yaa tu tyajá'mua'ijtye' nyúucaritze' i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, siaj ajtácɪnyej a'íjna jimi i ta'ihuáara' ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, ajta quee a'yan ricij je'ej tyaj mua'ajmaj tyajamuáa'ixaa. ⁷ Ji'nye mua'aj xu serij jamua'reej je'ej siaj ye'ej huárinyij, siaj sij a'yan huárinyij tyati'ij ityáj, catu ityáj tyi'táj jin je'ej pua'aj huaríj ja'mua jimi, ⁸ catu tyajta huáapua'aj tyú'cuua séej jimi. Sulu a'yaa tu a'náj tina'aj tyu'muáriej tújca tyajta tíca', tyej tyij quee tyi'táj jin jamuaatamuárie'riste'en. ⁹ Ma' ajta a'yaa pu tye'tyeviitya'caj tyaj mua'ajmaj jamuaatáhuavij siaj sij taatáhuire'en, catu a'yan huaríj sulu a'yaa tu tyu'muáriej tyej tyij jamuáamua'tyej je'ej siaj ye'ej huárinyij. ¹⁰ Tyati'ij ja'mua jamuán ajo'tya'ca'aj, a'yaa tu tyajamuaata'íj tijin: A'íjna i tiquee tyí'muarie'mui', che' quee ajta tyú'cua'nyij. ¹¹ Ajta ijíj a'yaa tu tyáamua'reeri' maj séecan je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, majta quee tyi'táj jin tyí'muarie' sulu múcɪnyive' mej mij tyú'itziitaj. ¹² A'íjma jime' a'yaa tu tyajá'mua'ijcatye' a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, maj tyu'muárie'en mej mij a'íjna jin jaamué'tin i maj jin huatyóohuire'en.

¹³ Siajta mua'aj ta'ihuáamua', caxu jacua'nyijra'aj i siaj jin xá'pui' ricij. ¹⁴ Tɪpua'aj a'táj quee já'astyaj je'ej tyaj tyajá'mua'ixaatye' a'íjna jitze i yu'xarij, siata'aj jáamua'tyij a'táj ti pué'een, siajta je'en ajtácɪnyej a'íjci jimi ta'aj ij huatóotyevi'ra'astaj. ¹⁵ Caxu siajta jájcha'íiria'aj, sulu tyámua' xu tyeetyéjeevej, ji'nye já'mua'ihuaara' pu pué'een.

Hua'tyojtye' i ti jin ja'antypuá'aritye'sij

¹⁶ Ajta i tavástara' ti tyámua' já'mua'uurej, a'í pu a'náj tina'aj ja'mua tzajta' séeria'aj ta'mej néijmi'i jime'. Che' i tavástara' ja'mua jimi séjre'ej.

¹⁷ Nyáaj Pablo, nyamuáca' nu jin tyajá'muayu'se'ej a'íjna jitze i yu'xarij. A'yaa nu tyé'yu'xaj néijmi'i i nyaj tyajá'mua'ityi'. ¹⁸ Che' i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin mua'ajmaj.

Ī yu'xarij ti anaquéej jo'yú'xaca' i San Pablo a'íj ti huata'ítyi'ri' i Timoteo

Pablo pu jatyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, i nyaj jahuiire' i Ciriistu' ti Jesús pué'een, a'yaa pu i Dios tyina'antyíhuoo ajta i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een i tyaj jajchó've', ² a'yaa nu tyí'muatyojtye' Timoteo, mu paj nyiyóoj pué'een a'íjna i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. Che' i Dios ajta i Ciriistu' ti Jesús pué'een i tavástará', che' a'íin tyámua' tyimuáacha'íin, ajta muá'ancu'vaxi'in ajta ajimi séjre'ej i ti jin tyámua' muáaruuj.

I maj hue'tzij jin tyihua'mua'tyej

³ A'yájna nyati'ij nyerij tyimuaatáhuaviiri' nyati'ij a'áa joomá'caj a Macedonia, a'áa paj jo'tyá'itzeerej a Éfeso, pej pij séecan huata'íjtye'en mej mij quee hue'tzij jin tyihua'mua'tyej, ⁴ majta quee a'íj jitze tyúu'iteeritye'ej je'ej maj tyityetyúucha'íica'aj i tahuásimua'ci'ij. A'yaa pu'uj tyí'huiire' mej mij a'íjna jin huatóonyo'si'tye'en, capu tyí'huiire' mej mij a'íjna jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've'.

⁵ A'íjna i paj jin tyihuo'ta'íjtye'sij a'íi pu a'íin pué'een i maj jin huóoxie've'en séej majta séej, a'íjna jime' i xiejnyu'carij ti jí'ren, majta i maj jin tyámua' metyityoomuámua're'ej, majta jí'récán jime' ja'tzaahuatye' i tavástará'. ⁶ Séecan mu merij a'íjna jin je'ej pua'aj huaríj majta jó'vej a'íjna jime' i nyúucarij ti quee tyi'táj huiire'. ⁷ A'yaa mu tyá'xie've' maj huo'mua'tyej i nyúucaria'ra' i Dios, majta a'íimaj quee yo'itéej je'ej maj tyí'xaj, nusu je'ej maj tyi'táj tyihua'mua'tyej a'yan metyuuséerataj tíjin tyámua' mu naa tyá'mua'reej.

⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej ti tyí'huiire' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, típua'aj a'yan muáarinyij je'ej ti tyúuxie've' a'íjna jitze. ⁹ Tyiche' jo'támua'reej ti i nyúucarij i maj jin tyí'ijta quee a'íijma jimi huatyátuiihuaca' i maj tyámua' tyityetyúucha'íj. A'íjna i nyúucarij a'íijma pu jimi huatyátuiihuaca' i maj quee tyihuojó'itej, i maj quee tyu'namuaj, i maj je'ej pua'aj ricij, i maj tyí'ijxána'cira', i maj quee tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'íj i Dios, i maj já'xaahuataj i huá'yí'raj, i maj huá'cui'caa i juhuásimua', ajta néijmi'caa jimi i maj tyí'tyacui'caa, ¹⁰ ajta a'íimaj

jimi i maj juxana'cire' úucaá jamuán, nusu séecan jamuán i tyétyacaa, i maj tyi'táj jin je'ej pua'aj ricij, i maj tyi'hue'tacaa, a'yaa ti'ij huatóomua'aj tijin néijmi'i i maj je'ej pua'aj tyihuá'mua'tyej tyi'táj tiquee xá'pui'. ¹¹ A'yaa pu tyi'mua'taj a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios i ti nyéetzij a'yan tyinaata'íj nyej nyij huó'ixaatyen.

I Dios ti jin ja'ancu'vaxij a'íjci i Pablo

¹² Nyetye'tyojtzire' a'íjci i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa, nyajta i Ciríistu' ti Jesús pué'een i tavástara', ji'nye a'yaa pu naatamua'aj tijin nyaj quee tyi'táj jin ootyá'itzee, ajta na'antyíhuoj nyej nyij jaatyáhuire'en, ¹³ tyij nyajta jájcuaj imuáj je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'íica'aj, je'ej nu pua'aj ja'uuriajca'aj nyajta je'ej pua'aj tyé'jeevacaa'aj. Ajta i Dios pu ná'ancu'vaxi' nyéetzij, ji'nye canu nyeexúj tyá'tzaahuatya'ca'aj nyajta quee jamua'reeriaca'aj je'ej nyaj rijcaj. ¹⁴ Ajta i tavástara' jéehua pu huápu'íj tyámua' tyinyejcha'íj ta'raj, a'í pu naatá' i nyaj jin tyá'tzaahuatye' ajta nyej nyij huó'xié've'en a'íjna jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een.

¹⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa pu'ij tyúuxie've' maj néijmi'i tyá'antzaahuatye'en ti i Ciríistu' a'íjna jin yatanyéj íyan i cháanacaj japua ti'ij huirátoonyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, nyáaj nu síj a'ín pué'een i nyaj je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'íica'aj. ¹⁶ Ajta i Dios pu ná'ancu'vaxij, a'í pu jimi i Ciríistu' naataséjraj ti jéehua nyaxie've'. A'yaa nu nyij nyáaj tyi'huire' ti'ij i maj jitzán jaaséj a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i maj jusén jin júurij muá'ju'un. ¹⁷ Tyiche' jaatyátzaahuatye'en tyajta tyaatatyójtzi're'en a'íjci i tajtúhuan ti jusén jin tyi'tyéjvee, capu a'náj mui'nyij, ajta síj na'aj a'ín pué'een i Dios. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

¹⁸ Nyiyóoj Timoteo, a'yaa nu tyi'mua'ijcatye' paj a'íjna jin huatyényo'se'en i paj jin tyámua' naa tyi'huire' i tavástara' jimi, a'yájna mati'ij anaquéj a jimi tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj tyi'xaj i Dios jitze ma'can. ¹⁹ Séecan i maj quee a'yan huaríj je'ej maj hua' jimi tyu'taxájtaca', a'í mu huamué'tichej i maj jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj. ²⁰ A'yaa pu tyihuó'ruuj a'íjma i Himeneo ajta i Alejandro, i nyaj nyeríj tyu'tátuii i tyiyáaru' jimi, mej mij jáari'rej maj quee je'ej pua'aj tyá'xajta i Dios.

2

Je'ej maj ye'ej tyityeetyényuunyij

¹ A'yaa nu tyaja'muahuavíj sij jéehua jahuocaj i Dios jimi sijta tyé'tyojtzire'ej néijmi'caa jime' i tyeítyee. ² A'yaa

pu tyúuxie've' siaj hua' jime' jahuoocaj i maj tyityatatyij siajta néijmi'caa jime' i maj tajtúhuan jin tyityetyu'uj, tyata'aj tyij taxáahuaj mahuacháatime'nyij, tyajta tyámua' tyi'tyitacha'íj néijmi'caa jimi. ³ A'yaa pu tyí'xa'puí' ajta a'yan tya'ráanajchi i Dios ti tajapuá huatanyúj, ⁴ ji'nye a'yaa pu i Dios tyá'xie've' ti néijmi'caa táahuiire'en ajta maj néijmi'i jáamua'reej i ti ji'r'é'can jime' a'íjna jimi. ⁵ Ji'nye síj pu'uj i Dios, ajta síj na'aj a'ín pué'een i ti hua' japua huatanyúj i tyeítyee i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. A'í pu a'ín pué'een i Ciríistu' ti Jesús pué'een. ⁶ A'í pu tajitzé ma'can huamu' ti'ij néijmi'caa táahuiire'en ajta tyej tyij a'yan tyihuo'té'exaatye'en i tyeítyee je'ej ti i Dios tyaaxá'puí'intarej. ⁷ Ajta tyej tyij a'yan tyihuo'r'é'ixaatye'en i tyeítyee, a'í pu jin nyéetzij na'antyíhuoj nyej nyij tyu'tyáhuire'en i Dios jimi, ajta nyej nyij huo'mua'tyej i maj jitzán tyá'antzaahuatye'en, i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Nyajta tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, canu tyí'hue'ej.

⁸ A'yaa nu nyij tyá'xie've' maj i tyétyacaa néijmi'que' jahuoocaj, majta ajméc'a'taxi'in i Dios jimi tyámua' ma' éenye'ej i jutzájta' majta quee nyinyu'cacuj, nusu múujaaxiejvi'raj. ⁹ A'yaa nu nyajta tyá'xie've' maj i úucaa tyámua' mana'aj tyu'tyóchejtyej je'ej ti tye'tyévijtye', miche' quee huápu'íj tyámua' ju'uurej i jucipuáj jitze, miche' majta quee tyo'carújtya'ajma'aj tyi'tíj ti ooroj tyi'pue'éenye'ejmee, nusu tyi'tíj peerla, nusu maj a'íjna tyi'tyóche'tyahua'an i cáanarij ti tyá'najchij. ¹⁰ Miche' a'íjna jin tyámua' huó'uurej i maj jin i séecan jamua'reej maj tyámua' tyi'tyetyeítyee, a'yájna ti'ij tye'tyévijtye' a'ímaj jimi i úucaa i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi. ¹¹ A'yaa pu tyúuxie've' maj i úucaa tyámua' naa néijmi'i tyu'namuaj je'ej maj tyihuá'ixaatye', majta néijmi'i jin tyu'tyátzaahuatye'en, ¹² nyajta quee tyi'tá'caa maj i úucaa tyihuá'mua'tyej u tyeyúuj tzajta', miche' majta quee tyihuá'ijtye'ej i tyétyacaa. A'yaa nu tyá'xie've' maj quee ave'nyuuca'an, ¹³ ji'nye Dios pu anaquéej a'íj huatyátaahuaca' i Adán, ajta je'en i Eva, ¹⁴ ajta i Adán capu a'tíj jáacuanamuaj, sulu Eva pu i tyiyáaru' jáacuanamuaj, a'íj pu jin ootyá'itzeerej i Dios jimi. ¹⁵ Ajta a'yaa pu tyá'huire'en i íitaj tipua'aj tyámua' tyihuó'cha'íin i juyójmua', ajta tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, hua'xie've'ej i séecan ajta ji'r'éenya'aj i jutzájta'.

Je'ej maj huárinyij i maj tyihuá'ixaatye' u tyeyúuj tzajta'

¹ A'yaa pu tyi'ja'yájna. Típua'aj a'tíj a'yan tya'xié've'ej ti a'íjna jin antyúumua'reeriaj ti tyihuó'ixaatye'en i tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyá'xie've' ti tyi'tíj jin tyámua' huárinyij. ² A'íj pu jin, a'íjna i ti a'yan tyi'tíj jin tye'entyúumua'reeriaj, a'yaa pu tyúuxie've' tiquee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj. Ajta ti séej na'aj tyévi'tinye'en i íitaj, ti'ij tyámua' éenye'que' séjre'ej mata'aj tzáahuatyira'aj jimi tyícha'íj. Ajta a'náj tina'aj a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj jamua'reej jo'tíj ja'chej, ti ajta jaayí'tihua'an ti tyámua' tyihuó'mua'tyej, ³ ajta quee jutahueeve'ej, ajta quee junyo'se've'ej, che' tyámua' tyi'tyevistan a'íjma jimi i tyeítyee, ajta quee janyacua'tzaj i túmii. ⁴ A'yaa pu tyúuxie've' ti tyámua' naa atyeje'chej, majta i yójmua'mua' janamuajraj, majta néjmi'i i maj jamuán aja'chej tyámua' tyityetyúucha'íj, ⁵ ji'nye típua'aj quee jaayí'tihua'an ti tyámua' tyihuo'ta'íjtye'en a'íjma i maj jamuán aja'chej, ¿ji'nye tyí'rij ti tyámua' tyihuó'cha'íin a'íjma i maj jusi'rii i Dios jimi? ⁶ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've', ti a'íjna i ti tyihuá'mua'tyej quee oochán na'aj tyá'antzaahuatye'en, na'riij quee a'íj pu óotzaahuatye'en a'íjna jime' ti tyi'tíj jin tyi'tyéjvee, ti'ij ij a'yan tyi'mue'tiche'en ti'ij i tyiyáaru'. ⁷ A'yaa pu ajta tyúuxie've' maj tzáahuatyira'aj jimi tyícha'íj i maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij quee séecan jaatyáxaahuataj nusu i tyiyáaru' tyi'tíj jin ja'antyimué'tin.

Je'ej maj tyityetyúucha'íj i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej u tyeyúuj tzajta'

⁸ A'íjma i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' maj tyétyacaa pu'éenye' maj tzáahuatyira'aj hua' jimi tyícha'íj, maj quee a'náj tyí'hue'taj, majta quee jura'rujve'ej, majta quee janyacua'tzaj i túmii i maj jaamué'tíj hue'tzij jime'. ⁹ A'yaa pu tyúuxie've' maj néjmi'i ántzaahuatye'en a'íjna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi, majta tyámua' naa metyityoomuámua're'ej. ¹⁰ A'yaa pu ajta tyúuxie've' maj i tyeítyee huo'séj maj jaataséjrataj i maj jaaxá'pui'intarej, típua'aj mequee tyi'tíj jin je'ej pua'aj tyi'tyesejre'ej, aj mu mij tyi'tíj jin antyúumua'reeriaj muá'ju'un u tyeyúuj tzajta'. ¹¹ A'yaa pu'uj tána'aj tyí'een i úucua jimi, maj tzáahuatyira'aj jin séjre'ej, majta quee je'ej pua'aj tyi'xaxa'ta'an, maj quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj. ¹² Síj ti tyí'huire' u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' ti séej na'aj i íitaj tyévi'tinye'en, ajta jaayí'tihua'an ti tyihuo'ta'íjtye'en i juyójmua', ajta néjmi'caa i maj jamuán aja'chej. ¹³ Ji'nye a'íjma i maj

tyámua' tyí'huüre' u tyeyúuj tzajta', a'íi mu jamue'tin mej mij tyámua' huojo'sejra i tyeítyee, majta juxáahuaj séeria'aj muá'ju'un a'íjna jime' maj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi ti Jesús pué'een.

I nyúucarij ti jì'ré'can jime' i Dios taataséjratyey

¹⁴ A'yaa nu tyi'ijchó've'ej nyaj jiye'tzín muojo'tyéesej, a'íj nu jin a'yan tyí'muayu'se', ¹⁵ tipua'aj nyequee jiye'tzín a'áa ja'tanyéj, a'yaa nu tyá'xie've' paj jáamua'reej je'ej maj huárinij a'íimaj i tyeítyeristyamua'me'en i Dios, maj a'íin pué'een i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta', mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios ti júurij, i ti huá'huüre' ajta a'íj huá'ixaatye' i ti a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej ti i nyúucarij i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' jo'tij na'aj séejre', jì'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Ciríistu' pu a'yan tyu'tóosejrataca' ti'ij tyáati', tyu'tyáamue'tij a'íjna jime' i júuricama'ra' i Dios, majta jaaséj i maj tajapuá tyí'huüre'.

Néijmi'que' mu i cháanacaj japua tyihuo'té'exaaj a'íjna jitze ma'can, majta tyá'antzaahuaj a'íjna jimi, ajta i Dios yo'ví'tij u tajapuá.

4

I maj hue'tzij jime' tyihuá'mua'tyey

¹ Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu tyí'xaj ja'huo'itéerican jime' maj séecan jaatyáhue'taj i maj jitzán tyá'tzaahuatye', mej mij a'íjma ántzaahuatye'en i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyey a'íjna jitze ma'can i tyiyáaru'.

² A'íjma mu ántzaahuatye'sij i maj je'ej pua'aj tyí'jepe' majta tyí'hue'tacaa, je'ej mu pua'aj tyityetyúucha'íj, majta je'ej pua'aj metyityoomuámua're'. ³ A'íimaj tyeítyeera' metyu'ijmuej maj quee nyejnyeí'chaj, ajta maj je'cácaa mana'aj tyí'cua'ajcaj i ti tyí'cue'ri' i Dios ti a'yan tyu'tyájtoo, mej mij tyú'cua'nyij i maj tyá'tzaahuatye', majta i maj jamua'reej i ti a'yan tyi'ja'yájna metye'tyóotzi'ria'aj. ⁴ Jì'nye néijmi'i i Dios ti tyú'taahuaca' tyámua' pu tyí'een, a'íj tu jin néijmi'i tya'ancuriáa'sij tyetye'tyóotzi're'ej i Dios, ⁵ jì'nye i nyúucaria'ra' i Dios ajta i tyaj jin jahuoo jimí, a'íi pu tyámua' néijmi'i tyí'uurej.

Síj ti tyámua' naa tyí'huüre' i Ciríistu' jimi

⁶ A'íj paj huo'mua'tyey a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', aj pej pij tyámua' tyu'tyáhuüre'sij i Ciríistu' jimi ti ajta Jesús pué'een, petyu'tyáhuüre'sij a'íjna jitze i nyúucarij i paj jitzán tyá'antzaahuaj mati'ij muaamuá'tyey.

⁷ Capáj já'tzaahuatya'aj a'íjci i nyúucarij íiyan ti ma'can i cháanacaj japua. Pata'aj jáari'rej paj a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've', ⁸ tyij ajta cíi tyí'huíire' tipua'aj pahuá'cua'ajtye'en pej pij huatyá'ca'nyej i mua' tyévij jitze, ajta paj a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i Dios jéehua pu tyí'huíire', ijíj paj pooj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ajta muaatyáhuíire'ej pej pij júurij puá'ra'nyij jusén jime'. ⁹ A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta a'yan tyúuxie've' mej mij néijmi'i ja'antzaahuatye'en. ¹⁰ A'íj tu jin tyi'muarie' tyajta a'íjna jin nyo'se', ji'nye a'íj tu jitze tyi'ijchó've' i Dios ti júurij, i ti néijmi'caa huíire' i tyeítýee, ajta jéetze' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'.

¹¹ A'yaa paj tyihuo'ta'íjtye'en pajta a'yan tyihuó'mua'tyej. ¹² Capáj tyi'tá'care'en maj muá'xaahuataj a'íjna jime' paj quee a'chu vásti', sulu a'yaa paj tyihuo'tyáhuíire'en i maj tyá'tzaahuatye' mej mij muéetzij jitze tyi'huó'iteeritye'en je'ej paj tyí'xaj, je'ej paj tyi'tyía'cha'íj, ajta je'ej paj tyihuá'xie've', pajta tyámua' huárinyij a'íjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', pej pij tyámua' eenye'en a tzajta'. ¹³ A'yaa paj pooj rijcaj, 'asta nyequee a'áa ja'rá'astij, pata'aj huo'tánamuajraste'en i yu'xarij pajta tyihuó'mua'tyej pata'aj pij a'íjna jin ca'nyíjra'aj huo'tá'an. ¹⁴ Capáj jax-aahuataj tyi'tíj ti je'ej i Dios tyimuaatapuéjve mati'íj huásij mua'vá'muariej, majta tyu'taxájtaca' ajime' i Dios jitze ma'can.

¹⁵ Pata'aj tyámua' huárinyij a'íjna jitze, pajta a'íj jitze tyihuá'mua'tyej, mata'aj mij néijmi'i muaaséj paj néijmi'i jin tyámua' ricij. ¹⁶ Tyámua' paj tyi'huá'cha'íin, pajta je'ej paj tyi'tíj tyihuá'mua'tyej i séecan, pajta pooj tyámua' tyu'mé'en. Tipua'aj a'yan puáarinyij, muáaj paj asíj a japua huatányuusij, pajta a'íimaj japua i maj muanamuajran.

5

Je'ej maj tyityetyúucha'íij a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Capáj je'ej pua'aj tyé'tya'xi'íj i ti arí vastacirre', sulu tyámua' paj tyeetyéjeevej pati'íj a' táataj, pajta a'íjma i maj tyáamua, pata'aj tyámua' tyihuo'tyéjeevej pati'íj a'ihuáamua'. ² Pajta i ucarijsee tyámua' paj tyihuo'tyéjeevej a'yájna pati'íj a' náanaj, pajta i maj íimuaa a'yájna pati'íj á'cu'tzimuj, tyámua' paj néijmi'caa tyu'tyéjeevej.

³ Pata'aj huo'táhuíire'en i úucaa i maj huóojímua'astariaca', tipua'aj mequee je'ej tyéejviicue'raj tyi'tíj jime'. ⁴ Ajta tipua'aj síj i íiti' ti antyúusihtariaca'

tyiyójmua' na'ríij tyiyá'cuarimua'aj, miche' a'íimaj anaquéej jaatyáhuire'en mej mij a'íjna jin ja'rá'astej maj huo'tyáhuire'en i jutyétyeristyamua', ji'nye a'yaa pu tya'ránajchi i Dios. ⁵ A'íjna i íiti' ti ji'récán jime' antyúusiijtariaca', ajta quee je'ej tyéejviicue', a'íj pu jitze tyi'ijchó've' i Dios, ajta quee a'náj jaatapuá'citaj ti jahuoo, a'yaa pu a'náj tina'aj rinyij tújca ajta tíca'. ⁶ Ajta i íiti' ti antyúusiijtariaca', ajta je'en a'yan rijcaj je'ej ti jimi tyúuxie've', a'yaa pu een i Dios jimi tí'ij i ti huamuí'. ⁷ A'yaa paj pajta tyihuo'ta'íjtye'en i tyeítyee i nyúucarij jime' mej mij quee tyi'táj jin á'ítzeeria'aj. ⁸ Ji'nye a'táj maj quee jitzán juxie've' i tyeítyeristyamua'me'en, majta i maj jamuán aja'chej, a'íi pu jaatyáxaahuataca' i ti jitzán tyá'tzaahuatye', ajta jéetze' je'ej pua'aj ricij quee i sáij tíquee a'náj tyá'antzaahuaj.

⁹ A'íimaj i maj huóojímua'astariaca', a'íjma papu'uj ooyú'xaj i maj huéecatyej nyinyi'ra'aj jájcha'íj nusu jéetze', ajta maj séej mana'aj huávichej. ¹⁰ Ajta a'yan tyúuxie've' maj néijmi'i jamua'reeriaj maj xá'pui' ricij, majta tyámua' tyihuo'xá'pueeri' i juyójmua', ajta huo'taxié've'en a'íjma i maj jamuariacaa, nusu ti hua'nájo'sixij i huá'íicaj jitze a'íimaj i maj ajtyu'uj i Dios jimi, ajta huo'táhuíi a'íjma i maj jajpuéjtzij. Ajta a'íjna jime' i ti a'náj tina'aj tyámua' néijmi'i jin huaríj.

¹¹ Capáj a'íjma á'yu'xaj i maj huóojímua'astariaca' majta móoj íimuaa, ji'nye tipua'aj majtáhua'aj a'yan tyaataxie've'en maj huáhuíichej, aj mu mij ajtácíinyij i Ciríistu' jimi, ¹² aj mu mij jéetze' ootyá'ítzeere'sij i Dios jimi, a'íjna jime' maj jaatyáxaahuataca' je'ej maj anaquéej tyi'táj jin tyitya'tóoraj. ¹³ Majta a'yan tyeeyí'tin maj mahuojo'muaarin i hua'chej méyee majta méyee, a'íj mumij jin jéehua hui'na'se', majta quee a'yaa mana'aj ricij sulu majta mu tyúuxajtave' je'ej tíquee tyi'tyéevijtíj. ¹⁴ A'íj nu jin a'yan tyá'xie've' maj huáhuíichej i maj móoj íimuari'taj mati'íj huóojímua'astariaca', miche' tyiyóomua'aj muá'ra'nyij, majta tyámua' tyu'muárie'en jo'maj ja'chej, mej mij quee tyi'tá'care'en ti i ti tájcha'íire' tyi'táj jin hua' jitze tyo'ojpua'rite'en. ¹⁵ Ji'nye séecan i maj antyúujímua'astariaca' mu meríj ajtacíj i Dios jimi, mej mij a'íj ántzaahuatye' i tyiyáaru'.

¹⁶ Tipua'aj sáij i íiti' ti tyá'tzaahuatye', séecan jamuán ajá'chajcaj i maj huóojímua'astariaca', che' huo'táhuíire'en, tí'ij quee huá'muarie'ristya'aj a'íjma i maj tyi'huíire' u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyu'tái'riitarij mej

mij huo'táhuire'en i maj huóojimua'astariaca' majta quee je'ej tyéjviicue'.

17 Majta i huásij i maj tyámua' tyí'muarie' u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' maj tyámua' tyihuó'cha'in, siajta jéetze' a'íimaj i maj tyihuá'ixa'tyee majta i maj tyihuá'mua'tyej. 18 Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Capáj ja'anjí'quihua'an i púuyej ti jayuu i tyeríicuj." A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tijin: "A'yaa pu tyí'xa'puí' maj tyaanájchitye'en a'tíj ti tyí'muijhuacaa."

19 Capáj tyi'tíj jitzán pua'ritye'ej i vásti', tipua'aj síj na'aj tyi'tíj jitzán pua'ritye'ej, sulu miche' mahua'puaj, na'ríij mahueeícaj i maj jitzán tyí'pua'ritye'.

20 Ajta i maj móoj tyi'tíj jin je'ej pua'aj ricij, pata'aj hua'ajtyá'xi'in néijmi'i metyi'namuáaracaj i tyeítyee mej mij majta a'íimaj tyu'tyátzaahuatye'en.

21 A'yaa nu tyí'mua'ijcatye' i Dios jimi nyajta i Ciríistu' jimi ti ajta Jesús pué'een, nyajta a'íijma jimi i maj tyí'huire' i tajapúa Dios ti hua'antýíhuoj, paj néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej nyaj tyimuáa'ixaa, capáj séej je'ej jo'séjraj pajta séej xie've'ej, sulu juxa'aj paj néijmi'caa jó'mua'raj.

22 Capáj a'tíj avá'muijhua'an pequee xu jamua'réerej je'ej ti een i jutzájta', na'ríij quee jamuán paj ootyá'itzeere'ej i Dios jimi. Pata'aj asíj tyámua' tyi'huá'cha'in pej pij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

23 Pajta quee a'íj pana'aj ya'caj i jájtyij, sulu pata'aj cíi i nahuáj tyu'yé'en, pej pij quee tyí'cui' mua' tzajta'.

24 Je'ej maj séecan tyi'tíj jin tyityá'itzeere', a'íi pu séejre' matí'ij quee xu huá'xijtye'ej, ajta séecan jime', capu je'ej ámiteere' i maj jin ootyá'itzee, sulu majca'huáyee pu huataséjre'sij. 25 A'yaa pu ajta tyí'sejre' je'ej maj tyi'tíj jin tyámua' ricij, ajta i tiquee tyámua' een capu i'ríj ti huatyóo'avaaj jusén jime'.

6

1 A'íimaj i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie', a'yaa pu tyúuxie've' maj tzáahuatyi'ra'aj tyí'cha'íij hua' jimi i maj tyihuá'ijtye', mej mij quee je'ej pua'aj tyá'xajta je'ej tyaj jatamuá'muaj i Dios ti tavástara', ajta je'ej tyaj tyi'huá'mua'tyej. 2 Ajta tipua'aj séecan i maj tyajámua'ijtye' majta tyá'tzaahuatye'ej, caxu hua'xahuari'raj a'íjci jime' siaj ju'ihuáamua' i tavástara' jimi. A'yaa xu jéetze' tyámua' tyihuo'táhuire'en, ji'nye a'íimaj i siaj hua' jimi tyámua' tyí'huire' a'íi mu majta tyá'tzaahuatye' i Dios majta ta'ihuáamua' pué'een i jéehua hua'xie've'.

I ti jì're'can jìme' jéehua tyí'huüre'

³ Típua'aj sùj a'yan seequéj tyí'mua'taj ajta quee a'yan tyu'mé'en je'ej tyaj ityáj tyaja'muamua'tyej i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een jitze ma'can, ajta quee a'yájna je'ej tyaj tyí'tyítacha'ij, ⁴ a'íi pu a'íin pué'een i ti óotzaahuatye' ajta quee tyi'táj huayí'tin. Capu i'ríj tyej tyámua' jamuán tyu'taxáj, a'íj pu jin tyihuá'chueere', ajta je'ej pua'aj tyí'jepe', capu i'ríj ti a'táj jitzán tyú'ca'nyej, ⁵ ajta jéehua nyo'se' a'íjma jamuán i maj quee tyámua' metyity-oomuámua're', ajta quee jamua'tyej i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'yaa pu tyé'miteeraste' maj séecan a'íjna jin tyi'mue'tin i maj a'yan tyúusejrataj tijin Ciriístu' mu jimi tyí'huüre'. ⁶ Ajta a'yan tyi'ja'yájna típua'aj a'táj tyámua' huóo'uurej ti'ij ja'antzaahuatye'en i Dios, a'yaa pu jéehua tya'ancuriáa'sij típua'aj jutyamua've'ej je'ej ti tyi'táj tyí'ijcha'ij. ⁷ Ji'nye catu tyi'táj hua'á'sima'aj tyati'ij a'yan huaséjre i cháanacaj japua, a'íj tu jin tyequée tyajta tyi'táj á'tinyij íiyan ti ma'can i cháanacaj japua, ⁸ típua'aj tyi'táj tyéjcha'íij tyaj jáacua'nyij tyajta i tyaj tyu'tyátachejtye'en, tyiche' a'íjna jin huátatyamua've'en. ⁹ Majta a'íimaj, i maj a'yan tyá'xie've' maj huochíjtyaanyi'taj, a'yaa mu een mati'ij i maj cójnari jin huo'tyáaj'quej, a'íi pu'ij hua'tyánaamuaj i hua' tzajta' mej mij a'yan huárinyij je'ej ti hua' jitze tyúuxie've', a'íi pu néijmi'i tyihuáa'ri'raj ajta hua'antypua'ritye'sij jusén jìme'. ¹⁰ Ji'nye a'íj pu jitze i túmii tye'rányinyii néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een, séecan mu meríj jaatyáxaahuataca' i maj jitzán tyá'tzaahuatye' a'íjna jìme' maj jéehua huápu'íj janyacua'aj i túmii, a'íj mu jin jéehua jajpuéjtzij.

I ti huanyo'se'en a'íjna jìme' i ti jitzán tyá'tzaahuatye'

¹¹ Pajta muáaj, mu paj Dios jimi séejre', capáj tyi'táj a'yan uuriaj. Pata'aj tyámua' tyi'tyía'cha'íij, pajta hua'cu'vej, pata'aj tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, pajta hua'xie've'ej néijmi'caa, pajta huatyá'ca'nyej i paj jin jax-aamuijryte', capáj á'atzaahuatya'aj. ¹² Pata'aj a'íjna jin hu-atyényo'se'en i paj jin tyá'tzaahuatye', capáj yó'jìpuan i paj jusén jìme' júurij puá'mej, ji'nye a'íj pu jin i Dios muaatajé, a'íj paj jin tyámua' tyu'taxájtaca' jéehua metyi'séeracaj. ¹³ Ajta ijíj, i Dios jimi i ti néijmi'caa tá'caa mej mij júurij, ajta jimí i Ciriístu', i ti ajta xá'pu' tyu'taxájtaca' a'íjna jimi i tajtúhuan ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Poncio Piláato, a'yaa nu tyí'mua'ijtye' ¹⁴ paj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'mua'ijtye', pajta tyámua' eenye' pej pij quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj, 'asta na'aj quee uvé'nyej i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ¹⁵ Ajta a'yan tye'mej a'náj ti i

Dios a'yan tyaaxá'pu'i'ntarej, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti tyihuá'íjtye' a'íjma i maj tajtúhuan jin tyityetyúu'pu', ajta hua' vástara' a'íimaj i tyaj a'yan hua'tamuá'muaj tijin tavástara' i maj a'yan mana'aj séejre' i cháanacaj japua. ¹⁶ A'íi pu'uj a'íin pué'een i tiquee a'náj mui'nyij, ajta a'áa já'sejre' jo'tij jéehua já'taa, jo'tij quee já'i'rij ti a'tíj ajtyáxiirej. Capu a'tíj a'náj jaaséj, capu ajta i'ríj ti a'tíj jaaséj. Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej jusén jime'.

¹⁷ A'íimaj i maj chíjtyaanyi'ij pué'een, a'yaa paj tyihuo'ta'íjtye'en maj quee óotzaahuatye'ej, majta quee a'íj jitze tyí'ca'nyej i maj jéehua tyí'ijcha'íj, ji'nye capu tyé'tyeeren i maj jéehua tyí'ijcha'íj. A'yaa pu tyí'xa'puí' maj a'íjna jitze tyí'ijchó've'ej i Dios, a'íjna i ti juxié'vi'ra' jin jéehua tyitaatapu'éjve'sij tyej tyij a'íjna jin huátatyamua've'en. ¹⁸ Pahuo'ta'íjtye'en maj tyámua' huárinyij, miche' a'íjna jin huochíjtyaanyi'taj i maj jéehua tyámua' tyu'muárie'en a'íjna jime' i ti xá'puí' een, majta a'yan tya'ajxié'vi'ra' maj tyihuo'tá'an a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue', mej mij tyihuo'riáan i maj tyí'ijcha'íj. ¹⁹ A'yaa mu jéehua tya'ancuriáa'sij i maj jin huatyóohuiire'en majca'huáyee, ajta a'yan tyihuá'ci'tyij maj jusén jime' júurij muá'ra'nyij.

Je'ej ti i Pablo tyaata'íj uve'tyáatican jime' i Timoteo

²⁰ Muáaj Timoteo, pata'aj tyámua' tyéecha'íin je'ej ti tyi'tíj jin i Dios tyimuaata'íj. Capáj huá'astyaj i maj cha'mana'aj tyí'xaj a'íjna jime' i nyúucarij tiquee tyi'tíj huiire', nusu a'íjma i maj a'yan tyóotzaahuatye' maj jéehua tyo'mua'reej, ajta quee a'yan tyi'ja'yájna, ²¹ ji'nye séecan mu meríj huó'namuajri', a'íj mu jin ajtacíj i maj jitzán tyá'tzaahuatye'.

Che' i tavástara' tyámua' tyajamuáahuiire'en ajta tyámua' jamuáa'uurej.

Í yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Pablo ti'ij i Timoteo huata'ítyi'

Pablo pu jatyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, i nyaj jahuiire' i Ciríistu', Dios pu juxié'vi'ra' jin na'antyíhuoj, a'íjna jime' i ti a'yan tya'tóoratziri' ti taatá'an tyaj júurij tá'ra'nyij jusén jime' jamuán i Ciríistu' ti Jesús pué'een, ² a'yaa nu ya tyí'muatyojtye' muéetzij Timoteo mu paj nyiyóoj pué'een. Che' i Dios ajta i Ciríistu' ti tavástara' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyimuáacha'íin, majta muá'ancu'vaxi'in mej mij tyámua' tyimuaatyápua'ritye'en mua' tzajta'.

Tyu'taxájtaj a'íjci jitze ma'can i Ciríistu'

³ A'náj tina'aj nu mua'tamuá're'rii nyati'ijta jahuoocaj, tújca na'ríij tíca', a'yaa nu tyé'tyojtzire' i Dios, i nyaj jimí tyámua' éenye'ej tyí'huíire', a'yájna mati'ij majta tyí'huíiria'ca'aj i nyahuásimua'ci'ij. ⁴ A'náj tina'aj nu mua'tamuá're'rii i paj acá'yi'nya'aj, a'íj nu jin a'yan tyá'xie've' nyaj muaaséj, nyej nyij huatányetyamua've'en. ⁵ Ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej paj tzáahuatyira'aj jin tyá'tzaahuatye'. Anaquéej pu a'yáacuari' Loida tyá'antzaahuaj ajta a' náanaaj Eunice, a'yaa nu nyij nyajta tyámua' naa tyá'mua'reej paj a'yan cha'taj pana'aj muáaj tyá'tzaahuatye'.

⁶ A'íj nu jin a'yan tyí'mua'ixaatye' paj quee jatýaxa'huata'an je'ej ti i Dios tyimuaatá' nyati'ij mua'vá'muariej i nyamuáca' jime'. ⁷ Ji'nye capu i Dios a'íjna jin ju júuricamej taatá' tyej tyij tyí'tziinye'ej, sulu tyej tyij a'íjci jitze arátaca'nyej, tyej tyij tyajta huo'xié've'en, tyajta tyámua' metyityoomuámua're'ej. ⁸ Capáj atyevi'ra'aj paj tyámua' tyihuó'ixaatye'en i tyeítyee jitzán ma'can i tavástara', capáj pajta atyevi'ra'aj nyajime' a'íjna jime' nyaj námi'. Sulu a'íj paj jitze je'ej ti i Dios tyimuaatá' pajta a'íjna jime' i paj jaxaamuijritye' pej mij jéetze' jáanamuaaj i nyúucaria'ra' i Dios. ⁹ Dios pu tajapúa huatanyúj ajta taatajé tyej tyij jitzán ajtyama'cáantaj tá'ra'nyij, capu a'íjna jime' tajapúa huatanyúj je'ej tyaj tyi'tíj huáruuj, sulu a'yaa pu arí anaquéej tyaaxá'pui'intaria'ca'aj, ajta a'yan tyí'taxie'va'ca'aj jájcuaj imuáj, a'íjna jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ¹⁰ A'íjna i ti jin taaxié'vej

ijíj pu arí huataséjre a'íjna jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, a'í pu ja'antyipuá'rij i maj jin cui'caa, ajta i junyúucaa jin taataséjra i tyaj jin júurij tá'ju'un jusén jime'.

¹¹ Dios pu na'antyíhuoj nyej nyij huot'é'xaatye'en i tyeítyee i nyúucaria'ra', ajta nyej nyij jimi tyu'tyáhuüre'en, nyajta tyihuó'mua'tyej. ¹² A'íj nu jin nyáaj a'yan tya'ajpuéjtzij. Ajta canu nyetyevi'ra' a'íjna jime', ji'nye nyáaj nu jamua'reej a'tíj nyaj jitzán tyí'ca'nyej, nyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyinaatá'sij a'ájna xicáara' jitze je'ej ti tyi'tíj nye jimi tya'taráj.

¹³ A'yaa paj huárinij pajta a'yan tyihuó'mua'tyej je'ej paj tyi'tíj tya'ancuriáa' nyéetzij jimi, pajta a'yan tyu'mé'en je'ej tyej tyá'tzaahuatye', pahua'xié've'ej a'yájna ti'ij i Ciríistu' tyitaaxié'vej ityájma. ¹⁴ A'í pu muaatáhuüre'ej i júuricama'ra' i Dios i ti tatzájta' séejre', tyámua' paj tyéecha'íin je'ej ti tyi'tíj jin tyimua'antyíhuoo.

¹⁵ A'yájna pati'ij períj tyá'mua'reej, néijmi'i i maj Asia ja'chej a'í mu manúuriej, a'í mu hua' jitze ajtyáma'can i Figelo, ajta i Hermógenes. ¹⁶ Che' i tavástara' hua'ancu'vajxi'in i tyeítyeristyamua'me'en a'íjci i Onesíforo, ji'nye jéehua pu yetyinyavá'tuiiri' i nyaj jin huarúj, ajta quee jaatatyévi'rastej nyaj eetyánami'huaj. ¹⁷ Ajta ti'ij i Onesíforo a'áa ja'rá'aj a Roma, a'í pu huatyóochej ti náahuonyij 'asta na'aj quee náatyoj. ¹⁸ Che' i tavástara' jéehua ja'ancu'vaxi'in a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij. Muáaj paj tyámua' tyá'mua'reej ti taatáhuui a'ájna a Éfeso.

2

Síj ti a'yan tyá'huüre' ti'ij xantáaru' a'íjci i Ciríistu'

¹ Pajta muáaj nyiyóoj, pata'aj huatyá'ca'nyej a'tzájta' a'íjna jime' je'ej ti i Dios tyimuaataséjra a'íjci jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ² Je'ej paj períj nyéetzij tyináanamujri' nyaj a'yan tyihuó'ixaaaj i tyeítyee, a'yaa paj tyihuo'íjcatye'en a'íjma i tyétyacaa i paj hua' jitze tyí'ca'nyej mej mij majta a'yan tyihuó'mua'tyej i séecan.

³ Pata'aj tajamuán tyo'táviicue' a'íjci jime' i paj jajpuéetzij ti'ij i xantáaru' ti tyí'huüre' jimi i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ⁴ Capu síj xantáaru' a'yan ricij je'ej ti jusíj tyá'xie've' tyi'tíj jime', ji'nye a'yaa pu jitzán tyúuxie've' ti tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjci jimi i ti tyé'ijtye'. ⁵ A'yaa pu ajta tyí'een a'íimaj jimi i maj hua'ajcaca, a'íjna i ti huajcaj capu tyi'tíj mue'tin, tipua'aj quee a'yan tyu'tatyése'en je'ej ti tyi'huóoxie've'. ⁶ A'íjna i tyí'muijhuacaa i juchuéj

japua, a'yaa pu tyu'táci'pej ti a'ín anaquéej tya'ancuriáan i ti tyú'ciityej. ⁷ A'íj paj jitze tyú'mua'tyij je'ej nyaj tyí'mua'ixaatye', ji'nye i tavástara' pu muaatá'sij pej pij tyámua' tyiyo'itéej puá'ra'nyij.

⁸ Ootámua'reej a'íjci i Ciriístu', i ti huatájuuriaca' a'íj ti jitze eeráma'can i David, a'íi pu a'ín pué'een i nyúucarij i nyaj huá'ixaatye'. ⁹ A'íj nu jin néijmi'i tyé'viicue' i nyaj jajpuéjtzij, nyajta eetyánami' ti'ij sáj ti tyí'tyacui'caa, ajta i nyúucaria'ra' i Dios i nyaj jaxaj capu eetyánami'. ¹⁰ A'íj nu jin néijmi'i tyo'táviicue'ri' néijmi'caa jimi i Dios ti hua'antyíhuoj, ti'ij ajta a'íjma huáhuire'en ajta i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een hui'rátóonyij, mej mij jusén jin jimi séjria'aj.

¹¹ A'íjna pu a'yan tyi'ji'ré'can jime' ti a'yan tijin:

Típua'aj jamuán táacui'nyij, jamuán tu tyajta júurij ta'mej, ¹² típua'aj tyetyo'táviicue' i tyaj jajpuéjtzij, jamuán tu tyajta tyu'ta'íjtaj,

típua'aj tyeetyáhue'taj, a'íi pu ajta ityájma taatyáhue'taj, ¹³ típua'aj tyequéé tyámua' tyi'tyítacha'íj, a'íi pu a'náj tina'aj tyámua' éenye'ej ta'mej,

ji'nye capu i'ríj ti jusáj huatyóohue'taj.

Je'ej ti ye'ej tyi'tyúucha'íj a'íjna i Timoteo

¹⁴ Huo'támua'ree i séecan pajta i Dios jimi huo'tyátóonyij, mej mij quee jujímua'aj je'ej pua'aj tyúujeevej. Capu tyi'táj huire', a'yaa pu'uj je'ej pua'aj huá'uurej a'íjma i maj janamuj. ¹⁵ A'yaa paj jéehua tyí'tyese'ej paj a'yan tyu'tá'sejrataj i Dios jimi, ti'ij sáj i maj a'yan tyaataxájtaca' tijin xá'pui' pu huaríj, ti'ij sáj ti tyí'muijhuacaa tiquee tyi'táj jin jutyevi'ra', ajta a'yan tyámua' tyihuá'mua'tyej a'íjci i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁶ Capáj janamujra a'íjci i nyúucarij tiquee je'ej huatóomua'aj, ajta quee tyi'táj xaj, ji'nye a'íimaj i maj a'yan tyí'xaj, jéetze' mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, ¹⁷ ajta je'ej maj tyihuá'mua'tyej jéehua pu je'ej pua'aj tyú'uurej. A'yaa pu tyí'ricij a'íjma jimi i Himeneo ajta i Fileto, ¹⁸ i maj meríj a'yan tyitya'ajtacíj i nyúucarij jitze ti a'yan tyi'ja'yájna, a'yan metyi'xáataj tijin muríj huatájuuriaca' i mui'chítyee, a'yaa mu mij meríj séecan tye'entyí'uunyi'ri' je'ej maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁹ Ajta i Dios a'yan tyi'táj huáruuj, tyej tyij jitzán arátaca'nyej, ajta jitzán a'yan tyé'yu'si' tijin: Tavástara' pu huá'muajtyej i maj jitzán ajtyáma'can"; ajta a'yan tijin: "Néijmi'i i maj já'astijre' i tavástara', miche' ajtáciinyej a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een."

²⁰ I chi'ij tzajta' ti ve'ej, capu a'ñi na'aj tyó'sejre' i ooroj ti jin tyí'taavijhua nusu i pláataj jime', sulu ajta pu tyó'sejre' i ciyéj ti jin tyí'taavijhua, ajta xaríj jime', séecan pu a'yan tyí'huiire' matí'ij tyí'ye'estyaj, ajta séecan cha'na'aj pu'uj tyi'tíj jin tyí'huiire'. ²¹ Tipua'aj a'tíj a'yan eenye' tiquee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, tyámua' pu séeria'aj ta'mej, ajta jéehua tyu'tyáhuire'sij i tavástara' jimi, néijmi'i jime' i ti xá'pui' een.

²² Pata'aj quee a'yan rijcaj je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyámua, pata'aj jáahuonyij i ti naa een, i paj jitzán tyá'tzaahuatye', pajta tyámua' eenye' a'tzájta' a'ñijma jamuán i maj tyámua' tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. ²³ Capáj huá'astyaj i maj cha'mana'aj tyí'xaj, papu'ríj jamua'reej ti a'yan na'aj tyí'huiire' maj a'ñij jin tyúunyo'si'tye'en i tyeítyee. ²⁴ Ajta síj ti tavástara' jimi tyí'huiire' capu a'yan tye'tyévijtye' ti a'yan éenye'que' jo'cha'canye'en, sulu che' tyámua' tyi'tyúucha'ij néijmi'caa jimi. Ajta jaayí'tihua'an ti tyihuó'mua'tyej, ajta quee nyu'camui'ij tyo'táviicue' ²⁵ ajta quee ootzáahuatye'ej tyámua' huó'uurej a'ñijma i maj quee tyihuojó'itej, ajta tyi'ijchó've'ej ti i Dios huo'tá'an mej mij seequéj tyú'mua'tyij, majta jáamua'reej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, ²⁶ tí'ij huatái'riitarej maj iirácñnyej jo'tíj tyiyáaru' hueje'tyáanaaj, jo'tíj a'ñin a'yan tyiyá'xie'va'ca'aj maj ja'rá'astijre'en.

3

Je'ej maj tyityetyuucha'ñij muá'ju'un i tyeítyee tí'ij néijmi'i tye'entyipua'ríj

¹ A'yaa pu ajta tyúuxie've' paj jamua'reeriaj ti a'yan tye'mej tí'ij néijmi'i tye'entyipua'risime'en ti jéehua je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ta'mej. ² Capu hua' jitze juxié'va'aj ta'mej je'ej ti tyihuá'uurej i séecan, majta jéehua jaxie'va'aj muá'ju'un i túmii, majta jéehua óotzaahuatye'en, majta huo'tyáxaahuataj i juxa'aj tyeítyee. Je'ej mu pua'aj tya'xáataj muá'ju'un i Dios, majta quee huá'tzaahuatya'aj muá'ju'un i juhuásimua', camu tyámua' tyihuo'tás'ij a'ñimaj i maj tyi'tíj jin huo'tyáhuñ, majta quee tzáahuatyi'ra'aj tyicha'ñij muá'ju'un i maj jitzán tyá'tzaahuatye'. ³ Camu hua'xie've'ej muá'ju'un i tyeítyee, camu majta hua'cu'váaj muá'ju'un, sulu jéehua mu je'ej pua'aj tyuuxáataj muá'ju'un, majta a'yan rinyij je'ej ti tyihua'ráanaajchi, mejcha'ñiria'aj mu muá'ju'un néijmi'i i ti xá'pui' een. ⁴ Avíitzij mu jin tyu'tátuiire'sij i juxa'aj tyévij majta quee oocu'váaj muá'ju'un, jéehua

mu ootzáahuatye'ej muá'ju'un, a'íjna jime' ti a'yan tyi-huá'miteeraste' maj jéehua juxie've', majta a'íj huonyij maj a'yan huá'rinyij je'ej ti tyihua'ráanajchi, camu jaxie'va'aj muá'ju'un maj jáahuonyij i Dios. ⁵ A'yaa mu tyuuséerataj muá'ju'un i tyeítýee jimi, ti'íj i maj já'astijre' i Dios, ajta camu a'yan ricij je'ej maj tyí'xaj.

Capáj huá'jaahuatye'ej a'íjma i tyeítýee maj a'yan ricij. ⁶ Ji'nye a'íjma mu jitze ajtyáma'can i maj hue'tzij jin utyáru'pij u hua' chi'táj i tyeítýee, majta huá'cuanamuaj a'íjma i úucaa i maj quee tyé'viicue' i jutzájta', i maj juxaamuijritye' a'íjna jime' i maj ootyá'itzee i Dios jimi, majta jéehua tyi'ijxána'cira' a'íjna jime' maj a'yan ricij je'ej ti tyi'táj tyihua'ráanajchi, ⁷ a'náj tina'aj mu huá'namuaj i maj tyihuá'mua'tyej, ajta camu a'náj yo'itéej muá'ju'un i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ⁸ Ajta a'íimaj i tyétyacaa Janes ajta i Jambrés a'íi mu a'yan cha'taj mana'aj tyé'ejcha'íiria'ca'aj i Moisés, a'yaa mu majta tyéjcha'íire' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. A'íi mu pué'een i maj je'ej pua'aj metyityoomuámua're', majta quee tzáahuatyi'ra'aj jin tyá'tzaahuatye'. ⁹ Camu che' á'tyeeren i maj a'yan ricij, ji'nye néijmi'i mu jamua'reeren ti quee tyi'táj huiire' je'ej maj tyí'xaj, a'yájna ti'íj tyihuó'ruuj a'íimaj i maj hua'puaj i maj jájcha'íiria'ca'aj i Moisés.

Pablo pu tyé'ixaatye' i Timoteo

¹⁰ Pajta muáaj a'yaa paj tyámua' naa tyu'mé'en je'ej nyaj tyimuaamuá'tyej, je'ej nyaj éenye'que' jo'cha'can, je'ej nyaj tyí'muijhuacaa, je'ej nyaj tyá'tzaahuatye', nyajta tyé'viicue' tyámua' naa i nyaj jin jajpuéjtzij, ¹¹ muáaj paj jamua'reej maj je'ej pua'aj náaruj, nyajta jéehua jajpuéetzij, a'yájna mati'íj náaruj a'ájna a Antoquía, majta a'ájna a Iconio, majta a'ájna a Listra. Jéehua nu jaapuéjtzitariaca'. Ajta nyavástara' pu néijmi'i jin naatáhuí. ¹² A'yaa pu tyi'ja'yájna tijin a'táj ti na'aj ti tyí'tyese' ti ja'rá'astijre'en i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej, ¹³ ajta a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj majta i maj huá'cuanamuaj i tyeítýee, móoche' mu jéetze' je'ej pua'aj rinyij i jutzájta', séecan mu i tyeítýee huá'cuanamuan, majta jujíimua'aj tyo'tyóohue'tze'sij.

¹⁴ Pajta muáaj, a'yaa paj pooj tyá'tzaahuatye'ej je'ej paj tyaari'rej, pajta a'yan tyá'mua'reerej ti a'yan tyi'ja'yájna. Pajta jamua'reej a'tyán maj a'yan tyimuaamuá'tyej. ¹⁵ Ootámua'reej pati'íj pa'rri'istaca'aj, tyámua' paj tyá'mua'reej je'ej ti tyé'yus'i' i yu'xarij jitze Dios ti janyuucaa, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti muaatá'sij paj

tyámua' metyóomua'ria, ajta ti'ij muáahuire'en a'íjna jime' paj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi ti ajta Jesús pué'een. ¹⁶ Néijmi'i i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, Dios jimi pu já'ma'can, ajta a'yan tyí'huire' mej mij a'íj huo'mua'tyej majta a'íjna jin tyámua' huó'uurej i tyeítjee, mej mij a'íjna jitze huo'té'xaatye'en i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ajta mej mij jiréenya'aj muá'ra'nyij i jutzájta', ¹⁷ ta'aj ij a'íjna i tyáati' i ti Dios jitze ajtyáma'can tyámua' eenye'en ti'ij a'yan huárinyij néijmi'i jime' je'ej ti tyí'xa'pui'.

4

¹ I Dios jitze ma'can, ajta i Ciríistu' ti Jesús pué'een, ti a'yan uvé'nyesij ti'ij tyu'ta'íjtaj a'íjma jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta a'íjma jimi i maj merij huácuij, a'yaa nu jéehua tyí'mua'ijcatye' ² paj huó'ixaatye'en i nyúucarij, pajta huo'táhuaviij mej mij tyámua' tyáanamua, tipua'aj a'yan metya'xie've'ej, na'ríij mequee. Pata'aj huo'tyámue'tij, pajta huo'tá'ijmuj mej mij quee je'ej pua'aj rijcaj, ca'nyíjra'aj paj huo'tá'an, pajta xájtari' naa tyihuó'mua'tyej. ³ Ji'nye a'náj pu atyojo're'nyesij mati'ij i tyeítjee quee che' janamuáaracuj muá'ju'un i maj xá'pu' tyihuá'mua'tyej, sulu a'yaa mu mui'caa tyu'tájeevij i maj tyihuá'mua'tyej, mej mij a'íjna huó'ixaatye'en je'ej maj tyi'tíj tyí'namuajracuj. ⁴ A'íi mu jaatyáxaahuataj i ti a'yan tyi'ja'yájna, majta a'íjna ántzaahuatye'sij i nyúucarij tiquee tyi'tíj je'ej tyí'xaj. ⁵ Pajta muáaj tyámua' paj eenye', pata'aj tyo'táviicue' i paj jin jajpuéjtzij, pajta pooj huá'ixaatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios, tyámua' paj naa tyu'muárie'en a'íjci jime' i paj jin tyí'huire' i Dios jimi.

⁶ Pu'ríj nye jimi a'yan tye'mej nyej nyij a'yan tyu'tyáhuire'en ti'ij mu'vejrij, ajta arí atyojo're'nyesij a'náj nyaj mui'nyij. ⁷ Jéehua nu nyerij tyámua' tyu'tyéenyosej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'pui' i Dios jimi, a'íj nu jin nyerij ja'antyci'ij i nyaj jin antyínyamua'ree, nyajta néijmi'i jin ja'rá'astijrej i nyavástara'. ⁸ A'íj nu'uj nyij tyicho've' i cúruun i nyaj jaamué'tij a'íin ti naatí'tye'sij i nyavástara', ti tajtúhuan jin tyi'tyéjvee, a'ájna xicáara' ti jitzán a'yan tyaaxá'pui'intarej nye jimi. Ajta capu nyéetzij na'aj naatí'tye'sij i cúruun, sulu néijmi'caa i maj a'yan tye'ejchó've' ti a'íin uvé'nyej huápui'ij naa huasé'rihua'aj.

Pablo pu tyámua' naa tyé'ixaatye' je'ej ti ye'ej huárinyij i Timoteo

⁹ Pata'aj huatá'ca'nyej paj ca'nácan yanatyéesej, ¹⁰ ji'nye i Demas, a'íj pu jéetze' tya'ránajchaca' íyan ti tyí'sejre'

í cháanacaj japua, a'íj pu jin manúuriej tí'ij ij a'áa jo'mej a Tesalónica. Ajta í Crescente a'áa pu jó'raa a Galacia, ajta í Tito a'ájna a Dalmacia. ¹¹ A'íí pu'quij í Lucas nyaj jamuán yahuatyá'ítzee. Pata'aj jáahuonyij í Marcos pajta muya'ráví'tij ajamuán, jí'nye a'íí pu jéehua naatáhuíí í nyaj jin tyí'muarie'. ¹² Nyajta a'íjci í Tíquico nyaata'ít'yaca' a'ájna a Éfeso. ¹³ Pati'ij mu ja'rájra'nyij mu paj nyaja'rachuít'yee' en í nyamáanacaj í nyaj a'áa yoohuá'xij a Troas, a'ájna a Carpo tí ja'chej, pajta mu tyinyaja'rápijtye' en í yu'xarij, pajtáhua'aj í séecan í yu'xarij tí tyí'jiri' nyéetzij tí tyí'nya'a'rij.

¹⁴ Ajta a'ájna í Alejandro tyapúusti'ij tí tyí'ta'huacaa, jéehua pu je'ej pua'aj náaruj, í tavástara' pu a'yan tyá'najchitye' en je'ej tí tyí'tíj huáruuj. ¹⁵ Tyámua' paj tyí'huá'cha'íin a'íjci jimi, jí'nye jéehua pu jájcha'íire' í nyúucarij í tyaj huá'ixaatye' í tyeít'yee.

¹⁶ Nyati'ij anaquéej nyaj japua huatanyúj a'íjma jimi í maj tyityatatyíj, capu a'tíj naatáhuíí, néijmi'i mu manúuriej. A'yaa nu tye'ejchó've' tí í Dios quee puéjtzij hua'tá'care' en a'íjci jime' je'ej maj huaríj. ¹⁷ Ajta í nyavástara' pu naatáhuíí ajta ca'nyíjra'aj naatá', a'íj nu jin huo'té'exaatye'ej í tyeít'yee í nyúucaria'ra' í tavástara', mej mij néijmi'i jáanamuaaj a'íimaj í maj quee Israel jitze ajtyáma'can. A'yaa pu a'íjna jin í nyavástara' tyini'rájtoo tí'ij quee tyi'tíj je'ej nyoorej, ¹⁸ ajta ooj a'yan tyi'nyahuíire'ej ta'mej néijmi'i jime', ajta ná'vi'tin u jútye' jo'tíj a'íin tyejé'ijtaj. Tyiche' a'náj tina'aj tyé'tyojtzire'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I tí jin ja'antyipuá'rij

¹⁹ Pata'aj nyaj jime' huo'tatyójt'yeej a'íjci í Prisca, pajta í Aquila, pajta néijmi'caa í Onesíforo maj jamuán aja'chej. ²⁰ Ajta í Erasto a'áa pu jo'tyá'ítzee a Corinto, nyajta í Trófimo a'áa nu yo'tyájttoo tyi'cuí'can a'ájna chájta' Mileto. ²¹ Pata'aj huatá'ca'nyej paj yatanyéj tí'ij quee eexúj huáseevi'ij. A'íí mu yámuatyojtye' í Eubulo, ajta í Pudente, ajta a'íjna í Lino, ajta í Claudia, majta néijmi'i í ta'ihuáamua' maj tyá'tzaahuatye'.

²² Che' í tavástara' muéetzij jimi huatyá'itzeere' en, ajta í Dios jéehua tyámua' tyajamuaatá'an néijmi'caa mua'ajmaj.

Je'ej ti tyaatayu'sej a'íjna i San Pablo a'íjci i Tito

Pablo pu jatyojtye' a'íjci i Tito

¹ I yu'xarij a'íin ti jo'yú'xaca' i Pablo, Dios ti jimi tyí'huiire', ajta a'íin yo'ta'ityaca' i Jesús i ti Ciriistu' pué'een, a'íi pu na'antyíhuoj nyej nyij a'íj jimi tyu'tyáhuuiire'en mej mij tyá'antzaahuatye'en a'íimaj i Dios ti hua'antyíhuoj, majta je'en jéetze' yo'itéej muá'ra'nyij tzaahuatyi'ra'aj jime' je'ej ti een i tayi'ráj, ² a'íj tu tyicho've'ej tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jime'. I Dios tiquee tyí'hue'tacaa pu a'yan tya'tóoraj jájcuaaj imuáj, ³ ajta ijíij, ti'ij atyojo're'nyej a'náj ti jaaxá'pu'íntarej, a'íi pu taatá' tyej tyij jáamua'reej i nyúucaria'ra', a'íj pu jin a'yan tyinaata'íj nyej nyij huo'té'exaatye'en a'íjci i ti jin Dios tya'tóoraj. ⁴ A'íjci i Tito, i paj nyiyóoj pué'een a'íjci jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyahua'puaj. Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i Ciriistu' ti Jesús pué'een i ti tajapuá huatanyúj, miche' a'íin tyámua' tyimuáacha'íin, majta muaatyápua'ritye'en mua'tzajta'.

Je'ej ti tyi'tíj jin tye'entyúumua'ree a'íjna i Tito a'ájna a Creta

⁵ Nyati'ij a'áa mojóoriej a'ájna a Creta, a'yaa nu huaríj pej pij ja'antyíci'tyij i ti á'itzeeria'ca'aj, ajta pej pij séej chájta'naj pajta séej hua'antyíhuoonyij a'íjma i huásij i maj tyu'tyáhuuiire'sij u tyeyúuj tzajta', a'yájna nyati'ij tyimuaa'íjca. ⁶ A'yaa pu tyúuxie've' a'íjna jimi i a'tíj ti tye'entyárutyij vástaj jime', tiquee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj. Ajta séej na'aj tyévi'tinye'en i íitaj, majta i yójmua'mua' néijmi'i tyá'tzaahuatye'ej, majta quee tyi'tíj hua' jitze pua'ritye'ej nusu maj quee tyihuojó'iteej. ⁷ Ji'nye a'íjna i ti tyi'tíj jin antyúumua'reej a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'íj pu jin a'yan tyúuxie've' ti tyámua' tyi'tyúucha'íj. Juxie've' ti tyámua' tyihuojó'iteej, tiquee je'ej pua'aj tyihuojó'mua'raj, ajta quee jutahueeve'ej, nusu ti a'íjma já'jaahuatya'aj i maj junyo'se've', ajta quee janyacua'tzaj i túmii i maj je'ej pua'aj éenye'que' jaamué'tíj. ⁸ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'náj tina'aj jajxié'vi'ra'aj ti'ij huo'taxié've'en a'chu maj pua'máj jamuaaren, ajta tyámua' eenye'en, tiquee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, ti tyámua' metyóomua'riaj, ajta tyámua' tyi'tyúucha'íj néijmi'caa

jimi. ⁹ Juxie've' ajta ti tyámua' tyá'tzaahuatye'ej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, je'ej tyaj tyerij tyaamuá'tyej, ti'ij ajta a'yan ca'nyíjra'aj tyihuo'tá'an a'íjna jime' je'ej ti tyihuá'mua'tyen, ti'ij a'íjna jin hua'antyimue'tin a'íjma i maj seequéj tyá'xaj i nyúucarij.

¹⁰ Ji'nye jéehua mu séejre' i maj quee tyi'táj ja'astej, a'íj mu a'íin pu'éen i maj ja'antysisí'chej i junavíj, i maj a'yan tyihuá'mua'tyej a'íjci jime' i nyúucarij tiquee tyi'táj je'ej tyihua'tyáhuí'rii, ti ajta huá'cuanamuj. ¹¹ A'íjma i maj a'yan tyí'xaj tyiche' huo'tá'ijmuj mej mij quee che' a'yan tyí'xajtaj, ji'nye jéehua mu tyihua'antyiú'nyi'raj mati'ij mana'aj i maj seequéj aja'chej, a'íj mu huá'mua'tyej i tiquee a'yan tyi'ja'yájna mej mij a'íjna jin huatyóohuú're'en.

¹² Síj ti Dios jitze ma'can tyí'xaj ti a'áa cha'tána'aj ja'chej a Creta, a'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjma jimi i jutyéityeristyamua' tíjin: "Néijmi'i mu tyí'hue'tacaa i Creta maj huacháatimee, majta simuáruunyij, majta cuéeri'ij, majta tyámua' tyí'tyahuí'na'se'." ¹³ A'yaa pu tyi'ji'ré'can jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', a'íj pu jin juxie've' paj ca'nyíin jin hua'ajtyá'xi'in, mata'aj mij tyámua' tyá'antzaahuatye'en, ¹⁴ ajta mej mij quee janamujra a'íjci i nyúucarij tiquee tyi'táj je'ej tyi'tyáhuí'rii, ti a'íjma jitze eeráanyej i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu je'ej maj tyí'ijta a'íjna jime' i tiquee a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁵ A'íjma jimi i maj tyámua' een i jutzájta', néijmi'i pu tyámua' tyí'een i Dios ti tyú'taahuaca', majta a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye', majta quee tyámua' een i jutzájta', capu tyi'táj séejre' ti naa een, ji'nye camu tyámua' metyityoomuámua're'. ¹⁶ A'yaa mu tyityóomuajtyej maj jamua'tyej i Dios, maj majta quee jamua'tyej, ji'nye camu a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've', je'ej mu pua'aj tyihuojó'sej, majta quee tyi'táj ja'astej, camu tyi'táj huayí'tin ti tyámua' een.

2

I nyúucarij ti tyámua' een mej mij a'íjna huo'mua'tyej

¹ Ajta je'ej paj tyi'táj tyihuá'ixaatye', a'yaa pu tyúuxie've' paj a'náj tina'aj tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyihuá'ixaatye'. ² Ajta i huásij jimi a'yaa pu tyúuxie've' maj tzáahuatyi'ra'aj hua' jimi tyí'cha'íj, majta quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj, majta tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, ajta maj huo'xié've'en i juxa'aj tyeítýee, mata'aj mij néijmi'i jin tyámua' tyo'táviicue'. ³ A'yaa pu cha'tána'aj tyi'huóoxie've' a'íjma jimi i ucarijsee, mej mij majta tyámua' tyityetyúucha'íj, capáj tyi'tá'care'en maj je'ej

pua'aj tyúuxajtaj séej jamuán majta séej, nusu maj jaya'care'en i nahuáj, sulu miche' tyámua' tyityetyúucha'íij, ⁴ majta huo'mua'tyej i maj úucaa maj huo'xié've'en i jucínastyamua', majta i juyójmua', ⁵ maj tyámua' metyityoomuámua're'ej majta quee juxana'círía'aj, maj tyámua' tyí'tyechej, mej mij huá'astyaj i jucínastyamua', ta'aj ij quee a'táj je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i nyúucaría'ra' jimi i Dios.

⁶ A'yaa paj pajta tyihuó'mua'tyej mej mij tyámua' tyityetyúucha'íij ⁷ néijmi'i jime', pajta muáaj a'yan tyihuó'mua'tyej je'ej maj tyámua' huárinyij. Pajta a'yan tyihuó'mua'tyej tzáahuatyí'ra'aj jime', je'ej maj tyí'táj uurej, ⁸ a'yan petyihua'ixáatye'ej amitéeria'can jime', ta'aj ij quee a'táj je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj. A'yaa pu tyu'tóotyevi'ra'astaj a'ájna i ti je'ej pua'aj tyihuá'xaj, ji'nye capu je'ej tyu'tái'riitarij ti je'ej pua'aj tyitaaxáj ityájma.

⁹ Pata'aj a'yan tyihuo'té'exaatye'en a'íimaj i maj ca'nyéjrij jin tyí'huíire', mej mij huá'astyaj a'íijma i maj tyihuá'íjtye', mej quee je'ej mana'aj tyihuá'jeevej. ¹⁰ Miche' quee tyihuá'nahue'raj, sulu mej mij tyámua' eenye', mej mij a'ájna jin a'yan tyu'tóosejrataj maj tyámua' tyihuá'mua'tyej je'ej ti tyé'íjta i Dios.

¹¹ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyaatasérajtaca' i ti jin tá'cu'vej néijmi'caa i tyeítyee. ¹² A'ájna i ti jin Dios taxie've', a'íi pu tamua'tyej tyej tyij meyoóhuaxij néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een, i tyaj jaxie've' i cháanacaj japua, tyata'aj tyij tyámua' tyí'tyítacha'íij tyahua'xié've'ej i Dios jimi, ¹³ 'asta na'aj quee a'ájna atyojo're'nyej i tyaj jin huátatyamua've'en je'ej tyaj tyí'táj tyí'íjchó've', a'ájna ti'ij yan huataséjre'en a'ájna i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ajta a'ájna i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een. ¹⁴ A'íi pu huamu' tajitzé ma'can, ti'ij néijmi'caa táahuíire'en, ajta néijmi'i tyitacáa'ri'ri' i tyaj jin á'itzeere', tyej tyij a'ájna jitze ajtyáma'cantaj tá'ra'nyij, a'ájna jime' tyej tyámua' huárinyij.

¹⁵ A'íi pu a'íin pué'een i ti juxie've' paj huo'mua'tyej, pajta ca'nyíjra'aj huo'tá'an néijmi'i jime' i paj jin antyía'mua'reej. Capáj tyí'tá'care'en ti a'táj muá'xaahuataj.

3

Je'ej maj huárinyij i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Pata'aj huo'té'exaatye'en i tyeítyee mej mij hua'rá'astijre'en a'íijma i maj tyí'íjta, miche' a'yan huárinyij je'ej maj tyihuá'íjtye', majta a'náj tina'aj tyámua' eenye' mej mij xá'puí' huárinyij. ² Miche' quee je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj

í juxa'aj tyeítýee, miche' tyámua' eenye' í jutzájta' majta hua'cu'vej, mej mij majta quee óotzaahuatye'ej a'íjma jimi í séecan.

³ Ji'nye jájcuaj imuáj tu tyajta ityáj a'yan éenye'ej, catu tyi'táj mua'reeriaca'aj catu tyajta tyi'táj já'astyajca'aj. A'yaa tu éenye'que' je'ej pua'aj tyi'tyechajca'aj tyahua'ajcha'íiria'aj í taxa'aj tyeítýee, majta a'ín tájcha'íiria'ca'aj ityájma, tyajta tajímua'aj tájaaxiejvi'raca'aj séej jamuán tyajta séej. ⁴ Ajta a'íjna í Dios í tí tajapúa huatanyúj, a'í pu jaataséjrataca' í tí jin naa tojo'mua'raj, ajta í tí jin taxie've' néijmi'caa í tyaj a'yan séejre' í cháanacaj japua, ⁵ tyij tyajta quee tyi'táj jin xá'pui' tyámua' huaríj, sulu a'íj pu jime' í tí a'ín tá'ancu'vaxij, ajta tyitacáa'ri'ri' í tyaj jin ootyá'itzee, a'íj pu jin jájcuacan í júuricamej taatá' a'íjna jitze ma'can í júuricama'ra' í Dios. ⁶ Ji'nye a'íj pu jitze ma'can í Jesús tí ajta Círíistu' pu'éen, jéehua taatá' a'íjna í júuricama'ra' í Dios, ⁷ ajta tyati'ij quee che' tyi'táj jin á'itzeere' a'íjci jimi a'íjna jime' tí a'ín tá'ancu'vaxij, a'yaa tutyij tyi'ijchó've' tí táaci'tyij tyaj jimi júurij tá'ra'nyij jusén jime'.

⁸ A'yaa pu tyi'ji're'can jime', a'íj nu jin a'yan tyá'xie've' paj jéehua huó'ixaatye'en, mata'aj mij a'ímaj í maj tyá'tzaahuatye' í Dios jimi tyámua' huárinyij. A'í pu néijmi'í naa tyi'een ajta néijmi'caa jimi tyi'tyáhu'rii. ⁹ Capáj huá'namuajraj a'íjma í maj cha'mana'aj tyi'xaj, ajta je'ej maj tyi'táj tyi'xaj a'íjma jimi í tahuásij í maj anaquéej a'yan huacháatima'caa, majta í maj tyúu'ihuo' a'íjci jime' je'ej tí huatóomua'aj í yu'xarij í Moisés tí jo'yú'xaca'. Néijmi'í í tí a'yan tyi'een capu tyi'táj huíre' ajta quee je'ej huatóomua'aj.

¹⁰ Típua'aj a'táj tyi'táj je'ej pua'aj uuriaj í tyeýúuj tzajta', pata'aj jaatá'ijmuej séej na'ríj hua'puaj pua'máj, ajta típua'aj quee muáanamuj, a'yaa paj tyaaté'exaatye'en tíquee che' ajo're'nyinyiica'an, ¹¹ a'yaa paj tyáamua'reej tí a'íjna í a'táj arí je'ej pua'aj tyo'cájrurij, tí'ij ajta í xána'círia'ra' je'ej pua'aj joorej.

Pablo pu ja'ixaatye' a'íjci í Timoteo je'ej tí huárinyij

¹² Nyati'ij muéetzij jimi jaata'ityej a'íjci í Artemas, nya-jta a'íjci í Tíquico, pata'aj jiye'tzín a'áa nyojo'tyéesej a Nicópolis, ji'nye a'yaa nu tyaaxá'pui'intarej nyaj a'yan huácatyij tí'ij na'aj tyu'séevi'ij ta'mej. ¹³ Pata'aj néijmi'í jime' huo'táhuíre'en a'íjci í Zenas, pajta a'íjci í Apolo, pajta tyihuo'tá'an tyi'táj tí huá'itziitye' mej mij huaju'un ta'aj ij quee tyi'táj á'itzeeria'aj hua' jimi. ¹⁴ Majta

a'íimaj i tatyéítyeristyamua' a'yan tyaari'rej maj tyámua' tyu'muárie'en tyi'tíj jíime', majta tyu'tyáhuüre'en jo'tíj tyi'tíj já'ítzeere'.

¹⁵ Néijmi'i i maj nyajamuan yahuatyú'uj, a'íi mu yámuatyójtje'. Pata'aj huo'tatyójtje'en tájíme' a'íijma i tyaj hua'xie've' i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye'. Che' Dios tyámua' tyaja'muahüria'aj néijmi'caa mua'ajmaj.

Je'ej ti tyaatayu'sej a'íjna i San Pablo a'íjci i Filemón

Pablo pu jatyojtye' a'íjci i Filemón

¹ Nyáaj Pablo, i nyaj eetyánami' a'íjna jime' nyaj já'astijre' i Ciriístu' i ti ajta Jesús pué'een, ajta i nye'ihuáara' Timoteo, a'yaa tu muatyojtye' muéetzij Filemón, i paj tajamuán tyí'muarie' tyajta jéehua muaxie've', ² tyajta a'íjma i maj a'áa jóosi'rii jo'paj ja'chej, tyajta a'íjna tyojtye' i ta'ihuáara' Apia tyajta i Arquipo, i ti ajta a'yan cha'tána'aj éenye'que' á'viicue're' tyati'ij ityáj. ³ Che' a'íjna i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, miche' a'íin tyámua' naa tyajamuáacha'íin, majta tyámua' jamuáa'uurej i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Filemón pu tyé'tyojtzire' i Dios ajta jéehua jahuoo jimí

⁴ A'náj tina'aj nu tyé'tyojtzire' i Dios nyajta jahuoo muéetzij jime' nyati'ijta mo'támua'ree, ⁵ ji'nye a'yaa nu tyí'namuaj je'ej paj tyihuá'xie've' pajta jéehua tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimí, pajta néijmi'caa xie've' i tyeítyeristyamua'me'en i Dios. ⁶ A'yaa nu tyá'huoo i Dios jimí ti'ij a'íjna i paj jin tyá'tzaahuatye' muaatáhuu're'en pej pij huame'en i tavástara' jimí, pajta néijmi'i jin a'yan huárinyij a'íjna jitze ma'can i Ciriístu'. ⁷ Jéehua nu nyetyamua've' muéetzij jimí, ji'nye muáaj paj ca'nyíjra'aj huo'ta', pajta tyámua' tyihuo'tyéeeje a'íjma i tyeítyeristyamua'me'en i Dios.

Pablo pu jahuoo ti'ij jáahuire'en a'íjci i Onésimo

⁸ A'yaa pu'ij tyij nyajta a'íjna jin antyínyamua'ree nyej nyij tyimuaata'íjtye'en je'ej paj huárinyij a'íjna jitze ma'can i Ciriístu', ⁹ a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan tyimuaatáhuaviij, a'íjna jime' i nyaj jéehua muaxie've'. Nyáaj Pablo, i nyaj ny-erij vásti', nyajta eetyánami' a'íjci jime' nyaj ja'tzaahuatye' i Ciriístu' i ti Jesús pué'een, ¹⁰ a'yaa nu tyí'muahuaviij a'íjci jime' i nyiyóoj Onésimo, i ajta tyá'tzaahuatye', ji'nye nyáaj nu ca'nyíjra'aj jaatá' a'yújna jó'nyaj je'tyánami'. ¹¹ Jájcuaj imuáj, capu tyi'tíj je'ej tyimuaatyáhuu' a'íjna i Onésimo, ajta ijíj jéehua pu nyahuire' nyéetzij, ajta muéetzij. ¹² Nu'ríj nyij nyajtáhua'aj jájcuaj jin jaata'ítyij muéetzij jimí, a'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua jaxie've'. ¹³ A'yaa nu nyáaj tyá'xie'va'ca'aj ti yahuatyá'itzeere'en nyajamuan, ti'ij a' jime' naatáhuire'en, ji'nye nyáaj nu

eetyánami' a'íjna jime' i nyaj tyihuá'ixaatye' i tyeítýee i Ciriístu' jitze ma'can. ¹⁴ Ajta canu a'yan tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij nyequee xu muéetzij muaata'ixáatye'en, ti'ij a'yan huárinyij ca'nyérij jime' je'ej tiquee muéetzij tyimua'ráanajchi. ¹⁵ Tyij quee a'íjna jin a'tzúj á'týeej ti imuáj je'ej huárupij, ti'ij ajimi huatyá'ítzeere'en jusén jime', ¹⁶ capu che' a'yájna ti'ij síij ti ca'nyérij jin tyí'huiire', sulu ti'ij a'ihuáara' i paj jéehua jaxie've', jéehua nu nyáaj jaxie've', ajta jéetze' pu muéetzij jimí juxie've', ji'nye tyéviij pu pué'een, ajta a'ihuáara' pué'een i tavástara' jimi.

¹⁷ A'yaa pu'ij, tipua'aj a'yan petyinaaséjri' nyaj a'ihuáara' pué'een a'íjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa paj tyaataxie've'en a'íjci i Onésimo pati'ij tyinaataxié'vej nyéetzij. ¹⁸ Tipua'aj tyi'tíj jin je'ej pua'aj muáaruuj, na'riij tyi'tíj muá'cha'íire', nyéetzij paj naajíjve'en. ¹⁹ Nyáaj Pablo, nyáaj nu nyamuáca' jin tyí'muayu'se'. Nyáaj nu tyí'muanajchitye'en. Nyajta nyáaj canu a'yan tyí'mua'ixaatye' paj muáaj jo'tyéeyu'xaj, ji'nye muáaj paj tyiná'cha'íire' a'íjci jime' ti muáahuíirej pej pij júurij puá'ra'nyij jusén jime'. ²⁰ A'yaa nu nyij nye'ihuáara' tyí'muahuaviiij, pej pij a'íjna jin naatáhuíire'en i tavástara' jitze ma'can, pata'aj ca'nyíjra'aj naata'an i nyaxiéjnyu'caa tzajta' a'yájna pati'ij nye'ihuáara' tyi'pué'een i Ciriístu' jimi.

²¹ A'yaa nu tyí'muayu'se', ji'nye tyámua' nu tyá'mua'reej paj a'yan rinyij, pajta jéetze' a'yan rinyij je'ej nyaj tyí'muahuaviiij. ²² Ajtáhua'aj a'yájna, pata'aj séej i chi'ij tyámua' huá'uurej nyej nyij a'áa ja'rá'astij, ji'nye a'yaa nu tye'ejchó've' ti i Dios naata'an, nyej nyij a'áa ja'tanyéj ajimi, ji'nye a'yaa xu mua'aj tyá'huoo i Dios jimi.

I nyúucarij ti jin ja'antýipua'ritye'sij

²³ A'íi pu ajta yámuatyojtye' i Epafras, i ti nyajamuan ya' eetyánami' a'íjci jime' ti ajta a'yan tyu'méj i Ciriístu' jimi ti ajta Jesús pué'een, ²⁴ a'íi mu majta yajá'muatyojtye' a'íjna i Marcos, ajta i Aristarco, ajta i Demas, ajta i Lucas, i maj nyahuíire' i tyaj jin tyí'muarie'.

²⁵ Che' a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin.

Je'ej ti tyo'tyéyu'si'huaca' a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can

A'íi pu Ciríistu' tyitáa'ixaaj i Dios jitze ma'can

¹ A'yaa pu jájcuaj imuáj i Dios mue'tíj tyihuó'ixaaj i tahuásimua'ci'ij, ajta quee séej na'aj jime' i nyúucarij, a'yaa pu séecan tyu'ta'ítyaca' mej mij jitzán ma'can tyu'taxáj.
² Ajta ijíj, ti'ij arí néijmi'i tye'entyipua'rij, Dios pu i juyó j ujo'ta'ítyaca' ti'ij a'ín tyitaaté'exaatye'en jitzán ma'can, a'ij pu jitzán ma'can jaatyátaahuaca' i cháanacaj, ajta je'en a'yan tye'entyíhuo ti'ij néijmi'i tyá'ci'tyij a'íjci i yójra'.
³ A'íi pu a'ín pué'een i ti jin huápu'i'ij tyámua' naa huasé'rin i Dios, ajta i tyévira' a'yan cha'tána'aj huasé'rin ti'ij ajta i Dios, a'íi pu néijmi'i tyí'vi' ti'ij na'aj i ti tyí'sejre' a'íjna jime' i junyúuca. Ti'ij tyitacá'ri'raj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, aj pu'ij huatyéeyixij i ipuárij japua muáca'ta' i Dios,
⁴ ajta a'yan tye'rájraa ti a'ín jéetze' va'cán jin tyi'tyaváaj ta'raa, mequee a'íimaj i maj tajapuá tyí'huüre', ji'nye a'ij pu jin tye'entyájrurij i ti jéetze' juxie've' jime' mequee a'íimaj i maj tajapuá tyí'huüre'.

A'íjna i yójra' i Dios jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee mequee a'íimaj i maj tajapuá tyí'huüre'

⁵ Ji'nye i Dios capu a'náj a'yan séej tyu'té'exaaj a'íjma i maj tajapuá tyí'huüre' yee:

Muáaj paj nyiyóoj pué'een,

nyáaj nu ijíj mua'antyíhuo.

Capu ajta a'yan séej tyu'té'exaaj a'íjma i maj tajapuá tyí'huüre' yee:

Nyáaj nu táatajra' pue'éenye'ej na'mej,

ajta a'ín nyiyóoj pu pue'éenye'ej ta'mej.

⁶ Ajta a'íjna jitze ma'can i juyó j, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj a'yan cháanacaj japua huacháatimee tijin:

Miche' néijmi'i i maj tyí'huüre' i Dios jimi jaatyáanajche.

⁷ Ajta a'íjma jimi i maj tajapuá tyí'huüre', a'yaa i Dios tyí'xaj tijin:

A'yaa pu huá'uurej a'íjma i maj tajapuá tyí'huüre' ti'ij áacaj,

ajta a'yan huá'uurej ti'ij tiéj a'íjma i ti tyihúa'ijtye'.

⁸ Ajta a'íjna jitze ma'can i juyó j, a'yaa pu tyí'xaj tijin:

Muáaj mu paj Dios pué'een, capu a'náj antyipua'rij i paj jin antyía'mua'reej,

ajta i paj jin tyi'tyéjvee ji'rénaya'aj pu séejre', pajta a'yan tyí'ijta je'ej ti tye'tyévijtye'.

⁹ Muáaj paj jaxie've' i ti tyámua' een pajta quee jaxie've' i ti je'ej pua'aj een,

a'íj pu jin i Dios mua'antyíhuoo, a Dios, ajta muaatá' i paj jin jéetze' huatá'tyamua've'en mequee a'íimaj i a'tyéityeristyamua'.

¹⁰ A'yaa pu ajta tyí'xaj tijin:

Muáaj nyavástara', jájcuaj imuáj paj jaatyátaahuaca' i cháanacaj,

pajta a'íjna huatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre'.

¹¹ Ajta néijmi'i pu tye'entyipua'rij ti'ij na'aj pua'máj tyí'sejre',

pajta muáaj, jusén paj jin séeria'aj puá'mej.

Néijmi'i pu a'yan tyu'tyemí'ma'cantarij ti'ij i cáanarij,

¹² a'yaa paj tyeetyátutaj ti'ij i cáanarij tyí'tutzijhuacaa,

a'yaa paj néijmi'i seequéj tyí'uurej, ti'ij a'tíj ti seequéj eenye' tyu'tyóochejtye'en.

Pajta muáaj paj póoche' a'íin pana'aj pué'een, capáj a'náj á'pua'ren.

¹³ Capu i Dios a'náj séej a'yan tyu'té'exaaj a'íjma i maj tajapuá tyí'huiire' yee:

Huatyéyixi' i nyamuáca'ta',

'asta nyana'aj quee huo'mué'tin a'íjma i maj muájcha'íire' mej mij muéetzij mua'rá'astijre'en.

¹⁴ Ji'nye néijmi'i i maj tajapuá tyí'huiire', a'íi mu a'íin pué'een i júuricamej Dios ti tyihúa'íjtye', mej mij huo'tyáhuiire'en a'íjma i ti huá'ci'tyij ti Dios hua' japua huatányuunyij.

2

Tyiche' ja'rá'astijre'en a'íjna i tyaj jáanamuaajri'

¹ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' tyaj jéehua tyámua' naa tyáanamuaaj a'íjna i nyúucarij, tyej tyij quee ajtáciiñyej a'íjna jitze i juyéj. ² A'íjna i nyúucarij i ti Dios ará'tyeej jaataxájtaca' a'íjma jimi i maj tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta tyí'huiiria'ca'aj, majta a'íimaj i maj quee ja'rá'astijrej, a'yaa pu puéjtzij tyihuo'ci'ij je'ej ti tye'tyévijtya'ca'aj.

³ ¿Ji'nye ij tyí'rij ti quee puéjtzij táaci'tyij tipua'aj a'yan tyetyá'xaahuataj a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios, ti ajta jéehua huápu'íj juxie've'? Ji'nye a'íi pu i tavástara' anaquéj a'yan tyaataxájtaca', majta je'en séecan a'yan tyaataxájtaca' je'ej maj tyáanamuaajri' a'íjci i nyúucarij. ⁴ Dios pu ajta jaataséjrataca' a'íjci jime' ti a'yan huaríj tyi'tíj jime' ti

huápu'i'ij naa huasé'rin, ajta jaatyájtoo i ju júuricamej hua'tzajta' je'e'j ti tya'ránajchaca'.

Ciríistu' pu a'yan ajta tyu'nié'huaca' mati'ij i ihuáamua'mua'

⁵ Capu i Dios jaatyájtoo a'íimaj jimi i maj tajapuá tyí'huüre', mej mij a'íjci jin antyúumua'reeriaj muá'ra'nyij i cháanacaj tyaj japuan huacháatima'aj tá'ju'un, a'íjna i tyaj a'yan jime' tyí'xaj. ⁶ A'yaa pu'uj a'tíj a'náj tyí'xajtaca'aj tijin: ¿Tyi'tanyí je'e'j tyi'pué'een i tyévi'j?

¿Tyi'tanyí jin mua'antyúumua'ree i tyétyacaa?

¿Ji'nye pej pij hua'tamuá're'rii majta a' jitze juxie've'?

⁷ A'yaa paj jáaruuj ti'ij jéetze' ciléenye' jin tyi'tyaváaj tá'ra'nyij, mequee a'íimaj i maj tajapuá tyí'huüre',

pajta tyámua' tyaatá', a'íjci jime' paj ja'antyíhuoj ti'ij jéehua huápu'i'ij tyáaci'tyij, majta néijmi'i tyámua' jo'taséj,

⁸ pajta néijmi'i tyaatá' ti'ij tyi'tíj jin antyúumua'reeriaj, mej mij a'íjna jin ja'rá'astijre'en.

A'yaa pu'ij, ti'ij néijmi'i jimi tyu'tyátuihuaca', Dios pu ajta néijmi'i tyaatá'. Ajta ijíj capu eexúj séejre' maj néijmi'i já'astijria'aj. ⁹ Tyajta a'yan tyé'sej a'íjci i Jesús, ti i Dios a'yan jáaruuj ti'ij cii na'aj á'tyeevi' ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyaváaj tá'ra'nyij mequee a'íimaj i maj tajapuá tyí'huüre', a'íi pu ijíj va'cán jin tyi'tyéjvee, a'íjna jime' ti a'íin jaapuéjtzitariaca' ti'ij huamu'. Dios, i ti jéehua taxie've', a'yaa pu tyu'tá' ti'ij i Jesús néijmi'caa jitze ma'can huámu'nyij, ajta je'en néijmi'caa táahuüre'en.

¹⁰ Néijmi'i i ti tyí'sejre' Dios pu tyía'rij ajta néijmi'i jimí tyí'sejre' a'íjna jime' ti a'íin néijmi'i tyú'taahuaca', a'yaa pu'ij tyá'xie've' mej mij néijmi'i i yójmua'mua' jimí huatyá'itzeere'en jusén jime'. A'íj pu jin i Dios, a'yan tyaanéijmi'tarej a'íjna jime' ti jaapuéjtzitariaca' i Ciríistu' ta'aj ij tyámua' tyú'uurej, ajta néijmi'caa táahuüre'en.

¹¹ Ji'nye néijmi'i mu séej mana'aj jitze ajtyáma'can, a'íjma i ti huatyóa'rij, ajta a'íjma a'íin ti arí hua'antyívi'tica'aj.

A'íj pu jin, capu jatyevi'raste' a'íjci yójra' ti a'yan hua'tamuá'muatya'an yee: "Nye'ihuáamua' mu pué'een",

¹² ajta a'yan tyu'taxájtaca' i yu'xarij jitze tijin:

Nyetyihuo'té'exaatye'sij muéetzij jitze ma'can i nye'ihuáamua',

nyajta tyu'táchuiicaj hua' tzajta' a'íjma i maj jusi'rii.

¹³ A'yaa pu ajta tyí'xaj tijin:

A'íj nu jitze tyi'ijchó've'e'j na'mej.

Ajtáhua'aj a'yan tijin:

Yá'nyaj huatyéjve, hua' jamuán i yójmua'tyee i Dios ti naatávi'tistej.

14 A'yájna mati'ij a'íimaj i yójmua'mua' i maj seequéj aja'chej, juxa'aj mana'aj eenye' tyáhue'ra', majta juxa'aj eenye' tyáaxure', a'yaa pu ajta i Jesús huóruuj ti'ij a'yan cha'tána'aj eenye' tyáhue'ra', ajta a'yan eenye' tyáxuure'ej, ta'aj ij ja'antypuá'ritye'en a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj ti huó'cui'nyij ti tyeítýee, a'íi pu a'íin pué'een i tyiyáaru'. 15 A'yaa pu'ij tyihui'rájtoo a'íijma i maj a'yan séjria'ca'aj mati'ij i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie' a'íjna jime' maj tyí'tziinya'ca'aj maj huácui'nyij. 16 A'yaa pu tyi'ja'yájna, tiquee a'íjna jin mujo've'mej ti'ij a'íimaj huatyáhuüre'en i maj tajapuá tyí'huüre', sulu ta'aj ij a'íijma huatyáhuüre'en i maj Abraham jitze eeráma'can. 17 A'íj pu jin a'yan huó'ruuj mati'ij i ihuáamua'mua', ta'ij ij a'íjna jin tye'entyájrutyey i ti néijmi'i jin tyu'tyáhuüre'en i Dios jimi, ajta a'yan tyihuá'ancu'vaxij i tyeítýee, ajta tyihuacáari'ri' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. 18 Ajta je'en a'íin jaapuéjtzitariaca', ajta tyo'táviicue'ri', iíij pu arí i'rij ti a'íin huo'táhuüre'en a'íijma i maj á'viicue're' tyi'tíj jime'.

3

Jesús pu jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Moisés

1 A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua', mua'aj xu i Dios jitze ajtyáma'can, ajta a'íin jamuaatajé siaj sij néijmi'i jimi huatyá'itzeere'en, siata'aj tyámua' a'íj jitze tyú'mua'tyij i Jesús, i Dios ti uyo'ta'ítyaca' ajta a'íin néijmi'i jin tyí'huüre' i Dios jimi, a'íi pu ajta taaté'exaa a'íjna i nyúucarij i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. 2 Ji'nye a'íi pu i Jesús néijmi'i jin tyámua' tyí'sejre' i Dios jimi, i ti ja'antýíhuoj ti'ij a'íjna jin tyu'tyáhuüre'en, a'yájna ti'ij ajta i Moisés néijmi'i jin tya'rá'astej ti'ij tyí'huürria'ca'aj i chi'ra'an tzajta' i Dios. 3 Ajta i Jesús Dios pu jéetze' pu va'cán tye'entyáaruujtyey, quee a'íjci i Moisés, a'yájna tyati'ij tyajta jéetze' tyámua' tya'tá'caa a'íjci i ti chi'ij tyí'ta'huacaa tyequéé a'íjci i chi'ij. 4 Néijmi'i i chi'ij ti tyí'sejre' a'tíj pu ja'ajtaahuaca', ajta i Dios pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyú'taahuaca' ti'ij na'aj i ti a'yan tyí'sejre'. 5 A'yaa pu'ij, a'íjna i Moisés, i ti tyi'tíj jin tyí'huürria'ca'aj, néijmi'i pu jin tyámua' huaríj i chi'ra'an tzajta' i Dios, a'yaa pu tyí'huürria'ca'aj ti'ij jaataxáj je'ej ti tyi'tíj i Dios tyu'taxájtaj. 6 Ajta i Ciriistu', i ti yójra' pué'een, a'íi pu néijmi'i jin tyámua' tyí'huüre' i chi'ra'an tzajta' i Dios, ajta a'íjna i chi'ra'an ityáj tu a'íin pué'een i tyeítýeristyamua'me'en, tipua'aj tyetyo'táviicue'

tyej tyámua' eenye' tyajta tatyamua've'ej a'íjci jíme' i tyaj jitzán tyi'ijchó've'.

I Dios jimi mu juso'pe' a'íimaj i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een

⁷ A'íj pu jin, a'yájna ti'ij tyí'xaj i júuricama'ra' i Dios i yu'xarij jitze a'yan tijin:

Típua'aj mua'aj ijíj siáanamuaaj je'ej ti i Dios tyí'xaj,

⁸ caxu tyi'tyánaamuan i juxiéjnyu'caa tzajta', mati'ij a'íjma i maj quee jáanamuaajri',

majta je'en tyi'tíj jin jaatatyésej i Dios a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij.

⁹ A'áa mu tyi'tíj jin natatyésej a'íimaj i já'muahuasimua'ci'ij, majta a'áa já'tyeej huá'puatyej nyinyi'ra'aj metyi'séeraaj je'ej nyaj tyi'tíj jin rijcaj.

¹⁰ A'íj nu jin huo'tájaaxiejvi'ri' néijmi'caa a'íimaj i tyeítyee, nyajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "A'náj tina'aj mu je'ej pua'aj tyí'mua'tzej i jutzájta',

majta quee a'náj jaxie've' maj jáamua'tyij je'ej nyej nyáaj tyí'ijta."

¹¹ A'íj nu nyij jin nyú'camui'ij a'yan nyetya'tányaratziiri' maj quee a'náj ujo'tyárutyij jo'maj ja'huóoso'pe'en nyajamuan.

¹² Nye'ihuáamua', tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj i jutzájta', nusu ti'iquee ajta che' tyá'tzaahuatye'ej, ti'ij a'ájna jin ajtára'nyij i Dios jimi ti júurij. ¹³ Sulu siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an séej siajta séej jamuán a'náj tina'aj, ijíj siaj siooj júurij, ti'ij quee síj tye'tyánaamuan i jutzájta' tyi'tíj jíme' ti hue'tzij pué'een ajta je'en a'ájna jin je'ej pua'aj huárinyij.

¹⁴ Ji'nye a'yaa pu ityájma tyi'tíj tyí'taci'tyij jamuán i Ciríistu', típua'aj tyetyo'táviicue' tyaj a'náj tina'aj tyámua' eenye' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipué'rej, a'yájna tyati'ij tye'ejchó'va'ca'aj tya'ti'ij huatyátahuij.

¹⁵ A'íj pu jin a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Típua'aj mua'aj ijíj siáanamuaaj je'ej ti i Dios tyí'xaj,

caxu tyi'tyánaamuan i jutzájta', mati'ij a'íimaj i maj quee jáanamuaajri'.

¹⁶ ¿A'tyaanyij maj a'ín pué'een i maj quee ja'rá'astej mati'ij jáanamuaajri' i nyúucaria'ra' i Dios? A'íimaj mu a'ín pué'een i Moisés ti hui'rájtoj a'ájna a Egipto. ¹⁷ Ajta a'íjma i Dios ti huá'puatyej nyinyi'ra'aj huá'jaaxiejvi' a'íimaj mu a'ín pué'een i maj ootyá'ítzee i jimí, majta je'en huá'cuii a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ¹⁸ A'íi mu majta a'ín pué'een i ti Dios hua' jíme' a'yan tya'tóoratziiri' mej mij quee a'náj ujo'tyájrutyij jo'maj ja'huóoso'pe'en, a'ájna jíme' maj quee

ja'antzaahuaj. ¹⁹ A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa tu tyá'mua'reej tiquee a'yan tyihuo'ci'ij maj ujo'tyájrutyej, ji'nye camu tyá'antzaahuaj.

4

¹ A'ij pu jin, ijíj tu ooj je'ej tyí'rij ti'ij táahuire'en a'ijna i Dios ti jin tya'tóoratziiri' tyej tyij ujo'tyájrutyej jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, tyiche' tyámua' tyi'huátacha'in, ti'ij quee síj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en ajta je'en quee jáaci'tyij ti a'áa jo'tyájrutyej. ² Ji'nye ityáj tu ja'ancuriáa' a'ijna i nyúucarij i Dios ti jin ti'rátosij, ajta a'ijma capu huo'tyáhuu mat'ij jáanamujri', ji'nye camu a'yan huaríj ti'ij tyé'ijtaca'aj i nyúucarij maj jáanamujri'. ³ Tyajta ityáj, i tyej tyá'antzaahuaj, ityáj tu a'áa jo'tyárutyij jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, a'ijna i ti Dios jin a'yan tyu'taxájtaca' hua' jime' tijin:

A'ij nu jin nyú'camui'ij nyetya'tányaratziiri', mej mij quee a'áa jo'tyájrutyej jo'maj nyajamuan ja'huóoso'pe'en.

Ajta i Dios jimi pu'ríj néijmi'i tyí'ci'piihuaca'aj ti'ij na'aj tyeetyátaahuaca' i cháanacaj, ⁴ ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze a'ijna jime' i xicáara' ta'ráahua'puaj tijin:

Dios pu huóoso'pej ti'ij ja'antyci'ij i ti jin tyu'muáriej a'ájna xicáara' jitze i ta'ráahua'puaj.

⁵ Ajtáhua'aj pu a'yan tyá'xaj yu'xarij jitze tijin:

Camu a'áa jo'tyárutyij jó'nyaj huaja'tá'caa mej mij huóoso'pe'en.

⁶ Ajta móoche' mu séecan á'itzeere' maj a'áa jo'tyájrutyej jo'maj jamuán ja'huóoso'pe'en i Dios, a'ijmaj i maj quee a'áa jo'tyájruij, a'ijna jime' maj quee ja'rá'astijrej a'ijci i nyúucarij i Dios ti jin hui'ratonyíche'. ⁷ A'ij pu jin i Dios arí ajtáhua'aj séej xicáara' jitze tya'taráj ajta a'yan jaatamua'aj tijin: "ijíj", a'ijna pu jimi a'yan ará'tyeej tyaataxájtaca' i David a'náj ti a'yan atyojo're'nyesij, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

Típua'aj ijíj mua'aj siáanamuj je'ej ti tyí'xaj i Dios, caxu tyi'tyánaamuan i jutzájta'.

⁸ Ji'nye típua'aj a'ijna i Josué huo'tá'nyijche' maj huóoso'pe'en a'ijma i maj Israel jitze ajtyáama'can, capu i Dios a'yan tyataxáatajche' ajtáhua'aj séej xicáara' jitze. ⁹ A'ij pu jin óoche' á'itzeere' hua' jimi i tyeítyeristyamua'me'en i Dios mej mij jamuán huóoso'pe'en,

¹⁰ ji'nye a'ijna i a'tíj ti a'áa jo'tyárutyij jo'tij i Dios tyihua'aja'tá'caa ti'ij a'tíj huóoso'pe'en, a'yaa pu tyá'ci'tyij ti huóoso'pe'en i ti jin tyí'muarie' ti'ij ajta

Dios tyi'huóoso'pej. ¹¹ A'íj pu jin, tyiche' ca'nyíjra'aj huatáta'an tyej tyij tyámua' eenye' ajta ij táaci'tyij tyaj a'áa jo'tyájrutyey jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, ta'aj ij quee a'táj a'yan rijcaj mati'ij jájcuaj imuáj huaríj i maj quee tyá'antzaahuaj.

¹² Ji'nye a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios, a'íi pu júurij ajta néijmi'i putyí'uurej. Ajta jéetze' tyí'huíire' quee i chúun ti juxa'aj tya'antámuamuaa, a'íi pu tyáru'pij i xiéjnyu'caria'ra' jítze i tyévij, ajta i mua'tzíiria'ra' tzajta', ajta jaayí'tin ti jáamua'reej je'ej ti síj tyí'mua'tzej, ajta je'ej ti síj tyá'xie've' i juxiéjnyu'caa tzajta' ti'ij tyi'táj jin je'ej huárinyij. ¹³ Ajta néijmi'i i Dios ti tyú'taahuaca' capu tyi'táj i'ríj ti'ij jimi huatyóo'avaaj, néijmi'i pu jimi tyí'sejre', ajta a'yan tyúuxie've' tyaj néijmi'i jimi huatátasejrataj.

Jesús pu a'íin pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee

¹⁴ A'íjna i Jesús, i ti yójra' pué'een i Dios, a'íi pu a'íin pué'een i ti tajimí va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, ajta arí tajapúa jo'ojnyéj. A'íj pu jin tyiche' tyámua' eenye' i tyaj jítzán tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Ji'nye a'íjna i ti tajíme' va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, a'íi pu jaayí'tin ti'ij tá'ancu'vaxi'in a'íjna jime' tyaj quee taca'nyej i tatzájta', ji'nye a'íi pu ajta a'yan tyaapuéjtzitariaca' tyati'ij ityáj, ajta a'íjna capu a'náj tyi'táj jin ootyá'itzee. ¹⁶ Tyiche' taxáahuaj ajtyáxiirej jo'táj jo'tyéjvee i ipuárij i ti jítzán acájca i Dios ti jéehua taxie've', ti'ij a'íin tá'ancu'vaxi'in ajta je'en táahuíire'en tyati'ij á'viicue'ria'aj.

5

¹ Néijmi'i i maj va'cán jin tyi'huíire' i Dios jimi, a'íi mu a'yan tyihua'vá'huosij i tyeítyee, mej mij a'íjna jin antyúumua'reeriaj mej mij hua' japua huatányuunyij i Dios jimi, ajta mej mij tyu'támu'vejritaj i Dios jimi, majta ya'muáatyee huatámu'vejritaj a'íjci jime' i maj jin ootyá'itzee. ² Ajta a'íjna i ti tyi'táj jin tyi'tyéjvee a'íimaj mu tyé'ijtye' i tyeítyee, a'íj pu jin i'ríj ti'ij hua'ancu'vajxi'in a'íimaj i maj quee tyi'táj mua'reej, majta i maj tyi'táj jin á'itzeere' i Dios jimi, ³ ajta a'íjna jime' tiquee juca'nyej a'íj pu jin juxie've' ti anaquéej tyu'támu'vejritaj a'íjna jime' ti a'íin ootyá'itzee i Dios jimi, ajta je'en a'íjma jime' i tyeítyee i maj a'yan cha'taj mana'aj tyi'táj jin tyityo'tyá'itzeerej i Dios jimi. ⁴ Capu i'ríj ti a'táj jusíj a'íjna jin tye'entyájrutyey, sulu Dios pu a'yan tyaata'íjtye'sij, a'yájna ti'ij tyaata'íj a'íjci i Aarón. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj, a'íjna i Ciríistu' capu jusíj antyúuhuoj ti'ij va'cán jin tye'entyájrutyey, sulu Dios pu

a'íjna jin tye'entyáaruujtyej, ji'nye a'íi pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

Muáaj paj nyiyóoj pué'een,
ijíj nu a' táataj pue'éenye'ej na'mej.

⁶ A'yaa pu ajtáhua'aj tyaaté'exaa i yu'xarij jitze tíjin:
Muáaj paj jusén jime' va'cán jin tyi'tyaváaj puá'mej i Dios
jimi

a'yájna tí'ij ajta a'íjna i Melquisedec.

⁷ Tí'ij ooj i Ciríistu' a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua,
a'yaa pu jéehua tyu'tyéenyuj ajta huóoyiinyaca' a'íjna
jimi i Dios, i tí a'yan tyee'yí'tin tí japuan huatányuunyij
tí'ij quee huámuí'nyij, ajta néijmi'i tya'rá'astej, a'íj pu
jin i Dios jáanamuaajri'. ⁸ A'yaa pu'ij a'íjna i Ciríistu',
i tí yójra' pué'een i Dios, a'yaa pu tyapuéetzitarej tí'ij
ij jáamua'reeri' i tí néijmi'i tya'rá'astijre, ⁹ ajta tí'ij
néijmi'i jin tyámua' huaríj, aj pu'ij a'íjna jin tye'entyájrurij
tí'ij a'íin hui'rátóonyij jusén jime' néijmi'caa i maj jimi
tyá'tzaahuatye', ¹⁰ ajta i Dios a'íjna jin tye'entyáaruujtyej
tí'ij va'cán jin tyu'tyáhuíire'en i Dios jimi, a'yájna tí'ij ajta
tyu'tyáhuíi a'íjna i Melquisedec.

Maj jéetze' tyámua' tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi

¹¹ Jéehua tu tyajá'mua'ixaatye' a'íjci jime', ajta tyési'
tyej tyij tyámua' naa tyajamuaaté'exaatye'en, ji'nye caxu
mua'aj jiye'tzín yo'itéej xá'ju'un. ¹² Maj siajta seríj á'tyeej,
pu'ríj a'yan tyi'xá'pu'íntacaj siaj sij mua'aj tyihuó'mua'tyey,
maj siajta quee caxu, sulu a'yaa pu tyúuxie've' tí a'tíj
ajtáhua'aj tyajamuáamua'tyey a'íjna jime' i nyúucarij i maj
jin huatyóohuij. A'yaa xu een mati'ij a'íimaj i tí'rúj maj
jumua'tíj léechij ya'caa, maj quee xu yó'japui'ra' i cue'ráj.
¹³ A'íimaj i maj i léechij jin júurij a'yaa mu een mati'ij i tí'rúj
i maj móoj huá'tzi'tyey, a'íj mu jin quee xu yó'ítej a'íjci i
nyúucarij i maj jin tyihuo'muá'tyey je'ej tí síj tyi'tyúucha'íj
i Dios jimi. ¹⁴ A'íjna i nyúucarij a'yaa pu tyi'huíire' tí'ij i
cue'ráj i maj jacua'caa i maj huáasij, i maj meríj jamua'reej
tyi'tíj tí xá'puí' ajta i tíquee xá'puí', ji'nye mu'ríj jaayí'tin
a'íjci jime' maj tyámua' tyityetyúucha'íj i Dios jimi.

6

¹ A'íj pu jin tyiche' huaju'un tyej tyij jéetze' huahuóse'en
i Dios jimi, tyata'aj tyij jéetze' jáari'rej i nyúucaria'ra' i
Ciríistu'. Tyiche' quee a'íj tyana'aj namuajraj i nyúucarij
tí jime' jaxaj tyej tyij seequéj tyú'mua'tyij, a'íjci jime' i
yi'ráj tíquee tyi'tíj huíire' i Dios jimi, nusu i nyúucarij tí
jaxaj tyej tyij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, ² je'ej maj

tyitaamuá'tyej tyej tyij huái'huaca' i Ciriistu' jitzán ma'can, nusu i tyaj hua'vá'muarie'xi'in a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', ajta a'íjna jime' i nyúucarij ti jaxaj a'náj maj huatájuuritaj a'ímaj i maj meríj huácuij, ajta ti i Dios huá'xijtye'en séej ajta séej je'ej ti tyá'ci'tyij jusén jime'. ³ A'yaa tu néijmi'i jin rinyij tipua'aj i Dios a'yan tyitatá'care'en.

⁴ Ji'nye a'ímaj i ja'antzaahuaj i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, mu'rij jaamua'aj a'íjna i Dios ti huo'tapuejve, majta ja'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios, ⁵ a'í mu majta jaataxié'vej a'íjci i nyúucarij ti jéehua tyí'huüre' i Dios ti jimi jo've'mej, majta ja'ancuriáa' a'íjna i ti jin i Dios tyu'ta'íjtaj jusén jime', ⁶ tipua'aj a'ímaj majtáhua'aj je'ej pua'aj huárinyij, capu che' je'ej tyí'rij mej mij majtáhua'aj jitzán ajtyáhuixi'in i Dios, ji'nye a'í mu majtáhua'aj jó'tateesij i cúruuj jitze a'íjci i ti yójra' pué'een i Dios, majta hua' tzajta' i tyeítyee jaatyáxaahuataca'. ⁷ A'yaa mu een ti'ij i chuég i maj japuan huáviiyaca' ajta je'en néijmi'i i chuég tzajta' ajo'cárutyij i jájtyij, aj pu'ij japuan tye'ejnyésij i ti tyu'tyáhuüre'sij a'íjma jimi i maj japuan tyu'huástej, ⁸ ajta tipua'aj japuan ajnyéj a'íjna i tzícare'ej, ajta a'íjna i ti jéehua tyi'tyáxamue', capu tyi'tíj huüre' a'íjna i chuég, aj pu'ij a'yan tye'mej ti i Dios je'ej pua'aj ja'uurej, ajta je'en jaatyáteeraj.

⁹ Tyij tyajta a'yan tyajá'mua'ixaatye', mua'ajmaj nye'ihuáamua' mu tyaj jéehua já'muaxie've', a'yaa tu tyámua' tyá'mua'reej siaj mua'aj a'íin pué'een i siaj tyámua' tyityaajú' ti'ij jamuáahuüre'en. ¹⁰ Ji'nye Dios pu tyámua' rinyij ja'mua jimi, ajta quee yo'huá'xij je'ej siaj tyu'muáriej, ajta a'íjna jime' siaj huo'taxié'vej i Dios jitze maj ajtyáma'can, a'yájna siati'ij siooj ricij. ¹¹ A'yaa tu tyá'xie've' siaj mua'aj a'yan síj ajta síj tyúusejrataj siaj jutyamua've' a'íjna jime' je'ej siaj tyí'muarie', ta'aj ij néijmi'i a'yan atyojo're'nyej je'ej siaj tyi'ijchó've'. ¹² Catu jaxie've' siaj hui'na'sa'aj, sulu siata'aj a'yan huárinyij mati'ij a'ímaj i maj tya'ancuriáa'sij i ti jin Dios tyihua'táratziiri' a'íjna jime' maj tyá'tzaahuatye' majta néijmi'i jin tyo'táviicue'ri'.

¹³ Ti'ij i Dios a'yan tya'táratziiri' a'íjci i Abraham, a'í pu a'yan tyaaté'exaa i junyúuca a jime', ji'nye capu aja'ja'tiitaca'aj ti jéetze' va'cán jin tyi'tyávaaca'aj ti'ij nyúucarij jin tya'táratziij, ¹⁴ a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyáaj nu jéehua muaatyáhuüre'ej, nyajta huo'támui'rej a'íjma i maj muéetzij jitze eerama'cáantaj muá'ju'un."
¹⁵ Ajta a'íjna i Abraham a'tyéevi'ij pu tyu'chó'vej juxié'vi'ra' jime', aj pu'ij ja'ancuriáa' a'íjna i ti jin Dios tya'táratziiri'.

16 Típua'aj i tyeétyee tyi'táj jin metya'tóoratzii, a'íj mu jimi tya'tóoratziiiraj i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee mequee a'íimaj, ajta mati'ij tyi'táj a'yan tyu'taxáj, a'yaa mu tyá'mua'reej ti a'yan tye'mej je'ej maj merij tyaaxá'pui'intarej, a'íj pu jin quee che' je'ej tyí'rij maj seequéj tyaataxáj. 17 A'yaa pu'ij, Dios pu a'yan tyaaxá'pui'intarej ti'ij huo'taséjratye'en tyámua' naa a'íimaj i ti huá'ci'tyij je'ej ti a'ín tyihua'táratziiri', mej mij jáamua'reej tiquee seequéj ja'uurej a'íjci i ti jin arí a'yan tyaaxá'pui'intarej. A'íj pu jin a'yan tya'tóoraj ti néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti tyu'taxájtaca'. 18 A'íjna i ti tyí'hua'puaj tiquee i'rij ti seequéj jáa'uurej, ti ajta quee i'rij ti Dios jaatyáahue'taj, a'íj tu jitze huatyátaca'nyej ti'ij Dios táahuire'en tyajta a'íjna jitze tyí'ca'nyej je'ej ti a'ín tyitaatá' ityájma. 19 A'íjna i tyaj jin jajchó've', ca'nyíjra'aj pu tatá'caa ti'ij quee tyi'táj ta'itziitya'aj i tatzájta', a'yájna ti'ij i báarcuj a'íjna jitze tyúuca'nyej i tyapúusti' ta'caatojvi. A'íjna i tyaj jin tyi'ijchó've' tajapuá pu je'ráma'can, huárita' a'íjna i cíxurij ti jé'ta' ja'cáavii, 20 jo'tij i Jesús anaquéej jo'tyájrurij ti'ij tajapuá huatányuunyij, ajta a'íjna jin tye'entyájrurij ti'ij va'cán jin tyu'tyáhuire'en i Dios jimi jusén jime', a'yájna ti'ij ajta a'íjna i Melquisedec.

7

Jesús pu jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Melquisedec

1 A'íjna i Melquisedec a'íi pu rey jin tyi'tyávaaca'aj a'íijma jimi i maj Salem já'chajca'aj, ajta va'cán jin tyi'tyávaaca'aj i Dios jimi. Ti'ij Abraham mupu já'ajvej ti'ij néijmi'caa antyimue'tij a'íijma i maj rey jin tyityatatyá'ca'aj, a'íi pu i Melquisedec ujó'mej ti'ij ij ja'antynájchaca' a'íjci i Abraham, aj pu'ij tyámua' tyeetyájtoo, 2 aj pu'ij i Abraham tyaatá' tamuáamuata' pua'mácan ti a'íjna jitze ajtyáma'can i ti tyu'mué'tij jo'maj jo'nyó'sej. Ajta a'íjna i maj jin a'yan jatamuá'muaj tijin Melquisedec, a'yaa pu huatóomua'aj tijin, I rey ti tyámua' naa tyí'ijta, ajta a'íjna i ti rey jin tyi'tyéjvee a'ájna a Salem, a'yaa pu huatóomua'aj tijin, Rey ti tyámua' tyihua'cha'ij mej mij juxáahuaj ajo'cháatime'nyij. 3 Capu je'ej ámiteere' a'táj ti táatajra', nusu a'táj ti náanajra' pué'een, capu ajta je'ej ámiteere' a'táj ti jitze eeráma'can, nusu a'náj ti huanie'huaca', na'ríij a'náj ti huamuí', a'íj pu jin, a'yaa cha'tána'aj tin huasé'rin ti'ij ajta i yójra' i Dios, i ti va'cán jin tyi'tyéjvee jusén jime'.

4 Ajta a'yájna, siata'aj tyámua' tyeeséj ti jéehua juxié'va'ca'aj a'íjna i Melquisedec, a'íj pu jin i Abraham tyaatá' a'chu tamuáamuata' pua'mácan, ti a'íjma jitze tye'ejtyáma'cantaca'aj i maj rey jin tyityatatyá'ca'aj i ti hua'antyimue'tij. 5 A'yájna ti'ij tyá'xaj i nyúucarij Moisés ti jo'yú'xaca', a'íimaj i maj Leví jitze eeráma'can i maj majta tyi'tíj jin tyityatatyíj i Dios jimi, a'yaa mu tyityaatóoci'puaj maj huo'táhuavij i tyeítyee tamuáamuata' pua'mácan i maj tyí'ijcha'ij, tyij majta hua' ihuáamua' pué'een nusu majta i Abraham jitze eeráma'can mati'ij a'íimaj. 6 Ajta a'íjna i Melquisedec, capu a'íjna jitze eeráma'cantaca'aj i Leví, a'íi pu ajta ja'ancuriáa' tamuáamuata' pua'mácan a'íjna jimi Abraham, je'ej ti i Dios tyi'tíj jin tya'tóoraj a'íjna jimi i Abraham. A'yaa pu a'íjna jin i Melquisedec tyámua' tyeetyájtóo a'íjci i Abraham, 7 ajta quee i'ríj ti a'tíj a'yan tyaataxáj yee capu a'yan tyi'ja'yájna ti a'íin jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee i ti tyámua' tyihua'tá'caa. 8 Ajta íiyan i cháanacaj japua, a'íimaj i maj tya'ancuriáa'vej i ti tamuáamuata' tya'rá'asej a'íi mu pué'een i tyeítyee i maj cui'caa, ajta i yu'xarij jitze a'yaa pu tyá'xaj a'íjci i Melquisedec ti'ij i ti ooj júurij. 9 A'yaa pu tyí'rij tyaj a'yan tyaataxáj tijin a'íimaj i maj Leví jitze eeráma'can, i maj majta tya'ancuriáa'vej i ti tamuáamuata' tya'rá'asej, a'íi mu tyu'nájchitaca' a'íjna jimi i Melquisedec ti'ij a'íin tyaanájchi i Abraham, 10 ji'nye ti'ij a'íjna i Melquisedec eerájraa ti'ij ja'antynájchej a'íjci i Abraham, a'íi mu meríj jitzán séjria'ca'aj i maj jitzán eerama'cáantaj muá'ju'un.

11 A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íj mu ancuriáa' i nyúucarij a'íj ti jitze eeráma'can i Leví. Ajta ijíj, a'íimaj i maj va'cán jin tyityatatyá'ca'aj majta tyámua' eenye', capu juxié'va'caj ti síj huataséjre'en ti ajta va'cán jin tyi'tyéjvee, capu che' a'íj ti jitze eeráma'can i Aarón sulu a'íj ti jitze ajtyáma'can i Melquisedec. 12 Ji'nye mati'ij seequéj jáaruuj i maj jin tyityatatyíj, a'yaa pu ajta tyúuxie've' maj seequéj jáa'uurej i nyúucarij i maj jin tyu'ta'íjtaj, 13 ajta a'íjna i tavástara', i ti ja'xaj i yu'xarij jitze, séej pu tyeítyeera' jitze ajtyáma'can, i tiquee eexúj a'náj a'tíj tyi'tíj jin eerájraa ti'ij tyu'tyáhuire'en i Dios jimi. 14 Ji'nye tyámua' tu tyá'mua'reej ti i tavástara' Judá jitze eeráma'can, ajta i Moisés capu a'náj tyi'tíj huataxájtaca' a'íjma tyeítyeera' jitze ma'can, ti'ij huo'taxájtaca' i maj va'cán jin tyityetya'úuj muá'ju'un i Dios jimi.

15 Ajta a'yan tyámua' naa tyé'miteere', tipua'aj a'íjna i ti huataséjre a'yan cha'tána'aj va'cán jin tyi'tyávaacaj ti'ij

a'íjna i Melquisedec, ¹⁶ ajta quee a'íjna jin tyi'tyávaaca'aj je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i tyétyacaa i maj cui'caa, sulu a'íj pu jin tye'entyájrurij a'íjna jime' ti júurij ta'mej jusén jime'. ¹⁷ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyaataxájtaca' tijn: Muáaj paj jusén jin va'cán tyi'tyaváaj puá'mej, a'yájna ti'ij i Melquisedec.

¹⁸ A'yaa pu'ij a'íjna i nyúucarij ti i Dios anaquéej jaatyájtoo a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu juca'nyajca'aj a'íj pu jin quee tyi'táj je'ej tyu'tyáhuu, ¹⁹ ji'nye a'íjna i nyúucarij Moisés ti jaatyájtoo capu tyi'táj tyámua' huáruuj, a'íj tu jin séej jimi tyi'ijchó've' i nyúucarij ti jéetze' tyámua' een, tyej tyij a'íjna jin ajtyáxiirej i Dios jimi.

²⁰ Ajta i Dios a'íjna jin tya'tóoraj i junyúucaaa jime'. Majta a'íimaj i maj va'cán jin tyitye'entyájrurij capu i Dios junyúucaaa tyu'tá' a'íjma jimi, ²¹ ajta i tavástara', a'yaa pu a'íjna jin tye'entyájrurij i nyúucarij jime', ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijn:

Tavástara' pu arí a'yan tya'tóoratziiri',
a'íj pu jin quee juhuárita' huaré'mej.

Tavástara' pu va'cán jin tyi'tyaváaj ta'mej jusén jime'.

²² A'yaa pu'ij, Jesús pu a'íin pué'een i tyaj jin jamua'reej ti jéetze' tyámua' een a'íjna i nyúucarij ti jájcuaj i Dios ti jin tya'tóoraj ityájma jimi. ²³ A'íimaj i maj ará'tyeej va'cán jin tyí'huúria'ca'aj i Dios jimi, mamu'caaj, ji'nye a'íi mu cui'caria'aj, a'íj pu jin quee i'riitaca'aj maj jusén jin júurij, ²⁴ ajta i Jesús a'íi pu jusén jin séejre', ajta i ti jin va'cán tyi'tyéjvee i Dios jimi capu a'náj antyipua'rij. ²⁵ A'íj pu jin pújoorej ti hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj ajtyáhuuixij i Dios jimi a'íjna jitze ma'can i Jesús, ji'nye a'íi pu jusén jin júurij, ta'aj ij hua' japua huatányuunyij.

²⁶ A'íj pu jin i Jesús a'íin pué'een i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i tajitzé juxie've'. A'íi pu ji'réenya'aj séejre' i Dios jimi, ajta quee tyi'táj á'itzeere', capu je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj mati'ij i séecan i maj je'ej pua'aj tyi'tyesejre' i Dios jimi, ajta tajapuá já'sejre'. ²⁷ Capu a'yan tyi'sejre' mati'ij i séecan i maj majta tyityetyu'uj i Dios jimi, i maj ya'muáatyee cui'caa mej mij huo'támu'vejritaj jujime' majta je'ej a'íjma jime' i jutyéityeristyamua'. Ajta i Jesús, a'yaa pu séej na'aj tyu'tóomu'vejritaca' ta'aj ij jusén jin néijmi'caa huatyáhuire'en. ²⁸ Ajta a'íjna i nyúucarij Moisés ti jaatyájtoo, a'íjma pu antyíhuooca'aj i tyeítyee mej mij va'cán jin tyu'tyáhuire'en i maj majta quee tyámua' éenye'ej i jutzájta', ajta a'íjna i nyúucarij i Dios ti jin tya'tóoraj, a'íj pu antyíhuo i juyój, ti tyámua' een jusén jime'.

8

Jesús pu a'ín pué'een i ti va'cán jin tyi'tyéjvee u tajapuá

¹ Ajta i ti jéetze' juxie've' i tyaj jatyáxajta a'íi pu a'ín pué'een ti s'íj va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi ti'ij tajapuá nyuucaaj, ajta uja'ajcáayixij muáca'ta' i Dios, ² ajta va'cán jin tyi'tyéjvee u tyeyúuj tzajta', a'íjna i ináamuaj ti tzáahuatyi'ra'aj jin já'sejre' i Dios jimi, tavástara' ti ja'ajtaahuaca' camu a'íimaj i tyeítyee.

³ Néijmi'i i maj va'cán jin tyityetyu'uj, a'íj mu jin antyíhuaviihuaca' mej mij tyi'tíj tyu'tapuéjve'en majta tyu'támu'vejritaj, a'íj pu jin a'yan tyúuxie've' ti i Ciríistu' ajta tyi'tíj huatámu'vejritaj. ⁴ Típua'aj a'ín a'yan huatyávaacaj i cháanacaj japua, capu i'riítacajche' ti va'cán jin tyu'tyáhuüre'en i Dios jimi, ji'nye mu'ríj a'yan séejre' i maj a'íjci jin antyúumua'reej mej mij tyu'támu'vejritaca' majta tyu'tapuéjve'en i Dios jimi, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' a'íjna jitze i yu'xarij Moisés ti yan jaatyájtoo. ⁵ Majta a'íimaj i maj va'cán jin tyi'huüre', a'yaa mu a'íjna jin tyityetyu'uj ti a'yan séejre' ti'ij quéenyi'istaria'ra' i jútye' ti já'sejre'. Tyajta a'yan tyá'mua'reej maj quéenyi'istarij pué'een i jútye' ti já'ma'can, ji'nye ti'ij i Moisés uhuatyóochej ti jaatyátaahuaj a'íjci i ináamuaj Dios pu a'yan tyaaté'exaa tíjin: "Pata'aj néijmi'i jin a'yan huárinyij, je'e'j nyaj tyimuaataséjra a'ájna i jiríj japua." ⁶ Ajta i ti tajimí va'cán jin tyi'tyéjvee, a'íi pu ja'ancuriáa' ti a'íjna jin tyu'tyáhuüre'en i ti jéetze' jí'ren i Dios jimi, a'íi pu a'ín pué'een i ti tajapuá huatányuusij, ajta a'íjna jitze aróoca'nyej i ti jéetze' tyámua' een i Dios ti jin tya'tóoraj.

⁷ Típua'aj a'íjna nyúucarij i ti jin anaquéej i Dios a'yan huaríj tyámua' éenya'cajche', capu a'yan tyuuxié'va'caj ti'ij ajtáhua'aj séej i nyúucarij huátyoonyij i ti jin tya'tóoratziij.

⁸ Ajta i Dios a'yaa pu tyihuo'séj maj a'íimaj i tyeítyee quee tyámua' éenye'e'j, a'íj pu jin a'yan tyu'taxájtaca' tíjin, A'yaa pu tyi'xaj i tavástara' tíjin: A'yaa pu atyojooma'aj ta'mej,

nyej nyij jájcuan i nyúucarij huo'tá'sij a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can,

nyajta a'íijma i tyeítyeristyamua'me'en i Judá.

⁹ A'íjna i nyúucarij, capu a'yan éenye'e'j ta'mej ti'ij i nyaj huo'ta' i já'muahuasimua'ci'ij, nyati'ij hua'naví'raj hua' muáca' jitze nyahui'ráavi'tij a'ájna a Egipto, majta a'íimaj camu a'yan huaríj je'e'j nyaj tyihuo'ta'íj i nyúucarij jitze,

a'íj nu jin ahuojoohuá'xij, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara'.

¹⁰ A'íjna i nyúucarij i nyaj jin tya'tányarasij a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can,

ti'ij tye'entyipua'ren a'ájna xicáara' jitze,

a'íi pu a'íin pue'éenye'ej ta'mej, i ti jime' tavástara' a'yan tyí'xaj tijin,

A'yaa nu tyetyátoosij i nyenyúucaa hua'mua'tziira'aj jitze, nyajta i hua'xiéjnyu'caa tzajta'.

Nyáaj nu hua' Dios pue'éenye'ej na'mej,

majta a'íimaj nyetye'ítyeristyamua' mu pue'éenye'ej muá'ju'un.

¹¹ Capu che' a'yan tyuuxié've'ej ta'mej maj séej jamuán majta séej,

tyi'huóomua'tyej mej mij jáamua'tyij i tavástara',

ji'nye néijmi'i mu nyamua'tyáaj muá'ju'un,

ti'ij na'aj i ti jéetze' cíleen ajta i ti jéetze' vásti'.

¹² Nyáaj nu tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin je'ej pua'aj huaríj, nyajta quee che' a'náj jo'támua'reerij i maj jin ootyá'itzee.

¹³ Ti'ij i Dios a'yan tyá'xajta ti jájcuacan huatyátoosij i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj ti i nyúucarij arí mí'ma'can i ti anaquéej hua' jimi jaatyájtoo, ajta i ti arí mí'ma'can ti ajta quee che' tyi'tíj huíire', a'íi pu'ríj antyipua'rij.

9

A'íjna i ináamuaj ti a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua

¹ Ajta a'íjna i nyúucarij ti anaquéej jaatyájtoo, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj huárinyij mej mij jaatyáanajche i Dios, a'íjna tzajta' i ináamuaj ti a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua. ² Ajta i ináamuaj a'yaa pu éenye'ej ájtaavijhuaca' jé'ta' ootanámi'huaaj, ajta i ta'nájcaj jitze a'yaa pu tya'rátyapuaaca'aj tijin jo'tij naa tyejé'een,

jo'tij jo'tyávaaca'aj a'íjna i ti antyitáatime, ajta a'íjna i méesaj ti japuan anja'ajmuaanyica'aj i páan i Dios ti jimi huatyátuihuaca'. ³ Ajta huárita' a'íjna jitze i cíxurij ti je'tyáa'sej, a'yaa pu tya'rátyapuaaca'aj tijin

“Jo'tij i Dios huápui'ij tyámua' naa tyojo'ruuj”, ⁴ a'áa pu ooroj jin ja'ajtaavijhuaca'aj i maj japuan tyu'támu'vejritaj cítzive'rij jime', ajta a'íjna i chi'ra'an ti ooroj néijmi'que' cámejri'huaca'aj. Ajta a'íjna tzajta' i chi'ra'an xá'rij pu iirácatyij ti ooroj jin taavijhuaca'aj i ti tzajta' uhuáaca'aj i cue'ráj i maj a'yan jatamuá'muatya'aj tijin maná, a'úu pu ajta je'ráca'tyii a'íjna i Aarón tyaxu' ti arí ajtanyáxi'ca'aj, ajta a'úun je'rámuaanyica'aj i tyetyéj ti jitzán á'yu'si'huaca'aj i nyúucarij Dios ti jin anaquéej

tya'tóoraj. ⁵ Ajta japuan a'íjci chi'ra'an a'áan mu hua'puaj já'sejria'ca'aj i maj tajapua' tyí'huüre' i Dios jimi, a'íi mu ju' anáj jin ja'vá'najca'aj a'íjci i chi'ra'an i Dios. Ajta ijíj capu a'yan tyúuxie've' tyaj néijmi'i tyu'taxáj tyi'táj ti tzajta' séejre'.

⁶ Mati'ij tyámua' tyu'uuren, a'úu mu jo'tyáru'picha'aj muá'ju'un a'íjna tzajta' i ti a'nájca i ináamuaj, a'íimaj i maj va'cán jin tyí'huürria'ca'aj i Dios jimi, mej mij a'yan huárinij je'ej maj tyi'táj jin tyitye'entyúumua'reerica'aj.

⁷ Ajta a'íjna jitze i ináamuaj ti je'tyáa'sej, síj pu'uj a'úun jo'tyáru'pij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta séej na'aj a'úun jo'tyáru'pij séej nyinyi'ra'aj jitze, ajta ti'ij utyájrutyey, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íj hua'ásime'en i ya'muáatyee xuure', ti'ij jaatámu'vejritaj jujíme', ajta hua' jime' i tyeítyee, i maj quee jamua'reeriaj mo'tyá'itzee i Dios jimi. ⁸ A'yaa pu a'íjna jin i júuricama'ra' i Dios tyí'tamua'tyey ti a'yan huatóomua'aj tiquee xu tya'antácuun, tyej tyij utyájrutyey jo'táj i Dios já'sejre', ji'nye óoche' pu séejre' i síj i ináamuaj.

⁹ Néijmi'i a'íjna a'íi pu a'ín pué'een i huá'yi'raj ijíj maj huátyeítyee, ji'nye i maj a'yan tyá'astej a'íjci i yi'ráj, a'yaa mu tyí'puejve' majta tyi'mu'vejritaj i Dios jimi, ajta a'íjna capu tyámua' huá'uurej i hua'mua'tziira'aj jitze. ¹⁰ Ji'nye a'íi pu tyi'pué'een i maj jacua'caa majta i maj jaya'caa, na'ríj i maj jin huatyái'ihuaxi'in, néijmi'i pu a'yan tyí'een je'ej maj jujímua'aj tyéejtyoj, ajta quee tyi'táj huüre' 'asta na'aj quee i Dios seequj jáa'uurej.

¹¹ Ajta ijíj i Ciriistu' pu arí yatanyéj, ajta a'ín pué'een i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, ti'ij tyámua' tyi-taatyátoonyij. Ajta jo'táj a'ín tyejé'ijtaj jéetze' pu tyámua' tyí'een, ji'nye camu i tyeítyee ja'ajtaahuaca'. ¹² Ciriistu' pu a'úun jo'tyájrapij, capu ti'ij a'íjna i chíutyee xuure' huatámu'vejritaj, nusu i visáaru'uj, sulu juxúure' pu jin tyu'nájchitaca', hua' jitze ma'can i tyeítyee jusén jime', a'íjna jime' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. ¹³ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti tyí'huürria'ca'aj a'íjma jimi i maj quee tyámua' een, maj a'yan jáa'uurej i Dios jimi, mej mij huo'tyá'iraxi'in a'íjna jime' i hua' xuure' i chíutyee, majta i túuru'uj xuure', ajta i maj jacáraaxij i nasiira' i visáaru' i maj jaatyáatiej.

¹⁴ Ajta tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, jéetze' pu'ij tyí'huüre' i xúuria'ra' i Ciriistu'. Ji'nye a'íj pu jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios i Ciriistu' a'yan tyu'tóomu'vejritaca', ajta quee tyi'táj jin a'itzéria'aj jaatyáhuürej, a'yaa pu een jin huaríj, tyej tyij jaatapuá'citaj sij já'astijre' a'íjci i yi'ráj tiquee tyi'táj huüre', tyej tyij

jaatyáhuüre'en a'íjci i Dios ti júurij.

I nyúucarij ti jájcuán jin i Dios tya'tóoratziiri'

¹⁵ A'íj pu jin i Ciriístu' a'íin pué'een i ti tyá'xa'pui'intare' a'íjna jitze i nyúucarij ti jájcuaj, ajta a'íjna jime' mej mij tya'ancuriáan i ti tyihua'ci'tyij jájcuán jime', ji'nye Ciriístu' pu huamuí', a'íj pu jin tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu'ij tyí'rij mej mij a'íimaj i Dios ti huo'tajé tya'ancuriáan je'ej ti tyi'táj tyihua'táratziiri'.
¹⁶ Ajta ta'aj ij i yu'xarij tyu'ta'íjtaj, i ti jin a'táj tya'tóoraj, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íjna i a'táj anaquéej huámuí'nyij ti'ij séej tyú'ci'tyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ¹⁷ Ji'nye a'íjna i yu'xarij capu tyi'táj huüre' tipua'aj ooj júurij a'íjna i a'táj ti a'íjci jin tya'tóoraj, sulu tipua'aj arí huámuí'nyij aj pu'ij séej a'táj tyi'ci'tyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ¹⁸ A'íj pu jin, a'íjna i nyúucarij ti Dios anaquéej jin tya'tóoratziiri', a'yaa pu ajta tyu'tóoxie'vej maj je'ráxire'en i ya'muáatyee xuure'.
¹⁹ Moisés pu a'yan tyihuo'tánamuajrastej néijmi'caa i tyeítyee, je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj a'íjna jitze i yu'xarij i maj jin tyí'ijta'ca'aj, aj pu'ij té'ej a'íj tyi'á'aj i muxáj ti po'vij ajta i hisoopoj pi'istáa, ti'quij jaatyáaru'nyej i visáaru' xuure' jime' ajta i chíutyee xuure' jamuán i jájtyij, aj pu'ij a'íjna jaatyá'íiraxij i yu'xarij ti jiri', ajta huo'tyá'íiraxij néijmi'caa i tyeítyee. ²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin: "A'íi pu a'íin pué'een i xúure'ej ti jin Dios a'yan tyaaxá'pui'intarej mua'ajmaj jimi." ²¹ Moisés pu ajta a'yan tyeetyá'íiraxij i xúure'ej jime' a'íjci i ináamuaj, ajta néijmi'i i ti a'úun tyi'ráa'ca'aj u ináamuaj tzajta'. ²² Ajta a'íjna jitze i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyá'xaj tiquee je'ej tyí'rij ti tyihuo'tú'uunyi' i tyeítyee i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, tipua'aj mequee huo'tyá'íiraxi'in i xúure'ej jime', nusu mequee je'ráxire'en ya'muáatyee xuure'.

I mu'vejrij ti jéetze' tyámua' een i Dios jimi

²³ A'íj pu jin a'yan tyi'huóoxie'va'ca'aj maj a'yan tyi'tyeetyá'íihuaxi'in mej mij tyu'jájcuare'en a'íjci i ti a'yan tyi'sejria'ca'aj ti'ij quéenyi'istaria'ra' a'íjci i ti jútye' tyejé'sejre', ajta a'íjna i ti jútye' tyejé'sejre' jéetze' pu tyámua' tyí'een, quee i maj a'yan tyi'mu'vejritaca i cháanacaj japua. ²⁴ Ji'nye i Ciriístu' capu a'úun jo'tyájrupid i ináamuaj tzajta' i tyeítyee maj ja'ajtaahuaca', ti ajta a'yan een ti'ij quéenyi'istaria'ra' a'íjci i ti jútye' já'sejre', sulu tajapuá pu jo'tyájrupid i Dios jimi ta'aj ij tajapuá huatányuunij. ²⁵ Capu ajta a'íjna jin utyájrupid ti'ij mue'táj huatóomu'vejritaj, a'yájna ti'ij i ti va'cán jin tyi'huüre' íyan

í cháanacaj japua, í tí séej na'aj utyáru'pij séej nyinyi'ra'aj jitze, jo'tij tyámua' tyejé'een ta'aj ij huatyái'ihuaxi'in í xúure'ej jime' tiquee jusíj je'ráaxirej. ²⁶ Típua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, a'yaa pu tyuuxié'va'caj tí í Ciríistu' mue'táj huámui'nyij tí'ij na'aj tyu'séjrej í cháanacaj. Ajta ijíj tí'ij arí néijmi'í tye'entyipúá'rij, Ciríistu' pu séej na'aj a'yan tyu'taséjre ajta jusén jin séejre', a'yaa pu jusíj tyu'tóomu'vejritaca' ta'aj ij tyihuo'tú'uunyi' í maj jin ootyá'itzeerej í Dios jimi. ²⁷ A'yájna tí'ij ajta néijmi'caa í tyeítyee tyihúa'cí'tyij maj séej huácui'nyij ajta je'en a'yan tyihúa'cí'tyij tí í Dios huo'xíjtye'en, ²⁸ a'yaa pu ajta í Ciríistu' séej na'aj tyu'tóomu'vejritaca' hua' jitze ma'can í tyeítyee, tí'ij tyihuo'tú'uunyi' í maj jin ootyá'itzee í Dios jimi. Tí'quij ajtáhua'aj huataséjre'sij, capu che' puéjtzij huo'tá'sij a'íjci jime' í maj ootyá'itzee, sulu a'íj pu hui'rátosij í maj jajchó've'.

10

¹ Ji'nye a'íjna í nyúucarij í maj jin tyí'ijta Moisés tí yan jaatyájtoo, a'yaa pu éenye'ej tí'ij quéenyi'istaria'ra' í tí xá'puí' tí yaja've'mej, capu a'íjn pué'een í tí jì're'can jime'. A'íj pu jin quee je'ej tyí'rij tí í nyúucarij tyámua' huó'uurej a'íjma í maj ajtyáxiirij í Dios jimi mej mij séej tyu'támu'vejritaj séej nyinyi'ra'aj jitze. ² Ji'nye típua'aj a'íjna í nyúucarij tyihuo'tú'uunyi'rajche' í maj jin ootyá'itzee í Dios jimi, camu che' a'yan tyo'tamua'reérejche' tyi'táj maj jin ootyá'itzee, majta jaat-apuá'citajche' maj tyí'mu'vejritaj. ³ Ajta a'íjna í maj tyí'mu'vejritaj a'yaa pu'uj tyí'huire' mej mij a'íjci jin jo'támua'reej tí'ij na'aj séej nyinyi'ra'aj jitze í maj jin ootyá'itzee í Dios jimi. ⁴ Ji'nye í hua' xuure' í túuru'uj ajta í chíiutyee capu í ríj tí'ij a'íjna jin í Dios tyihuo'tú'uunyi' í maj jimi ootyá'itzee. ⁵ A'íj pu jin í Ciríistu' tí'ij a'yan huataséjre í cháanacaj japua, a'yaa pu tyaaté'exaa í Dios tíjin:

Capáj jaxie've' maj tyu'támu'vejritaj, nusu maj tyi'táj tyu'tátuire'en muéetzij jimi,

sulu a'yaa paj muáaj tyinaatá' í nyaj jatyáhue'ra'.

⁶ Capu mua'ráanajchij maj ya'muáatyee mu'vejritaj muéetzij jimi í maj huá'teeraj,

nusu maj tyu'tátuire'en muéetzij jimi a'íjna jime' í maj jin ootyá'itzee.

⁷ Aj nu nyij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

"Yá'nyaj huatyéjve, a'yájna tí'ij nye jimi tyé'yu'si' í yu'xarij jitze,

a'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij

a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've', Dios paj pué'een."

⁸ A'yaa pu anaquéej tyu'taxájtaca', ti i Dios quee jaxie've' ajta quee ja'ránajchi maj jimi tyí'mu'vejritaj, na'rúij maj jimi tyí'tuiiria'aj i ya'muáatyee i maj huo'tyáatiej, ti'ij a'íjna jin tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee, tyij ajta a'yan tyihuo'ta'íj a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁹ Ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "A'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've'." A'yaa pu'ij huatóomua'aj ti a'ín arí jo'rio'uj i nyúucarij ti anaquéej huatyátuihuaca', ajta je'en séej huatyájtó i nyúucarij ti jájcuaj. ¹⁰ Dios pu tyámua' táaruuj, ji'nye Ciríistu' pu a'yan huaríj je'ej ti i Dios tyá'xie'va'ca'aj, a'íjna jime' ti séej na'aj huatóomu'vejritaca' ajta jusén jin a'yan éenye'ej ja'mej.

¹¹ Néijmi'i i maj va'cán jin tyityatatyíj i Dios jimi, a'yaa mu a'náj tina'aj tyí'huüre', majta a'náj tina'aj tyí'mu'vejritaj, ajta a'íjna capu a'náj tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. ¹² Ajta i Ciríistu', a'yaa pu séej na'aj tyu'támu'vejritaca' ti'ij tyihuo'tú'uunyi' jusén jime' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ajta je'en uja'ajcáayixij muáca'ta' i Dios. ¹³ A'áa pu'ij tyí'cho've' 'asta na'aj quee Dios hua'antyimue'tin néijmi'caa i maj jájcha'üre', ¹⁴ ji'nye séej pu jin i mu'vejrij tyámua' huó'ruuj jusén jime' a'íjma i Dios maj jimi ajtyu'uj. ¹⁵ Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'ta'ixaatye' tijin:

¹⁶ A'íjna i nyúucarij i nyaj jin tya'tányaratziiri' hua' jimi ti'ij tya'náara'an a'ájna xicáara' jitze.

A'íi pu a'ín pue'éenye'ej ta'mej i ti tavástara' a'yan tyá'xaj tijin:

"Nyahuo'tá'sij i nyenyúucaa hua'xiéjnyu'caa tzajta'", nyajta jaatyátoosij i hua'mua'tziira'aj jitze.

¹⁷ Nyajta quee che' jo'támua'reerij i maj jin ootyá'itzee, nusu i maj jin je'ej pua'aj huaríj.

¹⁸ A'yaa pu'ij, capu juxie've' maj tyí'mu'vejritaj, ji'nye Dios pu arí tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin ootyá'itzee.

Tyiche' tyámua' tyí'tyesejre'ej i Dios jimi

¹⁹ Nye'ihuáamua', a'yaa pu ijíij tyitatá'caa tyej tyij taxáahuaj utyájrutyey u tyejúuj tzajta', a'íjna jime' ti i Jesús je'ráaxirej i juxúure' tajitzé ma'can, ²⁰ a'yaa tu a'íjna jitze tyityaajú' i juyéj ti jájcuaj, tyej tyij a'úun jo'tyájrutyey jo'tij je'cáahuü a'íjna i cáanarij ti nyéeri'ij, a'íjna i cáanarij ti nyéeri'ij, a'íi pu a'ín pué'een i tyévira' i Jesús. ²¹ A'yaa tu tyá'mua'reej ti a'ín va'cán jin tyí'huüre' tajitzé ma'can a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijta. ²² A'íj pu jin, tyiche' ajtyáxiirej i Dios jimi, tzáahuatyira'aj jime' tyajta tyámua' éenye'ej

ì tatzájta', tyajta jì'ré'can jìme' tyá'tzaahuatye'ej tì a'yan tyi'ja'yájna tì ì Dios tyámua' tyitaatá'sij a'íjna jìme' tì ì Ciriistu' arí tyámua' táaruuj ì taxiéjnyu'caa tzajta', a'íjna jìme' tyaj huái'huaca' ì jájtyij jìme' tì jí're'en. ²³ Tyiche' tyámua' eenye', tyajta quee tyi'tíj jìn á'itzeeria'aj, a'íjna jítze ì tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyajta jitzán tyi'ijchó've'ej a'íjna ì tyaj huá'ixaatye' ì tyeítýee, jì'nye Dios pu a'yan rinyij je'ej tì arí tya'tóoraj ityájma jìmi. ²⁴ Tyiche' jáahuoonyij tyej tyij ca'nyíjra'aj huatáta'an séej jamuán tyajta séej, tyej tyij jéetze' huátaxie've'en, tyajta xá'puí' huárinyij. ²⁵ Tyiche' quee atyá'itze'rihua'an jo'tyaj já'tasi'ríi, matí'ij séecan ricíj, sulu tyiche' jéetze' ca'nyíjra'aj huatáta'an séej jamuán tyajta séej, tyej tyij tyámua' eenye', jì'nye pu'ríj a'ájna atyojo'ré'nyesij a'ájna xicáara' jítze tì tavástara' yan huataséjre'sij.

²⁶ Jì'nye tìpua'aj taxié'vi'ra' jìn tyooj je'ej pua'aj tyi'tyítacha'íj a'yan tyetya'mua'réeriaj tíquee xá'puí', capu che' mu'véjrij séejre' ì tì jìn ì Dios tyitaatú'uunyi', ²⁷ a'í pu'quij taci'tyij ì tì tzáinyi're', ajta puéjtzij tì a'yan séejre' tì'ij tíéj ì tì Dios huo'tá'sij néijmi'caa a'íjma ì maj jájcha'íire'. ²⁸ Tìpua'aj a'tíj quee jaatyáxaahuataj a'íjci ì nyúucarij Moisés tì jo'yú'xaca', majta hua'puaj, na'ríj maj huéecaj a'yan metyi'sej tì ì a'tíj tyi'tíj jìn ootyá'itzee a'íjci jítze ì nyúucarij ì maj jìn tyí'íjta, a'yaa mu quee tya'cu'váaj méeeje'catan. ²⁹ Ajta jéetze' pu puéjtzij huá'ci'tyij a'íjma ì maj jaatyáxaahuataj a'íjci ì yójra' ì Dios, majta ì xúure'ej tì jìn tyu'xá'puí'intarej a'íjna ì nyúucarij Dios tì jìn tya'tóoratziiri', majta je'ej pua'aj tyá'xaj ì júuricama'ra' ì Dios. ³⁰ A'yaa tu tyá'mua'reej, tì ì tavástara' a'yan tyu'taxájtaca' tíj: "A'yaa pu nyéetzij tyí'nyaci'puaj nyej nyij tyo'xá'puí'intare'en, nyáaj nu tyí'najchitan." A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' tíj: "Tavástara' pu huá'xíjtye'en ì jutyéityeristyamua'." ³¹ Jéehua pu huá'puí'ij tzáinyi're' tì ì Dios tì júurij jo'xíjtye'en ì a'tíj tì je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj jìmi.

³² Siata'aj jo'támua'reej je'ej tì tyí'eenye'ej a'ájna ímuáj, siatí'ij anaquéej ja'ancuriáa' ì nyúucaria'ra' ì tavástara', a'yaa xu néijmi'í tyityo'viicue'rej ì siaj jìn jajpuéjtzica'aj. ³³ Je'cáj mu je'ej pua'aj tyajamuaatajé, majta séecan ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íjma ì maj a'yan cha'taj mana'aj tya'ajpuéjtzica'aj, jì'nye néijmi'í xu ju'ihuámua'. ³⁴ Mua'aj xu hua'ancu'vajxi a'íjma ì maj eetyánami'huaca'aj, siajta jutyamua've'ej setyu'tátoj ì siaj tyí'íjcha'íica'aj, jì'nye a'yaa xu tyá'mua'reeriaca'aj siaj jéehua tya'ancuriáa'sij ì Dios jìmi, a'íjna tì tyajá'mua'a'rij tì jéetze' tyámua' tyí'een ajta

jusén jin tyí'sejre'. ³⁵ A'íj xu jin quee yó'hua'nan i siaj jitzán tyí'ca'nyej, ji'nye jéehua xu tya'ancuriáa'sij. ³⁶ A'yaa pu ja'mua jitze tyúuxie've' siaj tyo'táviicue' i siaj jin jajpuéjtzij, siaj sij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've' ajta je'en tyajamuáaci'tyij i ti ja'mua jimi tya'tóoraj. ³⁷ Ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Jiye'tzín jime', ca'nácan,

pu a'yan huataséjre'sij, a'íjna ti yaja've'mej.

Capu che' á'tyeeren.

³⁸ A'íjna i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij

a'íi pu jahuüre'en i ti jitzán tyá'tzaahuatye',

ajta tipua'aj jaatyáxaahuataj i ti jitzán tyá'tzaahuatye',

canu che' nyetyámua've'ej na'mej a'íjci jimi.

³⁹ Tyajta ityáj catu hua' jitze ajtyáma'can i maj jaatyáxaahuataca' i nyúucaria'ra' i Dios, majta je'en a'íjna jin antyipua'rij, sulu ityáj tu hua' jitze ajtyáma'can i maj tyá'tzaahuatye', ji'nye a'íjma pu huüre'en.

11

I maj jin tyá'tzaahuatye'

¹ A'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'yaa pu huatóomua'aj tyej tyámua' naa tyá'mua'reerej i tyaj jajchó've'ej, tyajta a'yan tyá'mua'reerej ti a'yan tyí'ja'yájna i tyaj quee jaaséj. ² A'íimaj i tahuásimua'ci'ij, a'yaa mu néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij, ji'nye a'íi mu tyá'tzaahuatya'ca'aj.

³ A'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye', a'íj tu jin jamua'reej ti Dios néijmi'i tyú'taahuaca' ijíj ti tyí'sejre', a'íjna jime' ti a'yan tyu'taxájtaca', a'yaa pu'ij ijíj tyaj tyí'sej, a'yaa pu tyu'séjrej je'ej ti quee tyí'sejria'ca'aj.

⁴ A'íjna i ti jin tyá'antzaahuaj i Abel, a'íj pu jin tyámua' eenye' jéetze' tyu'támu'vejritaca' i Dios jimi quee a'íjna i Caín, a'íj pu jin Dios a'yan tyaataxájtaca' ti i Abel tyámua' éenye'ej ajta je'en ja'ancuriáa' i ti jin tyu'támu'vejritaca'. A'yaa pu'ij, tyij ajta i Abel arí huamuí', óoche' pu tyí'ta'ixaatye' a'íjna jime' i ti jin tyá'antzaahuaj.

⁵ A'íjna i ti jin tyá'antzaahuaj i Enoc, Dios pu a'íjna jin yo'ví'tij júurican ti'ij quee huámuí'nyij, a'íj mu jin quee che' jáatyoj, ji'nye Dios pu yo'ví'tij. Ajta a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin ti'ij quee xu yo'ví'tíicaria'caj, Enoc pu tyámua' tyi'tyúucha'íica'aj i Dios jimi. ⁶ Ajta capu je'ej tyí'rij ti a'tíj tyámua' tyí'sejria'aj i Dios jimi, tipua'aj quee tyá'tzaahuatye'ej, ji'nye tipua'aj jaxie'va'aj ti ajtyáxiirej i Dios jimi, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'ín tyá'antzaahuatye'en

ti i Dios séejre', ti ajta a'íin tyámua' tyihua'tá'caa a'íijma i maj jahuoo.

⁷ A'íi pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Noé, ti'ij i Dios a'yan tyaaté'exaa ti a'yan tye'mej je'ej tiquee xu tyi'tíj tyí'sejraca'aj, a'íj pu jin ja'rá'astej ti'ij ij jaatyátaahuaca' i canúuhuaaj ti ve'éj, ta'aj ij huo'tyáhuüre'en i ju-tyéityeristyamua'. A'íjci jime' i ti jin tyá'antzaahuaj, Noé pu huo'té'exaa néijmi'caa i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua maj quee xá'pui' ricij i Dios jimi, ajta a'yan tyaaci'ij ti'ij jí'reenya'aj huatyá'itzeere'en i Dios jimi, a'íjna jime' i ti tyá'antzaahuaj.

⁸ A'yaa pu cha'taj tyá'antzaahuaj a'íjna i Abraham, ti'ij i Dios jaatajé, a'yaa pu tya'rá'astijre ti'ij ij jó'raa a'ájna i chuéj japua jo'tij yá'ci'puaj. A'íi pu quee jamua'reeriaca'aj jo'tij jó'yi'caaj ti'ij iirájraa jo'tij já'chajca'aj, ⁹ a'íjna jime' i ti tyá'tzaahuatya'ca'aj a'áa pu jó'catyii jo'tij quee já'ma'can, a'íjna séej chuéj japua jo'tij i Dios a'yan tyaja'tóoraj ti jaci'tyij. A'áa pu jó'catyii navíj chi'ra'an tzajta', a'yájna ti'ij ajta i Isaac, ajta a'íjna i Jacob, i maj majta a'yan tya'ancuriáa' je'ej ti i Dios tya'tóoraj hua' jime'. ¹⁰ Ji'nye Abraham pu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj ti a'áa jo'tyájrutyey i chájta'naj jitze tiquee a'tíj a'náj jaatyú'uunaj a'íjna jime' ti i Dios jáasiimuj ti'ij ij ja'ajtaahuaca'.

¹¹ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Sara, a'íj pu jin i Dios a'yan tyaatá' ti pá'ri'ij jitzán huataséjre'en, ajta arí huápu'i'ij ucarístaca'aj, ajta i Abraham pu'rij ajta vastacirie'ca'aj, a'yaa pu tyaaci'ij ti tyiyóoj já'ra'nyij, ji'nye a'íi pu tyá'antzaahuaj ti i Dios a'yan tya'róo'astej je'ej ti hua' jimi tya'tóoraj. ¹² A'íj pu jin i Abraham, tyij ajta arí tin muí'nyíche', a'yaa mu mue'tíj jitzán tyitye'rama'cáantaj muá'raa i yójmua'mua' mati'ij i xú'ra'vetyee, nusu ti'ij i séj ti a'áa ja'ajtyáajcaj jo'tij i jájtyij ja'va'ástimee i tiquee i'rij ti a'tíj jaatyé'iten.

¹³ Néijmi'i mu i tyeítyee huácuij mequee xu tya'ancuria'aj je'ej ti i Dios tyihua'táratziiri', ajta a'íimaj mu tyá'antzaahuaj, a'íj mu jin tyu'séj a' imuáj mo'tyu'úuj majta huatatyójtaca' a'yan metya'mua'rériaj maj quee hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'íimaj i maj íyan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁴ Majta a'íimaj i maj a'yan tyi'xaj, a'yaa mu huatóomua'aj tijin móoche' mu jáahuosij i chuéj jo'maj jo'rá'sej. ¹⁵ Tipua'aj a'íimaj a'yan metyá'mua'ajcaj i chuéj jo'maj ja'ráacij, a'yaa pu tyii'riitacaj maj huariá'ciinyejche'en jo'maj ja'ráacij, ¹⁶ majta a'íimaj a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'áa jo'rá'sej jo'tij jéetze'

tyámua' tyejé'een, a'yaa ti'ij huatóomua'aj, a'íjna i tajapuá ti já'sejre'. A'íj pu jin quee i Dios jatyevi'raste' maj a'yan jaatámua'tyij tijin hua' Dios, ji'nye a'íi pu arí tyámua' jáaruuj séej i chájta'naj jo'maj jo'tya'aj muá'ju'un jusén jime'.

¹⁷ A'yaa pu i Abraham tyá'antzaahuaj, ti'ij i Dios a'yan tyaatatyésej, a'íi pu yo'ví'tij a'íjci i juyój Isaac ti'ij jaatámu'vejritaj. A'yaa pu tyóoca'nyajca'aj ti i juyój huatámu'vejritaj, tyij ajta a'íj na'aj caa tyi'ijyójca'aj, i ti jitzán i Dios a'yan tya'tóoraj tijin: ¹⁸ "A'íjna jitze ma'can mu i Isaac néijmi'i eerányesij i maj muéetzij jitze eerama'cáantaj muá'ju'un." ¹⁹ A'yaa pu a'íjna i Abraham tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj ti i Dios néijmi'i putyí'uurej, ti ajta huo'tájuuritye'en a'íimaj i maj merij huácuuj, a'íj pu jin i Abraham júurican jo'ví'tij i juyój, a'yaa pu'ij a'ín sáij tyi'pué'een i tyaj jitzán tzáahuatyí'ra'aj tyícha'íj.

²⁰ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Isaac, ti'ij jaatáhuaviiri' i Dios ti'ij a'ín tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'íjci i Jacob, ajta a'íjci i Esaú. ²¹ A'yaa pu tyá'antzaahuaj a'íjna i Jacob, a'íj pu jin ti'ij arí á'me'riajca'aj, a'íi pu ecóotutaca' i jutyáxu' japua ti'ij jaatyáanajche i Dios, ajta je'en a'íjna jin tyámua' tyihuo'tyájtóo séej ajta séej i yójmua'mua' a'íjci i José. ²² A'yaa pu tyá'antzaahuaj a'íjna i José, a'íj pu jin ti'ij arí á'me'riajca'aj a'yaa pu tyu'taxájtaca' maj eeráaju'un a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Egipto, ajta pu huo'ta'íj jo'maj ya'vá'naj i tyévira'.

²³ A'íjna i maj jin tyá'antzaahuaj i huásimua'mua' i Moisés, a'íj mu jin huéeicaj máxcirie' jaatyá'avaataca' ti'ij huanie'huaca', ji'nye a'yaa mu tyé'sejraca'aj ti naa huasé'rihua'aj a'íjna i pá'rí'ij, majta quee tyí'tziinya'ca'aj a'íjna jime' je'ej ti tyu'ta'íjtaca' a'íjna i rey, mej mij huó'cui'nyij i ti'ríj maj tyétyacaa.

²⁴ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Moisés, a'íj pu jin ti'ij arí vastaca'aj, capu a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj a'yan jaatámua'tyij yee yójra' pu pué'een a'íjci i íitaj i rey ti jajyóoj, ²⁵ a'yaa pu tya'ránajchaca' ti jaapuéjtzitarej hua' jamuán i maj tyeítyeristyamua' pué'een i Dios, capu a'yan tya'ránajchaca' ti a'íjna jin huóotyamua've'en i ti je'ej pua'aj een i Dios jimi. ²⁶ A'yaa pu tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj ti jéetze' jatyáhu'rihua'aj maj jaatyáaahuataj i Ciríistu' jitze ma'can, quee ti a'íjna jin huóotyamua've'en i ti huápu'i'ij tyá'najchij a'áa ti tyajá'ma'can a Egipto, ji'nye a'íj pu tyicho'va'ca'aj i ti tyá'ci'tyij i Dios ti tyaata'sij. ²⁷ Moisés pu tyá'antzaahuaj,

a'ij pu jin eerájraa a Egipto, ajta quee jatzii'ny'a'ca'aj tipua'aj tyinyú'caj a'ijna i rey, a'yaa pu tyámua' eenye' je'ej ti tyi'tij jin tya'tóoraj, cuxáa ja'séjraca'aj a'ijna i Dios ti quee séejre'.

28 A'ijna jime' ti tyá'antzaahuaj a'ijna i Moisés, a'ij pu jin a'yan tyee'ye'estej a'ijna xicáara' ti jitzán Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta a'yan tyu'ta'ij'taca' maj ja'ajtyáputyijraxi'in i xúure'ej i puéertaj jitze, ta'aj ij quee a'yan tyihuo'ci'tyij maj huá'cui'nyij i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca' a'ijma i Israel jitze ajtyáma'can. 29 A'ijna jime' i maj tyá'antzaahuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ij mu jin antacij i jájtyij japua ti ve'éj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin jájtyij ti po'vij, a'yaa mu japuan tyitya'antacij ti'ij jo'tij jo'huáchij, majta a'ijmaj i maj Egipto já'ma'cantaca'aj, mati'ij jaataxié'vej maj a'yan cha'taj mana'aj huárinyij, a'ij mu atyájcuii.

30 A'yaa mu majta tyá'antzaahuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ij pu jin mati'ij aráahua'puaj xicáj eetyácij i chájta'naj jitze, aj pu'ij eetávej i tyetyéj ti jin ájtaavijhuaca', i ti jin curiá'nami'huaca'aj a'ijna i chájta'naj Jericó. 31 A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'ijna i Rahab, a'ijna i íiti' ti huá'jijva'ca'aj i maj jamuán ji'pitya'aj, a'ij pu quee huamu' hua' jamuán i maj quee ja'rá'astijrej i Dios, ji'nye a'ij pu tyámua' tyihuo'tyéje a'ijmaj i maj ixie'ria'ca'aj.

32 ¿Tyi'tanyí nyajtáhua'aj huata'xájtaj? Móoche' mu á'itzeere' i nyaj huo'taxáj je'ej ti huaríj a'ijna i Gedeón, ajta i Barac, ajta a'ijna i Sansón, ajta i Jefté, ajta a'ijna i David, ajta a'ijna i Samuel, majta a'ijmaj i maj Dios jitze ma'can tyi'xajtaca'aj. 33 A'ij mu jin i maj tyá'antzaahuaj huo'mué'tij a'ijma i maj tyityatatyá'ca'aj i séej chuéj japua, tyámua' mu tyu'ta'ij'taca', majta tya'ancuriáa' i Dios ti jin hua' jimi tya'tóoratziiri', majta hua'ancáanaxij hua' tyenyij jitze i muajyéj, 34 majta jo'jé'caj i tiéj ti'ij quee huo'tyáti'eeraj, séecan mu huatóo'uj mej mij quee huó'cui'nyij i náhuaaj jime', a'ij mu huatyóoca'an i maj quee uhuácaca'nye'ej, mati'ij mij tyu'mué'tij i maj huanyo'sej, a'ijma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'cantaca'aj. 35 Séecan mu majta i úuca a júurican huaséj i jutyéityeristyamua' i maj meríj huácui'ijcaa.

Majta séecan huápu'i'ij jaapu'éjtzitariaca', majta quee jaataxié'vej maj hui'rátóonyij, ji'nye a'yaa mu tye'ejchó'va'ca'aj maj a'ijna jin huatájuurej i maj i jusén jin júurij muá'ra'nyij. 36 Majta séecan a'ijna jin jaapu'éjtzitariaca' i maj je'ej pua'aj tyihua'jeevaca'aj, nusu i maj huo'tyáavaxij, majta hua'náji'ca'xij cadéenaj

jime', na'ríij maj hue'tyáanaj. ³⁷ Séecan mu huácuij i maj huo'tyáto'sixij tyetyéj jime', majta je'cácaa huatyéveechixij, majta huo'cuij chúun jime' ti juxa'aj tya'antámuaamuaa, a'yaa mu metyityojo'jujhua'nya'aj méyee majta méyee, a'íjna metyi'cháaj i huá'navij i cánya'xii nusu i chíiutye, camu je'ej tyéejviicue'raca'aj, jéehua mu jajpuéjtzica'aj, majta je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj. ³⁸ A'íimaj i tyétyacaa, tiquee a'yan tyihua'tyévijtya'ca'aj maj a'yan huacháatime'nyij i cháanacaj japua, a'yaa mu metyityojo'jujhua'nya'aj, jo'tij quee já'tyí'tij, majta jo'tij jiríj jo'quéetimee, nusu jo'tij já'tyasta'ca'aj, majta jo'tij jo'oicúunyijmee íiyan i cháanacaj japua. ³⁹ Majta a'íimaj, camu meexu tya'ancuriáa' i Dios ti jin hua' jimi tya'tóoraj, majta tyámua' tyi'tyeséere'ej muá'raa a'íjna jime' i maj tyá'antzaahuaaj, ⁴⁰ a'íj pu jin i Dios a'yan tyitaaxá'pu'íntari'ri' ityájma a'íjna i ti jéetze' tyámua' tyí'een mej mij a'íimaj tajamuán tyámua' éenye'ej muá'ra'nyij.

12

Tyiche' a'íjna jitze rányejnye'rej i Jesús

¹ A'yaa pu'ij, ityáj tu jéehua hua'sej i tyeítyee i maj majta a'yan tyá'tzaahuatye', tyiche' tyu'táxaahuataj a'íjna i ti tyí'ta'itziitye', tyajta jaatapuá'citaj a'íjna i tyaj jin je'ej pua'aj ricij i Dios jimi, a'íjna i ti tatyáji'quii, tyajta huatyátaca'nyej tyej tyij néijmi'i jin tyu'tyámue'tin. ² Tyiche' a'íjci jitze rányejnye'rej i Jesús, a'íj pu jitze já'ma'can i tyaj jin tyá'tzaahuatye', a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti néijmi'i tyámua' tyí'uurej. Jesús pu jó'viicue'ri' mat'ij yó'tatej i cúruuj jitze, capu jitzán juxié'va'ca'aj maj a'íjna jin jaatatyévi'ra'astaj, ji'nye a'íi pu jamua'reeriaca'aj tijin ti'ij japuéjtzitaren aj pu'ij té'ej huatóotyamua've'sij, ajta uja'ajcáayixij muáca'ta' i Dios.

³ A'íj pu jin, siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij je'ej ti huaríj i Jesús, ti'ij a'íjma jitze ma'can jaapuéjtzitariaca' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj, a'íj xu jin quee cua'naj siajta quee tyóoxa'huata'an. ⁴ Ji'nye caxu mua'aj seexúj a'íjna jin huácuij i siaj nyo'se' siaj sij jaatyámue'tin i ti je'ej pua'aj een i Dios jimi. ⁵ Siajta mua'aj seríj yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij i Dios ti jamuatá'caa, a'yájna ti'ij hua' táataj tyihua'ixaatye' i juyójmua'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Capáj nyiyóoj tyá'xaahuataj,
i tavástara' ti tyí'mua'itii,
capáj pajta ahuárita' huaré'yi'can

típua'aj a'íin puéjtzij muaatá'an.

⁶ Ji'nye i tavástara' pu a'yan tyé'itii a'tíj ti xie've',

ajta puéjtzij jaatá'sij a'tíj ti a'yan huatamua'aj tíjin nyiyóoj.

⁷ A'íj xu jin mua'aj jajpuéjtzij siaj sij tyámua' huárinyij. Dios pu a'yan já'mua'uurej ti'ij ajta a'tíj huá'uurej i juyójmua'. A'tíj tina'aj ti tyiyójmua' a'yaa pu tyámua' tyihua'mua'tyej i juyójmua'. ⁸ Ajta típua'aj Dios quee tyámua' já'mua'uurej ti'ij juyójmua', caxu sij mua'aj ji'récán jime' yójmua'mua' pué'een. ⁹ Ajta a'yájna, tyati'ij tyooj ti'riistaca'aj, a'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'íi mu tyitaamuá'tyej íiyan cháanacaj japua, tyajta a'yan tyihua'astijria'ca'aj. A'íj pu jin, tyiche' jéetze' tyámua' tya'rá'astijre'en a'íjci i tavástara' i ti jusén jin séejre', ajta a'yan tyitaatá'sij tyej tyij jimí júurij tá'ra'nyij. ¹⁰ Tahuásimua'ci'ij mu tyámua' tyitaamuá'tyej íiyan cháanacaj japua, majta quee á'tyej maj a'yan tyi'ta'itii je'ej ti tyihua'ránajchica'aj, ajta i Dios, a'yaa pu een jin tyi'ta'itii ti'ij tyámua' táa'uuren, tyej tyij a'yan éenye'ej tá'ra'nyij ti'ij a'íjna. ¹¹ Ajta a'yan tyi'ja'yájna tíquee naa tyú'asej típua'aj tyi'tíj jin tyajpuéjtzij, sulu a'yaa pu tyú'cui', ma' ajta a'yan tyitatyáhu'i'rii tyej tyij taxáahuaj séjre'ej, tyajta tyámua' éenye'ej.

Je'ej ti tyihua'uurej a'íjma i maj quee janamuajracuj i Dios nyuucacaj

¹² A'íj pu jin, siata'aj jaajácuare'en i siaj jin uhuácaca'nye'ej i jumuáca' jitze siajta jutunúj jitze, ¹³ siajta jáahuonyij a'íjna i juyéj ti huatóoje'yey, siaj sij tyámua' huárinyij i ju'íicaj jitze, siata'aj sij tyámua' tyityaaju'un i Dios jimi.

¹⁴ Siata'aj tyámua' eenye' néijmi'caa jamuán, siajta tyámua' tyityetyúucha'íj, ji'nye típua'aj a'tíj quee tyámua' tyi'tyúucha'íj, capu a'náj jaséjran i tavástara'. ¹⁵ Caxu tyi'tá'care'en ti síj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, ti'ij a'íjna jin quee che' i Dios tyámua' tyaatá'an, nusu ti síj huataséjre'en ja'mua jimi ti seequéj tyo'cájmua'rej ti'ij a'íin je'ej pua'aj jamuáa'uurej siaj sij tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

¹⁶ Che' quee a'tíj juxana'círria'aj, nusu já'xaahuataj a'íjna i ti Dios jaatyájtoo ityájma jimi, ji'nye a'yaa pu huaríj a'íjna i Esaú, a'íj pu jin quee ja'ancuriáa' i ti jaci'tyíiche'en, ti ajta á'ria'ra' pué'eenye'ej, a'íjna jime' ti huataí'cuataca'.

¹⁷ Siajta a'yan tyá'mua'reej tíjin ti'ij jaataxié'vej ti jáaci'tyij a'íjna i ti jin Dios tyámua' tyeetyátoonyij, a'íi pu i táatajra' jaaré'ityaca', tyij ajta jéehua huóoyiinyaca', capu che' huatái'riitariaca' ti jáahuire'en.

18 Siajta mua'aj caxu ajtyáxiiriaca' i Dios jimi, mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'tanyéj i jiríj jitze jo'tíj já'taaca'aj, ajta ootíca'ca'aj, majta jéehua viiyaca'aj japúutzarij jime', 19 caxu siajta jáanamuaajri' ti'ij a'tíj ucájijhuaca' i a'huáj tzajta', nusu ti'ij i Dios tyu'taxájtaca'. A'íimaj i maj jáanamuaajri' a'yaa mu jéehua tyaatáhuaviiri' tiquee che' tyihuá'ixaatye'ej, 20 ji'nye camu pújooriajva'aj maj a'yan huárinyij je'ej ti tyihuo'ta'íj a'yan tijin: "A'íjna i ti japuan rá'icataj i jiríj, siata'aj tyetyéj jin jaatyátó'sixi'in, capu je'ej tyij ajta cítzij pué'een, che' huámu'i'nyij." 21 Huápu'i'ij pu tzíinyi'si' huasé'rihua'aj i maj jaaséej, ajta a'íjna i Moisés a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: "Nyényevivej a'íjna jime' nyaj tyí'tzi'nye'."

22 Siajta mua'aj, séej jitze xu i jiríj a'yan tyitye'ejtyáxiiriaca' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sión, siajta chájta'naj jitze jo'tíj i Dios ti júurij já'sejre', a'íjna i Jerusalén jútye' ti já'sejre', jo'maj majta mue'tíj ja'tyúusiire' i maj tajapuá tyí'huíire' mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios, 23 jo'maj majta ja'tyúusiire' i maj anáatya'aj yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'raa i Dios, i maj majta meríj á'yu'si'ij u tajapuá. A'íj xu jimi ajtyáxiiriaca' i Dios, i ti néijmi'caa tyí'ijtye', siajta a'íjma jimi i huá'juuricamej i tyétyacaa i Dios ti tyámua' huó'ruuj, 24 a'íj xu jimi ajtyáxiiriaca' i Jesús, i ti a'yan tyu'xá'pu'i'intarej a'íjna jime' i nyúucarij ti jájcuaj, ajta i juxúure' jin tyámua' táaruuj, i ti jéetze' tyámua' eenye' séejre' i Dios jimi, quee i Abel xuure'.

25 A'íj xu jin tyámua' siana'aj siaj sij quee já'xaahuataj a'íjna i ti tyajá'mua'ixaatye'. Ji'nye a'íimaj i maj quee jáanamuaajri' ti'ij i Dios huo'tajé, capu huó'huíi. A'íj pu jin quee i'ríj ti'ij táahuíire'en títua'aj tyeetyáxaahuaj a'íjci ti a'yan tyí'tajee i jútye' ti já'sejre'. 26 A'ájna ímuáj, a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios pu jaatóoriaxij i cháanacaj ti'ij tyu'taxájtaca', ajta íjij a'yaa pu tyí'xaj tijin: "Nyajtáhua'aj nu jaatóoriaxi'ij i cháanacaj, nyajta néijmi'i i tajapuá ti tyejé'sejre'." 27 A'íjna i nyúucarij ti jime' yee "nyajtáhua'aj nu jaatóoriaxi'ij", a'yaa pu huatóomua'aj ti tyu'tóoraxi'sij i ti tyú'taavijhuaca', a'yaa pu'ij tyi'tyíá'sij a'íi pu'quij tyu'tyá'tzeere'ej i tiquee tyí'i'rij ti tyu'tóoraxi'in. 28 A'íjna i Dios ti jin tyámua' tyitatá'caa, capu i'ríj ti jaatóoriaxi'in, a'íj pu jin jusén jime' séeria'aj ja'mej. 29 Ji'nye a'íjna i Dios i tyaj jitzán ajtyáma'can a'yaa pu een ti'ij i tiéj ti néijmi'i tyí'tie'raciaa.

Je'ej maj tyityetyúucha'íj muá'ra'nyij i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Caxu jatapuá'citacare'en i siaj juxie've' tí'ij ju'ihuáamua'. ² Caxu yó'hua'nán siaj tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj já'muamuaarej, jí'nye a'yaa mu majta séecan huaríj, majta quee jamua'reeriaca'aj maj a'íimaj pué'eenye'ej i maj tajapuá tyí'huüre'.

³ Siata'aj huo'támua'ree a'íimaj i maj eetyánami', a'yan cuxáa mua'aj siajta hua' jamuán eetyánami'huaj. Siata'aj a'íjma jitze tyú'mua'tyij i maj je'ej pua'aj huá'uurej, jí'nye a'yaa pu tyí'rij ti a'yan cha'tána'aj mua'ajmaj tya-jamuáa'uurej.

⁴ Miche' néijmi'i huo'tyátzaahuatye'en i ju'irástyamua', majta a'íimaj i jucínastyamua', majta tyámua' tyityahuóocha'íin i maj nyejnye'i'chej, jí'nye Dios pu huá'xijtye'en a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, ajta a'íjma i maj juxana'cire'.

⁵ Caxu huápu'íj jaxie'va'aj i túmii, siata'aj a'íjna jin huatóotyamua've'en i siaj caa tyí'ijcha'íj, jí'nye Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "Canu a'náj muaatátoosij, canu nyajta a'náj mamuuriésij." ⁶ A'íj pu jin i'rij tyaj taxáahuaj a'yan tyu'taxáj yee:

Tavástara' pu nyahuíre', a'íj nu jin quee tyí'tziinye'.

¿Ji'nye nya'uuren i tyévi'j?

⁷ Siahuo'támua'ree a'íimaj i maj jamuáavi'tij, majta jamuáa'ixaa i nyúucaria'ra' i Dios, siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij je'ej ti tya'raj ja'mua jimi, siajta je'en a'yan cha'taj siana'aj tyá'antzaahuatye'en mati'ij a'íimaj.

⁸ Ciriistu' pu a'yan tyí'sejre' íjij, tí'ij ajta tyí'sejria'ca'aj jájcuaj ímuáj, ajta a'yan tyí'séere'ej ta'mej jusén jime'.

⁹ Caxu tooa'care'en ti a'tíj jamuáacuanamuaj a'íjna jime' i nyúucarij ti seequéj namuajre'. Jéetze' pu tyámua' tye'mej siaj huatyóoca'nyej i Dios jimi a'íjna jime' siaj huóoxie've'en, quee siaj a'íjna jitze tyí'mua'ajcaj i yi'ráj ti a'yan tyihuá'ijtye' tyí'tíj jime' tí'ij cue'ráj, capu tyí'tíj je'ej tyihuá'huüre' maj a'íj ará'astijre'en.

¹⁰ Dios pu a'yan tyetyájtóo ityájma jimi i tyaj japuan tyu'támu'vejritaj tíquee hua'tá'caa maj japuan tyú'cua'nyij a'íimaj i maj ará'tyeej a'úun tyí'huüre' i ináamuaj tza-jta'.

¹¹ Ji'nye a'íjna i ti va'cán jin tyí'tyéjvee i Dios jimi, a'yaa pu tyu'tyáto'ra'aj i ya'muáatyee xuure', ajta je'en jaatámu'vejritaj a'íjma jitze huatama'can i maj ootyá'itzee i Dios jimi, ajta i hua' hue'ra' i ya'muáatyee a'áa pu yo'tyáteeraj apua'quéj jo'maj jo'cháatima'caa i tyeítyee. ¹² A'yaa pu ajta i Jesús tyaapuéjtzitariaca'

apua'quéj i chájta'naj jitze, ta'aj ij a'íjna jin i juxúure' jin tyámua' huó'uurej i jutyéityeristyamua'. ¹³ A'íj pu jin, tyiche' jimí ajtyáxiirej i Jesús, apua'quéj jo'tyaj tyeemí' jo'cháatima'caa tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj tya'ajpuéetzij tá'ra'nyij tí'ij a'íjna. ¹⁴ Ji'nye íyan i cháanacaj japua capu chájta'naj ye'jé'sejre' ti jusén jin séejre', a'íj pu jin tyiche' jáahuosime'en a'íjna i chájta'naj ti jusén jin séejre'. ¹⁵ Tyiche' nyúucaritze' i Jesús tyaatatyójtzi're'en i Dios. A'íi pu a'íin pué'een i tyaj jin tyu'támu'vejritaj. Tyiche' jitzán huátatyamua've'en tyajta tatyényij jin tyaatatyójtzi're'en. ¹⁶ Caxu yó'hua'nán siaj tyámua' tyityetyúucha'íij, siajta huo'tyáhuire'en i séecan a'íjna jime' i siaj tyi'ijcha'íij, ji'nye a'yaa pu tya'ránajchi i Dios.

¹⁷ Siahua'rá'astijre' a'íimaj i maj tyaja'muamua'tyej i tyejúuj tzajta', ji'nye a'íi mu a'náj tina'aj ja'muacha'íj, a'yaa mu tyá'mua'reej ti a'yan tyúuxie've' siaj jaatánamuaj i Dios je'ej siaj tyi'tíj jin huaríj. Siata'aj tyámua' tyu'muárie'en caxu tyévi'si' rijcaj, ji'nye capu tyi'tíj jin je'ej tyajamuatyáhuí'rii.

¹⁸ Siata'aj tajíme' jahuocaj, tyej tyij tyámua' eenye' i tyaj jin ma'umuámua're', ji'nye a'yaa tu tyá'xie've' tyaj a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'pui'. ¹⁹ A'yaa nu nyajta huápu'íj tyaja'muahuavíij siaj sij jéehua jahuavíiraj i Dios tí'ij ajtáhua'aj naata'an nyej jiye'tzín mua'ajmaj jimi jo'tyávaacaj.

Tyámua' pu tyihuo'tyájttoo ajta huo'tatyójtjej i ti jin ja'antyipuá'rij

²⁰ Che' i Dios i ti tyámua' tyitaatyéje, ti ajta jaatájuurityej a'íjci i tavástara' Jesús, i ti va'cán jin antyúumua'reej, a'íjna jime' ti huá'cha'íj i jutyéityeristyamua' tí'ij síij ti hua' cújta' huaméj i cánya'xií, ajta je'ráaxirej i juxúure' tí'ij jaaxá'pui'íntare'en a'íjna i nyúucarij ti jájcuaj ti ajta jusén jin séejre', ²¹ che' a'íin tyámua' jamuáa'uurej siaj sij néijmi'í jin tyámua' eenye', siajta je'en a'yan huárinyij je'ej ti a'íin tyá'xie've', ta'aj ij a'yan táa'uurej je'ej ti a'íj tya'ránajchi a'íjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. A'íj pu jin, tyiche' jusén jin tyámua' tyé'tyojtzi're'ej.

²² Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyaja'muahuavíij siaj tyámua' tya'ancuriáan a'íjci i nyúucarij i nyaj jin tyajá'muayu'se'ej nyajta a'íjna jin ca'nyíjra'aj jamuatá'caa. ²³ Siata'aj jáamua'reej maj meríj jaatátoj a'íjci i ta'ihuáara' Timoteo, típua'aj jiye'tzín yará'astij, nyáaj nu já'vi'tin nyati'íj mua'ajmaj jimi jó'me'en.

²⁴ Siata'aj huo'tatyójtje'en tajitzé ma'can a'íimaj i maj ja'mua jimi antyúumua'reej, siajta néijmi'caa i tyeítysteristyamua'me'en i Dios. Majta i Italia maj já'ma'can, a'íi mu majta yajá'muatyojtje'.

²⁵ Che' i Dios tyámua' tyajamuaatyátoonyij néijmi'caa mua'ajmaj. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Santiago

Santiago pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Santiago, i nyaj tyí'huüre' i Dios jimi, nya-jta a'íjci jimi i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, yanuj já'muatyojtye' mu siaj a'íjma jitze eeráma'can i tahuásimua'ci'íj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, siajta néijmi'que' a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

A'íjna i ti néijmi'i tyojó'itej i Dios jimi ti tyajá'ma'can

² Nye'ihuáamua', a'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi, siaj néijmi'i jin huatóotyamua've'en a'íjna jime' i siaj jin á'viicue're'. ³ Ji'nye a'yaa xu tyá'mua'reej tijin tipua'aj a'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'yan setya'ajpuéjtzij, a'yaa xu a'íjna jin tyá'ri'ren siaj sij néijmi'i tyo'táviicue'. ⁴ Siajta a'yan tyu'tá'an ti'ij a'íjna tyámua' jamuáa'uurej, siajta a'íjna jin huahuóse'en, quee tyi'tíj jamua'itziitye'ej.

⁵ Tipua'aj séej ja'itziitya'aj i ti jin jaria'mua'reeriaj je'ej ti ye'ej huárinyij, che' jaatáhuaviiij i Dios, a'íi pu a'yan tyaatá'sij, ji'nye i Dios pu juxié'vi'ra' jin hua'tá'caa i jutyéityeristyamua', ajta quee séej huatyáxaahuataj. ⁶ Ajta a'yan tyúuxie've' ti jaatáhuaviiij tyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tye'mej, ajta quee je'ej tyi'ria'mua'síme'ej, ji'nye a'íjna i ti je'ej na'aj tyi'riámua'sij a'yaa pu een ti'ij i jájtyij ti atyúuta'hua'aj i áacaj jime'. ⁷ A'íjna i ti a'yan een, che' quee a'yan tyi'mua'ajcaj ti tyi'tíj ancuriáa'sij i tavástara' jimi, ⁸ ji'nye ijíij pu seequéj tyi'mua'tzej ajta ariá'pua'aj seequéj pu ijta tyi'mua'astíj ja'mej, a'íj pu jin quee je'ej já'miteeraste' je'ej ti tyi'tíj jin huárinyij.

⁹ A'íjna i ta'ihuáara' tiquee je'ej tyéejviicue', che' huatóotyamua've'en a'íjna jime' ti i Dios jéehua huápu'íj tyámua' tyeetyátoosij, ¹⁰ ajta a'íjna i ti chíjtyaanyi', Dios pu jaatyáxaahuataj. Ji'nye a'íjna i chíjtyaanyi' a'yaa pu een ti'ij i xúuxu'uj tu'píj jitze ti xuta', tiquee jusén jin séejre'. ¹¹ Ti'íjta i xicáj eeré'nyej, ajta ca'nyíin jin eeráxirej, a'íi pu i tu'píj huatyáhuasij i xicáj jime', ajta i xúuxu'ra'an cáavatzij, aj pu'ij jó'vesij i ti naa huasé'rihua'aj. A'yaa pu cha'tána'aj tyá'uurej a'íjci i chíjtyaanyi', a'íi pu á'pua'ren néijmi'i jime' i ti jéehua tyi'ijcha'ij.

Tyaj néijmi'i tyu'tyámue'tin i tyaj jin á'viicue're'

12 Che' huatóotyamua've'en a'íjna i a'táj ti néijmi'i tyé'viicue' i ti je'ej pua'aj tyí'een, ji'nye ti'ij néijmi'i tyu'tyámue'tin, Dios pu jaatá'sij i ti jaamué'tij, ti'ij júurij huatyá'itzeere'en jo'tij i Dios já'sejre', a'yájna ti'ij i Dios ti tyihuo'tá'sij néijmi'caa i maj jaxie've'. 13 Típua'aj séej jimi tyi'táj huataséjre'en ti ca'nyíjra'aj jatá'care'en ti'ij je'ej pua'aj huárinyij, che' quee a'yan tyi'mua'ajcaj yee Dios pu ca'nyíjra'aj jaatá' ti'ij a'yan huárinyij, ji'nye capu i'ríj ti Dios tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij, capu ajta a'táj ca'nyíjra'aj tá'caa ti'ij tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij. 14 Sulu a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íj pu jitze eerányinyii je'ej ti i a'táj tyá'xie've', ti'ij a'yan tyi'táj jin je'ej pua'aj tyú'rinyij. 15 A'íjna jitze i ti je'ej pua'aj een, a'íj pu jitze eerányinyii i ca'nyíjra'aj ti'ij a'táj tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij, ajta ti'ij a'táj néijmi'i jin je'ej pua'aj huarín, aj pu'ij muí'nyij.

16 Nye'ihuáamua' mu nyaj jéehua já'muaxie've', caxu tyi'táj jin jucuanamuaj, 17 néijmi'i i ti tyámua' tyí'een ti ajta quee tyi'táj jin tyá'itzeere' i ti tyajamuaaci'ij, tajapuá pu tyajá'ma'can, a'íjna jimi i Dios i ti néijmi'i tyú'taahuaca'. Ajta a'íjna i Dios capu a'náj seequéj ju'uurej, capu ajta a'náj huariá'tica'rij a'íjna jimi. 18 Ji'nye a'yaa pu juxié'vi'ra' jin tyitaatá' i junyúucaa ti tzáahuatyí'ra'aj jin séejre', tyej tyij anáatya'aj a'yan huataséjre'en i cháanacaj japua, ji'nye a'íi pu néijmi'i tyú'taahuaca'.

A'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti tyúuxie've' i nyúucarij jimi

19 Siata'aj a'íjna mua'reeriaj nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', néijmi'i xu tyámua' eenye' siaj sij néijmi'i naa tyu'namuaj, siajta quee jiye'tzín huo'riá'hua'nyijracare'en i tyeítyee, caxu siajta jiye'tzín nyinyu'cacuj. 20 Ji'nye a'íjna i a'táj ti nyú'camui', capu i'ríj ti tyi'táj jin xá'pui' huárinyij i Dios jimi. 21 A'íj pu jin, siata'aj jaatapuá'citaj néijmi'i i ti je'ej pua'aj een siajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyí'ricij, siajta ja'rá'astijre'en a'íjci i nyúucarij ti ja'mua jimi huatyátuihuaca', ji'nye a'íi pújoorej ti jamui'rátóonyij.

22 Ajta quee a'yaa na'aj tyúuxie've' siaj janamuajra i nyúucarij, sulu siaj a'yan huárinyij je'ej ti tyajá'mua'itíij, na'riij quee a'yaa xu jujímua'aj tyúucuanamuaj xá'ju'un. 23 A'íjna i a'táj ti janamuaj na'aj i nyúucarij, ajta quee a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta, a'yaa pu een ti'ij a'íjna i a'táj ti junyéerimij aráasej i jájtya'huaa jitze, 24 a'yaa pu jusíj tyúusej, ajta ti'ijta tyíchenyij aj pu'ij jiye'tzín yo'huá'xij je'ej ti huasé'rihua'aj i nyéerima'ra'. 25 Ajta i tiquee yó'hua'naj i ti janamuaj, sulu ti a'yan tyámua' naa tyúunamuajraste' i nyúucarij ti tyámua' een, ti ajta i Dios jin hui'rátóosij,

ajta a'yan ricij je'ej ti a'ijna tyí'ijta i nyúucarij, a'í pu jutyamua've'ej ta'mej je'ej ti tyi'tíj jin ricij.

²⁶ Tipua'aj síj a'yan tyúuxajtaj ti tyámua' naa tyá'astej i juyi'ráj, ajta quee jaayí'tin ti jaatapuá'citaj i ti je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'an, a'í pu jusíj jucuanamuj, ajta i yi'rára' capu tyi'tíj huiire'. ²⁷ A'ijna i yi'ráj ti tyámua' een ti ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'í pu a'ín pué'een i ti a'yan tyí'xaj tijin: Miche' huo'táhuire'en a'íjma i maj xá'rican, majta tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj huóojimua'astariaca', mej mij quee juxana'ciria'aj a'íjma jamuán i maj a'yan cháanacaj japua huacháatimee.

2

Maj quee je'ej pua'aj huojosejra i juxa'aj tyeítyee

¹ Nye'ihuámua', mu siaj já'astijre' i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, ti ajta huápui'ij naa huasé'rin, a'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi siaj juxa'aj siana'aj huojosejra néjmi'caa i tyeítyee. ² Tyiche' a'yan tyaataxáj yee hua'puaj mu ujo'tyájruij jo'siaj jóosi'rii, síj ti anyíraj ucárujtye' ti ooroj jin taavijhua ajta naa eenye' tyi'tyéechan, ajta síj ti quee je'ej tyéejviicue' ti ajta mí'ma'can ucáachan. ³ Siajta mua'aj a'yaa xu tyámua' tyeetyéjeevij a'íjci i ti naa eenye' tyi'tyéechan, siajta a'yan tyaaté'exaatye'sij tijin: "Pata'aj iye'ej huayíxi'in yatij jéetze' jóoxie've'." Siajta a'íjci i ti mí'ma'can tyi'tyéechan, a'yan xu tyaaté'exaatye'sij tijin: "Pata'aj mahuatyávaacaj, nusu pata'aj ooyíxi'in a'májna chóota'". ⁴ Tipua'aj a'yan siarijca, a'íj xu jin quee juxa'aj siana'aj tyihuá'sej i juxa'aj tyeítyee, sulu a'yaa xu tyihuá'xijtye' i juxa'aj tyeítyee, a'ijna jime' ti quee xá'pui' een.

⁵ Nye'ihuámua' mu nyaj já'muaxie've', xáanamujri' a'íjci, Dios pu hua'vá'jajpuaxij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue' iyan cháanacaj japua, mej mij a'ijna jin huochíjtyaanyi'taj i maj Dios jimi tyá'tzaahuatye', ti'ij ajta a'yan tyihuó'ci'tyij maj jamuán tyu'ta'íjtaj, a'yájna ti'ij i Dios arí tya'tóoratziri' a'íjma jimi i maj jaxie've', ⁶ siajta mua'aj xu'ríj jaatyáxaahuataca' a'íjci i ti quee je'ej tyéejviicue'. ¿Nyij mequee a'íjma i maj chíjtyaanyi' pué'een puéjtzij jamuaatá', majta jamuá'anvi'tij a'íjma jimi i maj tyityatatyij? ⁷ ¿Nyij mequee a'ín pué'een i maj je'ej pua'aj tyá'xaj a'ijna i nyúucarij i siaj mua'aj tyámua' tya'tá'caa?

⁸ Tyámua' xu mua'aj rinyij tipua'aj tzáahuatyi'ra'aj jin sia'rá'astijre'en a'íjci i nyúucarij, a'yájna ti'ij tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin: "Huaxie've' i axa'aj tyévi'ij pati'ij

asíj tyáxie've'." ⁹ Ajta tipua'aj sequée juxa'aj siana'aj huojosejra i tyeítyee, a'íj xu jin seríj je'ej pua'aj ricíj, siajta a'íjna jin ootyá'itzee i Dios jimi. ¹⁰ Ji'nye tipua'aj a'tíj néijmi'i já'astyaj a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta je'en séej jitze tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, a'yaa pu a'íjna jin néijmi'i tyo'tyá'itzeesij i nyúucarij jitze. ¹¹ A'íi pu i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "Capáj tyí'xana'cire'ej", ajta a'yan tíjin: "Capáj tyí'tyacui'care'en." A'íj pu jin, tipua'aj a'tíj quee tyu'xána'cire'en, ajta tyu'jé'caj, a'íj pu jin arí ootyá'itzee a'íjna jitze i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ¹² A'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi siaj tyámua' tyúu'ixaaty'e'ej siajta tyámua' tyityetyúucha'íj, a'íjna jime' tí i Dios jamua'xijtye'en i nyúucarij jime' tí jin jamui'rátosij. ¹³ Ji'nye a'íimaj i maj quee hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, capu ajta i Dios hua'cu'váaj huá'xijtye'en, majta a'íimaj i maj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, a'íi mu néijmi'i jin tyu'tyámue'tíj a'íjna xicáara' jitze.

A'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'íj pu jitze séejre' je'ej tyaj ricíj

¹⁴ Nye'ihuáamua', ¿ji'nye tyi'tíj jin tye'tyáhu'i'rii tipua'aj síj a'yan tyúuxajtaj yee tyá'tzaahuatye', ajta quee a'yan tyi'tíj jin rijcaj je'ej tí tyí'xaj? ¿Nyij i'rij tí a'íin jáahui're'en i tí jin tyá'tzaahuatye'? ¹⁵ Tyiche' a'yan tyaataxáj tí síj i ta'ihuáara' tí tyáati' nusu tí íiti', quee tyi'tyéechan nusu quee tyi'tíj tyícha'íj tí jáacua'nyij séej xicáj jitze, ¹⁶ ajta síj tí ja'mua jitze ajtyáama'can a'yan tyaaté'exaatye'en yee: "Áricuj, che' tyámua' tyaja'muahui'ria'aj", siajta néijmi'i tyú'cua'nyij tyi'tíj tí je'ej tyajamua'ránajchij, ajta quee tyi'tíj huo'tá'an i maj jin huatyóohui're'en, ¿capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuire'ej a'íjna jime'? ¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'íjna jime' i siaj jin tyá'tzaahuatye', tipua'aj quee séjre'ej siaj a'yan ricíj je'ej siaj tyí'xaj, a'yaa pu een tí'íj tyi'tíj tí arí huamuí'.

¹⁸ A'yaa pu tyí'rij tí síj a'yan tyu'taxáj yee: "Muáaj paj tyá'tzaahuatye', nyajta nyáaj a'yaa nu ricíj je'ej nyaj tyí'xaj." Naataséjratye' i paj jin tyá'tzaahuatye' i paj jin quee a'yan ricíj, nyáaj nu nyajta muaataséjratye'sij i nyaj jin tyá'tzaahuatye', nyajta a'íj jin a'yan ricíj je'ej nyaj tyí'xaj. ¹⁹ A'yaa paj muáaj tyá'tzaahuatye' tí síj na'aj i Dios séejre', a'íj paj jin xá'puí' ricíj, ajta a'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye' a'íimaj i tyiyáaru'uj, majta juvivej i maj jin tyí'tziinye'. ²⁰ Capáj a'íin pué'eenye' i ti'quee tyámua' metyóomua'rej, pajta a'yan tyáamua'tyij tíjin tipua'aj a'yaa pana'aj tyá'tzaahuatye'ej pajta quee a'yan rijcaj je'ej paj

tyí'xaj, capu tyi'tíj huüre' i paj jin tyá'tzaahuatye'. ²¹ Dios pu tyámua' tyeetyájtóo a'íjci i Abraham, i ti tayo'puaci'ij pué'eenye'ej, a'íjna jime' ti jaatámu'vejritaca' i juyó'j Isaac. ²² A'yaa pu tyí'rij tyaj jáamua'reej je'ej ti huaríj a'íjna i Abraham, a'íjna i ti jin tyá'antzaahuaj a'íj pu jin ajta a'yan huaríj, a'yaa pu'ij tyámua' tyi'éenye'ej ta'raj i ti jin tyá'antzaahuaj. ²³ A'yaa pu a'íjna jin tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Abraham pu ja'antzaahuaj i Dios, a'íj pu jin i Dios tyámua' tyeetyájtóo." A'íj mu jin a'yan jaatamua'aj i Abraham tijin: "Maj jumuajtjej i Dios jamuán."

²⁴ Xu'ríj mua'aj a'yan tyí'sej, ti i Dios tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i a'tíj a'íjna jime' je'ej ti tyi'tyúucha'ij, capu a'íi na'aj i ti jin tyá'tzaahuatye'. ²⁵ A'yaa pu cha'tána'aj tyáaru'j a'íjci i Rahab, i úiti' ti jamue'tica'aj i túmii i jutyévij jime', Dios pu tyámua' tyeetyájtóo a'íjna jime' je'ej ti a'íin huaríj, ti'ij tyámua' tyihuo'taxié'vej a'íimaj i maj ixie'ria'ca'aj, ajta huo'táhuüi maj séej jitze i juyéj jó'ciinyej. ²⁶ A'yaa pu'ij tye'mej, tipua'aj i tyévira' jitze i a'tíj quee júuricamej séjre'ej, a'íi pu mui'chij, a'yaa pu cha'tána'aj a'íjna tyí'mui'chij i siaj jin tyá'tzaahuatye', tipua'aj sequée a'yan rijcaj je'ej siaj tyá'tzaahuatye'.

3

Je'ej ti tyí'huüre' i nyanúrij

¹ Nye'ihuáamua', miche' quee jéehua séjre'ej ja'mua jimi i maj tyihuá'mua'tjej i séecan, ji'nye xu'ríj jamua'reej ti i Dios jéetze' ca'nyíin jin huá'xijtye'en a'íjma i maj tyí'mua'taj. ² Néijmi'i tu je'ej pua'aj ricij, tyajta néijmi'i tyi'tíj jin á'itzeere', tipua'aj a'tíj quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj a'íjna jime' je'ej ti tyí'xaj, a'íi pu tyámua' een, ajta jaayí'tin ti huóocha'íin, ti'ij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en. ³ Tyati'ij hua'ancárujtyi' i hua' tyényi'tze' i cahuáayu'uj a'íjna i píriin, mej mij tá'astyaj, a'íj tutyij jin hua'ria'ca'nyii. ⁴ Siajta a'íjna huaséj i báarcuj, tyij ajta tyámua' tyí've'ej, a'íi pu áacaj jáatajchi ca'nyíin jime', ajta a'íjna i ciyéj ti jáata' atyéjvee, a'yaa pu tyí'huüre' ti'ij a'íjna i ti jajmuárie' jaajásime'en i báarcuj jo'tij a'íin a'yan tyiyá'xie've'. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj tyí'een i tanyanúu jitze, tyij ajta ciléenye' na'aj séejre' i tatyévij jitze, a'yaa pu putyá'uurej ti va'cán jin ahuóotzaahuatye'en. Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i'rij ti tiéj ti cíi na'aj tyá'ajtaanyij, a'yaa pu va'cán jin tyu'riá'taasij. ⁶ Ajta i tanyanúu a'yaa pu cha'tána'aj tyí'sejre' ti'ij i tiéj. A'yaa pu ajta séejre' ti'ij i maj jin je'ej pua'aj

tyityetyúucha'íj, a'í pu'ij yó'jipuaaj i tatyévíj. A'íjna i ti je'ej pua'aj een ti jitzán éejnyinyii i tanyanúu, a'í pu ca'nyíjra'aj jatá'caa i tyiyáaru', a'í pu'ij néijmi'que' tyí'ijta a'íjna jitze i ti je'ej pua'aj een. ⁷ A'íjna i tyévíj néijmi'i pu putyí'uurej tí'ij huo'muá'ajcaanyitye'en i maj a'yan tyityaací'ij majta i maj rá'riee, majta i maj siru'pii i chóota', ajta i maj jáata' já'xoo, mu'ríj néijmi'caa huamuá'ajcaanyityej, ⁸ ajta capu a'tíj jaayí'tin ti jaamuá'ajcaanyitye'en i junyanúu. A'yaa pu een a'íjna i nyanúrij tí'ij i ti je'ej pua'aj een, ajta jitzán éejnyinyii i ti a'yan een tí'ij huá've'rij ti tyu'jé'caj. ⁹ A'íj tu jin i tanyanúu tyé'tyojtzire' i tavástara' i tyaj jajtáataj, tyajta a'íjna jin je'ej pua'aj tyihuá'xaj i tyeítyee i Dios ti huó'taahuaca' i maj a'yan huasé'rin tí'ij i tyévira'. ¹⁰ A'íjci i tatyényij jitze pu éejnyinyii i tyaj jin tyámua' tyihua'tá'caa, ajta a'íjna i tyaj jin je'ej pua'aj tyihuá'xaj. Nye'ihuáamua' capu a'yan tyí'xa'puí' ti a'yan tyí'eenye'. ¹¹ Jo'tíj ja'ajréxaj, capu i'ríj ti a'áa na'aj tána'aj ajnyéj a'íjna i jájtyij ti jumua'tíj jamuán i jájtyij ti antzíjvi. ¹² A'yájna tí'ij ajta quee tyí'rij ti i xápua' jitze huatácan a'íjna i aseitúunaj, nusu ti i úuvaj ciyéj jitze huatácan a'íjna i xápua', nye'ihuáamua', nyij i'ríj ti jájtyij ti jumua'tíj a'áa ja'ajnyéj jo'tíj jájtyij ta'antzíjvi jin ja'ajréxaj.

A'íjna i mua'tzúra'aj ti néijmi'i tyí'mua'reej

¹³ Típua'aj síj ja'mua jimi séjre'ej ti tyámua' metyóomua'rej, ajta tyámua' tyojó'iteej, che' a'íjna jin jaataséjrataj i ti tyámua' tyí'tyúucha'íj, ajta quee óotzaahuatyee'ej a'íjna jime' i ti jéehua tyojó'itej. ¹⁴ Ajta típua'aj mua'aj setyu'tá'an ti a'íjna i siaj jin chueerij je'ej pua'aj jamuáa'uurej i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', siajta je'en a'íjna jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, capu ij i'ríj siaj tyí'tíj jin ahuóotzaahuatyee'en, a'íjna jime' siaj á'itzeere' i ti jiré'can jime' jitze. ¹⁵ Ji'nye néijmi'i i ti a'yan tyí'een capu i Dios jimi tyojo've'mej, sulu a'yan pu cháanacaj japua ma'can, jo'tíj je'rányinyiij hua'mua'tziira'aj jitze i tyeítyee ajta a'íjna jitze i tyiyáaru'. ¹⁶ Jo'maj jóochueere', ajta jo'maj jóo'itziitye', a'áa mu je'ej pua'aj tyityeje'tyúucha'íj majta néijmi'i je'ej pua'aj ju'uurej, ¹⁷ majta a'íimaj i ti hua' jitze séjre' i mua'tzúra'aj ti i Dios jimi jo've'mej, a'í mu tyámua' tyityetyúucha'íj, majta naa tyihujomua'raj, majta tyámua' tyúu'ihuaamua', a'íj mu jin naa tyámua' tyí'tyesejre'. A'í mu majta tyihua'cu'vej, majta juxa'aj mana'aj tyihuá'xie've', camu majta tyí'hue'tacaa, sulu néijmi'i mu jin tyámua' ricij. ¹⁸ Majta a'íimaj i maj jahuoo

mej mij tyámua' tyihuo'tyéjeevej i juxa'aj tyeítýee, a'íi mu juxáahua'j séejre', majta a'íjna ancúriaa'sij i ti tyámua' een.

4

I maj a'íjna jamuán óojaahuatye' i maj a'yan cháanacaj japua séejre'

¹ ¿Jo'nyij je'rányinyij a'íjna i ti ca'nyíjra'aj jamuatá'caa siaj sij jujímua'aj junyo'si'tye'ej? A'yaa pu tyi'ja'yájna ti ja'mua mua'tzíira'aj tzajta' je'rányinyij. ² A'yaa xu mua'aj tyi'tíj tyí'xie've', siajta quee a'yan tya'ancúriaa'vej, a'íj xu jin tyi'tyacui'caa, siajta jéehua tyí'nyacua'aj, siajta quee óocu'vej, a'íj xu jin junyo'sitye'ej, siajta jujaaxiejvi'. Caxu jatyoovej i siaj jaxie've', ji'nye caxu jahuavii i Dios. ³ Ajta tipua'aj siaatáhuavii, capu jamuaatá'sij, ji'nye caxu tyámua' tyá'huavii, siajta a'íjna jin jahuavii siaj sij cha'siana'aj jaaxíjtye'en je'ej ti tyajamua'ránaajchij; siaj sij a'íjna jin huatóotyamua've'en. ⁴ Mua'aj siaj juxana'cire', ¿nyij sequée jamua'reej tíjin a'íimaj i maj jamuán ajtyu'uj i cháanacaj, a'íi mu jájcha'íire' i Dios? A'tíj tina'aj ti jaxie've' ti hua'ajtyájahuatye'en a'íimaj i maj íyan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu ajta jájcha'íire' i Dios. ⁵ A'íj pu jin a'yan tyá'xaj i yu'xarij jítze tíjin: "Dios pu chueerij a'íjna jimi i júuricamej ti a'yan jaatyájtoo ityájma tzajta'." ⁶ Ajta i Dios a'yaa pu jéetze' tyámua' tyitojo'mua'raj, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jítze tíjin: "Dios pu hua'ajcha'íire' a'íjma i maj óotzaahuatye', ajta tyámua' naa huojo'mua'raj a'íimaj i maj quee óotzaahuatye'." ⁷ A'yaa pu'ij, siata'aj ja'rá'astijre'en i Dios. Siajta ajtáciinyej i tyiyáaru' jimi, aj pu'ij ajta i tyiyáaru' tyíchesij ja'mua jimi. ⁸ Siata'aj ajtyáxiirej i Dios jimi, aj pu'ij ajta i Dios ajtyáxiirij mua'ajmaj jimi. Siata'aj tyámua' huóo'uurej mu siaj jéehua je'ej pua'aj ricij. Siajta huóojajcuare'en mu juxiéjnyu'caa tzajta', mua'aj mu siaj jaxie've' i Dios siajta íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua. ⁹ Siata'aj uhuóomua'tzj i siaj je'ej pua'aj ricij i Dios jimi, siajta huatóoxaamujritye'en, siajta huóoyiinyixi'in. Siata'aj huatóoxaamujritye'en a'íjna jime' je'ej siaj ará'týeej rijcaa, siajta huatóoxaamujritye'en i siaj jin jutyamua'va'ca'aj. ¹⁰ Siata'aj quee óotzaahuatye'ej i tavástara' jimi, tipua'aj a'yan xáarinyij a'íi pu tyámua' tyajamuaatyátoosij.

¹¹ Nye'ihuáamua', caxu je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i séecan. A'íjna i ti je'ej pua'aj tyá'xaj i ju'ihuáara', na'riij já'xijtya'aj, je'ej pu pua'aj ajta tyá'xaj a'íjci i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, ajta ja'xijtye'. Ajta tipua'aj a'yan setyá'xijtye'ej i yu'xarij,

muáaj paj a'ín pué'eenye'ej puá'mej i paj tyá'xa'pui'intare', ji'nye capáj che' já'astijre' a'íjci i yu'xarij. ¹² Sáj pu'uj a'ín pué'een i ti a'yan jaatyájtóo i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'í pu ajta a'ín pué'een i ti tyá'xa'pui'intare', ajta jaayí'tin ti jamuí'rátóonyij, nusu ti jamua'antyipuá'ritye'en, arí muáaj, ¿ji'nye een jime' a'yan petyí'mua'tzej paj a'íjna jin antyía'mua'reej pej pij jo'xíjtye'en a'ihuáara'?

Catu jamua'reej je'ej ti tye'mej ariá'pua'aj

¹³ Xáanamujri' mua'aj a'íjci, mu siaj a'yan tyí'xaj tijin: "Íjij nusu ariá'pua'aj chájta' tu jo'cáj, a'áa tu séej nyinyi'ra'aj á'tyeeren tyetyi'muárie'ej tyej tyij túmii hua-mué'tin", ¹⁴ maj siajta quee jamua'reej je'ej ti ariá'pua'aj tye'mej mua'ajmaj jimi, tipua'aj siooj júurij nusu sequée. A'yaa xu mua'aj een ti'ij i jéetirij ti huariéenajyi'ij, ti a'tzúj huataséjre'sij ajta je'en ja'huópua'rixí'ij. ¹⁵ Sulu a'yaa pu tye'tyévijtye' siaj a'yan tyu'taxáj yee: "Tipua'aj i tavástara' a'yan tyá'xie've'ej, tyóoche' tu júurij tá'ju'un, tyej tyij a'íjna jin tyu'muárie'en, nusu séej jime' tyi'táj." ¹⁶ Siajta mua'aj, a'yaa xu tyí'xaj xootzáahuatye'ej, ajta a'íjna i siaj jin óotzaahuatye', capu xá'pui' een i Dios jimi. ¹⁷ A'íjna i ti jaayí'tin ti tyámua' huárinyij tyi'táj jime', ajta quee a'yan rijcaj, a'í pu ootyá'itzeere'ej i Dios jimi.

5

Miche' tyámua' tyityetyúucha'íj i maj chójtyaanyi'ij pué'een

¹ ¡Xáanamujri' mua'aj a'íjci mu siaj chójtyaanyi'ij pué'een! Siata'aj huóoyiinej, siajta huatóoxaamujritye'en, a'íjna jime' siaj jéehua jajpuéetzij xá'ju'un. ² Pu'ríj tyí'pe'nyij i siaj tyí'ijcha'íj, ajta i tyajá'muacaana mu'ríj i tyajpuásij tyi'ráaci'xij. ³ Pu'ríj ajta huatyámucua'reej i ooroj ajta i pláataj i siaj jájcha'íj, ajta a'íjna i ti jin huatyámucua'reej, a'í pu jamuaataxájta, ajta a'yan tyajamua'antyipuá'ritye'sij ti'ij i tiéj. Mua'aj xu seríj jéehua tyí'isii i ti tyá'najchij, ijíj ti arí néijmi'i tye'entyipuá'rij. ⁴ Ajta a'íjna i siaj quee tyihuo'nájchij a'íjma i tyétyacaa i maj tyu're'vejchaca' i já'muavi'ra'taj, a'í pu mua'ajmaj ja'mua jive'en, ajta i tavástara' i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, pu'ríj jamua'reej je'ej siaj huaríj, ji'nye pu'ríj huó'namujri' i maj a'íjna jin junyo'si'tye' a'ímaj i maj tyí'muarie'ca'aj mua'ajmaj jimi. ⁵ Íyan cháanacaj japua xu mua'aj juxáahuaj tyí'tyechej, siajta juxáahuaj tyí'cua', cuxáa siaj tyúuci'mitye' siaj sij huápu'taj, ajta arí atyojo're'nyesij a'náj maj já'muacui'nyij.

⁶ Mua'aj xu siajta seríj huo'cuij a'íjma i maj quee tyi'táj jin á'itzeeria'ca'aj, majta a'íjma camu jamuaatá'íjmuejri'.

Tyiche' quee je'ej tyá'tamuajtyej a'íjna jime' i tyaj japu'éjtzij

⁷ Siajta mua'aj nye'ihuáamua', siata'aj tyo'táviicue' 'asta na'aj quee uvé'nyej i tavástara'. A'íjna i ti chuéj japua tyí'muijhuacaa, a'yaa pu tye'chó'va'aj ta'mej 'asta na'aj quee tyú'ciirej, ta'aj ij ja'ancuriá'an i táque'ra' i ti jéehua huápu'íj juxie've', a'yaa pu tyi'chó've'ej ja'mej, 'asta mana'aj quee huatyéviyej i viita'rij jitze majta je'en atáchenyij. ⁸ A'yaa xu siajta mua'aj tyi'íjchó've'ej, siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta' siaj sij tyámua' eenye', ji'nye capu á'tyeeren ti'ij uvé'nyesij a'íjna i tavástara'.

⁹ Nye'ihuáamua', caxu óoxijtye'ej séej jamuán siajta séej, ti'ij quee Dios a'yan cha'tána'aj tyajamo'xíjtye'en, ji'nye pu'ríj tin uvé'nyesij a'íjna i ti tyá'xa'pu'íntare'.

¹⁰ Nye'ihuáamua', siata'aj a'íjma jitze tyi'huóomua'tyej i maj tyi'xajtacaj i tavástara' jitze ma'can, i maj jéehua jaapu'éjtzitariaca', majta néijmi'i jin tyo'táviicue'ri'.

¹¹ A'yaa tu tyá'mua'reej ti Dios tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i maj néijmi'i jin tyo'táviicue'ri' i maj jin jaapu'éjtzitariaca'. Xu'ríj jamua'reej je'ej ti tyaapu'éjtzitariaca' a'íjna i Job, siajta a'yan tyá'mua'reej je'ej ti i tavástara' tyaaxá'pu'íntari'ri', ji'nye jéehua pu i tavástara' tyámua' tyitájcha'íj ajta jéehua tyihua'cu'vej.

¹² Ajta a'yájna, nye'ihuáamua', caxu tyi'táj jin tya'tóoratzi'ra'an, a'íjna jitze huatama'can i tajapuá, nusu i cháanacaj, nusu séej tyi'táj jime'. Tipua'aj a'yan setyu'taxáj yee "Jee", che' a'yan atyojo're'nyej; na'ríj a'yan setyu'taxáj yee "Capu", che' ajta a'yan atyojo're'nyej, ta'aj ij quee Dios jamo'xíjtye'en.

¹³ Tipua'aj síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can japu'éjtzij, che' huatyényuunyij i Dios jimi. Na'ríj síj jutyamua've'ej che' chu'icarij jin tyaatatyójtzi're'en i Dios. ¹⁴ Tipua'aj síj tyí'cui'ij, che' huo'tájeevej a'íjma i huáasij i maj tyeyúuj tzajta' tyí'huüre', mej mij a'íjma huatyényuunyij, majta jitzán ma'can i tavástara' ja'vá'huaatye'en i já'ria'ra' i aseitúnaj.

¹⁵ Ajta mati'ij tyá'tzaahuatye'ej huatyényuunyij, aj pu'ij a'íjna i ti tyí'cui'ij rujnyi, ajta i tavástara' pu japuan huatányuusij, ajta tyaatú'uunyi'raj i ti jin ootyá'itzee. ¹⁶ A'íj pu jin, siata'aj tyi'huó'ixaatye'en séej jamuán siajta séej i siaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, siajta huatyényuunyij séej jime' siajta séej ti'ij i Dios tyajamuáahuatye'en. A'íjna i siaj huatyényuunyij jéehua

pu tyí'huiire' tipua'aj tyámua' sia'éenya'aj xaatyényuunyij
 i Dios jimi. ¹⁷ A'íjna i Elías, a'yaa pu cha'tána'aj
 tyí'tyaataca'aj tyati'ij ityáj, ajta ti'ij tyá'tzaahuatye'ej hu-
 atyéenyuj mej mij quee che' huatyéviijej, a'yaa pu
 huéecaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' á'tyeej mej quee che'
 viiyaca'aj. ¹⁸ Ti'quij ajtáhua'aj huatyéenyuj, mati'ij támij
 huatyéviiyaca', ajta je'en tyú'ciiriaca' i ti tyu'huásti'huaca'.

¹⁹ Nye'ihuámua', tipua'aj s'ij ajtára'nyij a'íjna jitze i
 ti ji'récán jime' ajta je'en s'ij tyámua' tyeetyéjeevej ti'ij
 ajtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en, ²⁰ a'yaa xu tyá'mua'reeriaj
 tijin a'tij ti séej tyámua' tyu'tyéjeevej ti'ij ajtáhua'aj
 tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, a'í pu jaatyáhuiire'ej ti'ij
 quee jó'vetyij, ajta ti'ij Dios néijmi'i jin tyaatú'uunyi'.

I yu'xarij ti anaquéej jo'yú'xaca' a'íjna i San Pedro

Pedro pu hua'tyojtye' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Nyáaj Pedro, i nyaj jahuiire' i Ciríistu', yaa nu já'muatyoytye' mua'ajmaj mu siaj Ponto ja'chej, nyajta mua'ajmaj Galacia siaj ja'chej, siajta séecan a'ájna a Capadocia, ajta a'ájna a Asia, ajta a'ájna a Bitinia, ² a'íjma i Dios ti anaquéej hua'antyíhuoj a'yájna tí'ij a'ín tya'tóoratziiri'. A'íj pu jitze ma'can i ju júuricamej jamuaajájuarej siaj sij ja'rá'astijre'en siajta tyámua' huárinyij a'íjna jime' i xúuria'ra' i Ciríistu'. Che' i Dios tyámua' tyajamuáacha'ín ajta jamuaatyápua'ritye'en ja'mua tzajta'.

A'íjna i ti jin tyi'ijchó've' a'íjna i ti tyá'tzaahuatye'

³ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios ti ajta vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús ti Ciríistu' pué'een, a'í pu jéehua tá'ancu'vaxij ajta taatá' tyej tyij jájcuán jin huanánie'huaj, a'yájna tí'ij ajta i Ciríistu' tyu'tájuuriaca'. A'í pu'ij tatá'caa tyej tyij jajchó've'ej a'íjna i tyaj jin júurij tá'ju'un, ⁴ ajta taatá'sij ti táaci'tyij i Dios ti arí tyámua' tyú'ruuj, a'íjna i ti quee a'náj je'ej rinyij, capu ajta a'náj huatyéchoomuarij, ajta quee a'náj ja'huóopua'rixí'ij. ⁵ A'íjna jime' i siaj jin mua'aj tyá'tzaahuatye', a'í pu ja'muacha'ij a'íjna jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej tí'ij jamuáahuiire'en, a'íjna jime' i ti tyámua' een, a'í pu huataséjre'ej a'ájna xicáara' jitze tí'ij néijmi'i tye'entyipué'rij.

⁶ A'íj xu jin mua'aj jéehua jutyamua've'ej a'íjci jime' ti Dios tyámua' tyajamuáatá'sij, tyij ajta a'yan tyúuxie've' siaj a'íjna jin mue'táj ijíj jaapuéjtzitarej. ⁷ Ji'nye a'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye', a'yaa pu een tí'ij ooroj, a'íjna i ooroj a'yaa pu tyúuxie've' maj jaatyáteeraj ta'aj ij jumua'tij tá'ra'nyij. A'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye' siajta jin jajpuéjtzij, jéetze' pu tyí'huire' quee a'íjna i ooroj i ti í'ríj maj jaatyú'uunaj. A'íj pu jin i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'yan tyúuxie've' siaj néijmi'i tyo'táviicue', siaj sij néijmi'i tya'ancuriáan i Ciríistu' jimi.

⁸ Mua'aj xu jaxie've' i Ciríistu', maj siajta quee xu a'náj jaaséj, siajta jitzán tyá'tzaahuatye', ajta a'íjna i siaj jin jéehua jutyamua've' capu í'ríj tyaj jaataxáj nyúucarij jime',

⁹ ji'nye mua'aj xu seríj tìn néijmi'i tyu'táa'sij a'íjna jíme' i siaj tyá'tzaahuatye', ajta a'íjna jin já'muahuiire'en.

¹⁰ A'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu jájcuaj imuáj jaataxájtaca' a'íjna i ti jin i Dios tyámua' tya-jamuaatyátoosij, a'íi mu majta a'yan tyá'huooca'aj, majta a'íjna jin tyí'mua'ajcaa mej mij yo'itéej muá'ra'nyij. ¹¹ A'íjna i júuricama'ra' i Ciríistu' a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, mej mij jáamua'reej je'ej ti tya'ajpuéetzij ta'me'nyíiche' i Ciríistu', ajta je'en je'ej ti tye'mej majca'huáyee, a'yaa mu mij a'íimaj tyá'huooca'aj mej mij jáamua'reej a'náj ti a'yan tye'mej. ¹² A'yaa pu Dios tyihuo'tá' mej mij jáamua'reej tiquee hua' jíme' tyí'xajtaca'aj, sulu mua'ajmaj pu tyajá'mua'ixaatya'ca'aj. A'íi pu'ij a'íin pué'een i maj jamuáa'ixaj i nyúucaria'ra' i Dios, a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios tajapuá ti já'ma'can. Majta a'íimaj i maj tajapuá tyí'huiire', a'yaa mu tyá'xie've' mej mij néijmi'i a'íjna tyu'séj.

Dios pu ta'ixaatye' tyej tyij tyámua' tyi'tyítacha'íi

¹³ A'íj xu jin, siata'aj tyámua' eenye' siajta tyámua' mety-ityoomuámua're'ej. Néijmi'i xu jin i Dios jimi tyi'ijchó've'ej a'íjna i ti tyajá'muaci'tyij i ti jin i Dios tyámua' tyaja-muaatá'sij a'ájna xicáara' jitze ti huataséjre'en a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ¹⁴ Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj eenye' mati'ij i ti'ríij i maj huá'astijre' i juhuásimua', caxu che' je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij ti'ij ará'tyeej tyajamua'ránajchica'aj, siati'ij quee xu jamua'tyáacaj i Dios. ¹⁵ Sulu siata'aj néijmi'i jiré'nye'ej séjre'ej, ji'nye a'íjna i Dios ti jamuaatajé, a'íi pu jiré'nyena'aj séejre', ¹⁶ ajta a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Siata'aj jiré'nye'ej séjre'ej, ji'nye nyáaj nu jiré'nyena'aj séejre'."

¹⁷ Tipua'aj a'yan siaatamuá'muatye'en yee jutáataj, a'íjna i Dios ti juxa'aj na'aj tyihuá'xijtye'en i tyeítyee je'ej ti síij tyi'tíj jin huaríj, a'yaa pu tyúuxie've' siaj jéehua tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íij siati'ij siooj a'yan séjre'ej i cháanacaj japua. ¹⁸ Dios pu mua'ajmaj ja'mua japua huatanyúj, siati'ij je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj, a'íjma siaj jitze jaarí'rej i já'muahuasimua'ci'ij, siajta mua'aj a'yan tyá'mua'reej ti i Ciríistu' quee a'íjna jin tyu'nájchitaca' i ooroj nusu i pláataj ti á'pua'ren, ¹⁹ sulu a'íi pu i Ciríistu' a'íjna jin tyu'nájchitaca' i juxúure', ti'ij a'yan tyu'tóomu'vejritaca' ti'ij cánya'aj tiquee cápiti'e'nyl' ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere'. ²⁰ Ciríistu' pu a'yan tye'entyihuaviihuaca' ti'ij quee eexúj séeria'caj i cháanacaj, ti'ij a'íjna jin tyu'tyáhuuiire'en, ajta ijíij ti'ij

néijmi'i tye'entyipúa'rij, Círíistu' pu yan huataséjre ti'ij mua'ajmaj jamuáahui're'en. ²¹ Círíistu' xu mua'aj jitze ma'can tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'íjna i ti jaatájuurityej ajta tyámua' tyeetyájtoo, a'íj xu jin mua'aj tyá'tzaahuatye' siajta i Dios jimi tyi'ijchó've'.

²² Siajta mua'aj, a'íj xu jitze tyá'antzaahuaj i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, siaj sij tzaahuatyi'ra'aj jin huo'xié've'en i ju'ihuáamua'. A'íj pu jin siata'aj néijmi'i jin i juxiéjnyu'caa huóoxie've'en, siajta néijmi'i jime' i siaj jin juca'nyej séej jamuán siajta séej. ²³ Ji'nye mua'aj xu siajtáhua'aj jájcuan jin huanánie'huaca' caxu che' a'íjna jime' i ti já'puaapua'rej, sulu a'íjna jime' i nyúucaria'ra' i Dios ti jusén jin júurij. ²⁴ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Néijmi'i mu i tyeítyee a'yan een ti'ij a'íjna i tu'píj, ajta i maj jin óotzaahuatye' a'yaa pu een ti'ij i xúuxu'ra'an i tu'píj.

A'íi pu i tu'píj huatyáhuasij ajta je'en i xúuxu'ra'an cáavatzij,

²⁵ ajta i nyúucaria'ra' i Dios, a'íi pu jusén jin séeria'aj ta'mej.

Ajta a'íjna i nyúucarij, a'íi pu a'íin pué'een i maj mua'ajmaj jamuáa'ixaa.

2

¹ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj néijmi'i tyu'tátoonyij i siaj jin je'ej pua'aj ricij, siajta je'ej pua'aj tyihuá'xaj tyeítyee, nusu siaj huá'cuanamuaaj, na'ríij i siaj jin óochueere' séej jamuán siajta séej, siajta i siaj jin hue'tzij jin séecan tyi'xajzi'. ² Siata'aj a'yan huárinyij mati'ij i ti'ríij, i maj jahuoo mej mij huátze'nyij i junáanaaj jitze, mej mij a'íjna jin huahuóse'en, ajta je'en huó'hui're'en, ³ ji'nye mua'aj xu serij jáamua'reeri' ti i tavástara' tyámua' tyaja'muacha'ij.

Círíistu' pu a'íin pué'een i tyetyéj ti júurij

⁴ Siata'aj ajtyáxi'rej i tavástara' jimi, i ti a'íin pué'een i tyetyéj ti júurij i maj i tyétyacaa majuuhuá'xi, ajta i Dios pu a'yan tye'entyíhuo ti'ij jéehua huápu'ij tyu'tyáhuire'en. ⁵ A'yaa pu'ij i Dios tyámua' já'mua'uuren siaj sij a'yan tyu'tyáhuire'en ti'ij i tyetyéj ti júurij, i ti jin chi'ij ájtaavijhua, siaj sij tyi'tíj jin va'cán jin tyi-tye'entyájrutyey, siata'aj tyámua' tyityaaju'un siaj sij a'íjna jin tyu'támu'vejritaj i Círíistu' jitze ma'can, ta'aj ij i Dios ja'ancuriá'an a'íjna i mu'vejrij ti naa een. ⁶ A'íj pu jin ajta a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Nyáaj nu je'tyájraj a'ájna a Sión séej i tyetyéj, a'íi pu pué'een i tyetyéj ti anájcaj,

í nyaj ja'antyíhuoj tí ajta jéehua tyá'najchij,
ajta a'íjna í tí jitzán tyú'ca'nyej capu huatóotyevi'ra'astaj.
7 Ajta ja'mua jimi mu siaj tyá'tzaahuatye', a'íjna í tyetyéj
jéehua pu tyá'najchij, ajta a'íimaj jimi í maj quee
tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tye'mej je'ej tí tyé'yu'si' í yu'xarij
jitze a'yan tíjin:

A'íjna í tyetyéj í maj majuuhuá'xij í maj chi'ij ta'huacaa,
a'yaa pu tye'rájraa tí a'íin pue'éenye'ej ta'raj í tí jéetze'
juxie've'.

8 Ajta í tí a'yan tyá'xaj tíjin:

A'íj puírícij í tyetyéj í maj jitzán eejcá'cataj majta jitzán
eetávitzej.

A'yaa mu jitzán tyitye'ejcá'cataj, a'íjna jime' maj quee
ja'tzaahuatye' í nyúucarij, a'yaa pu'ij tyí'xa'pu' hua' jimi.

9 Siajta mua'aj xu tyeítyeera' pué'een í Dios tí
hua'antyíhuoj, siaj sij jamuán tyu'ta'íjtaj, siajta séej chuéj
japua já'ma'can tí naa een, séej xu chájta'naj pué'een
Dios tí jitze ajtyáma'can. A'yaa pu'ij tyí'een siaj sij
mua'aj tyihuo'té'exaatye'en a'íjna jitze ma'can í Dios, í
tí jamuaatajé siaj sij quee che' tíca'riste' séjre'ej, sulu siaj
sij a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij tyámua' naa tyojó'nyeeri'ij.
10 Jájcuaaj imuáj caxu tyeítyeristyamua'me'en pué'eenye'ej
í Dios, siajta ijíij xu seríj tyeítyeristyamua'me'en pué'een í
Dios, ajta a'ájna imuáj capu jamuá'cu'vajca'aj í Dios, ajta
ijíij pu arí jamuá'cu'vej.

A'yaa xu tyí'tyechajcaj mati'ij í maj jahuíire' í Dios

11 Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu
tyaja'muahuavíij siaj a'yan séjre'ej mati'ij a'íimaj í maj
séej chuéj japua já'ma'can, caxu tyi'tá'care'en siaj sij
ja'rá'astijre'en a'íjci í tí je'ej pua'aj een, í tí ajta jin nyo'se' í
já'muajuuricamej. 12 Tyámua' xu'uj a'íjma jimi í maj quee
tyá'tzaahuatye'. A'yaa mu mij a'íimaj tyaja'muaséejran siaj
tyámua' ricij, tyij majta ijíij je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'íi mu
tyaatatyójtzi're'ej í Dios a'ájna xicáara' tí jitzán néijmi'caa
tá'xijtye'en.

13 A'íjna jitze ma'can í tavástara' xu hua'rá'astijre'en í
maj tyi'tíj jin antyúumua'reej, a'íjci í tí a'íjna jin tyi'tyéjvee
tí'ij néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj, jí'nye a'íi pu a'íin pué'een í tí
jéetze' va'cán jin tyí'huíire', 14 tyajta a'íjma í tajtúhuaanyij,
í maj tyí'ijta mej mij puéjtzij huo'tá'an a'íjma í maj je'ej
pua'aj tyityetyúucha'ij, tí ajta tzáahuatyi'ra'aj hua' jimi
tyícha'ij í maj tyámua' ricij. 15 Jí'nye a'yaa pu í Dios
tyá'xie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'íj, mata'aj mij quee

je'ej tyaja'muaxajtaj a'íimaj i maj quee ma'umuámua're', majta i maj quee tyi'tíj mua'reej.

¹⁶ Siata'aj a'yan tyityetyúucha'íij mati'ij i tyeítyee i maj juxáahuaj mahuaci'ij, caxu a'íjna jin juxáahuaj mahuaci'ij siaj sij tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij. Tyámua' xu tyityahuóocha'íin, mati'ij a'íimaj i maj jahuíire' i Dios.

¹⁷ Siata'aj néijmi'caa jimi tzáahuatyira'aj tyícha'íij. Siajta huo'xié've'en i ta'ihuáamua' i maj majta tyá'tzaahuatye', siajta jéehua tzáahuatyira'aj jimi tyícha'íij i Dios, siajta a'íjci i tajtúhuan i ti néijmi'i jin tyí'ijta.

Je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyi'tíj jin tyí'huíire'

¹⁸ Siajta mua'aj mu siaj tyí'ijtyi're', siahua'rá'astijre' a'íimaj i maj tyajá'mua'ijtye', caxu a'íijma siana'aj i maj tyámua' tyajamuájcha'ij, nusu i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, sulu siajta xu a'íijma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee.

¹⁹ Ji'nye a'yaa pu tya'ráanajchi i Dios siaj a'íjna jin tyo'táviicue' i maj puéjtzij jamuatá'caa, a'íj xu jin néijmi'i a'yan ricij je'ej ti tyí'xa'pui' i Dios jimi. ²⁰ Ji'nye tìpua'aj mua'ajmaj puéjtzij majamuaata'an a'íjna jime' siaj tyi'tíj je'ej pua'aj huaríj, siajta je'en a'íjna jin tyo'táviicue', capu je'ej tyajamuaatyáhuíire'ej, ajta tìpua'aj a'íjna jin puéjtzij majamuaata'an siaj xá'pui' ricij, siajta je'en a'íjna jin tyo'táviicue', a'íi pu ja'ráanajchi i Dios. ²¹ A'yaa pu a'íjna jin tyajamuaatajé i Dios, ji'nye i Círíistu' pu ja'mua jitze ma'can jaapuéjtzitariaca', ajta a'íjna a'yan tyajá'mua'itíij siaj sij a'yan cha'taj siana'aj huárinyij. ²² Capu i Círíistu' tyi'tíj jin ootyá'itzee, capu ajta a'náj a'tíj huácuanamuaj. ²³ Mati'ij je'ej pua'aj tyaatajé, capu je'ej pua'aj tyihuo'riá'hua'nyijraj, ajta mati'ij puéjtzij jaatá', capu huo'tányeechej, sulu Dios jimi pu huatóocu'vej i ti tzáahuatyira'aj jin huá'xijtye'en. ²⁴ A'íi pu tajitzé ma'can jaapuéjtzitariaca' i cúruuj jitze, ajta néijmi'i tyitacáa'ri'ri' i tyaj jin á'itzeeria'ca'aj, tyej tyij tyámua' éenye'ej tá'ra'nyij. Círíistu' pu tyu'puéjtyi'huaca' tyej tyij ityáj néijmi'i jin tyú'huaatyihuaaj. ²⁵ Ji'nye a'yaa xu mua'aj a'íjna ímuáj huasé'rihua'aj mati'ij i cánya'xíi maj jo'vátzij, ajta ijíij xu'ríj i Círíistu' jitze ajtyáma'can, a'íjna i ti a'yan tyaja'muacha'ij tí'ij hua' cújta' ti huaméj, ti ajta a'íjna jin antyúumua'reej tí'ij ja'mua japua huatányuunyij.

3

Je'ej maj tyityetyúucha'íij i maj nyejnye'i'chej

¹ Siajta mua'aj mu siaj hua' írastyamua' pué'een, siahua'rá'astijre' i jucínastyamua', ta'aj ij tìpua'aj sáij quee já'tzaahuatya'aj i nyúucarij, a'yan éenye'que'

siahua'antyimué'tin, ajta quee a'yan tyuuxié've'ej ta'mej siaj huo'té'exaatye'en, sulu a'íj xu jin huá'mue'tin a'íjna jime' je'ej siaj tyityetyúucha'íj, ² ajta mati'íj jaaséej siaj tyámua' néijmi'i jin ricij, siajta tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íj i Dios. ³ Majta a'íimaj i já'mua'irastyamua', miche' quee huápu'i'íj tyámua' ju'uuriaj a'íjna jime' i ti jéjre' séejre', i jucipuáj jitze, nusu maj tyi'tíj tyo'cóorujtyi'raxi'in ti ooroj jin tyí'taavijhua, na'rúij maj ji'ré'nye' tyu'tyóochejtye'en, ⁴ sulu miche' tyámua' huárinyij i juxiéjnyu'caa tzajta', a'íjna jime' maj tyámua' naa metyityoomuámua're'ej, ji'nye a'íi pu quee a'náj já'pua'ren, majta quee tyi'tíj jin huá'muarie'ristya'aj i jucínastyamua'. A'íi pu a'íin pu'éen i ti jéehua naa huasé'rin i Dios jimi. ⁵ A'yaa mu majta éenye'ej a'náj imuáj a'íimaj i úucaa i maj ji'ré'nye'ej huatyá'itzee i Dios jimi, a'íi mu i Dios jitze tyu'cá'an majta hua'astyajca'aj i jucínastyamua'. ⁶ A'yaa pu ajta huaríj a'íjna i Sara, a'yaa tya'rá'astijre a'íjci i Abraham ajta a'yan jaatamua'aj tijin "Nyavástará'." Siajta mua'aj xu yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ju'un a'íjci i Sara, tipua'aj néijmi'i jin tyámua' xáarinyij siajta quee tyí'tziinye'ej.

⁷ Siajta mua'aj mu siaj hua'cínastyamua', siata'aj tyámua' huojomua'raj i ju'irastyamua'. Siata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij, a'yan setya'mua'rériaaj maj quee juca'nyej, majta a'íjna jin antyihuaviihuaca' mej mij já'mua jamuán tya'ancuriáan i Dios ti tyajamuaatá'sij. A'yaa xu huárinyij, ti'ij quee tyi'tíj tyajamua'antyiú'nyi'ra'an a'íjna jime' i siaj jahuoo i Dios jimi.

Je'ej maj tyityetyúucha'íj i maj tyá'tzaahuatye'

⁸ A'yaa xu néijmi'i mua'aj tyámua' tyí'tyechajcaj, siajta huóoxie've'en siaj sij tyámua' tyuu'ihuáamua'aj tá'ra'nyij. Siata'aj tyámua' tyihuojó'mua'raj siajta quee tyi'tíj jin óotzaahuatye'ej. ⁹ Caxu je'ej pua'aj ja'uurej tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj já'mua'uurej, caxu siajta a'tíj je'ej pua'aj tyí'xajtaj tipua'aj a'íin je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj. Sulu siata'aj tyámua' tyihuo'tyéjeevej, ji'nye a'íj pu jin i Dios jamuaatajé siaj sij jéehua jimi tya'ancuriáan. ¹⁰ A'yaa pu a'íjna jin tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

A'íjna i ti jaxie've' ti á'tyeevi'in júurij, ajta juxáahuaj chajca, che' quee je'ej pua'aj tyúuxajtave'en, ajta a'yan tyúuxie've' tiquee tyí'hue'tacare'en, ¹¹ che' ajtára'nyij a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een, ajta tyámua' tyi'tyúucha'íj tá'ra'nyij,

che' jáahuoonyij ajta a'íjci jitze ucájrutyey i ti juxáahuaj chajca.

12 Ji'nye tavástara' pu hua'cha'íj a'íimaj i maj tyámua' tyityetyúucha'íj,

ajta huá'namuaj je'ej maj jimi tyá'huoo,

ajta a'íimaj tyícha'íire' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj.

13 ¿A'tanyíj je'ej pua'aj já'mua'uuren, típua'aj mua'aj a'íjna jin setyí'tyese'ej siaj a'náj tina'aj tyámua' rijcaj?

14 Ajta a'íjna jime' siaj tyámua' ricij a'íj xu jin jajpuéjtzij, a'íj xu jin huatóotyamua've'en ji'nye Dios pu tyámua' tyajamuaatá'sij. Caxu sij a'tíj tziinye'ej, caxu siajta je'ej tyityóomuajtyaj,

15 sulu siata'aj jaatyátzaahuatye'en i jutzájta' a'íjci i Ciriístu' i ti ja'muavástara' pué'een.

A'náj tina'aj xu tyámua' eenye', siaj sij tyámua' tyi-huo'riá'hua'nyijraj a'íjma i maj tyajá'mua'ihuo' a'íjna jime' je'ej siaj tyi'tíj tyi'ijchó've'ej,

16 siajta quee ootzáahuatye'ej a'yan huárinyij, sulu tzáahuatyi'ra'aj xu jin a'yan huárinyij. Tyámua' xu tyityetyúucha'íj siaj sij quee je'ej pua'aj tyityóomuajtyej,

ajta mej mij huatóotyevi'ra'astaj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'íjna jime' siaj tyámua' ricij mati'ij i maj tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi.

17 Jéetze' pu xá'pui' siaj a'íjna jin jaapuéjtzitarej i siaj xá'pui' ricij, típua'aj i Dios a'yan tya'xié've'ej, quee típua'aj a'íjna jin siaj puéjtzij i siaj je'ej pua'aj ricij.

18 Ji'nye i Ciriístu' pu séej na'aj tajitzé ma'can huamuí', ta'aj ij jusén jin tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'ítzee. A'íj pu quee tyi'tíj jin ootyá'ítzeerej,

ajta a'yan tyaapuéjtzitariaca' a'íjma jitze ma'can i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, ta'aj ij mua'ajmaj jamuá'anvi'tij i Dios jimi. A'íj pu jitze i jutyévij huamuí',

ajta i Dios pu jaatájuurityej i ju júuricamej jime', 19 a'yaa pu'ij néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij ajta je'en huo'té'exaa a'íimaj i júuricamej i maj nami'huaca'aj.

20 A'íimaj i maj ará'tyeej maj quee tyi'tíj á'astijria'ca'aj, a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Noé séjria'ca'aj, ti'ij i Dios jacho'va'ca'aj ti i Noé jaatyátaahuaj i báarcuj ti ve'éj,

ajta je'en séecan huatyáhuu mej mij utyájrutyey i báarcuj tzajta' i maj aráhueeicaj ará'axcaa. 21 Ajta i a'íjna i jájtyij a'íj pu a'íjn pué'eenye'ej i siaj jin mua'aj ijíj huái'huaca', ti'ij jamuáahuiire'en. Ajta a'íjna jime' i siaj huái'huaca' capu

a'yan huatóomua'aj yee siaj sij a'íjna jin cóojo'sin i siaj choomua, sulu siaj sij jaatáhuaviiij i Dios, ti'ij jamuaata'an siaj tyámua' metyityoomuámua're'ej,

ajta je'en táahuire'en a'íjna ti i Ciriístu' huatájuuriaca', 22 ajta tajapuá jó'raa ti'ij muáca'ta' pujmua' i Dios ja'ajcáyixi'in, majta a'íjna

jitze ajtyáma'cantaj muá'raa i maj tajapuá tyí'huüre', majta néijmi'i i maj tyi'táj jin antyúumua'reej, mej mij néijmi'i tyámua' tyú'uurej.

4

Tyaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej ti i Dios tyá'xie've'

¹ A'íj pu jin, a'yájna tí'ij i Ciriistu' tyaapuéjtzitariaca' i jutyévij jitze, a'yaa xu cha'taj siana'aj sij mua'aj huárinyij. Ji'nye a'íjna i tí arí jaapuéjtzitariaca', pu'ríj jaatapuá'citaca' i tí jin je'ej pua'aj ricij, ² ajta je'en néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej tí i Dios tyá'xie've' tí'ij na'aj á'tyeeren júurij, capu a'yána'aj je'ej tí jusíj tyá'xie've' tyi'táj jime' íyan tí ma'can cháanacaj japua. ³ Xu'ríj á'tyeej siaj mua'aj a'yan cha'taj siana'aj rijcaj matí'ij a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye', jí'nye a'yaa xu rijcaa je'ej tí tyajamua'ránajchica'aj a'íjna i tí je'ej pua'aj een, majta cha'mana'aj tyí'ye'estyaa, majta jéehua juta'rujve', majta hua'najchej i sánturij i maj je'ej pua'aj huasé'rin. ⁴ Ajta íjíj, caxu che' mua'aj hua' jamuán a'yan ricij a'íjna jime' i tí je'ej pua'aj een, a'íj mu jin je'ej pua'aj tyityóomuajtyej majta je'ej pua'aj tyaja'muaxaj. ⁵ Ajta a'yaa pu tyihúa'ci'tyij maj tyu'taxáj je'ej maj tyi'táj huáruuj a'íjna jimi i tí arí tyámua' huó'ruuj, tí'ij huo'xíjtye'en a'íjma i maj júurij, ajta i maj meríj huácuij. ⁶ Ji'nye a'íjma i maj meríj huácuij majta mu huó'ixaaj i nyúucaria'ra' i Dios, tí'ij i júuricama'ra' i Dios hua' jimi huatyá'itzeerej, tyij majta íyan cháanacaj japua huo'xíjtyej a'yájna matí'ij i tyeítyee tyee'yí'tin.

Je'ej tyaj i séecan tyu'tyáhuüre'en

⁷ Pu'ríj tin a'ájna atyojo're'nyesij tí'ij néijmi'i tye'entyipua'rij. A'íj xu jin mua'aj tyámua' metyityoomuámua're'ej, siajta tzáahuatyi'ra'aj jin jahuocaj i Dios jimi. ⁸ Siajta jéehua huóoxie've'en, jí'nye a'yaa xu siajta a'íjna jin tyu'tú'uunyi'raj. ⁹ Siata'aj tyámua' tyihuo'taxié've'en séej siajta séej i juchéj, caxu je'ej siana'aj tyí'tyenyuuca'an. ¹⁰ Siata'aj tyámua' tyú'cha'íin je'ej tí tyi'táj i Dios tyajamuaatapuéjve, siajta a'íjna jin a'yan huárinyij siaj sij huo'tyáhuüre'en séej siajta séej. ¹¹ Típua'aj a'táj tyí'xajtaj, che' a'íjna jin tyu'taxáj i nyúucaria'ra' i Dios. Ajta típua'aj a'táj tyi'táj jin tyí'huüre'ej, che' a'yan huárinyij a'íjna jitze arooca'nyáaj i ca'nyíjra'aj Dios tí jaatá'. Je'ej siaj néijmi'i tyi'táj jin ricij, a'yaa xu huárinyij siaj sij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'íjna jitze ma'can i Jesús tí ajta Ciriistu' pué'een, a'íjna i tí jitzán eeráma'can i tí naa

huasé'rin, a'íi pu ajta néijmi'i putyí'uurej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Maj a'yan tyaapuéjtzitarej mati'ij i maj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi

¹² Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', caxu je'ej tyityóomuaajtyaj tipua'aj tyi'táj jin xá'viicue'ria'aj, nusu tyi'táj je'ej já'mua'uurej i siaj quee jamua'tyej. ¹³ Sulu siata'aj huatóotyamua've'en, a'íjna jime' siaj jamuán ja-jpuéjtzij i Ciríistu', siaj sij siajta huatóotyamua've'en a'ájna xicáara' tyaj jitzán jaséjran i tavástara'. ¹⁴ Siata'aj huatóotyamua've'en, tipua'aj a'táj je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj a'íjna jime' siaj Ciríistu' jitze ajtyáma'can, ji'nye a'íi pu i júuricama'ra' i Dios a'náj tina'aj ja'mua jimi séejre'. ¹⁵ Tipua'aj sáij ti ja'mua jitze ajtyáma'can tyi'táj jin ja-jpuéjtzij, che' quee a'íjna jime' ti séej huajé'caj, nusu ti tyi'táj huanáhua'an, na'ríij tyi'táj je'ej uuriajca'aj ti quee jitzán juxie've'. ¹⁶ Ajta tipua'aj a'íjna jin jajpuéjtzij ti i Ciríistu' jimi ajtyáma'can, che' quee jutyevi'ra'aj, sulu che' tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'íjna jime' ti i Ciríistu' jitze ajtyáma'can.

¹⁷ Pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej ti'ij Dios huo'xíjtye'en i jutyéityeristyamua'. Ajta tipua'aj arí a'yan tyu'tyóochej ityájma jimi, ¿je'quij tye'mej a'íimaj jimi i maj quee ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra' i Dios? ¹⁸ Ajta tipua'aj a'íjna i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij muárie'rij jin jáahuii, ¿je'quij tye'mej a'íijma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij ajta a'íimaj jimi i maj je'ej pua'aj ricij? ¹⁹ A'íj pu jin i maj jajpuéjtzij i Dios jitze ma'can, miche' móoj xá'puí' rijcaj, majta i Dios jimi huatóocu'ven i ti yan huo'tyájto, ji'nye a'íi pu quee a'náj tyi'táj jin ootyá'itzeerej.

5

Pedro pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i huáasij i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta

¹ A'yaa nu nyijta ijíij tyá'xie've' nyaj ca'nyíjra'aj huo'tá'an néijmi'caa i huáasij i maj tyí'huíire' jo'siaj jóosi'rii, nyáaj nu nyajta vásti' pué'een, mati'ij a'íimaj, nyajta tyu'séj je'ej ti tyaapuéjtzitariaca' i Ciríistu', a'yaa pu'ij ajta nyéetzij tyí'nyaci'tyij a'íjna i ti huápuí'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej i Dios jimi. ² Tyámua' xu tyihuó'cha'íin a'íimaj i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een i Dios, je'ej ti ajta arí a'íin tyajamuaata'íj, juxié'vi'ra' xu jin a'yan huárinyij, je'ej ti i Dios tyá'xie've', caxu ca'nyéjrij jin a'yan rijcaj nusu siaj sij a'íjna jin túmii huamué'tin, sulu a'yaa xu huárinyij

xuutyámua've'ej. ³ Siata'aj quee óotzaahuatye'ej mati'ij i maj va'cán jin antyúumua'reej, mej mij ca'nyéjrij jin a'yan huárinyij a'íimaj i siaj huá'cha'ij, sulu siata'aj tyámua'tyihuó'mua'tyen. ⁴ A'yaa pu'ij ti'ij huataséjre'en a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, mua'aj xu ja'ancuriái'sij a'íjci i cúruun ti quee a'náj je'ej rinyij sulu ti jusén jin séeria'aj ja'mej.

⁵ A'yaa xu cha'taj siana'aj mua'aj mu siaj tyámua, siata'aj hua'rá'astijre'en i huáasij. Siata'aj néijmi'i jin a'yan huárinyij, siaj sij quee ootzáahuatye'ej siahua'rá'astijre', ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tijn:

Dios pu quee hua'xie've' a'íjma i maj óotzaahuatye', ajta a'í pu tyámua' tyihuá'huiire' a'íimaj i maj quee óotzaahuatye'.

⁶ Siata'aj quee óotzaahuatye'ej a'íjna jimi i Dios, i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ta'aj ij a'ín va'cán jin tyajamuaata'íjtye'en, a'náj ti a'yan tyajamuaaxá'pu'íntari'ri'.

⁷ Siata'aj i Dios jimi néijmi'i tyu'tyátoonyij a'íjna i siaj jin je'ej tyityóomuajtyej, ji'nye jéehua xu jitzán juxie've'.

⁸ Tyámua' xu metyityoomuámua're'ej, siajta tyámua'tyí'tye'ixie'ria'aj, ji'nye a'íjna i tyiyáaru' i ti jamuájcha'íire', a'yaa pu metyoyo'jijhuan ti'ij muájyey a'íjna jime' ti jahuoo i ti jaatyá'jci'mej. ⁹ Siata'aj huatyóoca'nyej, siajta tyámua' eenye' a'íjci jitze i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yan setya'mua'réeriaj ti a'yan cha'tána'aj tyihuá'uurej i ja'mua ihuáamua' i maj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua. ¹⁰ Ajta siati'ij a'yan tyaapuéetzitaren, Dios pu tyámua' já'mua'uuren, siaj sij quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj, siaj sij a'íjna jitze tyú'ca'nyej. A'í pu a'ín pué'een i Dios i ti taatajé tyej tyij jamuán séeria'aj tá'ra'nyij i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. ¹¹ Che' a'ín a'íjna jin tyi'tyávaacaj i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaj jusén jime'.

Hua'tyojtye' ajta je'en ja'antypuá'rij

¹² A'yaa nu cii tyajá'muayu'se'ej a'íjna jamuán i Silvano, i ti a'ín pué'een síj i nye'ihuáara', tiquee tyi'táj jin á'itzeere', nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an, ajta siaj sij jáamua'reej ti i Dios tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyitató'caa. A'náj tina'aj xu tyámua' eenye' a'íjna jime' i siaj juxie've'.

¹³ A'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Babilonia, i ti Dios ajta hua'antyíhuoj ti'ij mua'ajmaj, a'íimaj mu yajá'muatyojtye', a'í pu ajta yajá'muatyojtye' i nyiyóoj i Marcos. ¹⁴ Siata'aj huatóotyoytye'en xui'tyoo'pu'í'tza'xi'ín a'íjci jime' siaj juxie've' síj ajta síj. Tyámua' xu tyi'tyesejre'ej, mua'aj mu siaj Ciriístu' jitze ajtyáma'can.

I yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Pedro

Pedro pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Simón i nyaj Pedro pu'éen, i nyaj jahuiire' i Ciríistu' ti ajta Jesús pu'éen, a'yaa nu já'muatyojtye' mu siaj a'yan cha'taj siana'aj tyá'tzaahuatye' tyati'ij ityáj, ji'nye i Dios ajta a'ijna Jesús ti ajta Ciríistu' pu'éen, a'íi mu ji'rénnya'aj séejre'. ² Che' jéehua tyajamuáaci'tyij i ti jin tyámua' tyajamuatá'caa, ajta ti'ij jamuaatyápua'ritye'en a'ijna jime' siaj jamua'tyej i Dios siajta a'íjci i Jesús i ti ajta tavástara' pu'éen.

Je'ej ti tyi'huóoxie've' a'íjma jimi i Dios ti huo'tajé

³ A'ijna i ti jin néijmi'i putyi'uurej i Dios, a'ij pu jin tyitaatá' néijmi'i i ti tyúuxie've' tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en a'ijna jimi i ti taatajé, a'ijna i ti jusén jin naa huasé'rin, ajta a'íin néijmi'i jin antyúumua'reej. ⁴ A'ij pu jitze ma'can i ti jin va'cán tya'tóoraj taatajé, ti ajta jéehua tajitzé juxie've', tyej tyij a'ijna jin a'yan séeria'aj tá'ra'nyij ti'ij i Dios, tyata'aj tyij huatáta'uunaj a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj huasé'rin i maj jin a'yan tyá'xie've' úyan cháanacaj japua. ⁵ A'ij xu jin jéetze' huatyóoca'nyej a'ijna jime' i siaj jin tyá'tzaahuatye' siajta tyámua' tyityetyúucha'íij, siajta tyámua' tyiyo'itéej xá'ra'nyij i siaj jin tyámua' tyityetyúucha'íij. ⁶ Siajta i siaj jin tyámua' tyá'mua'reej, a'ij xu jin huóocu'vej, ajta i siaj jin óocu'vej a'ij xu jin néijmi'i tyo'táviicue', ajta i siaj jin néijmi'i tyo'táviicue', a'ij xu jin tyaatatyójtzi're'en i Dios, ⁷ ajta i siaj jin tyé'tyojtzi're' i Dios, a'ij xu jin tyámua' tyityetyóojeevej, ajta siati'ij tyámua' tyityetyóojeeven aj xu sij tyámua' naa tyityahuóoxie've'en.

⁸ Tipua'aj mua'aj néijmi'i jin a'yan xáarinyij je'ej siaj tyi'ij tyu'yí'tin, a'ijna i ja'mua júuricamej jéehua pu tyu'tyáhuire'ej a'ijna jime' siaj jaamua'aj tzáahuatyira'aj jime' i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pu'éen. ⁹ Ajta a'ijna i tiquee a'yan ricij a'yaa pu een ti'ij i a'tíj ti arácun tiquee imuáj tyí'sej, a'íi pu arí yo'huá'xij ti i Dios tyaatú'uunyiri' je'ej ti tyi'tíj jin quee xá'pui' huaríj. ¹⁰ A'ij xu jin nye'ihuáamua', siata'aj huatyóoca'nyej siaj sij a'yan huáarinyij je'ej ti tyi'tíj jin i Dios tyajamuatajé ajta jamua'antyíhuoo, ji'nye tipua'aj a'yan xáarinyij caxu a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej. ¹¹ A'yaa pu tyajá'muaci'tyij, siaj

a'áa jo'tyájrutyey jo'tij jusén jime' tyejé'ijtaj i tavástara' i ti tajapuá huatanyúj, a'íjna i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een.

¹² A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej na'mej, sij sij a'yan tyá'mua'reeriaj, tyij siajta seríj tyámua' een a'yájna nyati'ij tyajamuaamuá'tyey. ¹³ A'yaa pu tyí'nyaci'puaj nyej nyij tyámua' tyajamuáa'ixaatye' nyajta ca'nyíjra'aj jamuaata'an ijíj nyej nyooj júurij. ¹⁴ A'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, a'yaa pu tyinaaté'exaa'j ti arí véjri' a'náj nyaj jitzán mui'nyij, ¹⁵ A'yaa nu nyij tyu'tyényaca'nyesij, nyej nyij tyajamuáa'itíj ti'ij huatá'riitarej sij jo'támua'reej je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa.

¹⁶ A'íjna i tyaj jamuaamua'tyey je'ej ti éenye'que' huataséjre'sij a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, a'ájna xicáara' jitze ti'ij ajtáhua'aj yava'cányesij, catu a'íjna jin jaataxájtaca' i nyúucarij i maj jujímua'aj mana'aj jájtyo i tyétyacaa, catu tyajta tajímua'aj tyana'aj jájtyo, sulu taji'ij tu jin jaaséj ti a'ín néijmi'i jin antyúumua'reej. ¹⁷ A'yaa tu tyeeséj ti'ij i Dios tyámua' tyeetyájtoo, ajta tyámua' tyaatá', ajta i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "A'í pu a'ín pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua huápu'i'ij jaxie've', a'í pu a'ín pué'een i nyaj ja'antyíhuoj." ¹⁸ Ityáj tu jáanamua'jri' a'íjci i nyúucarij ti jútye' je'cánamuajre, ji'nye jamuán tu ajo'tyú'uuca'aj i tavástara' a'ájna i jiríj jitze ti tyámua' tyejé'een.

¹⁹ A'íj pu jin jéetze' ámiteere' quee a'íjna i nyúucarij i maj jaataxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze tyí'xajtaca'aj, a'íj xu jin mua'aj tyámua' tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'íjna i nyúucarij a'yaa pu een ti'ij a'íjna i tatzárij jo'tij jo'tíca' 'asta na'aj quee huataséjre'en a'íjna i xú'ra'vej ti'ij tapuá'risima'caj ujé'ejnyinyij, ti'ij jamuaatyátatzavi'tye'en. ²⁰ Ajta anaquéej a'yan tyúuxie've' sij jáamua'reej tiquee a'tíj a'náj jusíj je'ej tyéejtyoj je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti jitzán á'yu'si'ij i yu'xarij je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ²¹ ji'nye a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, camu a'náj a'yan tyu'taxájtaca' je'ej maj tyi'tíj jujímua'aj mana'aj tyí'ijtyoj, sulu Dios jitze ma'can mu a'yan tyu'taxájtaca', majta a'íjna jime' i júuricama'ra' i Dios.

2

A'íimaj i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyey

¹ Jéehua mu majta i tyeítyee huataséjre'ej a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyey, a'íj mu jin jéehua ja'mua jimi séejre' a'íimaj

í maj hue'tzij jin tyaja'muamua'tyej. Avíitzij mu jin a'yan ricij mua'ajmaj jimi, a'yaa mu mij a'íjna jamuajo'riésij, majta jatyáhue'tacaa í tavástara' a'íjna í ti ajta hua' jime' tyu'nájchitaca', a'íj pu jin a'yan tyihuá'ci'tyij ti í Dios jiye'tzín hua'antypuá'ritye'en. ² Mue'tíj mu hua'rá'astijre'ej mej mij a'yan cha'taj mana'aj tyityahuóoxana'cire'en matí'ij a'íimaj, a'yaa mu mij a'íjna jin je'ej pua'aj tya'xáataj muá'ju'un a'íjci í nyúucarij ti xá'pui'. ³ A'yaa mu a'íjna jin hue'tzij tyihua'mua'tyáaj muá'ju'un a'íjna jime' maj huápu'íj jaxie've' í túmii, a'yaa mu mij a'íjna jin tyitye'entypuá'rij ti'íj Dios huo'xíjtye'en, jí'nye pu'ríj á'tyeej ti a'yan a'íimaj jimi tya'tácatyíj.

⁴ Capu í Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íimaj í maj tajapuá tyí'huúria'ca'aj, í maj tyi'tíj jin ootyá'itzee, sulu a'áa pu huaja'tyáahua'xij jo'maj yá'puejtzitaren, ajta ja'tyácun mej mij a'áa já'nami'huaj jo'tíj jo'tíca', a'áa mu ja'avíitzihua' muá'ju'un, 'asta na'aj quee Dios huo'xíjtye'en a'ájna xicáara' jitze ti'íj jitzán néijmi'í tye'entypuá'rij. ⁵ Capu ajta tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íimaj í maj ará'tyeej séjria'ca'aj, sulu a'yaa pu tyu'tá' ti í jájtyij tyí'jistej néijmi'que' í cháanacaj japua, ti'íj puéjtzij huo'tá'an a'íjma í maj quee já'astijria'ca'aj í Dios, ajta a'íj pu xaa huáhuú í Noé, í ti a'yan tyihuo'té'exaa je'ej maj huárinyij mej mij xá'pui' huárinyij í Dios jimi, ajtáhua'aj a'íimaj í séecan í maj aráahua'puaj ará'axcaa. ⁶ Dios pu ajta huo'xíjtyej a'íjma í maj a'áa jo'cháatima'caa í chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tíjin Sodoma ajta a Gomorra, néijmi'caa pu huatyáatiej, mej mij a'íjna jin jáamua'reej je'ej ti tyihuá'uuren a'íjma í maj quee já'astijre' í Dios. ⁷ Ajta a'íj pu japua huatanyúj a'íjci í Lot, í ti tyámua' tyi'tyúucha'íica'aj, ajta je'ej pua'aj ja'axcaa je'ej maj rijcaj í maj juxana'caria'ca'aj a'íimaj í maj quee tyi'tíj já'astyajca'aj. ⁸ A'íjna í tyévíj ti tyámua' tyi'tyúucha'íica'aj í Dios jimi, jéehua pu jajpuéjtzica'aj í jutzájta' a'íjna jime' maj quee xá'pui' rijcaa jí'nye a'yaa pu tyí'sejraca'aj, ajta tyi'namuajraca'aj í maj je'ej pua'aj rijcaa a'íimaj í maj quee tyi'tíj já'astyajca'aj.

⁹ Tavástara' pu jaayí'tin ti hua' japua huatányuunyij tyi'tíj maj jin jajpuéjtzij a'íimaj í maj jimi séejre', ajta jaayí'tin ti hue'tyáanaj a'íjma í maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, ti'íj puéjtzij huo'tá'an a'ájna xicáara' jitze ti jitzán néijmi'caa á'xíjtye'en. ¹⁰ Tavástara' pu ajta puéjtzij huo'tá'sij a'íjma í maj huápu'íj je'ej pua'aj ricij, majta quee tyi'tíj já'astijre'. Camu tyi'tíj ja'astej majta óoca'nyej maj cha'mana'aj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, camu majta tyi'tziinye' mej mij

je'ej pua'aj tyihua'xajtaj a'íjma i maj tajapuá já'sejre',
 11 majta a'ímaj i maj tajapuá tyí'huüre', tyij majta jéetze'
 juca'nyej majta jéetze' va'cán jin antyúumua'reej, camu
 a'yan tyityóoca'nyej mej mij je'ej pua'aj tyihua'xajtaj a'íjma
 i tyétyacaa a'íjna jimi i tavástará'.

12 A'ímaj i tyétyacaa a'yaa mu een mati'ij i ya'muáatyee:
 camu tyihuojó'itej, majta cha'mana'aj jo'ojuhua'an, a'yaa
 mu een jin huanánie'huaca' mej mij huo'vívi', majta je'en
 huó'cui'nyij. Je'ej mu pua'aj tyá'xaj i tyi'táj maj quee
 yó'itej, ajta a'yaa mu cha'taj mana'aj tyi'tyacui'nyij mati'ij
 a'ímaj i ya'muáatyee, 13 a'yaa mu mij majta tya'ajpuéetzij
 muá'ju'un mati'ij a'ímaj séecan puéjtzij tyu'tá'. A'yaa mu
 tyityóomuaajtyej maj tyi'táj jin jutyamua've', a'yaa mu mij
 ricij tójca'rij tzajta'. Jéehua xu tyévi'si' séejre' a'íjna jime'
 je'ej siaj tyi'táj jin ricij hua' jamuán, mati'ijta tyí'ye'estyaj,
 ji'nye a'íj mu jin jutyamua've' i maj jime' jujímua'aj
 jucuanamuaj.

14 Camu pújoorej maj íitaj huaséj majta je'en quee
 jaatanyácuaj, camu a'náj ja'antyápua'citacaa maj
 á'itzeeria'aj i Dios jimi. Ca'nyíjra'aj mu hua'tá'caa a'íjma
 i maj quee jéehua juca'nyej mej mij majta tyi'táj jin je'ej
 pua'aj huárinyij, jéehua mu jaay'tin je'ej maj tyi'táj jin
 huárinyij, a'í mu a'ín pué'een i tyeítyee i Dios ti puéjtzij
 huo'tá'sij. 15 Mu'rij jo'vátzij, ji'nye mu'rij ajtacáj i juyéj
 jitze ti tyámua' een. A'yaa mu mij ricij ti'ij a'íjna i Balaam,
 yójra' a'íjci i Bosor, i ti a'yan tyá'xie'va'ca'aj ti túmii
 huamué'tin a'íjna jime' ti je'ej pua'aj ricij, 16 ajta a'yaa pu
 je'ej tyo'tóomua'aj a'íjna jime' ti je'ej pua'aj rijcaa, ti'ij i
 púuru' tiquee tyo'ríi'rej a'yan tyaaté'exaa ti'ij tyéviij, ajta
 je'en jaatá'ijmuejri' ti'ij quee tyi'táj jin je'ej pua'aj rijcaj
 a'íjna jime' i ti jutímue'.

17 A'ímaj i maj a'yan ricij a'yaa mu een ti'ij jo'tij ja'tyácun
 ajta je'en quee arájmuua, nusu ti'ij i jéetirij ti áacaj
 jáatajchi, a'yaa pu tyihua'ci'tyij maj a'áa jo'tyá'itzeere'en
 jusén jime' jo'tij huápuí'ij jo'tíca'. 18 A'yaa mu a'íjna jin
 tyí'xaj i nyúucarij tiquee tyi'táj je'ej tyí'xaj, majta ca'nyíjra'aj
 hua'tá'caa i séecan mej mij tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij
 a'ímaj i maj moochán jaatapuá'citaca', i maj je'ej pua'aj
 tyityetyúucha'íica'aj. 19 A'yaa mu tyihua'íxaatye' maj
 juxáahuaj séeria'aj muá'ju'un, majta jujímua'aj ca'nyéjrij
 jin tyí'huüre' a'íjna jime' maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj,
 ji'nye a'táj tina'aj ti ca'nyéjrij jin tyí'huüre', a'í pu a'yan
 tyá'huüre' je'ej ti tyi'táj arí tyeetyáamue'tij. 20 Ji'nye a'ímaj
 i maj meríj jaamua'aj a'íjci i tavástará' Jesús i ti ajta

Ciríistu' pué'een, a'íimaj mu meríj ajtacíj a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj tyí'een íiyan cháanacaj japua, tipua'aj ajtáhua'aj huo'tyámue'tin a'íjna i ti je'ej pua'aj een, jéetze' mu je'ej pua'aj rinyij mequee jájcuaj. ²¹ Jéetze' pu tyámua' tacaj maj quee a'náj jáamua'tyijche' a'íjci i juyéj ti tyámua' een, mej mij quee a'yan tyá'mua'reeriaj majta je'en yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij ti tyámua' een ti ajta hua' jimi huatyátuihuaca'. ²² A'yaa pu'ij a'íjma jimi tya'raj je'ej ti tyé'yusí' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: "A'íjna i tzi'íj, ajtáhua'aj pu pu'ájvej tí'ij jáacua'nyij i jujárie'rij", ajta i ti a'yan tijin: "A'íjna i tuíxuj i maj tyámua' tya'cáajo'sij, ajtáhua'aj pu i jáxujuj jitze átyi'huaxi'ij."

3

A'náj ti ajtáhua'aj yatanyésij i tavástara'

¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'íi pu a'íin pué'een i yu'xarij ti hua'puaj i nyaj jitzán tyajámua'yuse'ej. A'yaa nu a'íjci jime' i ti hua'puaj tyá'xie've' nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij tyámua' tyú'mua'tyij. ² Xo'támua'reej je'ej maj ará'tyeej tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtacaj, siajta a'íjci i nyúucarij i ti jamuaatá' a'íjna i tavástara', ti ajta a'íin pué'een i ti ja'mua japua huatányuusij, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti ityájma jimi jaatyájtoo, tyej tyij jamuaaté'exaatye'en.

³ Siata'aj tyámua' tyá'mua'reeriaj ti a'yan tye'mej, a'ájna xicáara' jitze ti jitzán néijmi'i tye'entyipuí'rij, a'íi mu huataséjre'ej i tyeítyee i maj jamuá'xaahuari', je'ej ti a'íimaj tyihua'ránajchi i ti je'ej pua'aj een, ⁴ a'yaa mu tyu'ta'íhuo'sij tijin: "¿Ji'nye tyi'tíj huaríj a'íjna jime' ti i Ciríistu' ajtáhua'aj ya'uvé'nyesij? Mu'ríj huácuij i tahuásimua'ci'íj, ajta a'yána'aj óoche' tyí'sejre' i cháanacaj tí'ij jájcuaj imuáj tyu'tyátaavijhuaca'." ⁵ A'íimaj i tyeítyee camu jaxie've' maj jo'támua'reej ti i tajapúa arí jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ajta i cháanacaj a'yan tyu'séjrej tí'ij i Dios junyúuca jín tyu'ta'íjtaca', tí'ij ajnyéj a jáata', ajta ijíj a'yan tyí'sejre' i jájtyij japua. ⁶ A'yaa pu ajta jájtyij jín tyu'tyá'uunyi'huaca' i cháanacaj a'ájna imuáj. ⁷ Ajta i tajapúa ijíj ti séejre' ajta a'íjna i cháanacaj i tyaj a'yan japuan ijíj a'yan séejre', Dios pu jacha'ij tí'ij jaatyáteeraj. A'íi pu i tiéj hua'antyipua'ritye'sij a'ájna xicáara' jitze ti jitzán huá'xijtye'en i junyúuca jime', ajta néijmi'caa jo'riésij a'íimaj i tyeítyee i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁸ Siata'aj quee yó'hua'nan, nye'ihuáamua' ti i tavástara' jimi séej xicáj a'yan een tí'ij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, ajta

séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj a'yan een ti'ij séej xicáj. ⁹ Capu a'yan huatóomua'aj ti i tavástara' á'tyeeren ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti tya'tóoraj, mati'ij séecan tyí'mua'tzej, sulu tyámua' pu tyé'viicue' ja'mua jimi, ji'nye capu jaxie've' ti a'tíj jó'vetyij, sulu mej mij néijmi'i tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi.

¹⁰ Ajta i tavástara' a'yaa pu tyo've'nyesij ti'ij i náhua'rij ti aviítzij jin huataséjre'ej i tíca'rij tzajta'. Aj pu'ij i tajapuá ti séejre' huatyú'uunyi'huaj, ca'nyíin pu jin je'ej pua'aj huápu'i'ij huatánamuajre'ej, ajta néijmi'i i ti tyú'taavijhuaca' ajta pu tye'entyipua'rij a'íjna jime' i tiéj, ajta i cháanacaj, jamuán i ti japuan tyí'sejre' a'íi pu tyu'tyátaasij.

¹¹ Ji'nye néijmi'i pu a'yan tyu'tyú'uunyi'huaj, a'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'íiij, siajta néijmi'i jin ja'rá'astijre'en i Dios. ¹² Siata'aj jajchó've'ej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i Dios, siajta néijmi'i jin tyámua' eenye'. Ji'nye a'ájna xicáara' jitze, a'íjna i tajapuá néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj i tiéj jime', ajta i ti tyú'taavijhuaca' ti'ij ajta jamuán tyí'sejre', a'íi pu ajta néijmi'i tyu'tyátaasij, ¹³ tyajta ityáj a'íj tu tyicho've', i tajapuá ti jájcuaj tyajta i cháanacaj ti ajta jájcuaj, a'yájna ti'ij i Dios tya'táraj, ajta néijmi'i tyámua' tyi'éenye'ej ta'mej.

¹⁴ A'íj xu jin nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', ijíij siaj siooj a'yan tye'ejchó've', siata'aj tyámua' eenye' i Dios jimi, siaj sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj. ¹⁵ Siata'aj a'yan tyá'mua'reeriaj ti a'íjna jin já'muacho've' i Dios ti'ij néijmi'caa táahuire'en. A'íj pu ajta jin tyajamuaatayú'sej a'íjna i ta'ihuáara' Pablo i tyaj jaxie've', Dios pu a'yan tyaatá' ti'ij yo'itéej já'ra'nyij tyámua' naa. ¹⁶ Néijmi'i i ti jitzán tyajamuaatayú'sej a'yaa pu cha'tána'aj tyajamuáa'ixaa, tyij ajta je'caquéj muárie'rij ti a'tíj yo'itéej já'ra'nyij i nyúucarij, a'íj mu jin séecan i tye'ityee i maj quee tyi'tíj mua'reej i maj majta quee xu jéehua tyé'viicue' i maj jin tyá'tzaahuatye' a'yaa mu mij a'íjna jin tyí'tyese' mej mij seequéj tyiyo'itéej muá'ra'nyij, a'íi mu mij seequéj ja'uurej i nyúucarij, a'íj mu mij jin jujíimua'aj antyúupua'ritey'sij.

¹⁷ A'yaa pu'ij nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', mua'aj xu seríj jamua'reej, siata'aj sij tyámua' tyityahuóocha'íin, mej mij quee tyi'tíj jin jamuáacuanamuaj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyí'tyetye'ityee, nusu siaj sij a'yan huárinyij je'ej maj a'íimaj tyí'ijta. ¹⁸ Siajta mua'aj siata'aj jéetze' tyámua' tyáamua'tyij a'íjci i tavástara' ti ajta Ciriistu' pu'éen, siata'aj a'íjna jin huahuóse'en i siaj

jìn huóoxie've'en. Tyiche' a'náj tina'aj tyé'tyajtzi're'ej. Che'
a'yan tyá'ra'nyij.

Í yu'xarij ti anaquéecan jo'yú'xaca' a'íjna i San Juan

A'íjna i nyúucarij ti júurij

¹ A'íj tu jin mua'ajmaj tyajá'muayu'se'ej a'íjna jitze ma'can i Ciríistu' ti arí jájcuaaj imuáj séjria'ca'aj ajta ti'ij na'aj yatij je're'nyej, a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jáanamujri' tyajta i tyaj taji'ij jin jaaséj. Ji'nye tu'ríj jaaséj tyajta tamuáca' jin ja'ajtamuariej. A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti júurij. ² A'íi pu i júuricamej huataséjre, ityáj tu jaaséj, tyajta a'íjna jitze ma'can tyí'xaj, tyajta a'yan cha'taj tyana'aj mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatye', a'íjna i ti ajta tavástara' jimi séejre', i ti ityájma jimi huataséjre. ³ A'íj tu tyij já'mua'ixaatye' i tyaj jaaséj, tyajta i tyaj jáanamujri', siaj sij siajta mua'aj tajamuán séjre'ej, a'yájna tyati'ij ityáj jimi tyí'sejre' i Dios i tyaj jáj táataj, tyajta jimí a'íjna i Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁴ A'yaa tu een jime' tyajá'muayu'se'ej tyej tyij néijmi'i huátatyamua've'en.

Dios pu a'íin pué'een i tatzárij

⁵ A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i Ciríistu' ti taamuá'tyej i tyej tyij ityáj já'mua'ixaatye', ti i Dios tatzárij pué'een, ajta quee jimí séejre' a'íjna i tíca'rij. ⁶ Típua'aj a'yan tyetyí'xajta yee jimi tu séejre', tyajta je'en tíca'riste' ciínyej, a'íj tutyij jin tyí'hue'taj, ji'nye catu huatoojé'yacan jin tyí'xaj. ⁷ Ajta típua'aj a'yan a'íjna jitze tyetyi'tyesejria'aj i tatzárij, a'yájna ti'ij ajta i Dios tatzárij tyi'pué'een, a'íj tu jin jimi séejre', ajta i xúuria'ra' i Jesús ti yójra' pué'een i Dios, a'íi pu néijmi'i tyitacáa'ri'raj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

⁸ Típua'aj a'yan tyetyí'xajta yee catu tyi'tíj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'yaa tu tyij tajímua'aj tyí'tacuanamuj, capu ij ityájma jimi séejre' a'íjna i nyúucarij ti ji're'can jime', ⁹ ajta típua'aj tyaataxáj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu tyíi'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyej i Dios, ti tyámua' eenye' séejre', ajta a'íin tyitaatú'uunyi'raj i tyaj jin ootyá'itzee ajta néijmi'i i tyaj jin je'ej pua'aj huaríj. ¹⁰ Típua'aj a'yan tyetyí'xajta yee catu a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa tu tyé'sejrata ti i Dios tyí'hue'tacaa, catu tyij tyeexúj tyámua' tyá'antzaahuaj i nyúucaria'ra'.

2

Ciríistu' pu a'íin pué'een i ti tajapuá huatányuusij

¹ Mua'aj mu siaj nyiyóojmua' pué'een mu nyaj huápu'ij já'muaxie've', a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej siaj sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj i Dios jimi. Ajta tipua'aj a'tíj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi, síj pu tajapuá huatányuusij, a'í pu a'ín pué'een i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'í pu'ij jì'reenya'aj séejre' i Dios jimi. ² Ciríistu' pu tajitzé ma'can huatóomu'vejritaca' ta'aj ij i Dios tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee, ajta quee ityájma na'aj, sulu néijmi'caa jime' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³ Tipua'aj néijmi'i jin a'yan táarinyij je'ej ti i Dios tyí'ijta, a'yaa tu a'íjna jin tyámua' tyá'mua'reej tyaj jì're'can jime' jamua'tyej. ⁴ Ajta tipua'aj síj a'yan tyí'xajtaj yee: "Nyáaj nu jamua'tyej a'íjci i Jesús", ajta quee a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucaria'ra', a'í pu tyí'hue'tacaa, ajta quee jimi séejre' i ti jì're'can jime'. ⁵ Ajta a'íjna i ti a'yan ricij je'ej ti i nyúucaria'ra' tyí'ijta, a'í pu arí jì're'can jime' tyámua' een a'íjna jitze i Dios ti jin taxie've', a'íj tutyij jin jamua'reeren ti a'ín jimi séejre' i Dios. ⁶ A'íjna i ti a'yan tyí'xaj ti i Dios jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan cha'tána'aj tyi'tyúucha'ij ti'ij i Ciríistu'.

A'íjna i nyúucarij ti jájcuaj jin tyí'ta'ijtye'

⁷ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'íjna i nyúucarij i nyaj já'muayu'se' capu jájcuaj, sulu a'í pu a'ín pué'een i nyúucarij ti jájcuaj imuáj i Dios jin tyitaata'íj. A'íjna i nyúucarij ti jájcuaj imuáj jin tyitaata'íj i Dios, a'í pu a'ín pué'een i nyúucarij i siaj jáanamujri'. ⁸ Ajta a'yájna, a'íjna i nyaj já'muayu'se' nyúucarij pu pué'een ti jájcuaj, ti ajta jì're'can jime' i Ciríistu' jimi ajta ja'mua jimi, jì'nye pu'ríj antyipua'rij a'íjna i tíca'rij, aj pu'ij huatyóochesij i ti jì're'can jime' tatzárij pué'een.

⁹ Tipua'aj síj a'yan tyí'xajtaj ti a'áa já'ma'can jo'tij jó'nyeerí'ij, ajta je'en i ju'ihuáara' tyicha'íria'aj, a'í pu óoche' a'áa já'sejre' jo'tij jo'tíca'. ¹⁰ A'íjna i ti jaxie've' i ju'ihuáara' a'í pu a'áa já'ma'can jo'tij jó'nyeerí'ij, ajta quee tyi'tíj séejre' ti jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ¹¹ Ajta a'íjna i ti jájcha'íire' i ju'ihuáara', a'í pu a'áa já'ma'can jo'tij jo'tíca' ajta a'yan tíca'riste' metyojo'cha'can, a'íj pu jin quee jamua'reej jo'tij jooméj, jì'nye i tíca'rij pu a'yan jáaruuj ti'ij aráacunyij.

¹² Nyiyóojmua', a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej mua'ajmaj, jì'nye Dios pu tyajamuaatú'uunyi'ri' i siaj jin ootyá'itzee, a'íjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ¹³ Siajta mua'aj mu siaj hua' huásimua' pué'een, a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej, jì'nye mua'aj xu seríj jamua'tyej a'íjna i

tí jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj. Ajta mu siaj tyáamua, a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej, jí'nye mua'aj xu seríj tyu'tyáamue'tíj a'íjci jíitze í tí je'ej pua'aj een.

¹⁴ A'yaa nu nyeríj tyajamuaatayú'sej mu siaj hua'yojmua' pué'een, jí'nye mua'aj xu jamua'tyej a'íjci í tyaj jajvástara'. A'yaa nu nyajta nyeríj tyajamuatayú'sej mu siaj hua' huásimua' pué'een, jí'nye mua'aj xu seríj jamua'tyej a'íjna í tí jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj. A'yaa nu nyajta tyajamu-atayú'sej mu siaj tyáamua, jí'nye mua'aj xu uhuácaca'nye' siajta ja'antzaahuaj í nyúucaria'ra' í Dios ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', siajta seríj néijmi'í jín tyu'tyáamue'tíj a'íjci jíitze í tí je'ej pua'aj een.

¹⁵ Caxu jaxie'va'aj í cháanacaj, nusu í tí ííyan tyí'ma'can cháanacaj japua. Típua'aj síj a'yan tya'xié've'ej í cháanacaj, capu jaxie've' í Dios, ¹⁶ jí'nye néijmi'í ííyan tí tyí'sejre' í cháanacaj japua capu tavástara' jimi tyajá'ma'can, sulu ííyan pu'uj tyí'ma'can. A'íi pu'íj a'íin tyí'pué'een í cháanacaj japua tí a'yan tyí'ma'can: a'íjna í tí je'ej pua'aj een í tí hua' tzajta' eerányinyii, ajta a'íjna í tí séejre' mej mij a'íjna jín ahuóotzaahuatye'en. ¹⁷ Ajta a'íjna í cháanacaj pu'ríj antyipua'rij, jamuán í tí je'ej pua'aj tyí'een, ajta a'íjna í tí a'yan ricíj je'ej tí í Dios tyá'xie've', a'íi pu júurij ta'mej jusén jime'.

A'íjna í tí jí're'can jime' ajta í tí hue'tzij pué'een

¹⁸ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, pu'ríj a'ájna ajty-oyo-ré'nyesij í xicáara' tí jítzán néijmi'í tye'entyipua'rij. Mua'aj xu seríj a'yan tyú'namuajri' tí a'yan huataséjre'sij a'íjna í tí jájcha'íire' í Ciriístu', ajta íjíj mu'ríj mue'tíj huataséjre' í maj jájcha'íire' í Ciriístu'. A'íj tu jín jamua'reej tí arí néijmi'í tye'entyipua'rij. ¹⁹ A'íi mu ityájma jimi eeráanyeje, ajta camu tajitzé ajtyáma'cantaca'aj, jí'nye típua'aj tajitzé mua'ajtyáma'cantajche', a'íi mu tajamuán huatya'ítzéere'nyijche'. Ajta a'yaa pu tyu'ríj tí'íj tyámua' tyu'taséjre'en maj quee néijmi'í tajitzé ajtyáma'can.

²⁰ Ajta a'íjna í Ciriístu' tí tyámua' een, a'íi pu tyámua' táaruuj a'íjna jime' í júuricama'ra' í Dios, a'íj xu jín mua'aj tyámua' metyityoomuámua're'. ²¹ Canu a'íjna jín tyajá'muayu'se'ej siaj quee jamua'tyej í tí jí're'can jime', sulu a'íjna jime' siaj seríj jamua'tyej, siajta a'yan tyá'mua'reej tíquee í ríj tí hue'tzij huataséjre'en a'íjna jíitze í tí jí're'can jime'. ²² ¿A'tanyíj a'íin pué'een í tí tyí'hue'tacaa? A'íi pu a'íin pué'een í tí a'yan tyí'xaj yee capu í Jesús a'íin pué'een í Ciriístu'. A'íi pu a'íin pué'een í tí jájcha'íire' a'íjci í Ciriístu', jí'nye a'yaa pu tyá'hue'taj a'íjna í tyaj jajvástara'

ajta a'íjci i yójra'. ²³ A'tíj tina'aj ti a'yan tyá'hue'taj a'íjci i yójra', capu tyámua' jimi tyí'sejre' i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i ti a'yan tyí'xaj yee Jesús pu a'íin pué'een i yójra' i Dios, a'íi pu tyámua' tyí'sejre' i Dios jimi.

²⁴ A'íj xu jin mua'aj tyámua' tyeetyécha'íin a'íjci i nyúucarij i siaj jájcuaj jáanamuaajri', ajta tipua'aj a'íjna i nyúucarij i siaj jájcuaj jáanamuaajri' tyámua' ja'mua jimi tyu'tyá'itzeere'en, mua'aj xu siajta tyámua' tyi'tyeséere'ej xá'ju'un a'íjna jimi i ti yójra' pué'een i Dios, siajta jimi i tyaj jajvástara'. ²⁵ A'íi pu a'íin pué'een i ti jin tya'tóoratziiri' ityájma jimi a'íjna i Ciriístu', tyej tyij jusén jin júurij tá'ra'nyij.

²⁶ A'yaa nu een jime' tyajá'muayu'se'ej siaj sij jáamua'reej je'ej maj séecan tyá'xie've' mej mij jamuáacuanamuan.

²⁷ Ajta ja'mua jimi pu arí séejre' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íjna i ti jin i Ciriístu' tyámua' jamuáaruuj, a'íj pu jin quee juxie've' ti a'tíj tyajamuáamua'tyej, ji'nye a'íjna i júuricamej ti ja'mua jimi jaatyájtoo, a'íi pu néijmi'i tyaja'muamua'tyej, ajta quee hue'tzij jin tyaja'muamua'tyej. Siata'aj tyámua' jimi tyí'tyesejre'ej i Ciriístu', a'yájna ti'ij i júuricama'ra' i Dios tyajamuamuá'tyej.

²⁸ Ajta ijíij, mu siaj yójmua'mua' pué'een, siata'aj tyámua' eenye' i Ciriístu' jimi, tyej tyij jitzán tyú'ca'nyej ti'ij a'yan huataséjre'en, tyajta je'en quee huatátatyevi'ra'astaj ti'ij a'íin uvé'nyej. ²⁹ Ji'nye mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej ti i Ciriístu' ji'réenye'ej séejre', ajta a'yan tyúuxie've' siaj jamua'reej tijin a'íimaj i maj xá'pui' ricij, a'íi mu yójmua'mua' pué'een i Dios.

3

I maj yójmua'mua' pué'een i Dios

¹ Cási' siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij ti i Dios jéehua taxie've', a'íj pu jin a'yan taatamua'aj tyej tyij yójmua'mua' pué'eenye'. A'íj mu jin quee tamuajtyej a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye camu majta jamua'tyej i Dios. ² Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tu'ríj yójmua'mua' pué'een i Dios. Tyij ajta quee eexúj je'ej ámiteere' je'ej tyaj éenye'ej tá'ju'un, a'yaa tu tyá'mua'reej tyaj a'yan cha'taj tyana'aj éenye'ej tá'ju'un ti'ij i Ciriístu' ti'ij a'íin huataséjre'en, ji'nye a'aa tu jaséjran je'ej ti a'íin een. ³ Ajta a'tíj tina'aj ti a'yan a'íj jitze tyi'ijchó've', a'íj pu jin tyámua' ju'uurej ti'ij ji'réenya'aj séeria'aj tá'ra'nyij, a'yájna ti'ij ajta i Jesús i ti Ciriístu' pué'een.

⁴ Ajta a'íjna i ti tyi'táj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'í pu je'ej pua'aj ricij, ji'nye a'íjna i ti jin juxana'cire', a'í pu jin je'ej pua'aj ricij. ⁵ A'yaa xu'ríj mua'aj tyá'mua'reej ti i Ciriistu' a'íjna jin mujo've'mej ti'ij jó'uunaj i tyaj jin quee xá'pui' huaríj i Dios jimi, a'íjna jime' ti a'íj jimi quee tyi'táj séejre' ti je'ej pua'aj een. ⁶ A'yaa pu'ij, a'táj tina'aj ti i Dios jimi séejre', capu che' tyi'táj jin je'ej pua'aj ricij, ajta a'íjna i ti ooj juxana'cire', a'í pu quee eexúj yó'itej je'ej ti een a'íjna, capu ajta jamua'tyej. ⁷ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, che' quee a'táj já'muacuanamuaaj, a'íjna i ti xá'pui' tyi'tyúucha'ij, a'í pu ji'rénnya'aj séejre' i Dios jimi, a'yájna ti'ij ajta i Ciriistu' ji'rénnye'ej tyi'sejre', ⁸ ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, a'í pu jitze ajtyáma'can i tyiyáaru', ji'nye a'yaa pu i tyiyáaru' jájcuaj imuáj je'ej pua'aj tyo'huatyóochej. A'íj pu'ij jin mujo've'mej a'íjna i yójra' i Dios, ta'aj ij ja'antyipuá'ritye'en i muárie'ria'ra' i tyiyáaru'.

⁹ Capu síj ti yójra' pué'een i Dios je'ej pua'aj ricij, ji'nye a'íj pu jitze eeráma'can i Dios, a'íj pu jin quee i'ríj ti ooj je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, ji'nye a'í pu síj a'ín pué'een i ti yójra' pué'een i Dios. ¹⁰ A'yaa pu a'íjna jin tyé'miteere' a'tyán maj yójmua'mua' pué'een i Dios, ajta a'tyán maj yójmua'mua' pué'een i tyiyáaru', ji'nye a'táj tina'aj ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, nusu quee jaxie've' i ju'ihuáara', capu i Dios jitze ajtyáma'can.

I nyúucarij ti ta'ijtye' tyej tyij huátaxie've'en

¹¹ A'í pu a'ín pué'een i nyúucarij i siaj jájcuaj imuáj jáanamuaajri' ti a'yan tyúuxie've' tyaj huátaxie've'en séej tyajta séej. ¹² Tyiche' quee a'yan eenye' ti'ij a'íjna i Caín, ti a'íjna jitze eeráanye' i ti je'ej pua'aj een, ajta je'en i ju'ihuáara' huajé'caj. ¿Ji'nye een jin tyeejé'caj? A'íjna jime' i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ica'aj, ajta a'íjna i ihuáaria'ra' tyámua' pu tyi'tyúucha'ica'aj.

¹³ Nye'ihuáamua', caxu je'ej tyityóomuajtyaj tipua'aj majamuájcha'iria'aj a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁴ Ityáj tu tyeríj júurij séejre' i Dios jimi catu che' mui'chij, a'yaa tu tyá'mua'reej a'íjna jime' tyaj hua'xie've' i ta'ihuáamua'. Ajta a'táj tiquee jaxie've' i ju'ihuáara', a'í pu óoche' mui'chíj. ¹⁵ A'íjna i ti jájcha'ire' i ju'ihuáara', a'í pu a'ín pué'een i ti tyi'tyacui'caa, siajta mua'aj a'yan tyá'mua'reej tiquee jusén jin júurij huatyá'itzeere'ej a'íjna i ti tyi'tyacui'caa. ¹⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej je'ej ti een i tyaj jin huátaxie've'en, ji'nye a'í pu i Ciriistu' tajitzé ma'can huamuí', a'yaa pu'ij

ajta tyúuxie've' tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj ityáj tyi-tyáacui'nyij hua' jitze ma'can i ta'ihuáamua'. ¹⁷ Ji'nye tìpua'aj sáij chíjtyaanyi' pué'eenye', ajta a'yan tyé'sejra tì i ihuáaria'ra' quee je'ej tyéejviicue'raj, ajta je'en quee jaatáhuire'en, çji'nye tyí'rij tì jimi séjre'ej a'íjna i tì jin i Dios taxie've'? ¹⁸ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, tyiche' quee a'yan tyana'aj tyí'xajtaj yee tyátaxie've', sulu tyiche' a'yan huárinij je'ej tyaj tyí'xaj.

¹⁹ A'yaa tutyij tyá'mua'reeren tyaj ji'r'é'can jime' tyámua' tyi'tyítacha'íj, tyajta tyámua' éenye'ej tá'ju'un i Dios jimi, ²⁰ ajta tìpua'aj i taxiéjnyu'caa tyi'táj jin tá'xijtye'ej, a'íjna i Dios pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej quee i taxiéjnyu'caa, a'íj pu néijmi'i tyí'mua'reej. ²¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tìpua'aj i taxiéjnyu'caa quee tyi'táj jin tá'xijtye'ej, a'yaa pu tyí'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyej i Dios, ²² ajta je'en a'íjn néijmi'i tyitaatá'sij tyi'táj tyaj jaatáhuaviiraj, ji'nye a'yaa tu ricij je'ej tì tyí'ijta i nyúucaria'ra' tyajta tyámua' tyi'tyítacha'íj je'ej tì a'íj tya'ráanajchi. ²³ Ajta i nyúucaria'ra' a'yaa pu tyí'ta'ijtye' tyej tyij jitzán tyá'antzaahuatye'en i Ciriístu' tì ajta Jesús pué'een i tì yójra' pué'een i Dios, tyajta je'en huátaxie've'en séej tyajta séej je'ej tì a'íjn tyitaata'íj. ²⁴ A'íimaj i maj ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra' majta jitzán séejre', a'íj pu ajta i nyúucarij hua' jitze séejre'. A'yaa tu a'íjna jin tyá'mua'reej tì a'íjn tatzájta' séejre', a'íjna jime' tì i júuricama'ra' tajimí huatyá'itzeerej.

4

A'íjna i júuricama'ra' i Dios ajta i xiéjnyu'carij tì jájcha'íire' i Ciriístu'

¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', caxu néijmi'caa já'tzaahuatya'aj i maj a'yan tyúusejrataj maj i Dios jitze ma'can tyí'xaj, sulu siata'aj anaquéej tyámua' tyihuo'séj siaj sij jáamua'reej tìpua'aj i júuricamej i tì hua' jitze séejre' i Dios jimi já'ma'cantaj nusu quee. Ji'nye jéehua mu a'yan séejre' i cháanacaj japua i maj quee huatoojé'yacan jin tyí'xaj i Dios jimi. ² A'yaa pu'ij tyí'rij siaj sij jáamua'reej a'táj tì jimi séejre' i júuricama'ra' i Dios, a'íjna i tì a'yan tyaataxáj yee Jesús pu Ciriístu' pué'een, ajta a'yan yee a'yaa pu eenye' yatanyéj tì'ij tyévi, a'íj pu i júuricama'ra' i Dios jitzán séejre'. ³ Ajta a'íjna i tiquee a'yan tyá'mua'tyej a'íjci i Jesús, capu jimi séejre' i júuricama'ra' i Dios, sulu a'íj pu jitzán séejre' i júuricama'ra' a'íjna i tì jájcha'íire' i Ciriístu'. A'yaa xu mua'aj tyú'namuajri' tì a'íjn a'yan huataséjre'sij i

cháanacaj japua a'íjna i ti jájcha'íire' i Ciriístu', a'yaa pu'ij tyi'ja'yájna ti a'íin arí a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁴ Nyiyóojmua', mua'aj xu i Dios jitze ajtyáma'can, siajta serij huo'tyáamue'tij a'íjma i maj tyi'hue'tacaa, ji'nye a'íjna i ti ja'mua jimi séejre', jéetze' pu va'cán jin antyúumua'reej quee a'íjna i ti íyan séejre' i cháanacaj japua. ⁵ A'íimaj i maj íyan ma'can i cháanacaj japua, a'íj mu jin a'yan tyí'xaj a'íjna jime' íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua, majta a'íimaj i maj a'yan ma'can a'íi mu huá'namuaj. ⁶ Tyajta ityáj, a'íj tu jitze ajtyáma'can i Dios. A'íjna i ti jamua'tyej i Dios, a'íi pu tanamuaj, ajta i ti quee jamua'tyej i Dios, capu tanamuaj. A'yaa pu'ij tyí'rij tyej tyij jáamua'reej a'táj ti ji're'can jime' i Dios jitze ma'can tyí'xaj, ajta a'táj ti hue'tzij jin tyí'xaj.

Dios pu jéehua taxie've'

⁷ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tyiche' huátaxie've'en séej tyajta séej, ji'nye Dios pu ajta a'yan tyí'taxie've' ityájma. A'íjna i ti hua'xie've' i juxa'aj tyeítyee, a'íi pu i Dios jitze ajtyáma'can ajta jamua'tyej i Dios. ⁸ A'íjna i ti quee hua'xie've' i juxa'aj tyeítyee, capu jamua'tyej i Dios, ji'nye Dios pu a'íin pué'een i ti taxie've'. ⁹ Dios pu taataséjra a'chu ti taxie've', a'íjna jime' ti uyo'ta'ítyaca' i ti a'íjna caa tyi'ijyój, íyan cháanacaj japua, tyej tyij a'íjna jitze ma'can júurij huatyá'ítzeere'en i Dios jimi. ¹⁰ A'yaa pu'ij een a'íjna i ti jin i Dios taxie've', capu a'yan huatóomua'aj yee ityáj tu anaquéej jaaxie've' i Dios, sulu a'íi pu anaquéej taataxié'vej ityájma, ajta uyo'ta'ítyaca' i juyój, ti'ij a'íin huatóomu'vejritaj, ajta je'en jó'uunaj i tyaj jin ootyá'ítzee i Dios jimi.

¹¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tipua'aj i Dios a'yan arí tyitaaxié'vej, a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj ityáj tyityahuátaxie've'en séej tyajta séej. ¹² Capu a'táj a'náj jaaséj i Dios, ajta tipua'aj tyahuátaxie've'en séej tyajta séej, Dios pu ityájma jimi séejre', ajta i ti jin taxie've' pu ajta ityájma jimi néijmi'i séeria'aj ta'mej. ¹³ A'íjna i ti jin ámiteere' tyaj i Dios jimi séejre', ti ajta a'íin tajimí séejre', a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' ti tatzájta' séejre'. ¹⁴ Ityáj tu tyeríj jaaséj, a'íj tu jin a'yan tyí'xaj ti i Dios uyo'ta'ítyaca' i juyój ti'ij hua' japua huatányuunyij a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁵ A'táj tina'aj ti a'yan tyu'taxáj yee Jesús pu yójra' pué'een a'íjci i Dios, a'íi pu i Dios jimi séejre' ajta i Dios pu ajta a'íj jimi séejre' i tyéviij.

16 A'yaa tutyij a'íjna jin tyá'mua'reej, tyajta tyá'tzaahuatye' ti i Dios taxie've', ajta a'íjna i ti a'yan tyihúa'xie've' i juxa'aj tyeítjee, a'íi pu i Dios jimi séejre', ajta Dios pu ajta a'íj jimí séejre' i tyéviij. 17 A'yaa pu'ij tajimí tyí'sejre' i tyaj jin taxie've', tyej tyij jitzán tyú'ca'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán tá'xijtye'en, ji'nye ityáj tu tyámua' a'yan tyí'tyesejre' i cháanacaj japua a'yájna ti'ij ajta i Ciriístu' ji'réenya'aj tyí'sejre'. 18 Jo'maj jóoxie've', capu a'tíj tyi'tíj jin tyí'tziinye'. Ji'nye i maj jin juxie've' pu néijmi'i putyí'uurej, ajta tipua'aj a'tíj tyí'tziinye'ej, a'íi pu ajta tyi'tíj jin jajpuéetzij ja'mej. A'íj pu jin a'íjna i ti tyí'tziinye', a'íi pu quee eexúj tyámua' tyihúa'xie've' i juxa'aj tyeítjee.

19 Ityáj tu hua'xie've', ji'nye i Dios pu anaquéej ityájma taaxié'vej. 20 Tipua'aj sáj a'yan tyí'xajtaj yee: "Nyáaj nu jaxie've' i Dios", ajta je'en jájcha'íiria'aj i ju'ihuáara', a'íi pu tyí'hue'taca. Ji'nye tipua'aj a'tíj quee jaxie'va'aj i ju'ihuáara' ti jaaséj, capu je'ej tyí'rij ti jaaxié've'en i Dios ti'quee a'náj jaaséj. 21 I Ciriístu' pu a'íjna i nyúucarij jin tyitaata'íj, ti'ij a'íjna i ti jaxie've' i Dios, che' ajta jaaxie've' i ju'ihuáara'.

5

A'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jin taxie've'

1 A'tíj tina'aj ti tyá'tzaahuatye' ti Jesús a'íin pué'een i Ciriístu', a'íi pu yójra' pué'een i Dios, ajta a'íjna i ti jaxie've' a'íjci i ti yo'puáara'an pué'een, a'íi pu ajta hua'xie've' i yójmua'mua'. 2 Tipua'aj tyáaxie've'ej i Dios tyajta a'yan rijcaj je'ej ti tyí'ijta, a'yaa tu tyá'mua'reej tyej tyajta hua'xie've' a'íimaj i maj yójmua'mua' pué'een i Dios. 3 Tipua'aj tyáaxie've'ej i Dios a'yaa pu ajta tyúuxie've' tyej tyij ja'rá'astijre'en je'ej ti a'íin tyí'ta'ijtye', ajta capu muárie'rij tyaj ja'rá'astijre'en je'ej ti a'íin tyí'ta'ijtye', 4 ji'nye a'íjna i ti yójra' pué'een i Dios, a'íi pu hua'antymue'tij a'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Ajta i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'íi pu taatá' tyej tyij néijmi'i jin tyu'tyámue'tin. 5 A'íjna i ti tyá'tzaahuatye' ti i Jesús a'íin pué'een i yójra' i Dios, a'íi pu néijmi'i jin tyu'tyámue'tij iian cháanacaj japua.

6 Ajta a'náj ti i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een ajtáhua'aj a'yan huataséjre ityájma jimi, A'yaa tu a'íjna jin tyá'mua'reej ti'ij a'íin huái'huaca' ajta je'ráaxirej i juxúure' ti'ij huamuí', tyajta quee jájtyij tyana'aj jin a'yan tyá'mua'reej, sulu jájtyij jamuán ajta xúure'ej. Ajta i

júuricama'ra' i Dios a'íi pu a'yan tyámua' tyá'mua'reej, ajta a'íin pué'een i júuricamej ti jì'rè'can jìme' tyí'xaj. ⁷ Majta huéecaj i maj a'yan tyámua' tyá'mua'reej: ⁸ a'íjna i júuricama'ra' i Dios, i jájtyij i ti jin huái'huaca' i Jesús, ajta i xúure'ej i ti je'ráaxirej i Ciríistu' ti'ij huamuí' i cúruuj jitze, majta a'íimaj i maj huéecaj, néijmi'i mu juxa'aj mana'aj tyí'xaj. ⁹ A'yaa tu tyá'antzaahuaj je'ej maj tyu'taxájtaca' i tyeítyee, ajta jéetze' tyí'huiire' tyaj ja'antzaahuatye'en je'ej ti i Dios tyí'xaj, jì'nye a'íi pu a'íjna jitze ma'can tyu'taxájtaca' i juyó. ¹⁰ A'íjna i ti tyá'tzaahuatye' i yójra' jimi i Dios, a'íi pu nyúucarij jitzán tyí'sejre', ajta i tiquee tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'yaa pu tyé'sejrata i Dios ti'ij i ti tyí'hue'tacaa, a'íjna jime' tiquee ja'tzaahuatye' je'ej ti i Dios tyu'taxájtaca' i juyó jitze ma'can. ¹¹ A'íjna i nyúucarij i Dios ti jaataxájtaca' a'íi pu a'íin pué'een i ti taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en, ajta a'íjna i júuricamej a'íj pu jitze eerányinyii i yójra' i Dios. ¹² A'tíj ti jimi séejre' a'íjna i ti yójra' pué'een i Dios, a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej jusén jime', ajta i tiquee jimi séejre' capu júurij ta'mej.

¹³ A'yaa nu mua'ajmaj tyajá'muayu'se'ej mu siaj tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i yójra' i Dios, siaj sij jáamua'reej siaj júurij huatyá'itzeere'en jusén jime'.

¹⁴ Jitzán tu tyí'ca'nyej i Dios, jì'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tijin tipua'aj tyi'tíj tyaatáhuavii je'ej ti a'íin tya'ajxié'vi'ra', a'íi pu tanamuajran. ¹⁵ Ajta a'yájna tyati'ij tyá'mua'reej ti i Dios tanamuaj je'ej tyaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj, a'yaa tu tyajta tyáamua'reej tyaj a'yan tyé'ejcha'ij je'ej tyaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj.

¹⁶ Tipua'aj síij a'yan tyé'sejra ti i ihuáaria'ra' tyi'tíj jin je'ej pua'aj ricij, tiquee a'yan tyá'ci'puaj ti'ij a'íjna jin huámui'nyij, che' jime' jaatáhuavii i Dios, ta'aj ij i Dios jaatá'an ti júurij tá'ra'nyij, tipua'aj tyi'tíj jin a'yan rijcaj tiquee jací'puaj ti'ij a'íjna jin huámui'nyij. A'yaa pu ajta tyí'sejre' i ti jin a'tíj ootyá'itzeerej ti'ij ajta a'íjna jin huámui'nyij, a'íjna jime' canu a'yan tyajá'mua'ijtye' siaj a'íjna jin jaatáhuavii. ¹⁷ Néijmi'i i maj jin je'ej pua'aj ricij, a'íj mu jin juxana'cìre', ajta pu ityájma jimi séejre' i maj jin á'itzeere', i tiquee a'yan tyihúa'ci'tyij mej mij a'íjna jin huácui'nyij.

¹⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej tiquee tyi'tíj jin á'itzeere' a'íjna i Dios ti jimi séejre', jì'nye a'íi pu i yójra' i Dios jacha'ij, ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj een capu je'ej joorej a'íjci i a'tíj. ¹⁹ A'yaa tu tyá'mua'reej tyaj i Dios jitze ajtyáma'can, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íi

pu tyihuá'ijtye' i xiéjnyu'carij ti je'ej pua'aj een. ²⁰ A'yaa tu tyajta tyá'mua'reej ti i yójra' i Dios yatanyéj, ajta taatá' tyej tyij yó'itej tá'ra'nyij, tyajta jáamua'tyij a'íjna i ti ji'r'é'can jime' Dios pué'een. A'íj tu jitze ajtyáma'can i yójra' i Dios, a'íi pu'ij a'íin pué'een i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. A'íi pu a'íin pué'een i Dios ti ji'r'é'can jime' séejre', ti ajta taatá'sij tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jime'. ²¹ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, siata'aj tyámua' tyityahuóocha'íin a'íijma jimi i maj hue'tzij jin jusejrataj.

I yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Juan

Juan pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj vásti' pué'een, yaa nu já'muatyojtye' mua'ajmaj i Dios ti jamua'antyíhuoo siajta mu siaj hua' jitze ajtyáma'can. A'yaa nu ji'r'é'can jime' tyaja'muaxie've', nyajta quee nyáaj nyana'aj, sulu majta mu néijmi'i i maj jamua'tyej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ² A'yaa nu a'íjna jin tyaja'muaxie've' a'íjna jime' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, ityájma ti jimi séejre', ajta tajimí séeria'aj ja'mej jusén jime'. ³ Che' a'íjna i Dios i tyaj jajvástara', ajta i Jesús ti Ciriístu' pué'een, i ti ajta yójra' pué'een i Dios, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatyátoonyij, majta jamua'ancu'vaxi'in, majta jamuaatyápua'ritye'en ja'mua tzajta', siaj sij ji'r'é'can jime' tyámua' tyityetyúucha'ij, siajta huóoxie've'en séej siajta séej.

A'íjna i nyúucarij ti ta'ijtye' tyej tyij huátaxie've'en séej tyajta séej

⁴ Jéehua nu huatányetyamua'vej nyati'ij jáamua'reeri', maj séecan i maj ja'mua jitze ajtyáma'can tyámua' tyityetyúucha'íij, a'yájna ti'ij tyitaata'íj a'íjna i Dios i tyaj jajvástara'. ⁵ Ajta ijíij, nye'ihuámua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu tyaja'muahuavij siaj huóoxie've'en séej siajta séej. Canu tyi'táj jin jájcuan jime' tyajá'muayu'se'ej, sulu a'íj nu'uj i nyúucarij i ti jájcua'j imuáj ityájma jimi huatyátuihuaca'. ⁶ A'íjna i tyaj jin taxie've', a'yaa pu tyé'miteere' tyaj a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyi'ta'ijtye', ajta i nyúucarij i ti jin tyi'ijta, mua'aj xu serij jájcua'j imuáj jáanamua'jri' ti a'yan tyúuxie've' siaj tyámua' tyityahuóoxie've'en.

⁷ Ji'nye mua'aj xu a'yan cñnyej i cháanacaj japua hua' tzajta' a'íimaj i maj já'muacuanamua'j, i maj majta quee a'yan tyá'mua'tyej i Jesús ti a'íin Ciriístu' pué'een ti ajta huatyóotyevistaca'. A'íimaj i maj a'yan een, a'íi mu a'íin pué'een i maj tyú'cuanamua'j, majta jájcha'íire' i Ciriístu'. ⁸ Tyámua' xu'uj mua'aj, tyej tyij quee yó'rieenyij i tyaj jin tyu'muáriej ja'mua jimi, sulu tyej tyij néijmi'i ancuriáan i tyaj jaamué'tij i Dios jimi.

⁹ A'táj tina'aj ti a'yan rijcaj tyi'táj jime' je'ej ti jusíij tyéejtyoj, ajta quee já'astyaj je'ej ti i Ciriístu' tyitaamuá'tyej,

capu i Dios séejre' a'íjna jimi i a'tíj, ajta a'íjna i ti a'yan ricij je'ej ti a'íin tyitaamuá'tyej a'íi pu jimi séejre' i Dios ajta a'íjci jimi i yójra'. ¹⁰ Típua'aj síj a'tíj já'muamuaariaj ajta quee já'astyaj a'íjci i nyúucarij, caxu jatyojtya'aj, caxu siajta jaataxié've'en i juchéj, ¹¹ ji'nye a'tíj ti jaatatyójtje'en, a'íi pu jamuán ajta je'ej pua'aj rinyij.

I nyúucarij ti jin hua'tyojtye' ti ajta jin ja'antyipúa'rij

¹² Jéehua pu óoche' i nyaj tyajá'mua'ixaatya'mui', nyajta quee a'yan tyá'xie've' nyaj jamuaaté'exaatye'en a'íjci jitze i yu'xarij. A'yaa nu tyi'ijchó've' nyaj a'áa jó'me'en ja'mua jimi, nyej nyij jamuaaséeran a'yan nyetyajamuaaté'exaatye'en, tyej tyij néijmi'i huátatyamua've'en.

¹³ A'íimaj i yójmua'mua' a'ihuáara' ti íiti' i ti ajta i Dios hua'antyhuj, a'íi mu majta yajá'muatyojtye'.

I yu'xarij ti huéicaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Juan

Juan pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj vásti' pué'een, yanuj muatyojtye' muéetzij Gayo mu nyaj muaxie've', a'íjna i ti ajta tzáahuatyira'aj jin hua'xie've'.

² Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', a'yaa nu tyá'huoo i Dios jimi, ti'ij a'yájna ti'ij tyámua' tyí'muahuiire', pajta néijmi'i jin tyámua' een, a'yaa nu tyá'huoo pej pij quee tyi'ijcuí'nyej. ³ Jéehua nu huatányetyamua'vej mati'ij séecan yará'aj i ta'ihuáamua', majta naaté'exaa paj tzáahuatyira'aj jin tyámua' tyi'tyía'cha'ij a'íjna jitze i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ⁴ A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jin huápu'i'ij huatányetyamua'vej a'íjna i nyaj jáanamuj maj tzáahuatyira'aj jin tyámua' tyi'tyeyúucha'íij i nyiyóojmua'.

⁵ Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', xá'pu'i' paj ricij a'íjna jime' je'ej paj tyi'tíj jin tyihuá'huiire' i ta'ihuáamua', ajta jéetze' a'íijma jimi i maj séej chuéj japua ja'rácij. ⁶ A'íi mu jaataxájtaca' hua' jimi i maj jusi'rii i paj jéehua hua'xie've' i axa'aj tyeítyee. A'yaa nu tyí'muahuaviij paj huo'táhuire'en ti'ij quee tyi'tíj huá'itziitya'aj mati'ij jó'ci'nyej, a'yájna ti'ij tya'ránajchi i Dios. ⁷ Ji'nye a'íi mu a'íjna jin muja'rácij mej mij i Ciriistu' jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en, majta quee tyi'tíj ancuriáa' a'íijma jimi i maj quee tyá'tzaahuatyee'. ⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' tyej tyij ityáj tyámua' tyihuo'tyéjeevej, tyajta huo'táhuire'en a'íjna jime' tyaj huó'ixaatyee'en nyúucarij ti i Dios jimi já'ma'can.

Diótrefes pu je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij

⁹ Nyáaj nu nyeríj tyihuo'ta'ityi'ri' a'íijma i maj a'áa jóosi'rii, ajta i Diótrefes capu ja'rá'astej i tyaj jin antyítamua'reej, ji'nye ja'ránajchi ti néijmi'i jin antyúumua'reerij. ¹⁰ A'íj nu jin nyati'ij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, nyáaj nu jajtyá'xi'sij, ji'nye a'íi pu je'ej pua'aj tyi'taxaj hue'tzij jime'. Ajta capu a'íj na'aj jin jutya-mua've'ej, sulu capu ajta hua'xie've' i ta'ihuáamua', ajta je'en huá'ijmuej a'íimaj i maj jaxie've' maj huo'taxié've'en, a'íi pu'ij huá'muaritye' i maj jusi'rii.

¹¹ Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', capáj tyi'tíj jin je'ej pua'aj rijcaj, sulu pata'aj tyámua' tyi'tyía'cha'ij. A'íjna i ti

tyámua' tyi'tyúucha'ij Dios pu jitze ajtyáma'can, ajta i ti je'ej pua'aj ricij, capu jamua'tyej i Dios.

¹² Majta néijmi'i mu tyámua' tyá'xaj a'íjci i Demetrio, ajta a'yan tyi'ja'yájna ti a'íin tzáahuatyira'aj jin tyámua' tyi'tyúucha'ij. Ityáj tu tyajta a'yan tyá'xaj a'íjci i Demetrio, pajta muáaj a'yan tyá'mua'reej tyaj ji're'can jime' a'yan tyaataxájtaca'.

I ti jin ja'antypuá'rij

¹³ Jéehua nu tyí'mua'ixaatya'mui', nyajta quee a'yan tyá'xie've' nyaj tyimuaatayú'se'en i yu'xarij jitze, ¹⁴ ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jiye'tzín muéetzij jimi ja'tanyéj nyej nyij muaséeraj nyetyimuáa'ixaatye'en.

¹⁵ Che' i Dios tyámua' tyimuaatá'an a'tzájta'. A'íi mu yámuatyojtye' i maj muamuajtye. Pata'aj néijmi'caa i nyaj tyámua' naa tyihuá'muajtyej huatatyójtje'en nyejitzé ma'can.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Judas

Judas pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i Judas, i nyaj tyí'huiire' a'íjna jimi i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, nyáaj nu juutzájra' pué'een a'íjci i Santiago, yanuj já'muatyoytye' mua'ajmaj i Dios ti jamuaatajé a'íjna i tyaj jajvástara', a'íi pu ja'muacha'ij a'íjna jimi i Ciríistu'. ² Siata'aj ja'ancuriá'an i Dios ti jin jamua'ancu'vaxij, siata'aj tyámua' eenye'en i jutzájta', siaj sij huóoxie've'en séej siajta séej.

A'íimaj i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej (2 P. 2:1-17)

³ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu jéehua tyá'xie've' nyaj tyajamuaatayú'se'en a'íjna jitze ma'can i Dios ti jin tajapuá huatányuusij, ajta ijíij ca'nyíjra'aj pu nyatá'caa nyej nyij tyajamuatayú'se'en, nyajta jamuaatáhuavij siaj sij a'íjna jin huatyényo'se'en i nyúucarij i siaj jitzán tyá'tzaahuatye' i Dios ti mua'ajmaj jimi jaatyájto mu siaj tyámua' een. ⁴ Ji'nye séecan mu avíitzij jin antyóonaxcaca' ja'mua jamuán, a'íi mu a'íin pué'een i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'. A'íi mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, majta hue'tzij jin je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios, a'yaa mu mij a'íjna jin tyá'hue'taj i tavástara', a'íjma pu'ij a'yan tyí'cì'tyij mej mij a'yan tya'ajpuéetzij muá'ra'nyij je'ej ti ará'tyeej tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze.

⁵ Tyij siajta seríj mua'aj jamua'reej, a'yaa nu tyá'xie've' siaj jo'támua'reej tí'ij i tavástara' hui'rájtoj a'ájna a Egipto a'íjma i jutyéityeristyamua', aj pu'ij hua'antypua'rij a'íimaj i maj quee ja'antzaahuaj. ⁶ Majta a'íimaj i maj tajapuá tyí'huiire' i maj quee ja'rá'astej je'ej maj tyí'tíj jin tyitye'entyúumua'reeriaca'aj, sulu a'yaa mu tyaatáxaahuataca' i maj jin tyityetyú'uuca'aj, Dios pu hue'tyáanaj jo'tíj jo'tíca', ta'aj ij puéjtzij huo'tá'an a'ájna xicáara' jitze tí'ij néijmi'caa á'xijtye'en. ⁷ A'yájna tí'ij tye'mej a'íjma jimi i maj tajapuá tyí'huiire', a'yaa pu ajta tyihuó'ruuj a'íimaj i maj Sodoma já'chajca'aj, majta a Gomorra, majta séecan i maj avéjri' huacháatima'caa, i maj majta huóoxana'cirej tyí'tíj jime' ti quee xá'puí'. A'íj mu jin jaapuéjtzitariaca' a'íjna jime' i tiéj jime' tí'quee a'náj já'mui'nyij, a'íj pu'ij jitze ámiteere' tyej tyij jáamua'reej.

⁸ Majta a'íimaj i maj avíitzi jín je'ej pua'aj ricij je'ej ti tyihua'ráanajchi, a'íi mu majta je'ej pua'aj jáaruuj i jutyévi, majta jaatyáxaahuataca' i tavástara' ti jín antyúumua'reej, majta je'ej pua'aj tyihua'xaj a'íimaj i maj tajapúa' já'sejre', i maj va'cán jín tyityetyu'uj. ⁹ Ajta a'íjna i Miguel i ti va'cán jín tyi'tyéjvee u tajapúa', ti'ij huatyéenyos'e'j i tyiyáaru' jimi, a'íjna jime' i tyévira' i Moisés, capu ahuóoca'an ti je'ej pua'aj tyaatájeevej a'íjci i tyiyáaru', sulu a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Che' i tavástara' muajtyá'xi'in." ¹⁰ Majta a'íimaj i tyétyacaa a'yaa mu je'ej pua'aj tyá'xaj i maj quee jamua'tyej, ajta je'ej ti tyi'tíj tyihua'miteeraste', a'yaa mu tyéejtyoovej mati'ij i ya'muáatyee i maj quee tyojó'itej, a'íj mu mij jín jujíimua'aj óopua'ritye'en.

¹¹ Dios pu puéjtzij huo'tá'sij a'íimaj. Ji'nye a'yaa mu cha'taj mana'aj ricij ti'ij a'íjna i Caín. Majta a'íjna jín ajtacíj mej túmii huamué'tin, a'yájna ti'ij huaríj a'íjna i Balaam, ajta a'íjna i Coré, a'íj mu mij jín cui'nyij. ¹² A'íi mu mij tyévi'si' séejre' jo'siaj jóosi'rii siaj sij néijmi'i tyú'cua'nyij a'íjci jime' siaj juxie've', a'íi mu mij majta tyi'cua'caj ja'mua jamuán, majta jutyamua've'ej ya'caa, majta quee tyi'tíj ja'astej. A'íi mu jujíimua'aj mana'aj jucha'ij. A'yaa mu een ti'ij jéetirij maj quee jitzán vijvi'yej, sulu áacaj pu'uj jáatisij. A'yaa mu majta een ti'ij ciyéj tiquee taca', ti'ijta xíjcata' putyí'rijcaj, mu'ríj hua'puaj huácuuj majta éejcutyijhuaca' jo'maj ja'riá'vaaca'aj. ¹³ A'yaa mu een ti'ij i jájtyij ti atyúuta'huaj ca'nyíin jime', ajta jitzán cuémuxa'aj ájnyinyiij ti a'íin pué'een je'ej maj tyi'tíj jín tyévi'si' huaríj. A'yaa mu majta een ti'ij xú'ra'vej i maj jó'jujhua'an jo'tíj jo'tíca', a'yaa pu'ij tyihua'ci'tyij maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tíj jéehua huápu'i'ij jo'tíca'.

¹⁴ Ajta i Enoc, a'íjna i ti aráahua'puaj pué'een i maj Adán jitze eeráma'can, a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaa'j i tyeítyee i Dios jitze ma'can tijin: "Nyáaj nu jaaséj i tavástara' ti aje'cáma'ca'aj hua' jamuán i maj mui'ij i maj tajapúa' tyi'hui're', ¹⁵ a'íj pu jín yava'cányesij ti'ij huo'xíjtye'en néijmi'caa i maj je'ej pua'aj huaríj, ajta a'íjna jín huá'xijtye'en i maj jéehua huápu'i'ij je'ej pua'aj tyi'xajtaca'aj i Dios jimi." ¹⁶ A'íi mu néijmi'i jín junyuuste' i maj nyinyu'cacuj, majta a'yan tyá'huoo je'ej ti tyi'tíj a'íjma jimi tyúuxie've'. Jéehua mu óotzaahuatyé' a'íjna jime' je'ej maj jujíimua'aj tyúuxaj, majta hua'xaahuaj i tyeítyee, mej mij tyi'tíj jín huo'tyámue'tin.

Ca'nyíjra'aj pu hua'tá'caa a'íjma i maj tyá'tzaahuatyé' mej mij huatóotyamua've'en

17 Siajta mua'aj, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', siata'aj jo'támua'reej je'e'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i tavástara' ti ajta Círíistu' pué'een ti hua'antyíhuoj, 18 a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin: "A'ájna ti'ij arí néijmi'i tye'entyipua'risime'en, a'íi mu huataséjre'sij i maj tyi-huá'xaahuaj, i maj a'yan tyi'tyucha'íij muá'ju'un je'e'ej ti a'íijma tya'ránajchi, a'íjna jime' i ti je'e'ej pua'aj een." 19 A'íi mu a'íin pué'een i maj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tye'ityee mej mij jé'ta' huáciinyej, a'íi mu jujímua'aj jájtyo je'e'ej maj tyi'tíj jin ricij, majta quee jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

20 Siajta mua'aj, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', siata'aj tyámua' eenye' i siaj jitzán tyá'tzaahuatye'. Siata'aj jitzán arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios huatyényuunyij.

21 Siajta tyámua' tyityahuóocha'íin a'íjna jime' i Dios ti jin já'muaxie've', siaj sij jajchó've'e'ej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i tavástara' Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, a'íjna i ti jin tá'cu'vej a'íj pu jin taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en jusén jime'.

22 Siata'aj hua'ancu'vajxi'in i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'. 23 Siata'aj séecan japua huatányuunyij mej mij quee huatyátaanyij, siajta séecan áancu'vaxi'in, siajta tyámua' tyityahuóocha'íin a'íijma jimi, ji'nye jéehua mu huápu'íj xána'visi' huasé'rin a'íjna jime' i maj ootyá'itzee i Dios jimi.

I nyúucarij ti uve'tyáatican jin tyé'tyojtzi're' i Dios

24 Ajta a'íjna i ti néijmi'i putyí'uurej ti tyámua' tyajamuáacha'íin siaj sij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, a'íi pu jamuaataséjrataj jujimí jo'tij naa jo'éen, siata'aj sij huatóotyamua've'en, 25 ajta i Dios ti síij na'aj pué'een, i ti tajapua huatanyúj, tyiche' a'íj tyu'tatyójtzi're'en, ji'nye a'íi pu va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta néijmi'i jin tyi'ijta, a'íjna jitze ma'can je'e'ej ti huaríj i tavástara' Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, ti'ij na'aj jájcuaj imuáj, ajta ijíj, ajta jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I nyúucarij ti jaxaj je'ej ti i Jesús tyi'tíj tyaataséjratyej a'íjci i Juan

I nyúucarij ti jin uhuatyóochej

¹ A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i Dios ti jaaté'exaa a'íjci i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, ta'aj ij i Ciriístu' huo'taséjratye'en a'íimaj i maj jahuiire', je'ej ti jiye'tzín atyojo're'nyesij. Ciriístu' pu'ij séej jo'ta'ityaca' i ti ta-japuá tyi'huire', ti'ij jaataséjratye'en a'íjci i Juan, ² a'íi pu'ij já'mua'ixaatye' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, ajta tyámua' tyá'mua'reej a'íjci i nyúucarij ti Dios jimi já'ma'can, a'íjna jime' je'ej ti huaríj i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

³ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios, miche' majta huatóotyamua've'en i maj janamuaj, majta ja'tzaahuatye' a'íjci i nyúucarij, ji'nye pu'rij tin a'ájna atyojo're'nyesij ti'ij a'yan tye'mej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij.

Juan pu hua'tyojtye' a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta' ti aráahua'puaj tyar'á'asej

⁴ Nyáaj i nyaj Juan pué'een, nyáaj nu já'muatyojtye' mu siaj arahua'puaquej jusi'rii a'áa ti huataca'aj a Asia. Siata'aj ja'ancuriá'an i ti jin tyámua' tyajamuaatá', ajta jamuaatyápua'ritye'en i ja'mua tzajta', a'íjna ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ti ajta ijíij séejre', ajta jusén jin séeria'aj ta'mej, miche' majta tyámua' jamuáa'uurej i júuricamej i maj aráahua'puaj ará'asej i maj a'áa já'sejre' jo'tíj i Dios jo'tyájcay i ipuárij japua, ⁵ che' ajta a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, i ti néijmi'i jin tyámua' een, ajta a'íin pué'een i ti anaquéej huatájuuriaca', ajta a'íjna jin antyúumua'reej ti tyihuo'ta'íjtye'en néijmi'caa i maj tyityatatyíj íiyan i cháanacaj japua. Ciriístu' pu taxie've', ajta juxúure' jin tyu'nájchitaca' ti'ij tajapuá huatányuunyij i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ⁶ a'íi pu taatá' tyej tyij jamuán tyu'ta'íjtaj, ajta ta'antyíhuo tyej tyij tyu'tyáhuire'en a'íjci jimi i Dios ra', i ti ajta jajvástara'. Che' a'íin huápu'íj naa huasé'rihua'an, ajta néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

⁷ Ciriístu' pu jéetirij jitze aje'cáamej. Néijmi'i mu jaséjran, a'íi mu majta jaséjran i maj jaajé'caj, majta

néijmi'i i tyeítyee mati'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi mu juyiinyen mati'ij jaaséej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

⁸ “Nyáaj nu a'íin pué'een i ta'nájcaj, nyajta i tu've'tyajtij”, a'yaa pu tyí'xaj a'íjna i tavástara', ti ajta Dios pué'een i ti néijmi'i putyí'uurej, i ti ajta jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ajta i ti jusén jin séeria'aj ja'mej.

Juan pu jaaséej a'íjci i Círístu'

⁹ Nyajta nyáaj Juan, i nyaj já'mua'ihuaara' pué'een, nyajta nu jimi séejre' i Jesús a'íj nu jin nyajta ja'mua jamuán tyu'ta'íjtaj i Dios jimi, nyajta ja'mua jamuán jajpuéetzij na'mej tyej tyij néijmi'i jin tyo'táviicue'. A'yaa nu tyihuó'ixaaj i nyúucaria'ra' i Dios, nyajta jaaxájtaca' je'ej ti huaríj i Jesús, a'íj nu nyij jin a'áa já'nami'huaca'aj jo'tíj ja'ráahuachij a jáata' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Patmos. ¹⁰ Ti'ij a'ájna putyí'rijcaa mati'ij pua'aj jana'michej i tavástara', a'íi pu i júuricama'ra' i Dios a'yan rájve nyéetzij jimi, nyati'ij nyij jáanamua'jri' ti nyahuárita' a'táj ca'nyiin jin naatajé, a'yaa pu namua'jria'ca'aj ti'ij tipua'aj a'táj ucáajijhua i a'huáj jitze, ¹¹ a'yaa pu tyí'nye'ixaatya'ca'aj tijin:

—Ootyéeyu'xaj i yu'xarij jitze je'ej paj tyi'tíj tyí'sej, pajta je'en huo'ta'ítyi' i maj arahua'puaquej jusi'rii i Dios jimi, a'áa ti huataca'aj a Asia, a'ájna a Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, ajta a'ájna a Laodicea.

¹² Nyati'ij nyij ooré'nyeeriaca' nyej nyij jaaséej a'tíj ti tyí'nye'ixaatya'ca'aj, nyati'ij a'yan huaríj aj nu nyij arahua'puácaa huaséj i cantyíj ti japuan antyítaa á'yi'ij, ajta ooroj jin taavijhuaca'aj, ¹³ ajta a'ájna jé'ta' jo'tíj ja'antytátzajmee, síj pu a'áa huatyávaaca'aj ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij tyévij, a'yaa pu eenye' tyi'tyéchajca'aj cáanarij jime' ti títi'ij, ajta puásij jin ahuóoji'ca'ca'aj ti ooroj jin taavijhua. ¹⁴ Cuéeinavi'can pu cácipuaca'aj, ti'ij muxáj a'yájna ti'ij ajta huasé'rin i séerij, ajta i ji'sáara' a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tiéj. ¹⁵ Ajta i icájra'an a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyi'tíj ti me'estúj, huápuí'ij pu naa tyi'tyama'astájyi'caa, ajta ti'ij tyí'xajtaca'aj, a'yaa pu namua'jria'ca'aj ti'ij jo'tíj ja'ancáamuí'yej ti tyájujhua'naj ca'nyiin jime'. ¹⁶ Ajta i jumuáca'ta' pujmua' pu arahua'puácaa i xú'ra'vej iityáaca'aj, ajta i tyényi'tze' pu éejnyinyiica'aj i chúun ti huápuí'ij tyi'tzizij ajta juxa'aj tya'antámuamuaa. Ajta i nyéerima'ra' a'yaa pu tyá'taaca'aj ti'ij i xicáj ti néijmi'i jin eeráxirej.

¹⁷ Nyati'ij jaaséej, aj nu nyij arájvej jo'tij ja'ra'íicajmee, ya cuxáa naamuí'. Aj pu'ij a'íin na'ajtamuariej i jumuáca'ta' ti pujmua' jime' i jumuáca', ajta a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj anájcaj, ajta i nyaj uvé'tyajtij, ¹⁸ nyajta a'íin pué'een i nyaj júurij. Nyáaj nu huámuí'ijcaa, nyajta ijíj nu jusén jime' júurij. Nyáaj nu a'íjna jin antyínyamua'ree nyaj hue'tyáanaj jo'maj já'cui'nyij, na'ríij nyaj hui'rátoonyij. ¹⁹ Ootyéeyu'xaj i paj períj jaaséej, je'ej ti ijíj tyi'tíj tyí'sejre' ajta je'ej ti tye'mej majca'huáyee. ²⁰ A'yaa pu huatóomua'aj je'ej paj tyi'tíj tyu'séj, i xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej i paj huo'séj i nyaj hui'tyáaca'aj nyamuáca'ta' pujmua', ajta a'íjna i ti aráahua'puaj ará'asej i ti cantyíj jitzán antyítaa á'yi'ij ti ajta ooroj jin taavijhua: I xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej, a'íi mu a'íin pué'een i maj tajapúa tyí'hui're' majta a'íjna jin antyúumua'reej mej mij huó'cha'íin i maj jus'rii i tyeyúuj tzajta', ajta i ti aráahua'puaj ará'asej i ti jitzán i cantyíj antyítaa á'yi'ij, a'íi pu a'íin tyi'pué'een i tyeyúuj aráahua'puaj ti tya'rá'asej.

2

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'íjma jimi i maj Éfeso jóosi'rii

¹ 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Éfeso ti jime' yee: “A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i ti hui'tyáa' i jumuáca'ta' pujmua' i xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej, ajta a'áa ja'yi'vej jo'tij ja'antyitáatimee i ti ooroj jin taavijhua. ² Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyityetyúucha'ij, nyáamua'ree siaj jéehua tyí'muarie' siajta jéehua á'viicue're', siajta quee hua'xie've' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. Siajta seríj huo'mua'aj i maj a'yan tyúusejrataca'aj maj a'íin pué'een i Dios ti hua'antyíhuoj, ma' ajta quee camu a'íin pué'een, a'yaa xu sij tyihuo'taséjrataca' maj a'íin pué'een i maj tyí'hue'tacaa. ³ Jéehua xu jajxié'vi'ra'aj siaj sij néijmi'i jin tyo'táviicue', siajta a'íjna jin jajpuéetzij, nyejitzé ma'can. ⁴ Nyajta nyáaj nu jamuaeté'exaatye'ej i siaj jin ootyá'itzeerej nyéetzij jimi, a'íjna jime' siaj quee che' a'yan tyí'nyaxie've' siati'ij anaquéej tyí'nyaxie'va'ca'aj. ⁵ A'íj xu jin jo'támua'reej jo'siaj tyi'tíj jin jo'tyá'itzee nye jimi, siajta seequéj tyú'mua'tyij, a'yájna siati'ij anaquéej tyityetyúucha'íica'aj. Ajta tipua'aj sequée a'yan huárinyij, nyáaj nu ja'mua jimi jo'ma'aj na'mej, nyej nyij jamuá'ari' a'íjna i ti antyitátzaj i ti

ja'mua jimi séejre', a'yaa nu rinyij tipua'aj sequée seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi. ⁶ Maj siajta mua'aj, xá'puí' xu ricij a'íjna jime' siaj quee jaxie've' je'ej maj ricij a'íimaj i maj a'yan hua'tamuá'muaj tíjin nicolaitas, i nyaj nyajta quee nyáaj hua'xie've'. ⁷ A'íjna i ti iityánamuaj, che' jáanamujaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'íimaj i maj jusi'rii i Dios jimi. A'íimaj i maj néijmi'i jin tyu'tyámue'tin, a'yaa nu tyihuo'tá'sij maj jáacua'nyij a'íjna jitze ti séejre' i ciyéj ti jin júurij tá'ra'nyij, a'áa ti ja'távej jo'tij huápuí'ij naa jo'éen i Dios jimi."

I nyúucarij ti huata'ítyi'huaca' a'íimaj jimi i maj Esmirna jóosi'rii

⁸ 'Pata'aj a'yan tyaata'ítyi' a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Esmirna ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i ti a'nájca, ti ajta a'í pu'éen i tu've'tyajtij, a'íjna i ti huamuí' ajta je'en huatájuuriaca'. ⁹ Nyáaj nu jamua'reej siaj jajpuéjtzij, siajta quee je'ej tyéejviicue', maj siajta mua'aj nyéetzij jimi xu chíjtyaanyi'ij pu'éen. Nyáaj nu jamua'reej maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'íimaj i maj a'yan tyúusejrataj maj a'íjci jitze ajtyáma'can i Israel, ajta capu a'yan tyi'ja'yájna, sulu a'í mu a'íin pu'éen i tyiyáaru' maj jimi jusi'rii. ¹⁰ Caxu tyí'tziinye'ej je'ej siaj tya'ajpuéetzij xá'ju'un, ji'nye a'íjna i tyiyáaru', a'í pu séecan mua'ajmaj jamue'tyánasij, a'yaa pu'ij néijmi'caa tyajamuaatyésejra tipua'aj sianá'astijre'ej nusu sequée, siajta tamuáamuata' xicáj jajpuéetzij xá'ju'un. Tyámua' xu néijmi'i jin eenye' siajta tyo'táviicue' nyéetzij jimi, tipua'aj majamuáacui'nyij, nyáaj nu jamuaatí'tye'sij i cúruun i siaj jin júurij xá'ju'un jusén jime'. ¹¹ A'íjna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamujaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta': Majta a'íimaj i maj néijmi'i jin tyu'tyámue'tin, capu huá'ci'tyij maj jajpuéetzij muá'ra'nyij mati'ij a'íimaj i maj majtáhua'aj cui'nyij."

I nyúucarij ti huata'ítyi'huaca' a'íimaj jimi i maj Pérgamo jóosi'rii

¹² 'Pata'aj pajta tyaata'ítyi' a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej tí'ij huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Pérgamo ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i ti ji'tyéechuij i chúun ti juxa'aj tya'antámuamuaa. ¹³ Nyáaj nu jamua'reej siaj a'áa jo'cháatimee jo'tij tyejé'ijtaj a'íjna i tyiyáaru', siajta mua'aj síoche' xu ná'astijre' nyéetzij. Caxu jaatáxaahuataca' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye', caxu siajta a'ájna xicáara' jitze tí'ij a'íin séjria'ca'aj i Antipas,

tì tyámua' éenye'ej nyéetzij jimi, a'íi mu jaajé'caj a'ájna jo'táj tyejé'ijtaj i tyiyáaru'. ¹⁴ Maj siajta mua'aj, tyi'táj xu jin ootyá'itzeerej nye jimi, a'íi mu ja'mua jimi séejre' i maj ja'astej a'íjci i nyúucarij i ti jin tyihuá'mua'tyej a'íjna i Balaam, i ti ajta a'yan tyaamuá'tyej a'íjci i Balac ti'ij hue'tzij jin huo'mué'tij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' a'íjma jimi i sáanturij, ajta mej mij huóoxana'cire'en. ¹⁵ A'íi mu majta ja'mua jimi séejre' i maj quee jaxie've' maj ajtáciiñyej a'íjna jitze i huá'yi'raj i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin nicolaítas. ¹⁶ A'íj xu jin siata'aj siajtáhua'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, na'ríj sequée a'yan huárinyij, nyáaj nu ja'mua jimi ja'tanyésij, nyej nyij huo'tanyó'si'tye'en a'íimaj a'íjna jime' i chúun ti nye tyenyij jitze éejnyinyii. ¹⁷ Ajta a'íjna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'. Majta i maj tyu'mué'tin, a'yaa nu tyihuo'tá'sij mej mij jáacua'nyij i cue'ráj ti jútye' já'ma'can, nyajta nu tyetyéj jaatátistej ti cuéeinara', i ti jitzán á'yu'si'ij je'ej ti a'íin jájcuan arí ántyapuaj, ajta quee a'táj jamua'ree je'ej ti tyé'yu'si', sulu a'íi pu'uj i a'táj jamua'reej i nyaj jaatátistej a'íjci i tyetyéj."

I nyúucarij ti huata'ítyi'huaca' a'íimaj jimi i maj Tiatira jóosi'rii

¹⁸ 'Pata'aj pajta a'yan tyaata'ítyi' a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Tiatira ti jime' yee: "A'yaa pu tyi'xaj i yójra' i Dios, i ti ajta a'yan eenye' ava'ji'síjmeé ti'ij tiéj ti atyúumemej, ajta me'estúican iira'íicajmee ti'ij coobre maj jacámejri': ¹⁹ Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyi'táj jin ricij; nyáamua'ree siaj tyámua' tyúuxie've' síj ajta síj, i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', siajta huá'huiire' i séecan néijmi'i jin setye'víicue'raj, siajta ijíj, jéetze' xu seríj tyámua' ricij sequée anaquéej. ²⁰ Ajta a'íi pu quee na'ránajchij siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi: tyícha'íi' a'íjci i íitaj ti a'yan ántyapuaj tijin Jezabel, i ti a'yan tyúuxaj ti i Dios jitze ma'can tyi'xaj, a'íi pu'ij hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej i maj nye jimi séejre', mej mij huóoxana'cire'en, majta tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' a'íimaj jimi i sáanturij. ²¹ Nu'ríj jaatá' ti'ij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, ajta a'íin capu jaxie've' ti a'yan huárinyij: capu ajta jaxie've' ti jaatapuá'citaj i ti jime' juxana'cire'. ²² A'íj nu jin a'áan yó'ojasij utáatzij japua, nyajta a'íimaj i maj jamuán tyu'xána'cirej, aj nu nyij jéehua huápu'íj puéjtzij huo'tá'sij

tipua'aj mequee jaatapuá'citaj i maj je'ej jin pua'aj ricij. ²³ Nyajta huá'cui'nyij i yójmua'mua' i íiti', a'yaa mu mij néijmi'i i maj jusi'rii i Dios jimi tyá'mua'reeren nyaj a'ín pué'een i ti jú'mua'ree je'ej ti a'tíj tyí'mua'tzej i jutzájta', nyajta a'yan tyihuo'tá'sij séej nyajta séej je'ej ti tyi'tíj jin huaríj. ²⁴ Siajta mua'aj mu séecan, mu siaj Tiatira ja'chej, i siaj quee já'astijre' a'íjci i nyúucarij ti hue'tzij pué'een, siajta quee jamua'reej i ti jéehua huápuí'ij juxie've' i tyiyáaru' jimi, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyej quee che' tyi'tíj jin tyajá'mua'ijcatye'en. ²⁵ Siata'aj tyámua' eenye' je'ej siaj tyi'tíj jin ricij, 'asta nyana'aj quee nyajtáhua'aj ya'uvé'nyej. ²⁶ A'íimaj i maj tyu'tyámue'tin, majta móoj a'yan tyámua' tyityetyúucha'íj je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej, nyáaj nu huo'ta'sij mej mij tyihuo'ta'íjtye'en a'íjma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, ²⁷ ca'nyérij pu jin tyihuo'ta'íjtye'sij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihua'antyipua'ritye'sij a'íjma i maj jájcha'íire' ti'ij a'tíj ti jaatyáaaraxi'in i xá'rij ti xaríj jin taavijhua, a'yájna ti'ij ajta i nyavástara' nyéetzij tyinaa'íjcaj. ²⁸ Nyajta huo'ta'sij mej mij a'íimaj tátzave'ej muá'ra'nyij ti'ij i xú'ra'vej ti eeré'nyinyii tapuá'risima'caj. ²⁹ A'íjna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihua'ixaatye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyejúuj tzajta'."

3

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'íimaj jimi i maj Sardis jóosi'rii

¹ 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'íjci ti a'íjna jin antyúumua'reej ti huó'cha'ín a'íjma i maj a'áa jóosi'rii a Sardis ti jime' yee: "A'yaa pu tyi'xaj a'íjna i maj jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios i maj aráahua'puaj ará'asej, ti ajta hui'tyáa' i xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej. Nyáaj nu jamua'reej je'ej siaj tyí'muarie', nyajta nu jamua'reej siaj seríj nye jimi mui'chij, tyij majta a'yan tyí'muaxaj yee síoche' xu júurij. ² Siata'aj atanyéjnye'rej, siajta tyámua' tyú'uurej a'íjci ti óoj ja'mua jimi tyí'sejre', ajta arí t'mua' tye'entyipua'rij, ji'nye a'yaa pu tyí'muasej a'íjna je'ej siaj ricij capu xá'puí' een i Dios jimi. ³ Siata'aj jo'támua'reej je'ej maj tyajamuaamuá'tyej i siaj ja'ancuriáa', siata'aj a'yan huárinyij siajta je'en i Dios jimi ajtyáhuiixi'in. Tipua'aj sequée atanyéjnye'rej, nyáaj nu jo'ma'aj na'mej ja'mua jimi ti'ij náhua'rij, siajta mua'aj caxu jamua'reej a'tzáaj nyaj ja'mua jimi ja'tanyésij. ⁴ Séecan mu ja'mua jimi séejre' i maj quee tyi'tíj jin

á'itzeere' i jutzájta', a'íi mu mij nyaj jamuán huací'ca'aj muá'ju'un cuéeinavi' metyu'cháaj, jì'nye a'yaa pu tyihua'tyévijtye' a'íjma. ⁵ A'íimaj i maj tyu'tyámue'tin, a'yaa mu cuéeinavi'can tyi'cháaj muá'ju'un, nyajta quee jo'rio'uunaj je'ej ti ántyapuaj i yu'xarij jitze i maj jitzán á'yu'si'ij a'íimaj i maj jusén jin huatyá'itzeere'ej i Dios jimi, sulu nyáaj nu huo'taxájta i nyavástara' jimi, nyajta a'íjma jimi i maj jimi tyí'huiire' i nyavástara'. ⁶ Ajta a'íjna i ti iityánamuaj, che' a'íin tyámua' tyáanamuj je'ej ti tyihua'ixaatye' i júuricama'ra' i Dios a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'íjma jimi i maj Filadelfia jóosi'rii

⁷ 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti'ij huó'cha'íin a'íjma i maj a'áa jóosi'rii a Filadelfia ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i tyámua' een ti ajta tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reej ti huo'tá'an mej mij a'áa jo'tyájrutyey jo'tij já'sejre' a'íjna i ti jitzán eeráma'can i David, tipua'aj a'íin tya'antácuunaj, capu i'ríj ti a'tíj tye'tyáanaj, na'ríij a'íin tye'tyáanaj, capu ajta i'ríj ti'ij a'tíj tya'antácuunaj: ⁸ Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj ríci, cási' xaaséj, nu'ríj tyajamua'antácuunyej siaj sij juxáahuaj utyájrutyey, ajta quee i'ríj ti a'tíj tye'tyáanaj, nyáaj nu jamua'reej ti quee jamú'ca'nyisti', siajta síoche' xu tyá'astijre' je'ej nyaj tyajamuá'ixaa, caxu ná'xaahuaj. ⁹ A'yaa nu huá'uurej a'íjma i maj tyiyáaru' jimi jusi'rii, i maj tyí'hue'tacaa a'íjna jime' maj a'yan tyúusejrataj maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu ca'nyérij jin huá'uurej mej mij mujo'vá'ju'un majta je'en tyítunutaxi'ín ja'mua jimi, mej mij a'íjna jin jáamua'reej nyej nyáaj já'muaxie've'. ¹⁰ Xu'ríj ja'rá'astee je'ej nyaj tyajamuaata'íj a'íjna jime' siaj néijmi'i jin tyo'táviicue'ri', a'íj nu jin nyáaj ja'muacha'íj na'mej a'ájna xicáara' mat'íj néijmi'i jajpuéetzij muá'ju'un íyan cháanacaj japua, mej mij jáamua'reej i maj a'yan huacháatimee. ¹¹ Jiye'tzín nu yava'cányesij. Tyámua' xu néijmi'i jin eenye' je'ej siaj seríj tyu'muáriej, caxu tyi'tá'care'en ti'ij a'tíj jamuaanáhue' i siaj seríj jaamué'tij. ¹² A'íimaj i maj tyu'tyáamue'tij, a'yaa nu tyihuo'tá'sij mej mij tyityetya'úuj muá'ra'nyij u tyeyúuj tzajta' i nyaj Dios ti ja'a'rij, ajta quee che' a'náj iiráamej, a'íjma nu jitze jo'tyéyu'xaj je'ej ti ántyapuaj i nyaj Dios, nyajta je'ej ti tyaja'rájtyapuaj chájta'najra' i nyaj Dios, a'íjna i Jerusalén ti jájcuaj, ti ajta tajapuá je'cáanyej jo'tij i nyaj Dios já'sejre', a'íjma nu nyajta jitze jo'tyéyu'xaj

je'ej nyaj jájcuan jin ántyapuaaj. ¹³ A'íjna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihúa'ixaatye' a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'."

I nyúucarij ti huata'ítyi'huaca' a'íjma jimi i maj Laodicea jóosi'rii

¹⁴ 'Pata'aj a'yan tyaata'ítyi' a'íjci i ti a'íjna jin an-tyúumua'reej ti huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Laodicea ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i ti tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj ajta néijmi'i tyámua' jin een, ajta a'íin pué'een i ti Dios jamuán néijmi'i tyú'taahuaca' ti'ij na'aj ijíij ti tyí'sejre': ¹⁵ Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyi'tíj jin ricij. Nyáamua'ree siaj quee ooca'nyáaj sianaataxie'vej nyéetzij, caxu siajta ca'nyéjrij jin ná'antzaahuaj. A'yaa pu tyina'ráanajchi siaj ooca'nyáacan jin naa nyojo'mua'raj, na'rúij sequée ca'nyéjrij jin ná'tzaahuaty'e'ej. ¹⁶ Siajta cíi siana'aj tyiná'tzaahuaty'e', caxu a'yan tyí'huüre' ti'ij jájtyij ti jéehua pistij nusu ti jéehua cimujraa, a'íj nu jin a'yan já'mua'uurej nyej nyij ca'nyéjrij jin majamúuhua'xij. ¹⁷ A'yaa xu tyí'xaj siaj mua'aj chíjtyaanyi'ij pué'een, ti jee jéehua jamuáahuíi, ti jee ajta quee tyi'tíj jamuá'itziitye', siajta mua'aj caxu jamua'reej siaj xána'visi', siajta je'ej pua'aj huá'sejratye' i tyeítyee, mua'aj xu quee je'ej tyéejviicue', xa'racúcu'nyijmee siajta muámua'vi'ijmee. ¹⁸ A'íj nu jin a'yan tyaja'muahuavíij siaj nyéetzij jimi jáananan i ooroj ti tiéj jitze juta'huacaa, siata'aj sij jí'récán jime' huatyoochíjtyaanyi'taj, siajta nyéetzij jimi jáananan i cáanarij ti naa tyí'cueenaa siaj sij a'íjci ucóochejtya'xi'ín ti'ij quee séejre' i ja'muatyévij i siaj jatyevi'ra' a'íjci jime' siaj muámua'vi'ij, siajta nyéetzij jimi jáananan a'íjci i siaj aróohuatye'en i juji'ij jitze siata'aj sij atanyéjnye'rej. ¹⁹ A'yaa nu tyámua' tyihúa'ixaatye', nyajta puéjtzij hua'tá'caa a'íjma i nyaj hua'xie've'. A'íj pu jin siata'aj seequéj tyú'mua'tyij, siajta ja'antzaahuaty'e'en i Dios. ²⁰ Cási', nyáaj nu eetyéjvee a ti ja'puertaj nyetye'ejtyato'xa'aj, tipua'aj a'tíj náanamuaaj ajta je'en tyina'antácuunye'en, aj nu nyij utyárutyij chi'ra'an tzajta' tyej tyij néemi'ij tyú'cua'nyij. ²¹ A'íimaj i maj tyu'tyámue'tíj, a'yaa nu tyihuo'tá'sij maj nyajamuan oorá'sej jó'nyaj tyejé'ijtaj, a'yájna nyati'ij nyáaj tyu'tyámue'tíj, aj nu nyij nyavástara' jamuán huatyéeyixij jo'tíj a'íin tyejé'ijtaj. ²² Ajta a'íjna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihúa'ixaatye' a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'."

4

Juan pu huo'séj i maj janajchej i Dios u tajapuá

¹ Ti'ij a'yan tye'entyipué'rej, aj nu nyij ájnyeeriaca', nyati'ij nyij jaaséj i puéertaj ti antácuunyica'aj u tajapuá, ajta i nyaj anaquééj jáanamujri' i ti naatajé ti ajta a'yan namujria'ca'aj ti'ij a'tij ti ucáajijhua i trompéetaj jitze, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Mujo'té'yi'ij nyata'aj muaataséjratye'en je'ej ti tyi'tij tyúuxie've' ti a'yan huárinyij majca'huáyee.

² Aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios nye jimi huatyá'itzee, nyajta je'en ipuárij huaséj ti ujo'tyávaaca'aj u tajapuá, ajta a'tij jitzán huatyácatyii. ³ Ajta a'ájna i ti acájca, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyetyéj ti huápu'i'ij tyá'najchij ti po'vij ajta ti tyóomuaa á'naxcaj, ajta a'yan huasé'rihua'aj ti'ij s'ij i tyetyéj ti po'vi'ij jin naa tyí'me'estij, ajta cu'xa'aj atahuíjca'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i ipuárij, ti tyama'astáji'ca'aa huá'ravi'can jime' a'yájna ti'ij i tyetyéj i maj a'yan jatamuá'muaj tijin esmeralda, ⁴ ajtáhua'aj pu séecan i ipuárij tya'taváatima'caa jo'tij jo'tyéjvee a'ájna i ipuárij seityéj japuan muáacuaj pu tya'rá'axcaa, majta i huásij acatyé'tya'ajma'caa i ipuárij jitze, cuéinavi' mu tyí'chajcaa, majta cúruun tyo'carújtya'ajma'caa i jum'u'új jitze ooroj ti jin tyí'taavijhua. ⁵ Ajta a'ájna jitze i ipuárij a'yaa mu tyityetyána'axcava'ra'aj majta tyényuuca'aj, ajta a'ájna i ipuárij ti jo'tyéjvee, tatzárij pu aráahua'puaj ataváatima'caa, ajta a'ájna i tatzárij a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i Dios ti aráahua'puaj ará'asej. ⁶ A'ájna jo'tij jo'tyéjvee a'ájna i ipuárij, a'yaa pu éenye'ej huariá'muanyica'aj a chóota' ti'ij tyi'tij ti naa tyí'me'estij ti ajta tátzaj.

Ajta a'ájna jé'ta', jo'tij jo'tyéjvee a'ájna i ipuárij, muáacuaj mu i maj júurij ataváatima'caa, majta jéehua jì'síj hua' jitze séjria'ca'aj, i hua' nyéerimij jitze ajta hua'huarita'. ⁷ Ajta i ti anájcaj a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij muájyej, ajta i ti je'tyáa'sej, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij túuru', ajtáhua'aj i s'ij ti je'tyáa'sej, a'yaa pu tya'cányeerica'aj ti'ij tyévi, ajta i tu'vé'tyajtij, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cué'ra'vej ti huatará'raj. ⁸ Majta a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, a'íi mu aráseej pua'mácan ajta anájma'caaj s'ij ajta s'ij, ajta jéehua jì'síj jitzán séjria'ca'aj, jéjre' ajta tyétye'. A'náj tina'aj mu a'yan tyí'xajtaca'aj majta a'yan tyí'chuiicaca'aj tijin:

Tyámua' pu een, tyámua' pu een, tyámua' pu een i tavástara',

Dios pu a'íin pué'een i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, a'íi pu anaquéej séjria'ca'aj, ajta ijíij séejre', ajta jusén jin séeria'aj ta'mej.

⁹ Ajta mati'ijta a'íimaj janajchej i maj muáacuaj, majta tyé'tyojtzi're'ej a'íjci i ti ipuárij jitze acájca, i ti jusén jime' júurij, ¹⁰ a'íimaj i huásij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, a'íi mu tyítunutaxij a'íjci jimi i ti ipuárij jitze acájca, majta jaatyánajchij, majta tyu'tátuiire'sij a'íjci jimi i tyuucúrun, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

¹¹ A'yaa pu tyimuaavíjtye' muéetzij, mu paj tavástará' pué'een, pajta taj Dios pué'een, tyej tyij tyimuaatatyójtzi're'en, tyajta muatyáanajchej i paj jin néijmi'i putyí'uurej, ji'nye muáaj paj néijmi'i tyú'taahuaca', i ti a'yan tyí'sejre', muáaj paj a'yan tya'ajxié'vi'raca'aj a'íj pu jin néijmi'i tyú'taavijhuaca'.

5

I yu'xarij ti jiri' ti jitzán tyé'yu'si' ajta i cánya'aj

¹ Ajta a'íjna i ti acájca i ipuárij jitze, jumuáca'ta' pujmua' pu ji'tyépijca'aj i yu'xarij ti juxa'aj tyé'yu'si'huaca'aj, ajta arahua'puaquej pu ájvi'tyijhuaca'aj i xíjca jime'. ² Nyajta séej huaséj i tajapuá ti tyí'huiire', a'yaa pu'ij ca'nyíin jin tyu'ta'íhuoj tijin:

—¿A'tanyíj quee tyi'tíj jin á'itzeere' ti'ij ja'ajsújtza'naxi'in i ti ajvi'tyíihuaajmee, ajta je'en jaatáxijta i yu'xarij? ³ Ajta u jútye', ajta íyan i cháanacaj japua, ajta jityán i cháanacaj, capu a'tíj a'yan tyu'tóoci'puaj ti'ij jaatáxijta, ajta jaaséj je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj. ⁴ Nyajta nyáaj jéehua nu huápu'íj nyeyiinyaca'aj a'íjna jime' maj quee jáatyoj síj ti a'yan tyu'tóoci'puaj ti'ij jaatáxijta i yu'xarij nusu ti jaaséj je'ej ti tyé'yu'si'. ⁵ Ti'quij síj ti hua' jitze ajtyáma'can a'íimaj i huásij, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj ayiinyaj, ji'nye a'íjna i maj a'yan jatamuá'muaj tijin i Muájyej i ti hua' jitze ajtyáma'can a'íimaj i maj Israel jitze eeráanye, a'íjna i ti David jitze eeráma'can, a'íi pu arí tyu'tyáamue'tij a'íi pu pújoorej ti'ij ja'ajsújtza'naxi'in i ta'raahua'puácaa ti jin ajvi'tyíihuaajmee ajta je'en jaatáxijta i yu'xarij.

⁶ Aj nu nyij cánya'aj huaséj a'ájna jé'ta' jo'tij jo'tyéjvee a'ájna i ipuárij, ajta jé'ta' a'íjma jimi i maj muáacuaj i maj júurij, ajta jé'ta' a'íjma jimi i huásij, a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa meríj jaajé'cataca'aj. Ajta arahua'puácaa ava'ahuájma'caa, ajta arahua'puácaa

ava'ji'síjma'caa, ajta i ji'sáara' i ta'ráahua'puaj, a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i Dios i ti a'yan yo'ta'ít'yaca' íyan cháanacaj japua. ⁷ A'íjna i cánya'aj, a'íi pu ja'ancuré'pij a'íjci i yu'xarij i ti muáca'ta' pujmua' séjria'ca'aj a'íjna i ti ipuárij jitze acájca, ⁸ ti'ij ja'ancuré'pij a'íjci i yu'xarij, a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, majta i huásasij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, a'íi mu néijmi'i ecóotutaxij a'íjci jimi i cánya'aj. Néijmi'i mu a'íimaj i áarpaj tyi'tyéi'ca'aj, majta túxa'aj ooroj ti jin tyi'taavijhuaca'aj, ajta cuáanye'ej ava'jistíjma'caa a'íjci jitze i túxa'aj, a'íi pu'ij a'íin pué'een i maj jin jahuooca'aj a'íimaj i maj tyeítyeristyamua'mua' pué'een i Dios. ⁹ Majta jájcuan jin a'yan tyi'chuiicaca'aj tijin:

Muáaj paj ji'réenye'ej séejre' pej pij ja'ancuré'pij i yu'xarij pajta ja'ajsújtza'naxi'in i ti ajvi'tyíihuajmee, ji'nye muáaj paj huatámu'vejrityi'huaca', pajta a'íjci jime' a' xuure' tyu'nájchitaca' i Dios jimi, néijmi'caa jitze ma'can i tyeítyee, i maj séej jitze maj eeráma'can, i maj séej nyúucarij jin tyi'xaj, nusu i maj séej chuéj japua já'ma'can.

¹⁰ Pajta tyámua' huó'ruuj mej mij síj mana'aj tyeítyeera' pué'eenye'ej muá'ra'nyij, mej mij majta tyu'tyáhuüre'en a'íjna jimi i Dios, majta a'íimaj mu tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

¹¹ Aj nu nyij atányeeriaca', nyajta je'en mui'caa huánamuajri' i maj tajapuá tyi'huüre' i maj a'áa ja'taváatima'caa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, jo'maj majta já'sejria'ca'aj i maj muáacuaj i maj júurij, majta a'íjma jimi i huásasij. A'íi mu huápu'ij mui'caa, capu ámiteeria'ca'aj a'chu maj pua'maca'aj, ¹² a'yaa mu mij ca'nyíin jin tyi'xajtaca'aj tijin:

A'íjna i cánya'aj i ti huatámu'vejrityi'huaca', a'yaa pu tye'tyévijtye' ti a'íin ja'ancuriá'an i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ajta ti'ij néijmi'i jimi tyi'sejria'aj, ajta a'íin néijmi'i tyi'mua'réeriaj ajta je'en néijmi'i jin tyu'tyámue'tin, tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjna i ti naa een, tyajta jimi tyu'táchuiicaj.

¹³ A'yaa nu nyajta tyáanamujri' ti a'íjna i Dios ti tyú'taahuaca' tajapuá ti tyejé'sejre', ajta íyan cháanacaj japua ti tyi'sejre', ajta jityán ti tyejé'sejre' i chuéj, ajta a'áa maj tyityejé'sejre' i jájtyij jitze ti ve'éj, a'yaa mu tyi'xajtaca'aj tijin:

Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjci i ti acájca i ipuárij jítze,
tyajta a'íjci i cánya'aj,

tyiche' jaatyátzaahuatye'en, tyajta tyámua' tyeetyátoonyij,
che' a'íin néijmi'i jin antyúumua'reeriaj jusén jime'.

¹⁴ Majta a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, a'yaa mu
tyu'taxájtaca' tijin:

—Che' a'yan tyá'ra'nyij. Majta a'íimaj i huásij, a'íi mu
tyitunutaxij majta jaatyánajchaca' i Dios.

6

A'íjna i ti arahua'puaquej ajvi'tyíhuajmee

¹ Aj nu nyij jaaséej tí'ij i cánya'aj séej jajsújtza'an i ti
ájvi'tyijhuaca'aj i yu'xarij jítze, aj nu nyij séej huánamuajri'
i ti hua' jítze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj,
a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' a'yan namuáaria'can tí'ij maj
huatyényuunyij tijin:

—Mujo'té'yi'ij.

² Nyati'ij nyij atányeeriaca' aj nu nyij cahuáayu' ti
cuéeinara' huaséj, ajta i ti avá'catyii a'íi pu tú'namua'aj
iityéchooca'aj i jumuáca' jítze. Majta je'en cúruun jaati'ij,
aj pu'ij iirájraa tí'ij hua'antyimue'tin a'yaa pu'ij néijmi'i jin
tyu'tyáamue'tij.

³ Tí'ij a'íjna i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, a'yaa nu
tyáanamujri' ti ajtáhua'aj síj i ti ajta hua' jítze ajtyáma'can
i maj júurij i maj muáacuaj, a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Mujo'té'yi'ij.

⁴ Aj pu'ij ajtáhua'aj síj i cahuáayu' iirájraa ti po'xara'.
Ajta i ti avá'catyii a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj
tí'ij huo'itziitye'en i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj
japua, mej mij huóocui'nyij síj ajta síj, a'íi pu ajta
ja'ancuré'chuij i chúun ti ve'ej.

⁵ Tí'ij a'íjna i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, a'íj nu
séej huánamuajri' i ti hua' jítze ajtyáma'can i maj júurij i
maj muáacuaj, ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Mujo'té'yi'ij.

Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj atányeeriaca', aj nu nyij
cahuáayu' huaséj ti xú'muara', ajta i ti avá'catyii, a'íi pu
ji'tyéchooca'aj i maj jin tya'cá'itie'raj. ⁶ Nyati'ij nyij a'tíj
huánamuajri' ti hua' tzajta' a tyojo'taxájtaca' a'íimaj jimi
maj muáacuaj i maj júurij, a'yan tijin:

—Séej mediidaj i tyeríicuj, a'yaa pu tyá'najchij tí'ij a'tíj
tyá'mue'tij séej xicáj, ajta huéicaj mediidaj i tyeríicuj ti
titi'ijme' ijmuéeya'ajmee, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'najchij

tí'ij a'táj tyá'mue'tij séej xicáj, ajta capáj yó'jipuan i aséityij, nusu i nahuáj.

7 Tí'quij i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, aj nu nyij jáanamujri' ti ajtáhua'aj i sáij i ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Mujo'té'yi'ij.

8 Nyati'ij atányeeriaca', cahuáayu' nu huaséj ti cí tyí'tyoomuara', ajta i ti avá'caj, a'yaa pu ántyapuaj tíjin: I ti huá'cui'caa. Ajta sáij cújta' huama'ca'aj i ti a'áa tyejé'ijta j i hua' tzajta' i mui'chítyee, ajta je'cáca jimi i tyeítyee antyúumua'reej i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, mej mij huó'cui'nyij i tyeítyee a'íjna jime' maj tyúunyo'si'tye'en, nusu tújrij jime', na'riíj cui'nyi'ra'aj jime', nusu a'íjma jime' i tyí'tyán i maj tyí'tyaci'maca.

9 Tí'ij i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, aj nu nyij huo'séj jityán i ipuárij a'íjma i maj a'íjna jin huácu'i'ihuaca' maj jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i Dios, majta a'íjna jitze tyámua' tyityahuóocha'ij. ¹⁰ A'yaa mu ca'nyíin jin tyí'xajta'aj tíjin:

—Tavástara', mu paj jí'reénya'aj séejre', pajta quee tyi'táj jin á'itzeere', ¿a'náj nyij pahuá'xijtye'en a'íjma i maj cháanacaj japua jo'cháatimee, a'íjna jime' i maj táacuaj?

¹¹ Aj mu mij cáanarij tyihuo're'pij ti tyí'tí'tí'ijmee ti tyí'cueenaa, majta a'yan tyihuo'té'exaa maj cí tyityahuóoso'pe'en, 'asta mana'aj quee huo'néijmi're'en i hua' ihuáamua', i maj majta tyí'huíire' i Dios jimi, mej mij a'yan cha'taj mana'aj éenye'que' huácu'nyij mati'ij a'íimaj.

¹² Tí'ij a'íjna i cánya'aj i ta'ráseevij ajsújtza'an, aj nu nyij jaaséj ti cháanacaj ca'nyíin jin huatóoca'tzij. Ajta i xicáj huatyáxu'muariaca', a'yaa pu huasé'rihua'aj tí'ij i cíxurij ti xú'muaa, ajta a'íjna i máxcirie' huatyápo'xariaca', a'yaa pu huasé'rihua'aj tí'ij xúure'ej, ¹³ majta i xú'ra'vetyee a'íi mu uje'cáavatzij i chuéj japua, a'yájna tí'ij i táque'ra' i xápua' tipua'aj i cíyáara' ca'nyíin jin huatáhuaaxi'in i áacaj jime'. ¹⁴ Ajta i tajapuá a'yaa pu huataséjre tí'ij tipua'aj a'táj yu'xarij huatyéjire'en, ajta néijmi'i i jírij ti huaquéetimee, ajta jo'tij ja'rahuáchijmee i jájtyij japua, néijmi'i pu aja'yee jo'quéetima'aj ta'raa. ¹⁵ Majta néijmi'i i maj tyí'táj jin tyityatatyíj, a'íi mu huatyóo'avaataca' tyásta'naj tzajta', majta tyetyéj tzajta' nusu i jírij jitze, hua' jamuán i tajtúhuaanyij, i maj tyihuá'ijtye' i xantáaru'uj, i maj chíjtyaanyi'ij pué'een, majta i maj va'cán jin tyityatatyíj, néijmi'i i maj ca'nyéjrij jin tyí'huíiria'ca'aj majta i juxáahuaj séjria'ca'aj, ¹⁶ a'yaa mu tyihuá'jeevacaj i jírij majta i tyetyéj tíjin:

—Siata'aj tajapuá rájvetyij siaj sij ta'vá'naj ti'ij quee taaséj a'íjna i ti acájca i ipuárij jitze, ajta ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij a'íjna jime' i cánya'aj ti jin nyú'camui'. ¹⁷ Ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'ájna xicáara' maj jitzán puéjtzij taatá'sij, ¿a'tanyíj pújoorej ti'ij tyo'táviicue'en a'íjna jime'?

7

A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can i Dios ti hua'vá'jajpuaxij

¹ Nyajta je'en muáacuacaa huaséj i maj tajapuá tyí'huüre', maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, síj pu a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij, ajta síj jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij, ajta síj ajtyapuáj pujmua', ajta i síj áatyej pujmua' pu jo'tyávaaca'aj, a'í mu mij quee tyi'tá'care'ej ti huatá'aacarej i chuéj japua, na'ríj i jájtyij japua nusu i ciyéj tzajta'.

² Nyajta nu séej huaséj i ti tajapuá tyí'huüre' ti a'áa pujmua' ja'vá'ma'ca'aj jo'tij jé'ejnyinyij i xicáj, a'í pu ji'tyátijcaa a'íjna i ti jin hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuaatze' i tyeítyeristyamua'me'en i Dios ti júurij. A'í pu'ij ca'nyiin jin huo'tajé a'íimaj i maj a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj maj je'ej pua'aj jáa'uurej i cháanacaj, majta i jájtyij ti ve'éj.

³ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu je'ej pua'aj ja'uurej i cháanacaj, i jájtyij ti ve'éj, nusu i ciyéj, 'asta tyana'aj quee hua'ajtyiyú'xaxi'in huá'cuaatze' a'íimaj i maj jahuüre' i taj Dios.

⁴ Nyati'ij nyij jáanamujri' a'chu maj ará'axcaa i maj hua'ajtyiyú'xaxij, a'yaa mu pua'maca'aj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaj ví'ra'aj, a'í mu a'ín pué'een i maj Israel jitze eeráma'can. ⁵ Tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj mu pua'mácan ajtyiyu'xaxij i maj Judá jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'íjna jitze eeráma'can i Rubén, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'íjna jitze eeráma'can i Gad, ⁶ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Aser jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'íjna jitze eeráma'can i Neftalí, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Manasés jitze eeráma'can, ⁷ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Simeón jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj a'íimaj i maj Leví jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Isacar jitze eeráma'can, ⁸ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Zabulón jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj José

jitze eeráma'can, a'yaa mu cha'taj mana'aj tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj tyitya'rá'axcaa i maj Benjamín jitze eeráma'can.

A'íimaj i maj jéehua ará'asej majta cuéeinavi' tyi'tyéechan

⁹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj atányeeriaca', aj nu nyij mui'caa huápu'i'ij hua'sej i tyeítýee i maj a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj néijmi'i i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta séej chájta'naj jitze já'ma'can, majta i maj seequéj tyu'xáxa'aj, jéehua mu huápu'i'ij ará'axcaa a'íj pu jin quee i'riitaca'aj ti a'tíj huo'tyé'iten. A'áa mu jo'tyú'uuca'aj i cánya'aj jimi. A'íi mu cuéeinavi' tyi'tyáchajcaa, majta tacij iityepúitima'caa. ¹⁰ Néijmi'i mu ca'nyíin jin a'yan tyi'tyeijihuaca'aj tijin:

A'íjna i ti jin tajapuá huanyú, a'íj pu jimi já'ma'can i taj Dios i ti acájca i ipuárij jitze, ajta a'íjna jimi i cánya'aj.

¹¹ Majta néijmi'i i maj tajapuá tyi'huiire', a'íi mu ataváatima'caa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, majta i huásij, majta a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, a'íi mu mij ecóotutaxij jimi i ti acájca i ipuárij jitze, mati'ij mij jaatyánajchaca' i Dios, ¹² a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin: Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I tyaj jimi tyu'táchuicaj, ajta i ti naa een, i ti néijmi'i tyi'mua'reej, i tyaj jin tyé'tyojtzi're', a'íj pu jimi já'ma'can i Dios i jusén jime' séejre'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

¹³ Aj pu'ij síij i vásti' a'yan tyinaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tyaanyij maj pué'een a'múumaj mu maj cuéeinavi' tyu'cháatimee, ajta jo'nyij ma'rácij? ¹⁴ Nyati'ij nyij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj vásti' jamua'reej. Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaa tijin:

—A'íi mu a'íin pué'een i maj tyo'táviicue'ri' i maj jéehua jaapuéjtzitariaca', a'múu mu merij tyu'jó'sij i tyúucaanaa, majta tyu'cuenarej i tyúucaanaa a'íjna jime' maj ja'antzaahuaj i Ciríistu' ti hua' jitze ma'can huamuí'.

¹⁵ A'íj mu jin a'áa já'sejre' jo'tij jóonyee i ipuárij ti jitzán acájca i Dios, majta a'náj tina'aj jahuiire' i tyeyúuj tzajta', tújca majta tíca'. Ajta i ti acájca i ipuárij jitze, a'íi pu hua'cha'íij a'íjna jime' ti hua' jimi huatyá'itzeerej. ¹⁶ Camu che' huatatújritze'ej, camu majta che' huataí'icuj, capu che' i xicáj hua'tátzavi'tye'ej ja'mej, capu ajta hua'téexi'raj ja'mej i xicáj, ¹⁷ ji'nye a'íi pu i cánya'aj i ti a'áa jé'ta' já'sejre'

a'íi pu hua'cha'íij ja'mej, a'íi pu'ij huá'vi'tin jo'tij ja'rájmuua i maj jin júurij muá'ra'nyij, ajta i Dios pu tyámua' tyi-huo'tyéjeevij, mej mij quee che' tyi'táj jin juxaamuijritya'aj.

8

I ti aráahua'puaj i ti ájvi'tyijhuaca'aj ajta i cítzive'rij

¹ Ti'ij i cánya'aj ja'ajsújtza'an i ti ajvi'tyíihuajma'caa, a'íjna i ta'ráahua'puaj, aj pu'ij tyu'puá'riajraa u tajapuá, je'ta' ooraj pu á'tyeej tiquee tyi'táj namuajria'ca'aj.

² Aj nu nyij tányij arahua'puácaa huaséj i maj tajapuá tyí'huiire' maj jimi i Dios ajo'tyú'uuca'aj, a'íi mu mij tya'ancurá'ij i trompéetaj aráahua'puaj ti tya'rá'asej. ³ Aj pu'ij ajtáhua'aj síij mujo'vé'mej ti ajta tajapuá tyí'huiire', a'íi pu cítzive'rij iityájajnaca'aj, aj pu'ij jitzán ajtyéechaxij i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, majta je'en íijcua jéehua jaatá' ti'ij ja'antyítieeraj a'íjna i maj japua i maj japuan tyí'mu'vejritacaa ooroj ti jin taavijhua, ti a'áa já'sejria'ca'aj jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, jamuán i maj jin jahuooa'aj i Dios jimi. ⁴ Aj pu'ij ájcitzujtariaca' a'íjna i íijcua i muáca'ra'an jitze i ti tyí'huiire' u tajapuá, 'asta na'aj quee a'áa ja'rá'aj jo'tij já'sejre' i Dios, ajta pu ará'aj a'íjna i nyúucarij i maj jin jahuooa'aj i tyeítysteristyamua'me'en i Dios. ⁵ Aj pu'ij a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' jájtii i cítzive'rij, ajta ja'vá'jistej i ti'ixcuáa a'áa ti já'ma'can a'íjna japua i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, aj pu'ij a'áa yo'cáaxirej i cháanacaj japua, aj nu nyij a'yan tyáanamujri' ti'ij maj huatyényuunyij, ajta jéehua tyi'tyáhuaasime'ej, majta tyána'axcava'ra'aj, ajta je'en huatóoca'tzij i cháanacaj.

A'íjna jime' i trompéetaj maj tyi'tyái'ca'aj

⁶ Majta a'íimaj i maj aráahua'puaj ará'asej i maj tajapuá tyí'huiire' i maj trompéetaj tyi'tyái'ca'aj, a'íi mu tyámua' huóoruuj mej mij a'íjna tzajta' ucáajijhua.

⁷ Ajta a'íjna i ta'nájcaj, a'íi pu ucáajijhuaca' a'íjna jitze i trompéetaj, mati'ij mij tyéetyee cáavatzij jamuán i tiéj xúure'ej ti á'naxcaj. Aj pu'ij japuan ráavatzij i cháanacaj, ajta je'en je'cáj tyu'rá'taa i ciyéj, ajta i tu'píj ti huá'raa néijmi'i pu huariá'taj.

⁸ Ajtáhua'aj síij i ti tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta ucáajijhuaca' a'íjna tzajta' i trompéetaj, aj pu'ij tyi'táj atyájrre i jájtyij jitze ti ve'éj, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij jirij ti tyátaasima'aj, aj pu'ij je'cáj i jájtyij a'yan huaríj ti'ij i xúure'ej. ⁹ Majta je'cáj huácuij i jáata' maj tyityá'xoo, majta i báarcuj i maj japuan á'ciinyaca'aj i jájtyij, a'íi mu huatyána'xij.

¹⁰ Ajtáhua'aj i ti je'tyáa'sej i ti ajta tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta ucájijhuaca' a'íjna jitze i trompéetaj, aj pu'ij xú'ra'vej ti ve'éj uje'cájvej, a'yaa pu tyá'taaca'aj ti'ij tatzárij, aj pu'ij aja'rájve je'cácaa japua i játya'naj, ajta je'cácaa japua jo'tij ja'ajéexavi'ijmee. ¹¹ Ajta i xú'ra'vej a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Ta'antzíjvi, aj pu'ij je'caj i jájtyij antziívi'ij ta'raa, a'íj mu mij jin mue'tíj huácuij i tyeítyee, a'íjna jime' i jájtyij ti antziívi.

¹² Ajta je'en i ti muáacuaj jitze je'tyáa'sej i ti ajta tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta ucájijhuaca' i trompéetaj jitze, aj pu'ij je'ej pua'aj huaríj i xicáj, ajta i máxcirie', majta je'cáj i xú'ra'vetyee. A'íj pu'ij jin huatyática'riaca', ji'nye camu che' á'taaca'aj i tújca nusu tíca'.

¹³ Nyati'ij nyij ajóonyeeriaca'aj, nyati'ij cué'ra'vej huánamuajri' ti jútye' imuáj já'ra'ra'ca'aj, ajta ca'nyiin jin a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—iCuíi' xaa, cuíi' xaa, cuíi' xaa, a'íimaj i maj japuan huacháatimee i cháanacaj, ji'nye jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un mati'ij ucáajijhua i trompéetaj jitze a'íimaj i maj huéecaj i maj tajapuá tyí'huiire'!

9

¹ Aj pu'ij i ta'anxívij ucájijhuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij xú'ra'vej huaséj ti uje'cájvej u jútye', ti'quij cháanacaj japua ja'rájvej, aj pu'ij ja'ancuré'chuij i ti jin tya'antácuunaj jo'tij ja'tyácun tiquee ámiteere' a'chu ti jo'cátyeej. ² Aj pu'ij ja'antycúj jo'tij ja'tyácun tiquee ámiteere' a'chu ti jo'cátyeej, aj pu'ij ájcitzujtariaca' ti'ij i oornaj ti ve'éj, ajta i xicáj, ajta i máxcirie', a'íi mu ootanámi'huaj muá'raa a'íjna jime' i citzíj. ³ Aj mu mij vítzi'see huataséjre i citzíj tzajta', majta je'en néijmi'que' i cháanacaj japua huataséjre, a'yaa mu tyihuo'tá' mej mij tyú'che've'en mati'ij i tyaxcáj. ⁴ A'yaa mu tyihuo'ta'íj maj quee je'ej pua'aj ja'uurej i tu'píj ti ajnyéj i chuéj japua, na'ríij ixáj tyi'tíj nusu ciyéj, sulu mej mij a'íjma mana'aj je'ej pua'aj huá'uurej i tyeítyee i maj quee ajtyiyu'si'huajmee i jucuáatze' maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een i Dios. ⁵ Majta quee a'yan tyihuo'tá' maj huó'cui'nyij i tyeítyee, sulu mej mij puéjtzij mana'aj huo'tá'an a'chu anxí máxcirie', ajta i maj jin puéjtzij huo'ta', a'yaa pu tyihuá'cui'ca'aj ti'ij tipua'aj tyáxcaj jaache'en. ⁶ A'ájna xicáara' jitze a'íi mu i tyeítyee jahuonyij mej mij huá'cui'nyij, ajta capu je'ej tyu'tái'riitarij, jéehua mu huápuí'ij jaxie'va'aj muá'ju'un maj huá'cui'nyij, ajta quee je'ej tyu'tái'riitarij sulu a'yaa tya'ajpuéetzij muá'ju'un.

7 Majta i vítzi'see, a'yaa mu huasé'rihua'aj mati'ij i cahuáayu'uj i maj meríj hua'cáanaxij mej mij huanyo'se'en, tyi'táj mu ucarújtya'ajma'caa i jumu'új jitze, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cúruun ooroj ti jin taavijhua, ajta i hua'nyéerimij a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyévi. 8 A'yaa mu majta tyityacácpuaca'aj mati'ij úucaa, ajta i hua' tamej a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij i muájyey tamej. 9 Majta néijmi'que' canami'huajma'caa tyi'táj jime' ti tyapúusti' pue'éenye'ej, ajta mati'ij ra'ra'ca'aj a'yaa pu namuajria'ca'aj i hua'anaj ti'ij i cariaáata' cahuáayu'uj maj ju'va'jáapuajmee i maj jitzán aru'uj i maj nyo'se'. 10 Ajta i hua'cuasij a'yaa pu éenye'ej ti'ij tyáxcáj cuasij, a'ij pu'ij jitze séjria'ca'aj i maj jin a'yan á'tyeeren anxí máxcirie' mej mij puéjtzij huo'tá'an i tyeítyee. 11 Ajta i ti tyihuá'ijtye' i vítzi'see, a'íi pu a'íin pué'een i júuricamej ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'ájna jo'tij ja'tyácun tiquee ámiteere' a'chu ti ajo'cátyee, a'yaa pu ántyapuaj huá'nyuucáa jime' i Hebreos tijin Abadón ajta huá'nyuucáa jime' i Griego a'yaa pu ántyapuaj tijin Apolióon.

12 Pu'ríj sáij mu jo'mej i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un, ajta óoche' hua'puaj tyá'itzeere' i ti a'yan tye'mej.

13 Aj pu'ij i ti tajapuá tyí'huiire' i ti arájseej, a'íi pu ajta ucájijhuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij a'táj huánamuajri' ti a'áa tyajá'xajtaca'aj jo'tij jo'tyéjvee a'ájna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa ti a'áa já'sejria'ca'aj i Dios jimi. 14 A'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'íjci i ti tajapuá tyí'huiire' tijin:

—Pata'aj hue'ejxiixij a'íimaj i maj muáacuaj i maj eetyánami' a'ájna véjri' játya'naj jitze ti ve'éj ti a'yan ántyapuaj tijin Éufrates.

15 Aj pu'ij hue'ejxiixij a'íijma i maj muáacuaj, mej mij i huó'cui'nyij je'cácaa i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye a'íi mu tyámua' éenye'ej mej mij a'yan huárinyij a'ájna xicáara' jitze, a'ájna máxcirie' jitze, ajta a'íjci jitze i nyinyi'ra'aj. 16 Majta i xantáaru' i maj avé'tye'tye'ej, a'yaa nu tyáanamujri' maj hua'puaj anxityej ti séej ví'ra'aj ti ara'ástimee ará'axcaa.

17 A'yaa nu nyij tyihuo'séj i cahuáayu'uj, majta i maj avé'tye'tye'ej, a'íi mu antyóonajca'aj i jutavíj jitze tyi'táj jime' ti a'yan huasé'rin ti'ij tiéj, ajta cuatúmua ajta tyóomuaa jamuán. Majta i cahuáayu'uj, a'yaa mu eenye' ijmu'ujma'caa mati'ij muajyéj, ajta i hua' tyenyij jitze pu éejnyinyiica'aj i tiéj jamuán i citzíj, ajta tyi'táj ti tyóomuaa ti a'yan tyáarie' ti'ij tyapúusti'. 18 A'íj mu jin je'cáj huácuuj i tyeítyee a'ájna jime' i tiéj, ajta i citzíj, ajta a'ájna

ì ti a'yan tyaarie'ej ti'ij tyapúusti' i ti éejnyinyiica'aj i hua' tyenyij jitze i cahuaáyu'uj. ¹⁹ Ji'nye a'íjna i maj jin jaayí'tin mej mij tyityáacui'nyij a'íi pu hua' tyenyij jitze séjria'ca'aj, ajta i hua'cuasij jitze, ajta i hua'cuasij a'yaa pu huasé'rihua'aj mati'ij cú'cu'see, majta jumu'új jin je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj i tyeítyee.

²⁰ Majta i séecan i tyeítyee i maj quee huácuij a'íjna jime' i cui'nyi'ra'aj, camu jaatapuá'citaca' maj je'ej pua'aj rijcaa, nusu maj janajchej i tyiyáaru', majta i sánturij ooroj maj jin taavijhua, nusu pláataj jime', nusu coobre jime', ca' tyetyéj jime', nusu ciyéj jime', i maj quee iityanamuaárajmee majta quee ráci'ci'nyive'. ²¹ Camu majta jaatapuá'citaca' i maj quee che' tyí'tyacui'caj, nusu maj quee che' tyi'chahueeraj, camu majta jaatapuá'citaca' maj tyí'xana'cire'ej, nusu maj tyí'nahua'aj.

10

A'íjna i ti tajapuá tyí'huüre' ajta i yu'xarij ti jiri'

¹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i tajapuá ti tyí'huüre', ti va'cán jin antyúumua'reej, a'íi pu jútye' aje'cáma'ca'aj ajta jéetirij je'cánajca'aj, cu'xa'aj pu ajta atahuíjca'aj i mu'úura' jitze, a'yaa pu i nyéerima'ra' tya'tátaave'ej ti'ij i xicáj, ajta i icájra'an a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyi'tíj ti tyátaasij. ² A'íi pu yu'xarij iityépijca'aj i jumuáca' jitze ti cíle'en, aj pu'ij i ju'íicaj jumuáca'ta' ti pujmua' jin ará'icataca' i jáytyij japua ti ve'ej, ajta i chuéj japua ará'icataca' i séej jime' i ju'íicaj útata' ti pujmua'. ³ Aj pu'ij ca'nyíin jin huajíjhuaca', a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij muájyej ti jijhuaca'aj, ti'ij huajíjhuaca', aj mu mij víityee huatanyúj aráahua'puaj pua'máj. ⁴ Mati'ij a'yan tyityaatanyúj i víityee aráahua'puaj pua'máj, nyáaj nu jo'tyeyu'xajche', nyati'ij nyúucarij huánamuajri' ti jútye' nyojo'tajé a'yan tijin:

—Pata'aj jú'mua'reeriaj je'ej maj tyu'taxájtaca' i víityee maj huatyéenyuj aráahua'puaj pua'máj, capáj ja'yuxaj.

⁵ Ajta i tajapuá ti tyí'huüre' i nyaj jaaséej ti jáytyij japua ja'rá'icataca', ajta chuéj japua ajta ja'rá'icataca', a'íi pu ajméjca'taca', ⁶ ajta a'yan tya'tóoratziiri' nyúucaritze' a'íjna i ti jusén jin júurij, i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá ajta i cháanacaj, ajta a'íjci i jáytyij ti ve'ej, ajta i maj jitzán tyityá'xoo. A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'rij ajtyojo'rénysesij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij, ⁷ a'ájna pu atyojo'rénysesij ti'ij ucáajijhua i ti tajapuá tyí'huüre' i ti aráahua'puaj pué'een, aj pu'ij

néijmi' i tya'róo'astesij a'íjna i ti ju'avaaj i Dios jimi, ajta je'ej ti a'íin tya'tóoratziiri' a'íjma jimi i maj jahuúria'ca'aj.

⁸ A'íjna i nyúucarij i nyaj jáanamuaajri' ti jútye' tyajá'xajtaca'aj, a'yaa pu ajtáhua'aj tyinaaté'exaaaj tijn:

—Áricuj a'íjci jimi i tajapuá ti tyí'huiire' pata'aj ja'ancuráain i yu'xarij ti ji'tyíi' i jumuáca'ta' pujmua' i ti jájtyij japua rá'íicaj ajta i chuéj japua.

⁹ Aj nu nyij ujó'mej a'íjci jimi i tajapuá ti tyí'huiire', nyati'ij nyij jaatáhuaviiri' ti naatí'tye'en i yu'xarij ti cíleen, a'yaa pu'ij tyinaaté'exaaaj tijn:

—Yana'cuuj pata'aj jaatyájci'mej. A'yaa pu mua'mé'ra'catye'ej ta'mej mua' tyényi'tze' mati'ij sarátyee, ajta mua'tziivi'tye'ej ta'mej mua' jucáatze'.

¹⁰ Nyati'ij nyij ja'ancurá'ij a'íjci i yu'xarij ti cíleen i muáca'ra'an jitze a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire', nyati'ij nyij jaatyájci'cij, naa pu tyinu'cacarejca'aj i nyetyényij jitze ti'ij sarátyee, ajta nyati'ij yo'xij, a'íi pu na'ra'tziivi'riajraa i nyajucáa jitze. ¹¹ Aj mu mij a'yan tyinaaté'exaaaj tijn:

—A'yaa pu tyúuxie've' paj tyihuo'té'exaatye'en a'íimaj i tyeítyee i maj séej chuéj japua já'ma'can, ajta i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj, pajta a'íjma i maj tyihua'ijtye'.

11

A'íimaj i maj hua'puaj i maj tyámua' tyi'tíj tyí'mua'reej

¹ Aj mu mij tyi'tíj ciyéj naatáchuij i maj jin tyí'ite'raciaa a'chu ti huatátyeej, majta a'yan tyinaaté'exaaaj tijn:

—Ájchesij pajta jaatyé'iten a'chu ti ve'éj i tyejúuj i Dios ti ja'a'rij, pajta a'íjci a'chu ti ooyóhuaj i maj japon tyí'mu'vejritacaa, pajta je'en huo'tyé'iten a'chu maj ará'asej i maj janajchej. ² Ajta capáj ja'iteej a'chu ti antayóhuaj a'ájna a pua'quéj a ti ja'rájta'cuaj, ji'nye a'íjma mu huatátuii i maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij a'íimaj huá'puatyej japon hua'puaj máxcirie' je'ej pua'aj jáa'uurej i chájta'naj ti naa een. ³ Nyáaj nu hua'puácaa huata'ityij, i maj quee naa eenye' tyi'tyéechan, mej mij a'íimaj tyihuo'té'exaatye'en i Dios jitze ma'can, a'yan mua'tyéevi'ij a'chu séej ví'ra'aj japon hua'puaj anxityej japon huéecatyej xicáj.

⁴ A'íimaj i maj hua'puaj a'íi mu a'íin pu'éen i maj hua'puaj i maj antyitátzajmee majta i aseitúnaj ti hua'puaj ti jimí aja'ré'vej i tavástara' jimi ti íiyan tyí'ijta i cháanacaj japua. ⁵ Típua'aj a'tíj je'ej pua'aj huá'uuriajmuí'ij, hua'tyenyij jitze pu i tiéj éejnyinyii, a'íj mu mij jin huo'tyátieeraaj i maj hua'ajcha'íire', a'yaa mu mij tyí'tyacui'nyij a'íimaj i

maj a'yan tyá'xie've' maj je'ej pua'aj huó'uurej. ⁶ A'íimaj i maj hua'puaj, a'íi mu jaayí'tin mej mij huo'tá'ijmuj i víityee mej mij quee che' viiyej meentyij móoj tyihuá'ixaatyee' i tyeítyee i Dios jitze ma'can, majta mu jaayí'tin mej mij seequéj jáa'uurej i jájtyij tí'ij a'yan huárinyij tí'ij xúure'ej, ajta maj puéjtzij huo'tá'an a'íimaj i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, néijmi'i jime' i cui'nyí'ra'aj, a'chu maj a'íimaj a'yan tyá'xie've'.

⁷ Ajta mati'ij ja'antypuá'ritye'en i maj nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, aj pu'ij tyi'tíj a'áa je'taméj jo'tíj ja'tyácun i tiquee ámiteere' a'chu ti jo'cátyeej, aj pu'ij huo'tanyó'si'tye'sij, ajta je'en huo'tyamue'tij tí'quij huá'cui'nyij. ⁸ A'áa mu ja'séeria'aj muá'ju'un i mui'chítyee a cáayej jitze a'ájna i chájta'naj jitze ti ve'éj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Sodoma ajta Egipto, jo'tíj ajta i hua'vástara' jó'tateehuaca' i cúruuj jitze. ⁹ Majta huéecaj xicáj japuan jé'ta' á'tyeeren maj hua'séeraj muá'ju'un i mui'chítyee a'íimaj i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua, i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj, majta i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, jí'nye camu huo'ta'sij maj tyityáa'avaataj. ¹⁰ Majta a'íimaj i maj íyan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íi mu huatóotyamua'vej a'íjna jime' i maj meríj huá'cuii. A'íi mu huápuí'ij huatóotyamua've'sij metyí'ye'estyaj, majta tyu'tóopuejve'sij séej jamuán majta séej, jí'nye a'íimaj i maj hua'puaj i maj Dios jitze tyí'xaj jéehua mu huápuí'ij huá'itziitya'ca'aj. ¹¹ Ajta tí'ij huéecaj xicáj japuan jé'ta' tyoomá'caj, Dios pu huo'tájuurityej aj mu mij ájhuiixij i maj meríj huá'cui'ijcaa, majta a'íimaj i maj huo'séj jéehua mu tyu'tátziin. ¹² Mati'ij mij a'íimaj i maj hua'puaj nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin uje'cánamuajrej u jútye' a'yan tíjin:

—Xié'ejciinyij a'yájna.

Aj mu mij jéetirij jitze tyicíj, mahua'raséeracaj i maj hua'ajcha'íire'. ¹³ Aj pu'ij ca'nyíin jin huatóoca'tzij i cháanacaj, a'íj pu jin á'vatzij i tyihuá'chi'ij i chájta'naj jitze majta aráahua'puaj ví'ra'aj i tyeítyee huá'cuij. Majta a'íimaj i tyeítyee i maj quee huá'cuij, jéehua mu tyi'tzínnye'ej metyaatatyójtzi'rej i Dios tajapuá' ti já'sejre'.

¹⁴ Pu'ríj mu jo'mej i ti hua'puaj i maj jin jaa-puéjtzitariaca', ajta pu'ríj ajtyojo're'nyesij i ti huéecaj i maj jin majta jajpuéetzij muá'ju'un.

I trompéetaj ti aráahua'puaj

15 Aj pu'ij i ti tajapuá tyí'huüre' i ta'ráahua'puaj, a'íi pu ucáijihuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyiin jin atyojo'taxájtaca' u jútye' a'yan tijin:

A'íjna i ti tyí'ijta íiyan cháanacaj japua a'íi pu arí a'íin pué'een i Dios ajta i tavástara', a'íi mu tyí'íitaj muá'ju'un jusén jime'.

16 Majta a'íimaj i huásij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej i maj majta ju'ípuáa japua acáatyij i Dios jimi, a'íi mu ecóotutaxij majta je'en jaatyánajchaca' i Dios, 17 a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

Tyetyi'muatyojtzi're', tavástara', Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej,

mu paj jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj pajta ijíij séejre', ji'nye muáaj paj períj va'cán jin tye'entyájrurij, pajta períj huatye'chej pej pij tyu'ta'íjtaj.

18 Majta a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can jéehua mu huatanyínyu'cacuca',

ajta arí tya'rá'aj a'náj paj pajta muáaj huatanyú'caj, pu'ríj atyojo're'nyej a'ájna xicáara' paj jitzán huá'xijtye'en a'íimaj i maj meríj huácuij,

pajta tyámua' tyihuo'tá'sij a'íijma i maj a jitze ma'can tyí'xaj,

majta i maj muéetzij jimi tyámua' tyí'tyesejre',

majta a'íimaj i maj a'jimi tyá'tzaahuatye',

típua'aj i maj va'cán jin tyityatatyíj, na'ríij ciléenye' jin metyityatatyíj,

pajta hua'antypua'ritye'sij a'íijma i maj je'ej pua'aj ja'uurej i cháanacaj.

19 Aj pu'ij i tyeyúujra' i Dios i tajapuá ti já'sejre' antacúj, ajta i tyeyúuj tzajta' pu séjria'ca'aj a'íjna i chí'ij ti cíleen ti ajta tzajta' séejre' i nyúucarij ti jin i Dios tya'tóoraj. Majta huatyána'axcava'xij majta tyényuuca'aj, ajta huatóoca'tzij i chuéj, majta jéehua tyéetyee cáavatzij.

12

I íiti' ajta i cú'cu'uj

1 Aj pu'ij tyí'tíj huataséjre u jútye', íiti' pu huataséjre ti cáanarij tyí'chajca ti naa tyí'tyatáatiyl'ij tí'ij xicáj, ajta máxcirie' japua újvaaca'aj a'íjna i íiti', ajta cúruun ucárujtya'ca'aj maj jitzán tamuáamuata' japuan hua'puaj i xú'ra'vej séjria'ca'aj. 2 Ajta jútza'ca'aj a'íjna i íiti', a'íj pu jin juyiinyaca'aj a'íjna jime' ti já'cui'ca'aj, ji'nye pu'ríj tin tyiyóoj ta'mej. 3 Ajtáhua'aj síj tyí'tíj huataséjre u jútye', cúcu'uj pu huataséjre ti po'vij ti vivéj, ajta

arahua'puácaa ijmu'uj, ajta tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájmee, ajta je'en cúruun ucarújtya'ajma'caa i ju'a'huáj jitze i ti aráahua'puaj ará'asej. ⁴ Ajta i jucuasij pu jin hua'curia'naj je'cácaa i xú'ra'vej i maj jútye' já'sejre', ti'quij huaje'cáahua'xij i cháanacaj japua. Ajta je'en i cú'cu'uj, a'áa pu jo'tyéechaxij a'íjci jimi i íiti' ti arí tin tyiyóoj ja'mej ta'aj ij jaatyájci'mej ti'ij huanie'huaj i yójra'. ⁵ Aj pu'ij tyiyóoj ta'raa tyáatacan a'íjna i íiti', a'íi pu a'íin pué'een i ti ca'nyéjrij jin tyihuo'ta'íjtye'sij mati'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Ajta a'íjci i yójra' i íiti' Dios pu yo'ví'tij u tajapuá jo'tij a'íin já'sejre' ajta jo'tij a'íin jo'tyá'caj i ipuárij jitze, ⁶ aj pu'ij i íiti' huatóo'uj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, jo'tij ajta Dios tyámua' yo'uuriytze mej mij a'áa tyiyo'cue'tyej séej ví'ra'aj japuan hua'puaj anxityej japuan huéecatyey xicáj jitze.

⁷ Mati'ij támij huatyóohuij maj huatyéno'se'en u tajapuá, a'íjna i Miguel majta i maj jamuán tyí'huüre', a'íj mu jimi nyo'sa'ca'aj i cú'cu'uj, majta jamuán i maj jahuüre' i cú'cu'uj, ⁸ majta quee capu tyu'mué'tij i cú'cu'uj, camu majta i maj jahuüria'ca'aj, a'íj mu jin quee che' huo'ta' maj tajapuá jo'tyú'uucáj. ⁹ Mati'ij mij uye'cájriee a'íjci i cú'cu'uj ti vivéj, a'íjna i cú'cu'uj ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, a'íjna i tyaj a'yan jatamuá'muaj tíjin tyiyáaru', i ti huá'cuanamuaj néijmi'caa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Aj mu mij uye'cájriee íiyan i cháanacaj japua, jamuán i maj jahuüria'ca'aj.

¹⁰ Aj nu nyij nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin utyojo'taxájtaca' u tajapuá a'yan tíjin:

—Pu'ríj tya'rá'aj a'náj maj tajapuá huatányuusij, a'íjna i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ajta i ti jin tyu'ta'íjtaj i Dios, pu'ríj néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj a'íjna i Ciríistu', ji'nye pu'ríj ayo'cájriee a'íjna i ti je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj i ta'ihuáamua', i ti ajta a'náj tina'aj tyihuá'xajtzi'raca'aj i Dios jimi. ¹¹ A'íimaj i ta'ihuáamua' mu jaatyáamue'tij, a'íjna jime' ti i cánya'aj je'ráaxirej i juxúure', majta a'íjna jime' i nyúucarij i maj huó'ixaa, camu majta tyí'tziinya'ca'aj tipua'aj muáacui'nyijche', sulu a'yaa mu tyitya'huóoca'an maj huáacui'nyij. ¹² Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj tajapuá já'sejre', siajta mua'aj mu siaj cháanacaj japua huacháatimee, siajta mu siaj a'áa ja'chej i jájtyij japua, cuí'xaa ja'mua jime', ji'nye mua'ajmaj jimi pu arí huataséjre a'íjna i tyiyáaru', ajta huápuí'ij nyú'camui', ji'nye pu'ríj jamua'reej tiquee che' á'tyeeren.

¹³ Ajta i cú'cu'uj ti'ij jáamua'reeri' ti cháanacaj japua já'ajvej, aj pu'ij jaatavén a'íjci i íiti' ti tyiyóoj ta'raa. ¹⁴ Majta

hua'puácaa mu jaatá' a'íjna i íiti' i anáara'an i cué'ra'vej ti ve'éj ti'ij huatará'ra'an a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'áa mu mij tyiyá'cue'tyajca'aj a'chu huéicaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' jitze. ¹⁵ Aj pu'ij i cú'cu'uj jéehua i jájtyij ejxirej i jutyényij jitze ti'ij yo'jójtye'en a'íjci i íitaj, ¹⁶ ajta i chuéj pu jaatyáhuü, ji'nye a'íi pu ootátzi'tyaca' ti'ij atyájrutyej i jájtyij i ti je'ejxirej i cú'cu'uj jutyényij jitze. ¹⁷ Aj pu jin i cú'cu'uj jaatájaaxiejvi'ri' a'íjci i íitaj, ajta je'en jó'raa ti'ij huo'tanyó'si'tye'en a'íjma i séecan i maj yójmua'mua' pué'een i íitaj, ajta a'íimaj jimi i maj ja'astej i nyúucaria'ra' i Dios, majta Jesús jitzán ma'can tyí'xaj. ¹⁸ Ajta a'íjna i cú'cu'uj a'áa pu ja'séeria'aj ta'raa a sáata' jájtyij ti ve'éj ti ja'va'ástimee.

13

A'íimaj i maj hua'puaj i maj huápuí'ij je'ej pua'aj huasé'rin

¹ Aj nu nyij tyi'táj huaséj ti huápuí'ij je'ej pua'aj huasé'rin, a'íj pu jitze i jájtyij ti ve'éj eetamá'ca'aj, arahua'puácaa pu íjmu'ujcaaj ajta arahua'puácaa ava'ahuájma'caa. Ajta i a'huáara' jitze pu cúruun tyo'carújtyi'huajma'caa síj ajta síj, ajta i mu'úura' jitze tyé'yu'si'huaca'aj i ti je'ej pua'aj namuajre' i Dios jimi. ² A'íjna i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin i nyaj jaaséej, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij jíripu'uj, ajta a'yaa eenye' iira'íicajma'caa ti'ij júutze'ej, ajta i tyénra'ra' ti'ij muájyej. Ajta a'íjna i cú'cu'uj, a'íi pu néijmi'i jaatátuii i ti jin jaayí'tin ti tyi'táj je'ej huá'uurej, ajta néijmi'i i ti jin tyí'ijta ti'ij a'íjna jin antyúumua'reeriaj. ³ Ajta síj i mu'úura' a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa tyí'puejtyi'huaca'aj i ti jin tin huamuí', ajta arí huarújca'aj a'íjna i ti tyí'puejtyi'huaca'aj, a'íj mu jin néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, je'ej mu tyo'taséj, majta je'en ja'rá'astijrej a'íjna i tyi'táj. ⁴ Majta jaatyánajchaca' a'íjna i cú'cu'uj, ji'nye a'íi pu néijmi'i tyaatátui a'íjci i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin ti'ij a'íin néijmi'i jin antyúumua'reeriaj, majta mu jaatyánajchaca' a'íjci i tyi'táj, a'yan metyi'xáataj tijin:

—¿A'tanyíj a'yan een ti'ij a'mújma mu tyi'táj, a'tanyíj óoca'nyej ti'ij jimi huatyéno'se'en?

⁵ Majta mu jaatá' a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin ti'ij je'ej pua'aj tyaataxáj i Dios, a'yaa mu tyaatá' ti huá'puatyej máxcirie' japuan hua'puaj á'tyeevi' ti'ij a'íjna jin antyúumua'reeriaj. ⁶ A'yaa pu'ij huaríj, je'ej pu pua'aj tyí'xajtaca'aj i Dios jimi, ajta je'ej pua'aj tyihuá'xajtaca'aj a'íjma i maj a'áa já'sejre' i Dios jimi, ajta néijmi'caa i tapuá maj já'sejre'. ⁷ Majta mu jaatá' ti'ij huo'tanyó'si'tye'en

a'íjma i maj tyámua' tyí'tyesejre' i Dios jimi 'asta na'aj quee huo'tyámue'tij, a'yaa mu majta tyaatá' ti'ij néijmi'caa jimi antyúumua'reeriaj i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj. ⁸ Majta a'íjci i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin néijmi'i mu jaatyánajchaca' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íjma i maj quee ooyú'si'huaca' jájcuaj imuáj ti'ij na'aj tyu'tyátaavijhuaca' i cháanacaj i yú'xaria'ra' jitze a'íjna i cánya'aj ti huatámu'vejrityi'huaca'.

⁹ Tipua'aj a'táj iityánamuajra, che' tyámua' naa tyáanamuj. ¹⁰ A'íjma i maj hue'tyánasij, miche' hue'tyánaj, majta i maj chúun jime' huá'cui'nyij, miche' majta a'yan tyityáacui'nyij. A'yaa mu mij tyityaataséjre'ej a'íjma i maj tyo'táviicue' ajta i maj jin tyá'tzaahuatye' i Dios jimi.

¹¹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ti a chóota' je'tanyéj. Hua'puácaa pu ava'ahuájma'caa ti'ij cánya'aj, ajta a'yan tyí'xajtaca'aj ti'ij i cú'cu'uj. ¹² A'íj pu ajta néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj ti'ij a'íjna i ti anaquéej huataséjre i ti ajta je'ej pua'aj huasé'rin, a'yaa pu'ij tyihuá'ijtya'ca'aj maj néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua jaatyánajche a'íjci i ta'nájcaj i ti huarúj i ti tyí'puejtyi'huaca'aj i ti jin tin huamuí'. ¹³ A'yaa pu jéehua tyi'táj tyí'uuriajca'aj i maj tyámua' tyo'taséj. Ajta pu jaayí'tihua'aj ti tiéj uje'cárieenyij u jútye' meeséeracaj i tyeítyee. ¹⁴ A'íj pu'ij jin huo'cuanamuaj i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ajta a'yan rijcaa a'íjci jimi i ti anaquéej huataséjre i ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta je'en huo'ta'íj mej mij jaatyátaahuaj tyi'táj tyévira' ti a'yan huasé'rin ti'ij a'íjna i ti anaquéej huataséjre i ti tyí'puejtyi'huaca'aj a'íjna jime' i chúun ajta je'en óoche' júurica'aj. ¹⁵ Majta a'íjci i ti je'tyáa'sej i ti je'ej pua'aj huasé'rin a'yaa mu tyaatá' ti'ij jaatá'an ti tyu'taxáj a'íjna i maj jaatyátaahuaca' ajta je'en huó'cui'nyij a'íjma i maj quee jaatyánajche. ¹⁶ Ajta néijmi'caa i maj ciléenye', majta i maj viváajma'aj jin tyityatatyj, i chíjtyaanyi'ij, i maj quee je'ej tyéejviicue', i maj juxáahuaj jó'juhua'an majta i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie', a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' mej mij hua'náyu'xaxi'in i hua' muáca' jitze, nusu maj hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuaatze'. ¹⁷ Ajta quee i'riitaca'aj ti tyi'táj huánanan nusu ti a'táj tyi'táj huátoonyij, tipua'aj quee anáyu'si'huaj i jumuáca' jitze, nusu quee ajtyiyú'si'huaj i jucuaatze' je'ej ti ántyapuaj a'íjna i tyi'táj. ¹⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' maj jéehua

tyu'yí'tihua'an, a'íjna i ti tyojó'itej, che' yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jin tyí'itej ajta je'ej ti ántyapuaj a'íjna i tyi'tíj, ajta i ti jin tyí'itej, a'áa pu jo've'mej a'íimaj tzajta' i tyétyacaa, a'yaa pu'ij aráasej anxityej japuan huéecatyey japuan aráasej ti tyí'itej.

14

A'íjna i cánya'aj majta a'íimaj i ti hua'antyíhuoj

¹ Nyati'ij nyij jaaséj a'íjci i cánya'aj, ti a'áa jo'tyávaaca'aj i jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sión. Majta jamuán a'áan jo'tyú'uuca'aj i maj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaj ví'ra'aj aráasej i tyeítyee, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i huá'cuatze' jitze je'ej ti ántyapuaj a'íjna i cánya'aj, ajta je'ej ti ántyapuaj a'íjna i vástaria'ra'. ² Nyajta je'en tyi'tíj huánamuajri' ti u tajapuá je'cánamuajria'ca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij jájtyij ti ca'nyíin tyájujhua'naj, ajta a'yájna mati'ij i víityee maj tyényuuca'an, ajta i nyúucarij i ti jin tyu'taxájtaca', a'yaa pu namuajria'ca'aj mati'ij i maj tyí'cuíinaj a'íjna jitze i áarpaj. ³ Majta a'íjna chuiicaca'aj i chuícarij ti jájcuaj a'íjna jimi i Dios, majta a'íimaj jimi i maj muáacuaj i maj júurij, majta hua' jimi i huásij. Capu a'tíj jaayí'tihua'aj ti jáari'rej a'íjna i chuícarij, sulu a'íi mu'uj i maj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaj ví'ra'aj aráasej, i ti ajta huó'huíi íyan cháanacaj japua. ⁴ A'íi mu a'íin pué'een i maj tyámua' een, i maj quee huóoxana'cirej úuca jamuán, i maj majta jamuán jó'jughua'an i cánya'aj jo'tíj na'aj ti jooméj. A'íjma pu huáhuíi hua' tzajta' i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua mej mij huatátuiiri'huaj i Dios jimi majta i cánya'aj jimi. ⁵ Camu a'náj tyi'tíj jin tyu'hué'taca', ji'nye ji're'nye'ej mu séejre' i Dios jimi.

Je'ej maj tyu'taxájtaca' i maj huéecaj i maj tajapuá tyí'huíire'

⁶ Nyajtáhua'aj nu séej huaséj i ti tajapuá tyí'huíire', jútye' pu já'ra'ra'ca'aj ti'ij nyúucarij huo'té'exaatye'en néijmi'caa i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj seequéj tyu'xáxa'aj, majta i maj séej chájta'naj jitze ja'chej. ⁷ A'yaa pu ca'nyíin jin tyí'xajtaca'aj tijin:

—Siata'aj já'tyese' i Dios, siajta tyaatatyójtzi're'en, ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'náj ti huá'xíjtye'en i tyeítyee. Siata'aj jaatyáanajche a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá, ajta i cháanacaj, ajta i jájtyij ti ve'ej, ajta i ti huajéexavi'ijmee.

⁸ Ajtáhua'aj pu síj i ti tajapuá tyí'huüre' cújta' tyu'xájtasime'ej, a'yan tijin:

—Pu'rij á'vej, pu'rij á'vej a'ijna i Babilonia, a'ijna i ti huo'tyátimue'raj a'ijna jime' i ti hua' jamuán huóoxana'cirej i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁹ Aj pu'ij ajtáhua'aj síj ti tajapuá tyí'huüre' cújta' tyu'xájtasime'ej ca'nyiin jime' a'yan tijin:

—Típua'aj a'tíj janajchej a'ijci i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, nusu huatóoa'an maj jo'siimua' i cuátza'ra'an jitze nusu muáca'ra'an jitze je'ej ti ántyapuaj a'ijna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ¹⁰ Dios pu jaatyátimue'raste'sij a'ijna jime' i ti huápu'ij nyú'camui', a'ijna i ti arí tyámua' jáaruuj ti a'yan een ti'ij huá've'rij ti tyu'jé'caj, a'í pu'ij jajpuéetzij ta'mej i tiéj jime', ajta a'ijna jime' i ti a'yan curiá'rie' ti'ij tyapúusti', a'yaa pu'ij tya'ajpuéetzij ta'mej hua' jimi i maj tajapuá tyí'huüre', ajta a'ijna jimi i cánya'aj. ¹¹ Ajta ájcitzuj a'ijna jime' i maj jin jajpuéjtzij jusén jime', ajta quee hua'tá'caa maj huóoso'pe'en tújca nusu tíca', sulu a'yaa mu tya'ajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj jana'michej i tyi'tíj ajta i tyévira' majta i maj hua'ajtyiyú'xaxij je'ej ti ántyapuaj a'ijna i tyi'tíj. ¹² A'yaa pu'ij huataséjre'ej i maj jin tyé'viicue' a'íimaj i maj tyámua' een, i maj a'yan ricij je'ej ti tyi'ijta i nyúucarij, majta ja'tzaahuatye' a'ijci i Jesús.

¹³ Aj nu nyij a'tíj huánamuajri' ti jútye' a'tyajá'xajtaca', a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj ja'tzaahuatye' i tavástara'. Ajta i júuricama'ra' i Dios a'yaa pu tyí'xaj tijin: “A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'í mu juso'pe'en, mej mij quee che' tyi'tíj jin á'viicue'ria'aj, ji'nye a'íimaj mu tyámua' tyu'muáriej.”

I chuéj japua ti tyú'ciiriaca'

¹⁴ Nyati'ij nyij a' únyeeriacá', aj nu nyij jéetirij huaséj ti cuéeinara', ajta a'tíj japuan újcatyii ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij tyáati'. A'í pu cúruun ucárujtya'ca'aj ti ooroj jin taavijhua, ajta júxuj iityéchooca'aj. ¹⁵ Aj pu'ij síj ti tajapuá tyí'huüre' a'úun je'rájraa u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu'ij ca'nyiin jin tyaatajé a'ijci i ti jéetirij japua anjo'ojca'tyii tijin:

—Pata'aj mu júxuj jin jaaré'vejche i ti arí tyí'ciirij, pajta tyu'riá'tzaanaj, ji'nye pu'rij tya'rá'aj a'náj paj jitzán tyu'riá'tzaanye'ej pu'rij huariá'ca'naca' i cháanacaj japua.

¹⁶ Ajta a'ijna i ti jéetirij japua áan jo'ojcatyiii, a'í pu'ij tyu'riá'tzaj i ti tyú'ciiriaca' i cháanacaj japua.

¹⁷ Aj pu'ij ajtáhua'aj síj ti tajapuá tyí'huüre' iirájraa u tyeyúuj tzajta', a'í pu ajta júxuj iityéchooca'aj. ¹⁸ Ajta

jo'tij jo'tyéjvee a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, a'áa pu sáij ti tajapuá tyí'huüre' je'rájraa, a'í pu a'íjna jin antyúumua'reej i tiéj, aj pu'ij a'yan tyaatajé a'íjci i ti júxuj iityéchooca'aj tijin:

—Pata'aj jaaré'vejche, pajta jájsiire'en i táque'ra' i ciyéj ti a'áa jo'váatimee i cháanacaj japua, ji'nye pu'ríj cuasij a'íjna i táque'ra'.

¹⁹ Aj pu'ij i ti tajapuá tyí'huüre' jaaré'vejchaca', ti'quij jájsii i ti tyú'ciiriaca' i cháanacaj japua, aj pu'ij ju'cáahua'xij a'íjna tzajta' i maj jin jajache' i úuvaj, i ti a'ín pué'een i ti jin Dios huápu'i'ij nyú'camui'. ²⁰ A'áa mu mij yo'jáchej apua'quéj i chájta'naj jitze, aj pu'ij xúure'ej eerámu'yaca', a'yaa pu'ij ootí'ij ja'raa ti'ij jo'tij ja'tá'asej i xáachime'ra'an i cahuáayu', ajta a'yan japua huatámu'yaca' a'chu huéicaj anxityej quilometro.

15

A'íimaj i maj tajapuá tyí'huüre' ajta i puéjtzij ti aráahua'puaj ará'asej

¹ Nyajtáhua'aj nu tyi'tíj va'cán huaséj u tajapuá, arahua'puácaa nu huaséj i maj tajapuá tyí'huüre', a'íj mu jin antyúumua'reej maj arahua'puácaa jin puéjtzij huo'tá'an i ti jin néijmi'i tye'entyipué'rij i Dios ti jime' nyú'camui'.

² A'yaa nu nyajta tyi'tíj tyu'séj ti naa tyí'me'estij, a'áa pu jo'muáanyijmee ti'ij jájtya'huaa i tiéj tzajta', a'áa mu jo'tyú'uuca'aj áarpaj metyi'tyai'ij a'íimaj i maj jaatyáamue'tij a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin, majta i tyéviij ti jahuüre', majta i ti jin tyí'itej i ti jin ántyapuaj. ³ Majta a'íjna chuiicaca'aj je'ej ti huaríj i Moisés i ti tyí'huüria'ca'aj i Dios jimi, majta a'íjna jime' je'ej ti huaríj i cánya'aj. A'yaa mu tijin:

Huápu'i'ij pu tyámua' naa huasé'rin je'ej paj tyi'tíj jin huaríj, tavástara', Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej, tyámua' pu een ajta tzaahuatyí'ra'aj séejre' je'ej paj tyí'ijta, muáaj paj jusén jime' tyí'ijta.

⁴ ¿A'tanyíj quee muatzii'nye' muéetzij tavástara' paj pué'een?

¿A'tanyíj quee tyimuaatatyójtzi're'ej?

Ji'nye muáaj paj ji'rénnya'aj séejre', néijmi'i mu i tyeítyee mujo'vá'ju'uj muá'ju'un mej mij muatyáanajche,

ji'nye pu'ríj huataséjre i paj jin tyí'ijta.

⁵ Nyati'ij nyij atányeeriaca', aj nu nyij jaaséj ti antácuunyica'aj i tyeyúuj tajapuá ti já'sejre'. ⁶ A'úu mu

mij tyeyúuj tzajta' je'ráacij i maj tajapuá tyí'huüre' i maj aráahua'puaj ará'asej, majta jaa'á'sima'aj i puéjtzij i ti aráahua'puaj ará'asej. Cáanarij mu tyí'cheen ti naa tyi'tyatáatiyi'ij, majta ahuoji'que'ejma'caa jutavíj jitze puáasij jime' ooroj ti jin taavijhua. ⁷ Ajta sáij i maj muáacuj i maj júurij, a'íi pu'ij túxa'aj tyihuo'rái'pu'tyej a'íijma i maj aráahua'puaj ará'asej i ti jitzán ava'ajistíjmees i ti jin huápuí'ij nyú'camui' i Dios i ti jusén jime' júurij. ⁸ Aj pu'ij tyámua' tyá'ajcitzujtariaca' u tyeyúuj tzajta' a'íjna jime' i muárie'ria'ra' i Dios, ti'quij tyámua' tyo'huájistyaca' u tyeyúuj tzajta' a'íjna i citzíj, capu che' huatái'riitariaca' ti a'tíj utyájrutyej 'asta na'aj quee antyipua'rej je'ej maj tyi'tíj jin puéjtzij tyihuo'tá'sij a'íimaj i maj aráahua'puaj ará'asej.

16

I túxa'aj ti a'íjna jin avá'jistij i ti jin Dios nyú'camui'

¹ Nyati'ij nyij nyúucarij huánamuajri' ti u tyeyúuj tzajta' ca'nyiin jin a'yan tyihuo'té'exaa' a'íijma i maj tajapuá tyí'huüre' i maj aráahua'puaj ará'asej a'yan tijin:

—Séricuj, siata'aj ayo'cáaxire'en i cháanacaj japua i ti avá'jistij i túxa'aj jitze i ti aráahua'puaj tya'rá'asej, i ti jin i Dios huápuí'ij nyú'camui'.

² Aj pu'ij sáij ujo've'mej, ti'quij uye'cáaxirej i cháanacaj japua i túxa'aj jitze ti arámuaaca'aj, aj pu'ij a'íijma jimi i tyeítýee i ti hua' jitze á'yu'si'huaca'aj je'ej ti ántyapua' a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, a'íijma jimi pu atzáj huataséjre i ti je'ej pua'aj curiá'rie', ajta je'ej pua'aj huasé'rin.

³ Ajtáhua'aj i sáij i tajapuá ti tyí'huüre', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i túxa'aj ti jitze arámuaaca'aj, a'áa pu ya'ráaxirej i jájtyij japua ti ve'éj, aj pu'ij i jájtyij a'yan huataséjre ti'ij xúure'ej ti eerámui'yaca' i tyévij jitze ti huame'rej, aj mu mij néijmi'i huácuij i maj jájtyij jitze já'chajca'aj.

⁴ Ajtáhua'aj i sáij ti tajapuá tyí'huüre', a'íi pu ajta uye'cáaxirej a'íjna i ti túxa'aj jitze arámuaaca'aj i játya'naj japua, ajta jo'tíj ja'ajéexavi'ijmees, aj pu'ij a'yan huaríj ti'ij i xúure'ej. ⁵ Nyajta a'yan tyáanamujri' a'íjci i tajapuá ti tyí'huüre' i ti a'íjna jin antyúumua'reej i jájtyij, ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj paj tyámua' een, a'íj paj jin antyía'mua'reej pej pij huo'xíjtye'en, muáaj paj jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj, pajta ijíj pooj séejre', ⁶ ji'nye a'íimaj mu i tyétyacaa huo'cuij i maj muéetzij jimi tyámua' tyí'tyesejre', majta i maj muéetzij

jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta ijíj paj muáaj huo'ta' mej mij xúure'ej huaye'en. Jujímua'aj mu a'yan tye'entyimue'tij.

⁷ A'yaa nu nyajta tyáanamuaajri' ti a'tíj utyojo'taxájtaca' jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, a'yan tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna tavástara' mu paj Dios pué'een, mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej, tzáahuatyi'ra'aj paj jin huo'xíjtyej, pajta quee tyi'tíj jin ootyá'itzee.

⁸ Ajtáhua'aj síj i ti tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i ti arámuaaca'aj i túxa'aj jitze, a'íj pu japua jaráaxirej i xicáj, ajta a'yan tyaatá' ti'ij i xicáj huo'tyátieeraj i tyeítýee. ⁹ Aj mu mij huápu'i'ij huatyájttaa i tyeítýee, majta camu jaatáxaahuataca' i maj jin je'ej pua'aj ricij, camu majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, sulu je'ej mu pua'aj tyaatajé i Dios, i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti puéjtzij huo'tá'an.

¹⁰ Ajtáhua'aj i síj i ti tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta uye'cáaxirej a'íjna ti jitze aráamuaca'aj i túxa'aj, a'íj pu japua jaráaxirej jo'tij ja'cájca a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj een, aj pu'ij huápu'i'ij huatyática'riaca' jo'tij tyejé'ijtaj. Majta i tyeítýee, a'íi mu uhuóoche've'ej i junyanúu jitze a'íjna jime' maj jéehua huápu'i'ij jajpuéjtzica'aj, ¹¹ Camu majta jaatáxaahuataca' i maj je'ej pua'aj ricij, sulu je'ej mu pua'aj tyaatajé i Dios i ti tajapuá já'sejre', a'íjna jime' i maj jéehua jajpuéjtzica'aj.

¹² Ajtáhua'aj síj i ti tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i túxa'aj ti jitze arámuaaca'aj, a'áa pu ya'ráaxirej i játya'naj jitze ti ve'éj ti a'yan ántyapuaj tijin Éufrates, aj pu'ij atyáaxi' i játya'naj, mej mij antácinyej a'íimaj i maj tyí'ijta i maj a'áa pujmua' jo'vá'ju' jo'tij jé'ejnyinyij i xicáj.

¹³ Nyati'ij nyij huo'séj maj huéecaj ejnyéxij hua' tyenyij jitze a'íjna i cú'cu'uj, ajta a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta a'íjna i ti hue'tzij jin tyí'xaj, a'yaa mu huasé'rihua'aj mati'ij taachuísee. ¹⁴ A'íi pu júuricamej pué'eenye'ej i maj tyiyáaru' jitze ajtyáma'can, a'íi mu cinyaca'aj néijmi'que' i cháanacaj japua, mej mij huá'ajsiire'en a'íimaj i maj tyí'ijta, mej mij huatyényo'se'en a'ájna xicáara' ti'ij jitzán huataséjre'ej i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

¹⁵ A'yaa pu tijin: “Cási', nyáaj nu uvé'nyesij ti'ij náhua'rij. Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti atányeej, ajta tyí'chajca ti'ij quee muá'vi'ij jo'cha'canye'en, mej mij quee i tyeítýee jaaséj i ti jutyevi'ra'.” ¹⁶ Majta je'en hua'ajsih néijmi'caa i maj tyí'ijta a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj huá'nyuucaa jime' i hebreos tijin Armagedón.

17 Ajtáhua'aj sáij ti tajapúa tyí'huüre', a'íi pu ajta uye'caáxirej i ti arámuaaca'aj i túxa'aj jitze, aj pu'ij sáij ca'nyiin jin tyu'taxájtaca' ti uje'rávaaca'aj u tyeyúuj tzajta' a'ájna jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'rij néijmi'i tye'entyipúa'riaca'.

18 Aj mu mij huatyána'axcava'xij majta tyényuuca'aj, ajta jéehua tyi'tyáhuaasime'ej, i cháanacaj pu ajta ca'nyiin jin huatóoca'tzij, a'yájna ti'ij quee a'náj tyu'tóoca'tzij mati'ij mana'aj a'yan tyí'tyesejre' i tyeítyee. 19 Ajta a'ájna i chájta'naj ti ve'éj, huéeicaque' pu ootátzi'tyaca', ajta á'vatzijxi i chájta'naj i séej chuéj japua ti já'ma'can, ajta i Dios pu jo'támua'reeri' a'ájna i chájta'naj ti ve'éj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Babilonia, ti'ij puéjtzij jaatá'an ajta je'en jáaci'tyij i ti jin huápu'i'ij nyú'camui' i Dios. 20 Ajta néijmi'i jo'tij ja'ráahuachij i jájtyij jitze, ajta jirij ti huaquéetimee a'íi pu néijmi'i tyaja'huópua'rixij, 21 majta tyéetyee tajapúa je'cáavatzij maj tyatíti'ijmee a'íijma japua i tyeítyee, huá'puatyej quuiluj mu tyijetyéma'caa i tyéetyee, majta a'íimaj i tyétyacaa, je'ej mu pua'aj tyaatajé i Dios a'ájna jime' i tyéetyee maj cáavatzij, ji'nye jéehua mu jajpuéjtzica'aj.

17

Dios pu jo'xíjtyej a'íjci i íitaj ti huóotoj

1 Aj pu'ij sáij ti tajapúa tyí'huüre', ti ajta séej iityei'ca'aj i túxa'aj ti aráahua'puaj tya'rá'asej, a'íi pu mu jo've'mej, ti'quij a'yan tyinaaté'exaaaj tijin:

—Mupo've'me', nyamuaataséejratye'sij je'ej ti tya'ajpuéetzij ta'mej a'ájna i íiti' ti jamue'tica'aj i túmii i jutyévij jime', a'íi pu a'íin pu'é'een i ti a'áan jo'ojcaj i jájtyij japua ti ve'éj. 2 Majta a'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, a'íi mu huóoxana'cirej a'ájna jamuán i íitaj, majta a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íimaj mu huatyáata'ruj a'ájna jime' ti i íiti' huo'ta' mej mij jamuán huóoxana'cire'en.

3 Ajta je'en i júuricama'ra' i Dios ti naataséjraj, a'íi pu i ti tajapúa tyí'huüre' nyojo'vi'tij a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij. A'áa nu nyij íitaj huaséj ti i cú'cu'uj ti po'vij japua avá'catyii, ajta jéehua jitzán á'yu'si'huaca'aj i ti jin je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios, arahua'puácaa pu íjmu'uj a'ájna i cú'cu'uj ajta tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájma'caa.

4 Ajta a'ájna i íiti' nacámuaa pu tyi'tyéchajcaa, ajta cí tyí'po'vij, jéehua pu tyo'carújtya'ajma'caa a'ájna i ti ooroj jin tyí'taavijhua, ajta tyetyéj ti huápu'i'ij tyá'najchij, ajta

peerla tyi'tíj. A'íi pu ajta túxa'aj iityei'ca'aj ti ooroj jin taavijhua, a'íj pu jitze avá'ajistica'aj i ti xána'visi' huasé'rin, ajta i ti jin huóoxana'cirej a'íjna i íiti', ⁵ ajta cuáatze' a'yan tyé'yu'si'huaca'aj i nyúucarij nyaj quee yo'itéej na'raa, a'yaa tyé'yu'si'huaca'aj tijin: "Babilonia, i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta hua' náanaj a'íimaj i úucaa i maj jamue'tíj i túmii i jutyévi'j jime', ajta néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een íiyan cháanacaj japua." ⁶ Aj nu nyij jaaséej ti i íiti' tahuáaca'aj a'íjna jime' i hua' xuure' i maj tyámua' tyí'tyesejre' i Dios jimi, majta a'íimaj i maj huácuij a'íjna jime' maj Jesús jitze ma'can tyi'xajtaca'aj. Aj nu nyij je'ej tyo'taséj nyati'ij jaaséej. ⁷ Ajta i tajapuá ti tyi'huíire', a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime' je'ej petyo'taséj? Nyáaj nu muaaté'exaatye'sij je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti á'yu'si'ij i íiti' jitze, nyajta je'ej ti huatóomua'aj i ti japuan avá'caj, a'íjna i ti arahua'puácaa íjmu'uj, ajta tamuáamuata' pua'mácan ti ava'ahuájmee. ⁸ A'íjna i tyi'tíj i paj jaaséej, a'íi pu anaquéej séjria'ca'aj, ajta ijíj capu che' séejre', ajta óoche' pu eetaméj a'ájna jo'tíj ja'tyácun ti'ij quee eexúj á'pua'rej. Majta a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, i maj quee á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj a'íjna jitze i yu'xarij i maj jin júurij muá'ju'un, ti'ij na'aj tyu'tyátaavijhuaca' i cháanacaj, a'íimaj mu je'ej tyo'taséjraj mati'ij jaaséej a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, i ti aami' séjria'ca'aj, ajta je'en quee che' aja'hua'taca'aj, ajta óoche' pu huataséjre'sij.

⁹ 'A'yaa pu amitéeria'aj ja'mej a'tíj ti tyojó'itej ti ajta tyámua' metyóomua'rej. A'íjna i ti arahua'puácaa íjmu'uj, a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i jiríj ti aráahua'puaj ará'asej ti japuan áan jo'ojcaj i íiti', a'yaa pu ajta huatóomua'aj maj aráahua'puaj ará'asej i maj tyí'ijta. ¹⁰ Mua'anxívi'j i maj meríj huáacuii, síj pu ooj tyi'tíj jin tyi'tyéjvee, ajta i síj capu eexúj séejre'. Ajta ti'ij huataséjre'en capu jéehua á'tyeeren. ¹¹ Ajta i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin ti jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj, ajta quee che' séejre', a'íi pu a'íin pué'een i ti aráhueeicaj, a'íi pu ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj aráahua'puaj ará'asej, a'íi pu ajta néijmi'i á'pua'ren.

¹² 'Ajta a'íjna i ti tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájmee, a'íi mu a'íin pué'een i maj tamuáamuata' ará'asej i maj tyí'ijta, i maj quee xu tye'entyájrurij mej mij tyu'ta'íjtaj, majta móoche' mu ja'ancuriáa'sij mej mij séej ooraj á'tyeevi'in maj tyu'ta'íjtaj a'íjna jamuán i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin. ¹³ A'íimaj i maj tamuáamuata' ará'asej

í maj tyí'ijta, néijmi'i mu juxa'aj mana'aj tyí'xaj, a'íj mu jín jaatátuiire'sij í maj jín antyúumua'reej a'íjci í tyi'tíj tí je'ej pua'aj huasé'rin. ¹⁴ A'íí mu mij jaatanyo'si'tye'ej a'íjci í cánya'aj, ajta a'íí pu í cánya'aj huo'tyámue'tij, majta a'íimaj jamuán séejre' í Dios tí huo'tajé ajta je'en hua'antyíhuoj mej mij tyámua' eenye', jí'nye í tavástara' pu tyihúa'íjtye' a'íimaj í maj hua' vástara' pué'een í tyeítyee, ajta a'íín pué'een í tajtúhuan tí néijmi'caa tyí'íjtye' í séecan í tajtúhuaanyij.

¹⁵ A'yaa pu ajta tyinaaté'exaa í tajapuá tí tyí'huiire' tíjin:

—A'íjna í jájtyij tí ve'ej í paj jaaséej, í tí japuan anjo'ojca'tyíi í íiti' tí jaamué'tij í túmii í jutyévira' jime', a'íí mu a'íín pué'een í tyeítyee í maj séej chuég japua já'ma'can, í maj séej nyúucarij jín tyí'xaj, majta séej chájta'naj jitze ja'chej. ¹⁶ Ajta a'íjna í a'huáara' tamuáamuata' tí ará'asej í paj jaaséj, ajta a'íjna í tí je'ej pua'aj huasé'rin, a'íí mu jájcha'íirria'aj muá'ju'un a'íjci í íitaj tí jaamué'tij í túmii í jutyévira' jime', a'íí mu ayooriésij metya'cá'ri'ran í tí tyi'tyéechan, majta je'en jaatyáci'mij í tyévira' matí'ij mij jaatyáteeraj. ¹⁷ Dios pu arí a'yan tyihuo'cámua'riityej hua' xiéjnyu'caa tzajta' mej mij a'yan huárinyij je'ej tí a'íín tyá'xie've', a'íj mu jime' juxa'aj mana'aj rinyij mej mij jaatátuiire'en a'íjci í tyi'tíj tí je'ej pua'aj huasé'rin í maj jín antyúumua'reej, 'asta na'aj quee a'yan atyojo're'nyej je'ej tí í Dios arí tyu'taxájtaca'. ¹⁸ Ajta a'íjna í íitaj í paj jaaséej, a'íí pu a'íín pué'een í chájta'naj tí ve'ej í tí tyihúa'íjtye' néijmi'que' í cháanacaj japua.

18

A'íjna í Babilonia tí jó'vej

¹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj í tí tajapuá tyí'huiire' tí jútye' aje'cáma'ca'aj, va'cán pu jín antyúumua'reej, néijmi'que' pu í cháanacaj japua huanyéeri'cij ja'raa a'íjci jime' í tí á'taaca'aj í jujitzé.

² A'yaa pu ca'nyíin jín tyí'íjhuaca'aj tíjin:

—Pu'ríj á'avej, pu'ríj á'avej a'íjna í Babilonia í chájta'naj tí ve'ej. Pu'ríj hua' chí'ij pué'een a'íimaj í tyiyáaru', jo'maj ja'chej í júuricamej í maj xána'visi' huasé'rin, ajta jo'maj já'asacaa í pína'see í maj xána'visi' huasé'rin, majta tyi'tyán í tyaj quee hua'xie've'. ³ Jí'nye néijmi'i mu í maj séej chuég japua já'ma'can huatyáata'ruj mej mij je'ej pua'aj huárinyij tí'ij a'íjna í Babilonia, a'íimaj í maj ííyan tyí'ijta í cháanacaj japua, néijmi'i mu jamuán huóoxana'cirej, majta í maj tyí'to'racaa ííyan cháanacaj japua, a'íí mu

huochíjtyaanyi'taca' a'íjna jime' ti a'ín a'yan tyihuo'tá' je'ej maj tyi'táj tyí'xie'va'ca'aj.

⁴ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej nyúucarij huánamuajri' ti jútye' tyajá'xajtaca'aj a'yan tijin:

—Siata'aj eeráciñyej i chájta'naj jitze, mua'aj mu siaj nyetyeítyeristyamua' pué'een, siaj sij quee hua' jamuán huóoxana'cire'en, ti'ij quee ajta jamuáaci'tyij i puéjtzij, ⁵ ji'nye a'í pu arí huápu'i'ij ootyá'itzee i Dios jimi, a'í pu i Dios jamua'reej i ti jin je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íjna i íiti'. ⁶ Che' a'yan ajta tyáaci'tyij ti'ij ajta a'ín puéjtzij tyihuo'tá' i ti huo'mué'tij, che' hua'puaj tyu'nájchitaj i ti jin je'ej pua'aj huaríj, siajta i váasuj ti jitzán jaya'caa siata'aj ja'vá'jisten a'íjna jime' i ti hua'puaj ará'asej i ti jin huatyátahuan, a'yájna ti'ij a'ín séecan tyu'tá', ⁷ siata'aj puéjtzij jaatá'an ti'ij huatóoxaamujritye'en, a'yájna ti'ij jusíj tya'huóotzaahuaaj, ajta je'ej ti tyu'tóosejrataca'. Ji'nye a'yaa pu tyí'xaj i jutzájta' tijin: “A'yaa nu tyi'tyéjvee ti'ij íiti' ti tyí'ijta. Canu antyínyasiijtariaca', canu nya-jta jajpuéetzij na'mej.” ⁸ A'í pu jin séej xicáj japuan rávesij i ti jin jajpuéetzij ja'mej, aj pu'ij tyi'ijcu'nyij, ajta huatóoxaamujritye'ej, ajta huataí'cuataj, aj pu'ij huatyáteeri'huaaj, ji'nye i Dios néijmi'i pu putyí'uurej, a'í pu i tavástara' a'yan puéjtzij tyaata'sij.

⁹ A'ímaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, i maj jamuán huóoxana'cirej, majta jamuán huochíjtyanyi'taca', a'í mu juyiinyen majta huatóoxaamujritye'sij mati'ij jaaséej ti ájcitzuj a'íjna jime' ti tyátaasij. ¹⁰ Majta a'ímuáj jo'tya'úuj muá'ju'un a'íjna jime' maj jatziñnye' i ti jin jajpuéetzij, a'yaa mu tyu'taxájtaj tijin:

—¡Cuí' xaa! ¡Cuí' xaa muáaj mu paj chájta'naj pué'een ti ve'éj, Babilonia mu paj va'cán jin antyía'mua'reej! Ji'nye jiye'tzín tya'rá'aj i paj jin períj jajpuéetzij.

¹¹ Majta i maj tyí'to'racia íiyan cháanacaj japua, a'í mu majta juyiinyen majta huatóoxaamujritye'ej a'íjna jime' i chájta'naj, ji'nye capu che' ma' a'táj ta'mej ti tyihuó'nanieej i maj tyú'tisij, ¹² tipua'aj ooroj, pláataj, i tyetyéj ti tyámua' tyá'najchij, tyi'táj peerla, cáanarij ti tyi'jí're'en i ti tyí'me'estij, na'ríj ti táxie'muaa, nusu i ti po'vij, ajta néijmi'i i ciyéj ti jéehua tyá'najchij, na'ríj tyi'táj coobre, nusu tyapúusti', nusu i tyetyéj i maj tyi'cámejtyee, ¹³ nusu i cue'ráj maj tyi'na'chityaa i ti naa tyaarie'ej, nusu i íjcua na'ríj tyi'táj miirra, nahuáj, asétyij, aríinaj ti jí're'en, tyeríicuj, ajta ya'muáatyee i maj hua' japuan tyi'ti'ijcicaa, nusu cánya'xii, cahuáayu'uj, i cariaáata', majta a'ímaj i maj

ca'nyéjrij jin tyí'muarie' juxa'aj tyeítjee jimi. ¹⁴ A'yaa mu tyaatájeevij a'íjci i chájta'naj tijn:

—¡Capu che' séeria'aj ta'mej muéetzij jimi a'íjna i táque'ej ti jéehua mua'ránajchica'aj, papu'ríj jusén jin ty-ojo'riej i ti huápu'íj tyá'najchij i paj jin chíjtyaanyi'taca'aj!

¹⁵ Majta a'íimaj i maj a'yan éenye'ej tyí'tooca'aj majta a'íjna jin huochíjtyaanyi'taca', a'íi mu a'ímuáj jo'tya'úuj muá'ju'un, a'íjna jime' maj jatziinye' i ti jin jajpuéjtzij, muyíinyaj majta juxaamúuiritya'aj, ¹⁶ a'yaa mu tyi'xáataj muá'ju'un tijn:

—¡Cuíi' xaa! ¡Cuíi' xaa i chájta'naj ti ve'ej! I ti a'íjna tyi'tyéechan i ti me'estíj ti naa een, ajta a'íjna jime' i ti táxie'muaa, ajta i ti po'vij jime', ajta a'íjna tyo'carújtye'ejmee i ti ooroj jin tyí'taavijhua, ajta i tyetyéj ti huápu'íj tyá'najchij, ajta a'íjna i peerla tyi'tíj; ¹⁷ ¡ajta jiye'tzín néijmi'i tyu'riá'xij i ti huápu'íj tyá'najchica'aj!

Majta néijmi'i a'íimaj i maj báarcuj tyimuárie'rij, majta i maj tyí'muijhuacaa i báarcuj jitze i maj á'ciinyej i jájtyij japua, majta néijmi'i i maj hue'tyéé vivi', a'íi mu a'ímuáj jo'huístiraa, ¹⁸ ajta mati'íj jaaséej a'íjci i citzíj ti ájcitzujtariaca' ti'íj tyátaasima'aj i chájta'naj, aj mu mij a'yan tyityeetyejíihuajraa tijn:

—¿Jo'nyij ajtáhua'aj sáij chájta'naj já'sejre' ti'íj a'mújna?

¹⁹ Aj mu mij chuéj ti muíinyíj ahuóoratziraxij i jumu'új jitze, muuyíinyaj majta juxaamúuiritya'aj, a'yaa mu tyí'tyiejijhuaca'aj tijn:

—¡Cuíi' xaa! ¡Cuíi' xaa a'íjna i chájta'naj ti ve'ej! A'íj mu jin huochíjtyaanyi'taca' muéetzij ti jimi tyí'sejre', néijmi'i i maj báarcuj tyíya'muaaca'aj i maj jin antací'ca'aj i jájtyij japua. A'íi mu mij jiye'tzín jó'vej.

²⁰ Ajta i tajapuá siaj já'sejre', siata'aj huatóotyamua've'en, a'íjna jime' i chájta'naj, siata'aj huatóotyamua've'en mua'aj mu siaj jí're'nye'ej séejre' i Dios jimi, siajta mua'aj mu siaj antyíhuaviihuaca', siajta mua'aj mu siaj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, néijmi'i xu huatóotyamua've'en, jí'nye ti'íj i Dios jo'xájtye' a'íjci i íitaj, aj pu mua'ajmaj tyámua' tyajamo'xá'pu'íntari'ri'.

²¹ Aj pu'íj sáij ti tajapuá tyí'hui're' tyetyéj pu tyítii i maj jin tyá'ti'xícaa, aj pu'íj ja'tyájríee i jájtyij jitze ti ve'ej, a'yan tyi'xáataj tijn:

—A'yaa paj cha'taj atyojo'cárutyij muáaj chájta'naj paj ve'ej Babilonia paj ántyapuj, camu mij che' a'náj muasejran. ²² Camu che' namuáaria'aj muá'ju'un i maj tyí'cui'nacaa i áarpaj jitze, nusu i maj tyí'ci'sityee túuturu'uj jitze, na'ríij i trompéetaj jitze, camu majta che' tyi'muárie'ej

muá'ju'un je'ej maj tyi'táj tyu'yí'tin, capu ajta che' namuáaria'aj ta'mej i maj tyi'tixícaa. ²³ Capu che' a'táaj ja'mej muéetzij jimi i tiéj ti ú'taa i hua' chi'ij tzajta', capu ajta che' namuáaria'aj ja'mej i maj tyi'ye'estyaa a'íimaj i maj moochán huanyéjnyei'chaca'. Ji'nye a'íimaj i maj tyi'to'racaria'aj mu a'íin pu'éeenye'ej i maj a'yan japuan séjria'ca'aj i cháanacaj, i maj majta viváajma'aj jin tyityatatyá'ca'aj, i paj muáaj huo'cuanamuj mati'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua. ²⁴ Ji'nye a'íjna jitze i chájta'naj a'íj mu jitze jáatyoy i hua' xuure' i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj, majta i maj ji'r'é'nye'ej séjria'ca'aj i Dios jimi, majta néijmi'i mati'ij mana'aj pua'máj huácuij i cháanacaj japua.

19

I maj tyi'chuiicaj u tajapúa

¹ Aj nu nyij tányij huó'namuajri' i maj tajapúa ca'nyiin jin mui'táj tyajá'xajtaca'aj, a'yaa mu tijin:

¡Alelúuyaj! Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios,

ji'nye a'í pu tajapúa huatanyúj,

a'íj pu ajta jimi já'ma'can i ti naa huasé'rin,

ajta i ti jin néijmi'i putyí'uurej,

² a'í pu tzáahuatyira'aj jin huá'xijtye'en,

ajta je'ej ti tye'tyévijtye';

a'í pu arí jo'xíjtyej a'íjci i íitaj ti jutyévira' jin jamue'tica'aj i túmii,

ajta ca'nyijra'aj huo'ta' néijmi'que' i cháanacaj japua,

mej mij jamuán huóoxana'cire'en.

Dios pu'ij a'íjna puéjtzij jaatá' a'íjna jime' ti i íiti' huo'cuij a'íimaj i maj jahui're' i Dios.

³ Majtáhua'aj mu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¡Alelúuyaj! A'íjna i ti jitzán ájcituzj i íitaj capu a'náj huatyápua'rij.

⁴ Majta a'íimaj i huásij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, majta i maj muáacuaj i maj júurij, néijmi'i mu ecóotutaxij, mej mij jaatyáanajche i Dios, i ti acájca ipuárij jitze. A'yaa mu tyi'xajtaca'aj tijin:

—¡Che' a'yan tyá'ra'nyij! ¡Alelúuyaj!

⁵ Aj pu'ij síj huajíjhuaca' ti a'áa véjri' jo'tyávaaca'aj jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan tyi'mu'vejritacaa, a'yaa pu tyi'xajtaca'aj tijin:

Siata'aj tyaatatyójtzi're'en i Dios, néijmi'i mua'aj,

mu siaj viváajma'aj jin tyityatatyíj,

siajta mu siaj ciléenye' jin tyityatatyíj,

néijmi'i mua'aj mu siaj jahuüre' siajta tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij.

Ti'ij huatyényeichij i Cáyaa'aj

⁶ A'yaa nu nyaajta tyihuó'namuajri' maj jéehua i tyeítýee tyí'xajtaca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij jo'tij jájtyij ja'ancáamuí'yej, ajta a'yan namuajria'ca'aj ti'ij i víityee maj tyényuuca'an. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

¡Aleluuyaj! Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, ji'nye pu'ríj huatyóochej ti tyu'ta'íjtaj i tavástara', ajta i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

⁷ Tyiche' huátatyamua've'en, tyajta tyaatatyójtzi're'en, ji'nye pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej ti'ij i cánya'aj huatyényeichij.

Ajta i ti íira'ra'an pué'eenye'ej ta'mej pu'ríj ajta tyámua' huóoruuj.

⁸ A'yaa mu tyaatá' ti a'ájna tyu'tyóochejtyej i cáanarij ti me'estij ti ajta naa een, ti tyama'astáji'ij ti quee choomua.

Ji'nye a'ájna i cáanarij ti naa een, a'í pu pué'een i maj jin tyámua' tyityetyúucha'íica'aj a'íimaj i tyeítýeristyamua'me'en i Dios.

⁹ Ajta i ti tajapuá tyí'huüre' a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Ootyéeyu'xaj a'yan tijin: “Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj huo'tá'inyej mej mij jamuán tyú'cua'nyij i cánya'aj a'ájna xicáara' ti jitzán huatyényeichij.”

A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj tijin:

—A'ájna i nyúucarij nyaj mua'ixaatye' Dios pu ji're'can jime' janyuucaa.

¹⁰ Aj nu nyij tyítunutaca' jo'tij ja'ra'íicajmee nyej nyij jaatyáanajche, aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj a'yan rijcaj, ji'nye nyáaj nu jahuüre' i Dios, a'yájna pati'ij muáaj majta a'íimaj i a'ihuáamua' i maj a'yan ricij je'ej ti i Jesús tyihuó'ixaaj. Pata'aj i Dios huatyáanajchej.

Ji'nye a'yájna ti'ij tyu'xájtaca' i Jesús, a'í pu a'ín pué'een i ti huo'cámua'riityej a'íimaj i maj Dios jitze tyí'xajtaca'aj.

A'ájna i ti avá'caj i cahuáayu' japua ti cuéeinara'

¹¹ Aj nu nyij jaaséej ti antácuunyica'aj u tajapuá, aj pu'ij cahuáayu' huataséjre ti cuéeinara', ajta i ti avá'caj a'yaa pu ántyapuaj tijin i ti tyámua' een ti ajta tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, ji'nye tyámua' pu tyí'íjtaca'aj, ajta a'yan cha'taj tyí'nyo'sa'ca'aj. ¹² A'yaa pu huasé'rihua'aj i ji'sáara' ti'ij tiéj ti á'taa, ajta mui'caa tyo'carújtya'ajma'caa i cúruun i jum'új jitze, ajta jitzán á'yu'si'ij je'ej ti a'ín ántyapuaj,

ajta a'ñi na'aj jusíj yó'itej. ¹³ Ajta i cáanarij ti tyí'chajca'aj xúure'ej pu jéehua a'ma'ca'aj, ajta a'yan ántyapuaaj tijn i Nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁴ Majta cújta' huajú'ca'aj i xantáaru' maj tajapuá já'ma'can, cuéeinavi' metyi'cháaj ti tyi'tyama'astáji'caa ti ajta huápu'i'ij tyi'jí're'en ajta quee tyí'choomuavi'ca'aj, majta je'en cahuáayu'uj japua ave'tye'tya'ajma'caa maj cueinaa. ¹⁵ Ajta i tyényi'tze' náhuaaj pu éejnyinyiica'aj ti huápu'i'ij tyí'itzij, ti'ij jin tyihuo'puéjtye'en i néijmi'caa i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Ca'nyéjrij pu jin tyihuo'ta'íjtye'sij. Ajta a'ñin hua' japua jaráriesij i ti jin huápu'i'ij nyú'camui' i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej. ¹⁶ Ajta i máancajra'an jitze, huárita' pujmua' a'yaa pu tyé'yu'si' tijn: "Hua' tajtúhuan i tajtúhuaanyij, ajta i ti tyihúa'ijtye' i maj tyí'ijta."

¹⁷ Nyajta je'en séej huaséj i ti tajapuá tyí'huíire', a'áa pu jo'tyávaaca'aj i xicáj jitze, a'yaa pu ca'nyíin jin tyihuo'tajé néijmi'caa i pína'see i maj jútye' ra'ra' tijn:

—Siata'aj mujo'vá'ju'un siaj sij tyú'cua'nyij i Dios ti tyaja'muacue'tyen, ¹⁸ siaj sij jáacua'nyij i huá'hue'ra' a'ñimaj i maj tyí'ijta, i maj tyihúa'ijtye' i xantáaru', siajta i huá'hue'ra' i tyétyacaa i maj jéehua uhuácaca'nye', siajta huá'hue'ra' i cahuáayu'uj, majta i maj ave'tye'tya'ajma'caa, néijmi'i i huá'hue'ra' i tyétyacaa, i maj juxáahuaj ciinyej, nusu i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie', i maj ciléenye' jin tyityatatyij, nusu i maj va'cán jin tyí'huíire'.

¹⁹ Nyati'ij nyij jaaséej a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin nyajta i maj tyí'ijta i cháanacaj japua hua' jamuán i juxantáaru'ustyamua', maj aja'tyúusiiria'ca'aj mej mij jaatanyo'si'tye'en a'íjci i ti avá'caj i cahuáayu' japua, majta i xantáaru'ustyamua'mua'. ²⁰ Ajta a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, a'íj mu huatyéevi', majta jamuán a'íjna i ti hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj a'íjna jitze ma'can, i ti ajta jitzán ma'can jéehua tyu'muáriej. A'íj pu jin huo'cuanamuaj a'íjna i ti jitzán ma'can hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj, a'íjma i maj huatóoa' maj hua' jitze jo'yú'xaj je'ej ti ántyapuaaj a'íjna i tyi'tíj majta jaatyánajchaca'. Aj pu'ij a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta i ti hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj a'ñi mu huavíri'ri'huaca', mati'ij mij a'áa huaja'tyáahua'xij júurican jo'tij ja'alaguun ti asúufrej jin á'taa. ²¹ Majta i séecan a'ñi mu huácui'iihuaca' a'íjna jime' i chúun ti éejnyinyiica'aj i tyényi'tze' a'íjna i ti cahuáayu' japua avá'caj, majta néijmi'i i pína'see tyámua' mu tyityaatajú'xaj a'íjna jime' i huá'hue'ra' i maj huácuij.

20

Ciríistu' pu tyu'ta'íjtaj séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj

¹ Séej nu huaséj i ti tajapua' tyi'huüre' ti jútye' aje'cáma'ca'aj, ajta yáavij huáchuisima'aj i ti jin ja'tyáana'aj jo'tij ja'tyácun ajta cadéena'aj huapísime'ej ti vivéj. ² Aj pu'ij jaatyéevi' a'íjci i cú'cu'uj, a'íjna i ti jájcuaj ímuáj huataséjre, i ti a'íin pué'een i tyiyáaru', aj pu'ij jaatyáaji'quej ti'ij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj jí'qui'huaj. ³ Aj pu'ij a'áa ye'tyájríee jo'tij ja'tyácun, ajta je'en ja'tyáana'aj ta'aj ij quee che' huá'cuanamua'aj i maj séej chuéj japua já'ma'can 'asta na'aj quee mutyojo'me'en séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, aj pu'ij té'ej círa'tzuj tyu'tátuihuaj.

⁴ Nyati'ij nyij ípuárij tyu'séj, a'íjma mu jitzán acátye'tya'aj i maj ja'ancuriáa' mej mij huo'xíjtye'en i tyeítyee. Nyajta je'en hua' júuricamej huaséj a'íjma i maj hui'ijveechixij i hua' mu'uj a'íjna jime' maj tyámua' éenye'ej i Jesús jimi, majta a'íjna jitze i nyúucaria'ra' i Dios. A'íimaj i maj quee jaatyánajchaca' a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin camu majta i ti jahuüre', majta quee huatóoa' maj hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuatze' nusu i jumuáca' jitze. Aj nu nyij huo'séj maj huatájuuriaca' majta je'en jamuán tyu'ta'íjtaca' i Ciríistu' séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj jitze. ⁵ Majta i séecan i maj huácuij, camu huatájuuriaca' 'asta na'aj quee mutyojo'mej séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj. A'íi mu a'íin pué'een i maj anaquéej huatájuuriaca'. ⁶ Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj hua' jamuán anáatya'aj huatájuurij, jí'nye a'íjma mu jitze ajtyáma'can i tyeítyeristyamua'me'en i Dios. Majta quee che' cui'nyij, sulu a'íi mu tyitye'entyárutyij i Dios jimi, majta i Ciríistu' jimi, mej mij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj jamuán tyu'ta'íjtaj.

Dios pu ja'antymu'é'tij i tyiyáaru'

⁷ Ti'ij mutyojo'me'en i séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, a'íi pu i tyiyáaru' huatátuihuaj jo'tij je'tyánami'huaca'aj, ⁸ aj pu'ij eetaméj ti'ij huo'cuanamuan a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij, majta i maj a'áa pujmua' jo'cháatimee jo'tij i xicáj ja'ancáru'píj, majta i maj ajtyapuáj pujmua' jo'cháatimee, majta i maj áatyej pujmua' huacháatimee, ajta a'íjci i ti a'yan ántyapua'aj tíjin Gog, ajta a'íjci i Magog, majta néijmi'caa i maj hua' jitze ajtyáma'can i maj a'yan ará'asej ti'ij i séj ti a'áa ja'ajtyájca'aj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij ti ve'éj, a'íjma mu mij tyísi're'ej mej mij huatyényo'se'en. ⁹ Mati'ij mij néijmi'que' ooríónajchaca' ti'ij na'aj ooyóhuaj i chuéj, mati'ij mij hua'ajnáj jo'maj tyojo'tyá'inaamuarica'aj

í maj tyámua' een í Dios jimi, a'íjma í Dios tí hua'xie've'. Ajta tiéj pu uje'cájvej u tajapuá, tí'quij huo'tyáatiej a'íjma í maj jamuán huajú'ca'aj í tyiyáaru'. ¹⁰ Ajta í tyiyáaru', í tí huo'cuanamuj, a'áa pu ja'tyáreehuaca' jo'tij ja'alaguun ajta já'taa í asúufrej jime', jo'maj majta ja'tyáavatzij a'íjna í tí je'ej pua'aj huasé'rin ajta a'íjna í tí jahuúria'ca'aj, ajta a'íjna í tí hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj. A'áa mu mij jajpuéetzij muá'ju'un tújca majta tíca' majta jusén jime'.

Dios pu huá'xijtye'en a'ájna jo'tij já'sejre' í ipuárij tí ve'éj

¹¹ Nyati'ij nyij ipuárij huaséj tí ve'éj tí naa tyí'cueenara', nyajta a'íj huaséj í tí acájca. Ajta í cháanacaj, ajta í tajapuá, a'áa pu ja'huópua'rixij a'íjna jimi, camu che' ma' já'sejria'ca'aj. ¹² Nyajta je'en a'íjma huaséj í maj huácuij, í maj huásij majta í maj cíleen, a'áa mu ja'riá'vaaca'aj a'íjna jimi í ipuárij, aj mu mij séej ootácuuraca' í yu'xarij, majtáhua'aj séej ootácuuraca' í yu'xarij í maj jitzán á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj í maj júurij huatyá'itzeere'ej í Dios jimi. Majta a'íimaj í maj meríj huácui'ijcaa a'yaa mu tyityo'xíjtyi'huaca' je'ej maj tyi'tíj huáruuj mati'ij móoj júurica'aj, majta je'ej tí tyé'yu'si'huaca'aj í yu'xarij jitze. ¹³ Aj mu mij huataséjre í maj atyájcuii í jájtyij jitze, majta néijmi'i í séecan í maj huácui'ijcaa, néijmi'i mu majtáhua'aj huatájuuriaca', aj pu'ij Dios huo'xíjtyej a'íjna jime' je'ej maj tyi'tíj jin huaríj mati'ij móoj júurica'aj. ¹⁴ Ajta je'en a'íjna í tí tyí'tyacui'caa a'áa pu ja'tyáreehuaca' jo'tij ja'alaguun ajta á'taa asúufrej jime'. A'íi pu a'íin pu'éen í maj majtáhua'aj jin cui'nyij, ¹⁵ a'áa mu majta huaja'tyáahua'xij í maj quee áyu'si'huaca'aj je'ej maj ántya'ruj í yu'xarij jitze tí hua'tá'caa maj jusén jin júurij huatyá'itzeere'en í Dios jimi.

21

A'íjna í tajapuá tí já'sejre' tí jájcuaj ajta í cháanacaj tí ajta jájcuaj

¹ Aj nu nyij tányij í tajapuá huaséj tí jájcuaj, nyajta í cháanacaj tí ajta jájcuaj, jí'nye a'íjna í tajapuá tí anaquéej séjria'ca'aj, ajta a'íjna í cháanacaj tí mí'ma'can, capu che' séjria'ca'aj, ajta í jájtyij tí ve'éj, capu ajta che' séjria'ca'aj.

² Nyajta je'en jaaséej í chájta'naj tí jájcuaj tí ajta naa een í tí a'yan ántyapuaj tíjin Jerusalén, tí jútye' aje'cáma'ca'aj jo'tij í Dios já'sejre'. Tyámua' pu huóoruuj a'íjna í chájta'naj tí'ij í íiti' tí huatyévice'sij. ³ Nyajta je'en nyúucarij huánamujri' tí ca'nyíin jin a'áa tyojo'taxájtaca' jo'tij í ipuárij jo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj tíjin:

—Iiye'ej pu putyí'ricij jo'tij já'sejre' i Dios hua' jamuán i tyétyacaa. Hua' jamuán pu huatyá'itzeere'ej, majta a'íimaj mu tyeítysteristyamua'me'en pue'éenye'ej muá'ju'un. Ajta i Dios a'íi pu hua' Dios pué'eenye'ej ta'mej. ⁴ Tyámua' pu tyihuo'tyéjeevij mej mij quee che' juxaamuijritya'aj, camu che' cui'nyij, camu che' juxaamúuiritya'aj muá'ju'un a'íjna jime' ti síij huamuí', camu majta che' juyiinyaj muá'ju'un, camu che' tyi'táj jin jajpuéetzij muá'ju'un, ji'nye a'íjna i ti aamí' tyí'sejria'ca'aj capu che' tyi'séere'ej ta'mej.

⁵ Ajta a'íjna i ti ipuárij jitze acájca a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i tyi'jajcuare'en i ti tyí'sejre'.

Ajta a'yan tijin:

—Ootyéeyu'xaj a'íjci, ji'nye a'íi pu nyúucarij tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, ajta i'ríj siaj jitzán tyú'ca'nyej.

⁶ Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Pu'ríj tye'entyíci'pii huaca'. Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj anájcaj, nyajta i nyaj uvé'tyajtij, nyáaj nu jájcuaj imuáj huataséjre, nyajta jusén jime' séeria'aj na'mej. A'tíj tina'aj ti huataí'imu'un nyáaj nu huápua'aj jaatá'sij a'íjci i jájtyij ti a'áa já'ajnyinyii jo'tij ja'ajréxaj, a'íjna i jájtyij i ti jin júurij ja'mej jusén jime'. ⁷ Ajta a'íjna i ti tyu'tyámue'tin, néijmi'i pu a'íjna tyá'ci'tyij, nyáaj nu Dios ra' pue'éenye'ej na'mej, ajta a'íi pu nyiyóoj pue'éenye'ej ta'mej. ⁸ Majta a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj tyú'xana've', i maj tyí'tyacui'caa, i maj úucaa jamuán juxana'cire', i maj tyí'chahuaa, i maj sánturij najchej majta i maj tyí'hue'tacaa, a'yaa pu tyihua'ci'tyij maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij ja'alaguun ti asúufrej jin á'taa, a'íi pu a'íin pué'een i maj jin majtáhua'aj cui'nyij.

I Jerusalén ti jájcuaj

⁹ Aj pu'ij síij nye jimi aje'ré'nyej i ti tajapuá tyí'huüre' ti hua' jitze ajtyáma'can i maj aráahua'puaj ará'asej, i maj túxa'aj tyi'tyái'pu'ca'aj i ti ajta aráahua'puaj tya'rá'asej, i ti jitzán arámuaaca'aj i cui'nyi'ra'aj i maj jin jajpuéjtzica'aj i tyeítjee, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Mujo'té'yi'ij, nyáaj nu muaataséjratye'sij a'íjna i ti jimí tya'tóoraj i cánya'aj ti ajta íira'ra'an pue'éenye'ej ta'mej.

¹⁰ Ajta je'ej ti tyinaataséjra i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu i ti tajapuá tyí'huüre' nyojoovi'tij jo'tij jiríj jo'tácacaj ti huápu'ij ájtyeej, aj pu'ij naataséjraj i chájta'naj ti naa een i ti a'yan ántyapuaj tijin Jerusalén, a'áa pu jútye' je'cáma'ca'aj jo'tij i Dios já'sejre'. ¹¹ Naa pu tyi'tyama'astáji'caa a'íjna i chájta'naj ti'ij ajta i Dios ti huápu'ij naa huasé'rin, a'yaa

pu tyi'tyatáatiyi'caa ti'ij i tyetyéj ti huápu'i'ij tyá'najchij, ti'ij ajta tyí'tatzaj a'íjna i cristal. ¹² Va'tíj pu jin curiá'nami' ajta tyámua' tyé'ejtyee, tamuáamuata' japuan hua'puaj pu ará'axcaa jo'tij ja'pueertaj, ajta jo'tij ja'pueertaj tajmee a'íi mu eetyú'uuca'aj i maj tajapuá tyí'huüre', ajta néijmi'que' puéertaj jitze síij ajta síij a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj ántya'ruj a'íimaj i tyeítyeristyamua'me'en i maj hua' jitze eeráma'can a'íimaj i yójmua'mua' maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹³ Huéecaj pu pua'maquéj a' puéertaca'aj a'ájna pujmua', jo'tij i xicáj je'ejnyinyiij, ajta huéecaj pua'maquéj ajtyapuáj pujmua', a'yaa pu ajta huéecaque' tyá'pueertaca'aj áatyey pujmua', ajta huéecaque' a'ájna pujmua' jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij. ¹⁴ Ajta tamuáamuata' japuan hua'puaj i tyetyéj ataquéetime i ti japuan ájtaavijhuaca' i ti jin curiá'nami' i chájta'naj, a'íj pu'ij jitze á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i cánya'aj ti hua'antyíhuoj.

¹⁵ Ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huüre' ti nyajamuan tyí'xajtaca'aj, a'íi pu tyi'tíj iityéchooca'aj ti'ij ciyéj ti ooroj jin taavijhuaca'aj, a'íi pu a'íin pué'een i ti jin jaatyé'iten a'chu tij ve'éj i chájta'naj, ajta a'chu ti antayóhuaj i puéertaj, ajta a'chu ti ájtyeej i ti ájtaavijhuaca'. ¹⁶ Ajta i chájta'naj juxa'aj pu huatátyeevi'ca'aj, a'chu ti huatátyeej a'yaa pu cha'tána'aj ooyóhuaj. Ajta i ti tajapuá tyí'huüre' a'íi pu jaatyé'itej i chájta'naj a'íjna jime' i ciyéj, hua'puaj ví'ra'aj quilometroj pu huatátyeej i chájta'naj, a'yaa pu cha'tána'aj aantayóoj, ajta a'yan cha'tána'aj ájtyeevi'ij. ¹⁷ Aj pu'ij té'ej jaatyé'itej a'íjci i ti ájtaavijhuaca', a'yaa pu'ij ájtyeej huéecatyej japuan anxíviij meetroj pu ájtyeej, ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huüre' a'yaa pu tyeetyé'itej mati'ij tyá'mua'reej i tyétyacaa.

¹⁸ Ajta i jáxu'uj tyetyéj pu jin ájtaavijhuaca' maj a'yan jatamuá'muaj tijin diamante, ajta néijmi'i i chájta'naj, ooroj pu jin taavijhuaca'aj, ajta a'yan tya'tátaave'ej ti'ij i jájtya'huaa. ¹⁹ Ajta i ti atátaavijhuaj i ti japuan ájtaavijhuaj i ti jin curiá'nami' i chájta'naj, naa pu tyámua' tyí'taavijhuaca'aj a'íjna jime' i tyetyéj ti huápu'i'ij naa huasé'rin, anaquéej pu a'íjna i tyetyéj ti a'yan ántyapuaj tijin diamante, ajtáhua'aj síij i zafiro ti puírícij, ajta a'íjna i ágata ti tyetyéj pué'een ti síichira', ajta a'íjna i tyetyéj ti huá'raa esmeralda ti ántyapuaj, ²⁰ ajta a'íjna i ónice ti yú'xare', ajta a'íjna i cornalina ti po'vij, ajta i crisólito ti tyóomuara', ajta a'íjna i berilo ti cíi tyí'tyoomuara', ajta a'íjna i topacio ti naa tyí'tyoomuara', a'íjna crisoprasa ti naa tyí'tyoomuara' ajta cíi tyi'hua'raa, ajta a'íjna jacinto

tì nacámuaa, ajta a'íjna i amatíista ti naa tyí'nyeeri'ij.
²¹ A'íjna i puéertaj ti tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íj pu jin taavijhuaca'aj i peerla. Ajta néijmi'i i cáayej ooroj pu jin taavijhuaca'aj ti a'yan tyí'tatzaj ti'ij i jájtya'huaa.

²² Nyajta quee tyeyúuj a jo'séj, i chájta'naj jitze, ji'nye a'íjna i tavástara', i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'ree, a'íi mu a'íin pué'een i tyeyúuj, ajta a'íjna i cánya'aj.
²³ Ajta a'íjna jitze i chájta'naj, capu juxie've' ti i xicáj huá'tatzavi'tya'aj nusu i máxcirie', ji'nye a'íi pu jin i Dios huányeeri'ij, ajta a'íjna i cánya'aj, a'íi pu a'íin pué'een i tatzárij. ²⁴ Majta a'íimaj i tyeítyee a'íi mu nyéeri'iste' ciñney muá'ju'un i chájta'naj jitze, majta a'íimaj i maj tyihúa'ijtye' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íi mu tyu'tátuiire'sij i maj jin chíjtyaanyi'taca'aj. ²⁵ Camu a'náj tye'tyánasij jo'tij ja'pueertaj i chájta'naj jitze, ajta quee a'náj huática'aj ta'mej, ²⁶ a'íj mu jimi tyu'tátuiire'ej néijmi'i i maj tyí'ijcha'ij i maj va'cán jin tyityatatyij, majta i maj jin huápu'ij naa huasé'rihua'aj, ²⁷ ajta quee a'náj tyi'tíj ti xána'vi're' utyárutyij u chájta'naj jitze, nusu a'tíj ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, nusu i ti tyú'cuanamuaj. Sulu a'íi mu'uj i maj á'yu'si'ij i yú'xaria'ra' jitze i cánya'aj i ti hua'tá'caa mej mij jusén jin júurij.

22

A'íjna i jájtya'naj ajta i ciyéj ti a'áa já'sejre'

¹ A'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' pu jájtya'naj naataséjraj ti naa éenye'ej mui'yej, ajta a'íjna i jájtyij júuricamej pu tyu'tá'caa. Naa pu tyí'me'estij i jájtyij ti'ij i cristal, ajta a'áa je'rányajcaa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij ti jitzán acájca i Dios, ajta a'íjna i cánya'aj. ² Ajta a'áa jé'ta' je'cámui'yaca'aj i cáayej jitze, ajta juxa'aj i ciyéj tye'ejtyaváatima'caa jo'tij joo'ástimee i jájtyij, a'íi pu a'íin pué'een i ciyéj i maj jin júurij muá'ra'nyij, tamuáamuata' japuan hua'puaj pu pua'máj tajcaria'aj séej nyinyi'ra'aj jitze, ajta i xámue'ra', a'yaa pu tyí'huiire' mej mij a'íjna jin tyihuo'huaatye'en a'íimaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee. ³ Capu che' tyi'tíj séeria'aj ta'mej ti je'ej pua'aj huó'uurej. A'íjna i ipuariáara'an i Dios ajta i cánya'aj, a'íi pu séeria'aj ta'mej i chájta'naj jitze, mej mij i tyeítyeristyamua'me'en jaatyáanajche. ⁴ A'íi mu jaséeraj muá'ju'un, ajta huá'cuaatze' séeria'aj ta'mej je'ej ti a'íin ántyapuaj. ⁵ Capu a'náj huatyática'rij a'ájna, majta a'íimaj i maj a'áa ja'chej, capu che' hua' jitze juxié'va'aj ta'mej i tatzárij, nusu i xicáj,

ji'nye a'í pu tavástara' i Dios hua'tátzavi'raj ja'mej, majta a'íimaj mu tyí'ítaj muá'ju'un jusén jime'.

⁶ Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' tijin:

—A'í pu i nyúucarij tzáahuatyí'ra'aj jin séejre' ajta ji'r'é'can jime'. A'íjna i tavástara' i Dios, a'í pu a'yan tyihuo'tá' i ju júuricamej a'íjma i maj jitzán ma'can tyí'xajtaca'aj, a'í pu'ij ajta nyéetzij nyojo'ta'ítayaca' nyej nyij tyihuo'taséjratye'en a'íjma i maj jahuiire' i Dios je'ej ti jiye'tzín atyojo'r'é'nyesij.

⁷ —¡Jiye'tzín nu uvé'nyesij!

¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti ja'astej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci i yu'xarij jitze!

⁸ Nyáaj, Juan, nyáaj nu jáanamujri' nyajta jaaséej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjna jitze i yu'xarij. Ajta nyati'ij a'yan tyáanamujri', nyajta a'yan tyu'séj, aj nu nyij jimi tyítunutaca' a'íjci i ti tajapuá tyí'huiire', nyej nyij jaatyáanajche. ⁹ Ajta a'íjna a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj a'yan rijcaj, ji'nye nyáaj nu nyajta jahuiire' i Dios, a'yájna pati'ij muáaj, ajta mati'ij majta a'ihuáamua' i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj majta néijmi'i a'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij. Pata'aj a'íj huatyáanajchej i Dios.

¹⁰ A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj ja'avaataj i nyúucarij ti á'yu'si'ij a'íjna jitze i yu'xarij, ji'nye pu'ríj atyojo'r'é'nyesij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipué'rij. ¹¹ Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, che' ooj je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj, ajta i ti xána'vi're', che' ooj xána'visi' séjre'ej, ajta i ti ji'r'éenye'ej séejre' i Dios jimi, che' ooj tyámua' tyí'sejria'aj.

¹² —A'yaa pu tyí'ja'yájna, nyáaj nu jiye'tzín uvé'nyesij, nyajta jaa'á'sima'aj na'mej je'ej ti síj tyí'tíj jin huaríj. ¹³ Nyáaj nu a'ín pué'een i ta'nájcaj, nyajta i nyaj uvé'tyajtíj, nyajta a'ín pué'een i nyaj jájcuaj imuáj huaséjre, nyajta jusén jime' séeria'aj na'mej, nyáaj nu anaquéj huataséjre tí'ij quee xu tyí'tíj séjria'ca'aj, nyajta nu a'ín pué'een i nyaj néijmi'i tya'ancuriáa'sij tí'ij tye'entyipué'rej íjij ti tyí'sejre'.

¹⁴ Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj tyí'jo'sicaa i tyúucaanaa tí'ij a'yan tyihuo'ci'tyij maj jáacua'nyij i táque'ra' i ciyéj i maj jin júurij huatyá'itzeere'en, mej mij majta a'áa jo'tyájrutyey jo'tíj ja'pueertaj i chájta'naj. ¹⁵ Majta apua'quéj mu jo'tyá'itzeere'ej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, majta i maj tyí'chahuaaraj, majta i maj juxana'cire', majta i maj tyí'tyacui'caa, majta i maj sánturij

na'michej majta néijmi'i i ti a'yan tyihua'ráanajchi i ti hue'tzij pué'een, mej mij a'náj tina'aj tyí'hue'taj.

¹⁶ —Nyáaj, Jesús, nyáaj nu jaata'ítyaca' ja'mua jimi a'íjci i ti nyahuiire' tí'ij tyajamuaté'exaatye' mua'ajmaj mu siaj jusi'rii i tye'yúuj tzajta'. Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj David jitze eeráma'can. Nyáaj nu a'íin pué'een i xú'ra'vej ti eeré'nyinyii tapuá'risima'caj.

¹⁷ Ajta i júuricama'ra' i Dios, ajta i ti oochán huatyéevichej i cánya'aj, a'yaa mu tyí'xaj tijin:

—Mupo'vé'me'.

Ajta i ti iityánamuaj, che' ajta a'yan tyu'taxáj tijin:

—Mupo'vé'me'.

Ajta i ti í'mu'uj, ajta jaxie'va'aj ti huaye'en, che' mujo'vé'me'en ajta je'en huáapua'aj jaayé'en i jájtyij i ti jin júurij huatyá'itzeere'ej.

¹⁸ Ajta néijmi'i i maj janamuaj je'ej ti tyé'yus'i' a'íjci jitze i yu'xarij Dios jimi ti já'ma'can, tipua'aj seequéj tyaataxáj, Dios pu puéjtzij jaatá'sij a'yájna tí'ij tyé'yus'i' a'íjci jitze i yu'xarij. ¹⁹ Ajta tipua'aj a'tíj je'cácaa jóo'uunaj i ti tyé'yus'i' i yu'xarij jitze, Dios pu jáa'ri'raj i ti jaci'tyij ti jáacua'nyij i táque'ra' i ciyéj ti jin júurij já'ra'nyij, ajta quee che' jaci'tyij ti a'áa jo'tyájrutyéj i chájta'naj jitze ti naa een, a'yájna tí'ij tyé'yus'i' i yu'xarij jitze.

²⁰ Ajta i ti a'íjna jin a'yan tyí'xaj, a'yaa pu tyí'xaj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyáaj nu jiye'tzín uvé'nyesij.

Che' a'yan tyá'ra'nyij. ¡Mupo'vé'me' tavástara' Jesús!

²¹ Che' a'íjna i tavástara' i Jesús, che' a'íin tyámua' néijmi'caa mua'ajmaj tyajamuáacha'íin.